Guilhelmus de Cungno super Codice.

Clarissimi iuris utriusq; monarche et interpretis profundissimi dñi Guilhelmi de cungno: alias de Cuneo Lectura super Codice. cũ additamentis Raynerii forolivien sis Bartholi nostri preceptoris. et modernorum doctorum apostillis per Celsum Hugonem dissutũ Cabilonẽsem burgũdum. I.V. doctorem collectis aucta et illustrata: cũq; eiusdẽ Celsi singularium materiarũ indice seu repertorio per numeros qui scd'm materiei varietatẽ immutant remittente. dono spectabilis Nicolai boerii christianissimi Francorum regis in maiori cõsistorio consiliarii meritissimi in lucem edita: et antehac impressa nusquã.

Cum regio privile gio ut per litteras regi as in fine indicis transumptas patet.

Clarissimo magnificoq; iuris vtriusq; perito ac professori Nicolao boerio Montispessula-
nensi. christianissimi Francorum regis in sacro maiore consistorio consiliario meritissimo.
Celsus Hugo dissutus Camillonus celta: iuris inter vtriusq; doctores minim⁹. prosperitatē.

PUblicam cum sint mortales quiq; nati adutilitatem: vt scriptis tam nostris q̃ ethnicis proditũ est vir magnifice: nõ cessauere veteres preclaris alij facinoribus: assiduo alij in ipsius cõmodum impẽso labore rei se publice amatores & studiosos cultores ostẽdere. Cui vt in aliquo vel minimo essent adiumento magnũ aliquod: imo capitale subire periculũ. non tñ non erat graue sed nec molestum quidem. Testes sunt. Q. Curtius. quẽ in apertum telluris hiatũ cõciues vt tutarent armatum equo insidentem sese precipitem dedisse. tum Quintilianus cum veteres testantur historie. & duo Decij filius & pater quos pro suorum se deuouisse salute nullus qui veteres aliquãdo viderit annales est qui nesciat. Taceo Codrũ Atticum regem. qui obsessas vt tutaretur athenas ignobilis (alś nõ interiturus ab hostib⁹ cum ex huius tñ morte saluas responsis diuum haberẽt) hostili quẽ lacesserat & cõtumelijs affecerat gladio pfossus occubuit. Anne grecorum induperator Agamẽnon Iphygeniam gnatam sacrorum subdidit cultris. In secundos quatenus aduersi grecam classem in aulide portu retinẽtes vẽti cõmutarent. Fuere & alij multi predictis plures ardens quos euexit ad ethera virtus: diisq; geniti propie qui nõ pepercere saluti: vt publice studerẽt. quorum mihi copia maior in Lybica q̃ sit copia farris humo. Cuius vt ardentiores fierent & priores cultores: statuas primum & historiam adinuentas esse voluit Polydorus Vergilius in quem de reruz inuentoribus edidit libro. Ille q̃d preclarum pro re gesserat publica quem referebat indoctis tenuiq; popello (cuius sunt liber) monstrabat. magnates et quoq; laudis amore (cuius vt philosophus ait. homo est maxime appetens) hiãtes: ad preclaros actos inuitabat eternuz: ad posteros phamam qñ transmittit reddere spõdens. Hec ñõ quid homo laude: & quid vituperio dignum egerit cum vere & liquido monstret. ad virtuosos homines actus incitat. qui se aliquãdo virisse & homine dignum aliquid gessisse nepotibus referri volunt. facinoribusq; eandem ob causam deterret. Sed quorsuz istec aies. Quid iungis griphes equis: quid paudas aquilis columbas: mollossecq; cani leporem: vbi priscorũ oportuit meminisse doctorũ tu (inquies) e diuerso regum & magnatũ meministi. & de re publica sed militari cũ de litteraria erat dicendum scripsisti. Rei ego (inq̃) publice. i. boni publici memini nec in stricta sua significatione put cõmuniter p Bar. & scribentes in l. cum rem. C. qui po. in pig. habe. accipitur. priscos quoq; quoniã de ipsa bene essent meriti laudan. & laude dignos duxi. Quos ego si pro tantillo extollo negotio aut actu. Quid queso est merit⁹ laudis qui nostros atq; dies q omnem operam: qui totã deniq; vitam p publica expendit vtilitate: Dicunt ne iura doctores militare: An ne militis armate militie priuilegio gaudent. profecto. nec iniuria. alterum enĩ alterius (vt glosella institutam in ver. armatam. voluit) eget auxilio. Addo q̃ magis publice student vtilitati qui doctrina (legali potissimum) orbem vniuersum illustrant q̃ qui voluntarie pro eodem se negocio morti obijciunt. Quis enĩ sacrarum est alius finis legum q̃ hoies bñ beateq; viuere. ius suum cuiq; reddere: nulli molestos esse edocere: Quis si legalis ad vnguẽ seruauerit paradisiacos introire calles diffidet: Nullus. Sunt ergo non mortalẽ eternam verũ & nullo extincturaz tẽpore meriti laudem qui suis ad nepotes transmissis litterarum monumentis iuris enodant laqueos et archana. quos inter non vilem habebit locum noster hic Guilhelmus de Cungno: seu (si mauis) de cuneo. qui qualis fuerit venerabilis Sphacmensis cenobij antistitis (cuius subiecta verba hic sunt) clarũ est testimonio. Guilhelmus (ait) de Cungno natione gallus: iuris ciuilis cõsultissimus interpres. ingenio subtilis: & clarus eloquio. qui ea tempestate nullos habẽs doctores. Aurelianense gymnasium magnifice illustrauit. Edidit legum professoribus nõ spernẽda opuscula quibus nomen suum posteris notificauit Super. ff. veteri. & Codice libros multos. & alia diuersa. & claruit sub Henrico iperatore septimo. Anno dñi. M. ccc. hoc ergo de nostro doctore. R. Sphacmensis abbas testimonium reddidit in libro cui de ecclesiasticis scriptoribus inest appellatio. cui nullus qui ratione regitur tã celebris visis lectura & opere aduersabitur. At tu q̃ntum sis de re publica meritus: testant biturigum consuetudines. Dynus in regulas iuris. Cardinalis mandagotus in tracta. electionum. Tractus insuper de potestate legati. et generalis concilij. aliiq; insuper centum codices quos passim veteri exutos toga; exutos alij quos nouis additamẽtis decoras & multo prioribus plures quos magno coemptos ere celeberrimi alicuius doctoris. qñ non datur ocium lima castigandos calcographis vniuerso disseminãdos orbi tradis & reddere nõ desistis. Quos inter hic Guilhelmus de Cũgno felici secundo quando zephiro nostro tersus pumice nostrisq; additionibus & repertorio auctus sculpitur. felici in lucem tuo nomine edi visum est dignum. quandoquidem tua primum manarat officina. & impensa. ac q̃ tanti liber hic tutus ac defensus nomine viri q̃ palaz & audacter in vulg⁹ pdire nõ dubitaret maliuoloꝝ nõ formidaret insultus. illius cũ te tutelam esse ac protectionez scirent. & maxime vt quã tecũ parlamenteo stilo amicitiam ferũ: vt et subsequens hoc volumen (cũ Iacobo rebuffo qui tuo etiã dono circũfertur) testaretur & ostenderet. quẽ te quoniam grata fronte suscipere non diffido maioribus (que te manent) inscriberis voluminibus. et Vale. nos vir celeberrime redamans.

¶ Clarissimi ⁊ excellentissimi iuris vtriusq; monarche ac interpretis acutissimi Do. Guilhermi de cungno subtilissima lectura super codice sequitur. Et primo super rubrica.

¶ De summa trinitate ⁊ fide catholica.

¶ Rubrica ista dicit q religio ē pars iusticie videam⁹ qualiter pōt hoc ꝓbari dico q per istū modū. Nos habemus ius ⁊ iusticiā. ⁊ ius dictū est a iusticia. ff. de iusti. ⁊ iure. l. j. Et diuidit ius in plura mēbra. s. in ius gentiū ciuile ⁊ naturale: ⁊ sub iure naturali ↄtinet religio ⁊ sic mediāte iure descēdit religio a iusticia ⁊ sic est ē⁹. Additio. s. iuris gentiū Ray. pars cū descendat a iure gentiu3: vt. ff. de iusticia ⁊ iure. l. j. ⁊ l. ij. circa fi. ⁊ ideo potes addere ad glo. si vis.

Cunctos populos ad euidētiā isti⁹ l. q̄ro vtrū imꝑator possit legē facere illis q̄ sibi non parēt⁹ nec sunt subiecti. Et videtur q sic per istū tex. ⁊ pro hoc facit. ff. de cōdi. ⁊ demō. l. quibus diebus. §. qui dotalē fundū. ⁊ ff. de do. ꝑmissi. l. j. ⁊ probo hoc q imꝑator est dñs mūdi. ff. ad l. rhodi. de iac. l. s. ⁊ l. deꝓcatio endemonis. Itē quia duo sunt luminaria luminare maius: sc3 eccl'ia vel papa ⁊ luminare min⁹ sc3 imꝑator vt in aut. quomodo opor. epi. §. quia vero ad hoc facit. J. de legi. l. leges. ⁊ de cōduc. ⁊ ꝓcu. do. augusta. l. ij. in prin. ꝯ ↄdi. ⁊ demō. l. cū ita. Sed ↄtra hoc videtur lex quia si quis exerceat iurisditionē. extra territoriū suum punit. J. de cōmer. et mer. l. mercatores. ⁊ in aut. de here. ⁊ fal. §. his oībus. colla. j. ¶ Quid est dicendū: videt dicēdū q possit facere leges in nō subditos q apparet per litterā istam: q quādo istud pronomē ponitur post rem certam. l. demōstratā ⁊ tunc frustra adducitur quia nihil addit. ff. de lega. j. l. si quis bono: fi. Additio. als est. l. quod in rerum §. si quis post testū. Celsus vl' q. q si dicā fundū ticianū quē emi a titio lego tibi. dictio illud quē nihil opat. Aliquādo adducit post signū vniuersale ⁊ indefinite ⁊ tunc restringitur: vt si dicam oēs vestes quas emi a titio lego tibi. tunc tm̄ empte a titio erunt legate. de lega. iij. l. imperator. §. de auro. ⁊ l. quintus mutius. eo. ti. ⁊ de lega. j. l. stichū qui me⁹ erit. sic ergo est positū hic quia est positū post signu3 vniuersale cunctos ⁊ sic restringit ad subiectos ⁊ per hoc infra de incest. nup. l. neminē. ⁊ J. de infan. expo. l. ij. Et ratio est quia par in parem non habet imperiū. ff. de arbi. l. nam magistratus. Sed nō subiecti videntur pares: ⁊ sic q eis legem non possit facere imꝑator. ff. de acq̄rē. rerū do. l. adeo. eo. ti. ⁊ l. naturalē. ff. de reli. ⁊ sumpti. fu. l. cum loca. Nec obsta. iura contra quia illud fit ex voluntate nō subiectorū quia quedam sunt cōuentiones legitime ⁊ obseruantur pro lege. ff. de pac. l. j. ⁊ hec vide que in illis casib⁹ quia quod capimus a nostris hostibus illud est nostru3 de iure naturali. ff. de cap. ⁊ postli. reuer. l. postliminij. ⁊ eodē titu. l. postliminiū ꝓpter quod nō possunt lege iꝑiali obligari. Nec obstat de eunuchis. l. fi. quia intelli. omnes ille. ll. de illis qui sunt sub imperio romano redacti ⁊ hoc dicit ibi glo. que est notanda. Additio. Item nō obstat J. de nup. aut. maximus. quia eodem modo respon. vt ibi nota. ⁊ sic hec duo contraria expedias per modū oppo. ⁊ respondeas eodem modo. Tertio oppo. de lege. j. J. de acqui. rerum domi. Solu. hoc preceptum principis ⁊ sic iure communi ⁊ iure gentium argu. iuste de rerum diui. §. singulorum. Quarto de. l. mercatores. in principio. J. de cōmer. ⁊ mer. ⁊ quod ibi nota. dic vt. J. notat. et respon. que ad primam oppo. deinde oppo. de. l. postliminij. in principio. ff. de cap. Solu. istud vt proxime dixi in tertio contrario. Deinde oppo. de. l. quoniā. de. l. quicūq;. de. l. arriani. Deinde de. l. ij. J. de re. credi. Solu. vt in glo. Deinde de. l. deꝓcatio. de. l. bene a zenone. Solu. vt hic per Petrū Ray. ¶ Sed iuxta additionem glo. quero pone aliquis ciuis tholosanus venit carcasonā litigare nunquid debet iudicari sm̄ consuetudinē tholosanam vel sm̄ consuetudine3 carcassone⁹ videtur dicē dum sm̄ istam glo. ⁊ iura allegata per eam q sm̄ cōsuetudinem tholosanam ⁊ probatur. J. que sit longa consuetudo. l. j. ⁊ J. de emanci. li. l. j. vbi ē glo. pro hoc. ⁊ pro hoc est glo. lic3 per multos repudiatur. ff. de eo. quod certo loco. l. ij. circa prin. iuxta hoc quidam doct. dant quandam doctrinā additio vt nota. J. que sit longa consuetudo. l. j. Ray. Si queras an attendatur consuetudo loci contractus. an consue. loci iudicij distingue. Aut loquimur super litis ordinatione ⁊ tunc attenditur consue. loci iudicij quia in iudicijs quasi cōtrahim⁹. ff. de pecu. l. lic3. §. idē scribit. Et q in casu iudicij ↄsuetudo obseruet habes. ff. de testi. l. iij. ⁊ J. de emā. li. l. j. ⁊ J. quēad. testa. ape. l. j. Si autē tractetur de determinatiōe totius cause ⁊ negocij tunc dicunt q nos referamus ad originē cause. ff. de euic. l. si fundus. ⁊ ff. de fideiusso. l. si tutor. ⁊ contra. ad mace. l. zenodorus. Sed sm̄ istā decisionem no. videtur posse substineri glo. ff. de eo q certo loco. l. ij. cū ibi tractetur de decisione negocij. Adde sm̄ formā ↄtractus. Ray. sed dico q glo. bene dicit nā q̄tū ad determinationem negocij debemus inspicere locum contract⁹ sed quantu3 ad determinationē litis debet attendi loc⁹ iudicij. Additio in qua agitur de recisiōe ↄtractus. Ray. Sed in integrū resti. agitur ad resoluendū ⁊ confundēdum contractum qui aduenit ex improuiso ⁊ ex accidenti ⁊ ideo non regulatur sm̄ formā contractus ⁊ sic intelligitur glo. illa ⁊ pro hoc facit quod alibi dicitur. ff. de solu. l. que res. §. alia est causa. ⁊ l. vbi. quēadmodu3. in integrum restitu. pe. ibi cum similibus. ⁊ ita intelligit glo. ista. Additio. vel dic vt ibi dixi teneas q scribit hic Guil. et pre. oppo. de. l. j. J. de emanci. li. Solu. ibi agitur de iurisditione voluntaria. hic de contētiosa: vt ibi nota. per Jacobū de bel. parti. quare si dicas q aut consuetudo specialis vel lex spectant ad ordinationē litis aut ad decisionem primo casu spectatur locus iudicij. vt. l. iij. §. fi. ff. de testi. Secundo casu aut agitur de iurisditiōe voluntaria: ⁊ tunc idem vt. l. j. de emancipa. li. aut de ↄtētiosa ⁊ tūc aut talis cōsuetudo vel lex respicit formā cōtractus ⁊ habet locū lex si fundus. aut eam rescindit et tūc habet locū glo. l. ij. de eo qd certo loco ⁊ tūc distinctio ē perfecta Ray. ¶ Sup ea. gl. que dicit quādo princeps se supponit quattuor concilijs per hoc videtur correct⁹ contractus: de vsuris. Sed dico q post dictam suspitionem ipse fecit titulum de vsuris nauti. ⁊ sic videtur cū penituisset habes l ea. aut. §. si vo distulerit. S3 posset substineri in vsura nautica: q periculū posset facere q vsura deberetur. ff. de nauti. feno. l. periculi. ⁊ potest solui ob. de. §. si vo distulerit. quia intelligitur q petantur vt interesse ⁊ ad hoc facit. ff. de acti. emp. ⁊ vendi. l. curabit. ⁊ l. iulianus. Sed docto. distin. si queras vtrū vsure sint ꝓhibite⁹ ē distin. aut loqueris ꝑut ipse imperator se supponit quattuor concilijs ⁊ tūc dico q sic vt in l. allega. hic in glo. Si autem vsura consideretur vt interesse dico q non sunt prohibite: vt de acti. emp. ⁊ vendi. l. iulianus. ⁊ J. de acti. emp. l. curabit. ¶ In ea. l. v̊si. reliquos. circa istam glo. est sciendum q quedā est infamia iuris et de iure ⁊ ista est que ipso facto aliquem infamat: vt est mulier in adulterio deprehensa vel leua. ff. de ritu nup. l. pala3. §. que in adulterio: q̄dā est iuris. vt in fure. ⁊ ista non infamat: vt si quis sit sententia condēnatus vel nō transfigat. ff. de his qui notantur infamia. l. athletas. §. ite3 furti. Alia est infamia facti que aggrauat opi. alicuius apud bonos ⁊ graues ⁊ talis aggrauat ⁊ repellit quē a dignitate⁴ non a testimonio: vt. J. de infa. l. iij. ⁊ de digni. l. famosos. ⁊ alibi nota. cōtra. ff. de sena. l. cassius. Et ideo si queras vtrum infamia facti repellat aliquem a ferendo testimonio: sic distingue. Aut queritur vtrum repellat a testimonio vt non admittatur dico tunc q non repellitur. ff. de testi. l. iij. §. l. iulia. Si aute3 queras vtrum repellatur vt ei non credatur tunc dico q non adhibetur ei fides sicut alij. ff. de testi. l. iij. ij. respon. Additio ⁊ l. quesitū. ⁊ no. ff. de car. edic. l. iij. §. cause vo. dicta. l. quesitū est contra. Sed respondeo q loquitur de infamia iuris vt patet in exēplis. d. l. Ray. Si au

a ¶ Illis q̄ sibi nō parent. Adde de hac questiōe bar. in. l. deprecatio. ff. ad. l. rh. de iac. Bal. et Saly. in. l. bene a zenone. C. d quadriē. prescrip. Cardi. in cle. j. et ibi notaui in apostil. ad eā de sum. trini. gemi. in. c. in apibus. et ibi etia3 in addi. meis ad eum vij. q. j. panor. in. c. que l ecc. nu. xij. ⁊ ibi in apostil. ia an. ti. q̄ no. in ꝟ. infidelium de cōsti. et feli. l c. iudei. el. ij. col ij. vsi. sub dit tm̄ hic de iudeis) enti.

b ¶ Carcassone. Adde de hac qōne per Bar. in. l. iij. § iuij. ff. de testi. eundē in. l. j. ff. de vsur. ⁊ in l. si fundus. ff. de euic. bald. in. l. ij. paulo post princ. ff. quēad. testa. ape. Ro. l. l. vēditor. §. si constat. ff. cō. ꝑdi. ⁊ Cardi. l cle. sepe. §. vᵉrū et ibi posui in apostil. de ꝟ. sig. et melius in cle. ij. §. vt aūt. vbi etia3 addidi. l. ix. q. de reli. do.

d ¶ Utrū vsure sint ꝓhibite. Adde boter. in auct. d eccle. tit. §. j. ⁊ ibi ang. bal. in auct. ad hec. J de vsu. Spe. l ti. de acti. seu peti. §. sequit videre ꝟsi. s3 quādoq: plenius p ale. cōsi. xlviij. col. j. ⁊ ij. ⁊ cōsi. p totū. vol. iiij. et car. in cle. j. q. ij. ⁊ ibi in apostil. meis ꝺ vs.

e ¶ A dignitate. Dic hoc cē verū post lectur. sulam als nō vt no. Bal. in. l. j. col. x. C. de here. insti. Paul. de cast. cōsi. ccvj. Rodo Ro. singu.

tem essent plures infames ⁊ concordarent in aliquo di-
cto dico ꝙ eis nõ crederetur. ar. ff. de testi. l. iij. §. tu ma
gis scire potes. ADDITIO ⁊. §. eiusdẽ. ibi vers. ⁊ terre
no. Ray. ⁊ sic intellige glo. istam ⁊ de senato. l. cassius q̃
6 adinuicem contrariantur. ¶ Item vides in secundo no
tabili ꝙ statuta ligant subiectos iuxta istud mouet Ja-
cobus. quoddam dubium. pone statutum est in anglia ꝙ
quis possit facere testamentũ cum quattuor testibus so
lum in terra ista seruatur ius cõmune: vt requirantur se
ptem testes: vt. j. de testamẽ. l. hac cõsul. ⁊ de fideicõmis.
l. questioni. Pone ergo iuxta hoc ꝙ quidã habens bo-
na in anglia ⁊ in terra ista fecit testamentũ cum quattu
or testibus solum: nunquid dicemus ꝙ valeat tñ testa-
mentũ pro illis bonis que sunt in anglia vel nunqd vale
bit pro omnibus bonis. Et primo videtur ꝙ heres insti
tutus nihil debeat habere. Nam bona istius patrie nõ
debet habere quia regitur ista patria iure scripto: et ideo
cum non seruauerit solennitatem nihil habebit de istis
bonis. quia illa consuetudo non posset se extendere ad
ista bona per. l. istam. ⁊. ff. de offi. presi. l. iij. cum alleg. in
gl. Nec potest habere bona anglie: quia sequeretur qđ
decederet pro parte testatus et pro parte intestatus ꝙ
ius nostrum non patitur. vt de regu. iuris. ius nostrum
⁊ si dicatur ꝙ sic non operabitur aliquid cõsue. dico ꝙ
imo. vt solum extendatur ad illos qui habẽt bona in an
glia ADDITIO. Et ibi testantur p ar. ff. de lega. ij. l. le
gatis. de aur. ⁊ ar. le. l. quintus mutius. de le. iij. l. item le
gato. Ex predictis ergo videtur ꝙ neutra bona habeat
iste institutus. Sed videtur ꝙ debeat habere bona anglie:
nec erit absurdum ꝙ quis decedat pro parte testatus ⁊
pro parte intestatus quia hoc facit diuersitas patrimo
niorũ cum habet diuersa patrimonia. ar. ff. de ex. tu. l. iu
rispertos. §. cum oriundus. ⁊ ita est in milite qui habet
duplex patrimoniũ scz castrense ⁊ paganicũ ⁊ potest fa-
cere duo testamẽta ⁊ duos heredes. ff. de mili. testa. l. j. ⁊
eodem ti. l. miles vnũ ex fundo. co. ti. l. si certarũ. ⁊ sic ꝙ
possit pro parte decedere testatus ⁊ pro parte intestatus
vt sic dicamus ꝙ ad diuersitatem patrimonij sequitur
diuersitas in iure. Et ita habes in seruo qui habet di-
uersa peculia. l. hinc queritur. §. potest de tributo. ⁊. l. p
cura. §. sed si duas. Et ita est etiam in pupillo. ff. de tu-
to. ⁊ curato. da. ab his. l. pupillo. quid dicẽdũ. teneo ꝙ
institutus habeat omnia bona ⁊ ꝙ ad officia admittatur:
quia in consuetudine anglie nihil plus attenditur nisi
sola dispositio. non autem attenduntur bona: ergo quan-
do aliquis testatur in anglia cum quattuor testibus va
let testamentum: ⁊ sic potest adire institutus ⁊ illa adi-
tio operabitur ꝙ habeat oia bona vbicũq; sint sicut ha
bemus alibi in tutore qui non potest prestare autorita-
tem: vt pupillus obligetur. Sed bene potest prestare au
toritatem: vt adeat hereditatem sui debitoris: et sic per
consequens ꝙ sit sibi obligatus. j. de iure deli. l. potuit.
ff. de auto. tu. l. j. ⁊ hoc dicit. l. alibi manifeste. insti. de le.
pa. tu. §. sed nostra. ⁊. ff. de le. tu. l. iij. in principio: ergo cũ
valeat dispositio sequitur vt possit fieri aditio: ⁊ per cõ-
sequẽs habeat heres omia bona vbicunq; sint situata ⁊
hoc dicunt iura alibi: q2 si petã fundũ a te possũ te alibi
conuenire q̃ sit fundus. ADDITIO. vt. l. si. j. vbi in rẽ
7 ac. de. Ray. ¶ Sic in proposito iste potuit in anglia te
stari de bonis patrie. j. de longi. temp. prescrip. l. vltima
circa mediũ ⁊ potest habere ista consuetudo optimã ra
tionem. Nam septem testes de iure in testamẽtis requi
runtur ne falsitas cõmittatur. j. de fideicõ. l. vltima al's
in ore duorum vel trium testium stat omne verbum. ff.
de testi. l. numerus. Sed in anglia forte nõ cõmittitur fal
sitas circa testa. ⁊ sic dicam ꝙ istud supplet numerũ tri-
um testium. ar. ff. de testi. l. iij. ⁊ pro hoc facit: quia acta
a facta coram vno iudice fidem faciũt corã alio[a]. j. de edẽ.
l. as apud quem. j. de appel. l. ne causas. ⁊. l. a proconsuli
bus: sic dicam ꝙ testamentũ factum in anglia faciat fi-
dem in terra ista: ⁊ pro hoc allego. l. specialem. pone tu
facis testamentũ coram iudice vbi non requiruntur tot
testes sicut si non esset factum in presentia iudicis: nun

quid ex hoc testamẽto heres institutus potest adire he
reditatem ⁊ facit fidem coram alio iudice: certe sic. sic di
cas in proposito. ar. j. de testa. l. oim. ADDITIO Sed
illa lex nihil facit: quia fuit factum testamentũ forma le-
gis cõmunis que viget vbiq;: vt. l. si duas. §. j. ff. de excu.
tu. hic fm specialem in qua secus hoc videas in lec. opti-
me facit. l. j. §. rome. ff. de excu. tuto. vbi dixi non obsta-
re. l. de pupillo. ff. de tuto. ⁊ cura. da. ⁊c. vt hic scripsi sup
8 lr̃a. ¶ Non obstat. j. de testa. l. si nõ speciali: quia ⁊ hic
est statutũ seu consuetũ specialis que equiparatur spe
ciali priuilegio: vt. l. quod principis in principio. ff. de a-
qua plu. arcenda. et. j. de aque duc. ⁊ vsu aque. l. diligen-
ter. ⁊. l. si quis per diuinã. li. xj. ⁊ sic concordat cum. l. illa
vel dic vt supra dixi. Item non obstante. l. fi. co. tit. quia
consuetudinẽ preteritã non futurã post. l. illam fm Ja-
co. de are. vel nullam consue. cassat vt ibi notat mart. sy.
Item non obstat. ff. de verbo. signi. l. verba cõtraxerunt
⁊c. quia ibi vbi significatum consideratur hic vero iuris
effectum qui idem in contractu inter viuos ⁊ vltima vo-
luntate statuitur nisi diuersa dispositionis ratio reperi
tur vt. l. seruum filij. §. cum qui chyrographũ. ff. de le. j.
⁊ ibi Dy. Item non obstat. l. ista ⁊. l. fi. ff. de iurisdi. om-
niũ iudicũ. vt. s. per. B. ⁊ per Jaco. de are. ff. de excu. tu.
l. propter litem. §. licet. ⁊ quia ibi testator subijcitur huic
l. speciali ratione dispositionis eius de qua loquitur di-
cta. l. specialis. Item non obstat. j. cõ. de suc. auten. om-
nes peregrini. ⁊ quod ibi nota. quia ibi peregrinus hic
incola ciuitatis vel loci verus. ibi vero erat lex vel con
suetudo specialis iuri communi contraria ⁊ ideo sibi nõ
conceditur per illam autem. priuilegium speciale quod
videbatur per verba ipsius generalia hic non erat. et
hoc sentit ibi glosa. dum allegat. l. si quãdo infra. de in-
officio. testamen. prima solu. videtur verior per ea que
s. dixi. Item non obstat. ff. de iure fisci. l. sed ⁊ si accepto
quia tñ. eodem modo valet ꝙ ibi non erat dispositio le-
gis specialis hic vt dixi ad dictam legem si non speciali
pro opi. Guil. bñ facit. ff. de mu. ⁊ ho. l. iij. in principio ⁊
vide ibi no. in glo. C. ⁊ Guilẽ. cõcordat Jaco. de are. ff.
de ventre inspi. l. j. §. fi. ⁊ Jaco. de bel. j. de emãci. li. l. vna
de hoc dicemus. j. de here. insti. l. nec apud. ⁊ no. hec que
stio in spe. de instru. editio. §. compendiose. v. sed quid
si de consuetudine. Ray. ¶ Et pro hoc soluo ad cõtra-
b ria quando dicis ꝙ quis nõ debet decedere[b] ⁊c. soluo
sicut iã dixi ꝙ hoc facit diuersitas patrimoniorũ dico ꝙ
hoc reputatur vnũ patrimoniũ ratione vnius persone
q2 persona est magis priuilegiata q̃ patrimonia: quia
vnius hominis non possunt esse duo patrimonia igitur
dicam ꝙ cum vnum patrimoniũ censeatur ꝙ heres oia
bona vbicũq; sint debeat hr̃e ar. ff. de here. isti. l. j. §. si ex
fundo. j. eodem titu. l. ex facto. §. igitur. ⁊ hanc questio-
nem videtur decidere. l. vna. ff. de mili. testa. l. ex milita-
ri. cum. l. sequẽti. de castren. pecu. l. hereditatẽ. §. quedã
9 ff. de here. insti. l. qui soluẽdo. ¶ Ad. ll. alias in contra-
rium allegatas dico ꝙ cõsue. nihil ordinat super rebus
sed solum super psona vt sic possit qui de anglia est de
rebus suis disponere. ADDITIO. ⁊ ex illo testõ he-
res adire ⁊ ex illa aditiõe ⁊ de iure cõmuni acquiret bo-
na vbicunq; posita sed primum est pricipale scdm for arũ
⁊ in consequentia: ⁊ sic non debet attendi: vt. s. per. B.
no. Ray. ⁊ sic per consequens bona istius patrie regun
tur fm consuetudinẽ anglie lz directo nõ reguntur per
iura ⁊ rationes alle. ADDITIO dicas opi. Guilẽ. ve
ram quando testator in eo loco esset ciuis vel incola al's
secus. ar. dicte. l. si non in speciali. a contrario sensu: q2
tunc statutum seu consue. specialis non posset dispone-
re de persona expresse vt patet per. l. istam. ergo nec ta-
cite de bonis in consequentia ⁊ sic cessaret ꝙ hic dixit.
Guilẽ. de persona licz aliter. j. rubrica rñc. ad dictam. l.
si non speciali: vel teneas opi. Guilẽ. indistincti per ea
que. s. dixi. Ad solu. contrarij. de aut. omnes peregrini ⁊
aduene. prima opi. videtur verior per. l. istam. s. eo ver-
bo ar. ff. de excu. tut. l. propter litem. §. licz. per Jaco. in
10 no. in. l. non solũ. §. j. qui testa. Ray. ¶ Sed iuxta hoc
quero pone

fuo. lvj. iure fact a me q̃stam an infamia. ⁊ panor. in. c. sciscitatus nu. vij. ⁊ ibi in apostil. ro. in ver. ipso facto extra de resc. ⁊ in. c. sup eo. nu. ij. ⁊ ibi etiã in apostil. no. i ver. impedit. de elec. in. ãt.

a ¶ Corã alio Adde bald. in l. ij. in. iij. colũ. vlic. venio ad quartaz lecturam. j. de edẽ. Alexã doc. et preferti in do.

meum do. in fo. may. l. l. na turalie. §. nil cõe. col. xxiij. versi. nota ẽt ff de acq. pos. idẽ Alex. cõsi. lxxiij. inci. in cã vertente inter petrũ ⁊ io annem col. fi. vol. j. lodo. ro. sing. cxj. inci. nota singularem doctrinã ⁊ qđ ibi notatur in apostil. ⁊ panor. in. c. si clericus. ini. xv. ⁊ ibi l apostil. no. in ver. in plenario. ⁊ de fo. compe.

b ¶ Non debet decedere. ⁊c. Adde quid si sit cõsuetudo ꝙ quis pro parte intestatus decedat io. de Jmo. in. l. ij. ff. de vulg. et pupil. ⁊ Alex. plenissime. in. l. ꝙ dũ. in prin. ff. de legi.

quero pone cõsue. est in gallia q mortuo viro mulier te net bona ad certum tempus: pone ergo q decessit quidam habens vxorez qui habebat patrimoniũ seu bona hic τ in gallia nunquid mulier debet tenere omia bona videlz bona italie τ bona istius patrie τ videtur q sic p iura .§. in questione prime all'. Sed dico q non est idez quia consuetudo recte et directo disponit de bonis seu rebus. Sed ↄsuetudo supradicte q̃stiõis disponebat p cõsequens de bonis non directo τ ideo ipam nõ extendam. ar. ff. de offi. presi. l. iii. τ ar. istius. l. τ. ff. ad munici. l. q̃stionibus. τ. j. de legi. l. quodvero. τ. j. dictũ. l. certa for

11 ma. li. τ. ¶ Ex predictis resultat quoddaz dubiũ pone quidã habebat bona in terra ista τ in gallia τ consue. ẽ in gallia q mortuo viro vxor tenet bona ad certũ tẽpus pone q iste habens vxorem τ bona in gallia et in terra ista decessit in terra ista: vxor vult tenere bona italie: et bona ista fm consuetudinẽ ad certuz tempus. oppo. q non debet tenere: quia ibi non est solutum matrimoniũ q̃ritur quid iuris τ videtur q debeat tenere bona quia ibi fuit contractuz matrimoniũ τ adhuc remanet vxor. τ ideo non videtur sibi ius quesitũ ex ↄsuetudine. ar. ff. de contra ta. l. si post mortem. in fine. ff. de pact. vlt. Nec est hoc mirum licet dissoluatur hoc matrimonium quia mulier habeat bona. nam ita habeo in simili. ff. de re. co. qui sub tu. vel cura. l. magis puto. §. illud. Sed videtur q tñ bona italie debeat habere ar. ff. de verbo. signifi. l. prouinciales. nam postq̃ dissolutum est matrimoniũ attendã potius dissolutionez q̃ matrimoniũ. ff. de iudic. l. exigere dotem. τ ideo dicam q fm vltimũ factum debeamus iudicare. j. de ingenu. τ ma. l. si mater. ff. de ali. lega. l. mela. §. sed si alimenta. ¶ Quid dicẽdũ dicerem attendẽda verba cõsuetudinis nam aut verba cõsueta sunt talia: q quando mulier ↄtrahit matrimoniũ in italia q debeat tenere bona ad certum tempus τ tunc dico q non est dubium postq̃ matrimonium est in italia ↄtractũ. nam hoc casu debet habere oĩa τ sic intelligo iura pro hac parte allegata. aut verba dicunt q mu

12 lier cuius vir moritur in italia teneat bona ad certũ tẽpus τ tunc ibi non est dubium. ¶ Sed quid si est dubium quia forte nõ exprimitur ita in consuetudine. Si dicatur q mulier gallicana hoc casu dicam attendi domiciliuz viri. τ sic bona illius terre in qua vir decedit debet habere mulier. ff. ad. l. rho. de iac. l. siue habẽda. in principio. Nec obstat de verbo. signifi. l. prouinciales: quia ibi dicit Guill. τñ τ ideo non nego quin ad quedã possint dici illi prouinciales qui sunt oriũdi de prouincia sicut in muneribus patrie. j. de munici. τ ori. l. fi. ff. ad munici. l. assumptio. tamẽ quo ad alia illi qui sunt oriũdi de illo loco dum tamen alibi foueãt domicilium non dicũtur prouinciales. Sed bene ecõtra illi qui fouent domicilium in prouincia licz ibi non sint oriundi illi bene dicuntur prouinciales. j. de nauicularijs li. xj. l. pro hijs. Sed tamen ille ↄtrarie loquunt in tributo capitis τ ideo ibi videt q̃s esse vbi fouet domiciliũ. j. de incol. l. ciues. τ ideo quoad tributũ capitis ille qui non fouet domiciliũ in prouincia nõ est prouincialis de pri. sco. vr. ro. li. xj. l. vna τ ideo quãdo conclusio est dubia vt quando dicitur mulier gallicana. sol. ma. tenebat bona intelligam de bonis vbi vir fouebat domicilium tempore mortis non autem extendã cõsue. in dubio vt dixi. ¶ Item quero nos habemus cõsuetudinẽ in italia q damnatus ad mortẽ propter crimẽ perdit bona iuxta hoc quidaz habens bona in diuersis territorijs cõmisit delictum in vno territorio propter quod bona eius fuerunt ↄfiscata nũc quero q̃s

a habebit bona[a] vtrũ ille sub cuius territorio deliquit vel vtrum ille sub cuius iurisditione bona possidet. vel quid iuris. opi. fuit aliquorum q ille sub cuius iurisditiõe deliquit habeat omnia bona quia ipse laborat inquirendo de delicto et alia faciendo alij vero non laborant et ideo nihil habeant iuxta id qui non laborat non mãducet. ff. de dam. infec. l. q̃uis. Item quia sui territorium est offensum. j. de litigan. l. fina. pro hoc ratio euidens. quia quando aliquis condemnatur propter delictum

a ¶ Quis habebit bona. ad de hanc. q. vẽ. tractã et decisaz p bar. in. l. tutores q post §. heres. ff. de admi. tut. bal. in. c. j. col. iii. v. Itẽ nota q bona in ti. de pace cõstã. Pau. de ca. cõsi. lxxx. iiij. et Alexã. cõsi. xxj. incl. christi cuiusq gloriose misia. coll. mihi. ij. v. et ideo vol. j. vbi tenẽt talia bona peruenire ad fiscũ sub quo sunt bona nõ ad thesaurariũ confiscãtis. et ista est cõis opi.

et amittit bona fiscus videtur esse heres suus τ satisfacit creditoribus. ff. de fideiusso. l. inter eos. j. ad. l. iuli. de vi pu. vel pri. l. ij. τ ideo cum iste personam puniat τ bona regulentur fm personam dicas q ipse omnia bona habere debeat. arg. ff. de fideicom. l. super fideicommissum. §. tractatum. ¶ Quid dicendum dico q quilibet sub quorum districtu seu iurisditione iste condemnatus habebit bona quilibet habebit bona sub iurisditione sua situata qd probo quando quis committit delictum et bona confiscantur bona videtur vacare. j. de iure fisci l. j. et de bonis vacan. lib. x. l. vacantia. τ repelluntur venientes ab intesta. et ideo dicam q quilibet quo ad bona fiscus reputetur. ADDITIO. et sic succedat quasi heres ab intesta. ray. ar. ff. de vsufru. ac. l. inde neratius §. j. ADDITIO. non puto quia in loco delicti fuit contracta oblatio personalis ad oĩa bona ergo oĩa illi rõni debent ar. ei⁹ q. s. fuit dictũ in alijs q̃stionib⁹ in ver. j. reliquos. Itẽ vides quo ad iudicẽ alteri⁹ loci nulla obligatio fuit contracta ergo τc. ff. de iudi. l. si fidei. s. tractatũ τ facit q dixi. ff. de pea. l. fi. in pn. Qd. q. male determinet patet q2 delinquens illi ciuitati in qua deliquit per cõmis. ex. l. fuit personaliter obligatus ergo quõ actio dabitur alteri ciuitati non ideo contra. l. nõ aduersus. C. si cer. pe. Plus dico q illa bona posita in alia ciuitate nõ debet publicari eis nisi statutũ expresse disponat de bonis et sic ad bona alibi posita nõ dz extendi vt dictũ est. s. in ver. Sed iuxta hoc q̃ro pone q cõsue. est in anglia. secus si pncipalr disponat de psona p ↄsequẽtiam τ scdario de bonis vt. s. dictũ est in alijs q̃onibus ar. ff. de excu. tu. l. ppter litẽ. §. licet. l. nõ solũ. §. τ q̃ testõ. τ qd ibi no. rõnẽ facit. l. j. ff. de auct. tu. dico igitur q bona sita in territorio in quo deliquit cõfiscentur vigore dicte cõsuetudinis. alibi posita nõ. Sed dent venientib⁹ ab intest. fm formaz iuris cõis. C. de bonis dam. aut. bona ratio. q2 casus illoꝝ bonoꝝ hac cõsuetudine est obmissus et ideo pro obmisso habet τ iuris cõis dispõni relinquit. vt. l. si cũ dotẽ. in pn. ff. so. ma. τ de condi. ob cãz. l. si extraneus. pz ad oculũ q2 hec cõsue. est spãlis τ localis

b τ sic non porrigit extra locũ[b] vt. j. de edi. pri. l. an in totũ τ q̃ sit lõga cõsue. l. j. τ no. in. l. ij. ff. de le. et senatuscon. l. de quibus. ray. Nec obstat rõnes seu iura cõtra q̃ dicitur q videt territorium istius offendere dico q verũ est Sed satis hz vindictã cũ psonã puniat nõ aũt q ppter hoc lucret oĩa bona. sic enim habeo in vassallo in feu. de ↄtro. alt. feu. p sede. c. impialem. §. illud quoq. τ in feu. si vasal. contra consti. lota. regis ali. c. j. in fi. τ ideo si nos attenderemus offensam illius sub cuius territorio deliquit, diceremus q solum bona sui territorij hẽat nõ alia et pro hoc est. ff. de oper. li. l. si libertinũ. τ. j. de epi. τ cle. l. si q̃s ↄpbare. τ. ff. de cen. l. forma. §. si nõ quis agit. τ de exact. tribu. li. x. l. fi. et. j. de bonis vacãtibus. lib. x. l. si q̃s la. ij. et pro hoc de tu. τ cura. da. ab hijs. l. iurepcritos. Nec obstat q iste laborat τ inquirit dico q ppter hoc bona nõ amittunt sed ppter delictum. Nec ob. q fiscus habet pro herede dico q quilibet in bonis sue iurisditionis erit heres vt pro rata quilibet creditis satisfacere tenet ar. ff. de reli. τ sumptibus funerũ. l. celsus. τ. l. p rata. et de mili. test. l. si certarũ. j. de decu. ciuitatis. li. x. l. fin. τ sic teneo q q̃libet bona sue iurisditionis hẽat τ

c quilibet creditoribus pro rata satisfacere tenetur[c] per iura alleg. ADDITIO. de hoc dixi. ff. de publi. l. interdum Ray.

b ¶ Extra locum. Addo bar. in. l. ex ea. l. fi. prin. ff. de posi. vbi si remit. ad no. plene p eũ in hac l. de quo p bal. in. l. ij. l. ij. q. C. quẽadmo. testa. ape. τ pau. de ca. cõsilio lix. col. ij.

c ¶ Satisfacere tenetur. vide Bal. in. l. ex facto pponebatur. ff. de here. insti. et l. l. s. coll. xiiij. j. q̃s nõ petet. par. vbi etiã an inter eos fiscos sit loc⁹ iuri accrescẽdi. no. lo. de imo. j alle. l. ex facto. et Alex. cõsi. xcij vol. iiij. et cõsilio. xxxj. vo. iij.

Lex.

Vlluo. Vides q si quis impetrauerit rescriptũ cõtra. l. illã q erit rescriptũ subrepticiũ bene erit sciendũ q rescriptũ dr vno modo subrepticiũ q̃ tacita veritati et expressa falsitate extitit impetratũ vt. j. si cõtra ius vel vti. pu. l. ↄscriptiõe. Alio modo dr surrepticiũ ppter nõ seruatũ modũ vel stilũ. nisi sit subscriptio impialis. j. de diuer. rescrip. l. sacri affatus. tin aut. vt de iuss. ix. coll. §. j. τ. j. de aque du. l. vltima. circa mediũ. Cũq presumitur Surrepticiũ ppter diuersam phitationẽ. j. de aq̃ duc. li. xj. tñ q̃s p diuturnã q̃nq presumit subrepticiũ q2 est cõ

tra pu. vtili. τ tunc iudex cui psētaṫ debet rescribere prin cipi super hoc τ expectare scōam iussionē. vt in auṫ. de manda. prin. iij. coll. deinde competens. in auṫ. vt nulli iudi. ix. col. §. v. vero iubemus. et isto hoc modo dicaṫ
1 rescriptum surreptitiū. Super. l. nullus in fi. ex fi. istius. l. potest colligi φ si reperiatur aliqua persona suspecta vel periculosa in ciuitate vel loco aliquo φ debeat repelli: τ per hoc φ dicit. l. ouis morbida inficit totū gregem. ff. de acti. empt. et vendi. l. iulianus. Item est ar. φ si reperiatur aliqua vilis mulier habitare in aliquo bono loco ciuitatis vel castri φ possit repelli. in auṫ. de leno. iiij. coll. §. si quis autē. Idem in turbatore studii quia debet etiam repelli a studio. j. de stu. li. vr. li. x. ADDITIO. ff. de re mili. l. fi. §. fi. Ray. Et ípōt hoc dici i omnibꝰ aliis quorum contagio potest esse nociua aliis vt in leprosis licet de lepra in iure non inueniatur facta mentio nisi in vno loco in auṫ. iusiurā. qđ pre. ab his qui admi. acci. ij. coll. in fine. et licet non sit iure cautū φ isti leprosi repellantur a ciuitate tamē potest probari cum eorum contagio sit nociua aliis τ hoc apparet per facti euidentiā τ scientiam seu doctrinā peritorum scʒ medicorū quibus est credendū. ff. de statu hominū. l. septimo mense. j. de relig. τ sump. funerū. l. mortuorū. τ. ff. de vi. pu. l. ediles
2 curules in fine addi. τ. j. de re mili. l. semel. libr. xij. Ray.

¶ Sed q̄ro nunqd hereticus possit puniri in quocūq;
a loco reperitur.ᵃ τ hoc facit dubium circa istum punctū quia. ll. dicunt φ quis debet puniri vbi deliquit. j. vbi de crimine agi oportet. l. fi. Itē in loco domicilii pōt quis etiam puniri. j. vbi de crimine agi oportet. l. j. τ. ff. de inter. τ relegatis. l. relegatorū in fi. in aliis autem locis regulariter puniri nō debet nisi ipse requirat. ff. de penis l. ij. in fi. ff. de inoff. testa. l. si quis exheredato filio. §. j. Et videtur φ possit puniri in quocūq; loco: q2 certū est φ hereticus cōmittit cōtra diuinā maiestatē. j. de hereticis auṫ. gazaros. τ. l. iiij. τ ideo cum oībus fiat iniuria videtur vbiq; posse puniri. ar. j. de here. l. arriani. circa medium. potissime cum clementia ꝓpter tales corrumpan
b tur. ¶ Sic habemus in raptore virginisᵇ q2 cōmittit cō
3 tra deū vbiq; puniri potest sine fori declinatiōe. Et hoc verum intelligas nisi petat se remitti in loco vbi magis deliquit vel plus vt possit esse aliis in exemplum. ff. de accu. l. si cui. §. sacrilegiū. ADDITIO. no. pe. ǯ. co. l. j. in fi. et ia. τ illud teneas Ray. τ sic per dicta iura dicam ipsum vbiq; posse puniri.

a ¶ In quocūq; loco reperitur. Dic φ sic vt ꝑ card. plenissi. in cle. ij. §. denīq; q. ix. de re iud. τ ratione ibi assignat q2 vbiq; peccat iō pōt vbiq; puniri.

b ¶ In raptore virginis. Ad de bar. Cy. et doct. in. l. vna. j. de rap. virgin. spe. in ti. ǯ accusa. §. j. col. j. v. hic tñ. l. l. si. iuncta glo. j. ǯ bis q̄ ad eccl. cōfu. τ cano. l. c. frater. τ ibi. gemi. τ qđ ad dicti i apo. ad eū. xvij. q. iiij.

Lex.

Nemo in prima glo. si queras vtrum plus puniatur ille qui deliquit palam vel qui deliquit clam: distingue. Aut illud de quo agitur est delictum altero casu tm̄ aut vtroq;. Si altero casu tm̄. tunc in hoc in quo deliquit puniatur non in alio q2 pena nō debet egredi delictū. j. de penis. l. sancimus φ no. in capace q2 si palā ei relinquatur non habet locum pena. Si clādestine sic. ff. de iure fisci. l. non intelligiṫ. §. si quis palam. et. ff. quibus vt indi. l. in fraudē. τ. j. de delato. l. j. sic dicam in casu nostre. l. q2 si causa habendi veritatē disputeṫ de fide cum aliquo nō punitur licet palā vel clam fiat. ADDITIO. vt paret in solutione primi cōtrarii hic signati. Ray. Si autē vtroq; casu ē distingue aut tractamꝰ de delicto. ADDITIO. de q̄ cōstat Ray. puniēdo. ADDITIO. aut de delicto ꝑsumēdo de q̄ dubitaṫ Ray. si de delicto puniēdo plus ꝑsumiṫ cōtra illū qui clam facit q̄ cōtra illū q̄ palā. τ in h̄ casu loquitur iura in glo. ista alle. ff. de ritu nup. l. fi. ff. de admi. tut. l. non ex testamēto. Si autē tractemus de delicto de quo constat puniendo plus punitur ille q̄ palam deliquit q̄ qui clam et sic intelligo iura que dicunt plus puniri qui palam deliquit q̄ qui clam: ad quod facit insti. de obliga. que ex delicto nascuntur. §. pena. τ in
1 fi. vi bono. rap. §. τ q2. ff. eo. l. ij. §. antepenul. ¶ In fine. l. nemo si queras vtrū plus puniatur diues q̄ eger sic distin. aut loquimur in delictis propriis τ specialibꝰ. vt in milite qui arma vendidit et hoc casu plus punitur ipse q̄ alius paganus. ff. de penis. l. quidē. ff. de re mili. l. qui cōmeatus. τ eodē ti. l. iij. §. miles qui arma. Et idē habemus in muliere q2 si contrahat nuptias infra tempora luctꝰ plus punitur q̄ vir: q2 potest interuenire turbatio sanguinis. τ ideo quia delictū proprium plus punitur. ff. de his qui notan. infa. l. liberorū. §. j. τ. l. notare. τ in auṫ. de resti. τ ea que pa. in ij. coll. §. vnū. Aut loqueris in delictis cōmunibus vt in homicidio τ furto τ tūc cum quis motus est occasiōe dignitatis vel nobilitatis ad delinquendū. τ tunc dico φ plus puniri debet q̄ aliꝰ qui spernit dignitatē. et ideo premiū sequi non debet. j. de digni. l. quotiēs. τ. j. de con. τ pro. do. an. l. j. in fi. li. xj. de epi. τ cle. l. presbyteri. tales debent enī alios tueri τ si contrariū faciant plus puniuntur in autē. vt diffe. iudi. ix. coll. §. pe. ¶ Fallit primo in pena pecuniaria. q2 in hoc ita soluit nobilis sicut plebeius. glo. in. d. c. qui contra pacem. τ doc. omnes in locis preallegatis: ideo bal. in. l. fi. circa mediū. C. de summa trini. dicit φ statuta duplicatiua penam contra nobiles debent intelligi de pecuniaria. allegat. l. illicitas. ff. de offi. presi. in fi. in ver. remissa propter inopiā mulctat. ¶ Secūdo fallit in proditore: q2 ita suspenditur furca nobilis sicut alius. Ita Bald. in. l. cum quidam. de iurciuran. τ ibi dicit φ in regno Francie nobiles cōmittentes proditionem suspenduntur in altioribus furcis. ¶ Tertio fallit vbi quis deliquit derogando τ dehonestando officiū suum. hoc voluit Bar. in. l. quedā. per illū tex. ff. de penis. τ pro hoc facit sequens fallentia. ¶ Quarto fallit vbi agitur de puniendo transgressore superioris. q2 ita punitur nobilis sicut plebeius. Bal. in. c. j. §. si quis nō temerario. de pace iuramen. firmā. ¶ Quinto fallit vbi esset excessiua contumacia. tex. in. c. ij. in fi. de offi. deleg. in. vj. τ ita do. Ant. in. c. ea que. de statu monacho. τ cano. reg. vbi bona glo. in ver. rebellibus. ¶ Sexto fallit in Papa cōmittēte crimē depositione dignū: q2 cōtra ipsum nō solū ꝓcediṫ equali pena. sʒ magis asperꝰ. τ etiā nō seruato ordine iuris glo. ij. q. iiij. in. c. ꝯsul. Si aūt nō occasione dignitatis sʒ aliter aut loqmur de pena corporali ipone
c da τ tūc puniṫ ignobilis magꝭ q̄ nobilisᶜ paup q̄ diues
2 si loquiṫ. l. ista τ. ff. ǒ penis. l. capitaliū. §. maiores. τ alle ll. hic alle. in glo. Si autē queras de pena pecuniaria. τ tunc dicunt doctores φ plus puniatur diues q̄ pauper Ego tamē non curo de hoc q2 reperio cōtra. vt. j. ne rusti. admi. offi. l. vnica. li. xj. τ. j. de offi. iudi. l. ij. τ de custo. reo. l. fi. ¶ Et ideo ego distinguo sic in hoc mēbro Aut pena ē taxata a. l. τ tūc taxatio est seruāda nec faciā differentiā vtrum sit pauper vel diues. j. de offi. ci. iudi. l. ij. ADDITIO. melius dicta. l. ij. de custo. reor. Illam dicta. l. ij. de offi. cim. iudi. facit pro distinc. preō. Ray. Et hoc casu si non potest soluere luit in corpore. j. de seruis fugi. l. quicunq; de sepul. viola. l. fi. ff. de in ius vocā. l. fi. Si autem nō est taxata a. l. sed est arbitraria. tunc dico φ plus debet puniri diues q̄ pauper. ff. de offi. presid. l. illicitas et. ff. de col. illi. l. j. §. j.

c ¶ Ignobilis magis q̄ nobilis not. bal. de hoc. q. l. c. si q̄s vero temerarie ǒ pace iur. fir. τ in. c. insuper col. j. de ꝓbi. feu. alie. ꝑ fede. alex. plene in. l. pedīꝰ. C. de incē. rui. τ nau. Aduerte tñ φ quoad spiritualitatē plus punitur nobilis q̄ diues vt not. car di. i cle. j. §. pe. de here. τ cle. ij. §. noteri. e. tiā. dixi plene in apostil. ad tex. co. rebuffi in. l. quibꝰ. j. de decu. li x. quibꝰ. adde bal. cōsi. ccclviij. vol. iij. τ bartholo. cepo cōsi. iiij.

¶ De sacrosanctis ecclesiis.

Habeat lex ista dicit φ vnusquisq; habeat licētiā relinquendi collegio licito quero quid erit de pupillo τ prodigo qui testari nō possunt videṫ φ sit idē ꝓpter generalitatē istiꝰ l. que generalitas videtur fundari in ratiōe q2 q̄ntū relinquitur ecclesie seu collegio relinquitur deo ff. ad le. fal. l. j. §. ad municipū. Sed quo ad deū non est differentia in ꝑsonis in auṫ. de mona. col. j. §. j. τ penul.
1 ¶ Item q2 persona de iure intestabilis pōt testari inter certas personas fauore persone. j. de secundis nup. l. j. et. l. femine. τ de incestis nup. l. si quis incestum. Quid dicendum dico cōtra q2 intelligiṫ de his q̄ sunt alꝭ habiles ad testandū. ar. ff. de mu. τ ho. l. vt gradatim. §. et si lege. τ. ff. de ritu nup. l. q̄q̄. q2 in gn̄ali sermone multa excipiuntur. j. de seruu. l. sicuti. τ. ff. de pigno. l. obligatione generali. Itē q2 ecclesia regitur iure cōmuni. τ ideo dicā nō posse legari nisi per eum qui alꝭ de iure cōmuni ad legandū habilis reputaṫ in feu. de alie. feu. c. vnico. circa mediū. nec ob. quādo dicis quo ad deū non est differētia

differentia in personis verũ est quo ad illa que concernunt deũ scilꝫ quo ad animaꝫ. Sed q̃tum ad personas vel al's bene.ar.ff.de sta.ho.l.ij.ff.de pollicita.l.ij.et.l.si q̃s rẽ.§.nato. Breuiter pupillus nõ põt vẽdere nec potest dare aliquid causa mortis licet tutoris auctoritas interueniat.ff.de tu.⁊ ra.dis.l.j.in pricipio ⁊ extra de sepul.lib.vj.c.licet. ⁊ sic intellige.l.istam ꝙ loquat̃ de habili ad testandũ

2 ❡ Deinde dicitur ꝙ collegio põt relinqui ⁊ intellige de approbato si autẽ non esset approbatum non posset relinqui iuxta hoc quero: pone testator legauit cuidam collegio non approbato ante mortẽ testatoris fuit approbatũ. Quero vtrum legatũ valeat et videtur ꝙ non q2 si legetur alicui non capaci legatũ primo nullum non potest processu temporis ratificari.ff. de le.j.l.cetera.§.j.et insti.de le.§.an seruo. Quid dicerẽ hoc casu contra q2 illa regula qua cauetur ꝙ vbi legatũ non valet si testator statim decederet nec ex post facto reconualescat dico ꝙ intelligitur vbi res legata deficiat vel mixta conditione decederet.vbi autem non valet legatũ respectu persone cui legatur:post mortem autem testatoris est habilis persona cui legatur ⁊ tunc recõualescat legatum vt in casu isto. Idem est quando est nullum respectu p̃sone legantis ⁊ legatarij: quia tunc non potest reconualescere. Sed quando ex parte legatarij tantuꝫ est vitium tunc bene recõualescat quia habet initiũ propter personam legantis ⁊ sic intelligo iura que dicũt ꝙ sufficit quẽ esse capaceꝫ tp̃e mortis testantis.ff.de iure fisci.l.non intelligit̃.§.quando autẽ.de re.du.l.si cognatia de le.primo.l.si conuenit. et pro hoc.l.in simili.ff. de vulg. et pu.substi.l.coheredi.§.cum filie coniuncta.l.ij. eodem titulo.§.j. Iura in contrarium allegata sublata sunt ex diuisione q̃ feci. ADDITIO. patet in textu et glo.ff.de edict.carbo.l.j.⁊ no.dicta.l.si cognatis. Ray.

3 ❡ Sed quero vtrum omnia bona possit quis dare collegio.dico ꝙ sic saluo iure debito aliis sicut filijs etiam que nõ potest auferre nisi per causas ingratitudinis.J. de legi.here. autẽ.non licet.et aut̃.ex causa. ⁊ in auten. de triẽ.et se.ij.colla.§.primo ⁊ iij. ADDITIO.et not. J.titul.j.l.si quis ad declinandam. et sic intelligo.J.cod. l.generali.⁊ quod ibi not.et.ff.de inoffi.testato.l.papinianus.§.si imperator. Ray. Sed qualiter potest relinquere legari vel institui dico ꝙ quocunq3 modo infra eodem.l.generali.J.de episcopis et clericis.l.si quis ad

4 declinan. ❡ Sed quero iuxta hoc si sit scriptuꝫ in testamento relinquo tali bona mea nunquid istud verbuꝫ relinquo[a] trahitur ad institutionem hoc est querere vtrũ videatur institutus.iste et glosa videtur innuere ꝙ sic in autenti.de here.⁊ fal.§.exheredatos.super verbo relinquit.⁊ p̃ hoc littera ista sic intellecta ⁊.ff.de tabul.exhi. l.prima.§.finali.quia verbum relinquo generale est ad vltimas voluntates vt.ll.allega. et p̃ hoc littera ista sic intellecta.ꝙ in milite dicatur quia verba erant congrua sed deficiebat solemnitas testamenti.ff.de mili.testat.l. diuus in fine.circa hoc potes sic distinguere. Si queras vtrum verbum relinquo positum in testamento vel in vltima volũtate alicuius operetur institutionẽ vel legatũ vel fideicommissum. Sic distingue aut nullus est in testamento institutus: et tunc verbum relinquo trahitur ad institutionem per iura allegata nec obstat licet non dixerit heredem instituo quia flexiuum est: quia relinquere videtur dicere et de alio excipere hoc facit voluntas ipsius testatoris.J.de testamen. quoniam indignuꝫ Si autem sit heres aliquis institutus et post dicat testator ticio relinquo bona mea tunc dico ꝙ trahitur ad fideicom.ff.ad trebel.l.cogi.in principio.et.l.naꝫ quod in fine.et habet rationem ista distinctio:quia ista verba que de se habent naturam fideicom.non trahuntur ad institutionem quãdo aliquis est heres institutus. Sed quando nullus est heres ꝙ tunc operentur institutionẽ probatur.J.de here.insti.l. quocunq3.ff.eo.l.j.§.ex fundo.⁊ videtur glo.alibi istam distinctionem facere.ff. de heredi.institu.l.his verbis.in principio. ADDITIO.

5 facit ad hoc.J.eodem.l.generali.in fi.l. Ray. ❡ Postea sequitur in textu ne sint crassa iudicia testatorum vnde

b iudicium accipitur multis modis[b] in iure.vt not. insti.

6 quib⁹ nõ est per.fa.testa.§.preterea. ❡ Quero iuxta hoc si solemnitas deficiat in testamento nunquid valebunt legata relicta fauore ecclesie.videtur ꝙ sic: quia summa ratio que pro religione facit.ff.de reli.sumpti.funerum l.sunt persone.⁊ vt in post.l.⁊.l.finali. Item quia quandoq3 debentur legata propter fauorem personarũ que al's non deberentur.ff.de legi.bo.po.pe.l.prima. Item hoc videtur dicere lex.ff.de fideicommis.li.l.in testamento.quia non potest deberi maior affectio alicui q̃ ecclesie:ergo dicamus ꝙ fauore ecclesie valeant legata que al's non valerent. ❡ Quid dicendum nostro iure videtur dicendum contrarium et hoc videtur dicere glos.hic posita ⁊.J.eodem.l.generali.⁊.J.de inoffi.testa.l.si quãdo.quia debet intelligere quando legitimũ est testamẽ

c tum[c] al's non valeret ⁊ hoc intellige quãdo extraneos heredes instituit al's bene valeret si filios instituisset: quia potest inter eos sine solẽnitate testari vt in auten. de testamen.imper.viij.coll.§.primo et secundo.⁊ sic intelligitur.l.de fideicommis.li.l.in testamento. ADDITIO.et.J.de testa.l.hac consultissima .§.ex imperfecto Ray. Item dicit textus in fine ꝙ nihil est ꝙ magis hominibus debeatur q̃ vt eorum supreme voluntates obseruentur. Sed nunquid maior est religio erga deum vt ff.de iusti. et iure.l.ij.et magis est non fidem frangere. vt.ff.de pactis.l.prima.dico ꝙ hic locutus fuit multum affectuose imperator quia voluit ꝙ omnino istud obseruaretur. Sed non dicit p̃pter hoc quin alia eque bene ⁊ melius obseruentur.et hoc facit ad questionẽ. Pone aliq̃s vendidit tibi equum ⁊ dixit ꝙ non erat ita bon⁹ in mundo postea tu inuenis alium melioreꝫ sine aliquo vicio ꝙ non habet equ⁹ tuus: tu vis agere de emptione contra vendentem: queritur nunquid possis.dico quod non.ar.ff.de contrahen. emptio.l.ea que cõmendandi de edil.edict.l.si quid venditor.⁊ eodem titulo.l.sciendũ §.illud.ff.de dolo.l.quod venditor.cum ibi not.ar.l.istius si. ADDITIO tu dicas contra per dictã.l.si quid §.fina.j.ff. de edil.edict.nõ ob.dicta.l.ea que.in principio quia alio casu loquitur vt ibi patet ⁊ not.plene de

7 dolo.l.ꝙ venditor. Ray. ❡ Item dicitur hic ꝙ contestari et vltimum testamentum vincit primũ minus solemne.institutũ qui.mo.testa. infirmetur.§.posteriore. al's nisi secundum sit solemne magis q̃ primum nõ tollitur primum. Nam per minus solemne magis solemne mutari non potest.J.de testa.l.hac consultissima.§.finali.⁊ ff.de alimen.lega.l.ex parte.cum ibi not.vnum tamẽ est sciendum ꝙ licet per secundum magis solemne bene infirmetur primum tamen si voluit valere legata in principio propter hoc non tolleretur licet institutio oportet ꝙ tollatur.ff. de mili. testamẽ.l.milite.de alimẽ.lega.l. ex parte.cum si. Deinde quero iuxta contra quem format glo.ꝙ valeat legatum relictuꝫ collegio improbato potest tñ cuilibꝫ singulariter legare. Sed doc.reprehẽdunt glo.quia quedam sunt collegia non approbata et illicita quia non est approbatum per superiorem quale est collegium iudeorum et ideo sicut nec potest relinqui toti collegio nec etiam singulis personis quia eadeꝫ ratio.ar.J.de here.l. manicheos. ❡ Quid dicemus sic dico ꝙ quedaꝫ sunt collegia improbata perpetuo q2 non habuerunt iustum initium sicut heretica ⁊ ibi hoc habet

d locum quod dicunt doctores.[d] Sed alia est scripta non perpetuo improbata sicut iudeorum q̃ habuerunt legẽ a moyse de mãdato dei vt.J.de summa trinitate et fide catholica.l.nullus.in glosa ⁊ in hoc casu diceteꝫ ꝙ tali collegio posset legari: q2 cuilibet potest legari nisi sit prohibitum.ff.de reli.⁊ sump.fu.l.statuas.ff.de procura.l.inuitus. Sed nõ inuenies aliquam legem que dicat ꝙ iudeo sit prohibituꝫ relinqui. Sed collegio bene.J.de apostata.l.prima.et est idem ꝙ collegio nõ possit legari: quia videtur habere ille qui legat collegio eorum affectionẽ ad sectam eorum vt infra de iudeis.l.prima. Sed quando relinquo iudeo nõ videor hr̃e affectionẽ ad collegiũ.

a ❡ Istud ver. relinquo. Adde ꝙ si est vir⁹ tñ cui relinquitur importat institutionem si vo sint plures tũc importat fidei cõmissũ glo.ẽ sing. in.l.his vbis l prin.⁊ ibi op.⁊ qd notaui in apostil.ad euꝫ. ff.de here. insti.bal.i.l. quotiens.C.de here.insti. ange. post glo.in au tẽ.de here.et fal. §.si vero nulla col.j.bal pau.de cast.et alex.j.l. heredi tatis.C.de l pu.et alijs sub sti.⁊ in auctẽ. vñ si parẽs et ibi bar. c.test. pau.d̃ cast.cõ si.cxlviij.⁊ alex. cxxvij.⁊ alex. cõsi. xvij.vol. ij.⁊ cõsi.cxxvj. col.vj.vol.iiij.

b ❡ Judicium accipitur multis modis vide glo.in.l.j.§.j. ff.de dolo.bo si.super ex.iu. rub.de iudi.et ibi dixi in apostil. ad ipsum post alios bo. glo.in.c.forus de ver.sig.

c ❡ Quãn legitimuꝫ est testamentũ. Adde de hac.s.vtruꝫ ex voluntate minus solẽni debẽtur legata bar.l.l.questionẽ.c.de fideicõ eũdem cõsi.suo iure q̃dam condidit testamentum iohannes cal. cõsi. suo inre. dico in.q. premissa ⁊ pau. d̃ cast. cõsi. lvj.l prin.

d. ❡ Habet locũ quod dicit doctores. Add de ꝙ licet tali illicito collegio de quo p̃ istũ legari nõ possit singulis tñ de illo põt legari vt bar. in.l.j. p̃ illum tex.C.de iudeis ⁊ in.l.cũ senat⁹.ff.de reb. dub.l.j.⁊.ij.q.

Sed ad personam et legata relinquentur propter affe
ctionem persone. ff. pro socio. l. ij. adiecit. Item quia lex
prohibet legari hereticis instit. de lega. §. legari et. C. de
hereticis. l. manicheos. et sic cum iudei non sunt prohi-
bita dicam quod eis possit legari. Item quia possunt esse tu
tores et administratores. ff. de excu. tuto. l. spadonem. §.
a iam autem iudei. et de decur. l. generaliter in fi.[a] verum est
tamen quod non possunt habere administrationem ex qua ha-
beant aliquid iudicare. C. de iudeis. l. finali. quia prius ille qui re
cipit administrationem habet iurare fidem seruare. vt in autem.
iusiur. quod presta. ab his qui admi. su. §. j. et. ij. cum ibi not.
Sed iudei non habent tale sacramentum patrare ergo etc.
Item quarto sciendum quod quidam non possunt capere ex testamento vt
illi qui sunt nati etc. Incesto coitu vt no. quibus modis
naturales efficiuntur. sin. vij. coll. §. fi. alij sunt qui possunt
capere ad certam summam vt sunt naturales tantum. C. de
8 naturali. aut licet. ¶ Iuxta hoc pone quidam habet fi-
lium qui non potest institui nec ei legari cui legauit vt intra-
ret religionem quero numquid valeat legatum fauore reli-
gionis quod aliis non valeret et videtur quod non. quia talibus prohi
betur legari: et non cum legatum non recipiat in persona
ipsorum fundamentum non potest aliis acquiri. ff. ad mace. l.
filiusfa. et de hereti. l. ij. et ideo videtur quod eis non possit relinqui.
Item magis debemus inspicere personam cui legatur quam cui
acquiritur in effectu. ff. de le. pre. contra ta. bo. po. pe. l. j.
§. j. Sed videtur contra vt fauore ecclesie possit acquirere
legatum. ar. ff. de inoffi. testa. l. papi. §. meminisse. et de
leg. ij. l. cum ei qui et ad tre. l. cogi. §. hij qui solidum. Item
quia per ingressum religionis omnis macula tollitur in aut. de
mona. colla. j. §. j. de sctissimis epis et colla. §. nullam. et ideo
quod attendimus potius merita monasterij capacis quam me-
rita seu delicta istius non capacis. ff. de bo. po. contra tab.
l. emancipatus in fi. Quid dicendum glo. dubitat. disputat
simile dubium. C. de fideicom. l. eam quam. in glo. que incipit indu-
bitabiliter: et distinguit ibi sed ego non curo de illa distin
ctione. Sed dico valere legatum fauore monasterij quod probo
Et comparo monasterium curiali quia si pater habeat filium na-
turalem et velit quod sit curialis potest sibi relinquere plus quam aliis
posset sic in proposito arg. C. eo. l. fi. et pro hoc in aut. qui-
mo. natu. effi. sui. col. vij. §. primus. Itaque vbi videtur casus
similis quia est casus ibi de curiali: ergo multo magis de
religione. ar. C. eod. l. fi. cum fi. ADDITIO quod proce
dit in naturali secus in spurio. et. §. fi. et l. seu. aut. Ray.
9 ¶ Sed pone nos habemus quod si relinquatur ecclesie quod va
let relictum pone iuxta hoc quod relinquatur capitulo numquid pin
de est ac si ecclesie relinquatur. Hic potest esse dubium in parte
in parte non: quia si legetur per nomen appellatiuum vt capitulo
talis ecclesie tunc ecclesie videtur relictum. ff. de an. le. l. annua.
§. ticia. de re. du. l. cum hi. Si autem legetur per nomen proprium
vt domino pe. tali tunc ibi non habet dubium quia eidem capitulo
videtur legatum. C. e. ti. l. sacrosancte. Sed quid erit in tali ca-
su. Pone dixit testator lego domino petro capellano sancti
stephani numquid videtur ecclesie sancti stephani relictum:
vel numquid ipsi capellano. Ita quod ipse possit ordinare ad
libitum de legato et videtur quod ecclesie queratur legatum postquam
fuit facta mentio de ecclesia. C. de iure deli. l. cum aliquis. et
ff. de co. et de. l. filiofami. et istud videtur relaxare in admi
nistratoribus quod si fiat mentio de aliquo officio actus rela-
xatur propter officium. ff. de insti. l. fi. ff. de admi. tu. l. cum post
mortem. §. fi. de annuali le. l. liberte. §. vltimo. ¶ Quid di-
cendum videtur potius debere attendi nomen proprium quam ap-
pellatiuum et sic quod legatur acquiratur capellano sic habe-
mus in fiuo. ff. de sti. ser. l. j. Nam si seruus dominis suis stipule
tur et tunc pro domina parte eis acquiritur. Si autem dicat titio
et sempronio dominis meis tunc stipulatur equis partibus non
pro domina. ar. ff. de sti. seruor. l. si seruus com̄is. Si autem
precederet nomen appellatiuum ecclesie dicerem quod acquirere-
tur ecclesie et pro hoc ratio quia quando aliquid adijcitur causa de-
monstrationis id frustra ponitur. ff. de do. prele. l. j. ad fi
nem. sic in proposito quia ecclesia videtur causa demonstratio-
nis apposita et ideo quod nihil facit sed quod totum capellano acqui
ratur. ar. ff. de li. le. l. aurelius. §. mena. et eod. titu. l. vlti.
§. ticia. et soluo ad. l. alle. et primo ad. ff. de con. et demon. fi

lius fami. et ad alias et dico quod si esset verum illud quod testator
cogitabat sequeretur vt totum domino acquireretur. Et ideo quando si le-
go tali seruo sempronij dico quod sempronio acquiritur licet
nunc sit seruus sempronij. ff. de here. insti. l. quo loco. §.
seruo manumisso. et ideo quando legatur sic lego cum ca
pellano et non ecclesie. ad. l. vlti. de insti. cum suis concor.
dico quod ibi loquitur in obligando. Hic solum in disposi-
tione presumenda. Nam cum obligationes sint valde
stricte quia nemo presumitur iactare suum. ff. de verb. obli
ga. quisquis astringenda. et. ff. de proba. l. C. cum de indebi
to. ideo intelligendum taliter quod ipse non presumatur iacta-
re suum. Sed in casu presenti agitur tantum de presuppo
sitione: et ideo dicam quod capellano presumatur legasse
non ecclesie cum nomen suum preposuerit. ff. de heredi.
institue. l. qui soluendo. ff. de vsufru. l. quotiens. cum si-
milibus. ADDITIO. Non obstante. l. annuam. §. a
ticia. ff. de an. lega. quia ibi precessit nomen appellatiuum.
vt ibi patet in littera et hoc concordat Iaco. de aretio
et facit quod not. ff. de conditio. et demonstratio. l. cum ita.
10 Raynal. ¶ Sed pone nos habemus quod quando relin-
quitur ecclesie non nominando aliquam ecclesiam quod
b tunc intelligitur de illa vbi testator habet domicilium:[b]
et hoc verum si non est nisi vna ecclesia in illa villa. Sed
quando sunt plures ecclesie et legatur ecclesie non ex-
primendo nomen alicuius tunc pauperiori videtur lega
tum in aut. de eccle. titu. §. si quis in nomine. et C. eod. l.
si quis ad declinandam. et de conditio. et demonstra. l.
conditio. §. cum ita. ¶ Sed pone quod in villa est ecclesia
beati petri de roquenis quidam habens domicilium in
villa fecit testamentum et ecclesie beati petri legauit. c.
deinde ante mortem ipse mutauit domicilium alibi vbi
est ecclesia beati petri martyris vbi mortuus est rector
beati petri martyris petit legatum. et rector beati petri
de roquenis petit ibi legatum quero quis debet habe-
re. videtur quod rector illius ecclesie vbi testator transtulit
domicilium. ar. ff. de regulis iuris. l. cum principalis. et l.
cum principale. et. ff. de ali. lega. l. gayo. in principio. et
pro hoc. l. notabilis. quia si testator leget alicui. c. aureos.
vt ipsum sepeliat et post sepeliatur alibi primo legata-
rio. c. aurei non debetur. ff. de ali. lega. l. alumne. §. ab he-
redibus et do. ti. l. filius in principio. et ff. de lega. ij. l. pe
culium. et de sum. instruct. l. lutius. de ali. lega. l. mela. §.
sed si alimenta. ADDITIO. Sed ibi ob causam. arg.
eius quod not. hic pe. Ray. ¶ Quid dicendum hic sim-
pliciter dico contra quod ecclesia vbi habeat domicilium tem
pore quo fecit testamentum deberet habere quia videtur
habere affectionem ad ipsam quando fecit testamentum
et ideo licet se transtulerit dicam quod non videatur cogi-
tasse de alia ecclesia vbi mutuauit domicilium. ar. ff. de
leg. iij. l. vxorem. §. testamento puros de au. et argen. le
ga. l. cum aurum. §. si ita. pro hoc de lega. ij. l. pero. §. fra-
tres. de re. du. l. si cogitatio. non dicam quod illa ecclesia de
qua cogitabat tempore quo fecit testamentum habeat. ar.
ff. de contrahen. empt. l. rutilia. Nec obstat iura in contra.
quia dico quod in hoc tamen est mutatio in quibus ordinauit
defunctus et cum nihil super legato ordinauerit dico quod
ecclesia de qua videtur censuisse tempore testamenti cum
nihil fuerit immutatum dicam quod illa habeat ar. C. de te
sta. l. sancimus.

Lex.

c In glo. super verbo in hiis contractum
pone aliquis vult facere aliquos contra
ctus in ecclesia forte emere vel vende-
re vel alios contractus celebrare num-
quid potest hoc facere. videtur quod non
per. l. istam. Nam equiparo domum re
giam et basilicam. C. de oper. pu. l. basi-
licam. Sed in domo regia non debent contractus fieri.
C. de oper. pu. l. basilicam. in fine. Sed videtur contra: quia
iuxta ecclesiam possunt fieri manumissiones. vt. C. de hiis
qui in ecclesia ma. l. j. et. iij. Item quis potest facere pera
ratio. in ecclesia. C. de hiis qui ad eccle. confu. l. presenti. §.
quod si in filijs. Item intra ecclesiam celebrantur nuptie
in aut. quibus

a ¶ Generaliter in fi. Adde tamen error singularis iste per iura adiuncta per eum dicit iudeum posse esse tutorem quia bar. in rub. ff. de insti. et iure l. quod non possit pro contor. docto. iudicis opi. bart. procedere in pupillo christiano. quia illius non potest iudeus esse tutor, vt plene per doct. l. alle. l. spadonem. pupilli autem iudei sic. et ita intelligatur aut istius et similarium sequentium.

b ¶ Vbi testator habet domicilium. Adde de Cy. in. l. cum multe. C. de dona. ante nupt. Bar. in. l. que conditio. §. cum ita. ff. de condi. et demon. Spe. in ti. de instru. edi. §. nunc vero aliqua. vers. quid si testator. et ibi io. and. in addi. ang. l. aucto. de non alie. §. si vero debe tur pauperibus bart. insuper. in. l. j. ff. ad mu ni. et in. l. fin. C. de ino. cum. li. r. Bald. et imo. in. l. si domus. ff. de leg. j. imo. in. c. relatum el. ij. et ibi de. ȝ an cha. extra de testa. et io. and. in. c. cum quis. de sepul. li. vj. Et si testator habet duas parochiales ecclesias debetur illi in qua recipit sacramenta c. fi. et ibi doct. licet Cy. vbi s. in prin. videatur sentire quod hoc casu pauperiori debeatur de quo per doc. in locis proxi. alleg.

c ¶ Aliquos contractus in ecclesia vt absolutionem potentiam tertiam pitis. l. dic quod contractus factus in ecclesia presertim de sponsalibus vt de matrimonio et similibus vt no. doc. in. l. basilica. C. de ope. pu. bar. bal. et doc. dic. gemi. post archi. in. c. decet de imm. ec. li. vj. et ibi dixi super. spo. ad gemi. quod valet. in re prophana licet contrahentes pec cent mortaliter vt per gem. l. e. doc. vbi. s. item de re pu. item si contrahentes non audet dicere exire ecclesiam vt no. Bar. et doc. vbi. s.

in auc. quibus modis natu. effi. legi. vij. col. §. quantum ADDI. ⁊ mercari ⁊ conuiuia ⁊ nuptias celebrari vt di cta. l. basilicam ⁊ ideo dominus in euãgelio expulit nũmularios et negociatores de templo. Quero quid si isti contractus fiant in ecclesia an propterea vicietur ⁊ dico ꝙ non quia est leuis solennitas cuius obmissio nõ viciat. vt. ff. de ven. inspi. l. j. §. finali dixi. ff. de regulis iuris l. ⁊ si nihil ⁊. j. de testa. l. ambiguitates facit ad predicta libro sexto ⁊ vide omnia que ibi nota. c. decet. libro sexto. ⁊ vide omnia que ibi nota. c. decet. Ray. Quid dicendum dico ꝙ cõtractus liciti in ecclesia bene possunt celebrari. Sed alij contractus sicut emere ⁊ vendere et similia non debent fieri in ecclesia imo prohibentur in autentica vt li. matri ⁊ auie. §. quia non sic impij ⁊. j. de his qui ad ecclesiam confugiunt. l. j. ⁊. ij. nec obstat. l. basilicam quia ille est contractus licitus et ideo bene potest celebrari vt dixi

Lex

NEmo martyres. quero qua pena puniatur ille qui vendidit reliquias sanctorum[a] dico ꝙ si abstrahat de ecclesia tunc pena sacrilegij. ff. ad. l. iulia in pe. l. sacrilegij pena §. j. vnde istud est contra illos qui deferunt reliquias de vna ecclesia in aliam ꝙ nõ debent facere. ar. ff. de reliquijs ⁊ sump. funerũ. l. ossa. ⁊. j. eodem titulo. l. diui fratres ⁊. l. ossa in principio. Si autem haberet ipsas in aliquo loco priuato tunc dico ꝙ bene posset deferre ⁊ accipere. Sed ꝙ de vno loco sacro abstrahantur ⁊ ponantur in alio hoc non est licitum ar. l. all. ⁊ arg. ff. de reliquijs ⁊ sump. funerũ. l. cum loca quam coniunge supradictis.

Lex.

NOn plures. Nota ꝙ si superior statuat super numero personarum alicuius ecclesie ꝙ de illis qui tunc sunt nulli immutabũtur ar. j. de resc. sacri pa. ij. col. §. j. ⁊. j. de aduoca. diui. iu. l. petitiones et ar. istius. l. ADDITIO. in glo. in fine que dicit ꝙ priuilegium concessum clerico videtur concessum ecclesie dicas illud verum in prelato secus in alio clerico seu canonico. ar. ff. de re. du. ⁊ quod ibi nota. ⁊. j. de aduoca. diui. iudi. l. restituende in principio. ⁊ quod dixi perpe. in legato relicto cum canonico. s. eodẽ. l. j. Ray.

Lex.

OMnem nouationem nos habemus ꝙ roma est caput aliarum ciuitatũ in aut. vt ecclesia romana in principio iuxta hoc quero vtrũ bene est istud qđ hic innuitur ꝙ iste patriarcha possit facere magisꝙ alij episcopi[b] nam facit sicut summus pontifex dico ꝙ potest dici ꝙ quo ad hoc potest facere sicut papa: quia ipse eligit a suo collegio nec indiget confirmatione qđ non est in alijs ⁊ sic potest dici ꝙ letatur prerogatiua in autentica de eccle. titulis. ix coll. §. pro temporalibus. ⁊ sic potest dici non solum quo ad laicos ꝙ letetur prerogatiua ecclesie constantinopolitane imo etiam quo ad alias ecclesias.

Lex.

AD instructiones. quero si tractetur de via publica cõstruenda habeat locũ ꝙ dicitur in via publica reficienda[c] et videtur ꝙ sic per glo. istam. Sed contra quia magis est fauor ab his refectio ꝙ de nouo factio. ff. de itine. actuꝙ priuato. l. iij. §. j. ⁊ de nouo operis nunciatio. l. j. §. opus. ¶ Quid dicendum: dico ꝙ perinde teneatur conferre ad ecclesiam de nouo faciendam sicut ad refectionem. ff. quẽadmodũ ser. amit. l. si locus. Itẽ quia et vicini tenentur conferre de territorio ad nouam viam faciendam in auc. de eccle. ti. coll. ix. §. ad hoc scimus. ADDITIO. ⁊ ibi est casus ⁊ hoc sentit glo. ij. huius. l. ar. ff. de mor. inferen. l. j. §. edificare. Ray. Sed quid de hoc quod dicit glo. de qualibet via. sciendum ꝙ quedam vie sunt regales sicut publice alie vicinales que nos ducũt ad locum certum. ff. ne quid in loco publico. l. ij. §. viarũ ⁊ ideo dicam glo. loqui in regalibus non autem in vicinalibus quia vicinalis habet refici per illos qui habent fundos confines via autem regalis per omnes qui habent possessiones in territorio arg. ff. ne qđ in loco publico. l. ij. §. viarum: ⁊ sic intelligo glo. istam. ¶ Sed qđ de reparatione murorum certe dico ꝙ non teneatur cũ glosa de istis non dicat: ⁊ ideo qui de vno dicit de alio prohibere videtur. arg. j. de procurato. l. maritus. ff. de iudicijs. l. cum pretor. ADDITIO. Dic contra vt scripsi in lectura non obstan. l. cum pretor. quia diuersitas et identitas rationis tollitur contraria: vt ibi notatur et hoc declarat hic pe. tamen glo. que incipit an ad multos ⁊c. sentit cum glo. ⁊ male per. l. ad portus. j. de operis publicis. vel priuatis. l. iij. ⁊ de immunitate ecclesiarum. l. finali ⁊ in autentico de emancipa. §. ⁊ non permittere Ray.

Lex.

PLacet. nota primo iuxta. l. istam ꝙ omnia cum consilio sint agenda: nam princeps qui habet omia iura in scrinio pectoris. j. de testamen. l. omnium. omnia vult facere cuz consilio. Et ꝙ omnia debeant fieri cum consilio nota. j. de legi. l. humanum. ⁊ contra de repudijs. l. nõ dubium ⁊ probo hoc quia non debet haberi consiliuz nisi sit dubium: vt. ff. de bonis dam. l. diuus. in fine. et hoc facit pro hoc quia debent iudices quotidie habita deliberatione ⁊ consilio peritorum iudicare[d] concord. j. de sententijs ex periculo recitandis. l. ij. in fine cum ibi nota. ADDITIO. ꝙ dic vt in autentica de iudi. in prin. coll. iij. in spe. de requi. cõsen. Ray. ¶ Iuxta hoc quero si iudex velit ferre sententiam super aliqua causa vtrum debeat habere consilium cum aduocatis partium ⁊ videtur ꝙ non. arg. ff. de his que in testa. delẽ. l. prime. glo. est contra. j. qui ⁊ aduersus quos. l. j. in principio. ff. de arbi. l. non distinguemus. §. cum quidaz. Quid dicendũ dico ꝙ potest habere consilium cum ipsis ad conferendum ⁊ confirmandum animũ suum. ⁊ ita intelligitur. §. cum quidaz. ⁊ glo. sua. nam conferẽdo habetur veritas s. de summa trinitate ⁊ fide catholica. l. iij. ⁊ de mu. ⁊ ho. l. nulli. §. Item mixta. Si autem vellet reuelare secreta partis ⁊ consilia dico ꝙ hoc non debet facere. j. de offi. presidis. l. obseruandum. ⁊. j. de fal. l. vbi falsi examẽ. Illã cum parte non debet habere consilium: ergo cum aduocatis partis cum habeant affectionez ad causam. in autentica de testi. vij. coll. §. quia vero sepe. ff. co. l. finali. j. de postula. l. quisquis. ¶ Deinde dicitur in textu ecclesie vrbium singularum iuxta hoc quero nunquid ecclesie particulares[e] in villa vel in rure posite habeant eãdem immunitatem. videtur ꝙ non. quia locutio textus videtur de ecclesijs ciuitatum: ergo non extendetur ad rurales: quia cum hec priuilegia sint contra ius commune que eis conceduntur restringenda sunt. j. de legi. l. quod vero. ff. de excu. tuto. l. si duas. §. finali ⁊ eodem titulo. l. sed reprobari. §. vltimo. Item illi qui presunt ciuitatibus habent excusationem a muneribus non autem illi de rure. ff. de excu. tuto. l. athlete. §. tutorum. ⁊ codẽ titulo. l. propter magistratum. Item quia vrbis appellatio ab vrbio venit et dicitur vrbs que muro clauditur. ff. de penu le. l. nam quod liquide. §. vltimo de verborum significatione. l. pupillus. §. vrbs. Quid dicendum dico ꝙ. l. ista non solum in ciuitatibus: sed in quibuscunꝙ locis habet locum. Sed dicit pro tanto in ciuitate: quia quasi omnes alie reguntur iure ciuitatũ. j. de episcopis ⁊ cle. l. nulli. §. j. j. ad municipal. l. qui exilio. in auc. quibus mo. natu. efficiuntur sui. §. si quis igitur. vij. coll. et propter hoc voluit se referre ad prediales: quia dixit de predijs. ⁊ sic magis videtur prouidere illis qui sunt

a ¶ Reliquias sanctorum. Vide Bal. in princ. s. eod. ⁊ hic in j. q. Inno. l. c. ij. de reli. ⁊ vene. sanct. ⁊ Sicu. in. c. nullus l. ij. no. de iure patro. ⁊ in. c. j. de reli. ⁊ vene. sancto.

b ¶ Magisꝙ alij epi. Vide spe. in ti. de dispen. §. nunc breuiter ⁊. §. sunt quoꝙ et ibi bal. in addi. in ver. quã ptãtem. Idez Spe. in ti. de lega. §. vj ver. xvij. tetigit aliquid feli. l. rubri. de maio. ⁊ obe. circa prin. ⁊ panor. in. c. j. et ibi in apostil. meis in. j. apostil. extra de trãsla. epi. ⁊ exim. in. c. quãꝙ vbi etiã posui in apo. ij. q. vj.

c ¶ In via publica reficienda. Adde de hac. q. ⁊ seq. alijs qđ notaui in apostil. iac. rebuffi. l. l. nemo. la. j. nu. j. j. de inno. ⁊ tribu. li. x.

d ¶ Consilio peritorum iudicare. hoc ẽ verũ si iudex sit imperitus et in casu dubio vt no. Inno. in. c. si pro debilitate. in gl. sua in ver. cõsulere et de offi. dele. Bald. in. c. iudices. in prin. versi. sed cõtra hoc facit. de pace iur. fir. quem aliã vide in. l. obseruare. §. proficisci. q. xix. j. de offi. procon. lega. iaco. rebuffi l. l. sacris. j. de pci. sacr. sen. li. xij. et ibi posui late l apo. et Alex. in. l. si tu lex. de var. cog. et in. l. si sic stipulatus de ver. obl.

e ¶ Ecclesie particularis. Adde pro hoc questio Iaco. rebuffi. in. l. si diuina dom. nu. j. ⁊ ibi in apostil. meis. j. de exac. tribu. li. x. eundẽ in l. j. nu. iij. ⁊ ibi etiã in apostil. meis. j. de immo. lucra. descrip. co. li.

de prediis q̃ illis de ciuitate. nã verba intelligẽda sunt fm materiã. ff. loca. ⁊ cõduc. l. si vno anno. §. j. ⁊ . s. de verbo. obliga. l. stipulatio ista. §. hij qui degunt. Item pro hoc videtur text⁹ quia q̃n aliquis legat ecclesie illud intellexisse de illa que est ibi ⁊ in quocunq̃ loco sit siue in a vrbe siue in agro. in aut. de eccle. ti. ix. coll. §. si q̃s noie[a] ⁊ ideo sit intentio principis omnibus ecclesiis prouidere dicam prouisionẽ ad quascunq̃ ecclesias extedi. ⁊ sic 2 non obstat cõtraria q̃ soluta sunt ex iam dictis. ¶ Vides deinde q̃ ecclesie non debent affici pro prediis ecclesie b dedicatis[b] sece munerũ sordidorũ: ⁊ hoc quod dicit dedicatione potest intelligi dupliciter. vno modo q̃ sint dedicate immediate: quia forte erant aliqua predia alia ex quibus fiebat eucharistia put innuit glo. ⁊ quãtum ad ista non est dubium quin habeãt imunitatẽ de qua tractatur. l. ista. aliter potest itelligi de prediis mediatis: quia erant predia ex quibus granũ colligitur de quo fit eucharistia: ⁊ ideo intelligo vt habeat dubiũ lo3 cum etiam in aliis prediis. ¶ Sed quero qualiter est hoc q̃ talia predia habeant imunitatẽ nũquid est hoc magnum preiudiciũ principis dicunt aliqui q̃ non quia tñ loquitur de prediis que tunc erant: non autem de illis que nõ sunt vel sunt postea ecclesie acq̃sita ar. s. de act. tribu. l. si ostia domus. Sed istud nihil est quia sic nesciremus que essent predia illius temporis. ar. ff. de auro ⁊ argẽ. le. l. vltima. quare dico q̃ magna ẽ differẽtia: q̃z cõcedere rebus imunitas se refert ad res tunc quesitas nõ ad alias post q̃sitas de aqua quoti. ⁊ estiua. l. hui⁹ me4 uia. §. i. ¶ Si autem detur imunitas ratione dignitatis vel status. Additio ⁊ sic respiciat conditionẽ persone Ray. tunc ad oẽs extenditur vt. s. de ex. mu. l. maxima rũ. Item satis est expressum in eccl̃ia q̃ ad oĩa extendatur. ar. s. ti. primo. l. omnia priuilegia in fi. Additio ⁊ in aut. vt eccl̃ia romana. coll. ij. §. pe. ⁊ ibi casus ⁊ in fine. j. cõcor. hec Pe. Ray. Sed nunquid dices ad cõtraria q̃ prediũ erit principis dico q̃ non erit quia intelligit̃ immunitas de prediis destinatis ad vsum ecclesie q̃ non potest fieri sicut principis autoritate ⁊ ideo cum ipe pñceps cõsentiat dico q̃ non erit preiudiciũ ipsius cum de 5 volũtate ei⁹ fiat. ar. s. de transac. l. cũ donationis. ¶ Iuxta quod quero pone tu habes prediũ vis dare ecclesie queritur nunquid possis videt̃ q̃ sic: quia quelibet põt res suas ad libitum dare ⁊ de eis prout vult ordinare. in aut. de non alie. §. si vero minus. s. eo. l. pe. ⁊ vltima. Sed dico q̃ tu bene posses dare ecclesie res tuas sed non teneret alienatio cum esset preiudiciũ nisi interueniat cõsensus superioris de cuius preiudicio agitur: vt in. l. ista. Item sequeretur amortizatio rei que nõ potest fieri sine consensu illius qui habet ius in re: vt. ff. de reli. l. ij. §. si plures ⁊ de vsufruc. locum in prin. ⁊ in feu. q̃liter olim feu. alie. pos. c. s. circa mediũ. Item pro hoc. l. specialis q̃ loca sacra nõ possunt fieri sine consensu superioris: q̃z sequeret̃ amortizatio rei. ff. de rerũ diui. l. sacra. §. s. ⁊. ff. vt in poss. lega. l. fi. Et quod hic dicitur de prediis ecclesie dedicatis intellige q̃ habeant imunitatẽ cum legitime fuerint eccl̃ie dedicata aliter non per iura al̃. Additio tu dic q̃ potest nisi erat p̃uocatus per. l. stola. Ia. et q̃d ibi no. ff. ad municipa. ar. s. eo. l. iubemus. l. pe. ⁊ fi. Nõ ob. l. locũ. ⁊. §. si plures. quia ibi alij ius competit de presenti hic nõ. Item nõ ob. l. sacra. quia ibi volebant consecrare hic nõ ⁊ probatur expresse. ff. depos. l. si quis rem in prin. ⁊. §. voto. ⁊. s. eo. l. iubemus nulli. §. vo. ⁊ aut. sicut alienatio ⁊ extra de imunitate eccl̃iaꝝ. c. j. ⁊ ij. lib. vj. 6 Ray. ¶ Sed sciendũ numerũ quedã sunt personalia ⁊ c quedã realia[c] personalia sunt que cũ labore persone explicant̃ vt fodere harenã ⁊ similia de quibus habes. ff. de ex. mu. l. maximarũ. ff. de mu. ⁊ ho. l. finali. Sed realia sunt que propter rem ⁊ circa rem explicant̃. Item no. q̃ extraordinariũ mun⁹ est q̃d prouenit ex improuiso. ff. de mu. ⁊ ho. l. si cui munus superindictũ est. vt dicit glo. quãdo per aliquẽ casum super ordinario canone aliquid imponit: vt. s. de superindic. l. vna ⁊ istud dicit glo. esse ordi7 nariũ. ¶ Iuxta q̃d quero vtrũ mun⁹ superindictũ sit ordinarium vel extraordinariũ. ⁊ videtur q̃ glosa sit vera. quia inter illa que sunt eadem non potest cadere distinctio vel coniunctio de le. iij. l. ea tamen adiectio. ⁊. s. per quas personas nobis acquiritur. l. si duo. ff. ad trebel. l. iulia. se. vide igitur litterã que videtur dicere q̃ superindictum sit ordinariũ: quia sic contineretur sub extraordinario frustra fieret de eo mentio. ff. de here. institu. l. cũ quis testamẽto. ⁊ de verbo. obli. l. doli ea. cum suis concor. Quid dicendũ videt̃ contra quia lex ista non vult exd cusare ecclesiaꝫ ab ordinario[d] quia nullus excusatur ab ordinariis. s. de excu. mu. l. sunt munera. Si ergo superindictũ cõtineret̃ sub ordinario ecclesia nõ excusaretur vt apparet ex littera cum dicit preter ordinariũ canonẽ Sed dico q̃ quoddam superindictum quod reputatur certum ideo quia practicatur per lustra per indictiones de quinquẽnio in quinquẽniũ vt quia vno quinquẽnio exigebatur ferrũ alio aurum: vt no. s. de indictio. li. x. super rubrica. ⁊ i aut. de coll. ix. col. §. j. ⁊. ij. in aut. vt ppo. no. impe. ⁊ de tali ordinario dico q̃ excusatur ecclesia et potest dici pro tanto tale mun⁹ ordinariũ quia poterat prouideri ar. ff. solu. matrimo. l. in anno ⁊. ff. q̃admodũ serui. amit. l. si sit cõstituta. ⁊. s. de ser. ⁊ aqua. l. fi. Aliud autem est superindictũ incertũ ⁊ indeterminatũ: vt quia quando princeps indicit aliquam exactionẽ vt propter fortunã ⁊ istud potest dici extraordinariũ ⁊ sic intelligitur de sup̃indic. l. vnica. ⁊ sic loquunt̃ de operibus certis ⁊ incertis. ff. de ope. li. l. si quis hac. l. indictũ. ⁊. l. ope8 re. ⁊. l. cum patronus. ⁊ cũ ibi no. ¶ Sed queritur deinde in littera q̃ ecclesia non timet translationẽ prediorũ ⁊ vult dicere glo. quando fiebat translatio in fiscũ ⁊ qualiter fiat ista translatio. Sciendũ q̃ ob cessionẽ pensionis non fiebat trãslatio in fiscũ ⁊ ob hoc differũt ab emphiteoticis prediis qui ppter cessationẽ pensiões cadũt in cõmissum. s. de iure emphi. l. fi. Sed talia nõ cadũt in cõmissuꝫ. ff. de censi. l. forma. ⁊. ff. de publi. l. imperator. in fi. Sed ego intelligo sic q̃ aut ab illo qui colit fundũ fit cessatio ⁊ tunc non cadit in cõmissuꝫ. s. de omni agro deserto. l. locorum: vbi autẽ fit cessatio ab eccl̃ia tunc cadit in cõmissũ vt possit vendi in aut. de colla. ix. coll. §. si nõ aliquando. ⁊ sic intellige. ll. que dicunt q̃ cõicant̃ res quãdo non soluit̃ pensio. s. de omni agro deser. l. oĩm. ⁊ de susscep. ⁊ ar. l. j. ⁊. ff. de rescindẽ. vendi. l. fundus. Vides deinde q̃ propter repentinã farinã non habet imunitatẽ eccl̃ia vt hic ⁊. s. eo. l. iij. ⁊ per hoc potest fundari q̃ prelati non debeant conqueri quando princeps facit aliquã felicem cõmeationẽ propter penuriam ⁊ indicit eis aliquã exactionem. habes deinde q̃ qui contra. l. istam faciunt excõmunicant̃ ⁊ deportant̃: ⁊ sic duplex pena im9 ponitur. ¶ Pone iuxta hoc aliquis cõmittit sacrilegiũ in ecclesia curia secularis ⁊ ecclesiastica procedunt contra ipm. ipe dicit q̃ defendet se libenter contra vnã. quee ro nunquid vtraq̃ possit procedere contra ipm[e] videtur q̃ non quia de facto huius non est bis inquirendũ. ff. de accu. l. si cui. §. iisdem criminib⁹ ⁊. ff. nau. cau. sta. l. licꝫ. Item pro delicto vno sufficiat quem q̃ semel pati penaꝫ. s. de penis. l. pe. ⁊. l. omis. Quid dicendũ dico q̃ si laicus cõmittat tale crimẽ tunc oẽs possunt inquirere tam curia secularis q̃ laycalis q̃ ecclesiastica si in eccl̃ia fuit cõmissum dictũ sacrilegiũ. in aut. de mandatis principuꝫ. iij. coll. §. occasionẽ. ⁊. §. si vero canonicũ. Nam imponetur ei pena fm ecclesiasticas regulas ⁊ per curiam secularẽ vt aliis transeat in exemplũ. Et quando dicitur nõ licꝫ pro eodem delicto ⁊c. dico q̃ verum est quãdo delictũ ẽ vniforme. Sed quãdo est duplex delictũ. Additio scꝫ ecclesiasticũ vt temporale Ray. tunc bene potest. ff. de cõdi. ⁊ demõ. l. hoc scriptura. ppter quod clericus solebat esse subiectus presidi ⁊ ipe poterat de delictis inquirere: vt no. expresse in aut. de sanctis. epis. ix. coll. §. si vero quedã: ⁊ hoc facit lex ista ⁊ ibi. s. de summa trini10 ⁊ fi. catho. l. cũ si multis. ¶ Sed quero nunq̃d in iudicio seculari possit opponi excõicatio sicut in ecclesiastif cis: ⁊ videt̃ q̃ sic[f] quia iudicia attendũt excõicationeꝫ vt no. glo. s. de iuris ⁊ facti ignorãtia. l. j. ⁊ pro hoc. l. in feu. hic fini. lex

a ¶ Nomine Adde ad idẽ quod no. ff. de rei ven. l. in rẽ §. tignũ ray.

b ¶ Ecclesie dedicatis. ad de spe in ti. de cleri. cõ. in §. huius añt et ibi bal. in ad di. versi. si añt possessiones. eundẽ bal. in l. neminem. §. extra glo. s. e. Alexan. post Barto. in. j. co la. ff. ad muni. io. and. in. c. j. in nouel. de immu. eccl. li. vj. panor. in. c. ve rũ. de fo. cõ. ⁊ melius in. c. massana. in fi. ubi in apostil. meis in versi. sunt excõicati de elec.

c ¶ Et q̃dam sunt realia. ad de de numeꝝ multiplicita te iaco. rebuf fi. post bart. ⁊ an. in rub. j. de mune. patri. nu. ij. ⁊ in apo stil. meis. lib. x. ⁊ in rubr. de idic. ⁊ ibi etiã in apost. meis eo. ti. glo. in. l. indictiones ⁊ ibi iterum rebuffi. s. de anno. ⁊ tribu. eo. li. Idem in. l. oẽs olo im s. ⁊ ibi an exem ptus a p̃statione munerum sit exemptus ab ordinar. the co. tit.

d ¶ Ab ordinario. Adde bar. et plení⁹ Alex. in. l. ij. de iure imu. bar. in. l. iiij. j. de an no. ⁊ tribu. li. x. Soly. i. l. fi. s. fine cen. vel rele. et in. l. ij. j. de mu. pa. ⁊ Cardi. in cle. j. q. xviij. de vi. et ho. cle.

e ¶ Cõtra ipsum. Adde p huius. q. dissolutione Bart. doc. in. l. si q̃s in hoc genus s. de epis. ⁊ cle. Bal. i. auc clericus. col. ij. e. ti. Gemi. in. c. si canonici §. fi. in gl. i. ver. vlterius ⁊ ibi dixi in apost. ad eũ de offi. ordi. li. vj. Archi. i. c. qui abstulerit. xvj. q. ij. et panor. latẽ in. c. cum sit generali. nu. ij et ibi in apo. meis in versi. tã secularis q̃ ecclesiasticus de fo. compe.

f ¶ Et videt̃ q̃ sic. Et ista ẽ veritas q̃uimmo opposita p̃di. exceptione dꝫ remitti ad forũ ecclesiasticũ q̃uis a principio nõ fuisset oppo-

hic fini.lex in ti. reg.consue.c.domino guerram faciente. et in feu. de statu.consue. contra liberta. ecclesiasticam.c.credentes. et sic videtur quod in iudicio seculari possit opponi.ar.ff.de iure deli.l.ait pretor.§.j.et nisi ita distingueretur quod aut ille erat excodicatus maiori excõmunicatione cum participantibus et tunc quod talis ab agendo repellatur: quia equiparatur deportatus insti.de capita.dicto.§. minor.ff.ad.l.iul.pe.l.iij.in auk.de nup.§.de portario. Si autem esset minori excõmunicatione ligatus: tunc si non appareret de alia contumacia non repelleretur ab agendo in foro seculari ut habemus in iudeo qui est separatus a cõmunione nostra et tamen potest agere vt.j.de iudeis.l.si qua. et.l.die sabbati.et idem in hereticis qui sunt maiori excõmunicatione astricti vt notat.j.de here.l.qm. in fi. ADDITIO. facit quod dicam.j.ti.j.l.j.Ray.

Lex.

Ui sub pretextu.l.ista prestat.ar.ad questionem pone quidam impetrauit beneficium quod possit fructus sue prebende percipere in absentia quod est contra ius cõmune in auten.vt clerici qui rece.vero.li. in princi.pone ergo quod iste negociatur cum deberet studere vel facit aliquid aliud nunquid habebit beneficium sibi concessum dico quod non per.l.istam. et.j.eodem.l.generaliter. et.j.de colla.l.vana. ADDITIO. et dixi.j.de proxi.sacro scri.l. vnicuique.lib.xij. et quod ibi nota.ar.j.titu.j.l.generalis. Rayne. ¶ Sed pone quod iste qui impetrauit istud priuilegium intrat scholas: sed expedit negocia propter que oportebat ipsum esse in villa licet non studeret nunquid hoc casu habebit priuilegium vt possit fructus in alium percipere.dico quod hic debet attendi causa principalis propter quam est hic.ar.ff.de auro et argen.lega.l.et si non sint.§.perueniamus de fun.instruc.l.quesitum.§.si quis de statu homi.l.hermofroditum.de iure fisci.l.hinc quare.§.fina.ff.ex quib.causis ma.l.non videtur.et eodem titu.l.qui data.et hoc verum quando causa apparet propter quam fuit sibi concessum beneficium alias si non apparet propter quod esset sibi relictum dicerem in dubio quod non gauderet priuilegio[a] quia magis presumitur esse in villa tam negociorum quam causa studij ar.ff.de fun.instruc.l.quesitum.§.si quis .ff.ad silley.l.si quis in graui. cum all.§.fina. ADDITIO. Facit quod no.ff.quibus ex causis maio.l.non videtur.et cõcor.Pe.Ray.

Lex.

Ubemus. Quero vtrum.l.ista habeat locum in naue non capace duorum milium modiorum videtur quod nõ vt pone titius habet nauem minorem centum milium modiorum vult eam exassare cõtra felicem ambola.quero nunquid cõmittatur.videtur primo quod non: quia in dubio a verbis.l.nõ est recedẽdum.ff. solu.matri.l.diuortio.§. de viro.ff.de lega.iij.l.nõ aliter.§.potissime in penis cum sint restringẽde.ff.de penis.l.interpretatione. et.l.si preses.quid dicendum dico idem quod habeat locum.l.ista.vnde pro tanto dixi quod habeat locum in illis nauibus duorum milium modiorum: quia erat maius dubium cum sit maius damnum domini nauis.j.de precibus impera.offe.l.ij. et.j.de nauibus nõ excu.li.vndecimo.l.vlt. et ibi nota vbi est.l.ista.de verbo ad verbum.non debet subaudiri maxime. ¶ Sed pone quod dominus nauis opponit excusationẽ secundum administrationẽ rei pub.non admissis suis excusationibus accipitur nauem. quero nunquid propter hoc videatur amisisse nauem ita quod publicetur et videtur quod sic per.l.istã. cum dicat quocunque modo fuerit attẽtatum cum loquatur generaliter videtur generaliter intelligẽda.j.de publi.l.de fisco. Quid dicendum.dico cõtrarium quod eius excusatio postquam nõ habet effectum dico quod nõ habeat locum pena huius.l.quia requiritur substractio nauis et substractio nõ fit verbis nec scriptura.ff.de furtis.l.si quis vxor.§.in verbo. et.ff.quod quisque iuris.l.j.in fine.et.ff.ne quis eum qui in ius vocatus est vi exi.l.penultima. §.docem. quia verba intelligenda sunt cum effectu: et hoc intelligo quod per talia verba non committatur nauis nisi in verbis fraus contineretur. vt quia dominus dicebat nauim suam esse: quia tunc cõmitteretur cum in fraudem fiat ne nauis occupetur. arg.ff. ad.l.falci.l.paulus.et.l.hereditatem.in fine. et.ff.de nora.l.electio.§.iij. ¶ Sed pone quod tu habebas nauem quidam regebat eam nomine tuo excusauit nauem nunquid habebit locum pena huius.l.videtur quod sic cum eadem sit ratio. Sed glo.super hoc variauit.j.de naui.non excu.lib.xj.l.fina.pro hoc.l.specialis.ff.de iu.publi.l.quocunque.§.dominus. et.j.de incestis nup.l.cum ancillis.sed ille qui excusauit soluet excusationem ar.j.vnde vi.l.meminerint. et.j.de fun.patri.l.j.et.ij.nam.l.istam intelligo in casu in quo prelatus et omnes de capitulo excusauerant.nam si solus prelatus excusaret nõ committeretur quãtum ad partem monasterij. ADDITIO. Nota dicta.l.fi.j.de nauibus non excus. lib.xj. Rayne.

3 ¶ Iuxta hoc dicerem quod si proprietas nauis esset capituli et priuatus haberet vsum dicerem prelatum debere priuari solo vsu in feu. de cap. tol.c.fi. et.ff.ad.l.iuliam de adul.l.si postulauerit.§.iubere .§.vero.si autẽ priuatim pertineret ad capitulum vel priuatum: tunc dicerem quod nõ noceret capitulo nisi expresse consentiret ar.glo.istius.l. fina. et.j.eo.l.iubemus.§.iconomus. Item dicerem quod si aliqui essent contradicentes pro capitulo licet maior pars consentiret dicerem quod nõ committeretur. Nec obstat quod illud quod facit maior pars capituli valeat vt.ff.ad municipa.l.quod maior. et.ff.de regu.iuris.l.aliud dicam quod verum est in electione: sed non in illis que sunt contra ius[b] et que iniqua vt.ff.qui et a quibus.l.si priuatus.et.ff. de pollici.l.quotiens.§.j. et.ff.de magi.conue.l.j.§.j.et.j. que sit longa consue.l.ij. ADDITIO. Glo.tamen contra de regu.iuris.l.aliud.§.refertur. et.j.de dolo.l.sed si ex dolo.§.j.non ob.dominus.§.si igitur.et.§.si.quia alio casu loquitur. Bal. videtur bene dicere.predi.l.j.in princi. ff.de ma.cõue. Ray. et pro hoc quod dicitur alibi multum notat notanter in auct. de defen. ciuitatis. l.iij.§.si igitur quando prelatus solus excusat maxime dico quod fiet confiscatio quantum ad ius suum non autem quantum ad ius capituli.vbi omnes consentiant non fiet confiscatio: quia potest ius in vno saluari.vt.ff.quod cuiusque vniuer. municipum. Alias quisquis municipum.et ideo si queras in quibus causis prelatus possit sue ecclesie preiudicare[c] sic distinguo aut loqueris in querendis nondum quesitis et tunc disting.aut in non faciendo predicat: vt quia nõ facit illud quod posset et tũc potest ecclesie generare preiudicium.arg.in auct.vt cum de appel. cog.viij. coll.§.si quis de predictis et in auct.de sanctis.episcopis. ix. coll. §.si quis rapuerit.et ibi nota aut in faciendo: aut in pacto de non petendo et dico quod non valet.j.de pactis.l.pactum cur. et de trãsactio.l.preses.et.ff.quod vi aut clam.l.iij. §.j.sic est in pupillo.ff.de suc.edic.l.j.§.tutor. et de bonorum possess.l.tutor. aut queris in iam quesitis: et tũc aut queris vtrum possit preiudicium generare in delinquendo et potest quantum ad ius suum in feu.de ca.tol.c.fi.quantum ad ius capituli non nisi omnes consentiant. et sic intelligo.l.alie. Aut queris alias quam per delictũ.et sic disting. aut per veram alienationem et non potest: quia requiritur certa forma.j.eodẽ ti.auk.hoc ius. Si autem queras quantum ad fictam alienationẽ.tunc dico quod potest: vt in prescriptione.j.eodẽ titu.l.fi.cum suis simili. ADDITIO.et ideo ex predictis primo oppo.de.§.si quis rapuerit rubricas. ¶ Sed iuxta et secundo de.l.pactum.et de.l.preses. Tertio oppo.de.c.delictum persone et sol.et oppo. cõtra solu. de.l.si postulauerit.§.iubet.et.§.ratio.ff.de adulte.et soluo.vt.s. Item oppo.de.§.fina.in auten. de defenso.ciuitatum.et de l.j.in principio.ff. de magi. conue. Quarto de.l.iubemus. Quinto iuxta contra solu. de.l.fina.j.eodem. communeta.l.alienationis. ff. de verborum significa.deinde quere vt.s.vltima distinct.secundum Guil.vel vt hic per Iacobum. Rayne.

Marginal notes:

Ista not. Imo. in.l.licita.ff.sol. ma. doct. in.l. quotiens de indi.Io. And. et doc.in.c. tuã de ordi.cog. Panor.in.c. intelleximus.in.vj et ibi in apostil. meis.in ver.ex cõicationis.ex tra de iudi. idẽ in.c.pastoralis in.vij.et ibi iterum in apostil. meis i ver. an excep. excom. de excep. Fede.de senis.cõsi.cviij.et Pau. de castro.cõsi. cxiij.

a ¶ Non gaudet priuilegio vult innuere quod scholaris qui nõ itrat ad lectionem nõ gaudet priuilegio.de quo per bar.in.l.semper.§.si.col.ij. ff.de iure immu. eundẽ in.l.j.et ibi Iaco.Reb. et in apostillis meis.C.de colle.lici. Bart.in l.qui sub pretextu.s.eodẽ.et bal.in auk. habita.collat.vj. versi.sequitur inter scholaris quod amplio etiam si intret scholas sed nõ audiat attẽte aut honeste viuat vt plene not. Cardi.in prohe. cle.in princ.et Bal.in prohe. ffor.in.j.col.l fi.vsi. et pred. sunt in arg.panor.c.j.de iud. et felin.in prohe. decre.col. nibi.xvj.vsi.secũ do limita.

b ¶ Que sunt contra ius. ita not.inno.in.c. cũ dcs.de consti.refert et sequitur Lodo.Ro. in repe.rub. de arbi.col.xv.de quo per Bald.in l.j.ff.de offi. pro con.et alis limi. vltra predicta vide per Ancto. consi.sing.suo cccixxxvj.in v. vniuersitas. vbi habes quod si agat de reformatione alicuius officij in ciuitate siue de reuocatiõe libertatis in seruitutẽ. vel de ordinatione contra aliã per dcs factã. nõ sufficit maior pars collegij vel capituli.vt ibi plene.

c ¶ Preiudicare ecclesie sue. vide de hoc bal. in.l.in cõtractibus.§.sed quid vsi.quero quid si tutore.C.de nõ nu. pecu. Bar. in.l.certi.§.si in ipsos.vsi. quod rit glo.quid in administratore.ff.de cõfes. Bart. Imo. et Sicu.in.c.fin. col.pe vsi.quo to et vltimo gl. extra de prescri. Paul.de cast. consi.j.Frã.are. cõsi.lxiij.et ro. cõsi.cccxix.

Lex.

Neminem hic volo vobis materiam munerum pertractare: licet posset tractari.ṡ.eodem.l.placet. ¶ Et iuxta munera seu materiã munerum. Primo quero quid est munus ⁊ est sciendum anteq̃ veniam ad diffinitionem ꝙ munus vno modo idem est ꝙ donum. alio modo idem est ꝙ quedã necessaria astrictio ad aliquid dandum vel faciendum et non est donum: tunc cũ non fiat gratis. Alio modo dicitur munus idem ꝙ officium de quibus modis nota.ff.de verborum signific.a.l.munus de primo nihil ad nos in presenti. Sed de secundo principaliter tractabimus ⁊ sub tractatu istius tractabo de tertio. Quid est ergo munus prout hic sumitur: dico ꝙ munus est quo necessitate astringimus seu subijcimur.l.more.vel.l.imperio eius qui potestatem habet. ff.de verborum signifi.l.munus proprie. ADDITIO. Melius diffinitur.ff.de muneribus et honori.l.honor.§.munus. Raynerius. Istud recita per modum quouis et non teneas te in verbis: sed remittas ad.l.j.in fine.ff. de muneribus et honori.vsq̃ ad inferiorem proximam questionem Rayne. et iuxta ista munera est sciendum ꝙ munerum quedam sunt personalia quedam patrimonialia quedam mixta[a] ⁊ s̄m membrum subdiuiditur vt inferius apparebit ⁊ ita munera diuiduntur.ff.de mu.⁊ ho.l.munerũ.in principio. Videamus primo de personalibus iuxta qđ sciendũ ꝙ quedam sunt personalia que honoribus sunt annexa quedam sunt sordida: quedam que nec sordida nec honoribus annexa. Primo dico ꝙ quedam sunt munera ꝑsonalia que honoribus sunt annexa sicut ꝙ aliquis sit iudex vel magistratus vel ꝙ habeat imperium vel potestatem. nam istud est munus publicum ⁊ ad honorem annexum: quia honor eis debetur ff.de in ius vocan.l.ij.et.ff.de iudi.l.pars.et prodest hoc quia si quis impetret vacationem munerum: nunquid videtur impetrasse vacationem illius muneris cui est honor annexus.ſ.de vacatio.munerum pa.l.j.ff.de muneribus et honoribus.l.cui munus.et de vaca.⁊ ex.mu.l. septumdecimum.§.muneris. ¶ Istud autẽ munus cui honor est annexus nihil aliud est q̃ officium publicum vt dicitur alibi in textu.ff.de verborum significa.l.pupillus.§.munus. Item habemus secundo quedã munera personalia que sunt sordida nec possunt indici quando alicui persone iniungitur aliquod officium exercendum sumptu suo: ⁊ istud est proprie munus personale vt dicta.l.munerum.§.j. Sed sordidum munus est quando persone indicitur aliquod munus explicandum: quia dicitur vel reputatur esse vile vel abiectum: vt sunt omnia officia in quibus quis habet ex suo corpore laborare vt sic ꝙ quis vel dealbitator vel similis de quibus habes.ff. de muneribus ⁊ honori.l.vltima.§.ij.et hoc dicit quilibet textus loquens in mensaginarijs pastorum.ſ.de dignit.l.nemo exultans.⁊ in auten.de testi.vij.colla.§.sancimus.et habes de istis factam mentionem.ſ.de ex.mu.l.maximarum.§.sordidorum.et habuistis.ṡ.eodem.l.placet.⁊.ſ.titu.proximo.l.ij. Tertio reperiuntur quedã munera personalia que nec sunt sordida nec honoribus annexa vt quando imponitur alicui actus quem facit sine sumptum vt in tutela vel cura que sunt personalia et sunt publica auctoritate sed vtilitate priuata: ⁊ ideo nõ est sordidum nec honori annexum idem posset dici in iudice delegato si est in administratione vel alio quando habet territorium vt.ſ.vbi ⁊ apud quem cogni.restitu. agitan.sit.l.vltima.circa medium.et de isto loquitur textus.ff.de muneribus ⁊ honori.l.vltima.§.adiudicandi. Sed potest dici ꝙ sit aliquis honor adiectus vt aliqui voluerunt dicere. Circa ista videndum qui sunt illi qui habent sustinere ista munera vel illi quibus indicũtur: nunquid quibuslibet personis. dico ꝙ non pupillis. ff.de vaca.⁊ ex.mu.l.ij.§.j.maioribus autẽ qui sunt puberes licet minores.xxv.annis. dicunt quidam ꝙ non indicuntur nisi in subsidium quando alij nõ inueniuntur. ff.de muneribus ⁊ honoribus.l.ad rem publicam. Sed ego distinguerem sic. circa istos aut sunt talia munera in quibus indicitur periculũ ⁊ tunc dicerem ꝙ non indicerentur eis nisi in subsidiũ vt dicta.l.ad rem publicam. Si autẽ sunt talia munera in quibus nõ vertitur proprium periculũ tunc dico ꝙ ipsis minoribus.xxv.anno. sicut alijs indicuntur vt in portatione armorum vel in regimine alicuius licet sint minores. videtur tamen magis ad hoc apti q̃ alij seniores ⁊ hoc videtur dicere quedam lex que excusat illos qui sunt in studio a talibus muneribus ⁊ nunc dicam ꝙ cum illi de studio excusentur ꝙ sit in eis speciale ⁊ ꝙ omnes alij qui non sunt excepti admittuntur.ſ.qui eta.se ex.l.j.⁊.ij.ad finem.lib.x. ADDITIO. Et hoc dicit lex ad rempublicam.ff.de muneribus et honori.ſ.de decur.l.spurij.§.minores.et ff.ad municipa.l.incola.⁊.l.qui ex uico.⁊ de muneri.et honori.l.rescripto.§.fina. Nec obstat.ff.ad municipa.l. sacramenta.vt ibi not. Rayne. Sed quero in quibus locis[b] ista munera indicantur et dico ꝙ in duobus locis: scilicet in loco domicilij ⁊ originis. Nam si aliquis habeat domicilium in villa potest sibi indici munus tutele vel cure. Itẽ in loco originis vt.ſ.de mu.⁊ ori.lib.x.l.ij. Sed quero quid erit si vtroq̃ loco tam domicilij q̃ originis vocetur ad talia mũera cui primo dꝫ parere dico sine arg.ꝙ ciuitati vel loco originis: quia potior.ff.ad municipa.l.assumptio.ſ.de municipi.⁊ ori.l.fina.⁊ eodem titu.l.j.in glo.⁊ intelligo predicta in origine materna vel paterna.ſ.de municipi.⁊ ori.l.filios.et.l.originem cum ibi nota. ADDITIO. Et est expressum.ff.ad munici. l.libertus.⁊ facit ꝙ nota.ff.de excusa.tuto.l.si duas.in principio.⁊.ſ.titu.j.l.nulli.⁊ ꝙ ibi diximus. Raynerius. ¶ Sed quero si aliquis vocetur ad munera in loco originis et habet domicilium alibi nunquid si alij sint sufficientes in loco originis ille qui vocatur possit se excusare ⁊ videtur ꝙ non: quia origo astringit eum.ff.ad municipales.l.assumptio. et sibi imputet qui se transtulit alibi. argu.ff.de edendo.l.pretor.§.fina. Quid dicendum: dico ꝙ subuenietur sibi: quia primo incole sunt vocandi.ſ.titu.proximo.l.ij.et patet: quia primo agitur cõtra principalem q̃ contra fideiussorem.ff.de tuto.et curato.datis ab his.l.tribus.et.ſ.de omni agro deserto. libr.xj.l.j. ADDITIO. Hic non puto verum. cum ipse sit pariter principalis sicut alij vt dicta.l.assumptio.et l.incola.et in his.et.l.libertus.§.prescriptio.et de municipi.et ori.l.origine.libr.x. Raynerius. ¶ Sed quero quo iure compellitur venire ad munera aliquis si habeat alibi domicilium dico ꝙ vendicatur tanq̃ oriundus de illa ciuitate in qua vocatur.ff.ad municip.l.de iure.ff.de rei vendica.l.j.§.per hanc.nam filius vendicatur in.§.per hanc.statim alleg. ¶ Sed venio ad munera patrimonialia iuxta quod sciendum ꝙ patrimoniale munus dupliciter dicitur vno modo ꝙ principale rebus indicatur. aliud est ꝙ indicitur principale persone pro rebus. Et est differentia inter ista: quia quando indicitur principale rebus attenditur locus vbi res est et ibi potest collectizari licet non fuerit ibi domicilium sed vbi persone indicitur pro rebus attendimus: tunc locum domicilij ⁊ personam tanq̃ principale ⁊ vbi est persona et habet domicilium ibi collectizatur: quia ibi presumitur esse.ſ.de incolis.l.ciues.libr.x.⁊ probatur licet distinctio de muneribus ⁊ hono.rapto.in fine.ad municipales.l.liberti.§.sola.⁊.ſ.de incolis.l.cum neq̃.libr.x. ⁊ ex istis reprehendunt doctores quãdam glo.alibi positam.vel dicunt ꝙ mulier sequitur forum viri.ff.de iurisditio.om.iudic.l.cum quedam puella. ¶ Sed pone ꝙ quedam mulier de carcassona habet virum in villa: et habet quasdam res carcassone et quasdam in villa indicitur collecta nunquid talliabitur in domicilio viri et in loco vbi moratur cum viro cum sequitur forum eius. glo.dicit ꝙ non.ſ.de mulie.et in quo loco munera.libro decimo.l.vnica.immo dicit ibi glo.ꝙ in diuersis locis talliabitur et super hoc reprehenditur per docto.

[a] ¶ Quedam mixta. Adde q̃ hac munerum partitiõe. Cy.in l.voluntarie.l.j.q.j.de excu.tuto. Cardi.in cle.j.q.xviij.de vi.⁊ ho.cle.et quod notem.l apostill.ad istã in.l.placet.nu.vj.in v.⁊ q̃dã sunt realia.ṡ.eodem.

[b] ¶ In quibus locis. adde spe.in ti.de cen.§.j.ij.vers.q̃ in te.⁊ seq. Baly.in.l.fil.j.fine ce.vt rele. Cy.in.l.voluntarie ſ.de excu.tut.in.j.q.Bart.in l.j.et ibi Jaco. Rebuf vbi no.in apostill.ad istam.ſ.de mu.⁊ ho.lib.x.⁊ in.l.indictio.vbi latiꝰ dixi in apostill.ad Rebuf.ſ.de mu.pa.titu.

per doctores. Nā istud est contra distinctionē quā feci et contra legem. dicunt etiā quod ibi indicitur collecta persone pro rebus in loco incolatus collectizaretur. ff. de muneribus et hono. l. rescripto. §. finali. glo. illam sustineo et dico vno modo quod munus quod indicitur psone p rebus pōt habere duplicē causam vnā generalē q nō cōcernit certi loci determinationē vt si princeps mandet vt quicunque habet centum in redditibus teneatur ad equum armatum. Nam ista inditio non concernit magis vnum locum quam alium et ideo dicerem quod collectizaretur in loco domicilij et sic intelligo. d. l. rescripto. §. fina. ¶ Sed 7 a quando indicatur collecta persone pro rebus [a] si causa inditionis est localis et tunc non tenetur nisi pro patrimonio quod habet in loco illo. ADDITIO. in quo possessiones sunt site. Ray. vt pone incola vel ciues alicuius loci litigant pro aliquo quod pertinet ad vtilitatem communem et indicant collectam in hoc casu pro patrimonio quod quisque habet in loco illo collectizabitur: et ita obseruatur de facto et ita intelligitur glosa illa et probatur ratione quia licet talis collecta indicatur persone pro patrimonio non extenditur nisi quantum habet potestatem. ff. de iurisditione omnium iudi. l. finali. ff. de bonis auct. in pos. l. cum vnus. et. §. is qui. et. C. de summa trinita. et fide catholica. l. prima. et. C. de mulie. et in quo lo. lib. decimo. l. vna. et pro hoc specialis. ff. de pecu. l. sed si damnum. §. primo et eodem titulo. l. ex facto. ADDITIO. melius. l. hinc queritur et de iudi. l. si fideicom. §. tractatum. Ray. et hoc quando seruus ignorante domino contrahit sed si sciente domino contrahat tunc preiudicatur domino vt pro tributoria vocetur. ff. de tributo. l. prima. §. primo et secundo. tunc venit. l. que hoc dicit. ff. de tributo. l. procuratoris. §. sed si duas et §. si propter mortem. Alio modo potest glosa sustineri iuxta quod moueo vnum dubium ex quo apparebit dissolutio contrariorū pone quod quis habet domiciliū in duobus locis quod esse potest. ff. ad munici. l. labeo. et eodē titu. l. eius que. §. j. et. ij. tunc quero si indicatur collecta persone p rebus in quo loco debeat indici videtur quod in loco in quo prius vocaretur ar. ff. de procu. l. pluribus ad munici. l. incola. vt si potior conditio preuenientis. Sed videtur quod si electio sua ar. ff. de reli. l. si plures. de leg. ij. l. si quis seruum. §. si inter duos. et sic est in seruo. ff. ad sil. si quis in graui. §. si cum omnes. Sed videtur quod sit electio indicentis et crederē bene istam si princeps qui indicit posset de facili adiri quid erit de iure dico quod tūc vtrobique indicatur sibi collecta pro rebus concernentibus suum. Nam non possemus dicere quod in vno domicilio collectizaretur pro rebus alterius domicilij. nam nō potest hoc fieri propter diuersitatem patrimoniorū ar. ff. de tuto. et curato. da. ab his. l. pupillo. et habemus simile alibi in. l. C. de compen. l. j. et ideo dicam quod propter confraternitatem patrimoniorum istius non fiat collectizatio in alio domicilio. ff. de mili. testa. l. si certarū. §. testamento. et licet res vnius domicilij deferret in alio non obstaret si inspiceretur ratio ipsius domicilij. ff. de pigno. l. debitor. ff. de here. insti. l. ex facto. §. rerum vrbalicarum. et de admini. tuto. l. ticium et meuiū. §. res et per ista que hic dixi glo. potest sustineri de muliere que habebat patrimonium in diuersis locis vt secundum diuersa patrimonia indicatur sibi collecta. ADDITIO. per hoc not. respectu addi. l. rescripto. §. si. quare tene primo dicta. Ray. Visa ergo vna diuisione munerum personalium quia quedam sordida quedam non sordida videnda est nunc alia. ¶ Et sciendum quod munerum patrimonialiū quedā sunt sordida quedam non sordida vt 8 b sunt illa quādocunque fit pro munere personali [b] explicādo collecta vt vidisti etiam de munere personali sordido quod fit cum labore persone vt. ff. de mune. et hono. l. finali. sic que dicam in isto munere patrimoniali sordido quod potest vocari illa collecta que indicitur pro munere personali indicando vt. C. titu. ij. l. ij. et. C. eo. l. placet. et. C. de excu. mu. l. maximarū. §. sordidorum. lib. decimo. Aliud est munus vel collecta non sordida vt quādo indicitur pro refectione pontium vel viarum. C. de priuileg. domus aug. l. absit. l. neminem. vt. C. in. l. ad instructiones. Item potest dici collecta nec sordida quando indicitur pro collecta publica vel pro munere publico explicando. Item sciendum quod istorū munerum patrimonialium quedam sunt ordinaria quedam extraordinaria. Ordinaria sunt que habent certi temporis demonstrationem et que preuideri possunt sicut est in tributis vel similibus vt quod singulis lustris vel annis indicantur. vt C. eod. l. placet. et quod talia ordinaria reputentur facit. ff. de an. le. si seyo. §. meminero. Alia sunt extraordinaria quia non habent certi temporis prescriptionem vt habes in ferijs. ff. ex quib. cau. ma. l. sed et si. §. si sene. Sed nunc restat videndum per quem talia munera ordinate indicantur et dico quod per exactorem tributorum indicitur cum sint ad hoc destinati et debent adire super hoc presidem vt eis tradat pecuniam. C. de mu. et actua. lib. decimo. l. in prouincijs et ibi glo. et. C. de pala. sacra. lar. l. prima et secunda. et de exact. tribu. l. missi opinatores cum ibi nota. in glo. et cum multis simili. ¶ Sed nunc 9 c quero per quem extraordinaria indicitur [c] quod quedam sunt extraordinaria q lege vel constitutione vel sic cum sunt permissa et ista talia dico quod potest indicere preses vel magistratus suis subditis et sunt extraordinaria que veniunt ex accidenti ad quod. ff. de mune. et hono. l. cui muneris. et. C. de va. mu. pu. l. vna. libro decimo. et vaca. mu. l. in honoribus. §. primo. quedam sunt alia munera extraordinaria patrimonij siue rerum que non ordinantur per legem vel constitutionem: sed remanent in dispositione principis et talia non possent per aliquem indici nisi per principem. C. de super. indi. l. vna. et in autenti. de mandatis principum. iij. colla. §. illud. et de excu. mu. libro decimo. l. placet. in autenti. vt nulli. et dicto. §. primo. et coll. ij. cum nec ibi de consuetu. potest aliquis talia munera indicere: quia non censetur consuetudo sed potius corruptela. Sed collectas pontium vel viarum potest preses indicere in autenti. de mandato principū iij. colla. §. deinde competens. Nam refectio viarū munus reale est vt. ff. de muneri. et honor. l. honor. §. viarū d ¶ Sed iuxta hoc pone via publi. indiget refectione [d] 10 alique sunt posteriores que non sunt prope vias sed sunt in eodem territorio quero nunquid quelibet equaliter conferre teneatur et circa hoc titulus assumo materiam et distinctionē tractatur de via publica vel priuata. Et priuata duplex quia quedam possunt dici priuata mere vt si habeo in fundo tuo viam per eam possim ire ad fundum meum et in refectione istius dico quod ille non debetur seruitus talis debet reficere quia qui debet seruitutem nihil tenetur facere nisi pati. ff. cōmunia predio. l. refectionis. ff. de iti. actuque priuato. l. iij. §. primo in fine. et ff. de seruitutibus. l. seruitutes. §. seruitutū. Est alia priuata non ita mere et ita vocatur vicinalis et est priuata sed pōt effici publica per tantū tempus ex quo nō existit memoria. ff. de loc. et iti. pu. l. finali. et ad refectionem istius tenentur omnes illi qui habent predia conuicina et illi soli qui habent vtilitatem. ff. ne quis in loco publico. l. secunda. §. viarum. Alia est via mere publica et vocatur regalis et ista duplex: quia quedam sunt vie publice extra ciuitatem: et iste sunt mere regales et tales muro finiuntur ciuitatis. Sed ille que sunt intra ciuitatem non sic dicuntur regales. ff. de seruitute vrba. predio. l. finali. et. ff. ne quid in loco publico. l. secūda. §. hoc interdictū. Si ergo queras de refectione viarum q sunt intra ciuitatem dico quod illa pertinet ad vicinos prout via concernit frontem cuiuslibet domus et pro hoc est text. ff. de via publica. l. ediles curules. §. construant et eodē titulo. l. prima in principio sub specie. Si autem queras de refectione viarum publicarū extra ciuitatem dico quod non solum illi qui habent predia conuicina imo omnes qui habent possessiones in illo territorio tenentur conferre. ar. ff. ne quid in loco publi. l. ij. §. viarum et pro hoc est text. in autenti. de eccle. ti. ix. colla. §. ad hoc sancimus. et pro hoc quod dr in agere vel vil. C. de immu. nemini conce.

[a] ¶ Persone pro rebus. ad de. Jac. rebuf. in. l. C. mu. j. et quod ibi notaui in apostil. et ibi an hoc casu omnes tenentur illas soluere an colonus. C. de an no. et tribu. li. x. eidem in. l. indictiones nu. j. vbi etiā addi. di. eo. ti.

[b] ¶ Pro munere psonali. Ad de Bar. et Jac. rebuffi in. l. cū neque in fi. C. de inco. et in quo lo. lib. x. et Jo. And. in addi. ad spe. in. ti. de cōsi. §. ij. v. sed pone regnum.

[c] ¶ Indicitur. Adde bar. in. l. j. C. de mulie. et in quo loco li. x. co. ali. vsl. verno ad scōz eundem in. l. si. C. de superindicta. et. bal. in. l. etiā in pe. col. vsl. modo videndū est de collecta. C. de execu. rei iudi. et alex. cōsi. xiiij. vol. iiij.

[d] ¶ Indiget refectione. ad de de hoc bar. in. l. ad instructiones. vbi istū plene vbi notaui in apostil. ad ipsm in prin. C. eo. ti.

lib.x.l.per bitiniam.et ideo dico cum vtilitas contrariũ concernat dicam ꝙ quicunqꝫ illius territorij cõferre teneantur. Sed vbi tractatur de via de nouo facienda dico ꝙ vicinus proximus tenetur conferre.ff.quemadmodum ser.amitti.l.si locus. Sed nunquid res publica tenetur emendare extimationem glo. vacillauit in lege allegata.ff.quẽadmodũ ser.amit.si loc⁹.ꝛ innuit ibi glo. ꝙ sic credo veruꝫ.J.ex qui.cau.pro pre.li.ac.l.j.ꝛ.ij.ff.de his qui sunt sui vel alienı iuris.l.ij.ꝛ ideo dico ꝙ cũ propter rempublicã ipse sustineat damnũ dicã sibi per rem publicam emendari.ff.ne quid in loco publi.l.si per publicam. Sed quero quid erit in muris ꝛ villis reficiẽdis et glo.dicit alibi not.ar.pro muris ꝛ villis reficiendis.J.de immu.nemini conceden.l.per bitiniam. Sed distingue aut muri vel villa indigent refectione magna vel noua ꝛ tunc omnes de territorio tenentur conferre ꝓ modo possitionum ꝛ facultatũ.J.de opere publico.l.omnes.ꝛ.o.l.per bitiniam. Si autem tractetur de modica refectione vel fulcimento:tũc dico ꝙ illi qui habent vsuꝫ valli vel muri ꝛ illos qui habẽt domos vel predia iuxta muros tenentur ad talem refectionem.J.de opere publico.l.turres et ibi casus. nam quando habes terram tuam iuxta villam vel murum tu habes vsum.ff.ne quis in loco fac.l.ij.ꝛ de re. diui.l.finali. nam potes ibi extendere pannos vel alia facere sine dãno muri vel ville et ita habes in vsufructuario.ff.de vsufruc.et habi.l.si domus.ꝛ

11 de vsufruc.l.hactenus et.J.de vsufruc.l.eã quã. ¶ Item

a quero nunquid consules[a] teneant̃ ad collectas vel vtrũ sint excusati ideo quia gerunt publicum officiũ leges videntur dicere ꝙ non teneantur.ff.de mu.et hono.l.honorem sustinenti ꝛ.ff.de vac.ꝛ excu.mu.et ho.l.his honoribus in fine.et pro hoc.J.de decur.lib.xij.l.curiales.ꝛ.J.de cano.largi.titu.precepit nostra serenitas in principio in contrariũ videtur ꝙ non sunt immunes sic habes in tutore qui gerit ibi officium publicũ.ff.de pact.l.cum meo.ꝛ de administ.tuto.l.cum hereditas. Idẽ hic videtur tex.cum glo.J.de exacto.tribu.lib.xij.l.actores.ꝛ pro hoc.J.de apo.pu.l.finali.et.J.quẽadmodum ciuil.mu.vendi.l.si.lib.x. Quid dicendum dico ꝙ consules tenentur ad munera ordinaria quibus non excusant̃ priuilegiati.ar.§.eadẽ.l.neminẽ.ꝛ.J.vt nemi.lice.in empti.spe.se excu.li.x.ꝛ sic intelligo all'.ll.actores. Sed in illis extraordi.ad que persone priuilegiate non tenent̃ nec ipsi tenentur ar.ff.de mu.ꝛ hono.l.honorem. Si autem tractaretur de refectione pontium vel viarum dicerẽ ꝙ ipsi essent immunes per iura supra allega.de mixtis muneribus nihil dico quia inciderẽ in superius iam dicta. Sed que sunt habes.ff.de mune.ꝛ hono.l.muneruꝫ.§.

12 item mixta. ¶ Item quero deinde super.l.ista quid di

b catur angariũ munus[b] dico ꝙ angariũ est munus personale.ff.de mu.et hono.l.vltima.§.j.in fine vt si alicui mãdetur vt ducat equos principis sine sumptu suo ꝛ sic munus angariũ potest dici munus personale sicut detrimẽto sumptuũ. Sed dico ꝙ imo ꝛ potest dici reale ꝛ personale vt si exerceat aliquid vt dicitur in passione illi longi vt tolleret crucem vel potest dici angariũ munus reale vt si dicat alicui princeps ꝙ ducat animalia sua vt.ff.de vac.ꝛ excu.mu.l.sunt munera ꝛ ita not.glo.de mu.et ho.l.vltima.ꝛ de hoc est textus ꝙ possessiones eoꝝ qui possident sacro cubiculo non sustinent angariam: et sic apparet ꝙ est munus reale.J.de prepo.sac.cubi.lib.xij.l.ij.§.respõ. Itẽ dico ꝙ potest dici patrimoniale nisi indicatur persone pro rebus vt si alicui indicatur ꝙ ducat equos principis cum sumptu publico ꝛ preiudicatur rei publice vt soluat illorum sumptus tunc est munus patrimoniale.ff.de vaca.ꝛ excu.mune.l.sunt munera.ꝛ.l.his honoribus.§.primo.ꝛ sic potest dici angaria mune.personale vel reale vel patrimoniale de quolibet potest loqui.l.ista. Sed perangaria est munus mixtum vt si dicatur alicui vt ducat equos principis suo sumptu: tunc vocatur mixtum.ff.de mune.et honori.l.vltima.§.item mixta:ergo non nego hoc sed dico ꝙ sicut est reperire perangarium munus personale mixtũ cum sumptu. ita reale mixtum cum sumptu vt potes videre in angario. exẽplum quia presides non possunt perangarium in autẽ.de manda.principum.iij.colla.§.illud.J.de cur.pu.libro xij.l.cursuꝫ ambulare.ꝛ ideo dico ꝙ potest esse reale tale perangarium tantũ rebus et sumptibus tale munus indicatur non persone sed potest esse perangarium patrimoniale. vt si ille cui indicatur perangarium non sit sufficiens ad illud munus sed indicatur collecta:tunc dico ꝙ est reale et patrimoniale ꝛ ꝙ sit reale habes.J.titulo proximo.l.ij.§.ad perangaria et sic potest de quolibet loqui.l.ista in hoc ꝙ dicatur de plaustro nihil muto: quia illud potest dici mere reale; ꝙ nihil muto circa e⁹

13 materiam. Sed quero iuxta glo nunquid illud quod recipit exercitus iuste recipiat sic distingue aut in tempore necessitatis ꝛ tunc possunt recipere illi de exercitu a priuato cum omnia sint in tempore necessitatis cõmunicanda ad.l.rod.de iactu.l.ij.ff.de offi.consu.l.vna. Sed post fiet tallia per vniuersitatem vt resarciat̃ damnum illi passo ar.de ser.qui pro pre.li.ac.l.prima ꝛ secũda.ff.ad falcidia.l.lege corne.et adeo dicerem ꝙ si illi qui sunt ꝓ principe nec possent expectare talia dico ꝙ preses vel superior debet facere ꝙ aliqui diuites mutuent quousqꝫ fuerit facta collecta.J.de alexã. primati.l.vna. Item pro hoc textus specialis cum princeps det priuilegium aliquibus ꝙ ipsi non teneantur mutuare ergo in contrarium ius cõmune scilicet ꝙ alij teneantur ar.J.de mu.et ac.libro decimo.§.scriniarios aut nõ loquimur in tali necessitate ꝛ tunc non debet eis prouideri per priuatos cum ipsi a republica allegatur.J.de re mili.l.milites:immo potest eis optime resisti.J.de salga.hos. non prestan.libro duodecimo.l.vna. Sed quod precio dato habeant.vt.J.de inc.aduoca.l.prima. ꝛ ideo dico ꝙ non debent ab alijs accipere.ff.loc.et conduc.l.j. Item queritur.§.exercitu veniente ꝛ.J.de re.mili.libro duodecimo.l.tam collatores.§.si vero necessitatem. ¶ Et istuꝫ

14 textum inducit gui.ad questionem pone quidaꝫ tenet fundum a domino ita ꝙ debet ipsum recipere quolibet anno cum quinqꝫ equitibus stetit per duos vel tres ꝙ non venit dominus:domin⁹ petit illud quod expedisset si venisset queritur nunquid vasalus teneatur ꝛ videtur

1 ꝙ sic cum teneatur ad certum seruitium.ff.de verboruꝫ obligationi.stipulationes non diui.§.plane.et.ff.de re iudi.l.si quis ab alio.ff.de vsufruc.l.quesitum.ff.de vsufru.l. si quis vsufructum.ꝛ pro hoc.ff.de alimen.lega.l.libertis.§.ab heredibus ꝛ eodem titulo.l.cum vnus.§.verbis. Quid dicenduꝫ contrarium tenet ipse per istam l.ex.J.titu.proximo.l.secunda.§.ad perangaria ꝛ ꝓ ista parte videnť iura ꝙ vasallus solũ teneatur ad victualia prestanda. Sed si dominus posset conuertere in pecuniam victualia esset magnum preiudicium vasalli quare dicam ꝙ non teneatur ei ad extimationẽ ar.ff.de oper.li.l.hec opere.§.primo. Iteꝫ pro hoc de eroga.milit.an.libro duodecimo.l.nulli cum.l.fortissimi iura in contrarium non ob.quia ille leges loquũtur in eo cui relinquetur speciale propter lucrum quia legatum debet habere lucrũ aliter non censetur legatum.§.cõmunia de leg.l.j.§.primo.et ideo non videtur legata extimatio ar.ff.de alimen.lega.l.cũ alimenta.§.primo.ꝛ ideo cum iste esset obligatus ad certum quid ꝛ ad honorem dicam cum sit magis odiosum ꝙ fauorabile ꝙ non teneatur nisi veniat.ar.ll.allega.

Lex.

1 Priuilegia. In glo. quãdo dicit ꝙ lex in hoc casu subiacet canoni est ne hoc verum reuoco in dubiuꝫ nunquid in casu quando lex cõtrariat̃ canoni lex subiaceat canoni vel cõtra vel qualiter et circa hoc distin.aut loquimur circa ea que tangunt religionem catholicam ꝛ hoc casu si lex contrariatur canoni potius statur canoni et ita intelligo .l.istã ꝛ iõ in vsuris et matrimonio statur iuri canonico.J.de nup.l.iij.celebrãdũ.l.ij.ꝛ.ll. de hoc loquẽtes tollitur hodie per iura canonica aut queris in alijs circa que non agitur de fide catholica:et tunc dico ꝙ in foro ecclesiastico

a ¶ Nunquid cõsules. Adde Bar.in.l.onere.ff.de mu.ꝛ hono.tiaco.re buffi.in.l.via.nu.j.et qd ibi notaui l apo.nu.vij.addi.j.J.de susp.indicto.li.x.ꝛ in.l.actores.nu.ij.J.de exact.trib.l.ij.

b ¶ Quid dicitur angarium munus. Adde ꝙ angarie sũt personales prestatiões.sꝫ per angarie: sunt ex quibus prestant̃ pecunie ꝛ ope.no.glo.in.c.j.ꝛ ibi do.preceptor meus iacobinus de sctõ georgio.post bal.in vsi.angarie.in tit.quę sint regalia in vsi.feu.

ro ecclesiastico statur canoni in autenti. de sanctis.episcopis.ix.coll.§.si qui vero crimē in foro seculari statur iuri ciuili:sed si sit conuentio inter legem et canonē tunc dico standum illi qui habet potiorem rationem.C.de officio .vica.l.prima in autenti.de manda.princi.iij.colla.§.si vero canonicum.et C.de edic.di.adri.tol.l.fina. ADDITIO.de hoc per pet.in autenti. cassa.et g.de dis.et alleg.§.posito.ibi.sed numquid.et per ber.extra de ope.no.nun.et per archidia.extra de rescript.c.statutum.libro sexto. Ray.

Autentica.

1 Ingressi. Glosa querit quid erit si ex pacto aliqua bona iste q ingressus est monasterium retinuit et dicit q ingressus 2 tenet[a] sed retentio non valet. Sed videtur q ingressus non valeat quia vbicumq in aliquo actu seu initio eius adicitur cōtrarietas totus actus viciatur. Sed vbi post annum perfectum venit contrarietas tunc bene valet actus nec propter hoc viciatur. Sed hic interuenit contrarietas in ingressu: ergo dicam q ingressus penitus viciatur ar.l.ff.de vsu et ha.l.per seruum.§.primo.et ibi est glosa contra istam et per hoc quia qui contrarium professionis facit non videtur facere professionem.ff.de condi.et demonstra.l.cum tale. et pro hoc videtur tex.ff.de act. et oblig.l.vero solum. potest enim ei dici q desiderium tuum et tua professio inter se discrepāt C.de mu.pater.libro decimo.l.professio. ergo videtur totus ingressus nullus ar.ff.de sta.libe.l.cum heres.§.primo. Quid dicendum dico q valet ingressus sed pactum non sic not.glo.hic et in autenti.de mona.et.ff.de adop.l.si pater.in principio. Ray.§.primo. Et respondeo ad contraria et distin.aut contrarietas apponitur in principio actus circa illa que sunt substantialia contractus siue actus de quo agitur et tunc totum viciatur quia forma destructa est.ff.ad l.fal.l.si is qui.§.quedā ad exhi.l.iul.aut apponitur contrarietas circa illa que non sunt de esse actus. sed de bene esse:et tunc dico q actus propter talem contrarietatem nonviciatur sed cōditio seu contrarietas habetur pro non apposita ar.ff.si vsufruc.pet.l.prima.§.primo. ADDITIO ista ratio non valet vt hic per petrū et Ja.et cum eis teneas. Nunc dico ad propositum quando ingredior monasterium non esse de essentia q bona sequantur me: quia bene possum intrare licet non habeam vnam pietam. ADDITIO. istud verum est quando nihil habet ingressus. Sed si habeat tunc dedicatio bonorum est de substantia monachatus: quia ipse promittit paupertatem:obedientiam:et castitatem quare patet q male loquitur. Ray.et sic dico q ingressus nonviciatur licet retentio facta de bonis non valeat.ff.de preca.l.cum precario.ff.de pecul.l.sexta. et pro hoc allegat legem specialem in autenti. de sanctis.episcopis.ix.coll.si nō futurus ad aliud quando dicitur q non videtur habere animum intrandi nisi habeat bona. ADDITIO. Sed certe dictus.§.in fine facit contra g. Ray.dico q iste qui vult ingredi diceret ita q nō intraret talem religionem nisi posset bona talia retinere. Dico q in hoc casu non est obligatus ad intrandum nisi bona retineat. Sed si ingrediatur certe dico q pactum seu conuentio facta super bonis retinendis vicia-
2 tur et annullatur: et nihil huius l ingressus. Deinde que-
b rit glo.de tali questiōe quid sit ingressus[b] nec circa hoc doctores et glo. concordant vnde sumitur dictum dome et bona monasterio tunc optime dicit glo.cū ex quadam consequentia bona sequantur personam si pendēte condemnatione moriatur.ff.si pendē. appella.mors su.l.tertia.et.C.si reus vel ac. mor.fu.l.finali. Quid dicendum dico sic aut iste qui ingrediebatur monasteriū faciebat nullum ingressum vel causam propter quam nullus erat ingressus et tunc perdit bona licet non teneat ingressus quo ad ipsam vt si aliqs intret monasteriū lz ingressus non teneat vxore ipsum vendicante quod potest facere.ff.de condi. indebi.l.prima. et de oper.lib.l. cōpatrus.et de regu.iuris.l.cuius per errorem et licet non valeat ingressus quo ad ipsum tamen non recuperabit bona sed habebit monasterium in autēti.de mona.§.si monachus relinquens.colla.prima.et de sanctiss.episcopis.§.monachus.colla.nona. Si autem ille qui intrauit religionem nesciebat ingressum non tenere immo expresse credebat tenere tunc licet nō teneat ingressus de iure tamen recuperabit bona vt si habes vxorem et credens eam mortuam ingrediaris religionem recuperabis bona.ff.de condi.causa da.cau.non secu.l.prima secunda et tertia.§. subtilius. Item quia quando aliquis ingrediatur monasterium habetur pro mortuo.C.eadem.l.deo nobis.§.primo.et ideo cum sit locus repetitioni cum ingressus non teneat et ipse dedit propter ingressum ar.ff.si certum peta.l.non omnes. et.ff.de dona.causa mortis.l.si mortis.et de donatione inter virum et vxorem.l.si cū.in principio.et.l.se.sic ergo dicā q hoc casu vltimo recuperet bona et per istam distinctionē facit optime tex.C.de spon.l.inter.in principio.et.C.titu.si.l.s.et similibus legibus. Item quero postea iuxta glo.cum dicit si ingressus habeat precariam nunquid teneat precarium. ADDITIO.hic teneas cum dy.ia.qui latius distinguit. Ray. ¶ Sed quid in vsufruc.videt q amit-
3 tat quia vsufructus morte amittit et aliis causis de quibus habes insti.de vsufruc.§.finitur. Sed ingressus religionem reputatur mortuus quo ad seculum non quo ad comedendum fabas.vt not.glo.C.de bo.que li. autē. idem est vbi tenet glo.istam partē. ADDITIO. Sed tene hic cum pet.et ia.et tunc monasteriū rūpit in totum ar.ff.de iniust.re.l.penul. Ray.

Autentica.

1 Si qua mulier. Glo. querit quid esset si inter liberos esset testatus ante ingressum et dicit q non rumpitur testamentum est ne hoc verum. Et videtur q sic quia monasterium non est verus filius
c sed habetur loco filii[c] vt in autenti. ista ADDITIO. quod puto verū quādo omnia bona filiis reliqsset alis secus nec monasteriū pbat isto casu habet loco filii eius vt in .§.illud.et in cor. vnde sumitur hec. aut.in versi.si vero talis persona nec sibi in legitima rc. et vide q scripsi super le.vt in auten. de mona.§.illud.versi.si non filios.sed tunc ob.ff.de regulis iuris. Ius nostrū h permittit ex dispēs.huius.l.propter duplicem statum persone ar.ff.de re mili.l.similes ex fundo vt illud a principio hoc ex postfacto ar.ff. de inoffi.testa.l.certa et dixi de le.ij.peto.in principio sa ca.l.cum filius.in principio eodem titulo.hec ratio non est bona per dictam.l.penulti.ff.de iniust.te.quare colligas aliam solutionē per.l.si arrogator.ff.de adoptio. et quod ibi no. cum hic fungatur iure duplicis hominis sicut ibi contradixi in le.et male. Sed ibi monasteriū instituit hic petentur ei.ideo bn Ja.alter dicit et male in autenti.de mona.§.illud. Ray. Sed ego dicerem q rumperetur quia per agnationē posthumi rūpitur.ff.de iniust.testa.l.si quis exheredato filio.et idem si adoptauerit aliquem in filium post factum testamentū rumpitur.ff.de iniusto irri.testa.l.certum.institu.quibus modis testa.infirmē.ij.respon.ideo dicam hoc casu q per ingressum religionis testamentum ante factum rumpatur nisi sit monasterium institutum ar.ll.alleg.cum simi. ADDITIO.tu dicas vbi hic per do. Ja.q g.male dixit.

Lex.

Debemus.quādo dicit in secūdo dicto q prelatus et yconomus nō possunt alienare: sed diuidere possunt et tollere. Sed de qua diuisiōe intelligit si de diuisiōe facti pōt sustine-
2 ri qz nō tribuit ius.ff.de lega.ii.l.gavius.§.tici. Sz renoco in dubiū vtrū si ecclesia hēat rē cōēm cū aliquo an possit petere prelatus vel yconomus vt diuidatur et fuit opinio quorumdam q non quia diuisio est alienatio infra cōmuniavtriusq iudi.l.prima.et.C.de prediis mino.l.inter minores.et.C.de fun. dota.l. secūda.

a ¶ Ingressus tenet:sed non referens io bonorū. Adde q ista e cōmopi. vt no. Aler in l.j.§.pe.ff.d v. ob.post gl.hic bal.in.l. si pe. ter.C.de adop. et in.l.i.§. fllo. de lati. liber. tollē.bal.eng. et imo.l.l. si vos qs instituit' fu erit. de hoc in fili.idē imo. in l.vbi.C.de do. cā mor. io.an. in.c.fin. extra de cōdi.appo. Panor.c.ij. de sta.mo.et card. in cle. si.in si.et ibi notant l a-postil.ad cum de reg.

b ¶ Quid sit ingressus. Dic q pprie ingressus nō dicitur ante pfessiōem sed post not. bar.in auct. si-qua mulier .C. eo.titu.

c ¶ Habet loco filij. Adde an: q hoc sit verū vide bal. in auct.nisi rogati. col.iij. v. tunc q in contractis emphiteotico.in lec. anti. et in lect. noua.collē pe. C.ad trebel.de quo p do.mes do.iaso. may. col.x.in princ.

Quid dicendum credo ꝙ ecclesia vel prelatus potest petere vt fiat diuisio. ADDITIO. quod non puto per hanc legem que alienare prohibet in genere ergo ⁊c. vt ff. communia vtriusqȝ iudi. l. j. vsitene ꝙ hic dicit gl. in prima ⁊ secunda solutione ipsas coniungēdo vbi respōdeas expresse diuisionē permittit et si vltra procedit permissiue facit .l. non dubium infra de legi. cum ibi notat. vide ꝙ diximus infra de priuil. multa .l. inter. teneas tu glo. nec ob. perpetuū impetratū ecclesie cum hic agatur de iure ipsius speciali per similitudinem pupilli per ea q̄ not. ff. de iure reipub. l. rempublicā. lib. xj. ⁊ probaꝛ extra de resti. in integrū. c. j. lib. vj. Item non ob. ff. communi diuidun. l. in hoc iudicio. §. si cōuenerit. quia ibi pactū hȝ legis dispositionem ar. ff. de anna. excep. l. j. §. ad hoc. et qd ibi not. et. ff. de seruitu. vrba. prediorū. l. sed si inter Ray. Nec obstat qd dicitur ꝙ minor qui habet rem cōmunem cum aliquo non potest prouocare socium ad diuisionem cum non possit alienare ⁊ idem in marito dico ꝙ ibi est impedimentū tēporale Sed in eccłia est ꝑpetua causa ꝓhibitionis vt in .l. ista. §. j. et ideo si diceretur ꝙ non posset ecclesia prouocare ad diuisionem esset absurdū quia semꝑ remaneret in cōmune ꝙ est ꝓhibitū in iure. Ne societas in perpetuū contrahatur. ff. cōmuni diuidū. l. in hoc iudicio. §. si conuenerit ar. ad rationem. ff. de pre. imper. of. l. ij. ⁊ ꝑ hac ratione satis. ff. de admi. tuto. l. aduersus. ⁊ l. ratiōes. Sed si aliquis sit curator furiosi nō habet locum dicta prohibitio cum nesciamus quādo dimitteret illum quem habet sub cura sua ⁊ ideo potest diuidere sic est in ecclesia vbi est causa ꝑpetua prohibitionis. ff. de tu. ⁊ ra. dis. l. nisi finita. ⁊ sic intelligimus lr̄am istam cū dicit si ꝓdia diui. ⁊c. Nec intelligas loqui istā .l. in diuisione culture vt quidaȝ dicunt. Sed de diuisione dñij qꝛ inferius subiicit de diuisione culture sed de diuisione facti non est dubium: quia potest fieri diuisio. vt predia diuidantur. ff. fa. hercisch. l. lucius. §. scientes.

a 3 Quero vtrum nomina[a] debitorū vel actiones contineantur seu cōputentur inter mobilia vel immobilia glo. nota. ff. de verborū significatione. l. mouentiū. ⁊ in aut. de non alienan. §. hic insuper. Et ideo circa hoc queras vtrum actiones vel nomina considerentur in se. ⁊ tunc nō cōputantur inter mobilia nec immobilia cuius ratio est quia distincta nomina habent. et ideo diuersimode habent cōputari. ff. de codicil. l. si idem. Item quia quando dicimus rem mobilē vel immobilē certum corpus designamus. ff. de rei vēdicatiōe. l. si rem. Sȝ quādo dicim⁹ actio corporale designamus instituit. de actio. in principio. ⁊ de rebus corpor. vel incorpora. ⁊ sic intelligatur ꝙ dicitur esse ius quod ad res vel ad actiones pertinet ⁊ sic diuersa. ff. de sta. ho. l. j. ⁊ ff. de preto. pig. l. j. et hoc habes in executiōe rei in .l. a diuo pio in principio. §. j. ⁊ §. idem quoqȝ. ADDITIO. vbi statutū iuris considerat noīa prout in se sunt quia non habent executionem paratam de qua ibi agitur ar. ff. de mi. l. minor. xxv. an. fideicōmis. in prin. Ray. Et sic dico ꝙ quando actio vel nomina considerantur in se ⁊ ꝯm sui naturā non cōputantur inter res mobiles alīs queritur nunquid actiōes vel nomina similitudinarie computētur inter res mobiles vel immobiles: ⁊ tunc subdistinguitur aut ista actio de qua queritur cōpetit pro pluribus prestationib⁹ forte pro annuis: tunc dico ꝙ habet similitudinē cum rebus immobilibus. ⁊ iura que adaptantur super rebus imobilibus similitudinarie trahuntur ad actiōes sic intelligo istū textum. Nam non dicit ꝙ omnes ciuiles sint res immobiles. Sed ius qd habet locū in rebus imobilib⁹ habet locum similitudinarie in acti. cuiuslibus. ff. de secūdis nuptijs. l. hac edictali. §. illud. Si aūt iste actiōes cōpetūt pro vna prestatione tunc aut cōpetunt pro re mobili: et tunc dicā seruari iura que loquuntur iure mobili. vt in autenti. de non ali. §. hic autē. Si autem pro re mobili tūc seruabo iura que loquuntur in mobilibus. ff. de pig. act. l. cum venerit in aut. de non ali. §. hoc igitur. coll. ij. ⁊ sic intelligo tex. qui dicit ꝙ si ille qui obligauerit mihi nomen debitoris pro. C. que mihi debebat vȝ ⁊ ideȝ est in

4 pignore. ff. de pig. act. l. si cōuenerit. ⁊ ista prestāt ar. ad dubium. Pone testator ita dicat ticiū instituo in rebus mobilibus. testator habebat plura nomina et actiones cōpetentes cōtra aliquos debitores: quero ad quē spectabunt ista nomina vel actiones ⁊ videtur dicendū ex vltimo membro distinc. ꝙ debeamus attendere ꝙ est in exact. vt si est mobile ꝙ pertineat ad illum qui est in mobilibus institutus ar. ff. de pig. act. l. si cōuenerit in aut. de non ali. §. hoc igitur. ij. coll. ⁊ ꝙ talē actū debeamus attendere hoc dicunt iura. ff. de iure dot. l. cum in fundo. §. sed si fundus. Quid dicendū dico ꝙ alio iure prouidebitur ꝙ actiones vel nomina tanꝗ tertium genus diuidantur inter eos qꝛ sunt isti instituti in rebus certis. et ideo cum alius non sit institutus videntur vniuersaliter instituti nec attendatur ꝙ plus valēt res mobiles ꝗ immobiles: ⁊ qꝛ hoc facit vniuersalis institutio vt ad actiones vel nomina equaliter instituātur ar. l. quē hoc videtur sonare. ff. de here. insti. l. quotiens. §. si duo. ⁊ l. si alterius et ꝙ hoc sit verum probo: qꝛ idem debet statui in lucro qd in honore. ff. de reg. iuris. l. ꝯm naturā. ff. de furtis. l. cum manifestissimi. §. sed cū in secunda. Sed si testator duos heredes instituit in diuersis patrimonijs tenentur equaliter creditoribus. nec ob. ꝙ plus valeat vnum patrimonium ꝗ aliud: qꝛ hoc non inspicitur. ff. de here. insti. l. ex facto. ⁊ l. que nō militabat ⁊ hoc videtur expedire. ff. de dona. l. vltima in principio nō ob. iura cōtra ꝙ actiones debeāt cōsiderari ⁊ tunc dico ꝙ illud habet locum quando tractam⁹ de act. similitudinarie hoc est quare statutū iuris trahatur ad alia per similitudinem. Sed hic tractamus de voluntate defuncti suꝑ certis rebus ⁊ pro solutione facit. ff. de preto. pig. ij. et idem posset dici in institutis vt sit statutum ꝙ ille qui venit ex parte matris habeat bona mobilia et illi ex pte patris immobilia. Nam dicerē idem ꝙ actiōes vel nomina inter eos equaliter diuidentur de iure nisi in contrariū esset consuetudo expressa. ADDITIO. vnde refert aut statutum iuris vel vltime voluntatis disponit super certis rebus aut non. s. mobilia ⁊ imobilia discernendo. Ray. qꝛ tunc cōsuetudo seruaretur facit text. expresse. ff. de legi. l. de quibus: que opinio est vera: dico ꝙ ista que ponitur hic in textu ꝙ perdat rem ⁊ restituat precium pro hoc. ff. de litig. l. si. et pro hoc qꝛ fortiori iure tenetur reddere seu soluere precium pro re quaȝ ille qui non ꝓmisit precium tenetur reddere vt in re ecclesiastica tibi donata: ergo multo fortius in hoc casu vbi promisit precium ar. in aut. de non ali. aut permu. re. ecc. coll. ij. §. j. ⁊ ff. eo. aut. q̄ res. vides qualiter iponitur pena deportatiōis tabellioni quādo facit instrumentū super cōtractu aliquo vetito aliquādo imponitur sibi maior qꝛ perdit manum in feu. de ꝓhi. ali. feu. per frede. c. imperialē. §. scriba. et aut. de man. prin. coll. iij. §. rogen. Alibi imponitur pena

b maior[b] quādo super immunitate alicuius rei fuit factū instrumētū qꝛ cōburuntur. ff. de imunitate nemini cōce. li. x. l. j. Alibi imponitur extraor. ff. de bo. po. sub. l. ij. li. x. §. his quoqȝ iudicibus quero vtruȝ sit hoc verū ꝙ idem possit iudicare ⁊ scribere ⁊ ꝙ iudex possit esse tabellio videtur ꝙ sic ar. istius tex⁹. et pro hoc qꝛ tabellioni creditur in autenti. de tabellio. coll. iiij. vltra mediū ergo multo magis iudici debet credi ⁊ pro hoc quia tex. dicit ꝙ iudices per se scribant. ff. de sen. ex peri. reci. l. ij. Sed cōtra quia duo sunt officia iudicare ⁊ scribere et nemo potest duobus officijs seruire. ff. de proxi. sa. scrin. l. hac parte lib. xij. Item quia officium tabellionis vile est. ff. de tabell. l. ij. et ideo iudices debent ab eorum officijs temperare. ff. de decur. l. vniuersos lib. x. Item quia iudices debent tabelliones habere in autentico de defen. ci. coll. tertia §. ex prouinciali. et in auten. de iudi. §. audient. ⁊ §. nulli. ⁊ pro hoc in aut. de here. ⁊ fal. coll. j. §. hinc nobis. cū §. se. Quid dicendum si queras nunquid si iudex scribat valeat tm̄ illa scriptura sicut si tabellio scripsisset distin. aut loquimur in ordinationib⁹ nō solēnib⁹ ⁊ in quib⁹ nō seruatur ordo iuris vt in epl̄a suo sigillo sigillata et hoc casu dico ꝙ tm̄ valet sicut si tabellio fecisset. ff. de publ. l. si

publicanus

a Noīa debitorū. Adde de hac q. op. in .l. potest. ⁊ ibi notaui in apostil. ad ipsā vbi etiā bal. ff. de auct. tuto. glo. tber. in .l. j. C. si aduer. vēdi. bal. in .c. ij de cō. feu. in vsi. feu. ⁊ spe. in tit. de fruct. ⁊ interesse §. j. vl. scdo q̄ritur. ibi tȝ ꝙ no. imo ꝙ est tertia spēs de per se. idē spe. in tit. de restit. spo. §. ij. v. sed adhuc. archi. l c. ij. de re. eccl. nō alie. ⁊ Car. in cle j. eo. tit. ⁊ alexā. consil. xcij. vol. iij.

b Imponitur pena maior. Adde de hac mate. remissiue p ꝯg. l auc. vt nulli iudi. § qꝛ vero. colla. ix. iaco. rebuff. in .l. j. nu. j. ⁊ qd ibi notaui i apostil. ad eam inver. tabellio C. ō imuni. nemini cōce. li. x. ⁊ in .l. omne se men. nu. ij. vbi etiā addidi. C. ō peti. bo. sublā. eo. lib. ⁊ penor. l. c. ad falsariorum. nu. viij. ⁊ qd etiam ibi notaui i apostil. in vers. rescrip. extra de cri. fal.

publicanus.§.j.ff.de offi.presidis.l.diuus.§.cum aut̄. Si autem loquamur in ordinationibus solennibus. vt in processu iudicij dicerem ꝙ bene valeret licet non fuerit factum per notarium ⁊ hoc cum partes cōfiteantur scripturā verā. Sed dicunt non valere cū iudex nō esset notarius.j.de arbi.l.ne in arbitriis in fine ⁊ per ratiōes quas supra feci.ff. de testi.l.curent magistratus in fine ſm vnum intellectū. Si autem partes negarēt ita fuisse sicut scriptum est tunc non crederēt nec p̄sumeretur per eius scriptura.j.de mu.et actu.l.nullus in fine.libro.x. ⁊ extra de probatio.quoniā contra falsā in fi.c. ADDITIO.dixi.ff.de testi.l.ob carmē.§.j.Ray.

Autentica.

1 Hoc ius porrectū Vides ꝙ quādo datur a principe res ecclesie in emphiteosim ꝙ nullo modo potest alienari immo in perpetuum alienatio prohibetur: quero que est ratio prohibitionis ratio est illa qꝛ qd̄ princeps dat vult ꝙ semper appareat Sed que est ratio secūdi dicti ratio est qꝛ ecclesia est sacra ⁊ non cadit in cōmercio hominū in glo.per autenti. multomagis ⁊ in aut̄.quibuscūqꝫ cōponitur. In tertio dicto est ratio ne fraus ɔmittatur. Sed que est ratio in quarto dicto ⁊ videt̄ ꝙ non valeat talis cōuentio ar.ff. de pactis.l.nemo.⁊.ff.de pact.inter empto.⁊venditorē. l.fi.nam sic sequeret̄ ꝙ ecclesia sit deterioris ɔtradictionis ꝙ priuatus qd̄ esse nō debet.ff.de verbo.obligat.l. si quis ita.promiserit.§.ea lege. Quid dicēdū dico ꝙ hic reddunt quidā rationem ꝙ hic facit fauore ecclesie ar. ff.de le.ij.peto.§.fratres.⁊ de le.j.l.filiusfa.§.diui. Sed dico ꝙ hec ratio non est bona sed est alia ratio qꝛ nō habentibus symbolū facilior est trāsitus.ff. fami.herci.§. si de pluribus ⁊ de act.emp.l.non est nouum ⁊ de reivendicatio.l.in rē.§.item quecūqꝫ. ¶ Sed quādo ecclesia a prohibetur alienare[a] dico ꝙ quando res est talis ꝙ de sui natura prohibetur alienari ⁊ ideo pactum iuxta illā ordinationē valet cum ordinatio prior esset denunci. qꝛ cum de iure cōmuni sit inductū ꝙ quilibet possit alienare res suas dicam ꝙ possū agere ad interesse si interfit mea in aliquo. ADDITIO.not.in.d.§.ea.l.⁊.j.de cō- 2 dic.ob causam.l.ea lege.et ibi vide Ray. Et istud facit ad dubium pone dedisti mihi fundum in dotem sub isto pacto ꝙ non possum alienare postea euenit casus forte paupertatis in quo est permissū alienare ar.ff.de iure dotiū.l.mutuus.§.scdo quero vtrū pactū valeat ⁊ videt̄ ꝙ sic in aut̄.de aliena.⁊ emphi.§.sanctissimas. coll.a.ix. ⁊ ar.istius littere cum alias esset permissum de iure cōmuni dicam ꝙ pactum postea appositū impediat alienationem ar.iuriū alleg.deinde dicitur ꝙ primo debēt vendi res mobiles ꝙ immobiles pone ꝙ ecclesia debet centū alicui: ticius debet centum ecclesie creditores petunt sibi satisfieri ecclesia vult ei dare nomen debitoris sui. Quero nūquid teneatur recipere videtur ꝙ nō: sed ꝙ procedatur ad venditionē rerum immobilium. Nam ita est in executione rei iudi.ff.de re iudica.l.a diuo pio §.j.⁊.ij.et.§.fina. Quid dicendū dico contra repellendo iura in contra.alleg.qꝛ quando tractatur de satisfactione alicuius debiti debet attendi promptitudo executionis ⁊ ideo fit primo executio in mobilibus deinde in immobilibus et istud habet locum in personis non priuilegiatis ⁊ non dicam in ecclesia cum sit preuilegiata ꝙ facilius fiat executio in nominibus ꝙ in rebus mobilibus cum alienatione immobiliū magna solennitas requiratur.ff.de re.eoꝝ que sub tu.l.magis puto.§.non passim 3 ⁊ sic non ob.ff.de re iudi.l.a diuo pio. ¶ Sed pone ꝙ ecclesia habet plures creditores quibus est obligata et ipsa ecclesia habet quendā debitorē qui est obligatus soluere ad certū diem forte in festo beati ioānis venisset creditores petunt sibi satisfieri quero numquid ecclesie compellat̄ ante diē soluere ⁊ videtur ꝙ sic qꝛ equiparatur ecclesia ⁊ fiscus.j.eodē ti.l.fi. Sed fiscus potest com b pellere debitorem soluere ante diem.[b] Quid dicendū dico ꝙ non poterit ar.ff.ad munici.l.simile.⁊.l.lutius.in fine. Nam non debet fidem debitori frangere cum sit specIale in fisco et sic hoc odiosum merito dicam restringendum. ¶ Sed bene dicerem ꝙ fauore ecclesie compelleretur soluere deducto cōmodo ⁊ vtilitate medij temporis.ff.solu.matri.l.si constāte.§. quotiens.⁊.j.de cōdit. ex lege.l.j.quia sic debet intelligi ꝙ vtilitas medij tpis deducatur.deinde dicit glo.cōtra.circa finē ꝙ creditor probat per presumptionem vt qꝛ prelatus est diligens: quero vtrum ista glosa sit vera et videtur ꝙ sic ar.ff.de exerci.acti.l.fina. Quid dicendū dico contra quia hic loquitur de eo ꝙ ad veram non fictā per coniecturas debet referri vt.l.titius.ff.de condi.et demon. Ray. et teneo contra glosam istam ⁊ ipsa tenuit alibi contrarium in autenti.de alie.et emphi.coll.ix.§.si vero quis.et repello.d.l.fi.ff.de exerci.acti.quia ibi ille erat prepositus per verum dominum ⁊ ita habebat verum mandatum. ¶ Sed iste non habet verum mandatum quia nullus potest dici verus dominus ecclesie cum ecclesia non sit in bonis alicuius: ⁊ pro ista solutione facit.ff.de in rem 4 ver.l.iij.§.fi.⁊.ff. quan.ex fac.tuto.l.iij. ¶ Unde sciendum ꝙ quedam sunt administrationes que habent merum mandatū vt procurator cōstitutus a domino ad omnia negocia vel specialiter ad vnum et tunc si isti accipiant pecuniam illius negocij obligat dominū dū tamē sint alique presumptiones ꝙ creditor possit perpendere ꝙ conuertat in vtilitatē domini: nihilominus dominus obligat̄.ff.de exerci.actio.l.j.§.non autē.ver.quid si pecuniā.⁊.l.vltima. Alij sunt qui non habēt verū mādatum vt negociorū gestor vel seruus et tunc non sufficiunt coniecture nisi sit versa in vtilitatem domini.ff.de in rem ver.l.iij.§.fi.qd̄ est verū nisi in casu quo apparet de necessitate si casu fortuito fuit impeditus ꝙ non conuerteretur in vtilitatem domini sui et sic potest intelligi glo.ista.vt si seruus accepit bladum mutuo et sic bladū putrefactum vel vinū corruptū nihilominus dominꝰ tenetur.ff.de in rem ver.l.iij.§.vnde recte.⁊.§.finali. et iō posset intelligi ista glos. ꝙ sit perdita pecunia mutuata ⁊ sic ꝙ sufficiat probare prelatū diligentē. Quid aū sunt qui non habent verum mandatū vt tu.⁊ cur.sed habēt contramandatū. ⁊ ideo non habent acti.ex contractu: sed ex quasi cōtractu.vt insti.de oblig.ex quasi contractu.§.tutor.et ideo oportet probare ꝙ sit versum in vtilitatem eorum et sic intelligo aut̄.istam ⁊.d.l.ciuitas.§.si vero quis.⁊.ff.si certū peta. ⁊.ff.quādo ex facto tu.l.iij. et ideo potes intelligere glosam.istā ꝙ loquatur in casu quando pecunia fuit perdita ⁊ ꝙ sufficiat probare prelatum diligentē ⁊ necessitatē ecclesie. Si autē pecunia non fuit perdita casu fortuito dico ꝙ nō sufficiat probare hec duo supradicta.sed oportet probare pecuniā versam c in vtilitatē ecclesie[c] ⁊ sic intelligo.d.§.si vero quis. qui est contra glo. ADDITIO.vide g.in dicta.l.vltima de hoc extra de fideiuss.c.fi.⁊.d.l.vltima hoc meliꝰ declarat et cum g.concor. Jaco.de bel.in.§.si nemo in omnibus ibi questionibus infra scriptis. ¶ Sed pone ꝙ abbas ⁊ offices de cōuentu cōfitentur ꝙ talis mutuauit eis centū nunquid sufficiat hoc creditori ad perfectionē videtur ꝙ sic.ar.ff.de confes.l.certū.§.primo. Quid dicēdum dico ꝙ glo.no.contrariū in autē.de alie.⁊ emphit. §.si vero quis.⁊ dicit ꝙ confessio eorum nocet quando confitentur super delicto supra eadē.l.iubemꝰ nulli. sed in contrahēdo non nocet nisi appareat de vtilitate ecclesie vt.§.eadem iubemus.ij.et ideo licet omnes de ecclesia confiteant̄ pecuniā fuisse mutuatā ecclesie dico ꝙ hoc non sufficiat qꝛ daretur materia delinquendi qꝛ forte confiterentur vt ipsi postea inter se diuiderent ⁊ ideo dico ꝙ oportet probare ꝙ pecunia fuit versa in vtilitatem ecclesie ad hoc ꝙ creditor recuperet pecuniam prelato ecclesie mutuatā et ita videtur dicere.ff.de probat. l.qui testamentū ⁊ de le.iij.cum quis decedens.§.ticia. et sic teneo glosā positā in.§.si vero qs. ADDITIO glo.hic contra per. hic cōtra. cum quo posses tenere per rationē suam nec ob.§.si vere qꝛ imo cōcor.qꝛ creditor probabit pecuniā versam in vtilitatē ecclesie per ɔfes.prelati et capituli q̄ est probatoria vt.l.generaliter.j.de non

[a] ¶ Alienare. Adde inno.de necpo.in.l.sed ⁊ si.§.j.ff.de rebus eo.et car. in cle.j.q.xxviij.⁊ seq.clem. eo.⁊ plenꝰ.q. xxxvi.⁊ ibi notam in apposi. ad eā in versi. alienare.

[b] ¶ Ante diē. Amplio hoc dicē procedere i debitore puro in diē vel sub cōditione.secꝰ nō tū in debitore fisci ſꝫ ēt in debitore debitoris illꝰ. vt no. bar.bald.⁊ doc. in.l.j.j. de cōdi. ex lege: bart.in.l iij.j. qñ fis. vel priua.⁊ alex. in.l. pecuniae. ff. si cer.pe. Aduerte tū inq̄tum dici posse debitore debitoris fisci añ tēpus ⁊c. hoc est verū facta prius discussione principalis debitoris.vt no.doc. vbi.ā.

[c] ¶ In vtilitatē ecclesie. ad de bald. in.l.si de seruo.j.qd̄ cū eo. eūdē in sua marg. i v. mutuans v̄si. j.Bar. in.l.j.j. de vendi.rer. ciui.li.xj. pau. de ca. ⁊ Alex. in.l.ciuitas.ff. si cer.pe inno. in.c.grauis.ex tra.depo.⁊ car di. in cle.j. q. xxx.de re. ecc. nō alie.⁊ ibi ꝙ sufficit ꝙ cu ret ab initio verti in vtilitatem ecclesie lꝫ nō duret versum.⁊ addēdū no. dictū ꝙ nō obstā. cū repetat̄ tale mutuum.valet h. helꝰ peto .⁊ q̄ mutuam ecclesie lꝫ nō dicat que sunt vel p̄sumant̄ esse in eius vtilitatē ſm barto. ⁊ alex.in l.i.ff. de eden. ⁊ ad.q. quā iste subdit §.si cōfessio recipientū probet versum in vtilitatē eoꝝ. vide pau.de ca.ɔsi. cccxxv.

nume. pecu. ꝛ. ff. ad. l. acqui. l. proinde. §. si. et sic cõcor. cum illo. §. Item non ob. d. l. qui testamentū. et. d. §. fina. quia loquunt̃ omnino in actu prohibito hic in permisso certo modo qui hic intercessit vt dixi: immo teneas cum g. et dāpna pe. vt hic rescripsi super lect. ar. contra. ff. de admini. tu. l. tutius. §. tutele. Sed non ob. si bene consideras odo. hic aliter dicat teneas cum g. vt patet ex predictis ꝛ per ea que dixi in lec. odo. aliter hic dicat teneas

5 cum g. per ratonē quā scripsi in lec. Ray. ¶ Sed pone iuxta hec ita est de iure ꝙ nec bona aliqua veniunt ad ecclesiam que tenentur a rege illa bona non possint penes ecclesiā remanere sꝫ debet dare vasallū qui teneat iuxta hoc pone ꝙ bona aliqua que tenentur a rege fuerunt aliquo casu ad ecclesiā deuoluta ecclesia vult dare eundē vasallo sm ꝙ debet qꝛ ipsa tenere non põt sm ꝙ quero predixi vtruꝫ solēnitas tradita in ista aut̃ requiratur ꝛ videtur ꝙ sic: qꝛ tractatur de alienatiõe rerū immobiliū. et ideo videt̃ ꝙ solēnitas statuta in ista autentica sit seruanda. Et pro hoc facit ratio. l. ne finis appareat ꝙ sit minori precio vēdita vt. j. de pdi. cu. li. x. l. j. ADDITIO. glos. in autten de alie. ꝛ emphit. in principio in glo. teneatur in fine hic concor. cuꝫ g. sed domi. Ja. de bel. eam limitat ꝛ bene per ti. qui feu. da. pos. ꝛ in titu. episcopū. vel abba. vel abbati. c. j. et in ti. qui succe. teneāt. c. j. coll. x. Ray. Quid dicendū dico ꝙ non requiritur solennitas istius autentice cum fiat alienatio ex quadā necessitate que venit extrinsecus nō habet locū solēnitas ꝛ repello. l. contra. qꝛ quedā est necessitas propria ꝛ intrinseca vt quādo res meas habeo vēdere vt. j. de rei vendi. l. non idcirco. ꝛ talis nō impedit solēnitatē vt in ista aut̃. ꝛ non videt̃ de necessitate. Sed est alia necessitas extrinseca ex ordinatiõe superioris ꝛ tūc nō requiritur talis solēnitas sicut dicit. l. alibi. ff. de re. eo. qui sub. tu. l. magis puto. §. sed si pater. ꝛ de manu. vindi. l. si rogatus ꝛ per hoc. j. de le. j. l. filiusfami. §. diuus seuerus ꝛ de le. iij. l. pater filiū. in principio. ¶ Sed quero quid erit in rebus mobilib⁹ nunquid habet locū ista solennitas. dico ꝙ non nisi in sacris vasis ꝛ ita not. gl. in autentica de non alien. §. nos. igitur ꝛ in aut̃. de ec. reruꝫ alie. colū. v. §. j. et in ista autentia. ibi cum dicat nec ex mobilibus solui posse ꝛ posset distingui circa hoc si essent tales res que seruādo seruari non possent ꝛ sic ꝙ haberet locum ꝙ dicit autentica in alijs reb⁹ que bene possent

a seruari tunc dicereꝫ ꝙ haberet locū hec solēnitas[a] ar. j. de admini. tu. l. lex que tutores. in fine ꝛ. l. si. in fi. cõcor.

6 Ja. in. §. illud. ¶ Sed quero nunqd ista autentica habeat locū in creditore tm̄ ex causa mutui vel ex quocūqꝫ alio ꝛ nullus dubitat quin in creditore mutuāte habeat locū ista autentica. Sed quid erit in alio forte si sit bladum venditū vel vinū ꝛ videtur ꝙ nō habeat locū qꝛ autentica ista loquit̃ in mutuo in autentica. de alienā. emphi. §. si vero quis ꝛ ideo in alio nō extendā ar. ff. so. matri. l. si vero. §. de viro. ꝛ istud videt̃ expeditū in alia materia vbi mutuasti minori. j. si aduer. cre. l. j. ꝛ. ij. ꝛ. ff. de in re int. l. nam postea. §. si minor. l. ait pretor. §. restitutus ꝛ. §. non solū. Quid dicendū dico contra. ADDI. qꝛ hic ꝛ in corpo. loquit̃ de creditore g̃ ꝛc. vt. l. j. ff. si cer. pet. et l. creditores. ꝛ. l. creditorū. ff. de verbo. signifi. Ray. Et ꝙ habeat locuꝫ ista autentcia in quocūqꝫ cõtractu ꝛ repello iura alle. qꝛ inter mutū ꝛ alios cõtractus qntuꝫ ad obligandū illum qui principaliter obligat̃. nam inter cõtrahentes bene põt esse differētia attēta qualitate persone vt in minore ꝛ filiofami. ꝛ ita loquūtur iura allegata. Sed qntum ad mutuū ꝛ alios cõtractus ad cõtrahēdum nisi tractetur de alio obligādo nō est facienda maxima differentia. j. quādo ex facto tu. l. si in rē. ꝛ est. l. iij. propter ꝙ dicerē ꝙ si prelatus ex facto alterius vellet se obligare. qꝛ tunc non esset magis faciēda differētia. vt dixi. ADDITIO. et not. dicta. l. si in rem nō ob. d. §. si nemo. qꝛ non prohibet in alijs cõtractib⁹ pe. cõtra ꝛ illa

7 est cõmunis opinio ꝛ verior. Ray. ¶ Sed quero an ecclesia sit tuta ipso iure vel per in integ. resti. videt̃ ꝙ solum per in integ. resti. qꝛ equiparo minorē ꝛ ecclesiaꝫ. j. eo. l. si. ꝛ de iure reipu. l. rem pu. Sed minor resti. per in integ. resti. solū ergo ꝛ ecclesia. j. si aduer. cre. l. j. ꝛ. ij. ꝛ repello. l. illaꝫ qꝛ ibi agitur solū de persona sua qui se obligauit. Sed ecclesia non cõtraxit. Sed quidā aliter ꝑ ea ꝛ ideo dicā eā ipso iure esse tutā. qꝛ alr̄ sequeret̃ ꝙ post quadriennā teneret̃ ecclesia efficaciter ꝙ non est dicendam ar. j. de temp. in inte. resti. pe. l. vltima et. j. eo. aut̃. qui res. in fi. ADDITIO. ꝙ tenet Jac. de bel. in autē. de alie. ꝛ emphi. §. j. in glo. tenaciter etiā pe. aliter tenet Sed teneas cum g. vt patet in cor. in. §. si vero quis aūt locator ꝛ ibi not. ꝛ ꝙ scripsi in lec. Ray.

Autentica.

1 Sciat alienatio. Vides hic qualiter ꝓhibet̃ ecclesia ne acquirat inutilia. Sed quero nū quid pena contēta in. l. iubem⁹. §. his tabellionibus. habeat locum si acquirat inutilia videtur ꝙ sic qꝛ hic loquit̃ per quandā similitudinē ꝛ in cor. vnde sumit̃ non imponit̃ pena ꝛ penis l. debemus esse contēti. ff. de penis. l. interpretatiõe. ꝛ de bo. obli. l. si ita stipulatus. nō enī debemus penas extēdere. ꝛ ideo dicā ꝙ nō teneat̃ penis supradictis i. l. iubemus. §. his tabellio. iuxta illam autē. rationē diuersitatis nos habem⁹ tutorē ꝛ curatorē adulti qui sunt administratores: ꝛ possunt accedere ad venditionē reꝝ ipsoꝝ bona fide ꝛ sibi emere possunt res pupilli vel adulti. j. de cõtrahen. emp. l. cum ꝛ ipse. ꝛ. ff. de admi. tu. l. tutor reꝝ ꝛ animaliū. ff. de auct. tu. l. pupilli. §. j. Sed yconom⁹ nō potest vēdere rem ecclesie suis cognatis nec sibi palam ꝛ bona fide acqrere quero que est ratio diuersitatis dico ꝙ ratio est qꝛ si tutor vł curator male faciat habetur recursus contra ipsos et in pupillo et adulto est impetratum tēporale perpetuū: qꝛ iste yconomus faceret tm̄ ꝙ semꝑ haberēt sai si ꝛ alienare permitteret̃ in suos cognatos: ADDITIO. Nā officiū yconomi est ꝑpetuū sed tuto. ꝛ curato. est tēporale concor. pe. sed alia rõneꝫ assignat Ray. ff. de origi. iu. l. ij. et qꝛ daretur sibi occasio fraudē cõmittendi ar. l. all. ꝙ nō est faciendū imo potius est vitandū. ADDI. facit ꝙ supra diximus in. l. iubemus nulli. in prin. Ray.

Autentica.

1 Qui res iam dictas in glo. super verbo alienauerunt est ne hoc veꝝ ꝙ iste emptor habeat recursum ꝛ videt̃ ꝙ non postꝙ̄ est sciens. vt not. in autē. de non alie. §. qꝛ ver⁹ locum et. j. de euict. l. si fundū. Sed credo ꝙ ista glos. sit verior ꝛ quādo dicit ꝙ vterqꝫ dicit in dolo cū sit sciēs quilibet dico ꝙ verum est. Sed magis est in dolo yconomus ꝛ hoc voluit dicere ibi tex. ADDITIO. §. si quis emere hic videas do. Ja. cõcor. pe. cum g. Ray. vnde hic sumitur. §. qꝛ vero yconomus ibi cum dicat si deū non ti-

2 meant penis legitimis arceātur ꝛc. ¶ Super ver. creditor restituta quero in quo casu loquit̃ dico ꝙ in casu in quo pecunia fuit ꝯuersa in vtilitatē ecclesie qꝛ aliter nō haberet dubiū. j. eo. autē. hoc ius. Nam si in vius yconomi esset mutuata non teneret obligatio qꝛ res aliena

b obligari non potest[b]. j. de pig. act. l. rem alienā. alr̄ non haberet dubiuꝫ hec. l. ꝛ lex debet intelligi in casu dubio de car. edic. l. quod habeo. ꝛ. ff. de cap. ꝛ postli. re. l. postlimini. cum similibus que possent induci.

Autentica.

1 Si quas ruinas in prima glo. quando loquit̃ de renouatiõe quero que est ista renouatio vt quis non dicat se prescripsisse dico ꝙ loquitur vno modo de renouatione singuloꝝ annoꝝ scꝫ ꝙ fiat ei instrumētū de solutiõe quolibet anno vt nō possint ei auferri ꝛ ꝓ hoc de fide istru. l. plures apoche. Sed ego credo ꝙ loquitur de alia renouatiõe que fit de cõsuetudine scꝫ priuati qꝛ qn̄ emphiteota moritur relicto herede ipse potest accipere. ff. si ag. vect. peta. l. j. Sed quando moritur emphiteota ecclesie ei⁹ heres habet soluere retro capitū vt habea i vasallo qn̄. j. annū habet facere recognitionē domino in feu. que fuit prima causa bñficij in ca. j. in pricipio. ꝛ ꝑ quos fiat inuesti. c. j.

[a] ¶ Haberet locū hec solēnitas. Adde ꝙ alienatio rei ecclesie hodie requirit aliam solēnitatē ꝙ̄ positaꝫ in hac auc. vt not. hic bar. col. iij. vs. querit glo qd si que. vbi dicit ꝙ hodie requiritur solēnitas de qua i c. sine exceptione. xij q. ij. et in. c. j. ꝛ ibi notaui in apostil. ad philip. frā. in prin. in apostil. in ver. solēnitas. extra de re. ecc. nõ alie. li. vj. Cardi. in cle. ij. §. ulti. ad fi. de reli. do. ꝛ bertho. de sir. in suo tract. de epis. parte. ij. li. iiij. q. x. cum seq. Nec valet in contrarium cõsuetudo. vt no. panor. ꝛ do cto. in. c. cū cā.

extra de re iu di. Idē pa. c. j. de his q̃ fiunt a prela. ꝛ plenius in. c. nulli. ru. vj. ibi notaui in apostil. ad eū in ver. in cõtrariū. de re. ec. nõ alie.

[b] ¶ Obligari nō põt. limita[illegible] hoc dictū nisi obligaret̃ ꝑnte dño de cuius cõsensu vł dolo postmodū cõstaret. ꝛ [illegible] bal. sing. in l. si sine j. adver. lein. ꝛ adde ad istū vnū sing. dictuꝫ ꝛ menti tenēdū. Ang. in. l. j. ff. de pig. qd obligatio rei aliene non cõfirmatur ꝑ superuenientē dominiū qn̄ do creditor tēpore oblig. sciebat eā ee alienam.

uesti.c.j.et de aqua quoti. ꝛ estiua.l.j.§.ꝑmittit.ꝛ fit ta lis renouatio vt non possit dicere se prescripsisse quia si hoc diceretur ostēderetur renouatio.vt.j.de ꝑscrip.xxx. an.l.male agit.Ray.et de tali credo ꝙ loquit ista auct.

Autentica.

Sed permutare hic dicit ꝙ ecclesia pōt permutare rē ecclesiasticā cū pricipe: qro qualiter intelligat. ADDICIO. nuqd de re que est de patrimo.principis.Ray. ꝛ videt ꝙ sic: qꝛ inter fiscalia ꝛ patrimonialia est facienda differētia.j.de quadri.prescrip.l.bene a zenone. Sz intelligo qn hec res cū qua fit ꝑmutatio est de imperio non de patrimo. principis.vt in autē.vt.dece.cōmu. eccle.re.non si.colla.v.§.decetero.

Autentica.

Cui rē qro pone tu tenebas rē aliquā ab aliquo priuato sub annua pēsione stetisti per triēniū ꝙ nō soluisti ꝛ res cecidit in cōmissum[a] vt habes.j.de iure emphi.l.ij.dominꝰ reuocat ad se rem nihilominꝰ petit pensionem: queritur an possit ꝛ videt ꝙ sic.ar. istius autē.ꝛ ꝓ hoc ratio: qꝛ vbicūqꝫ reperimꝰ penā legalē ꝛ rei persecutionē vnuz nō tollit reliquū sic habes in actiōe furti manifesti ꝛ conditiōe furti.j.de furtis.l.ancille.ff.de cōdit. fur.l.si pro fure.§.j.Sed hic est reperire penā legalē: qꝛ nō est soluta pensio ergo ꝛc. Quid plura videt lex expressa.ff.loca.ꝛ conduc.l.quero.§.inter locatorē.ꝛ.l.colonꝰ ij.respō.ꝛ pro hoc est.l.in simili: qꝛ si tu edifices in solo alieno perdis opus ꝛ ille cuius est solū .potest contra te ad damnū agere.ff.ad.l.acquil.l.qui domū.quid dicendum teneo contra asserendo glo.que hoc dicat.j.de iure emphit.l.ij.qꝛ altero debet esse cōtentus pena vel re.ff. de pac.l.rescriptū.C.si pacto.ꝛ.ff.de ex.do.l.apō celsū.§. labeo.Et pro hoc qꝛ dominus petēdo pensionē videtur emphiteotā approbare.ꝛ si velit deū repellere videt sibi grauis ꝛ nō repellendus.j.quando ap.fit.l.ij.§.sed si alius.ꝛ.j.de fur.l.j.Item qꝛ expulsio succedit in locū pēsionis non prestite ar.ff.si quis cau.l.si duo.§.j.ꝛ.ij.non ob.iura cōtra primo.autentica loquit in rebus ecclesie vbi est speciale.ꝛ pōt ratio specialitatis reddi: qꝛ ecclesia nō dat in emphiteosim nisi habita vera extimatione fructuū vt.s.eo.aut.qui res iam dictas.ꝛ ideo esset magnum preiudiciū nisi redditus biēnij in quo fuit cessatū cōsequeret. Sed in alio emphiteota nō est sic cū ergo sit speciale in ecclesia dicā esse in ɔtra.ius cōmune.ff.ad municip.l.j.cum simi.vulg. ¶ Ad scdam rationē respōdeo qn dicitur ꝙ pena legalis nō tollit rei persecutionē si cōcurrūt ab initio tunc possunt esse simul.nec vna tollit aliam: qꝛ habēt idēptitatē vt in furto ꝛ cōditiōe fur. Sed secus est in ista petitiōe ꝛ solutiōe pēsionis emphiteoticarie qꝛ ad rei persecutionē.ADDI.id est solutionem pēsionis.Ray.statim ab initio. Sed quādo nō soluit tenetur ad penā.ADDICIO.scꝫ expulsiōis Ray. ꝛ si non cōcurrūt ab initio ꝛ ita dicitur in aut.ꝙ me.cā. ADDI.concordāt alij moderni.j.de iure ēphi.l.ij.qꝛ qui per metū extorsit rem aliquā tenetur ad quadruplū.vel ad rem.Sed petēdo rem preiudicat sibi in pena vl' ecōtra.ff.ꝙ me.cā.l.si cū exceptiōe.§.hec autē actio.ꝛ.l.metum. autē.presentē.§.volēt.ꝛ.§.licꝫ. et ista rō redditur ibi in glo.qꝛ dicit hic ꝙ persecutio rei tollat aliā viā cūz ab initio nō cōcurrāt: lꝫ in parte ista plures se fundauerunt.nec ob.loca. ꝛ cōduc.dicta.l.colonus: qꝛ ibi loquit in colono simplici qui potest cōueniri ad pensionē licꝫ expellatur sed secus in emphiteota.Et est ratio diuersitatis qꝛ quādo loco fundū colendū ipse nullū dominiū habet: sed solū per perceptionē fructuū: ꝛ sic si ipse percepisset fructus per biēniū et modo soluisset pēsionē esset mihi magnū preiudiciū. Sed qn repello emphiteotā a re habeo vtile dñium.quod ipse emphiteota habebat.ꝛ sic videt mihi satis prouisum. ¶ Item vides ꝙ si emphiteota ecclesie deterioret res emphiteoticarias repellit a re quero nūquid idē sit in quolibet aliꝰ emphiteota videtur ꝙ non.qꝛ ista aut.loquit in casu speciali salꝫ in

a ¶ Cecidit in cōmissuz. Adde secus eē in ecclesia i qua cessat a solutione canonis per biēniū facit cadere rez in ɔmissuz vt hic dicitur ꝛ.c. potuit extra de loca.ꝛ cōduc. saluo tn̄ distinctio. de qua ꝑ bar.l.l.quero. §.inter locatorez.ff.loca hꝫ si vellet ꝙ per cessationē minoris tēporis res caderet in cōmissuz cautela est ꝙ i cōtrac.ēphitcos interueniat iuramentum ꝙ omnia ꝛ singula in ipso ɔtractu posita obseruabit qꝛ virtute talis iuramēti si cesset etiā ꝑ annum vnum a simile canonis etiaz cadit in cōmissuz istō ē sing. et stupendū dictū.do.bal.i c.querelā per tex.et glo.ibi extra de iureiur. qd ibi refert ꝛ sequitur feli.col.iiij. v. subdit etiam. bal.hic.sequit do.ꝛ ꝑceptor meus do. ias. may.in.l ij.q. ix.j.de iure emphi.ꝛ in.l.si qs maior per tex. ibi col.iij. vsi. not.bn̄.j.de trā sact.ꝛ hic col. iiij. v.iiij. limita ꝛ in.l.j.ff.q satisda.cogan. Conse.in.c.cū cōtingat v.tertiꝰ effectꝰ ꝛ ibi late ꝑ immo. in.iij. mēbro ꝛ panor.co.viij. v.nūc ad ꝑdcā de iureiur.et alex.cō.lxxv lci.nō puto id de quo querit. b ¶ In qlibet alio. Addō bartol.ꝛ doc.post D.in.l. diuortio.§.si fundū ꝛ ibi notatur in apostil.ad ipsꝫ Dy.ff.sol.ma. bar.in.l.e legā ter in fi.C.de iur.ēphi.ꝛ io. fa.insti. de loca.qd tn̄ dic eē verum in ꝑua qūtitate vt per

ecclesia erit in cōtra.ius cōe.ff.ad municip.l.j.et sic videtur ꝙ puniat aliter ꝛ ꝙ non repellat.ff.de iure fisci.l. in fraudem.§.cōductor. ꝛ.j.de cēsibus ꝛ censito.lib.xj.l.ij. ¶ Teneo breuiter cōtra ꝙ debebat expelli ꝛ ꝓ hoc ratio qꝛ vbi datur aliquid ob causam certā ꝛ finalē cessante illa cā sequit destructio actus ꝛ resolutio.ff.de dona. l.ij.§.fina.ꝛ.ff.de cōdi.ꝛ de.cum tale.§.falsam.Sed res datur in emphiteosim ꝑpter meliorationē vt.j.de iure emphi.l.fi.in principio.ꝛ insti.loca.§.adeo.ergo cū deterioret ꝛ fiat contrariū cause finalis dicā ꝙ ipse emphiteota potest repelli ar.j.de dona.que sub modo.l.j.et ꝓ hoc.l.qꝛ qn dñs male vtitur seruis priuat eisdē.insti.de his qui sunt sui vel alieni iuris.§.ij.ꝛ equiparo cōductorem ꝛ emphiteotā.j.loca ꝛ conduc.l.eidē.ꝛ idem in fructuario.ff.de dam.infec.l.hoc amplius.§.fi. ꝛ ꝓ hoc induco specialiter vnum tex.j.de māci.ꝛ colo.li.xj.l.cognouimus.ADDICIO.lex illa nihil facit qꝛ loquit in emphiteota principis nō priuati.Ray.ꝛ sic dico ꝙ pro deteriorationē quā facit nō colendo expellat cum abutatur.j.de aque duc.li.xj.l.cos.ꝛ.j.de iudeis.l.iudei. Sed dico ꝙ nō expellet ꝓ modica deterioratione sed si ipse habeat animum deteriorādi ꝛ appareat euidēter deterioratio tūc dico talē repellēdū ꝛ sic habeo in vasallo qui non repellitur ꝓ qualibet felonia sed solum pro magna in feu.in qui.ca. feu.amit.§.j.

Lex.

Illud circa glo.vlti. qn dicat ꝙ possunt dari ecclesie octingēti aurei sine insinuatiōe quero vtrum hoc sit verum[c] ꝛ videtur ꝙ sic. Nā vbicūqꝫ aliqua se habēt per moduz ordinis vel gradus respectiue si aliquid ordinet in vno assensiue vl' descensiue idē videt ordinari in alio.ff. ad le.fal.l.penates.in principio.ꝛ de le.j.l.si quis. testamento.§.j.de li.ꝛ posthu.l.si ita scriptū.ꝛ de here.instit. l.si ita scriptū.§.j.ꝛ.ij.et eodē ti.l.demēs patronꝰ.Sed hic est ordo ꝙ possit dari priuato vsqꝫ ad.CC.aureos. ꝛ ecclesie ad.cccc.ergo dicā ꝙ cū sit augmentatū in priuato dicā ibi ꝙ in ecclesia augmentet.ar.ff.de verbo ꝛ obliga.l.ticia.§.idem respōdit.de le.ij.l.latinus alguis. ꝛ in aut.de fi.ante dota. instru.na.iiij.coll.j.de diuer.rescrip.l.j.de agri.ꝛ censi.l.cum ana.lib.xi. ¶ Quid dicendum dico ꝙ si istā rationē attēdamus erit dandū ecclesie vsqꝫ ad.M.CC L.aureos. qꝛ si sequamur veteres ll.dicaꝫ ꝙ plus possit dari ecclesie in duplo ꝛ medio simplici qꝛ ita erat in antiquis.ll. Sed hodie pōt dari priuato vsqꝫ ad.cccc.aureos duplica ḡ cum medio simplo sicut fiebat āntiqꝰ ꝛ erūt.m.cc.ꝛ.l.aurei. Quid ḡ dicēdū dico ꝙ idē erit hodie in ꝑuato: ꝫ glo.ꝛ doc.Ja.ꝛ induat aliā rationē: ꝛ in ecclesia cūz nihil sit immutatū.j.de ap. l.precipimus.in fine.ꝛ.j.de resta.l.sancimus.nec ob.qn arguis de.ll.antiquis qꝛ hoc statuebāt per modū dispositionū non per nomina respectiua si dicat vl' statuatur ꝙ plus det in duplū vel in triplū ꝙ priuato ꝛ in isto modo cōcluderēt.ll.in cōtra. alie.Sed.ll.dixerūt ꝙ antiqꝰ tus per modū dispositionū ꝛ ideo dicā ꝙ nihil immutetur.Et sm hoc fundo partē istā qꝛ sm tēpora huius.l. poterat dari priuato vsqꝫ ad.cc.aureos.j.de do.l.sancimus. postea fuit immutatū ꝙ priuato posset dari vsqꝫ ad.CCC.Sed in ecclesia nihil fuit immutatū.Sed ꝙ semꝑ vsqꝫ ad.cccc.aureos posset dari.ꝛ hoc teneo specialiter per tex.j.de dona.l.sancimus.ꝛ tex.videt parificare in priuato ꝛ ecclesia.j.de dona.l.si quis ꝓ redēptione in fine.ꝛ ille text. hodie parificat donationē priuati ꝛ ecclesie.vt ibi dicit.ADDICIO.concor.huius pe.ꝛ ia.Ray.Sed quero iuxta questionē glo.fi.vtrū sit verū ꝙ ipsa dicit ꝛ videt ꝙ nō qꝛ pauperes equiparātur ciuitati vt hic.Sed si ego dono ciuitati non nocet si fiat sine causa vbi pollicitatio subsequat. Sed si fiat nisi causa bene valet pollicitatio.ff.de pollicit.l.propter.l.ob causā.eodē titulo.ꝛ videt ꝙ idem sit hic qꝛ videt fieri ad causam alimentorū que est multū necessaria ergo videt ꝙ quando dico do pauperibus huius ville licꝫ non sint presentes ꝙ valeat. Sustineo glos.pro tanto quia nisi

bal.ꝛ scriben. hic.

c ¶ Utrū hoc sit verū. Addō hūc passuz eē multū dubiuz et ꝑ doct.hic i vtrāqꝫ ꝑtē sustentatū bar. enim hic tenet donationē etiā vltra qngentos aureos excedentē insinuationē non requirere qn est facta eccle. vel pio loco vel ciuitati cōtra quē bal.hic in.§.sancimꝰ ꝛ cōmuniter doct. Idē in.§.sancimus in auct.de non alie col.j. et l.l.sancimꝰ.§.exceptis.j.de dona.ꝛ glo per panor.l.c. relatū li.j.ꝛ ibi notatur aliqd in apostil.ad cū extra de testa.et pau.de cast.cōs.xxx.

valeret donatio multos defectus oporteret nos supple re primo causa expressa non haberet pro nō expressa. Itē q2 ista nuda promissio haberet effectū ꝓmissionis solēnis. Sed quādo do ciuitati non est ibi nisi vn⁹ defectus scʒ pollicitatiōis seu ꝓmissionis solēnis quare nō mirum si valet legatū in ciuitate. ʃ. de dotis promis. l. j. ↄ pro hoc. ff. de pollici. l. si quis rem. ↄ ideo si dicā do pauperibus istius ciuitatis. non valet nisi quis recipiat pro eis ar. ff. de pollici. l. j. in prin. ↄ. l. pactū. Sed si ita dicerem in presentia aliquoꝝ pauperes istꝰ ciuitatis sunt grauati propter caristiā hoc anno ↄ ideo lego eis vl' do c. Certe dico ꝙ valet sicut in ciuitate cuʒ causa exprimatur ↄ si causa exprimat' non sit nisi in vno defectus. ar. ff. de pollici. l. propter. ↄ. l. ob casum. ADDITIO. hic vide Ja. de bel. ↄ forte nō male. dicit enī ꝙ hec glos. hodie est correcta per. l. si. ↄ qđ ibi not. in ver. fine. ʃ. eo. in glo. vel simili causa. ↄ. ʃ. ti. j. autē. licet. quid in donatiōe causa mortis. dic idē per oia. nam ↄ in ea requirit' presentia donatarij vel in absentia organū nuncij vel epistole. als trāsferit in fideicō. vt dixim⁹. ʃ. de donatio causa mortis l. j. nisi fieret pauperib⁹ vt ꝑdixi. ʃ. eodē. ꝟ. hec opi. non placʒ: q2 donatio facta pauperib⁹ ↄ ad pias causas semper habet tacitā causam scʒ alimentoꝝ vt. ʃ. eodē. l. priuilegia ↄ. ʃ. titu. j. si quis ad declinandā. ergo habet' pro expressa. ar. ff. si certū peta. l. nunquid. vnde in hoc damno. Sed ego teneo cū Ja. de bel. cū quo etiā ↄcor. pet. ↄ 2 Ja. de ra. Sed Ja. bu. ↄcor. cum gl. j. g. Ray. ¶ Iuxta istū textū quero. vtrū possit renūciari insinuatiōi ↄ nunquid a possunt in instrumento adhiberi alique cautele⁹ ꝑ quas nō indigeat donatio cōtenta in instrumenti insinuatione. Et videt' ꝙ sic cū sit insinuatio in donatoris fauore inducta nō bene possum renūciare ar. ff. de pac. l. pactuʒ inter heredes. ff. ad. l. fal. potest. Sed credo ꝙ hoc nō sit verū: q2 insinuatio fuit statuta ne aliqs inducatur fraudulēter ad dandū. ʃ. de donat. l. data. et iō dico ꝙ hoc est introductū fauore reipublice. ↄ ideo nō potest renūciari ꝑ priuatos. ff. de procu. l. filiusfami. §. militeo. ff. solu. mat. l. aliā. §. elegāter. ↄ. ff. de postu. l. ꝙ ꝓhibet. ↄ. ʃ. de iura. calū. l. ij. §. sed q2 veremur. et ꝑ hoc facit iste tex. per quē tenent doc. specialiter in principio hui⁹ l. ↄ in fine. ↄ q2 interest reipub. ne quis re sua male vtat' insti. de his qui sunt sui vel alieni iuris. §. si maior asperitas. ¶ Itē quero vtrū possunt in instrumēto apponi alique cautele per quas valeat donatio vltra. cc. aureos sine insinuatiōe. Sciendū tn̄ ꝙ donationū quedā sunt cū causa alie sine causa vnde in dona. que fit sine causa oportet insinuationē interuenire ad hoc vt valeat vltra summā legitimā. Sed cū causa bene possum vltra dictā summā donare sine insinuatiōe. Ita dicūt duc. ll. ff. de dona. l. aequilius regulus. ↄ ibi glo. ꝑ hoc notabilis. ↄ eo. titu. l. si pater. in fine. qđ intelligo verū ꝙ donatio cum cā valeat vltra. cccc. aureos dū tamē donatio cōcurrat cum causa: sed si excederet causam dico ꝙ non valet. In eo ꝙ excedit sine insinuatiōe qđ pōt declarari. Pone ꝙ ꝓpter seruitia q̄ mihi feceras tenebar tibi in. C. dedi tibi mille certe in hoc casu excedit donatio causam q2 poterā tibi donare. C. aureos sine insinuatiōe in residuo. ADD I. vltra dicta. c. ↄ. cccc. aureos ↄ sic sine insinuatione poterā donare solū vsq3 ad. vj. c. aureos. Ray. In residuo autē indiget insinuatiōe dicta donatio ar. ff. de dona. inter virū ↄ vxorē. l. qđ adipiscēdc. in eodem titu. l. ꝙ sunt. in aut'. vt ꝑō. lar. ix. coll. in principio. ¶ Nūc redeo ad questionē principalē querēdo vtrū alique cautele possint apponi in instrumēto donatoris q̄ excedit summā legitimā ad hoc vt nō indigeat insinuatiōe. Et dicūt aliqui ꝙ sic ꝙ apponamus causas seruitij vel als et sic reputabit' donatio ob cām. ʃ. de cōtrahen. ↄ cōmittenda stipul. l. optimā. ↄ. ʃ. de ꝓbationib⁹. l. cum ꝓbatꝰ. Est hoc verū certe nō ↄ hoc dicit. l. ista cum glo. quando dicit ꝙ amico nō pōt dari causa pietatis ficto modo: er3 go dicā ꝙ ille cautele nihil valēt. Et ꝑ hoc q2 non capab ci pōt aliqđ relinqui⁹ ↄ sic intelligas ꝓpter aliquas causas fictas in instrumēto donatiōis nō valet nisi ille cui relinquit' probet illas causas fore veras. ff. de probat. l. qui testamentū. ↄ ꝑ hoc. ʃ. eodē. l. iubem⁹. §. j. ↄ pro hoc 4 sunt. ll. ff. de castrē. pecu. l. si forte. ↄ. l. castrēse. ¶ Doctores dant aliā cautelā ꝙ si volui tibi dare vnā hereditateʒ que valet mille vel duo milia librarū ꝙ dicam sic do tibi talem hereditatē ↄ facio tot donatiōes quarū quelibet c summā legitimā nō excedat' vel dicet sic do tibi talē fundum ↄ post dabis domū, ↄ post pratū et sic faciet plures donationes ↄ singulares ↄ sic dicūt doctores aliqui talis donatio bene tenebit ar. ff. de dona. l. q̄ fatuʒ. in principio vbi docet facere sic textus ↄ ꝑ hoc. ff. de vsufruc. l. quod ergo. §. j. ↄ. §. sed si gregē. ↄ ꝑ hoc facit. l. specialis q2 sicut nō valet donatio sine insinuatiōe ita nō potest testator grauare heredem quin detrahat falcidiam. l. ꝙ de bonis. §. frater. ↄ. §. si. ff. ad. l. falci. l. seyus augerius. Sed in falci. apponit' cautela ergo ↄ in donatiōe. ff. ad l. fal. si testator. eo. titu. l. penales. ¶ Quid dicendū credo ꝙ non valeat talis cautela: q2 insinuatio est inuenta ne fraus cōmittat' ↄ in. l. cōtra. ponit' solum cautela ad tollendā solū verboꝝ significationē. non ad inducendā fraudē. Sed hic induceret' ista cautela ad soluendum ↄ destruendū legis solennitatē ↄ ad fraudē cōmittenduʒ quare dicā ꝙ nō valeat talis cautela ↄ sic sunt remote leges in contrariū. et ꝑ ista solutiōe facit. ff. ad trebel. l. j. §. si heres. ADDITIO. ↄ ne certū scribat' lex. ff. de re. co. l. magis. §. si pupillus. cuʒ simi. Ray. ꝙ autē hoc est fraudulentū ꝓbat hoc ratio iuris ꝙ idē est quādo quis particulariter facit plures donatiōes eodē tēpore. ac si vnam vniuersalē faceret ꝙ hoc facit idēptitas tēporis. ff. de priui. credi. l. si ventri. in fine. ff. quarum re. ac. non da. l. j. §. que onerāde. in auten. de non. alie. aut per. reb. eccl'. ij. coll'. §. neq3 illud. ↄ. ʃ. ad vel. l. si mulier. ↄ de dona. l. sancimus. §. quis autē per diuersa tēpora. ↄ ibi ꝑ Jac. de aret. ↄ dicā ꝙ non pōt cautela adhiberi nisi fiat insi5 nuatio coram iudice. ¶ Sed quero que est ista summa cccc. aureoꝝ videtur ꝙ solidorū. ff. de in ius vocan. l. si. insti. de pena temere litigan. §. si. Sed isti aurei septuad ginta duo faciūt librā auri⁹. ʃ. de suscep. ↄ ar. l. quotiens ↄ ideo recurrendū ad eoꝝ valorē. in autēti. vt nulli iudi. §. iudicibus. ↄ. §. ne autē. coll. ix. hodie auteʒ potest sic fieri vt sciamus q̄tuʒ in libra auri ↄ post pōt haberi extimatio hodie cum florenis possent satis equiparari ↄ ꝙ aureus ꝑ solido accipiat': est hic tex. cum sua glosa q̄ 6 sic intelligit'. ¶ Sed quero quādo fit insinuatio an sufficiat ꝙ fiat in presentia iudicis vel nunquid oportet ꝙ iudex apponat suum decretū dicendo sicut dicit' quotidie in iudicijs quib⁹ diligēter inspectis ↄ auditis. Nos dictus iudex auctoritatē nostrā predicte donationi apponimus pariter ↄ decretū. Quidā dicūt ꝙ hoc nō requiritur q2 leges que dicunt ꝙ donatio sine insinuatiōe nō valet nō dicunt ꝙ auctoritas requirat' vt apparet. ʃ. de summa trini. ↄ fide ca. l. j. ʃ. de decur. li. x. l. si qs decurio. ↄ hoc in. l. nostra. Et ideo videt' ꝙ sufficiat ꝙ fiat talis donatio in ꝑsentia iudicis ar. ʃ. de dona. l. in hac. ↄ ꝑ ista parte faciunt iura. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris l. patre furioso. ff. de au. et ar. le. l. quintus mutius. in fi. ↄ. ʃ. de do. l. donatio. §. in cōscribendis. ↄ videt' tex. ff. ad municip. l. ea que in prin. ↄ. §. magistratus: q2 magistratus municipalis pōt recipere insinuationē. ff. de magi. cōue. l. j. ↄ. ij. ↄ de do. l. in hac. ↄ ꝑ hoc in aut'. de defenso. ciuita. §. et iudicare. coll'. iij. ¶ Si ergo diceres ꝙ in insinuatiōe requirat' decretū ipse magistratus municipalis nō posset eam recipere ꝙ non posset cognoscere nisi vsq3 ad. CCC. aureos. in aut'. de defen. ciui. §. nullaʒ iij. coll'. Item ꝑ hoc q2 volūtates hominū audire volumus non iubere. de testa. l. oium. in fine. ↄ ideo videt' ꝙ valeat donatio sine decreto duʒ tamē sit factā in ꝑsentia iudicis ↄ in actis cōscripta. Quid dicendū teneo cōtrarium ꝙ debeat apponi decretū vl' ꝙ dicat aliqua verba per que videatur ꝯfirmare donationē q2 aliter nō oporteret facere insinuationē coram iudice. sed sufficeret coram septem testibus sicut in testamēto ↄ iō videntur. ll. dicere ꝙ iudex aliqualiter inquirat vtrum donatio sit iusta vel non

a ¶ Aliq̄ cautele. Adde vltra cautelas ꝑ Bar. cepolam ↄ alios traditas. ꝙ in hac materia tutior cautela est ꝙ fiat donatio ꝑ bñficijs ↄ seruitijs recōpēsatiue ↄ remuneratiue donis acceptis ab ipso donatario q2 per illa verba talis donatio assumit naturā donationis remuneratorie que nō requirit insinuationē. vt po. glo. bar. et doc. i. l. aquilius regul⁹. ff. ď donatio. pau. de ca. in. l. si pat. §. si quis aliquē. c. si. ↄ roma. cōsi. xxvj. incip. pro decisione eoꝝ de quibus dubitatur. ↄ consilio. xcv. inci. viso primo donationis instrumento. ↄ hanc cautelā tradit expsse communis ↄ quōdaʒ ꝑceptor meus dn̄s lancellot⁹ dec⁹. in. l. si donatione. C. de coll'. dicēs hāc cautelā ibi tradidisse io. petrarchij ↄ bap. de sctō seuerino: de quo vid per dn̄ philip. deciū ꝑceptorem eiꝰ meū in cano. ↄsilio xx. inci. in causa istorum fratrū. vol. j. ↄ panor. in. c. si. nu. pti. ↄ qđ ibi posui in apost. ad ipm. in ver. nisi insinuet'. extra de dona. inter vir. ↄ vxo. ↄ tho. ferrat. in suo trac. cautelarum vltra Cepo. caute. xxxiij. inci. donatio excedēs summā quingentorum aureorum.

b ¶ Aliqd relinqui. Adde cautelas quibus incapaci. imo etiā filio spurio relinq̄ possit bar. cepo. in suo trac. caute. cau. xxx viij. iure. nunc videamus. vbi enumerat. xij. Antho. cor. sc. sing. suis in litera spurius. lo. j. ↄ panor. i. c. cū haberet i fi. ↄ qđ ibi notaui in apostil. ad ipm in ver. nō ꝓhiberentur nisi parētes extra. de eo q̄ duxit in mat. quā pol. ꝑ adul.

c ¶ Non excedat. Adde ꝙ ista cautela cōmuniter dānatur per scri. q2 facta videt' in fraudē legis. vt no. Spe. in ti. de dona. §. j. vsi. quid si aliquis dat. queʒ refert ↄ sequitur bal. hic. versi. sexto querit' si actū est. Ideʒ tʒ bar. in. l. modestinus. ff. de dona. ↄ bald. post iaco. de are. in. l. sancimus. §. si quis aūt. ʃ. ď dona. Alex. ↄs. lxviij. inci. visis duobus elegātissimis consilijs. col. ij. vl. bene faciunt notata ꝑ bar. vol. j. et Ro. cōsi. xxvj. inci. pro decisione hoꝝ de q̄bus dubitat'.

d ¶ Librā auri. Adde ꝙ hodie. xxvj. ducati veneti faciunt librā auri. not. Bald. in. l. quotiens ↄ ibi posui in apostil. ad locū. rebuffi. in prin. j. ď susce. ↄ archa. lib. xj. Alex. in. l. cum de indebito. ď ꝓba. eādē locū. Rebuffi. in rubri. j. ď ano. ↄ tribu. nu. et ibi iterū n otarij in apost. ad eū. j. li. x. ↄ lo. fa. in. §. nouissimē. l. si. vbi etiā notaui insti. ď atti. tuto. vbi habes q̄tū valet libra argenti ↄ q̄tū libra eris.

iusta vel non ne fraus committatur.ſ.de do.l.data.ff.de offi. proconsu.⁊ le.l.nequaꝙ.§.vbi decretū.ff.de regu. iuris.l.oīa.⁊ ꝓ hoc qꝛ qñ aliqͥs nō impetrauit rescriptū debet iudici insinuare.⁊ iudex debet inquirere vtrus sit subreticiū vel non.sic in ꝓposito ar.ſ.de apo.pu.li.x.l.ſ. ⁊ in aut.de colla.§.cos aūt.versi. autē aliquis.⁊ in aut. vt non fi.pig.v.coll.⁊ sic teneo per iura ⁊ ratiōes alleg. ꝙ insinuatio non valeat sine decreto iudicis sup hoc ap posito vel aliquali inquisitiōe facta per quam appareat de confirmatiōe ipsius ⁊ per hoc rñde ad iura cōtra.qñ dicis ꝙ magistratus municipalis nō possit interpone re decreta:dico ꝙ verū est ꝙ potest circa illa in quibꝰ nō ꝟsatur magna solēnitas vt in emācipatiōe vt.ſ.de emā. li.l.j.Sed in aliis que requirūt magnā solennitatē non ill.ec ob.ſ.de testa.l.oīs.qꝛ ibi i testamēto hic i donatōe

7 Et est ratio diuersitatis qꝛ testamentū non pōt depen dere ex alieno arbitrio. Sed alii cōtractus bene.⁊ sic iu ra.contra.sunt soluta qꝛ oīa alia vadunt ad idem.

Lex.

1 SAncimus nemini. Not.ꝙ ille qui habet cu stodiam rei habet actionē ꝓ re illa si decide rit a possessione quod est verum in ecclesia. nā quicunqꝫ de populo posset hoc facere vt not.glos. Sed in alio custode dicerē ꝙ non habet rei ven.cū non sit dñs de rei ven.l.in nō deductis cum solū detentatiouē habeat.ff.de iure fi.l.aie pretor. Sed dicerē ꝙ sibi succurretꝛ per officiū iudicis.ff. de pe ti.here.l.non tñ.in princi.⁊.ſ.de fur.l.manifestissimi. et ff.de cōdi.furt.l.⁊ ideo.in fine. ADDITIO. non obst. ff.vsufruc.quēadmo.ca.l.j.in fine.et.l.ij.qꝛ ibi non erat simplex custos sed habebat ius in re.ar.ff.ō le.ij.l.si qͦs

2 titio.⁊ quod ibi not. Ray. ¶ Sed iuxta hoc quero: po ne ꝙ alicui cōmissa est custodia rei quasi per moduz se questri ipse recolligit fructus forte de fundo qui est sibi traditus in custodia vult eos alienare vt detineat ꝓciuz rei deposite quero nunquid possit videtꝛ ꝙ nō qꝛ habet solum detentionē.ff.de exercit.act.l.sed si pupillus.§.si plures.ff. depositi.l.ſ.§.si rem. Quid dicendū dico ꝙ qñ res sequestrata est distingue. Aut illa res est sequestra ta sub manu curie vel ecclesie ⁊ tunc debet vendi per offi cium iudicis.ſ.de agri.⁊ cē.lib.xj.l.litibus.§.ij. Si autē est sequestrata sub manu priuati dicerē ꝙ si esset pericu lum perditiōis fructuū tunc dicerē ꝙ posset vendi ⁊ p̄e cium retinere in causa custodie.ff.ō iure deli.l.aristo.ff. vt in pos.le.l.is cu.§.qui legatorū. alꝭ nō posset nisi ex causa statim dicta si faceret cōmitteret furtuz.ar.ff.de exerci.acti.l.si pupillus.§.si plures.⁊.ff.depositi.l.ſ.§. si rem.

Lex.

SAncimus. Not.differentiā inter res huma nas ⁊ diuinas. Item not.rebus diuinis de beri prerogatiuā vt hic.ff.de reli.l.sunt per

1 sone. Sed quero nos habemus ꝙ vbicunqꝫ aliqͥs curialis intrat monasteriū ꝙ tres partes substan tie curie debēt applicari.et.ſ.titu. ꝓximo. autꝛ. sed neqꝫ. Sed qñ non intrat monasterium iste curialis pōt dare oīa bona ecclesie ⁊ curia nihil habebit vt hic. quero que est ratio diuersitatis. Sed videtꝛ ꝙ multomagis debeat habere qñ non intrat monasteriū tūc monasteriū habe ret ꝓ liberis.vt autꝛ.de sanc.epi.ix.collꝛ.§.Sꝫ hoc de ꝓsen ti quare videtꝛ ꝙ cū liberi excludāt curiā ꝙ curia nihil de

a beat habere. Quid dicendumꝰ dico ꝙ ratio diuersitatis est:qꝛ quādo curialis intrat monasteriū statim ipse di mittit curiā cuius est astrictus et sic curia in duobꝰ gra uatur cōtra.de decur.l.in filiis.⁊.l.derelicta.li.x.et ideo dicaꝫ ꝙ curie ꝓuideatꝛ vt habeat tres partes sue substā tie Sed quādo non intrat monasteriū sed dat monaste rio tunc satis est ꝓuisum curie qꝛ ꝑsonaꝫ retinet. Et iō fauore ecclesie potest dare oīa bona sua nec ob.ꝙ eccle sia haberetꝛ ꝓ liberis qꝛ hoc verū est in illo qui libere po test intrare monasteriū non seruata solemnitate de qua tractatꝛ.ſ.titu.ꝓximo.autē.sed neqꝫ.⁊.l.iubemꝰ in pri.

2 et.§.ascripticios.cum ibi no. ¶ Sed pone ꝙ aliquis te net casalogiū a te de quo dat singulis annis certā pen sionem ⁊ si decedat sine liberis debet ad te redire: num quid ipse si voluerit poterit dare ecclesie videtꝛ ꝙ sic qꝛ curialis pōt vt ꝟ ergo ⁊ iste. Sꝫ dico aliud in isto ⁊ aliud in curiali de quo loquitꝛ.l.ista.qꝛ lex ista loquitꝛ quando curialis habebat ius in bonis nō principaliter.sed me diante persona.⁊ bona regulariter sm personā.ſ.de de cur.l.decurioꝫ.lib.x. Sed in casu nostre questiōis est res principaliter obligata ⁊ ideo non potest parare preiudi cium circa rem ipsi dño.ſ.ti.pri.l.si quis presbyter ⁊.l.si quis censibus.⁊ in feu.qualiter feu.ali.po.c.vnico.circa mediū.⁊ de iure emphi.l.vltima.§.finautem. cū ibi not.

Lex.

1 ET inter diuinū. Pone ticius vendidit quan dam domū ecclesie vel ciuitati ecclesia vel ci uitas habet actionē vsqꝫ ad.c.ānos. ¶ Sꝫ pone ꝙ res ista deuenit ad taciū nūquid iste habebit eandē actionem quā habebat eccle sia vel ciuitas.et videtꝛ ꝙ sic qꝛ ibi.l.loquitꝛ generaliter ⁊ ideo gñaliter intelligēda est.ff.de off.presidis.l.iij.⁊.ff. de lega.prestan.circa tabu.bo.posses.peti.l.i. Itez quia cum dicat.l.ista contra successores intelligā de quocūqꝫ successore.ff.de iure fisci.l.ait pretor.cum.l.se.⁊.ff.vt in pos.le.l.j.§.illud. ¶ Quid dicendū dico cōtra.vt no.gl. hic super verbo moueatur.⁊ istud fundo ꝙ postea aliud non declaratꝛ in lege intelligā de vniuersalibꝰ non de sin gularibus successoribꝰ.ff.de here.insti.l.quotiens.ff.de eden.l.quidam.§.is autē.ff.ad trebel.l.ſ.§.si heres.⁊ iō intelligā de vniuersali successore nō de tertia ꝑsona.ſ.si aduer.credi.l.j.⁊.ij.ſ.de prescrip.xxx. an.vel.xl.l.cum no tissimi.§.j.⁊.ij.⁊ ideo intelligā de vniuersali. ¶ Si aūt ad tertiū posteriorē dico ꝙ tollitꝛ actio sic in priuato alꝭ tollitur iure cōmuni.x.vel.xx.an.

¶ §.in his autē.glo.querit quid si preciū non fuit so lutum nunquid per traditionē transferatur dominium.

1 ¶ Iuxta quod quero vtrū glo.ista sit vera vt si vendas mihi rem ⁊ tradas nunquid videatꝛ fides habita de pre

b cioꝰ vt dominiū in me accipientē trāsferatꝛ dico ꝙ si ego tradidi tibi remꝫ sperabā mihi satisfieri statim ⁊ non sa tisfecasti tunc non est trāslatū in te dñiuz.ff.de pig.act. l.si quasi ⁊ insti. de re.diui.§.vendito quoqꝫ. Si autem nihil fuit dictū de precio tunc est translatū dñium in me accipientem qꝛ ꝑsumitꝛ in dubio fides habita de precio. ⁊ ita not.glo.ff.de tribu.act.l.procurator.⁊ pro glo.illa facit.ff.de contrahen.emp.l.qō vēdidi.⁊ eodē titu.l.cū res. ADDITIO. Et dicimꝰ.ſ. de rei ven.l.in ciuile. et ideo glo.que hoc tractat in fi.huius.l.super ver.vel alꝭ satisfacta subaudi vel fide habita de ꝓcio alꝭ glo.male diceret. Ray. Sed si ego volo satisfacere de ꝓcio possez agere contra te nisi mihi tradas rem.ff.de acti.empt.l. ex empto. Sed tamē non habeo rei vendi.cum non sim dñs.ff.de pactis.l.in traditionibꝰ.et.ff.de rei vendi.l.si

2 ager et.ſ.de rei vendi.l.seruius. Sed quero nunquid ex solo cōtractu habeat ecclesia ypothecariā actionē. Et est sciendū ꝙ quando cōtrahimus cum aliqua persona obligatꝛ ex cōtractu non res nisi fuerit facta super hoc conuentio qꝛ tunc nascitur ypotheca ⁊ sequitꝛ semꝑ rem vbicūqꝫ vadat ⁊ est maximus effectus qꝛ qui habet ypo thecā preferꝛ ceteris creditoribꝰ lꝫ fuerint priores in tem pore.ff.de priuile.credi.l.priuilegia. Si autē sit cōuentio tunc sequitur rem ypotheca.qꝛ que prior est in tempore prior est iure.ff.qui po.in pig.ha.l.si pignus. Sed in qͥ busdam casibus tacite sicut cōuentione ꝯtrahitur ypo theca.vt in fundo.ſ.in quibus cau.pig.ta.cōtra.l.j.⁊.ij.

3 ⁊ qui po.in pig.habe.l.assiduis. ¶ Iuxta istud quero si tu contrahas cū ecclesia vel ciuitate vtrū ypothe.cōtra hitur.⁊ videtꝛ ꝙ sic per tex.istum.sꝫ potes intelligere ꝙ hic loquitꝛ in legatis vbi ꝯtrahitꝛ ypotheca.⁊ in fideicō. vt.ſ.de lega.⁊ fideicom.l.ſ.et hanc partem videtur fun dare ratio cum vno textu:qꝛ iste tex.loquitꝛ vniformiter de ciuitate et ecclesia. Sed textus dicit ꝙ si ciuitas con trahit nō cōtrahitꝛ ypotheca. nisi specialiter ꝯueniat.ſ.

a ¶ Quid dicē dū. Adde spe. in ti.de feu.§. ij.§.v.⁊ versi. ꝑs.sec.rebus. l.l.j.ſ.si curia. reli. ciui. cius babi.li.xi.⁊ ol dra.consi.xxj. in fi.

b ¶ Fides ha bita de precio Adde bar. in l.qō vendidi.⁊ ibi alex.ff.ō cō tra.emp.iodo. ro.post bal.l.l. si cū dotē.§.si. ff.so.ma.bꝛ.l.l. si cū donatōis §.si cū dotē.ſ. de cōtra.emp. eundē in.l.in ciuili. paulo post prin.ſ. de rei vendi.bar. l.l.iij.ff.ō pig. act.⁊ alex. con si.xcij.vol.j.

de munici. et ori. li. x. l. ij. et ff. ad munici. l. simile. Quid di-
cendum concordo sic si queras nunquid ecclesie vel reipu.
competat ypothe. ex contractu distinguie aut queritur vtrum
competat ypotheca in re super qua contrahitur. et tunc dico
ꝙ sic. Sed super aliis rebus quibus non contrahitur non com-
petit ypothe. quod probo quia si conceditur quod est maius et
id quod est minus conceditur. ff. de ser. expor. l. cum. ff. de
reg. iur. l. non debet. Sed in contractu ecclesie queritur vti-
a le dominium sine traditione[a] vt in. l. ista. ergo multomagis
4 ypothecaria competet in re ista sup qua contrahit. C. de pi-
gno. l. pignoris persecutio. et tunc dicam ꝙ detur ypotheca-
ria sicut rei vendicatio. quia ex rei vendi. queritur dominium.
C. de pact. l. traditionibus. et de rei ven. l. seruum. et ff. de pig.
l. grege. §. et in suppliciariis. ar. ff. de pig. actio. l. i. ergo cum
concedatur rei ven. multomagis ypothe. Sed tu dices ꝙ
istud non potest esse ꝙ de re propria non potest esse pignus nec ypo
theca. ff. de regu. iu. l. ij. et pignus. Sed dico ꝙ quando ec-
clesia contrahit ex solo contractu competit rei vendi. vtilis
et ypothe. separate non coniunctim. ff. de le. ij. cum filius.
§. variis. quia electio est ecclesie qua actione eveniat agere ypo
theca. vel in rem vtilem et sic habeo in simili. C. arbi. tu. l. cu-
rator. ff. qui po. in py. ha. l. huiusmodi. ff. quan. ex fac. tu.
l. f. et ij. et C. de iure dot. l. in rebus. et aut. ibi signata. AD
DITIO. Sed videtur absurdum cum non exprimatur hac
l. quare bene teneo ꝙ habeat tacitam ypo. sed in aliis bo
nis vt dicit hic littera aperte coniuncta. l. i. C. com. dele. et g.
hic tenet non ob. l. simile per g. alle. quia hic loquitur in quat-
tuor casibus specialibus vt sepius dictum fuit et dicas ꝙ
in hereditate non est speciale vt in ecclesia in translatione
dominii: quia idem in priuato. ff. de rei vendi. l. si ager in aliis
tribus sic et dices ꝙ ecclesia fuit instituta pro parte alius
pro alia in qua ecclesia habebit tacitam ypothecam. non in
sua ia. tenet cum azo. et sic contra predicta. Ray. Et si dicas
quis est effectus ꝙ agatur vna actione: dico ꝙ si agerent
actione in rem ille contra quem agerent repellet ecclesiam. x.
vel. xx. an. sm ꝙ alius qui sibi vendidit sed si agatur ypo
thecaria sufficit probare bonam fidem. ff. de pigno. l. si ab eo.
Sed quando est modus excipitur ypotheca. videtur ꝙ non
et possit agi quia ypotheca presupponit debitum. ff. de luiti.
pig. l. intelligitur dico ꝙ sic dices in vasallo superiore nobi
li et c. qualis vendidit mihi talem rem et nondum mihi tra-
didit et interest mea intrinsi quare cum res sit obligata pro in-
teresse petet interesse: quia vbi res vendita non traditur ad
interesse agitur. ff. de act emp. l. i. et ideo dico ꝙ res ipsa
est ypothecata pro interesse. Si autem ciuitas contrahat di-
co ꝙ non contrahitur ypotheca. nisi specialiter sit conuentum
5 C. de iure rei pub. lib. xi. l. ij. ¶ Sed quero quid erit in re
permutata verbi gratia. Pone ecclesia habebat frumen-
tum permutauit cum domo ticii quero nunquid ecclesia pos-
sit agere pro do. rei ven. et videtur ꝙ non quia specialis est ista
lex in ecclesia: et ideo non extendam. C. de predi. cur. l. fina.
Item cum permutatio sit contractus innominatus dico ꝙ non
possit agi rei ven. l. ex placito et sic videtur ꝙ non possit age
re rei ven. ad domum. Quid dicendum certe extenderem. l. istam
ad contractum permutationis: quia cum loquitur in alienatione
dicam extendi ad contractus onerosos et non gratuitos
et alios qui sunt apti ad dominium transferendum quia hic non
fit mentio de venditione vt de venditione sed per contrarium
ad donationem. ff. de statu. liber. l. statuliberi a ceteris. §.
quintus mutius. et ff. de edil. edict. l. sciendum. ff. ex q. cau.
in pos. ea. l. fi. ADDITIO. Et quia permutatio est simi-
lis venditioni vt. l. f. C. com. vtriusque iudi. dic contra per. l.
quod vero. ff. de le. et senatusco. et ꝙ not. d. l. statuliberi.
§. quintus ad iura contra. patet responsio per dictam. l. quod
vero. nec ob. ꝙ not. d. co. l. illud in fine. l. quia ibi casus om
nino similis hic non ratione frequentie accedat quod no.
pro emp. l. ij. in principio. Ad iura patet ratio: quia libera
litatis fauor hoc facit ꝙ patet. nam in. l. ad res agitur de
contractu rescindendo ꝙ facilius in permutatione ꝙ in do-
natione conceditur et sic donatio firmius retinetur ergo nomi
num si hic donationi plus fauetur et sibi plus roboris pre-
stetur et sic illa lex sciendum facit contra g. Item non obst. §.
quintus in. l. statuliberi quia ibi venditio ponitur large hic
stricte. alias sequeretur ꝙ hec lex haberet locum in omni con
tractu ex quo dominium posset transferri quod falsum est sm
omnium intellectum cum hec. l. solum in quattuor casibus stricte
b loquatur et sic nomen venditionis[b] hic stricte ponatur sicut et
alias. C. de predi. cur. sine decre. non ali. l. fi. lib. x. ꝙ et tan-
gere videtur glo. in dicta. l. statuliberi. §. quintus. ff. de sta
tuliber. opi. g. repugnat communi intellectui huius. l. ad
§. quintus patet respo. ex premissis videlicet ꝙ ibi in iure
communi hic in speciali. hec Ray. et d. excep. do. l. apud cel
sum. §. de auctore. hec declara per ea que dixi q. C. de fidei-
com. l. voluntas. Ray. nec ob. ꝙ dictum est quia si ecclesia pro
misisset. C. cartonces frumenti: et priuatus recepisset dice-
rem dari ecclesie realem cum priuato daretur personalis.
Deinde vides ꝙ actio que competit ecclesie vel ciuitati du
6 rat. C. an. ¶ Quero quid erit in castro vel alio loco sin-
gulari vtrum actio que competit isti castro vel ville duret
etiam. C. an. et videtur ꝙ non quia plura concederentur ciuitati-
bus que aliis locis particularibus non conceduntur in prohe-
mio ffor. §. i. Idem tetigi supra co. l. placet. et ideo dice-
rem ꝙ idem esset in quolibet alio loco singulari quia loquitur in
ciuitate respectu publici. vt apparet ex prin. l. et ideo di-
cam ad alia referri ar. ff. de publi. l. de precio. ff. de furt.
l. sed et si imaginem. et. C. de fun. reipubli. lib. vndecimo. l.
cum qui. et de offi. eius qui vicem al. gerit. l. i. cum si. AD
DITIO. Dic contra per ea que not. C. qui. ex cau. ma. l.
respublica. et de dam. infecto. l. si facta. §. si de vectigali-
bus in fine. §. no. concor. gl. cum g. d. co. verbo. fidei hu-
ius. l. ibi et ypothe. habet duas lec. vt ibi not. in glo. et pa
tet prima lec. littera sm tenorem et g. loquitur exemplifica-
tiue sm aliam similitudinarie et sm vtramque lec. no. ꝙ in lega-
tis et fideico. ecclesia vtitur solum vno priuilegio scilicet cir-
ca prescrip. nam in aliis iuribus que sunt in littera vtitur
iure communi vt. C. communia de leg. l. f. in venditis et do-
natis sm primam lec. vtitur solum duobus priuilegiis scilicet
circa prescrip. circa in rem actionem sm aliam lec. tribus scilicet
illis duobus et tertio scilicet circa tacitam ypothecam quod pu-
to verius per signum vniuersale ꝙ est hic in ver. in hiis
autem et est ar. C. man. l. procurator. et quod ibi no. Ray.

Autentica.

1 Quas actiones. Dicit glo. ꝙ ecclesia pre
scribit contra ecclesiam est verum videtur ꝙ
sic ar. ff. de excu. tu. l. sed et milites. in
principio: quia idem erit in ecclesia sicut in
priuato et priuatus prescribit contra pri
uatum ergo et ecclesia contra ecclesiam et
pro hoc. C. de fun. reipu. l. pe. lib. xi. et in
autenti. de sanctis. epi. ix. colla. §. et hoc in presenti in fi.
Quid dicendum teneo glo. quia priuilegium est in ecclesia quo
ad prescrip. scilicet ꝙ prescriptio que aliquando est decennalis sit
quadricennalis dicam ꝙ cum loquitur generaliter attendam
modum prescriptionis non autem attendam quis prescribit nec
ob. ꝙ priuilegiatus non vtitur suo priuilegio contra alium
priuilegiatum vt in iure d. alleg. dico ꝙ illud verum est vbi
ille priuilegiatus habet aliquam rationem fauoris vel quia
certat de damno vitando. C. de condi. fur. l. fi. §. i. et fi. et. ff.
de dam. infec. l. proculus. et ideo non ob. iura contra. et
pro solutione ista facit depo. l. i. §. f. et ff. nau. cau. sta. l. scilicet
et ipsi. §. i. ADDITIO. glo. hic probat et bene per. l. vl
timam qui. ex cau. ma. et probatur in. l. verum. §. fina. ff.
2 de mino. Ray. ¶ Item in glo. quando querit vtrum idem sit
in ciuitate et ecclesia scilicet ꝙ contra ciuitatem prescribatur. xl.
annis sicut contra ecclesiam et videtur ꝙ sit idem: quia vbi
duo sunt instituta sm vnam rationem vno sublato tollitur
reliquum: sed eadem ratio fuit in ciuitate et ecclesia ergo
sublato vno tollitur in alio: sic dicit text. alibi. ff. de adi.
leg. l. alteri de leg. ij. l. pamphilo. in fine de condic. et de. l. si quis
ita scripserit. Item quia dicit text. quia experimento reperitur
inutile quia non inueniuntur testes vel documenta vt in autem.
vnde sumitur hec constitutio in. v. constitu. in principio. er
go cum vicium sit vnum scilicet confusio dicam vtrumque tolli
C. de lati. li. tol. l. i. in fine. et. C. de nup. l. penul. et. C. de duo.
3 re. l. fi. ¶ Quid dicendum dicam ꝙ non corrigatur nisi in
c ecclesia quia legum correctio est vitanda[c]. C. de lati. li. tol. l.
vna. §. i.

a ¶ Sine tra-
ditione. Adde
bal. in auct. in-
gressi. q. ij. d.
co. et in. l. si nu-
dum. C. de fur.
spe. in tr. d. sta.
regula. vsi. gl-
iiij. Ang. in. l.
hereditas. C. d.
pact. conue. et
doct. in. c. pa-
storalis et ibi
plene panor.
extra de prin.
quod limitatur vt
per ang. in. l. i.
§. per procura
torem. ff. de aq.
pos. nisi contra
xerit p procu-
ratorem et ratio-
nem diuersita
tis vide p eun
dem ang. vbi. s.

b ¶ Nomen ven
ditionis hic stri
cte ponitur. Ad
de quid importet
istud nomen
venditio stricte
positum. Bal. in
l. si. l. §. in compu
tatione versi.
vel pone. C. de
iure deli. hert.
in. l. sicut. §. ven
ditionis. q. mo.
pig. vel hypo.
sol. Pau. d ca.
consi. xvi. incip.
dubitatur nunquid
hospitale et con
silio. clxxvi. in
cipi. sup prio
videtur. et alex.
consi. i. vol. iiij.

c ¶ Est validis
dic hoc contrarium
mex lege subeun
dicos intelle-
ctus. glo. not.
in. §. cupientes
§. quod si per vigi
ti. de elec. lib.
vi. et fa. c. cum
de rescrip. in
anti. sm And.
barb. consi. cuius
in consi. alexan.
vol. iiij. de quo
vide bald. in. l.
sancimus. C. de
testa. et in auc.
ex testa. C. de
colla.

vna.§.j.ꝭ.de ap.l.precipimus. Item ꝙ dicit tex. vnde sumitur in solis religiosis locis: verbũ solũ denotat specialitatem.ff.de li.le.nõ solũ.§.primo.ergo ⁊c. ADDI TIO.scz examinãt hec autẽ consti.⁊ ibi circa si.pe.contra ⁊ equius ad rationẽ g.dic ꝙ tollit̃ ꝑpter idemptitatẽ rationis secundum.pe. vel si teneas cum g.forte non male opi.pe.videtur verior qz in cor. corrigitur hec.l.et reseruat prescriptionẽ.xxx.an.contra eas personas cõtra quas currebat in.§.pro tẽporalibus quasdã minores ergo tollit prescrip.c.an.in omnibus personis ar.ꝭ.de procu.l.maritus.⁊.ff.de test.mili.l.tribunus.§.fina.l.j.et qz eadẽ ratio scz defectus probationis vt dixi pri.g.nõ ob litterã que dicit solis religiosis ⁊c. qz exceptio in vno cõfirmat prece ꝓbabit̃ positã in cor.in ver.iubemus in alijs oĩbus vt.ff.de fundo instruc.l.quesitum.§.idẽ respondit domo.⁊ de reg.iuris.l.j.⁊ ibi not.quia dz sibi ⁊ sibi similibus per idẽptitatẽ ratiõis vt dixit g.in alijs rationib⁹ ⁊ ꝙ not.ꝭ.co.l.illud in fine.et pro hoc in aut̃.de fi.ante do.instru.na.ibi infra ponẽdo interpretatur pro correctis.vt.ff.ad tertul.l.j.§.qui operas ⁊ qz oppositũ in opposito ⁊c. vt.l.vltima.ꝭ.de sen.pas.ꝑ hoc vide ꝙ reportaui in.l.si finita.§.si de vectigalibus.ff.de 4 dãno infec.qz glo.ꝭ. ꝯtradicit. Ray. ¶ Deinde querit glo.nunquid aduersus istas prescriptiões vel minores possit restitui: quero si est glos.vera hosti.est in opi.ꝙ ecclesia non restituat̃ in integrũ cõtra prescriptionẽ quia ecclesia habet maiora priuilegia in prescriptiõe ꝙ alter priuatus vt in ista autẽti.⁊ ideo cũ sit priuilegiata ecclesia dicam ꝙ non habeat restitui cũ negligẽtia possit argui.ꝭ.de domesti.⁊ protec.l.iij.in fine.⁊ de decur.⁊ stati.l.per id tẽpus.lib.x. et.ꝭ.titu.j.l.generaliter. et pro hoc qz que sunt de iure cõmuni de difficili tollunt̃. Sed illa que veniũt ex iure priuilegiato tollunt̃ de facili.ff.de testa.mili.l.eius militis.§.militia missus.ff.de mino.l.in causę.ꝭ.ad vell.l.antiqui ⁊ in aut̃.de non ali.§.nõ est verisimile ⁊ sic teneo glo.⁊ ideo potes addere ad glo. cum dicat ꝙ non: ⁊ ista videt̃ verior s̃m hosti.qz in hoc est priuilegiata cõtra priuatos ⁊ ideo si non vtatur priuilegio magis eĩ imputat̃ ar.ff.de nũdi.l.j. et hoc videt̃ dicere tex.in cor.vnde ista sumit̃ cum dicat ꝙ actio scripta tali prescrip.ꝑpter non cõquiescit scz in autẽti.hec cõsti.in 5 fine. Ray. ¶ Super glo.vlti.cum dicat respõde.i.sic diceres hec cõstitu.duo cõsti.est ergo hec cõstitutio falsa: quero vtrũ hoc quod dicat hec glo.sit verũ. Et ad eandẽ tiam est sciendũ ꝙ nos habemus tria iura primũ est qđ non ꝑscribatur contra ecclesiã nisi.c.annis: aliud ius ꝙ ecclesia ro.gaudet priuilegio.c.annorũ. vt in ista.aliud dicat ius ibi autẽ.hec cõstitutio innouat consti. quod se refert ad proxi.respõ.qz ad ꝓximiora facienda est relatio.ff.de eden.l.j.§.quidaz.Sed ꝓbo ꝙ nullo mõ auct. vt ecclesia roma.non corrigat istã: qz illa ꝓuidebat solũ in ecclesia romana.Sed illa que est hec ꝯstitutio inno.consti.viij.colla.dicit ꝙ ius datum venerabilibus locis immutatur.⁊ sic non loquit̃ in ro.qz plurale in singulari non potest adaptari.ff.ad trebel.l.iulius febrius. Itez qz vbi est generalis ꝓuisio non se refert ad ea de quib⁹ specialiter est tractatũ. cum ergo fuerit prouisũz specialiter in ecclesia dicã ꝙ non extendatur ad aliã.ff.de penis.l.sanctio legũ.ff.de alimen.lega.l.basilice. nec obst. quod dicit ad proximiora se refert.dico ꝙ nihil est qz de nouo videt̃ se ille corrigere.ar.ff.de condi.⁊ demon.l.nã ad ea.Item si tu diceres ꝙ hec aut̃.se referret ad aliam viij.colla.hec cõstitutio inno.in cõstitu.dico ꝙ ista esset correcta.⁊.l.ista vt inter diuinã remaneret incorrecta cũ dicat generaliter de locis venerabilibus propter quod teneo opi.vz.cuiz iura canonica istud teneant. ADDI TIO.extra de prescri.c.c.ad audientiaz.⁊ iõ cũ vz.tenet glo.in dicta aut̃.hec cõstitutio inno.consti.⁊c.in princi.coll̃.viij.hec Ray.

Tex.

1 LEx prima. In glo.prima circa finem posset aliter dicere circa solutionẽ ꝗ̃ij ꝙ clerici nõ excusant̃ a munere patrimoniali ordinario vt.ꝭ.titu.proxi.l.placz.ꝭ.eodẽ.l.iij. Sed ab extraor.bene excusant̃: sed illa que ponit glo.tutoris et que sunt munera ordinaria et que sunt extraordinaria vidisti in materia de munerib⁹ tractaui supra titu.proximo super.l.neminez.ideo hoc quam non curo replicare.

Tex.

1 ITem nulla cõmunitas. In glo.quando dicit ꝙ laycus efficit̃ de foro ecclesiastico propter delictum qđ recolligit glo.ex tex.quando dicat ꝙ deberet moueri ab imperio vel ecclesia. ¶ Sed iuxta sunt videndi aliqui casus in quibus hoc potest cõtingere primus dicit hic qñ laycus infringit ecclesiasticas libertates ⁊ habes simile supra ti.proxi.l.placet. Sed secundus casus reperit̃ ꝓpter delictum cõmissum cõtra ꝑcepta ecclesiastica qz si sit laycus subicitur foro ecclesie de iure nostro sed adi2 gitur preses prouincie in cognitione in aut̃.de manda principũ.iij.coll̃.§.si vero canonicũ. ¶ Sed quero nuna quid in istis casibus possit ꝓcedere vltra excõicationem imponendo penam pecuniariã[a]. Et dicunt quidam ꝙ non sed debet imponere penam per modũ penitentie si vult delinquẽs recipere vt qz est clericus in quo hz episcopus iurisdictionẽ si autẽ ꝙ ꝓcedat per censurã ecclesiasticam cõtra ipsum nõ autẽ potest penã pecuniariaz imponere qz non habet executionez facti in aut̃.de sanctissimis episco.ix.colla.§.omnibus.et.ꝭ.de modo mul.l.ij.Quid ergo dicendũ dicerẽ ꝙ episcopus posset ratiõe delicti penam pecuniariã imponere qz cum de iure committatur sibi cognitio videtur per consequẽs concessa explicatio iurisdictionis.ff.de iurisd.om.iu.l.ij.ꝭ.de offi.eius cui man.est iuris.l.pe.et.l.vlti. et ideo licet episcopus consueuerit imponere excõicationẽ in aut̃.de sanctissi.episco.§.si vero crimẽ.colla.ix.tamẽ dicerem ꝙ ex causa posset imponere penã pecuniariã.ꝭ.de hijs q̃ no.infa.l.si possidonũ.⁊.ff.de hijs qui no.infa.l.quid ergo et ꝑ hoc allego specialiter vnitũ tertũ in aut̃.de sanctis. 3 epi.ix.colla.§.alium. qui est sub.§.si autẽ yconomus. ¶ Sic igitur vides duos casus in quibus põt episcopus cognoscere contra laycum.Sed tertius est qñ duo layci vel laycus clericus prorogat iurisdictionẽ.ꝭ.de epi.audi.l.si quis ex cõsensu.et.l.episcopale.⁊ hoc est cõsonum iuri cõmuni: qz quãdo duo non subditi adeũt vna4 nimiter alium iudicẽ attribuunt sibi iurisdictionez.ff.de iudi.l.j.et.ij. ¶ Quartus casus est ratione iuramẽti qz tunc cognoscat episcopus ratiõe iuramẽti lz multotiẽs per regẽ oppugnet̃ qz ille laycus est sed ecclesia iuuat si qz violauit laycus iuramentũ.nam deũ videt̃ contẽnere deierãdo.ꝭ.de iureiur.⁊ reb⁹ cre.l.4.⁊.ij.et ideo cum de⁹ offenditur habet ecclesia cognitionẽ ar.istius in autẽ.⁊ ꝭ.titu.proxi.l.placet.de man.princi.iij.coll̃.§.si vero canonicũ.⁊ in hoc casu adhereo ecclesie ꝙ episcopus possit cognoscere ⁊ de hoc habeo tex.in violatiõe pacis vel iuramẽti vt in feu.de pace te. ⁊.c.hac edictali.§.episcopos.⁊ hic videtur casus ⁊ in istis quattuor casibus põt dici ꝙ ecclesia habeat punitionez in layco lz plures alij casus possent reperiri tamẽ possunt sub istis contineri.

Tex.

CE hijs. Quãdo glo.dicit ꝙ.l.ista põt corrigi per aut̃.item nulla cõmunitas.est hoc verum.dico ꝙ non.qz lex ista loquit̃ de tributis ordinarijs. Si autẽ loquit̃ de extraordinarijs ad que clerici vocari non debẽt ar.ꝭ. 1 ti.proximo.l.placet.et ideo nõ videt̃ princeps velle qñ clerici teneant̃ soluere tributa ordinaria ꝑ possessionibus et hoc dicit text.ff.de vac.et excu.mu.l.sunt munera.⁊.ꝭ.de offi.ꝑfec.augusta.l.j.⁊ ideo dicam ꝙ non corrigitur.l.ista per aut̃.ar.ꝭ.titu.ꝓxi.l.placet. et ideo adde ad glo.in fine. Sed hoc nõ est verz qz.l.ista loquitur de tributis ordinarijs a quib⁹ clerici non excusantur.ꝭ.titu.j.l.placet que tributa nõ vident̃ aliciu ꝓpter aliqđ priuilegiũ remissa nisi specialiter exprimat̃.ff.de vac.et ex.mu.l.sunt munera.⁊ itẽ nulla aut̃.intelligit̃ de collectis extraordinarijs vel muneribus sordidis. ADDI TIO.immo aut̃.item nulla loquitur de act. in ꝯficit ꝑz

a [illegible] pecuniariã ad de hon.tex. c.iij.et.c.licet ⁊ ibi panor.nu.j.vb. notaui in apostil.ad hoc in.ver.penã et ibi notauerũt etiã alij. extra de pe.⁊.c.ij.de delit.puero. ⁊ cui applicetur vide. Roma. sing. cccc.xliij. inci.sed posito casu.et singu.larem.inc.regula est. et eadẽ in.l. stipulatio ista.§.alteri in fi.ff.ꝭ ver.ob.

in littera et ideo tene ꝙ contra. vt not. in .l. placet. et dixi
2 ff. de mune. et hono. .l. ii. §. patrimoniorum. Ray. ¶ Sed
iuxta hoc pone aliquis clericus tenet ad tributa propter
aliquas possessiones dñis a quo tenet vult eum cōuenire ad
soluendū censum seu pensionē corā ordinario iudice cle
ricus dicit ꝙ non tenetur corā illo iudice respōdere: sed
ꝙ cōueniat eum corā suo iudice scz corā officiali quero
nunquid bñ dicat. Et videt ꝙ sic q: clerici coram iudice
ecclesiastico debēt cōueniri. vt. §. codē auth. statuimus. et
potissime est expeditū in personalibꝰ licz i n realibꝰ pos
sit coram iudice seculari cōueniri. Quid dicendū. dicerē
contra q: in talibus censibus clericus sequitr rem ipsam
ff. de public. .l. imperator. & ideo si ageret ad rem ipsam
nō gauderet priuilegio. ergo nec qñ cōuenit p̄ro re & ce
su ar. istius .l. et pro hoc allego specialiter duos tex. §. de
pala. sacra. lar. lib. xii. .l. viros. & §. de castrē. & ministeria.
codē. li. .l. ante omnia. §. finali & per istas duas .ll. teneo
specialiter ꝙ coram iudice seculari possunt cōueniri pro
censibꝰ vel tributis ipsi clerici. ADDITIO. qđ est no
tandū dicerē cōtra per auth. statuimus. que loquit indi
stincte non ob. iura per g. inducta q: loquūtur in digni
tate tēporali hic in spirituali que est fortior tēporali ar.
in auth. cum de ap. rog. §. fiv̄o. colla. ix. et extra de trāsla
tione pre. inter corporalia. Ray.

Lex.

1 a Officiales in auth. sed neq. Pone quidā lay
cus cōmisit delictū & factus est clericusᵃ com
misso delicto quero quis iudex debet cogno
scere de crimine nūquid episcopus vel iudex
secularis. Et videt dicendū ꝙ per .l. istā & si
miles ꝙ iudex secularis cognoscat: q: commisso delicto
est obligatus illi curie ratōe delicti. §. vbi de cri. agi opor
tet auth. in prouincia. et. §. de iure fisci .l. nuper. & pro hoc fa
cit ꝙ debeamus attēdere conditionē persone q̄ erat tē
pore delicti cōmissi facti. ff. de penis .l. i. §. i. ¶ Quid di
cendū potest ita dici aut iste metu delicti factus est cleri
cus & ad euadendū sententiā iudicis secularis et tūc dicā
ꝙ iudex secularis debeat eū punire. ar. istius .l. et. ff. de
re mili. .l. vltima & eod. titu. .l. qui cum vno. §. reus. ar. §. de
his qui ad ecclesiā confu. .l. i. & in hoc casu qñ potest ap
parere ꝙ propter delictū fecit se clericū tunc debet clerica
tu spoliari. vt. §. codē auth. clericus. Si aūt non est factꝰ
clericus metu criminis qđ pōt apparere q: est magnū
tēpus in medio vel est magnū tēpus elapsum tunc dice
rem ꝙ iudex ecclesiasticus ipsū puniet. §. eo. auth. clericus
& autenti. statuimus. & si dicatur ꝙ ipse fuit obligatꝰ sta
tim iudici seculari qñ cōmisit crimē: dico ꝙ illud est verū
si statim inquiret sup crimine al's non. ar. §. de testi. .l. ni
mis graue. q: qñ sine fraude ipse habuerit clericatū nō
debet puniri p aliū iudicē secularē. ADDITIO. imo
in titu. de bo. dāna. .l. fi. §. ex bonis. Ray. Et pōt appa
rere ꝙ fraude fecit se clericū qñ incontinēti cōmisso de
licto habuit clericatū vel paulo post. ff. de pe. dam. .l. vlti.
§. ex donationibꝰ & melius. ff. de priuile. credi. .l. sententie
§. fi. Ray. vel etiā si efficeretur clericus postꝙ inquietaba
tur super crimine & inquirebat. ff. de bo. eo. qui mor. sibi
cō. .l. delicti cōmissi. hoc intelligo si habeat personā ha
bilem tēpore condēnationis seu finie ad illam penā susti
nendam. aliter non sic. si euidetur dicere .l. in seruo facto
libero ex causa. §. papinianus. ff. de minori qui non pōt
petere resolutionē si ex toto sit status eius mutatus: er
go dicā idem in isto per iura alleg. de hoc plene dixi. ff.
iudi. sol. .l. iii. §. fi. & .l. so. et dicimus. §. eo. auth. crassa.

a ¶ Factꝰ est clericus. Ad de iaco. rebuf. in .l. si omnia domꝰ et qđ ibi notaui in apo stil. i. de exact. bere. lib. x. Dy. et bal. in .l. idē vlpianus. §. sunt & alii. ff. de excu. tut. loco. butri. paul. de cast. et do. meꝰ domi. iaso .l. i. fi. ff. si ex noxa li cā bal. alex. iaso. & moder. in .l. cū quedā puella. ff. de iu risdi. omnium Albe. de rosa. in. iii. pte statu tor. q. xiiii. pe. de ancha. in re gula ea que de reg. iur. archi. xi. q. i. ca. i. feli remissi. c. si. fol lē. viii. dñs. face rent hec. extra de cōsti panor. in .c. magnus nu. iiii. & ibi no taui i apostil. in dñs. factꝰ est clericus extra de obli. ad ra tio. Oldra. de laude. cō. iiii. incl. ꝙ laicꝰ fe de. de fe. cōsi. xcvii. incl. non est fundamen tum. Cepo. cō si. xi. col. iii. §. itez de delicto Joan. de imo. cōsi. cxviii. de ci. bolo. deci. eccl. xviii. & de ci. cxlini. & dec. cxlvii.

Lex.

1 b Si quis non dicam rapere rapiens. ADDI
TIO. sctimonialē vel rapere attentās cau
sa matrimonii contrahēdi pena capitisᵇ fe
rietur hoc dicat eriī verba huius .l. congrue
pont casum principaliter in rapiēte et tunc
cōgrue respōdebit si quis nō dicā rapere &c. sicut loquū
tur hoies qñ tu occideris famulū alicuius diceret ei do
minus nedum si ipm occiderit sed & si solū attentauerit
2 ego facerē vltionē &c. Ray. vides qualiter hec glo. facit
distinctionem ego distinguo aliter ꝙ ipsa et dico sic aut
quis cogitat delinquēdo & agit et perficit & tunc nō est
dubiū qn puniat & sic loquit tota materia. ff. de penis.
& ff. quod quisq iur. .l. iii. ff. de iusti. & iur. .l. iii. §. i. aut qs
cogitat de delicto & agit sed non pficit et tunc distinguo
aut ipsē non pficit ideo q: noluit & tunc qñ noluit perfi
cere facio additionē glo. aut ipse pcessert ad actū val
de proximū perfectū & inmediatū & tunc punit. Sed mi
tigatur sibi pena aliqualiter ita arguo de illo qui para
uit instrumēta ad castrandū hoies q: per inde debet pu
niri sicut ille q̄ castrauit sed mitigat ei pena. ff. ad .l. cor.
de sic. .l. lege cor. §. ad .l. iuli. maiesta. .l. quisquis in fi. et sic
est in illo qui voluit fabricare falsam monetā & penituit &
paratur sibi lz instrumēta fecisset ad cudenduz. ff. ad .l.
cor. de fal. .l. qui falsam. ff. ad turpil. .l. questiū aut iste nō
perfecit q: nō potuit & dicit glo. q: in atrociorībꝰ punit.
Ego dico aliter in hoc casu q: aut loquimur in his qui
de iure non sortiunt effectū et ad suū esse requirūt iuris
adminiculū & tunc punit. ADDITIO. sed certe & hoc
tāgit g. noua in fi. re. ff. quod quisq iur. .l. i. ad fi. §. si mā
cip. ita fu. ali. ne ma. .l. ea quidē. Si autē loquamur in ca
sui qñ iur. sortiunt effectū tūc punit ca. .l. ff. ad .l. cor. de si
ca. .l. is qui cum telo. ADDITIO. glo. hoc hic tangit
Ray. & intellige ꝙ eadē .l. puniat non eadē pena q: pe
ne non sunt arbitrarie. ff. de penis. .l. hodie & ꝙ non pu
niatur eadē pena sicut si fecisset pbat. ff. de extraor. cri.
3 .l. i. in fi. ff. de penis. .l. aut facta. §. euētus. ¶ Et ex hoc
statim cōcludo ad vnū anteꝙ veniam ad alia mēbra de
quo fui non est diu per comitez armignaci interrogatꝰ
cum esset de facto ista questio. Quidā defloraverat quā
dam minorē. xii. an. cōstabat de crimine querebatur de
ipso quā penā deberet sustinere ipse dicebat decapitari
debere & suspēdi. Ego dicebā ꝙ non faciebat sed debe
c bat relegariᶜ et est ratio qñ aliquis deflorat viripotentē
patit penā capitalē ad litterā q: aufert virginitatē que
non restituit. §. de rapt. virgi. .l. vnica. Sed ista que non
erat viripotēs non deflorauit sed corrupit eā & non de
buit deportari per tex. q: hoc dicit. ff. de penis. .l. si quis
aliquid. §. qui nondū & ibi casus. et ideo licet ipse fecerit
ꝙ potuit tamē in ea remāsit ne deflorarent dicebam ꝙ
non debebat suspendi & credo ꝙ nisi ego fuissem tūc ꝙ
ipse iam esset suspensus. ¶ Nunc venio ad tertiū mem
brum aut quis cogitat et agit & perficit: & tunc aut dat
operā rei illicite & tūc punit licet nō cogitauit vel aliam
deflorasti quam illa de qua cogitabas q: forte nox erat
ff. de iniur. .l. cum qui. §. si iniuria. ff. de penis. .l. si qs ali
quid. §. qui abortionis aut dat operā rei illicite et tunc
si potest deprehendi aliquis defectus culpe debet puni
ri sed non tanta pena vt potes exēplificare in eo qui lu
debat & iacula magna quendā transeuntē occidit. ff. ad
.l. cor. de sic. .l. lege corn. §. si quis per iaculā si aūt non sit
defectus in culpa non punit vt si ludebas telo & loco cō
sueto & aliquis transiuit a casu et eum occidisti non de
bes puniri. ff. ad .l. aquil. .l. si putator et .l. item obstetrix
Si aūt cogitauit sed nihil egit nec perfecit tunc dico ꝙ
non punitur q: primi motus non sunt in dispositiōe no
stra. ff. de penis. .l. cogitationis. ADDITIO. de hoc p
io. mo. extra de homici. c. i. lib. vi. Ray.

b ¶ Pena capitis hodiē vetus in laico in clerico aūt se cus q: dz dpo ni et in mona sterio penitē tiā actiurus de trudi. xxvii. q. i. c. si qs eps. & c. si qua. & quot delicta cōmit tat capiēs vel cognoscet mo nialē. notaui i apostil. ad pa nor. in .c. cū di lectus nu. ii. in apostil. in ver. tris delicta. ex tra de pur. ca no. & insuper iste videt sen tire post tex. ꝙ etiā cū ma trimonii cōtra hendi &c. Ad uerte q: mo nialis matri moniūz cōtra here phibeat si tñ contraxit tenet no. xxix. q. i. si ergo ab. c. clerici extra de cohabi. cler ri. & mulie.

c ¶ Sed debe bat relegari. Addepro opi. istius bo. in .l. si quis aliquid in. q. §. qui non ait. & ibi doct. ff. de pe. lz bal. hic col. fi. ver. & ex hoc cōclu dit. tenent eū esse decapitā dum.

Lex.

1 Presbiteros. Vides qualiter presbiter & dya
coni excusantur a tutela vel cura. Sed que
ro nunquid excusent a tutela vel cura filio
rum alterius presbyteri vel diaconi. vt po
ne ticius habuit vxorez mortua est relictis
duobus filiis pupillis iste factus est presbyter quidam
alius presbiter vult excusari a tali munere tutele vel cu
re q: presbyter: quare nūquid possit videtur ꝙ sic per .l.
istam. & §. codem .l. generaliter. & auth. ibi posita que inci
pit presbyteros. ADDITIO. non ob. ff. de excu. tu. .l.
sed & milites. in prin. q: istud speciale. nam ibi loquitur
in militia tēporali hec vo i spirituali. facit quod dixi. §.
2 in .l. de his. Ray. ¶ Vides deinde ꝙ hostiarii excusan
tur a muneribus personalibus iuxta quod quero de ta
li questione

li questione quidã paterfamilias ita dicit in testamẽto suo cuilibet dyacono seu canonico sancti saturnini lego decem quolibet anno ⁊ hostiario lego .v. Quidã dyaconus seu canonicus factus est hostiarius in ecclesia sancti saturnini: quero vtrũ ipse debeat habere .x. tanq̃ dyaconus vel canonicus vel vtrũ debeat habere .v. tanq̃ hostiarius vel vtrũ vtrũq;: videtur q̃ vtrũq; debeat habere q̃ si testator legauit .x. amicis ⁊ marcho ⁊ ipse erat amicus tempore legati. ff. de an. le. l. ticia. §. qui marcho potissime q̃ ipse videtur gerere duo officia ⁊ ideo videt̃ q̃ vtriusq; emolumentũ habeat in aut. vt iudi. sine quoquo suf. §. illud. ij. colla. Quid dicendũ ista via posset sustineri si essent legata simpliciter. sed hic in questione nostra erant legata p̃ alimẽtis. ⁊ ideo videt̃ q̃ testator habeat vtrũq; nolit si heres alibi. ff. de ali. le. l. alimenta. §. basilice que sicut dixi concordãt cũ. §. qui marcho. s. alleg. Quid dicendũ videt̃ q̃ attendamus illud officium circa quod magis versatur ⁊ s̃m illud capiat. ff. de leg. iij. l. legatis seruis. §. si vnus ⁊ de fun. instru. ⁊ instru. le. l. quesitum. §. si quis eodẽ ⁊. ff. de sta. ho. l. queritur ⁊ ideo dicam q̃ recipiat vt dyaconus q̃ magis in illo officio videtur deseruire q̃ in alio et p̃ hoc quia non desinit esse dyaconus licet fuerit factus hostiari⁹. ff. de le. iij. l. legatis seruis. §. j. ⁊ ideo videt̃ remanere dyaconus. ff. de le. iij. l. textoribus quare dico per iura alleg. q̃ vt dyacon⁹ capiat cum sit magis ecclesiasticũ officiũ q̃ esse hostiarium q̃ quilibet põt illud officiũ exercere per iura alle. s. ADDITIO. Si pariter in vtroq; percipiat vtrũq; per. §. qui marcho dixim⁹. j. de le. l. cum id. §. fi. Ray.

Autentica.

1 Ed iudex. In glo. j. quãdo dicit q̃ debet ire iudex ad domum ⁊ recipere testimoniũ epĩ est hoc verũ. Dico q̃ non: ⁊ si dicat̃ q̃ ipse dz adire nisi sit impeditus verũ est q̃ñ potest fieri sine detrimẽto ipsius. Sed in hoc casu esset detrimentũ si iret ad domũ ⁊ ideo dico q̃ potest aliquẽ mittere de suis vicariis ministris et ita intelligo tex. j. eo. l. iubemus in fi. et ita intellige istum tex. ⁊ ideo adde ad glo. q̃ñ dicit q̃ ipsemet dz audire testes subau. quod non est verũ q̃ quodã modo ad dedecus ipsi⁹ iudicis redũdaret. j. eo. l. iubemus in fine. ⁊ ideo habet in
a stam causam cõmittendi[a]. ¶ Sed quomodo intelligit̃
2 q̃ testis debet dicere veritatẽ intellige sup articulis sup quibus est p̃ductus si autẽ super aliis testificaret̃ nõ valeret eius dictum q̃ testis non debet interrogari super aliis articulis nisi solum sup illis super quibus est productus. ff. de peti. here. l. si quis libertatẽ in fi. et ibi no. hec glo. j. qui legi. perso. hab. stan. in iudi. l. momẽtanee qd dicit ibi diximus et. ff. de questioni. l. j. §. diuus ⁊. ff. de iureiur. l. si duo pa. §. iulianus. Itẽ habes hic q̃ episcopus nõ cõpellitur testificari vt dicit tex. l. ⁊ aut. ⁊ hoc verum quero q̃ quedã sunt persone que non cõpellunt̃ ferre testimoniũ de quibus habes. ff. de testi. l. lege iul. ⁊ ideo dicã q̃ cum ep̃s sit pater spiritualis q̃ excusetur postq̃ alij tẽporales excusant̃ in aut. consti. que de digni. §. fi. colla. vi. ⁊ pro hoc facit. ff. de testi. l. mutti. Sed nullus pt̃ dici magis religiosus q̃ ep̃s ⁊ id religiosi excusantur: ⁊ veterani: ergo ⁊ ipse episcopus excusabit̃. Sed
3 quero que pena erit si mulier euocet̃ ad testimonium dico q̃ magna. j. de offi. diuer. iudi. l. j. ⁊ in aliis habemus penã extraordinariã. j. de profes. ⁊ me. l. medicos ⁊ iã autenti. de sanctis. epi. §. sed ne in quali bet causa. colla. ix. ⁊ ideo de pena que est statuta in episcopo si producat̃ in testimoniũ non curo aliud q̃ in tex. alleg. exprimitur in aut. de sanctis. episco. §. sed neq;.

Lex.

1 Resbyteri. In glosa quando dicit q̃ magis sunt digni pena q̃ alij: est hoc verum videt̃ q̃ non: imo videt̃ cõtra. ll. que dicũt q̃ magis punitur inferior q̃ superior pena corporali. Sed in pecuniaria pena plus punitur superior q̃ inferior. Sed ego nõ curo de hoc imo dico q̃ pl⁹ puniunt̃ isti presbyteri q̃re ⁊c. Et est rõ q̃ p̃pter dignitatem sunt inducti ad delinquendum id plus puniri debent. j. de conduc. ⁊ procu. predi. fisca. do. aug. l. vnica. li. xj. et ita loquitur iste text. q̃ isti presbyteri sunt imunes a questionibus ⁊ ideo ipsi inducuntur ad delinquendũ ⁊ ideo plus puniri debent. Si autem aliquis in dignitate positos delinqueret non cum ratione dignitatis: tũc debet sibi mitigari pena: vt sic loquitur. l. contraria ⁊ fuit not. s. de sum. trinita. et fi. ca. l. iij. Alio modo loquitur q̃ si isti presbyteri falsum deponant q̃ plus puniantur. Sed non sunt digni tanta pena. l. cor. de fal. cuius pena est deportatio ⁊ oium bonorũ publicatio. ff. ad. l. cor. de fal. l. j. in prin. et eo. titu. l. eum qui. Item potest eum iu
2 dex punire suo arbitrio. j. de testi. nullũ. ¶ Sed que pena erit si in causa criminali feratur falsum testimonium per aliquẽ videt̃ distinguendũ vtrum contra ecclesiasticum ferat falsum testimoniũ ⁊ tunc q̃ debeat eadem pena puniri sicut ille accusatus si verũ esset crimẽ. ff. ad. l. cor. de fal. l. j. in prin. Si autem ferat testimoniũ pro reo vt absoluatur potest dici q̃ caret crimine falsi. Si fuerit corruptus pecunia põt dici q̃ pena. l. iulie repetũdarũ teneatur. ff. ad. l. iul. repe. l. eadẽ lege. §. j. ADDITIO aliud habes in aut. presbyteri hic posita ⁊ id teneas vbi ibi patet in littera. Ray.

Lex.

1 I quis in hoc genus. Lex ista dicit q̃ si aliquis confiteat̃ se crimen cõmisisse q̃ debet condẽnari. Alij dicũt quod q̃ non debet audiri perire festinãs ⁊ ideo dicunt q̃ non est
b standũ sue confessioni[b] licet spõtanee fecerit eam ar. ff. de ap. l. non tm̃. sed glo. dicit q̃ debet stari confessioni spõte facte. ff. de inter. ⁊ rele. l. inter penas. ⁊ ff. de penis. l. qui sententiã.

Lex.

1 N ecclesijs. No. q̃ illi de loco debẽt vocari ad munera ⁊ honores ante alios ⁊ est ratio q̃ ipsi tenẽtur ad subeũdũ onera. ⁊ ideo dicam q̃ ad honores ante alios sunt vocãdi: q̃ regulariter vbi est on⁹ ibi debet esse emolumentũ vt ecõtra. ff. de reg. iur. sed naturã. ⁊. j. de cadu. tol. l. vnica. §. sin autem. ADDITIO. et. j. de offi. presto. l. tres et in autenti. de desen. ciuitatis. §. si que vero. colla. iij. Ray.

Lex.

1 I quis curialis. not. ex. l. ista q̃ si aliquis sit astrictus alicui loco vel curie q̃ cedendo bonis non põt se liberare ⁊ est ratio q̃ persona obligatur ⁊ prestat. l. ista ar. ad q̃stionẽ pone q̃ aliquis est obligatus propter aliqd delictum ad sigillũ regiũ ad tenendũ astragia ipse vult cedere bonis: quero nunquid liberetur a tali obligatione facit lex ista q̃ non. ADDITIO. vide. j. qui bo. ce. pos. l. j. hec Ray.

Lex.

1 I ecclesie venerabili. Quero vtrum lex ista habeat locum contra iudicẽ nõ seruantem priuilegiũ vel nunquid contra partem non seruantẽ cõtra aliquẽ priuatum vel nunquid in vtroq; breuiter dico q̃ habet locũ contra vtrũq; q̃ loquitur generaliter ⁊ id dicaz q̃ de oib⁹ intelligat̃. ff. de pig. ac. l. si necessarias. §. si annua. ff. de hered. insti. l. hoc articulo quisquis. ff. de offi. presi. l. iij.
2 Itẽ q̃ idem est in edicto qd quisq; iur. l. j. ⁊. iij. ¶ Sed iuxta hoc quero cui applicantur ille quinq; libre auri de quib⁹ loquit̃. l. ista: videt̃ q̃ fisco cum non sit determinatum l. l. cui applicent̃. j. de modo mulc. l. mulctarũ. Et videtur no. glo. s. ti. proxi. l. iubemus. ij. §. sane. Sed non teneo hoc sed dicerẽ ecclesie applicari ar. ff. de litig. l. si. ⁊ in aut. de ec. ti. ix. coll. §. j. ⁊. j. de here. l. quicũq;. §. si fecerint q̃ noluit ecclesiã offendere ⁊ de hoc ẽ tex. in aut. de sanctis. epi. ix. colla. §. si vero in quolibet. Nec obst. q̃ dicitur in. d. l. mulctarũ. q̃ illud intelligitur in penis extraordi. sed hic loquitur in pe. or. ibi inclusa in corpore iuris. et ideo fisco non applicatur ar. ff. de verb. signi. l. si qua pena. et. l. aliud cum simili.

[a] ¶ Iustã cãm cõmittẽdi. adde vm ⁊ q̃ñ iudex testiũ examinatiõem cõmittere possit ⁊ quid in ciuili ⁊ q̃d in criminali. ⁊ d examinatore clerico ad testes examinandũ an ipse alteri possit delegare. lã frã. de osia. in c. q̃ñ cõtra. §. testiũ deponẽs nu. xij. versi. q̃ro duodecimo ⁊ ibi notaui in apostil. ad eũ in ver. examinationẽ testiũ extra de p̃ba. ⁊ p̃ mete. seq. nu. f. testificare qualiter q̃s cogat̃. ⁊ q̃d q̃ñ veritas aliter haberi nõ põt ⁊ quis habeat probare illam veritatẽ ⁊ q̃d l criminali. vid. lafran. vbi. s. nu xviij. versi. sed nunc q̃ro.

[b] ¶ Sue cõfessioni. add hoc esse verũ quo ad cõdẽnationẽ. sed bene facit iudiciũ sufficiens contra eũ ad torturã ita not. bart. in l. capite quito. ff. de adulte. et in. l. q̃ñ. ff. d in fa. bal. in. l. ict⁹ fustiũ. eo. tit. Ang. in. l. j. ff. de confes. panor. in. c. d hoc nu. vij. ⁊ ibi notaui in apostil. ad eũ in versi. ad supponendũ torture. extra de symo. ⁊ in. c. q̃ sit graue. nu. ij. vbi etiã notaui in ver. tortura. d exces. pla. ⁊ dif fusius l. c. olĩ. nu. ix. vbi etiã no. in apostil. in ver. subijci torture. extra de rescript. et ibi dedi cautelã ad hoc q̃ nõ possit propter talẽ cõfessionẽ etiã spõtaneã de extraiudiciali loquor nõ possit cõfessus subdi torture.

Autentica.

1 Item quecunq3. Quero de quo loquat. vtrum de bãno rerum vel personarũ q2 vtrũq3 bannum reperitur. τ dico ꝙ qñ de iussũ imponit in aliqua re vel signũ tunc dicit bãnũ vel appellatur tñcetrenlus. Et priuati nõ possunt apponere tale circulũ in aut. vt defunc. seu fu. τc. coll. v. §. j. τ. §. de bo. vac. li. x. τ. §. de aqueduc. li. xj. l. ij. Istud bãnum nullus debet rem agere q2 facit ꝓhibitionẽ. ff. qui τ a qui. l. ꝓspexit. l. lator. ff. de poll. l. pollicitationib⁹. §. j. Et istud bãnum est rerũ τ vocat reale. Aliud est bãnũ persone vt si ꝓhibeat alicui ne cõiecet cum aliquib⁹ vt si sit bãnitus a senechalia vel aliquo certo loco. in feu. hic a fi. lex. c. dño guerrã facere. coll. x. Sed de quo bãno [a] loquitur lex ista põt dici ꝙ de vtroq3 ar. §. eo. aut. itẽ nulla cõitas. Et põt dici de tali ꝙ res sue subiaceãt banno in feu. de vasal. mili. qui cõtu. est. coll. x. τ. §. de here. aut. credentes. Et põt dici ꝙ loquat de personali qñ bãnit per principẽ. et ptinet cum a cõione illoꝝ de imperio. et de tali põt loqui pñs aut. vel de bãno reali vt dixi. ADDITIO. et dixi. §. de here. in fi. l. j. Ray.

[a] De quo bãno. adde qȝ in dubio si statutum loquatur de bãno intelligitur de banno pecunie nõ vite vel exilij et non liberat a delicto bãnitum bal. in. l. j. col. viij. v⁰ si. τ si statutũ dicit. §. de his q̃ pene no.

Autẽtica.

1 Clericis residẽtibus. τ aut. si quis epũs. pone ꝙ aliquis iudex est expulsus de iudicatura propter delictũ deinde venit cũ rescripto in quo continet ꝙ detur sibi iterato dicta iudicatura: quero nunqd debeat admitti distin. aut in rescripto fit mẽtio de expulsione τ tũc dico ꝙ nõ est amplius disputandũ: sed ꝙ debet admitti q2 videtur sibi infamiã remisisse ꝙ põt. ff. de re iudi. l. quidã consulebat. ff. de posthu. l. j. §. de qua τ de excus. tu. l. idez vlpi. τ. §. de preci. impera. offe. l. rescripta. τ. §. de nupt. l. imperialis. §. j. τ. ij. ADDI. τ de crimine sacrile. l. ij. Ray. Si autem non fiat mẽtio de expul. distin. Aut est expulsus propter crimina cõmissa erga officiũ τ tũc nõ est admittendus q2 ꝓsumit subreptitiũ rescriptũ. §. de suscep. τ archa. lib. x. l. si aliqđ. τ de diuer. offi. l. quecũq3. Aut est expulsus ꝓpter aliqua cõmissa nõ circa officiũ s3 forte extra iudicaturã. τ tũc dico ꝙ admittatur licet nõ fiat mẽtio de expulsione in rescripto qđ defert. Et ita intelligo tex. §. de cartha. li. xij. l. si quis ex grege cum ibi no. ADDITIO. hanc distinc. dico verã esse in indulgẽtia aut resti. in integ. valeret indistincte in. d. §. de qua. et. §. de sen. pas. l. j. l. frustra. l. indulgẽtia. et. l. fina. Ray.

Lex.

1 b Conuenticulã. Quero nunquid ar. a cõtrario sensu cõcludat [b] τ si dicas ꝙ sic ex. l. ista sequitur incõueniẽs magnũ ꝙ intra ecclesiã possit exerceri. sed videt ꝙ cõcludat q2 fortissimũ est in iure. ff. de testi. l. ex co. τ de offi. ei⁹ cui man. est iurisdi. l. j. §. huius rei. Sed docto. aliqui dicunt ꝙ qñ aliquid ordinatur per si vel per dum vel q2 ꝙ tunc ar. a cõtrario sensu cõcludit vt põt declarari de dictione si. ff. de offi. eius cui mã. est iurisdi. l. j. §. huius rei qui vult ibi dicere ꝙ illa que sunt de mero imperio non possunt delegari. Idem per dictionẽ cum q2 nõ est dñia ff. de condi. τ de. l. qui ꝓmisit. Itẽ per dictionẽ dũ: quia idẽ videtur sonare. ff. de le. iij. l. qui concubinã. §. vxori.

2 Item dicit in dictiõe q2 ista nõ approbo hic: q2 nõ semper cõcludit vt ipsi dicebãt qñ fiebat per modũ cause finalis. q2 causa falsa de ꝓterito nõ viciat legatũ. ff. de cõdi. et de. l. demõstratio falsa. Sed non curo de istis que ipsi dicunt q2 idẽ posset dici in dictiõe donec. ff. de an. le. l. legatũ. Et ideo istud qđ dicitur de istis dictionib⁹ non tradit ꝑ modũ certe regule q2 idẽ posset euenire in multis aliis. τ iõ dicãt ꝙ cum istud posset euenire in multis aliis dictiõib⁹ in. l. nostra voluit dicere ꝙ nõ cõcludit ar. a cõtrario sensu. Sed istud nihil valet q2 si dicat ꝙ nullus q̃ extrahat vinũ extra regnũ idẽ dicerẽ itra regnũ. §. de eunuch. l. ii. et extra de cõmer. τ mer. l. mercatores. Et iõ si queratur vtrũ ar. a cõtrario sensu cõcludat vel nõ distinc. aut id quod principaliter ordinat vel disponitur disponit per modũ cause fi. tunc semp cõcludit ar. a contrario sensu cum ad nihil plus valeat nisi ad destructionem cause finalis et sic voluerũt dicere doctores in predictis dictionib⁹ qñ fit per si vl̕ ꝑ non vel per dum q2 ordinatur per modũ cõditiõis. ff. de ali. le. l. j. ff. si cer. pet. l. si pecuniã. τ sic intelligo iura que dicãt ꝙ qñ datur aliquid ꝓpter cãm finalẽ si causa nõ sequat nõ valet donatio q2 cessante causa cessat effect⁹. ff. de doñ. l. ij. in fi. ff. de iure dot. l. sed nisi. ff. de offi. ei⁹ cui man. est iuri. l. j. §. huius rei: aut illud nõ ponit ꝑ modũ cause finalis. Sed magis impulsiue τ magis gr̃a dubitatiõis tollẽde. Itẽ non cõcludit ar. a cõtrario sensu vt si do decẽ vt emas caligas certe nisi emas nõ e3 donatio τ hoc casu nõ cõcludit ar. a cõtrario sensu. ff. de dona. l. ij. ff. de cõdi. τ de. l. demõstratio falsa. §. falsa3. Itẽ τ nõ cõcludit qñ ponit gratia dubitatiõis tollẽde in. l. ista τ in aut. vt li. ma. τ aute. viij. coll. §. q2 non sic impij τ. §. de sum. tri. τ fid. ca. l. ij. in fine. τ iõ cũ maior dubitatio sit vtrum debeat fieri talis cõuenticula extra ecclesiã ꝙ intra dicã ꝙ non cõcludat istud ar. a cõtrario sensu q2 illa q̃ ponunt gr̃a dubitationis tollẽde ius cõmune non ledũt. ff. mã. l. q̃ mutuã. in prin. τ. ff. de reg. iu. l. que dubitatiõis. ADDITIO. vel dic ꝙ cu3 hoc ꝓcedit ar. a cõtrario sensu a defectu cause finalis si bñ. l. istã. intelligas vt hic in lec. τ ꝑ ia. Ray. Alio modo põt intelligi lex ista: q2 quedã sunt illicita de se iõ q2 ꝓhibita vt cõtra articulos fidei aliqđ facere vel cõtra fidẽ catholicã qđ sunt illicita q̃ non sunt ꝑmissa vt concilia non approbata. ff. de colle. illici. l. iij. ADDITIO. ar. ff. de verb. sig. l. probrũ. τ iõ pone ꝙ monachi alicui⁹

3 loci volunt tẽtare de negociis suis vel de correctiõe sui abbatis quẽ habẽt primo vadũt ad domũ alicui⁹ priuati de quo est ꝓhibitũ l3 intra ecclesiã sit permissum talia facere: τ tentare isto mõ põt loqui τ veromõ q2 inimẽdũ esset si fieret extra ecclesiã tale colloquiũ cõtra abbatez ꝙ a mala alia vel illicita deuenirẽt ꝓpter hoc est ꝓhibitum sicut est in oratoriis q2 si aliqs vellet facere oratorium in domo ꝓpria nõ posset sine licẽtia superioris. S3 in ecclesia sic in aut. vt nullus fa. ora. do. in prin. τ in autenti. vt iu. in aut. sac. iussio. non fi. v. coll. in princ. Istud eñi non est al's illicitũ: sed ꝓpter hoc non põt nec debet fieri qđ nõ est ꝑmissu3 τ iste est verus intellectus isti⁹ l. ADDITIO. Sed certe glo. intelligit legẽ istã aliter: sez in cõciliis ꝓhibitis de sui natura sicut hereticoꝝ et sic ꝓcedũt predicta quare lex ista habet duas lec. prout vides. Ray.

Lex.

1 Quisquis. qñ querit glo. si vasallus possit seruire feudo ꝑ substitutũ est hoc verũ ꝙ possit videt ꝙ non q2 istud incũbit persone τ ideo nõ poterit ꝑ aliu3 explicari. ff. de sol. l. inter artifices. ff. de statulib. l. statuliberi. §. de cadu. tol. l. vna. §. ne autẽ videt cõtra. §. de agẽ. in rebus. l. agẽtes glo. no. ꝙ possit seruire per substitutũ in feu. de feu. fe. c. vno alibi videt no. ꝙ nõ possit in feu. si de feud. cõtrouer. fuerit. c. si quis decesserit. Quid dicendu3 dico ꝙ possit seruire ꝑ substitutũ dũtamẽ sit ydone⁹ et sufficiens q2 non est electa industria sua q2 dat sibi τ liberis τ tunc ob contẽplationẽ persone qñ sibi soli datur. §. de cadu. tol. l. vna. §. ne autẽ. τ est tex. ꝙ possit per substitutum seruire in feu. de ꝓhi. ali. feu. per fre. c. imperialẽ. §.

2 firmiter statutũ est ibi latius scribit ia. Deinde tangit glo. aliã questionẽ. Pone tu eras aduocatus quidã baro dedit tibi feudũ vt seruires illi l. officio aduocatõis mortu⁹ est relicto filio layco filius vult retinere feudũ et vult dare dño ita bonũ aduocatũ sicut erat pater suus qui seruiat loco ipsius dominus vult ei auferre queritur quid videtur lex ista prestat arg. ꝙ non possit ei dñs auferre. Sed tu dices ꝙ nõ procedit ista questio q2 qñ salariũ debetur aduocato rõne patrocinij τ mouet vel nõ stat ꝑ eũ quomin⁹ ꝓstet patrociniũ q2 nihilominus ipse habebit salariũ sic in proposito ergo ꝙ non ꝓcedit arg. ff. loca. l. qui operas. ff. de variis et extraordi. cog. l. prima. §. diuus. dico ꝙ illa iura ꝓñt habere locum in hoc quod est solutum ꝙ tunc non debeat eis auferri. Sed in hoc ꝙ debetur ei dicerem quod non deberet habere in futurum: et sic intelligantur leges allegatas.

[b] Semper cõcludat. Addõ de hoc ꝑ bar. in. l. j. col. ij. et ibi alex. in. v. not. v⁰ si. huius rei τ col. iij. v⁰. oppono dicit hic. ff. de offi. eius cui mã. ẽ iurisd. doct. in. l. si vero. §. mulier. ff. sol. ma. τ in. l. q̃ test. §. mulier. ff. d tes sta. de quorũ autho. conse. sing. fuis in. v⁰. argumentum] a cõtrario sensu cũ. ij seq. τ bo. mes. Jaso nem in. l. q̃ pe cunie. col. j. ff. si cer. pete.

ADDITIO.glo.no.contra in.d.§.diuus.Ray.Quid dicendum dico ita ꝙ dominus feudū aduocato:alr dat nulla mentione facta de heredibus et tunc extinguitur morte aduocati q2 non est feudū proprie:sed est ꝑprius feudatū in feud.quis dicatur comes dux mar.§.j. ADDITIO. Sed certe ibi loquit̃ de feudo annuo in quo est spāle ꝙ non trāseat ad heredes quare dic ꝯtraxt de suc.fra.vel gradi.succe.in feu.cū simi.quare tene glos.et dic ꝙ poterit ꝑ substitutū seruire cū sit habilis ad succedendū in eo ꝛ ipm retinendū vt.l.fre.imperialē.§.firmiter ad.l.inter artifices tñ.per.l.nemo.§.xi.j.q2 seruet ꝑ aliuꝫ eque bonū ꝛ eiusdē ꝑcie per oia ꝛ sic videbit̃ eadē industria ar.ff.de duo.re.l.nemo.tñ ꝑ cū g cōcor.et hic vide ia.de bel.ꝛ.ff.de verb.ob.l.cōtinu⁹.§.ꝗ ab eo.Ray. Si autē dicit do tibi ꝛ heredib⁹ dicā ꝙ non debeat dn̄a eis auferre nec dēat heres seruire dn̄o per aliū aduocatum sed ſm artificiū ꝙ ipse habet ꝙ ei seruiat arg.ff.de ope.li.l.hui⁹ artificij vbi videt̃ casus de hoc.

Lex.

1 Interdicimus.no.ꝙ clerici et omnes alij inferiores vt dyaconi vl' subdiaconi vl' p̃sbyteri non debēt ludere vl' ꝑticipes eē ludi ꝛ hec facit cōtra illos qui iurāt q̄i amiserūt ꝙ nō ludent de vno anno ꝛ post non possunt abstinere.Sed credūt facere cautelā q2 tradūt pecuniā alicui qui ludat ꝑ eis vnde amissio ꝛ lucrū ad eos ꝑtineat 2 vel totū vel in partē q2 certe isti nō euitāt periuriū[a] ideo dicerē eos perinde ꝑiuros ac si ipsimet luderēt per istaꝫ aut.:illā isti fraude faciūt cū illud ꝙ nō possunt per se faciant per aliuꝫ.ff.de here.insti.l.necꝫ per se.ff.de vsuc.l. labeo ꝛ ille videt̃ facere qui per interpositā personā facit;qd̃ metus cā.l.si per impressionē.Itē no.ex vltimo dicto istius aut̃.ꝙ si aliquis de p̄dictis personis faciat cōtra dictā aut̃.et cōtenta in ea ꝙ ipse debet poni in monasterio per triēniuꝫ.Sed si eps videat eum penitenteꝫ 2 potest sibi remittere penā vt hic.Sed iuxta istud quero nunquid erit ideꝫ in quolibet alio iudice vt si tradiderit aliquē in exiliū ad certū tēpus vel in ꝑpetuū ꝛ videat eū penitentē vtrū ante tps in sn̄ia cōprehensum possit remittere sibi penā ꝛ dico ꝙ nō q2 penā quā sibi imposuit non pōt remittere.ff.de penis.l.relegati.ꝛ.l.in metallū. 3 et.l.ad bestias.ꝛ.§.de penis.l.penā ¶ Sed pone iudex tulit sententiā ꝑpter crimē aliquod relegauit aliquē sed retinet in sn̄ia ꝙ curia possit illum reuocare q̄ncunqꝫ voluerit ꝛ postea iudex vult eum reuocare post aliqd̃ tempus.quero vtrum nunqd̃ possit ꝛ videt̃ ꝙ non q2 q̄i iudex tulit sn̄iam et relegauit eū functus est officio suo.ff. de re iudicata.l.iudex.ꝛ.l.cum querebat̃ ꝛ ideo non videtur ꝙ postea possit aliqd̃ immutare ar.§.de sen.experi.re.l.j.et.ij.ꝛ per hoc iura supra in prece.opi.all'.nec ob. retētio facta in sn̄ia q2 illa retētio extendit̃ ad id tēpus in quo nullā potestatē habet sup negocio.sed postq̄ tulit sententiā non hꝫ potestatē.§.de fruc.ꝛ li.expen.l.terminato et ꝑ hoc videt̃.l.in fili.ff.de manu.tes.l.stichus seruus meus.ꝛ.ff.de re.corū qui sub tu.l.j.cum.l.se.et ꝑ hoc q2 in casu isto non videt̃ iudex fungi suo officio q2 ꝑ sn̄iaꝫ debet dirimere negociū.ff.cōi diui.l.in ħ iudiciū et §.de senten.que sine cer.quan.ꝑfe.l.j.ꝛ.ij. Sed ista sn̄ia non est certa quare dicā ꝙ possit eam declarare vel ad min⁹ ꝙ non valeat illa retētio facta ꝛ ꝙ iudex nō possit talem retentioneꝫ facere in sn̄ia facit ꝙ iudex posset sic ius publicū tollere ꝛ appellationē et posset fraudes plures cōmittere ꝙ erit incōueniēs ꝑpter ꝙ iudex ordinarius prohibet̃ ne sit arbiter.ff.de arbi.l.sed si seruuꝫ.§. si quis iudex.Quid dicendū cōtra seruat consuetudo et pōt approbari repellēdo iura cōtra q̄i dicat̃ ꝙ sententia est incerta et sic ꝙ non valeat dico ꝙ immo circa quia regulariter statim:sed mitigatio pene est incerta ꝛ ꝑ hoc faciunt iura quia si vendo rem si mihi placeat ꝙ res sit inēpta.§.certū tēpus valet venditio sic in proposito ar. ff.qui.mo.pig.vl' hypo.sol.l.iij.ff.pro emp.l.ij.§.si sub cōditione.ff.de act.et obli.l.obligationū fere.§.conditio igitur dicaꝫ ꝙ resolutio sn̄ie necꝫ mitigatio pene possit esse incerta et ꝙ iudex talem retentionē possit appone re probat̃ per iura similia.ff.de sol.l.modestin⁹.ff.de le. iij.si quis in princi.testamenti.§.miles.ff.de in iu.tes. l.si eius exheredato filio.§.si quis rem ꝛ hec ꝙ ipse retinet videtur potior sententia q2 ipse posset regulare ad tēpus.ff.de inter.ꝛ rele.l.relegatorꝫ.§.ad tēpus.ꝛ.§.solent ꝛ ideo videtur ꝙ possit talem modificationē facere.ff.de leg.§.l.si quis filio.ꝛ.ff.de inter.et rele.l.relegatorum.§.his qui relegant̃ ꝛ sic pōt fundari consuetudo nec ob.iura cōtraria ꝙ tollat̃ via appellādi q2 videtur attribuere potestatē vt arbiter dico ꝙ istud retinet sibi vt iudici non vt sibi priuato ꝛ iō pars potuit appellare si velit ei si non fecit imputet sibi ar.ff.§.si sepius in integrū restitu.postu.l.j.ꝛ.§.de appella.l.ei qui cū ibi no.ADDI. dicerē ꝙ ante illam reseruationeꝫ facit cū causa ꝛ possit aut sine causa ꝛ nō possit vt.ff.de fur.l.non pōt.ff.de iureiur.l.diuus.et ꝙ ibi per dy.ꝛ ad turp.l.j.§.sin autem. et ar.a speciali dicta.l.si quis.in princi.§.si miles.et qd̃ not.ff.de his qui not.infa.l.qd̃ ergo.§.pena grauior tu dic contra per dictū.§.sin autē ꝛ quod ibi no.nō ob.predicta q2 loquunt̃ quādo talis effectus applicat̃ tēpore sententie hic post ꝛ sic nullo mō possit ar.ff.de pen.l.finali.ꝛ.d.l.stichus.cum si.ꝛ de iurisdi.om.iu.l.cū qui.§.j.teneas ꝙ dixi.§.de test.mili.l.ꝛ militib⁹ et.ff.de iniurijs.l. diuus.non ob.d.l.modestinus.q2 loquit̃ in actu priuato hec in publico nō ob.l.si quis in princi.§.j.et.l.si qs. exheredato q2 loquimur in casu speciali vt pꝫ.ff.de test. mili.l.ex militari.igitur in contrariū est ius cōmune.vt ff.de.ll.l.ius singulare ad municip.l.si.in fine.Ray.

Lex.

1 Parabolani:quero nunquid impositio medicorum in aliquo pertineat ad epm ꝛ videtur ꝙ sic per.l.istaꝫ. Sed dico ꝙ lex ista loquit̃ in casu speciali ꝛ iō nō extēdit̃.Sed in alijs locis spectat ad presideꝫ ꝛ ad cōsules.ff.de decre.ab or.fa.l.j.et ibi no.glo.ꝙ lex ista loquitur in casu speciali.

Lex.

1 Si quis presbyter.quero in quo habeat effectum hodie ista lex dico ꝙ inquantū loquit̃ de monachis vel alijs religiosis non hꝫ effectum imo corrigit̃ per aut̃.nunc autem.ꝛ.§.ti.proxi.aut̃.ingressi. Sed in presbyteris habet effectū q2 possunt habere patrimoniū vt eo.l.sacrosancte.ꝛ aut̃.licentiā.Si aūt non habeat parētes ecclesia prefert̃ fisco q2 alr̃ haberet fiscus.§.de here.decur.l. j.et.ij.ꝛ.§.de bo.vac.l.bona vacātia ꝛ in hoc habet effectum.Sed dic ꝙ q̄i aliquis est curialis curia habet bona ꝛ prefert̃ ecclesie.Sed cōtra ar.ti.proxi.l.j.Sed dico ꝙ lex illa q̄i curialis expsse donabat mōasterio quo casu ecclesia excludit curiā. Sꝫ lex ista loquit̃ in illo qui nihil deposuit.ADDITIO.monasterio se dedicando 2 Ray.quo casu curia prefert̃ ecclesijs. ¶ Istud facit ad vnum.Pone aliquis tenebat a te rem in emphiteosim iste cōmisit delictū ꝑpter quod est condēnatus ꝛ bona confiscant̃:quero cui bona applicabunt̃ videt̃ per.l.istā ꝙ tu preferaris fisco.nec ob.si dicat̃ ꝙ propter delictuꝫ cōmissum in rē publicā bona publicātur dico ꝙ nihil facit q2 plus offendit dn̄m a quo tenet rem.et ideo videt̃ ꝙ dn̄o debeat applicari nō fisco ar.in feu.de ꝓhib.alie. feu.per fre.imperialē.§.illud.Quid dicendū dico ꝯtra per legē istam q2 fisco applicabit̃ ar.ff.de dam.infe.l.si finita.§.si de vectigalibus.ff.de bonis li.l.si in libertinum.ff.de bo.dam.l.cum ratio.§.si in libertinū. Sed si fiscus erit emphiteota priuati nec erit incōueniēs q2 q̄i potest.§.de colla.fun.pa.l.vltima ꝛ de fun.rei pa.l.fina. 3 et de fund.patri.l.fundi et ibi glo. ¶ Sed nunquid in hoc casu tu dominus poteris dicere fisco ꝙ vendat alicui priuato qui sit tertius emphiteota et videtur ꝙ sic: quia deterior facta est conditio tua cum ipsum non possis habere quando vis ad prestandum ideo ꝙ emphiteota debeat tibi prestare et videtur ꝙ sic.ar.§.de procura.l.quecunqꝫ.ꝛ ar.ff.de fideicom.li.l.cum vero.in prin. Quid dicendū videt̃ cōtra ꝙ ipsemet fiscus habeat per seipsum seruire ar.§.de bo.proscrip.l.fi.ꝛ pro hoc allego

[a] Non euitant periurium. Adde albe.de rosa.hic tenere de directo oppositū.ꝛ refert.ober.de bo bis etiam hic idem tenere. Idē albe.d ro sa.in.ij.pte sta tu.q.xv.vers. qd̃ si statuto caueat̃ opi.tñ istius videtur iustior.quā sequitur raphael.bict alex.cōsi. lxvij.in fi.vo. quinto.

tibi.l.quã alis specialiter allegaui que loquit in emphi. ecclesie.tñ idẽ dico in emphiteota priuati in aut.de ali. et emphi.ir.coll.§.si vero contigerit.t in.§.i.t dit.l.de iure emphi.l.finali in fi.t ibi reputo cãm q debeat dare aliũ emphiteotã qui rem teneat loco sui:q: potẽtiorib⁹ pares esse non possum⁹.ff.de alie.iudi.mu.cã facta.l.ij.

Tex.

1 Si qua per calũniaz. In glo.vltima qñ dicit q facit ar.q q percutit clericũ viciosuz non incidit in canonẽ. Nã ita est q si aliqs percussit clericũ ipso iure est excõicatus. Pone ergo q tu pcutis clericũ intonsum nunquid a es excõicatus⁹ vult dicere glo.q nõ t p ea facit.ff.de iniurijs.l.itẽ apud labeonẽ.§.si quis virginẽ.ff.loc.t conduc.l.si quis ignorãs. Sed videt ctra q: qñ aliquis b habet animũ delinquẽdi⁹ nõ attẽdimus ppositũ sed factũ ff.de fur.l.vulgaris.§.si quis t de iniurijs.l.cuz qui.§.j. 2 Quid dicendum si queras vtrum ille qui percutit clericum intonsum incidat in canonẽ distin.aut ille qui percutit scit eũ esse clericũ:t tunc dico q est excõicatus lz nõ deferat tonsurã q: qui certus est certiorari nõ debet.ff. de act.empt.l.j.in fine.Et licet dictus clericus sit in culpa q: non defert tõsurã tñ tu percutiẽs es in dolo t dolus prepõderat culpe.ff.ad.l.aquil.l.si obstetrix in fi.et co. ti.l.si putator.Si autẽ ignorabat ipz esse clericũ tunc nõ est excõicatus:sed nõ excusatur pter ignorãtiã ab iniuria sed punitur sicut si alij iniuriã intulisset t hoc probo:q: si percutio te t credebã habere patrẽ t tu eras te neor tibi actiõe iniuriarũ. Sed si credebã te pa.fa.t nõ es t tunc nõ teneor patri tuo sed tibi sicut in pposito ar. ff.de iniurijs.l.cum qui nocẽtẽ.§.si. ADDITIO.t de hoc.ff.loc.l.si ignorãs. t extra de sentẽtia excõicatiõis. 3 §.si vero aliquis. Ray. ¶ Sed pone q ego non pcutio corpus clerici sed cũ gladio pcutio sibi robã quero nunquid sum excõicatus perinde ac si tangerẽ corpus eius videt q sic q: corp⁹ videt facta iniuria qñ vestis scindit. ff.de iniur.l.sed est questiõis in prin. Itẽ pro hoc in ista materia q: si qs percutiat vel faciat iniuriã presbytero est excõicat⁹ in aut.de sanctis.epi.§.si qs autẽ cũ sacra.t tunc tenet iniuriarum si deferãt vestes ipsoz ad iniuriã ipsoz in aut.de sanctis.epis.ir.coll.§.oĩbus.et p hoc q idem iudiciũ est de vestib⁹ t persona.ff.de pecu.l.cũ iniurie in prin.cum.l.se.t.ff.de bo.dã.l.diu in fi. Itẽ p hoc ff.de testa.l.ad testiũ in fi.vbi dr q idẽ si rumpant sigilla testi.sicut si rũperẽ testiũ.t p hoc.l.notabil q: si aliqs cõmittat cõtra vestes principis tñc.l.iul.maiestatis acsi in persona prin.cõmisisset.j.de vesti.olobe.t aur.lib.xj. l.temperẽt in fi. Quid dicendũ dico q ista iniuria pp quã aliqs excõicatur cõcernit corpus t iõ dico q nõ sit idẽ de vestibus.qñ non est idẽ de cõprehẽso t apprehẽsibili ar.ff.de reiu di.l.sacra.ar.ad rationem.ff.de le.iij.l. argẽto.t.l.libroz.§.fi.ff.de suppel.le.l.iij.§.i.Et q nõ debeat esse idẽ ius qñ aliquis facit iniuriã persone clerici t vesti.probat hoc.l.ff.ad.l.ro.de iac.l.ij.§.corpoz.t p hoc rõ.l.q: pena excõicatiõis cõcernit factũ certũ q: nõ omnis iniuria facta clerico inducit excõicationẽ.vt si vocas me latronẽ vel ribaldũ ex hijs tu nõ es excõicatus. igitur requiratur factũ qd tangat persona t ideo dicaz q nõ habeamus facere aliquã fictionẽ q: in factis nõ cadit fictio.ff.ex q.cau.ma.l.deniqz.t.l.nec stiliter t.ff. de cap.t postli.reuer.l.i bello.§.facte.t.ff.de sol.l.q res §.mihi rome.Et q hoc sit verũ pbat.nc quid in flu.pu.l. j.§.an flumiet de hoc alibi.l.in impẽsa funeri q cõcernit tñ corpus vel locũ vbi ponit t non extẽditur vltra licet fiat gratia funerãdi.ff.de reli. et sump.l.funeris ipensa in fine.t ideo dico q aliud est dicere q fiat iniuria persone t aliud in persona. Et ideo dico q qñ prescindunt vestes fit iniuria persone. sed quãdo persona tangit fit iniuria in psona.t ideo dico q habeat locũ actio iniuriarum.t hoc dicit.l.ff.de iniu.l.sed est questionis. Nec ob.l.que dicit quod idẽ est si aliquis persone faciat iniuriam sicut si vesti. Dico q ibi agitur de puniẽda iniuria. non de pena imponẽda.nam diceres q si aliquis daret

a ¶ Es excõicatus. Adde gl. in.l.si ignorãs ff.loca.t in.l. itẽ apud labeonẽ.§.si qs virginẽ.t ibi bar. ff.de iniur.t panor.in.c.j. nu.v.t qd ibi notaui in apostil.ad eũ.l.in⁹. ipso facto extra de aposta. t gemi.c.j.nu. ij.t ibi etiã dixi in apostil.ad eũ in ver.ipso iure.d vi.t ho. cle.li.vj.

b ¶ Animũ delinquendi. Et est rõ.q: animus nocendi nõ psumitur. glo.in.l.flumi nũ.t ibi bar.in j.oppo.ff.de dã.infect.plene pbar.cepo. in trac.de ser. vrba.c.xxix.t c.liij.Joan.de imol.in.l.si in meo.de aqua plu.ar.pau.de cast.in.l.alt⁹. de serui.vrba. pred.t alexa. cõs.clxxij.volu.ij.

vnam alapã clerico q magis punit q si vestes prescinderet. Nec ob.alia iura q: loquũtur in hijs qui non sunt astricti iuris. Nec ob.l.j.de vesti.olobe.et au.dico q bene habet locũ.c.l.sed non punitur eadẽ pena. Sed dicitur in.l.attendendũ. Nec ob.l.ff.de testa.l.ad testiũ.dico q ibi est eadem ratio.t iõ idẽ ius puniatur pinde ille qui frangit sigilla testamẽti sicut si ipm testiũ frãgeret. 4 Ad aliud quod dicit glo.q litteris sit credenduz.quero nunquid littere cuiuslibet iudicis sit credendum.distin. aut loquimur in casu in quo iudici si pñs esset crederet an si episcopus diceret ille est clericus meus.t tunc dico q credatur lrĩs eius vt hic cum suis cõcor.t.ff.de offic. presi.l.diuus.de publica.l.si publicanus t.§.c.l.si quis in hoc genus. Si autem circa illa circa que iudici nõ crederetur si iudex presens esset tunc non creditur ei⁹ litteris.vt si iudex mandet in suis litteris q talis psona pertinet ad talem t ideo mandat q sibi tradatur certe non credetur litteris ar.j.si per vim vel alio modo.l.si.in fine t extra de proba.c.quoniã contra falsam t.j.de arbi. l.ne in arbitris.§.primo.t.ff.d offi.procõ.t.l.nequaqz §.vbi decretũ. et est ratio q: non debet plus auctoritatis habere littera alicuius q persona in aut.de instru. cau.t fi.§.si quis.cum ibi no.colla.vj. ADDITIO. facit quod dixi vbi de cri.agi opoz.autẽ.cõtra.in prouincia.in questione quarta. Ray.

Tex.

1 Cum clericis. Allegat.l.ista q nisi actor habet plures iudices ipse possit eligere coram quo magis velit litigare.ff.de eo q cer.lo.l. non vtiqz.§.j.t hoc non est verũ in scholaribus:q: ipsi habent plures iudices t est electio eorũ corã quo velint cõueniri:t est contra ius ecclesie t priuilegiũ ipsoz scholarium vt.j.ne filius pro patre. e aut.habita sup vbo ɔsuetudie⁹ in gl.qñ dicit p esculẽto 2 t poculẽto:per quẽ modũ debet sc.iudex circa talia habere no.ff.de offi.procõ.t le.l.solent Sed pone clericus cõuenitur p laycũ clericus hz pstare minores sportulas nunquid laycus habebit illud priuilegiũ videt q non p istũ tex. Sed dico cõtra ar.j.de fruc t li.expẽ.l.fi. nec obstat ille tex. q: intelligitur qñ layci litigãt inter se. Sed qñ clericus cũ layco vel ecõtra habẽt easdem sportulas prestare nisi equalitas in iudicijs obseruet ar.j.de fruc. t litis.expẽ.l.fi.et.j.de proxi.sa.scri.l.in sacris.cũ simili.

Autentica.

1 Sed hodie. Quero quid sit siliqua dico q pt esse genus monete vt dicit glo. Sed qñtum habent hodie prestare clerici q: non possumus scire per istas siliquas pt dici q quattuor silique faciebãt octauã partẽ aurei sicut t habemus in illo qui pstabat vsuras pro pecunia t fructibus:ita q debeat prestare vnã partẽ aurei in aut. ad hoc que est in cor.vnde ista sumit nulli creden. agri. §.sin autẽ.colla.iiij. Itẽ habes q executores pro execu2 tione facienda deberẽt accipere certã summã. ¶ Sed quero nunquid agrico.ad requisitionẽ partis possit vt executor facere executionẽ.t dico q nõ nisi habeat mãdatum a iudice ar.j.de cohar.l.i.li.xij.et in aut.de qsto. v.coll.§.si non aliqui.t ar.l.istius cũ clericis.t.j.de exhibẽ.reis.l.fi.cum ibi no.in glo.licet tamẽ hodie quãdoqz super hoc seruientes abutantur.

Autentica.

1 Generaliter. Sciẽdũ q satisdatiões iudiciales sunt quattuor quedã q vocant rẽ ra.ha. alia iudi.sol.alia iudi.sisti. alia de pscqnẽda lite. Prima est rem ra.ha. t illa prestat pcu. cũ dubitat de mãdato.j.de pcur.l.j.t ibi propria materia. Alia est que appellat iudi.sol.t ista olim prestabatur aliter t hodie aliter. Olim prestabatur illa cautio quociẽs nomie quis cõueniret hodie tñ ille qui suo noĩe cõuenitur nõ prestat istã satisda. sz iste solũ q cõuenit nomie alieno. Unũ si dñs cõstituat procura.ipse debet satisdare pro eo.insti. de satisdat.§.sed hodie.ff. iudi.sol.l.ad defendendũ.t.j.de satisda.l.vna.§.primo. t sub isto vocabulo iudi.sol.tria continent primo q ipse defendet causam t non cõmittet dolũ.t ad quod verbũ sonat

e ¶ Ex cõsuetudine. Adde q: iste post tex. videt iniuste q sportule huiusmodi exigantur a clericis imo videt clericos nõ teneri ad aliquas sportulas cũ illas ius canonicũ reprobet e.cũ ab homine extra de vi.et ho.cle. que tñ ẽt qũis cõsuetudine introducẽte nõ debent vt no.gl. sing.in cle.ii⁹ tutũ.de elect. quã ad hoc p sing.alleg.lodo.ro.sin.suo. xviij.incipi.ca sicut q ius canonicum.t an to.cor se.sing. sua l ver.sportule. Sed potes dicere hic esse cãm veneilatoz in foro laico nec l aliqua causa ex q iure canonico debeat decidi quo iure ciuile quod sportulas nõ reprobat.vt in auct. de iudici.§.ne aũt.cũ se est l hoc casu seruãda vt not.in.c. qñ clericis. et ibi dixi in apostil.ad panor. extra de fo.cõpe.Pau.d ca. consi.xlviij.et Alexan.consi. lxxvi.vol.iiij. t feli.in.c.ecclesia sancte marie col.xxxiij.vers.quintus casus. extra d consti.

sonat id in quo erit cōdēnatus istud probaš.ff.iu.sol.l. iudi.sol.l.in clausula cōcedēdū tñ est φ quidā dixerunt φ istud habet locū qñ per v̄ba iur.limitata sit p̄missio. Si autē quis diceret promitto solui iudi.tunc solū illud quod esset iudicatū teneretš soluere τ φ sub hoc v̄bo sol ui iudicatū non cōtineatš tñ sicut si dicat iudi.sol.p̄bāt: q2 nisi sunt v̄ba sumpta cū certa solēnitate. si v̄ba post ponerētur totus actus viciaš.ff.de vulg.τ pu.sub.l.ij.§. prius. Itē q2 hec habem⁹ in v̄bo possessionis q2 bo.po. ius significat.ff.de bo.pos.l.iij.§.bonoꝝ. Sed si dico possessio bonoꝝ hec tñ designat factū.ff.de bo.pos.in prin.l.iij.ff.de offi.ei⁹ cui mā.est iur.l.cognitio.§.vt bo norū. Et ideo cū solū ius statuat talē satisda.per talia verba non debēt extēdi.ff.de ver.obl.l.quicquid astrin gende. Quid dicendū dico φ illi q̄ dicūt hoc nitūtur ista verba dicere inani subtilitate: q2 nō est curandū de ver bis quorū effect⁹ est nullus.J.q admit.ad bo.pos.l.si.et de donat.l.verba supflua τ hoc probo q2 qñ tu p̄mittis iudic.solue.vel ecōtra non est dubiū φ tria continētur q2 si offeras te defensioni titij et p̄mittas de iudi.solue. τ post te absentas ne cōtra te iudiceš.dico φ tu teneris perinde ac si esset cōtra te iudicatū ex illa clausula de nō defendēdo.ff.de cōdi.τ demō.l.iure ciuili. Idē ē de clau sula de dolo malo.si per dolū feceris ne cōdēneris.ff.de arbi.l.ita demū.ff.de edē.l.vbi argētarius.§.j.τ iō dico φ qñ tu promittis soluere iudi. φ istud nō est ex vi ver boꝝ sed ex rei necessitate τ p̄ hoc sunt.ll.expresse.ff.de preto.sti.l.ij.et insti.de satisda.§.j.τ ideo idē est si p̄mit tat procur.rei iudi.sol.sicut si p̄mitteret solui iudic. Ter tia lex est iudicio sisti.τ istā habet p̄stare reo suo nole cō tentus vt cōpareat dieb⁹ τ horis sibi p̄ iudicē assignan dis.τ de ista habes.ff.si q̄s cau.p̄ totū.actor aut nō pre stat talē φ p̄misit iudi.sol.sed re⁹ p̄stat.J.de satisd.l.vna τ reus prestat istā.tūc demū qñ nō possidet imobilia.ff. qui satisda.cog.l.sciendū in prin.τ de ista loquiš.l.cū de ricis super qua fundatur ista auš. ADDI.pe.hic cōtra τ verius. Ray. Alia est cautio q̄ appellatur de sequēda lite differt a iu.sol. et iudicio sisti: q2 ista prestaš ex par te actoris vbi hoc probaš. Alie prestātur a reo vt vidisti
2 §.iij.l.allegata. Sed iuxta istā quero vtrū cautio p̄steš
a ab actore ad requisitionē partis[a] vel nunquid iudex ex suo vero officio dȝ facere vt presteš videtur φ ad requi sitionem partis presteš q2 iudex non debet aliqua sup plere de facto vt.J.de satisd.l.vnica.τ.ff.iure iur.l.iusiu. τ ad pecunias.ff.de no.ope.nū.l.de pupillo.§.qui nun ciat.de dam.infec.l.iiij. Quid dicendūȝ videš φ iudex ex suo officio debeat facere prestare sine requisitione ptis τ hoc videš dicere auš.cum dicat executorib⁹ prestatur.τ pro hoc.ff.rem pu.sal.fo.l.j.et hoc dicit tex.in auš.vnde ista sumiš de litig.vij.colš.§.ad excludendas.in scđo di
3 cto. ¶ Sed q̄ro iuxta id qđ est in littera qñ dicit φ ca ueat de soluenda decia pte litis.q̄ro quare dixit de deci ma magis q̄ de alia. Debes scire φ ista auš.est inducta ad terrorē calūniose agentiū q2 aliquotiens vocabant aliquos in iudicio ad terrorē τ dicebāt φ hoc poterant facere sine pena q2 nemo inuitus agere cōpellebaš.J.vt nemo inuitus in rubro τ nigro.et iō imperator volēs ex cludere talē calūniā statuit hec qñ dixit de decima alia ratiōe.τ ibi forte q2 sepius eueniebat q2 nō p̄t reddi ra tio necessaria: sicut nec in vsucaptiōe: nec in p̄scriptiōe in quib⁹ non pōt bona ratio reddi: q2 statuiš tale tēpus Sed quia non oim τc.de.l.non oim.vel pōt reddi ratio q2 ita princeps voluit.τ ideo obserueš.ff.de consti.prin. l.j.insti.de iure na.§.sed quod principi.vel q2 ita cōiter vtebatur.ff.de po stu.l.j.§.pueritia. Vnū tñ dicerēȝ φ si reus plus expēderet in lite q̄ sit decima ps φ illud con sequaš nō ex auš.ista sed ex illa cū a vict⁹ victori.J.de lit. cōtest.autē.offeraš.τ.J.de iudi.properandū.§.sin autē. Et pro hoc est tex.in auš.de exiben.τ intro.reis.§.san cimus.colš.iiij. Si aūt minus expenderet q̄ sit decia ps dicerē φ tunc lucrareš p̄pe calūniā actoris. ADDI.τ hoc sentit hec glo.in fo.cōtrarij ad aurēti.libellū et auš.
4 quod fieri. Ray. Sed nunc quero nunq̄d ista cautio ha beat locū causa appella.τ dicūt quidā φ non p̄ istā auš. cū loquaš.in principali causa τ p̄ eis videš tex.J.de ap. l.eos.§.fi.et p̄ hoc q2 cautionib⁹ inutilib⁹ nō est vtēdū. ff.de procur.l.nō cogendū.§.fi.τ.ff.vt le.no.ca.l.hec sti pulo.§.diuus. Sȝ ista cautio est inutilis q2 p̄sequaš ap pellationi nō cōmitteš. Aut prosequaš τ tunc nō cōmit tetur et nisi rōne mei interesse τ tūc potius interest mea φ nō prosequaris q̄ si p̄seq̄ris q2 si non p̄sequaš rema nebit firma sniā q̄ τc.ar.ff.de p̄cura.l.nō cogendū in fi. ADDI. Et male vt in glo.τ pe.ia. Ray. Quid dicendū dico φ habeat locū hec cautio in cā ap.sicut in cā princi pali fatigādi vt in auš.de litig.§.sancimus.viij.colla. Sed eadē est ratio in causa ap.vel fortior vt vides quotidie q2 multotiēs appellatiōes inducūtur ad diffugia. ergo dico φ a simili debeat p̄stari. Item q2 p̄s pōt interesse appellāti.J.de ap.l.ampliorē in pri.τ qñ p̄uo. nō est ne. l.omnē honorē in p̄n.cū ergo sit eadē ratio.dicā idē ius statuendū ar.ff.ad.l.aquil.l.illud de iure patro.adigere §.q̄uis. Itē q2 nihil debet licere actori quin liceat reo. ff.de regu.iur.l.non debet. Sed actor pōt petere a reo si appellauit rite remoueaš cautio in cā ap.ff.de fideiu. l.grece.§.τ post litē in auš.de his qui ing. ad ap.v.colš. circa prin.et ideo dicā φ idē sit qñ actor appellauit. nec ob.l.eos.J.de ap.in glo.q2 lex illa intelligitur φ cautio nō presteš de p̄sequēda ap.corā iudice a quo ē appella tū tñ corā iudice ad quē est appellandū: debebit p̄stari cautio vt remoueaš dicta satisdatio.τ isto modo intelli go allega.l.eos.de appel. ADDITIO concor.hic pe.
5 Ray. Sȝ circa hec quero nunq̄d si p̄cedaš corā arbitro vel iudice cui⁹ iurisditio p̄rogaš an habeat locū hec cau tio de p̄seq̄nda lite vt si ego τ tu cōueniam⁹ vt litigem⁹ co rā aliquo nō iudice nr̄o: vtrū habeat locū ista cautio vi detur φ nō in cor.vnde sumiš. Sȝ gl.h̄ no.ꝫ φ hēat locū ista cautio. Sed alibi dixit φ corā arbitro non debeat prestari.ff.de arbi.l.j.cū glo. ADDITIO. Sed certe ibi tenētur ad ea q̄ hic no. Ray. ¶ Quid dicendū dico si queras nūquid hec satisdatio de p̄sequēda lite habeat locū corā arbitro vel iudice cuius iurisditio p̄rogaš di stin. Aut queris an habeat locū quo ad penā iudicis et dico φ nō q2 iudex non pōt p̄uidere postq̄ ptes veniūt spōtanee corā eo nec ipse posset eos cogere. τ sic loquiš iste tex.in fi.τ in cor.vnde sumiš in auš.de litig.§.ad ex cludēdas in fi.viij.colla.expresse ponunš hec verba. Si autē queras quo ad satisđ.ad req̄sitionē rei.tūc dicerē in arbitrio φ si pena p̄missa nō ascenderet vsq3 ad deci mam partē litis.hec cautio haberet prestari in eo quod deest.vt si peto a te mille τ cōpromisimus nos in titium sub pena.c.tunc si dem libellū τ requirā cautionē de lite prosequēda τ decimā partē litis: tunc q2 pena est minor q̄ decima pars litis tūc reus poterit petere φ p̄uideaš in hoc qđ non est prouisum: q2 arbitria sunt redacta ad
b instar iudicioꝝ[b].ff.de arbi.l.j.τ iō dicerē vbi nulla pe na ē p̄missa: si aūt pena ascēderet vsq3 ad decimā partē litis: tunc dicerē φ nō debet prestari hec cautio τ sic pōt loqui glo.cōtra.J.de arbi.l.j. ADDITIO. opponit gl. hic de equitate posset tolerari de iuris rigore non ar.ff. de arbit.l.nō distinguemus in prin.quare opi.pe. videš tutior.ar.ff.de arbi.l.diē proferre.§.si quis litigatorum cōtra opi.glo. Ray. in iudice cuius iurisditionē debet p̄ rogari dicerē φ reus requirat eū φ debeat facere talēȝ cautionē.ff.de cōdi.τ demō.l.hec scriptura.ff.de seruit. vrba.pred.l.si domus ¶ Sed quero nunq̄d hec cautio habeat locū si actor a quo petiš cautio de p̄sequēda lite possideat immobilia. Et dicerē φ nō habeat locū.ff.q̄ satis.cog.l.sciendū in prin.et ideo videš φ equalitas sit signāda.J.de sntē.et li.expē.l.fi.breuiter dico φ excusaš a prestatiōe fideiussorū vt dicit lex illa qui satisda.cog. l.sciendū in prin. Sed tamē dico φ debet prestare iura toriam cautionē vt dicit auš.ista in fi. τ hec de isto pun cto. ADDITIO.pe.hic cōtra τ melius imo glo.meli⁹ ar.ff.de dam infec.l.qui bona.§.si quis. q2 certe ibi loq̄ tur in cōtumace in cautiōe p̄stāda hic secus cū legis beneficio excuseš ar.ff.de vsuris.l.si quis solutioni.et.l.

[a] ¶ Ab actore ad requisitiōeȝ partis. Ego te nerē partē affirmatiuā que istū mot⁹ hoc fundamento. Certum est φ cautionē dȝ p̄stari nisi petatur.l.fi.§.j.ff. quoꝝ lega.fm ricbar.de Sa ly. in quodam suo cōsi incī.li cet statutū disponat.τ eum dē in.l.peto.§ fi.τ ibi pau.de cast.in lect.pa duana.ff.de lega.ij.τ vbi ampliat etiā si a statuto requiratur. Idē no. alex.cōsi.lxxvij volu.iiij.τ de for.talis cautionis vid spe. in ti.de satisd. §.fi.in princi. τ.§.iiij.

[b] ¶ Ad instar iudicioꝝ.adde spe.in ti.de sa tisda.§.viso.v̄. sed pone.τ.§. i.v̄si.sed nūq̄d arbiter τ in ti. de alleg.τ di spu.§.satisdare.versi.sȝ nūq̄d arbiter τ de libel.cōcep.§. restat videre. v̄si.sed nunq̄d corā arbitro τ in ti.de p̄ba.§. fi.v̄si.hoc quo φ τ seq.τ in ti. de arbi.in p̄n. τ.§ differt.v̄si. arbitriū.τ v̄si. itē sm̄eū.τ ple nissi.bart.in.l. lȝ si seruus.et melius.§.sȝ et si filius.v̄si.sȝ cōtra hoc oppono.ff.de pe cu.vbi decla rat qualiter h̄ intelligaš.τ in quibus casib⁹ differant τ in q̄ bus conueniāt. vide spe.vbi s̄ palle.§.differt vsq ad v̄s.po ro quedam.

sciendum. Tu teneas cum pe. propter diversitatem rationis quam ipse assignat inter actorem et reum et quod differunt penes ratio nem debent et penes unius censuram differre. ut. l. adigere. §.
7 quamvis. ff. de iure patro. cum simil. Ray. ¶ Sed quero nunquid habeat locum hec constitutio in iudice delegato videtur quod non quia loquitur in ordinario ut hic. Item quia iudex de legatus ante litem contest. non habet iurisdictionem in auth. de exhi. reis. §. si vero eandem. coll. v. et ideo videtur quod antequam sit iudex non possit facere ut prestetur talis cautio. Quid dicendum dico contra cum sit eadem ratio et quando dicatur quod ante lit. contesta. non habet iurisdi. Verum est nisi quo ad illa sine quibus non posset iurisdictio explicari in auth. de litig. §. omnem vero. et ideo cum sine satisdatione non posset commo
8 de iudicium terminari. dico quod habet locum ista cau. ¶ Sed quero nunquid in causa reconventionis habeat locum ista cautio de lite prosequenda. et de refundendis expensis videtur quod non quia videtur provocatus iste qui reconveniret. et ita quodammodo necessitas et ideo videtur excusatus a tali cautione. et pro hoc videtur. l. in alia materia. ff. de iureiur. l. iusiurandum et ad pecunias. l. ait pretor. ff. quod quisque iu. l. fina. Quid dicendum dicerem contra quod eadem ratio vel fortior venditet sibi locum. nam ista cautio ut est hodie sepissime dictum prestatur ad excludendam maliciam calumniose agentium ut in auth. de litig. §. ad excludendas. Sed ita potest calumniari iste qui reconvenit sicut ille qui agit et ideo plura contra istos reconvenientes statuuntur que not. in auth. de execu. et his qui conveniunt et reconve. vij. coll. §. fina.

Lex.

1 Decernimus. Lex ista facit contra multos religiosos qui usurpant reliquias alienas[a] et ipsas
2 exaltant mirabiliter non debet fieri sine licentia summi pontificis vel alterius superioris qui habeat potestatem et pro hoc. ff. de reli. et sump. fu. l. ossa. et l. divus licet hoc anno fecerint contra
2 hoc illi canonici de sancto saturnino. ¶ Iuxta l. istam quero. pone in aliquo loco sunt aliqui religiosi. non habent aliquem locum eis competentem nunquid petentes eis loca competentia assignentur. ADDITIO. si amici vel eis non dare cogantur. Dico quod sic et hoc innuit littera cum dicat quod non desint eis domus religiose et c. et pro hoc favor religionis. ff. de reli. et sum. fu. l. si quis sepulcrum in prin. et pro hoc quia favore utilitatis publice compellitur quis vendere rem suam. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. l. ij. in prin. et hoc habemus de scholaribus. C. de stu. li. ur. ro. l. una. §. l. li. xj. Et istud pridie dicebam contra dominium istarum scolarum ut augeret alias domos et ampliaret scholas quia non poterant recipi scholares quod curavit facere ar. d. l. alleg.

a ¶ Reliquias alienas. fa. ad hoc. cle. §. j. et quodlibet notat cardi. de pui.

Lex.

Quisquis. No. quod illi qui sunt in religione sunt magis in requie quam alii et intellige quo ad negocia secularia non quo ad alia ut dicit alibi tex. difficilis est vite mutatio que cum animi fit labore in auth. de mona. j. colla. §. sancimus. Item not. quod contra illum qui intrat religionem remanet actio salva. et potest hoc intelligi quod intrabat monasterium non poterat habere proprium. Dicerem in aliis autem qui non possunt habere proprium. dicerem quod non haberet hic locum cum ipso ingressu se et sua deo dedicaverit. ut. C. de sacrosanc. eccle. auth. ingressi. sed contra monasterium dicerem quod possit agi pro ipso.

Lex.

1 Nulli licere. Vides quod hic tractatur de executoribus testamenti. et ideo circa hoc moveo aliquas questiones. Primo quero quis appellatur executor in testamento. et est sciendum quod multimode isti appellantur. quia nudum ministerium exequendi voluntatem defuncti eis mandatur ut. C. de exhi. tri. iudi. l. executorem. Alibi ut rome dicuntur commissarii. ff. si cui plusquam per. l. fal. l. illud. et. ff. ad treb. l. lucius. §. menia. et possunt dici commissarii quia testator committit eis exequendam voluntatem suam in terra vocantur spondarii in chatelonia vocantur manumissores. sed non curo de nominibus sed de effectu quia habent exequi voluntatem defuncti

2 ¶ Iuxta hoc statim quero utrum executores dati in testamento per testantem compellantur esse executores. videtur quod sic sicut quis compellitur esse tutor vel cura. ff. de mune. et hono. l. si quis magistratus insti. de satis. §. j. et ij. In contrarium videtur quod nemo compellitur suscipere administrationem alterius. C. de procur. l. invitus. et per hoc. l. specialis. ff. de ven. inspi. l. j. §. finam autem. et pro hoc quod not. auth. ut li. ma. et a. viij. coll. §. j. Quid dicendum. Iuxta istam questionem et vocat tali distin. aut iste cui commissa est executio testamenti agnovit legatum sibi relictum et tunc compellitur exequi voluntatem. et sic habeo in tutore. ff. qui. ut indig. l. post legatum. ff. ubi pu. edu. debe. l. j. ff. de reli. et sump. fu. l. si quis sepulcrum. eodem titu. l. at si quis. §. si cui funeris. Si autem non cognoverit legatum sibi relictum. tunc non compellitur suscipere administrationem ut in turibus. C. pro secunda parte alleg. arg. in rone. ff. de cur. bo. dam. l. ij. §. queritur. ADDITIO. scz precise sed causative sic ut in auth. hic posita et in cor. unde sumitur. et de hoc per ia. de bel. co. tit. §. si quis oratorium. Si tamen recepit administrare compellitur implere. quia quod ab initio voluntarium et c. ff. man. l. si mandavero. §. fina. et de reli. et sump. fune. l. at si quis. §. si cui.
3 Sed iuxta hoc quero nunquid executori dato in testamento per testatorem detur actio. et si detur que datur et distin. aut est datus ad pias causas sicut pro redemptione captivorum vel alimentis prestandis. et tunc datur sibi offi
b cium iudicis pro actione. ut in l. ista et. ff. de alim. leg. l. alio. Et sic potest intelligi glo. hic posita quando dicit quod habet conditionem ex l. vel officium iudi. Unde credo quod pro alimentis habet conditionem ex lege. Sed pro aliis credo quod habet implorare officium iudicis. ff. de an. le. l. quintus mutius in fine. ADDITIO. ia. hic alter et videtur quod melius nec ob. l. quintus. in fine. quia ibi non nascitur actio ex testa. hec. sic. Ray. Si autem queras de executore aliorum legatorum. et tunc talis nullum habet remedium. Sed si heredes sponte volunt tradere debet distribuere. ff. ad trebel. l. lucius. §. venio. ff. de le. ij. l. si titio in prin. et ibi in glosa no. et sic vides quod executor non habet remedium in casibus similibus. Sed in aliis casibus est remedium quod legatarii petant legata ab heredibus actione ex testamento Sed pone quod executores sunt dati et sunt legata ad pias causas et sic habet actionem. Sed pone quod heredes solverunt legatariis nunquid sunt liberati. Videtur quod non quia testator voluit quod fieret per executores et ideo videntur fecisse contra voluntatem testantis. ff. de manu. testa. l. contra voluntatem. C. pro emp. l. ij. Quid dicendum. dico quod sunt liberati: quia testator ad hoc dedit executores ut eius voluntas melius impleretur. Et ideo cum voluntas eius sit impleta. de nullo alio est querendum ar. ff. de exce. do. l. si opera. ff. de pigno. acti. l. solutum. §. solutam. Ad quod. ff. de ma. l. iiij. Quid plura. l. videntur de hoc speciales. ff. de bo. liber. l. si libertus. §. j. et. ff. de do. prele. l. ij. §. idem iulius. eo. titu. l. pater. §. sed si prius quam. cum ibi no. ADDITIO Et de an. le. liberto. §. largius. et ibi per do. et in casu converso. et de
4 pro. dire. ff. de leg. ij. l. si quis fun. §. certam. ¶ Sed iuxta premissa quero pone testator constituit suos spondianos et dixit ita. do eis potestatem agendi: petendi: vendendi: et alia faciendi pro exequenda voluntate mea. quero nunquid in hoc casu detur eis actio in casibus in quibus alias non haberent ut quia non erant legata pro alimentis. et videtur quod sic: quia testatoris voluntas est servanda. in auth. de nup. iiij. coll. §. disponat. et ideo propter expressionem videtur quod possint vendere res ipsius sicut dicimus in tutore. C. de inter. ma. inter tu. et pu. l. si tutor pro hoc. C. quando decre. non est opus. l. ii. et ibi videtur hoc expedire glo. ff. de ali. et ci. le. l. alio. et pro ista parte faciunt. ll. quia mandatum testatoris remanet post mortem. ff. man. l. si quo non re. §. fina. et. l. se. ADDITIO. et hoc tetigit hic glo. per. l. si a pluribus in prin. ff. de leg. j. Ray. ¶ Quid dicendum crederem quod in casu in quo de iur. alias non datur actio quod propter potestatem datam a defuncto quod non possit agere nec invitis heredibus vendere bona. ¶ Sed in casu in quo habent potestatem a iure tunc possunt agere. Et sic intelligo glo. alleg. que hoc dicit quia in illis qui non habent iuris adminiculum non possunt agere. et

sic intelligo

b ¶ Officium iudicis pro actione. Imo videtur quod habeat actionem per ea que no. Bal. in l. id quod pauperibus. coll. v. j. co. bart. in l. alio. ff. de ali. et ciba. leg. et paulus de ca. cons. cxlvj. Et idem dicerem in casu alimentorum scz. bar. in l. quidam. § si scriptis. et ibi bo. dec. ubi dicit quod hic act. datur ff de lega. j. et in l. si quod declinandum. C. e. ubi dicit quod habet act. sicut heres vel cons. pro quo est glo. in l. in cuius. §. mens ff. ad trebel. vs de oio. Alex. cons. clxvj. vol. sedo.

sic intelligo all'.que hoc dicunt.q2 in illis qui non habent iuris adminiculum nõ possit agere.quod pbo q2 non põt testator facere quam leges in suo testamẽto locũ habeant ff.de ope.li.l.cerdonẽ τ de leg.j.l.nemo põt.de admini. tuto.l.quidã decedẽs.τ hoc apparet q2 nullus põt agere nisi ille cui dentur.vel nisi ille qui habet mandatũ ab illo cui debet. Sed executori nudo non dent nec habet mandatũ a legatario cui dent.nec testator hoc põt facere.q2 sibi non debet.Sed ipse facit ꝙ debeat et ideo ꝙ non possit agere arg. pro eõe.ff.de reg.iur.l.nemo.et ꝙ non possit agere facit ꝙ tutores vt dixi τ cur pñt agere q2 habẽt adminiculũ iuris.Et inter illos pono executores ad pias causas deputatos. Sed in alio nudo executore qui non habet officiũ a lege approbatũ non valet mandatum a testatore.et p hoc facit ratio iurium.ff.de ma. testa.l.stichus de iure dot.l.si ego.§.si res.τ de hoc habeo.ll.expressas q2 mater nõ poterat eẽ tutrix.C.de test.tu.l.iure nostro.τ licet testator hoc dicat ꝙ administrat nõ põt q2 nõ habet a.l.potestatẽ sic in pposito.ff. de negoc.gest.l.qui aliena.§.ꝗꝗ.ff.ad treb.l.iutius.§. menia.qui videt hoc dicere si bene attendat.τ ideo dicã ꝙ nihil faciat volũtas testãtis postꝙ nõ sunt d iure suo approbati ad agendũ. ADDITIO. contra.g.facit.l. j.et quod ibi no.j.qñ decre.opus non est. Sed respõde ꝙ ibi lex vltra processit pmissiue τ sic gl.dicte.l. videtur alio male dicere τ hoc ibi not.cõtra glo. Ray. ¶ Iura ibi contra allegata remota sunt q2 tutor τ curator vt dixi habẽt legitimã potestatẽ administrãdi a.l.approbatam.τ ideo q2 cum isti sunt nudi ministri qui pro tãto vocantur ministri q2 habẽt solũ nudũ ministeriũ exequendi voluntatẽ defuncti. Non añt dico ꝙ omnis nud' minister si testator aliquã tibi rẽ legaret τ p' rogaret te de restituendo q2 vult in te dominiũ trãsferre τ iõ dico habes actionẽ.ff.de le.ij.l.si quis titio.et.l.impator in pn. Et ideo dicerẽ ꝙ si testator diceret sic.lego tibi talia bona τ volo ꝙ ipse restituat tali τ tali.tunc dicerẽ ꝙ ipse vt fideicõmissarius possit agere contra heredes alis non. ADDITIO.cõtra g.facit de leg.j.l.si a plurib' in pn.
5 sed ibi non est nudus minister vt ibi dixi.S. Ray. ¶ Sz iuxta hoc quero nunquid isti executores habeãt aliquã cautionẽ prestare q2 ista questio est gñalis.distinc.Aut queris nunquid ipsi executores teneant cauere cum fideiussoribus.ADDITIO.certe ibi nõ erat nudus minister vt ibi dixi τ dico ꝙ non tenent nisi appareant suspecti.ff.si cui plusꝙ.per.l.fal.l.diuus.τ est tex.qui facit istam distinc.ff. de an.l.liberto.§.largius. Aut queris nunquid habeant cauere heredib' de indẽnitate τ dico ꝙ sic vt si executores petãt legata hñt cauere de indẽnitate.pstanda heredib'.ff.de leg.ij.l.si a plurib' in prin. τ.ff.de dote prele.l.ij.§.j. ¶ Si autẽ queras d alia cautione ꝙ̃ de indẽnitate. Tunc aliquo casu illa legata vel pars legator sperant deuenir ad heredes τ tunc dicerẽ ꝙ debeat cauere de restituẽdo.ff. de ali. et ci.leg.l.iij.§. j.Si autẽ nõ sperat ꝙ aliquid reuertat ad heredes tũc dico ꝙ nõ teneant cauere.ff.de ali. τ cib.leg.l.pecunie.τ
6 l.diuus.τ.ff.qñ di.le.ce.l.firmio.§.j.in fi. ¶ Sed iuxta istud quero nũquid executor teneat reddere ratiões.et videt ꝙ nõ q2 orphonatrophus. ADDITIO. vt hac l.vbi cum omni τ plenius dixi.C.eo.l.id qd.et ibi teneas cum pe. Ray.Quid dicendũ dico ꝙ teneat reddere ra-
a tionem τ in dubio statur suo iuramẽto[a] τ hoc no.glo.ff. si cui plusꝙ.per.l.fal.l.diuus.Ar.pro illa glo.j. d dona. l.si quis pro redẽptione.§.fina.ff.de bo.auc.iudi.l.j.§. fina.et posset dici ꝙ ipse artaretur ad iurandũ distributionem faciendã in aut.vt hi qui oblig.se habere perhi. res mino.v.colla.in fi.τ est expressũ in simili distributore.j.de ero.mili.an.lib.xij.l.per hãc. in pri. Et istis sum contentus de materia executoria. ADDI.de qua plenius per pe.C.e.τ id qd.τ per spe.de instru.edi.§. nunc vero.et p ia.de bel.in.d.§.si quis oratoriũ. Ray. Lex.

1 SI quẽquã. Vides in.l.ista prohibet ne quis det pecuniã ad hoc ꝙ eligat ad dignitatem. Sed pone ꝙ clericus nõ dedit pecuniã sz quidã amicus suus vel cõiunctus ipso insciente[b] queritur quid erit hoc casu.glo.dicat alibi ꝙ statim sicut scuit debet adire superiorẽ vt ille sibi cõfirmet si alibi videat ita not. in aut.de sanctis.episco.ix.coll.§.si quis añt episcopus. et potest fũdari q2 videt quis in dolo nisi abstineã ab hoc q2 dolose factũ est.ff.de excep.do.l.ij.§.circa.τ.ff.de edi li edic.l.quid sit fugitiuus.§.idem. Ad qd.ff.de acquir. re.do.l.põpo.in fine.τ.j.de incestis nup.l.qui contra legatum.cum simi. ADDITIO. de hoc not.ff.ad.l.iul. de ambi.l.j.et.j.ad.l.iul.de ambi.l.j.et no.pe.et ideo dic vt ibi not. Ray.

Autentica.

1 CAusa. Primo quero sup primuz dubiũ glo. de quib' cõtractibus intelligitur ꝙ agatur contra monasteriũ de contractibus mona-
c chi[c]. Et dicit gl.ꝙ p illis qui erant antea celebrati nõ pro alijs quos postea celebrauit Et rõ est: q2 iste ingrediẽs religionẽ reputat mortu'.j. eo.l.deo nobis.§.j.Et ideo cum bona veniãt ad monasterium vt.C.eo.aut.ingressi dico ꝙ monasteriũ tenetur vt heres sic habeo in fisco.j. de bo.prescrip.l.si vt ppo nis ad.l.iul.de vi. publ.i.l.ij.ff.de fideiussoribus.l.inter eos.et fm hoc dicemus ꝙ heres est statiz creditoribus obligat'. vt.ff.de acquir.here.l.p herede.τ.l.gerit. Ita dicam in proposito ꝙ monasteriũ iure hereditario tenetur per iura allega.Quid dicendũ dico ꝙ propter monasterium non tenet iure hereditario. Sed est dissimilitudo inter heredẽ τ monasteriũ. nam monasteriũ non habet bona principaliter sed ex quadã consequẽtia per ingressum monachi. Sed heres non curat de alio nisi vt adeat hereditatẽ q2 statim efficitur dñs.et ideo nõ põt repudiare aditũ nisi sit minor.vt.j.de acqui. her.l.sicut. ¶ Sed quãdo aliquis ingredit monasteriũ põt exire si sibi videatur τ in hoc est dissimilitudo. τ ꝙ nõ sit idez in monasterio τ hereditate.hoc dicũt iura manifeste.ff. de cap.di.l.ij.in princi.τ.l.tutelas.§.fi.τ hoc habem'.j. in patre arrogatore:q2 si quis arrogetur pater arrogator debet filiũ defendere aliter fieret missio in possessione bonorũ insti.de acqui.per arrogã.§.fina.τ sic dico ꝙ monasteriũ possit abstinere si nolit te defendere. Et qñ dicitur ꝙ post agnitionẽ non põt cõtrauenire nisi p beneficium restitutionis.et sic loquũtur cõtraria. Sed hoc monasteriũ agnoscat bona subsequẽter τ non principaliter ar.ff.de in integ.resti.l.non solũ in fi.et ideo illa ratione qua habet personã habebit bona τ iõ non obligatur vt heres:τ habes simile alibi.ff.de separati.l.j.l.fi.τ sic dico ꝙ monasteriũ potest bona istius tenere τ ꝙ tũc debeat satisfacere creditorib' τ alijs. Si autem velit dimittere bona dico ꝙ tunc liberat. Sed quid erit de contractibus post ingressum celebratis.dicit glo.ꝙ non tenetur:q2 omnia bona sunt monasterio quesita τ iõ non potest monasteriũ obligare.q2 ius alijs quesitũ sine facto suo tolli non potest.j. de in.fi. lib.x.l.j.et pro hoc.ff. de contra.ta.l.si post mortẽ.ff.de pac.l.fina.et p hoc habeo.l.specialẽ quã poteris iũgere ad glo.ff. de cap.di.l. ij.§.ait pretor τ probat per idẽ alterius.l.q2 pater arrogator tenet de cõtractibus post arrogationẽ per filiuz arrogatũ celebratis saltiz de peculio.ff.de pecul.l.in ar
2 rogatore τ ita credo ꝙ dixerit veruz. ¶ Sed iuxta hoc q̃ro nũqd habeat locũ istud l.monachis habẽtib' administrationẽ sicut priorat'. Et videt ꝙ sic per.ll.alle. Sz expedio me breuiter et dico ꝙ si monachus sit prepositus alicui administrationi vel actui tunc ipse teneri potest cõueniri p illo actu q2 videtur ppositus circa illa q̃ incumbũt illi administratiõi ar.ff.de iuri. iudi.l.ij. et de procur.l.ad rem τ.l.ad legatũ.et per hoc q2 dñs tenetur pro seruo qñ est prepositus alicui administrationi.ff.de insti.acti.l.cuiciq3.§.nõ tamẽ. τ pro hoc.ff.de re iudi.l. quidã consulebãt in fi.q2 omnia videtur cõcessa que cõcernunt administrationẽ ar.pro hoc.ff.ad macedo.l.sz iul.§.ꝗꝗ.et tangit glo.alibi similẽ questionẽ q2 si sit pmissum monacho ꝙ sit in studio videt etiã sibi pmissum ꝙ possit agere τ cõueniri.vt not.ff.de iudi.l.si longius.
3 §.j. ¶ Sed nũc est videndũ de modo pponẽdi actionẽ

C iiij

a ¶ Stat suo iuramẽto. idẽ tz bal. hic col. iij.lodo.ro.in l.quoties.ff.d fatisda. cogn. τ Spe.in ti.de instru. edi. §. xiiij.versi. xij. τ versi.xlvij.et ibi Jo.and.in addi.ad eum. Ego tñ putarem limitãdũ d vt pcedat in minimis cũ g es q̃ no.bal.in rub.j.de fide instru.in vlti. charta. τ in l. id qd pauprb' colli.j.j.eo. et pen. de castr. consil.xv.

b ¶ Ipso inscientẽ. q̃ro hic d qõne exorbitã ti. Utrum hoc possit tolis repetere illã pecuniã vel impẽsas quas symo niace fecit.τ cõcludo ꝙ nõ.vt p glo. no. in.l. qd vltr.ff. de neg.gest.quaz ad hoc reputat no.ant.cor se.sing.sms.in ver. symonia. τ no.panor.in c.bone. el.ij.τ ibi notant in apostil. post Andr. barba. extra d postu. prela.

c ¶ De contractibus monachi. Adde bal.q.vj.in au etẽ.ingressi et ibi bar.τ doct. C.d sacrosanc. eccle.τ l auct. si qua mulier eo.ti.Card. in cle.iij.q.vj. de procu.τ meli' in cle.j.§.quia vero.q. vj. de de sta. mona. et inno. in. c. cũ olim extra de priui.

glo. dicit ꝙ potest concipi libellus contra monachū sed monachus nō respōdebit sʒ monasteriū vel possuʒ agere contra monasteriū. Est ne hoc verū. pone ꝙ tu factus es monachus τ ago cōtra te ꝓ debito quo es mihi obligatus nunqd possuʒ formare libellū contra te. videt ꝙ non: q2 tu exutus es ab oibus bonis. ff. de arbi. l. item si vnus. §. j. Idez est in cap. di. ff. de capi. l. ij. in prin. l. tutelas in fi. Quid dicendū sustineo glo. ꝙ possit formari libellus τ institui actio cōtra ipsuʒ. sed ipse est insufficiēs ad defendendū se. cum reputet mortuus: sed abbas dabit licentiā vel faciet ipsum defendere: q2 monachus cōuenie batur olim vt in. l. ista. §. j. τ. s. eadē le. quisqs in fine. Sed hodie est immutatū de iure autē ꝙ cōueniant corā episcopo vel corā layco. ergo cum sup hoc immutetur quis respondebit oportet ꝙ remaneat ꝙ possit formari libellus cōtra ipsum. j. de ap. l. precipimus. §. fina. in autēti. de admi. offic. in fac. appel. iii. coll. §. fina. et ꝓ hoc tex. aut. de sanctis. epi. ix. coll. §. si quis aliquē. Nec ob. iura alle. qn dicit ꝙ ipse habet aliqua bona. respondeo remanet obligat⁹ ciuiliter. Nec ob. capitis diminutio q2 ipse nō videt capite diminutus. sed potius ad meliorem statū venisse. s. eo. l. quisqs. et ideo dicā ꝙ postq̄ concipit libellus cōtra ipm. Alias poterit respōdere cū ipse non habeat bona. Sed tu dices hoc est incōueniēs ꝙ detur libellus cōtra vnū τ ꝙ alius respōdeat. nā hoc non debet fieri. j. de fideicō. li. l. fi. ff. cōi diui. l. vt fundus. Dico ꝙ non est incōueniēs: q2 ille qui respōdet represētat personā eius contra quē agitur. et ideo ipse videt respondere sicut esset si cōpareret per ꝓcura. quod posset j. de sen. τ inter. om. iu. l. j. ff. de mega. ge. l. liberto. §. fi. τ per hoc quedā l. notabilis: q2 si agat contra pupillu3 et appareat de auctoritate tuto. qd si post feratur sententia cōtra tutorē valeat sentētia q2 tutor est pro pupillo. licet contra pupillū esset lis cont. debet dicā in ꝓposito ar. ff. de cincti. l. si ideo. §. j. Et sic intelligo qd dicat glo. ꝙ causa fit cū monacho et respōsio per abbatē sindicū. Sed pone ꝙ ago cōtra collegiū ad qd peruenerint bona nunquid ꝓcedit libellus glo. hoc dicit. s. eo. aut. sed hodie. §. hec actio est ne verū. Credo ꝙ sicco ista adiectione. ꝙ si ipe noluit defendere ꝙ fiat missio in possessionem bonorū vt. s. tetigi in alia questione. et pro hoc insti. de acqui. per arrogā. §. fi. et. ff. de capi. di. l. tutelas cum similibus.

Autentica.

1 Clericus in glo. Vides ꝙ glo. enumerat hic aliquas causas ex quibus pōt agi corā ciuili iudice. Ego dico idē si de causa feudali agat que est apud pares vel apud ordinariū terminanda. In feud. an apud iudicē vel domi. questio feu. termi. c. vno τ de prohi. ali. feu. c. imperialē. ADDICIO. concor. archi. extra de cleri. cōiu. c. j. li. vj. a Ray. Nam corā iudice seculari ᵃ debet agitari talis questio non corā iudice canonico. ¶ Idē esset si reali actio 2 ne agat ꝑ tex. s. e. ti. l. de his. ¶ Sed nunqd cleric⁹ in reali actiōe habebit priuilegiū vt corā suo iudice cōueniatur. Faciunt aliqui. ll. nam si agatur rei ven. datur priuilegium clericis vt breuius lis terminetur. et ꝙ de plano penitus cognoscatur vt ipsi possint vacare diuinis. vt in cor. vnde sumit. et. s. eo. l. omnes. qui vbicūqʒ. Sed ista ratio est in reali τ personali ergo dicā in vtraqʒ idē ius statuendū. ff. ad. l. aquil. l. illud. et pro hoc q2 in personalibus clerici habēt priuilegiū ne cōueniatur corā iudice seculari. ergo idē dicā in reali ar. ff. de censi. l. vltra. §. fi. ¶ Quid dicendū dico contra ꝙ in talibus nō gaudeāt priuile. et ita seruatur de cōsue. Et probat q2 tale priuilegium datur persone. ergo dicā ꝙ in personali act. solū habeat priuilegiū non qn pro re cōuenitur. ff. de publi. l. imperator. ff. de nego. gest. l. qui aliena. in fi. ergo dicā ꝙ non habeat priuilegiū in realib⁹. nam sequeret incōueniens ꝙ episcopas cognosceret de re que non est in territorio suo: quod esse non debet. s. eo. de his clericis. et pro hoc induco tex. specialiter de pala. sac. lar. li. xij. l. viros. nec ob. casum facere cōtra quod probo: q2 in quolibet loco vel quasi sunt iudices seculares. non tamē sunt episcopi in quocunqʒ loco nec officia τ ideo magis faciliter poterit questio de re expediri coraʒ iudice layco: q̄ coram episcopo. nec ob. l. viros. q2 hoc facit ibi benignitas pricipis ꝙ ytalici sunt immunes et hoc intelligo qn realis actio est principalis. Sed si esset consequens vt si clericus obligauit mihi omnia bona sua τ agam ypothe. contra ipm tunc dicerē ꝙ licet agā ꝓ re consequēti ꝙ questio ista corā episcopo vētilaretur. τ cū hoc psona dicatur esse principalis τ ypothecaria sit accessoria τ accessorium scdm principale regulatur. ff. de reg. iuris. l. cum principale. Et hoc dico ꝓ tāto ne apud diuersos iudices pro vna re litigetur q2 hoc esset incōueniēs. ff. ex qui. cau. ad eū iu. ea. l. j. τ. ij. τ ꝓ hoc due. ll. q2 nō possum tibi obligationē iure pignoris acquirere. ff. de pig. acti. l. per liberā. Sed si mutuo ticio. c. nomine tui τ stipulatori res ipsius tibi sunt obligate: licet principaliter non posse tibi pignus acquirere. j. per quas per. no. acqui. l. cum per liberā. vt in aut. vt oēs obe. iudi. prouin. v. coll. §. hec cōsiderātes. Et per. ll. istas teneo ꝙ super ypo. nō agatur corā iudice seculari qn clericus cōuenitur sed coram episcopo. ADDICIO. Idem videtur etiaʒ in primo dicto. ar. ff. de iudi. l. nō alias. in fi. l. et hodie ē expeditum per aut. statuimus. que statim sequit que dicit ꝙ non. j. τ iu. reali. et ita g. male dicit vt dixi. s. eadem. l. de his. Ray.

Lex.

1 Omnes. §. hoc nihilominus sciendū ꝙ quedaʒ sunt vocabula que vident idem sonare τ differunt. Primo habemus procura. et est ille qui gerit aliqua negocia de mandato diuer. ff. de procur. l. j. in prin. Item habem⁹ defensorem τ est ille qui defendit aliuʒ. s. eo. l. cum clericis. §. primo τ scdo. Unde yconomus vel syndicus pōt dici defensor. τ habemus actorem τ ille dicitur dupliciter. vno modo actor cōstitutus a collegio vel vniuersitate sicut quādo municeps vel municipiū habent aliquē actorē. Et dicitur actor qui certat litē. ff. quod cuiusqʒ vniuer. lex item corū. §. decuriones. τ. §. idem decreuerit. Item habemus tutorē qui pōt actorē cōstituere suo periculo cum auctoritate iudicis insti. de cur. §. finali. j. de aucto. prestā. l. j. et est differentia inter actorē cōstitutū a tutore τ actorē constitutū ab vniuersitate: q2 actor vniuersitatis non cauet de rato sicut cauet cura. datus ex cōsensu creditor. Sed actor datus a tutore cauet rem ra. ha. glo. dicit alibi ꝙ actor a tutore cōstitutus cauet si nō cōstet de decreto iudicis. Sed actor collegij non cauet qn tamē constet de mādato. licʒ dubitetur de decreto. Sed istud nihil est: q2 decretuʒ nihil aliud est q̄ mandatū. ff. qd cuiusqʒ vniuersi. l. item corū. §. j. ADDICIO. No. ff. rem ra. ha. l. actor. Ray. Quid dicendū. l. Intellige. l. q̄ hoc dicit simpliciter. q2 actor datus ab vniuersitate non caueat de rato: sed cōstitutus a tutore. ff. de tuto. τ cur. da. ab his. τc. l. ei qui. in fine. insti. de tutel. in prin. Sed administratores ciuitatis habent voluntatē vniuersitatis τ mandatū vt apparet. j. de decu. lib. x. l. nominator forma. τ in aut. de defen. ci. iij. colla. §. interim. τ id dico ꝙ cum tutor pupilli sit impeditus ꝓpter negocia et constituit actorē ille actor nō videt esse periculo pupilli: sed tutoris. et ideo si actor velit aliquid facere nomine pupilli debet cauere de rato ꝙ pupillus maior factus ratū habebit. Sed in actore vniuersitatis secus q2 ille cōstitutus est ab illis qui habent potestatē vniuersitatis. ff. quod cuiusqʒ vniuersi. l. itē corū. §. si decuriones. τ ideo ꝙ non habet cauere de rato. cum non habeat voluntatem pupilli: quod est cōtra. l. ff. de admin. tuto. l. qd vulgo. Sed dico ꝙ non est ita q2 ipse habet administrationem a. l. vel a decreto iudicis q2 inuitus cōpellitur. vt. l. alleg. Sed in actore a tutore cōstituto est secus q2 ipse inuitus non cōpellitur sicut procur. vel cura. bonorū. vt ff. de cur. bo. dā. l. ij. §. queritur. τ. j. de ap. l. precipimus. ADDICIO. Est ergo ratio quia actor vniuersitatis agit eius mandato τ periculo. Actor vo tutoris ei⁹ mandato τ periculo non pupilli. Ray. ¶ Deinde habemus 2 syndicū et est proprie ille qui habet rem a pluribus agēdi τ defendendi

a ¶ Coram iudice seculari. Adde immo. in c. versi. in glo. sua in ver. conseruatus. ò so. cōpe. fel. in. c. ceteris. col. v. vsi. q si in loco extra de iudi. bal. in sua marga. in ver. clericus. vsi. xxij. et lodo. ro. sing. suis in ver. feuda. versi. licet clericus.

di τ defendēdi in causis presentib⁹ τ futuris τ iō differt ab actore qui tm̄ ad lites presentes datur. ff. qđ cuiusq₃ vniuersita. l. si ita. §. sed hec oia. Sed que est ratio inter istos duos casus: textus reddit ratonē ꝙ actor nō daꝭ ad futuras causas: q2 decretū non se extēdit ad futura. ff. de iudic. l. non queadmodū. Sed tu dices ꝙ eadē est ratio que in vniuersitatis syndica. Dico ꝙ quedā ꝑmittitur ꝓcuratio litiū. ita ꝙ eorum officiū recipit denominationē ab illis. vt in actione que ab agēdo. τ ideo dico ꝙ istud officiū non pōt se fundare super futuris sed solum super presentibus. Sed aliud est in syndico: q2 syndicus dicitur quasi singulorū causas dicens. nō ꝙ agat pro singulis. ADDICIO. Unde actor dicitur ab agēdo. syndicus a dicēdo. Ray. ¶ Sed q2 a pluribus cōstitutus τ ideo q2 vigore officij pōt agere legitime: dicam
3 ꝙ aliud sit in actore τ aliud in syndico. ¶ Itez habem⁹ yconomū τ vocaꝭ yconomus cui administratio rerū ecclesie cōmittitur. vt. s. e. l. iubemus. §. j. τ hic in presenti. §. Et de istis oībus habes. j. de ꝓcur. l. iij. ¶ Sed quero an in cōstitutione syndici vel actoris requiraꝭ decre-
a tum iudicis ordinarij illi⁹ loci.ᵃ glo. dicit ꝙ requir. ff. qđ cuiusq₃ vniuer. l. nulli. τ eo. ti. l. item eoꝝ. §. actor. et fundo partē istā q2 non habemus aliquē actum qui geraꝭ ab vniuersitate quin requiratur auctoritas superioris. vt in seruis manumittēdis. j. de ser. reipu. l. iij. τ in vēditione rerū ciuitatis. in auꝭ. de sen. ci. iij. colla. §. item nullus dubitat quin requiraꝭ consensus in ven. rerū ciuita. vt. j. de ven. re. ciui. l. vlti. ergo non poterūt actiōes intētari sine auctoritate superioris: q2 panificātur. ff. de iure deli. l. ait ꝑtor. §. j. τ ꝑ hoc sunt. ll. ff. vt in pos. le. l. municipio. per quā quidā voluerūt determinare. τ. j. de lega. lib. x. l. si quid extraordinariū in fi. τ. l. vlti. τ ideo videtur ꝙ decretū requiratur. Quid dicendū dico ꝙ in cōstitutione syndici vel actoris requiriꝭ decretū: sed non iudic. sed ipsorū superioꝝ decurionū vel consulū: τ hoc dicerez licet ipsi consules non haberēt iurisdictionē: q2 ad ipsos pertinet talis cōstitutio q2 dicit. l. ꝙ nulli l₃ tales constituere nisi lex vel ordo eis ꝑmittat. ff. qđ cuiusq₃ vniuer. l. item eorum. §. si decurionū. τ qđ ipsi cōsules apponāt decreta habes. j. de decurionib⁹ super rubri. lib. x. τ not. in. l. j. τ. ij. et pro hoc q2 in maiori periculo ipsi decernūt sine preside vt est in regimine personarū que in omnib⁹ rebus ꝑferunꭍ sicut supra. e. l. sancimus in fine. Sed in constitutione medici ciuitatis ipsi possunt decernere: ergo multomagis in exercitio actionū. ff. de decre ab or. fa. l. j. Item pro hoc q2 si requireret decretū iudi. or. vt in constitutiōe syndici τ etiā in dissolutiōe vt in autē. de nup. iiij. colla. §. j. τ. §. hoc quoq₃. τ in auꭍ. de defen. ciui. iij. colla. §. τ iō habentē. Item ꝑ hoc tex. q2 per decretū decurionū talis syndicus reuocaꭍ. ergo ab eis ꝯstituiꭍ sine preside. ff. qđ cuiusq₃ vniuersi. l. item eoꝝ. §. actor. τ ideo dico ꝙ decretū consulū in tali cōstitutione sufficiat. ff. de neg. gest. l. ex facto. ff. ad tre. l. omnibus. nec obst. iura in contrariū: q2 non reperiꭍ aliquis actus qn requiratur consensus superioris. Dico ꝙ verū est in preiudicialib⁹ causis. Sed de exercitio actionū. j. de decur. l. ob
4 seruare. ¶ Nec ob. si dicas ꝙ postꝙ res non pōt alienari nec acōmodari q2 panificantur. Dico ꝙ lex illa que hoc dicit intelligitur sm̄ suam rationē: q2 qn̄ aliquis est institut⁹ τ dubitat verū sit soluēdo vel non. non pōt res alienare nec actōes intētare q2 deliberat: τ ista est ratio illius legis de qua multi sepissime arguūt et pessime. ff. de cu. bo. dā. l. j. τ. ij. τ. ff. de here. insti. l. si quis instituaꭍ.
5 τ de suc. edic. l. j. τ. ij. §. j. et. ij. ¶ Sed aliud ē sicut tutor qui non ꝓhibeꭍ propter defectū administratiōis. Sed prohibetur vendere hoc nisi faciat coram pretore: nec prohibetur actiones exercere. τ ideo prohibetur ꝓpter defectum cause vt est in generali ꝓcuratore. ff. de sol. l. q̄ hominē. §. ij. τ. ff. de procur. l. ꝓcurator totoꝝ. ADDI. Aliter respōdet glo. τ doct. in dicta. l. ait ꝑtor. Ray. nec ob. l. municipiū. q2 actor non erat ibi cōstitutus decreto pretoris: τ referꭍ quo ad missionē possessionis non quo ad actoris constitutionē: τ sic intellige verba hic posita.

Nec ob. l. si quid extraordinariū. j. de leg. li. x. q2 dico ꝙ magis facit pro ꝙ contra. q2 ibi loquiꭍ de actu extraordinario valde: non de constitutiōe actoris vel sindici. et ideo diciꭍ ꝙ iudex extraor. nō debet se de illo actu intromittere cum ad superiorē pertineat: τ sic nihil facit contrarium. ADDICIO. de hoc dicimus. j. de procura. l. neq₃ g. pōt. omnia predicta. ff. qđ cuiusq₃ vniuer. l. j. et. l. nulli. et. l. item eorum. Ray.

Autentica.

Sed episcopalis dignitas. Ista auꭍ. videtur absurdū concludere videl₃ ꝙ habeat libros nec potest dicere ꝙ ante habuerit quia hic tex. prohibet in auꭍ. de sanctis. epi. ix. coll. §.
1 prohibemus. Quid dicendū. Possemus dicere ꝙ illud qđ dicitur ꝙ ipsi non debēt habere liberos intelligamus de naturalibus solum vel aliter ꝙ illi qui habent liberos non debent esse episcopi τ hoc verum si alij reperianꭍ ydonei. Si autē non essent alij eque ydonei tunc dicerem ꝙ posset esse episcopus lic₃ haberet fi
b lios ᵇ vel filias. τ sic intellige. ll. cōtrarias. ADDICIO ar. ff. de mune. τ ho. l. gradatim. §. quotiēs cum similib⁹ Sed certe hic loquitur de filijs episcopi: sed de epō qui est filiusfa. et sic verba g. non sunt hic necessaria imo loquitur ibi de filio episcopi in fi. auꭍ. vn̄ g. bn̄ dicit Ray.

Autentica.

1 Licentiā. Pone dubiū esse de quibus rebus acquisierit. Certe in dubio dicerē ꝙ de episcopatu vt dicit glo. τ pro hoc. j. de dona. inter virū τ vxo. l. etiā. τ. ff. de dona. inter virū et vxorē. l. quintus mutius. Et sic non ob. j. arbi. tu. l. si defunctus intelligaꭍ in tutoribus q̄ possunt negociari. Sed isti non debent negociari. j. eo. l. repetita circa finē vel alter. Quidā sunt administratores q̄ tenentur reddere ratiōes. τ ideo si diues sit factus est pre
2 sumptio ꝙ de bonis eius quesierat. Sed pone ꝙ aliq̄s pauper clericus factus est iudex alicuius loci: demū factus est multū diues. quero vtrū presumaꭍ quesisse et vi
c detur ꝙ a iudicatura quesierit ᶜ et ꝙ illa bona fisco applicantur. j. de iur. fis. l. de fensionis facultas. lib. x. Sed ego non teneo me cum glo. q2 iste iudex potuit negociari. vt. j. de contrac. iudi. l. vna. τ. ff. si cer. pe. l. presidis. et ideo dicam ꝙ presumaꭍ in se quesisse. non ob. l. si defunctus. nec. l. etiam. j. de dona. inter virum τ vxo. q2 mulier quecūq₃ habet presumiꭍ habuisse de viro nisi ostēdat se aliunde habuisse. τ hoc ꝓpter malā suspitionē tollēdā. Et sic dicā in isto ꝙ ex iudicatura non ꝑsumatur q̄sisse sed de suo. vt. d. l. si defunctus. vt mala suspitio tollatur ar. l. alle. j. de dona. inter virū τ vxo. l. quintus mutius.

Autentica.

1 Omnia priuilegia. pone ita. l. sunt anni τ amplius ꝙ ꝑuilegia studij parisieñ. sunt ꝯcessa huic studio tholosano ꝯtingit ꝙ q̄da₃ papa cōcessit studio parisieñ. aliqua ꝑuilegia noua: q̄riꭍ num q̄d illa videātur etiā cōcessa studio tholosano. videꭍ ꝙ sic per. l. istam. Et hoc voluerūt quidam determinare per. l. istā. τ pro hac parte facit generaliter dictū. ergo dicam ꝙ ad futura extendaꭍ. ff. de seru. ru. pred. l. si seruitum. Et pro hoc q2 si aliquis obliget bona sua gn̄aliter etiā futura sunt obligata. j. q̄ res pig. ob. po. l. fi. τ hoc idem est de societate. ff. pro so. l. ea vero in princi. Quid dicendū dicerē ꝙ tm̄ intelligaꭍ de illis que tunc habebat. ff. de aur. τ ar. le. l. si ita. τ eo. ti. l. si na. circa princi. q2 legato auro non legatur futurū. τ. ff. de le. iij. l. vxori. §. j. τ. l. nomē debitoris. §. fi. τ pro hoc q2 si serui legentur intelligiꭍ solum de illis qui erant tēpore testamenti. ff. de le. iij. l. vxores. §. testamēto. ff. de ali. lega. l. mela. in princi. Idē habeo in contractibus. ff. de contrahen. emp. l. in lege τ eo. ti. l. titilia. Et ideo dicit iura ꝙ si seruitus fuerit constituta attenduntꭍ predia q̄ erant tēpore cōstitutionis seruitutis. ff. de aqua quoti. τ esti. l. hoc iure. §. j. j. đ seru. τ aqua. l. non modus. τ. ff. de dam. infec. l. damni infecti stip. §. si is q̄ vicenas. Nec ob. l. ista q2 hoc in presenti non exprimebaꭍ. τ ideo hoc fit per verboꝝ expressionē. Nec obst. ꝙ oia bona sunt

a ¶ Decretum iudicis ordinarij illius loci. Adde tu ꝙ sufficit ꝙ interueniat in confirmatione electionis de eo facte et sic ex post facto vt ꝑ dy. in. l. obligari. §. tutor τ ibi notaui in apostil. ad ipm. ff. de auct. tuto. arg. l. ij. et ibi bar. j. de iure fisci. li. x. bart. in l. ꝓcuratoris et in. l. cū te. et ibi Jaco. rebu. iu. j. τ. iij. vbi notaui in apostil. j. de decu. ꝑall. li. x. τ vt₃ de necessitate requiraꭍ iudicis auctoritas bal. hic col. ij. v̄ si. deinde no. tenet ꝙ non τ in marg. in v̄si. sindic⁹ in ꝑn. τ bar. l. l. actor col. iij. v̄. videamus ꝑmu₃. ff. rem ra. habe.

b ¶ Licet haberet filios. Addē ꝙ hoc nō obstat dūmodo tm̄ longa ꝑcesserit continentia glo. i. c. ꝺ syracusane. xxviij. dist. τ. c. prius. τ ibi gemi. vbi notaui in apostil. ad ipm ca. dist. et viij. q. j. c. moꝝ ses. xij. q. j. ca. epo. τ in auct. quō opor. epi. §. j. colla. j.

c ¶ A iudicatura quesierit. Adde bart. in l. j. j. de here. vel act. vendi. Bal. in. c. j. l. ti. de cōten. inter domi. τ fide τ Alex. i. l. cum⁹. ff. de bo. dāna. Jaco. rebuffi. l. defensionis nu. ij. et quod ibi notaui in apostil. ad ip₃ j. de iure fisci. lib. x.

obligata. q: dico ꝙ sibi nō est preiudiciū. q: soluēdo sel' debitū tollitur oīs obligatio. ⁊ ideo non est sibi preiudicium si futura bona sint obligata. ADDITIO. posset dici prima vera per legē istā in fi. non obst. contrariū. s. allegatū: q: istud speciale fauore ecclesie vt dixi in simi-
2 li questione in. l. placet. s. ti. j. Ray. ¶ Sed iuxta istud quero. pone studio aureliano sunt ꝯcessa priuilegia mō tispesulani. studiū montispesula. defuturū est. quero nūquid cessant priuilegia. videtur ꝙ sic q: ad similitudinē illius erāt cōcessa priuilegia ergo cessando illo cessabūt ⁊ in isto arg. ff. de reg. iur. l. cum principalis. ⁊ hoc videt dicere. l. alibi. ff. de ali. lega. l. alteri. de leg. iij. l. pamphilo. §. viri. Quid dicendū dico cōtra q: ius est quesitū studio aureliano ex cōcessiōe facta per superiorē ergo propter factuʒ seu causam studij mōtispesulani nō debet sibi preiudicari ar. ff. de cōtra. ta. l. si post mortē in fin. ff. de pecul. le. l. tunc inutile. Et pro hoc q: qđ legitime factuʒ est nō debet ex casu supueniēti infringi. ff. de admi. tu. l. sancimus. j. de interdict. ma. l. iij. et pro hoc. ff. de senato. l. filiā. et co. ti. l. emancipatus. §. si quis autē. Et ar. ad hoc. ff. de condi. ⁊ demon. l. si quis in testamento. Nec ob. l. pāphilo quesitū nec lex alteri: q: loquuntur in casu in quo non est ius alteri quesituʒ. Sic loquimur in iure perfecto alteri quesito. quare secus. Lex.

1 Habemus et aut. ascriptition. hic potest queri quare pōt hoc eē ꝙ ascriptus possit esse clericus sine voluntate dñi. ⁊ non videt' procedere q: sunt ita astricti ꝙ sine eā nō possunt alienare. j. de agri. ⁊ cen. l. quēadmodū Sed illud quod dicit glo. videt' posse sustineri: q: remanet in ipsa possessione. Sed pōt dici ꝙ fiat fauore religionis ar. ff. de relig. l. sunt persone. ff. vt in posses. le. l. si na. vel aliter potest dici ꝙ dñs cum vult ꝙ efficiat' monachus videtur sibi donare conditionē contra naturaʒ
2 ascripticiorū. ¶ Sed nunc venit questio quā alibi facit glo. Nunquid dñs qui non pōt ascripticiū alienare sine terra possit eum liberare a terra. glos. videtur tenere ꝙ sic ⁊ ꝙ possit euʒ manumittere. j. de agri. ⁊ cen. l. quēadmodū. Sed ego dico ꝙ pōt eum liberare a sua potestate. Et quādo dicitur ꝙ non pōt alienare sine terra dico ꝙ verum est. Sed bene pōt eum liberare a sua potestate. j. de ser. pig. da. ma. l. j. ff. so. ma. l. dotalē seruū. Et ꝑ hoc videtur. j. de māc. ⁊ colo. li. xj. l. libertates. de fun. pa
3 tri. l. post res. §. fi. ¶ Sed que est causa ꝙ non possunt alienari sine terra ratio est ne cultura deseratur q: fauēdum est agriculture. j. que res pig. ob. pos. l. executores ⁊ aut. agricultores. ⁊. ff. de aqua plu. arcen. l. j. §. de opere. ⁊ pro hoc facit. l. ff. de ritu. nup. l. non soluʒ. §. de vno. Et si velis dicere ꝙ sit fauor ne cultura deseratur dicam ꝙ maior fauor est ꝙ iste habeat libertatē ⁊ sic maior fauor repellet minorē ⁊ pro hoc induco. l. vnam quā cōsueui alias allegare. ff. de condi. ⁊ demon. l. quotiens. ⁊ eo. ti. l. auia. §. titio. ⁊ tunc venit. l. que hoc videtur cōcludere. de condi. ⁊ demō. l. titio vsufructus. §. j. ⁊ per. l. istā tenēo ꝙ dñō possit eum a cōditiōe ascripticiorū liberare. Et sic remanet glo. tua expedita. Autentica.

1 Si seruus. Sed quero iuxta glo. ā. pbate^{po}sita. vtrū monasteriū possideat monachum. glo. dicit ꝙ non. ff. de acqui. pos. l. cum heredes. §. fi. Quid dicēdū dico cōtra ꝙ possidet eum statim cum' sit ingressus totū deo ⁊ monasterio se dedicauerit ⁊ hoc dicit. l. j. de agri. et cen. l. cū scimus. §. fi. ⁊ pro hoc induco vnū tex. ꝙ qñ aliquis dānatur in metallū seruus efficit' pene. ita erit hic in aut. de nup. iiij. colla. §. qđ autē ex legū seueritate. ADDITIO. et hoc tʒ hic glo. j. qđ intelligas esse verū ꝑ suum prelatū. nisi ꝑ parietes monasterij. vt not. ff. qđ cuiusqʒ vniuer. no. l. sicut. §. j. et no. dy. in. d. l. cū heredes. §. fina
2 li. Ray. ¶ Sed nunquid si aliquis ingrediat' monasterium ipso ingressu possessio bonoꝝ transferat' in mona
a sterium^{a} ⁊ dicunt quidā ꝙ nō q: equiparat' heredi ⁊ heres habet adire. ergo ⁊c. ff. de acqui. here. l. cū heredes. Ego dico contra ar. ff. de acquir. pos. l. predia cū suis si.

a ¶ Transferatur in monasterium. Tu dic ꝙ monasterium dicit' possidere bona monachi sine appbēsione. no. Bar. in. l. q̄ vniuersos. §. si is qui. ff. de acq. pos. ⁊ in. l. heredes. j. de pact. cōuen. ⁊ l. auc. si qua mulier. ⁊ ibi ad plenuʒ bal. ā. de sacro sanc. eccle. ⁊ in l. si adoptauero. ff. de ꝑca. ⁊ ꝑ eūdē bal. ple nissi. in auc. nisi rogati. j. ad trebel.

et pro hoc induco vnū tex. ff. de preca. l. si adoptauero ⁊ est aliud in herede: q: monasteriū incipit eum possidere et per ꝯñs bona. ⁊ aliud est in fisco. ff. ꝓ soc. l. idē respōderit. ⁊. l. cum duob⁹ ibi glo. que dicit ꝙ si aliquis fuerit condēnatus ⁊ perdat bona non transferūtur ad fiscum propter talem condēnationē: sed necesse est ꝙ adipiscātur possessionē. ADDITIO dixi. s. titu. j. aut. ingressi et aut. si qua mulier. Ray. ¶ Itē facit ad aliud iste tex. Pone senescallus est in aliquo loco: vult facere non subditos venire ad locum suum querit' an possit. Facit lex ista ꝙ sic. ⁊ per hoc. ff. de iudi. l. si locus. ⁊ hoc verū intelligo si sine magno preiudicio possunt isti venire. Alīs dicerem ꝙ si esset magnū ꝑiudiciū ipsorū qui vocātur per presidē q: tunc preses debet illis mittere quendā cōmissarium arg. aūtus. l. iubemus. ADDITIO. Et arg. ff. quemadmodū test. aperi. l. sed ⁊ si quis in pain. Ray.

Autentica.

Serwis. Pone priuilegia quedā dātur habitantibus bastidijs vt non teneātur satisfacere creditoribus infra triennuū quidā trāstulit se ibi post recessit post duos mēses vel tres. nūquid habebit priuilegiū facit. l. ista cum concor. ꝙ non nisi ꝯ̄diu est q: datur priuilegiū habitantibus ⁊ ideo cuʒ iste non habitet ibi priuilegio nō gaudebit. Arg. j. de inco. l. ciues. et pro hoc q: si liberta nubat de volūtate patroni ipse perdit operas: sic in proposito ar. ff. de oper. li. l. plane. Autentica.

1 Episcopalis. Uides ꝙ si aliquis seruus fit fact^{9} episcopus liberatur a seruili conditiōe: sed qñ curialis vel officialis efficiatur eps non liberat' Quero que est ratio diuersitatis. dico ꝙ ratio est q: seruus et ascripticius est ascriptus priuato. Sed curialis astrictus reip. ⁊ ideo fauore reip. non liberatur tamen qñ curialis vel officialis efficiatur eps per substitutum seruiet officio vel curie ar. s. e. l. ad similitudinem cum ibi nota. Lex.

1 Repetita. Quero nunquid notarius certi territorij. ADDITIO. ⁊ habēs auctoritatē conficiendi instrumenta infra certū territoriū. puta a dño illius loci. Ray. Possit in alio territo-
b rio^{b} de cōsensu partiū recipere instrumentū ⁊ facit. l. ista ꝙ non. ⁊. j. de testa. l. consulta diualia. Nam nō dʒ vnus
2 officiū alterius vsurpare per. l. allega. ¶ Sed quidā tenent contrariū: q: iudex pōt extra suum territoriū de cōsensu partiū iudicare ⁊ facere adoptionē vel emancipationem. ff. de of. pcō. l. ij. ff. de adopt. l. emācipari ar. ad hoc. ff. de sol. l. quero. Quid dicendū. Tutior est via ꝙ nō possit extra territoriū dñi a quo est cōstitutus qđ ꝓbat' q: notarius intitulat' auctoritate illius qui in eum creauit. in aut. de tabel. v. colla. circa mediū Sed dñs q̄ eum creauit non pōt extra suum territoriū cognoscere. ergo nec notarius ab eo creatus ar. ff. de reg. iu. l. nemo plus et de acquir. re. do. l. traditio. Et pro hoc. ff. iudi. sol. l. j. §. si tutor. ff. de admi. tu. l. si duo. ⁊ pro hoc in aut. de administ. of. in sac. appella. iij. coll. §. j. ⁊ no. j. de ppi. sac. scri. l. hac parte in fi. ADDITIO. et ibi dixi et not. in speculatione in stru. edi. §. restat. versi. quid de hijs. facit quod
3 not. Inno. extra de fi. instru. c. cum. p. tabellio. Ray. Et pro hoc q: ille qui habet certū officium se extendit vltra punitur. j. de decur. l. dudum. de nume. ⁊ actua. l. in prouincijs. ⁊. j. de dona. l. serui dñm. Nec ob. cōtra q: illud habet locū in iurisdictiōe solū nō in alijs que iurisdictionem non sapiūt vt in officijs que solum in suis finib⁹ exercentur. j. de testa. l. consulta diualia. Et pro hoc q: adoptio fit coram illo qui habet iurisditionē. Sed notarius habet iurisditionē: q: corā eo non posset fieri. l. de adopt. l. adoptionū tabul. j. de iur. fi. lib. x. l. instar rei iudicate. Lex.

1 Cum lege leoniana. Uides ꝙ pśbyteri ⁊ dyaconi possunt habere quasi castrensia iuxta istud quero que bona presbyterorū vel dyaconorum dicātur esse ibi quasi castrense. Et est sciendū ꝙ nos habemus ꝓfectitiū peculium quod tenet

b ¶ In alio territorio. Addebar. l. l. cunctos populos. vij. q. pme princ. ā. ā sum. tri. ⁊ in. l. j. ff. de offi. ꝓcon. ⁊ lega. ⁊ in l. nec ei. §. cor in fi. ff. d adop. ⁊ quid si conficiat absqʒ ptiū cōsensu ꝓbet. Uide io. and. in. c. romana. ā so. cōpe. li. vj. ⁊ rot ā. decl. ecc siaꝝ. incip. instrumēta. l. no ua.

lium quod tenet filius de bonis patris. Item adventiciu et est quod provenit aliunde quam ex bonis patris. Sed castrense est quod in castris acquiritur quasi castrense est. quod instar castrensis propter aliquod privilegium. et not. ista divisio. j. de bo. que li. l. cum oportet in glo. in prin. ADDITIO
2 et de inoffi. testa. l. fi. in prin. Ray. ¶ Quero igitur que res vel que bona dicantur esse in castrensi peculio dyaconorum vel presbyterorum. Quidam dixerunt quod presbyteri dyaconi et alii habent res quasi in castrensi quas acquisierunt ratione gradus vel dignitatis: et illa reputantur in quasi castrense quod probo: quia quasi castrense est ad instar castrensis j. de inof. testa. l. fi. Sed verum castrense habet filiusfa. qui occasione castrorum acquirit non illa que habet a matre vel propinquis. ut. ff. de castre. pecu. l. si forte. et l. castrense. et eo. ti. l. dotem in prin. et §. fi. et ideo dicam quod ille res sunt in quasi castrense: quas acquisierunt ratione dignitatis vel gradus est hoc verum. Dico aliter quia aliud est istis et aliud in filiofa. qui habet verum castrense. Et dico quod persone de quibus agitur in l. ista habent in quasi castrense peculio omnes res quocunque modo acquisierint postquam habent istum gradum. Nec curo utrum vigore gradus acquisierunt vel alio modo. ADDITIO. Non tamen de bonis ecclesie vel testari dicimus pe. s. e. aut. licentiam. s. vere vel presumptive. Ray. Et dico quod aliud est in militibus: quia milites recipiunt in suo dominio stipendia militaria. Sed presbyteri licet redditus ecclesie percipiant. non tamen faciunt fructus suos nisi ad victum. nam non permittitur eis de bonis ecclesie testari. ut. s. e. aut. licentiam. ADDITIO. et ibi de hoc per pet. Sed in illis que acquisierunt ante gradum non reputantur quasi castren. sed reputantur adventitia. et in istis possunt testari. ut. s. e. l. sacrosancte. que tex. hoc dicit si bene intelligatur et aut. presbyteros. cum dicat quolibet modo etc. et in eis magis extendimus quam in militibus favore ecclesie: quia sicut faciunt milites in hoc quod acquirunt ex castris et
3 ideo in hoc magis eis subvenitur. Sed pone filiusfa. de quasi castre. peculio fecit testamentum. Facto testamento pater emancipavit eum postea decessit. quero nunquid valeat testamentum et loquor in questione de presbytero et de his in quibus loquitur lex ista et videtur quod valeat quia propter emancipationem non videtur minus valere testamentum quia emancipati possunt testari in quibuscunque rebus et revertitur ad ius commune propter emancipationem ar. ff. de pac. l. si unus. §. quod et in specie. Et pro ista faciunt leges: quia filiusfa. miles fecerit testamentum. et factus fuerit sui iuris valet testamentum. ff. de iniust. tes. l. si quis. exheredato filio. §. fi. et. ff. de bo. pos. secundum ta. l. j. §. sed si filius. ff. de castren. pe. l. hereditatem. §. cum igitur. de mili. test. l. ex militari. ¶ Quid igitur dicendum privilegium quod datur filiofa. quod testetur datur quasi sup castrense. Sed quando emancipatus desinit habere peculium. j. de inoffi. tes. l. fi. et ideo cum sua voluntate amittat peculium eo invito non emancipatur in aut. quib. mo. na. effi. le. vii. coll. §. et generaliter. Et ideo dicam quod primum testamentum evanescit per emancipationem. Nec ob. iura alleg. quia intelligitur quando filiusfa. miles liberatur a potestate paterna per mortem patris et fit ex voluntate divina. ff. de iniust. testa. l. si quis exheredato filio. §. fina. ADDITIO. certe ibi de emancipato. j. loquitur quare teneas contra g. per dictam l. j. §. si filius de bo. pos. secundum ta. ad quam. j. respondet g. et male Ray. et ideo dicunt iura quod per capi. di. infringitur testamentum insti. qui. mo. tes. infir. §. non tamen. Et ideo cum sit emancipatus capite diminutus. ff. ad senatuscon. mace. l. si filius. §. fi. et ideo dicam quod testamentum infirmetur. Et pro hoc habeo. l. expressam in milite qui fuit emancipatus. et oportet testari eum de novo si vult quod valeat testamentum. ff. de mili. tes. l. si filiusfa. §. sed si filiusfami. Nec ob. de bo. pos. secundum ta. l. j. §. si filius. quia ille tex. loquitur quando apparet de eius nova voluntate. Alias non valet iuribus alleg. ADDITIO. Istud est divinare et non teneas contra g. Nec ob. capi. di. quia hic mutavit statum in melius. Secus si in deterius ut no. de bo. pos. secundum ta. l. j. §. exigit. Non ob. dicta. l. si filiusfa. miles. quia ibi loquitur in agnatione posthu. et ideo ob. l. si. in fi. j. de inof. test. quare querela non cessat ut ibi sed ratione emancipationis non viciatur ut hic. Hanc questionem tractavit
4 j. de inoffi. test. l. fi. Ray. ¶ Sed iuxta istud quero utrum hodie advocati reputentur quasi castrense habere peculium. glo. videtur alibi dubitando dicere quod non: quia non recipiunt salarium a publico. Istam glo. habes. j. de advocatis diver. iudi. l. fori. ADDITIO. imo ibi text. quod sic et cum g. concor. Ray. et doct. moderni sunt in opinione ista propter unum tex. specialem. j. de inoffi. testa. l. ultra. §. de aliis. et §. in his itaque. Et ibi pe. concor. cum g. et per illam legem tenetur specialiter quod non habeant quasi castrense. ¶ Quid dicendum. Credo quod reputentur habere quasi castrense peculium: et quod possunt testari in his que acquirunt ratione advocationis quod probo: quia illa ratio est sufficiens ad constituendum quasi castrense peculium: quod est sufficiens ad constituendum castrense. et hoc patet quia ad instar castren. est introductum. Sed hoc habeo de castre. quia si alias privatus dat militi contemplatione militie illud castrense peculium reputatur. j. de castre. peculio. li. xii. l. j. et. e. titu. l. cum proponas. et fa. heredi. l. si filia si filiusfa. Et ideo illud quod advocati nostri temporis acquirunt a privatis ratione advocationis erit quasi castren. quia recipiunt salarium a publico imo dico quod etiam habent a privatis quia non debent recipere ultra. c. aur. ut. ff. de variis et extraordi. cogniti. l. j. §. j. et quando dicit ibi. §. de aliis quod non habent quasi castren. nisi illi qui recipiunt salarium a publico hoc intelligo etiam si occasione officii pu. l. etiam a privato sicut est in advocatione acquirat et ita intelligo. j. de advo. di. iudi. l. fori. et eo. ti. l. cum advocatio in fi. et ibi idem dicitur. Et pro hoc facit tex. qui dicit quod quecunque habent ratione officii reputentur quasi castrense. j. de silentia. l. fi. in
5 prin. et. j. de privileg. eo. qui in sac. pa. mi. l. j. li. xii. ¶ Sed quid de notariis et scholaribus. utrum liberi reputentur in
a quasi castrensi [a] videbitis. j. de iossi. le. l. fi. et ibi tangam deo dante. ADDI. Et dicimus. j. de colla. l. filie licet Ray.

Tex.

1
b Si quis ad decli. Vides quod hic prodest paupertas [b] pro tanto ut voluntas defuncti impleatur quam videtur velle. quod pauperiores admitterentur: et ita prodest quia cognitum voluntati defuncti: et prodest in excusatione munerum. ff. man. l. procuratorem. §. si ignorantes. Item prodest in preiudicium creditorum. ff. qui. et a qui. l. si heres. et ideo adde gl. quod paupertas in se considerata non prodest imo nocet. Sed diversis respectibus prodest. ut. li. alleg. et hoc iunge ad intellectum glo. ADDITIO. melius secundum ia. et pe. Ray.

Autentica.

1 Si captivi. Pone quidam fecit testamentum in quo liberos suos vel alios heredes instituit. Et si heredes non essent substituit eis. deinde testator ante mortem captus est ab hostibus heredes fuerunt negligentes in redemptione. quero nunquid successio deferatur ad substitutum vel nunquid ecclesie et si ponamus quod substituti fuerunt negligentes sicut instituti non videtur tanta dubitatio. Sed ponamus quod fuerint diligentes videtur quod non liceat eis: quia heredibus defertur non ipsis ista necessitas. ff. de vul. et pu. l. si is qui. de ven. inspi. l. j. §. denunciare. Sed dico quod sive fuerint diligentes sive negligentes defertur successio ecclesie nisi captivus redemptus fuerit et aliter ordinaverit. Unde dico quod non debent venire substituti quia licet dicatur quidam quod si institutus non admittatur admittitur substitutus: intelligo nisi ipse fuerit indignus. Sed hic est indignus: quia non redemit testatorem. et hoc dicit. l. alibi ut substitutus repellitur in penam et odium instituti. ff. ad sill. l. si sequens gradus in prin. Sed posset repelli ille tex. quia loquitur in casu in quo heres institutus interfecto testatore adierat quo casu repelluntur substituti. j. de impu. et aliis substi. l. post aditam. Et ideo fiscus admittitur. Sed hic loquimur in casu in quo substitutus non erat indignus. Sed dico hic substituti repelluntur in penam institutorum ut. l. alleg. ff. ad sill. l. si sequens gradus.

Tex.

a ¶ Utrum liberi reputentur in quasi castrensi. De libris non doctoris non dubium ut per Bar. in. l. filio cuius. j. fa. her cis. bal. ois in l. in donatione col. iii. j. de colla. sed in studente dicerem quod non cum illos teneatur conferre cum fratribus ut no. bal. in. l. macedoniani. j. ad mace. nisi forte talis scholaris esset clericus ut not. pe. papiensis in. l. filie licet. j. de colla. refert et sequitur do. gerar. de petra sctam in suo sing. lii. inci. tene menti valere cautelam et de prin. dicto notavi in apostil. ad panor. post eum in. c. fi. in fi. in ver. in legitima. j. extra de dona. inter virum et uxo.

b ¶ Prodest paupertas. ad de gerar. de petra sctam singu. suo. lxxiii. inci. pauperes. Ia co. rebuffi in. l. medicos et quod ibi notavi in apostil. ad ips. j. de pfes. et medi. li. x. ubi excusat a muneribus et alios casus in quibus prodest vide p. bertha. de fir. I suo dictionario in ver. paupertas. c. xvi. et spe. in ti. de accusa. §. vi. ver. sed quid si pauper et plene p. Ar chi. in. c. statutum de rescrip. li. vi. et l. e. pauper. vi q. iii. c. xiii. dist. c. hoc autem.

1 SI quis in cōscribēdo. Quero nūquid hodie possit clericus renunciare suo foro. cōmunis est opinio q non per decre. extra de fo.cōpe. c.si diligenti. Sed videt q illa decreta.loquatur in alio casu q̄.l.ista quia si clericus cōtraxit ratione cōtract⁹ subiect⁹ est iudici ecclesiastico.tunc non pōt clericus renūciare suo foro post cōtractū ex interuallo. et sic loquitur decre.alle. Et pro hoc in auth.de sanctis.epi.ie. colla.§.yconomos in fi.§.in casu in quo clericus ratiōe contractus nō est de foro ecclesie. Et in cōtractu in quo statim renunciat tractat q ibi trahat ad forū seculare. tunc dicerē q posset renūciare q: nunq̄ fuit ius quesitū iudici ecclesiastico. Nec pōt dici renunciatio sed magis ingressus vel renūciatio q non ingrediat forū ecclesiasticum sed seculare. Et de hoc habeo.l.in seruo qui potest facere conditionē dñi deteriorē in acquirēdo vt.s. de acq.pos.l.ex liberio.circa fi.et.ff.ad vell.l.bona fide. §.j.Et pro ista parte habeo.l.in cōtractu loquentē: q: si seruus habēs peculiū faciat cōtractū: et post faciat pactum de non petēdo non valet: q: ius est quesitū domino. Sed si in contractu sit pactū appositū de non petendo ad tēpus per seruū valet: q: nondū est ius quesitum dño: sic in pposito.ff.de pac.l.cōtra iuris ciuilis.in fine cum.l.sequēti. Et sic videt loqui.l.illa si quis in cōscribēdo.et sic videt q lex ista hodie remaneat incorrecta. Sz non credo hoc verū: q: non attēdimus contractum: sed personā clerici que siue cōtrahat siue non cōtrahat subiecta est iudici ecclesiastico. q: priuilegiū qd habēt clerici non est introductū mere in fauorē ipsorū: sed in fauorem totius cleri. et ideo non possunt renunciare.s.de curial.vi.ro.l.ij.li.x.de exccu.mu.l.maximaꝝ.s.ti.xj.de iur.cal.l.ij.§.sed q veremur. Itē q hoc priuilegiū est introductum in odium laycoꝝ.vt extra de fo.cōpe.c.si diligēti. Et tunc dicunt iura q tali iuri quod est introductum in odium alioꝝ non pōt renunciare vt in filio fa.qui nō potest renunciare macedo.sed secus in velle.q: est in fauorem mulierum introductū.s.ad maced.l.vltra.et.ff.ad velle.l.vlti.§.fi.ff.de cōdi.et demō.l.qui exceptionē. Itē repellendo in contrariū alleg.habeo.l.que repellit contra primā. Non ob.c.si diligenti.qñ dicitur q nihil tollitur nec auffertur ecclesie: sed via clauditur in acquirēdo. Dico q absurdū sequeret q persona clerici subiiceret foro seculari et de hoc habeo.l.q: res minoris imobilis nō potest alienari sine decreto. Sic nec res clerici pōt effici de foro seculari. Et post venit.l.que dicit q non valet pactum appositū q pena qñ erit facta minor obligetur q: prohibitū est per.l.sicut in proposito ar.l.ff.de rebus eoꝝ qui sub tu.l.j.in fi.et.l.se.et sic intelligitur decre.ex-

2 tra de fo.cōpe.c.significasti. ¶ Nunc venio ad 2m qd facit glo.et recipio absolutionē quā ipsa facit q: lex dicit q.vz cōuentio q clericus cōueniat corā alio iudice. Sz g arguit d.l.cōtra.ff.de iurisdi.om.iu.l.si cōuenerit. Quid dicēdū sup hoc gl.tradit istā so.q.l.illa loquit de tribuēda iurisditiōe non iudici. Sed lex ista loquit de declinā da et exhibenda iurisditiōe illi qui est iudex: q: iste clericus est subiectus iudici ecclesiastico et tractat de iurisditione adhibenda qñ renūciat priuilegio.si facili⁹ est ius retinere q de nouo acquiren.ff.de ex.do.l.paulus.et.ff. de condi.et de.l.ex quib.cau. ADDITIO.oppo.sic declara q: aut isti clerici seu sacerdotes habebant vnū solum iudicē: et pactum huius.l.non tenet.nam si recusant istum: igitur assumūt alium.als cōueniri nō possent cōtra.l.j.ff.de eo.quod cer.lo. Et sic ob.l.si cōuenit aut hz plures iudices qd est verū.tñ istud pactum nō debet tenere q: in eo agitur de iurisditiōe alteri adimēda: quia cū sit actoris electio in iudice actor potest adimere cui vult de iure cōmuni vt.s.eo.l.oēs qui vbiq.et.l.cum clericis in prin.nec ob.dicta.l.si conuenerit et si quis in ius voca.non ie.l.j. Et q: ibi loquit in reo qui habet electionem iudicis.puta in scholarib⁹ per auth.habita. At hic actor habet vt dixi certe nō video responde nisi vt.s.dixi.Ray. Sed ostēdo q ista solutio non pcedat q.l.ista loquitur de clericis et sacerdotib⁹. Tunc arguo aut intelligis.l.istā de clericis cōstantinopolitanis: aut de aliis. Si de clericis constātinopolitanis est hoc incōueniēs q coram prefecto vel preside cōueniantur vt.s.eo.l.cum clericis.et est electio actoris vt not.in.d.l.cum clericis.s. ti.j.l.decreuimus.ergo non pōt renūciare: q: si diceres q ipse renūciaret quod non cōueniret corā epo tūc ageretur de iurisditiōe danda: quare apparet q non valeat solutio. Aut loqueris de aliis tunc preses est iudex ordinarius olim fm tēpora istius.l.vt.s.eo.l.omnes. Sic ergo non loquimur de declinādo: sed pot⁹ de danda: et sic videtur contrariū remanere. Quid dicendū vicecācellarius dicit q lex ista et solutio glo. habet locū in clericis constātinopoli.vrbis et prouincialib⁹ vt.l.ista loquatur de iurisditiōe declināda et.l.si cōuenerit loquatur de iurisditione dāda et hoc pbat qñ tu arguis in ecclesia constantinopoli erant duo iudices et non alii: et post dicis q est frustratoria renunciatio q: potius videt tractare de iurisditione danda. Ego dico q ibi erant alii iudices q: ibi erat prefect⁹ vrbis: et hoc probat in auth.de leno.iij. coll.§.preponamus Dico g q pfect⁹ pretorio non erat ordinarius sed iudex ap.vt.s.de ap.precipim⁹. Sed prefectus vrbis erat iudex ordina. si igitur clericus renūciet q non cōueniatur corā archiepo tunc attribuit iurisditio prefecto pretorio. Et ipe iam habebat alias q: erat ordinarius.et sic tractat de iurisditione declināda non de nouo danda. Item dico q habet locū in clericis prouincialibus q: licet ipsi non possint conueniri nisi in sua prouincia et ego cōtraho et appono pactū q possint cōueniri corā alio dico q tunc vero dat iurisditionē sibi et declinat suam. ADDITIO. Hoc non videt bene dictum q: tunc datur iurisditio non suo iudici si bene consideras. Unde prece.so.nostra.sed certe pōt etiam referri ad clericos prouinciales: cum habeant duos iudices: vnum in prouincia: aliū in ciuitate constātinopolitana: vt.s.e.l.oēs per pactū declināt vt in.l.ista. Et sic vtroq casuum predictoꝝ vnus iudex declinatur ad alium suū recursus habet. Et sic non ob.d.l.si conuenerit que loquitur de non suo. Sed vnum ob.q: per istud pactū tollitur iudiciū electio quā habēt scholares.vt not.in.l.j.ff. si quis in ius voca.non ie. Sed illam non habent clerici constātinopolitani sed actor in.d.l.cum clericis in prin. quare re. Sed posset dici q per istud pactum impediat actoris electio qui consentiit huic pacto. et iste clericus nullo modo possit cōueniri sub illo iudice cui renūciauit per pactum.ad hoc vt istud pactū aliquid operet. Nec ob.q not.ff.si qs ius.di.nō obtēp.l.j.q: illa gl.loquit in scholaribus quibus datur electio iudicis non actori hic non. Et sic electio hic transit ad actorē clericū reū ar.

3 ff.de le.ij.l.statuliberū.§.stichū cum si. ¶ Iuxta.l.istā quero. Pone cōtraho tecū in ciuitate ista pecuniā quā tibi debeo.promitto me soluturū vbicūq a me petieris. Quero nunquid vigore istius pmissionis tu possis me vbicūq volueris cōuenire. Multi fuerūt in opi.q sic vt ia.q: si promitto q possis me cōuenire in tali loco: ista conuentio non astringit q: iam in alio est ius quesitum q: contractus celebrat vbi solutio debet fieri.ff.de bo.auc.iudi.pos.l.iij.et de act.et ob.l.cōtraxisse. Igitur dicēdum q ego videor cōtraxisse vbiuis me cōuenire postq̄ promisi soluere vbicūq velles.ff.de iudi.l.heres absens et pro hoc ia.inducit tex.vnum.ff.de admi.tu.l.titium et meuiū.§.j.et pro ista parte faciunt.ll.que videtur hoc dicere.ff.de verb.ob.l.qui rome.§.calimachus in fine.ff. de po.l.lutius.§.j.rñso. Quid dicendū ista opinio nō pla-

a cet^a et ideo dico q per illa verba cum promitto me soluturum vbicūq volueris nō possum cōueniri nisi vbi als possem de iure cōmuni q: conuētio non est sic intelligēda ex quo sequatur absurdū.ff.de pac.do.l.ne iure.et.l. pōpe.et.ff.de pac.l.si vnus.§.si vnus.ff.solu.mat.l.alia §.elegāter. Sed ex hoc sequeret absurdū q in locis remotissimis posset me cōuenire: et ideo sub gñalitate talium verborū non debet hoc cōprehendi ar.ff.de pig.l. paulus respōdit.§.finali. Item sic sequeret q ego cum pecunia essez vbiq terrarū.quod est incōueniens ar.ff. de sol.l.

a ¶ Ista opi. non placet. et ista est veritas sz rō hui⁹ non ē bona.tu igit dic q quotiēscunq quis pro mittit qd cōfert in volūtate alterius ad quē ptinet interesse: lz p verbū volo.qd est absolute volūtariū vt.l.cū quidaz ff.de lega.ij. bar.et docto.in l.si sic.ff.de lega.j.tñ semp intelligit d arbitrio boni viri si pmittēs tractat d dāno vel interesse vitādo. et ista est doc.no.tmēte benē. do. alex. in.l.j. col. vij. ff.so.ma. et l.l. §.j.ff.l.ij. col. eo.ti.et in.l. postulāte.col.iiij ff. ad trebel. quē sequitur for. in.l. si qs arbitratu.col. j.ff.de ver.ob. et arc.cōst.xxiij. in fi.viij.col.p quo alle. glo. no.in.l.pe.ff.d arbi.et idem dicunt de mēte bar.in.l.fi.ad fi.ff.de pro.stipu.vbi alleg.l. creditor.

de sol.l.tm̄.ꝛ.l.quod dicimus. Et hoc videt̄ dicere.l.ali bi de liberto q̄ d; opas p̄stare: ꝛ d; si h; certū domiciliū sibi p̄stare nō si vagabūdus sit p orbē.sic in ꝓposito ar. ff.de op.li.l.qđ nisi.§.fi.ꝛ h̄ q̄.ll.ꝓmittūt ꝙ in ceteris lo cis possit qs obligari vt pisi⁹.ꝛ iđ q̄dā valēt spālr q̄ nō valēt ḡnaliter vt.ff.si qs cau.l.s;ꝛ si qs.§.q̄situ est. Et ꝓ hoc faciūt.ll.q̄ nō v; ꝓhibitio si dicā ne dubitas cū aliq̄ ff.de ꝯdi.ꝛ de.l.cū ita. S; si excipiā certas ꝑsonas valet ꝓhibitio: sic in ꝓposito q̄ seq̄ret̄ ex ea ꝯtētiōe ḡnali ab surdū. S; d; intelligi vbicūq; petieris.s.in loco idoneo. ff.de ꝯsti.pec.l.si duo.de cōdi.ꝛ de.l.q̄ loco certo.ꝛ.ff.de iudi.l.heres absens.q̄ hoc vt̄ dicere spālr ar.ꝓ hoc.ff.de mu.ꝛ ho.l.vt gradati.§.si lege. Et iđ dicit spālr r̄nderi hoc de eo q̄ cer.loco ꝛ notāter ponit̄ certū iđ d; intelligi vbicūq; petieris.l.cū me i loco idoneo monuerit:aut i do micilio vl̄ loco ꝯtc⁹.ff.de v̄b.ob.l.si decē.ꝛ ꝓ hoc rō q̄ si mutuasti.c.i villa ꝛ ꝓmisi me soluturū vbicūq; petieris: nō potes me ꝯuenire ꝑplexitas ꝛ incōuenicēs seq̄ret̄: q̄n aliqs ꝓmisit soluere certo loco h; certū tp̄s ēt ꝙ possit venire ad locū.ff.đ eo qđ cer.lo.l.ij.§.si qs ita. Igit̄ si tu velis me ꝯuenire bononie op; ꝙ tu petas p̄io a me Si tu non petes p̄io a me ibi petere donec sit mihi tm̄ tp̄s datū etiā īfra qđ possu; ad illū locū ꝯuenire vt.l.all.s; si vis me ibi ꝯuenire ego nō possum diuinare ꝙ velis me ibi ꝯuenire cū me nō monueris.et sic appet ꝙ h̄ manife ste est ꝑplexitas q̄ nō est tolerāda ar.ff.de ꝯdi.isti.l.si ti tius.sed tu dices i tali ꝓmissiōe ꝙ tu venis ad villā: et si gnificabis ꝑ l̄ras vl̄ alias ꝙ tu vis petere a me bononie ꝛ p⁹ curreret tp̄s.j.qđ posses ꝯuenire i loco illo ar.ff.de oper.no.nū.l.de pupillo.§.si qs forte. s; ego dico ꝙ nō ob.ista rō viri.q̄n mihi significas ꝙ vis me ꝯuenire bo nonie.ꝛ sic v̄r ibi ꝯtc⁹ celebrat⁹. Dico ꝙ tu videris me cō uenire i loco vbi me certificas sup qua re remanet ꝑple xitas.ꝛ ille tex.all.ꝑ ia.ff.de admi.tu.l.titiū quā induco ꝯ me. Et sceuola deterīat istā partē hic q̄ r̄nsio d; fieri s̄m interrogationē insti.de inuti.sti.§.j.igit̄ r̄nsio fit ibi ꝙ tutores ytalici debēt certificare tutores ꝓuinciales ꝙ agāt ꝯ debitorē ꝛ sic appet ꝙ erat ꝯtc⁹ ꝓuincialis.et iđ exponebā q̄n legebā illā.l.si ꝑ q̄. S; tu dices ꝙ ille tex. cōcludit ꝯ te:q̄ nō negat q̄n aliqs ꝓmittat soluere cer to loco quin ibi possit ꝯueniri. Sed vbi đr ꝙ ille debitor ꝓmisit soluere rome vel vbicūq; fuisset req̄situs. ꝛ sic ap
4 paret ꝙ ꝯtc⁹ nō erat ꝓuincialis s; poti⁹ roman⁹. ¶ Ego r̄ndeo ꝙ q̄nq; fit designatio certi loci exp̄sse ꝛ spāliter ꝑpter se: ꝛ q̄nq; nō ꝑpter se: sed ex abundāti fit demon stratio seu designatio certi loci. si ꝓmittā soluere rome: q̄nq; fit exp̄ssio certi loci nō ꝑ se s; ex abundāti vt q̄n đr in.l.ꝓmitto rome vel vbicūq; petieris. Nā ibi nō v̄r ma gis petere velle q̄ alibi. arg.ff.de fun.instruc.ꝛ instru.l. quesitū.§.j. ADDI. Ista r̄nsio nō est bona q̄ ibi expri mit̄ gen⁹ ꝛ sp̄es ꝛ indiuiduū sp̄ei. Sed posses opponere de.l.cū delanionis.§.cui fūdi.ff.de fun.instru.et r̄nde ꝑ l.v̄ba.ff.de ali.ꝛ ci.le.ꝛ facit qđ dixi dicto.§.cui fūdi.R. Et ꝙ h̄ cōcludat ꝓbo q̄ si lego mulieri si nō nubat ꝯdi tio habetur ꝓ nō apposita:sed si legē mulieri.x. si non nubat.si nauis veniat expectabit̄ tūc si nauis veniat:sed si testator dicat lego mulieri si nō nubat cū morietur certe valet cōditio q̄ illa cōditio cū moriet̄ ponit̄ ad ꝯniam si nō nubat:sic in ꝓposito ar.ff.de ꝯdi.ꝛ de.l.cū tale.§.ne mo ar.ad rōnē.ff.de v̄b.ob.l.in illa.igit̄ dicā in ꝓposito q̄n ille debitor dicit ꝓmitto vbicūq; petieris vel rome ꝙ roma nō h̄eat̄ ꝓ apposita. et ꝑ h̄ q̄ q̄stio v̄r determinata ꝓ illa p̄te i qua remanet ar.ff.de dā.infe.l.q̄ creditore.ꝛ ff.rē ra.ha.l.cū debitore cū simi. Autētica:

1 Presbyteros. Hic đr in ista aut̄. ꝓ sit suscipe tu telā t curā legitimā.q̄ro quđ p̄t hoc eē q̄ oēs curatores vident̄ esse datiui: q̄ testator nō p̄t dare cur. in testamēto filijs.ꝛ si dederit op; ꝙ ꝯfirmet̄. Sed legitimi cur ꝓsit esse in duob⁹ in cognatis furiosis ꝛ ꝓdigis hic loquit̄. In alijs aūt nō ꝓsit vt videt̄ dicere ista aut̄.ꝛ insti.de cur.§.ij.ꝛ.j.ti.ꝓxi.l.decretationib⁹.et. ff.de tu.ꝛ cura.l.vētri. Et ibi not.hec glo.ꝙ nō est dare
2 alios legitimos cur. ¶ Sed iuxta hoc q̄ro vsq; ad quē gradū cōputent̄ hic cognati: q̄ cognati vsq; ad decimū gradū.sed agnati vsq; ad septimū insti.de suc.cog.§.fi. ff.vn.cog.l.octaui. Intelliges nc ḡ de cognatiōe vsq; ad quartū gradū.ꝛ v̄r ꝙ sic ar.ꝯ.e.aut̄.licentiā q̄ ius san guinis nō durat plus in aut̄.de ec.ti.§.interdicim⁹ licet ius successiōis plus duret.ꝛ iđ videt̄ ꝙ in illis in quibus habet locū ꝓhibitio matrimoniū habeat locū. Sed ego dicerē ꝙ in quol; gradu habeat locū ista aut̄. q̄ vbicūq; defert̄ tutela vel cura debet attēdi eā si deferat̄ iure suc cessionis q̄ vbi est honor ibi d; esse onus insti.de le.pa. tu.§.j.ff.de reg.iu.l.s̄m naturā.j.de legi.tu.aut̄. si here ditas.ꝛ iđ dicā ꝙ cū possint succedere ꝙ ibi possint esse tutores.nā dictū d; reglari s; casū.ff.đ acq.pos.l.si is qs
3 aio.et.ff.de calū.l.hec octo. ¶ Sed pone reperit̄ aliqs pupillus qui h; agnatū presbyterū ꝛ h; alios cognatos ꝓximiores.quero nunq̄d p̄sbyter sit tutor dico ꝙ non ar.ff.de le.tu.l.j.§.pe.ꝛ.e.ti.l.iij.§.pe.ꝛ iđ dico ꝙ nō ꝓsit
5 dici legitimi cū alij p̄cedāt eum ꝛ hec de isto. ¶ S; que ro nūquid presbyteri ꝛ alij hic notati possint esse ꝓcura tores agnatoꝝ sicut possunt esse tutores vel cur. q̄ mi lites ꝓhibent̄ cū sint milites celestis militie vt no.ff.de procu.l.filiusfa.§.milites.ꝛ.ff.qui satis.cog.l.de die.§.si mulierē.ꝛ est tex.in aut̄.de sanc.epi.ix.coll.§.aliū. Sed videt̄ ꝙ possint esse ꝓcuratores cognatoꝝ per istā aut̄. Sed dico ꝙ solū ꝓsit esse legitimi tutores.ꝛ v̄tit̄ duplex rō quare ꝓsit. Una ē rō sanguinis:alia ꝓuisio pupilloꝝ ꝛ furiosoꝝ. Itē q̄ mun⁹ tutele nō est vile..sed officiū ꝓ cur.vile est.j.de ꝯcur.li.x.l.si qs ꝓcurationē. Itē q̄ ma gis est fauendū tutoris officio q̄ procur.j.de procura.l. alienam.

Lex.

1 a Raptores. Quero nunq̄d pena hui⁹.l. habeat locū in raptu alicui⁹ mulieris vilis ordinis a gl. tāgit istā.q.ꝛ h; ꝓ expedito ꝙ i h̄ casu nō h̄eat pena locū hui⁹.l.insti.de pu.iudi.§.itē lex.et.j. de rap.virg.l.vnica.vbi not.hec glo.ꝛc. Quidā moderni tenēt ꝯ sniam eaꝝ.ll.ꝛ vidi ꝙ senescalus fecit suspēdere quendā ꝛ hoc ꝓbāt ipsi q̄ stuprū cōmittit̄ in vili mulie re.ff.de ritu nup.l.stuprū. Quid dicendū dixi. aut ista vi lis mulier ꝯdicit q̄ vult dimittere illā vitā prauā ꝛ tūc di cerē ꝙ rapiēs eā teneret̄ pena hui⁹.l.sicut i vna alia lic; infamiā facti ꝯsequat̄.ff.de ritu nup.l. palā in ꝓn. S; q̄ ad hec ꝙ nō cogit̄ inuita dicerē ꝙ habeat̄ sicut alia.j.đ nup.l.imꝑialis.ita ꝙ si iurasset semꝑ viuere in actu me retricali dico ꝙ posset ꝯ sacramētū venire:nec teneret̄ in aut̄.sccūi nō solū.§.j.ꝛ.ij.coll.v. Si aūt adhuc r̄maneret vilis tunc nō teneatur vt raptor.ff.de adul.l.si vxor.j.de adul.l.si ea q̄.ꝛ.l.q̄ adulteriū.ꝛ.ff.de fur.l.vexꝝ.ꝛ h̄ veru; puto nisi ip̄a h̄ret aliquā iustā cām recusandi: l; ita susti neat̄ ꝙ fuit i lupanari: q̄ in multoꝝ honestoꝝ viroꝝ ꝛc. ff.de pet.her.l.ꝛ an aliaꝝ.tūc ei si eēt inimic⁹ sui⁹ vel als sibi ꝯiunct⁹.tunc dicerē ip̄m teneri pena raptoꝝ ꝑpter violentiā quā cōmisit. ꝛ sic intelligo iura ista.ꝛ ꝓ h̄.j.de
2 agē.in reb⁹ li.xij.l. agētes.§.fi.ꝛ.j.de test.l.casus. Sed quero.pone q̄dā mulier rapuit quendā virū q̄ro nunq̄d ista mulier pena rapt⁹ teneat̄. Or io.mouet.j.đ rap.vir. q.istā.ꝛ videt̄ ꝙ teneat̄ cū sit eadē rō in viro que in mu liere.ꝛ iđ d; esse idē ius ar.ff.ad.l.acq̄l.l.illud.ff.de fon. l.vnica. Et ꝓ hoc q̄ lex ista habet locū in vtroq; non est dr̄ia vtrū sit mulier vel hō vt in fi.istius.l. Itē cum sit lo cus in socijs multo forti⁹ in sexu. Io.hoc t;.ꝛ ꝓ h̄.j. de rap.vir.l.vna.§.j.in gl.l; raro hoc accidat Est ne hoc ve rum nūc non v̄r qđ ꝓbo: q̄ iste.ll.loquunt̄ q̄n vir rapuit mulierē.ḡ nō itelligā in muliere q̄ masculinū nō cōp̄hē dit̄ sub femino.l; cō bn̄.ff.de le.ij.l.si ita scriptū i ꝓn. itē nō est eadē rō q̄ ll.magis volūt ꝙ mulieres hōeste se ha beāt q̄ viri.vt.j.de nup.l.si furioso.ꝛ appet q̄ mulier nō cōqueri̇t de thoro violato:sed vir bn̄.j.ad.l.iul.de adul. l.itē mulier i adulterio dep̄hēsa ē infamis nō vir.ff.đ ri tu nup.l.palā q̄stū facere.§.q̄ in adulteriū.ꝛ iđ dicerē ꝙ nō haberet locū si mulier raperet virū cū non sit eadē ra tio. S; tm̄ dicerē ꝙ als mulier puniat̄ ꝓ violētia q̄ hec facit cū armis.tūc de vi.pu. Itē q̄ visa fuit corrūpere ar. ff.de ser.corrup.l.p. Sed tm̄ nō dicerē ꝙ teneret̄ ista pe na rapt⁹. ADDI. Sed ꝯ videt̄.j.đ rap.vir.l.j.§.penas S; ibi nō loquit̄ in rapiēte. Itē ꝯtra v̄r.e.ti.§.fi.in ꝓn.

a ¶ In muliere vili ordinaria dic ꝙ regulariter non puniatur pena rapientis virgi nē.vt no.bart. in.l.verū.in fi. ff.đ fur.ꝛ pau. đ ca.cōsi.cccvj incl.viso dicto statuto. qđ est limito.nisi ta lis meretrix esset vxorata. ꝛ illud decido ꝑ id qđ not.io. and.i addi. ad Spe.in ti.đ in iur.ꝛ dā. dato. sup rubr.dum vult ꝙ mere trix vxorata si pōt capi ꝛ car cerari de qua vide do. meu; iaso.may. in.l. ad egregios. ff.de iureiur.ꝛ ad princi.me te.huius.q.vi de bal.olo in.l. vnica.coll.iij. v̄si venio ad q̄ stiōes.j.đ rap. vir. Aduerte tm̄ ꝙ l; capiēs meretricē vel co lens cum ea ꝑ vim nō puniat̄ pena capitali punit̄ in extra ordinarie crie pena liberiorē ꝛ iđ pena extra ordinaria pos set adeo atrox pro iniuria ar bitrari vt mors veniret ipone da.vt not.ma the. mathesi. singu.suo. ci. incl. nota v̄n cuius fol.ꝛtui gares penos. c.cui audictis in princ.in eo. versi.extra.de sen.excom.

Sed ibi loquit' in ancilla: hic in libera. Istas duas que
4 stiones reserua. j. de rap. vir. l. j. Ray. ¶ Sʒ q̄ro nunq̄d pena isti⁹. l. habeat locū si vir rapiat vxorē suā. Forte abstrahit eā cū armis de domo paterna. nunq̄d tenet' dico ꝙ nō tenet' pena rapt⁹ q2 hʒ man⁹ iniectionē in vxorē: q2 tenet' sibi reddere debitū. ff. de ope. li. l. sicut patron⁹. ꝛ iō nō hʒ locū pena rapt⁹: q2 añ patrē ꝛ alios dʒ eē maritus quoad detentionē vxoris. j. de li. exhi. l. si ad instar Dico ꝙ ꝙ nō hʒ locū i viro q2. l. solū punit raptorē spōse: q2 nō est vxor sed spōsata: q pena nō hʒ locū in vxore ar. j. de rap. vir. l. vnica. §. j. vbi hēs ꝙ rapiēs spōsaʒ suā te-
5 netur pena rapt⁹ qđ est notandū. ¶ Itē quero nos habem⁹ ꝙ raptores nosaliū ꝛ aliaꝝ psonarū hodie puniūtur ista pena. Sed q̄ro si volēs virgo vel mulier honesta cognita fuerit nunq̄d hʒ locū. l. ista. Sʒ dices tu ꝙ text. iste est in fi. isti⁹. l. ꝙ sic. sed nō ob. iste tex. q2 f'm q̄sdā loquit' in istis volētib⁹ ex postfacto q2 tūc pena isti⁹. l. habet locū: siue volēs siue nolēs ex postfacto fuerit. vl' aliter dico ꝙ ꝗtrū est ī casu isti⁹. l. nō est dubitatio q2 loquitur de muliere deo dedicata. ꝛ iō tenet' pena isti⁹. l. quia deo fit iniuria. j. de trāsac. l. cū donatiōis. Ad hoc dicūt quidā ꝙ in quolʒ hʒ locū ista pena. nā tex. hoc dicit alibi: q2 p̄sumit' seducta a v̄bis bonis. j. de rap. vir. l. j. §. j. vbi ponunt' ista verba. Et sic cū ista sit seducta p istū corrūpentē: dicūt semp in qualibet virgine hēre locū istā penā Quid dicendū intelligo sic. Si aliq̄s cognoscat virginē vel viduā: si quidā cognoscat sine violentia ꝛ sine armis non hʒ locū pena raptus. Sed si sit nobilis dʒ amittere dimidiā partē bonoꝝ: si sit vilis dʒ puniri corpaliter nō tñ ꝙ moriat' insti. de pu. iudi. §. ij. ꝛ dr̄ ibi in l'ra expsse si sine vi cognouerit ꝙ puniat' ista pena. Si aūt virgo vel vidua cognita fuerit cū armis vel violētia tūc dico ꝙ siue ipsa volēte vel nolēte hʒ locū pena isti⁹. l. vt si ipse tractatu habito cū v̄gine fregerit portas cū armis ꝛ recesserit cū ea: tunc si ipsa fuerit volēs hʒ locū ista pena q2 facta est iīuria reipu. ꝛ patri ꝛ amicis. ff. de iniur. l. j. §. vsq3 adeo. Et sic intellige l'ram in cōtra. alle. j. de rap. virg. l. vnica. circa mediū. Si aūt sine tali violētia cognosceret' virgo vl' vidua: tūc hʒ locū. §. insti. de pu. iu. §. ij. Si autē cognoscat' mulier honesta inuenis hʒ locū pena stupri. ff. de questi. l. si q̄s viduā. Et nō excedit talis pena relegationē. ADDITIO. plenissime hic tractat istā mate
6 riam ia. de bel. Ray. ¶ Sed iuxta hoc pōt q̄ri. pone ꝙ quedā vxor alterius vel vidua vel virgo venit ad lectum tuū: tu credidisti vxorē tuā hēre cognouisti eā. nunq̄d tu teneris pena adulterij vel stupri. Dico ꝙ nō q2 cessat dolus pp̄ter ignorantiā. ff. ad. l. iul. de adul. l. pe. j. de tabel. l. gñali. et q mili. po. vel nō. li. xij. l. sup seruis. Et glo. in feu. tetigit hāc questionē q2 si vasallus cognouerit vxorem dñi priuat' feudo. sed si ipsa veniat ad lectū vasalli nō ita punit' de feu. de mili. vel vasal. c. si capitanei. Igit' hʒ locū qñ aliq̄s hoc facit ꝛ si vidua vel virgo sit ꝛ fuerit cognita hʒ locū stupri. si sine vi nisi ipse ptestet' ꝙ eā velit hēre in cōcubinā. ff. de cōcubi. l. in cōcubinatu in fi. lʒ istud hodie sit correctū ꝛ improbatū p iura canonica. vt not. in. d. l. in cōcubinatu. et circa hoc dicerē standū iuri canonico.

Tex.

1 De nobis. §. hoc est cognituʒ. certe sunt cause in quib⁹ pater pōt exheredare filiū. et iō circa glo. quero an pp̄ter cām ingratitudinis commissam ante ingressum religiōis possit eū pater exheredare tvt' dicere glo. ꝙ nō ar. in aut'. de mona. coll'. j. l pn. de sanc. epi. ix. coll'. §. nullā. Not i qualibet gl. l. alleg. glo. videtur partē contraria innuere ꝛ p prima parte. facit q̄d debeat exheredari q̄rit' ita habeo in tutore q efficit' cura. ꝛ nō pōt haberi suspitio. ff. de suspec.
2 tu. l. iij. §. queri pōt. Quid dicēdū videt' ꝙ possit sibi opponi ingratitudo cōmissa ante introituʒ religiōis ꝛ qñ dicat' ꝙ ingressus tollit oēm maculā verū est quo ad deū secus tñ quo ad mundū. nā nemo exuit' a delictis. ff. de capi. di. l. ij. §. nemo. Et arg. j. de his q ad ec. cōfu. l. j. Or iuxta hoc credo disting. Aut iste ingrat⁹ erat pp̄ter qđ principalr̄ eū cōcernebat nō aūt parentē. Et tūc dico ꝙ
a p ingressuʒ religiōis talis ingratitudo purgat'. Ut po

a ¶ Ingratitudo purgatur.

ne ꝙ fili⁹ erat arenari⁹ ꝛ sic pōt eū pr̄ exheredare. ADDI. vt. j. de inoffi. tes. l. in arena. Ray. Ubi si ipse sic ingrediatur religionē tollit' talis macula. in aut'. de mona. colla. j. ꝛ in aut'. vt cū de ap. cog. viij. coll'. §. si q̄s de p̄dictis. Si aūt delictū cōcernit psonā parētis p̄ncipalr̄: vt si fili⁹ v̄berauit patrē. tūc p ingressuʒ religiōis nō tollit' talis ingratitudo nisi p parentē fuerit remissa. ff. de cap. di. l. ij. §. nemo. Et ꝙ talis dr̄ia faciēda est īter delicta talia vtrū sint principaliter cōmissa vel nō in psonā parētis hoc dicit exp̄sse. ll. i fi. ff. de his q not. infa. l. athletas. §. pōponi⁹ ꝛ eo. ti. l. ipator. Ad idē rō legalis. j. de abolit. l. fallaciter. §. j. Sʒ ꝙ nō aboleat' talis macula p ingressū
3 religiōis pbat' p hāc l'ram cū dicit. ob hāc cāʒ ꝛc. ¶ Sʒ quero quō intelligat' hec l'ra ꝙ fili⁹ possit succedere ex testato vel ab intestato. Dico ꝙ intelligit' in illo q intrat religionē talē qui p̄fit hēre pp̄riū vel cōe ꝛ iō si vellet succedere posset ei dici pfessio tua discrepat. j. de mu. pa. li. x. l. pfessio ꝛ iō dico ꝙ ipsi nō p̄fit succedere ab itest. ar. de li. ꝛ postu. l. gall⁹. ꝛ. §. q̄d si tñ. ꝛ. ff. de ꝯtra ta. l. j. ꝛ. ij. cū ibi no. ADDI. hodie dicit in cleme. exiui de paradiso de ver. signi. hic iac. de are. dicas vt plene dixi in autē. ingressi post. d. ia. Ray. Iuxta hoc q̄ro. hic dr̄ ꝙ p̄uilegia q. s. dicta sunt hēt locū qñ iste remanet in religione Sed si remaneat hēt locū penes mōasteriū. Iuxta hoc quero. Pone quidā hʒ patrē: factus est monachus ipse exiuit religionē: pr̄ mortu⁹ est: religio petit bōa. nunq̄d dʒ hēre videt' ꝙ sic p. l. istā. Quid dicendū. Intelligo tex. istū de bonis q̄sitis isti religiōi cū ipse q̄siuit. Si aūt ipse diceret expsse ego nolo talē successionē. Tūc dicerem ꝙ monasteriū nō posset aliq̄d petere: q2 seru⁹ pōt dñʒ fraudare in q̄rēdis. j. de acq. pos. l. vlti. sic habeo in creditore ff. q in frau. cre. l. q autem in p̄nci. ar. ff. de iure fis. l. cum quidā. ff. si q̄d in frau. pa. l. j. §. j. ꝛ. ij. Et h̄ habeo i seruo qui nō vult esse heres: q2 pōt dñm priuare. j. de her. insti. l. cū proponas. Nec ob. ff. si q̄s obmis. cā test. l. j. §. si proponat': q2 ibi ꝯ' presumptā fraudē legatarios fit. ego intelligo istū tex. in reb⁹ quesitis monasteriis. In rebus autem querēdis posset preiudicare monasterio si nollet querere. ADDI. facit quod hic not. in fi. iac. de aret.

¶ De episcopali audientia. Rubrica. Tex.

1 Negociatores. Quero q fuit rō dubitandi in. l. ista. Et si itelligas. l. istā in mercatura holʒ nō videt' magnū dubiū. q2 primū est officiū. Sʒ si intelligat' in alia materia vt blado vel vino vl' aliis. s. victualib⁹. ADDI. in q̄b⁹ etiā pt̄ intelligi. Et ex hoc colligas ꝙ hec. l. hʒ duas lec. R. Nunq̄d hʒ se intromittere. sic distī. aut loq̄mur de mercatura reꝝ victualiū q ptinēt ad victū vt vinū: bladū: ꝛ carnes et silia. tūc distin. aut ista sunt exposita venalia. ꝛ tūc pt̄ dici ꝙ si supvendēs excedat modū in vendēdo ꝙ ep̄s statuat certuʒ
b modū⁹ ne liat⁹ mod⁹ excedat'. Et sic habes in carnificibus si ꝯuenirēt inter se vt car⁹ vēderēt carnes: iudex pt̄ statuere certū p̄ciū. ff. de offi. p̄f. vrb. l. j. §. cura carnis. et ff. de mu. ꝛ ho. l. vl. §. itē epi. Itē q2 monopoliū est eis interdictū vt. j. de monopo. l. j. Aut loquit' in victualib⁹ nō expositis ad vendendū ꝛ distin. aut loq̄mur in casu non necessario. ꝛ tūc dico ꝙ nō cōpellit' vēdere: lʒ hēret mille carrones bladi nō ꝯpellit' vnū vēdere. ff. ad. l. iul. de an. l. ipatores. j. de iude. l. nēo exteri⁹. aut loq̄mur i casu necessario vt q2 vnus burgēsis habet centū carrones bladi ꝛ gētes pauperes indigēt: ꝛ tūc cōpellitur ad vendendum q2 tēpore necessitatis sunt oīa cōicāda. ff. ad. l. ro. de iac. l. ij. §. in eum dē. ꝛ. ff. de of. pcō. l. vna. Idem dicerem in pegrinis militib⁹ si sint in aliquo loco vbi nō sint victualia ad vendendū vt vinum vel panis vel fenū. Et tunc ipsi non debēt pp̄ria auctoritate recipere. Sed iudex debet eis facere vēdere vel bauulus. j. de cursu pu. li. xij. l. aīalia. ꝛ. l. ꝯperim⁹. ꝛ ar. C. de lucris aduoca. l. ij. lib. xij. ꝛ ꝙ tali tēpore necessitatis possit iudex vēdere docet op. tex. qualr̄ fiat in feu. de pa. te. ꝛ ei⁹ viola. a's sub ti. a cleri. viola. pa. §. post natale dñi. aut loq̄mur i vēditiōe aliaꝝ rerū non victualiū: ꝛ tūc in talib⁹ nō compellit' q̄s vendere. j. de iur. deli. l. nec emere. ADDITIO. Ibi videas guil. qui dicit de hoc darius ꝛ illud teneas. ꝛ ar. j. de iudeis.

Adde bald. in auct. ī mona. card. in clem. eos. q. xij. de regulis. Spe. i ti. qui fi. sint legi. ṽ fi. quid si peniteat ꝛ gemi. xix. q. et. c. fi. ꝛ ibi notanti in apostil. ad eum eo. ṽbo.

b ¶ Certū modum. Adde de bar. ꝛ doct. in. l. hi qui. j. de rescindē. vē. et l. l. sepcē j. ī erogā. mili. ano. li. xij et in. l. si seruus. l. ij. in princi. ṽ fi. vltimo venit et ibi doct. ff. de condi. fur. ꝛ lodo. Ro. in. l. j. §. fi heres. ff. ad trebel.

ff.de iudiciis.l.nemo exterius, que pot sic intelligi. et ff.re rum amo.l.non enim. Lex.

Si clericus. Iuxta l.istam quero utrum a grauaminibus illatis ante diffinitiuam sniam possit appellari. Et dicunt quidam q no sed fallit in quibusdam casibus in quibus appellatur.ff.quorum ap.no recipit.l.quorum et l.ante snie tepus. Sed alij dicunt q appellatur cotier sed excipit iste tex.vel casus posit in.l.ista. Or me breuiter expedio dico q hec est regula generalis q a grauaminibus ante sniam illatis no appellatur exceptis casibus. Primo quando est grauamen qd pot reparari in snia diffinitiua.tunc q no appelletur ut in dilationibus longis datis a iure qz tunc credo q no possit appellari.l alijs credo q possit. h hes ff.de re.exe.et iurequr.l.generaliter.§.finalis. ubi hoc expsse colligitur. Ubi autem esset tale preiudicium q no posset in diffinitiua reparari.ut si pronunciet quis detinendus et torquendus: qz tunc credo q possit appellari ar.ff.de ap.reci.vel no.l.ante sniam. Uel si iudex ante sniam preciperet q ego soluere pecuniam.nam tunc posset appellari.ff.de ap.l.si ques prouocatione. et ff.de mino.l.aut pretor.§.qd tamen. ¶ Idem est quando pendente processu petitur restitutio.ff.de mino.l.intra vtile. in prin. or de iure canonico appellationes indistincte recipiuntur a quolibet grauamine.vt habes ex.de ap.c.cum sit ro. Et pot esse ro q no appelletur a quolibet grauamine de iure ci.qz instantia cause finit triennio vt.ff.de iudi.l.properandum. Et ideo no posset finiri instantia cause triennio Et ideo non pot a singulis grauaminibus appellari. Sed in iure canonico no finitur causa triennio. Et per hoc pot sustineri unus abusus qui est in ciuitate ista q appellatur a quolibet grauamine iure canonico. Et qz deficit ro prohibitionis dicam etiam cam deficere et statutum iur. q ante diffinitiuam no possit appellari. Nescio tamen illam decretalem que dicit instantiam cause durare ultra triennium: sed pete a decretalistis. ADDITIO. et extra de iudi.C.de illis dixi.ff. quorum ap.non reci.l.ante sententie. Ray. Lex.

Nemo inducitur. L.ista ad unum pone tu habebas equum et consueuisti eum dimittere in pascuis. Locasti mihi vel comodasti dimisi eum in pascuis quando feci illud qd volebam facere perditus est.quero nunquid tenear. videtur q no ar.ff.de neg.gest.l.si nego tia ubi glo.mouet istam questionem et ar.istius.l.et pro hoc.ff. de pig.act.l.vel vniuersorum. In contrarium q tenear qz quando aliquis facit secundum consuetudinem patrifa. intelligitur in bono no in malo.ff.so.ma.l.si constante.§.si maritus. et maxime qz ille qui accipit rem comodatam tenetur de culpa leui et leuissima.ff.de reg.iur.l.contractus.ff.como.l.siue certo.§.nunc videndum. et ideo dico q tenetur: qz natura contractus astringit. Item pone si aliquis comisit crimen qd crimen alius comiserat defert descriptum super isto crimine vt istud crimen sibi remittatur no fit mentio de primo crimine qd comisit op.q no valet rescriptum qz sup crimine qd ante comiserat no certificauit principem: quaeritur qd iure prestat.l.ista ar.expsse q no valeat ibi cum dicit in fi.q semel commissa tc. ADDI. also valet vt.ff. de preci.impera.of.l.scripta in fine. et ibi dixi. Ray. Lex.

Addictos. Ex.l.ista no.unum mirabile qd i criminalibus capitalibus pendente tpe qd datur ad appellandum: mandatur snia executioni. vt pone aliquis est condenatus ad suspendium: nunquid statim suspendi poterit: vel nunquid explicabitur q sit elapsum tpus quod datur ad appellandum in ca ciuili expeditum est p l.istam q sic. Sed contra videtur q pendente ap.nihil debz innouari.ff.ni.pen.ap.no.l.vna.in pri. et hoc bn est verum in ciuilibus. ¶ Sed quero nunquid idem sit in criminalibus et videtur q sic: qz de maiori preiudicio agitur ar.C.de sacrosan.ec. l.antepe. Sed teneo contra specialiter p.l.istam et p.l.ff.de ap.l.addictos. qz fiebat executio.ff.tpa data ad appellandum sed posses eam repellere: qz tpus datum ad appellandum currit a tpe snie.ff.quando appellandum sit.l.j. Et ideo cum quilibet de populo possit appellare ipso inuito vt.ff.de ap.l.non tamen poterat esse q tpus esset translatum quoad ipsos: sed no quoad alios. Sed hoc no est nisi calumniare lram.nam ff.de ap.l.addictos est casus expsius. Et est ratio diuersitatis qz in causis ciuilibus no possit mandari snia executioni lram intra.x.dies. Ratio est qz in istis ille solum contra quem est lata snia et no alius pot appellare.ff.de ap.l.a snia.et ideo habet tpus ad deliberandum utrum agat vel no scz appellando.ff.de no edendo.l.j. Sed in criminalibus secus qz ll.permittunt redimere quoquo modo sanguinem suum. vt.ff.de bo. eo.qui mor.sibi consci.l.j. Et ideo quando aliquis condenatus ad mortem nunquam vel raro appellaret qz crederet mori vel crederet euadere semp. et ideo forte sunt illi qui appellabunt quando videbunt ipsum duci ad patibulum qui si non viderent ipsum duci non appellarent ar.ff.de serujs.l.ij. et ideo plus expedit sibi q statim lata snia mandetur executioni quam si.x.dies qui dantur ad appellandum expectarentur p rationes iam dictas. ADDI. qz tunc nullus posset appellare et de hoc.ff.de penis.l.qui vltimo.in prin. Pot alia ro assignari qz in criminali fertur magis ponderate snia quam in ciuili vt.ff.de pbat.l.fi.de pen.l.qui sniam. et dixi in.d.l.addictos.ff.de ap.et.ff. de penis.l.qui vltimo. Ray. Lex.

Episcopale iudicium. Repetita p do. B.de ca gnolegum excellentissimum professorem. Circa istam repetitionem istum ordinem obseruabo. Primo casum ponam.secundo litteram exponam.tertio glosas seruabo.quarto eliciam questiones aliquas lrales. vltimo veniam ad materiam huius l. et his expeditis ero contentus de repetitione psenti. Et primo quero utrum isti de quibus fit mentio in hac.l.elegerit istum tanquam arbitrum vel tanquam iudicem gl.hic posita dicit q vt iudicem. et p hoc differt a.l.j. et q debeat intelligi de epo electo vt iudice.pz qz eius snia mandatur executioni.sed no snia arbitri: sed statur eius snie metu pene ff.de arbi.l.ij. Sed in hoc no me multum fundo qz hoc verum est ubi pena est apposita. Sed ubi pena no est apposita dicerem q mandetur snia executioni.ff.de arbi.l.cum anna. et de inde.l.iudei romano. Sed alia est ratio qz no distingueretur de eius dignitate qd fit cum dicit q appellatur ab eius snia sed no ab arbitro.ff.de arbi.l.j. nec dicat aliquis q est speciale in ista qz alias posset appellari a quolibet grauamine.ff.de ap.l.ex consensu. ADDITIO. sed hoc speciale vt ibi p dy. Ray. ¶ Expeditus ego sum de questione ista lrali q intelligatur.l.ista de epo quando eligitur vt iudex no vt arbiter. Sed quero nunquid secundum tpa huius.l.epus habet aliqualem iurisditionem opinio fuit alderici in.l.precedenti q non haberet epus iurisditionem tpe huius.l. et fundabat se sup duas.ll. qz.l.dicit q clerici urbis constantinopol.possunt conueniri coram archiepo vel prefecto urbis et est in hoc speciale: et probatur q clerici in prouinciis conueniuntur coram preside.ff.de epis.et cle.l.decernimus. et.C.ti.pri.l.cum clericis. Nec ob.ille tex. qz aliud est hre iurisditionem: et aliud notionem.ff.de re iudi.l.aut pretor in pri.ff.de vb.sig.l.notionem. ¶ Quid dicendum videtur contra qz ad officium epi ptinet interponere partes suas.C.e.l.j. et.C.e.l.addictos.§.eporum. Item hoc probatur euidenter p.l.istam secundum q dixi qz postquam consentiunt in ipsum tanquam in iudicem apparet q habeat iurisditionem.ff.de iud.l. j. et.l.priuatorum consensus. Item hoc dicunt iura antiquissima. ff.de pet.here.l.hereditas. et.ff.de reli.et sump.fu.l.ossa. Quid igitur dicendum. vere pot dici q habet aliquam iurisditionem respectu aliquarum causarum ubi in causis pijs vt.C.e. l.j. et.e.l.xpianos. et.l.si lenones. Item habebat iurisditionem in clericis et monachis in criminalibus vt.C.e.l.addictos.§.eporum.licet preses haberet in ciuilibus vt.C.titu.j.l. ois qui ubique.vel hz iurisditionem quoad degradationem vt.C.ti.pri.aut. clericis. Postea autem epalis dignitas amplius pullulauit vt quando administrator puidere fugit ipse pot cognoscere sup furtis in aut.vt iudi. sine quo suf.§.necessitatem. Et post fuit sibi data maior ptas vt in aut.apud quos opor.cau. di.vj.coll.item sup ar.fidei cum preside i aut. de man.prin.iij.coll.§.occasione. et.§.si vero canonicum.nouissime tamen data est sibi ois iurisdi. et uniuersal in oes clericos tam i ciuilibus quam in crialibus vt.C.ti.pri.aut.statuimus sic q no est querendum utrum epus heat hodie iurisdi.qz clarum est q sic: sz iur. h pone.aliquis laycus comisit aliquod crimen. ADDI. subaudi extra ecclesiam et postea fugit ad illam. R.pp qd no debz tueri ab ecclesia.quero nunquid iudex ciuilis possit ipsum abstrahere ppria auctoritate vel nunquid debeat requirere epum qz ipse hz l

Marginal notes:

a ¶ Possit appellari. Adde bar.in.l.j.§.si. vsi. decit glo. ff.de appel.et in.l.p hac.col. j.vsi.ij.oppono.ff.de tepo. appel. lodo. rc.in rubri.ff. de re iudi.car di.i cle.appellanti de appel. et panor.in.c. pe.nu.iij.et ibi notaui in apostil.ad ipm in ver.cum grauaminis.extra de no.ope.nu cia.et pau.de cas.consi.xxij.et consi. xxv.et quo et qui requirantur ad hoc vt appellatio ante sniam valeat vide bal. in.l.eos.§.super his de appel. et l.l.ante sniam hic alleg.ff.de appel reci.vel no.et Spe.i ti. de appel.pte h.vsi.prouotendum est.

b ¶ Decretalistis. Addo tex. esse in.c.pe.extra de iudi.et.c. anteriorum.ij.q. vj.et ibi archi. ubi dz q est perpetua. de quo vide bal. in.c. j.col.v.in titu. ubi si inter do. et vasal.lis ori. in feu.et Spe. in ti.de dele.§. vj.ver.Item si instantia.

c ¶ Tempus qd datur ad appellandum. adde de bac.q.late per ancho. cor. in suis sing.in v. appellatio. incipi. idem opertet tempus ubi concludit in ptem negatiuam p qua alleg.gl. sing. in.l.ex iudiciorum. in ver.secura. secundum Dy. ibi post quem notaui in apostil.ad eam.ff.de accusa. p quo alle.casus sing. quem legistis ofcit et incognitum in.c.no sco lis.ubi etiam notaui in apostil. ad Philip.fra.

de appel.li.vj. quibus adde bal. in.c.venientes qui glo.palle.p vnica alleg.ibi extra de iureiur.fell.l rub. de appel.col. ij.versi.ad secundam questionem. et Alex.consilio xxxvj.inci.themate suprascripto col.ij. vol.iij.

d ¶ Iurisditionem. Au: queritur de iurisditione temporali et tunc dicemus q non p not.i.c.si.et ibi ho.glo.extra de appel.alr sic vt not.bal. in auct.ca.ij. eo.bar.in.l.precepit.ff.de cano.psian.li.x. et panor.in.c. si epus extra de offi.ordi. et ro qz habet merum imperium vt not. bal.ubi.s.et io. and.in.c.j.de emp.et vendi.et ibi.Abb.

e ¶ Propria auctoritate.tu dic q no et sic contra opi.istius p ea que no.in ver.cy.l auct. si quis ei.et ibi ho.tex.ff.de adulit. Alexan. post bar.in.l.si cui.§.si.de accu.et panor.c.j. et qd ibi notaui in apostil. ad ipm.in ver.in ecclesia. nu.j. extra de homi. volu. vel casu.

talib⁹ locis iurisditionē in auc.de ali.ꝛ emphi.in.coll.§.
abill.et ꝑ hoc ꝙ iudex laycus debeat requirere epm̄ circa
hec fa.ff.de tu.ꝛ cura.da.ab his.l.diuus in auc.vt nulli
iudi.§.si q̄s vero non cōprehēsorū.j.de adul.l.si quōdā
ꝛ ꝙ hoc sit verū videt tex.i auc.vt li.ma.ꝛ auie.viij.coll.
§.q̄vero si imperij. Quid dicendū. videt̄ cōtrū ꝙ iudex ci
uilis dz hoc facere.ꝛ possit eū abstrahere sine auctorita
te superioris. Et q̄n dr̄ ꝙ talia loca sūt sub iurisdictiōe epi.
Uerū est quoad spūalia: nō quoad tēpalia: imo illa q̄ per
tinēt ad iurisditionē tēporalē sunt ꝛ ptinēt ad iudicē se
cularē dum tn̄ possint sine p̄iudicio ꝛ vituperio religiōis
exerceri. Et h̄ ꝓbo q: si sit eccl'ia sub castro: lz ip̄a nō sit
sub iurisdictiōe castri ꝓpe tn̄ est sub noīe vniuersitatꝫ ar.
ff.de cōtrē.empt.l.si in modicis. ADDI. facit qđ not.ff.
de postu.li.l.ex ea. Ray. Itē hoc apparet ꝙ iudex seclaris
se debeat sup hoc intromittere q: al's seq̄ret absurdū ꝙ
incurrerēt irregularitatem: q: forte posset dari occasio
mortis qđ nō licet faciendū.vt.§.e.l.addictos. Itē q: illa
debem⁹ facere q̄ sine dāno alteri⁹ possum⁹.ff.de op.li.l.
hoc demū.ff.de cōdi.isti.l.filr⁹.ff.de v̄b.sig.l.nepos.pro
culo. Nec obst.tex.in auc.vt iudi.sine q̄ suf.q: intelligit
fm iura hodierna scdm q̄ nō puniunt adulteria sangui
ne in auc.vt nulli iudi.§.adulterā. Et ꝙ iudex h̄ possit
facere ꝓpa auctoritate est tex.in auc.de mā.pn.iij.coll.
§.neq3 aūt homicidas. Et sic dicerē ꝙ iudex possit ꝓpa
auctoritate eos abstrahere d̄ eccl'ia: nec req̄rat̄ ꝯsensus
epi. ADDI. nō ob.j.de adul.auc.si q̄s ei.vt ibi per pet.
4 Ray. ¶ Sed q̄ro iuxta istū tex.pone ptes elegerūt istū
epm̄ sed dubitat̄ vtrū elegerit et iudicē: vel vtrū vt arbi
trū: q̄rit̄ qđ in dubio p̄sumam⁹. glo.hic posita dicit ꝙ si
pena fuit ꝓmissa tūc videat̄ elect⁹ vt arbiter: q: pena in
cōpromissis apponit̄ vt.ff.de leg.j.l.si seru⁹ pluriū.§.fi.
j.de testa.l.non codicillū.ff.de iure co.l.illud.§.tractari.
Al's aūt si nō fuerit pena apposita ꝙ videant̄ ip̄m vt iu
dicē elegisse ar.ff.de re.du.l.quotiēs. ꝛ hoc pōt fundari
per iura all'.q: q̄n ptes se submittūt sue iurisditiōi videt̄
vt dignior eligi.ff.de sta.ho.l.querit̄ hermophroditum
ff.de au.ꝛ ar.le.l.ꝛ si nō sit.§.puenīam⁹.ff.de acq.re.do.
l.quicq̄d.§.partes. Et dicit.li.alibi.ff.de iure dot.l.cū
pater.ff.de tutel.l.q̄ hz in prin. Quid dicendū. videt̄ alit̄
dicendū ꝛ distin.aut iste ptes se submittebāt isti epo ꝓp
ep̄alem cognitionē quā hēbat de ipsis.vt q: de parente
le. Et tūc vt arbiter vr̄ elect⁹ q: magis vt aliū h̄re ip̄z no
tum ꝙ epm̄ ar.ad hoc q: vbi mater vel ali⁹ cōiunct⁹ dat
militi vr̄ datū sibi vt p̄uato.ff.de castrē.pec.l.castrēse.ꝛ
l.si forte.ꝛ.l.dotē.ꝛ.§.e.auc.licētia.ar.ad hoc.ff.de ritu
nup.l.non solū.§.denuo. Si habebat cū cognitū vt epz
vel vtroq3 mō tūc vt iudicē vident̄ cū elegisse ar.j.de ca
stren.pec.li.xij.l.cū ꝓponas.ꝛ.ff.de re.du.l.q̄ habebat
cum fi. ADDITIO. facit qđ no.ff.de iud.l.j.in fi.glos.
a Ray. ¶ Sed q̄ro vtrū monach⁹ possit eē arbiter: vide
5 tur ꝙ sic.q: ep̄s pōt vt.§.e.l.pri. Itē q: sacerdos pt.ff.
de arbi.l.nō distinguem⁹.§.sacerdotio. Quid dicendū.
glo.dicit ꝙ nō pōt.ff.de arbi.l.pudicus. Itē q: mortu⁹
reputat̄.§.e.l.deo nobis. Sed mortu⁹ non pōt arbitra
ri: ḡ non poterit esse arbiter. Itē q: monachus est seru⁹
ar.§.de sacrosan.ec.auc.ingressi.ꝛ seru⁹ non pōt esse ar
biter.ff.de v̄b.sig.l.illas v̄ba.ff.de arbi.l.si in seruū. Et ꝑ
hoc q: de negocijs nō se deberet intromittere vt melius
possit vacare diuinis.in auc.de sanct.epi.§.aliū.coll'.ix.
ꝛ.§.ti.pri.l.repetita.ꝛ.l. placet.et ꝑ hoc.§.e.l.omēs. sed
dz solū se diuinis dedicare ꝛ illis vacare.ff.de arbi.l.fin.
ADDI. Et de hoc in spe.de arbi.§.sequit̄.ver. sed q̄ro
6 ꝛ ver.sc. Ray. ¶ Sed iuxta hoc quero.pone quidā mo
nachus fact⁹ est ep̄s quero nunquid mō possit esse arbi
ter. Et videt̄ ꝙ nō q: monach⁹ remanet lz episcopus sit
creatus ar.ff.de fideiusso.l.tutor. Itē3 quia illud qđ est
occasio tollēdi cōpromissū.nō dz illud idnocere ne eadē
res diuersos effect⁹ operet̄.ff.de ꝯdi. ꝛ de.l.cum tale.in
fi.j.de iu.cal.l.ij.in fi. ꝛ sic cum aū nō posset esse arbiter.
nec mō posset ar.ff.de arbi.l.si in seruū.§.si quis iudex.
Quid dicēdū. Credo ꝙ posset esse arbiter: qđ probo: q:
per dignitatē ep̄alē confundit̄ status monachalis. Nā

cām qua prodesse debem⁹ attēdere.maxime vbi illa cau
sa fortior ꝛ dignior est ꝙ alia.ff.de iur.fis.l. nō intelligi
tur.§.si quis palā.ff.de re iudi.l.quidā ꝯsulebat in fi.ff.
de iudic.l.si longius in fi. Et ꝑ hoc q: vbi sunt duo officia
ꝛ vnum in alia prepōderat: magis prepōderās tollit pri
mum.ff.de le.iij.l.legatis seruis. ADDITIO.§.si vn⁹
ꝛ.l.si seruis vrbanis.melius.§.j.hui⁹.l.ꝛ ille op.fa.et de
here.insti.l.iiij.§.qui fideicōmissariā. Ray. vrbanis.§.fi
nali.ꝛ hoc probāt iura.ff. qđ cuiusq3 vniuer.l.item cor
in prin. Itē ꝑ hoc q: in aīalib⁹ natura mansueta conside
ratur nō fera ar.ff.de postu.l.j.§.bestias.ff.ad.l.acqui.
l.ij.i fi. Et ꝑ hoc.l.ff.nau.cau.sta.l.fi.j.fi.de adop.l.si cō
sul.ff.ad.l.pōpe.de parrici.l.diuus adrianus. ADDI.
Itē ad hoc.ff.de sta.ho.l.q̄rit̄.et.ff.de au.ꝛ ar.le.l.j.ꝛ si
non sint.§.peruenimus.ꝛ de acquir.re.do.l.quicq̄d infe
cto.§.fi. Ray. Iura cōtra non ob.ꝛ hoc verū est q: id nō
debet esse ratio inducēdi q̄ est occasio tollēdi. Et hoc ve
rum eodē modo q: inter subditos pōt in auc.vt disse.iu
di.§.j. ADDI. Sed ar.cōtra.ff.de cōdi.ꝛ demon.l.fal
sa in prin.ver.sed si cū. Sed nō ob. q: ibi loquit̄ quoad
damnū.secus quoad cōmodū.vt ibi dixi. ¶ Itē not.j.de
dig.l.iij.li.xij.q: ibi addit̄ dignitas dignitati: hic digni
tas honori ar.ff.de mu.ꝛ ho.l.honorē. ꝛ ꝑ g.ff.de excu.
tu.l.idem vlp.§.fi.ꝛ qđ ibi dixi. ꝛ hoc tz pet.§.l.ꝓxima.
7 vbi tractat questionē precedentem. Ray. ¶ Sed nunc
quero in quo differt arbiter ab arbitratore. Dico ꝙ ar
b biter habet ꝓcedere more iudiciorū⁹.ff.de arbi.l.j.ff.de
iudic.l.rem nō nouā. Sed in arbitratore nō seruat̄ mo
dus iudiciorū. Itē differūt: q: vbi aliquis eligit̄ vt arbi
ter non pōt esse arbiter iure suo.ff.de arbi.l.pe.sed arbi
trator pōt esse.ff.ꝓ so.l.si societatē.ff.loc.ꝛ cōduct.l.si
in lege.in prin. Itē alia est dr̄ia q: nisi est verus arbiter
non appellat̄ ab eo vt.j.de arbi.l.j. Sed non dolo tulit
sñiam ille ꝯ quē lata est pōt se tueri ꝑ except.j.de arbit.
l.arbitrorū.ff.de arbi.l.ita demū. Itē pōt recusari ante
sententiā ille ꝯtra quē lata est pōt se tueri ꝑ except.j.de
arbi.l.non distinguem⁹.§.cū quidā. Secus in arbitra
tore.ff.ꝓ so.l.societatē.§.arbitrorū.ꝛ.ff.de arbi.l.si de
meis.§.recepisse.de oper.no.nun.l.j.§.ꝛ post. Et iuxta
istud quero vtrū arbitrator debeat ꝓcedere more iudi
ciorum ꝛ possit ferre sententiā partib⁹ absentibus verbi
grā. Ego ꝛ tu volebam⁹ inire societatē non cōcordaba
mus: eligim⁹ arbitratorē: ipse ꝓnūciauit altero vl' am
bob⁹ absentib⁹. Nunq̄d valet sñia in arbitratorē expe
ditum.ff.de arbi.l.diem ꝓferre.§.si quis ex litigantib⁹.
ꝛ.§.cōrā. ADDI. ꝛ no.§.l.prima in fi. Ray. Et ꝑ hoc
q: arbiter ꝛ iudex eligit̄ vt bonus vir.ff.iudi.so.l.vir bo
8 nus de verb.ob.l.cōtinu⁹ actu.§.cū ita. Sed iudex non
cognoscit absentibus partib⁹.j.de sen.ex peri.re.l.j.ꝛ si
per vim vel alio modo.l.fi. ꝛ pro hoc tex.quē alleg.iudi
ci.ff.de condi.ꝛ demō.l.multa in prin. ꝛ pro hoc facit.j.
si.reg.l.iij.in fine. Item ꝑ hoc tex.vbi dicit̄ ꝙ debet vo
cari ille cuius interest.ff.si cu plusꝙ ꝑ.l.fal.l.j.§.cū dr̄
Or dico ꝯ qđ appet ex dr̄ia quā primo dedi cū arbitria
sint redacta ad instar iudiciorū.ff.de arbit.l.j.sed in ar
bitratore secus cum cōtractus inter absentes possit cō
trahi.ff.de pac.l.labeo.ꝛ hoc videt̄.l.dicere respodendo
j.si.reg.l.iij.§.q: potest in absentia.ꝛ referre ꝑ nunciū.
ff.si mē.fal.mo.di.l.j.in fine cum.l.se. ADDI. hāc que
stionē ꝛ se.tractat hic pe. Ray. Itē q: ip̄e hz solū iurisdi
tionē a partib⁹ voluntariā nō ordinariā.ḡ vr̄ ꝙ absen
tibus partib⁹ possit ꝓnūciare.ff.de leg.ij.l.cum pater.
§.hereditatē.ff.de acq.here.l.si quis mihi bona.§.iussu
ꝛ.j.de iure emphi.l.ij.§.j. ꝛ ꝑ hoc.l.in rōne.ff.ꝯ fideicō.
li.l.si pater.§.sticho. Nec ob. quod dr̄ ꝙ vt bon⁹ vir nō
pronunciat partibus absentib⁹. Dico ꝙ istud intelligit̄
quo ad modū cognoscēdi ꝛ procedēdi nō quo ad quali
tatē ꝛ solēnitatē. Et hoc dicit tex. vbi ponunt̄ ista v̄ba.
ff.de vsufr.le.l.itē si fundi.§.fi. in fi.ꝓpter qđ dico ꝙ ar
c bitrator pōt partib⁹ absentib⁹ ꝓnūciare per nunciū vel
per ep̄lam.vt.ff.de confes.l.certū.§.si quis absentē.con
iuncta.l.ff.de posi.l.publia.§.fi. ADDITIO. Itē3 q:
cius laudū est quasi ꝯtractus trāsactiōis vt no.in auc.
vt dif.iudi.

a ¶ Utrū monachus possit ee arbiter. adde ꝙ nō vt per istū tex. q̄s ponit hic.de q̄ ꝑ glo.ꝛ doc.in l.pedius.§.j.ff de arbi. Spe.i ti.d arbi.§.viij (?) bar.ꝛ doc. l.l.nō designemus.§.sacerdotio.ff.de arbi.bal.in.l. si q̄ ex ꝯsensu.col. iij.ver.pe.j.e.ti.pau.de lea...za.l.cle.ꝛ si principalis.de rescrip.hos.i sua sum.e.ti.§.ij.i fi.glo.xvi.q.j.c.p̄rimū.in ver. defensor.ꝛ.c.monachi.io.an.d.l.addi.ad Spe.ꝑalle.ti.de arbi.§.j.in fi.in addi incl. de nihil.e. Secus aūt in religioso nō monacho nec regulari.nec fratre sancti francisci.vt no.idē Spe.ꝑalle.ti.de arbi.§.fi.v.sed quero dili genter.ꝛ v̄.fi.§3 nunq̄d abbas ꝛ ꝑalle.l.si q̄s ex consensu.ꝑ doc.j.de epis.audi.ꝛ.d.§.sacerdotio.ꝛ ff.i.accur.i.q.duo consortes.ꝛc. Arbitrator cū pōt esse cū sui superioris licentia.c.fi.de testa.li.vi.lanfran.in tract.d arbi.ij.pte.ij.q.ij.col.ꝛ inco.rebuffi.in.l.ꝓ fessiōi.ꝛ quod ibi notam in apostil.ad ip̄s in ver.nō arbiter.j.de muñe.pa.li.x.et de q̄stione quā sub dit.f si fa tum sit ep̄s.adde d̄ filo cv.ꝛ doc.in alleg.l. si quis ex consensu et ibidē bal. col.ij.v.sed si monach⁹.j.de epis.audi.ꝛ butri in c.quesitum.extra de iure iur.ꝛ lanfran.d oris.vbi.ā.ij pte.fi.col.ver.itē bāniens.

b ¶ More iudiciorū. adde quod notam i apostil.ad istū in auc.gñalit̄.nu.v.in ver.ad instar iudiciorū.ā.de epis.et cle.

c ¶ Partibus absentibus pronunciare. Adde de bal.l.j.l.seq.col.n.v̄.fi.§3 incidenter quero.ꝛ.l.l.si q̄ tu.j.de cōtra.ep.tenet cum isto idē ꝛ bar.in.l.theopōp⁹ col.ij.vers.q̄ro.ff.de dote p̄le.et lanfrane ꝑ do.Alex.in.l.si q̄s arbitratu.col.vij v.quesitū hic bar ff.d v.ob.lz bart.sibi contrarius teneatur opposi tū in.d.l.si q̄s arbitratu.col.iij.v.q̄ro q̄n ar bitrator.

vt dif.iudi.§.si vero cōtigerit.coll.ix.igitur tc.vt.d.l.la-
beo.ff.de pac.facit quod diximus.§.de cōtrahen.empt.
l.fina.vbi pe.tenet contra Ray. Tex.

1 Si qui ex ɔsensu. glo.dicit ꝙ decretaliste dicūt ꝙ ep̄s pōt esse arbiter ꝙ est ɔtra iura nostra Sed dico ꝙ id qđ decretiste hic dicunt etiaꝫ
2 est ɔtra iura nr̄a. ¶ Sed quero quare iudex non pōt esse arbiter dico ꝙ ratio est qꝛ cōpellet partes ad cōpromittēdū in ip̄ꝫ qđ est ɔ̄ iura in aut. vt litigā.iu rent.ix.coll.§.qꝛ v̄o.lꝫ inter ptes possit tractare cōcordiā.in aut.vt dif.iudi.ix.coll.§.si v̄o cōtigerit.ff.de ope ris no.nū.l.s.§.itē querit.ff.de vsufr.l.equissimū.ideo ne propter terrorē iudicari partes ad cōpromittendū p̄hibetur ne in ip̄m cōpromittat̄ vt ab eo nō appellet̄.§.de arbi.l.i. ADDITIO.de hoc.ff.de arbi.l.sed τ si seruū. §.si quis iudex. Ray.Sed in ep̄o cessant iste ratiōes:qꝛ non est iste terribilis nec hꝫ reales executiōes.§.e.l.episcopale.τ aut̄.si q̄s litigantiū ꝓpter qđ pōt in ip̄m optime cōpromitti. ADDITIO. Et sic intelligit g.l.istam etiā in subditis ep̄i:sed glo.τ cōiter doc.ɔtra τ ꝫm g. nō ob.l.sed τ si in seruū.§.j.qꝛ ibi in iudice ecclesiastico: ibi in seculari. Ray. ¶ Or de non subiectis clericis.vtrum possit in alium ep̄m cui non sint subiecti sine licētia sui ep̄i cōpromittere Dixerūt quidā ꝙ non ꝑ aut̄.de scrissi. epi.ix.coll.§.yconomos.gl.est ɔtra.qꝛ dicit ꝙ nō est lex neqꝫ decretalis q̄ hoc ꝓhibeat.Sed dico ꝙ hoc nō pōt sine licētia sui ep̄i extra de fo.cōpe.c.significasti τ ibi gl. vera.Sed iste est intellect⁹ glo.ꝙ clerici possunt se submittere iurisdictiōi episcopi ꝑ modū cōpromissi:nō autē ꝙ declinēt eius iurisditionē quare adde ad glo.quādo dicit non pōt prohiberi lege vel canone quin possit cōpromittere in non suum ep̄m.Sed non possunt iurisdictionem suam prorogare sine cōsensu sui episcopi. Et sic intellige extra de fo.cō.c.significasti.τ glo.ibi positā.

Autentica.

1 Litigantiū. No.ad euidētiā isti⁹ aut̄.ꝙ qn̄qꝫ ep̄s cognoscit inter aliquos non subiectos tanqꝫ arbiter τ tūc nō pōt ab ei⁹ sn̄ia appellari τ sic intelligo.l.ep̄ale.ff.de arbi.l.s. ADDI.imo intelligit̄ qn̄ ep̄s cognoscat tanqꝫ iudex extraor.vt ibi no. Aliqn̄ cognoscit īter subiectos vt ordinari⁹:τ tūc pōt ab eo appellari. Et sic loquit̄ ista aut̄.vn̄ pōt bis ap.nō tertio.§.ne l vna cadēqꝫ cā.l.i.tex.
2 appel.l.vna. Itē allegat̄ ad vnū ista aut̄.q̄stio magna ē inter docto. vtrū iudex cause pr̄icipalis or.ɔcordat doc. τ ꝙ qn̄ iudex ap.rescindit τ annullat sn̄iaꝫ iudicis princi palis:tūc ipse mādat executiōi. Sed vbi ipse confirmat primā sn̄iam iudicis ꝓncipalis.dicūt tūc quidā ꝙ iudex cāe pr̄icipal' mādat executiōi ar.§.de tep̄.ap.l.ii.§.j.Or ista aut̄.est cōtra istā opinionē τ reprobat hoc tex.ꝑ quē ipsi determināt τ male qꝛ hec est rō:qꝛ lꝫ nō appellaret̄ ipse mādaret executiōi:qꝛ ep̄s non pōt etiā lꝫ nō fuisset appellatū:qꝛ non hꝫ executionē talē vt.§.e.l.episcopale Quid dicendū credo ꝙ iudex ap.hꝫ mādare executioni: lꝫ ipse cōfirmet eā qđ ꝓbo:qꝛ ꝑ appellationē fuit extincta cā pr̄icipalis.ff.ad turpil.l.j.in fi. Sed qn̄ iudex ap. cōfirmat oritur actio in factū.tex ista pōt agi.Sic habeo in fili in testatore q̄ fecit vnū testm̄ post aliđ vbi ɔfirmauit illa q̄ erāt in priori:qꝛ agit̄ ex vltimo testamēto.non ex primo.Sic in ꝓposito ar.ff.ad tre.l.si q̄s in priore. τ pro hoc.ff.de his q̄ no.infa.l.furti.§.j. Et ꝑ hoc tex.§. de ap.l.papini⁹.circa mediū.ibi cū dicit executorib⁹ tc. Et est alius tex.§.de iudi.l.vltra circa mediū qui tex.nō consueuit allegari ad hoc nisi aut propter elapsum fatalium.vel alīs iudex ap.ꝓnunciat se nō posse cognoscere Tunc iudex pr̄icipalis cognoscit ꝙ sn̄ia prima remanet firma.et ideo ipse cognoscit in aut̄.de ap.viij.colla.§.j. τ.§.de tēporib⁹ ap.aut̄.ei qui.que sunt ad hoc notande. ADDI.dixi.§.de ap.l.cos.questiōe.viij. Ray. Tex.

Iudices. Allegat̄.l.ista ꝙ cōsules debēt curaꝫ adhibere ne dn̄s vel ali⁹ detineāt iniuste captū aliquē de vniuersitate τ nisi faciāt puniunt̄ pena hui⁹.l. Et vidi semel magnā ɔtrouersiā inter quendā olim q̄ detinebat quendā captū: τ consules requirebāt cuꝫ:ipse nolebat eis reddere.imo dicebat ꝙ ipsi non debebāt se de hoc intromittere.hic dirimitur casus pro eis. ADDITIO.dixi.§.de decre.decur.in rub. lib.decimo. Ray. Tex.

1 Si lenones. Iuxta.l.istaꝫ q̄ro. videsꝙ filia pōt requirere officiuꝫ iudicis vt liberet̄ a p̄ria ptāte si ipsam velit cōpellere ad lenociniū.Quero vtrū ipso iure liberet̄ vel aliter. Dico breuiter ꝙ per officiū ep̄ale liberet̄.τ habes magis expssum.§.de spec. l.fi.li.xi. Sed pone pater erat leno:volebat eā cōpellere ad turpitudinē:filia se petit liberari a patria ptāte iudex eam liberauit deinde pater redit ad vitā honestam: vult filiā recupare in sua ptāte nunq̄d pōt:dico ꝙ nō:qꝛ ius est quesitū filie.ff.de ɔtra ta.l.si re⁹ mortē.§.fi.ff.de pac.l.fi.τ habes no.ɔ̄.ti.ꝑxi.l.deo nobis.§.p. ADDI. ptꝫ.ff.de adopt.l.q̄ liberatur. Ray. ¶ Sed pone pater cōpellebat filiā ad turpitudinē iplorato officio ep̄i fuit emācipata.deīn pater fuit ɔuersus ad vitā honestā.pa- tri filia fuit ingrata:patrē percutiēdo vel alīs:pater vult eā pretextu ingratitudinis in suā redigere ptāteꝫ. Que-
2 ritur vtruꝫ possit. τ videt̄ ꝙ sic:qꝛ emācipatio rescindit̄
a propter ingratitudinē[a].§.de ingra.li.l.vna. Quid dicendum dico ɔ̄.qꝛ.l.alle.in cōtrariū loquit̄ qn̄ pater liberalitate exercuit filios emācipādo.Sed ista filia nihil habuit de liberalitate imo vt dixi officio iudicis fuit liberata.quare nō debet cōpelli ad reuertendū in patria potestate. Nā qn̄ fit donatio ꝓpter libertatē si post ille in quē fit donatio sit ingrat⁹ pōt donatio reuocari. τ hoc qn̄ fit ꝑ verā liberalitatē.§.de reuo.dona.l.p.τ in aut̄.vt liberti dece.§.j.τ.ij.coll.vj. Sed in alio casu qn̄ q̄s inuitus manu imittit̄ nō redigit̄ in seruitute:sic i ꝓposito ar. ff.qui τ a q̄.l.si q̄s.§.de op.li.si tuis.§.de liberis et eorū li.l.p.cū ibi no. Sꝫ q̄ro vlteri⁹. nos habem⁹ ꝙ qn̄ pater vel dn̄s leno cōpellit filiā vel ancillā ad turpitudinē:ipsa
3 liberat̄ a p̄ria ptāte. ¶ Sed q̄ro q̄d erit idē in seruo vl̄ filio si cōpellat̄ ad turpitudinē.videtur ꝙ nō sit idē qꝛ lꝫ sub ap.masculi ɔtineat̄ femininū vt.ff.de le.iij.l.q̄ duos mulos.de v̄b.sig.l.p.tn̄ appellatiōe feminini nō ɔtinet̄ masculinū.de le.ij.l.si ita scriptum in ꝓnci. puta ad cognoscendū aliquē mulierē alīs ꝙ eēt turpis τ nō dubia vt. §.de adul.l.cū vir.τ in aut̄.vt nō luxu.ɔ̄ naturā.ita ꝑ hoc ꝙ.ll.artāt magis mulieres ad castitatē ꝙ masculos.§.de adult.ad idē.§.de nup.l.si furiosi.§.p. ADDI.τ diximus ɔ̄.ti.j.l.raptores. Quid igit̄ dicēdū venit in seruo.videt̄ dicēdū ꝙ nō hēat ꝓpter h̄ libertatē sꝫ pōt cōpelli ꝑ hoc vt vēdat̄.ita ꝙ nunqꝫ redeat sub ptāte dn̄i.ff.de his qui sunt sui vel alie.iuris.l.ij.τ ibi loquit̄ in seruo nō in ancilla
5 ¶ In filio aūt posset idē dici qđ in filia. nā fili⁹ nō alienatur nisi i casu necessitatis.s.ꝓpter famā.§.de li.cā.l.i.§. de patri.q̄ fi.distra.l.ij. Et iđ pōt dici ꝙ sit idē in filio qđ in filia. Et hoc ꝓbat̄ qꝛ qn̄ pr̄ pertractat male filiū suuꝫ cōpellit̄ emācipare.ff.si q̄s a pa.fu.ma.l.vi. Sꝫ nō ē peior tractatio ꝙ ad turpe cōpellere.ꝫ dicā ꝙ sit idē in filio sicut in filia. ADDI. et ꝑ hoc.§.de spect.l.fi.in fi.li. xi.qui loquit̄ in masculino.τ ad hoc.ff.quod me.cā.l.isti
6 quidē in fi. ¶ Sed quero nūquid in hoc casu pater priuetur vsufructu.vt ecce nos habemus ꝙ pater hꝫ vsum fructum in rebus filij.§.de bo.que li.l.cū oportet in ꝓn. Pone ergo ꝙ filia hꝫ bona aduēticia fuit liberata a potestate patris ꝓpter turpitudinē scđm.l.istā. nunq̄d pr̄ amiserit vsumfructū in totū vl̄ in ptē. τ vr̄ ꝙ pr̄ retineat ptē qꝛ sic emācipat̄. τ ꝓpter emācipationē nō amittit totū vsufru.§.de bo.q̄ li.l.cū opꝫ.§.cū aūt. Sꝫ vr̄ ꝙ nihil debeat ꝑdere qꝛ.l.loquit̄ qn̄ pr̄ voluntarie emācipat τ tūc perdit ptē vsufruc. Sed hoc inuit⁹ cōpellit̄ emācipare. ergo dicā ꝙ satis puniat̄.vt ita dicam⁹ ꝙ penis legalib⁹ debeāt⁹ eē ɔtēti.§.de sen.pas.l.cū tutore.τ.l.pr̄.ff.de v̄b. ob.l.si ita stipulet̄. Itē qꝛ vbi q̄s igredit̄ monasteriū bona oia mōasterio applicant̄.ɔ̄.de sacrosā.ec.aut̄.igressi sꝫ nō qn̄ iuit⁹ itrat.i aut̄.vt nulli iudi.ij.col.§.adulterā. Quid dicēdū dico ꝙ totū vsufr.ꝑdit ꝑ pactū sic hēo i tutore ꝙ peccat i tutela τ amittit lucrū qđ deberet hr̄e ex

a ¶ Propter ingratitudinē Adde de hoc ꝑ bal.in.c. filij nati.in ti.si de feu.fue.cōtro. i feu. do. mei do. iaso. may. in.l.iij.§.i.col. pe.in fi.ff.d cō di. ob cām. et gerar.d petra scā.sing.finis. in pn̄o singu.

tutela.ff.de excus.tu.l.nesennius cu.l.se.t se.t.ff.de au.t ar.le.l.meuie.ff.quib⁹ vt indig.l.post legatum.§.amittere. Et pro hoc qꝛ est seruus peccati.j.de sen.pas.l.fi.t ideo nullum lucrū habere debet. Et pro hoc facit.l.qꝛ pater amittit administrationē ꝑpter turpitudinē.ff.ad trebel.l.imperator. Sed vnū circa ꝙ debet prestare alimenta patri si egeat vt colligit in.l.statim alle.imperator. Nec obst.ꝙ peccauerit qꝛ semꝑ pater remanet t iō alimentandus.vt expresse dicitur in auť.de incest.et nepha.nup.ꝟ.colla.q.j.in fine. Lex.

1 Nemo. Quero quid erat si aliquis erat annumeratus in collegio aduocatorū t tpe quo fuit annumeratus erat christianus.post factus est hereticus. Nunquid habet locū pena istius.l.vt amittat bona t dānetur in exilium.videtur ꝙ sic per.l.istā. ¶ Quid dicēdū dico ꝙ nō habet locū.l.istaqꝛ loquiť quando iudeus vel hereticus volebat fieri aduocatus.et antiq̄tus erat certus numerus aduocatorū vt.j.de aduoca.diuer.iudic.l.cū aduocatio. Et ideo cum.l.ista habeat locū contra ingredientem non extendā vltra.ff.de pen.l.interpretatiōe. Itē non caret primordio veritatis de le.ij.cum filiꝰ.§.heres meus.t quedā prohibeť quis incipere que si inceperit: postea ꝓhibeť necnon punitur pena incipiētis ar.ff.de publi.iudi.l.is qui reis.de decur.l.decurio.cū his q̄ no.ff.de his q̄ sunt sui vel alie.iur.patre.l.furioso. Unū tn̄ dico ꝙ isti puniēť vt heretici.non tamē pena istius.l.

2 que imponiť ingredientib⁹ ꝯsortiū aduocatorū. ¶ Sed pone aliquis est hereticus vel iudeus vult aduocare pro coniunctis personis. Nunquid pōt. Dico ꝙ nec pro se nec pro alijs poterit:imo repelliť vt infamis qui ꝓhibetur pro omnibus exceptis seipsis.ff.de postu.l.j.§.ꝓhibet.vsqꝫ ad.§.in initio. Si autem non est hereticus nec secte dānate ex toto.vt qꝛ iudeus qui habet iustū initiū vt.C.de sum.tri.l.ij.tunc dico ꝙ ꝓ se t pro ꝯiunctis pōt: qꝛ non oīno claudūtur eis iudicia.j.de iudeis.l.die sabbati:sic dicitur de infamibus qui non sunt ꝑpter turpitudinē dānati qꝛ possunt pro se t pro coniūctis.de po-

3 stu.l.j.§.fina.cum.l.se. ¶ Sed quero quid erit in iudicibus delegatis. Utrū habeat locū ista pena que hꝫ locū contra alios iudices. Et videť ꝙ non qꝛ lex ista loquiť de illis qui noluīt esse in consortio aduocatoꝝ t sic videť loqui in iudicibus habentib⁹ territoriū:sed delegati nō habent territoriū. ADDITIO. in quo sit collegiū seu consortiū aduocatorū.t hoc tollit contrariū de.l.j.§.j.t quod ibi not.ff.de postu. Ray.vt.j.de iudic.l.a iudice et ꝓ hoc.ff.ne quis eum qui in ius voc.vi.ex.l.iij.§.si quis ad pedaneū.t ideo intelligas in iudice or.l.istam loqui non in delegato vt dixi per iura alleg. ADDITIO. tu dicas ꝯtra cū hec.l.puniat iudicē q̄ ratiōe sue iurisditionis potuit ꝓhibere ergo habet locū etiā in delegato qui habet iurisdi.vt.l.j.in fi.ff.de offi.eiꝰ cui man.est iurisd.t de re iudi.l.ait pretor. Non ob.ꝙ nō habet territoriū qꝛ habet certum locū vt.ff.de iudi.l.si locus. Sed intelligendo.l.istā prout intelligit Guil.ipse bene dicit qꝛ iudex delegatus non pōt ꝓhibere aliquem intrare collegium aduocatoꝝ hereticū vel iudeū:qꝛ excederet formā sui rescripti.ergo tc.vt not.ff.de arbi.l.pedius.§.fina. et quod ibi no.de procura.l.si procurator ad vnā. Ray.

¶ Liber secundus.

¶ De edendo Rubrica.

1 Ipse despice. Iuxta glos.istam cum dicit nonvideť habere locū istud edictū cum habeat locū mandati: cum mādatum sit gratuitū.ff.man.l.j. cū ergo hic argētarius non recuperabat pecuniā gratuite sed spe lucri quā faceret ex pecunia.iō non pōt habere locū act.mādati. Uel dic t ista est vera ꝙ mandatū est qn̄ quis recipit mandatū tanq̄ priuatus.j.de decur.l.si quis procu rationē:sed hic argentarius nō recipit vt priuatus: sed vt publice in officio positus. ideo non habet locū mandatum.ff.si mēn.fal.mo.di.l.p.in princi.t.§.j. ADDITIO. quod non placet.nam alia ratio pactū referat vt

2 ibi patet in tex. Dicas igitur ꝙ siue interueniat mādatum siue depositū in argētarijs antiquis semper habet locum officiū principale iudicis contra eos ad editionē rationū. Et est ratio qꝛ eorū officiū principale consistebat in rationib⁹ scribendis. Et ob hoc principaliter credebantur etiā de contractibus vt patet expresse.ff.e.l.quedam.in fine.t.l.argētarius in prin.et ideo hic solū dꝫ attendi ar.dicti.§.si te rogauero.in fi.§.t.ff.māda.l.si procuratorē in prin. ¶ Secus igiť in cāpsoribus nostri tēporis:qui sunt priuate persone:et qui conscribunt rationes solū de proprijs cōtractib⁹ nō de alienis: et iō non cōpelluntť eas edere nisi in casibus specialib⁹ salꝫ si vtātur eis vel fisco:et cessat officium iudic.principale et hꝫ locū accessoriū deficiēs actorivt dixi sup hac.l.j.ea.l.edicta post ꝑmā g.et tangit pe.j.e.l.fi.in fi. Uñ ibi officiales quasi publici.hic secusvt tangit glo.dicta.l.argētarius in princi.ver. ratio etiā vide qō dixi post g.dicta l.quedam.in prin.licet ipse sentiat contra predictaꝫ.e.l.§.nūmularios.sed male vt ibi dixi. Et concor.hic iac.in aliquo tamē eum reprehēdo dicta.l.quedā in prin.certe bene respōdetur ad contractuꝫ.j.man.per ia.t g.sed non ad contractū depositi. Et ideo dicas vt sequiť breuiter considerandū est ꝙ argētarius publicus principaliter additur vt rationes conscribat.ff.e.l.argentarius.in prin.ver.ideo.t.l.quedā.§.nūmularios. Alius igitur contractus si mandatū vel depositū in consequentiā celebratur.et ideo hoc officiū non impedit ar.ff.de posi.l.j.§.si te rogauero.t.§.idē pōponius. In alijs contractibus secus est vt.d.l.quedam in prin.t ar.ff.de au.tu.l.j.t hoc tangit hec additio glo.noua si bn̄ cōsiderať Ray. Itē dico ꝙ hoc nō agitur qꝛ principaliter non erat mādatum sed depositū t ideo non pōt agi mādato agetur tn̄ officio iudicis.vt exhibeať ar. pro hoc.ff.deposit.l.j.§.si te rogauero.t.§.si me rogaueris. Materiā totam dicam in.l.edita. Lex.

1 Is apud quem. In.l.ista potest poni exemplum ꝙ acta criminalia in causa ciuili exhibeantur pone in tanq̄ procura.interuenies bas contra me in iudicio. ego dixi ꝙ tu non poteras esse procura. ADDITIO vt.j.de procura.l.reū. Ray.ideo qꝛ reus declaris tu dicis ꝙ absolutus fuisti.t petis exhiberi acta ex quib⁹ probes absolutionem. Certe ad inuestigandum fide veritatis ista acta edentur. Sic etiā posses ponere exemplū in pluribus alijs.vt in probatione testium. Lex.

Ui accusare. Pone actor nihil probat reus probat vt forte titius petebat a me fundū non potuit probare suum sed ego probaui meum.nunquid ego vltra absoluere potero consequi. vt declarer dominus dic ꝙ sic.ff.de proba.l.circa. Lex.

1 Procurator. Pone ego t frater meus habebamus bona cōmunia:in diuisione bonorū fuit actū ꝙ penes eū essent instrumenta bonorum. postea succedit sibi fiscus nunquid tanq̄ dignior debet penes se instrumēta recipere videtur ꝙ sic ar.eius qō dicitur in hac.l.qꝛ penes

a dignioꝛem instrumēta esse debēt⁹t.ꝓ hoc sufficiat ei vndecunqꝫ fiscus habeat bona ar.j.de ven.rerū fis.cū pri.l.vna.lib.x.credo tamē ꝙ nō habet locū.l.ista. Iam enī penes me erant instrumēta vt tenerē ꝗuis enī fiscus tibi successerit in hijs que iam erant ordinata nil faciet.

2 ¶ Nec enī superueniēs dignitas actū qui primo valebat ex post facto rūpit.j.de nupt.l.fi. Debet enī fiscus tenere locū mei fratris.ff.de vsufru.cum quedā.ff.de iure fisc.l.decurio.de re mili.l.milites agrū in fi.et hoc expresse videtur dicere.l.fi.ff.de fi.instru.qꝛ ibi dicitur si sit contentio super deponēdis instrumētis.ergo nō habet locum in iam depositis ar.j.de testa.mili.l.qui a patre.

a ¶ Penes dignioꝛē instrumenta debēt esse. Ita not.in.l.procurator et ibi.Bal.j.e edem.t in.l.fi.ff.de fi.instru.

Sed quid

Sed quid esset in casu cōtrario si ille penes quem sunt deposita instrumēta sit factus vilis nūquid ei auferentur instrumēta cum penes cuꝫ essent deposita tanꝙ penes nobiliorē dico ꝙ sic: ex eo ꝙ mutauit conditionem. 3 statu enī mutato et ꝓpter quā sibi tradebaꝛ cessare debet et depositio vt habes alibi. qđ non debet fieri si ille qui factus est male cōuersatiōis et male vite. ff. de sol. l. cum quis. ꝛ. l. stichū. §. vsumfructū. ꝛ pro hoc quod dicit in tutore facto male vite. ff. de confir. tu. l. in confirmando. ꝛ pro hoc. ff. de an. leg. l. liberto. §. largius. cum etiā tali detur curator. ff. de cu. fu. l. j. ꝛ. l. mulieri. ff. de tuto. ꝛ cura. da. l. hij qui. §. j.

Autentica.

Si quis in aliquo. No. ꝙ instrumentū potest facere mentioneꝫ alterius duobus modis. 1 a vno mō tanꝙ transcriptū: sicut est si instrumentum sit factū super aliquo contractu. et de verbo ad verbū transcribaꝛ in alia charta. Item pōt facere mentionē alterius nō tanꝙ transcriptū sꝫ tanꝙ referēs se ad aliud. vt si est factuꝫ instrumentū inter me ꝛ te super aliquo cōtractu ꝙ tu es mihi obligatus in. x. postea recognoscas mihi debere ꝓut in tali instrumēto continetur. De quo instrumento hic loquitur dic de vtroqꝫ. nam de secūdo scilꝫ de eo qui refert se ad aliud non facit fidē nisi originale ꝓferatur. qđ probo: qꝛ talia verba fidē non faciant. Si cōfiteor debere qđ in tali instrumento continetur. Et probo quasi per iura que videntur facere 2 b in contrariū. ¶ Nam vbi verba enūciatiua loquūtur super preterito tunc illa verba faciūt fidē. ff. de do. l. ex hac scriptura ꝛ pro hoc qꝛ dicit cōfiteor debere. x. q̄ in alio instrumēto cōtinentur: certe hoc sufficere videtur vt alibi dicit in dote. j. de fal. causa adiec. le. l. si non designata. ꝛ. l. refert. tamē dico cōtra qꝛ hic verba nō faciūt fidē vt in. l. ex hac scriptura. testator non referebat. ADDITIO. Verius ibi speciale in vltima volūtate vt not. j. de dona. l. si donatio que est cōtra sed sol. vt ibi Ray.

Tex.

Edita. Circa. l. istam ꝙ nihil de materia huius ti. dixi in legibus iō expedio aliqua. Et 1 not. ꝙ quāqꝫ petitur editio actorū quādoqꝫ rationū: quāqꝫ instrumentorū: quāqꝫ personarum: quandoqꝫ actionū. Primo dico petitur editio actorū. vt sunt acta iudicialia. ff. de re iudi. l. acta j. vt lite pen. l. ij. Sed an ista editio sit faciēda dico ꝙ sic s. e. l. §. apud quem. j. de ap. vt causas. ꝛ. l. ꝛ pro consulibus. ꝛ. s. vt lit. pen. l. ij. ꝛ hoc dicit alibi tex. vbi sit actorū editio. potest ad hoc adiri superior in aut. in medio litis non fiere sa. for. §. et autē. coll. viij. ¶ Nunc descendamus ad species. dicamus ergo hic de edēdo acta. Sed 2 videamus per quē modū sunt edenda acta. Pone titius et meuius litigauerit. nunquid mihi faciēda est editio actorū si in aliquo fuerit mihi necessaria. videtur ꝙ sic. s. e. l. ij. tamē hoc nō est intelligendū: sed solum ꝙ sint edēda illis ad quos principaliter spectat negociū alijs non: quod probo qꝛ hoc video in rationibus que nō editur nisi illis ad quos spectant. ff. e. l. si quis ex arbitrijs. §. ex edicto. §. pertinere. §. exigitur. Et de hoc vide tex. ff. de iure fis. in fraudē. §. hijs igitur. si aliqui litigauerit solum possunt petere vt eis edatur. Sed tamē dico ꝙ si exactio inter te ꝛ titium noceat mihi. vt qꝛ sum fideiussor vnius ꝙ mihi tunc sint edenda qꝛ satis est causa mea propria ff. quādo ap. sit. l. p. §. in propria. Itē talis fideiussor potest appellare. vt. ff. de ap. l. a sentētia. ergo permittitur peti edi sibi acta cū alias frustra appellaret. cū iudex appel. habeat iuste vel iniuste pronūciare sententiā esse latam. vt. j. de app. l. cos. in prin. Et pro hoc. s. eo. l. ij. fm vnum intellectū. j. de ap. l. nisi causas. ꝛ. l. a procōsulibus.
3 ¶ Sꝫ peto subsequēter a quo petantur edi acta. nunquid a parte. videtur ꝙ sic: cum iura dicāt acta esse edēda. s. e. l. ij. ergo ab ipso peti possunt. ff. de iur. fisci. l. in fraudē §. ex hijs. Item qꝛ oīa que aguntur in iudicio sunt cōmunia vtriqꝫ. j. de fru. et li. ex. l. si. j. de prox. sacro scri. l. in sacris. §. si. ergo a parte parti fiet editio. et ideo dicitur ꝙ iudicia sunt cōmunia. ꝙ testis pro vtraqꝫ parte debet testificari. s. de epi. et cleri. aut. sed iudex. Sed dico ꝙ debent peti a iudice non a parte. vt. s. vt lite pen. l. ij. et in aut. in medio lit. §. vt autē. colla. viij. Item hoc video in apostolis que debēt tradi a iudice. j. ō ap. l. ne casus. ꝛ. l. a procōsulibus. ff. de lib. di. l. vna. j. de exhi. reis. l. j. et ꝓ hoc facit in aut. de litig. §. j. ꝛ. §. omoes. viij. coll. ꝛ. §. ad excludēdas. ꝛ ideo dico a iudice petēdā editionē actorū non a parte. ¶ Sed dico ꝙ vbi a iudice non possunt ꝙ a parte tunc sunt edēda si habeat. ff. de admi. tut. l. chirographis. j. de fi. instru. l. illate. j. de discuss. l. ne casu. li. x. Et hoc satis discernit equitas cum cōia sint ista acta vt. s. probaui. ¶ Sed nunquid iudex habet edere acta sicut habet edere sniaꝫ. videtur ꝙ nō qꝛ in processu sunt omnes positiōes totius ꝓcessus non in snia. Sed tamē dico cōtra in causa ciuili. vt. j. de ap. l. a proconsulibus ibi cum dicit opinionis exemplū. Et ibi glo. sic exponit ꝛ in criminalibus vt. ff. de inter. ꝛ rele. l. relegatorū. §. cōstitutū 4 ver. plane libellū. ¶ Sed dicas mihi nunquid qn̄ scribitur primo in actis. ꝛ in libro cur. ꝛ post daꝛ copia parti soluent dupliciter partes. s. de vtraqꝫ scriptura dic ꝙ sic: qꝛ tabellio dupliciter laborat ergo duplex salariū habet ar. in aut. vt iudi. sine quo. suf. §. illius. colla. ij. Et ꝓ hoc tex. j. de princ. agē. in re. l. multis. §. ꝛ in cognitionalibus. ꝛ de consistoria. l. si. §. inducēdoruꝫ. ꝛ. j. de ꝓxi. sac. 5 c scri. l. in sacris. §. j. ¶ Sed nunquid ista acta sunt edenda cum die ꝛ cōsule ꝛ cum incarnatione. videtur ꝙ non sicut in instrumēto. ff. e. l. j. §. editiōes. ff. quēad. test. ape. l. ij. §. dicit. j. quēadmo. test. aperi. l. eius qui. Dico tamē contra qꝛ fiet editio cū die ꝛ consule quod probat ratio qꝛ acta sunt cōmunia vtriqꝫ parti: ꝛ ideo cum die habēt edi. vt rationes que sunt cōes. ꝛ edende cum die vt. ff. e. l. pretor. in prin. ꝛ. l. p. §. ratiōes. ꝛ ꝙ hoc sit verū est tex. in aut. vt prepo. no. imper. §. j. coll. v. ꝛ pro hoc facit qđ alibi dicitur in obla. libe. l. in aut. ō exhi. reis. §. sancimus colla. v. quā habes. j. de lit. contest. §. offeraꝛ. ADDITIO. ꝛ no. ff. e. l. j. §. editiōes. Ray. ¶ Sed quero per quem modū edi debeāt acta. Tabellio qui scripsit quaternum tradit postea in actis. nunquid hec faciunt fidē videtur ꝙ sic ex quo permittiꝛ sibi scribere in libro curie ꝛ hic est ordo vt faciat sicut in instrumētis. j. de fi. instru. l. contractus. in aut. de tabell. §. si. colla. iiij. ꝛ videtur ei credi ar. j. de fal. l. si quis decur. ꝛ. j. ō dona. l. iij. in donationibus. ꝛ. j. de probat. l. cum precibus. ¶ Dico tamē ꝙ non potest dari copia per tabellionē: nisi auctoritas iudicis interueniat ꝛ cum acta primo in libro curie non recipiat tabellio nisi iudex sit presens. j. de adop... adoptionū tabul. ar. j. de iur. fis. l. instar. lib. x. Dico ergo tabellionem non posse hoc facere sine iudice. Et videtur ꝓ tex. ff. de iur. fis. l. in fraudē. §. quotiēs ar. s. de accesso. l. 6 fina. §. j. ¶ Item post habes scōm. s. editionē rationuꝫ de qua loquitur iste ti. Et primo videndū est quid sit ratio. Et dic ꝙ ratio est scriptura data ꝛ rogata ꝛ accepta hincinde cōtinēs. cum enī do argētario pecuniā: ꝛ post dat mihi hodie. x. cras. xx. facit rationē ꝛ librū rationuꝫ: ff. e. l. quedā. §. in nūmulario. ꝛ. l. argētarius. §. ratiōes. nunquid ergo tales ratiōes sunt edēde an non. Iste ti. de hoc tractat. ꝛ. ff. eo. non est dubiū: ergo non est dubitandum quin sint edēde. ¶ Sed quero cui sunt edēde: potest dici ꝙ ratiōes sunt edēde cui ptinēt. ff. eo. l. si quis ex argētarijs. §. ex hoc. ꝛ. §. pertinere. Hic tamē est attēdendum ꝙ quāqꝫ quis tenetur ad ratiōes edēdas ex natura cōtractus vel act. quādoqꝫ nō. Sed propter mandatuꝫ vel officiuꝫ declaro vtrūqꝫ. quāqꝫ quis tenetur edere rationes extra naturā contractus vel actionis. quāqꝫ non. vt si mādo tibi vt tu geras negocia: ꝛ tu omnia per te accepta ꝛ data scribis. Certe de natura huius cōtractus est ꝙ reddat bonum computū ꝛ edat ratiōes. ff. e. l. quedā. ff. de cōtra. tu. tu. l. j. §. officiū de in litē iur. l. alio. Idē dico cum non est mandatū vel natura cōtractus sed natura actoris. vt si sine mādato accessisti ad gerēda mea negocia ibi non est cōtractus. insti. de ob. que ex quasi contractu. §. item si quis. Et tenetur reddere rationē. ff. de nego. gest. l. j. ꝛ. ij. ꝛ certum est ꝙ tenetur edere ratiōes. ff.

a ¶ Editionē de alio. Adde an illud instrumentum ꝓbet cōtenta in alio instrō. de quo sic mentio Bart. Soci. consilio cclxx. inci. i cū vertēte versi. ꝓmū decidit ꝛ versi. seq. vol. iij. ꝛ cōsi. cccxxij inci. cū in ꝓhēi versi. j. e. vol. Alex. cōsil. vi. ꝓ tocū. vol. iiij. ꝛ cōsi. lxxxj. eo. vol. ꝛ lāfran. s oria. c. qm̄ contra. §. instrumētorum ꝓductiones. nu. xxij. v. modo q̄ro. ꝛ qđ ibi notaui in apost. ad eum in versi. in alio instrumēto. extra de ꝓba.

b ¶ Faciunt fidē. Adde bar. in. l. gerit. col. iij. ꝛ. iiij. cū seq. ff. de bere. insti. tit. l. lucius §. filiā. ꝓ totuꝫ ff. ad treb. Sic b. l. l. optimā j col. v. super ver. narratiuū ꝛ col. ij. v. q̄ro dicit hic. j. de cōtra. ꝛ cōmit. stipu. ꝛ in. l. cū aliqs. v. tertio casu. col. ij. ꝛ ibi ang. j. de iure deli. Alex. ā olo. in. l. ex his j. ō testa. mili. ꝛ ponor. l. c. se rieo. ꝛ qđ ibi notaui in apostil. ad ipm. in versi. plenā si dē. m. ij. extra de testi.

c ¶ Cum die ꝛ cōsule. Et hoc est verum siue sint acta iudicij siue q̄si iudicij. vt tutele et simi. ita no. inno. in. c. j. § ꝓn. extra de ꝓba. ꝛ bald. in sua marg. in versi. acta. versi. si. ꝛ idē est in curia ꝛ decretis iudicū. vt no. idē bal. in rub. j. ō fi. instr. col. ij. vsi. ꝓmo iuxta hoc q̄ro. ꝛ lanfran. de orta. l. c. qm̄ cōtra falsam. in ꝓn. nu. viij. versi. item nota ꝓ tā. ꝛ ibi notaui in apo. ad eū extra de probe.

de li.le.l.non solum.§.is.qui ratiões.z.l.fi.inter cetera. ff.de condi.z demõ.l.cum seruus.z.l.qui sub cõditione. Et tales nũmularij a fisco ponũtur qui edũt ratiões.ff. e.l.quedam.§.nũmularios. Et est ratio qꝛ cum do argẽ tario pecuniã facit librum.an ergo iste nũmularius ha beat edere istas rationes dic ꝙ aut cõstat de mandato meo istas ratiões esse factas:z tunc non est dubium ꝙ eduntur.ff.e.l.si quis ex argẽtarijs.§.ex hoc.z.§.pertine re. Aut cõstat ꝙ nõ fuit mandatũ z tunc non sunt eden de vt dicto.§.ex hoc.z.§.pertinere.z hoc constat qꝛ nõ mandatũ. Aut dubitat an sit mandatũ vel nõ z tũc cer
a te presumere mandatũ[a] vt cõpellat edere. Et hoc qꝛ fa tis ille nũmularius ad hoc tenetur z ex precedẽtibus ar guam arg.ff.de le.j.l.si seruus plurium.§.fi.de leg.iij.l. munis. Dico ergo hic presumi mandatũ.ar.§.de pac.cõ
7 uen.l.fi.in prin.cum glo. Et hoc vides in tabellione vbi presumet ei mandatũ.in auc.de tabel.in prin.colla.iiij. Et hoc reputo notabile. ADDICIO. Sed illa glo.re probatur.§.qui test.fac.pos.l.hac cõsultissima.in princi. quare zc. vnde in hoc reproba G. Ray. ❡ Sed iuxta hoc est videndũ de effectu huius editiõis qꝛ vidimus et cui fiat editio ꝙ non debet fieri nisi illi cuius interest.nã nemo tenet instruere aduersariũ vt.§.e.qui accusare.§.
8 de testi.l.nimis graue. ❡ Sed quero quem effectũ ha
b bet editio rationũ. Nũquid ille ratiões faciũt fidẽ[b]. Et videtur ꝙ nõ vt.§.de proba.l.ratiões.z.l.exemplo ꝙ est scriptura priuata cui non creditur nisi sit ibi subscriptio triuin testiũ.§.qui po.in pi.ha.l.scripturas.§.de que.fis. debi.l.inter cartulas. Dicas circa hoc aut querit an fa ciant fidẽ ab illo cõtra quẽ edũtur: z tunc dico ꝙ faciũt fidẽ.§.de nõ nu.pecu.cõtra qui propriã de cõtra.ta.l.nõ putauit. Et hoc qõ dicitur alibi in tutore qui edit ratio nes.ff.de admi.tu.l.lucius.§.tutor cõuentus. ADDI CIO. Dicimus.§.auc.si quis in aliquo z noc.ff.e.l.que dam.§.nũmularios. Ray. Aut queris an fidẽ faciãt cõ tra illum qui petit edi. z tunc aut sunt ratiões facte ab argẽtario qui vtitur officio publico.ff.e.l.argentarius. in prin. Et tunc dico ꝙ faciũt fidẽ nisi persona argẽta rij sit diffamata.vt dicta.l.argentarioꝝ z.l.quedam.§. nũmularios. Et potest haberi suspecta ratio ex sui for. qꝛ apparet ꝙ vnus cõputat vt.ff.p socio.l.quid enim su trinam. Item apparet ratio si in vili carta z suspecta p ducat vt in auc.de trie.z se.§.z qdã ꝙ sepe.coll.iij.vel si ipse sit vilis vite ei non credit.vt.ff.e.l.si quis ex argẽta rijs.§.j. Aut queris de rõne alterius nõ tutore vel pcu ratore vel negociatorũ gestore. Nunquid ergo oportet credi eius rationib[9]. videtur ꝙ sic cum petẽdo sic eas vi detur approbare arg.§.de testi.l.j. Sed dico cõtra nam non videtur in iudicẽ cõsentire qui genus zc.ff.de iudi. l.non videtur.dico tñ ꝙ si illa que ibi sunt scripta sunt si milia tunc eis credit cũ iuramẽto arg.§.de do.l.si quis pro redemptiõe.§.j.z.§.de ero.milit.anno.lib.xij.l. per hanc.§.p. Et p hoc facit qõ dicitur.ff.de post.l.publia.
9 in fine. ❡ Sed quero an ratiões ex integro sunt eden de.dico ꝙ sic cum dic z cõsule.ff.e.l.j.§.ratiões.z.l.pre tor in prin. Non tñ intelligo ꝙ sint edẽde ex integro.i. ꝙ edat totum librũ sed solũ illud quod facit ad illud qõ queritur.ff.e.l.argẽtarius.§.edi. Sed circa istas ratio nes plures dubitant. Sed pone a quodam mercatore ego quotidie recipiebã pãnos:et apparebat per instru mentũ ꝙ ego debebã sibi.c.solui ei aliquid ipse hoc scri psit in papiro sua.dũ petit a me ego dico ꝙ solui ei par tem:z probo per papirũ suã:z peto eadẽ edi. Nunquid cõpellitur edere. Certe in his terminis nõ est dubiũ qn habeat edere cum ego sum reus z volo ad fundandũ ex cep.peto edi qꝛ cõpellit vt in.l.hoc nõ est nouũ.l.iustiũ.
10 z.l.fi. ❡ Sed pone ꝙ ego erã actor vt qꝛ mercatori tra didi.x.li. post.xx.post.xxx. et ipse hoc scripsit in papiro sua:ego nolo hoc pbare per suã papirũ nunquid cõpel litur edere videtur ꝙ nõ vt.l.qui accusare.§.de testi.l.ni mis graue. Sed videtur ꝙ cõpellatur z ibi alibi dicitur in herede qui cõpellitur edere.ff.de le.iij.l.qui concubi nam.§.cum ita z.l.predijs.z.§.titio de fun.instruc.l.se

pe ex parte.§.titiane. Quid dicẽdũ. certe.ll.ille possunt repelli dupliciter qꝛ ibi ideo ratiões exhibent qꝛ non ne gabatur factũ. Sed dubitabat de qualitate facti. Sed hic ille mercator negabat totũ:z sic potest itelligi.ff.ad l.fal.maritus.§.fi.z hec statim plenius dicam. ADDI CIO. aliter respõdet ia.§.e.l.fi. Ray. Item qõ dicit nõ cõpellitur edere rationes verũ est nisi habeã causam ab herede vel a predecessore suo.si enim habeã ab eis causaz debet mihi edere ar.ff.de contrahen.emp.l.cum videns de act.emp.l.tutor z.l.creditor. Sic ergo in casu in quo ago cõtra te habeo casum a textu teneris me instruere. alr si non habet causam a me ꝙ nõ cõpellit edere. AD DICIO. dicimus.§.e.l.j.z se.l.fi.in fi.illud ergo no.qꝛ campsores antiqui cõpellebant rõnes edere indistincte: qꝛ erant officiales puta auctoritate.publica electi vt.ff. eo.l.pretor.§.j.z.l.si quis.§.rationeꝫ.l.quedã.§.fi.l.ar gentarius in principio.z est ratio:qꝛ libri eorum proba bant contra oẽs campsores nostri temporis sunt priuate persone. Et ideo non cogũtur edere librũ rationũ suaꝝ nisi ex causa fisci vel fiũt nõ alr.§.e.l.j.et.§.l.fi.tibi dixi z cõtra primos habet locum officiũ principale con tra alios accessorium.vt dixi.§.ea.l.j.in fi.facio quia li ber istoꝝ probat solum cõtra eos vbi no.ff.eo.l.quedã.
11 §.fi.quod est valde notabile.et dixi.§.eo.l.j. Ray. Sed nunc videamus de editiõe instrumentoꝝ z nõ facio ma gnã vim an sint publica vel priuata. Itẽ nõ curo de edi tione testatorũ qꝛ habent propriã materiã.ff.quemad. test.aperi.l.ij.§.j. Sed videamus de editiõe instrumen toꝝ. Et est notandũ ꝙ qñqꝫ petitur fieri editio instru menti tanqꝫ proprij qꝛ interest edi. Si petatur fieri edi tio vt proprij nõ est dubiũ quin fieri debeat:non p istud edictum sed ad exhibendũ vt.ff.ad exhi.l.iij.§.interduꝫ §.quemadmo.test.aperi.sed z qñ. Sed quãdo petit fie ri editio instrumenti qꝛ interest tunc si nõ interest:qꝛ sa tisfactum est de cõtractu tũc exhibendũ est instrumẽtuꝫ non edendũ.vel conditione sine causa vt cedat ad exhi. l.fi.§.de condi.ex.le.l.dissoluit. Sed qñ petitur exhiberi instrumentũ alia de causa: z tunc si petitur ideo instru mentum exhiberi:quia vult eum aliquis accusare de fal so z tunc dico ꝙ facienda est editio.j.de cõtrahen.sti.l. optimã. ADDICIO. qõ dic vt no.ff.e.l.j.§.editiones Ray. Si autẽ velit sibi edi qꝛ ex illo vult fundare id qõ pponit. tunc venit disti.inter doc.que est.ff.l.j.§.editio nes z doctor.omnes ꝙ reus non cõpellit actori reddere si actor petit sibi edi instrumẽta nisi reus vtatur vel vsu rus sit illis instrumẽtis.ex quo vtitur.ff.e.l.j.§.edenda. Sed si non vult vti reus non cõpellit edere.vt.§.e.l.fi.z l.qui accusare z in alijs discordãt aut ecõtra reus a quo petitur p actorẽ.possit petere fieri editionẽ ab actore. Jo.dicit ꝙ sic z sic ibi posuit casum. Azo.contra et sic ibi posuit casum in rationibus que sunt cõmũes. Itẽꝫ ioã. dicit ꝙ actor potest petere a reo sibi edi instrumenta ad fundandã replicationẽ.hoc dicit glo.ff.e.l.j.§.editiões
12 ❡ Sed examinemus primo ista:an reus cõpellat ede re instrumẽta actori ex quibus actor probet suam inten tionem. Oẽs dicunt ꝙ nõ.quod credo verũ nisi p acto re pro eo ꝙ proponit essent violẽte psumptiões: qꝛ qñ sit probatũ negatiuã esse dico ꝙ reus cõpelletur edere instrumenta.vt si ago cõtra te z dico te pmisisse.c.lib.z tu cõfiteris:sed dicis ꝙ erãt tẽpore parue monete. ego dico ꝙ sic iudex ipse habet instrumentũ in quo cõtinetur que moneta currebat tunc: z eadẽ die fuit factuꝫ instru mentũ illud.nunqd ergo tũc instrumẽtũ cõpellit edere. videtur ꝙ non:qꝛ non videtur instruere aduersariuꝫ.vt l.qui accusare. Item sic sequit ꝙ melior sit conditio ne gantis qꝫ confitẽtis. Sed si ex toto negaret certum est ꝙ non cõpellitur edere: quod esse nõ debet.ff.de tribu. act.l.vlti.§.sed si negauerit. Sed tamen vt dixi.dico cõ tra.et cõtraria vera sunt:nisi pro actore sint violẽte pre sumptiones.dico ergo ꝙ cõpellitur tunc reus.z hoc no. o.l.qui accusare.z pro hoc facit.ff.de test.l.heredes pa lam.§.sed z si notam.cum glo.azo.et hoc fundo per ra tionem ibi qui cogitur ad fortius debet cogi ad minus arg.ff.

a ❡ Presumere mãdatũ ad de bald. in.l.j. pe.col.§.eo.ti. z in rub.§.de cõ sti.pecu.col.fi. z alex.in.l.scienduũ.col.pe.ff.de verb.ob.

b ❡ Faciũt fidẽ.in sacregũ laminegariuaꝫ vt per panor. c.ij.col.vij.vñ. venio ad tertiam extra de fi. instru.z bar.l. l.admonendi. vñ.circa scdaꝫ col vij.ff.de iu reiur.qd limita.vj.limi.qꝫ ponit feli.in § alr.c.ij.col.vij. si nisi contine ret aliqd qd de pẽderet ex me ra voluntate scribẽtis itẽ ni si cõtineret ali quid qd verisi militer posset pro scribẽte p sumi.Itẽ in li bro defuncti q valde z lauda biliter vixisset Itẽ si contine ret rões tã cõ tra scribenteꝫ qꝫ pro eo. Iteꝫ in libro execu toris testamẽ tarij. Et finalr ter nisi consue tudo vel statu tũ disponeret ꝙ crederet ei. vt p feli. p di scursum vbi.§. Saly.l.l.exem plo.§.de pba.z fcde.de scrie cõsi.extr.inci. nulli dubiũ.qd vlri.limito.nisi mercator alr esset infamis vel suspectevi te.vt no.bald. in repe.§.l.cũ ctos populos colũ.xiij.§.de sum.tri.z fide catho.z i.l.cas sius.ff.de se na.z feli.vbi.§.

z notatur i spe cul.adiustrũ.de oia. in.c.qm cõtra.§.instru mẽtoꝝ pdũc. nu.xivij. ver. circa scdaꝫ scri pturã in versi. fidẽ. extra de proba.

ar.ff.de reg.iu.l.cui qd plus. Sed video q si ego quasi
probē intentionē possuz deferre iuramentū aduersario
z ipse cogitur iurare.ff.de iureiur.l.in bonefidei. z.l.ad
monendi. Sed hoc est minus edi instrumēta q si iurat
cum nihil de corpore suo faciat sicut qui iurat cuiag. est
cū iurare quasi instrumēta edere. nam aliqui sunt qui
nullo modo iurare vellent.C.de fi.instru.l.fi.de cōdi.in
sti.l.qui sub conditiōe.§.fi.Dico ergo compellendū ede
re arg.ff.de lega.iij.l.prediis.§.cum ita. ADDITIO.
§.titio.et.l.qui concubinā.hoc reprobo.C.e.l.fi.in lectu.
13 Ray.z de fun.instruc.l.scie.§.tarānc forori. ¶ Sed nū
quid reus potest agere contra actorē vt actor cōpellat
a edere instrumēta ar. q non cū in iudiciis inspicere debem
eqlitatē.C.de fruc.et liti.expē.l.fi.z de ,pri.sa.feri.l.in sa
cris.§.fi.sed eius non cōpellitur edere actori vt.S.pro
batum est:ergo nec econtra. Ad quod.ff.de iudi.l.si qs
intentionē. Item magis astringit reus per actionez q
actor per exceptionē ergo cum magis sit astrictus debe
mus cum magis iuuare ar.ff.si vsufru.pe.l.qui vsumfru
ctum. Dico cōtra fm ia.q casus est.C.e.l.fi.nec obst.qd
dicit equalitas seruari debet in diuitiis. Uerum est nisi
in except.z quod ibi dicit verum est q ad vnū admittat
z ad aliud. Sed tū diuersimode q magis fauetur reo.
ff.de reg.iur.l.fauorabiliores.ff.de ser.l.fi.q potest pro
bari q actor cum agit totam originē trahit ad se z ideo
magis ei subuenitur.ff.de except.do.l.pure.§.fina.ar.C.
de pre.mi.l.inter minores.ff.de condi.fur.l.et ideo.§.j.
Item agit contra reū dicens reum solū sibi esse obliga
14 tum z mere contra eū intēdit. ¶ Sed reus excipiēdo
presupposito actionē actoris q exceptio est actiōis ex
clusio.ff.de except.l.i.z id q q excipit de solutiōe videt
confiteri actionē.ff.de proba.l.quinquaginta. Et ideo
cum intm grauetur q psupponit actionez actoris sicut
videtur quasi cōis causa.z ista edi debet vt rationes.ff.
e.l.j.§.rationes.z hec editio potissime excedēda ne fiat
illicita exactio.ff.d offi.presi.illicitas. Et sic dico edi de
bere. Sic intelligat.C.e.l.non est nouū.z.l.iustuz.e.l.fi.
¶ Sed quero an reus sua ,ppria instrumēta teneatur
edere actori:ex quibus actor fundet replicationē.vt po
ne egi contra te ad.x.tu dicis tibi factum peccatū de nō
petēdo:z peto edi instrumentuz quod est penes te mus
qd es cōpellēdus edere ar.q nōvt no.ff.e.l.j.§.editiōes.
Sed tū io.dicit q imo sicut actor cōpellit edere reo in
strumentū ad fundandā except.vt supra ,pbaui:ita reus
actori ad fundandā replicationē. Tamen videtur q nō
compellit edere ad fundandā repli.q lex ,phibet edere
quoad fundandā intentionē:ergo ppetuo prohibet. vt
ff.de posti.l.quos prohibet constat autē q prohibet vt
C.l.fi.z.l.qui accusare. Item q eiusdē nature replicatio
q actio vt.ff.de pac.l.si vnus.§.pactus ne peteret. Et
hoc vides alibi quia replicatio est annualis ita sicut et
actio doli vt.ff.de pecul.l.questiū.§.in dolo.C.de excep.
l.licet.§.fi.z q semper actor instructus venire debet.ff.
de except.l.doli.§.fi. Et si dicas quare melius edit reo
instrumentū ad fundandā except.q actori ad fun.repli
ca.ratio est q fauorabiliores z.ff.de reg.iur.l.fauorabi
liores. Et pro hoc facit quod dicit q pro pact.tollitur
naturalis obligatio vt.ff.de sol.l.stichum.§.naturalis.
Sed per pactū per replicationē non.sed elidit vt.ff.de
pac.l.si vnus.§.pactus. Sed dico cōtra q reus teneat
edere instrumēta ad fundandā replicationē. z hoc vide
tur per supradicta satis expssum:quia supra dixi q vbi
actor quasi fundauit intentionē suam:reus compellitur
edere instrumēta actori vt.S.pbaui. Sed ita est in pro
posito q quasi ,pbauit intentionē suam licet non repli
cationem ergo zc. Item pro hoc q plura consequit per
alium qz per aliuz habeat ergo facilius actor consequit
per reū cui fit editio q per se habeat z sibi fiat sicut reo
Ad quod pe.S.de temp.in integ.resti.pe.l.petende. Et
si dicas illud verū quando reus petit sibi edi:certe nō cu
ro q ex quo eius ius defert perinde fit acsi peteret arg.
ff.qd quisqz iu.l.iij.§.j.z hoc vt seruet arg.C.de fruc.z li.
expen.l.fi.z de propri.sac.feri.l.in sacris. ADDITIO.

a ¶ Edere instrumentū ad de de hoc late per lasi an. de oua.in.c.qm cōtra falsuz.§. instrumentoz productiones nu.xxiij.v.quo an aliquis in libello extra de proba.

vide quod scripsi post g.ff.eo.l.j.§.editiōes. Ray. Itē
not.q qñqz editio instrumētoz fit z habet fieri sine die
z consule:ne detur materia falsum fabricādi.q reus for
te diceret q illa die erat alibi.C.de contrahē.stip.l.opti
mam z ideo ,phibetur.ff.e.l.j.§.diē q verū est: nisi velit
redarguere de falso si non vult arguere non fit editio cū
die vt.ff.eo.l.j.§.editiones. Et ideo qui edit debet esse
cautus q dicat z interroget super quo vult dicere falsuz
ff.de do.l.item exigit.de iniur.l.pretor edixit.§.j. AD
15 DITIO. z ita no.glo.in.d.§.editiones Ray. ¶ Sed
nunc videamus de editione personarū z rerum et circa
hoc hic breuiter transeo. an quis teneat ad editionem
personarū dic quādoqz tenetur qñqz non reperio q te
netur quis ad editionē personarū si aliqs habet in pote
statem personas:z redarguūtur facta illoz vt si dicatur
q titius cōmisit delictū z testis dicit q nesciat quomodo
vocatur sed dicit presentes q bene cognosceret tūc habet
edi testis iste qui accusatur sic vel non.vt probatur hoc
alibi in illis qui exhibentur publicanis.ff.de publi.l.cū
si exhibuisset.ex tribus eū homines possunt cognosci.ff.
de seruis fugi.l.j.§.fi.alle.l.in publicū. ADDITIO.et
ff.ad exhi.l.iij.§.si quis noxali. Ray.itē tenetur quis ad
editionē personarū cum quis vult se iuuare facto ipsaz
vt in testibus quorū nomina sunt edēda.ff.de arbi.l.nō
ex omnibus. Istud tamē intelligo verū q testes vbi de
bent testificare illi contra quem ,pducunt cum cognosci
testes debeāt.C.de iur.deli.l.j.§.sin autē dubius in aut.
de testi.§.si non ignoti.z.§.sancimus. si tamē esset pre
sumptio z timor subornatiōis tunc producēs potest re
futare editionē vt si peto fieri citationē testium et alia
pars petit sibi reddi nomina illoū testium tunc forte ta
lis homo qui ipsos subornaret certe tunc credo q ei nō
ederent.ff.eo.l.j.§.diez z.§.fi.z not.in.§.editiōes in fi.
magne glo.iusta eū causa apparet licet autē quis tene
retur ad editionē personarū. Hoc est verum vbi factum
ipsius edētis arguitur vt dicta l.de publicis cum si exhi
buissent nisi eius factū argueretur non video viā ordi
nariam vt quis cōpellatur edere personā cum aliqs nō
tenetur furē iudicare vt.ff.de condi.ob tur.causaz.l.iij.
§.fi.C.de furt.l.ciuile.z hoc etiam puto via ordinaria.nā
via ordinaria iudex posset te cōpellere vt furem iudica
res per modū testis potest iudex te compellere ar.de te
sti.l.si quando.ff. de li.ho.exhi.l.fi.§.j. ADDITIO.
facit qd no.C.de fur.l.ciuile. Ray. Ad editionē autez re
rum quis cōpellitur cum psumptiōe contra ipsum. et id
iurare habet.S.de his qui ad ec.confu.l.fi.§.sicubi.C.de
iure deli.l.fi.§.licentia.C. quando z qui.quar.l.ij.§.mo
biles lib.x.alis autē nisi sit presumptio contra te non cō
pelleres iudicare:q ex hoc potes recipere pecuniaz.ff.
ad.l.ro.de iac.l.nauis.§.i.ff.de pscrip.v.l.solue.ff.de cō
di.ob tur.causam.l.iij.§.penul.in fi.nisi tu teneres illā
rem q tunc aliquid recipere nō potes.ff.de fur.l.falsus
16 §.si alienum. ¶ Nunc veniā ad editionē actionū.et vi
detur hic superfluū petere an actio sit edenda q nō est
dubium q fit vt hic z.ff.e.l.j.§.fi.z ideo de hoc hic rese
deo. ¶ Primo ergo quero de qua actiōe iste tex.loqui
tur cum dicit edita actio:nūquid sufficit ita edo tibi act.
excep.per quem modū fit ista editio. Or scdm q hoc an
no tetigi magnaz dubitationē an actio sit iuris vel factū.
Et ego dicebā q actio sumpta in se nō mota in iudicio
vel adaptata.z tunc est ius.z illi qui dicunt q est factuz
q est ius et persecutio insti.de act.in princi. z est ibi cor
poralis vt.C.de prescrip.lon.temp.l.fi.in prin.z circa me
dium. Unde actio in se cōsiderata est ius vt actio ex em
pto vel vendito prout actio est facti narratio aut cōside
ratur vt formula verborū adaptata ad conclusionē tūc
est factum:quia nihil aliud est nisi factum nec est hoc in
conueniens quia hoc video alibi institu.de re.corpora.
z incorpora.in principio. sit factum habes.ff.de pecul.
17 l.eo tēpore.§.j. ¶ Sed pone volebā contra te iudicis
officium implorare vt petere alimenta vel alia.nunquid
habeo tibi edere officium istud.videtur q non q semp
dicatur de act.edendis.et ideo officium iudicis non con

a ¶ Non cōti-
netur. Adde
ang. are. in ter
mi insti. § act.
in p̄ rin. bar. ce
po. in l. ubii. §.
actiones. ff. de
ver. signi. ubi
ampl. et etiam
si q̄s esset pro
hibitus agere
p̄ statuti. olo
p̄ alex. in l. pla
ne. ff. de peti.
here.

a tinetur[a] ut edatur. ff. de act. l. actionis verbo. ff. de verbo. sig. l. pecunie. §. fi. ⁊ pro hoc. ff. e. l. si quis et ar. §. edere. ff. de dam. infe. l. iiij. §. hic autem. cum lis contestet̄ sup officio. ff. de ni. l. pa. exuli. ergo fieri editio debet. ADDI-TIO. no. ff. e. l. in prin. etiā nunc quod dixi. ff. de in-18 terrog. act. super. Ray. ¶ Sed q̄ro an sicut dȝ fieri editio actionis sic ⁊ accusationis dic q̄ sic multofortius cuȝ maius periculū sit ibi: ergo maior deliberatio: ergo me lius edi debet ar. J. de ap. l. additos. J. de probat. l. si aut cunct. ⁊ ar. de car. edic. l. iij. §. sed si quis. edi ergo ei debet. J. de custo. re. l. ij. ergo primum dictū in hac. l. non est dubium quin loquatur in accusandē. ADDITIO. Et patet. ff. de accu. l. libellorū. ⁊ not. J. de accusa. l. in causis Ray. Sed nunquid idē quo ad secundū dictū ut in accusatione liceat mutare dic q̄ non: q: in ciuili quis sine pena potest desistere. sed non est accusator ut. J. ad turpill. l. ij. ⁊ ideo non potest mutari cum p̄bari debeat qd̄ prolatum est. ff. de adul. l. j. §. denunciasse ⁊ hoc verum nisi sit iustus error. tūc enī bene potest mutare. ff. de accu. libellorum. §. J. de adult. l. accusatus. ¶ Sed quero si actor emādare actori an teneatur reo ad expēsas. videt̄ q̄ nō q: hic tex. indistincte dicit dico tamē q̄ tenet̄: q: tunc debet mutari cum non est iniuria alterius cum etiā rescripta sic sunt intelligēda. ff. ad trebel. sed cum ab herede. ff. ne quid in loco pub. l. ij. §. merito. ⁊. §. si quis a principe. J. de emanci. li. l. nec auus. ⁊ hoc satis dicit hic glo. super v̄bo edita. et p̄ hoc. ff. de cōdi. cā da. l. si pecuniā. in prin. Temere enī vocasse vr̄ ⁊ iō tenet̄. ff. de iudi. eū q̄ temere. J. q̄ ac. nō pos. l. qui temere. ADDI. Et est casus J. de fruc. ⁊ litis expen. l. non ignoret. Ray. ¶ Video ergo bonū exemplū p̄onit edictio mouet equitas ut liceat mutare sine dāno partis quod operat̄ valet ius reddē-19 tis equitas. ¶ Quidā dicūt q̄ hic est inculcatio verborum ⁊ auctoritas p̄ torū est in editis: ⁊ iudices post dicere debent. ff. de ori. iur. l. ij. §. post originē. q: iudex equ⁹ debet esse in aut. insinuā. quod prestat. §. equ⁹. colla. ij. ⁊ de eo quod certo lo. l. q̄ si ephesi. et sic dicunt quidam q̄ totum sumitur p̄ uno ⁊ edictum pretoris in edicto: et equitas iudicis qui hoc postea fecerit. Certe hoc nō videtur verū q: hoc est vel q̄ debet hos casus distinguere dico ergo q̄ id quod p̄mo dixi p̄ut edicti notat auctoritas q̄ non possit mutare in preiudiciū partis sed quia post sequitur refertur ad aliud. ⁊ ideo circa illud hic mouebam dubiū. Bene scio q̄ nulluȝ officiū infamat. ff. de actio. ⁊ ob. l. cessare. Item scis q: conditiōes concurrūt cum omni actione. ut. ff. si cer. pe. l. certi cōdictio concur-20 rit. ergo cum actione iniuriarū ut. ff. de infa. l. j. ¶ Pone ergo cum intulisses mihi iniuriā egi conditione certi generali: post volui agere ⁊ mutare in actionem iniuria-b rum. Nunquid possuȝ[b] videtur sic ar. huius. l. dico q̄ nō q: est euidēs malicia q: volo mutare ut te infamē: et iō obuiatur tibi. ff. de rei ven. l. in fundo. Licet enī ius permittat mutari actionem: tamē q: mutatur in preiudiciū alterius non posset hoc fieri. Ad quod. ff. de aqua plu. ar. l. j. §. denicq̄. Et sic potest loqui cum dicit hic p̄ut ius reddēdi equitas ⁊c. ADDITIO. ad hoc. ff. de sol. l. si quid ex famosa. ⁊ de reg. iur. l. si in duabus mar. hic con-21 tra in fi. sed istud veri⁹ vel dicet ibi scripsi. Ray. ¶ Sed quero an in actione edenda sit necessaria scriptura dicunt quidam q̄ non. ff. e. l. j. §. j. ⁊ alij erant casus speciales ubi edebantur cum scriptura. J. de dig. l. quotiēs. lib. xij. ⁊ de ana. ex. l. ut perfectius. de dam infect. l. iiij. §. totiens. ergo contra ius cōmune. Hodie autem cōstat q̄ omnes actiōes p̄ponēde sunt in scriptis. J. de lit. cōtest. aut. offeratur. Sed quidā dicūt q̄ actio p̄ōt edi in scriptis vel sine ut est libellus in scriptis ⁊ sine ut dicit̄ in codicillis. J. de bo. li. l. ij. in princi. J. de sacro sanc. eccle. l. generali. Dico tamē dari in scriptis ut ibi satis patet. ⁊ in aut. de exhi. reis. §. sancimus. colla. iiij. dico tamen q̄ libellus nō debet multū esse prolixus. sed breuiter debēt poni verba. J. de ap. l. amphiorē. §. in refutatoriis. Et sic contra scriptores qui ponunt bis instru in processu.
22 ¶ Libellus ergo debet esse breuis. item debet esse cla-c rus non obscurus[c]. ff. de iniur. l. pretor. §. quod autē. ff. de iur. fis. l. ita fidei. ¶ Sed quero an libellus una cum citatione debeat mitti ad aduersariū vel sufficit si dicamus citamus te. ut respōdeas eidaȝ libello. Or in hoc fuit cōtentio inter doct. ⁊ dicit mar. p̄rio citationē faciēdam anteq̄ libellus addatur: q: seriatim videtur ponere titulos: q: p̄mo dicit de in ius vocādo. postea de edēdo. Et pro eo q̄ pretor in ordine iudiciorū tractauit. J. ⁊ incepit de in ius voc. postea de edēdo. ⁊ p̄ eo q̄ pretor in ordine iudiciorū tractauit ⁊ incepit de in ius voc. ⁊ iō p̄mo faciēda est citatio insti. de pe. te. liti. in fi. Item p̄ co videtur facere tex. q: dixit offeratur libellus ei qui ad iudiciū vocatus est non erit vocādus si fuerit contentio di. aut. offeratur. Sed io. cōtra offerat̄ libellus in citatione: ⁊ hoc videtur tex. dicere q: qua actione agere q̄o volet eā edere dȝ ut reus instructus veniat ergo nō posset venire instructus nisi sit ei libellus edit⁹. J. de iure domi. impe. l. fi. §. si vero nemo. ¶ Item contra tex. nō ante libellus mutat q̄ actor caueat in aut. de litig. §. ad excludēdas. coll. viij. de lit. cōtes. aut. libellū. als sub ti. de dilat. ⁊ videtur tex. in aut. de execu. et hiis qui conue. et reus. §. j. vj. colla. Quid dicendū. Ista opinio videtur de rigore iuris magis instare licet de cōsuetudine contrarium seruetur ut totum sustineā. dic an libellus sit edendus iudici anteq̄ fiat citatio. et sic intelligātur iura pro parte io. sed illud quod dicit mar. non fieri editionem verum est parti imo vocabitur ⁊ illum ordinē habet q̄ p̄mo libellus iudici ⁊ post parti offeratur in aut. de litig. §. j. ⁊. §. omnē. colla. viij. Bene dico tamē q̄ libellus dictatus non debet ostēdi iudici nec parti. Sed libellus ⁊ effectus libelli ⁊ ita dico q̄ manifestatur libellus ⁊ effectus libelli ⁊ ita etiam hodie seruatur ut effectus libelli dictetur iudici ⁊ sic concedit citationē. nā quod dictatur non debet edi: q: iudex debet facere ut partes non fatigentur laboribus ⁊ expēn. ff. si quis cau. l. j. de inoffi. testa. l. j. J. de agri. ⁊ cē. l. iuribus. lib. xj. cum ergo pars multum fatigatur expen. si dictat libelluȝ ederet iudici suffi-23 cit si solum effectū libellū edat. ¶ Sed iuxta hoc quero citaui te in iudice feci libellum cōfiteris statuȝ vis soluere nunquid teneris mihi ad expēn. quas feci in libello ⁊ aduocato q: statim confessus es videtur q̄ sic: quia iste victus erit: ⁊ ideo ad sumptus tñ tenetur. J. de iudi. properan. §. sin autē. ⁊ in aut. de iudi. §. oportet coll. vj. Contra videtur ex quo agnouit bonā fidem ar. ff. de procura. l. si reus. ⁊ de lega. j. l. si domus. §. in pecunia. Dico circa hoc sequēdo glo. que quesiuit an p̄mo debeat denunciare debitori q̄ cōueniatur: q: aut iste debitor est obligatus pure. ⁊ tunc non al̄. sine die sic. ff. de ser. ru. p̄. l. quidam hybernus. hoc not. J. de pig. l. debitores. Sed certe q̄ non possum te conuenire hoc non est verum. ut insti. de actio. §. si itaq̄. ff. de verb. obli. l. liber homo. §. dotem. ¶ Quid igitur vult dicere glo. dico q̄ ego nō debeo citare in iudicio sine interpellatione ⁊ si faciam ⁊
d frustra: non possum petere a te expensas[d] ut. ff. iudi. sol. l. iudi. sol. cla. Sed ubi erat in mora dico q̄ tenetur. ff. si
24 cer. pe. l. q̄ te. ¶ Sed quero an exceptio sit edenda in scriptis: sicut actio ut in aut. offeratur. et videtur q̄ sic: cum magnam similitudinē habeat exceptio cum actiōe q: in except. reus sit actor. ff. de except. l. j. de proba. l. in exceptionibus ergo fiet in scriptis. Item nihil tam naturale ⁊c. l. nihil tam naturale. de solu. l. prout quisq̄. de acquir. pos. l. q̄uis. §. alius. Sed reus ligatur per actio. in scriptis sic dissoluatur in scriptis per excep. Itē quia inepta conclusio ita refutat̄ in excipiendo sicut in agendo. ff. de sol. l. j. §. labeo. ⁊ reus s̄m se recte ferre sententiā postulat sicut acto. J. de pre. lo. tēp. l. emptor. ⁊. J. de pac. l. petens. Dico contra exceptio. non sit ponēda in scriptis ⁊ in actione. ideo fit in scriptis: q: ibi fit lit. contest. Sed in exceptione non est ita q̄ in except. non fit lit. cōtesta. ff. de probat. l. circa in fi. ⁊ pro hoc videtur text. ff. de edil. edic. l. ediles. §. item sciendū. q: dicitur viua voce probari debet exceptio: ergo non in scriptis. ff. de execu. tu. l. scire oportet. §. op̄ȝ. Itē est sp̄ale in except. mutare dotis

b ¶ Nunquid
possum Flo.
in l. si quicumq̄.
§. iniuriam.
ff. ad legem
aqui. videtur
tenere q̄ ubi
tenet actione ȝ
iniuriarū dari
etiā si sit inten
tata actio ad
interesse.

c ¶ Nō obscu
rus. Sed q̄ si
offeratur reo
libellus obscu
rus cautela ē
q̄ dicat se non
teneri respon
deret nō dicat
causaȝ q: tunc
actor declara
ret suū libellū
et si non decla
ret succumbet
et ista fuit cau
te. pe. fratris
bal. ang. et. Al
be. in c. si. per
illū tex. extra
de libel. obla.
quē ibi sequit̄.
Jo. d'imo. Re
fert ⁊ sequit̄ iā
fran. de ozis.
in c. q̄m cōtra.
§. petitiones
nu. iiij. v̄si. cau
tela est p̄ reus
cōuentus ⁊ qd̄
ibi notauit in a
postil. ad ipm
post bene vi
dē in versi. re
spondere ex
tra de p̄ba. et
idē tenet feli.
in c. significā
tibus. iij. versi.
quata declara
tio de. ⁊ gerar.
de petra sctā.
sing. l. inci. no
ta pulchrā cau
telam.

d ¶ Non pos-
sum petere eū
expensas. Ad
de bal. ⁊ pau.
de castr. in l. q̄
dam hybernus.
ff. de seruit. ur
ba. pre. et in l.
ex hoc iure. ff.
d'insti. ⁊ iure. ⁊
bal. l. l. nō igno
rat. J. de fruct.
et l. eū. expē.
Ana. in c. licet
hely. col. iiij. et
sin. panor. nu.
xiij. ubi notaui
in apostil. ad
eū l. d. ad expē
sas extra d sy
mo. feli. l. c. no
vi. col. pe. l. fi.
v̄si. fallit p̄mo
de iud. ⁊ ro. sin
gu. cccxcvi. in
cipi. alio fero.
tqūis illā mo
nitionē extra
iudicialē p̄cess
isse p̄bare de
beat. p eādē n
ro. sin. c. ccxcvij
incip. quis de
bet probare.

dotis ⁊ non mutate pecunie vt proponatur in script. in autenti. de tēp. non sol. pec. §. de cōtestatiōe. coll. vij. de non nu. pecu. l. in cōtractibus in fi. cum auf. hāc autem. ergo cōtra erit ius cōmune. Dic ꝙ ibi ideo est ꝙ fiāt in scriptis q2 ad instar habent actiōis ⁊ querele. et ideo in scriptis fieri debēt ar. ff. de except. do. l. pure. §. fi. ADDITIO. Dicimus infra de non nu. pecu. auf. hāc aūt.
25 Ray. ¶ Sed quero q̄ sunt illa q̄ sunt necessaria in conceptione libelli: ad hoc vt libellus recte sit editus ⁊ actio iusta ꝙ dico ꝙ multa. Primo expressio persone iudicis actoris rei. de persona iudicis non est dubiū. Uidendus est sub qua persona agitur. ff. de accu. l. libellorum. in prin. Itē actoris ⁊ rei facienda est mentio vt iudex sit medius inter eos. ꝗ. de sal. l. vbi examen. Et in istis tribus est figura iudicij. ꝗ. de lati. lib. tol. l. vna. §. similiꝙ modo. ꝗ. de iura. cal. l. ij. in prin. q2 ibi dicitur corā tali iudice proposuit talis contra talē. Sed de persona rei qualiter debet fieri mētio distin. in actionib⁹ ⁊ officio iudicis. In actionibus fit mentio rei: vt contra ipm directe concludatur. Sed vt si petit reus a iudice vt si re⁹ petat sua interesse ꝙ intersit ⁊ offerat se vt potes videre ⁊ audire qui petit a iudice restitui ⁊ a iudice petit vt ipsum restituat. Sed fit mentio de reo non ꝙ contra eum concludat sed ꝙ se opponat ꝙ testatio presēte parte fieri debet. vt. ꝗ. de pre. mi. l. fi. ⁊ de mino. l. i cause. la. ij. §. causa cognita. In officio iudicis ergo non concludit recte cōtra partē: nisi in casu si in alimētis. ff. de li. agno. l. si q̄s a liberis in prin. ⁊ ad treb. l. imper. ⁊ de hoc no. ff. de inter. actio. in rubri. Item vides subsequēter ꝙ factuȝ exprimi debet in libel
26 lo. ¶ Sed pōt queri an factū exprimēdū sit. Et videt ꝙ non q2 l. solum dicit de actiōe vt hic. ⁊. ff. eo. l. j. in pn. non factum. ergo cum aliud sit factum ⁊ actio: q2 ex facto actio oritur vt. ff. ad l. acq. l. si ex plagiis. §. ꝗ. de cur. fur. l. consilio in fine. ergo ⁊c. Itē actio ⁊ obligatio sunt diuersa. ff. ꝺ pau. l. licet. §. ea obligatio. Sed dic ꝙ factū est edendū et exprimendū in libello. ꝟ. de trāsact. l. vt responsum. ꝗ. de impu. ⁊ aliis sub. l. precibus. Et ad hoc. ꝗ. de iur. domi. impe. l. ꝗ. nec hoc reputo dubiū quin factum narrari debeat. Sed per quem modum. Dic ꝙ quedam sunt actiones que concernūt factum vt factuȝ sicut sunt actiones que regulariter oriunt ex cōtractibus innominatis. et actiōes q̄ dātur ex aliqua equitate. vt si do tibi codicē vt des digestū ex istis verbis non datur actio sed si postea des mihi digestuȝ poteris agere prescrip. ver. vt dem tibi codicem: q2 dedisti mihi digestuȝ. Et dico ꝙ dicitur pres. ver. que respicit factum. vt. ꝗ. de transac. l. cū mota. Debet ergo narrari factuȝ cū actio datur ex equitate: cum alīs non appareat an esset equum dari nisi factum narraretur. Sed sunt alie actiōes que ita non concernunt factum. vt in empto ⁊ locato ⁊ similibus. Dicit enī circa factum. vt. ff. de actio. ⁊ obligatio. l. obligationum genera in fi. Et circa hoc qualiter factum enarret q2 vno modo potest enarrari factū positiue: tunc bñ valet ex superhabūdanti vt q2 vēdidi tibi equū pro. x. ideo ago ad. x. Idem dico si non enarretur factum vt ago cōtra te ad librū ex empto. certe dico ꝙ iste libellus procedit non est necesse enarrari. aliud vtain auf. de epi. re. §. sancimus. coll. iiij. hoc enī ex presumptiōe potest colligi vēditio ⁊ emptio. Ideo tñ valeat. ff. de hered. insti. l. cum in testamēto. §. hec verba. ff. de vsufru. l. proculus. ADDITIO. imo ibi glo. sentit oppositū: sed istud verius vt no. doct. imo male vt hic scripsi super mar. Ray. Sufficit ergo enarrari vt presuppositū est quod probo certum est nullū iudiciū procedit regulariter nisi lit. cōtest. nisi in casibus. ꝗ. de temp. ap. l. fi. §. modo. ꝗ. ad treb. l. sancimus. §. fi. Litis ergo cōtestatio fit per enarrationem facti: vt. ꝗ. de lit. contest. l. vna in fine de iur. cal. l. ij. in princi. ergo in libello non est necesse poni. Et ideo vides ꝙ litis cōtestatione negātur narrata ⁊ factū. Sed dico ꝙ si reus negaret narrata vt narrant postea: de necessitate non habet dicere periura fieri nō debere ex quo negat narrata. ⁊ ita principale ar. ff. ꝙ vi aut clam. l. nā origo. ⁊ in auf. de non ali. §. si minus. colla. iiij. ADDITIO. De hoc dic vt in spec. de lit. contest. in princi. et dicam. ꝗ. de lit. contest. i. ꝗ.

¶ Liber tertius.

¶ De iudiciis Rubrica.

¶ Rubrica ista potest aliter cōtinuari ꝙ glo. cōtinuet supradictum est de arbitriis. Sed quia arbitria redacta sunt ad instar iudiciorum. ⁊ in. ff. de arbi. l. j. ideo viso de arbitriis sequitur hic rubrica de iudic. Sed hec cōtinuatio non videtur procedere imo videtur de iudiciis ꝙ primo debuisset tractasse anteꝙ de arbitriis. q2 illud quod est factum seu inuentū ad similitudinē alicuius rei non debet precedere sed subsequi. ff. de condi. et demon. l. in testamēto. Cum ergo arbitria sunt redacta ad instar iudiciorum dicā ꝙ primo de iudiciis anteꝙ de arbitriis sit tractandū. Sed potest sustineri ꝙ ante fuerūt arbitria et tractatus et cōpromissa ꝙ iudicia: q2 cōpromissa veniunt ex consensu partiuȝ: ⁊ ante fuit consensus partiū ꝙ iudicia. Sed compromissa carebāt forma ⁊ postea iudicium fuit eis forma attributa et ita arbitria sunt priora ꝙ iudicia quo ad se ⁊ quo ad origineȝ ar. ff. de acqui. re. do. l. ꝗ. ADDITIO. ⁊. l. se. ⁊ insti. de re. diui. §. singulorum. Ray.

Lex.

1 Iudicio cepto. Ad euidentiā istu⁹. l. sciēdum ꝙ aliqui sunt cōtractus in quib⁹ vsure veniunt ex natura vt in contractibus bo. fi. alii in quibus vsure non veniant ex natura contractus vt in cōtractibus scripti iuris vt est mutuū in quo solum veniunt vsure per stipulationem ꝗ. de vsuris. l. cū iuris ⁊ de istis contractib⁹ vult hic tractare: et istis visis potest casum ponere vnde iuxta. l. istā sciēdum ꝙ qū nouatur cōtractus per stipulationē. agitur ex tali nouatione et est talis nouatio voluntaria. Sed alia nouatio necessaria que fit per iudiciū ⁊ in isto casu primus cōtractus remanet in sua natura. nec agitur ex tali nouatione. ff. de noua. l. aliam. ff. de regu. iu. l. nō solet sic dices ꝙ in casu nostre. l. non est ampla stipulatio vsurarū propter litem contest. imo potest debitor conueniri. Alio modo potest poni casus vt. l. ista loquat de vsuris que cucurrent ante litē contestatā vt si mutuaui tibi. c. ⁊ fui stipulatus pro quolibet anno. x. pro vsuris ⁊ cessasti per quadriennū ⁊ sic teneris in octuaginta postea peto sortem vsurarū bienij ⁊ propter lit. contest. volo petere vsuras alterius bienij certe optime possum ⁊ istud videtur
2 innuere littera. ¶ Sed quid est nouatio. dico ꝙ noua-
a tio est prioris oblig.[a] in aliam trāsfusio. ff. de noua. l. j. et circa. l. istam volo aliꝙtulum insistere q2 fm gl. in. l. ista ponūtur duo casus. primus est vt si peto sortem vsuras non possum petere per stipulationē vt dixi. vel officio iudicis. et super hoc est totum dubiuȝ nostre. l. Sed alius casus est vtrum possint peti vsure que non fuerunt in iudicium deducte. Reuoco in dubium primū casum. pone tu debebas mihi. c. nomine sortis et fui stipulatus vsuras lit. contest. super sorte volo petere vsuras que cucurrerunt ante lit. contest. vel postea quero nūquid possuȝ. Tu dices ꝙ est hic tex. sed pro tāto reuoco in dubiū: q2. ll. sunt que dicant ꝙ non possunt peti ꝙ probo: q2 vbicūꝙ est lis contest. super aliqua actione que sic se habet ad scdam ꝙ lata sententia absolutoria prima parat exceptionē rei iudicate super scdā. Sed sic est in proposito: ergo non petere vsuras pendēte primo iudicio hoc probo manifestissime q2 si peto fundum non possum super eodē fundo intētare actione cōmuni di. q2 lata snia super prima parat excep. rei iudicate super scda. Item si peto fundum ⁊ li. contest. peto ꝙ fundus tuus det isti seruitutem non possum sic in proposito ar. ff. de except. l. fundus et. l. fundi vnius qū peto. c. ratiōe sortis si fuerit lata sententia super sorte siue sit absolutoria siue condēnatoria talis sententia parat excep. super vsuras. q2 si peto ancillam et sis absolutus non possum petere partum si sit in proposito quia vsura partus sortis reputatur. iō lata

[a] ¶ Nouatio ē prioris obligationis ⁊c. Addi bal. in. l. ij. col. iij. ꝗ. de execu. rei iudi. pau. de ca. in. l. delegare et ibi alex. ff. ꝺ noua. bar. rapha. et io. de pe. in. l. singularia. ff. si cer. pe. bar. in. l. ꝗ. dis. ff. de act. emp. ⁊ l. l. duo societatē. ff. pro so. olo ꝑ alex. in. l. vsumfru. ff. de verb. ob. eīdem consi. lxxij. c. vo. ⁊ sit per pactū restitutū sicut ꝑ stipulationem ipso iure vt no. Idē alex. ⁊ do cto. in. l. si vni⁹. §. pact⁹ ne peteret. ff. de pactis ⁊ in. l. j. ff. ꝺ noua. vbi dicit non fieri ꝑ illud ex interuallo positum de quo per ipsū cōsi. xiij. vol. ij.

fnia absolutoria super sortē nō potero petere vsuras.ff. de except.rei iudi.l. si quis cum totum.§.ancillā. vbi de hoc. Itē si obtinerē super sorte non possum agere ꝓ vsuris q: fnia condēnatoria cum satisfactiōe equipollet absolutiōe.ff.de ex.rei iudi.l.siquis cum totuꝫ.§.planet q: omnia iudicia absolutoria sunt si satisfiāt institu.de per pe.⁊ tempo.actio.§.fi.igitur licet esses condēnatus sup sorte non teneri ad vsuras nec etiā si sis absolutus non possum petere vsuras ⁊ potest responderi ad.l.istam ꝙ possunt peti vsure iudicio cepto verum est dum tñ deducatur primo ꝓcessu. ADDITIO. hoc non placet, quia istud est diuinare cōtra mentē huius.l. R. Et ita no.gl. ff.de acquiren.pos.l.naturaliter.§.nihil. ¶ Quid dicendum dico ꝙ .l.ista remanet fm qd glo.ponit casum ꝙ ꝑ actio.ex stipulatu possunt peti vsure quecūqꝫ erāt ante lit.contesta.etiā post habes idem.J.depos.l.iiij.de eo ꝙ cer.lo.l.certum caput.⁊ respōdeo ad rationē contra factam quādo dicitur ꝙ vbi actio ⁊c. Credo illud quando omnio sentētia absolutoria super prima actiōe lata pararat super secūda except.rei iudi.vt si peto partē fundi et pendente iudicio velim agere diuidundo ꝙ non posset non est ita in.l.ista: q: ista sententia lata absolutoria super sorte non parat.excep.rei iudicate.super vsur.quod probo: q: dupliciter potest absolui ille a quo peto ꝓ sorte vno modo.ideo q: solui vel feci sibi pactū de nō petēdo. Alio mō per except. q: nunq̄ ꝯtraxi cum eo in isto vltimo casu destruunt̄ principia obligatiōis negādo me cum ipso contraxisse sentētia lata absolutoria super sorte parare except.super vsuris. Sed in primo casu quando mutuaui tibi.c.et tu dicis te soluisse vel ꝙ feci tibi pactum de nōn petēdo.certe hoc casu nō preiudicat̄ in petitione vsuraꝝ q: potest esse ꝙ sortem soluens non vsuras.ff.de eo qd certo lo.l.centuꝫ capue.ff.de iure iur.l. duobus.§.j.et sic dico ꝙ in hoc casu lata sentētia absolutoria super sorte nō parat excep.rei iudi.super vsuris. et isto modo loquit̄ lex ista. ADDITIO. Ista responsio nō est bona ⁊ hec impugnatur ꝑ pe. tinctius dic fm eū ⁊ cū ipugnat dy.in.c.nullus plurib⁹.extra de reg.iur.li. vj.videas pe.in lectu. Ray. Item hoc ꝓbo in sententia condēnatoria cum solutiōe que equipollet absolutorie. Uerum est in eo quod est solutū.sed in alio nō vt supvsuris vt.J. depos.l.iij.et sic remanet casus nostre.l. q: pēdente iudicio super sorte possunt peti vsure que cucurre 3 rent ante lit.contesta.vel post. ¶ Sed pone iudex dixit sic in sentētia quia actor intentionē suam nō probauit. Idcirco reuꝫ absoluimus a petitis qualiter intelligitur ista sentētia numquid erit absolutus super sorte tñ vel super vsuris vel super toto.dico ꝙ super toto ar.ff.de iu reiur.l.vlti. Sed pone agebā contra te ad.c.tu in lit.cōtest.dixisti ꝙ nunq̄ habuisti pecuniā a me ⁊ sic negas cōtractum lit.contest.ego actor volo petere vsuras quero an possunt ⁊ certe in hoc casu dicerē ꝙ nō possunt agere ad vsuras pendēte iudicio principali ⁊ est ratio: quia predicta regula habet locum in hoc casu ꝙ sentētia lata super sorte parat except.rei iudi.in alia ⁊ ideo si agerent pro vsuris intētare preiudicialē cum vertat̄ dubiū de sorte an debeat vel non ⁊ ideo nō debet ꝓcedere ista actio super vsuris.ff.de except.rei iudica.l.fundum et.l. fundi et sic facio differentiā in litis contest. q: si confiteatur debitū li.contest.ꝙ tunc possit agi ꝓ vsuris pen4dente primo iudicio vel si diceret sic nego narrata prout narrātur et dicerēt ꝙ nihilominus vsure possent peti: q: non omnis absolutoria put dixi parat except.rei iudic. vnde dico ꝙ vsure que cucurrerūt ante litis contest.pñt peti ꝑ stipul.nō officio iudicis vt probat̄.ff.de edil.edic. l.ediles.§.item sciendū.⁊.l.si serui de dam. infe.l.si quis missum.§.iudex. ADDITIO. negat tñ se debere vl̄ q: soluit sortem vel q: liberatus est ab ea per pactuꝫ de nō petendo. Ray. ¶ Sed pone agebā contra titiū ad.c.lite contest.peto vsuras officio iudic. quero nūqd veniāt vsure in tali iudicio per officium iudicis ⁊ intelligo bene hoc q: magna est differētia vtrum officio iudicis vel per stipul.petātur q: si officio iudic.petaꝫ dicā sic offic iudex peto.c.titio ⁊ peto ꝙ ipsum vestro officio in vsuris condēnetis. Sed si petaꝫ per stipulationē tūc debet nouus 5 libellus dari super vsuris. ¶ Quero ergo vtrū tales vsure que cucurrerūt post litem contest.possint peti officio iudicis ordi.glo.habuit hoc pro expedito ꝙ sic. Sed io. contra. Quid ergo dicendū ꝙ officium iudicis non potest implorari qd probo q: vbi potest habere locuꝫ ordinarium iudiciū nō est ad extraordinariū recurrendū.ff. de mino.l.in cause.ff.de ope.no.nun.l.in prouinciali.§. j.⁊.ff.de eden.l.quedā. Sed hic habet locum pro vsuris actio ex stipul. Item q: noua actio ex stipulatu cōpetit pro istis vsuris ergo non debēt in principali auctoritate implorari ar.ff.de iudic.l.non potest. Item ꝓ hoc.ff.de aqua plu.ar.l.hactenus.§.fi.ergo dicam ꝙ pro istis vsuris officiū iudicis potest implorari. Quid ergo dicendū dico contra ⁊ repello iura cōtra.qñ dicitur vbi habet locum ordinariū remedium.verum est vbi extra ordinē est contra rationē iuris cōmunis.sed qñ cōcordat cum ratione iuris cōmunis tunc habet locum extraor.ff.de minori.l.minor.xxv.an.l.cum fidei cōmis.ff.de rei ven.l.j.§. per hanc.⁊ ibi de hoc sed officium iudicātis vadit ad cōseruationē iuris cōmunis. et ideo potest intentari nec ob.ꝙ istud venit de nouo ⁊ ideo noua petitiōe indiget. dico ꝙ istud quod oritur de nouo est de natura precedētis tunc potest intētari per officium iudicis non intētata noua act.vt hoc ar.ff. de rei ven.l.non solū.ff.de per.here.l.ꝙ si fundum in prin.⁊.ff.de edil.edic.l.ediles.§.itēꝫ sciendū.⁊.l.item si serui. ⁊ dico ꝙ licet principaliter non possent petere officiū iudicis super hoc tamē ex sequela habebit locum ar.ff.de aqua plu.ar.l.apud treb.§.ꝑ.de vi ⁊ vi.ar.l.j.§.illud.et hoc apparet q: si iste vsure venirent ex natura cōtractus tē.ex officio iudicis peterētur vt.J.depo.l.iij.⁊ posset supplicari lit.contest.J.de vsuris. l.boneū.ff.de vsur.l.tutor in princi. Itē arguo fortius in his debet officium iudicis potius adaptari que impendenti iudicio accidūt in hijs que sunt de natura obligatis.q̄ etiam vbi nō est de obligatiōe.J.de rei vx.actio.l. vna in principio. Sed officiuꝫ iudicis pōt adaptari sup hoc ꝙ non debet̄ vt si fuisti non stipulatus vsuras et sic non sunt in obliga.ff.de act.emp.l.que per collisionē.§. fi.ff.ad treb.l.deducta ergo mlto magis dicā ꝙ debeat adaptari ad vsuras stipulatas post lit.contest.arg.ff.de noxa.actio.l.in delictis.§.si decreta.et ita teneo mecum 6 glo.⁊ cōtra ia.⁊ male vt hic per pe. Ray. ¶ Subsequēter quero pone tu debes mihi.c.sub stipulat⁹ vsuras quolibet mense in quo cessaret̄ sorte.xx.deinde ago cōtra te ⁊ peto sorteꝫ ⁊ vsuras preteriti tēporis ⁊ peto nihilominus te in vsuris condēnari in futurū. Quero nūquid iste libellus ꝓcedat videtur dicendū ꝙ non q: pro eo ꝙ futurum est non pōt esse iudiciū.ff.de iudic.l.non quēadmodum.⁊ maxime ꝓ vsuris futuris q: tractatus futuri tēporis non spectat ad iudiciū.ff.de vsuris.l.j. Item cōtra videtur nam ꝓ eo ꝙ futurū est non pōt esse iudiciuꝫ nisi pendet et nomine preteriti: sed tūc bene pōt.ff.ꝓ socio.l.pro socio arbiter.ff. si serui ven.l.harum.et.l.egi: ergo videtur ꝙ non solum pro preteritis imo et pro futuris admittat̄ libellus ⁊ videtur expressum.J.de fideicō. l.j.alr̄ sequeretur incōueniens ꝙ oporteret dari nouuꝫ libellum pro quolibet mense vel anno ꝙ esset inconueniens.J.de prescript.xxx.vel.xl.annorū.l.male agitur in fine. Quid dicendū ego facio differentiā inter pēsiones annuas ⁊ vsuras in pensionibus annuis tangitur alibi: ⁊ determinatur ista questio ꝙ possint petere te condēnari in preterito ⁊ in futuro tēpore glo.hoc dicit in.l.allega.de iudic.l.non quemadmodū. Sed in vsuris dico ꝙ possunt peti vsqꝫ ad sentētiā oēs que cucurrerūt vsqꝫ ad vsuram ⁊ pro preteritis sed ꝙ futuris post sententiā dico ꝙ non possum agere in libello vt dicaꝫ sic.talis debet mihi.c.cū talib⁹ vsuris q: cessauit tāto tēpore quare contra eū. et peto ipsum condēnari in vsuris que cucurrerunt vsqꝫ ad sententiam.sed q: secus in vsuris ⁊ secus in alijs petitionibus annuis dico ꝙ lata sententia desinunt currere vsure que currebant ante et possunt currere

rere vsure centesime habes infra de vsuris de re iudica-ta.l.vltima.§.primo.et ideo super vsuris que pertinent post sententiam non potest interuenire officiu3 iudicis: cum non veniat ex primo contractu. arg.ff.de vsuris.l prima.§.primo.Sed in aliis petitionibus post senten-tiam non nouatur primus contractus vt petitiones so-lite non debeantur.vt.l.allega.non quemadmodum. et ideo possunt peti petitiones pro futuro tempore. vnde licet iudex possit cōdemnari in vsuris post sententiam: quia.l. sibi reseruat et vult ꝙ currant trecentesime post quattuor menses in iudici non videatur ꝙ debeat habe-re quattuor menses:potest iudex hoc exprimere sup vsu-ris preterꝙ datur sibi potestas minuendi tempus a le-ge datu3 vel eligendi.ff.de iudi.l.debitoribus.⁊ sic postꝙ conceditur ꝙ minuat tempus videtur concessum perti-nens ad illud.arg.ff.de procura.l.ad rem.⁊.l.ad legatū de iurisdi.omniū iudicū.l.ij.⁊ est.l.que hic videtur dice-re expresse.J.de sentē.que sine cer.quāti.profe.l.prima.

7 Sed dic vt ibi ⁊ dixi de fideicōmis.l.prima. ¶ Sed que-ro ꝙ nos habemus ꝙ vbi vsure debētur pro stipulatio-ne possunt petere sortem in vno libello ⁊ vsuras in alio vel totum simul si nolo vt habes hic in.l.nostra.ff.de eo quod certo loco.l.centu3 capue. ¶ Iuxta hoc quero po-ne tu debes mihi.c.ex venditione libri ⁊ sic ex contractu bo.fi.vbi veniunt vsure ex sola mora.ff.de nego.gestis. l.quia tantūdem.pone ꝙ volo petere vsuras quas de-bes ex natura contractus non petendo sorte3 quero an possum: videtur ꝙ sic: quia tñ facit officium iudicis in contractibus bo.fi.ꝗtum actio ex stipul.in contractibus stricti iuris.vt in.l.allega.de nego.gestis.q2 tantūdem. Sed possunt separatim petere in cōtractibus stricti iu-

a ris.ergo ⁊ in bone fidei iudiciis.[a] ¶ Quid dicendu3.di-

8 co ꝙ non possunt petere vsuras que veniunt ex contra-ctu bone fidei vbi petam sorte3: quia hoc est officiū mer-cenarium quod deseruit actioni vt.ff.de actio.empt.l. qui per collusionē.in fine ad treb.l.deducta.⁊ ideo q2 est officium deseruiēs actioni quam ꝙ non possunt peti si-ne actione ⁊ sine sorte.arg.J.de pen.l.iij.⁊ habes glosa3 ff.de exceptio.rei iudica.l.si in iudicio. dico tamē vnum ꝙ si petam sortem ex contractu bone fidei.licet tunc nō implorarent officium iudicis super vsuris lite contesta. ante sententia3.lata sententia pendente appel.possunt implorare officium iudicis super vsuris.J.de vsuris.l.in bone fidei. ¶ Nunc venio ad secundam partem istius legis ⁊ moueo duo vel tria dubia videlicet in glo.ꝙ no-uatio fit per litis contest. circa hoc quero per quem mo-dum fit nouatio li. contesta. hoc est attendendum aut ego litem contestor cū debitore meo et tunc per litis cō-testa.non fit nouatio vt tollat obligatio prima imo re-manet vt si debes mihi.c.⁊ litem cōtestor ⁊ fertur sentē-tia dico ꝙ actio prima non nouatur quando remaneat quo ad sui substantia3. licet nouetur quoad quedam et habes glos.J.de vsuris rei iudica.l.finali.§. primo.ff.de pig.l.grege.§.primo.quādo autem contestor litem cum aliquo qui non est debitor vt si agant contra te ad cen-tum que mihi debes ⁊ alius offert se defensionē:certe si litem contestor cum alio tunc lis nouatur vt tu non sis mihi obligatus.ff.de in rem ver.l.si pro patre de noua-tio.l.delegare. de sol.l.solutionem. ⁊ iudicium illud in-telligo verum si fiat animo nouandi vt si agam contra defensorem tanꝙ contra illum quem ego eligo ⁊ hoc ꝙ appareat de animo nouandi. Ita dicit hec glo.ff.de no-uat.l.delegare.hodie vero non fiat nouatio nisi fiat ver-bis expresse de nouatio.l. si. vbi vero apparebat de aio tacito tunc ille q primo erat obligatus liberat̄ non ipso iure. Sed p exceptionē si de pact.l.post venditionem.

9 ¶ Iuxta istud ego q̄ro q̄ actio cōpetit cōtra istū qui se offert iuri aio nouādi videt̄ ꝙ nullā debeā hr̄e actionē. nam iste defensor deberet eisdē exceptioni.quas h3 ille q̄ defendit.ff.solu.ma.l.alia.ff.p socio.l.verū. Sed tūc principalis est liberatus.ergo ⁊ eius defensor est libera-tus.Sed l3 est absolutus q2 tunc non est nouatio q2 no-

uatio prioris obligationis in aliam translatio.ff.de no-uatio.l.j. Sed dico licet oritur ex cōtractu actio iudicia-li vel quasi de quo habes.ff.de pecu.l.licet.§.idem scri-bit ⁊ potest dici ꝙ teneatur vtili actione qua directa te-nebatur ille qui primo erat obligatus. ⁊ ita dicit glo.ff. de nouat.l.delegare. et potest probari q2 sicut se habet translatio actorum ex parte actoris. ita se debet habe-re ex parte rei. sed si dono tibi actori quē habeo contra alium transfero vtilem.J.de dona.l.illam de ac. et ob.l.f: ⁊ quando in fisc.vel pri.debi.sui.debi.conue.po.l.finali. J.de le.l.ex legato.ergo idem ex parte rei. ¶ Ad ratio-nem contrariorum quando dicitur ꝙ defensor debet ha-bere easdē exceptiones quas habet ille quem defendit verum est nisi illa de quibus in contrariu3 agitur. Sed quando contestor litem cum isto tunc habeo animu3 ꝙ iste obligetur et alter liberetur quia erat primo obliga-tus ⁊ hoc dicit textus alibi in fideiussiōe illius qui fedit

10 bo.fi.quia ipse fideiussor tuetur.insti.§.finali. ¶ Sed vltimo quero pone tu debebas mihi.c.volui agere con-tra venit titius et dicit ꝙ ipse volebat defendere ipsum animo nouandi placet mihi dixi. ego deinde litem sum contesta.⁊ elapsum est post trienniū ⁊ sic litis terminus est finitus s'm.l.J.eo.properandū.vel als totus ꝑcessus annulat̄ vt ibi dicitur volo agere iterato cōtra ipm ipse non vult eū defendere querit̄ nunq̄d possint agere con-tra istū respōdetur ꝙ nō q2 ista nouatio que fit per lite3 contest.videt̄ habere tacitā conditionē si ex ea ferat̄ sen-tentia eū ergo deferat tāta cōditio dicā ꝙ nō psit agere ff.de pac.l.itē de iur.dot.l.stipulatio.⁊ hoc dicit alibi in-ra q2 si ago animo nouādi incerta p stipul. ⁊ illa sic inu-tilis non videt̄ facta nouatio.ff.si cer.pet.l.certitudo.§. qm̄.ff.de noua.l.quotiēs.cum si. quid igitur dicendum. dico cōtra q2 licet sit annihillatus ꝑcessus ꝙ iste defen-sor cum quo sit litē contest.sit mihi obligatus vtili actio-ne ⁊ primus sit liberatus q2 nō est dubiū cui3 p nouatio-nem querit̄ vtilis actio ⁊ lic3 sit annihilatus ꝑcessus re-manet actio vtilis.ff.man.l.si precedēte in prin.⁊ ppter. hoc prescri.xxx.annorū.vel.xl.l.vlt.circa mediū. igit̄ lic3 pareat lit.contest.per casum superuenientē ius quesitum nō tollit̄.ff.de sol.l.qui rem.de cōtra.ta.l.si post mortē. Ius aūt ꝙ posset queri per sententiā nō tollit̄.ff.iu.sol. l.cū lite mortua.⁊ hoc de questiōe ista ꝙ iste defensor te-netur licet terminus litis sit elapsus vel ꝑcessus alias an-nullatus et dubitaui super ista questione multu3 postꝙ de ipsa cogitaui.

Tex.

1 Licet. Circa.l.istam moueo aliqua dubia et primo quero quomodo potest istud esse ꝙ postꝙ lata est sentētia super actione tutele ꝙ possit agi glo.intelligit vbi actio est gñalis sed ꝓsecutio est specialis vt pone habe-bas tutorē ipse administrauit post ago cōtra ipm actio-ne tutele generaliter q2 ita debeo facere ⁊ possum.ff.de edē.in prin.deinde post lit.cōtest.sum ꝓsecut⁹ specialis-ter vnā administrationē vini vel salis postea iudex tulit sententia3 ego post volo agere p administratiōe bladi: nunq̄d possu3.l.ista dicit ꝙ sic:sed ostēdit ꝙ hoc nō pos-

b sit fieri:q2 snia debet esse conformis libello[b].ff.cōi di.l. vt fundus.J.de fideicō.h.l.vlt.Sed petitio fuit gñalis ⁊ sententia gñalis ergo dicā ꝙ oia includant̄ ⁊ sic ꝙ post vbi possit agi⁊ si agat ꝙ obstet ei ex.rei iudic.q2 videtur eandē causam refricare.ff.de excep.rei iudi.l.si mater. §.eodem.⁊.l.duobus.⁊.l.eo.titu.l.cum queritur.et.l.si-cut si peterem hereditatē.⁊ postea peto singulas res he-red.ob. mihi excep.rei iudic.si non obtineam.ff.de ex-ceptio.rei iudi.l.si quis cum totū in prin.⁊.§.j.sic in pro-posito cum sit generalis libellus ⁊ sentētia licet persecu-tio fuerit specialis tñ videtur oia i iudiciū deducta.ff.de iudi.l.solemus. ¶ Quid dicendū credo ꝙ glo.bn̄ dicit: nec obst.ꝙ sententia debet esse cōformis libello verum est ⁊ quādo dicis ꝙ libellus fuit generalis verum est sed postea fuit restrictus per specialem prosecutionem.ff. de triti.vi. et oleo leg.l.finali in fine. et hoc dicit.l.quia

[a] ¶ In bone fidei iudiciis. Adde bar.in.l.cum negotia. vbi.tertio ha-bes.ff.in.i.glo in.l.licet in.v. non deberi.ff. de prescrip.et not.in.l.etiam de vsuris.

[b] ¶ Conformis libello.ad de lanfran.de ordi.in.ca.qm̄ contra falsa3.§.petitiones nu.xj.vbi.circa prin.et q̄d ibi notaui in spo sul.ad eū in.v. nā sententia ⁊.§.interlocuto rie et appella-tiones nu.xj. vbi itē istō est gñale ⁊ ibi q̄lr ter itelligatur illa regula cu3 suis fallen.et meli⁹ in.§.cum se dele.⁊ sum-marie nu.x.cir ca hui⁹ libelli extra de ꝓba.

si fuit gñalis ꝓsecutio ꝛ postea specialis fiat gñalis ad
spãlem postea factã restringi.ff.de heredi.insti.l.si cum
in testamento.§.finali.ſ.fam.hercis.l.quotiens.ff.de le
ga.ij.l.relega.§.qui plures. Item non posset ferri sen-
tentia ex illa generali petitione cum sit incerta. et ideo
dicam ꝙ ad specificata sententia restringatur vnum ta
men est ꝙ de rigore iuris omnia videtur inclusa sub ta-
2 li sententia et ob. excep.rei iudica. ¶ Sed postea de
equitate datur actio propter specificationem prosecu-
tionis. Sed de qua sententia loquitur lex.ista. potest
enim esse triplex modus pronunciatiõis ꝙ tutor fuerit
absolutus in totum vel condemnatus in totum vel pro
parte condẽnatus et in parte absolutus. generali ergo
intitulatur dico ꝙ in primo modo pronunciandi habet
locum.l.ista ꝙ fuit absolutus quando fuit sententia ge-
neralis et petitio generalis. ADDITIO. ab omnibꝰ
in petitione contentis. Ray.vt se referat ad illa specifi-
cata in processu ꝛ per excep.doli repellitur excep.rei iu-
dica.et iste est verus intellectus et sic loquitur lex.ff.de
administratione tuto.l.si minores. ¶ Sed pone ꝙ sen-
tentia fuit in totum condẽnatoria vel in parte absoluto
ria et in condẽnatoria nũquid habet locum lex ista: Di-
co ꝙ quando fuit in totum condẽnatoria non habet lo
cum lex ista pro tanto quia non habet locum excep.rei
iudica.vt si ago contra tutorem meum et lite contesta.
prosecutus sum aliquã speciem.et dimisi alias species ꝛ
iudex condẽnauit ipsum in illa.ꝛ post nolo agere actio-
ne tutele super illis que obmisi de blado nunquid ha-
bebit locum lex ista: certe non quia non habet locũ ex-
ceptio rei iudic. qꝛ istud super quo nõ fuit expressũ.nec
etiam iudex diceret condẽno te in petitis.tunc non ha-
bet except.rei iudica.quia non debet sibi prodesse talis
sententia condẽnatoria.ff. de ex.tri.m.l.euidenter. nec
obst.ꝙ tñ valet condẽnatoria cum solutione sicut abso
lutoria.de excep.rei iudica.l.si quis cum totam: quia di-
co ꝙ verum est in hoc ꝙ soluit non in alijs. Sed an alio
casu egi generaliter contra tutorem petens ratonẽ red
di de administratis et reliqua prestari. postea expresse
in aliqua in processu et iudex tulit sententiam dicens qꝛ
constat nobis tutorem male administrasse super vina.
Idcirco condẽnauimus eum ꝛ absoluimus euꝫ ab alijs
petitio tunc dicerem ꝙ in alijs que non expressi non no.
cet nec except.rei iudica.quando fuit in parte sententia,
3 lata. ¶ Et hoc ꝓbo quia idem ius est de parte ad par-
tem sicut de toto ad totum.ff.de rei vendica.l.que de to-
ta.ff.de vsuris.l. que sex. et ideo quando fuit in totum
condẽnatoria vel absolutoria nõ nocet mihi vt vidistis
rei iudi.excep.sic non nocebit quando in parte fuit con
demnatoria ꝛ in parte absolutoria per iura alleg.supra.
4 ¶ Sed iuxta hoc quero: egi cõtra tutorem actione tu
tele. Specificaui aliqua in processu. Post fuit lata sen-
tentia absolutoria: tunc possum agere pro alijs specie-
bus per legem istam. ¶ Sed pone ꝙ tutor dicat ꝙ pu-
pillus facit hoc causa fatigandi ipsum tutorem. petit ꝙ
pupillus sibi condemnetur in expensis quas ipse faciet
magis in ista lite ꝙ si petijsset in primo iudicio. Quero
nunquid iudex debeat istum pupillum in expensis con-
demnare: Et videtur ꝙ sic quia plus fatigatur quis in
pluribus iudicijs ꝙ̃ vno. Et pro hoc dicit.l.ꝙ talis de-
bet condẽnari in expensis qui sic fatigat in autent. de
defen.ci.iij.coll.§.et iudicare in fine. Sed contra vide-
tur ar. supra de his qui ne.eta.impe.l.j.in fine. Quid di-
cendum. dico sic. Aut iste omisit malitiose agere super
ista specie super qua vult agere modo. Et tũc dico ꝙ po
test: sed tenetur ad damna ꝛ ad sumptus tutorum inq̃-
tum plus expendit nunc ꝙ̃ si esset specificatuꝫ in primo
iudicio. Si autem non fecit hoc animo fatigandi: tunc
non tenetur ad expensas: nisi sit condemnatus: scd̃m ꝙ
alś teneretur scd̃m formam iuris cõmunis: quia victus
victori ꝛc.ſ.e.l.properandum.§.si autem. Et istam di-
stinctionem videtur.l.facere.ff. de arbi.l.de rebus in fi.
5 ¶ Sed pone ita est ꝙ actio tutele durat triginta an-

nis cum sit personalis.ſ.de an.excep.l.j.§.ad hoc.ſ.qui-
bus non ob.lon.temp.pre.l.ratione ergo ꝙ quedã ad-
ministrauit tutelam alicuius. Post anteꝙ̃ agat iste ad
quem pertinet actio: sunt elapsi.xviij. anni vel circa. et
tunc ipse libellũ tradidit generale. et prosecutus est ali-
quas species. post sunt elapsi trigita anni anteꝙ̃ actio
ista finiatur. post iste vult agere pro alia specie quã omi
sit: tutor opponit prescriptionem quoad istam speciem:
queritur an possit: Et videtur ꝙ sic: quia lis seu causa
habita super certis rebus non debet prodesse vel noce
re super alijs rebus.ff.de excep.rei iudi.l.si cum argen-
tum.ꝛ.l.ex testamento.ꝛ.ff.de pact.l.si vnus.§.ꝛ in sum
ma.ſ.ad velle.l.iubemus.ergo cum lata fuerit sententia
super vna specie non nocebit in alia. Item allegans cõ
a traria[a] non est audiendus.ff.de condi.et demon.l.titie.
§.si non nupserit.ſ.de fur.l.prima.ꝛ si seruus exeõ.l.vni
ca. Sed iste est cõtrarius sibiipsi cum primo agat super
vicio.postea agat super blado: qꝛ opponit sibi except.
rei iudica.qꝛ primo excludebat bladum ꝛ modo vult ex-
cludere quare non debet audiri.vt.ff.quando appel.sit
l.ij.§.sed si alius. Quid dicendũ.dico cõtra ꝛ dico ꝙ ipse
potest dicere ꝙ interemptio est facta: nec est sibi cõtra-
rius. Nam quando aliquis proponit actionem tutele
omnia administrata videtur cõprehendere sub genera-
li petitione. Et sic quando postea expressit aliquas spe
cies: ꝛ fertur generaliter sententia: tunc ob.excep.rei iu
di. Sed potest p.oponi de equitate doli mali replicatio
et ita super toto fit interruptio per citationem.ſ.de pre
scrip.xxx. vel.xl.annorum.l.sicut.circa medium.ſ.de an.
excep.l.si ex multis.in principio.ꝛ.§. primo ꝛ in fine cu-
ius ratio est: quia non est equuꝫ ꝙ illi qui agit recurrat
prescriptio.ꝛ semper vigilauit arg.ſ.de inoffi.test.l.eum
qui.et.l.contra maiores.ff.de bo. pos.l.cum quidã.cum
similibus.et ita dico ꝙ prescriptio completa non nocet
6 sibi in alijs speciebꝰ. ¶ Ultimo quero si iudex pro par-
te condẽnet.et pro alia parte nihil dicat: nunquid valet
sententia: Glo.videtur dicere ꝙ valeat in hoc quod est
expressum: et in alijs non noceat.ſ.si aduer.rem iudica.
l.j.et ibi glo.et.ff.de condi.fur.l. si seruus.§.finali. Sed
ego sic dico: ꝙ aut iudex nihil dixit de illis que specifica
ta erant tunc tota sententia est nulla. Si autem de spe-
cificatis dixi ꝛ non de alijs tunc valet sententia.vt si egi
actione tutele: ꝛ prosecutus sum speciem salis: et super
ista nihil dixit iudex: non valet sententia.ff.de re iudi.l.
prima.ꝛ de arbi.l.quid tuꝫ in principio.ꝛ.ff.familie her.
l.in hoc iudicio. Unum autem iudiciuꝫ potest dici super
omnibus specificatis et super illis debuit ferre senten-
tiam ar.ff.de excep.doli.l.apud celsum.§. item queritur
Si autem iudex condẽnauit vel absoluit super specifi-
catis: super alijs autem nihil dixit que non erant speci-
ficata: tunc valet sua sententia: licet super alijs omissis
non noceat. Et ꝙ valeat probo: quia omissum non de-
bet nocere: quia si exprimeretur in effectu nõ prodesset.
arg.ð.si cõtra ius vel vti.pub.l.prescriptionum. Et ideo
cum omissa si exprimerentur non nocerent. dico ꝙ va-
let sentẽtia.et istud induco ad illud quod quotidie indu
cunt iudices in sententijs: cum constet nobis talem cõ-
misisse tale crimen de quo extitit accusatus ipsum in re-
legationem vel vt relegetur condẽnamus ipsum a ma-
iori pena releuantes. Nunquid istud vltimum est de ne-
cessitate sententie: distin. Aut ista pena est statuta a le-
ge: et tunc dico ꝙ istud a maiori releuantes est de neces
sitate sententie. Alś si non sit specificata a lege: tũc nõ
est ex necessitate. Ut si iudex condẽnet aliquem propter
homicidium ad relegationem: ibi debeat penam capita
lem imponere vt.ff.ad.l.corne.de sica.per totũ. Tũc di-
co ꝙ nisi istud exprimat: ipsum a maiori pena ex causa
sa releuantes non valet sententia: et talis pena relega-
tionis non est capitalis proprie licet generaliter capita
lis posset dici.arg.ff.de pen.l.rei capitalis. ꝛ tũc dico ꝙ
sententia est nulla.ff.ad turpil.l.j.ff.ad municipales.l.
ordine ipso.et ponendo talia verba põt penã mitigare
qꝛ pene

[a] ¶ Allegans contraria. Ad de ang. plene in auct. ð trié. et semis.§. illõ quoq.l.ij.col. ſ.v. not. ex ista glo.ꝛ in.l. titie et p istã all.et ibi. Alex.post bar.ff.de cõdi. et demõ.quod est veruꝫ nisi i diuerso iudi-cio fm bald.in alleg.l.j.coll. iij.l.vij.oppo. et alias fallẽ. viõ plene per alex.in.l.ꝙ ro-me.§.scis.ff.ð verbo.oblig.

qꝛ pene sunt hodie arbitrarie.ff.de pact.l.hodie.ꝛ ideo causam mitigationis debet exprimere ar.ꝫ.de his qui not.infa.l.si possidonem.et.l.si seuerior.et.ff.de his qui no.infa.l.quid ergo.§.pena grauior. Et ꝙ iste modus pronunciandi debeat esse in criminalibus hoc dicit alibi.ff.de iur. patronatus.l.diuus in fine. Si autem non erat pena apposita in.l. tunc licet non dixerit a maiori releuantes: tunc nihilomin⁹ valet sententia.ff.de effrac. et expila.l.j.§.expilatores.

Lex.

1 Quotiens. Ad euidentiam not.ꝙ questio status non potest corā istis pedaneis iudicib⁹ expediri.imo requirit cognitionem maioris iudicis.ꝫ.de pedaneis indic.l.placet.la.ꝫ. Itē not.ꝙ seruus non potest agere nec conueniri.vt ꝫ.e.sed eius Et est ratio qꝛ seruus nihil est.ff.de regu.iuris.l.quod attinet.ꝛ.l. cum seruus cum similibus.

Lex.

1 Si cum tibi precium. In glo.super verbo nō oportere iuxta hoc pone habebam curatorem isti emebāt predia in ista emptione.isti fuerunt dupliciter in culpa: qꝛ emerūt mihi rem maiori precio ꝙ deberēt. Item non petierunt cautionē de euictione.ego egi contra eos et dixi ꝙ ipsi fuerunt in culpa: qꝛ non petierunt cautionē de euictione. Fuerunt absoluti super ista postea volo agere qꝛ maiori precio emerunt ꝙ deberent querit an possim: Videtur ꝙ non.arg.istius.l.cum glo. Sed videtur ꝙ iste videtur remittere culpam istis curatoribus quia non allegauit. Et ideo ꝙ non possit agere. Et sic intelligo glo.istam. Sed tamen alis in isto casu nostre questionis dicerem ꝙ possem eam opponere quando omisit eam: dū tamen non remiserim. Et tamen de hoc habeo.l.ff.de li.causa.l.illud. Unde dico ꝙ non solum fuit omissio obiectiōis illius culpe sed ibi fuit remissio propter quod prohibetur ꝙ non possit agere.

Lex.

1 Cum debitoris. Pone aliqͅs est mortu⁹ habet plures creditores: non est aliqͅs heres.quero qualiter istis creditorib⁹ succurretur. Una est via hic tradita ꝙ petat creditor se mitti in possessionem bonorꝫ per pretorem vt hic ꝛ.ꝫ.de bo. aucto.iudi.possi.l.cū proponas. Sed non prodest sibi multū talis missio qꝛ non potest vendere rem vt.ff. vt in pos.le.l.is cui.§.qui legatorum. Nec facit fructus suos vt.ff. ex quib.cau.in pos.e.l.fuluinus nisi in casu vbi apparet de magna controuersia aduersarij vt alleg.l.fuluinus.§.finali.ꝓpter quod dico ꝙ sta tuetur tempus.ꝫ.quod veniat.si aliquis dicat se heredē. alis dabitur cur.bonis qui satisfaciat creditorib⁹.ff.de here.institu.l.si quis instituatur.ff.de suc.edic.l.j.§.primo.ff.de cur.bo.dam.l.j.et.ij.ꝛ.ff.de bo.aucto.iu.pos.l.si diu cum.l.seq.ver.ꝛ.ll.istis traditur iste modus qui est valde notandus.

Lex.

1 A Judice. Uides ꝙ delegatus ab ordi.nō habet potestatem subdelegandi. Et hoc verū nisi in delegato a principe qui potest subdelegare vt hic. Item fallit in delegato ad vniuersitatem causarum: quia iste potest vnaꝫ causam delegare vt in.l.ista no. Et no.plene.ff.quis ꝛ a quo appelle.l.j.§.pe. Et sic potest intelligi.l.que loquatur in delegato a procōsule.ff.de offi.proconsul.l.obseruare.§.vlti.ꝛ.l.se.ff.de offi.eius cui man.est iurisdi.l.co

2 gnitio.§.cum propriū. ¶ Sed quero quis est delegat⁹ ad vniuersitatē causarū: Et formo iuxta hoc casum dubium. Pone iudex ordi.delegauit tibi .x.causas. Nunquid videris ad vniuersitatē causarum delegatus: Uidetur ꝙ sic: quia decē oues faciūt gregem.ff.de abigeis l.j.ff.vi bonorꝫ rap.l.pretor.in princi. Et dixit.l.alibi ꝙ tres homines faciunt collegiū.ff.de verbo.signifi.l.neracius. Quid dicendū. Non credo talem ad vniuersitatem causarū delegatum: vbi certe cause sunt enumerate quia non potest dici vniuersitas causarū: quia vniuersitas dicitur que recipit augmentum ꝛ diminutioneꝫ.ff. de verbo.signifi.l.hereditatis.ꝛ.l.pecunie verbuꝫ. Sed hoc se retulit ad certas causas: et ideo forma expressa seruanda. Et pro hoc quia si testator dicat legationē aurum tunc est generale legatum. Sed quando enumerat plures res certas est speciale legatum: sic in proposito.ff.de leg.iij.l.quotiens. Et pro hoc.ff. de vsufruct. quid ergo.§.j.ad quod de pecu.le.l.si peculium legatur propter quod dico ꝙ talis delegatio est causarum specialium non vniuersitatis. Et ideo nō potest delegatus ad illas vnam subdelegare. ADDITIO. De hoc not.

3 in glo.d.l.j.in princi.ff.quis et a quo ap. Ray. Et sciendum ꝙ delegatio potest esse tripliciter. Prima pōt esse cōmissio causarū vniuersitatis sed non personarum.vt si dicat iudex committimus tibi omnes lites vel causas que sunt vel erunt inter titium ꝛ semproniū.ista est delegatio causarum sed non personarum. Et circa hoc quero nunquid iste delegatus ad vniuersas causas non ad personas possit delegare vnam ex illis causis. Et videtur ꝙ sic cum sit ad vniuersitatē causaruꝫ delegatus.ergo vnicam poterit subdelegare.ar.ff.quis ꝛ a quo ap.l.j.§.primo. Quid dicendū. Non dicerem hoc qꝛ intelligo de legato non inter certas personas: quia tunc videtur singularis delegatio licet habeat cognitionē causarum in vniuerso. Et pro hoc qꝛ generaliter dictum restrictuꝫ per consequentia habetur pro speciali ar.ff.ad trebel.l.inter.§.qui habebat ar.ff. de triti.vi.et ole.leg.l.fi. Et pro hoc quia si posses vnam ex illis causis subdelegare fieret contra ius: qꝛ.l.vult ꝙ ipse cognoscat quando iudex inter certas personas.ꝫ.de seten.ꝛ inter.om.iudicū. aut.ꝛ consequenter.ꝛ no.ꝫ.eo.l.nulli. Item est alia delegatio quoad personas sed specialis quoad causas. Et si queras nunquid iste possit isti vnam delegare.distin. Aut est specialis quoad causas speciales enumeratas: tunc dico ꝙ talis non potest subdelegare. Ut pone delegantur tibi tales ꝛ tales que vertuntur in ciuitate tholose super talibus causis vel litibus non potes nisi vnā subdelegare.arg.ff.de vsufruct.l.quid ergo. Si autem esset delegatus ad speciales causas non numeratas: tunc posset. Ut si dicatur committimus tibi cognitionem causarum pecuniarum vsqꝫ ad quadraginta. Sed in tali loco tunc posset subdelegare: cum cause non sint numerate. Et sic intelligo.ff.de offic.procon.et le.l.solet.§.primo.et eodē titu.l.si quis. Et sic poterit subdelegare.ꝫ.eodē titu.l.legatas. Alia est commissio vniuersalis quoad vniuersitatem causarum: et talis delegatus vnam potest subdelegare.ff.quis et a quo appel.l.j.§.primo. Et ibi not.vt si seneschallus committat tibi

4 cognitionem sue prouincie. ¶ Sed iuxta hoc quero. Pone dominus aliquis cuiusdam castri: vel iudex qui regebat vnam prouinciam vbi erant forte viginti castra commisit tibi cognitionem vnius castri. Nunquid videris delegatus ad vniuersitatem causarum. vel ad vnam: Uidetur ꝙ ad vnam cum vnus locus sit tibi commissus.ꝫ.de senten.pas.l.prima. ꝛ.ꝫ.de heredibus instit.l.quotiens.et institu.de fideicōmis.here.§.si quis vnaꝫ. Et istam sententiam videtur tenere glosa titubādo.ff. de iurisditione omnium iudicum.l.solet. ¶ Quid dicendum. Dico contra ꝙ videatur cōmissa vniuersitas causarum vt sic possit vna de causis subdelegare. Et hoc vult dicere glo.ff.quis et a quo ap.§.primo.l.i. Et hoc probatur quia iurisditio videt̃ vniuersalis istius castri cum sit ab alijs distinctum.ff.de verbo.significa.l.pupillus.§.territoriū. Hoc videt̃ dicere.l.qꝛ qñ legat̃ vniuersitati est generale legatū siue toti siue parti legetur.ff. de leg.j.l.si qs a filio.§.j.in feu.qs dicatur dux.co.mar.

c.vno.§.j.⁊ pro hoc.l. quia si testator roget heredem vt restituat hereditatem seu illud quod ad eum peruenit restituat scrpo vniuersale videtur fideicommis.ff.ad trebel.l.cogi.§.fideicōmis. Et pro hoc.l.quia nō potest dari tutor certe rei sed si detur tutor ad patrimonium italicum.et alius ad prouinciale patrimoniū valet.ff.de test. tute.l.certarū.insti.qui dari tuto.possunt.§.ad certum 5 tēpus.ff.de testamē.tu.l.si.cuȝ ibi no. ¶ Sed pone aliquis est delegatus ad vnā cām specialr iste est impeditus infirmitate vel aliter: nūquid potest delegare? Videtur ꝙ sic arg.ff.de offi.eius cui man.est iur.l.primo.§.j.ꝭ.de agen.in rebus.lib.xij.l.agentes.§.finali. Sed dico contra ꝙ non possit q: lex ista loquitur generaliter. et ideo generaliter intelligenda. vt hic ⁊.ff. de iurisdi.omniū iudicum.l.more maiorū.⁊.l.et q:. Et pro hoc tex. quia vbi iudex delegat⁹ est impeditus aliquo casu iudex qui ipm delegauit debet dare alium iudicem quousqꝫ impedimētum delegati cesset. Ita not.ff.de vac.mu.et excu.l.pretor.§.si post casum.et.ꝭ.de peda.iudi.l.fina. ¶ Sed po6ne ꝙ delegās dixit ita delego tibi taleȝ casum et do tibi potestatē subdelegandi: nunquid tūc poterit subdelegare? Videtur ꝙ non: quia nullus potest facere quin.l. locum ⁊c.ff.delega.et.l.nemo potest.ff.de administra.tu. l.quidam decedens.ꝭ.de testamentis.l.testandi. Et pro hoc quia istud pertinet ad ius publicū.ff.de mu.et one. l.si quis ad magistratus.ff.de iusticia et iure.l. ius publicum.ff.ad trebel.l.ille a quo cuȝ.l.sequē. Sed in hijs que sunt iuris principis nihil facit priuatorū voluntas. Item habes quia testamenti factio est iuris publici.ff. de testamen.l.qui in potestate.ff.de dona.causa mortis l.tam is. ADDITIO. Pone cōtra ⁊ male Ray. Quid dicendū.puto contra: quia quādo delegatus dat sibi potestatem subdelegandi si ipse deleget non ipse: sed ille q̄ delegauit ipsum videtur subdelegare. Et ideo cum delegans posset iste etiaȝ poterit ar.ff. de lega.ij.l.vnum ex familia.§.si de falcidia Et pro hoc tex.in simili.ff.quod cuiusqꝫ vniuersita.l.itē eorum.§.si decuriones. Et ꝙ sit verum probo. q: procura.non potest alium constituere ante litem contestatā.ff.mandati.l.si procura.§.si quis mandauerit.ꝭ.de procura.l.procu.⁊.l.vltima. Sed procura.de mandato domini potest ante litem cōtesta.aliū procura.constituere.ergo etiam iste possit subdelegare cum hoc faciat de voluntate illius qui ipsum delegauit. ar.ff.de procura.l.j.in glo.⁊ pro hoc.ff.de seruitu.rusti. predi.l.cum essent.§.finali.et ibi glo.in procura. Et pro hoc.ff.de arbitris.l.non distinguemus.§.item quesituȝ in fine. Nec obst.contrariū. primo quādo dicitur ꝙ nemo potest ⁊c.concedo. Et quando dicis ꝙ istud est contra legē dico ꝙ non est: quia delegās videtur facere nō ipse delegatus. Nec obst.quando dicis ꝙ in illis q̄ sunt de iure publico ⁊c. Dico ꝙ voluntas illius qui non posset hoc facere non valet. Sed in questione nostra est vo7luntas illi⁹ q̄ posset facere.s.primi delegātis. ¶ Sȝ quero: nunquid delegatus ad vnam causam ab ordinario lite contesta.coram eo possit subdelegare? Et videtur ꝙ sic: quia equiparo iudicem delegari ⁊ procura. quia quilibet fungitur vice alterius: sed procura.post litem contesta.potest alium constituere.vt supra de procura.et.l. procu.⁊.l.nulla.ergo et iudex delegari poterit. Et hoc videt̄ dicere gl.q̄s et a quo ap.l.j.§.primo.ꝭ.vbi et apud quem cogni.resti.agi.sit.l.finali. ¶ Or quid dicendum dico cōtra ⁊ tollo istam equiparationē quam feci: quia procura.per litiscontesta.efficitur dominus litis.vt.ꝭ. de procura.l.nulla.et.l.procuratoribus. Sed iudex delegatus non efficitur dominus per litiscōtesta.quod patet: quia efficeretur: ipe iudex non posset cognoscere in causa propria.vt.ꝭ.ne quis in causa propria ius sibi di. l.vna. Sed delegatus potest.ergo ⁊c. Item quia procura.lite contesta. non potest reuocari sine causa: se delegatus sic.ff.de iudic.l.iudicium soluere. Sic ergo equiparatio non procedit.et sic stabo isti.l.cum concor. suis ADDITIO. Concor.pet.sed contra fac.ff.de procura.l.si reus. Ad rationem pe.⁊ G.respondeas vt hic dixi in littera. Et de hoc extra de re iudica.c.cuȝ bertoldus de ap.c.cum casum.de offi.delega.c.is cui.⁊.c.si delegatus.lib.vj.⁊ de hijs omnibus tangit g.in spec.de litiscontesta.§.finali. Plenius in spec.de iudice deleg.§. iam nunc.versi.quid si in delegatione.⁊ versi.seq. Ray. 8 ¶ Item quero nūquid iudex delegatus ab ordinario ad certam causam possit vnum articulum cause cōmittere alij. Et videtur ꝙ sic sicut delegatus ad vniuersitatem causarum potest vnam delegare. Ita et ista potest vnum articulū delegare.ff.de administra.tuto.l.si duo. Sed dico ꝙ non potest aliquē articulū delegare in quo vertatur aliquod iudiciū.vt videbis statiȝ in aut.ad hec que signatur super.l.ista.

Autentica.

1 Ad hec. Qualiter intelligat̄ ista aut.certe non seruatur de consuetudine: quia iudices cōmittunt totam causam seruata sententia. Et cōmittunt aliquos articulos: ergo ista aut. non seruatur cuȝ consuetudo sit in contrariū que est legum interpres.ff.de legibus.l.si de interpretatione. Item qualiter intelligitur ista aut.quando dicit ꝙ delegatur causa. Dico ꝙ ista aut.non loquit̄ de cōmissione expressa: sed de tacita cōmissione quā ipsi faciunt iudices q: senescallus habet suos accessores et occupabunt sibi totum negocium: ⁊ isti vocabantur consiliarij vt.ꝭ.de offi.accesso.l.consiliarios. Unde isti aliquotiens sine aliqua cōmissione occupabant sibi cognitionem cause. Et istud prohibetur in ista autēti. ne ipsi possint hoc facere vbi ille qui habet assessorem adsit in causa. Et idem in delegato ⁊ in iudice ap. Et sic intellige aut.plane. Et intellige de consiliarijs de quibus loquitur aut.de assesso.et erit plana: q: isti assessores seu consiliarij non habent aliquā cognitionē nisi fuerit eis cōmissa specialiter: licet aliqualem cognitionē ipsi habeant vt not.ff.de offi.assesso.l.pe. et ideo introducitur ista autenti.cōtra istos assessores vt sicut commissione seu delegatione iudicis ordinarij non possint cause substantialia expediri.sed alia possunt. Sed in appellatione non possunt: sicut delegatione expressa: quia ibi maius periculum vertitur.ꝭ.de appel.l.ne causas. Iteȝ nec delegatus a principe nisi cum consiliarijs. Et ita intellige istam autenti. Sed huic intellectui videtur ob. Tu dicis ꝙ intelligis istam aut.in assessore vt supra de offic. assesso.l.cōsiliarios. Sed nullus aduocatus potest esse assessor vt.ꝭ.de assesso.l.prima.ergo male intelligis.sed ego dico ꝙ aliquis pōt esse dupliciter aduocatus. Uno modo ꝙ sit positus in matricula aduocatorū. Sed post factus fuit assessor ⁊ non exercebat officium aduocationis et si faceret repelleretur a matricula. Sed est alius aduocatus in officio aduocatiōis ⁊ istud bene esset cōtra istam aut.⁊ contra legē.ꝭ.de offi.assesso.l.viri.§.primo. Et de isto vltimo non loquitur ista autēti.sed de primo quare non ob.oppo.predicta.

Autentica.

1 Iubemus. In prima glosa dicunt quidam ꝙ glo.voluit dicere ꝙ si nūciet testibus et instrumentis: ꝙ non nocet si sit talis renūciatio facta in iudicio. sed glo.vult dicere ꝙ si aliquis renunciauerit solus dicendo nolo probare aliquid per testes vel per instrumenta non valet quia contra vtilitatem publi.ꝭ.de here.l.quoniā.ꝭ.de re. cre.⁊ iureiur.l.generaliter. Et hoc dicit tex.quia si fenerator mutuet pecuniā ⁊ recipiēs renūciet ꝙ nō veniret contra nō valet talis renunciatio in aut.vt fine prohi. ma.cre.⁊ debi.tu.ge.vij.coll.§.q: vero mulctā.⁊ sic vult dicere glo.ꝙ talis renunciatio ante litē cōtest.nō valet. Et ita intelligit ia. Sed ego dico ꝙ intelligit̄ ex̄ iudiciū sed si in iudicio ipse renūciet crederē ꝙ nō valeret ar.ff. de cur.bo.dan.l.j. Et ita dicerem ꝙ post nō possem producere testes

ducere testes nec instrumentū: qm̄ in iudicio renunciauit. Nec ob. si dicas ꝙ talis renūciatio est ꝯ vtilitatē publicam. verū est si fiat extra iudiciū. ADDI. nō ob. ff. de re.
2 cre. l. si ꝗs. ꝛ ibi dicā. R. Sed pone post li. ꝯtest. renūciat oīb⁹ exceptiōis cōibus allegationib⁹. vult audire sententiam. Actor vult habere dilationes istas: nunquid debet habere? Dico ꝙ dilatiōes iuris productiones testiū habebit istas dilationes contentas: in ista aut. Et hoc dicit textus in autēti. vt cum de ap. cogno. in principio. colla. viij. Sed tu dices ꝙ postq̄ est renunciatū ꝛ cōclusum audiuntur producentes instrumenta vel allegationes. Dico ꝙ verum est ad informandū suum animū: non ad hoc vt propter tales allegationes possit haberi dilatio. ¶ Sed quid erit de instrumentis nunquid admittitur post renunciationē ꝛ cōclusionē: dico ꝙ non in aut. vt cum de ap. cognos. viij. colla. §. j. extra de fide instru. c. cum dilectus. Sin autē prouidere consuetudo approbata: vel tale quid quod est super notorio probādo admittit vt. ꝭ. q̄ ꝛ aduersus quos. l. j. in principio. Ubi dicitur ꝙ iudex per se sine requisitione partiū potest hoc facere vt not. glo. in l. statim allegata. ADDITIO. Videas hic iaco. de are. super l. iudices ꝛ ibi eum reprehendo ad l. manciporū ꝛ ad c. cum dilectus ꝛ de hoc p Archi. in c. ordinarij de offi. ordi. l. vj. ꝛ de in integ. restitu. c. aduersus. eodem libro. Ray.

Lex.

Cum debitoris. Repetita per dominū aransdum de varcellio. ll. doctorē circa repetitionem istam hunc ordinē breuiter obseruabo. Primo casum ponam. Secūdo tria litteralia eligam: ꝛ ex istis tribus tres questiones faciā dissoluā. Tertio faciam tres questiones circa modum expensarū. Et his expeditis ero contentus de repetitione presenti. De casu non curo: sed statim veniam
1 ad litteralia. Et not. primo ꝙ vbi deficit actus ex parte persone. ad hoc ꝙ actus valeat expectari habilitas persone vt hic. ꝛ pro hoc quod dicitur in seruo qui non potest esse in iudicio. ꝭ. eo. l. seruus. ff. de pecul. l. seruus. ff. de arbi. l. non distin. §. cum seruus. Et ex hijs dissoluam
2 questionē. ¶ Pone ꝙ habebam quendam consanguineum qui per papam fuit missus vltra partes marinas famuli sui qui cum ipso iuerant reuenerunt ipse non venit: stetit per magnū tempus: ego volo possessionem bonorum suorum tanq̄ proximior: presumendo ipsuꝫ mortuum. Quero vtrum sim admittendus ad bona ꝛ si admittar infra que tempora debeam admitti. ll. iste videtur dicere ꝙ sit expectandus donec veniat: ꝛ pro hoc. ff. soluto matri. l. ab hostibus. Et ibi glo. ꝛ ꝙ nullo modo possim hereditatē adire. probo vbi aliquis dubitat vtrū aliquis sit mortu⁹: ille cuius est hereditas nō potest adiri. ff. de acquiren. heredi. l. si extraneus. §. dicenduꝫ. et l. heres institutus. Sed iste dubitat ergo ꝛc. Et pro hoc tex. videtur dicere recte ꝙ non possim postq̄ dubito ar. ff. vnde legi. l. ij. §. si quis decesserit propter quod videtur ꝙ non possit adire. Sed videtur ꝙ debeat per quinquenniuꝫ expectare: q: si mortuus sit penes hostes mulier expectat per quinq̄ annos. In autenti. de nup. iiij. colla. §. captiuitatis. ff. de repudijs. l. vxorem. ADDITIO. et ꝭ. de captiuis. l. nec nos. vbi casus huius questionis. Ray. Item videtur ꝙ per trienniuꝫ expectetur. quia iudicium finitur triennio. ꝭ. eo. l. properandū: ergo et ipse potest finiri triennio. Et pro hoc l. quia filius debet expectare patrem per triennium si velit contrahere matri. ff. de ritu nupt. l. si ita pater in fine. Sed videtur ꝙ solo anno expectetur. ꝭ. de repudijs. autēti. hodie. in autenti. vt li. ma. ꝛ aute. viij. colla. §. hic autem. Quid dicendum glo. sunt contrarie. Super hoc quidam dicunt ꝙ per famā probetur. Alij ꝙ annus expectetur. ego cōcordo eas sic. Aut potest probari per vnuꝫ testem ꝙ sit mortuus: vel per famam: ꝛ tunc potest adire. Et de hoc habes duas glo. in C. solu. matri. l. siquidem. Et habes aliam glo. que hoc dicit. ff. de acquiren. heredita. l. cum quidam. §. quod dicitur. ff. de heredibus institu. l. finali.

Aut non est fama nec sunt testes qui deponant sup hoc et tunc debet expectari per c. annos a tēpore natiuitatis computandos: quia ista est longeua hominis vita. ff. de vsufruc. l. an vsufruc. et ꝭ. de sacro sanc. eccle. l. finali. rem cōtest. ff. quēadmodū testa. ape. l. ij. §. si dubitetur.
3 ¶ Subsequenter moueo questionem que est de facto: et teneo contra opinionē doct. Pone quidam baro vel miles habet quosdaꝫ homines de corpore ꝛ cassalagio. Lis est inter istum hominem et ipsum quero vtrum ipse miles vel baro possit iudicare[a] de lite inter eos. Per istū textum decido ꝛ ostendo ꝙ non possit esse iudex vbi nō est iudicium ibi non potest aliquis iudicare: sed inter dominum ꝛ seruum non potest esse iudiciuꝫ: ergo inter istū dominum et istum hominem non potest esse iudicium. Declaro. inter dominū et seruum non potest esse iudicium. ꝭ. de noxalibus. l. fina. ff. de pecul. l. iij. §. si seruus. Et hoc quia a quo delegatur totum ꝛ pars. ff. ad treb. l. balista. de leg. iij. l. iulianus. sed iste seruus ergo ꝛc. Et pro hoc quia nemo in causa sua potest esse iudex. ꝭ. ne quis in sua causa. l. vnica. ff. de iurisditione omniuꝫ iudicum. l. qui iurisditioni et ꝭ. eo. l. apertissimi. Sed ista est causa propria: quia vtilitas ad eum pertinet. ff. quando ap. sit. l. j. §. in propria. ꝭ. de testibus. l. omnibus. Et pro hoc tex. in feu. an apud curi. vel domi. questio feud. termi. c. vnico. circa medium. Item quia ibi non est iudiciū vbi idem est actor ꝛ reus: quia in iudicio debēt esse tres persone: actor: re⁹: ꝛ iudex. ꝭ. de proxi. scro. scri. l. hac parte. ꝭ. de fab. l. vbi. Quid dicendū. quidam dicunt ꝙ episcopus cognoscat cum domino: q: si iudex ordina. sit suspectus adiungitur ei episcopus. ꝭ. eodē. l. apertissimi. et in aut. si vero contigerint. Alij dicunt vt al. et lac. ꝙ debet dare iudicem qui cognoscat. Nam si fui aduocatus in aliqua causa ꝛ postea factus sum iudex non debeo cognoscere sed debeo dare alium iudicem qui cognoscat de iurisditione omniū iudicum l. pretor. Et pro hoc q: procura. cesaris cognoscat inter fiscum ꝛ priuatum. ꝭ. vbi cause fisc. l. ad fiscum. et ꝭ. de his qui. vt indign. l. ea questio. Et pro hoc tex. qui non consueuit allegari. al's. ꝭ. de quadriennij prescrip. l. bene a zenone. §. si aduersus. alij dicunt ꝙ iudex rei cognoscat quicq̄ fuerit vel iudex illius loci vbi est res ar. ꝭ. de iurisdi. omniū iudi. l. iuris ordinem. ꝛ ꝭ. vbi in rem actio. l. finali. De hoc sunt ll. quia superior iudex ratione delicti se supponit minori et minor punit eum. ꝭ. de pal. sacra. lar. l. nihil. lib. xij. ꝭ. vbi de cri. agi oportet. aut. qua in prouincia. ff. de iurisditione omniū iudicū. l. est receptum. Et pro hoc videtur text. ꝭ. de priuileg. eo. qui in sacro consisto. l. prima. ergo et superior se submittit inferiori per iam dicta. Quid dicendum. Credo ꝙ dominus possit esse in ista causa que est inter ipsum ꝛ suum hominē. Et hoc probo tali ratione inter eos qui sunt sub aliquo aliquis cognoscere nō potest si ipse cum eis litiget. declaro. Si aliquis est in mea potestate non possum cum eo litigare. ergo non possuꝫ esse iudex. Sed tamen iste dominus potest esse iudex inter duos subiectos si litigant. ergo si ipse cum aliquo litiget poterit de illa causa cognoscere arg. ff. de pen. l. si forte. §. si quis comitum. Et arg. in ratione. ff. de condi. ꝛ demon. l. frater a fratre. ff. de iurisdi. omniū iudicū. l. qui iurisditioni. Et in feu. an apud cur. vel domi. questio feu. termi. c. vno. in fi. Item equiparatur homo meꝰ et seruus. C. de agri. ꝛ censi. l. ne diuti⁹. De his qui ad ecclesiam cōfu. l. presenti. §. sane. Sed ego sum iudex serui mei ergo ꝛ hominis ar. ꝭ. de emen. ser. l. vnica. ff. si quis omis. causa test. l. j. §. primo. ff. de pecul. l. sed si damnū. §. primo. et ꝭ. sol. matri. l. filie. ¶ Item quia quicunq̄ potest esse iudex nisi sit prohibitus ꝭ. de fideicommis. l. ii. ff. mandati. l. in re mandata. ff. de confessis. l. prima cum glosa. Sed nullus miles reperitur prohibitus. ergo dicam ꝙ possit esse iudex in aliquo q̄to plus habeo maiorē potestateꝫ magis sum tūc iudex. q: ppter qd̄ vnū tale ꝛ ipsum ma⁹. in aut. de defen. ci. iij. colla. §. diuo. ꝭ. sacro san. ec. aut. multo magis. Sed in debitore meo in quo habeo minus ius ego possum esse iudex. ergo in isto possum

E iij

[a] ¶ Possit iudicare. Adde bar. in l. j. ꝭ. ne quis in sua cā et in l. prima. ff. de his que in testa. dele. ꝛ in l. nullā. ꝭ. de iudi. ꝛ plenissime p inno. in c. ex parte extra de ver. sig. et alex. cons. cxxxv. volu. j.

esse iudex. Et hoc probo. Nā maius ius habeo in liberto ꝙ in debitore. ff. de his que in frau. patro. l. j. §. fi. cū 4 l. seq. ff. que in frau. credi. l. fi. §. diuus. ¶ Sed possum a debitorem meum capere pro debito. ff. que in frau. credi. l. ꝓtor ait. §. si quis debitorē: ergo in isto potero esse iudex. Et ꝓ hoc q2 si aliqs facit aliqd in re mea: possum eum repellere. C. ne lite pendē. l. ij. §. fi. C. de episco. et cle. l. iubemus. Item ille est iudex in actu vbi habet iurisditionem in aut. de questo. vj. colla. §. si vero forsan. Sed in homine meo habeo iurisditionē: ergo potero esse iudex. et pro hoc q2 si libertus me offendat possum esse iudex. ergo et hic. ff. ad sille. l. si percussor. §. fi. ff. de of. pre. l. senatus. et pro hoc text. q2 nulla maior potestas ꝙ patris in filiū: sed pater pōt eē iudex in causa filij: ergo et C. de pa. po. l. j. et. ij. Et pro hoc q2 dubitatur vtrū sim iudex: in dubio debeo esse iudex. ff. de iudi. l. ij. ergo potero iudicare. Et ꝓ hoc habeo. l. C. vbi cause fisca. l. fina. et l. ad fiscū. Et sic dico ꝙ dñs poterit in causa ista cogno 5 scere. ¶ Uides hic in fi. ꝙ vbi nō habet locū actio ꝙ re b curritur ad officiū iudicis circa hoc quero vtrū officiū iudicis contra absentē valeat implorari videt ꝙ sic. ex operis noui nunciatiōe. ff. de ope. no. nun. l. j. §. j. et l. pretor. et pot. sit fieri parte absente talis mentio in contrarium videtur q2 pro restitutione in integrū habet locū officium iudicis. ff. de mino. l. ꝙ sit minor. §. fi. Sed non potest fieri parte absente vt. ff. de mino. l. in cause. §. causa cognita. Sed tu dices si queras vtrum officium iudicis parte absente valeat intētari distin. aut queris vtrū possit intentari in iure actionis decidēdo et in hoc casu requiritur partis presentia. ff. de re iudi. l. de vnoquoqꝫ aut loquimur in actu officio iudicis decidēdo. et tūc aut loquimur in officio monitorio. vt in cautiōe et dico ꝙ nō potest fieri parte absente. ff. ad trebel. l. recusare. §. j. ff. de no. oper. nū. l. j. §. itē nūciatio. ff. de tuto. et cur. datis ab his. l. illud. aut loquimur in officio iudicis deciso so. et distinguit. aut habet decidi parte absente et tunc pōt fieri parte absente. ff. d fidei cōmis. liber. l. si quis seruū. §. fi. cum. l. seq. Aut debet decidi negociū contra partē absentē et non potest fieri. ff. de fideicō. liber. l. cum vero 6 §. vbi ventum. de mino. l. in cause. ¶ Sed pone formaui libellū contra aliquē petēdo. C. et expēsas post litis cōtesta. nūquid iudex ex suo officio debet condēnare aduersarium in expēsis ante li. contest. factis videt ꝙ non q2 post litē contest. est officiū plenū et non ante. et si possent peti aut peterētur per actionē aut per officiū: sed non petij per actionē ergo nō debeo habere nec ꝑ offic ciū q2 non venit ante lit. contestatā et est ratio q2 post litem contest. magis est plenū iudiciū ꝙ ante. C. eo. l. properandū. §. et si quidē in fi. et arg. ad rationē. ff. de edi. l. ediles. §. item sciendū. Et pro hoc q2 expresse semel peti et amplius peti nō possunt. C. depo. l. iiij. C. de fruc. et li. ex. l. terminata. Quid dicendū contra teneo causa collationis. et teneo ꝙ expēse facte ante litem contest. veniūt offi. iudicis et hoc ꝓbo q2 illa que fiunt post litem cōtest. videntur facta ante: q2 et q2 in cōtinenti fiunt inesse vidētur. ff. de pac. iurisgentiū. §. ad ea. ff. si cer. pet. l. lecta. §. dicebā. et pro hoc q2 ibi due actiones competunt vna super principalia super expensis. ff. de eo quod certo lo. l. fi. §. ij. de fruc. et li. ex. l. terminato. Tunc arguo q2 melior debet esse cōditio litis cōtestātis ꝙ illius q non cōtestatur: sed si non contestaret venirēt expēse officio iudicis ergo multo fortius qñ est lit. contest. ff. de regu. iur. l. nō solet. Item sicut est hoc officiū priuilegiatū. ita in incendio et naufragio. ff. de incen. rui. et nau. l. pedius in fine: sed idem est in incendio vt facio ante et post: ergo et hic et per hoc q2 omnia videnť facta post. ff. qui. cau. ma. l. si ab hostibus. §. fi. et de hoc videť casus q2 feci expēsas in funerando habet locum actio funera. et est idē si feci an finius postꝙ ordinātur ad eundē finem. ff. de relig. l. at si quis. §. impensa. et pro hoc dy. alleg. l. vnā. ff. de dā. infec. l. si quis missum. §. fi. et ista. l. multū bene facit. ADDITIO. de hoc per doc. in. l. properandū. §. sin autē. C. e. 7 ¶ Sed nunc quero de quo officio intelligať. l. ista. vnde sciendū ꝙ quoddā officium iudicis quod appellamus magis proprie instructū nature vt ꝙ hoc hmōi debeat officiū. ff. de ser. ex por. l. seruus. ea lege. ff. de pet. here. l. sed et si lege commissoria. §. cōsuluit. ff. de iudic. l. ij. §. si is qui. Aliud est officiū qd appellať artificium de quo loquimur. ff. de solut. l. inter artifices. ff. de le. iij. l. legatis seruis. §. j. et l. tectoribus. et de isto non loquitur hic. Aliud est officiū pertinēs ad administrationē. ff. de administra. re. ad ciui. l. j. Aliud est officium quod pertinet actioni. ff. de edil. edict. l. ediles. §. item sciendū: sed dico ꝙ loquitur de officio nobili de quo loquitur. ff. de iuris. om. iudi. l. j. quod officiū iudicis latissimū est et ꝙ de isto intelligať probat. l. alias q2 datur ꝓpositione bonorū de qua tractatur hic de hoc per pe. C. d bo. auc. iudi. pos. l. cum ꝓponas in princi. Sed quero nūquid isto officio d debeat libellus dari glo. est ꝙ nō. ff. de inter. actiōe. in rubrica. et ꝙ nō detur libellus ꝓbo q2 illa que veniūt officio iudicij de plano expediūť. C. d naufragijs. l. d submersis. lib. xj. doctores dicūt contra glo. ꝙ pro restitutione in integrū hꝫ locū offi. iudi. ff. d mino. l. ꝙ si minor. §. fi. et tñ datť sibi libellus et lis ꝯtest. C. ad treb. l. iubemus. ADDI. fa. qd dixi. C. de epi. et cleri. l. si quis in cōscribendo in fine. Ray. Et ibi habes ꝙ pro missiōe in possessionē datur libellus et lis cōtest. et ꝓ hoc. ff. de mino. l. in cau 8 se. §. causa. C. de lit. contest. aut. offeratur. ¶ Sed tu dices ꝙ quoddā est nobile officiū quod ꝑ se stat vt mitti in possessionē vel restitutio in integrū. et in isto datur libellus et hoc dicūt. ll. ff. de mino. l. papinianus. et. l. ꝙ si minor. Sed est aliud officiū non nobile quod vocať mercenarium et in isto nō datur libellus nec lis cōtestatur ar. ff. loca. et cōduc. l. si vno anno. et sic intellige glo. que hoc dicit de inter. actione in rubrica. et pro hoc. ff. de le. j. l. si seruus plurium. §. fina. de le. iij. l. nūmis. nam finis nō intelligitur fm principiū sed econtra ar. insti. de leg. acql. §. viti. Pone vendidi tibi quandā rem et promisisti mihi credere super expensis et dāno si qd contingeret deinde cessi actionē alicui nunquid circa expēsas et dāna debet isti credi sicut dꝫ mihi credi ita ꝙ sic q2 ille qui est in locū alterius fungiť vice eius. C. ad mace. l. si filius. ff. de fideiusso. l. tutor. ff. de donatio. l. qui id qd tergo videť ꝙ ille posset petere. Sed teneo ꝯtra q2 stipulatio est scripti iuris q2 nō extēditur nisi ad id quod scriptū est. ff. de v. obli. l. quicquid astringende. et pro hoc de leg. j. l. iiij. §. nō e solum. et pro hoc q2 bñficiū ꝑsonale non trāsit ad aliū. ff. de cōtrahen. emp. l. fi. §. iulius. et pro hoc q2 iste expēse poterant esse maiores in vno ꝙ in alio. et sic ꝙ videať electa industria ꝑsone ar. ff. de solutio. l. inter artifices. de cadu. tol. l. vna. §. ne autem. Lex.

1 PRoperādū. Uides hic ꝙ si criminalis causa intētetur ꝙ non durat vltra biēnium et si vltra procedeť totus processus est nullus. vt hic in primo dicto et. C. vt infra cer. tēpus cri. questio ter. l. fina. Sed quero nūquid istud habeat locum vbi procediť per accusationē vel et quādo proceditur ꝑ inquisitionē. vnde sciendū ꝙ quandoqꝫ in criminalibus procediť per accusationē et qualiter formē libellū in tali accusatione notaui. C. de accu. l. in causis. et ff. de accusa. l. libellorū. et tunc debet esse certus actor. C. qui accusa. non pos. l. qui crimē. ff. de accu. l. fina. quandoqꝫ tamē procediť per inquisitionem vt fit quotidie in iudicijs q2 iudices inquirunt ex suo officio et ꝙ possint habes. ff. de mune. et honori. l. rescripto. §. si quis accusatorē. et ad. l. iul. de adul. l. fi. §. si publico cri. in ratione ꝙ possit in aut. de colla. §. iubemus. ix. colla. de mā. prin. iij. colla. §. ꝙ si delinqūtes. Quero ergo nunquid quando procediť ex officio iudi. contra aliquē sine accusatore in causa finiať biēnio a tēpore litis contest. et videtur ꝙ sic per. l. istam q2 non distinguit vtrum ex officio per accusatorē procedať ergo nos distinguere non debemus. ff. de offi. presi. l. iij. de publi. l. de precio. et potest probari per rationē q2 si finitur lis biēnio quando proceditur via. Or multo magis quando proceditur ex ordinatiōe debet biennio finiri. ff. de minor. l. in cause. ff. de eden. l. quedam.

a ¶ Debitorem meum capere. Addo hꝫ eē verū qñ tollo de bitor eēt de fuga suspectus vt not. in. l. ait ꝓtor. §. si debitorem. ff. de his que i frau. credi. Et notaui plene in apostil. ad l. fran. d ora. in. c. qm̄ cōtra falsam. §. recusationes nu. iij. in versi. quia forensis extra de ꝓba.

b ¶ Ad officiū iudicis. Adde bar. in. l. qnꝰ. ff. de annu. lega. et in. l. j. col. iiij. de iurisd. omni. iudi. et in rubri. de act. et alex. in alleg. l. j. et notaui aliquid in apostil. ad titum post eā in. l. edita. nu. xvij. in vsi. non cōtinetur C. de edē.

c ¶ Ante litem cōtestatā. Adde bal. in. l. si curatoris. C. d iure ꝺli. eūdem in add. ad spe. in ti. de arbi. §. quo iure petatur et l. j. ij. col. iiij. C. de execu. rei iudi. et vide ad hoc qd notaui in procu. apostil.

d ¶ Libellus dari. Adde ꝙ officiū iudicis pōt sine libello īplorari ad ꝓperationem cause itez sup emergenti et incidenti item ad decisiones cause extraordinarie etc. ad decreti interpositionē itez ad cause executionem etc. ad Iurisditionis tuitionem ita not. bal. in add. d. ꝓhe. in ti. de libel. cōcep. v. officiū iudicis olo ꝑ ver. in. l. nedum. §. vbi decretū de of fi. pcō. et lega. et in. l. de submersis. C. de naufra. lib. xj. eūdem in rubr. ff. de interro. act. so. eū. in. c. ij. de so. cōpe. ti. vj. et car. in cle. j. §. fi. in fi. de iure patro. et concludit ꝙ pōt implorari cū libello principaliter porrectū et sine libello vna vice et sine scriptis vt ꝑ bal. plene l. l. si curatoris. C. de iure deli.

e ¶ Non transit ad aliū. Adde d hoc dicto bal. in. l. maximū vicium col. iiij. versi. in cōtrariū. C. de libe. prete. et d veritate et falsitate huius dicti vide bart. l. l. libero d ver. sig. et plene. ꝑ alex. in. l. etiam. ff. solu. ma.

quedam. ⁊ pro hoc q2 iura ordinaria de facili tollunt. ff. de testa. mili. l. eius militis. §. militia missus. ⁊ . ad. l. an tiqui. ⁊ ideo restitutio non durat. xxx. annis. C. de temp. in integ. resti. pe. l. fi. ff. de ac. et oblig. l. in honorarijs. §. sed cum recisa. Quid dicendū. contrariū seruatur de facto ⁊ potest procedere de iure. nam ll. que dicunt ꝙ cause criminales finiunt biēnio habent locum qñ per modum actionis procedit. Sed qñ procedit per officium iudicis tunc non est aliquis qui prosequat et ideo vltra biēnium potest durare ⁊ ideo non extendūt. in alijs licz videatur eadē ratio vel fortior. ff. so. matri. l. si vero negocium. §. de viro. ⁊ . de pre. cu. l. fi. lib. x. Et pro hoc ratio q2 qñ non est aliquis accusator curia facit nomine fisci: q2 omnes sub fisco sunt mediate vel imediate et ideo cum istud tēpus nō currat questiū veritatis limitatio tēporis habebit locuz ɔtra curiā ⁊ fundari pōt de iure cō
2 suetudinario curiarū in quibus hoc obseruat. Item vides ꝙ instātia cause durat biēnio et cōputat a tempore lit. contest. Sed quero ꝗtū tempus debeat fluere ante litē contesta. dico ꝙ infra duos mēses debet lis contest. de litis contesta. aut. libellū. ⁊ ideo imponit necessitatē. ⁊ pro hoc quomodo ⁊ quando iudex. l. j. ff. de iudi. l. non quicquid. cum ibi no. ¶ Sed iuxta hoc pone conueniebam titiū in ciuitate ista petēdo. c. ipse opponit fori declinatoriā ego dicebā ꝙ ipse erat de foro isto fuit super hoc litigatū sic ante litis contest. processus super incidēti durauit triēnio vel plus nunquid post lapsum triēnii extendat. sed ꝙ reputet ſm ꝙ principale negociuz. Ita ꝙ vltra triēniū durare nō debet. nam cū hoc tempus sit statutū super pricipali multo fortius super accessorio. . de vsuris. l. eos in prin. ff. de reg. iu. l. cum principale. nā in talibus permittit. ff. si quis in ius voc. nō ierit. l. ij. in princi. ff. de iudi. l. si quis ex aliena. Quid dicendū dicerē hoc q2. l. ista vult statuere tēpus super causa principali: vt apparet ex sui tenore nō ergo extendā ad tēpus ante
3 lit. contest. de legi. l. leges. ¶ Et hoc videt fundari q2 licet per affirmationē ⁊ negationē[a] fiat lit. contesta. non tamē iudicari debet principaliter q2 potius per moduz excep. cōponunt. ⁊ except. sunt perpetue licet actiones tēporales. ff. de excep. doli. l. pure. §. fi. ⁊ per hoc q2 iste excep. regulariter ſm principale in principali tēpus triēnij non currit ante litis contēsta. ergo limitatio temporis triennij super ista except. ADDITIO. emergente ante litis contestationē in principali. ⁊ etiam lite contestata super ea. Est et alia potior ratio: q2 si dicta emergens non possit post triēniū terminari nō possit in questione pricipali ꝓcedi fa. qō not. . de ord. iudi. l. j. Ray. non habet locum. C. e. l. quotiēs. et . de or. cog. l. ij. et idō dicerem tales except. posse durare vltra trienniū. ⁊ post trienniū inducens sup eis possunt cognoscere ⁊ pronūciare. Sed nos habemus ꝙ cause fiscales durant vltra trienniū vt hic. Sed pone titius agebat contra me lite contest. mortuus est ⁊ successit sibi fiscus nunqd illa causa potest durare vltra trienniū videt ꝙ possit vltra triennium durare q2 fiscalis reputat. ff. de iur. fisc. l. fiscus cū in priuati in scdo dicto. ⁊ pro hoc. . de prescript. xxx. vel xl. an. l. sicut. §. penul. Quid dicendū dicerē contra ꝙ lis est contestata cum priuato. ⁊ ideo si fiscus succedat debet fungi vice priuati ⁊ hoc apparet q2 postꝗ lis est contesta. cum priuato reputat causa priuata. q2 si esset fiscalis cognosceret procurator cesaris. . de vetera. lib. xij. l. fi. ff. de iudi. l. si quis postea. ff. de fundo. l. si funduz. nec obst. l. si cui de prescrip. xxx. vl. xl. anno. q2 ibi loquitur in tempore certo limitato in pupillari etate ꝗ est certa. sed hec est incerta causa. ff. de tu. et ra. dis. l. verifica. §. j.
1 ¶ . §. ⁊ si quidē circa istū. §. moueo aliqua dubia ⁊ quero primo nunquid iudex possit absoluere reum quando actor est contumax post lit. contest. per diffinitiuā sentētiam glo. vi. dicere ꝙ si iudici liquet de causa vt q2 actor habuit dilatiōes ⁊ nihil ꝓbauit ⁊ post se absentauit ꝙ tunc re9 possit absolui. . eo. §. ver. nullo. tūc enī satis liqt induci quando actor habuit suas dilationes ad probādum ꝙ si esset presens nō posset probare. et ideo potest iudex absoluere reum per diffinitiuā sententiā. Sed dicit glo. de iure antiquo hoc non fiebat sed solum ab instantia iudicij reus absoluebat. ff. de iudi. l. ⁊ post edictū in secundo edicto. Sed dico contra iura antiqua nunꝗ voluere dicere hoc nec prohibuerūt quin reus per diffinitiuam sententiā posset absolui. Sed solū prohibebāt ꝙ non posset cognoscere de iudicio. Sed solū reus absoluetur. et loquunt illa iura qñ negociū nō erat principale examinatū. Nec actor habuerat omnes suas dilationes ad probandū: q2 non pōt pronūciari nec cognosci: sed si actor tēpore quo se absentauerit habuisset omnes dilationes. Et nihil probauit tunc potest reus absolui. ff. d mosti. test. l. papinianus. §. meminisse. Hodie autem de iure antiquo potest iudex cognoscere ad reqsitionem rei qñ actor se absentat. . quomodo et quādo. in aut. ꝗ semel. Et sic intelligo ſm. l. istā ⁊ iura antiqua ꝙ quādo liquebat de causa tunc, pōt pronūciari vt hic. Sed ſm iura antiqssima non poterat cognosci nec pronunciari qñ non liquebat de negocio principali. Hodie
2 autē potest vt. . quomodo ⁊ qñ. in aut. ꝗ semel. ¶ Sed pone tu petebas. c. a titio fuit lis cōte. fuit quasi probatum: postea tu actor absentasti te: iudex potest ferre sententiam pro te actore absente, ⁊ condēnare in expeñ. q̄s reus facit magis ꝗ fecisset si tu esses presens. Dyno. noluit dicere ſm glo. Sed alij dicunt ꝙ actor perdet penitus expeñ. ꝓpter cōtumaciā: sz re9 deducit expeñ. quas facit de condēnatiōe. Est hoc verū credo ꝙ non vt dicit g. Nec actor duplici dāno afficiatur q2 iniquū esset multum. ff. de do. p̄leg. l. j. ad. l. ro. de iactu. l. nauis onuste §. fi. de le. ij. titia. §. qui inuita. Sed circa primā opinionem dico ꝙ actor obtinebat sumptus quos fecit añ contumaciā: non alios quos fecit post contumaciā ne eo ꝙ quis debet habere penā premiū mereat. ff. de neg. gest. l. sine hereditaria. de leg. ij. cum pater. § libertis. Actor autē potest deducere sumptus quos fecit ante cōtumaciam quando habet bonā causam: nō autem sumpt9 factos post contumaciā: sed reus totū econtra: q2 solū habet sumptus factos post contumaciā actoris: non sumptus ante contumaciā. Ut si petebā. c. a te ⁊ lit. contest. absentaui me ⁊ habeo bonaz causam. et ego obtineo in causa habebo sumptus factos ante contumaciā non factos post contumaciā. Sed reus habebit illos ne pena delictū egrediat. ff. de his qui. vt indig. l. rescriptū. ff. de vulg. ⁊ pupil. l. ex facto. §. uli lōgi9. . d penis. l. sancim9. Nam non est equū ꝙ reus possit habere sumptus illius tēporis in quo actor non erat cōtumax: sed alios factos post contumaciā habebit. Et hoc apparet recte ex ista lra: q2 tunc ante meā contumaciaz postꝗ ego habebaz bonam causam nō feci legitime. Et ideo nō debet recuperare. q2 sic esset recte cōtrarietas si expēsas ante contumaciam meā haberet. ff. de nego. gest. l. sine hereditaria. Et sic est recte variatio i istis expeñ. circa reū ⁊ actorem. Et habes simile in aut. de his qui ingre. ad ap. v. coll. §. illo. ⁊ sic intelligo istā litterā. Et ideo potes ad-
3 dere ad gl. ¶ Subsequenter quero. hic dicit ꝙ expēse facte per reum post contumaciā actoris deducat de cōdēnatione. Sed quid erit in casu in quo nō petit actor quantitatē: q2 tunc optime potest fieri deductio vt si petebam. c. ⁊ expēdisti quinqȝ. De istis. c. deduces quinqȝ. Sed quid erit si petā fundum vel domū ⁊ ego actor absentaui. Et reus expēdit post cōtumaciā. x. vel. xx. ꝗ nō possunt hoc casu deduci: q2 quātitas de quātitate deducitur: nō quātitas de spē. ff. de le. ij. l. cuz pater in princi. ff. ad trebel. l. deducta. §. nūmis. Qualiter ergo fiet deductio. Quidam dicit ꝙ ope exce except. ff. de rei ven. l. emptor. ⁊ l. sumptus. Sed istud nō placet: q2 do tibi casum vbi reus nō posset recuperare expeñ. ratione ɔtumacie actoris vt pone quidā agebat pro libertate petēs se liberū declarari a seruitute. vel fundū suum a seruitute liberari. Post absentauit se ⁊ re9 fecit expeñ. certe in hoc casu non posset ope except. reus expeñ. quas fecit retinere. Et ideo dico ꝙ iure condēnationis subuenit reo q2 actor condēnabitur in expeñ. quas fecit reus post cō

a ¶ Affirmationē et negationem. Adde eng. in auté. qui semel. ⁊ fenil fe. §. illud col. iij. et notā dci. nij. loci. si pere inno. her. in. l. j. C. de lit. cōtesta. Et etiaz p dubitationem not. bal. ⁊ alex. post bar. in. l. si debitor. ff. de peti. here. contra cōmunem opi. doct. in. c. j. de lit. cōtesta.

tumaciā actoris. Ita loquit̄ tex. ff. ad trebel. l. cum here ditas. Nec ob. ista littera q2 loquit̄ in casu in quo actor petebat rē in qua poterat fieri deductio. et ideo nō ob. Et pro ista parte habes recte. l. que loquitur in appella tione. in auc. de his qui ingre. ad ap. v. coll. §. illo. Et sic dico ꝙ licet dicat iste tex. ꝙ debeat fieri deductio: tamē intelligo semper ꝙ fiat condemnatio super istis expēsi. Sed pone actor qui souebat bonā causam litē contest. absentauit se iudex cū esset principale probatū tulit sen tentiā pro actione quo pōt vt hic reus petit. xx. que ex pendit. Post contumaciā ipsius dixit iudex ꝙ tm̄ expe disset si actor fuisset presens. Querit̄ nunquid ista. xx. q̄ esset expēsurus si actor fuisset presens debeat recupera re: Uel pone ꝙ reus expēdisset. xx. si actor esset presens ratione sue cōtumacie expēdit magis. v. Nunqd solum in istis. v. debet actor condēnari: vel nunqd in illis que expēdit magis illis qui ita bene expēdisset si actor esset

4 presens. ¶ Circa istā questionē videt̄ ꝙ in totū vel in parte que expēdit reus ⁊ etiā expēdisset si actor eēt pre sens nō possit petere: q2 de ꝯtumacia sibi dānosa debet reus cōqueri. sed ista cōtumacia non fuit sibi dānosa: q2 tm̄ expēdisset si esset p̄ns: ergo non videt̄ ꝙ possit pete re. ff. ad trebel. l. titius rogatus. ff. de petitiōe heredita. l. sed si lege cōmissoria. §. quod autē. Et ꝓ hoc. l. notabi lis. ff. ex qui. cau. ma. l. non videt̄. ff. ad. l. ro. de iac. l. viri. §. pe. ff. quod vi aut clā. l. si alius. §. sed si alia. Quid dicē dum. dico ꝙ oēs sumpt⁹ quos facit reus actore cōtuma ce sive al's reus in totū vel in parte esset factur⁹ si actor esset presens: omnes possit repetere reus. Et ꝙ actor in oībus teneat̄. Hoc probo per litterā istā q̄ dicit ꝙ istud introducit̄ in penā actoris. et ideo in totū debet condē nari. Et cōcluderēt. ll. in cōtra. si fieret ista condēnatio pro interesse ipsius. Sed ꝓ pena istius actoris: ⁊ in pe nis non attēditur interesse sed pena. ff. de arbi. l. si quis rem. ff. de verb. obliga. l. stipulatio ista habere licere. §. alteri ⁊ eo. ti. l. idem iuris.

1 ¶ §. Si autē. Est ne istud verū ꝙ reo absente possit iu dex cognoscere: Et videt̄ ꝙ nō nec possit aliquo modo ferre sententiā ita ꝙ valeat. q2 dicit. l. quedā notabilis ꝙ presentib⁹ partib⁹ debet cognoscere de negocio. ff. de re iudi. l. de vno quoq3. ⁊ J. de accu. l. iiii. ¶ Sed pone ꝙ actor ꝓbauit suā intētionē. venit reus ⁊ petit sententiā actore absente iudex condēnat reū. nunquid valet sentē tia: videt̄ ꝙ non debet presens absenti condēnari ar. ff. de cōfes. l. actore absente. Sed dico ꝙ valet: q2 nō debet esse melioris cōditionis actor cōtumax q̄ nō cōtumax. ff. de noxa. actio. l. vi. ff. de peti. heredi. l. si a patre vel do mino. §. si predo. Et ideo pōt ipsū cōdēnare. ADDI TIO. Uide hic lec. q2 cōtradico. Ray.

¶ §. Si autē reus. Quero iuxta istum. §. nūquid iudex possit reū absoluere absentē ⁊ cōtumacē si habeat iustā causam: Quidā ꝙ nō sit absoluēdus reus quādo est cō tumax: licet actor nō probet: q2 nō solet ferri sentētia ꝓ absente ⁊ contra p̄sentē. ff. de confes. l. certū. §. si q̄s ab sentem. Est autē secus q̄n actor est cōtumax q2 si habeat iustā causam ꝓ eo pōt ferri sentētia. vt. s. eo. §. si autē ex gestis. Et potest esse ratio q2 ipse obtinet si ꝓbet sed reus absoluit̄ si nō probet. s. de eden. l. qui accusat̄ ergo dicā ꝙ istā promissionē perdat q̄n est cōtumax. q2 ꝓuisio legis de facili perdit̄ ar. ff. de preca. l. ⁊ habet. §. cū quis. Et. ff. de iudi. l. ii. §. oēs. ergo dicā ꝙ iste reus nō possit absolui. Sed dico cōtra ꝙ possit absolui: q2 nō licz acto ri quin liceat reo ⁊ ecōtra. ff. de reg. iur. l. non debet. Itē q2 fauorabiliores sumus reis q̄ actorib⁹ de reg. iu. l. fa uorabiliores. Sed pro actore cōtumace pōt ferri sentē tia ergo ⁊ ꝓ reo. hic est tex. ff. eo. l. ⁊ post edictū secundo

2 resp. ¶ Sed quero quo casu loquat̄ iste. §. quidam di cunt ꝙ q̄n agebat̄ reali actiōe ⁊ per diffinitiuā sentētiā fuit missus in possessionē rei. vt si petebam domu3 ⁊ tu fuisti cōtumax ⁊ fuit mihi adiudicata dom⁹: tu post ve

a niens nō debes audiri.[a] Sed si agerē personali actione vt si petebā. x. ⁊ tu fuisti cōtumax ratione cōtumacie fui missus in possessionē. Tu potes offerre debitū ⁊ recupe rabis possessionē: q2 nō possideo vere. sed vere pignoris J. qui po. in pig. habe. l. ii. Nec habeo verā possessione3: sed detentationē solā. §. uti pos. l. si duo. §. creditores ex qui. cau. in pos. ea. l. cū legati. Quid dicendū. dico sensus istius littere est: ꝙ vbi quis missus est in posses. verā ꝑ diffinitiuā sententiā si postveniat reus non audit̄ super possessione si velit mutare in aliquo sententiā: sed si nō velit mutare sententiā latā in eius contumaciā: sed vult recuperare al's suam possessione3 pōt tam in reali q̄ in personali. Primū declaro ꝙ nō audiat̄ quādo vult mu tare sententiā in exēplo supra posito: sed iudex te cōtu mace tradidit mihi possessionē rei quā petebā: et tu ve lis recuperare possessionē dādo fideiussores: nō debes audiri q2 vis mutare sententiā. Idē in personali actiōe vt si petebā domū per actionē ex empto vel ex stipulatu si iudex te cōtumace tradat mihi possessionē rei et fuit mihi iudicata: ⁊ tu venis post ⁊ vis recuperare possessio nem: nō potes q2 vis immutare sententiā contra te la tam in tui cōtumaciā: sed in secundo mēbro q̄n non vult immutare sententiā pōt vt habes in apothecaria q̄ est realis si petes ad domū tanq̄ mihi obligatā ⁊ fuisti cō tumax et ego probaui mihi fore ypothecatā eam et fui missus in possessionē ⁊ post tu venis ⁊ tradis mihi debi tum et vis recuperare possessionē potes q2 tu conferas ⁊ approbas sententiā ⁊ potes recuperare possessionem ar. ff. de distractis pign. l. rescriptū. §. i. ⁊ idē dicerē in ꝑ sonali q2 si essem missus in possessionē rerū tuarū ꝓpter tuam contumaciā per diffinitiuā sentētiā. post tu venis ⁊ vis recuperare possessionē offerēdo ⁊ soluēdo debitū super quo fuit pronunciatū debes audiri q2 nō sum iu dicatus oīs per talē possessionē ⁊ hoc verū nisi res eēt mihi data insolutū per iudicē: q2 tunc nō audiret̄. ff. de dā. infe. l. si finita. §. postea autē. ff. si ex noxa. causa aga tur. l. ii. ⁊ de noxa. l. electio. §. vi. ⁊ sic intelligo istud dictū

3 ꝙ reuersus cōtumax nō audit̄. ¶ Deinde video ꝙ ve

b rus cōtumax[b] nō audit̄ appellāns ei. intellige glo. quan do est cōtumax in veniēdo: sed si in nonveniēdo sit ꝯtu max tunc pōt appellare ar. ff. de ap. l. creditor. §. iussu. Sed q̄ est ratio diuersitatis dico ꝙ q̄n alq̇s ꝯtumax in non veniēdo dico ꝙ iste offendit iudicē q2 nō vult veni re corā eo. Itē offendit iudiciū q2 nōvult ꝙ iudiciū red datur. Item iudicis p̄ceptū offendit̄ ⁊ contēnitur et iō non debet per iudicē seu iudiciū adiuuari. ff. de mino. l. auxiliū in fine. in auc. vt li. ma. ⁊ aute. viii. colla. §. q2 v̄o sit in pena. Sed in casu in quo venit licet nō obtempe ret iudici nō offendit iudiciū ⁊ ideo pōt appellare et ita intellige. l. creditor. §. iussus. ⁊ hoc voluit dicere glo. q̄n dicit ꝙ ille qui est cōtumax in non obtēperando potest appellare. Sed cōtra maior est offensa facta in p̄sentia ⁊ expresse q̄ offensa facta tacite et absenti. Sed ille qui non vult venire offendit iudicē tacite ille qui venit et nō vult sibi obedire offendit expresse ergo ⁊c. ff. de ser. l. ii. in fi. ⁊ inde liberis pacter exhere. l. maximū solu. ⁊ conce do ar. ceteris parib⁹. Sed hic non sunt cetera pia q2 all quis nō vult obtēperare iudici tunc pōt ꝓcedi cōtra eū figura iudiciali ⁊ ideo magis debet puniri vt non audia tur. Sed q̄liter intelligit̄ ꝙ cōtumax non audiat̄ appel lans. dicunt legiste ꝙ de vero cōtumace intelligit̄ vt hic ⁊. ff. eo. l. ⁊ post edictū ⁊ hoc si nō veniat iudice sedēte ꝓ tribunali. ff. de in integ. resti. l. diuus. Sed fictus cōtu max potest appellare q̄n sciuit. ff. quādo ap. sit. l. i. §. si.

4 J. quomodo ⁊ q̄n iudex. l. ab eo. ¶ Sed quis est ver⁹ cō

c tumax:[c] dico ꝙ ille qui aperto ore dicit ꝙ non veniet co ram iudice et sic intelligunt̄ illa iura. Sed fictus est ille qui fuit citatus ⁊ nihil sciuit. sed tamē nō negauit se vē turum. Sed istud vltimū nihil est ꝙ sit fictus contumax q2 non negauit se venire. nam cōtra hoc est iste ⁊ prece dens ⁊ iste fuit citatus ter: ⁊ si diceret in prima ꝙ nō ve niret inanes ⁊ inutiles essent iste citatiōes q2 in incertis non certis locus est cōiecturis. J. quomodo ⁊ quādo iu dex. l. tres. ff. de verb. oblig. l. cōtinuus actus. §. fi. et. ff. e. l. ⁊ post edictum. §. fi. ego dico aliter ⁊ dico ꝙ ver⁹ con tumax est ille qui dicit ore aperto ꝙ nō ibit corā iudice

et de isto

a ¶ Nō debes audiri. Adde bal. post cy. in auct. ei qui. j. de bo. auct. iudi.

posti. alex. in. l. si finita col. viii. ff. de dam. ifecto ⁊ archi. in rubri. de eo qui mit. in pos sess. cā rei ſuan de.

b ¶ Uerus cō tumax. Adde de hoc bar. et doct. i. l. si. col. iii in. fi. versi. venio ad quan tum. ff. de in in te. resti. ⁊ in. l. consensu. §. fi. ff. de appel. bal. in. l. i. paulo post pri. l. j. que rū appel. non reci. melius ꝑ eū in. l. j. colū. viii. versi. nec puto ꝙ in tali bus. d. ꝺ here. insti. Spe. l. ti. deposi. §. viii. in fi. bal. in ad di. ad eādē. in ti. de appel. ꝙ ver⁹ cōtumax qd est verū si est verus con tumax in non veniendo non vt no. bal. in. l. diffamari. col. ii. versi. modo hic q̄ro. j. de in ge. tres. talis fallen. vide ꝑ alex. hic. col. fi. ver. vltima cōclusio. ⁊ per bartho. Soci. in trac. fallen. reg. tercio.

c ¶ Uerus cō tumax. Adde bar. in. l. si plu res in. i. col. ff. de admi. tuto. alex in. l. si mo re ff. col. ix. ff. sol. ma. et fel. l. c. ex l̄ris col. xiiii. v̄si. in ea. glo. ibi ꝓ cōtu macia extra ꝺ cōsti.

et de isto non est dubiū ꝙ talis non detur appellans.§.
5 quoꝝ ap.non re.l.j. ¶ Sed alius est cōtumax fictus τ
vocatꝰ fictꝰ ille qui nō dixit ꝙ nō veniret τ iste etiā nō au-
ditur appellās vt si iudex te citauerit ter et oēs citatio-
nes te apprehēderēt τ peruenirēt ad tuā noticiā tu es
verus cōtumax cum recuses venire sed nō est aptus: q̄
non expressisti verbo ꝙ nō venires τ quādo aliquis est
aperte cōtumax nō est amplius citādus sed verus con-
tumax q̄n ter citatur q̄ nō est differētia vtrū eius ver-
bo vel facto suā declaret voluntatē.ff.rē ra.ha.l.paulus
ff.de edil.edic.l.si eiꝰ.§.ei qui.ff.de ll.l.de quibus.τ isti
etiā non audiunꝰ appellātes nisi iudice ꝓ tribunali sedē
te veniāt.ff.de in integ.resti.l.diuus.τ ꝙ iste reputeꝰ ve
rus q̄n citatio peruenit ad suā noticiā dicit hoc glo.ff.
de ap.cum serui.§.fina. Sed est quasi contumax qui est
citatus ad domū non tñ eum citatio apprehēdit nec ve
nit ad noticiā suam sed sufficit ꝙ fiat citatio ad domuꝫ
supra ea.l.§.τ siquidē.τ.ff.de dam.infec.l.quotiens.et
tunc auditur appellās.ff.in integ.restitu.l.vlt.§.quomō
τ quando iudex.l.habeo.ff.quando appellā.sit.l.j.§.fi.

6 ¶ Sed pone nuncius de iussu iudicis citauit te ad do-
a mumª tu nō eras sed post dicit aliquis ꝙ talis seruiens
te citauerat post tertiā citationē tu fuisti condēnatꝰ tu
vis appellare queriꝰ an possis: Videꝰ ꝙ non q̄ non re-
fert vtrū directo te citatio apprehēdat per nunciū vel ꝑ
alios.ff.de petitione here.l.itē veniūt.§.petitā iuxta il-
lud qui certus est amplius certiorari nō dꝫ.ff.de actio.
emptio.l.j.§.de cōtrahen.τ cōmit.l.magnā.et ita habeo
in edicto de oper.no.nun.l.de pupillo.§.ij. Quid dicen-
dum dicerē ꝙ in hoc casu vbi citatio facta per nuncium
eum apprehēdat ꝙ possit appellare: q̄ q̄n est sibi nun-
ciatum per nunciū verbo vel littera non pōt aliquo mo-
do velare contumaciaꝫ suam. Sed q̄n est facta sibi cita-
tio per vxorē vel nunciū tunc potest contumaciā velare
τ ideo credo ꝙ audiaꝰ appellās.ff.qō fal.tu.auct.l.ij.in
fine. Itē quo ad penā vitandā non ita afficit sciētia ve-
lata sic directa.ff.de adulte.l.maritū.§.de adulte.l.sine
metu τ pro hoc.ff.de adul.l.denunciasse.§.fina.§.q̄ res
pig.ob.po.l.nomē. Itē q̄ pene moliēde.ff.d penis.l.si
de interpretatiōe.nec ob.de peti.here.l.itē veniunt q̄ il
lud facit ne querat sibi lucrū. hic autē tractaꝰ de dāno
euitando τ aliud est lucra nō capere et dāna sentire.ff.
de dā.infec.l.proculus.§.de codicillis.l.si.cū ibi no. AD
DITIO. Ratio q̄ vbi citatio apprehendit citatū ipse
contēnit nunciū iudicis τ per cōsequens ipsum iudicem
alꝰ solum eū qui sibi denunciat citationē ar.ff.de inter.
actioni.l.de etate.§.qui tacuit.

1 ¶.§. Sinautē alterutra.pro glo.facit ꝙ pena nō extē
datur ad reū q̄ pene sunt restringende.ff.de pen.l.si de
interpretatione.τ.l.preses τ alia ratiōe q̄ officiū rei est
fugere sed actor fugiēdo facit contra suū officiuꝫ τ ideo
ista pena que habet in actore locū nō habet locū in reo
quare si queras quid erit in hoc casu quando reus ha-
bet causam bonā τ post litem contest.se absentat. Ego
dico ꝙ ipse debet sibi teneri ad illos sumptus quos fa-
cit ꝓpter contumaciā ꝙ non erat facturus si esset psīs:
q̄ non debet facere actor deteriorē causam ipsi reo.ff.
ex qui.cau.in pos.ea.l.ij.§.§.et est ista ratio quam facio
modo cōtra illam rationē quā feci ea.l.§.τ si quidē.hec
2 est alia ratio quā ibi quare fecus. ¶ Sed circa istam re
gulam que hic traditꝰ ꝙ victus victori debet condēnari
b in expēsisᵇ sꝫ excipiꝰ quādo actor est ꝯtumax vt.§.eodē
§.sinautē exquisitus. Itē excipiꝰ iusta ignorātia et circa
hoc dixit quidā ꝙ non habet locū regula q̄n fuit iuratū
de calūnia q̄ videtur tūc iuste ignorās ne presumaꝰ im-
memor sue salutis.§.ad.l.iul.repe.l.si.et de hoc est text.
in muliere que iurauit se pregnātē τ non erat sed crede-
bat q̄ fuit missa in possessionē bonoꝝ et non presume-
batur calūniose fecisse. vt.ff.si mulier vētris no.in pos-
sessionē missa fuerit.l.pe.in prin.τ.ff.de iureiurā.l.ter-
tia.§.j.τ hanc opinionē tenet glo.in aut.de iudic.vj.col
la.§.oportet.vnde si tacite fuerit omissum istud iuramē
tum habet locum ista regula supra de iura.calūnie.l.ij.
§.sed q̄ veremur. Or quid dicendū. dico ꝙ predicta re-
gula non habet locū in illo qui habet iustā causaꝫ igno
rantie.vt si ego successi alicui τ cōueniat noie ipsius iu-
stam causam ignorātie τ ideo non habet locū regula.ff.
de regimine.l.qui in alterius.τ quicūqꝫ agit vł defendit
nomine alieno vel iure alieno habet iustā causam igno-
rantie.ff.pro empt.l.vulgo.§.ad velle.l.quāqꝫ.τ quando
dicitꝰ ꝙ presumptio est. Dico ꝙ presumptio tolliꝰ ꝑ aliā
presumptionē ita forte.ff.de ritu nup.l.non solum.§.de
vno. Et ideo q̄n quis iurat de calūnia est bene presum-
ptio. ADDITIO. aliter notat g dicta.l.ij.sed tēdit ad
eundē effectū. Ray. Sed alia ꝑsumptio fortior.s.igno-
rantia q̄ succedo in locū alterius argumēto.§.de offic.
3 aut.iu.l.ij. ¶ Sed ego reppello aliter ꝙ iuramentū ca-
c lūnie nō excusat ab expēsisᶜ sed iusta ignorantiā excu-
sat ab eis τ est aliud ignorātia τ aliud iurare de calum-
nia vt si ego ago ex stipulatiōe ꝙ nō possum agere τ cre
do posse agere τ iuro de calūnia nō sum in calūnia et tñ
non possum agere nec habeo iustā causam agēdi q̄ illa
credulitas est supina quoad me non quoad alios.ff.si
cer.peta.l.qō te mihi.τ.ff.ꝙ vi.aut clā.l.seruitus. AD-
DITIO. Et sic licet iuramētū de calūnia excuset a pre
sumpta calūnia non ꝓpterea inducit iustaꝫ ignorantiā
4 τ sic nō excludit a condēnatione expēsaꝝ. Ray. ¶ Itē
vides ꝙ victus victori condēnatur ad expensas solitas
d quero iuxta hec que expense sunt soliteᵈ dico ꝙ ille que
fiunt in iudicio occasione litis siue iudicij attēta ꝯditio
ne persone. vt si aliq̄s citetur sine causa expensas quas
fecit in eundo τ redeūdo debet recuperare inspecta con
ditione persone. nam si esset rusticus citatus in villa et
alꝰ non cōsueuit venire eques tunc tales expēsas non
recuperat. De hoc est gl.notabilis.ff.man.l.ideoqꝫ.§.la-
beo. Item veniūt sumptus quos fecit in bibēdo comedē
do τ in aduocatis et in aliis.§.de his qui accu.nō pos.l.
iij.ff.de iudic.l.eum qui temere. Sed pone ꝙ tu es con-
uentus in ciuitate ista obtinuisti petis expēsas quas fe
cisti in comedendo τ bibēdo opponit aduersarius ꝙ tā-
tum comedisses in domo tua: nunq̄d tales expēse recu-
perabis: Dico sic aut iste cōuentus cū erat in domo pro
pria querebat victū suis operis vt q̄ artifex vel labora-
tor.dic ꝙ tunc expensas quas fecit recuperabit. Si autē
erat talis ꝙ nō viuebat ex operis suis vt q̄ nobilis vel
clericus: tūc tales expēsas quas fecit in comedēdo τ bi-
bēdo nō recupat.ar.ff.ad exhibendū.l.sed si hereditas
§.j.τ.ff.de peti.heredi.l.sed si lege cōmissoria.§.ꝙ autē
cum ibi nota.τ not.ff.e.l.eū qui temere.in princi.

1 ¶.§. His oibus. Vides hic ꝙ tēpus sit ꝓpe trienniū τ
alter quicunqꝫ iudex subrogatus datur sibi vnus annus
prope triēniū τ alter quicūqꝫ subrogatus datur sibi vnꝰ
annus. Sed pone ꝙ officiū istius nō durat nisi sex men
sibus qō erit hoc casu nunq̄d habebit annū certe dicerē
ꝙ tēpus suū haberet ad cognoscendū. ADDITIO.s.
sex mensiū. Ray.τ hoc ꝓbo: q̄ accusatio adulterij debet
finiri quinquēnio.ff.de adul.l.quinquenniū. Itē datur
marito sexagita dies viles ad accusandū iure mariti.§.
de adul.l.iure mariti.τ dicit.l.ꝙ hoc debet intelligi dum
tamē nō excedit quinquenniū sic in ꝓposito ꝙ restrin-
gitur in hoc casu ad suū tēpus.ff.de adul.l.mariti.§.quin
quenniū.τ.§.punicea.τ pro hoc.ff.soluto matri.l.diuor
tio.§.si quod in anno. ADDITIO. pet.videꝰ melius
dicere per istuꝫ.§.qui supplet oibus annū. nec ob.l.al'.ꝑ
g.q̄ hoc tēpus suppletur a.l.ibi non. Ray.

1 ¶.§. Fallo procul dubio. Vides in glo.ꝙ iudex debet expri
e mere causamᵉ in sentētia τ habes glo.ff.de his q̄ no.in-
fa.l.ij.§.ignominie. Sed ego distin. circa hoc nam aut
queris vtrū sit exprimenda causa illatiua aut causa ap-
probatiua siue cōsecutiua. Si queras nūquid sit expri-
menda causa illatiua ex qua nos referimꝰ ad scientiā vt
recitatio processus habiti vt ꝙ dicat iudex cū in tali cau
sa pecuniaria τ sibi libellus fuit datus lis contest.iura-
mentū de calūnia testes producti τ publicati post dicat
igitur τc. et quod sit facta talis recitatio recolligit hic
glo.§.de sen.ex peri.reci.l.ij.ff.ad.l.corne.de falsi.l.si q̄s

a ¶ Ad domū. Adde de hoc bal.τ doct. in.l. dissentienti.bus τ in.l.licet et ibi.bar.§.de repu.et q̄n de beat fieri cita tio ad domuꝫ vide istū in.l. consentaneū.§.quō et q̄n iu dex lodo.bo lo.in.§.si vero in auct.de ex hi.reis. In se cundis inter preta.fel.c.in noie dñi versi. vno casu sal uat.col.vij.ex tra de testi.et mathesi.sing. suo.cxxxij.in ci.nota ꝙ cita tio τ quasi quo deberet citari quis persona liter vel ad do mum cuius sit electio vide lā frā.de ozis.c. q̄m cōtra fal sam.§.citatio nes nam.vñ. tertio quero τ quod ibi nota in l.apostil.ad eū in vñ. ele ctio et in cōcl. extra de ꝓbō.

b ¶ In expen sis. Etiaꝫ si sit victus in vno capitulo tñ victus not.bal.in.l. sancimus.col. j.§.eo.de quo quis doctores cōtrariantꝰ vi de lanfran.de ozis.in.ca.q̄m cōtra falsam. §.expense uo. §.τ qō ibi nota in in apostil.ad euꝫ vñ.nisi in quinquagintꝰ extra de ꝓbō.

c ¶ Iuramen tuꝫ calumnie. Adde bar.in. l.j.§.j.ff.ad mu nicipi.bal.olo in auct.generali ter.§.de epis. et cle.ang.in auct.d iudi.§. oportet τ lan frā.de ozis.in. c.q̄m cōtra.§. expense ꝟsi.ex quibus inferꝰ nu.iiij.τ qō ibi notatū in apo stil.ad eū in.ꝟ. condēnationē expēsaꝝ extra de proba.

d ¶ Que expē se sunt solite Vide lodo.ro. sing.suo.cccxl iiij.incipi.nun quid appella tione τ qō ibi notatū in apo stil.ad eū post alios.

e ¶ Debet ex primere cās in sententia. Tu dic breuiꝰ post bart.in.l.ij.§. ignominie cū post prin.vsi. pro cuius de claratione.ff. de infa.ꝙ cau se expssio non requiriꝰ q̄ ad valorē senten tie per.c.sicut extra de re iu di.sed quo ad grauandū vel releuādū graua tū de q̄ p'e ne tetigi in ad di.ad panor.c. cralara nu.vi ij.in vsi.nō pu to verū extra eo.de iudi.

obrepserit. Aut queris de causa illatiua sed de causa probatiua propter quam probatur ꝙ sic debet ferri sententia et tunc. aut queris verum talis causa sit recitanda in genere et dico ꝙ sic. vt si dicat iudex quia constat nobis etc. et in istis verbis includitur illa causa de hoc habes text. ff. que sen. sine appel. rescin. l. j. §. pe. ADDITIO. Sed certe ibi causa expressa fuit in specie quare hoc breuiter non videtur mihi verum. Ray. ꝙ est contra vnum iudicem qui nuper dicit ꝙ non pronunciaret per quia sed per quod dicendo quod constat mihi etc. et fecit peti sed a me non. sed circa alia aut queris verum sit exprimenda in specie et tunc propter diuersitatem cause sequeretur diuersus modus pronunciandi: et tunc expedit ꝙ exprimatur. Sed si non exprimat. valet nihilominus sententia secundum ꝙ reos interpretatur et ꝙ expediat exprimere probatur. ff. de his qui no. infa. l. j. §. ignominie. ff. de fideicom. l. fideicommissarie ad fi. de iure fisci. l. j. §. senatus. et erit pronunciatio per interpretationes benigniorem. ff. de suspect. tuto. l. eum. ff. de penis. l. si preses. aut propter diuersitatem cause non sequeretur diuersus effectus sententie et tunc non curatur verum exprimatur vel non ad ꝙ. ff. de acq. re. do. l. cum in corpus. cum similibus. ADDI. aliter no. g. dicta. l. j. §. ignominie. sed tendit ad eundem effectum. Ray. Uides deinde ꝙ aduocati puniantur per iudicem vbi per eorum culpam admittitur illicitum vt hic. et ff. manda. l. si renumerandi. §. maurus paulus. C. de postu. l. si qui. et l. prudendum. et hoc intelligo siue sit iudex ordinarius siue delegatus: quia tunc etiam delegatus posset punire aduocatum circa causam delinquentem ꝙ probatur ex isto tex. quia finis secundum principium intelligitur et principium generale est. ff. de iur. et fac. igno. l. regula. §. pe. et fi. et istud probatur quia isti habent cognitionem circa incidentia. j. de spor. l. ij. et in aut. de testi. vij. colla. §. sancimus. ibi iudices etc.

2 ¶ Item no. ex ista littera et ꝙ propter aduocatum est danda dilatio[a] quia dicit littera ꝙ salaria prestanda sunt aduocatis ne iudicia differantur pro hoc. j. de dila. l. j. ff. ex qui. cau. l. aut pretor. §. si. et ibi glo. que hoc dicit et arguit. j. eodem ti. l. ab hostibus.

3 §. sed quod simpliciter. ¶ Item tangitur in glo. ꝙ quando est finita causa per lapsum triennij nunquid iterum producantur testes vel an producantur primeue attestationes sed antequam veniamus ad istud est vnum videndum quia quidam reuocant in dubium verum lis lapsu biennij lis finiatur. Ja. et plures alij sui sequaces dicunt ꝙ non quia dicit l. ista ꝙ causa debet infra triennium terminari et nisi fiat puniuntur iudices et aduocati. et ia. fundat hoc sic. Illud quod est introductum ad lites finiendas et abbreuiandas non debet indici ad eas prelandas vt. C. ti. proxi. l. ij. in fi. ff. de condi. et demon. l. cum tale. §. fina. Sed si diceremus ꝙ lapsum triennij finiretur causa et postea iterato ageretur esset prelatio litis. ergo lis triennio non finiatur quia istud est contra intellectum istius l. vult lites abbreuiari. C. ca. l. in princi. Item hoc probo quia l. ista dicit ꝙ vbi actor se absentat post litem contesta. et non liquet iudici de causa reus debet absolui ab instantia iudicij. tunc arguo legis consilium non debet esse superuacuum. ff. de cap. et postlimi. reuer. l. postliminium. quia nihil in l. superfluum. C. de no. codi. compo. §. pe. Sed si reus absoluatur prope finem triennij quid prodest sibi: quia per lapsum triennij esset absolutus per l. istam. ergo apparet ꝙ per lapsum triennij non finitur causa. alias l. esset superuacua quod non est dicendum. quid plura decretalis est expressa extra de iudicijs. c. cum deputati. nec facit contra me dicit iac. illud quod dicitur in l. ꝙ a causa ceciderit quia si actor compareret ipse posset pronunciare et ideo per sententiam iudicis ipse absoluitur et cadit a causa. si autem post triennium veniret optime posset agere et sic non ob. §. fi. et pro eo ratio quia pomis in l. comprehensis debemus esse contenti. ff. de verbo. oblig. l. si ista stipulatio. Sed hic pena apponitur contra iudicem et aduocatos si lis fuerit prelata. ergo non iudicatur alia pena ꝙ lis triennio finiatur et pro eo videtur tex. expressius. C. vt omnes tam ci. quam mili. iudi. l. vna in fi. Quid dicendum non placet mihi illa opinio quia est contra l. istam et contra intellectum docto. et ita seruatur de consuetu. in foro ciui. quia instrumentum cause finitur triennio et ꝙ sit verum est tex. hic. §. fina. nisi calumnietur ibi dum dicit ꝙ si sit minor restituitur ad instantiam. Item pro hoc littera. C. in hoc. §. Item pro hoc quia semper l. ista vult ꝙ quecunque sententia feratur ꝙ expediatur. j. triennium vt. C. eo. §. huiusmodi. Item plus quia l. ista dicit ꝙ si iudex sit subrogatus iudicia nouo subrogato datur annus ad cognoscendum vt. C. e. l. §. si autem. Item plus dicit ꝙ non debet vltra triennium extendi et sic quicquid est secutum ex eo vel ob id totum est nullum. C. de legibus l. non dubium. §. nunc probo per alias ll. quia principium istius l. dat certum finem in causis quia istud tempus statuitur vt. C. ca. l. in prin. tunc arguo id quod statuitur in vno idem statuitur in suo simili. C. de diuer. rescrip. l. j. sed super causis criminalibus statutum est biennium et si non sit pronunciatum parit instantiam. vt infra eo. ti. ps cri. questio ter. l. fi. ADDITIO. imo illa l. dicit contra nisi exponas ꝙ ibi loquitur in absolutione de facto qua reum denunciat absolutum vt ibi dixi per iaco. de ra. Ray. Ergo dicam ꝙ in ciuilibus illud idem statuitur cum sint similes criminalibus non ob. dicta per ia. quando dicitur ꝙ est inductum ad abbreuiandum litem eorum concedo eodem respectu. Sed quando dicitur ꝙ hic esset prelatio si finiretur triennio: quia postea ageretur dico ꝙ istud tempus statuitur vt partes magis inuitarentur ad procedendum et vt magis instarent et properent ꝙ causa finiatur et sic istud non est causa pro culpa sed potius abbreuiandum et terminandum Sed bene dico ꝙ in casu in quo non instant propter negligentiam tunc dico ꝙ poterit agere postea et ista causa non est principalis sed magis incidens et ideo magis est attendenda causa principalis quam incidens. Item non ob. tex. C. vt omnes tam ci. quam mili. iudi. l. vna vbi videtur casus quia dico ꝙ in criminalibus est statutum tempus biennij et in ciuilibus triennij: et istud est de iure communi Sed. l. illa loquitur in tempore quod non est de iure communi inductum. sed fauore istorum administrantur vt non sit ibi per longum tempus et ideo causa que non est de iure speciali inducta facilius tollitur quam illa que est de iure communi ar. ff. de mili. testa. l. eius militis. §. militia missus vel aliter. l. ibi procedit permittendo ar. ff. de le. l. non dubium. ADDITIO. melius respondeas secundum pe. C. in prin. huius. l. tu dicas ꝙ instantia que pertinet ad litis ordinationem finitur illa vero que ad litis decisionem non et hoc modo concor. istas opin. ar. ff. iudi. sol. l. cum lite mortua et dixi secundum dy. C. in prin. huius l. et ideo in sequenti questione non teneas cum

4 g. sed cum ia. de are. vt hic in fi. lec. Ray. ¶ Nunc expedio dubium principale nunquid post lapsum triennij possint et debeant produci testes de nouo vel an debeat pronunciare iudex ex eisdem attestationibus et glos. dicit ꝙ testes iterato producuntur. credo ꝙ verum dicat quia postquam instantia perit omnia exinde secuta sunt nulla. ff. iudi. sol. l. cum lite iam mortua. Et pro hoc quia attestationes habite in vno processu non faciunt fidem in alio[b]. ff. de ex. tu. l. spadonem. §. pe. et hoc verum nisi in subsidium si testes sint mortui: quia tunc eorum attestationibus staretur quia attestationes non sunt angustande sed potius ampliande. j. de naufra. lib. xj. l. quotiens. C. de hereticis. l. quando in fi. Item quia quedam valent in subsidium que alias non valerent de leg. j. l. plane. §. quirogatus. et ff. de eo per quem factum est. l. fi. §. fi. et ideo dico ꝙ in subsidium eorum stabitur attestationibus quamuis si essent viui non staretur dictis attestationibus ad rationem. j. de testibus. l. fi.

Tex.

1 REm non nouam Quero qualiter intelligatur iste tex. quando aduocati reputant causam desperatam ꝙ non sint aliis subrogandi ia. intelligit ꝙ non sint alij compellendi ad suscipiendum postquam alij reputauerunt litem istam nunquam. sed ego dico ꝙ nihil est. Sed dico ꝙ aut vult subrogare iste clientulus meliorem aduocatum et tunc pot. Aut deteriorem et tunc non pot. et hoc vult dicere ista littera quando dicit ne vilioribus etc. ADDITIO. teneas glo. et ia. quia propter iniquitatem cause debet repelli secundus aduocatus et quia ipse declararet in factis quod prestat et ꝙ dicit littera in probatione dic supple presumptione huius. l. licet g. contra Ray.

Tex.

1 SAncimus. in glo. Quero de quo contumace loquitur l. ista g. dicit ꝙ de actore contumace non de reo quia non est. l. que hoc dicat. sed solum actor mittitur

[a] ¶ Est danda dilatio. Adde infra. C. de dila. c. quando contra falsam. §. dilationes in prin. de proba. feli. post inno. l. c. j. col. iij. vers. debet autem extra vel lite non contest. et bal. in sua marga. in vers. aduocatus vers. j. et Re busti. l. eos in dicere in prin. et quod ibi notatur in apostil. ad eum in vers. ad inueniendum aduocatum. C. de dila. l. x.

[b] ¶ Non faciunt fidem in alio. ad de bal. in l. fi. et ibi bar. et doct. col. j. vers. renoco ergo in dubium. j. de testi. et in l. q. §. j. col. pe. vers. quid si ille. ff. vi bo. rapto. et alex. in. l. eos de fal. et consi. xxviij. vol. j.

mittitur in possessionē bonoꝝ est hoc verū? Probo ꝙ
sic: ꝗ pena non inducit in loco premij. ff. de inter. ⁊ rele
ga. l. relegatoꝝ. §. fi. ff. de negocio gest. l. siue heredita
ria. Sed. l. ista que inducit penā si intelligeretur in reo in-
duceret premiū: ergo ⁊c. probo ꝗ lex ista euidēter indu
cit penā ꝙ cōtumax non possit ꝓcedere in iudicio nisi sa
a tisfaciat expēsas[a] illi qui non fuit cōtumax ⁊ in hoc pōt
intelligi optime in actore s'm ꝙ glo. intelligit ⁊ bene sed
in reo induceretur premiū ꝗ reus nunꝗ vellet esse in iudi-
cio ꝗ magis expedit sibi ꝙ nō sit i iudicio ꝙ si eēt ⁊ ista
ratione se voluit fundare glo. Est ne hoc verū? credo ꝙ
lex ista habeat locū in reo ꝯtumace ante litē contest. vel
post ergo si tu ponis reū contumacē post litē cōtest. po-
test in eo pena huius. l. adaptari. vt si reus fuit ꝯtumax
lite contesta. ex actione petit procedi in negocio ꝙ non
potest. vt. s. eo. l. properandū. §. sin autem. ⁊ si ipse habet
bonā defēsi. et velit proponere non auditur: nisi actori sa-
tisfaciat de expēsis factis tēpore sue ꝯtumacie ⁊ hoc in-
nuit glo. ꝙ habeat locū post litem cōtest. nec voluit hoc
negare sed ostēdo etiā ꝙ ante li. cōtest. habeat locū in
reo in eo casu in quo vt obtinet quodā modo vice peti-
tionis vt si reus fuit cōtumax ante litē contesta. ⁊ actor
sit missus in possessionē reꝝ suaꝝ propter eius contu-
maciam. Sed s'm ordinē iuris post reus reuersus petat
possessionē ⁊ vult se defendere certe tunc credo ꝙ nō au
diatur nisi satisfaciat de expēsis actori ⁊ est tex. in autē-
ti. de exhi. ⁊ introdu. reis. viij. colla. §. si vero quidam. ff.
de dam. infec. l. si finita. §. cum autē. j. de prescrip. xxx. vel
xl. annoꝝ. l. si quis emptiōis. §. fi. Itē glo. fundat se sub
isto colore ꝙ nō habeat locū ista pena ante litē cōtesta.
ꝗ esset sibi premiū: ꝗ eius interest ꝙ nō agatur sed osten
do ꝙ imo habeat effectū. vt in except. que deberet ꝓpo
ni intra certū tp̄s. j. de nō nume. pecu. l. in cōtractib'. in
princi. j. de dote cau. nō nu. l. vlti. ⁊ aut'. posita ꝗ debent
ille excep. ꝓponi. j. annū ⁊ bienniū. Pone ergo ꝙ reus
cui cōpetebat talis exceptio fuit cōtumax ⁊ post venit ⁊
vult ꝓponere istā exceptionē nō auditur nisi soluat ex-
pensas. ⁊ sic est pena eius tā ante litē ꝯtest. ꝙ post. ⁊ sic
voluit dicere glo. licz nimis indistincta locuta fuerit con
cordat ia. de bel. ¶ Itē dicit ergo postea inutima diffe-
rentia quā ponit inter. l. istā ⁊. l. ꝓperandū. §. sin autē ꝙ
hic reus nō solum expēsi. in lite factas habet soluere sed
⁊ oīa alia dāna que passus fuit ꝓpter eius cōtumaciā.
Est hoc verū? Videtur ꝙ ista nō loquitur de alijs dānis:
nisi solū de iudiciarijs ꝙ ex reis ꝑ textu cū dicit circa in-
gressum litis ⁊c. licet primo loquatur gn̄aliter de damnis:
tamē post restringit se ad iudicialia vt si feci te citare in
villa tu cōpares hodie post ego actor fui cōtumax et tu
expectasti per vnā diē vel duas ita ꝙ si ego cōparuissez
tu recessisses eadē die. ⁊ ideo aliqḋ damnuz cōtigit tibi:
ꝗ forte animalia tua in domo tua sunt mortua qḋ for-
te nō cōtigisset si esses presens nūquid ad ista dāna ego
teneor in iudicialib' nō est dubiū vt not. ff. e. l. eum quez
temere. Sed de extrinsecis dānis quid erit? glo. voluit
dicere ꝙ teneat ad ista dāna ⁊ fundat se per gn̄ale dictū
cum dicat ad oīa dāna ⁊c. Sed postea restringit ad iudi
cialia vt dixi quare dicerē ꝙ ad talia dāna non teneat q̄
sunt extrinseca hoc ꝓbo: ꝗ nō plus debet venire in iudi
cio ꝙ reducit in iudiciū ꝙ veniat in cōtractu bo. fi. ista est
euidēs sed in actione bo. fidei veniūt dāna cōcernentia
rem de qua agitur nō alia. vt. ff. de act. empt. l. si sterilis.
§. cum per venditorez ⁊ ꝑ hoc ꝗ alibi dicit. l. si agā. vt
tu exhibeas libros solū ꝗ ad libros extenditur dānum
extrinsecum. vt si dicas dic si ego habuissem libros ego
fuissem doctor nō habetur ratio talis interesse. ff. ad exhi-
bendum. l. j. multo minus venit lucrū vt si dicā ego si ve-
nisses fuissem tātum lucratus tale interesse non attēdi
tur. ff. de pe. liber. l. medicus in fi. ADDITIO. per. hic
cōtra qḋ videtur verius nō ob. l. als' p g. ꝗ hic operatur
auctoritas pretoris cōtenta. ff. de iurisdi. om. iudi. l. si fa
2 milia dicta. l. j. si quis ius di. ⁊c. Ray. ¶ Sed quero de
quo cōtumace loquatur. l. ista verū solum in vero qui voca
tur verus quādo citatio eū apprehēdit. Sed si forte quē
citatio cum apprehēdit ⁊ ꝙ in quolibet loquatur oīs con
tumacia vera reputatur quo ad actorē ꝗ officiū suū est. ⁊
ideo plus delinquet si sit cōtumax arg. s. eo. l. properā-
dum. §. ⁊ si quidē ꝓpe fi. Quid dicendū. dico ꝙ lex ista so
lum loquatur in vero cōtumace non in ficto ꝙ apparet ex
processu huius. l. ꝗ loquitur quando ꝑsona est citata. ⁊ iō
debet intelligi qn̄ citatio eū apprehēdit ⁊ ideo reputatur
verus cōtumax. Item ꝗ ille qui est verus cōtumax est in
dolo. ff. de ac. ⁊ ob. l. pe. §. dolū. ⁊ ideo apparet ꝙ non lo
quatur in ficto cōtumace. nec ob. §. ⁊ si quidē ꝗ licz ibi nō
fuit inuētus tn̄ ipse fuit in dolo. ꝗ procurauit vt citatio
nō perueniret ad eū ꝗ ista equiparatur ꝙ citatio ad euz
peruenerit vel ꝙ ipse dolo fecit quominus perueniret.
ff. ꝙ vi aut clam. l. aut qui aliter in princi. ff. de euict. l. si
3 cum. §. fi. ¶ Sed quero nūquid ad hoc ꝙ habeat locū
pena huius. l. requiratur ꝙ fuerit ter cōtumax vel nūquid
si fuit semel cōtumax habebit locū huius. l. videtur ꝙ de-
beat citari ter als' ꝙ nō reputetur verus cōtumax. j. quo-
modo ⁊ quādo iu. l. tres denūciationes vel ꝙ vnū pem-
ptoriū detur pro tribus. ff. de re iudi. l. cōtumacia. §. cō-
tumax ꝗ illud peremptoriū equipollet trib'. vt. l. alleg.
4 ¶ Quid dicendū. credo ꝙ nō requiratur ꝙ fuerit ter cita
tus sed sufficiat si fuerit citatus semel ad hoc ꝓpter ex-
pensas illius cōtumacie teneatur. ⁊ sic loquitur lex ista
nec ob. iura alle. quādo dicitur ꝙ requirūtur tres citatio-
nes vel vnum edictū pro trib' ad hoc vt sit cōtumax in-
telligo ad hoc vt diffiniatur negociū vel fiat missio in pos-
sessionem ⁊ si intelligo. l. istam quocūꝗ modo fuerit cō
tumax ꝙ pro illa cōtumacia teneatur ad expēsas anteꝗ
b audiatur. ¶ Sed postea peto nūquid detur actio[b] ad ex-
5 pēsas que debētur ratiōe cōtumacie. Et multi magistri
dixerūt ꝙ nō ꝗ non est. l. que hoc dicat ꝙ ratiōe cōtu-
macie possint peti quid dicendū credo possint peti de iu
re expēse ratione cōtumacie facte ꝗ temeritas alicuius
non debet esse impunita. ff. de ali. iudi. mo. causa fac. l. p.
⁊ ideo talis cōtumax puniēdus est ꝓpter temeritatē in
expēsi. Item dicit. l. ꝙ cōtumacia afficit dāno litis. ff. de
re iudi. l. cōtumacia in prin. Itē dicit tex. ꝙ ratiōe retar
dati ꝓcessus debētur expēse. j. de fruc. ⁊ li. expē. nō igno
rat. Itē lex ista dat satis remediū cum dicit ꝙ fiet execu
6 tio cōtra euz in ver. executorib' ⁊c. ¶ Sed quero nunc
qua actione petētur quedā cōditione ex. l. s. eo. prope-
randū. §. j. certe. l. ista nec illa inducit nouā obligatio-
nem ꝙ requiritur ad hoc vt agatur conditiōe ex. l. ff. de cō
di. ex le. l. vna. alij dicūt ꝙ expēse facte ante lit. cōtest. pe
tantur iure actiōis ⁊ ille que fiūt post lit. contest. veniūt
per officiū iudicis et iste modus hodie seruatur in libellis
et de hoc sunt. ll. ff. de edi. edict. l. ediles. §. item sciendū.
⁊. l. item si serui. §. p. ⁊ hoc videtur no. glo. ff. de dā. infec.
l. si quis missum. §. pe. de le. iij. §. si rem. in aut'. de iudic.
vj. colla. §. oportet. Quid dicendū. dico vt dixi ꝙ alie ex-
pense non possunt peti iure actiōis siue fiant ante litez
contesta. vel post. Sed solū iudicis officiū imploratur.
ADDITIO. hoc est falsum vt patet. ff. si quis ius di.
nō obtēpera. l. p. Et ideo teneas ꝙ hic no. pe. Ray. istō
probo ꝙ nō petantur iure actiōis. Nos habemus ꝙ vbi
aliquid venit iure actiōis ꝙ lz sententia lata super prin
cipali potest peti illud quod est accessoriū vt si sunt vsu-
re debite per stipulationē lata sentētia sup sorte potest
agi pro vsuris. Sed vbi venit aliquid officio iudicis tūc
lata sentētia super principali nō potest agi sup accesso-
rio. Ista habes. j. de po. l. iiij. ff. de eo qḋ cert. loco. l. cētū
capue. Sed ista veniunt officio iudicis ꝗ nō habeo re-
cursum lata sentētia ad expensas. j. de fruc. ⁊ li. expen. l.
terminato. ff. de regu. iur. l. paulus. Sed tu posses dice-
re ꝙ nunꝗ negauit. l. quin expēse ante lit. ꝯtest. possent
peti iure actiōis. ꝗ. l. alle. loquitur in sumptib' post litē
cōtest. factis. Sed istud nō ob. quod ꝓbo. nō debet esse
deterior cōditio agētis post li. cōtesta. ꝙ ante. ff. de reg.
iur. l. non solet. de noua. l. aliā. sed ille qui fecit sumpt' po
test petere iure actōis expēsas factas ante li. ꝯtest. post
litis contest. non. tunc erit sua ꝯditio deterior qḋ est cō-
tra regulā iuris. ergo ⁊c. Et ꝙ veniāt expēsi. per officiū

a ¶ Satisfaciat expēsas. ad de bal. in. l. ij. col. ij. vsi. in secūdo exēplo. s. de edi. et in aut. qui semel et ibi. bar. in. j. col. in. iij. not. j. quomodo et qn̄ iudex ⁊ spe cu. l ti. iij. et iiij. vsi. partio ⁊. §. vj. vsi. hec quoque ⁊ vsi. cū autem.

b ¶ Nunquid det actio. dic ꝙ possit peti ꝑ edictū si quis ius di. nō obtēperauerit et per officiū iudicis mercenariū. Itez per clausulaz iudicij vt hic ꝑ doc. et lanfrā. de oīa. in sepe alle. c. qm̄ contra. §. expense de quo plene per pau. de castro. Raph. ⁊ alex. in. l. ij. §. j. ff. si qs cau. ⁊ bal. in auct. generaliter col. vi. s. de epis. et cle.

iudicis non per actionē ostēdo: q aut illa actio qua pe-
terētur expēse esset eadē cum principali nō potest ada-
ptari super id quod venit ex interuallo: sed ex eo qđ fit
incōtinenti. vt in pacto quod ex interuallo appositū nō
parat actorē. ff. de pact. l. iurisgētiū. §. quinimo. ff. si cer.
peta. l. lecta. §. dicebā. Item q habeo in casu fortiori q
actio nō potest ad hoc extēdi vt vbi debes mihi fundū
per stipulationē nō veniūt fructus nisi demū lite cōtest.
et tunc veniūt per officiū iudicis sic dicā hic. arg. l. nota-
bilis. ff. de vsur. l. videamus. §. si actio. de dona. l. mode-
stinus. Itē q istud haberet solū locum ex parte actoris
nō ex parte rei q est incōueniēs si actor haberet actio-
nem. sed nō reus: sed istud esset incōueniēs: q quod licz
actori debet licere reo et ecōtra. ff. de reg. iur. l. modo de
bet. j. de fruct. et li. ex. l. si. Sed tu dices q detur actio in
factuz gnalis: quia equitas hoc suadet sed hoc nō repe-
rio nisi in quibusdā casibus. j. de iure iu. et re. cre. l. actiōi
et ideo dico q non detur aliqua actio ante litis contest.

7 ¶ Et hoc pbo q p eo q futurū est nō datur actio. ff.
de iudi. l. nō quēadmodū. sed imploraf officiū iudi. non
per modū actiōis vt si impedias me in vtendo seruitute
quā habeo in re tua. q petā impedimentū renouari. et
implorabo officiū iudicis vt condēnet ne me in futurum
impedias. ff. si ser. vēdi. l. harum. et l. egi. et. ff. de iudi. l. in
oībus. sic ergo dicā q pro expēsi. tā ante litis ɔtesta. q
post factis petātur p officiū iudi. nec ob. ff. de edi. edic.
l. ediles. q actio principalis sufficit ad expensas factas
super re que principaliter petif. Sed hic fiūt expēse pro
lite nō super ipsa re. nec obstat q iudex nō habet officiū
ante litē cōtesta. dico q imo q officiū iudi. latissimū est
et habet iurisditionē ante li. cōtest. et officiū. nā potest a
tare vt. ff. de iurisdi. om. iudi. l. ij. Itē potest mulctā impo
nere si partes sibi nō obtēperent. vt. ff. si quis ius di. nō
obtēpe. l. vna. et pro hoc. l. in ratiōe. in auf. de iudi. vj. col

8 la. §. oportet. ¶ Sed quero vtrū istud officiū iudicis ve
a niat mere sine requisitiōe partis[a] vel nūquid debeat re-
quiri si nō sint petite in libello expēse vtrū debeāt veni-
re mero officio iudi. et oēs. ll. videntur dicere q ex mero
officio debeāt venire. ff. de re iudi. l. paulus. et. §. e. l. ppe
randū. §. sin autē. Itē hoc videf dicere. l. q siue petitiōe
veniant. ff. de dā. infec. l. si finita. §. si ḋs missum. et. ff. de
edil. edic. l. ediles. §. item sciendū. Ja. est cōtra q debeat
requisitio fieri: q iudex nō debet aliqd de facto supple-
re. j. vt que desunt aduo. l. vnica. Sed hoc supplef si sine
requisitiōe iudex nō debet in aliquid condēnare nisi in
hoc qđ petitū est. ff. de dam. infec. l. iiij. §. hec autē. ff. de
fideicōmis. liber. l. vlti. Sed potest repelli q possit in ca
su supplere cū sit sibi notissimū q condēnatur debet ex-

9 pensas. j. de tēp. ap. l. ij. in fi. ¶ Quid dicendū dico sic q
iudex nō debet reū cōdēnare in expēsi. nisi fuerit requi-
b situs[b] q quādo format actionē super principali dz pete
re expēsas: q nō debet aliquid statui cōtra reum nisi sit
petitū per actorē vt. l. ś. alleg. sed in reo est secus q ac-
cessoriū debet regulari sm principale. ff. de regu. iu. l. cū
principale. Sed reus nō habet aliqd petere: q oia iudi
cia sunt absolutoria pro reo nisi actor pbet. insti. de per
pe. et tēp. act. §. fina. ś. de edēdo. l. qui accusari. ergo di-
co q requirif q reus debeat iudicē requirere super ex-
pēsi. imo debet iudex ex suo officio facere et est tex. ff. de
peti. here. l. vlti. ad finē. ADDITIO. glo. tamē intelli-
git aliter. l. illa q est verius in casu dicte. l. que loquif in
expēsi. extraiudicialib nō in iudicialib arg. eius qđ di
xit dicta. l. ediles. §. item sciendū. et. l. item si seruu. §. j. de
hoc per ex. in. l. pperandū. §. sin autez. Ray. Ista opinio
recte seruaf per cōsuetudinē q reus nō condēnaf acto
ri in expēsis nisi actor petierit: sed si reus absoluatur li-
cet non petierit reus expēsas: tamē iudex debet reserua
re taxationē super expensis. Lex.

1 Apertissimi. In glo. magna quero vtrum ille
qui impetrauit iudicez delegatū possit eum
postea recusare et distiguit circa hoc aut iste
qui impetrauit iudicē delegatū vult eū recu
sare ppter causas de quib cōstabat sibi qñ
impetrauit ex istis causis nō pōt eū recusare si sibi impu
tetur cur talē elegit de litis cōtest. auf. offeraf. si autem
vult eum recusare ppter causas de quibus sibi nō cōsta
bat ante impetrationē et tunc pōt nā qui de nouo emer-
gitur nouo auxilio indiget. ff. vt in poss. le. l. j. si is a quo
ff. qui satisda. cog. l. ab arbitro. ff. de inter. act. l. de etate
§. ex causa. habes similē distinct. que ponif. ff. de vaca. et
excu. mu. l. pretor. §. si post causam. ff. de an. le. l. liberto.
§. largius. de cōfir. tu. l. in cōfirmādo et. l. vtilitatē. et ha-
bes similē distinctionē. ś. de epi. au. l. si legib. j. de spō.
l. vlti. ¶ Sed iuxta hoc habes q si aliqs impetret iudi
cem ille nō potest eū recusare vt hic in fi. et. j. de litis con-
testa. auf. offeraf. tamē vbi iudex datur de cōsensu par-
tium potest ab eo appellari vt. ff. de ap. l. cōsensu que est
ratio diuersitatis dico q quādo ego recuso iudicē volo
improbare eius personā ppter suspitionē et ideo si de cō
sensu meo fuerit mihi datus et eū approbaui nō possum
c eum post improbare[c] q semel est approbatū et c. ff. de ne
go. gest. l. pōponius de aqua plu. ar. l. iudicē. Sed quā-
do appellaf a iudice nō appellaf ppter eius personam:
sed ppter eius dicta et sic cum nō approbaui cognitionē
suā sed solum personā. ideo potero ab eius sentētia ap-
2 pellare. Et habes simile in teste. q si approbaui testem
et pduxi eum p me si post contra me pducaf non possuz
eum improbare: sed bñ possuz redarguere dicta ipsius.
j. ó testi. l. si quis testibus. Alia ratio pōt reddi q iudex
impetratus de cōsensu partiū non possit recusare veruz
est ex causis tunc apparētibus. Sed ex noua causa pōt
ab eo appellari et tñ est id in appellatiōe et recusaf p di-
stinctionē quā feci statiz. ADDITIO. De hoc in spec.
3 de compe. iudic. ad. §. j. v. sed nūquid pōt. Ray. ¶ Itez
vides deinde contēptionē inter bul. et mar. vnde marti-
nus tenet q ordinarius pōt recusari. bul. tenet q nō pt
recusari. Et ideo si tu queras vtrū ordinarius possit re-
cusari. Sic distingue vt cōcordē eos aut recusaf ppter
causam q non ɔcernit psonā ipsius iudicis. sed propter
aliā et tunc pōt recusari et pōt esse duplex causa q non cō
cernit personā iudicis vna q cōcernit partē ppter quaz
iudex recusaf vt si tu habes iudicez ordinariū in aliquo
loco et tu es potēs homo ideo volo te ibi cōuenire sed in
alia puincia tūc possum aliū iudicē impetrare et recusa-
re istum ordinariū in auf. de exhi. et intro. reis. v. coll. §.
j. et. j. de dila. l. si quādo. Est alia causa ppterlitē vt si re-
quisiui imperatorē vt det mihi iudicē in alia puincia q
ille sit quē ego volo cōuenire forte q ibi sunt testes tūc
certe potero te alibi cōuenire et iudicē ordinariū recusa-
re. j. de dila. l. si quādo. et. j. qñ imparor inter pu. et vi. l. j.
Aut querif vtrum iudex ordinarius recusef ppter cau-
sam ipm concernentez. et tunc aut volo recusare p suspi-
tiones et iniquitates quas exercet ɔtra q forte est mihi
inimicus tunc aut cōqueror de oppressione et iniquitate
facta iuxta formā iuris et solēnitatē vt q rite pnūciabat
sed cōtra ius meū et tunc nō possum recusare nec possuz
allegare cōiecturas q forte in alia cā fuit mihi iniquus
et ideo timeo q in ista hoc nō possit allegare. ff. cum qui
ap. l. j. et. ij. ff. cū a quo ap. l. j. Aut conqueror de opposi-
tionibus et iniquitatib factis ɔtra formā iuris vt q de
facto cōtra ius pnunciauit et tunc possum eū recusare vt
mihi detur alius. j. si quacūqz pre. po. l. j. ff. de libera cau
sa. l. si pariter. et est de hoc textus not. j. de offi. co. or. l. j.
alia est ti. de offi. pcon. et lega. p illud dicitur q comes
fuxi impetrauit q aliqua pars sui cōmitatus non esset
sub iurisditiōe seneschalli istius ville: sed sub seneschallo
carcassone q opprimebaf iniuste p seneschallū isti vil-
le. Aut recusaf ppter fauorē partiū vt q pars est de fa-
milia sua et pōt. ff. de iurisd. om. iudi. l. qui iurisditiōi sm
formā traditā. ff. de offi. pcsi. l. senatus cōsuluit. et hoc
etiam vbi agif de iniuria generis vt si esset facta iniuria
alicui de parētela iudicis. ff. de iniu. l. lex cornelia in pn.
d ¶ Si autē non reperiātur alie suspitiōes[d] non potest
recusari sed potest pars petere vt alius sibi adiungatur
vt in auf. hec signata que incipit si vero contigerit. Et
hoc cōtra mar. et textus quē ipse allegat facit cōtra. j. de
litis cōtesta.

a ¶ Sine requisitione ptis. Adde quod notatur i apostil. ad istū in. l. ediles nu. xxiiij. l apostil. in fi. non possum etc. petere expensas vbi remisi. de hoc tractaui. ō de eden.

b ¶ Nisi fuerit requisitus. ad de bar. et bal. l. pperandū. §. sin autem al tertia. ś. eo. et in. l. iiij. §. h sūt iudiciū de dā. infecto. no taui aliquid. ś. h non memini nunc loci.

c ¶ Nō possum eum post improbare. Adde pro hoc in fi. glo. celebrē in auct. ó test. §. j. in fi. suppli che qui ad h repitauit sing arg. in. l. j. j. de testa. et bal. in. l. si quis testibus. j. de testi. refert et sequitur antho. conse. sing. sua in. v. testis inci. vbi cūqz testis de consensu ptiū etc.

d ¶ Alie suspitiones. Adde alias cās quibus pōt iudex ordinarius vt suspect recusari per spe. in ti. ó posi. §. vij. v. si. quid si pones melius p philip. in ti. de appe. c. postremo col. pe. vbi ponit. iiij. cās quibus potest iudex vt suspectus recusari de quib vide lanfrā. ca. qñ contra falsam. §. recusatiōes nu. i. v. itē pōt ordinarius et ibi notaui in apostil. ad eū in. v. pcedentis ad nocationis et nu. v. et ibi itez in apostil. meis in v. si. alias cās non inuenio. extra ó p. bo.

de litis contesta. aut. offeratur. ¶ Item vides ꝙ quan
do iudex est recusatus necessitas imponitur partibus
vt eligant arbitros: sed hec est quedam glosa que dicit
non actori si vult sed reo. Sed actor vult qui vult dicere
ista glo. Dico ꝙ si ego actor volo non compellor qꝛ ne-
mo inuitus compellitur agere. ſ. vt nemo inuitus in ru-
bro τ in nigro: sed si tu reus nolis eligere etiã ego actor
volo possum te compellere: τ est ratio quia non est dam
num rei si ego nolim agere: sed si reus nollet τ ego vellẽ
esset damnum meum quia retardaretur processus. AD-
DITIO. Sed hec glo. est falsa in actore per autenti. q̃
semel. vt hic per pet. Ray. ¶ Si queras nunquid cau-
sa sit exprimenda in recusatione iudicis de iure canoni-
co ioã. tenet ꝙ sit semper exprimenda: τ est ratio quia si
alʼs sine causa iudex recusetur esset iniuria iudicibus. et
ideo dicamus ꝙ sit exprimenda quia honor debetur iu
dicibus. ſ. quando pro. non est ne. l. omnem honorẽ. Itẽ
quia iste approbatur per delegantẽ. et ideo non potest
reprobari sine causa. ff. de ex. tu. l. reprobari in pricipio
ff. de inter. actio. l. de etate. §. ex causa. ¶ Sed nũquid
est causa probanda certe dico ꝙ sic τ super hoc dicerem
talem modum seruandũ ꝙ ille qui dicit eum suspectum
probet semiplene per vnum testem vel alias semiplene:
τ tunc cum iuramẽto erit causa suspitionis probata: qꝛ
tales suspitiones non possum liquide probari in auten
tico vt li. ma. τ aute. viij. colla. §. fina. habes. ſ. de adulte.
aut. si quis ei. et pro hoc supra de his qui ad eccle. con-
fu. l. presenti. §. si cubi. Si autem iste nullam causam al-
legaret tunc dicerez ipsum cognoscere τ partes ad eam
remittendas rem potest dicere pars recusans ꝙ modo
habebit eum odio quia recusauit eum quia potest ap-
pellare si iudex contra eum inique pronũciauerit vt ha-
bes. ff. a quo ap. l. vna. nec ipse potest cognoscere vtrum
sit suspectus nõ quia de sua causa cognosceretur quod
non licet. ſ. ne quis in sua causa. l. prima. Itez quia ipse
non potest cognoscere de iniuria sui cõsobrini. ff. de in-
iur. l. lex cornelia. ergo multominus poterit cognoscere
de seipso argumẽto. l. allega. cum ibi nota. ¶ Sed que
ro nunquid in casu in quo iudex delegatus est recusa-
tus τ sunt electi arbitri nunquid iudex recusatus pos-
sit arbitris tempus prefigere infra quod cognoscant:
et videtur ꝙ sic quia executor hoc potest. ergo et ipse ar
gumento. ſ. eodem. l. vult. §. peñ. ¶ Quid dicendum: nõ
credo istud quia arbiter non habuit potestatem ab eo:
sed potius contra eum: et ideo iudex ordinarius poterit
hoc facere vt arbitris necessitatẽ imponat pronuncian-
di. Ita probatur in iudice appellationũ. ſ. de appellatio
nibus. l. eos. et. l. preses. quia ipse potest prefigere tem-
pus ad introducendum appellationem et sunt duos
menses de iure in autenti. de iudi. vi. colla. §. appellatio
nes. et ꝙ recusatus possit tẽpus assignare infra qđ pro
cedatur textus est in simili. ff. de iudi. l. si. §. penulti. glo.
4 nota. contra. ff. de arbitris. l. nam magistratus. ¶ Vi-
des postea ꝙ iudex delegatus potest ante litem conte-
sta. recusari per illum qui satisdationem prestitit: sed vi-
detur ꝙ non: quia per satisdationẽ videtur eum appro-
basse. et ideo ꝙ non possit recusari. ff. de nego. gest. l. põ
ponius. τ pro hoc glo. ꝙ non possit recusari. ff. quando
appellã. sit. l. j. τ est textus in autenti. de exhibẽ. τ intro.
reis. v. colla. §. illud. ¶ Quid dicendum: ego distin. quia
aut est prestita satisdatio de iudicio sisti τ tunc ꝙ nihil-
ominus ante litem contesta. possit recusari quia nõ pro
misi quem eum recusare τ ideo possum eum recusare et
ero liberatus a satisdatione prestita. ff. de fideiussori. l.
grece. §. τ post litis contestationẽ. ff. qui satis. co. l. fina-
li. ff. de iudic. l. non videtur. τ pro hoc quia vbi iudex est
datus et libellus offertur debet dari fideiussor per acto
rem de persistendo in iudicio et potest recusari non ob-
stante ista satisdatione in autenti. de exhi. et intro. re. v.
coll. §. sancimus. Aut est prestita cautio iudicatũ solui.
5 et non possum eum recusare. ¶ Quia clausula cautio-
nis importat ꝙ res iudicetur. ff. iudica. sol. l. cum. apud
sempronium. τ eodẽ ti. l. iudicatuz solui. vides postea ꝙ
iudex delegatus non potest litẽ contesta. recusari pone
iuxta hoc coram iudice est lis cõtesta. postea delegauit
causam sempronio nunquid poterit recusari videtur ꝙ
non per legem istam quia est lis contesta. Quid dicendũ
dico ꝙ vbi post litis contesta. delegatur causa aut per
testes volunt eum recusare anteꝗ̃ procedat contra euz
et tunc potest. nec ob. littera ista quia intelligitur quã-
do lis contestatur coram eo. Sed non est coram isto lis
contesta. ergo potest recusari. ff. de procura. l. põponiꝰ.
§. ratihabitio. tunc venit lex per quã determino. ſ. de cõ
sor. eiusdem litis. l. ij. Si autẽ probes litis contesta. pro
cesserunt videtur in eum consentire τ ideo non possunt
recusare quia lis in infinitum extẽderetur ꝙ est contra
l. istam. Item qꝛ eum approbauerit τ ideo non possunt
eum reprobare. ff. rem ra. habe. l. iij. §. falsus. ff. de neg.
gest. l. pomponius.

Autentica.

1 Si vero contigerit. Quero nunquid ho-
die adiūgat episcopus iudici. Or si sit
suspectus dico ꝙ non sed ista autenti.
loquitur s̃m sua tempora in quibus nõ
habeat tantam potestatez τ ideo dico
ꝙ adiungitur vir bonꝰ. ff. de cõtrahẽ.
emp. l. hec venditio. §. primo. ff. p so. l.
si societatem. §. fina. ſ. de testamẽ. l. fina. quia iste debet
sua puritate totum locum consecrare vt. ſ. de episco. et
cleri. l. si quãꝗ̃. Item no. finem autẽti. pro hoc ꝙ dicitur
habito cõsilio τ tractatu cum peritis ꝙ istud apponi cõ
suetum in sententijs non est necessitatis sed potius vo-
luntatis. Sed dicitur pro tanto ꝙ si sit dubium tũc de-
bet habere consilium peritorũ ar. ff. de his qui in testa.
delen. l. proxime. quia ponderate debẽt ferri sentẽtie. ſ.
de sen. ex peri. re. l. ij. et sic dico ꝙ est voluntatis et nõ ne
cessitatis.

Lex.

1 Cum specialis. Pone ꝙ iudex delegauit cau
sam alicui remota omni appellatione que-
ro nunquid videtur delegasse ita ꝙ nõ pos-
sit recusari videt̃ ꝙ sic qꝛ remoto ꝙ est for-
tius remouetur ꝙ est minus ar. ꝺ sac. sanc.
aut. multo magis credo ꝙ possit recusari quod probo:
qꝛ appel. τ recusatio sunt diuersa ergo remota appella.
nõ remouet̃ recusatio ar. ff. der seruit. vrb. pre. l. si domꝰ.
τ videt̃ text. ſ. de senten. inter. om. iudi. τ. l. si. τ ideo dico
ꝙ non potest recusari licet ab eo non possit appellari.

¶ De sportulis. Rubrica.

1 Quisquis. Quero in quibus iudicibus habet
locum lex ista. ſ. nã possuz dicere inuenis ꝙ
quotidie executores mittant̃ vnus erat ho
die alter cras. quid ergo vult dicere lex ista
dico ꝙ lex ista principaliter loquit̃ de iudici
bus delegatis τ in eis habet locũ specialiter lex ista. Et
sciendũ ꝙ iudices delegati non possunt exequi senten-
tias suas. ff. de re iudi. l. a diuo pio. τ idẽ posset dici in de
legato a principe in aut. de exhi. re. v. coll. §. si vero. qui-
dam tamen antiq̃tus qñ iudices delegabant̃ a principe
habebãt potestatẽ in rescripto ꝙ acciperẽt executorem
de illo loco vbi erat delegatus et de tali executore q̃ ad-
iungit̃ delegato loquit̃. l. apertissimi in fi. τ. l. cũ specia-
lis. sic ergo cũ iudex habet potestatẽ accipiẽdi executo-
rem de illo loco vbi erat delegatus postꝗ̃ vnum accepe-
rat nõ poterat eũ mutare sic loquit̃. l. ista τ de tali intel-
lige ꝙ debet vsꝗ̃ ad finẽ ꝯtinuare τ ꝙ postꝗ̃ elegit exe
cutorẽ nõ debeat variare fundat̃ in ratione. ff. de re iu-
di. l. iudex. ff. de op. le. l. apud aufidiuz propter ꝙ modo
non põt variare. ff. de leg. ij. l. statuliberũ. §. stichũ simil̃.
ff. de serui. l. si cui. τ hoc intelligo fore verũ ꝙ iste execu-
tor deberet in tota lite continuare nisi ex cã repellat̃. vt
qꝛ malitios sit vel alʼs: qꝛ tũc possent aliũ accipe de eodẽ
scrinio vt. ſ. l. ꝓxima que est declaratiua τ habes sic. ff.
de offi. consul. l. vna. τ est textus in aut. de iudi. vj. colla.

2 §.si vero iudex. cum ibi nota. ¶ Sed quero nunquid iudex ordina. incepit facere executiões p vnũ seruientẽ nunquid possit eum mutare in eodem negocio et ita fit quotidie q mutantur in quibusdam casibus intelligentur in ordinario vt in illis qui habent inferiorem iurisdictionem vt defensor ciuitatis qui non habet executores: sed recipit a preside in autenti.de defen.ciuita.iij.colla. §.ꝛ absolute cum seque. Si enim isti tales essent traditi executores per superiorem dicerẽ q non posset eos mutare ex sua voluntate vt in autẽti.de iudi.vj.colla.§.nullus ei posset intelligi in iudice ordinario q̃tunc̃q habeat iurisdictionem in causis criminalibus non in ciuilibus vt si seneschallus tradidit duobus seruientib' quẽdam custodiendum vult illos duos reconuenire et aliis tradere nunquid potest certe non sine causa vt hic.ff.de custodia reorum.l.j. et.ij.et.l.de militibus.quia ille debet eum custodire vsq ad finem nisi ex causa recõueniretur. Or in militibus nõ dicerẽ ita habere locum sicut in criminalibus vt si iudex mandauit cuidam citare aliquem in crastinum vult citare per alium optime potest cum plures habeat sed posset dici q in ciuilibus habeat locum lex ista vt si iudex ciuilis istius ciuitatis cum det duobus seruientibus vt faciant executionem in bonis alicui' ꝛ post vult mittere alios duos dicerez q nõ possit quia quando fiunt tales subrogationes non possunt plures ita bene reddere rationem sicut si duo facerent. ff.de instito.actio.l.sed si pupillus.§.si contumacia. de admini.tuto.l.iiij.§.primo. Nam talis variatio reprobatur q posset esse periculosa per legẽ allegatam.et de ista potest intelligi.l.ista cum dicat q vsq ad finem continuent ꝛ pro hoc.ff.de tu.l.cum semel.et ita videntur facere ad id quod alibi not.glo.nos habem' q in factione inuentarii requiritur solẽnitas in autenti.de heredi. ꝛ fal.j.colla.§.si vero.querit ibi glo.vtrum si vnus notarius incipit facere inuentarium vtruz probe possit imitari et posset dici q nõ per.l.istaz.ꝛ.ff.de tuto.l.cum semel.et hoc nisi ex causa.ff.de offi.con.l.vna.ꝛ.j.titu.proxi.l.pe.ff.de iudi.l.si longius.

Lex.

1 Omnibus iudicibus. Allegatur.l.ista q iudices delegati possunt habere executores ꝛ loco illorum alios si volunt subrogare:sed non intelligas indistincte. Sed tunc cum sunt delegati ad vniuersitatem causarum;quia tunc ordinarij reputantur in autenti.de iudi.vj.colla. §.nullo vel quando habuit potestatem accipiendi executorem arg.ĩ.titu proxi.l. apertissimi.l.finali in fine. Sed de quo executore loquitur lex ista: certe dico de illo qui primo erat executor poterat pignorare et alia facere ꝛ talem non potest habere nisi ab ordinario. Sed tamen ipse potest habere vnum nunciuz qui differat citationem ꝛ alia faciet supra titulo proximo.l.sancimus ꝛ pro hoc arbiter potest.ff.de arbit.l.si interpellatur.§.

2 arbiter. ¶ Sed lex ista facit ad questionem de facto in terra ista est quedam villa vbi consules habent iurisdictionem tam in criminalibus q̃ in ciuilibus;sed ipsi non habent executorem. Sed superior ibi est quidam baliuus qui custodit incarceratos de mandato consulum et citatur ꝛ ponitur ille custos a comite qui habet sibi executionem.deinde ille custos dimisit euadere quẽdã incarceratum tractatur de illo puniendo consules volunt eum punire opponitur per comitem q non possunt: qa ille baliuus est eis par:quia ab eo citatur ꝛ ideo dicit q ipse debet habere cognitionem ꝛ punitionem queritur quid iuris videtur per legem istam q consules non possint interponere partes suas quia isti delegati non possunt punire corporaliter executores sed recurrunt ad iudicem ordinarium. Item quia ad illum debet pertinere destitutio ad quem pertinet institutio in autenti. de defen.ciui.iij.colla.§.non habente. cũ ergo iste baliuus citetur per comitem dicamus q̃ per comitẽ corporaliter puniatur. Hoc dicit tex.in finali materia in autenti. de defen.ciuita.iij. colla.§.si vero tales. et pro hoc.ĩ.de offi.magi.mi.l.apparitores.j.de pal.sacra.lar.lib.xij.l. viros.ar.ff.de penis.l.si quis forte.§.si quos comitum.

3 ¶ In contrarium videtur quia qñ ago pono q isti cõsules debeant cognoscere de omnibus causis tam ciuilibus q̃ personalibus et criminalibus: ergo cum iste baliuus offendit iurisditionem istorum consulum:quia ad eos pertinebat custodia carcerum. Itez carceratus qui euasit puniri debeat. Ego dicam q ipse deberet puniri per consules sicut ille qui euasit ar.j.de custo.re.l.pe.§. vltimo.ꝛ eodem titu.l.ad cõmentariensem.ff.de custo. re.l.de militibus.ꝛ.l.finali.et ex pro parte facit in autenti.de iudic.vj.colla.§.sit vero.pro quo facit.l.quia officiales q presides sunt destinati cursui publico pñt eum punire.ĩ.de offi.recto.prouin.l.in officialẽ. non tamen teneo aliquam partem quia pendente de facto ꝛ ego habeo causam inter manus.

¶ De pedaneis iudicibus. Rubrica.

1 Procuratori. Isti iudices accipiunt dupliciter. Vno modo illi q hñt nimiã cogitationẽ vt de fimo carrarie et de talibus minimis. Alio modo possunt accipi isti pedanei iudices pro iudice delegato super re aliqua minima et de tali habes in autẽti.vt defunctus seu fu.v. colla.§.illud.ꝛ de istis duobus loquitur.l.ista in sua materia.

Lex.

1 Placuit. Sed quero nunquid pro qualicũq substantia habeat locum lex ista distin. aut ipse habet se lõgo tempore absentare ꝛ tũc datur alius iudex vt hic ꝛ.ff.de iudi.l.si longius aut est absens minimo tempore ꝛ tunc debet expectari quia commodũ est ꝛc.ff.de vac.et excu. mu.l.pretor.§.si post causam. Sed.l.ista videtur contra intellectum quẽ dant docto.illi.ff.de iudic.l.iudiciuz soluitur.nam docto. intelligunt.l.illam q iudiciũ soluitur vetante eo qui iudicare iussit lit.contesta.ꝛ sine causa. Sed lex ista videtur contra intellectum illum doc. Sed ego dico per istum modum si iudex delegauit cãm ꝛ post iussit reuocare an possit distin. aut vult reuocare vt ipse cognoscat ꝛ tunc potest ꝛ sic intelligo legem illam.ff.de iudi.l.iudicium soluitur. ꝛ est ratio quia gaudebunt subiecti de maiore iudice ar.in autenti.de defen. ciui.iij.colla.§.audient. Si autem vellet reuocare vt alij cõmitteret;dico q non posset quia ibi inconueniens esset.ff. de vac.ꝛ excu.mu.l.pretor.§.si post causam. Et est aliud q̃ in procur.quia dominus non potest reuocare post litis

a contesta.sine causa[a].ff.de procuratoribus.l.post li.contesta.sine causa.ff.de procu.l.post litem.ꝛ est ratio quia est effectus dominus litis per litis contesta.l. de procuratoribus.et.l.nulla. sed secus est in iudice delega. qui per litis contesta.non efficitur dominus litis. ꝛ ideo potest reuocari per delegantẽ qñ ipse me vult cognoscere.

Lex.

1 Placet. Video in glo. prima distinctionẽ

b causarum triplicem[b] quia maxime iurisdictionis sunt cause meri imperij.ff. de iurisditione omnium iudicũ.l.imperium.et est imperium habere gladij potestatem. vt dicitur in.l.allega.ꝛ istis nullus discordat quin sint maxime iurisditionis. Sed mere cause appellantur vt s̃m aliquos cause que competunt iure magistratus. Sed quo respectu poterit istu dicere da mihi exẽpla scdm Ang.qui voluit dicere meras causas que competunt proprie iure magistratus dico q ipse noluit negare quin in fine cause essent iure magistratus. Sed dicit meras que competũt proprie iure magistratus in causa

a ¶ Post litis contestationẽ sine causa. Ad hoc in.l.si cum dotẽ.§.eo ait tpe et ibi lo.de pos.ff.sol.ma. et in.l.si nõ fortes.§.qui filio. ff.de cõdi.inõ. et que sit iusta causa reuocandi post litiscõt. vide glo. in.l. procuratores. C.de procura. Alex.in.l.post litem.ff. eo.ti. bar.j.õ satisd. penos .ca.ex parte in. z.et ibi notaui in c postil.ad cum in vñ.possit reuocari extra õ prebẽ.ꝛ lodo.ro.in suo sing. ccclxviij. incl. tu scey.q procuratore.

b ¶ Distinctionẽ causarum triplicẽ.adõ spe. in ti.õ offi.omniũ iudi.§.fi.ꝛ in ti.õ iuri.que stio.p totuz et card.i cle.j.q.xj.de proc.ꝑ quos.de multiplicitate cãꝫ

causa maiores .c. aur. ⁊ non excedat summã .ccc. aur. hoc proba. l. dicit ꝙ defensor ciuitatis est magistratus ⁊ põt cognoscere vsqꝫ .ccc. aureos in aut. de defen. ciui. iij. coll. ⁊ iudicare ergo iste cause etiã .ccc. aureoꝝ cõpetunt iure magistratꝰ sed minores cause .c. aure. sunt infime et viles et habes glo. de manda. prin. iij. coll. §. sit tibi quoqꝫ sciendũ in aut. de iudi. vj. coll. §. ne aũt labor. ⁊ iõ hic no luit dicere ꝙ cause maiores .c. aur. q̃ non excedũt .ccc. aureos cõpetũt iure. l. magistratꝰ Sꝫ minores .c. aur. sunt 2 in fine iurisditionis. Et sic vult dicere ꝙ princi. nostre. l. loquatur de mediis. Sed ego dico ɔtra quia cause que cõpetunt iure magistratus sunt delegabiles q꞉ sunt simplicis iurisditiõis. ⁊ ideo possunt delegari. ff. de offi. eiꝰ cui man. ⁊ est iurisdi. l. j. ij. responso ibi q꞉ vero magistratus ⁊c. ⁊ ideo non teneo opinionẽ h. ADDITIO. vel cum exponas iure magistratus aliter vt no. in. l. imperiũ in fine non cuiuslibet vt dicto. §. audietur. ⁊. §. iudicare. Ray. licet alij dicunt ꝙ iste medie cause de quibꝰ loqui 3 tur principiũ nostre. l. dicuntur meri imperij. Et sciendũ ꝙ nos habemus merũ imperiũ ⁊ mixtum ⁊ illa que sunt ex imperio recipiũt ex vtroqꝫ. ff. de iurisdi. om. iudi. l. imperium. §. mixtum. ⁊ potest dici ꝙ ista medie cognitiõis intelligãtur de illis que sunt mixti imperij que non possunt delegari nisi iudex sit impeditus propter multitudinem causarum vel alˀs ⁊ cum istis adhereo. ADDITIO. ⁊ male vt patet de iurisdi. om. iud. l. iubere ad municipales. l. ea que. §. primo. Raynu. alij dicũt ꝙ sit idem in istis sicut in causis meri imperij de offi. eius cui man. est iurisdi. l. j. ⁊ dicunt tunc ipsi ꝙ ille cause dicuntur medie que sunt iurisditionis non tamen competunt iure magistratus vt pone aliquã causam .ccc. aur. ista est iurisditionis nec est mixti imperij q꞉ consistit in illis in quibus cõpetit officium nec cõpetit iure magistratus quia non potest defensor ciuitatis cognoscere de hac summa aut. de defen. ciui. §. iudicare. ⁊ ideo iste cause q̃ excedunt summã .ccc. aure. dicuntur medie pro tãto q꞉ sunt inter duo extrema. ff. de liber. ⁊ postu. l. iij. §. filius. Isti ergo non delegari nisi propter occupationẽ publicã vel causarũ multitudinẽ ⁊ ego concedo cum eis ꝙ cause excedẽtes .ccc. aur. sunt medie et ꝙ non possunt delegari: nisi ex causa. Sed quando ipsi dicunt ꝙ cause mixti imperij non possunt delegari falsum dicunt q꞉ possunt ex cã hic contenta. ff. de offi. eius cui man. est iurisd. l. ij. ⁊ cognitio in principio: ⁊ sic dico ꝙ omnes cause que nõ sunt de mero imperio nec competunt iure magistratus sunt medie. ⁊ de istis loquitur principiũ nostre. l. vsqꝫ ad. §. quod non ita. ⁊ illum. §. quod non ita intellige in causis 4 meri imperij vel qui habẽt similitudinẽ cũ eis. ¶ Sed nunquid causa status vel libertas ꝙ idem est dicat̃ meri imperij: ⁊ videtur ꝙ nõ ita dicendũ est ex coniunctione cause ⁊ ex contextu arguitur pro hoc. ff. de leg. j. si seruus plurium. §. fina. videtur ꝙ non sint imperij cause liberalis quãdo agitur de statu alicuius sed ꝙ fuit de imperio facit ꝙ ille cause sunt ð imperio vbi interuenit gladius seu animaduersio: sed vbi agatur de statu alicuius ꝙ sit seruus interuenit ciuilis gladius ⁊ aĩaduersio scilicet seruitus qui mortem interpretatur. ff. de condi. et demon. l. intercidit ⁊ de regu. iur. l. seruitutẽ. et pro hoc quia vbi agitur de aliquo deportando vel in metallum dãnando ista causa est meri imperij de offi. presi. l. illicitas. §. qui vniuersas. et ideo cum iste talis efficiatur seruus pene videtur ꝙ sit meri imperij. ¶ Sed videtur ꝙ non sit talis causa meri imperij quia littera ista loquit̃ aduersatiue. ⁊ ideo videtur ꝙ casus iste non continuat̃ sub imperio q꞉ vbi aliquid specialiter exprimitur nõ cõtinetur sub illa regula generali ar. ff. de verbo. obliga. l. doli clam de penis. l. sanctio legum. Item pro hoc quia in causis meri imperij non interuenit procura. ar. ff. de offi. eius cui man. est iurisdi. l. j. §. primo de procur. l. sed ⁊ hic. Itẽ quia calũnia in publico iudicio est infamis. Sed nõ est in causa liberali vt habes tex. J. de calũ. l. calumniator. Item quia illa que sunt meri vel mixti imperij non competunt iure magistratus. ff. ad municip. l. ea q̃. ⁊ in autenti. de defen. ciui. §. audirent. colla. iij. Sed libertum ingratum possum reuocare coram magistratu ⁊ in seruitutem redigere: ergo apparet cum magistratus non possit cognoscere de causis meri imperij ⁊ possit cognoscere ð ista causa seruitutis: quia ista causa nõ est meri imperij. J. de leg. ⁊ eodẽ li. l. ij. ibi cum dicat apud 5 pedaneos iudices ⁊c. ¶ Quid ergo dicendum dico ꝙ causa liberalis potest sumi dupliciter. vno modo dicatur causa liberalis quando agitur pro iudiciali actione in rem et ex vna parte vertitur pecuniariũ cõmodum ⁊ incõmodum et tunc causa liberalis est iurisditio sed quando non vertitur pecuniariũ commodũ circa eam sed solum agitur ad vindictã tunc est imperij et vbi est iurisditio non potest delegari: sed tu dices ꝙ istud est contra omnes leges de mundo loquẽtes de ista materia quia cause meri imperij non possunt delegari: dico ꝙ iurisditio aliquando sumitur in genere et tunc comprehendit imperium sub se vt. l. allegata. de iurisditione omnium iudicũ. l. imperium. aliquando sumitur in specie ⁊ tunc habet iurisditionem: credo est circa infimas causas vt minores .c. aur. alique sunt medie que sunt maiores .c. aur. sed non excedũt .ccc. aur. alie sunt maxime que excedunt .ccc. aur. ⁊ iste non possunt delegari ⁊ iste sunt alie iurisditionis prout sumitur per se ⁊ tunc quãdo agitur de libertate: quia libertas inextimabilis est. ff. de regu. iuris. libertas. et tunc possunt delegari sicut cause meri imperij vt hic in fine. est autem libertas infime iurisditionis propter pecuniariũ commodũ et non est meri imperij: quia non agitur de gladio nec de facinore et tunc talis causa est iurisditionis licet sit valde alta ⁊ tunc non potest delegari vt hic: quandoqꝫ est causa liberalis meri imperij vbi agitur propter vindictam et ostendo quia imperium quoddam maximum vt quando agitur de morte alicuius. ff. de iurisdi. omniũ iudi. l. imperium. Quedam sunt de mero vt quando agitur de relegando aliquem ⁊ ista est de mero imperio non altiori quia non interuenit gladius. Alia sunt infimi imperij quando propter persone vel negocij vilitatẽ potest procedi summarie vt in seruis et similibus. ff. de iurisdi. omniũ iudi. l. magistratus et. ff. de accu. l. leuia. et de isto loquitur. J. de li. et co. lib. l. ij. quia propter vtilitatem persone ⁊ negocij potest cognoscere magistratus et est infimi imperij. Aliud est imperiuꝫ ꝙ appellatur adherens sine quo non potest subsistentari iurisditio sine cohertione. ff. de in integ. resti. l. prima in fine. ff. de offi. eius cui man. est iurisditio. l. pe. in fine. et sic vides ꝙ quando ista liberalitas est meri imperij potest delegari: sed quando est iurisditionis non videtur bene mirabile. Sed non est vt probaui per rationes supra factas. ADDITIO. Tu hic vides Jaco. de are. et iac. bu. vt scripsi in repetitione l. imperium. Ray.

¶ Qui pro sua iurisditione iudices dominari possunt. Rubrica.

1 In causarũ hic posset tãgi questio quã glo. tangit in fine. Utrum delegatus a principe in causa criminali possit eam alij delegare: sed quia alˀs fuit magna altercatio inter me ⁊ reuerendũ patrem in christo dominũ Bertranduꝫ de mõte fauentio nunc vt audiui per dei gratiam factum cardinalem id non curo plura dicere tunc plenius tetigi ⁊. ff. de iurisdi. omnium iudicũ. in prima questione. hic fuit punctus quẽ fecit reuerendus doctor dominus guillermus de cunio in festo natiuitatis domini. ⁊ hoc ipse dimisi in predicto festo ⁊ tunc fuerunt date vacationes.

¶ Qui legitimam personam standi in iudicijs habeant vel non. Rubrica.

1 Si cum esses. Quero nunquid pupillus possit esse coram arbitro sine tutoris auctoritate: et an valeat sententia data p arbitruꝫ contra pupillum et. l. allega. in glo. ff. de arbit.

l.si pupillus loquitur multum indistincte quia non declarat vtrum possit esse coram arbitro vel non: sed intelligunt quidam ꝙ pupillus potest dare fideiussores vbi naturaliter obligetur .ff.de fideiussoꝛi.l.penul.⁊ eodem titulo.l.fideiussoꝛ obliga.⁊.l.si stipulatus.§.adhibere: ⁊ ideo pupillus potest esse solus coraꝫ arbitro sed bene tamẽ potest facere vt naturaliter obligetur ⁊ hec fundãt ipsi per.l.istam qꝛ nõ habet pupil.legitimã ꝑsonam stãdi in iudicio corã iudice ergo nec coram arbitro cum arbitraria sunt redacta ad instar iudicioꝝ.§.de iudi.l.rem non nouã.ff.de arbi.l.j.alij dicunt ꝙ possit esse in cõpꝛomisso ꝙ obligeť ⁊ fundant se per.l.ff.de arbi.l. dieꝫ pꝛoferre.§.corã. ¶ Quid dicendũ: dico ꝙ pupillus potest corã arbitro litigare pꝛo tãto vt si feratur sentẽtia contra ipsum teneať naturaliter ⁊ si dedit fideiussorem ꝙ illi teneãtur satis efficaciter ⁊ sic intelligo.l.ff.de arbi.l.si pupillus. que loquiť de sentẽtia ꝓferenda per arbitrũ ⁊ queritur si pupillus cõpꝛomisit an arbiter cõpellatur ferre sententiã ⁊ dicitur ꝙ nõ cũ pupillus soluꝫ naturaliter teneať: sed si dedit fideiussores cõpelliť ferre: qꝛ illi fideiussores efficaciter obligant ergo apparet ꝙ potest esse in cõpꝛomisso ⁊ sine tutoꝛe nõ ob.l.alleg. al's qꝛ aut pupillus cõpꝛomittit se cũ tutoꝛis auctoꝛitate ⁊ tunc cũ ipso solo põt ꝓcedere in cõpꝛomisso: sic intelligo.ff.de arbi.l.dieꝫ.§.corã. Sed si ipse solus cõpꝛomisit dico ꝙ obligatur per sententiã qꝛ eodem erroꝛe ꝙ potest cõpꝛomittere eodẽ erroꝛe poterit pꝛosequi in cõpꝛomisso.ff.de ꝓcur.l.ad rem.⁊.l.ad legatũ.arbiter aũt non cõpelliť pꝛonunciare nisi sit alius qui teneatur efficaciter vt dixi. ADDITIO. dic vt dicta.l.si pupillus.

2 Ray. ¶ Sed que est ratio diuersitatis ꝙ pupillus potest esse in cõpꝛomisso ita in iudicio: qꝛ arbitria ad istar iudicioꝝ sunt redacta.ff.de arbi.l.j. Sed dico ꝙ iudicia magis requirũt personas legitimas ꝙ̃ cõpꝛomissa per qꝺ apparet ꝙ iudices nõ possunt esse infames vt.ff.de iudi.l.pretoꝛ.§.pen̄. Sed infamis põt esse arbiter.ff.de arbi.l.pedius in pꝛinci.alius incipit parũ ⁊ ideo nõ mirũ si pupillus possit esse in arbitrijs ⁊ non in iudicijs: qꝛ arbitrio seu cõpꝛomisso statur metu pene qꝛ cõpꝛomissa multũ participãt cũ contractib' qꝛ aliter est pꝛiuatus: ⁊ ideo dicit.l.ꝙ sunt arbitri non per oĩa est sentẽtia.ff.de his qui no.infa.l.quod ergo.§.ex cõpꝛomisso de cuic.l. si dictũ.§.si cõpꝛomisero. ⁊ ideo dico ꝙ põt esse in arbitrio seu cõpꝛomisso nõ in iudicio. ADDITIO. de hoc

3 ff.de arbi.l.iij.in pꝛinci. Ray. ¶ Sed nũc declarat glo. ij.istius.l.que de facili posset quem decipere ⁊ deducere in erroꝛẽ: ⁊ glo. vult appellare interlocutoꝛiã omnẽ sententiã que ante diffinitiuã fertur aliquid dicendo nõ tamen negociũ pꝛincipale diffiniẽdo nunquid ergo talis interlocutoꝛia potest ferri cõtra pupillũ glo.indistincte vult dicere ꝙ sic: sed nõ intelligo eã sic indistincte loqui qꝛ falsa esset. Sed dico ꝙ interlocutoꝛia de mittẽdo in possessionẽ vel de venditiõe põt ferri ꝯ pupillũ indefensum. Sed interlocutoꝛia non põt ferri ꝯtra pupillũ nec contra adultũ sine cura.j.d̃ aucto.pꝛes.l.iij.j.qui da.tu.

4 possunt.l.in vniuersis. ⁊ arg.j.eo.ti.l.fi. ¶ Sed quero que erit actio diuersitatis ꝙ interlocutoꝛia de venditione vel de mittendo in possessionẽ possit ferri ꝯtra pupillum sine tutoꝛis auctoꝛitate ⁊ alia iterlocutoꝛia nõ possit. nam hoc videť contra rationeꝫ nam ista interlocutoria de mittẽdo in possessionẽ vel de vendẽdis bonis magis est pꝛeiudicialis ꝙ̃ alia et ideo maioꝛ solẽnitas debet adhiberi ita ꝙ tutoꝛ vocareť ar.ff.de car.edic.l.j.§. si quis maxime qꝛ qui possidet licet res sua non sit nisi alter q̃ petit pꝛobet se dominũ ipse tũc possidens habebit rem ⁊ remanebit penes eũ.j.de rei ven.l.res alienas

5 institutã de interdic.§.cõmodũ. ¶ Dico quedã sunt interlocutoꝛia q̃ possunt partibus absentib' expediri. vt si creditoꝛ petat se mitti in possessionẽ bonoꝝ debitoris. Hoc põt fieri debitoꝛe absente cũ cãe cognitiõe ꝓ modo debiti declarati hodie licet olim ꝓ toto debito ꝙ petebatur.j.de bo.aucto.iudi.possi.l.cum ꝓponas.⁊ idcirco cum talis interlocutoꝛia possit ferri cõtra absenteꝫ non mirũ si cõtra pupillũ ferať qꝛ sẽp videtur absens cum non habeat plenũ intellectũ sicut furiosus.ff.de iur.co. l.ij.ff.de arbi.l.diem.§.coram. Sed alie sunt interlocutoꝛie que requirũt partis pꝛesentiã vt cuꝫ dãda dilatione vel examinatiõe testium ⁊ tales nõ possunt foꝛe contra pupillum sine tutoꝛe cum requirať partis pꝛesentia j.de dila.l.siue pars.⁊.l.si quãdo.⁊ ideo adde ad glo.cũ dicat secus in interlocutoꝛia sublata in casib' que sequũtur in glo.non autẽ est intelligendũ in omniũ interlocutoꝛia.j.de dila.l.a pꝛocedẽte.j.qui da.tuto.vel cura.po. l.in vniuersis.

Lex.

1 In rebus. Uides qualiter adultus debet habere curatoꝛeꝫ si velit agere. Ego quero nũquid adultus non habẽs curatoꝛem[a] possit litigare sine ipso aliqui dixerunt ꝙ põt arg. j.de in integ.restitu.l.si curatoꝛem habens. Or glo.dixit alibi ꝙ non potest.§.si aduer.rẽ iudi.in.l. ⁊ si cũ minoꝛes. ⁊ voluit dicere ꝙ si nõ habeat adult' curatoꝛẽ ⁊ velit litigare ꝙ debeat sibi dare curatoꝛ lꝫ nõ sit aliqua lex que hoc dicat vt dicit glo. Sed tamẽ satis dicit.l.nostra ⁊ alia iura.j.qui pet.tuto.l.j.⁊.l.admoue.institu.de cura.§.iteꝫ inuiti.⁊ sic potest dici ꝙ satis hoc dicunt.ll.tacite: licet non expꝛesse et ita seruatur de facto: qꝛ quãdo aliquis adultus minoꝛ.xxv.annis litigat.dať sibi curatoꝛ ad litem.

[a] ¶ Nõ habẽs curatoꝛem.ad de bal.in add. ad spe.in ti.de autoꝛi.ad fi.§. adultus ⁊ in.l. fi.§.finali.et.l. j.j.de bo.que libe.⁊ in.l.pluribus ⁊ in.l.pupillus ⁊ ibi alex.ff.de adj. bere.

Lex.

1 Momentanee iudiciũ. Uides hic plura genera interdictoꝝ. Ideo sciendũ ꝙ nos habemus interdictuꝫ adipiscẽde ꝙ datur illi qui petit possessionẽ rei quã nunꝙ̃ habuit ⁊ datur quoꝝ bonoꝝ vel quorum legatoꝝ pꝛo isto institu.de interdic.§.adipiscende. Aliud est retinende possessio.⁊ datur illi qui serit turbare vt instit.de interdic.§.retinẽde. Aliud est interdictũ recuperãde ⁊ datur illi qui petit possessionẽ de qua per vim directus est vt institu.de interdic.§.recuperãde. Sed aliqui dicunt ꝙ hodie non habet locũ istud interdictũ: qꝛ si tu de possessione alicuius rei me deijcias lꝫ inibi ius habeas perdis eam.j.vnde vi.l.si quis in tantã. Sed dico pꝛout dicit glo.ꝙ non est sublatũ licet admiseris possessionẽ tñ potest augere ad pꝛopꝛietatẽ. Sed hodie loco istoꝝ interdictoꝛum subrogatus ⁊ ita tenet glo.⁊ no.institu. de

2 interdic.§.fi.in fine. ¶ Quero deinde iuxta glo.postraꝫ super verbo quancũꝗ personaꝫ.pone minoꝛ.xxv. annis possidet fundũ egi cõtra eum sine curatoꝛe obtinuit nunquid valet sententia lata videtur ꝙ non: qꝛ licet sit permissum sibi agere sine curatoꝛe non tamẽ defendere ⁊ ideo dicit glo.actio est hoc verum ⁊ videť hic posse tolerari per actionẽ quia quãdo minoꝛ agit super possessione non est mirum si ei permittatur cuꝫ possessio sit vilis ⁊ momẽtanea. Item qꝛ ipse agit ad consequenduꝫ si in casu in quo agitur contra ipsuꝫ minoꝛ non tractat de consequẽdo sed de retinẽdo ⁊ ideo si ipse succũbat amittit possessionẽ. Sed quãdo agit ⁊ non obtinet nõ amittit sed non acquirit ⁊ aliud non est acquirere ⁊ aliud est perdere.ff.que in frau.cre.l.qui aũt. in pꝛincipio.j.de iure codi.l.fina.§.j. ¶ Quid dicendum idem in actiõe qñ agit ⁊ idẽ quãdo cõuenitur qꝺ pꝛobo: qꝛ si permittitur ꝙ est foꝛtius ⁊ id qꝺ est debili' cõcedeť.ff.de ser.expoꝛ. l.qui pacto.de reg.iur.l.qui plus. Sed permittitur minoꝛi ꝙ agat posterioꝛi ergo permittetur ꝙ possit cõueniri cum sit minus ⁊ hoc pꝛobo qꝛ facilius cõceditur minoꝛi defensio ꝙ̃ conuẽtio ⁊ actio vt habes in cõmuni diui.iudi.j.de pꝛedi.milit.l.inter omnes.ff.de re.corũ.l.si pupilloꝛum.in pꝛincipio.ergo cum minoꝛibus permittatur agere permittetur eis vt se possint defendere: quia equiparatur actionem expꝛesse ⁊ rem alienare.ff.de iu. deli.l.ait pretoꝛ.in pꝛinci.⁊ hoc pꝛobo per.l.qꝛ si agatur contra minoꝛem si ipse non defendatur licet sit absens potest permitti actoꝛ in possessionẽ rerum ipsius.ff. ex quibus causis in possessio.ea.l.apud iuli.§.pꝛimo. et.l. in possessionem.ff.de bono.aucto.iudi.possi.l.si minoꝛ. ADDITIO. Pet. hic contra et melius non obstant

iste.ll.

iste.ll.quia loquūtur quo ad sententiā interlocutoriā de
mur.nō quo ad alias vt dicim⁹.ī.eo.l.j.⁊ de illis hic agi-
tur nō ob.prima ratio ꝙ.quia tollit̄ per le.quod fauore
quā alleg.pe.Itē nō ob.scḋa q̄ꝛ loquit̄ in iudicio petito
rio q̄ꝛ in demissorio preterea ⁊ ibi iudiciū agitur cum au
3 ctoritate tu.vel cur.Ray.¶ Itē allegat̄ in.l.ista q̄ꝛ vbi
super certis articulis testes ꝓducunt̄ ꝙ si super alijs ar
ticulis ipsi deponāt ꝙ nō valet eorum dictū qualiter in-
ducitur dico ꝙ sic q̄ꝛ vides ꝙ minoꝛ pōt petere possessio
nē:sed si nolit facere transitū ad petitoriū non pōt et iō
voluit isto modo glo.inducere.l.istā cū dicat ar.ꝯstat.l.
ista ꝙ testes ꝓducūtur sup possessione nō valet deposi-
tio super ꝓprietate ⁊ ꝓ hoc.ff.de questioni.l.diu⁹. Sed
tamē credo ꝙ super istam depositionē ꝓprietatis in foꝛ
metur animus iudicis ꝙ valet.ī.de eden.l.apud quem
⁊ ideo videmus q̄ꝛ quādo agitur ꝓ re ecclesiastica ꝙ iu-
dex secularis licet nō possit cognoscere de ꝓprietate tñ
audire testes super seisina vt melius sibi liqueat de fa-
4 cto.¶ Sed iuxta.l.istā quero nunquid pupillus possit
agere iudicio possessorio vel cōueniri sine tutore ⁊ videt̄
ꝙ nō.q̄ꝛ.l.ista dicit ꝙ per quācunq; possit expediri ⁊ de
bet intelligi de illo q̄ habet verā discretionē vt de adul-
to.Sed pupillus nō habet intellectū ergo non pōt sibi
peruenit iudiciū insti.qui.nō est per.fa.tes.§.j. Sed pu-
pillus ꝙ videt ignorat.ī.de fal.mo.l.j.§.j.Et hoc videt̄
dicere.ff.de mune.⁊ ho.l.vt gradatim.§.sꝫ si lege.ff.de
ritu nup.l.quāq; in gnāli sermone quedā excipiunt̄.ff.
de seruitu.l.si cu.ff.de pig.l.obligatiōe gnāli: ergo di-
cam ꝙ non habet locū in pupillo ⁊ hoc videt̄ ꝓbari per
finē legis cū dicitur cum curatoꝛ rectius debuit expedi-
ri⁊c.q̄ꝛ adultis regulariter dātur cura.nō pupillo. AD
DITIO.glo.contra et verius arg.preee.l.aper.Ray.
¶ Quid dicendū.dico ꝙ etiā in pupillo intelligit q̄ꝛ cū
loquatur indistincte intelligam eam ꝯm suā materiā.⁊
ideo cū loquat̄ in materiā pupilloꝝ etiā adultoꝝ intel
ligam eā de ipsis:q̄ꝛ sermones sunt intelligēdi ꝯm mate
riam.ff.de condit.⁊ demō.l.quib⁹ dieb⁹.§.dñs.ff.loc.et
cōduc.l.si vno anno.§.j.⁊ ꝓ hoc.l.q̄ꝛ defect⁹ ꝑsone sup-
pletur per presentiā iudicis.ī.qui admittā.ad bo.poss.l.
bonoꝝ.⁊ ideo dicam.l.istā loqui in pupillo sed intelligo
ꝙ tamē sit maioꝛ infante in minoꝛe nō hꝫ locū.ī.de iure
5 deli.l.potuit institu.de inuti.stipu.§.pupillus.¶ Item
quero nūquid pupillus iuret de calūnia.videt̄ ꝙ nō:q̄ꝛ
legitima persona iurat de calūnia.ī.de iura.calūnioso.
l.iij.§.quod obseruari si ipse pupill⁹ nō habet legitimā
personā vt hic.ergo nō dꝫ iurare arg.ff.si vsufruc.pe.de
iurisdi.om.iudi.l.ij.Et ꝓ hoc specialiter.ff.de li.causa.l.
fina.in prin.ADDITIO.contra.ī.de iur.calū.l.iij.§.
6 qd̄ obseruari.¶ Sed nūquid vt ꝓcuratoꝛ alteri⁹ posset
interuenire ⁊ sic facio dubiū.scḋa casus positiōe ⁊ di-
cit glo.ꝙ nō.ī.de procurato.l.alienā.de postu.l.j.§.se-
xum.Credo ꝙ possit esse ꝓcuratoꝛ. nec hoc volebat gl.
reprobare q̄ꝛ dicebat̄ nō posse esse per se.ar.ff.de instit.
acti.l.j.§.j.⁊ de extra.l.j.§.parui.de mino.l.cū māda-
to.⁊ ꝓ hoc q̄ꝛ si ꝑmittat̄ noīe suo ⁊ noīe alieno mīto ma
7 gis ꝑmittet̄.ff.de in ius voc.l.q̄sitū. ¶ Sed nūqd hꝫ lo
cum in possessorijs que habent mixtā causam possessio
nis.ff.de aqua quoti.⁊ esti.l.j.in fin.dico ꝙ non vt hic
in secūdo dicto ⁊ nō ob.si dicas ꝙ fuit sepata q̄ꝛ ꝑpon-
derat causa ꝓprietatis.ff.de statu ho.l.querit̄.ff.de an.
8 le.l.⁊ si non sint.§.perueniamus.¶ Sed nūquid pote-
rit recōueniri sine curatore sup ꝓprietate ⁊ videt̄ casus
in fi.ꝙ nō sed loquit̄ dum est finitū.Et videtur ꝙ possit
arg.ff.de iudi.l.qui nō cogitur.arg.ī.de sen.⁊ inter.om.
iudi.l.cum papinianus.⁊ aut̄.⁊ consequēter dico cōtra
quia hoc permittit̄ in possessorio cōtra ius cōmune. er-
go restringit recōuentio arg.ff.de acquirē.re.domi.l.in
agris.⁊ reprobat̄ q̄ꝛ legatarius non recōuenit̄ vbi spe-
cialiter est sibi permissum vt agat.ff.de iudi.l.ij.§.sed si
agam.Sed an restituat̄ in tali mouet̄ hic.ī.ḋ monopo.
l.vna. Ego non reportaui istas duas questiones quia
oportuit me absentare ꝓpter principiū ioānis laurētij.
Sed abstraxi de reportatiōibus socij mei quare nescio.

si est bene reportatū ⁊ ista fuit prima lectio quā legit do
ctoꝛ noster petrus natalis.et illa die fui bacchalarius.

¶ Ut nemo inuitus agere vel accusare cogat̄. Rubri.

1 Inuitus.Pone quidā scolaris erat obliga-
tus cuidā mercatoꝛi in.c.⁊ dedit duos scho
lares fideiussores deiñ pricipalis debitoꝛ re
cessit ⁊ misit pecuniā quā debebat illi credi-
toꝛi ⁊ misit eā vni ex fideiussoꝛib⁹ mercatoꝛ
vult agere cōtra illū qui non habet pecuniā op.schola-
ris ꝙ agat primo cōtra illū cui est missa pecunia: quero
nunquid possit eum cōpellere de agēdo primo ꝯtra illū
qui ꝑmo habuit pecuniā videt̄ ꝙ nō per.l.istā gl.no.cō
trariū.ff.cōmo.l.vnde querit̄.⁊ pro ea facit text⁹ q̄ꝛ vbi
nō sunt plures socij ⁊ vnus habet pecuniā cōtra illū dꝫ
agi nō cōtra alios.ff.ꝓ socio.l.actiōe.§.si cōis pecunia
2 ff.loc.⁊ cōduc.l.cū in plures.§.j.¶ Sꝫ oppono ad istū
tractatū ꝙ q̄s inuitus possit agere q̄ꝛ si testamēto debe
ant̄ stichus ⁊ pāphilus ⁊ testatoꝛ legauit mihi stichū pos
sum agere cōtra heredē cōditione incerti.ff.de leg.j.l.si
sic.§.vult ⁊.ff.loc.⁊ cōduc.l.si merces.§.ij.⁊ eodē titu.l.
cum in plures.§.j. ¶ Quid dicendū dico id quod dicit̄
ꝙ nemo inuitus cōpellat̄ agere intelligit̄ vt ex hoc vtili-
tatem ipse consequat̄ sed ꝓpter vtilitatē alterius ego
cōpelloꝛ agere quādo est sufficiēs ratio vt.l.contra ale-
ga.⁊ sic loquitur.l.cum in plures.

¶ De ordine iudiciorum. Rubrica.

1 Adire preside. Si queras nūquid lata sentē-
tia super principali parat ꝑiudiciū sup inci
denti sic distin. q̄ꝛ aut sup principali q̄stione
inquiritur summarie ⁊ tūc ꝓnūciatio facta
sup principali nō parit ꝑiudiciū sup inciden
ti vt si petā alimēta tanq̄ a patre ⁊ adiudicent̄ mihi nō
propter hoc ꝑsumet̄ ꝙ ego sum fili⁹.ff.de his q̄ sunt sui
vel alie.iur.l.si iudex.ff.de li.agno.l.si q̄s a liberis.§.si-
ue parēs.⁊ est ratio q̄ꝛ summaria inq̄sitio nō pōt ꝑiudi
cium gnāre sup hoc q̄ indiget magno examine.ar.ff.de
vul.⁊ pu.l.ex pupillari.ff.de iu.codi.l.ꝑ manus.ff.de iu-
di.l.ꝑ minorē. Sed cū alimētoꝝ est leuioꝛ ⁊ causa filia-
tionis est ardua.⁊ ideo ꝓnūciatio sup alimētis nō pre-
iudicat sup filiatiōe aut sup principali q̄stiōe ꝓcedit̄ cū
plena cause cognitiōe.⁊ tūc aut alr̄ principalis pronun
ciatio nō posset hr̄e effectū nisi ꝓnunciaret̄ sup incidēti
tūc dico ꝙ ꝓnūciatio sup principali videt̄ pronūciatum
sup incidēdi ⁊ ꝑiudicatū in eo vt pōt determinari in ter
minis nostre.l. Si pero hereditatē patris tanq̄ fili⁹ tu
dicis ꝙ ego sum seruus iudex ꝓnūciat me heredē certe
post nō admitteris ad ꝓbationē seruitutis q̄ꝛ nullo mō
possūt esse heres:nec sū liber de oꝛ.cogni.l.ij.in fi.⁊.ff.
de excep.rei iudi.l.duob⁹.aut als̄ diffinitio principalis
posset hr̄e effectū lꝫ nō pronūciaret̄ sup incidēti et tunc
aut in ꝓnūciatiōe principali est factā reprobatio incidē
tis:tūc dico ꝙ ꝑiudicat̄ sup incidēti. Si aūt nō sit facta
mētio reprobatiōis nō parit ꝑiudiciū sup incidēti vt si pe
to a te.c.⁊ tu dicis ꝙ debeo tibi alia.c.⁊ post iudex pro-
nunciauit cōpensationē nō pōt postea agere. Si autē
non reprobauit cōpensatio pōt postea agere.ff.de com
pen.l.qḋ in diē.§.j.ff.de cōtra.iudi.tu.l.j.§.quid ergo.
2 ff.de nego.gest.l.sin autē.§.fina. ¶ Postea vides diffe
rentiam quam ponit Io.q̄ꝛ dicit ꝙ sup emergenti que-
stione debet pronunciari. Sed super incidēti non istud
videtur cōtra omnem rationē q̄ꝛ magis debet sufficere
principale cum eo qḋ est sibi cōiunctū q̄ ad id quod est
ab eo separatū vt in pacto statim apposito in ꝯtru q̄ꝛ ex
eo pōt agi nō tñ ex interuallo.ff.de pact.iurisgentiū.§.
quinimo.⁊.ff.si cer.pe.l.lecta.§.dicebāt. Sed q̄stiones
emergētes oꝛiunt̄ a lite ⁊ icidētes sunt separate querit̄
quare magis videtur ꝙ debeat pronūciari sup emergē-
3 tibus ⁊ ideo ego non curo de ista distin. ¶ Sed si que-
ras an super incidētibus vel emergentibus sit pronun-
ciandū dico aut talis incidens vel emergēs suspēdit co-
gnitionē principalis ⁊ tunc sup tali questione emergēti
vel incidēti est pronunciandū.vt si agā contra te ⁊ dicā
me habere instrumentum in anglia et peto dilationem

longam iuxta.l.j.de dilat.l.j.z pars opponit q non de-beo habere dilationē dico q sup tali questione est pro-nunciandū.j.de dilatio.l.a procedente z idem dico pro incidentibus qui habent vetustiorem casum q̄ lis.ff.de preuari.l.iij.q2 si agam contra te et dicam te preuarica-torem z tu dices te esse absolutum tunc certe est pronū-ciandum super hoc quia quando dicis te esse absolutuz suspendit hoc cognitionē principalez.ff.de li.causa.l.li-beris.§.finali.z.ff.de preuarica.l.iij.eodē modo potest intelligi.j.ad.l.iul.de adul.l.quoniā alexandrū. aut iste questiones non suspendunt cognitionē cause principa-lis z tunc an illa questio incidēs prestat iuuamen super. principali diffinitione tunc dico q super ista questione incidenti est pronunciandū expresse vel saltim recitādo per modū cause verbi gratia. ego dicebā me lesum in ali quo contractu petebaz me restitui tanq̄ minorē aduer-sarius dicit q ego sum maior ego probaui me minorem certe q2 istud prestat iuuamen in principali ideo primo pronunciabitur super isto incidenti z est tex.ff.de mino. l.intra vtile vel est pronunciandū z tutius recitādo per modū cause z est tutior modus pronunciandi vt potest poni exemplū in casu.l.alle.de minori.l.intra vtile z de-bet sic iudex dicere q2 constat nobis actorem fore mino rem tēpore contractus celebrati ideo pronunciauimus ipsum restituendū z q sic debeat fieri probant hoc iura ff.solu.matri.l.viro atq3 vxore q2 ibi fuit matrimonium solutū inter titium et bertā culpa cuiuslibet z so.ma.mu-lier repetebat dotē vir opponebat de adulterio et post ipse vir petebat ab ea dos.propter nup.mulier oppone-bat q ipse cōsentiat in adulterio cōmisso p eam q2 fue-rat leuo et iste sunt questiōes incidentes et pnunciatur super eis vt.l.alle.so.ma.l.viro atq3 vxore z eodem mo-do poni exemplum in.l.ff.de iure fis.l.ij.§.senatus et.S. de iudic.l.properandū.§.illo proculdubio.Si autez in-cidens questio non prestat iuuamē in diffinitione nego cij principalis tunc est pronunciandū de principali nec est in incidenti aliqua mētio faciēda vt potest poni exē-plum in.l.ista q2 iudex pronunciat istum heredē si pro-bet se filiū non est facienda mentio isto incidenti vt hoc z.j.de or.cogni.l.ij.Sed in casu in quo poterat incidēs aliquod adminiculū tunc dico q esset facienda mentio de ipso.ff.de iudi.l.non idcirco.§.primo.vt si petas he-reditatē et probes me seruuz debet iudex pronunciare isto modo q2 cōstat nobis zc.dico ab impetitione absol uo reum istū z iste traditur in.l.alle.ff.de iudic.l.non id-circo.§.j.cum ibi no.sed certe.l.nostra z in.l.ij.de or.co-gni.incidens prestat adminiculū in principali sic et ibi: z ideo teneas solū q hic no.pet.z hoc sentit io.mo.extra de de.l.cupientes.§.ad premissa lib.vj.z tangit archid. de lit.contesta.c.j.eo.li.Ray.

De litis contestatione. Rubrica.

Eo. Circa.l.istam z eius materiā quero quid est litis contestatio[a] littera ista videt dicere q est narratio facti z sub-secuta respōsio vt hic z.S.de iudicijs.l. rem non nouā.§.patroni de iura. calū. l.ij.in principio: quidā reprehēdūt hoc q2 dicunt q litis contesta. non est nar-ratio facti z subsecuta responsio sed est effectus z causa talis narratio facti z responsio litis cōtestatiōe: et ideo aliud est litis contestatio.z aliud est narratio facti z respō sio sicut aliud est causa et aliud est causatū.ff.de pigno. actio.l.si cōuenerit.§.si quis cauerit. Or istud pōt susti-neri q narratio facti z subsecuta respōsio sit lis contest. sicut coniuncta non autē q lz per se z q hoc sit verū pro bo q2 in stipulatiōe requirit interrogatio precedēs z re spōsio subsecuta de verbo.obliga.l.j. z insti.de verborū 2 oblig.§.j.Quid est ergo stipulatio: dicit tex. q est ver-borum conceptio qua quis daturū vel facturuz pmittit ff.de verbo.oblig.l.v.§.stipulatio. sic etiā dicā in propo sito q litis contesta.nihil aliud sit q̄ verborū conceptio per facti narrationē post subsecuta respōsiōe. Sed que ro numquid si ex parte rei respōdeatur facto cōtento in libello z negetur falsum an fiat litis cōtest.declaro in li-bello duo sunt facti narratio z legit ima cōclusio z quod factū debeat narrari in libello probat.ff.de transact.l. vt responsum.j.de impube.z alijs substi.l.precib.de iu. do.impe.l.j.Item debet interuenire conclusio q petat reū condēnari ad petitionez actoris q2 sm petita iudex procedere debet.j.de fideicō.li.l.fi.ff.de dā.infe.l.iiij.§. hoc autē.ff.cōi diui.l.vbi fundus. Numquid ergo suffi-cit ad litē contesta.si reus dicat nego narrata zc. Dicūt quidā q non q2 qualis est interrogatio talis debet esse respōsio.ff.de inter.actio.l.si defensor.§.j.insti.d inuti. stipul.§.j.Ergo videt q requirat facti respōsio z q re-spondeat cōclusioni vt dicēdo ita si vult reus negare q dicat nego factū vt narrat dicēdo petita fieri non debe-re z sic ponit quotidie in respōsione libellorū z pro hoc ff.de flu.l.j.§.idē labeo z ne quis in flu.pu.l.vna.§.sunt qui putant pter quod dicit lex q qn reus probat exce ptionem recte postulat se absolui.j.de prescrip.lō.tēpo. 3 l.emptor in fi. Quid dicendū credo q illud nō sit ne-cesse licet sit in vsu modernorū q illud q dicitur dico pe tita fieri non debere est ex supabundātia non ex necessi tate vt patet per.l.istam z.S.de iudi.l.rem non nouā.§. patroni z.S.de iura.calū.l.ij.§.j.Et q non sit necesse re spondere cōclusioni pbat: q2 illa cōclusio respōdet ex fa cto z ideo si facti narratio destruat z cōclusio destruet: q2 destructis principijs zc.aut.de nō ali.§.si min.coll. ij.ff.quod vi aut clam.l.nam origo. z ideo cū sit iuris cō clusio non est respondendū.S.de iura. calū.l.ij.§. quod obseruari ad quod.ff.de pbat.l.ab ea parte z p hoc ra-tio iurium dicentiū q si actor non probauerit licet reus nihil prestiterit debet absolui.S.de eden.l.qui accusare. z ideo dico q illa verba nō sunt necessitatis sz illa est ve ra lit.cōtesta.nec est respōsum petitioni actoris cōgrue sed pone q primo respōdet reus q̄ actor tradat libel-lum nūquid est recta litiscōtesta. vbi pone petebā centū a te dixisti q formarē libellū cum vellē tradere libellū tu dixisti ofic iudex nihil debeo isti istud fuit scriptum post actor tradidit libellū nūquid est recta facta litis cōtest. videtur q sic:cū appareat de effectu arg.ff.de sol.l.nec cū ordo.ff.de pecu.l. quidā z dicit textus si sine respon sione aliquis respondeat videtur recta responsio.ff.de inter.actio.l.si sine p quā videt hoc determinari. Quid dicendū. Credo contra cum litis cōtest.sit actus multū solēnis.ff.de actio.z obliga.l.constitutionib.ff.de fide iusso.z nomi.z here.tu.l.viri.in fi. z ideo cū ordo sit tra-ditus litē contestādi dico q si aliud omittatur nō valet vel si peruertat ordo vt habemus in stipulatione puer-sa primo sit respōsio q̄ interrogatio q non habet.ff.de verbo.obliga.l.j.§.j.de vsuris.l.j.ff.de consti.pec.l.j.§. cum qui.et p hoc nos habemus alibi pupillari instit.q primo dz fieri institutio z post substitutio z si ordo puer tatur nihil valet.ff.de vul.z pu.l.ij.§.prius. z ideo videt q ordo prius impediat litē cōtesta.nec ob.iura alleg.q2 loquunt in casib vbi nō requirit tanta solēnitas. AD-DITIO.z est casus.j.de sen.et interlo.om.iu.prolatā. 4 Ray. Sed pone actor tradit libellū suū reus propo nit exceptiones declaratorias dicendo me fore respon-dendū libello actor fecit aliquas positiones z in vna ap posuit factum de quo agebat reus respōdit illi petitio-ni z fuit negata per eū nunquid est lis cōtest.verbi gra-tia. Pone in terminis cū tu morares albie feci te citari in villa dicendo in libello q mutuauerā tibi centū z pe-tebam te in illis centū condēnari tu dicebas q non con traxisti in ciuitate quare hic non tenebaris respōdere. deinde feci vnam positionē in qua dicebā pono z propo no q ego mutuaui tibi centū in ciuitate tholose re. ne-gat nunquid est recte lis cōtesta.vt possit ferri sentētia canoniste dicūt q p positiōes z respōsiones nō sit litis contesta.extra de elect.ca.dudū et istud videt probari p. rationē iurium q2 litiscōtesta.debet fieri ex certo propo sito: z ideo quando quis non habet animū litē contest. non cōtestatur lis vt hic not.in glo.z ideo quando reus negat factū in positione nō videt lis cōtest.q2 ad illū fi-nem faciebat

a ¶Quid est 1 litis contesta-tio.Adde aliā diffinitionem positā p scrib. in.ca.j.extra d litiscont.et.c. dudum.el.ij.ex tra de iura ca-lum.Et dic q est principalis negocij apud iudicem com-petentem fa-cti narratio et ad eam secuta rnsio ita diffi-niunt doct.c. cum causam d dolo.z contu. et spe.in ti.de litiscont.§.j.z ibi olo io.and. in addi.et in alleg.c.j.in no uel.post prin.

nem faciebat vt factū declararet: qꝛ si esset lis cōtest. cō trarium fieret eius rei quē cogitat ꝙ non debet fieri. ff. de cōdi. ⁊ demō. l. cū tale in fi. ⁊ ꝓ hoc qꝛ vbi aliquis atti git hereditatē in qua est institut⁹ videt̄ adire. ff. de acq̄. heredi. l. si quis extraneus ⁊ eodē ti. legerit. §. de iure de li. l. qꝛ. Pone titius erat mihi substitutus dedit mihi. c. vt sibi dimitterē hereditatē recepi nunq̄d videtur adire hereditatē recipiēdo. c. non qꝛ contrariū agebā de acq̄. heredi. l. fuit questionis. ꝓpter ꝙ dico ꝙ nō videt̄ litem contesta. hoc ꝓbo qꝛ dicit tex. ꝙ si hodie detur libellus infra. xx. dies debet respōderi ⁊ nō per artes seu machi nationes aliquorū quibus antiquitus vtebātur. et ideo fit litiscontest. in aut. de exhi. ⁊ introducen. reis. §. illud. v. colla. ⁊ ꝓ hoc qꝛ positio simplex non concludit et ideo si negetur non videt̄ lis contest. cū non sit cōclusio quia non potest ꝓcedi aliqua condēnatio vel absolutio. vnū tū dicerē ꝙ qū libellus est formatus ⁊ ex eo cōcludit̄ et postea actor dicit ⁊ i vna positiōe ego pono illud ꝙ nar raui in libello tunc videt̄ lis ꝯtest. qꝛ illa positio se refert ad libellū ⁊ ideo illa negata videt̄ factū negari ⁊ ꝑ cōse quens litiscōtest. arg. J. de eden. aut. si quis aliquo docu 5 mento ⁊ istud est cōtra opinionē canonistarū. ¶ Sed quero nunq̄d ꝑ ꝯfessionē fiat litiscōtest. glo. fuit in opi. ꝙ si ego dicā corā iudice tu debes mihi. c. et tu cōfiteris non videt̄ lis contest. sed dabit̄ tibi tēpus ad soluendus per iudicē. ff. de iudi. l. si debitori. sed quādo ego dicā in libello tu debes mihi. c. ⁊ tu cōfiteris videt̄ lis cōtest. ita no. hic ⁊. J. de bo. que li. l. vltima. §. necessitatē. ia. est con tra opi. ꝙ per confessionez lis non cōtest. qꝛ lis est inter aliquos contētio. ff. de ope. no. nun. l. j. §. item queritur. ff. de procur. l. licet. §. si plures qꝛ quādo aliqui concor dant inter eos nō potest dici contētio. Sed qū ego do libellū cōtra te ⁊ tu cōfiteris non est cōtentio et sic talis cōfessio nō inducit litiscōtest. imo potius inducit finem litibus. ff. de condi. ⁊ demō. l. cum tale ⁊ ꝓ parte sua est tex. ff. de procu. l. si reus vbi si dicit̄ ꝙ si actor constituat procuratorē cōtra reū ipse procu. pōt agere nō recipere solutionē. ff. ꝺ sol. l. iā hoc iure. Pone ergo dicit. l. ꝙ re⁹ vult soluere procura. vult agere nunquid cōpellet̄ litiga re dicit tex. ꝙ nō est equū ꝙ alis cōpellatur litez subire postꝙ est parat⁹ soluere. ff. iudi. sol. l. iudicatū solui. Itē per hoc tex. alius. ff. de leg. i. l. si domus. §. in pecunia. et est recte tex. cōtra opinionē glo. ⁊ posset respōderi ad. l. allega. qꝛ ibi libellus nō erat oblatus sed tex. dicit ꝙ si li bellus sit datus ⁊ reus vult soluere ꝙ liberat̄ a cōtesta. litis. aut. de exhi. ⁊ intro. re. v. colla. §. sancim⁹. ⁊ iste tex. magis facit ꝓ iac. ꝙ tex. quē ego sciā. Quid dicēdū. Cre do glo. verā ſm ꝙ intelligebat̄ ⁊ dico ꝙ si libello oblato per actorē dicat reus ego nolo litigare sed volo soluere tunc dico ꝙ nō cōtest. lis cum nō habeat animū litigan di. ff. de iurisdi. omniū iudi. l. per errorē. ff. de iudic. l. ij. ⁊ in hoc casu dico ꝙ lis non cōtesta. Sed recte loquūtur iura als. ADDITIO. dicta. l. si reus. §. in pecunia. et §. sancimus. Si autē libellus sit datus ⁊ reus dicat ego cōfiteor debitū ⁊ non dicat ego volo litigare tunc: dico ꝙ lis cōtest. videtur: sed non ob. ratio facta quādo dicis ꝙ cōfessio inducit concordiā ⁊ sic non debet litē induce re dico ꝙ cōfessio ꝓ tāto habet̄ vt ferat̄ sentētia statim ff. ad. l. acquil. l. proinde. §. notandū. ff. de cōfessis. l. iul. ⁊ l. qui stichuz. ⁊ ideo qū actor petit. c. ⁊ reus negat tūc quilibet consentit in iudicē vt dicat ius ⁊ ferat sententiā ⁊ ideo cū nullus possit negare quin in cōfessione sit con sensus magis ꝙ in negatiōe dicā ꝙ per talē cōfessionē lis cōtestatur. ⁊ hoc probo qꝛ actio familie hercisc. dat̄ inter coheredes volētes diuidere ⁊ in libello quilibet di cet se heredē ⁊ volentē diuidere qꝛ si vnus negaret aliū heredē non haberet locū illa actio familie herci. ⁊ tamē ibi lis cōtestat̄. ff. fami. her. l. ⁊ post litē. ⁊ tū est ꝯsensus vtriusq;. ff. de iudi. l. in trib⁹ cū. l. seq. qꝛ aliter lis non cō testaretur nec daret̄ illa actio ⁊ ꝓ hoc habeo. l. qꝛ si tra do pignora debitori videor agnoscere debitum et ꝙ sit ꝙ agnitio debitoris operet̄ litiscontesta. J. de prescript. xxx. vel. xl. annorū. l. cum notissimi. §. imo illud. Item de hoc habeo. l. si subtiliter attēdatur. pone ꝙ peto a te. c. tu deferis mihi iuramentū ego iuro ꝙ mihi debētur illa c. nunquid est lis ꝯtesta. textus dicit ꝙ sic: ⁊ est ratio qꝛ tu videris cōfiteri qū ego iuraui ⁊ ideo lis contestat̄ et sic reputo casuz de iure iur. l. nā ⁊ postea. §. hijs qui. ⁊ l. 6 tutor l si. ff. de iudi. sꝫ ⁊ si restituat̄. §. hijs q̄b⁹. ¶ Dein de quero nūquid si reus protestet̄ per hec verba dici re us ego sum nimis loquax sꝫ protestor ꝙ si ego ꝓferam aliqua que sapiāt naturā lit. contest. ꝙ non habeat̄ lis contest. deinde dicat ꝙ negat factū quero nūquid sit lis contest. Dr glo. dicit hic ꝙ ista ꝓtestatio impedit litē cō testatā. ff. quib. mo. pig. vel ypo. soluit̄. l. si debitor. Sꝫ videtur cōtra qꝛ protestatio videtur tolli per factū con a trariū ᵃ vt in talibus actibus vltimū attendere debem⁹ ff. de manumis. testa. l. stichus nā ꝑ factū cōtrariū a pri mo recedit̄. ff. loc. et cōduc. l. cū in plures. §. locator hor rei ad qō. ff. de acquirē. here. l. si seruū quis. §. pretor ait vnde magis debet attendi factuz ꝙ verba inania vt di cit. l. sunt aliqui qui habēt verba sapientis sꝫ facta furio si. ff. de tuto. ⁊ cura. datis ab his. l. que in ea causa. §. di uus. ¶ Quid dicendū dico vt gl. dicit ꝙ impedit̄ litiscō testatio per talē testationē qꝛ ꝓtestatio impedit animū ⁊ cōtestatio litis nō pōt fieri sine animo in aut. de exhi. ⁊ inter. reis. v. colla. §. sancimus. Item qꝛ verba ꝓceden tia tollāt sequētia. ff. de leg. j. l. si quis in prin. ⁊ l. si mihi ⁊. §. qui legatis. ⁊ l. si ita scriptū. ⁊ pro hoc de nego. gest. l. nesennius cū. l. ꝯsueta. ff. qui satisda. cogā. l. fideiussor. in prin. ff. nau. cau. sta. l. vlti. §. ꝑ. ista ergo ꝓtestatio im 7 pedit litiscōtest. ¶ Sic habeo in institutiōe heredis q̄ sic protestat̄. ff. de acqui. heredi. l. qui in aliena. §. si als incipit eum qui metu verborū ⁊ istud precipue dicerē qū statim post protestationez dicit illa verba qꝛ nō videtur a protestatiōe recessisse. ff. de cōdi. ⁊ demō. l. tuā ad ea. si autē post interuallū ipse diceret verba sapiētia litiscō. Si nō apponat aliquē ꝓtestationē vt fori declinatoriā vel alterā tunc videt̄ litē contestari cū iusta causa nō sit proposita. ff. soluto matri. l. dotē. ff. de condi. et demō. l. non ad ea. ADDITIO. teneas indistincte cū glo. nec ob. l. non ad ea qꝛ ibi nō precessit ꝓpria volūtas deroga toria vltimo als etiā ibi secus esset vt. ff. ꝺ leg. j. l. si mihi ⁊ tibi. §. finali. ⁊ de lega. iij. l. si quis in princi. testi. Ray. ¶ Sed pone reus dicit ita protestor ꝙ si dicerē verba aliqua sapiētia litis cōtesta. nolo habere litē pro cōtest. ⁊ tunc actor ꝓtestatus fuit contrariū ꝙ si diceret aliqua verba apta ad litē contestandā ꝙ lis sit ⁊ habeat̄ ꝓ con testata nunquid per talē protestationē factā per actorē tollitur ꝓtestatio rei ⁊ illud idē quero si iudex fecit talē protestationē cōtra reum. Opinio fuit aliquoꝝ ꝙ prote statio actoris si incōtinēti fuit apposita ꝙ repellat pro testationē rei ⁊ fundāt se per. l. ff. qō vi aut clam. l. q̄ ali ter. § si quis cū denunciasset. Item qꝛ presumptio tollit presumptionē. ff. de ritu nup. l. nō solet. §. de vno et pro hoc. l. mulier denūciat viro vt custodiat eam qꝛ ꝓgnans est vir protestat̄ contrariū: nunquid valet certe. ff. de li. ag. l. j. §. ij. ⁊ ꝓ hoc. ff. nau. cau. sta. l. vlt. ⁊. ff. ad mace. l. si filius. ¶ Quid dicendū dico contrariū in hoc pācto qꝛ quādo dicit̄ ꝙ ꝓtestatio vltima tollit. primā vero est qū per primā debeat obligari ille qui vltimo ꝓtestauit ⁊ iō cum vltimū obligat̄ ex prima vltima tollit eam. Sed in casu nostro qū facio ꝓtestationē vt lis nō cōtestat̄ pro testor vt ego nō obliger. ideo ꝓtestatio valet licet tu in contrariū protesteris qꝛ per tuā protestationē ego nō obligor. argu. de heredi. insti. l. cum proponas. et. ff. de iudi. l. ij. §. j. de auc. tuto. l. j. in fine. ⁊ istud pōt declarari in exēplo. l. allega. si debitor. in glo. qū creditor ꝓmittit debitori vt vēdat pignus saluo iure et debitor ꝓtestat̄ in contrariū non pōt fieri ꝙ ego perdo ius meū et ideo sic dicā in ꝓposito ad iura que dicūt ꝙ vltima ꝓtestatio tollit primā intelligunt̄ quādo ille cōtra quē ꝓtestabat̄ debebat statim obligari. ADDITIO. quod nō videt̄ verum per. l. aut qui aliter. §. si quis cum vir. secūda pro testatio tollit primā ⁊ tamē per primā non ꝓtestās non erat futurus obligatus sed dic vt dixi. ff. de no. ope. nū.

a ¶ Per factū cōtrariū. Add bar. ⁊ scrib. in. l. nō solum. §. morte. ff. de ope. no. nūcia. et in. l. pacta nouissima. ꝺ. ꝺ pact. ⁊ ibi bar. bal. et moder. eundez bar. et bal. in. l. itē qꝛ. ff. eo. de pact. ⁊ in. l j. ꝺ. de litis cont. et in. l. tci. cis. §. pena. ff. de verbo. ob. bar. in. l. ꝑ he rede. §. papi nianus et in. l. q̄ aliena. §. si. vbi ēt moder. ff. de acqui. he re. bald. in. l. j. col. iiij. J. ꝺ his que pene no. io. and. io. ꝺ li gna. et io. mo na. in. c. cuma na de elect. et in regula i ge nere. li. vj. ⁊ fe li. post ꝑ amor. et alios doct. in. c. cū m. Fer rariensis. xxv. ꝺū. scias tamē vnū casum ex tra de cōsti.

9 l.j.in prin. Ray. ¶ Sed quid erit qn iudex prestatur q talis protestatio valeat ne p cum retardet processus num quid lis habet pro cõtesta. si reus neget factu: videt q non qz illõ qõ iudex reijcit habet pro nullo. ff. de cõpe. l. quod in dic. §. j. de nego. gest. l. si autẽ. Quid dicendũ. dico q in hoc casu qn iudex repellit talẽ protestationez non qz vbi viribus scripture non cõtestat nõ valet talis litio cõtest. ff. de iudic. l. ij. §. j. z ideo dico q lis in hoc ca su non habet p cõtestata z si tu dicas q reus semper fa ciet talem ptestationẽ z sic nunq erit lit. ptestatio dico remedia apponẽtur qz iudex imponet sibi mulctã si non vult ptestari. ff. de vẽ. inspi. l. j. §. quid ergo. ff. si quis ius di. non obtẽ. l. j. vl poterit eũ iudex mittere in pos. bo. in contumaciã z nihilominus poterit reo mulctã indicere si tanta sit eius cõtumacia: sz nõ cõpelleret expresse reũ a ad litẽ contestandã qz non valeret. ADDITIO. Ja. de are. hic cõtra z verius vt scripsi in lectu. et probat. ff. qõ fal. tu. auc. l. interdũ. nõ ob. dicta. l. ij. §. j. ff. de iud. qz ibi 10 nõ suus iudex hic suus. vt no. d. l. interdũ. ¶ Sz pone petebã. c. a titio q ipe debebat mihi ipe dicat tumẽtiris. nũqd p talia verba opprobriosa videt lis cõtesta: vide tur q nõ qz legibus non cõuitijs est certandũ. ff. de po stul. l. quisquis. §. j. et ideo dico q p non facto istud ha beatur. S. de sac. sanc. eccle. l. iubem. Itẽ qõ calore ira cundie dicit pro nõ dicto habetur. ff. de reg. iur. l. qõ ca lore. ff. de repu. l. iij. z p hoc q nõ sit effectus litẽ conte stãdi qz si dicat testator tali titio latroni ribaldo lego. c. non videt legatũ. ff. de leg. j. l. turpia. §. j. ¶ Quid dicen dum vere dicerẽ q lis habeat pro cõtesta. et hoc voluit dicere glo. hic posita cũ dicit non est verũ vel simile. et p hoc. ff. de procur. l. que oia. z repello. l. turpia qz vbi ver ba illa repelluntur qn sunt resistẽtia z cõtraria actui de quo agitur. Sed qn cõcordãt actui de quo agit non vi tiant actũ. z ideo non ob. l. turpia qz ibi verba illa aufe runt legatũ cum sint cõtraria legato: sed qn concordãt cum actu non viciãt actũ vt si dicat testator talem filiuz meũ latronẽ veneficũ exheredo valet optime exhereda tio: sic in opposito cũ peto a te. c. z tu dicis mẽtiris habe tur lis p cõtestata: qz verba opprobriosa cõcordãt cum actu de quo agit. ADDITIO. vt. ff. de li. z postu. l. iij. in prin. z adde aliqua q no. g. j. eo. in aut. offerat. Ray.

Autentica.

1 Offeratur. Si queras vtrũ iudices possint a partibus salariũ recipere: Distingue aut lo quimur in iudicib delegatis et dico q psit recipe salariũ a parte in aut. de iudi. vj. col la. §. ne autez labor. z idem dico in arbitro q põt recipere salariũ a partibus. j. de propri. sacro. scri. l. in sacris. lib. xij. z. j. de castrẽ. z ministe. co. li. j. ãte oia. z idez i arbitratore. ff. fini. reg. l. uñ. §. ij. ff. si mẽ. fal. modũ l. ij. aut loquimur in ordinarijs iudicib z tũc aut sunt iu dices ordinarij nõ habẽtes territoriũ vt magistri offi ciorum: z tũc talis põt recipere salariuz a partibus. j. de propri. sacro. scri. li. xij. l. in sacris. §. ij. z de principi. agen. in re. l. fi. z põt eẽ ratio ne labor coz sit sine mercede aut iudices habẽt certũ territoriũ vt preses puincie et tunc aut salariũ suscipiũt a publico z tunc debẽt esse illo con tenti z istud iurãt puincie ne plus recipiãt in aut. iusiu ran. quod presta. ab his qui admini. susci. z vt iudic. sine quoquo suf. §. cogitatione. z. §. festinabũt. colla. ij. z hoc veruz nõ esculentũ z poculentũ q possit paucis diebus cõsumi. ff. de offi. procõ. l. solent. ff. de offi. presi. l. plebi scita. Si autẽ non hñt a publico salariũ possunt recipe re a partibus in aut. scriptũ. exemplar circa mediũ. col 2 la. ij. cum ibi no. in glo. ¶ Itez quero nunqd dilationẽ b istorũ. xx. dierũ possit iudex abbreuiare. Ja. dicit q vbi dilatio datur a. l. nõ põt iudex abbreuiare nisi in. l. hoc reperiatur expressum. ff. de iudic. l. peremptoriũ. §. j. Si autẽ expressum nõ reperiat q possit abbreuiare z dila tio sit statuta a. l. non põt iudex abbreuiare vt hic. z hoc verũ de iure: sed tñ de cõsuetudine põt iudex abbreuiare. Quid ergo dicendũ. Dy. dicit sic: aut dilatio datur a iu re nõ expresso vel tacito ministerio iudicãtis tũc nõ põt abbreuiare vel elongare vt. j. de dila. l. siue pars. z est ra tio qz. l. videt opponere illud tẽpus in arbitrio iudican tis cum ipsum opponat z extẽdat in ministerio iudican tis. arg. ff. de iudi. l. nõnunq. z idẽ est z in tacito ministe rio iudicãtis vt est tẽpus qõ datur cõdẽnatis. iiij. mẽsiũ vt. j. de vsu. rei iu. l. ij. z tunc. iudex põt abbreuiare. ff. de re iudica. l. ij. z tamẽ est datũ illud tẽpus vt. ff. de re iudi. l. si quis condẽnatus. Si autẽ est tale tẽpus qõ da tur a. l. non expresso vel tacito ministerio iudicãtis dico q tunc iudex nõ põt abbreuiare vel elõgare vt est in ter mino statuto ad litem prosequendã. S. de iudi. pperan dum. §. huiusmodi. z idẽ in tẽpore dato ad ap. prosequẽ dam qz iudex debet pmittere illud tẽpus legis pmissio ni. ff. ad turpi. l. j. §. calũniatorib ad munici. l. ordine. §. fi. sed potest aliter dici q tẽpora sunt diuersa qz est repe rire tẽpus litis z intra litem z extra litẽ z tẽpus ad cõse quentiaz litis vnde dico q in tẽpore litis iudex nihil po test facere vt in triẽnio statuto ad causas ciuiles finien das z biẽnio ad criminales ita dicit Dy. Itẽ habemus tẽpus intra litẽ z etiã in isto vt in articulis intra litẽ po test iudex statuere tẽpus q sibi videt vt in dilationibus z alijs qz ad officiũ eius ptinet talia moderare. j. de dila tio. l. siue tẽpus. ff. de iudi. l. nõnunq. S. de iudi. l. prope randuz. §. j. Aliud tẽpus est ad cõsequentiã litis vt exe cutio rei iudi. z in isto põt statuere tẽpus vt. ff. de re iudi ca. l. ij. S. de pac. l. ij. z. ff. de pac. l. iurisgentiũ. §. quinimo sed in tẽpore extra litẽ non põt aliquid facere. ADDI TIO. arg. in aut. de nup. §. si vero. colla. iiij. z in. c. indul tum. de reg. iur. li. vj. vbi de hoc per Dy. tu teneas q non Ja. de arc. j. de dila. l. j. in fine. Ray. Sed que est ratio di uersitatis q in tẽpore extra litẽ nõ possit. dico q tẽpus extra litem est quid magnũ z ideo nihil põt facere nisi q 3 l. statuit arg. j. de anc. pres. l. fi. ¶ Sed quero si in libel lo plura facta narrẽtur z reus solum factũ neget an lis videt sufficiẽter cõtestata requirit facti narratio z sub secuta cõtradictio. j. de iudi. l. rem non nouã. §. patroni. sed nõ est subsecuta respõsio facti totius licet sit partis ergo nõ videt q sit cõtest. ¶ Quid dicendum. dico aut facta cõtenta in libello sunt diuersa z separata. z tunc si respõdeat vni super illo solum videt lis cõtest. nõ super alijs vt pone. dico in libello q tu teneris a me quendaz librum z quendã equũ z tu dicis litẽ contestãdo q liber nõ est meus z nihil dicis de equo tũc super libro solũ vi detur lis cõtesta. qz cũ de vno dicat de alio nihil dicere videtur. ff. de ap. l. cum in vna. in princi. arg. S. de procura. l. maritus. Si autẽ illa facta erãt annexa tunc si fiat li tis cõtesta. super vno per cõsequẽs videt facta sup alio verbi gratia. pone petebã a te seruitutẽ aqueductus. tu litẽ cõtesta. dixisti q ille fundus nõ erat meus nõ tamẽ negasti seruitutẽ te debere. nunqd videt super seruitute litis cõtesta. vere dicerẽ q sic: qz nõ habeo seruitutem nisi fundus sit meus. ff. cõmu. predi. l. j. z ideo põt cõne xitatez istoz dicerẽ q si neges me fundũ oñi q sufficiat quo ad seruitutẽ arg. ff. de mi. l. etiam. §. ex causa de ap. l. si quis separatim. z arg. j. de diuer. rescrip. l. j. z ideo sa tis potest dici lis super tali seruitute esse contesta. p ra 4 tionem quã dixi. ¶ Subsequẽter quero nunquid per verbum credulitatis possit lis cõtesta. vt cum peterez a te. c. tu dixisti: nõ credo me debere: nũquid est sufficiẽter lis cõtestata vel an requirat verbũ mere affirmatiuum: vel negatiuũ: videt q nõ fiat litis cõtestatio per verbũ credulitatis vt est sepissime dictũ est facta narratio z re spõsio subsecuta. S. de iudi. l. rem non nouã. §. patroni. tunc arguo talis debet esse respõsio qualis est interro gatio. ff. de verbo. obliga. l. j. §. ij. z. iij. Sed narratio fa cti ex parte actoris debet esse certa z affirmatiua: ergo respõsio ex parte rei debet esse certa vt si petã a te. c. qz credo q tu debes mihi nõ valet petitio de an. excep. l. vl tima circa mediũ. ff. de dolo. l. item exigit de iniur. l. pre tor ait. §. quod ait pretor. Itẽ pro hoc qz ille qui respon det debet certo modo respõdere. ff. de cõfes. l. certissimũ in princi. ff. de inter. actio. l. ad delate. §. nihil. Item di cit. l. quedã alibi si testator leget vsufructũ fundi titio et

aget illum

a ¶ Quia non valeret. Adde bar. idẽ tenen tem in. l. cõsen taneã. p gl. ibi c. quõ z qn iu dex Spe. in ti. de litiscõ. §. j. ver. Aliud etiaz nota. cũ alijs pluribus ver. seq. bal. l. j. l. vni ca. col. iij. j. de lact. liber. tol. do. meũ do. in sonẽ may. in. l. nõ solũ § mor te. de ope. no. nũci. Mathe. mathe. singu. lariũ. mel. nota cautelã q sem per reus te. et fel. in. c. cũ. m. colũ. xxij. z ibi doct. de cõsti.

b ¶ Possit iu dex abbreuia re. Adde bar. in. l. interdum. ff. de iudi. glo. ang. z doc. in. l. fi. ff. de fer. bal. in. l. j. S. quõ et qn iudex. z pau lus de ca. in. l. j S. de dila. z cõsi. ciiij.

roget illum titiũ ꝙ ſi bene habeat cum herede qꝛ credo ꝙ habebit proprietatẽ fundi:n̄ õ ex hoc ꝓprietatẽ cõſequitur qꝛ incerte eſt teſtatoꝛ locutus.ff.de vſufru.le.l.generali capite in princi. Quid dicendũ credo ꝙ per talia verba credulitatis ſit ſufficiẽter lis conteſt.nã ſi tu diceres ꝙ ego debeo tibi.c.et tu diceres credo ꝙ tibi debeo videtur ſufficiẽter reſpõſum ⁊ videtur cõſentiſſe debitũ: ⁊ iſte eſt modus reſpondẽdi hodie poſitionibus. nã reſpondetur ſic credo eã vt ponit̃ arg.C.de iur.calũ.l.ij.§.j.de his:qui ingre.ad ap.v.colla.§.fi. Itẽ hoc probo per rationẽ qꝛ illa verba debẽt ſufficere ad litẽ conteſta.Si exprimat̃ que ſi non exprimat̃ tacite intelligit̃ in ea.ff.de leg.j.l.hec verba. Sed in litis cõteſt.ꝙtum eſt ꝙ per verba certa ſit reſpõſio ſemper intelligit̃ credulitas reſpodẽtis ergo dicã ꝙ ſi credulitas exprimat̃ ꝙ ſufficiet vt ſi petas a me.c.⁊ poſt iuremus de calũnia ego iurabo ꝙ intelligitur credulitas: ergo etiã ꝙ ita vt dixi debeat iurare de calũnia.l.ij.§.quod obſeruari. Itẽ qꝛ iſtud credo me non debere videt̃ cõcludere negationẽ petitiõis ⁊ ideo dicerẽ ꝙ ſi ſenſus verboꝝ hoc ſignificet ⁊ adnotet nõ egeremus alijs verbis.ff.de li.prete.exhere.l.iij.ff.que res pig.ob.poſ.l.fi.J.ꝓ ſo.l.iiij. Et pro hoc.l.qꝛ ſi dicat teſtatoꝛ credo tali.c.daturũ fideicõmiſſuꝫ ſatis videtur ſua mens declarata:vt preſtet̃.ff.de leg.j.l.⁊ eo modo.ſic in ꝓpoſito per.l.alleg.non obſt.contrariũ.primo quãdo dicitur ꝙ ex parte actoꝛis nõ ſufficeret talis petitio ſeu talis credulitas in petitiõe nec ex parte: rei dico ꝙ actoꝛ debet certũ quid petere reus autẽ nõ ſic abſtringitur ad certitudinẽ tantã.J.titu.ij.l.ij.ſed ex parte actoꝛis qui vult cõſequi aliquid requirit̃ iſta certitudo: nec ob.l.ff.de vſufruc.le.l.generali capite:qꝛ illa vba credulitatis magis conſiliũ ⁊ enũciationẽ ſapiebãt ꝙ preceptum vel legatũ.⁊ ideo heres ibi nõ abſtringit̃ ad dãdam ꝓprietatẽ. Sed ſi diceret credo ꝙ tu heres dabis fundũ tali ſufficiẽs eſſet fidei cõmiſſum vt in.l.alle.ff.de leg.j.l.⁊ eo modo. ADDITIO.facit ꝙ no.ia.de ra.ff.

5 de oper.nũc.no.l.j.in princi.vt ibi dixi. Ray. ¶ Subſequẽter quero de quodã dubio ꝙ latẽter tetigit gl. Pone peto a te.c.⁊ tu dicis ꝙ feci tibi pactũ de nõ petendo vel ꝓponis aliã exceptionẽ:nũquid talẽ exceptionẽ ꝓponendo videt̃ lis cõteſtari.glo.videtur dicere ꝙ ſic.⁊ hoc probat̃ dupliciter.vno modo per negationẽ cũ enĩ tu dicis ꝙ feci tibi pactũ de non petẽdo videt̃ dicere ꝙ nihil tibi debeo.naꝫ ſi facto pacto a te tu habebis exceptionẽ ⁊ ſic videris dicere ꝙ in effectu non debeo ⁊ ſic videt̃ lis conteſta.per tacitã conditionẽ nã quãdo dicis ꝙ feci tibi pactuꝫ de nõ petẽdo videris preſupponere petitionẽ eſſe qꝛ aliter niſi obligatio ꝑcederet inutile eſſet pactuꝫ ſic videtur lis cõteſtari. ¶ Quid dicendũ glo.videt̃ hoc tenere hic. Sed hoc non ꝓcedit ꝙ per exceptionẽ ſit lis conte.qñ dicis ꝙ primario preſupponit habitũ ar.ff.de iu.⁊ iu.l.manumiſſionez in aut̃.qui.mo.na.effi.legit.vj.colla.§.primo.dico ꝙ nõ habet locũ in caſu de quo agitur qꝛ non videt̃ ad minus ꝑſupponere petitionẽ ſufficientẽ qꝛ põt eſſe qꝛ quãdo feci tibi petitionẽ pactũ poterat eſſe ꝙ nõ eſſes mihi ſufficiẽter obligatus nã non probat hoc eſſe ⁊c.J.vnde li.l.non hoc.C.de ꝓba.l.neqꝫ natales ⁊ ſic ꝓponẽdo pactũ vel exceptionẽ nihil videris confiteri de intẽtiõe aduerſarij.ff.de exce.l.nõ vtiqꝫ ⁊ exponit̃ hoc quidã ſic preſtetur ſimpliciter ego intelligo indiſtincte qꝛ certe agit contrariũ ⁊ ꝙ nõ ſit lis conteſta.ꝓbo qꝛ exceptio trãſactio vel iuriſiu.impedit litez conteſt.ff.de condi.⁊ demõ.l.⁊ eligãtur.§.⁊ ſi quis poſt cum ergo impediat excepti.litis cõteſt.dicã ꝙ per exceptionẽ lis non ꝯteſtet̃. Itẽ.l.videret̃ hoc dicere in alijs exceptionibꝰ.nam non debẽt opponi ante litis cõteſta.exceptiões.ergo apparet ꝙ poſt li.conteſt.deberẽt proponi non cõteſtat̃ per eas lis.J.de proba.l.exceptionẽ.⁊ ſic credo ꝙ per ꝓpoſitionẽ actoꝛis lis non cõteſtet̃ qꝛ ſequeretur abſurditas vt dixi ⁊ eſt caſus ex lit.conteſta.c.ſi oblato libello ibi enĩ allegant cauſam decretaliſte.

6 ¶ Subſequẽter quero in fi.glo. vtrum qñ litiſconteſt.eſt nulla an videatur ſufficienter preſcriptio interrupta dico ita aut ante litis conteſta.eſt facta citatio per executoꝛem ⁊ tunc eſt facta interruptio nec abſoꝛbet̃ per litis cõteſta.q̃ eſt nulla cũ ſit ius queſitũ in interruptiõe J.de ma.vin.l.cum ꝓponas.ff.de contra ta.l.ſi poſt moꝛtem.§.fi.⁊ pro hoc.l.qꝛ per litis ꝯteſt.ꝑpetuat̃ lis in.rl.an.licet ꝓceſſus annullet̃ remanet interruptio. Sed ſi petij a te in iudicio cum ibi te inuenirẽ non autem fuiſti citatus per executoꝛẽ ⁊ poſt fuit lis cõteſta.nõ valet interruptio qꝛ ſi nõ valet vt ago ⁊c.ff.de conſti.pecu.l.j.§.cum qui intelligit̃.ff.de iur.co.l.j.⁊ ꝓ hoc.l.notabilia qꝛ minoꝛ.xij.annis nõ poteſt cõtrahere matrimonium:ſed ſponſalia bñ põt.de ſpõſa.l.in ſpõſalibus.pone ergo ꝙ puella minoꝛ.xij.annis cõtrahit matrimoniũ nunqd valet:dico ꝙ ſi precedãt ſpõſalia valet aliter nõ:ſic in ꝓpo

7 ſito.ar.l.ꝙ ſic indu.ff.de ſpon.l.queſitũ. ¶ Sed quero nunquid iudex ex cõſenſu partiũ poſſit remittere hoc ꝙ dicitur in iſta aut̃.vnde in iſta aut̃.tria principaliter dicuntur primũ vt offerat̃ libellus. ſcdõ vt det̃ dilatio.xx.dieruꝫ reo.tertio dicit̃ ꝙ reus debet ſe ſubſcribere in libello ⁊ de iſtis oĩbus faciã queſtiones per oꝛdinẽ vt videbis. ¶ Primo quero an poſſit renũciari libelli obla

a tioni[a] de cõſenſu partiũ vt ꝓcedatur ſine libello ⁊ an valeat ꝓceſſus ⁊ videt̃ ꝙ non ꝑ finem huius aut̃.cũ dicat ſi contra hoc inductũ fuerit ⁊c. Itẽ qꝛ hec non ſolũ partiũ perſonã inſpicit imo ⁊ ipſum iudicẽ vt melius poſſit pronunciare qꝛ multotiẽs actoꝛes variabãt quãdo oꝛetenꝰ proferebãt ⁊ ideo fuit ſtatutũ ꝙ in ſcriptis traderet̃ petitio hoc ꝓbat̃.l.in aut̃.de temp.non ſolu.pecu.ſup do.vij.colla.in prin.ver.conteſtationẽ.⁊ ſic videt̃ ꝙ partiuꝫ cõſenſus nihil faciat ar.ff.de poſtu.l.quos ꝓhibet. Itẽ hoc tãgit publicã vtilitatẽ ⁊ ſic nõ poteſt tolli per factũ priuatoꝝ ar.C.de iura.calũ.l.ij.§.ſed qꝛ nemini de mag.cõue.l.j.§.ſed magiſtratus.ff.de pac.l.ius publicũ.et.l.imperatores.⁊ ꝓ hoc allego.l.vnã ſpecialiter vbi dicit̃ ꝙ poteſt ꝓcedi ſine libello quãdo negociuꝫ eſt vile alĩs non.J.de priuileg.ſchola.l.quotiẽs.li.xij.⁊ hoc foꝛtifico qꝛ tẽpoꝛe illius.l.erat ius ſpeciale. hodie eſt ius cõmune:tunc arguo facilius tollit̃ ius ſpeciale ſeu priuatũ qꝛ ius cõmune.J.ad velle.l.antiqui.⁊ in aut̃.de his ali.aut ꝑmu.ij.colla.§.qꝛ vero veriſimile.ff.de mi.teſt.l.cius militis.§.ſi in militia miſſus. Sed antiquitus ius illud non poterat tolli:ergo nec hodie. ¶ Quid dicenduꝫ repero expeditum ꝙ per expreſſum cõſenſum partiũ non poſſit remitti vt ſi dicã peto a te.c.⁊ ſcribet̃ hoc in iudicio cum ego oꝛetenus dico ꝙ non offerẽdo libellum in ſcriptis.deinde reus dicit nego ⁊ ita tacite cõſentit remiſſioni libelli glo.videtur innuere ꝙ ſic:⁊ eſt ratio qꝛ vbi expreſſe partes renunciãt libello offendũt legem.⁊ ideo poſſunt renũciare ar.ff.de ꝓcura.l.filiuſfa.§.milites.⁊.§.veterani.⁊.C.de ꝓcu.l.ita demũ.⁊.C.de iur.calũ.l.ij.§.ſed qꝛ

8 veremur.cũ ibi not.in glo. ¶ Sed pone datur libellus contra reũ ipſe nõ vult dilationẽ.xx.dierũ nunquid põt renũciare illi dilationi:Dico ꝙ ſic cũ in eius fauoꝛem ſit inducta vt hic:ergo renũciare põt.ff.de pact.l.qui actũ ad.l.fal.l.pactũ.C.de pactis.l.ſi quis in cõſcribẽdo ⁊ de epi.⁊ cle.l.ſi quis in conſcribẽdo ⁊ de hoc videt̃.l. nã dicitur ꝙ non agit̃ cõtra pupillũ donec peruenerit ad pubertatẽ. ¶ Sed pone ꝙ ipſe vult ſtatiꝫ agere nũqd admittet̃ certe ſic etiã dicã in ꝓpoſito ar.ff.de car.edict.l.iij.§.ouc.vbi eſt textus notabilis per hoc. Sed tertium dictũ eſt ꝙ reus debet ſe ſubſcribere libello: Sꝫ nunqd hodie valet libellus ſine ſubſcriptione. Oꝛ vt dicit glo. hodie non ſeruatur talis ſubſcriptio cũ in effectu idẽ ſit id ꝙ hodie ſeruatur in iudicio qꝛ qñ citat actoꝛ reũ et reus cõparet ſubſcribitur eius cõparatio ⁊ ſi tradatur libellus ſcribetur in actis ⁊ niſi tradatur aſſignabitur dies ad tradendũ et hoc ſcribet notarius et non facio vim an ipſe vel tabellio ſcribat qꝛ fidei coꝝ ſtandũ eſt.J.de te

9 ſta.auten.qđ ſine cũ ibi no. ¶ Sed nunc quero nunqd libellus detur reo cũ citatoꝛio vel an debet primo venire in iudicio et poſt ꝙ tradatur ei libellus azo.voluit dicere ꝙ cũ citatoꝛio debeat dari per iſtũ textũ et pro parte iſta azo facit textus.J.de an.exce.l.fi.et pro eo facit.J.de

[a] ¶ Renunciari libelli oblationi. Adde alex.de imo.l.l.ius publicũ ꝺ pac.bal.in.l.fi.C.ꝺ temp.appel.lanfrã.ꝺ oꝛdi.§.qñ cõtra:ꝑ petitiões nu.xi.verſi.queritur vlterius et quod ibi notaui in apoſtil.ad eum in vſi.vel expſſe extra de proba.et panoꝛ.in.c.j.col.iiij.vſi.ad hoc enĩ et vſi.vltimo glo.et ibi notaui in apoſtil.ad eum vbi etiaꝫ vide feli.col.iiij.vſi.ad iſtam fallẽtiam extra de libel.obla.

iure do.impe.l.fi.§.ij.et.j.eo.aut.libellu.io.est in cotra.g.dicere ita q effectus libelli debeat mitti reo in citatione no q tradat eis statim libell⁹ in scriptis sed dicat in citatione ita citetis talem vt tali die cora nobis coparear querelis talis responsurus et ita credo q azo.intellexit et ita seruatur hodie in vsu. Autentica.

1 Libellu. Quero nuquid iudex possit stipulari q2 notari⁹ pot instituti de adop.§.qui aute si nunquid est ide in iudice videt q sic:q2 executiones faciut vt hic et.ff.de in ius voc.l.eu.pro quo.ff.de magi.conue.l.j.§.exigere:sed ego dico q in casu quo sibi couenit quo ad officiu suuz vt qn pars est absens pot absenti stipulari:sed in alijs que no incubunt suo officio dicerez q non posset.j.de decur.lib.x.l.vniuersos.et.s.de epi.et cle.l.repetita. et hec iura inducuntur ad hoc q quotidie faciunt capellani qn vsurarij eis cofitent et capellanus stipulat eis reddi a quib⁹ habuit:nunqd ex ista stipulatione capellani poterut agere vel illi a quibus est facta talis extortio vsuraru videt q non:cum per libera persona non querat obligatio de verbo.obliga.l.stipulatio ista.§.alteri. Item q2 no debet se de talibus reddere periti.s.de epi.et cle.l.placet.et.d.l.repetita.dico q circa illa que incubut suo officio vt circa spiritualia poterut stipulari sicut iudex circa illa que incubunt suo officio q2 eqparat sacerdotiu imperiu in aut.quomodo opor.epi.in principio.colla.ij.itez dicit lex q omne ius consistit in sacerdotib⁹ et magistratibus.ff.de iusti.et iu.l.j.§.ius pub.et.j.de his qui in ec.ma.l.j.et.ij.et pro hoc textus autenti.qui.mo.na.effi.le.§.qntum vero.vj.colla.et sic dicere q his que tangut suum officiu pot stipulari q2 cui comittit aliquid comittit et omne illud sine quo illud esse non pot.ff.de iurisdi.om.iud.l.ij. In alijs aute que non pertinet ad suum officiu dicere q no posset stipulari circa illa que ad officiu eius non pertinet.

De plus petitionibus. Rubrica.

1 Odiosas in fine. Glo.ista finalis prout iacet non videt vera.nam pone q ego petebam.cc.et mihi debebas tm.c.et probaui in.c.tm tu non probasti q per dolu ego peterem alia.c.nunqd debeo perdere istud debitu:dicit gl.q sic:sed credo q non sit vera cu3 tu non probes aliquem dolu dico q non debea priuari illo debito in quo probaui.et est textus in aut.de defen.ci.iij.colla.§.et iudicare et sic dico q semper habeo debitu in quo probaui:q2 nullaz falsam cautione exegi.ar.ff.solu.matri.l.si costate in fi.et est glo.insti.de actio.§.si quis ages in fi.ipsius.§.ibi.sed hoc quide.

De dilationibus. Rubrica.

1 Sine pars. Quero si iudex dederit donatione alicui parti nunquid ipse possit istam dilatione reuocare vel diminuere[a] glo.hic posita videt dicere q sic.ff.de re iudi.l.qd iussit. Item q2 arbiter pot dare minorem ergo iudex.ff.de arbi.l.quale.de oper.no.nu.l.si opus. Quid dicendu.credo q postq iudex dedit dilatione q postea non possit eam reuocare.q2 dilatiões dande sunt causa cognita vt.j.eo.l.a procedete:et ideo no debet audiri si vult differre imo pot ab eo illo casu appellari q2 a restitutione tepori pot appellari.ff.de appella.l.titia.quo modo ergo intelligit.l.quale de arbi.dico q debet intelligi de dici assignatione et.l.nostra loquit in dilatione. Et dici assignatio est aliud quare assignatio est aliud q dilatio:q2 si iudex assignet die ad procededu istud est dici assignatio. ADDITIO. ibi ad coparandu hic ad probandu. Ray. Sed dilatio est qn propter instrumeta vel testes aliquod tepus cocedit et ideo dico q iudex pot die mutare.ff.de arbi.l.quale.et est ratio q2 illa dici assignatio nihil aliud est q citatio.j.quomo et qn in.l.cessante.et si iudex citet aliquez vt coparear tali die iudex pot die abbreuiare vel elongare q2 citatio talis fit absen.vt.ff.de arbi.l.sed interpellatus.§.arbiter.et ideo mirum si talis assignatio dici possit reuocari. Sed aliud est in dilatione que dat causa cognita vt.j.prima et ideo illud:quod fit cum cause cognitione non pot de facili mutare

a Reuocare vel diminuere. Adde spe.in ti.de excep.et repli.§.ij.v.ceteru lanfra.de oria.in.ca.qm contra.§.dilationes in fi.extra de proba.et qd notaui in e postil.ad istu3 in aut.offeratur.nu.ij.in.v.possit iudex abbreuiare.s.prox.

q2 videt fictus suo officio.ff.de re iudica.l.iudex. ADDITIO.facit quod no.ff.de pro.sti.l.j.in fi.et per Archi.extra de excep.c.pia.li.vj.

2 Item inducit l.ista ad dubiu in ciuitate ista sunt arresta q reo couento ante litis contesta.debet dari.x.dies ad proponendu suas exceptio.dilatorias quero nunqd in illis decem dieb⁹ computentur oes dies tam feriati q non feriati:[b] videtur q sint cotinui vt hic et.j.titu.j.l.j.et.s.de temp.in integ.resti.pe.l.superuacua.et ibi haberis notatu de tepore continuo et vtili.et ideo non curo de hoc. Sed ibi deo dante videbitis plenius.

Lex.

1 A procedete. No.pro declaratione glo.q quedam est bo.pos.ius tribuens vt si petam bo.pos.tanq filius:q2 ista tribuit ius.et ideo requirit cause cognitione. Sed sunt alie q no tribuut ius vt carboniana possessio nomine ventris et post cause litis et tales non requirut cause cognitione vt insti.de bo.pos.§.septima. Ite colligit in littera ista cum glo.q possit appellari a denegatione dilationis dico q nunq voluit dicere hoc text. Quid dicendum:certe credo q si iudex deneget dilatione testiu vel instrumentoru bene possunt appellare licet ab interlocutoria non possit regulariter appellari:et hoc veruz intelligas qn talia grauamina possunt in sentetia reparari in alijs aute potest vt si peta dilatione propter testes vel instrumenta et iudex deneget in hoc casu potero appellare q2 forte obtinere si habea et nunc succumba arg.ff.de mino.l.intra vtile.et.l.ait pretor.§.quid tm.ad qd.ff.de accu.l.titia. ADDITIO. licet non sit verum q2 tale grauame poterit reparari per ap.interpositam ad diffinitiuaz vt.j.de tepo.ap.l.per hanc.ergo etc.per ea q dixi.j.quoru app.non reci.l.antepe. Ray. Item vides q lex dicit q iudice procedete no pot dilatio postulari alij qui volut dicere ex hoc quado dicit couenit q no debet peti:sed si petita fuerit et obteta optime valet. Sed hoc nihil est q2 postq denegat petitio debet cocessio denegari.j.de peti.bo.subla.l.j.et.ij.li.x.et.ff sepius in integ.restitu.pe.l.fina.in fine.

b Tam feriati q no feriati. Adde lanfra.de oria.in.ca.qm cotra falsam.§.dilationes.iuj.et quod ibi notaui l apostil.ad eum in vsi.principe.vsi.illud etiaz addo.extra.de proba.

De ferijs. Rubrica.

1 Quoniam. Ista.l.facit contra notarios qui in diebus dnicis nolut recipere instrumenta:q2 possunt oes actus exercere que proueniunt de volutate partiu vt hic et.j.ea.fi.

Lex.

Omnes feriatos. pone aliquis nuncius citauit me in die dnica vt coparea die lune nunquid valet citatio:[c] dico q non per.l.istam imo punitur executor si hoc casu obtemperet iudici vt i fi.istius.l. ADDITIO.hic videas pe.et doc.ia. Ray. Sed pone q non in die dnica sed in die alia fit citatio vt copareant die no feriata nunqd valet citatio in ista die feriata q in die dominica.naz in die dnica non solu actus iudicialis prohibet imo et extrajudicialis spectacula vt in fi.istius.l.et in hoc puncto voluerunt aliqui dicere q valeat citatio q2 tepus coparationis attendi debet.j.de donatio.ante nup.l.qd sponse.ff.de donationi.inter viru et vxo.l.si eum qui cu3.l.se.arg.ff.de iurisdi.om.iudi.l.que iudicare iuberet q poti⁹ attedatur effectus q ipsa citatio probat hoc.ff.de le.ij.l.cum ci qui als est eu3 qui et ad tre.l.cogi.§.hijs qui in solidum.circa hoc voluerut quida ita distin. Si queras vtrum citatio possit fieri vt quis coparear die no feriata dic ita aut ordinatio iudicis et admonitio executoris fuerunt facte die feriata et tunc non valet vt.s.eo.l.omnes et.s.de epi.et cleri.l.cum clericis.in princi.et.l.omnes in fi.ff.de arbi.l.qualem.et ideo cum actus ab initio sic nullus dicam q quicquid sequetur ex hoc erit nulluz s.de legibus.l.non.j.dubium. Si aute ordinatio iudicis fiat die non feriata vt si iudex mandet executori hodie que est dies non feriata q citet talem ad die sabbati et ipse citat ad diem feriata tunc dicunt ipsi q valet citatio q2 ordinatio et effectus ordinationis fuit fact⁹ tepore copetenti licet admonitio executionis fiat die feriata:

tamen

c Dico q no. Adde.Jo.de imo.i.l.j.si plures vna sen.vbi tenet expresse q citat⁹ die feriata ad non feriata no arctat ad coparendu illo die nec alio bar.l.l.j.§.nuciatio col.v.versicu.querit iaco.de arec.ff.de no.ope.nu.bal.l.fi.col.j.v.tres sunt ergo act⁹.j.eod.card.in cle.fi.eo.ti.et feli.in.c.quod ad cosultationem col.ij.vsi.obstat secudo tex.extra de re iudi.ang.in.l.l.ij.ff.si qs cautio tenet cotrariu pro quo et cos cor.vide bal.l.iiij.j.de dona.an nup.et lanfra.de oria.in.ca.qm contra.§.citatiões.v.tandez querit et qd ibi notaui l apostil ad ipsum in vsi.die feriata extra de proba.

tñ nihilominus valet citatio q2 executor prestat solũ nu
dum ministeriũ nam habeo in alia materia ꝙ stipulatio
non potest fieri per liberã personã.ff.de verbo.obliga.l.
2 stipulatio ista.§.alteri. ¶ Sed pone mando tibi si vis
dare mihi librã vel.x.⁊ mãdo tibi per nuncium meũ qui
est liber tu dicis ꝙ sic nunqd valet? certe sic: q2 nuncius
solũ ministeriũ prestat sic in ꝓposito ar.ff.de consti.pec.
l.qui autẽ in fi.cũ.l.sequẽ.de vsufruc.l.si quis solutione.
§.j.ff.ꝙ vi aut clã.l.pro herede. et pro hoc videtur.ff.de
heredi.instituen.l.sed si conditione.§.solem⁹.ff.de cap.
⁊ postli.reuer.l.in libello.§.codicilli. Quid dicendũ dico
ꝙ ordinatio fuit facta die apta vt effectus citationis se
extendat ⁊ aptetur ad diẽ aptã. Sed tñ executor faciat
admonitionẽ die feriata dico ꝙ non valet citatio nec ci
tatus teneᵗ cõparere nec nego qñ ipse ꝓstet ministeriũ
q2 implet mandatũ iudicis. Sed quando executor reci
tat citationẽ tunc ipse iudex videᵗ facere ⁊ sic potius re
citatio debet attẽdi ordinatio seu effectus ⁊ sic ꝙ nõ va
leat ar.C.eo.l.oẽs ⁊ ꝙ recitatio attendaᵗ apparet quia
anteꝙ sit mihi recitata recitatio ego non obligor lz iu
dex me millesies citasset.ita habes in aut.de ap.⁊ intra
que tẽpora.§.j.coll.iiij.⁊.j.quomodo ⁊ qñ in.l.ab eo.ff.
quando ap.sit.l.j.in prin.et pro ista parte sunt leges ꝙ
postꝙ recitatio non fit tẽpore cõpetenti ꝙ non teneaᵗ
citatus coparere ita dicit.l.ff.de fer.expor.l.si minor.q2
initiũ reputaᵗ viciosum: ⁊ ideo quicqd secutũ est exinde
non valet.j.adue.l.ꝗuis.⁊ pro hoc.l.nã querit.l.nunqd
si locus publicus vel sacer sit inter meũ ⁊ tuũ an possit
constitui seruitus vt prediũ tuum seruiat meo vel ecõtra
dic ꝙ si locus publicus est in medio põt constitui serui
tus itineris non aqueductus sed bene haustus: sed si sit
locus sacer in medio non põt constitui aliqua seruitus:
sic dicã in proposito ꝙ lz ordinatio iudicis sit facta de ci
tando die cõpetẽti ⁊ dies citatiõis se extendat ad diem
citationis cõpetere si minister seu executor faciat execu
tionẽ seu narrationẽ die feriata dico ꝙ non valet q2 ista
dies feriata impedit totũ actum ar.ff.de serui.l.seruitu
tes la grãde.§.j.de aqua plu.ar.l.si prius.§.sacro.⁊ ita
teneo in ista questione ⁊ hanc credo veritatẽ. ADDI
TIO. Hec opi.videtur verior ⁊ ꝓbo q2 citatio est initiũ
iudicij ⁊ principiũ insti.de pe.te.litig.§.fi. Itẽ q2 est po
tissima pars ergo debet esse solẽnis sicut ⁊ ipsuz iudiciũ
⁊ processus ar.ff.de ori.iu.l.j.et q2 initiũ est spectanduz
ar.ff.man.l.si ꝓcurator in prin. Itẽ quãdo ꝓhibetur cõ
sequens ergo ⁊ ipsum antecedẽs.l.oratio.ff.de spon.et
dixi.j.si rector prouin.l.j. Itẽ q2 citatio est iudicij initiũ
preparatoriũ ar.in aut.de iud.§.his qui causas.⁊.§.se.
colla.vj.⁊.d.§.fi.igitur tali die non potest fieri sicut nec
ipsum iudiciũ vt apparet in alijs ꝓparatorijs iudiciorũ
sic de edẽdo ⁊c. hec ratio tolliᵗ per.l.miles.§.licet.ff.ad
l.iul.de adul.⁊ ideo hãc rationẽ inducas pro opi.cõmu
ni. Et respõdeas ad primã rationẽ q2 loquitur in initio
seu principio essentiali ⁊ substãtiali vt est litiscõtesta.in
initio. At citatio nõ est de illis vt patet.ff.de ius vocã.l.
ꝗuis.nec libelli oblatio vt.d.§.licet. Itẽ non ob.ij.ratio
q2 procedit in antecedẽti necessario substã. vel ratione
vt dixi.j.si rector prouin.⁊c. hic secus per.d.l.ꝗuis. Itẽ
non ob.l.seruitutes ⁊.l.si prius q2 loquunᵗ in medio ne
cessario ⁊ substantiali hic secus vt dixi. Ray. Itez vides
ꝙ spectaculũ non debet die feriata fieri nec in die ortus
3 principis licet eueniat alia. ¶ Per istũ textum docto.
determinãt vnã questionẽ pone capellanus sancti satur
nini recipit oblatiões cõiter singulis dieb⁹. Sed ibi sta
tutum est ꝙ prior habet oblatiões in die dñica ⁊ abbas
solũ in festo sancti saturnini cõtigit ꝙ dies sancti satur
nini euenit in die dñica presbyter vult oblationẽ habere
q2 ipse recipit diebus dñicis abbas etiã vult habere q2
est festũ sancti saturnini quero quis ipsoruz habere de
beat? Quidã dicunt ꝙ prior debet habere per istũ textũ
q2 potius dies dñica est attendẽda ⁊ pro hoc q2 quãdo
contingũt duo iura vnũ naturale ⁊ aliud accidẽtale: sed
dies dñica naturaliter euenit vt.C.eo.l.oẽs.⁊ dies san
cti saturnini ex accidẽti idcirco dicã ꝙ dies dñica sit po
tius attendẽda. vt ille qui percipit in die dominico ha
beat ar.ff.de tute.l.qui habet. et pro hoc q2 fortius ius
est attendendũ.ff.de acquir.re.domi.l.quisquis.§.par
tes.ff.de an.⁊ ar.leg.l.si non sit.§.peruenian⁹.ff.de sta
tu hominũ.l.queriᵗ. Sed videᵗ ꝙ habeat abbas q2 ge
neri per speciẽ derogaᵗ.a ff.de reg.iuris.l.semp in toto.
a ff.de pecu.le.l.seruo manumisso de leg.iij.l.vxorẽ.§.fe
licissime. Item q2 vbi aliquid non põt fieri sine captiõe
debet attẽdi ꝙ sit cũ minori captione.ff.ne quid in flu.
pu.l.vna.§.sunt autẽ qui putãt.ff.de ven.in pos.mit.l.
j.§.j.de reg.iur.l.quotiẽs nihil sine exceptione. Sed hic
esset maxima captio si abbas non haberet quia nõ ha
bet nisi semel in anno sed prior seu capellanus hz omni
4 die dñico quare ⁊c. Quid dicenduz: videtur attendi sup
hoc talis via scz ꝙ attẽdatur ꝙ officiuz celebreᵗ illa die
in missa vt si cãtetur officium diei dñice ꝙ pertineat ad
priorẽ si officiũ sancti saturnini ꝙ tunc ad abbatẽ perti
neat: q2 talẽ contemplationẽ debemus iurare circa pro
cessum ar.ff.de vulg.et pu.l.si plures.§.in arrogato.ff.
de vsufru.l.si qs stipuleᵗ soluto matri.l.si nõ negociũ sic
habeo in seruo q2 stipulaᵗ illi cuius nomen expressit.j.ꝑ
quas personas no.ac.l.ij.§.j.ar.ff.de pecu.l.hinc queri
tur.§.potest. Or vere adhuc iniqtas sequeretur ꝙ vnus
perderet propter officiũ ꝙ celebrareᵗ. Itẽ hoc haberet
locũ si illi qui offerrẽt exprimerẽt cuius contẽplatione
offerᵗ.⁊ ideo cũ plures ignorẽt ꝙ officiũ cantaᵗ esset ꝙ
dici maxime q2 quilibet vellet ꝙ officiũ per quod vellet
posset habere oblationẽ celebrareᵗ et sic forte venirent
ad ipsam ꝙ non est faciendũ.ff.de vsufruc.l.equissimuz
alia.§.alia via tãgitur per docto.modernos ꝙ attẽda
mus quantũ habeat capellanus in celebratiõe alijs die
bus dñicis ⁊ ꝙ illud accipiat ille capellanus ⁊ ꝙ residuũ
habeat abbas q2 hoc qd superest cõtingit contẽplatio
ne beati saturnini et ꝙ talis cõtẽplatio debeat fieri per
hanc habeo.l.q2 si ego erã obligatus principaliter ⁊ tu
sis fideiussor ⁊ ego succedo tibi extinguiᵗ fideiussio.ff.de
fideiusso.l.generaliter.pone tñc ꝙ ego erã obligat⁹ plu
ribus creditoribus tu eras meus fideiussor et instituisti
me heredẽ ego forte erã pauper ⁊ obligatus plurib⁹ cre
ditoribus tu eras etiã obligat⁹ quibusdã nunqd tui cre
ditores cui ego successi possunt petere per actionez bo
norum dicit tex.ꝙ sic sic dicã in ꝓposito ar.l.notabilis
ff.de separatio.l.debitor in princi. et pro hoc si testator
leget penũ videᵗ legasse vinũ qd erat ad suũ vsum nõ il
lud qd erat paratũ ad vẽdendũ sed pone ꝙ ipse promi
scue oĩbus vtebaᵗ legant penũ ꝗtũ habebit legatarius
certe attẽdetur ꝗtũ testator habebat ⁊ ꝙ illud habeat
legatarius ⁊ reliqua heres sic in ꝓposito ar.l.ff.de pe
nu leg.l.nã quod liquide.§.si cui de leg.ij.l.cũ quereret.
§.lance.ff.de petitiõe here.l.sed ⁊ si lege.§.qd autẽ.⁊ ꝓ
hoc.l.ita erat ꝙ quando appellabaᵗ a questore ille co
gnoscebat ⁊ scribebat ⁊ ille habebat lucrũ ⁊ illa in alijs
dignitatib⁹ pone ꝙ vna dignitas cõiuncta erat cuz alia
qualiter fiet de lucro certe dicã fiet separatio in aut. de
admi.offi.iij.colla.§.j.⁊.§.pe. ADDITIO. sed si non
sit plus preceptũ ꝗ alijs dieb⁹ dñicis cõsueuit dic ꝙ in
ter eos equaliter diuidaᵗ et dicit.j.g.in fi.ꝑ.l.seruis vr
banis.§.j.ff.de leg.iij. Ray. ¶ Sed iuxta hoc pone ꝙ
quidã locus est comunis inter quendã abbatẽ baronez
⁊ regem ⁊ ibi leuaᵗ lenda seu pedagiũ fuit statutũ inter
eos ꝙ rex haberet totaz lendã excepto ꝙ in festo beati
benedicti haberet abbas duas partes ⁊ baro tertiã ⁊ in
singulis diebus martis baro duas partes ⁊ abbas ter
tiam cõtingit ꝙ festũ beati benedicti euenit in diẽ mar
b tis queriᵗ qualiter lenda inter eos diuidaᵗ.b Or in istis
terminis posset argui sicut in alia questione q2 per spe
ciem generi derogatur ⁊ posset adaptari via ꝙ attende
retur ꝗtum alias leuabatur seu habebatur de landa in
alijs dieb⁹ martis vt superfluũ haberet abbas ⁊ si qua
libet die martis habebat baro.xx.sol.⁊ abbas decẽ nũc
quãdo euenit festũ beati bñdicti ꝙ fiat ecõtrario ꝙ ab
bas habeat viginti: ⁊ baro decẽ ⁊ pro hoc ꝙ vbi euenit
casus nõ expressus debet iudicari sm expssos si possu

a ¶ Generi ꝑ speciẽ deroga tur. Adde bal. in.l.quotiens. j.de fal. panor. c.sedes col.fi. de rescrip. et ibi feli. col.ij. v.clausula ge neralis bal.cõ si.cclx.vol.iij. ⁊ cõsi.cccvij.e. vol.⁊ ꝯsi.ccxij. col.ij.v.fi.scdo sequitur vol. ij.et cõsi.cccx viij.eo.vol.

b ¶ Inter eos diuidanᵗ. Ad de d hac.q.ov. et inno.in.l.ꝗ solidũ.§.j.ff d lega.ij.Ang.l. l.si ita.ff.de li be.et postbu. Alex.in.l.si qs posthumos in prin.eo.ti.et. antho.in.c.fi. et ibi doct.ex tra de fer.

mus facere ꝙ sit hoc verum probat.l.pone testator dicit si filius nascatur volo ꝙ habeat duas partes ⁊ vxor tertiam. Sed si nascat̃ filia volo ꝙ ipsa habeat duas partes vxor vnam. Pone ꝙ natus est filius et filia qualiter fiet dicit tex. ꝙ fient sex partes ⁊ filiꝰ habebit quattuor partes ⁊ vxor vnã ⁊ filia aliam ⁊ sic casum non expressuʒ nõ diiudicamus ſm expressos.ff.de libe.et postu.l.si ita scriptum.⁊ de here. institu.l.demẽs patronus.§.j.et.l. si ita scriptũ. Or istud bñ posset dici quãdo magis habetur de lenda in festo beati bñdicti ꝙ̃ in aliis diebꝰ martis ꝙ fiet tunc dicerem ꝙ fiet diuisio pro equalibus partibus pro tãto qꝛ vbi due prouisiones cõcurrunt vbi nõ potest magis diiudicare ſm vnam ꝙ̃ ſm aliam: tũc debet communicari.ff. de leg.ij.l.seruis.§.j.nec dicas ꝙ festum beati bñdicti sit magis speciale ꝙ hoc verum est quo ad festũ non quo ad diem. ⁊ ideo debet fieri cõmunio arg.ff.de leg.j.l. titie textores. in prin.⁊ pro hoc qꝛ emancipati erant olim.ff.de iure ciui.incogniti. Sed de iure pretorio admittebat̃ vt potius filius succederet ꝙ̃ nepos. Pone tunc habeo filium emancipatũ et ex eo filium in potestate morior instituto nepote quilibet vult admitti ad hereditatẽ qualiter fiet dicit text. ꝙ propter discordiaʒ admittunt̃ equaliter sic in proposito ar.ff.de coniungẽ.cum emãcip.li.l.j.in princi.⁊ habes simile alibi vbi fit talis diuisio quidã testator habet quadraginta in bonis nõ poterat heredẽ grauare de iure antiquo qñ haberet quartã erat ibi fundus qui valebat.xx. ⁊ legauit.xx.⁊ dixit ita lego tali fundũ si non sit locus.l.fal. ⁊ cuidã aliĳ isto modo. Quid fiet certe fiet diuisio ꝑ mediuʒ vt heres habeat dimidiã ⁊ legatus aliã dimidiã sic in ꝓposito ar.ff.ad.l.fal.l.si is qui quadraginta.§.j. nõ ob.l.nesennius. de nego.gest. vbi rustici dimidiant rem per mediũ ꝙ reprobat̃. nam reprobatur ibi ideo qꝛ ibi magis ex vna ꝙ̃ ex alia poterat iudicari ⁊ idẽ reprobat̃.

¶ De iurisditione omniũ iudicũ. Rubrica.

1 Iuris ordinẽ. Pone ego contraxi tecum qui fouebas domiciliuʒ carcassone anteꝗ̃ agerent contra te tu mutasti domiciliũ albie volo te cõuenire querit̃ vtruʒ conueniã te carcassone attento domicilio qđ habebas tempore contractus: vel nunquid te conueniã albie attẽto domicilio quod habes hodie. Hoc videtur expediri per istum textũ ꝙ attẽdamus domiciliũ qđ habebas tẽpore contractus. Quid dicendũ. Jac. ⁊ moderni docto. dicunt ꝙ in nouo domicilio[a] debet cõueniri ⁊ videt̃ tex. de iurisdi.om.iudi.l.cum quedã puella nec ob.iste tex. quia preuentus fuit iste cõuentꝰ in primo domicilio ideo debet ibi cõueniri. ⁊ ideo adde ad glo. subaudi nec adhuc ante litem mutauit. nec postea transtulerat subaudi anteꝗ̃ fuerat preuẽtus per citationem. ⁊ ita intelligit iac. ¶ Sed videtur super hoc disting. qñ ego cõtraxi tecuʒ carcassone ibi habes domiciliũ ⁊ postea anteꝗ̃ ꝯueniã te mutasti domiciliũ ꝙ potius debeat attendi an ex causa volũtaria mutasti ⁊ tũc in ꝑmo domicilio possuʒ te cõuenire: si aũt ex causa necessaria ꝙ tũc in vltimo debeas conueniri: qꝛ non est dicendũ si mutasti ex volũtate domicilium ꝙ ius qđ est mihi quesitũ auferat̃.ff.de arbit. l.in potestate.ff.de iurisdi.om.iudi.l.si cuʒ codẽ.§.j. Si autẽ ex causa necessaria est factũ vt qꝛ mulier huius ville cõtraxit matrimoniũ albie tunc albie vbi habet modo domiciliũ debet conueniri nisi esset in villa citatione preuenta.ff.de iurisdi.om.iudi.l.cum quedã puella. Uel aliter potest dici aut quis cõtraxit in loco domicilii licʒ post mutet domiciliũ potest tñ cõueniri in loco vbi contraxit. Et est ratio qꝛ ratione cõtractus sortit̃ foruʒ.ff. de iudi.l.heres absens.⁊ ideo cõtractus remanet lʒ mutauerit domiciliũ. si autẽ non cõtraxit in loco domicilii: ⁊ anteꝗ̃ ꝯueniret̃ mutauit domiciliũ tunc in loco domicilii non potest cõueniri vt.l.alleg. de iurisdi.om.iudicũ l.cum quedã puella. Lex.

1 Nemo. Pro intellectu huius.l.vidistis.ff.de iudi.l.apertissimi. ꝙ iudex delegatus potest recusari ante litis contesta. sed post non potest. Sed ordinarius non potest recusari ar. a contrario sensu. sed glo. exponit hic ordinarie sedis.i. ab ordinaria sede delegati. Sed ista expositio est contra textũ istũ qui intelligit de iudice ordinario propter quod aliter dico ⁊ sciendũ ꝙ inter iudices ordinarios est reperire gradus qꝛ quidã inferiores vt pedanei. Alii medii vt illustres. Alii superiores vt spectabiles ⁊ appellat̃ ab inferioribꝰ ad spectabiles: ⁊ a spectabilibꝰ ad superiores vt.j.de ap

2 pella.l.precipuũ. ¶ Itẽ sciendũ ꝙ vbi est aliquis iudex ordinarius ꝙ ipse potest cõgnoscere nec alter debet cõgnoscere in autẽti.de defen.ciuita.iij.colla.§.⁊ iudicare

3 His visis ecce casum recte in.l.ista agebã cõtra te coraʒ iudice ordinario ⁊ requirimꝰ superiorem ꝙ trahat ad se istã causam nunquid lite cõtesta.est trahẽda ista causa ad superiorẽ dicitur ꝙ non: ⁊ nunquid ante lit.est ꝯtest. dicitur ꝙ non. Sed in quo casu possunt isti maiores se intromittere dicit̃ ꝙ in causa appellatiõis ipsi possunt se intromittere si causa sit ad ipsos per viã appellatiõis deuoluta hoc dicit. ⁊ ſm hoc noto ex primo dicto ꝙ vbi est lis incepta corã iudice inferiore iudex maior non debet ad se trahere licet aliqua pars hoc requirat: qꝛ vbi ceptũ est iudiciũ ibi debet finiri.ff.de iudi.l.vbi ceptuʒ.⁊ in autenti.de testibꝰ.vij.colla.§.⁊ quãdo. Item nota ex secũdo dicto ꝙ lite cõtesta.coram iudice inferiori nõ debet haberi recursus ad superioreʒ nec debet implorare officiũ superioris omisso ordinario vt hic. ad qđ in aut̃. de defensoribus ciuita.iij.colla.§.nulla.⁊.§.⁊ iudicare. ⁊ hoc verũ ꝙ non recurrat̃ ad superiorẽ nisi per appellationem: qꝛ tunc cognitio iudicis inferioris deuoluit̃ ad superiorẽ non autẽ per simplicẽ querelam ⁊ hoc nisi in quibusdã casibus ⁊ habes vnũ casum.j.eadeʒ.l.vltima. §.ita tamẽ vt ipsis vbi habes ꝙ vbi aliquis habet iudicem ratione ꝓfessionis. Si tamẽ habet aliũ ordinariuʒ potest recurri ad ipsum ⁊ ibi ideo qꝛ vterꝗ̃ erat ordinarius rei immediate et ideo actor poterat eligere coram quo cõueniret ipsum .ff.de episco.au.l.decernimꝰ.de eo

4 quod certo lo.l.non vtiꝗ̃.§.j. ¶ Et hoc nisi in scholaribus qꝛ ipsi habent plures iudices ⁊ habent electionem coram quo velint cõueniri[b].j.ne filius pro pa.aut̃.habita. Item est alius casus quãdo iudex ordinarius denegat copiã ꝓcessus vel actorũ.ff.ne lite pẽ.l.ij. Itẽ in alio si iudex inferior coram quo lis ventilat̃ retardat liteʒ de temp.appel.l.si.§.j.⁊ pro hoc tex. qui dicit ꝙ si aliq̃ supplicauerint nobis sup hoc audiant̃ super querela si primo adiuerint presidẽ aliter non in aut̃.de manda prin. colla.iij.§.⁊ non permittere.et in aut̃.vt diffi.iudi.coll̃. ix.§.j.⁊.ij. Itẽ in alio casu q̃ est similis si iudex inferior q̃ cognouit de negocio nõ vult ꝓnũciare ꝓpter aliquã causam vt in aut̃.in medio litis.colla.viij.§. eam autem supplicationẽ.⁊.ff.de peda.iudi.l.placet.la.ij.⁊ sic est intelligenda hec lex. ¶ Sed iuxta hoc quero pone tu habes duos iudices. Or qꝛ forte in duobus locis fouebas domiciliũ quod esse potest.ff.ad muni.l.labeo. ⁊.l.eius qui.§.fi.demũ feci te citare corã vno et ꝓponit libellum contra te dicens ꝙ nolebãt te coram alio cõuenire. nunquid possunt: videt̃ ꝙ sic per.l.istã: qꝛ.l.ista hoc nõ ꝓhibet cum vterꝗ̃ sit ordinarius ⁊ hoc ante litis cõtesta. qꝛ quis ante non videt̃ agere: sed agere velle.ff.rem ra.ha. l.amplius non petita.⁊.ff.eo.titu.l.si cõuenerit ad qđ.

5 ff.solu.matri.l.si cum dotẽ.§.eo tẽpore ¶ Pro quo facit ratio qꝛ qñ duo sunt iudices ordinarii in voluntate mea est coram quo velim te cõuenire per tex. C.de epi.⁊ cle.l.cum clericis. ⁊ ideo ante lit. contesta. potero te coram alio cõuenire.ff.de verb.oblig.l.si ita stipulatꝰ fuero.ff.ad tertul.l.mater.§. filius.x. Quid dicendũ. Credo contra. qꝛ q̃ semel elegit non debet in preiudiciũ alterius variare.ff.de le.ij.l.statuliberũ.§.statũ.ff.de optio. le.l.apud aufidiũ. qꝛ nemo potest consiliũ mutare in alterius preiudiciũ.ff.de regu.iur.l.nemo potest.⁊ ꝓ hoc ff.de offi.consu.l.vna. imo dicerẽ ꝙ deberẽ perdere debituʒ seu cadere a lite si dimisso vno iudice ordinario coram quo est lis cepta voces me corã alio.j.de asser.tol. l.j.§.fina.⁊ infra de re mili.l.tam collatores.lib.xij.§.j.

ADDITIO.

a ¶ In nouo domicilio de q̃ est casus sing. in hac.l. secundum bar. hic ⁊ in.l.cuʒ quedã puella.ff.eod. bal.alex.⁊ doc. in rub.j.si a nõ cõpe. iudi.

b ¶ Corã quo velint cõueniri ita not. doc. in autẽ. habita ⁊ ibi bal.col.x. ꝗ si. querit̃ de appellatione. j.ne filius pro patre qđ tñ limitabꝰ nisi sederent in propria ciuitate ꝑ eundẽ bald. vbi.ff.in.ff.nota.et nisi esset extra locũ studii ita no.bar. in.l.fi.j.ꝗ agẽ. in.re. li.xij.et pmos.in.ca.si diligenti nũ.iij.⁊ qđ ibi notaui in apostil. ad eũ in vlti.in scholares clericos extra de foro compe.⁊ verũ qđ hic dicit̃ habeat locum in criminibus vis ꝑeal le. bald.vbi.ff. col.vij.ꝗ fi. modo quero verũ illud sit veruʒ vbi.cõcor.opi. doct.

ADDITIO. de hoc dixi. ff. de iudi. l. nulli. Ray. Sed pone ita sciendũ. Aut quis potest cõueniri ratione contractus. ff. de iudi. l. heres absens. et nihilominus potest conueniri ratione contractus in loco domicilij. vt. C. eo. l. iuris ordinem. ad quod infra vbi in rem ac. l. finali. et ff. de eo quod certo loco. l. prima. hoc viso ecce questionem. Pone ego et titius vendimus tibi vnum equum. c. libris tu promisisti mihi soluere et sibi vt simus duo rei stipu. quo casu quilibet potest agere. Sed vno agente alter dz dimittere. ff. de duo. re. l. iij. pone ꝙ tu fouebas domicilium in terra ista cepi agere cum procuratore tuo et in ciuitate ista est lis contesta. titius petijt a te caturci et fuit ibi lis contesta. tu dixisti ꝙ non debebas litigare pro eadem re coram duobus iudicibus. quero quod forum tu potius possis declinare vtrum forum contractus vel forum domicilij. ¶ Or hic est vnum presumendũ quo viso questio non habet dubium. Utrũ primo fuerit lis contesta. in vno loco ꝙ in alio. tunc in illo loco debet agi in quo prius est lis contesta. quia ista est natura duorũ reorum: quia si lis cõtestetur cum vno ꝙ alter statim debet dimittere. ff. de duobus reis. l. duobus. et ff. de procura. l. ex pluribus. ¶ Sed ponamus in casu dubio ꝙ eadem die et eadem hora fuit in vtroqz loco lis contesta. quid dicemus hoc casu. nam vtrũqz iudicium non debet continuari ꝙ plerunqz sequerentur diuerse sententie. C. de re mili. l. tã collatores. li. xij. et de li. cã. l. si pariter. et l. cognitio. de re mili. l. fi. §. sed quoniam. Quid ergo dicendũ videtur ꝙ sit locus gratificationi vt sit electio rei in quo loco velit cõtinuari iudicium ar. ff. de leg. ij. l. si quis seruũ §. si inter duos. ff. de reli. et sump. fu. l. vltima. ff. ad sille. l. si quis in graui. §. si cum omnes. et hoc videtur dicere glo. in simili in re per duos deposita: quia est locus gratificationis si vterqz petat. ff. depo. l. j. §. apud iulianũ. ¶ Quid dicendũ: ego bene concederẽ ꝙ si reus et actor concordarent super quo continuarent iudicium ꝙ tunc bene posset fieri. Sed tamen dico ꝙ si nolunt hoc facere ꝙ non habent hoc facere. imo si isti duo rei non concordent ipse non tenetur procedere: ꝙ impedimentũ venit ex parte eorum. ar. ff. quib. mo. vsusfruct. amit. l. fina. §. fi. Ideo coguntur cõsentire in quo loco litigent ar. ff. de quibus re. apud eundẽ iudi. ea. l. j. et ij. et ff. de leg. j. l. huiusmodi. et pro hoc habeo. l. in simili in liberto qui tenebatur ad operas duobus patronis. ff. de oper. li. l. hee opere. §. primo. ¶ Item similes questiones fiunt quando sunt duo heredes et pretendunt duo testamenta et non apparet quod sit prius vel quod posterius quis eorum debeat obtinere hoc dicam. C. de edic. di. adri. tol. l. fina. et ff. de bonorum possessio. sm ta. l. j. §. si quis ex duobus. vbi est glo. super ista questione. et ideo ibi nos remitto. ¶ Sed pone ego et titius stipulati sumus a te. c. in ciuitate caturci yt duo essemus rei stipu. vnus incepit agere in loco domicilij contra quendam defensorẽ qui non habebat mandatum fuit lis contesta. alter correus egit caturci contra debitorem principalem fuit lis contesta. Sed debitor voluit habere ratuz quod gestũ est per defensorem queratur quod iudiciũ debeat continuari. videtur ꝙ iudicium factũ cum debitore quia ille est verus debitor. Sed alter non videtur litem contestari donec habeat ratum. ff. de iudi. l. licet. Sed ante fuit lis contesta. cum debitore ꝙ fiat ratihabitio: ergo videtur dicendum ꝙ iudicium ceptum cum principali continuetur. ff. rem ra. ha. l. bonorũ. eodẽ titu. l. vltima. §. fina. Quid dicendum: credo contra ꝙ ex hoc ꝙ debitor habuit ratuz iudicium cum defensore licet primo sit cum eo lis contestata ꝙ valeat iudiciũ habitũ cum defensore ꝙ ratihabitio retro trahitur et mãdato equiparatur. C. ad mace. l. fina. Sed iste ante litem contestatã haberet mandatũ debitor haberet electionẽ ergo et nunc. ar. ff. de leg. j. l. si sic. et l. seq. et ꝙ hoc sit verũ probo per. l. iam si duo sunt rei stipu. et soluatur vni liberatur ab alio. ¶ Sed pone ꝙ nomine cuiusdã correi fuit solutus alicui quem credebat procuratorez et sic nihil valet nisi vbi habeat ratum deinde alter soluit alteri correo cui videtur facta potior solutio: certe si iste habeat ratum valet solutio facta procuratori. ff. de solut. l. si quis absenti. vbi videtur casus: sed ibi in ratihabitiõe creditoris hoc in ratihabitiõe debitoris et pro hoc. l. in alia questione tu debebas mihi. c. tu qui non habebas mandatũ soluisti nomine meo antequã ratum haberet filio tuo vel seruo acceptũ tuli deinde ego scaui solutionẽ: quero vtrum impediatur solutio vel acceptilatio dicitur ꝙ solutio primo facta erit firma et acceptilatio impedietur et hoc verum est cum habeam ratam solutionẽ. ff. de sol. l. cum mihi quattuor. §. finali. et ita dicam ꝙ ratihabitio defensoris faciat ratũ et firmum iudiciũ habitũ cum ipso defensore et ꝙ iudiciũ cum eo habitum licet in loco contractus fuerit primo lis cõtesta. cum ipso debitore principali annulletur p. l. alleg.

Lex.

1 T

In criminali. Quero per quem modum habeat locuz lex ista in reo. Sed primo est videndũ nunquid habeat locum lex ista in casu quo ille qui est vocatus in vetito examine non est sciens vbi pone cũ heres domicilium in villa vocaui te coraz seneschallo carcassone tu sciens cõparuisti nunquid debeo cadere a iure meo: videtur ꝙ sic per legem istam cum indistincte loquatur. Sed dico ꝙ non habet locum si tu credas me habere rescriptum vel errabas in iure quia error impedit prorogationem[a] vt not. ff. eodem titu. l. si per errorem. et his duobus casibus habet locũ pena istius. l. Si autẽ tu eras nesciẽs ꝙ ego cõueniebam te in vetito examine si queras an habeat locum lex ista ita distingue quia aut tu sciens processisti ibi spontanee quia forte dixisti bene defendaz me et placet mihi quia hic conuenisti me quia bonos amicos hic habeo et similia. tunc dico ꝙ non habet locum pena istius l. ff. de in ius vocando. l. ꝙuis. quia tu videris prorogare iurisditionem illius postq̃ cõsentis in illo. ff. de iudi. l. prima et secunda. §. primo. Si autem inuitus processisti vt si contradicis quocunqz modo vel protestando vel aliter licet tu posses contradicere et appellare dicerez ꝙ habet locum pena istius. l. et licet non sis in culpa quia non appellasti non potest tibi opponi ab illo qui te vo-

2 cauit quia ipse est in dolo et tu in culpa et non est bona compensatio doli ad culpam. ff. ad. l. acqui. l. si obstetrix et. l. si putator. eodem titulo et pro hoc. ff. de iure dot. l. cum in fundo. §. si mulier. ADDITIO. facit quod no. C. vbi de crimine agi oportet. l. prima. Ray. ¶ Sed nũc venio ad questionem glo. quomõ potest habere locum lex ista in reo or. glo. ponit aliquos modos vnum de metu vt si dixi si tu conuenias me in alio loco ꝙ in tali loco qui erat veritus tu emes in corpore tunc habet locum. l. ista ex parte rei et ꝙ habeatur pro condẽnato. Aliũ modum ponit glo. de dolo. vt si aliquis voluit me citare in loco domicilij quod erat forte in villa et ego dixi ꝙ habebam rescriptum ꝙ non possum conueniri nisi carcassone tunc habetur pro condemnato iste reus: et si dicas ꝙ imputetur actori quia ita credidit de facili dico vt dixi quia non obst. quia erat reus in dolo et actor in culpa et non est compensatio facienda de dolo ad culpam. ff. ad. l. acquil. si obstetrix. et eodem titulo. l. si putator.
¶ Item glosa ponit alium modum propter amicos vt si cum amicis procuraui ꝙ tu conuenires me in loco indebito ꝙ ego debebam haberi pro condẽnato sed intelligo sic si dolose hoc feci alias si propter preces que non sunt prohibite tunc videris tu sponte consentire arg. ff. de his qui notantur infamia. l. furti. §. pactus. ¶ Sed nos possumus ponere alios modos preter istos contẽtos hic in glosa. vbi pone reus qui debebat reconuenire actorem in eodem foro in quo conueniebatur reconuenit eum in alio foro vetito contra. l. C. de senten. et interlo. omniũ iudicũ. l. cum papinianus. et autẽ. et consequenter. tunc vere dicerem ꝙ habet locum pena istius

[a] ¶ Error impedit prorogationem. Addebar in. l. ij. ff. de iudi. et in alle. l. si per errorẽ ff. de iurisditi. omni. iudi. in no. in. c. ad petitionẽ extra de accu. et lodo. ro. sing. xiv. in ci. ut habeo.

l. et ipse cadat a causa quia agit in eo quod petitur ab eo cum nihil petatur ubi dicas ꝙ in eo quod ego petebam ab eo lucre quia presumitur calumniose fecisse vel potest poni exemplum in exceptio. non nume. pecu. C. de non nume. pecu. l. in contractibus. Pone ꝙ cum haberes istam querelas proposui eam in alio loco ꝙ debeo: certe habetur pro confesso in hoc quod petitur ab eo. Sed pone tu citas me in vetito examine. C. ne filius pro pat. autē habita. de re. mili. l. tam collatores. §. fina. lib. xij. cum ibi nota.

Lex.

1 Non quidem. Repetita per dominum gra. de ouro fra. quero si fiscus agat contra aliquē privatum an habeat locum lex ista q: actor debet sequi forum rei non econtra infra eodem. l. seq. ⁊ l. in criminali. ⁊ pro hoc videtur. l. expressa. C. ubi cause fisc. l. cum quis. ⁊ pro hoc videtur casus in terminis. C. de bo. vac. l. ultima. circa mediū. lib. x. ⁊ est glo. que hoc tenet absolute. C. de iur. fisc. l. defensionis facultas. circa mediū. libro. x. ¶ Quid dicendum: teneo contrarium ⁊ credo ꝙ lex ista habeat locum in fisco agente vel defendente primo hoc probo per textū. C. ubi cause fisca. l. ad fiscum. C. si adversus fisc. l. ij. Item quia fiscus iudices quos habet in defendēdo eosdem habet in agendo ⁊ econtra. C. ubi cause fisca. l. ultima. ⁊ ibi est casus istius questionis ⁊ pro ista parte est casus in terminis. C. de aucto. tuto. l. penulti. circa finē: que incipit defendente. ⁊ de hoc est glo. ordi. C. ubi cause fisca. l. ad fiscū circa mediū. Item vides ꝙ de consensu partiū sufficiat ad iurisditionē prorogandā vel an requiratur cōsensus sub quo sunt ⁊ videtur ꝙ requiratur consensus iudicis: quia ubi in aliquo actu agitur de preiudicio tertij cōsensus illius est requirendus. ff. de aucto. tuto. allega. l. penulti. ff. de aqua plu. ar. l. inquirendo. sed hic agitur de a preiudicio quia privatur sportul. quas debent habere[a] in autenti. de iudi. vj. colla. §. ne autē labor. ⁊ hoc habet locum in iudice delegato secus in ordinario qui non potest recipere salarium a partibus in autenti. scriptū exēplis circa medium. ⁊ ꝙ agatur de preiudicio probo quia honor utilitati prefertur. ff. si quis omissa test. l. iulian⁹. Sed isti detrahitur honor ubi non potest inter eos iudicare. ff. de offi. presi. l. observandū. ergo dicam ꝙ eius consensus in prorogatione requiratur. Item quia hic agitur de suo vituperio ut habes in arbitro. ff. de arbit. l. litigatores. circa principiū cum. l. prece. et pro hoc ratio q: civitas vendicat civem. ff. ad munici. l. de iure circa 2 principiū. ¶ Item q: prima potestas ⁊ iudiciū equiparantur ut in aut. de manda. princi. iij. colla. §. ꝙ si delinquentes. ff. de verb. significa. l. potestatis verbū. Sed pater habet potestatē vendicādi filium. ff. de rei vendi. l. j. §. primo. ergo ⁊ iudex poterit subditum vēdicare. ff. de adop. l. mandatū. §. primo. ⁊ pro hoc allegatur casus. l. 3 aliquos. ff. de iudi. l. ij. §. primo. ¶ Quid dicendū in contrarium videtur quia lex dicit ꝙ in prorogatione nō est b necessarius ꝯsensus iudicis[b] ff. de iudi. l. ij. §. primo. alij distinguūt de prorogatione facienda de tēpore ad tempus ⁊ tunc non requiritur iudicis consensus. ff. de iudi. l. ij. §. primo. Aut agitur de prorogatiōe rei ad rem: vel persone ad personā ⁊ tunc est cōsensus iudicis requirēdus ut. l. allega. ff. de iudi. l. ij. §. secūdo. Alij disting. aut queris an requiratur consensus tacitus et tunc est necessarius talis consensus. ff. de iudic. l. ij. Aut queris de consensu expresso et tunc non requiritur. ff. de iudi. l. ij. §. primo. Sed non reddunt rationem diversitatis: sed ego teneo ꝙ nunꝗ requiratur auctoritas iudicis: quia per quācunqꝫ viā partes velint a lite recedere iudex debet habere ratum. ff. de operis no. nun. l. j. §. unde queritur. ff. cōmuni di. l. iudicem. ⁊ pro hoc. ff. de procura. l. qui omnia. §. primo. ¶ Itē hoc probo alia ratione nō est dubium ꝙ magis est permissum ius eundi ad iudicē qui est persona publica ꝙ ad alium qui non est publica persona. C. de officio iudicis alexan. l. j. ⁊ ij. ff. de relig. l. si quis. §. idem labeo. Sed quilibet sine auctoritate iudicis potest ire ad privatū per modum arbitrij. ff. de arbit. l. iij. §. primo. C. de arbi. per totum. ergo multo fortius ad iudi. de consimilibus ad similia fit facilior trāsitus. ff. de actio. emp. l. non est novū. nec ob. ꝙ dicatur q: commodū ei aufertur dico ꝙ et relevatur ab honore iudicandi ⁊ ideo fiat cōpensatio. ff. de iurisdi. omniū iudi. l. cum qui. Item quia iudicare non est officiū. ff. de muneri. ⁊ honori. l. finali. §. et iudicādi necessitas. Sed pone duo de civitate ista cōvenerunt ꝙ agerent coram seneschallo carcassone ante lit. cōtesta. alter penitet. nūquid est locus penitētie videtur ꝙ sic quia non videtur in iudicem consentire qui ⁊c. C. de litis contesta. l. una. ff. de iudi. l. non videtur. ⁊ pro hoc videtur casus in aliquos. ff. solu. matri. l. si cum dotem. §. eo tempore de iu4risditione omniū iudi. l. si cōvenerit. ¶ Quid dicendum: quidam tenent oppositū quia semel est approbatū non potest postea reprobari. ff. de nego. gest. l. pomponius ⁊ de aqua plu. ar. ⁊ l. in concedēdo. ⁊ pro hoc. C. de iureiurādo. l. si quis iusiurandū. Itē q: litigiū reddit̃ per cita c tionem[c] in autenti. de litig. §. ultimo in principio. colla. vij. Et isti qui tenent istam partem solvunt contraria et dicunt ꝙ. l. si convenerit ⁊ alie alia loquūtur in casu dubio: sed in casu certo non incertis non certis non est locus coniecturis. ff. de verborum obligatio. l. continuus actus. §. cum ita. ⁊ solvunt etiam ad. l. si cum dotē. et dicunt ꝙ ibi loquuntur in peiratoriis tenet ergo ⁊c. ff. de 5 procura. l. ante litem. ⁊. l. post litē. ¶ Sed distin. si queras an prorogatio citatione facta tribuat iurisditionem disting. aut queris ante lit. contesta. ⁊ dico ꝙ nō tribuit sola citatio iurisditionē. ff. de iurisdi. omniū iudi. l. si cum venerat. aut loquimur li. cōtesta. ⁊ tunc bene ut. l. alias. Sed ego distinguo aut pars que contradicit pretendit aliquod interesse ⁊ tunc dico ꝙ non est locus penitētie licet ante lit. contesta. aut pars contradicens non pretēdit interesse aliquod ⁊ tunc est locus penitentie ⁊ pro ista distinctione est. l. in simili. ff. de cōdi. ob. tur. causam. l. si pecuniā. Sed videtur ꝙ. l. ista stare non possit quia privatorum gressus non potest facere iudicem aliquem qui non preest iurisditioni. C. eodem. l. privatorū dico ꝙ verum est in illo qui non habet iurisditionem aliquam: sed in alio non prohibet hec. l. Item op. ꝙ iudex non debet formare sententiam sm voluntatē partiū. ff. de re iudic. l. si convenerit. ⁊ de arbi. l. qualem. cū ergo lata hec fuerit sententia de consensu partiū videt̃ ꝙ non teneat dico ꝙ de consēsu partium certa forma sententie data est ⁊ sic loquitur. l. allega.

a ¶ Quas debent habere C. ij. veri ꝗ de iure civili q: de iure canonico non debēt capi sportule ut notant in apostil. ad istum in l. cum clericis nu. ij. l. apostil. in. vj. ex consuetudine C. de epis. et cleri.

b ¶ Cōsensus iudicis. Adde bal. l. j. in. ij. q. C. eo. ti. Ino. in. c. de causis cūs fias glo. in vj. consensus ⁊ ibi notavi in apostil. ad penor. nu. ij. in apostil. in vj. C. tēpore extra de offi. delega.

c ¶ Litigium redditur per citationem. ad de cy. in. l. j. q. ij. C. de condi. ⁊ ꝯ peti. here. in prin. med⁹ in aut. litigiosa. C. de litigi. bar. in. l. j. §. ꝙ. de aqua plu. arc. Ang. in aut. de litigi. in prin. colla. viij. ⁊ per nos. post. glo. in. c. j. extra de confir. vel. vel inutili.

¶ Quando imperator inter pupillos ⁊c. Rubrica.

1 Si contra pupillos. Istam legem legit domi. G. bonuti legum doctor provenerabili doctore et egregio domino doctore nostro Guil. de cunio ꝗ fuit absens illa die propter quedā ardua negocia. ¶ Circa. l. istam statim quero de tali dubio. pone miserabilis persona erat alicui obligata pro debito et dederat fideiussores nunquid privilegium quod ipsa habet per istam extendatur ad fideiussores. videtur ꝙ sic ut eadē sit ratio de tempore ⁊ loco. ff. de mili. test. l. miles ita heredem. ff. si cer. peta. l. unum. Sed privilegium quod datur reo datur fideiussori. C. de usu. rei iudica. l. ij. cum glo. Sed contra quia privilegiū est personale ⁊ ideo non extendā. ff. de regu. iur. l. privilegia. ff. de ser. leg. l. si pater institu. de iur. naturali. §. quod princip. Quid dicendum dico ꝙ non extenditur istud privilegiū ad fideiussores quia est personale ⁊ favor persone est immediata ratio concessionis. ff. de re iudica. l. si fideiussor. ADDITIO. et probatur ff. iudicatum solui. l. si reus. et dixi eodem titulo. l. vir bo2 nus. Rayne. ¶ Sed iuxta hoc pone reus principalis impetravit privilegiū ne posset ꝯveniri intra qnquēniū

nunquid

a ¶ Ad fideiussores. adde bar. in. l. quotiens et ibi not. doc. doct. j. de precibus impe. offe. ⁊ i. l. vniuersa. co. ti. feli. in ea. cōstitut. v. statuta iurata extra de rescri ptis ⁊ Alexā. cōsi. ccvj. incl. visis his que l themate. vol. ij.

a nunquid istud priuilegium ad fideiussores^a extenditur: videtur ꝙ sic: quia quod cōceditur in principali cōcedit ⁊ in accessorio. ff. de reg. iur. l. cum principale. et hoc dixit. l. alibi quando pignora erant obligata sub pacto de vendendo circa diem vbi debitū non esset solutū postea fuit facta prorogatio super debito ista prorogatio extē ditur ad pignora licz aliquid non sit dictū. ff. de distrac. pign. l. cum soluente. j. de vsuris rei iudica. l. fina. et hoc probatur de iure nouo: quia fideiussor nō potest conueniri ante principalem in autenti. de fideiusso. colla. prima. §. j. quam habeo significatā. j. de fideiussorib^9. aut. presente. Sed contrariū videtur: quia fauore persone est indultum. ergo non extendā ar. institu. de iur. naturali. §. sed qd principi. Quid dicendū: dist. si queras an priuilegium cōcessum reo ad fideiussores extendat virtute priuilegij: et dico ꝙ non qz priuilegiū personale ideo non extēditur. ff. de regu. iuris. l. priuilegia. aut queris nunquid prosit per consequentiā tunc disting. aut reus erat obligatus in dando aut in faciendo. Si erat reus obligatus ad dandum tunc priuilegiū rei non extenditur ad fideiussores. ff. de fideiussori. l. mora rei. aut erat obligatus ad faciendum ⁊ tunc aut sunt eiusdē peritie: aut non ⁊ tunc est sicut in obligatione dandi quia eadē est ratio. ff. de duo. re. l. nemo est qui nescit. ff. ad. l. acql. l. illud. ff. de bono. possessio. ex testa. mil. l. vna. aut non sunt eiusdem peritie ⁊ tunc aut priuilegiū fuit cōcessum reo existente in mora: et tunc non prodest fideiussori. ff. de verbo. obligatio. l. cum filius. §. primo. Aut non fuit concessum ante moram. Itez aut fuit electa industria ⁊ ⁊ tunc per consequens prodest fideiussori. ff. de oper. li. l. si libertus. in operis nouaz fecerit aut non erat electa industria persone vt in obligatiōe iudicio sisti vbi non requiritur industria. ff. iudica. sol. iam tamē. §. nunc videamus. et tunc prodest. ff. iudic. sol. l. si reus. Sed que est ratio istorum dico ꝙ vbi obligatio fideiussoris contracta est ad idem sicut obligatio rei principalis si reus impetret priuilegiū conuenitur fideiussor ⁊ prodest reo: vt in obligationibus dandi vel faciendi vt si aliquis promittat dare decem. idem in obligationibus faciēdi nisi sit electa industria quare in istis obligationib^9 post moram succedat interesse. ⁊ ideo quia in istis fideiussor ad idem tenetur sicut principalis priuilegiū rei nō prodest fideiussori. Sed in vltimo casu prodest ⁊ est ratio quia vbi reus principaliter promittit factum ⁊ dat fideiussorem fideiusso non obligatur ad factuz quia non valeret ff. de verbo. obligatio. l. inter stipulantē. Sed obligatur ad interesse quando reus est in mora: et ita dixit glo. ff. de sol. l. inter artifices de fideiussori. l. sicut ar. ff. de iudi. l. si quis ab alio. §. fina. ⁊ ar. ff. de verbo. obliga. l. si filius. vbi dicitur ꝙ vbi nulla mora nulla petitio. ⁊ licet ego fecerim quinqz membra in ista distinc. tamen ad duo possunt reduci.

3 ¶ Item dixit iste text. ꝙ tales persone miserabiles non tenentur exire prouinciā ego quero nunquid teneantur mittere procuratorē^b dico ꝙ non arg. ff. de re iudica. l. quesitum. si mitterent procuratorem nihil priuilegium in effectu prodesset ⁊ ita priuilegiū nullam vtilitatem afferret quod facere debet. ff. ne quid in loco publico. l. prima. ff. de iudi. l. cum pretor.

b ¶ Mittere procuratorez. Adde bal. in. l. pe. j. de testi. ciuili ⁊ spe. in ti. de iuris. om. iudi. §. vlt. in prin. et in ti. de reo vlt. item ꝙ est conuentus.

4 ¶ Sed pone persona erat talis que tenebatur mittere procuratorē. Sed erat impedita impedimento nunquid tenetur mittere procuratorē distingue si queras an ille qui est impeditus impedimento facti teneatur mittere procuratorem distin. aut queris quo ad interrumpendā prescriptionem dico ꝙ tenetur mittere vt si aliquis prescribebat contra te ⁊ tu eras impeditus ꝙ nō poteras ire ad interrumpendā prescriptionē dico ꝙ vtrum mittas procuratorem cōcurrit contra te prescriptio. ff. de diuer. et tempo. prescriptio. l. j. aut queris vtrum debeat mittere procuratorem in iudicio et disting. Aut est impeditus causa voluntaria ⁊ tunc tenetur mittere al's procedetur contra ipsum tanꝗ contra contumacem. l. iam ille qui abest causa probabili tenetur. ergo ⁊ ille qui causa voluntaria ar. a minori constructiue de fideiusso. l. fina. ff. ex qui ap. l. j. ij. et. iij. aut est impeditus. causa necessaria et tunc quia illa causa est probabilis vt qz relegatus ⁊ tūc tenetur mittere. ff. de mino. l. papinianus. ff. ex qui. cau. ma. l. sed ⁊ si per emptorem. §. primo. aut est impeditus causa necessaria ⁊ tūc si illa causa est probabilis. distin. aut ante li. contesta. et tūc non tenetur mittere. ff. si quis cau. l. ij. circa principiū cum ibi nota. in glo. aut erat lis contra eum cōtest. ⁊ tunc aut illud impedimentū est valde breue vt quia propter febrem tertianā: ⁊ tūc non tenetur. ff. de re iudica. l. quesitum. cum glo. aut erat longum impedimentū vt forte per febrem quartanā ⁊ tunc tūc mittere. ff. de lega. l. eundez. ADDITIO. plenius j. de resti. mili. l. j. Ray.

¶ Item quero iuxta. l. istā aurelianus de consuetu. si sit scholaris ⁊ decedat intestat^9 ꝙ bona eius episcopo applicant. pone ꝙ pupillus quidam existens sui iuris decessit ibi intestatus ⁊ erat scholaris queritur an episcopus habeat bona eius videtur: ꝙ sic: quia consuetudo pro lege seruatur. ff. de leg. de quibus. §. inueterata. j. que sit lon. cōsue. l. prima. Sed si consuetudo loquitur indistincte de quolibet erit intelligenda: ⁊ videtur casus. ff. de suis ⁊ le. here. l. j. in principio. Quid dicendū: credo ꝙ episcopus non admittatur ad bona: quia aliquando reperiūtur aliqua verba que habent propriā significationē ⁊ aliquando impropriā: ex istis arguo vbi tractamus de beneficio iuris communis verba debent sumi in larga significatione. Sed vbi tractamus de actu ꝙ est contra ius cōmune: tunc verba sunt vt magis est possibile restringenda. ff. de donationibus. l. filiusfami. Sed hic tractatur de actu qui est cōtra cōmune: ergo intelligam loqui consuetudinē in illo qui potest facere testamentū. Item quia ius commune magis durat ꝙ priuilegiatuz. ff. de mili. test. l. eius militis. §. si in militia missus in aut. de non ali. §. quia vero verisimiliter. Sed vbi tractatur de materia intestati sm ius cōmune intelligimus de illo qui potuit testamentuz facere: sed iste non potuit facere testamentū quia pupillus ergo nō extendā ad eum consuetudinē ar. ff. de legi. l. de his. ⁊ pro hoc. l. in ratione. ff. de condi. ⁊ demō. l. mulieri et titio. ⁊ pro hoc. l. cum dissolutione duaruz legum contrariarū que infra concordant. j. de bo. dam. l. final. ff. de vul. ⁊ pu. l. ex facto. ⁊ cōcordant sic ille. ll. ADDITIO. et dixi. ff. de suis ⁊ leg. here. l. j. in principio. Ray. Si queras post concessionē priuilegij eueniat casus dubius qualiter debeat intelligi distin. aut tendit alio iure ampliatiuo ⁊ tunc dico ꝙ contra priuilegium iuris communis intelligitur vt illud restringatur sic in proposito cum ꝯsuetudo sit cōtra ius dico ꝙ non extēdatur ad pupillum. Sed potius restringatur ⁊ ꝯueniant succedētes ab intestato. Sed op. ad. l. istam ꝙ ordinarius ex priuilegio non possit declinari quia quando pupillus trahit aliquem ad principē ille vero erat iudex actoris: sed addendo fran. dicit hic ꝙ illud habet locum in preside prouincie qz si pupillus diceret se non respondere corā preside sed coram imperatore debet audiri.

6 ¶ Sed quero nunquid iudex ordinarius possit recusari Mar. ꝙ sic. extra de foro competen. c. licet. ⁊ extra de appel. c. cum speciali. ⁊ quia promptū est iura iuribus cōcor. j. de inoffi. donationibus. l. vna. Quid dicendum opi. mar. credo veram ꝙ possit recusari ar. j. de iudi. l. apertissimi.

¶ Ubi de criminibus agi oportet Rubrica.

1 QUestiones. Circa glo. istā quero an valeat ꝓcessus habitus corā isto iudice: ⁊ videtur ꝙ non valeat quia nullus processus valet sine litiscontesta.^c in aut. de exhiben. re. §. si vero etiam quidam. colla. iiij. j. de tempo. ap. l. vltima. §. illud. sed hic non fuit lis contesta. cum non haberet potestatem. ff. de iudi. l. ij. ff. de iurisdictiōe omniū iudicum. l. si quis per errorem. et ideo non valet litis contesta. j. ne de sta. defunc. l. j. quare videtur ꝙ pro,

c ¶ Sine litis contestatione. Add in quib^9 causis et casibus lite nō cōtestata ad diffinitiuā sententiam ꝓcedi possit bar. in. l. iiij. §. hoc aūt. q. v. ij. de dā. infec. bal. in. l. incerti. de interdic. glo. in aut. qui semel. j. quō ⁊ qū iudex spe. in ti. de litiscōtesta. §. pe. vsi. in q̄bus ⁊ seq. lanfrā. in cle. dispendiosam de iudi. et melius in. ca. qm̄ contra falsam §. cause dele. ga. et summa. vsi. capio glo. cum seq. nu. i. extra de prob.

cessus nihil valeat. et pro hoc quia nihil facit ratihabitio in his que ab initio certam habent solennitatē: sed iussus precedere debet. ff. de acquiren. heredi. l. si quis mihi bona. §. iussum. insti. de aucto. tu. §. j. ff. de auct. tu. l. obligari. et ideo videtur ꝙ consensus sequens nihil operetur: et pro hoc quia si filia infra annū de iussu patris nubat propter mortem mariti pater est infamis. et si post ratū habeat non valet ratihabitio. ff. de his qui not. infa. l. quid ergo. in princi. et ꝙ iste processus sit nullus probo qr licet. ll. dicentes habere locū prorogationem intelligunt etiam si ab initio scientes fuerunt. nam etiam si post litis contesta. cōtrauenirēt dicemus ex primo errore ductos ar. ff. de mi. l. iij. §. scio. et. j. ad velle. l. si mulier. et pro hoc videtur. l. de bo. li. l. qui cum maior. §. j.

Autentica.

1 Qua in prouincia. Hic dicitur ꝙ omnia priuilegia tolluntur: quero que sunt ista priuilegia. Or vt vidistis in glo. opinio fuit aliquorum ꝙ quecūq; cū generaliter legatur. aut. arg. ff. de offi. presidis. l. iij. ff. de publi. i. de precio. Item exponitur hic in perpetuū et generaliter: ita exponit glo. ergo dicam ꝙ omnia priuilegia tolluntur et reiectis opi. dico ꝙ ista autētica tollit omnia priuilegia extra corpus iuris cōtenta nō autē priuilegia in corpore iuris inclusa. hoc est certū non obstante priuilegio a principe viuente impetrato: non autem de illis que sunt inclusa in corpore iuris vt illa que dātur senatoribus et alijs. hoc probo quare correctio legū est vitanda. j. de appella. l. precipimus. in fine. in aut. de admini. offi. iij. colla. Sed hic corrigerētur alia iura ergo etc. Item quia quandocūq; lex vult collere aliqua tunc dicendū ꝙ remissio se extendat ad illa que sunt extra ordinē non ad illa que sunt in ordine. ff. de mu. et hono. l. cui muneris. et j. de vac. mu. libro. x. l. vna. Item quia lex ista vult tollere priuilegia ergo intelligā de illis que inducūtur extra legem ad inducta per legem que non extendit vt habeo in. l. si aliquis locet fundum et promittit de vi metu stare intelligitur de intrinseca. ff. loca. et conduc. l. qui insulā. §. fina. ar. ff. de verbo. obliga. l. doli clausula. et de pecul. leg. l. seruo manumisso. et ꝙ hoc sit verum probo per istū textum quia hic excipit pragmaticā sanctionē et alia q̃ fiūt per. l. j. §. excipitur. et planius in corpo. vnde sumit et sic approbo illa ꝙ tollātur priuilegia extra corpus iuris posita. non autē intelligit de priuilegiis in corpus iuris

2 inclusis. ¶ Sed nunquid lex ista extendit quo ad actorem et quo ad reum de reo verum est dubiū: sed nunquid si actor impetraret rescriptū vt in alio loco posset reum trahere valeret. dicunt quidā ꝙ in hoc nihil est mutatum: sed in hoc reprobatur quia non debet licere actori quin liceat reo et econtra de regu. iu. l. non debet. et qr intelligitur tam in reo q̃ in actore videtur facere vnus tex. in aut. vt oēs obe. iudi. pro. vj. colla. §. si igit in eadē cōsti. §. si. Quid dicendū: approbo glo. et dico aut. ista solū ponit priuilegia rei. nō autē ponit de actore primo hoc fundo repellendo hoc ꝙ dicitur nō dz licere actori quin liceat reo verum est vbi est idētitas rationis: sed hic nō idētitas rationis qr non licet reo impetrare talia rescripta qr presumitur hac de causa facere scz vt titius obtineat in causa et hoc concludit. l. quia vbi aliquis habet duos iudices actor debet eligere coram quo velit eū cōuenire. ff. de eo quod certo loco. l. non vtiq; in fine. C. de episcopis et clericis. l. cum clericis. ibi cum dicit volentibus etc. vt. C. de episco. audi. l. decernimus. et hoc probo deducendo ad inconueniens quia hic dicitur vbi quis deliquit ibi subiaceat cessante omni priuilegio. Sed hic sequeretur ꝙ nō posset reus cōueniri nisi in loco in quo est res quod est contra legem: qr potest cōueniri in loco domicilij. ADDITIO. Uel dic et melius fm pet. j. vbi

3 in rem actio. l. fina. ¶ Sed iuxta hoc quero nos habemus ꝙ actor potest impetrare extraordinariū iudicem pone ꝙ actor impetrauit tale rescriptū vt posset me conuenire corā iudice caturci et ego impetraui ꝙ actor iste non posset me conuenire coram iudice carcassone nunquid prescriptum ex parte rei videtur ꝙ non per istam autenti. Sed potest dici ꝙ valeat ex equitate qr postq̃ actor poterat initium videt mihi premissum ꝙ ego possum postea illud idem facere. ff. quod quisq; iuris. l. j. §. primo. Item quia plura possūt per consequens consequi que non possunt principaliter. ff. de iureiurā. l. fina.

4 §. primo. ¶ Sed iuxta secundā positionē casus super verbo absente voluit glo. dicere ꝙ in casu in quo constat quis fecit ꝙ non posset agi contra dn̄m et fundat se p. l. ff. de his q̃ deiecerunt vel effu. l. j. et. ij. Sed ille. ll. nunq̃ hoc voluerunt dicere. Sed dico ꝙ in casu in quo non constat quis fecit agitur contra dominū. Sed ostendo ꝙ magis in casu quo scitur quia vtor operibus malorū hominum: et ideo sum in culpa et teneor institu. de obliga. que ex quasi delic. nascun. §. primo. et. §. exercitor. et habeo de hoc casum. ff. de his qui deiecerūt. vel effuge. l. si vero. §. si autem. Sed eo modo reprobo aliter positionem antiquorū quia in casu ꝙ tu deiecisti aliquid de domo mea non debet dari sibi tempus ad representandum cum cōstet de malefactore. ff. de nox. l. de illo. Sed ex illo tex. in ver. sed si absentē dicunt aliqui ꝙ si agatur contra aliquē et aliquis offerat se defensioni illius et petat illam dilationē ad certificandū ipsum ꝙ debeat habere: sed hoc nihil est qr defendere est non retractare iudiciū. ff. ex quib9 cau. in posses. ea. l. qui ante. §. recte defendendi. ff. ex quibus cau. ma. l. item eorum. §. finali. et pro hoc videtur tex. j. de fideiusso. l. sancimus. §. primo. ¶ Or ista positio casus videtur probari ꝙ defensori detur dilatio ad certificandū reum principalē non tamen detractando. Sed ad hoc vt non diceret primum casū ar. istius tex. et. j. vbi in rem act. l. ij. sed iste casus noster improbabitur quia aut aliquis offert se defensioni cum mandato et nulla fit executio contra ipsum. ff. de procu. l. plautius. Item non potest dici ꝙ se offerat sine mandato quia executio fit in bonis domini. ff. de re iudica. l. iiij. ¶ Quid dicendū: dico adhuc tolerari istum casum: quia non habemus defensionem sine mandato quo casu fit executio contra ipsum non contra dominum. ff. de procura. l. plautius. Alius est defensor cum mandato et tunc fit executio contra dominū non contra ipsum vt dicta. l. plautius. et in istis non habet locum ista autēti. sed est fictus defensor: si habeat dilationē pro domino certificando ꝙ nihil dixi tunc datur via sic vt fiat executio cōtra ipsum et si non sit soluendo ꝙ fiat contra dominum in subsidiū et isto modo potest intelligi iste casus et relictis opi. hoc est exposito pe. et iac. de ra. ego pono aliter q̃ ipse ponat. pone tu habebas bona iuxta nemus meū tu recipiebas ligna de nemore meo iniuste absentasti te et dixi familie ꝙ vterentur sicut tu quia tu habebas ius ipsi fecerunt vt fuit eis dictum et iniuste quod remediū dabitur: dico ꝙ agitur cōtra istos cur. et si ipsi petant dilationem ad certificandū dominū dabitur et si post non veniat condēnabuntur isti et si non sint soluendo fiet in residuum executio contra dominū et tunc est plana littera et potest quotidie de facto contingere et credo ꝙ isto modo ponatur casus veraciter. ADDITIO. glo. aliter ponit casū. ff. de iudi. l. vēditor. videas hic pe. Ray. ¶ Excipitur circa primā exceptionē istius autēti. glo. ponit vnum exemplū quod non credo bene littere adaptari vt si tu fuisti vocatus ad aliquem locum ratione reginimis reipubli. non debes conuenire in illo loco vbi cōmisisti secundū ꝙ glo. dixit. Sed credo ꝙ iste nō fuit intellectus littere. nam si aliquid contra absentē reipu. causa statuatur ipse restituitur. ff. de in integ. restitu. l. fina. C. de in integ. restitu. l. j. C. de procur. l. qr absente te. ff. quando ap. sit. l. i. et ideo credo ꝙ sit alius sensus littere magis dubitabilis. Pone tu volebas agere contra titium ratione delicti vel alias ipse adiuit principem dicēs ꝙ illud negociū tāgebat rēpub. et iō petit se remitti examini principis habito cōsilio inter proceres sacri palatij ordiatū fuit ꝙ illō negociū vētilaret in pristorio et

comitatu

comitatu principis: ⁊ sic pragmaticam sanctionem ipse delegauit forum presidis prouincie et iste est verus casus in prima exceptiōe et habet intellectū positū in cor po. vnde sumitur vt officos obe. iudi. ꝓuincie. §. arripiat colla. v. Secūda est exceptio quā aliqui non habēt que dicit aut ex. l. hoc sit quale sit sup appellationibꝰ ⁊ est intellectus quod pronūciatū fuit super re aliqua cōtra te ⁊ appellasti ad principem. deinde ago contra te in ciuitate ista vel prouincia ꝓ re aliqua ⁊ tu dicis ꝙ nō debes respondere in ꝓuincia: sed in consistorio ⁊ istum intellectum ponunt quidā hic ꝙ iste possit declinare forū prouincie ratione appellatiōis. sed est cōtra iura cōmunia ⁊ reprobatū. ff. eum qui ap. l. vnica ⁊ illud quod alibi dicitur ꝙ debeat quis recōuenire in eodē loco vbi conuenitur habet locū in ea causa de qua agitur ⁊. C. de sen. ⁊ interlo. om. iudi. aut. ⁊ consequēter. ⁊ intellige ea que dicta sunt quando appellatꝰ ad aliū ꝙ ad principē qꝛ ipse posset trahere ad se quācunqꝫ personā: qꝛ multa statuūtur in principe que non statuūtur in alio. ff. de albo scri. l. fina. ⁊. C. de iudi. l. a iudice. ⁊. C. de appel. l. precipimus. l. j. §. j. ⁊. C. de aduoc. diuer. iudi. l. restituēde. Sed istud non approbo. nam habeo. l. qū est appellatū ad principem. ff. ex quib. cau. in possessio. ea. l. ad cognitionē per quam specialiter reprobo ista opinionē. ⁊ ꝓ hoc habes textū. ff. de iudi. l. ij. §. legatus. ⁊ sic intellige istum textū loqui super appella. emissa super eodē negocio vt si conuenisti me in prouincia ista vbi lata fuerit sententia contra me ⁊ fuerit appellatū ad principē ⁊ facias me citare ꝙ prosequꝰ appellatio in sacro palacio tu dices ꝙ nō. sibi vbi cū est cōmissum ibi debet terminari. ⁊ ideo nos teneri extre prouinciā nunqd bene dicis: certe non: qꝛ ex lege per appel. debeo ire ⁊ teneor prosequi ap. coram principe. C. de appellationibus. l. ne casus. ⁊. l. a proconsulibus. ⁊ sic ratione appellationis forū ordinarium in quo est crimen cōmissum vel contractus celebratus deuoluitur ⁊ declinatur ad principē ⁊ sic sunt ibi due exceptiones licet sint plures que non habent nisi vnā. Sed in cor. vnde sumitur sunt due vna propter pragmaticam sanctionē ⁊ alia propter appellationem. ⁊ iste est verus intellectus istius exceptionis inter alios.

¶ Ubi fideicōmissum peti debeat. Rubrica.

1 Fideicōmissuʒ. In glo. hic est duplex inspectio facienda: qꝛ quoniaʒ queritur vbi peti debeat quādoqꝫ vbi solui debeat circa primum si queras in quo loco petatur fideicōmissum [a] disting. aut est certa species relicta aut quātitas vel genus si sit relicta certa species dico ꝙ aute agitur actio in rem ⁊ tunc potest agi in loco vbi est maior ps hereditatis vt hic et. ff. de iudi. l. si fideicōmissum vel in domicilio heredis. C. vbi in rem actio. l. si. et. ff. de iudi. l. si fideicōmissum. §. sed ⁊ rescriptū. Iteʒ in loco vbi est res. C. vbi in rem act. l. vlt. ff. de iudi. l. quod legatꝰ. §. j. ⁊ hoc quando agitur in rem contra heredē. Si autē contra alium ꝙ heredē tunc ageretur in loco vbi est res vel in domicilio possidētis. C. vbi in rem ac. l. si. non autē ageretur vbi est maior pars hereditatis qꝛ exciperet de iure tacij ꝙ esse non debet. ff. si seruitu ven. l. loci corpus. §. cōpetit. aut agitur actione in personā ⁊ tunc glo attendit locum domicilij heredis ⁊ locū vbi est maior pars hereditatis. ff. de iudi. l. si fideicōmissum. §. sed ⁊ rescriptū. et. l. quod legatꝰ dicitur ꝙ agitur vbi est res nisi sit alibi maior pars vel nisi foueat domiciliū ibi ⁊ hoc verum est vt pone titius in ciuitate caturci dimisit mihi funduʒ ꝙ ibi habebat ⁊ in ciuitate ista habebat maiorem partem hereditatis exceptis fundo nūquid potero caturci agere actione personali ad fundū non scdm glo. et pro hoc quia quando agitur actione in rem bene potest agi vbi est res. ff. de publi. l. imperator. Sed actio personalis totum patrimoniū concernit non tantū fundū. ff. de iudic. l. si fideicōmissum. §. tractatū. ff. ad treb. l. j. §. si heres. ⁊. ff. de contrahen. emptio. ⁊ vēdi. l. fina. §. lutum. ⁊ istud videtur fundari per litteram aduersatiuam que est in. l. quod legatur. ff. de iudi. nam dicitur ꝙ si actione in reʒ agatur potest peti vbi res est ⁊ sic per aduersationē potest peti ⁊ potest dici ꝙ si agatur in personā non agitur actione personali. ff. de iudic. l. quod legatur in penultimo dicto.

2 Quid dicendū potest dici contra qꝛ vbi est relicta res ꝙ ibi possit agi quia legatū potest ibi peti vbi testator voluit prestari. nam si testator legauit thesauros rome possunt peti ibi qꝛ ibi vtuntur illis mensuris. ff. de iudi. l. sed ⁊ si susceperit. Sed quando testator relinquit mihi speciem certam videtur velle ꝙ soluatur mihi vbi res est. ff. de leg. j. l. cum res. §. j. ergo per consequēs videtur velle ꝙ sibi peti possit postꝗ ibi solui debet. ⁊ ꝓ hoc tex. quia fideicōmissum petitur actiōe personali nō reali ⁊ pro hoc qꝛ si velim cōuenire heredē super satisdatione que est personalis possum ipsum cōuenire vbi res est: ergo multo fortius pro re ipsa pro qua prestatur cautio. ff. de iudi. l. sed ⁊ si susceperit. §. pe. ⁊ fina. ⁊ sic teneo ꝙ vbi est res possit agi. Sʒ potest testa. quādo relinquitur genus vel quantitas et tunc si queras in quo loco peti possit dico ꝙ in duobus videlicʒ: vbi est maior pars hereditatis vt hic. et. ff. de iudic. l. fideicōmissum vbi heres habet domiciliū vt. ff. de iudi. l. si fideicōmissuʒ in penultimo dicto.

3 ¶ Sed nunc restat videre in quo loco legatum solui debeat [b] ⁊ disting. aut relicta est species certa. ⁊ tūc debet solui in loco vbi erat tēpore mortis testātis ⁊ ideo si esset in alio loco translata dolo heredis ipse tenetur reducere. ff. de leg. j. l. cum res. §. j. ⁊. ff. de iudic. l. quod legatur. quod puto verum nisi in casu in quo agitur ⁊ actor petit eam reportari suis sumptibus. ff. de rei vēdi. l. si res mobilis. ff. ad exhi. l. sed si hereditas. §. primo. aut est relicta quantitas vel genus ⁊ tunc aut testator determinauit ⁊ expressit locum vbi solueretur vt si dicat testator lego decem titio ⁊ volo ꝙ sibi soluantur tholose ibi debēt solui. ff. de eo quod cer. lo. l. si heres. vel dixit tacite ⁊ idem est vt si dicat testator relinquo tibi decem dolia vini de tali vinea certe hoc casu ꝟba satis innuunt ꝙ ibi soluantur. ff. de iudi. l. quod legatariꝫ. §. primo. Si autem testator nihil dixit tacite vel expresse tūc dixit testator ꝙ heres non tenetur soluere in alio loco ꝙ vbi est res illa hoc tenēt ꝙ imo in loco domicilij etiā tenetur prestare legatum. Istas opiniones habes no. ff. de iudi. l. post legatū. ¶ Sed que opinio melior videtur ꝙ in loco domicilij ar. de iudi. l. si fideicommissum. et l. quod legatur. §. tractatum. dico opinionē io. veraʒ qꝛ testator videtur voluisse ꝙ soluanꝰ vbi est maior pars hereditatis. hoc innuit text. ff. de iudi. l. si fideicōmissuʒ. ⁊ hoc tex. nisi calūnietur quia roma cōmunis est patria ff. ad mu. l. roma. Pone ꝙ heres habet domicilium rome ⁊ maiorē partem hereditatis conuenitur rome pro legato ipse vult soluere in prouincia vbi est maior pars hereditatis: nunquid bene dicit: certe sic. ff. de iudic. l. si fideicōmissum. §. tractatum.

4 ¶ Sed nunc quero quid erit si hereditas sit in duobus locis equaliter non plus in vno loco ꝗ in alio: in quo loco debet conuenire pro legato videtur ꝙ in neutro. Sed in loco domicilij: quia dicunt. ll. ꝙ vbi est maior pars hereditatis debet conueniri: ⁊ ideo cum non sit maior in vno ꝙ in altero videtur ꝙ in loco domicilij debeat conueniri. ff. de verbo. oblig. l. si minor. Item quia non debet pro eodem legato in duobus locis conueniri ⁊ sic: quia in neutro debeat conueniri. nam si seruꝰ stipuletur titio aut meuio dominis meis viciatur stipulatio ꝓpter incertitudinem. ff. de sti. seruo. l. item si sibi. cum. l. sequen. et pro hoc. l. ff. de fun. instruc. ⁊ instru. le. l. si quis eodem instrumento. et. ff. de re. du. l. si fuerit. ff. de test. tu. l. sunt duo titij. ¶ Quid dicendum: dicerem ꝙ in quolibet posset loco conueniri et vtrobiqꝫ tempore constringentur ad soluendum. Hoc probo: quia lex dixit vbi est maior pars heredum ꝙ ibi debeat solui refert se ad promptitudinem solutionis et sic cum vtroqꝫ loco sit prompta solutio. dicam ꝙ vtrobiqꝫ possit cōueniri. ff. de eo quod certo loco. l. iij. §. primo. et pro hoc ꝙ dicitur alibi quia si duo vendāt mihi seruum morbosum possum redhibitoria quemlibet conuenire si ipsi sunt equales. ff. de edil. edicto. l. iustissime.

[a] ¶ In quo loco petatur fideicōmissum Adde not. in l. cū archimedorū. C. vt in possessi. lega. bar. in. l. lucꝰ. §. gaio. ff. ad trebel. ⁊ pau. de cast. cōsi. cxx. ⁊ cōsi. cccxiij.

[b] ¶ In quo loco legatū solui debeat. Ad de bar. ⁊ doct. post glo. in. l. quod legatur. ff. de iudi. ⁊ in. l. j. ff. de annuis lega. ⁊ in. l. cum res. ff. de lega. j. et spe. in ti. de cōpe. iudi. ad de. §. ij. v. xxvj ⁊ in ti. de pig. §. ij. vsi. sed ⁊ heres. ⁊ seq.

possideat. aliqui dicunt ꝙ sic.iac.tenet ꝙ cõtra ciuiliter possidentẽ possit agi rei ven.cum tẽperamento si habeat rem restituere facultatem vt est in terminis quos posui pro supposito ꝙ fructuarius naturaliter possideat ff.de vsufruct.l.cuiuscũqz fundi.§.primo. Si autem aliquis possideat rẽ ciuiliter et non habet restituẽdi facultatẽ non tenetur rei ven.ad hoc vt condẽnetur sed absoluetur cum cautiõe ꝙ si res ad ipsum perueniat ꝙ eã restituet.ff.de acquiren.here.l.põponius in princi.et.l. per seruũ.pone igitur ꝙ ago rei ven.ad seruũ que est fuga tu absolueris cũ cautione si ad te perueniat ꝙ istũ restituas sic in proposito.ff.de rei vendi.l.si a bonefidei.et.l. 6 si vero.et.ff.ad exhi.l.celsus.§.j.in fi. ¶ Itẽ quero iuxta primũ dubiũ glo.fin.si aliquis sit missus in possessionez rei petite per rei vẽdi.quanto tẽpore prescribat et dicit glo. ꝙ.x.annis inter presentes vel.xx.inter absentes nã iu- a ste possidet[a] qui auctore pretore possidet.ff.de acquirẽ. pos.l.iuste possidet. Sed reprobatur per aliquos quia pretor attribuit possessionẽ: alicui vero dat titulũ.ff.si ser.ven. l.sicuti.§.sed si queratur.ff.de rei ven.l.ex diuerso. et ideo ꝙ non habeat titulũ et titulus requiritur in prescriptionibus.j.de prescrip. lon. temp.l.lõge. dicã ꝙ tãto tẽpore non prescribat. Quid dicendũ: dico ꝙ ille qui est missus in possessionẽ ex reali actiõe ab illo tẽpore a quo ille irreuocabiliter possidet prescribit proprietatẽ.x.vel.xx.annis. Nam iste habet bonã fidem cum auctore pretore possidet.ff.de relig.l. at si quis. Itẽ habet titulũ quia missus est in possessionẽ tanquam in re sua et sic habet titulũ pro suo.ff.pro suo.l.j.et.ij.et.l.fi.et iste titulus est sufficiens ad prescriptionẽ vel vsucapionẽ complendã sed ego dixi ꝙ ab illo tẽpore a quo ipse irreuocabiliter possidet prescribit.x.vel.xx.annis.et hoc pro tanto dixi quia a tẽpore missionis in possessionẽ ex reali nõ prescribit quia distin.aut ante lit.cõtest.et est veniẽs intra annũ recuperat possessionem .j.de prescrip.xxx.annorũ.l.si quis emptionis. et ideo in illo anno non prescribit.j. de acquiren.pos.l.nemo ambigit. Sed anno elapso incipit prescribere cũ tũc de iure suo non turbatur et teneo ꝙ tunc incipit prescriptio et non ante li.contest.si mittatur in possessionẽ. tũc ab illo 7 tẽpore prescribit: quia tũc vere videtur possidere. ¶ Sed adhuc moueo aliud dubiũ in glo.et declaro. Pone agebam cõtra te ad.c.fundi missus in possessionẽ cuiusdam rei mee: quo tẽpore prescribis dixit glo.xxx.annis naturaliter omne ius tollitur.j.de prescrip.xxx.anno.l.ij.et ille qui missus est ex personali in possessionẽ nõ vere possidet.ff.de acqui.pos.l.iij.et ideo si queras quo tẽpore prescribat ille qui missus est in possessionẽ ex personali disting. aut est missus in possessionez rei petite et tunc prescribit tanto tẽpore quanto prescriberetur si esset missus ex reali vt se prescribat.x.annis inter presentes et.xx.inter absentes ADDITIO. Pe.hic cõtra teneas cum glo.et g.nec ob. ratio petri scz ꝙ ad primũ decretũ non tribuit titulũ verum est illud vbi nõ tribuit possessionẽ alias secus vt hic et dicta.l.si quis emptiõis.ff.de acquir.pos.l.iuste. Ray. Si autẽ sit missus in possessionẽ ex personali alterius rei quam petite: tunc dico ꝙ nullo tẽpore ipse prescribit primum probo vẽdidisti mihi istã domũ nondũ tradidisti ago cõtra te non venisti: iudex mittit me in possessionẽ rei petite ex personali actiõe. tunc dico ꝙ habeo verã possessionem sicut in reali peto mihi tradi cum sit mihi vendita: et sic dico ꝙ cũ habeo verã possessionẽ prescribo.x.an.inter presentes et.xx.inter absentes. Si autẽ mittatur in possessionẽ alterius rei quam petite vt si petã a te.c.et tu non cõpares et iudex ponit me in possessionẽ domus tue pro mẽsura debiti declarati. nam ita debet hodie fieri.j.de bo.auc.iudi.pos.aut.qui tunc nõ habeo verã possessionem. Sed solũ detentationẽ vt.ff.de acquirẽ. pos.l.iij.§.si.ex tuu offerẽdi non põt prescribi.j.de prescript.xxx.anno. l.cum notissimi.§.sed cũ illud dico ꝙ talis nullo tẽpore poterit prescribere cũ nõ habeat titulũ nec possessionẽ. 8 ADDITIO. vel dicas vt hic per do.la. Ray. ¶ Sed pone tu possides noie meo fundũ agitur cõtra te queratur an possis quedam ꝙ non: quia.l.ista loquitur in rei vẽ.

[a] ¶ Nam iuste possidet. Adde an in dubio presumatur possessio iusta ale xan.post bar. in.l.cõmuni.§. inter predões ff.ratio diui.et consi.xxxiij. vol.iiij. ꝙ sic quod est verũ nisi quo ad alium qui probet de antiquiori possessione vt not.bar. in.l. celsus.ff.de vsu cap.et in.l. sup longi.j.de prescrip.lõ.temp. et ãbo.de broc. in.c. si diligenti extra de prescrip.

Quid dicendũ: dicerẽ ꝙ haberet locum.l.ista cũ sit eadẽ ratio.ideo dicã ꝙ sit idem ius.j.ad.l.fal.l.fina.de verbo. obliga.l.a titio.ꝙ hoc sit verum videtur tex.ff.de peti. hereди.l.et si putauit.§.si quis absentis. Sed nunquid.l.ista haberet locũ in possessorio vt pone tu possides nomine meo fundũ: titius vult agere possessorio pro possessione solũ non super proprietate nunquid habet locũ.l.ista vt tu qui possides possis me nominare videtur ꝙ nõ: quia tex. dicit ꝙ per in rem actionẽ et sic ꝙ solũ habeat locũ.l.ista quãdo agitur reali ad proprietatẽ et est glo.in decre. ꝙ nõ habeat locum in possessorio.xij.q.ij.c.quicũqz militum. et pro hoc rõ quia quãdo agitur petitorio opz ab vtraqz parte personas legitimas interuenire. Sed quãdo agitur possessorio possunt esse illegitime persone.C.qui le. perso.ha.stan.in iudi.l.momẽtanee. et.j.si per vim vel alio modo.l.j. Quid dicendũ: vere dicerẽ ꝙ possunt dominũ nominare quia non potest agi possessorio cum ipse nõ habeat possessionẽ. Itẽ posset ex hoc auferri dãnũ dño ꝙ esse nõ debet.j.de agri.et cen.l.qui per colonus li.xj.j. de acqui.pos.l.ex verbis.et pro hoc videtur text.ff.vti.pos.l.si duo.§.creditores.videtur casus expressus.C.vbi de cri. agi oportet.aut.qua in prouincia. ADDITIO.vide qđ dixi sm pe.tñ videtur.g.bene dicere cũ iste geminatur solus pro possessione qui spectat ad dñm facit qđ dixi supra in qõne.ij.nec ob.ratio quã feci cõtra.g. super ex pe.quia permittit cõuentionem istius licet non prohibet denuncia- 9 tionem dño fiendã cõtra no.xij.q.ij.c.quicũqz. Ray. itẽ allegatur quotidie.l.ista pro hoc ꝙ dicitur ꝙ lis est quasi cõtest.et ideo quero vnde prouenit ista quasi cõtestatio litis dico ꝙ ex.l.ista prouenit et recolligitur ex tribus primo ex nominatione dñi secũdo ex certificatione sibi facta de hoc ꝙ petebatur tertio ex non cõparitione quia nõ cõparuit nec ipse nec parr.eius et ex istis tribus prouenit quasi litiscõtest.nã postquam nõ venit videtur negare petitionez actionis et est effectus quasi cõtrarius: primo quia per eã interrũpitur prescriptio. Sed tu dices ꝙ ex sola citatiõe interrũpitur prescriptio. vt.j.de prescrip.lon.tẽp.l.sicut et l.cũ notissimi dico ꝙ ista quasi cõtestatio operatur hoc sine omni citatione quia sit citatio in persona coloni et nõ in persona dñi et sic per citationem nõ interrũpitur prescriptio quo ad ipsum dñz: quia ipse nõ fuit citatus sed colonus. Itẽ habet alium effectũ quia per eam habetur irreuocabilis possessio cum citationibus postea subsecutis.nã si tu esses missus in possessionẽ rei mee si veniã infra annum recupero possessionẽ.j.de prescript.lon.tẽp.l.si quis emptiõis.§.j. Sed in hoc casu licet venias nõ audieris infra annũ nec post.et istud fit ꝙ per quasi cõtestationẽ perpetuetur actio. Nam executoris missio interrũpit prescriptionẽ nõ autem perpetuat actionẽ.j.de prescrip.xxx. 10 an.l.sicut.et.l.fi. ¶ Nunc autẽ quero an per talẽ quasi contestationẽ perpetuetur actio: videtur ꝙ nõ. nam lex ista se astringit ad interrũpendã prescriptionẽ ergo nõ extẽdam ad perpetuationẽ ar.C.de procu.l.maritus.cũ suis concor. Itẽ quia.ll.que debent perpetuare actionẽ intelliguntur de vera cõtestatiõe et non de ficta ar.C.de his qui ve.eta.impe.l.fina.et.ff.de condi.et demõ.fideicõmissuz. et.l.fi. Quid dicendũ: dicerẽ ꝙ per quasi cõtesta.perpetuatur actio.nam per verã contesta.litis perpetuatur.j.de prescript.xxx.an.l.vlti.et.ff.de fideiusso.et here.tu.l.fi.et hoc extẽdo ad quasi cõtesta. quod probo: quia nõ debet esse melioris cõditionis ille in cuius cõtumaciã et negligentiaz est lis contest.quam ille in cuius presentia est lis cõtesta.ff. quod vi aut clam.l.nã seruus.ff.de nox.l.non solũ. Sed contesta.litis facta cum presenti perpetuat actionez.j. de prescrip.xxx.anno.l.si.ergo tunc cõtra istã actio perpetuabitur per quasi cõtesta.litis. Nec ob.hec.l.quia nõ curaui dicere de tali quasi cõtestatiõe quia satis habet remedium vt habeat possessionẽ.et ideo nõ curaui de tali dicere quod probo libellus principi datus habetur pro vera contesta.litis: et perpetuat actionẽ.C. quan.li.prin.datus lit.cõtest.facit.l.j.et.ij. Item hoc habeo.ff.de iureiur.l.si quis postea.§.tẽporali.et.j.de prescrip.lon.temp.l.cum notissimi.§.ex hoc. Et ideo dico ꝙ per talẽ quasi cõtesta-

11 litis perpetuatur actio. ¶ Iuxta questionē glo. in .l. fi. quero nunq̄d habeat locum .l. ista in re mobili. opi. fuit azo. ⁊ pene omniū docto. ꝙ poteram te cōuenire in loco vbi res est. Alij docto. dicūt ꝙ solū in loco domicilij poteram te cōuenire que opi. est verior. pro azo. facit. ff. de iudic. l. quod legatur. Et videt̄ tex. ff. de iudic. l. non als̄ §. i. ⁊ eodē tit. l. si legatis ꝺis. Iuxta hoc distingue: si queras an in loco vbi est res mobilis quā peto possum te cōuenire rei vendi. aut in loco vbi est res est incepta possideri: ⁊ tunc possū te ibi cōuenire. ff. de iudi. l. si legationis. Aut nō est ibi incepta possideri. ⁊ distin. aut ille locus vbi res est res est cōis patria vt roma vel parisius: ⁊ tunc pōt ibi cōueniri. ff. de iudic. l. non als̄. §. j. aut nō est cōis patria: ⁊ tunc aut possides rem mobilē vt viator ⁊ tunc non pōt cōueniri rei vēdi. sed debes ꝯuenire in loco domicilij. Ut si habeā domiciliū meum in villa ⁊ tu inuenias me carcassone cum quodā equo ⁊ velis me ibi cōuenire pro illo equo: nō potes. sed in loco domicilij: hoc probo. Equiparo forū ratiōe possessionis ⁊ ratiōe contractus. ff. de iudi. l. omnē. ⁊ hic. sed si ꝯtrahamus alibi q̄ in loco domicilij fit distinctio. aut tanq̄ aduene ⁊ viatores animo recedēdi ⁊ tunc ꝙ nullus possit ibi cōueniri: als̄ sic. ff. de iudi. l. heres absens. ⁊ .l. vbi cau. sta. l. iiij. ar. ff. de pig. l. debito. de leg. iij. l. si fundus. ff. de reli. l. si quis eo animo. finantē erat in animo remanēdi tūc potest ibi cōueniri rei vendi. vt si tu habeas domiciliū caturra ⁊ adduxisti hic equos ad nutriendū possunt hic agere rei vendi. ꝓ equis reiuere. ff. de iudi. l. sed et si susceperit ⁊ .l. quod legat̄. ⁊ ff. de leg. ij. l. titia. §. pe. ⁊ hic et pro ista distin. facit. ff. de here. insti. l. ex facto. §. rerum itali. ADDITIO. Cōcor. pe. per .l. debitor. ff. de pig. Ray. Tamē dicerē ꝙ si vellē agere contra titiū ꝓ equo quem ducit ⁊ ipse dicat ꝙ paratus est se defenderē in loco domicilij ꝙ esset audiendus. si autem esset incertū an haberet domiciliū vel nō dicerē ꝙ deberet prestare cautionem. als̄ res sequestraret̄. ff. qui satisda. cog. l. si fideiussor.

12 §. fina. ¶ Sed pone tu habes hic domiciliū peto a te fundū q̄ est in anglia ⁊c. ibi est ꝯsuetudo ꝙ quicūq̄ teneat ibi rez immobilē si eā teneat biēnio ꝙ acquirat eā ego peto in villa ista vbi tu habes domiciliū nunq̄d potero me iuuari cōsuetudinibus illius terre: dico ꝙ sic. ff. de testi. l. iij. §. fi. tamen dico ꝙ ꝯsuetudines que sunt in loco vbi res attēdunt̄ ar. j. de prescrip. xxx. an. l. fi. ⁊ tetigi de ista materia. s̄. de sum. tri. ⁊ fi. ca. l. ij.

¶ Ubi de hereditate agitur. Rubrica.

1 Lic. Uides ꝙ vbi sunt res hereditarie debet heres scriptus petere se mitti in possessionem. quero nunquid in loco domicilij illius qui possidet pōt petere se mitti in pos. ⁊ videtur ꝙ nō per .l. istā ⁊ hanc sententiam tenet ia. ⁊ dicit ꝙ aliqn̄ agitur pro possessione ratiōe delicti vel cōtractus ⁊ tunc pōt cōueniri in loco domicilij: vt. s̄. titu. proxi. l. fi. Sed vbi petunt̄ res hereditarie ratione delicti vel cōtractus debēt peti in loco vbi sunt est hoc verū. Dico ꝙ nō ⁊ sic sequeret̄ ꝙ interdictio quorū bo. nō posset agi nisi in loco vbi res sunt ꝙ est cōtra .l. j.

2 de interdict. l. preses prouincie. ⁊ s̄. titu. proxi. l. fi. Et .l. equiparat agere ratiōe ꝓprietatis possessionis vel delicti supra vbi de crimi. agi oportet. aut̄. qua in prouincia Item q2 tex. dicit agere debere in cōpetenti iudicio. j. de edict. di. adri. tol. l. fi. in prin. Sed domiciliū heredis est locus cōpetens vt. s̄. de iuris. om. iudi. l. ij. ergo ⁊c. ADDITIO.

3 ar. ff. vt lega. no. ca. l. postq̄. §. fi. Ray. ¶ Uides subsequēter ꝙ qn̄ agit̄ petitio. here. ꝙ pōt agi in loco vbi degit iuxta hoc pone ꝙ res hereditarie sunt situate in diuersis territorijs forte in tribus volo agere cōtra possidentē quero in quo loco debeā age potius: q2 de loco domicilij nō est dubiū vt hic. Sed nunq̄d in quolibet loco oportet me agere pro rebus ibi positis vel qualiter distin. aut iste res possident̄ per diuersos ⁊ tunc contra quēlibet debet agi prout possidet res in aliquo illorū locorum vt si titius possideat res aliquas tholose ⁊ meuius alias res carcassone certe diuersas petitiōes debet proponere cōtra istos diuersos. ff. de tu. ⁊ cura. da. ab his. l. pupillo. Si autem per eundem possidentur in diuersis locis situate et nolim agere in domicilio debeo eligere vnum locū in quo agā ⁊ hoc est ne iudicia multiplicētur cum vno iudicio possit expediri. ff. de quibus re. ad eun. iudi. ea. l. j. ⁊ ij. ⁊ ff. de li. causa. l. cognitio. ⁊ .l. si pariter. locum autē magis cōpetentē dicerē vbi ille maiorē partem possidet hereditatis ar. ff. de iudi. l. si fideicōmissū ⁊ ff. de re. corū qui sub tu. vel cur. l. magis puto cum si.

¶ Ubi causa status agi debeat. Rubrica.

Si que a te. Iste text. facit ad dubiū ad qd̄ ipsum als̄ induxi. Ita est ꝙ clerici corā episcopo tam in ciuilibus q̄ in criminalibus debat conueniri. pone ꝙ quidam clericus erat in curia officialis vt notarius per aliquod tēpus vl̄ administrauit aliquod ipse postea factus est bigamus accusatur de falsa scriptura vel de aliquo crimine circa administrationē cōmisso accusat̄ corā epo ipse dicat ꝙ nō tenetur sibi respōdere q2 factus est sui fori. Querit̄ q̄s debeat cognoscere: aliqui dicūt ꝙ inspiciat̄ quis erat iudex tempore cōmissi delicti ita ꝙ ille debeat cognoscere ar. ff. de pe. l. j. Sed intellige ꝙ tēpus delicti inspiciat̄ si tēpore ipsius fuerit incepta cognitio ar. j. de vete. li. xij. l. fi. Sed iste deliquit in curia officialis ergo ibi debet remitti per .l. istā ⁊ rationi eius que ponit̄ in fine nō autē hoc concederē si de furto aut alio crimine accusaret̄: q2 tunc corā suo iudice debet cōueniri ⁊ hoc vbi cepta fuit cognitio tēpore quo ipse erat clericus q2 tunc officialis debet cognoscere per .l. alleg. j. de vete. lib. xij. l. fi. ⁊ hoc est notandum. Lex.

1 Iamdudum. Lex ista facit ad questionē. fratres minores ⁊ ꝑdicatores habēt suos iudices datos a summo pōtifice corā quib⁹ debent litigare. pone igit̄ ꝙ fratres minores petunt quendā scholarez dicēdo ꝙ est professus ⁊ pōt euz monasteriū vēdicare vt not. ff. de rei vē. l. j. pone ꝙ isti conueniūt eum corā episcopo lemouicen. qui est corū iudex datus a papa ipse dixit ꝙ non tenet̄ corā eo respōdere. Sed corā ordinario iudice queritur quis cognoscere debeat videtur ꝙ ordinarius ꝑ vltimū dictum istius .l. q2 fiscus habet priuilegiū qn̄ est questio inter ipsum ⁊ priuatū ꝙ ꝓcur. cesaris cognoscere debet ⁊ hoc qn̄ super aliquo iure est questio. Sed qn̄ sup̄ persona est questio: tunc iudex ordinarius debet cognoscere vt in .l. ista in fi. ⁊ hoc de isto dubio.

¶ Ubi quis de curi. vel cohar. ⁊c. Rubrica.

1 Si quis. Lex ista s̄m gl. intelligitur ꝙ iudex sub quo reperit̄ cognoscet vtrū sit curialis vel curias conditionis. Sed hoc intelligo ꝙ hoc non sit necessitatis: sed si ille dicat ꝙ remittatur ad illaz curiam sub qua erat debet audiri. s̄. tit. proxi. l. si ex possessione. ⁊ .l. j. ad quod. j. de agri. ⁊ cen. li. xj. l. si coloni. lex autez ista q̄ dicit ꝙ iudex ille sub quo deprehēsus est audit negociū intelligitur ex volūtate curie vel super remissione nō autem sup̄ principali questione. ideo si curia petat eum remitti ad se vbi

2 erat astrictus dico ꝙ debet audiri per iura alleg. ¶ Uides hic quandaz glo. que dicit ꝙ aliqui dicunt ꝙ litem non contestatā fertur diffinitiua sententia ꝙ est falsum glo. querit vtrū hoc sit verū: dico ꝙ regula est ꝙ ante litem contesta. non fertur diffinitiua sententia nisi in casibus specialibus no. j. de tēporibus app. l. fina. §. illud. ⁊ no. ff. ad treb. l. sancimus. Sed videtur posse sustineri in casu nostre .l. q2 hic duo casus ponunt̄ primus est si curia aliqua petat te vt astrictū ex genere ⁊ faciat reuocare coram senescallo ⁊ tu non venis nunq̄d lite non cōtesta. pōt procedi ad diffinitiuā cōtra te: vere credo ꝙ sic. Et hoc videt̄ dicere .l. in seruo quādo agitur de statu. j. de asser. tol. l. j. §. j. ⁊ ibi maius ꝑiudiciū est q2 pronūciat̄ seruus sed ibi erat plus q2 ibi ꝓmiserat ⁊ iurauerat se vēturum ⁊ videtur in istis multo magis hoc dicendum: q2 minus pōt procedi contra absentez in criminalib⁹ q̄ in ciuilibus. ff. de penis. l. absente. Sed cōtra tales posset

3 pronunciari

pronunciari: licet sint absentes. C.de pe.l.veterani. Item quia multa remedia eis auferentur: quia aufertur a populo. C.quorum ap.non reci.l.nulli. ꝛ plura alia q̄ nō sunt iurisditionis. ff.de bo. prescript.l.si quis post hanc. ꝛ l.de iure fis.l.defensionis facultas.li.x. hoc etiā potest dici in tributis ꝛ pu.functionibus. vt li.non cōtesta.procedat ad diffinitiuā sententiā hoc pbo per ratonē quia licet posset agi cōditione ex lege. C.sine cen. vel reli.l.omnes. tū pōt super hoc iudicis officiū implorari in aut.de man.prin. iij.colla.§.coges. vbi officiū iudi.imploraꝛ licet debeat lis contest.super illo.ff.de mino.l.papinianus exuli. tū si pars cōtra quē imploraꝛ cōtumaciter se absentet potest ferri diffinitiua sentētia cōtra eum.ff.de mino.l.in cause.§.causa cognita. ADDITIO. quod non est verum prout dixi.s.si ab heredi.se absti.aut.si oēs. Ray. Et idem in appella.vbi mere officiū iudi.imploraꝛ pro sententia rescindenda. C.de temp.ap.l.fina.§.illud.ergo non est verū si sup tributis possit hoc fieri cū sup eis plura specialia obseruētur vt. C.de pala.sacra.lar.l.viros.et

3 de castren.ꝛ ministeri.§.j.lib.xij. ¶ Item.l.j.ꝛ.ij.huius tit.allegāt hāc in cōtractib9 fiat remissio. nā in delictis est expeditū q̄ in loco domicilij remittiꝛ si alibi deliquerit.ff.de accu.l.vlt.ꝛ.l.si cui.in prīnci.ꝛ in aut.vt nulli iudicum.ix.colla.§.si quis vero cōprehensor. Sed quero nunquid in contractibus habeat talis remissio opi.fuit io.q̄ sic.sicut in delictis quia quo ad forū delicta ꝛ contractus equiparaꝛ.ff.de iudi.l.omnē.ꝛ inducebat p se legē s.vbi de ratī.agi op3.l.j.ꝛ ibi no.in glo.et ibi.l.ij. et pro hoc lex ista. Alij doctores dicunt q̄ non habet locū remissio.ꝛ ar.plura habes hinc inde.ff.de iudi.l.heres absens.vbi moueꝛ ista questio in glo. et in aut.vt nulli iudi.ix.colla.§.si quis vero habeꝛ cōprehenso. Quid dicēdum: dico q̄ non h3 locū indistincte remissio. vt si tu habes domiciliū in villa ꝛ cōtraxisti mecū carcassone et peto q̄ remittaris ibi captus cum duobus seruiētibus q̄ non debet hoc fieri quia propter causam pecuniariā non debet astringi.ff.de fideicōmisso li.l. et si legatario. et C.de exac.tribu.l.ij.lib.x. et.ff.ad.l.iuli.repe.l.sacrilegij.

4 alis incip.cum ab eo. ¶ Item quia nemo inuit9 debet abstrahi de domo.ff.de in ius vocan.l.pluribus.de reg.iu.l.nemo de domo.ꝛ pro hoc videꝛ.l.que in sui ratiōe hoc concludit.nam si aliquis certa die soluere se promisit et non soluit die statuta possum te cōuenire in domicilio: quia forte data opera nunq̄ venires.ff.de eo quod cer.loco.l.j.ꝛ pro hoc quia si liber homo detineatur possum agere vt exhibeatur. ¶ Sed pone q̄ debitor aliquis teneꝛ inclusus creditor petit ipsum vt debitorē exhibere nunquid exhibeꝛ: dico q̄ nō.ff.de libe.ho.exhibē.l.vlt.§.fi. Item quia sunt alia remedia vt mittaꝛ in possessionē creditor.ff.de bo.aucto. iudi.pos.l.cum minus.§.is qui.de iudi.l.properandū.ꝛ ideo si queras nunquid in ciuilib9 iudicijs quis inuitus remittaꝛ distin. Aut loquimur in eo qui semel cōparuit coram iudice ꝛ se venturū promisit corā iudice ꝛ cōpellitur precise venire ꝛ si sit alibi inuitus remittiꝛ aut.de exhi. et intro.reis.v.colla.§.si vero quidam.ꝛ est ratio quia quis de iure cōmuni debet venire ad iudiciū. Item quia pmisit iudici ꝛ ideo pp̄ter ista duo teneꝛ venire sicut habeo alibi in pcuratore qui tenetur defendere dominū quādo domin9 pro eo satisdedit quia teneꝛ eu3 defendere.ff.de pcuratoribus.l.sed hec.§.defendere conuicta.l.eo.titu.l.non cogendu3.§.j. Aut loquimur in illo qui non cōparuit in iudicio nec pmisit venire ꝛ tūc aut agitur de cōditiōe persone ꝛ tunc inuitus remittiꝛ ad locū iudicij sic intelligo.l.istas vbi decurio. vel cohar.l.j.ꝛ.ij.ꝛ vbi de ratiocini.agi oportet.l.j.ꝛ.ij.ꝛ est ratio quia hic agitur de quadā personalitate vt in delictis ꝛ ideo in delictis requiritur presentia persone ꝛ ita hic. Si autem non agaꝛ de conditiōe persone. Sed de causa pecuniaria disting. aut illa pecuniaria seu ciuilis habet magnā prōpinquitudinē ad criminalē ꝛ fit permissio vt si administrasti negocia mea quia potest esse q̄ fraudulose administrasti teneris venire in loco in quo administrasti ꝛ sic si de crimine agatur. s.vbi de crimi.agi oporter.l.j.ꝛ.ij.ff.ad.l.cor.de fal.l.j.§.qui in rationibus.et.l.quid si falsum. si autē causa ciuilis et pecuniaria non sit coniuncta cum criminali non fit remissio per.ll.alleg.ff.de eo quod certo loco.l.j. ADDITIO. guil.idem scripsit. Ray. Et.ff. de libero homine exhi.l.vlt.§.fina. S3 sufficit q̄ fiat missio in posses.per.ll.allga.de in ius voc.l.plerique cū.l.seq.ff.de bo.aucto.iudi.possi.l.cū vnus.§.is qui.et.s.de iudi.l.properandū.cum simili.

¶ Ubi senatores vel clarissimi ꝛc. Rubrica.

1 Senatores. Nota q̄ hic dicitur q̄ vbi quis cōueniatur vbi habet maiorē partem bonorū.nam illud intelligiꝛ in legatis: sed secus in contractibus.ff.de iudi.l.sed si fideicōmissum.sed postea dicitur q̄ ibi assidue cōuersanꝛ ibi psit cōueniri. quid est hoc dictu3 nunquid idem est ac si haberet domiciliū. C.de inco.l.ciues.lib.x. dico q̄ domiciliū est vbi assidue cōuersaꝛ ꝛ habet animū remanēdi.ff.ad munici.l.domicilium.ꝛ. C.de incolis.l.ij. Sed assidue cōuersari est vbi quis moratur non animo remanēdi. vt est scholaris in studio quare dicerem q̄ in studio posset scholaris conueniri non ratiōe domicilij. Sed ratiōe assidue ɔuersatiōis ar.istius.l.in fi.ꝛ.s.vbi de cri.agi opor.l.ij. Lex.

1 Quotiēs. Dico q̄ nos habemus tres ordinarias dignitates vt sunt clarissime: spectabiles: ꝛ illustres. Alie sunt extraordinarie. vt est militia que non est in ordine. C.qui mili.non possunt.li.xij.l.j.in fi. vnde superillustris dignitas non est dignitas in gradu: sed est superadiectio dignitatis licet glo.dicat q̄ sit dignitas in autēti.vt ab illa ꝛ qui super eā sunt in prin.colla.v. vnde ɔsules sunt illustres ꝛ possunt dici illustres ꝛ superillustres pro tāto quia nomē consulū apponebaꝛ post nomen imperatoris. in aut.vt prepo.nomē imperatoris.§.penult.colla.v.in aut.de consul.§.j.iiij.colla.dico q̄ ista dignitas non est separata ab illustri. Sed per dignitatē solā dicuntur illustres quia patres ɔscripti dicunꝛ. C.de cadu.tol.l.vna.in fi.ꝛ in principio.ꝛ sunt isti super omnes. C.de consuli.li.x.l.neminē.ꝛ q̄ non sint nisi tres ordinarie est tex.in auꝛ.de non alie.§.fina. colla.ij.

¶ In quibus causis militantes ꝛc. Rubrica.

1 Omnes vero de qua militia loquatur videtur q̄ non de armata quia negociatores militare nō debēt. C.vt nego. nō mili.li.xij.l.vna. Quid dicēdū: dico q̄ optime potest intelligi in armata: quia nomē militis est generale quia oēs habētes officium psit dici milites: ꝛ milites inermes psit mercari. Sed armata militie nō nisi hoc impetrauerint a principe et erit seruus q̄ licet miles debeat coram magistro militū respōdere vt.s.de iurisdi.om.iu.l.magistratus: tamē quādo impetrāt q̄ negocienꝛ con

2 ueniꝛ corā preside ꝛ sic pōt itelligi finis istius.l. ¶ Sed inducitur.l.ista id dubiu3 pone prior aliquis vel abbas habebat priuilegiū ne corā episcopo vel alio posset conueniri.sed corā summo pontifice. Sed prior iste vel abbas existēs in iudicio emit bladū vel vinum: cōuenit coram officiali ipse allegat priuilegiu3 exemptiōis queriꝛ an possit.facit.l.ista in fi.in ratiōe q̄ nō: quia pro his que gessit vt scholaris teneꝛ respōdere corā ordinario vt vides in milite negociatore. ꝛ hoc videꝛ expeditū in illo q̄ erat de collegio pistoru3 qui tenetur corā illo respondere. s.de iurisdi.om.iu.l.fi. ADDI. hodie secus per auꝛ. statuimus. s.de epi.ꝛ cle. Sed certe non ob. quia intelligo q̄ non vteꝛ priuilegio fori vt hic: sed sui iudicis sic vt ibi dixi in auꝛ.qua in prouincia.sed vt cōueniatur corā episcopo non coram iudice temporali. Ray.

¶ Ubi cause fiscales vel diuine domus. Rubrica.

1 Non defense. Lex ista no.pro euidētia q̄ si testator aliquis heredē constituat ꝛ post sit interfectus si heres non vindicauerit mortē suā hereditas ei aufertur vt indigno ꝛ hereditas

2 applicat fisco.C.de his qui.vt indi.l.i.et per totum. ¶ Item no. quod procura.cesario est iudex inter fiscum et priuatum si quid oriatur inter eos.C.e.l.ad fiscum. Item no. quod procu. cesa.non potest de criminibus cognoscere his visis pone casum.

Lex.

1 Cum vendente te reuoco. In dubium finem istius l.pre.de mandato meo emisti rem quandam nomine meo si inter fiscum et te agatur procura. cesa.est iudex. Sed pone quod tu agis contra me ad fiscum:nunquid potes agere coram procuratore:vel an coram iudice ordinario.glo.hic posita vult determinare quod coram iudice ordina.quia quando quid est inter fiscum et priuatum procu.cesa.est iudex.C.e.l.ad fiscum. Sed quando est quid inter duos priuatos non cognosco sit procu. cesa.C.de iurisdi.om.iudi.l.iuris ordinem. et hoc voluit dicere tex.quando dicit vt voluerit.nam licet tu me mandante emeris a procuratore fisci et contra videtur quod sit iudex procur. cesa.cum procura.et domini videantur idem.ff.de acqui.pos. l.quod meo.et.ff.de reli.l.ossa.et pro hoc vt sit idem ius de sequela et de principali.ff.de institu.l.quicunque.§.fina. et.ff.depositi.l.i.§.quia depositus ar.ff.de act.et ob.l.contrusse.

Lex.

1 Uniuersi. Nunquid habet locum.l.ista in procuratore regis hodierni: videtur quod non:quia sunt illustres.vt.C.eod.l.si quis aduersus et.C.e.l. vlti.vbi autem agitur criminaliter contra illustrem vel spectabilem cognitio spectat ad principem vt.C.vbi sena.vel cla.l.fi.de quibus.ergo loquitur.l. ista vere videtur loqui de his que sunt sub eis vt de istis gastaldus vel procu.qui sunt sub procuratore generali de istis videtur loqui.l.ista et sic repellebant.l.ista que inducebantur hoc anno contra quendam procuratorem regis qui dicebatur plures indebitas exactiones fecisse. et dicebant l.istam loqui in gastaldo non in vero procura. vel aliter repellendo.l.fi.vbi sena. vel cla.dic quod hoc loquitur de his que commiserat post administrationem.

Lex.

1 Hac lege. Quero qualiter intelligatur l.ista dico si queras quando coloni vel inquilini qui sunt de domo principis conueniantur coram quibus debeant respondere distin. aut loquimur in ciuilibus et tunc coram procur.cesa.C.co.l.si quis aduersus et.l.nullum. et ita intelligo.C.co.l.officis. aut loquimur in criminalibus et tunc aut queris in ciuitate constantinopolitana vt tunc coram prefecto pretorio et comite domorum vt in.l.ista. Si autem in prouincijs tunc coram preside.C.co.l.cum alijs.et.l.vniuersi.

¶ De inofficioso testamento. Rubrica.

1 Cum de inofficioso. Hic moueo aliqua dubia gl.vult intelligere.l.istam quod contra fideicommissarium intentetur peti.heredi.et obtento in ea quod intentetur querela iuxta hoc quero in quo casu detur contra fideicommissarium querela et videtur quod non debeat dari ar.insti.eo.ti.in prin.et.§.i. nam querela datur contra institutos non contra exheredatos.et ideo videtur quod non detur contra fideicommissarium. Quid dicendum distingue aut heres scriptus fuit conuentus querela inofficiosi ante restitutionem hereditatis et tunc contra ipsum fideicommissarium continuatur illa querela et habent duplicem effectum vnum quod si obtineatur in ea contra heredem scriptum redditur inanis restitutio facta fideicommissario. ff.ad treb.l.si patroni filius.§.actiones vbi est tex.et fundatur in ratione:quia talis obtentio nocet ceteris successoribus.ff.de pig.l.si superatus et.ff.eo.titu.l.papinianus. §.si.ex causa. ¶ Item habet alium effectum quia si heres pendente querela contra ipsum restituerit tenetur peti.heredi.ac si dolo desierit possidere.ff.de peti. heredi.l.nec vllam.§.his autem.aut heres non fuit conuentus querela ante restitutionem et tunc aut heres totum hereditatem restituit non retenta quota et tunc non est contra ipsum intendenda querela.Sed contra fideicommissarium quia iam ipse videtur exutus ab omni onere hereditario.ff.ad trebe.l.i.§.i.et tunc fideicommissarius locum heredis obtinet.ff.quod cum eo.l.si filius.et potest dari querela contra ipsum.ff.ad treb. l.si heres ab eo in prin.et ideo dicerem quod si heres scriptus restituit totam hereditatem fideicommissario et ipse esset conuentus querela et condemnatus non preiudicat fideicommissario.ff.ad treb.l.facta.§.si heres institutus:quia res inter alios acta etc.C.res inter ali.ac.per totum. Si autem heres retinuerit quotam tunc est agendum querela contra heredem pro parte quam retinuerit et contra fideicommissarium vt C.ad treb.l.ij.et recte ageretur sicut contra duos heredes.ff. de leg.ij.l.cum filius.et eodem titu.l.cum duobus.et ideo habetur pro duobus institutis.et ita no.ff.de pe.here.l.etiam 2 si putauit.§.ij. ¶ Item quero vbi est obtentum in querela inof.test.et agitur peti. heredi.an ista peti. heredi.sit directa vel vtilis.dicit glo.nostra ponit casum in.l.ista quod est vtilis est hoc verum videtur quod non:quia peti.here.datur directo heredi contra illum qui possidet vt heres vel vt predo:et quod detur vero heredi habes.ff.de peti.heredi.l.ij.et.iij.et.§. nouo iure.igitur si ego sum exheredatus et ago querela et obtineo rupto testamento.ff.de vul.et pu.l.in substitutione.ff.eo.papinianus.et ideo si sum heres ab intestato. videtur quod habeam directam petitionem heredi.nec ob. quod ille contra quem obtinui habeat titulum quia ille titulus rupto testamento habetur pro non titulo. Quid dicendum dic quod aut est contra heredem scriptum querela et tunc datur mihi peti. here.si obtinui contra heredem et ista petitio erit directa contra fideicommissarium cui hereditas est restituta vel contra quemlibet alium non titulo possidentem.ff.de peti.heredi.l.nec vllam.§.omnibus et eo.titu.l. etiam si putauit.§.sed et si retenta. Si autem actum sit querela contra fideicommissarium. et sic obtentum in eadem tunc datur peti.heredi.vtilis contra ipsum non directa et sic voluit loqui.l.ista et quod debebam agere vtili petitione probo quod aut est rumpendum testamentum per querelam priusquam agatur peti.heredi.quia nullus habet peti. heredi.nisi heres.ff.de vul.et pu.l. in substitutione.igitur quando ago querela contra fideicommissarium ille habet solum vtile dominium quia directe remaneret penes heredem insti.de fidei commis.here.§.restituta et sic non possunt ab eo plus petere quam ipse habet.et ideo debeo agere peti.heredi.et querela inoffi.test.et an sint idem:quidam dicunt quod sic et ille qui agit querela videtur proponere peti.here.fundant se per tex.de inoffi.testa.l.cum de inofficioso.et fundant se etiam per text. hic alleg.in glo. Sed hoc est falsum:quia si idem esset cur diuersis nominibus nuncuparentur.ff.de testa.tu.l.quod si nepotes.de codi.l.si idem. Item quia diuersi sunt tractatus et materie istorum vt apparet per titulos. Item hoc dicunt.ll.ff. de vul.et pu.l.in subscriptione.et eo.titu.l.ex facto.§.fina. 3 et ideo non est dicendum quod sint idem. ¶ Sed credo quod voluerunt dicere illi que dicebant hoc an possint simul intentari querela inoffi.et peti. heredi.et glo. videtur remanere quod sic.ff.eo.l.qui de inofficioso.et videtur posse procedere forma libelli ibi traditi per glo.ar.ff.ad exhi.l.i. et pro hoc quia due actiones proponi possunt vbi vna non est querela alterius.C.loc.et conduc.l.conductores cum ibi no.et.C.vnde vi.l.non ab re et.C.de fideicommis.l.i. Quid dicendum credo quod non possit insimul proponi petitio heredi.et querela quod apparet quia oportet quod querela proponatur antequam agatur peti.heredi.ff.de peti.heredi.l.i. et habeo simile in actione ad exhibendum quando queratur an rei ven.possit proponi cum ea et dicitur quod sit per vtilitatem non de necessitate et ita no. ff.ad exhi.l.gemma.et ideo cum hoc sit causa necessitatis proponere poterit peti heredi.ad hoc vt ille qui est verus heres declaretur heres et ille qui non est heres designat esse heres.ff.de peti.heredi.l.i.ideo dicam quod non possit simul proponi.et pro hoc quia vbi actio que secundo loco proponitur lata sententia super prima parauit excep.super secunda non potest insimul cum ea proponi.C.de eden.l.i. et.ff.de except. rei iudi.l.fundi.et.l.fundum. Sed ita est in proposito si ferretur sententia super querela contra proponentem non posset intentare peti.heredi.imo lata sententia super querela pararet preiudicium super peti.heredi.quia insimul et in eodem libello non potest proponi nec ob.C.loc.et conduc.l.conductores.et.l.non ab re.C.vnde vi. quia omnia potest consequi ex eadem actione hoc est diuersi vt ibi no.quare non obst.

ADDITIO.

ADDITIO. facit quod dicimus. ſ. de temp. in integ. reſti. l. fi. in penulti. q. non ob. l. gēma qꝛ ꝛ ibi adiecerētur ꝛ hoc in vtraqꝫ actiōe ſucceſſiue nō ſimpliciter ꝛ ideo nō ob. l. fundo ꝛ. l. fundū. qꝛ ille petitiones non habēt ſe per modū ordinis ſicut iſta preterea hic ambe petitiōes tēdunt ad eundem effectum ibi ad diuerſos ꝛ ideo teneo glo. Ray.

Lex.

1 Uāuis. Quero nūquid hodie ſit ſublata iſta bo. poſ. gratia litis agnoſcēde de qua loquitur hec lex ꝛ vidi non eſt diu ſuper hoc quendam proceſſuꝫ vbi agebat filius emācipatus querela dicēdo ſe exheredatū iniuſte tandē pendēte cauſa ego oppoſui ꝙ proceſſus erat nullus: qꝛ non petebat bo. poſ. queritur quid iuris: videtur ꝙ hodie ſit ſublata per aut. de heredita. que ab inteſt. ix. colla. §. j. dico ꝙ non eſt vt hic. Sed illud qd̄ dicit ꝙ ſublata eſt differentia patrie poteſtatis ꝛ emancip. intelligit vbi agitur via ſucceſſionis ab inteſt. Sed qū agit ex teſtamento nō eſt ſublata differētia. ꝛ ita not. glo. de libe. prete. exhereda. aut. ex cauſa. ꝛ autēti. de heredi. ab inteſta. ix. colla. §. nullam. ꝛ ita annullaui proceſſum cuꝫ nō ſit hodie ſublata iſta bo. poſ. cauſa litis agnoſcende.

Lex.

1 Si mater. Quero nunqd de hoc quod dicit ꝙ quādo mater moritur in puerperio ꝙ filius admittat ad virilē quero an hoc ſit preſumptio iuris ꝛ de iure: ita ꝙ in cōtrariū nō admittatur probo. iaco. ꝙ ſic ar. ſ. ad mat. l. fi. ſ. de rei vxo. actio. l. vna. §. accedit. et. ff. qd̄ me. cauſa. l. non eſt veriſimile. in princi. Quid dicendū dico ꝙ nō eſt preſumptio iuris et de iure quin bene admittat probatio in contrariū. Sed tū bene eſt preſumptio iuris vt pone mulier erat pregnās inſtituit filios natos dictum fuit ei ꝙ prouideret partui qd̄ gerebat in vētre ipſa dixit nō curo credis tu ꝙ haberet locū iſta cōiectura iſtius. l. ꝙ admittatur ad virilē certe nō: qꝛ iam ſumus certi de ſua voluntate. ꝛ ideo nō eſt locus cōiecturis: qꝛ in incertis nō certis locus eſt cōiecturis. ff. de aur. ꝛ argē. le. l. pedicul. §. argēto. ff. de verbo. oblig. l. cōtinuus actus. §. cū ita. Item qꝛ hoc apparet de voluntate ar. ff. de leg. ij. l. cum proponebat. de cōdi. ꝛ demō. l. cū his ꝙ hoc ſit verū probat hec. l. ꝛ. ff. de mili. teſt. l. qui iure militari. ſic in propoſito cū eſſet certū de volūtate iſtius mulieris dicerem ꝙ

2 admitteret ad virilē cū aliis iā natis ꝛ iſtitutis. ¶ Sed quero que actio datur iſti filio nato poteſt teſtamentuꝫ ad petendū virilē que ſibi cōpetit quidā ꝙ cōditio ex. l. qꝛ vbi. l. nouā obligationē inducit et nō ſtatuit modum agendi agit cōditione ex. l. vna. Sed iſtiſmodi. l. reputātur noue poſt. ll. xij. ta. inuētē. vt. ff. de capi. di. l. tutelas. §. j. ꝛ. ff. de peti. heredi. l. j. cū. l. ſeq. ꝛ. l. iiij. §. nouo iure. Illum quid ergo dabit cōditio ex lege dico ꝙ nō hoc eſſet impoſſibile. nam cōditio ex lege ubi datur ex lege noua ꝛ. l. iſta bene eſt noua. Sed tamē dat in caſu quo pōt dari. Sed cōditio ex lege non dat alicui pro re ſua vt inſti. de actiōe. §. ſic itaqꝫ. ꝛ. ff. vſufruc. quemadmodū ca. l. fina. Sed iſte habet pro inſtituto ꝛ. l. facit eum heredē in virili quod poteſt. in aut. de he. ꝛ fal. j. colla. §. in oībus. cum igitur ipſe ſit verus heres in virili portiōe non habebit conditionē. Alij dicūt ꝙ detur ſeptima bonoꝝ poſſ. qꝛ largus. Sed hic nō datur bo. poſ. qꝛ. l. iſta nō tribuit: et ideo nō habet illā ſeptimā poſſeſſionē. Sed dico ꝙ habet peti. heredi. ꝛ dicet ſe heredem ex. l. inſtitutū ꝛ petet partē ſuam. Plus dicerē ꝙ pateatur ſibi cōditio ex cōſtitutione illa. ſ. de edic. di. adri. tol. l. fi. ꝛ ideo omnia remedia que dant heredibus ſcriptis dantur ꝛ iſtis cū. l. ipm heredē faciat per. §. ſalſ. in aut. de heredi. et fal. j. colla. §. in omnibus.

Autentica.

1 Nouiſſima. Si queras quādo ſunt quattuor filij pauciores qualiter debeāt habere legitimam ſuā ſic diſtin. Aut vis cōputare legitimam omniū ꝛ tunc eſt triens totius hereditatis. Si autem nō vis cōputare legitimam omniū. Sed aliquoꝝ tunc eſt triens illius portiōis quā ille q̄ petit legitimā eſſet habiturus ab inteſtato. Sed pone in primo caſu ſunt quattuor filij legitima iſti⁹ qui debet habere quartaꝫ erit tertia illius quarte. vel pone ꝙ erāt tres ꝛ vnus vult habere legitimā certe legitima erit tertia pars illi⁹ portiōis quā eēt habitur⁹ ab inteſt. Uel pone ꝙ erant duo et vnus vult hr̄e legitimā certe legitima erit tertia pars illi⁹ portiōis quā eēt habitur⁹ ab inteſta. Uel pone ꝙ erāt duo vnus vult habere legitimam q̄ erit legitima: certe tertia pars dimidie. Si autē ſit vnus qui petat legitimaꝫ qꝛ forte eſt alius heres extraneus inſtitutus cū ipſe deberet habere totaꝫ hereditatem ab inteſtato nunc habebit tertiā partē totius hereditatis ꝛ eodē modo potes exēplificare qñ ſunt qnqꝫ vel plures. ADDITIO. ꝛ hoc dixit hec littera et equo

2 ſecundū eā. Ray. ¶ Nos habemus ꝙ parētes habēt legitimā in bonis liberoꝝ ſicut liberi in bonis parentū. ff. e. l. nam ꝛ ſi parētibus. quero ergo vtrū legitima parentum ſit hodie augmētata vt ſit terteus ſicut in filijs glo. voluit dicere ꝙ ſic. ſed videt cōtra qꝛ legū correctio eſt vitāda. ſ. de appel. l. precipimus. in fine. ꝛ pro hoc ratio augmentādi legitimā fuit pluralitas bonoꝝ. Sed iſta ratio non habet locū in parentibus qꝛ non poſſunt eſſe plures qꝛ ceſſante ratiōe ceſſat lex. ff. de iure patro. l. adigere. §. quis. ergo dicā ꝙ legitima nō augmentet. ff. ſi quis a pa. fu. ma. l. j. §. ſi vult parēs. ff. de bo. dā. l. vlti. §. fi. in aut. vt nulli iudi. ix. colla. §. qꝛ viro adulterā. et in aut. vt liceat ma. ꝛ auie. §. qꝛ vero. coll. viij. Quid dicēdum dico ꝙ eſt augmētata in parentibus ꝛ iſta pluralitas nō pōt adaptari in ſemiſſe. ſed interueniēte bene qꝛ vnus filius pōt habere iſtū trientē. Item hoc probat tex. ff. eo. l. nam ꝛ ſi parētibus. ꝛ tex. vnde iſta autēti. ſumit de trien. ꝛ ſe. §. j. colla. iij. ꝛ pro hoc qꝛ ſit prouiſum filijs ita ꝛ parētibus in. aut. qui. mo. n. a. effi. ſui. vij. colla. §. j.

3 ¶ Sed pone pater habet quattuor filios vnū inſtituit heredē in oībus bonis ſuis. Alijs reliquit. c. iure inſtitutionis petunt ſupplementū legitime ꝛ dicunt ꝙ hereditas valeat tria milia li. petunt. m. li. ꝛ ſic dicunt ꝙ cū ipſe ſit vn⁹ de quattuor ipſe debet habere partē de iſtis mille: nunquid bene dicat: videt ꝙ non cuꝫ ipſe habeat alia bona. ꝛ ideo cum ſit prouiſum ſibi per teſtantē ceſſat legitima prouiſio ar. ſ. de pac. cōuen. l. fina. ꝛ. ff. de ali. leg. l. alimēta. §. baſilice. dico ꝙ bene dicit qꝛ ſi vnus extrane⁹ eſſet inſtitutus ipſe haberet quartā partē. ergo ꝛ mō habet ne ſit deterior ſua cōditio. ff. de bo. poſ. cōtra ta. l. cū emācipat⁹. §. fi. ꝛ. ſ. ō bo. poſ. l. fi. ꝛ. ff. de le. j. l. ab oīb⁹. §. ſi a titio. ꝛ. ff. de cō. ꝛ de. l. q̄ heredi. §. fi. Itē qꝛ legitima eſt tertia pars quā eſſet habitur⁹ ab inteſt. vt hic et. ff. eo. l. papinianus. §. ſi quis mortis. ꝛ ſic apparet ꝙ cum ipſi non habeāt niſi tertiā partē: patet ꝙ inſtitutus tertiam partē ſibi cōpetebat ab inteſtato retinebit vt not. ſ. de proba. l. ſiue poſſidetis. ADDITIO. alſ alij habe

4 rent vltra ſuā tertiam ſi bene cōſideras. Ray. ¶ Sed pone habebat plures filios vnū exheredauit alij volunt habere legitimā integrā op. ꝙ non debēt habere partē exheredati. ſed ꝙ illa pars remanet penes heredē ſcriptum: nunqd bene dicūt: dico ꝙ exheredatus habetur

a pro mortuo[a]. ff. de cōiu. cū emā. libe. l. j. §. ſi pater. et. l. ij. ꝛ ideo habebūt legitimā ſicut ſi ille non eſſet vnus. ff. de inoffi. teſta. l. qui repudiāris in prin. ꝛ ideꝫ dicerē in iſto caſu. Pone teſtator habet tres filios habet vnū in ordine. nunqd alij habebūt partē iſtius: dico ꝙ ſic ac ſi eſſet mortuus ar. ff. de li. ꝛ poſtu. l. gallus. §. et quid ſi tm̄. de bo. li. l. ſi neceſſe. §. ſi deportatus. ¶ Sed pone quinqꝫ ſunt filij vnus intrat religionē vel exheredatus nūquid iſti quattuor habēt trientē vel ſemiſſem: dico ꝙ trientē qꝛ iſte qui eſt in religione habet pro mortuo ꝛ ideo ſi reſpectu iſtius vellent habere maiorē portionē ſunt repellēdi. ff. quando ap. ſit. l. j. §. ſed ſi alius. ff. de condi. ꝛ demon. l. titie ſi non nupſerit. ADDITIO. Eſſent enī ſibi cōtrarij qꝛ allegarēt ipm haberi pro mortuo quoad ipſum repellendū. Item allegarēt ipſum viuum quoad partem ſuā augendā et ideo repellendū. Ray.

Lex.

a ¶ Exheredatus habetur pro mortuo. Nō. gl. ꝛ ang. l. aut. de here. ꝛ fal. § exheredatos. colla. j. bar. in alleg. §. ſi pater. et. l. ij. bal. in l. liberti. col. j. ſ de ope. liber. ꝛ in. l. j. ſ. ſi qd̄ in fraū. patro. ꝛ l. auct. hoc ampli⁹ col pe. ſ. de fideicō. ꝛ id con cludens exheredatus nō cōputatur in numero filiorum in rōne legitime cōput. idem vt no bal. in l. pater filium in vlt. char. ff. eo. ꝛ pau. de caſt. conſi. cel.

N E potem. Nota q̄ quādo aliquis habet ne potē ⁊ filiū tunc filius est in prima causa.ff. de lib. ⁊ postu.l.gallus.ff.de iniusto testa.l. quis exheredato filio: et hoc quando ambo sunt in potestate. Si autē vnus sit in potestate alter non tunc filius emācipatus non admittit̄ de iure ciuili: sed pretor statuit q̄ filius emācipatus et nepos coniungant̄ per edictū.ff. de cōiungē.cum emā.li. eius.l.i.in princi.⁊ hoc propter discordiam successionis his visis pone casum qui planus erit. Lex.

S I heredū. Lex ista probat intellectuz.l.fi.J.de bo.vac.li.x.⁊ est expressum q̄ in bonis vacantibus admittit̄ fiscus vt dicit illa.l.fina.q̄ qn̄ est questio inter fiscum ⁊ priuatū non cognoscat preses imo ꝑcur.cesaris.J. vbi cause fisc.l.ad fiscū. Sed in.l.alleg. mittebant̄ per principē aliqui palatini qui inquirebāt ⁊ faciebāt inquisitionē ⁊ sic intellige.l.fi. J.de bo.vac. ADDITIO. sed de bonis nō añt cognoscebat de questione vertēte super eis inter fiscum ⁊ priuatum. Ray. Lex.

T Il arenā. Pone produco cōtra testes tu dicis q̄ ille est lusor in famis ⁊ pluribus vicijs irretitus quare dicis q̄ dicto suo nō est credendū ego dico q̄ tu nō potes eum repellere q: tu es talis cōditiōis nunq̄ debet admitti in hoc casu gl.nostra videt̄ dicere q̄ sic.ff.de testi. l.iij.§.lege iulia.⁊ arg.istius.l. Sed pōt repelli q: iudex pōt eum repellere si viderat ipsum talez coram eo.ff.de postu.l.quos prohibet. ADDITIO. No.in aut. de testi.§.sancimus.colla.vij. Lex.

C Um duobus. si queras quando agit̄ querela ⁊ obtinet̄ in ea an legata et fideicommissa debeātur distin. Aut queris vbi rūpitur testamentū in totū ⁊ tunc distingue aut loquimur de legatis cōcernentibus cōmoduz pecuniariū et tunc dico q̄ talia legata non debent̄ postq̄ obtentū est in querela in totum.ff.eo.l.papinianus.§.si ex causa.in princi.ff.de pig.l.j.si superatus.⁊ hoc qn̄ modo legitimo obtinet̄.si autē herede cōcludēte vel nō defendēte: tunc nō noceret legatarijs.ff.eo.l.qui repudiātis.§.fina.ff.de leg.j.l.si seruus pluriuz.§.j.ꝑpter quod possunt adesse in causa ne cōcludat̄.ff.e.l.si suspecta. in princi.ff.de appella.l.si perlusorio. Aut agit̄ de alijs legatis libertatis ⁊ tūc loqmur in fideicōmissarijs et sunt prestāde.aut loquimur in directis ⁊ tunc aut agit̄ querela ante quinquenniū ⁊ tunc tales libertates nō debētur. Si autē post quinquenniuz vigore alicuius restitutionis ⁊ tunc debent̄ libertates et intellige in libertate prestita si det.xx.aureos habes de oībus.ff.e.l.papinianus.cum.l.seq. Aut queris qn̄ obtinet̄ in parte et tunc aut de legatis pecuniarijs ⁊ ꝓ parte qua remanet testamentū debent̄ soluz.vt ibi in.l.ista. Si autē loqueris in libertatibus dico q̄ debent̄ libertates datis per quēlibet cui data est libertas.xx.aureis vt hic in fi.ad qd̄.ff. ff.de leg.ij.l.cum filius.ff.de ex.rei iudi.l.iudicata.in secundo dicto.et idē dico in substitutione pupillari.ff.eo. l.papinianus.§.sed si impuberis.⁊ hec distinctio habet locum s̄m iura antiqua hodie de iure nouo qn̄ rūpitur testamentū per querelā valent legata et fideicōmissa.J. de libe.prete. exhereda.autē.ex cā sed io. ⁊ ala. ⁊ quidā alij dicunt q̄ imo annullarent̄ legata qn̄ testamentū rūpitur ꝑ querelā. Sed istud nō est ex amico, sed ibi dicā.

Autentica.

S Ed ⁊ si post. Uides q: pater pōt filiā exheredare si turpiter cōuersetur. Sed quero nunquid mater pōt ⁊ filiā exheredare ⁊ idē dicerem vt in coz. vnde sumit̄.§.j. ⁊.J.eo.l.si filia cum ibi nota. ¶ Sed pone filia est turpis vite ⁊ mater exheredat eā agit cōtra testamentuz heredes ostendūt causam ipsa dicit non nego quin sim meretrix.sed mater mea erat eiusdē cōditionis quare nō poterat hoc mihi allegare: nunqd bene dicat: videtur q̄ sic ar.J.e.l.in arenam.ff.solu.matri.l.cum vir.⁊.l.viro atq̄ vxore.⁊.J.ea.l.fratres. Quid dicēdū dico q̄ si tēpore mortis erat talis sicut filia dico q̄ bn̄ opponit filia. Si autē tēpore mortis esset correcta nō posset sibi hoc obijci.vt J.ne de sta.defunct.l.si mater.ff.de ali.le.l.mela.nam qn̄ mater fuit talis conditiōis ⁊ post redacta est ad vitā honestam nō pōt ei aliud obijci de priuna turpitudine.J.de secun.nup.l.imperialis.§.j.⁊.§.si tales. Lex.

S I maritus. Ista.l.introducitur ꝑ Ja.⁊ pet.in lec.ad opinionē. pone cōsuetudo est in italia q̄ si aliquis vendit rem q̄ primior de genere possit rem retrahere codē precio infra annū. Pone habebā vsufru.in fundo tuo deinde tu vendidisti mihi ꝓprietatē postea ꝓximior de gn̄e tuo vult retrahere.J.annū codē precio: nunqd remanet mihi vsufructus qui est mihi cōsolidatus cum ꝓprietate: videt̄ q̄ ego retineam vsufruct.per.l.istā.⁊.ff.de sol.l.stichū ⁊ pāphilū. §.aditio. Ja.distin.per iura allega.in glo. q: ego sciebā talem esse consuetudinē ⁊ tunc est extinctus vsufructus nec recupero aut ignorabā talē fore consuetudinē ⁊ tūc q̄ retineā vsufruc. Hoc dicūt alle.⁊.ff.eo.ti.l.eius qui.§. fina.ff.ad sille.l.ꝑpter veneni.§.neptis.ff.qui.vt iudi.l. heredē. Quid dicendū: dico q̄ siue sciaz siue ignorē talē consuetudinē q̄ nō recuperē vsufructū ⁊ repello iura facientia differentiā inter scientiā ⁊ ignorantiā q: loquitur in actu per quod fiebat cōfusio. ⁊ ideo habetur pro nullo. declara instituta est vxor ⁊ sic per aditionē extincte sunt actiōes que cōpetebāt ei cōtra instituentē post filia rūpit testamentū ⁊ aditio habet̄ ꝓ nulla: certe non reuiuiscūt actiones: sic habes.ff.ad sille.l.ꝑpter veneni. §.neptis. Sed in casu nostro non est actus nullus ꝑ qd̄ sit cōfusio: q: actus remanet licet ego nō habeā vsufructum in re mea. et hoc ꝓbo q: si testator filiū exheredet ⁊ extraneū instituat ⁊ ego habeam vsufructū in fundo ⁊ emā proprietatē ⁊ post rumpat̄ testm̄ restituit̄ mihi vsufructus ⁊ habes.l.contrariā qn̄ est mihi legata proprietas in fundo vbi habebā vsufruc. q: si rumpat̄ testamētum non rūpitur vsufructus.ff.de vsufruc.l.oīs in prin. ff.quib.mo.vsufruc.amit.l.si tibi. pro hoc facit.l.alia.ff. de leg.ij.l.istius eo.ti.l.cum filiuq.§.dn̄s.vbi per acquisitionem extinguitur vsufruct. Lex.

F Ilijs matrem. Quero quando filius instituit̄ sub conditione si emācipetur a patre quis tenebit hereditatē si pater nolit emācipare dico sic. Aut in conditione est dies apposita.et tunc elapsa die filius tanq̄ ꝓximus petet maternā vtilitatem cū oīū hereditate et patri nihil acqrit̄ vt si mater dixit filium instituo si fuerit ꝑ patrē suū infra annū emācipatus certe si non emācipet pater nō habebit vsufructū.in autē. vt li.ma.⁊ auie.§.j.coll.viij.⁊ erat expressum de iure antiquo facit.ff. vñ libe.l.pe. Aut in conditione implenda nō est dies apposita ⁊ tunc aut filius est minor.xxv.annorū.et tunc teneo me cū glo. ista q̄ detur curator hereditati qui teneat nomine filij.J. de bo.que li.l.fi.§.j.vult q̄ detur iudici.ff.de iur.deli.l.si infan.ff.qui admit.ad bo.pos.l.bonorum si autē sit maior xxv.annoꝝ dico q̄ sibi est tradēda cū fuerit matris volūtas.ff.de tut.⁊ cur.da.ab.l.sare oportet.§. mater ⁊ hoc probat.l.ff.ad treb.l.imperator.

Lex.

F Ratres. Quero primo iuxta.l. istā in quo casu competat querela fratri cōtra testamentuz fratris in quo testō est instituta. turpis ꝑsona ⁊ accipio turpē ꝑsonā qualitercūq̄ modo sit notata infamia iuris vel facti ⁊ si dicas q̄ sit exheredatus planū est q̄ habet querelā insti. de exhere.libe.in prin. ¶ Sed pone q̄ frater tuus quēdam instituit et non fecit de te mentionem nunquid habes querelam quidā q̄ nō cū non sis exheredatus ergo nō habet aliqd̄ remeduz ⁊ ita no.ia.insti.de inoffi.test. in prin. alij dicūt q̄ habet remediū.s.bo.pos.cōtra ta.et ꝓbatur sic illud q̄ seruatur in patre ⁊ filio seruatur inter duos fratres vtrinq̄ coniunctos.ff.de condi.⁊ demon.l. frater a fratre.§.questitum.⁊ de do.inter vi.⁊ vxo.l. iij.§. qui in eiusdē

a ¶ Tu nō potes eū repellere q̄ ti.la est veritas vt nota. plene bar. in.l.cum mulier et ibi bald.ff.sol. ma.et idē bal. et lanfran. de oria.in. ca. qn̄ contra falsaz. § testiuz ōpposite idcs ini.lv. ōñ.p:o declaratiōe ⁊ ibi no tom in apostr. ad ipsm extra ō proba.

b ¶ Mater exheredat eam. Tu tene in hoc questione distinct.istius q̄ secūdū sic bar. bal.et doct. in

l.filiā ⁊ in.l.in arenā.J.eo.ti. spe.in ti. qui si lij sunt legi.§. quid si filia et ibi bal.in spe fil. ad eā vñ. iij.et fell.in.c. pastoralis col. iiij.§.si.filia.de presump.sj in casu a pred. distinct. pōt ex heredari vt hic quod tn̄ limita ꝑ tex.in.§.cis et qd̄ ibi not. ang.in aut.vt cum de appel. cog colla.viij. §.nisi fuerit eam maritare vsq̄ ad.xxv. ānos nec contra vnum singulare dictū baldi in addi.ad spe.vbi.s.q̄ in casu premissa filia pōt exheredari p̄e d alimēta neganti pro quo est glo.sing.in.l.si quis a liberis. §.si ōe ex bis. ff.de lib.agno. qd̄ pro sing.al le.ad hoc fri. ō cre.sing.casu.

c ¶ Nō quid habes querelam Adde de querela inoffi. testa. que datur fratre pecato vel exheredato per spe. in ti. de testa. §.ij.20.8 tria. m.l.ille.ff.supre.-insti.t alex. in.l.acc aps ca.eo.z pa.d cast. cons.l.

qui in eiusdem. Sed vbi pater exheredat filiũ ⁊ preterit emancipatũ. habet locum ratio pos. cõtra ta. ff. de contra tabu. l. j. ff. si quis a patre fue. ma. l. j. §. pmo. de inof. testamen. l. si a parente. ergo dicam idem inter fratres ꝙ quando frater preterit fratrem ꝙ habeat locum bo. pos. contra tabu. sicut inter patrem et filium. Sed hoc reprobo ⁊ dico ꝙ datur querela fratri quando est preteritus ac si esset exheredatus hoc probo: quia contra ta. habet locum inter personas in quibus vendicat sibi locum patria potestas non inter ascendentes ⁊ descendẽtes. Sed inter alias personas inter quas nõ est patria potestas non habet locum: ⁊ ideo in matre nõ habet locum. ff. de bo. pos. contra tabu. l. illud. §. ad testamenta. institu. de exhereda. li. §. mater. ⁊ quia inter fratres non habeat locum bo. pos. cõtra ta. textus est expressus. ff. si quis a patre fue. manu. l. j. §. liberos. dico ergo ꝙ fratri datur querela quando est preteritus probo quia maior est ratio admittendi ad hereditatẽ illum qui non est exclusus expresse ꝙ illum qui est iniuriose ⁊ expresse exclusus per exheredationẽ habet querelam: ergo multomagis quando preteritus nec est exclusus probatur hec ratio: quia iura dicunt ꝙ coniuncta persona admittitur sine mandato. ff. de procura. l. pomponius. §. fina. Item pro hoc textus. J. de li. prete. ⁊ exhereda. l. maximũ vitium circa mediũ. ⁊ ideo dico qꝛ frater a fratre preteritus habet querelam ac si esset exheredatus sic intelligitur lex ista ⁊. ff. codẽ. l. j. ⁊ institu. eo. §. primo. cũ millesimi. ¶ Sed pone frater meꝰ facit testamentũ instituit vnum vilem hominẽ alium non vilem quero an mihi detur querela dico sic ar. ꝙ contra turpẽ dabit nõ contra alium nec est inconueniens ꝙ agã contra vnum non cõtra aliuz ar. ff. de leg. ij. l. cum filius. §. si ⁊. S. codẽ. l. cum duobus. ⁊ ibi nota. ¶ Sed pone habeo fratrẽ ipse turpem personam instituit me exheredauit vel preteriit in quantũ dabitur mihi quidaz ꝙuisꝙ ad legitimã ßm tertiam quia sicut est legitima inter patrem ⁊ filium ita et inter fratres ⁊ si sint. v. vel plures ꝙ habeant semissem. Ita videtur notare glo. supra eo. aut. nouissima. ⁊ insti. de successione liberto. §. si non testamentum. ¶ Quid dicendũ: dico contra ⁊ dato ꝙ detur querela in totum in quo est ille turpis institutus et hoc probant leges quia non datur querela fratri nisi sit turpis persona instituta vt hic nunc habes legem que hoc concludat manifeste. ff. si quis a patre fue. ma. l. patronus. ¶ Sed pone frater tuus instituit vilem ⁊ te instituit in vna domo vel in vno fundo vel tibi legauit aliquid nũquid tu poteris conqueri videtur ꝙ non. qꝛ non debet esse melior conditio fratris ꝙ filiorum. J. de codi. l. vltima. §. pmo. de cur. fur. l. fina. §. primo de liberis ⁊ postu. l. infans. Sed si filius sit institutus in aliquibus rebus non potest cõqueri. vt. J. eo. l. omnimodo. et in autenti. vt cum de ap. cog. §. ceterum. colla. viij. ergo multo minus dicã hoc in fratre. ¶ Quid dicendũ: dico ꝙ licet frater esset institutus per fratrem immediate vel in plus vel in minus potest agere ⁊ ideo quia turpis persona est instituta repello id quod dicitur de filiis ⁊ ego non reperio ꝙ frater habeat legitimã in bonis fratris in filiis bene est expressum. S. eodem. l. parentibus. et. l. cum queritur. Sed vide dicit lex ista ꝙ quando persona turpis est instituta potest cõqueri ⁊ sic videtur factum in odiũ illius instituti hoc concedere ergo dicam ꝙ licz in minima parte sit institutus pro ea parte poterit frater agere querela. hoc pbo per legem. ff. si quis a patre manu. fu. l. patronus. ⁊ hoc verum ꝙ possit agere querela vbi frater agnouerit suã portionem vt. S. codẽ. l. parenti. ⁊. ff. de bo. pos. contra tab. l. si ex duobus. §. primo. ⁊ si dicatur ꝙ non est inofficiosum cum sit aliqua pars relicta imo videtur ex odio institutus ⁊ idem potest repudiare ⁊ agere querela nec facit fraudem. ff. de leg. ij. l. cum pater. §. titio. ff. de negociis gestis. l. at qui natura. cum similibus. ¶ Sed quero vides in fine ꝙ si frater fuerit ingratus ꝙ tunc non potest agere querela ⁊ sunt tres ingratitudines de quibus habes in autẽti. de nup. §. ingratitudinẽ. Nũc quero si frater exheredauit fratrem suum ⁊ vilem personaz instituit ⁊ post agatur contra testamentũ querela ⁊ ipse non fecit mentionem de ingratitudine an audiatur ꝙ non videtur. J. eodem. l. omnino. §. pmo. J. de reuo. do. l. fina. ⁊ in autẽti. cum de ap. cog. §. aliud. colla. viij. Quid dicendum: dico ꝙ licet non fecerit mentionem de ingratitudine ꝙ potest opponi per heredem ⁊ concedo ꝙ nõ potest opponi illi qui agit pro suo iure: sed ppter odiuz instituti quia cum sit ꝓuocatus datur sibi potestas opponendi ingratitudinem. J. de secun. nup. l. fina. et videtur expressum in autenti. de nup. §. ingratitudinem. colla. iiij. ⁊ pro hoc. J. de pre. mi. l. inter minores. et. S. de dila. l. nulla. ⁊. ff. de condi. fur. l. et ideo. ff. de in ius vocando. l. libertus. ¶ Sed pone sunt tres cause ingratitudinis fratris vt si accusem fratrẽ de crimine capitali. Secunda si paraui sibi venenum vel mortem. Tertia si procuraui sibi amissionem bonorum vel maioris partis. vt habes de istis casibus in autenti. de nup. §. ingratitudinem. colla. iiij. deinde nunc si frater decedat intestatꝰ et frater accusauit de crimine capitali an admittaẽ ad querelam seu ad que bona. videtur ꝙ non: sed ꝙ alii admittantur. J. de secundis nup. l. finali. in autẽti. vt cuz de ap. cog. §. ingratitudinis. colla. viij. ⁊ ꝙ accusans repellaẽ videtur tex. ff. de iure patro. l. cum patronum in fine. ⁊. l. sequen. ¶ Quid dicendum: credo contra ꝙ admittatur: quia talis ingratitudo repellet eum vt non admittatur contra voluntatem. Sed bene admittitur ad successionem. S. codẽ. l. in arenam. ⁊ pro hoc textus notabilis. ff. vnde cog. l. cognatis ⁊ repello. §. ingratitudinem. et dico ꝙ ibi loquitur in casu speciali vbi mater conuolauit ad secundas nup. ⁊ dẽbeat admittere lucra ⁊ repellãtur eum propter iniuriam matris ibi velint admitti ad locũ patroni. ¶ Dico ꝙ aliud est in patrono cui debetur successio propter reuerentiam[a]. Sed cognatis debetur iure nature ⁊ facilius tollũtur iura ciuilia ꝙ naturalia. ff. de capi. di. l. tutelas. ⁊. l. eas. ¶ Sed pone tres sunt fratres vnus fuit ingratus ⁊ fuit exheredatus per aliuz de alio non fecit mentionez nunquid iste preteritus vel sine causa exheredatus poterit partem petere exheredati fratris ⁊ alterius qui vilem personam instituit: Dico ꝙ sic: ⁊ pars exheredati sibi accrescit ar. ff. eod. ti. l. que repudiãtis. ⁊ in auẽ. de nup. §. ingratitudinis. colla. iiij.

Lex.

Omnimodo. Ille cui aliquid in testamẽto relinquitur non potest illud impugnare sed debet ad supplementuz legitime agere nisi probeẽ ingratus in his vero quibus nihil relinquitur iura vetera non mutantur hoc dicit. ¶ Nota ꝙ quando relinquitur minus legitima debet agi ad supplementum et istud est ius rationũ per quod iura antiqua corriguntur: licet de hoc non fiat mẽtio in. l. si non mortis. ff. eo. sed fuit additum a cõpositoribus. ¶ Nota secũdo ꝙ filii presumuntur grati[b] nisi probentur ingrati hoc etiam est nouum ⁊ contra legem liberi. S. codẽ. que vult ꝙ liberi exheredati presumuntur ingrati nisi probẽt se gratos qđ corrigitur hodie per legem istam quia quilibet presumitur gratus nisi probetur ingratus vt supra dixi ⁊ est hodie necesse ꝙ inferaẽ causa exheredationis vt in autenti. non licet. J. de libe. pre. vel exhere. ¶ Nota tertio ꝙ sufficit ꝙ relinquatur legitima quoquo relicti titulo ꝙ hodie corrigitur ꝑ autenti. nouissima. S. eo. ¶ Quero quando quis agit ad supplementum vtrum debeat agere contra heredem an etiã cõtra legatarios quibꝰ sunt relicte res hereditarie

a ¶ Propter reuerentiã ad de tex. in. l. j. J. de bonorũ possess. cõtra tab. plenis. ꝑ spe: in ti. de testa. §. iij. vi. est et alia. el. ij. ⁊ vi. patrono.

b ¶ Presumũtur grati. Adde quid facit ad ea que habentur in. l. donatione. J. de col. ⁊ in. l. si forte. ff. de causa pecu. Sed dic ꝙ ibi nõ intelligitur de istis meritis nec de obsequiis vt not. bal. i aut. ex testamẽto. J. de colla. Et qñ dicitur bñmeritivio bal. in. l. iubemus in fi. prin. S. de sacrosanc. ecclesiis ⁊ in. l. liberti hic alleg. ꝑ bar. ⁊ bal. hic ⁊ in. l. fratres. S. eo. Et nota ꝙ petẽs supplementũ legitime modo dicitur testamentum impugnare adde bal. in. l. cũ lege. S. de epi. et cle. et q iure petaẽ legitima et supplementũ vide bal. in. l. j. in. vij. col. J. de in offi. et quod petens supplementũ legitime non dicatur testamentum impugnare tenet paul. de castro i cõsi. vij. quod incipit in cristi nomine amen. ⁊c. vi. circa primum videtur dicendum ⁊c. in. iiij. col.

vide docto.in.l.in quartam.ff.ad.l.fal.tc.
¶ §.imputari.quero primo quid dicatur militia.vnde
sciendum quod multis modis accipitur militia.Uno modo
pro nuda dignitate seu nudo officio sicut dicimus quo-
tidie talis factus est miles de quibus habes.C.qui mili-
ta.non possunt.l.penul.et fina.li.xij.et de equestri digni-
ta.l.vna.eodem libro.et ista est multiplex de quibus ha-
bes.C.de aduo.di.iudi.l.aduocati.et dicitur quis multis
modis militare.ff.de bo.po.ex.test.mili.l.j. Alio modo
accipitur pro eo super quo militatur vt si dicatur talis habet
duas militias vel tres: et sic designet reditus vel illud
cui adheret militia. et de tali habes.ff. de lega.iij.l. fi-
deicommissaria.§. si quis seruum. et eodem titu.l.pro-
num.in princi.et in eodem titu.l.pe.§.fina.et de tali vult
2 tractare iste textus an imputetur in quarta. ¶ Et prese-
quendo istam militiam pro eo sup quo militatur.scz pro reditu
et officio sciendum est quod est reperire quadruplicem modum
militie: quedam est militia que non potest vendi nec ad
heredes transmitti et de tali non est dubium quia nec con
fertur nec computatur in legitimam nec de tali loquitur iste
§.verbi gratia pater impetrauit tibi beneficium in cu-
ria: et pro illo beneficio expendit in bullando et aliis.c.
lib.tu adeptus es illud beneficium seu officium: deinde
pater decedit et dimittit tibi aliud modicum tu petis sup-
plementum legitime heredes alij volunt tibi imputare
in legitimam beneficium seu reditus tibi per patrem impe
tratos: nunquid possunt? certe non: quia non potest ven-
di nec ad heredes transmitti.et ideo non debent in legi-
a timam computari[a] et hoc probatur quia tales dignita-
tes non conferuntur.ff.fa.her.l.heredes.§.neratio.et.§.
idem scribit.ff.de colla.l.j.§.nec castrense.et de munera.
et honori.l.qui originem.§.fina. et est ratio quod non impu
tentur in quartam nec conferatur quia mere concernit per
sonam.ff.de mino.l.iij.§.si quis minori. Et pot esse alia
ratio quia talia non possunt alienari nec vendi cum sint
personalia.vnde si sequeretur quod tenetur conferre seque
retur alienatio: quod non est dicendum: vel computaren-
tur in quartam sequeretur contra naturam beneficij. Item
potest esse alia ratio quod talia non conferantur nec compu
tentur in quartam. quia vbi sunt tales reditus qui non
possunt vendi nec ad heredes transmitti magis atten-
ditur honor quam emolumentum et ideo non debet computa
ri in legitimam quia ille potest onerari qui est oneratus tali
onere quod consistit in commodo pecuniario non in ho-
nore vt si testator leget libertatem non potest eum graua
re.ff.de lega.ij.l.plane la.ij.§.fina. et sic vides de prima
3 militia. ¶ Sed secundo est reperire militiam quandam
seu officium quod potest vendi non tamen ad heredes
transmitti et in tali dicendum quod imputetur ad quartam.
vt pone in re publica sunt aliqui reditus qui a principe
impetrantur et ille qui impetrat potest alienare ad vitam
suam sicut reperiuntur aliqua feuda que conceduntur ad
vitam: et si queras nunquid si pater impetrauit tales re-
ditus filio dico quod imputentur in quartam. Et est ratio
quia possunt vendi et ideo videris habuisse a patre et ideo
tibi imputantur in quartam et de ista loquitur iste text.
ADDITIO. qui loquitur disiunctiue ibi vel ad here-
des transmitti. Ray. Et de istis potest poni exemplum
in his qui impetrant tabularia in castro narbonensi.nam
talis non transmittitur ad heredes tamen si pondere-
mus quod possunt vendi sicut solebat esse consuetum tan-
tum hodie est prohibitum per regem tunc dicerem quod si pa
ter impetraret filio istud tabularium quod computaretur in
quartam: et de tali loquitur iste textus et.C. de pigno.l.fi
nali.et in auten.de exhi. reis.v.colla.§.primo. ¶ Sed
quero que erit ista estimatio officij quod potest vendi non
ad heredes transmitti ita quod illud imputetur in quartam?
quidam quod illud solum quod pater expendit pro impe-
tratione illius beneficij ita quod illud solum computetur in
quartam.et hoc probant per istum textum quando dicit
quod silentiariis non debet illa pecunia pro impensa com-
putari pro impetratione officij in quarta: ergo dicunt

a ¶ Non debent in legitimam computari. Adde bal.l.l.j.§. nec castrense et ibi bar.plene coll. iij.xij.et si. dico ergo quod quedam ff. de colla.et olo bic coll.j. et si.secundo fruito de pig.in.l.si quam et ibi do. Alex.coll.xij. et si.item incipi pum bar.ff.ad le.fal.et domi. maiu do. info. mor.in.l. illud C.de colle.

ipsi quod in omnibus aliis computetur. ¶ Quid dicendum
hoc non puto verum quia ex quo datum est per patrem
pro militia filij non confertur nec computatur in quar-
ta.ff.fami.hercis.l.filia.§.neratius et.§.idem scribit sed
agitur pro militia ideo extimabitur quantum vendi potest
tempore mortis patris supra eodem.l.cum queritur: er
go dicam quod illud sibi in legitima computetur ar.C.de re
scin.vendi.l.si voluntate coniuncta.l.supra eodem.l.cum
queritur.et hoc probo per istum textum cum dicit quod mi
litia que potest ad heredes transmitti et vendi impute-
tur in quartam et potest poni istud exemplum quod dixi in mi
litia que transmittitur ad heredes ergo dicamus eandem
computationem faciendam in illam que potest ad here-
des transmitti et vendi.nam sequeretur quod si pater habuis-
set pro nihilo militiam quod non computaretur in quartam sed
teneremus quod expense quas fecit pater solum computa
rentur sed hoc non est dicendum arg.ff.de vulg.et pupi.
l.sed si plures.§.in arrogato de iure doti.l.cum in fun-
do.§.quod si alienauerit.C.de heredita.tuto.l.prima et ideo
dico quod quando fuit acquisita facto patris militia com-
putatur in legitimam et est ratio quia eo quod potest vendi
videre concernere pecuniarium commodum et ideo com
4 putatur in quartam filio. ¶ Alia est militia que non po-
test vendi sed potest ad heredes transmitti et potest po-
nere exemplum in feudo vt si aliquis acquisiuit feudum
sibi et liberis.nam isto modo conceditur feudum vt pro-
batur in feu.qui feud.dare possunt vel non.§.primo. de
alie.feu.circa medium.et non potest alienari tale feudum.
vt in feu.de prohi.ali.feu.per fre.c.imperialem. Si ergo
facto patris est acquisitum computatur in quarta. et si
in totum transmittatur ad heredes quod in totum compu
tetur.si autem pro parte transmittatur vt est in proximis
sacrorum scriniorum qui tenebant reditus et non transmit
tebant in totum sed dabatur heredibus quedam summa
pecunie vt.C.de proxi.sacro. scrini.lib.xij.l. si quis in sa-
cris.et ideo dicerem quod si ageretur ad supplementum legiti
me istius filij dicerem quod illa pecunia que fuit data debe
ret computari in quarta. Sed tu dices nunquid est hoc
inconueniens quod illud quod est de futuro mihi computetur
in quarta vt pone pater meus impetrauit mihi militiam
possum transmittere ad heredes pro qua forte dedit.c.
lib.non possum ista.c.forte percipere de viginti annis
est ergo inconueniens quod illud mihi imputetur quia non
videtur debitum mere cum deducatur interesse medij tem-
poris institu.de actio.§.si vero plus.ff. ad.l.falci.l. qui
quadringenta.ff.soluto matrimo.l.si constante.§.que-
ritur.dico quod hoc non est inconueniens cum ego sim pos-
sessionem militie et annuatim recipiens stipendia militie
5 predicte et ideo potest mihi imputari. ¶ Sed iuxta hoc
pone littera ista dicit quod illud quod potest ad heredes trans-
mitti in legitima computatur quero nunquid fructus
quos iste percepit in vita debeant sibi in legitima com-
putari et videtur quod sic: quia si habeo militiam licet non
transmittam ad heredes reditus tamen transmitto ad
heredes sic habes in vsufructu.ff.de vsufruc.l.defuncta
et.l.quesitum.et est expressum in annona.C.de anno.ciui
uli.libro vndecimo.l.vna in fine.ergo non videtur quod re
ditus in vita percepti debeant sibi in legitima computa
ri dico quod non est hoc verum: sed illud solum imputatur
in legitima quod non perceptum per ipsum ad heredes trans-
mittitur.et de hoc loquitur iste textus cum dicit gradum
6 militie tempore mortis esse attendendum. ¶ Quarto
est reperire militiam que potest vendi et ad heredes trans-
mitti vt si princeps det mihi aliquam militiam et heredibus
meis et tunc sit mihi concessa facto patris mei non est du-
bium quin computetur in quarta et attenditur tempus
mortis in taxatione.C.de colla.l.ea demum supra eodem
l.cum queritur. ¶ Sed nos habemus quod militia com-
putatur in quartam in tribus casibus vt habui statim.
vnus quando potest vendi et ad heredes transmitti. se-
cundus quando transmittitur et non venditur.tertius quando
vtrumque euenit. ¶ Sed hoc videtur quod non debet magis

in militia

in militia imputari ꝙ pater mihi acquisiuit ꝙ si de suis bonis dedisset sed vbi pater de suo dat filio ꝛ non exprimat ꝙ in legitimam computetur non potest sibi imputari.§.eo.l.si quādo.§.et generaliter ergo videtur ꝙ predicta stare non possint. ¶ Or iuxta istud est attendendum ꝛ recolligitur casus in quibus donatio inter viuos computetur in quartam vnde est reperire triplicem modum donationis inter viuos quedam simplex quedam ex causa naturali affectione munita aliā ob causam non naturali munita premio est reperire donationem simplicem inter viuos et ista non computatur. in quarta nisi fuerit expressum per donationem.§. eodem.l. si quando.§.et generaliter non obst.infra de colla.l. vt liberis. quia intelligitur quando emergebat inequalitas.

¶ Alia est donatio facta in liberos per patrem naturali affectione munita vt est si filia maritetur et pater det pro ea dotem dat ob causam et affectione in paterna quia paternum est officium dotē pro filia constituere infra de do.pro.l.fina.et.ff.de ritu nup.l.qui liberos et talis computatur in legitimam vt supra eadem.l.quoniam nouella. Item est alia donatio vt si pater acquirat filio militiā quia etiā est ob causam et affectiōe minuta et ista computatur etiam in quartam ad instar aliarum donationum nam hoc afferant parentes ꝙ filij habeāt dignitates in autē.consti.que de digni.vi. colla.§. illud nā filij scientia est gloria patris vt ibi alia est donatio ob causam ꝛ naturali ratione quia nobis bona facientibus bona facere tenemur.ff.de peti.here.l.sed ꝛ si.l.cōmissoria.§.consuluit. Sed non dat affectione nature ꝛ ideo non confertur arg.§.de colla.l.si donatione ꝛ si queras que est ratio istorum dico ꝙ quando dat filio sine causa et simpliciter non debet sibi imputari in quartam quia si datum fuisset extraneo ꝛ ipse postea instituerentur ipse posset habere istam donationem licet super hoc sit dubitatio. Sed quando pater dat filio affectione naturali non videtur tunc separarā a bonis quia dat sibi vt filio. et ideo sibi debet imputari in legitima que sibi debetur vt filio sed quando datur sibi ob causam sine affectione non imputatur et est ratio quia tunc non datur vt filio sed magis vt extraneo quare sibi non computatur in legitima dic vt dicta.l.si donationem.

Lex.

Quoniam. In prioribus pone pater habet filium in potestate constitutum instituit sub conditione casuali. in aliqua portione valente legitimam alios heredes instituit pure quero vtrum valeat testamentum. Or esse quare facio questionem quia vbi filius instituitur sub conditione testamentum est nullum ipso iure.§. de insti.ꝛ substi.l.si pater.ff.de heredi.insti.l.filiusfa. ꝛ ideo videtur ꝙ si instituatur iste sub ꝯditione casuali vel mixta ꝙ testamentum sit nullum Et pro hoc videtur.l.ista per quam omnis conditio seu grauamen circa legitimam apponitur remouet ꝛ ita notat glosa.ff.de heredi.insti l.filius quoq;. et notat aliquatulū.§.de insti.ꝛ substi.l. si pater. ¶ Quid ergo dicendum: credo ꝙ lex non extendit se ad hec. nam loquitur in personis que antiquitus vocabantur ad querelam non autem que poterant dicere testamentum nullum sicut est filius in potestate constitutus. ꝛ ideo quare testamentū est nullum ꝛ iura antiqua remanent correcta. ADDITIO. Hic latius de hoc scripsi. Rayne.

Lex.

1 Si quis in suo testamento. Pone pater instituit filium in legitima quero numquid videatur institutus in parte quota vel in rebus certis ꝛ si queras quis est effectus istius questionis dico ꝙ magnus. nam si in parte quota sit institutus ipse potest eam occupare auctoritate propria in autenti.de here.et fal.i.colla.§.in omnibus. Si autem in rebus certis sit institutus debet recipere de manu heredis et iste est effectus ꝛ videtur ꝙ in parte reputetur institutus: quia legitima secundū numerū vt.§.eodē aut.nouissima.sed non refert quid ex equipollentibus fiat.ff.si cer.petatur.l.certum.et.§.de insti. et substi.sub condi.facit.l.si mater. ¶ Quid dicendum: dico ꝙ est institutus in parte quota.quia videtur institutus in legitima excepto ere alieno vt.ff.de inoffi.testa.l. papi.ꝛ.ff.ad treb.l.paulus et eo.titu.l.cogi.§.inde queritur pro hoc iste tex.in prim.dicto et pro hoc tex.§.ad l.maiesta.l.quisquis.§.ad filios quam spāliter induco. ad hoc ꝙ facit.§.ad hoc quan.ꝛ qui.quarta pars debetur in bonis dectur.l.ij.§.j.cum multis similibus.

Lex.

Si quis filium patre tu egisti querela inofficiosi test.ex persona patris tui postea vis agere ex persona tua. Queritur nunquid possit.dico ꝙ non nec.ob.l.si is qui.ff.eo.titu.quia intelligitur quando sunt duo in eodē gradu vt si moriar relicto patre et filio filius precedit patrem in querela et si ipse nolit agere ad patrem vt si moriatur.ff.eo.l.pater filium si autem sint in diuersis gradibus querela non succedit vt si habeo filiū ꝛ ex eo nepotem exheredo filiū non pōt agere nepos postea in querela si succumbat filius ꝛ ita voluit dicere azo in.l.allegata.ff.eo.l.potest. ADDITIO. contra hoc tenemus p doc.in lec.et verius Ray.

Lex.

1 Sancimus.§.cum autē. iuxta. id quod dicitur quando filius nō instituitur sed quidaz alter ꝛ rogatur de hereditate restituēda an perinde sit ac si filius sit insti.disting.aut pater hoc facit sine aliqua causa ꝛ tunc dico ꝙ testamentuz est nulluz quia filius non est institutus qō debet fieri per autē.vt cum de ap.cog.§.aliud colla.viij. Nec sufficit ꝙ habeat iure fideicommissi quia non habet nomen heredis licet in effectu sit heres.§. ea.l.§.j. ibi non si quid ꝛc.et pro hoc facit quod alibi dicitur ꝙ si patronus sibi ꝛ liberis stipuletur operas intelligitur de filiis qui erunt heredes directo non per fideicommissuz ff.de operis li.l.cum patronus.§.qui libertus.ꝛ pro hoc quia honor oportet ꝙ sit declaratus sibi.ff.de lega. pstan. l.iiij.§.primo nam quando habet per fideicommissuz nō habet sic honorabili titulo sicut si haberet per institutionem ꝛ ita colligitur.ff.de lega.prestan.l.filium.§. si legata.ꝛ ideo in casu isto ego dicerem ꝙ non valet testamentum. Aut pater facit hoc ex causa vt si filius sit furiosus vel prodigus et tunc potest hoc facere ad prouisionem filij ꝛ sufficit talis institutio fideicōmissa.ff.de li.ꝛ posth. l.multi.ꝛ ē tex.ff.de cura.furi.l.pma.§.i. ADDITIO fac.qō no.§.eadem.l.quoniam in prioribus. Ray.

2 ¶ Iuxta primā partem istius.l.quero ꝛ formo questionem de qua quidam faciunt dubium. ꝛ videtur determinari per istum tex.nos habemus ꝙ filio debet aliquid a relinqui iure institutionis[a] ꝛ nisi fiat testamētum est nullus in auten.vt cum de ap. cog.§. aliud colla. viij. pone iuxta hoc titius habens filium: extraneum heredē instituit ꝛ filium instituit in quadam domo extranei. filius autē vult dicere testamentum nullum. queritur an possit videtur ꝙ sic quia in nihilo videtur institutus cum ab eo domus sit per dominum verum euicta vel possit euinci ꝛ ideo ꝙ possit dicere testamentum nullum ar.ff.co. titu.l.nihil.§.si cum filius.ff.de bo.li.l.si vero nō habuit §.si patronus. ¶ Quid dicendum crederem contra ꝙ iste filius videat institutus et ꝙ testamentū nō sit nullū et hoc pbo ꝙ qn pater instituit filiū in domo tūc aut dicem⁹ ptem ignorare domū alienaz aut sciebat si sciebat

a ¶ Iure institutionis. Adde ꝙ si institutus [illegible] minimo nō potest querelare testamētum inofficiosum potest tā agere ad supplementū legitime in aut. vt cū de appel. cog.§. aliud quoqz ꝛ.§.ceterū et in c.j.et ibi doct. de testa. li.vj. Sed quid in filio an possit institui heres in dote glo. in.l. iij.§.sed verūz et ibi alex.ff.de mino. tenēt ꝙ sic et bal. in.l. qm nouella.§. eo ti. bar.d.in allc.§.sz verūz tenet contrarium bald.sibi contrarius in l.nō sine in fi. contra de bo. q libe.ꝛ pau.de cast.cōsi.[illegible] si.et cōsi. [illegible] vj dicentes eē consiliū quod instituatur saltem in quinqz solidis ꝛ in dote. Ita not.pal le pau. de cast. consi.[illegible] ꝛ alex. pan. consi. [illegible] vj.vol. ij.

dentur estimatio. ergo dicamus q ipm instituerit in esti
matōe in autē. vt cū de ap. cog. §. ceterū. colla. viij. Aut
dicas patrem ignorare domū alienam ꝛ tunc nihilomi
nus videtur estimationē allegare vbi legat coniuncte
persone. ꝭ. de legatis. l. cum alienā. ff. de leg. iij. l. non du
bium. §. finali. Sed non est magis cōiuncta persona q̄
filius: ergo dicamus q valeat testamentū ꝛ pro hoc spe
cialiter tex. istius. §. quia quando res euincitur estima
tio debet ꝛ per istā credo q ista questio termineť. AD
DITIO. et est casus hic in parte. l. vbi glo. hoc tangit.
3 Ray. ¶ Sed pone q quidam testator habens plures
filios reliquit vni quingētas libras iure institutionis di
cit ipse filius modo habeo legitimā sed tū volo in pecu
nia sed in reb⁹ paternis ꝛ hereditarijs volo q mihi assi
gnetur: nunquid bene dicit: videtur q sufficiat q sit re
licta in pecunia in autenti. vt cum de appel. cog. viij. col
la. §. ceterum. ꝛ pro hoc iste textus in versi. sancimus. et
pro hoc quia si testator legat partem bonorū potest he
res estimationem prestare. ff. de lega. j. l. non amplius.
§. primo. ff. de vsufruct. le. l. generali capite. in principio.
et pro hoc facit. ff. soluto matrimonio. l. si vero negocii.
§. finali. ff. de auro ꝛ argen. lega. l. j. in fine. ꝛ. l. cum cer
tum. ¶ Quid dicendum videtur contra per istum tex.
cum dicat repletionē fieri ex substātia patria ergo de re
a bus hereditariis debet habere[a] quia affectio cadit in re
bus paternis. ff. de in litem iurando. l. nūmis. ꝛ. ff. de mi
no. l. si emptione. ꝛ. ꝭ. de administra. tuto. l. lex qui tuto
res. §. primo. ꝛ pro hoc textus in autenti. neq; virum q̄
ex dote. vij. colla. §. primo. Sed in penuria non est affe
ctio vt. l. alleg. ff. de in litē iurando. ꝛ. l. nummis. dico q
in rebus debet habere ar. in autenti. de triē. ꝛ semis. col
la. iij. §. primo. quare si filius nolet dicere testamentum
nullum dico q potest habere legitimā de bonis heredi
tariis. ff. eodē titu. l. si non mortis in princi. ꝛ. ꝭ. de dițo2.
l. vltima. §. j. ꝛ pro hoc quia non sufficit estimationē pre
stare cum debeatur de rebus legitima. ff. de peti. heredi
tatis. l. si possessor. §. j. ¶ Unus tamen dicerē q si in sin
gulis rebus vellet habere q non ante audireť: sed index
assignabit sibi aliquas res. ff. de leg. j. l. non amplius. §.
si. ADDITIO. hoc forte non est verū vt dicetur. ꝭ. fa
mi. hercis. l. filius quem habentē. Ray. Et pro hoc quia
alibi dicit in criminali in cuius bonis habet curia quar
tam partem in certis rebus non in toto patrimonio. ꝭ.
quando ꝛ qui. quarta pars in bo. decu. de. l. ij. in princi.
libro. x. §. primo. Sed dico q debet sibi assignari legiti
ma non in deteriorib⁹ rebus sed in mediocribus vel me
lioribus. ff. de bo. li. l. libertus qui soluēdo non erat vbi
textus expressius in patrono iura cōtraria que dicit q
habeat estimationē. non ob. q2 loquunť in illis que nō
debentur iure nature: sed legitima debetur filijs iure na
ture quare non mirum si in rebus paternis debeat assi
gnari. ¶ Sed iuxta hoc pone testator habens filiū in
stituit eum in domo que valet legitimā ꝛ alios heredes
instituit post anteq̄ tradatur domus filio dom⁹ ista de
structa est igne vel ruina vel alio casu: quero an fili⁹ pos
sit petere legitimam in alia re et videtur q sic quia non
refert an res pereat vel euincatur sed vbi euincitur de
bet dari sibi alia res vt hic in. §. sancim⁹. ergo ꝛc. est hoc
verum: non et non obst. ratio facta quia vbi res euinci
tur nihil videtur sibi relictum. Sed qn̄ res desijt esse p
pter casum fortuitū in rerum natura bene videtur sibi re
licta quia noluit tēpore quo erat in rerum natura. Hoc
dicunt. li. in simili. ff. de solutio. l. qui res. in principio. et
§. primo. ꝛ hoc habemus in materia euictionis quia si
moriatur seruus quem tibi vendidi non ages de euictio
ne. ff. de euictio. l. si seruus venditus. in principio. Quid
dicendum: hanc partem credo veram ꝛ de hoc habeo le
gem in patrone cui etiā debetur legitima. ff. de bo. li. l.
si patronū ex debita. §. primo per quam specialiter hoc
teneo: concordat hic Pet.

a ¶ De rebus hereditatis debere habere. Adde idem tenuisse cum isto pan. de cast. hic in fi. repletionē et bal. in. l. si il lud col. pe. eū dem bal. in l. si. ꝭ. ad le. fal. ꝛ l. libertus qui soluēdo ꝟ bo. li. Cy. in auct. res que. ꝭ. cō. de le. do. ꝛ bar. in. l. sime quo as in prin. ff. d here. insti. dum eligat ciuili modo et tamē bonus vir vt not. idem bal. in. l. j in. j. q. ꝭ. de edicto diui adri. tol. ꝛ Ol dra. cōsi. crīj. de q̄ vide ple ne iaco. rebuf. in. l. memini mus per alle. et quod ibi no tauī in apostil. ad ipm in fi. addo quod ele ctio rerū. ꝭ. qn̄ ex quib⁹ quarta pars li. x.

¶ De inofficiosis donationibus. Rubrica.

1 SI vt allegas. Circa primū dubiū glo. quero pone pater vel mater habebat filios dedit alicui extraneo vel vni de filijs quasi ola bona sua postea aliū filium instituit in ali qua parte modica: nūquid iste filius qui nō
hz legitimā poterit agere q̄rela inofficiosi ad supplemē
tum legitime et si possit quero nunq̄d ista suppletio fit
tā de legatis q̄ de fideicōmis. ꝛ de donatiōe facta inter
viuos. Ita q a quolibet p rata detrahať vel quali? dico
q glo. videť velle q p rata detraheť. Est hoc verū: vide
tur q sic. q2 cū q̄libet habeat de bonis defuncti videť q
quilibet p rata teneať ad supplementū. ff. de iure patro
na. l. si libertus. §. ij. ff. de bo. li. l. si patron⁹. §. l3. dico q
ista forma dz seruari q postq̄ filij istituti nō habēt legi
timam omnia legata et fideicōmissa annihilantur. et si
non habent legitimam intentabitur querela contra do
nationem factam inter viuos alis non et q talis forma
debeat seruari probo q2 omnis conditio apposita iuxta
legitimam habetur pro nulla vt. ꝭ. titu. primo. l. quoniā
in prioribus. ꝛ. l. scimus. Itē q2 illa que habēt de presen
ti efficaciam non debent ita de facili reuocari sicut illa
que adhuc pendent. Sed donatio inter viuos habent
efficaciam ꝛ legata ꝛ fideicōmissa adhuc pendent. ideo
legata et fideicōmissa annullantur. ꝭ. de bo. auctor. iudi.
possi. l. j. et poniť iste ordo. ff. ad. l. fal. l. in ratione. §. qd̄
vulgo ꝛ eodē titu. l. nesennius. §. seruo. ita si filij habēt
suam legitimam annullantur legata et fideicōmissa tūc
dico q non possunt agere querela contra donationem
factam inter viuos. Si autem tunc ipsi non haberent le
gitimam tunc dico q pro supplemento intentarent que
relam contra illum cui est facta donatio per iura allega
ta. ADDITIO. hoc sentit glo. magna in principio: ibi
dico tamen ꝛc. ¶ Sed quero quando filius habet mi
nus legitima quia pater dederat omnia bona sua vtrū
agat querela inofficiose donationis vel an petat cōditio
ne ex le. supplementū. Or ista questio pēdet ex questio
ne posita. ꝭ. in fine glo. ꝛ dico vt ibi videbitis q aget ad
supplemētum conditione ex lege. Hoc probo quia ista
datur ad instar inoffi. testamen. vt hic ꝛ. ꝭ. eodē. l. finali.
Sed in querela inofficiosi agit ad supplemētū vt supra
de inoffi. testamento. l. scimus. ꝛ. l. si quādo. Or istud nō
credo oportet donationē reuocari ꝛ nō est in omnibus
simili. et est ratio quia querela inoffi. testamē. nō datur
b quando est aliquod relictum filio[b] quia rescindereť pro
parte que sibi competebat ab intestato. Sed hoc solū
datur ad legitimam ꝛ ad reuocandū bonorum subsidiū
vt hic ꝛ. ꝭ. l. si liqueat. nam nos multū fauemus testamē
tis vt. ff. eodē. l. si pars: et ideo non permiserunt iura q
testamentum rumperetur per querelam quando erat
filio aliquid relictum. Sed quid ageretur ad supplemē
2 tum vt est dictum. ¶ Circa quintam questionē glo. re
uoco in dubium quādo pater habet filios plures et dat
quasi omnia bona sua aliquibus. alij filij agunt pro re
uocatione in totum vel in parte an solum reuocabunt
c vt habeant legitimam[c] quidam distin. aut illa donatio
est inofficiosa re ꝛ consilio vnde fraudatio fit re quan
do pro corpso q pater dat fraudantur filij. Consilio fit
quando animo certo ꝛ deliberato hoc facit ad hoc vt fi
lij defraudentur: et ideo dico q si ex animo hoc faciat
q in totum fiat reuocatio. si non ex animo q solum vsq;
ad legitimā reuocetur. pro distinctione eorū facit. ff. que
in fraudem credito. l. qui autem. §. simili modo. ꝛ. §. hoc
autem. et probatur quia lex dicit q aliquando fit frau
datio in fraudem legis ꝛ tunc est nulla donatio ipso iu
re vnde si libertus alienet isto animo ne tēpore mortis
habeat centum in bonis donatio in totum reuocatur. si
autem in fraudem hominis donatio fiat tunc non est in
totum nulla vt. ff. de iure patrona. l. si libertus in princi.
ꝛ. §. j. ergo quādo pater dat alijs non vt filij repellantur
a legitima tunc q fiat reuocatio vsq; ad legitimā ꝛ tunē
fit reuocatio in totum. Sed hec distinctio non placet
quia casus legis est in contrarium hic in. l. prima. ꝛ azo.
allegat

b ¶ Relicti fi lio. Adde pro hoc quod no tatur. ꝭ. titu. p xi. l. scim⁹ in. §. in apostil. in fi. iure institu tionis in prin.

c ¶ Ut habeāt legitimā. Ad de Jo. de pla tea in. §. Item si quis ad finē insti. de actio. stipula. penul. in. c. fuis col. pe. ff. et tbe infertur extra de re iudica. ꝛ de. meum de. lofo. may. in. l. Jtes si arroga tor col. xij. si a adop.

allegat casum.l.contra eos.penquem reprobat eorum opinionē.ſ.e.l.ſi liqueat. ⁊ quando dicitur ꝙ quādo fit aliquid in fraudē legis debet ipſo iure eſſe nullū dico ꝙ quando.l.ponit certam limitationē bonorū in quibus bonis non admittitur ad legitimam: tunc ſi aliquis in fraudem legis reducat illa bona ad illam quantitatem: tunc illa alienatio eſt nulla ipſo iure vt ſi libertus faciat ne habeat.c.in bonis vt patronus non habeat legitimā tunc alienatio nulla eſt ipſo iure. Sed ſi filius habeat legitimā in bonis patris ſiue ſiue pauca fuerint ſiue plura: vel aliter quia non permittitur iſta alienatio in libertis ſicut in liberis.ff.ſi quis a patre fue. ma.l.vſq; adeo cum ibi not. ¶ Uides poſtea ꝙ quando pater dat omnia bona ſua extraneo tunc filius pōt reuocare in totum: ſed ſi det fratri tunc vſq; ad legitimā reuocat᷑. Eſt hoc verū certe non per.l.iſtā ad quod.ſ.de reuo.do.l.ſi vnq̄. Quid ergo dicēdū circa hoc ſi queras inꝗ̄tū inofficioſa donatio reuocet᷑ diſtin. aut eſt inofficioſa reſpectu filioꝝ qui iam nati erāt tēpore donatiōis tunc fit reuocatio vſq; ad legitimā vt hic c.ſ.eo.l.ſi liqueat. aut loquimur qn̄ eſt inofficioſa reſpectu filiorū ꝗ poſt naſcuntur ⁊ tunc ad illa donatio fuit facta filijs iā natis vt ſi titius dederit bōa ſua filijs ſuis natis ⁊ poſt pereat alios liberos tunc illi poterunt agere ad ſupplementū legitime vt.ſ.eo.l.ſi totas. aut eſt facta donatio in extraneū vt ſi titius ꝗ nullos habebat filios dedit oīa bona ſua extraneo ⁊ poſtea pereat liberos nunꝗd illi liberi reuocabunt in totum vel ſolū vſq; ad legitimā videtur ꝙ in totum q2 preſumit᷑ ꝙ non bona ſua ſi cogitaret habere filios ne ſuos a ſucceſſione repellat.ſ.de fideicōmiſ.l.cum acutiſſimi ar.ſ.de inſti. ⁊ ſubſtitu.fac.l.generaliter.§.ſi. ⁊ ideo videt᷑ ꝙ in totū donatio reuocet᷑ ⁊ ꝓ hoc tex.ſ.de mili.teſta.l.ſicut ceteri.⁊.l.cum in velero.⁊ ꝓ hoc vide.ſ.de reuo.do.l.ſi vnq̄. Quid dicendū: videt᷑ iſta pe poſſet multū colorate ſuſtineri: tñ credo ꝙ nō ſit vera: ſ3 credo ꝙ liberi nati poſt donationē nō in totū reuocēt ſed ſolū vſq; ad legitimā per dictā.l.ſi totas. ⁊ qn̄ dicis ꝙ nō preſumitur ꝙ aliquis preferat ſucceſſionē alienā filijs ſuis dico ꝙ hoc verū eſt in actu que non recipit ſtatim firmitatem de preſenti. ſed vbi actus ſtatim de preſenti valet ⁊ in incontinenti ſumit vires vt eſt donatio iſta inter viuos tunc certe credo ꝙ non habeat locū.l.cum acutiſſimi.⁊ pro hoc videt᷑.ſ.eo.l.ſi totas. ⁊ hoc apparet q2 magis debet ſeruari eq̄tas inter fratres ꝙ̄ inter extraneos propter inuidiā que regnat aliquotiēs inter fratres vt ſ.de bonis q; liberis.l.cū oportet.§.j.⁊ pro hoc.l.ff.de lega.ij.l.cum pater.§.euictis.⁊.§.dulciſſimi. cum ergo in fratre non fiat reuocatio niſi vſq; ad bonoꝝ ſubſidium multominus in extraneo nec ob.l.alleg.de re.do. q2 loquitur in caſu ſpeciali. nam loquit᷑ in liberto qui eſt multum ſubiectus ⁊ ſuppoſitus liberis patroni ⁊ ideo donatio facta in eum de facili reuocat᷑.ſ.de inoffi.teſta.l.fratres in fine. Item hoc oſtēdo ꝓ eo.l.ſi vnq̄ de re.do. q2 ibi dicit ꝙ ſi bona vel partem bonoꝝ dederint fit reuo-

a catio quare noie partis dimidiū continet᷑ᵃ.ff.de vſufru.le.l.⁊ ſi partis.ff.de verbo.ſignifi.l.nomen filiarū.§.portionis.⁊ ibi non fit reuocatio niſi propter equalitatē et coniunctionē perſonarū non propter inoffi. do.⁊ ſic loquitur in caſu ſpeciali ergo erit in contrarium ius cōmu-

3 ne.ff.ad municip.l.j. ¶ Circa.3.queſtionē pone pater tuus dedit omnia bona ſua ſempronio per quē modum ages tu glo. dicit ꝙ primo propones querela inofficioſe do.⁊ obtento in ea propones rei ven.petēdo vtile dominium in tali parte pro legitima et ſic erunt neceſſarie due vie ⁊ fundat ſe glo. q2 ita fit in querela inofficioſi teſtamenti.ff.de inoffi.teſta.l.qui de inofficioſo. Simile habes in reſtitutione in integrū qn̄ me abſente ſunt res mee vſucapte.ff.de ac. ⁊ obli.l.in honorarijs.§.ſed cum reſuſſa.ſ.ex qui.cau.ma.l.fina.⁊ hoc verum ꝓ certo iſta via eſſet valde longa: nec reputo eam tantā q2 eſſet dare caſum in quo non daretur remediū aliquod. vt pone pater tuus non habebat poſſeſſionē ſed pecuniā dedit omnē pecuniā quā habebat titio quod remediū dabit᷑

a ¶ Dimidium continetur. adde ꝙ licet appellatiōe partis dimidium ipſius cōtineatur vt per iura hic all.cū concor. tñ ſi addatur dictio aliq̄ venit pars.j. dimidiam glo. eſt ſing. ſ3 oēs et do. card. ibi in cle. vnica in ſi. aut earum parte de foro cōpe. quā adū all. bal. in.c.j. §.cum aūt vſi. quero verū ſit differentia dicere partē an aliquā partē

tibi certe non poteſt dari vere quia genus nō poteſt vendicari ſed corpora certa.ff.de rei vendica.l.ſi in rem. in principio. ⁊ ideo dico ꝙ dabitur conditio ex.l. quia hoc agitur querela nihil aliud eſt niſi ꝙ agatur ex conſtitutionibus nouis vt ꝓbatur in iſto titulo.ff.de lega.ij.l.titio ſeio.§.imperator. ⁊ ideo dico ꝙ agetur conditiōe ex lege. ⁊ probo per text.ſ.l.proxi. circa finem. pro hoc ſpeciale teneo ꝙ detur actio ex.l. ADDITIO. per.hic cōtra. cuius opinio poſſet eſſe vera quādo reuocatur ſpecies: ſed quando quātitas. opinio ꝗ eſt falſa q2 imo competit querela vt eo.l.fina. verum refert an reuocent᷑ ſpecies vel quantitates exiſtētes ⁊ cōpetit vtilis rei vendicatio vt in glo. aut non exiſtentes et tunc ceſſat ratio vt l.ſi in rem.ſ.alleg. ⁊ ex equitate detur conditio ſine cauſa arg.ff.ſi cer.peta.l.ſi me ⁊ titium. Ray. Et ecce modū agendi. Dico ꝙ pater meus tempore quo viuebat dedit tibi oīa bona ſua. Item ego dico ꝙ ego ſum filius ſuus

b naturalis ⁊ legitimusᵇ et ideo cum predicta donatio cū ſit facta contra officium pietatis peto mihi reſtitui legitimam ſeu bonorum ſubſidiū vt.ſ.eodē.l.ſi liqueat. et.l.ſi mater. in ſi. ergo nō ſunt duo iudicia. ſ3 vnū. et ꝙ hoc ſit verum probo: quia reſti.in integrū qn̄ datur ad rem ipſam vt quādo aliquis eſt leſus im traditione vt ſi minor.xxv.annis vendidit tibi equum ⁊ tradidit et petit ſe tanꝗ̄ leſum reſtitui certe ratiōe leſionis dabitur ſibi reſtitutio ⁊ reſcindit᷑ cōtractus in ſimili cum dicat ſe leſū ſic in propoſito arg.ff.de mino.l.in cauſe.§.interdū.ff.de adminiſtra.tuto.l.fine.§.interpoſito. ADDITIO Sed certe minor fuit leſus in poſſeſſiōe quam habebat hic filius format igitur hic libellū vt diximus in querela inofficioſi teſtamenti ⁊ petitiōe hereditatis.ſ.tit.pri.l.j. Ray. ⁊ ideo dico ꝙ reuocabitur donatio ⁊ fiet ſibi reſtitutio ſtatim legitime in qua aſſerit ſe eſſe leſum et ſic

4 vno iudicio agetur nō duobus. ¶ Expedita glo. iſtius legis quero circa eam nūquid id quod dicitur ꝙ poſſint filij reuocare donationē factam per partem an reuoce-

c tur viuo patre vel mortuo.ᶜ iuxta hoc dico ſic quādo donatio eſt inofficioſa nunquid viuente patre reuocetur. diſting. aut ipſemet pater vult agere et poteſt.ſ.eodē.l.ſi totas. ⁊ hoc vt filij habeant bonorum debitū ſubſidiū ⁊ ꝙ hoc ſit verum probatur per textum notabilē.ff.de le.ij.l.titia ſeio.§.lutius.⁊ ar.ſ.de re.do.l.ſi vnq̄. ſi autē ipſe pater non vult reuocare donationem tunc filij non poſſunt reuocare eo viuo: ſed ſolum ipſo mortuo q2 iſta querela datur ad ſimilitudinē inofficioſi teſtamenti. vt ſ.eo.l.fina. Sed viuo patre non poteſt agi querela inofficioſi teſtamenti. vt.ff.de inoffi.teſtamē.l.papinianus. ⁊.ff.de colla.bonoꝝ.l.ſ.§.ſi impuberi. ⁊ ego intelligo verū ꝙ filius viuo patre nō poſſet requiri niſi emineret periculum: quia tunc crederem ꝙ concederet᷑ ſibi arg.ff.ad trebel.l.imperator.ſ.vt in poſſeſ.le.l.cū archidomera.

5 ¶ Sed pone pater tuus dedit omnia bona ſua titio ille alienauit in alium nunquid iſta querela dabitur contra detinentem ⁊ poſſidentē res vel quod remedium dabitur: ⁊ videtur ꝙ non agam contra poſſidentē: q2 iſta conditio eſt perſonalis.inſtitu.de actio.§.appellamus. ⁊ ideo non agetur contra poſſidentem.ff.ad trebel.l.j.§.ſi heres.de contrahenda emptione.l.pe.§.lutius. ⁊ ꝓ hoc tex.ff.que in fraudem creditoꝝ.l.q2 debitore. Quid dicendum: dicerem ſic ꝙ ſi ille in patre bona tranſlata ſunt primo ſit ſoluendo tunc dico ꝙ non agatur contra ipm inſolidū. ſi autē non ſit ſoluēdo tunc dicerē ꝙ ꝯtra ipſum daretur actio vel iſta conditio inſolidum ex equitate.ff.de mino.l.in cauſe.§.fina.et.l.ſequē.ar.ff.de eo per quem factum eſt.l.vltima.§.j.et eſt ſimile quod habes alibi.ff.de leg.j.l.plane la.ij.§. qui rogatus in fine. ¶ Sed pone pater tuus dedit oīa bona ſua ſempronio tu mortuus es viuente patre vel poſt mortē patris aut querelam intentam nunquid tranſmittis illam querelam ad heredem. Or ſi tu diſcedas filio tuo herede relicto non reputo dubium quia ipſe ex perſona ſua intentat querelam ſi viuo patre auoq; ſuo tu decedas aget ex ꝑſona tua.ſ.ti.pri.l.ſi ꝗs filiū.ff.de li.⁊ poſt.l.gall9.

in ti.de cōtro. inueſti. in vſi. feu. Abb. in c. ſup eo. extra ꝺ eo qui cog. cōſan. vro. ſbc ⁊ Anto. conſeti ſing. ſuis in.§. pars incl. licet appellatione partis.

b ¶ Naturalis et legitimus. Ergo heres. bona eſt enim illatio tex. eſt in aut. vt hi ꝗ obli.§.vt autē non dem9 iun cta glo. in ſi. parētes colla. vj. glo. inſti. ꝺ here. ab inteſta. veni.§. ſui et ibi io. fa. Albe. de roſa in l.j.ſ. ſi minor ab here. ſe abſti.

c ¶ Viuo patre vel mortuo Adde ꝙ mortuo patre non obſtante preſcriptiōe ſiue ſit heres ſiue nō ita not. bal. in.l.j. per illū tex.ſ. ꝺ bonis pau. de caſt. et mof. bar. bald. doct. in.l. ſi.§. in cōputatione.ſ. ꝺ iure deli. et in.l.j.§. in nouiſſimo de caducis tollē. bal. pleniſſ. in l.j. col. tr. ſ. eo. ⁊ bar.l.l. titia.§. imperator. ff. de. lega.ij.

§.nunc de leg.z tex.ff.si quid in frau.pa.l.j.§.j. Si autẽ moriaris extraneo herede relicto si quidem moriaris viuente patre tuo potes trãsmittere.ff.de cap.z postli.re. l.quod si filius.ff.de vul.z pu.l.lex cornelia.circa mediũ. si autem tu moriaris herede relicto post mortẽ patris videtur ꝙ non trãsmittas cum nõ fuerit querela preparata.ß.ti.proxi.l.scimus.ff.de inoffi.testa.l.posthumis. Quid dicendũ:dicerẽ ꝙ istam querelã inofficiose donationis non preparatã iste filius posset transmittere ad extraneos.hoc pbo:ratio est ꝗꝛ querela in offi.testa.nõ transmittit non preparata ꝗꝛ non debet plus iuris habere exheredatus ꝙ institutus:sed institutus non trãsmittit nisi adierit.j.de cadu.tollen.l.vnica.§.in nouissimo.de his qui ante aper.tabu.l.vna.ergo nec iste filius exheredatus transmitteret.sed secus est in querela inofficiose donatiõis qui se non habet instar heredis sed alterius tituli.z ideo cum ex.l.sit sibi quesitũ transmittit ad quoscunqꝫ heredes.j.de dona.que sub modo.l.quotiẽs in fine.z pro hoc.l.ff.de leg.ij.l.qui solum.§.predia.

Lex.

Pater. Nũquid pater potest dare filio in potestate constituto[a] hec glo.variat et alibi tenuit ꝙ non valet donatio etiam quo ad proprietatẽ in aut.de immẽsis do.§.j.colla.vij. z illam approbo quod pbo: ꝗꝛ non põt esse obligatio nisi in castrensi vel quasi inter patrẽ z filium:ergo nec donatio ar.institu.de inuti.sti.§.ita inutilis ꝗꝛ illi qui tenent contrariũ dicunt hoc ꝗꝛ totum quod acquirit acquirit patri. Sed hodie acquirit sibi proprietatẽ z hoc verũ est in aduenticijs.z ideo non valet donatio arg.j.de bo.que li.l.cum oportet. ADDITIO.de hoc ß.ti.proxi.autẽti.vnde si parẽs.vide hic ia.de bel. Ray.

2 ¶ Item quero per quẽ modũ datur act.fami.herci. vt iste filius habeat quartã de bonis datis alijs filijs.dico ꝙ vbi pater dat filio in potestate cõstituto non valet donatio. Sed post mortẽ cõfirmatur.j.de dona.inter virũ et vxo.l.donatiões. et confirmatur per modũ legati.ff.ad.l.fal.l.quod bonis.§.in donationibus.z.j.de dona.inter virum z vxo.alle.l.in donationibus. igitur cum non valeat donatio videtur ab isto relicta.z ideo poterit dicere ꝙ ipse succedat vna cum fratre in bonis sed tamẽ delegato vel relicto detrahet suam falcidiã vel legitimã vt.ll.allega. Sed quid si ille cui est donatũ nolit esse heres alter dicit ꝙ ipse vult nunquid hoc casu habet locũ actio fami.her.respõdeo non directa ꝗꝛ directa act.fa.her.inter heredes intentatur.ff.fa.hercis.l.j.et.ij. Sed datur vtilis sicut inter cõmissarium z heredẽ.ff.fa.her.l.ij.§.j.

a ¶ In potestate constituto. a Tu adde ꝙ hodie donatio inter patrem et filium valet not.bar.in aut.vñ si parens.ß.de inoffi.test.post gl.ibi z Jo.an.in.c.si.in prin.vñ.glo.ij. extra de dona.inter virũ z vxo. et quibus casibus valeat talis donatio sta[illegible] vide bald.in.l.cũ ops.§.j.j.de bo.que libe.ang.in au[illegible].ß imen.do.coll.vij.in pn.ang.in.l.ij.ff.pro dono.z alex.plene post bar.in.l.frater a fratre.ff.de condi.inde.et pau.de cast.cõ[illegible]

¶ De inofficiosis dotibus. Rubrica.

1 Illa.circa opinionẽ glo.quero vtrum habeat locũ ista querela:videt ꝙ non cum habeat locũ ordinariũ auxiliũ.ff.de mino.l.in cause.sed habet locũ ordinarium ꝗꝛ debẽt tñ habere fm quod vir.j.de secũ.nup.l.hac edicta.z in hac remansit azo. Sed dico aliter ꝙ prouisio istius.l.est ꝙ filij cõsequẽtur legitimã sed.l.hac edictali prouidet vt quilibet de filijs habeat tñ qñtũ lucratur vir secũdus z non cõputatur in legitimã illud lucrũ.j.de secun.nup.l.hac edictali.§.j.z not.glo.in aut.de nup.iiij. colla.§.optime.z sic sunt diuerse prouisiones.ideo.l.ista non est correcta imo habet locũ hodie ista querela z sic opinio hug.vera. ¶ Item quero quid est hoc dictũ ꝙ dicitur in tex.cum dicat promptũ est iura iuribus concordare.nam hic non est nisi vna.l.dico ꝙ.l.ista facit cõcordiam adaptãdo.ll.ad casus.nam ante.l.istam statutum erat ꝙ filius qui erat exheredatus posset cõqueri de inof.test.per querelã. Item qñ pater dabat omnia bona sua ꝙ dabatur querela alijs filijs de inoffi.dona. Item quãdo mater dabat in dotem oĩa bona sua nõ habemus.l. qualiter succurreret z ideo statuta est querela de inoffi.doti.ad exẽplũ aliorũ. Sed nõ credo ꝙ ista sit mẽs istius tex.promptũ est factis vel negocijs.ll.cõcordare z ideo credo aliter dicendũ.ll. dicit ꝙ mulier põt dare oẽs res suas i dotẽ.j.de iure do.l.nulla.ff.de iur.dot.l.titia. Itẽ ll.dicit ꝙ dos est actus fauorabilis inter alios.ff.de iur.do.l.in ambiguis.z ideo videbatur ꝙ posset oĩa bona sua dare in dotem. Sed alie.ll.dicunt ꝙ filij nõ debẽt fraudari legitima z sic videbantur ɔtrarie.ll.z ideo dicit textus ꝙ promptũ est iura iuribus cõcordare vt mulier possit bona sua omnia in dotẽ dare dum tamẽ filij habeant legi-

2 timam nec in ea defraudentur. ¶ Sed pone quedam mulier habet liberos z est pauper z liberi sunt diuites ipsa est iuuenis vult cõtrahere.nunquid filij compellẽtur ad

b dotandum ipsam[b] videtur ꝙ sic ꝗꝛ eadẽ equalitas est seruãda de liberis ad parẽtes ꝙ de parẽtibus ad liberos ff.de inoffi.test.l.nam z si parẽtibus.ff.vnde li.l.scripto herede sed pater tenetur dotare filiã.j.de do.pro.l.fi. et si ipse pater non sit locuples tenetur mater.j.de iu.dot.l. mater.ergo dicam ꝙ liberi cõpellantur matrẽ dotare.z pro hoc ꝗꝛ habemus ꝙ quis tenetur dotare mulierẽ que minus continet ꝗꝛ magis est coniũcta mater ꝙ soror. Sed sororem debet frater dotare licet non sit ex vtroqꝫ pa-

c rente[c] ff.de administra.tutu.l.cũ plures.§.in primis.ff. vbi pu.edu.de.l.qui filium. ¶ Quid dicendũ dico cõtra ꝙ liberi matrẽ dotare nõ cogantur licet sint locupletes z ipsa egens z qñ dicis equalitas est seruãda verũ est ceteris parẽtibus. Sed parẽtes affectãt vt liberi contrahãt et multotiens ante tẽpus.ff.quod fal.tu.auc.l.nouissime. §.fi.z hoc vt nomen parentũ cõseruetur.ff.de verbo.significa.l.liberorũ.sed quãdo mater cõtrahit facit iniuriã filijs vt in autẽti.de nup.iiij.col.§.illud.z.j.de secũ.nup. l.femine.z.l.cũ alijs. Sed hoc esset duplex incõmodũ filiorum videlicet ꝙ admitterẽt dotem z sibiipsis iniuriã procrearent ꝙ est cõtra legẽ.j.de testa.l.nimis graue.ff.de tu.z ra.dis.l.imparatores. z.ff.de offi.pres.l.diui ne afflicto addatur afflictio.ff.de le.ij.l.ticia. Itẽ illud qd est occasio augmentãde re.ff.de condi.z demon.l.cum tale in fi.ff.de adi.le.l.legata inutiliter z hoc qñ mulier secũdo non amittit dotẽ ꝗꝛ quilibet de liberis primi matrimonij tantũ debet habere sicut vir de lucro vt hic z.j. de secun.nup.l.hac edictali.§.j.z ꝙ filij matrem dotare non teneãtur est tex.vnus.ff.de admistra.tuto.l.tutor fm dignitatẽ.§.fi. ADDITIO.sic nec mater conuẽ.j. de iure dot.l.mater. Ray. z hec circa istã questionẽ dico

¶ Sed pone quedã mulier habẽs plura bona ɔtrahit cum titio primo viro dat oĩa bona sua z fuit factũ pactũ de lucrãda dote.postea mortua ẽ relictis liberis postea natis filij volũt agere querela.inoffi.do. dicẽtes ꝙ dos data fuit inofficiosa quero an habeat locum remedium huius legis videtur ꝙ sic.ꝗꝛ liberi non solũ reuocant donationẽ factã anteꝙ ipsi essent nati.ß.titulo proxi.l.si totas z.j.de reuo.do.l.si vnꝙ z probatur aperte facit ꝙ si tu dicas quod preualuisset pater alias superuixisset ꝙ ipsos non grauasset dico ꝙ non est inconueniẽs ꝗꝛ simile habeo in.l.ff.de acqui.here.l.cum quidã.§.quod dicitur.ff.de iur.fisc.l.lucius. ¶ Quid dicẽdũ dicerem contra ppter hoc glo.posuit casum in muliere ad secundas nuptias conuolante hoc etiã innuit tex.ꝗꝛ si ipsa nõdum habuisset liberos z vellet dare omnia bona sua cum pacto de lucrando posset ꝗꝛ magis tenetur quis sibi ꝙ alteri.j.de seruit.z aqua.l.preses z ideo cum ipsa prouideat sibi de bono viro qui ipsam non accipiat nisi daret sibi omnia bona dicendũ est ꝙ liberi non reuocent.ff.de li.agnos.l.si quis a liberis.§.si vel parẽs et.§.si mater. itẽ ꝗꝛ prime nup.sunt fauorabiliores.j.de indi.vidui.tollẽ. l.fi.z autẽ.cui relictũ. Ideo potest dare omnia bona et pro hoc.ff.ad treb.l.mulier.§.cũ proponeretur z infra cõl.de le.auten.res que subiacent restitutioni z per hoc ꝗꝛ nisi dos esset data liberi non percrearentur z ideo conqueri non debent.j.de natura.libe.l.cũ quis.item ꝗꝛ pater habet.lucra.et ꝙ debet ea.reseruare eis ea lucra. in auten.neqꝫ virum quod ex dotẽ.vi.coll.§.primo z in auten.vt fratrũ filij.§.ꝗꝛ vero. ADDITIO. Et infra.de secundis nup.auten.si tamen et auten.vxori. Ray.

¶ De peti.hereditatis. Rubrica

b ¶ Ad dotandum ipsam. Tu tene ꝙ non vt plene per bar. z alex.in.l.j.§.preterea.ff.de tute.et ratio.distra.

c ¶ Licet non sit ex vtroqꝫ parente. Uide bar.bal.ang.z doct.in alle.l.qui filium dy.et bar.in.l.cũ plures.§.pe.z fi.et ibi notant i aposti.addi.in fi.vñ.ff.de admi.tuto.qd est verũ si nõ habet vnde alimẽ de docet vt notant doct.vbi.ß.bar.et doct.in l.nõ omni.j.de admi.tuto.et in aut.res q̃ j.dicto de lega.bal.in.l.cũ acutissimi.j.de fideicõ.z in aut.rogati.j.adire bel.et.Jo.de imo.in.l.[illegible] ff.sol.ma.

1 SI post motã. Iuxta dictum glo. quero nos habemus ꝙ vbi agitur peti. here-di. pro re in fructibus separatim rei vẽ. sunt due rei ven. quero que sit ratio di-uersitatis. dico ꝙ rõ est q: petitio here-ditatis est vniuersalis ⁊ oĩa in ea ve-niunt. ff. eo. l. et non tñ in principio. et ideo sub ista petitiõe non est mirũ si venit fructus cum a sit vniuersalis petitio[a]. ff. de eden. l. j. ff. pro so. l. pro so-2 cio arbiter. ¶ Sed si ago rei ven. pro re debeo rẽ spe-cialiter designare. ff. de rei vendi. l. si rem. et ideo quan-do ago ad rem ⁊ fructus dico ꝙ cum designẽ duas res sunt due rei vendi. ff. de rei ven. l. marcellus. §. armamen-ta. ⁊ l. vẽdicatio non vt gregis. ⁊ hoc facit diuersa rei de-signatio ar. ff. de verbo. oblig. l. scire debemus ⁊ l. quod dicitur ⁊ l. pluribus. ⁊ est simile in legato. ff. de lega. ij. l. quotiens. et l. grege autẽ. tamen dicerẽ ꝙ si peterẽ rem cum fructibus consistetis ꝙ tũc esset vnũ iudiciũ. ff. de rei vendi. l. fructus pendẽtes. ADDITIO. de hoc. ff. eo. l. item veniũt. §. non solum. versi. fructus. Ray. Or licet bal. faciat hic quattuor dicta tñ possunt redigi ad tria. Primum dictũ est ꝙ si menetraces filiũ exheredet ⁊ ex-traneũ instituat ⁊ filius petat hereditatẽ et obtineat ꝙ emptor tenet̃ ad omnes fructus reddẽdos non heredi.

3 ¶ Que erat hec ratio dubitãdi Dico ꝙ videbat̃ ꝙ non daretur petitio hereditatis cum ipse habet titulũ et pe-titio hereditatis non dat̃ regulariter cõtra titulo possi-dentẽ. j. e. l. cogi. ⁊ l. hereditatis petitio ⁊. ff. eo. l. regula-riter. contrariũ est verũ ⁊ intelligo q: agetur cõtra ipm petitiõe hereditatis non rei vendicatiõe quod apparet q: nihil adderet vltra dicta vbi ageret̃ peti. hereditatis. Sed ratio est q: iste emit hereditatẽ ⁊ mala fide et ideo q: emit vniuersitatẽ ⁊ mala fide datur contra ipm peti. heredi. ff. eo. l. ⁊ si putauit. §. si quis. si tu queras que est ratio diuersitatis ꝙ detur peti. heredi. cõtra illũ q̃ emit vniuersitatẽ mala fide sed non cõtra illũ qui emit mala fide rem singularẽ vniuersitatis dico ꝙ ratio est quia in habentib[9] simbolũ faciliorẽ transitus. ff. de actio. emp. l. non est nouũ. ff. fami. her. l. heredes. §. de pluribus de bo. pos. l. si cum patronus. ⁊ ideo qñ tu habes totã here-ditatẽ representas heredẽ. ff. cõmunia pre. l. ei cui. ff. de act. vel heredi. ven. l. ij. §. fi. ⁊ ideo sicut ille qui vendidit hereditatẽ tenebatur peti. heredi. sic iste qui succedit in loco eius eadẽ actiõe tenebit̃. Sed quãdo aliquis emit res singulares non tenet̃ peti. heredi. q: non habet tan-tam similitudinẽ cum herede sicut ille qui possidet totã hereditatẽ. Or alia ratio potuit esse nos habem[9] ꝙ em-ptor vniuersitatis tenetur peti. heredita. ff. eodez. titu. l. ⁊ si putauit. §. ꝙ si quis. Sed videbat̃ ꝙ non daretur peti. heredi. q: iste non emebat totã hereditatẽ. sed di-midiam. ⁊ ideo non videt̃ idem sicut si totuz emisset sed idem statuit lex ista q: idem est de toto qd de parte. ff. de vsu. l. quid sit. ff. de rei vendi. l. qui de tota ⁊ hoc est no-tandũ ꝙ emptor partes hereditatis tenetur peti. here.

¶ Sciendũ deinde est ꝙ si musicus emit ab herede de-scripto ante motã cõtrouersiã non tenet̃ ad fruct[9] vltra q̃ sit factus locupletior nisi a tẽpore litis mote vt hic. ⁊ s. eo. l. j. ⁊. ff. eo. l. cos. ⁊ est causa q: videtur bo. fi. posses-sor. ⁊ ideo non tenetur. ff. eo. l. item veniunt. §. cos. Sed quomodo intelligit̃ istud: videtur ꝙ iste bo. fi. possessor teneatur petitione hereditatis dico ꝙ tenetur in casu in quo emit modico precio vl' in casu in quo vẽditor non cõpareret. nam si iste emisset iusto precio ⁊ venditor cõpa-reret non ageret̃ cõtra ipsum petitiõe hereditatis ⁊ ita intelligo. ff. eo. titu. l. et si putauit. §. j. aliter autem non posset iste generari: sed vẽditor cum emptor habeat titu-lum. Or istud dictũ quod ponit̃ in littera ꝙ fructus au-gent hereditatẽ ⁊c. potest referri ad primũ dictũ vel ad secundũ. ⁊ ideo non facias vim. q: quilibet intellect[9] est bonus. ¶ Vltimũ dictũ est ꝙ emptor qui emit cuz titio tenetur rei ven. ⁊ ad fructus pro rebus singulis et istud põt intelligi dupliciter. vno modo in eo qui habet titulũ singularẽ ⁊ id differt a primo dicto et secũdo. Alio mo-do põt intelligi ⁊ credo ꝙ planius ꝙ ista littera inferat ex primis addendo vnum videlicet ꝙ posset agi contra iniustum emptorem heredi. ꝓ rebus rei ven. non solũ pe-4 titione heredi. ¶ Sed glo. querit super hoc nunqd rei vendi. ⁊ peti. heredi. possint simul proponi ⁊ dicit ꝙ põt dubitari ⁊ facit argumentũ. l. ista ꝙ non ad qd. j. de cõ-di. l. fina. ⁊ de nox. l. fi. Sed reuoco in dubiũ vtrũ posset agi vtraqz actiõe videt̃ ꝙ non. nã pro singulis reb[9] sin-gule actiones ꝓponi debẽt. ff. de ex. rei iu. l. singulis pe-titionibus. nam si plures intentent̃ altera debet eligi. ff. de tribu. l. qd in heredẽ. §. eligere nisi in casu. ff. quorũ le. l. j. §. quia autẽ. ⁊. ff. de li. agno. l. iij. §. qui plantianũ. Vnde hic est attẽdendũ q: põt queri. vtrũ ille qui est ve-rus heres velit agere vtraqz actiõe contra diuersos: et hoc potest esse. pone tu possides hereditatẽ patris mei sine cã. quidã alij possidẽt res aliquas singulares certe ego possum agere cõtra te petitiõe hereditatis ⁊ cõtra alios rei ven. ff. e. titu. l. si bone fidei. §. fi. Aut volo age-re contra eundẽ ⁊ tunc aut volo agere petitiõe heredi-tatis ⁊ rei vendicatiõe pro diuersis rebus ⁊ tunc dico ꝙ possum. vt pone ago petitiõe heredi. cõtra te ꝓ heredi-tate patris mei post volo agere rei ven. pro aliqua re q̃ non est deducta in petitiõe hereditatis: q: ex alia causa pertinet ad me: certe possum agere pro re ista rei vendi. ⁊ ꝓ hereditate possuz agere petitiõe hereditatis ⁊ hoc dicit alibi tex. eo. l. si quis libertatẽ. §. fi. aut pro eisdẽ re-bus verbi grã tu possides hereditatẽ patris mei q̃ perti-net ad me ego ago rei vẽ. ⁊ postea peti. hereditatis. nũ-quid possum: videt̃ tex. ꝙ sic cum distin. videlz ꝙ aut lite contesta. possum non ante litis cõtesta. ff. de excep. l. si 5 post litem. ¶ Quid dicendũ: dicerẽ ꝯtra nec intelligo. l. si post litem sic: sed intelligo aliter vt ponitur ibi casus ꝑ Ia. videlicet ꝙ agatur contra alium pro rebus singulis non contra aliũ qui possidet hereditatẽ ar. ff. eo. ti. l. in bone fidei ⁊ ꝙ nõ valeat talis cumulatio actionũ appa-ret q: cumulatio tunc demũ habet locũ qñ non sunt ad b inuicem cõtrarie vel diuerse[b] vt electiõe tollant̃. ⁊ sint ta-les vere ꝙ lata sententia super vna nõ perdet̃ preiudiciũ super alia vt no. s. de eden. l. edita. Or iste nõ sunt cõtra-rie sed an electiõe tollãtur hoc est dubiũ. Itẽ an lata sen-tentia absolutoria sup vna paret̃ preiudiciũ in alia cer-te sic. ff. de ex. rei iudi. l. si quis cum totũ. §. j. ⁊ ideo nõ ad-mitti talis cumulatio vt colligitur. ff. de excep. l. fundi. ⁊ l. fundum. ⁊ ideo dico ꝙ in isto casu rei vẽ. non põt cõ-currere cum petitione hereditatis.

[a] ¶ Cũ sit vniuersalis petitio. Adde bal. in rubri. j. de fruct. ⁊ litium expẽ. alex. in. l. ex diuerso. §. vbi. ff. de rei vẽ. et plenius in l. si marito. §. si fundũ. ff. sol. ma.

[b] ¶ Vel diuerse. Debet enĩ nomen actio-nis ex primi ꝑ actorẽ qñ elc-petunt plures not. bal. in. l. j. in fi. j. de ac. et obli. et in. l. si quis rem. s. de procu. bar. l. l. naturaliter. §. nihil cõmune col. xvj. ff. de ac. qui. possess. et. alex. post. bar. in. l. duo. ff. de suo. de quo vt de spe. in ti. de act. seu peti. §. ij. vñ. ⁊ scias ⁊ vñ. hic repelli-tur.

Lex.

1 HEreditas. Pone in casu nostre. l. materte-ra me cum herede instituit ego tanqz proxi-mior egi petitiõe heredi. cõtra titiũ q̃ possi-debat tu dixisti ꝙ ego nõ erã heres ⁊ iudex pnũciauit te heredẽ aliq̃ casu post ego suc-cessi tibi qui es verus heres nunqd potero agere cõtra te peti. hereditatis: videt̃ ꝙ nõ eẽ de iure tuo fuerit qñ-tum ⁊ super illo pronunciatũ. ⁊ ideo vlterius nõ potero agere. ff. de ex. rei iudi. l. ex septante. §. latinus largus ⁊ eo. titu. l. duobus. Quid dicendũ: dico ꝙ habet locuz pri-mum dictum istius. l. non secundũ. verbi gratia petebaz hereditatẽ matertere iudex pronũciauit te heredẽ ⁊ nõ eras certe si ego succedo vero heredi potero agere con-tra te q: eadẽ persona reputor cum testãte in auc. de iu-reiuran. a mo. presti. §. j. colla. v. ff. de ex. rei iudi. l. res in-ter alios acta. ⁊ in glo. ⁊. ff. de li. causa. l. si seruus quem. Sed secundus casus non habet locũ vt si petebam a te hereditatẽ patris mei ⁊ succubui postea volo petere ex alia causa nunqd potero iterato agere certe non nisi ex falsis instrumẽtis fuerit iudicatũ. ff. de excep. rei iudi. l. si inter me ⁊ te. ff. de procur. l. põponius. §. sed ⁊ si. cum ibi nota.

Lex.

1 SI putas. Quero rationẽ dubitandi ⁊ dico ꝙ dici potuit esse vna q: isti soli per emancipa-tionẽ patris videbãtur exiri a potestate aui ff. de iniusto testa. l. certum. Sed hoc falsum: est quia per emancipationẽ filij non emãcipantur nepo

res.ff.de adop.l.liberos.co.tit.l.j. Sed alia ratio potuit esse melior: qr poterat dubitari an auus haberet petitionem hereditatis et videt̃ q non cũ non detur nisi vero heredi.ff.de peti.heredi.l.j.ij.et.iij.sed auus nõ est heres sed nepotes.ff.de cõtra ta.l.si retẽto.vnde licz commodũ acquirat̃ auo cũ nepotes sunt heredes nõ ipse.ff.de condi.et demõ.l.qui heredi.in princi.ff.de leg.j.l.cum filio.ff.de solu.l.qui hominẽ.§.filiũ.et ideo non videbat̃ sibi dari petitio heredi. Itẽ erat alia ratio q non videbatur dari petitio heredi. nisi prius egisset preiudiciali in rem actione arg.institu.de actio.§.pitudiciales.ff.de rei ven.l.j.§.per hãc. Ideo dicunt̃ preiudiciales qr interim oẽs alie cessare debẽt vt no.in.d.§.preiudiciales:et contrariũ est verũ nec ob.quãdo dicis q ipse non est heres verũ est immediate. Sed mediãtibus nepotibus est heres: qr idẽ reputat̃.ff.eo.l.ij. nec obst.qñ dicis primo agi in rem: qr dico nihilominus põt agi peti.heredita.et de ista preiudiciali inquiret̃ primo per modũ incidẽtis: qr dicet auus cum tales sint nepotes mei et ratiõe ipsorũ sit mihi acquisita hereditas ideo peto eã tanq̃ ad me de iure pertinẽtẽ. et ideo prius inquiret̃ de pricipali per modũ incidẽtis vt.C.de ordi.cogni.l.j.et.j.eadem.l.liberneme.j.cum multis similibus.

Lex.

Hereditatis petitionẽ. Quero vtrum petitio heredita. sit actio[a] in rem vel actio in personam. Or tex.iste dixit q mixta videt̃ est hoc verum.tex[a] dicit alibi q realis est.ff.de rei vendi.l.si autem.§.cum autẽ. Sed in ea veniunt alique prestatiões personales qr dat̃ petitio hedita.contra debitorẽ hereditarium qui est personaliter obligatus.ff.eo.l.si debitor. Itẽ datur quãdoq̃ ad precia hereditaria vt.C.eo.l.j.et.ff.eo.l.item veniũt.et tamẽ precia nõ sunt res hereditarie et ideo dico q est realis sed habet aliquas prestatiões personales vt.ff.eo.l.sed et si lege.§.petitio. Sed littera nostra dicit q petitio hereditatis datur cõtra possidentẽ pro herede vel p possessore. ¶ Pro possessore aũt dicitur possidere ille qui nullã causaz habet possidẽdi.ff.eo.titu.l.qui interrogatus.contra illũ autem qui habet titulũ non datur petitio heredi.vt in.l.ista in fine. et hoc intelligo nisi aliquis habeat titulum vniuersitatis de quo notaui.C.ea.l.ij.et no.ff.eo.l.etiã si putauit.§.j.et.§.si quis sciẽs.et.§.fisco. Sed que est ratio q petitio hereditatis non datur contra titu.possidentẽ glo.dicit ne iuriũ sequat̃ ptrouersia: qr qui habet titulũ prescribit.x.annis inter presentes et xx.inter absentes non si daret̃ cõtra titu.possidentẽ petitio hereditatis tanto tẽpore tolleret̃ q non est dicendum qr qui possidet ti.singulari non datur petitione hereditatis licet mala fide possideat vt.C.eo.l.ij. et ideo cũ male fidei possessor prescribat solũ.xxx.annis et petitio hereditatis duret debet dari peti.heredi.contra ipsum. Item glo.sine omni fundamẽto[1] pcedit qr dicit q petitio hereditatis durat.xxx. annis et ideo non cõtra titulo possidentẽ que.x.vel.xx.annis prescribit et sic videtur q sine omni fundamento procedat et ideo remittit nos ad vbi reddidit verã rationẽ.j.in quibus cau.ces.lon.tẽporis prescrip.l.hereditatẽ. Sed quid voluit ipsa dicere. pone tu possides rem que fuit de hereditate patris mei ago cõtra te petitione hereditatis si tu dicas te heredẽ bene habeo petere hereditatẽ vt.ff.de excep.rei iudi.l.si inter te et me. Item qñ possides pro possessore bene habeo petitionẽ hereditatis. Sed tñ quando tu habes titulũ non habeo petitio.hereditatis qr non datur contra titulo possidentẽ. Sz ego reddo apertiorẽ rõnẽ et magis clarã q̃ credo glo. voluisse reddere qr vbi duo allegant̃ ex duabus partibus ille debet esse magis tutus qui fortiora iura allegat.j.de edi.diui adri.tol.l.vltima circa mediũ. Igitur quando aliquis agit petitiõe hereditatis cõtra titulo possidentẽ. Ille qui allegat titulũ allegat meliorẽ causaz et fortiorẽ quare debet preferri illi qui agit petitiõe hereditatis et in peti.heredi.veniunt omnes res que erant tempore mortis defuncti licet nõ essent in dominio hereditatis.sed solum in causa hereditatis vt cõmodate vel deposite.ff.eo.l.et non tñ. Igitur qñ aliquis dicat sibi esse venditã vel donatã fuisse ipse allegat ti.et ideo debet mihi perferri qr ego qui ago petitione hereditatis et habeo solũ titulũ generalẽ qr forte non obtinebo in re quã peto: qr forte erat aliena et p tali re oñ tamen esset in hereditate tẽpore mortis testãtis datur mihi petitio heredi.ff.eo.l. et ideo tñ et ista est ratio quare petitio hereditatis nõ datur cõtra titulo possidentem. ¶ Sed quero nũquid ti.dotis excludat petitionem hereditatis quidã q sic per.l.ff.eo.titu.l.etiam si putauit.§.apud.et intelligo qñ vniuersaliter erant illa in dotem data tunc dicerẽ q tolleret petitionem hereditatis vt expressum est.ff.eo.l.nec vllam.§.oibus. ¶ De ti.diuisionis nihil dico vobis qr tetigi.j.qui cau.ces.lõgi tẽpo.prescrip.l.hereditatẽ quare nõ curo hic recitare.

[a] ¶ Petitio hereditat̃ sit actio. Tu dic q est actio mixta.s. in rem et in personaz.l. fine bone et ibi bar.in prin.ff.eo.bald.hic in .j.not.et in.l.ij.in.ij.col.C.eo. et vtrũ hereditatis petitio et rei vendicatio differant vide spe.in ti.de cõ.in.§.iuj.vl.q si forte.

Lex.

Cum hereditatis. Lex ista primo psequitur de legatarijs vt heres scriptus habeat pstare legata cũ cautione pstita: quero cuius est electio q soluatur legatuz cum cautione vel q lis cõtestet̃ super legato et q prestet̃ finis iudicij.quidã dicunt q heredis qr in alternatiuis est electio debitoris[b].ff.de iure doti.l.plerũq̃.§.fi.et de verbo.obliga.l.si duo rei.et ita intelligũt istum textũ qñ dicunt vel si ipse maluerit et exponũt ipsi heres.sed glo.hic postea dicat q imo est electio legatarij que opi. est verior la. dicit q sup hoc est distinguendũ et ideo distin.aut heres confitet̃ legatũ et tũc habet prestare legatũ cum cautione et sic loquit̃.§.si quidẽ in principio. si autẽ non confitetur legatũ q tunc lis cõtestetur et ita loquit̃ ver. vel si ipse. Quid dicẽduz credo glo.verã q sit electio legatarij ADDITIO.et est expssum ibi vel si ipse. Ray.et q hoc sit verum probat hic.l.ista cum dicit q si p legato velit quis agere debet heres scriptus exigi. Sed exigere est ab initio extorquere.ff.de leg.iij.l.fideicõmissa.§.si rez. de verbo.signi.l.debitor. Igitur si esset heredis non extorqueret̃ ab ipso inuito et quando dicis q in alternatiuis est electio debitoris verũ est nisi alternatio apponatur in fauorẽ alterius qr tunc est electio. illius in cuius fauorez apponitur.ff.de leg.ij.l.lutio.et ideo dico q est electio legatarij ar.supra de.ll.l.quod fauore.j.de seciũ.nup.l.qualiter et ita intelligit glo.ff.eo.l.si quis libertatẽ in magna gl.et hoc intelligo q sit electio legatarij nisi in quo testamentum est falsum nam tunc esset electio heredis vt.ff.eo.l.si testiũ et.j.ea.l.§. penul. ¶ Sed pone que diuersitas est inter legatarios et creditores dico q magna pmo qr legatarij petũt legata ab herede scripto vt in.l.ista.§.siquidẽ. Sed creditores a quocunq̃ possidẽtẽ vt hic in.§.si autẽ. ¶ Sed quero iuxta hoc an pro re deposita possit agi contra illum qui non possidet rez vel an necessario contra possidentem debeat agere opi. fuit quorundam in casu in quo agitur pro specie certa q agatur contra possidentẽ et hoc videtur dicere iste.§.si autẽ ex contractibus Sed azo.hic in magna glo.prope finez videtur dicere contra et Iaco.adheret illi et fundat se qr postq̃ agitur personale personalis non cõcernit rẽ ff.ad tre.l.j.§.heres.ff.de contrahen. emp.l.fi.§.lutius ergo non oportet agi contra possidentem. Quid dicendum vere ista videtur multũ cõtraria isti opi.et qñ dicis q personalis actio nõ concernit rẽ dico q hic non attendimus naturã actionis sed solũ possessionẽ rei.ff.cõmo.l.iij.§.si heres et ita videtur dicere iste tex. Quid dicendũ credo opi.la.et azo.esse verã et hoc probo qr alias sequeretur q ille qui non possidet rem non posset conueniri actione commodati et depositi et sequeretur cõtrarietas qr quando tu dicis te heredẽ et dicis q alter non est heres sequeretur q si tu diceres agerez contra possidentẽ q tu concederes illum heredẽ et q negares te esse heredem q non est dicendũ.ff.quando ap.sit.l.ij.§. si alius. j.de fur.l.j.et ideo dico q contra alium petitorem qui nõ possidet possum agere pro re commodata vel deposita apud defunctum de cuius hereditate est controuersia. ¶ Sed quero nunquid.l.ista habeat locum si agatur rei ven.vt

[b] ¶ Est electio debitoris. Tu dic hoc eẽ verũ in alterna.rez not.in.l. plerũq̃.ff.d iure docium et in.l.si quis seruũ et ibi bal.j.d condi.inde Itẽ qñ debeatur gen[us] glo.in.l.opre hensum de cõtra.emp.et in alle.l.plerũq̃ Itẽ in alternatiua que cadit inter duo quorũ vtrũq̃ est in obligatione et solutiõe secus si opponãtur ad cautelã creditoris.l.q̃uis et ibi alex. post bar.ff. de pig.act. in alternatiuis aũt actionum electio est credi toris not.bar. in.l.j.col.iii.ff. de actio emp. idem in alternatiuis remediorũ bar.in.l. vbi pactũ.C.d transact. bal. in.l.j.C. si ser. extero se emi mãda.et in.ea. ad hoc col.pe. de pace iur.firmanda.

rei ven. vt lite pendẽte petitione hereditatis inter me et te quedã agit rei ven. pro rebus hereditariis nunquid potest excipi quod pendente petitione nõ possit agere donec sit finitũ iudicium. Jaco. dicit ꝙ nõ potest agere quia antiquitus non poterãt agere legatarij nec creditores pendente petitione hereditatis sed hodie est immutatũ in istis ergo non extendã ad alios sed dicã habere locũ iura antiqua ꝙ non possit intentari rei vendi. pendente petitiõe hereditatis que est preiudicialis. ff. eo. l. diuus. Sed miror de opi. ipsius quia nõ est lex que hoc prohibeat quin possit agi rei vendi. pendẽte petitione hereditatis sed rei ven. non concernit aliquẽ vt heredem sꝫ vt possessorem. ff. ad exhi. l. de eo. §. penul. et fi. et ꝙ alia actio possit intentari pendente petitione hereditatis dũ tamen non faciat sibi preiudicium et dicit hoc temp. manifeste. ff. eo. ti. l. si quis libertatẽ. §. fi. et ꝙ hoc sit verũ probo quia magis est preiudicialis vna petitio hereditatis respectu alteri⁹ petitionis hereditatis ꝗ̃ sit vna petitio singularis respectu alterius sed si ego agam petitione hereditatis pro rebus hereditariis et alter petat et ostendat posteriora iura potest et obtinet. ff. eo. ti. l. eũ eiusdẽ ergo dicã ꝙ pendẽte petitione hereditatis possit rei ven. intentari. ADDITIO tu dicas aliter secundũ dy. ff. de excep. l. si post litem ꝙ hic ponit
4 pe. in penultima questione. Rayne. ¶ Uides postea ꝙ creditores possunt conuenire vel possessorez vel petitorem vt. s. § sin autẽ ex cõtractibus. Sed quid erit in debitorib⁹ hereditariis si petitiõe hereditatis velit agere possessor et quis preferatur vel verũ nullus debeat audiri. Or glo. hic vacillauit et dicit ꝙ petitio hereditatis facit preiudicium tali conuentioni debitorũ hoc est ꝙ pendente petitione hereditatis non possint conueniri debitores hereditarij fieret preiudiciũ petitioni hereditatis ideo debitores possint excipere si agatur ꝯtra ipsos. ff. de oper. li. l. ꝗdiu et hoc credo verũ ex parte possessoris ꝙ non possit petere donec sit declaratus heres q2 si soluerent non essent liberati q2 ante nõ habẽt plenã actionem. ff. eo. ti. l. sed et si lege cõmissoria. §. fi. de solu. l. qui hominẽ. §. si predo. et hoc verũ ibi esset periculũ ꝙ debitores non essent soluẽdi q2 tunc propter necessitatẽ permittitur agere. ff. eo. l. si bone fidei in prin. et est ratio q2 timore periculi plura permittunt̃ que alias non cõcederentur. ff. de administra. tuto. l. tutor qui repertoriũ in principio. ff. de vẽ. in pos. mit. l. j. §. j. ff. de bo. auc. iudi. pos. l. j. ff. de ope. no. nũ. l. de pupillo. §. si quis riuos. Sed in petitione dicerẽ ꝙ nullũ preiudiciũ sit sibi quominus ipse possit agere cõtra debitores hereditarios et maxime lite cõtest. nec ob. ꝙ sit preiudicialis petitiõe hereditatis ꝯuersũ est ad possessorẽ. ff. eo. l. si bone fidei. ff. de excep.
5 l. si post litem et ibi videas. ¶ Sed quero que est ratio diuersitatis ꝙ petitor possit exigere a debitorib⁹ hereditariis. Sed possessor si velit agere cõtra debitores hereditarios ꝙ non possit. nam hoc videt̃ contra rationẽ q2 plura cõmoda habet possessor ꝗ̃ petitor vt insti. de interdic. §. cõmodũ. Itẽ est ꝯtra. l. q2 fauorabiliores sunt reo ꝗ̃ actori. itẽ q2 nõ dꝫ licere actori et c. ff. de reg. iur. l. non debet. Dico ꝙ ratio est q2 nihil debet fieri in preiudicium petitoris. ff. eo. l. diuus. et. l. si quis libertatẽ. et idẽ si possessor ageret fieret preiudiciũ: q2 negat̃ heres per intentationẽ petitionis actoris: sed actor permittit̃: q2 petitio hereditatis cõcernit actorẽ et ex ꝑsona eius mouetur ius. ff. si pars heredita. petat. l. j. in princi. et ideo actor potest agere q2 ipse presupponit se heredẽ et ideo non preiudicialis et illi petitioni hereditatis sicut si esset preiudicialis defensioni: vnum tamẽ dico ꝙ licet actori sit permissum agere cõtra debitores hereditarios dicũ ꝙ non cõpellantur soluere donec iste actor ꝓbet se heredem alioquin autẽ nisi ego ꝓbarẽ me heredẽ et illum cõtra quem ago debitorẽ esse nullo modo deberẽ admitti ad agendũ. ADDITIO. dicas aliter fm azo. ff. de excep. l. si post litem vbi non fit differẽtia inter petitorez et possessorẽ. Sed inter tẽpus ante litem contest. et post. Ray. ¶ Sed subsequẽter quero nunꝗd hoc quod dicitur in tex. habeat locũ in quacũꝗ petitiõe hereditatis: vt pone tu possidebas hereditatẽ ad impertinẽtiã vendidisti eam modico precio vel male fidei possessori et sic datur mihi actio. ff. eo. titu. l. etiaꝫ si putauerit. et dig. s. eo. l. si post motã. pone ꝙ ago cõtra te tu qui emisti vniuersitatẽ petitiõe hereditatis nunquid habebit locũ. l. ista ꝙ creditores possint agere vel cõtra me petentẽ vel cõtra te possidentẽ videt̃ ꝙ sic per. §. istũ sin autẽ ex contractib⁹ cũ indistincte loquat̃. Sed dico ꝙ nõ possunt agere indistincte sed dico ꝙ possunt agere vel cõtra me petentẽ vel cõtra venditorẽ non cõtra emptorẽ hoc probo q2 nõ plus debet astringi possessor hereditatis si sit dubiũ sup ea q2 in casu in quo nõ est dubiũ sed cõstat venditorem esse verũ heredẽ. Sed qñ cõstat venditorẽ heredem nõ agũt creditores contra emptorẽ vt. s. de here. vel actio. ven. l. ij. ergo multo minus in quo est dubium
7 non possunt agere cõtra possidentez. ¶ Uides postea ꝙ petitor si soluerit habet tres vias ad recuperandũ si succũbat officiũ iudicis actionẽ negociorũ gestorũ et cõditionẽ ex. l. ista quero verũ iste tres vie concurrẽt in solutiõe. vel nũc dico ꝙ nõ: sꝫ isto mõ si petitor soluat creditorib⁹ hereditariis et dixi iudici ꝙ ipse soluebat creditoribus tunc iudex debet condẽnare possessorẽ ex officio suo in hoc ꝙ petitor soluat. Si autẽ finita petitione hereditatis intentaret̃ officiũ iudicis nihil valeret quia mercenariũ est officiũ iudicis et ideo est finitũ per sententiam. s. depo. l. iiij. ff. de eo quod cert. lo. l. centũ capue. in casu autẽ in quo iudex nõ expressit hic habet locũ condi-
8 ditio ex. l. vel negociorũ gestorũ. ¶ Sed quero an iste concurrãt insimul glo. narrauit et dico ꝙ nõ q2 quotiẽs noua. l. inducit modũ agendi et nõ introducit actionem agitur cõditiõe ex. l. ff. de cõdic. ex. l. vna et hic dat actionem negocioꝝ gestorũ: ideo non cõcurrit cũ ꝗ cõditiõe: et ideo dico ꝙ vna habet locũ in vno casu alia in alio. et ideo distinc. aut iste petitor soluit nomine hereditario: et datur sibi actio nego. gesto. si autẽ hoc faciat nomine suo vt heres nõ noie hereditario tunc datur sibi conditio ex. l. q2 equũ est ꝙ nõ subueniat̃ sed tu dices ꝙ imo videtur ꝙ detur actio nego. gesto. q2 pluribus modis datur ista actio de quibus habes. ff. de neg. gest. l. si pupilli. §. item querit̃. sed tamẽ qñ petitur et soluit ei possessor obtinet et nõ habet ratuꝫ nõ datur petitori nego. gesto. ff. de nego. gest. l. si pupilli. §. sed si ego. ff. de preca. l. si seruus. sed aliquotiẽs ex ipso gestu datur actio nego. gest. vt si fulciui domũ tuam. ff. de nego. gest. l. item si cũ putaui et eo. ti. l. si pupilli. §. si quis ita simpliciter. et ideo videtur ꝙ nõ detur ꝯditio ex. l. sed solũ nego. gest. actio. ¶ Quid dicendũ dico ꝙ ex ipso gestu datur bene actio nego. gest. nisi gerens contrariũ agat. Sed in hoc casu iste petitor soluendo creditoribus agit contrariũ quia ipse soluit nomine suo non noie possessoris et agit etiaꝫ cõtra q2 petit hereditatẽ vt suam et ideo non debet sibi dari actio neg. gest. d. l. si pupilli. §. sed et si quis. vel alio modo potest dici ꝙ pro gestione detur actio nego. gest. verum est qñ iste gerẽs habuit animũ obligãdi aliquez sed in isto casu nunꝗ̃ iste petitor soluendo noie suo creditoribus hereditariis habuit animũ sibi aliquẽ obligãdi et ideo nõ esset equũ dari sibi actionẽ nego. gest. et probat̃ hec ratio. ff. cõmuni diui. l. in hoc iudiciũ. §. j. et eo. titu. l. si restat. ergo ꝙ in subsidiũ detur mihi ꝯditio ex. l. quãdo non datur mihi alia actio et istam credo veritatẽ istius puncti. ADDITIO. de quo melius per pet. in fine huius. l. Ray.

Lex.

1 COgi. L. istam omiserã et quero iuxta istã qualiter intelligitur lex ista: quidã dicunt ꝙ duo sunt dicta. Primũ loquitur de rei vẽdi. singulari et tunc ꝙ possessor non tenet̃ docere titu-
a lum[a] et si hoc modo intelligat̃ non erit bona exceptio posita in fine legis. nam exceptio debet sub generalitate regule contineri ita ꝙ sit de eo quod regula. ff. de penu le. l. nã quod liquide. §. fi. Sed petitio hereditatis et rei vendi. sunt diuersa ideo et c. dico ꝙ debet intelligi ꝙ regula ꝑma nõ sit de rei ven. sed post exceptio-

a ¶ Non tenet̃ docere titulũ. Adde textum in l. si quis ẽptionis in prin. et ibi notatur in apostil. ad istum in vij. titulum ꝗ̃ de prescrip. xxx. annorũ et alex. cõs. lvij. et lviij. vol. iiij.

nem posita in fine sic de petitione hereditatis sed restri
cta reducat ad regulã: sed regula loquit generaliter de
quacunq actione sed post per exceptiones restringitur
ad petitionem heredis τ credo q iste sit verus intellect⁹
2 ¶ Sed nũc est videndũ super modo interrogandi hic
dicitur q in actione in rem singulari possessor non tenet
dicere titulũ istud intellige q ipsi tenetur dicere an possi
deat vel non et pro qua parte. ff. de rei ven. l. qui petitio
ni τ. ff. de inter. actio. l. qui seruũ. §. j. Sed non tenetur
dicere qualitatẽ nec ex qua causa. Sed in petitione he
reditatis bene tenetur dicere quo titulo possideat τ ista
est veritas. ¶ Sed nunc quero per quẽ modũ fiant in
terrogationes in petitione hereditatis bal. dixit q de
bet fieri interrogatio alternatiue ita q erit duplex al
ternatio vna affirmatiua q̃ habet duo capita alia nega
tiua que habet alia duo et fiet sic ago contra te petitio
ne hereditatis τ interrogo te an possideas hereditatem
quã peto τ si dicas possideo tunc debeo te interrogare
an pro herede vel possideas τ si dicas nõ pro herede in
terrogabitur an nõ pro herede vel nõ possessore possi
deat τ sic erunt quatuor capita τ hoc ꝓbat ipse qui cõ
uenitur rei ven. singulari. tenetur dicere an possideat li
cet titulũ dicere nõ teneatur. ff. de rei ven. l. qui pretorio
τ q sic debeat respondere ꝓbat hoc ipe p. l. ff. de ali. mu.
in causa fa. τ ideo cum rei ven. nõ datur nisi contra possi
dẽtem τ petitio hereditatis datur contra illũ qui possi
det pro herede vel possessore. ff. eo. l. regulariter τ nisi
possideat pro herede vel possessore non cogitur respon
dere tunc ipse arguit ita tantũ facit possessio simplex ex
parte rei in rei vẽ. in singulari q̃tum possessio modifica
ta ex parte rei in actiõe in rem vniuersali. Sed in rei vẽ.
cogitur dicere an possideat vel non possideat ergo in pe
titione vniuersali cogitur reus dicere an possideat ꝓ he
rede vel pro possessore τ volebat ipe concludere isto mo
do ante omnẽ interrogationes est respondẽdũ sine qua
non est ꝓponenda actio vt in rei vendi. q: debet respon
dere an possideat vel non ad hoc q cõpetat mihi rei vẽ.
singularis ergo idẽ dicit dicã in petitiõe hereditatis re
spondeas an possideas pro herede vel pro possessore et
isto modo vult cõcludere ipse est bona ista interrogatio
Jo. τ azo. volunt reprehendere ipsum quia interrogatio τ
responsio debet esse certa. Sed quando aliq̃s respõdet
possidẽdo pro herede vel possessore illud parabit obscu
ritatẽ. ff. de re. eo. l. si pupillorũ. §. ij. ff. de iniur. l. ꝑtor edi
xit. §. qđ autẽ. Sed respõsio debet esse certa. ff. de inter.
actio. l. de etate. §. nihil. τ. ff. de cõfes. l. certũ ideo potest
dici isti qui respondet isto modo alternatiuo q diuidat
eas. ff. l. cor. de falci. l. filius emancipatus. §. primo.
3 ¶ Quid dicendũ ego dicerem q talis interrogatio q̃ñ
dicatur possides ne pro herede vel pro possessore vel nõ
dico q est sufficiens dico q aut respondet affirmatiue
vt q: dicit possideo pro herede vel pro possessore tũc ha
beo propositum q: in quolibet casu datur petitio here
ditatis ergo aliud non debeo querere nã alternatio tũc
demũ facit dubietatẽ quando in vno casu non facit sed
q sequitur in alio vt si dicã tu percussisti me in capite vel
in humeris τ ideo ago actione iniuriarũ certe ista alter
natio est iuncta insti. de iniur. §. atrox sed vbi facit illud
in vno q in alio et idem statuitur in vtroq; tũc alterna
tio non est dubia et ideo est admittẽda vt est in hoc ca
su q: possides per herede vel pro possessore datur mihi
petitio hereditatis et dicet alibi tex. qui ponit istum ca
sum alternationis. ff. de acqui. here. l. heres institutus
l. fi. que incipit quod si dubitet τ hoc dicit tex. alibi qui
ponit prouisionem galli qui prouidet nepotib⁹. Sed l.
velleyana filija q̃ñ pater moritur viuente suo sʒ post est
dubiũ si filius moriat penes hostes ex qua prouisione
nepotes veniant et dicit tex. q non est querendũ de ta
li dubietate cum in quolibet casu admittatur. ff. de li. et
post. l. gallus. §. item credendũ. et. §. si eius. Si aũt ipse
neget se possidere habent locũ alia remedia iuris videli
cet interrogabitur quomodo titulo possidet et ideo nõ
negarẽ opi. bal. licet. l. ista non loquatur de tali interro

gatione. Sed pla. reprobat opi. bal. τ dicit q in rei ven.
cogitur quis dicere titulũ quando agitur proximus co
gnatũ vt. l. de probati. l. siue possideris. Sʒ vbi agit pe
titione hereditatis tunc per quẽcunq; cognatũ ipe de
bet dicere titulũ intellige contra ipsum et ad instructio
nem aduersarij. Sed in petitione hereditatis quando
cognatus agit tenetur dicere titulũ non est bona ratio
quia extraneus potest agere petitione hereditatis que
ergo erit forma interrogandi in petitione hereditatis
dico q ille qui agit debet interrogare reũ an possideat
et tunc ipse dicet possideo et post interrogabitur ex qua
parte possidet vtrum in solidũ vel pro parte et q sic sit
faciendũ probatur de inter. actio. l. qui seruũ. §. in iure.
4 ¶ Sed tunc quid quero nũquid tu cõpellaris designa
re res quas possides videtur q non q: actor debet hoc
facere non reus. ff. de rei ven. l. si in rem et erit designa
tio si sit equ⁹ cuius pili est: si vero vestis q designet co
lorem siue fundus debet confinationes duorum fun
dorũ consimiles nominare et designare et hoc sufficit.
ff. de cens. l. forma. ¶ Quid dicendum credo q debeat
designare ne res surripiantur. ff. de inter. actio. l. vbicũ
q; et hoc dicat l. q: ille qui possidet habet prestare fide
iussores ꝓ quantitate rerũ quas possidet. ff. eo. l. diuus
in prin. et eo. ti. l. si quo tẽpore. §. primo τ post facta tali
interrogatione interrogabo ipsũ quo titulo possideat
et ipse si dicat q a te vel dicat possideo q: possideo appa
ret q pro possessore possidet et detur cõtra eum petitio
hereditatis. ff. eo. l. qui interrogatus si autẽ dicat possi
deo pro herede datur contra eum petitio hereditaria τ
ff. eodem. l. regulariter. ¶ Si autem dicat q possidet
quia habet bonum titulum interrogabo quem titulum
vtrum emptionis vel donationis. ¶ Sed ego non cu
ro q designet titulũ q: ipse habet probare titulũ qui al
legat. ADDITIO. hic vide lecturã in fi. et illud tene
as. Ray. ¶ Sed hoc reuoco in dubiũ vtrum si ille cõtra
quẽ agitur petitione hereditatis allegat titulũ an ha
a beat ipsum probare[a] an sufficiat eum allegare vt videt
glo. dicere q habet ꝓbare τ cum glo. me teneo quia nisi
ipse ꝓbaret qui allegat quilibet diceret se habere titulũ
τ sic excluderentur a petitione hereditatis q esse nondũ
ff. de car. edic. l. i. §. sed si quis. ff. de arbi. l. ne in pote
state te. hoc in auten. vt cũ de ap. cog. §. causam τ. ff. de
inoffi. l. omnino dico ergo q habeo ꝓbare titu. q̃n eum
5 alle. ¶ Sed nunc quero nunquid titu. cõmo. vel depo.
excludat petitionẽ hereditatis vt si ego possideã here
ditatem patris mei τ petam equum quem tu possides τ
tu dicis q habes titulũ depo. vel commo. l. cõductiõis.
nunquid talis titulus excludit petitionẽ hereditatis: vi
detur q sic cũ sit titulus. ff. eo. l. nec vllã. §. j. τ. l. regulari
ter. Or titulus multis modis accipit in iure de quibus
habes in aut. de eccle. titu. in rubrica vnde hic sumitur
pro tali causa que est sufficiẽs ad acq̃rendũ dominiũ. vt
est emptio vel donatio ex quo transfert dominiũ. ff. eo.
l. nec vllã. §. j. In alijs aũt qui nõ sunt habiles ad trãsfe
rendũ dñium vt cõditiõis vel depositi vel cõmodati qui
non est ꝓprius titulus: sed potius quedã modificatio τ
ideo excludit talis petitio hereditaria. ff. de publi. l. que
cunq; in prin. τ. §. primo. τ ꝯtra istũ possidentẽ nomine
alieno datur petitio hereditatis. ff. eo. ti. l. etiam si puta
uit. §. si q̃s absentes. Si autẽ ipse vellet nominare do
minũ in iudicio tunc excludit petitio hereditaria. C. vbi
de crimi. agi oportet. aut. qua in prouincia. τ. C. vbi in rẽ
act. l. ij. ADDITIO. vide in lectura ver. sed nunq̃d cõ
6 tra cõmodatariũ. Ray. ¶ Sed quero nunquid titulus
sententie excludat peti. hereditatis dictia. aut allegat ti
tulum similẽ τ tunc dico q nõ excludit petitio heredita
tis vt cum titius possidet res et obtinuisset cõtra ipsum
in petitione hereditatis τ vis eodẽ modo super alijs re
bus obtinere non potest. ff. eo. l. quod si in diẽ. §. j. et. ff.
eo. l. cum eiusdẽ in fine. aut allegat titulũ diuisum τ tunc
dico q excludit petitionẽ here. vt si obtinuisti in rei ven
di. pro re aliqua vt diis potest obijcere cõtra me q: sen
b tentia dat ius[b] ff. de publi. l. sunt et alie in fi. de vsuc. l. si
per errorẽ

a ¶ An habe
at ipsum probare. Adde bar.
in. l. fine aut.
§. si duo⁹. ff.
de publi. τ qua
liter probetur
an per scriptu
ram an per te
stes vide bal.
in. l. fi. oppo.
ꝯ. pñt aut ꝓ
bari et. q. viij. τ
sic bar. in. fi. ff.
de edic. diui a
dri. tol.

b ¶ Sententia
dat ius. Adde
barto. in. l. j. in
prin. ff. qđ fal.
tu. aucto. Ro
do. ro. in rubr.
ff. arbi. rij. col.
et lanfran. de
oriz. in. ca. q̃ñ
cõtra falsaꝫ. §.
interlocutorie
et appellatio
nes in fi. extra
de proba.

per errorē. ff. fami. her. l. cōparatam. cum ibi not. ADDITIO. ratio qꝛ primo casu cōductus non allegat ius potentius in reb⁹ singularibus ⁊ hoc notāt doct. in. iiij. q. Ray. ¶ Sꝫ pone tu possidebas cū ti. rē cuiꝫ egi petitiōe herditatis cōtra te īterrogaui te quo titulo possidebas tu noluisti dicere titulū iudex voluit ꝙ tu respōderes libello ⁊ respōdisti post litem cōtesta. tu dixisti in positionibus ꝙ tu habebas titulū ⁊ probasti ⁊ ego ꝓbaui me heredē: ꝗritur quis debeat obtinere: videt̄ ꝙ tu debeas succūbere ante litē contesta. debet ꝓponi talis titulus vt. J. de exce. l. fi. ff. ad. l. iul. de adul. l. si maritus. §. prescriptiōes. ¶ Quid dicendū: dicerē ꝯtra qꝛ ad hoc vt habeat titulū est exceptio perēptoria ⁊ ideo qñcūqꝫ ante sententiā potest ꝓponi. J. sen. rescin. nō pos. l. perēptorias. J. de proba. l. ad ꝓbationē. vnum tñ dicerē ꝙ condēnaretur in expēsis: qꝛ fuit in culpa cum non ꝓposuerit ante litē contesta. Sed non est tāta culpa ꝙ debeat succumbere in causa ⁊ habes similē modū ꝙ quis condēnetur in expēsis ⁊ obtineat in causa in aut. de iudi. §. oportet. colla. vj. in autēti. de defen. ci. §. interim. colla. iij. J. de iudi. l. properandū. §. ⁊ si quidē. Sed contra videtur ꝙ nō debeat obtinere qꝛ videt̄ ipsum decipere cū noluit ipsum certificare super titulo dico ꝙ nō est hoc dicendū sed ꝓpter mendaciū cōdēnatur in expēsis et obtinet in principali in aut. de triēte ⁊ se. §. studiū vero. colla. iij. quā habes signatā. J. de non nu. pecu. autē. cōtra qui ꝓpriā.

7 ¶ Sed nūc venio ad scdm membrū distinguendūt pone ago cōtra te petitiōe heredi. ⁊ tu negas te possidere aut dicis verū ⁊ non possum agere cōtra te aut dicis falsum ⁊ tunc debes puniri qꝛ primo dñium rerū debet in me transferri. ff. de rei ven. l. fina. ADDITIO. Ric. hic cōtra teneas cum gl. qꝛ est exceptio perēptoria huius litis ⁊ cause si bene cōsideras ⁊ sic nō ob. §. prescriptiōes ⁊ alie leges cōtrarie superius allegate qꝛ loquunt̄ de except. q̄ differūt ⁊ nō perimūt: hec vero exceptio perimit vt predixi. Ray. ¶ Sed quero numq̄d pena mendacij habet locum in eum qui possidet precia rerū hereditariarū vt si vēdidisti res hereditarias vt habes preciū ⁊ negas te possidere videt̄ ꝙ nō tenearis qꝛ precia reꝝ heredita. non sunt hereditas. ff. eo. l. sed si lege cōmissoria. §. petitio. alr̄ est sub. l. se. Item qꝛ nō videt̄ mentitus ergo nec penā meret̄. Quid dicendū glo. fuit in ꝯtraria opi. ff. de rei vendi. l. fi. et dicat ꝙ de reb⁹ tuis debēt mihi tradi tot res que valeāt res vēditas quas ego possideā in penā mēdacij. Sed istud videt̄ cōtra rationē qꝛ pena mēdacij est. ideo qꝛ ille qui debebat ꝓbare factus ē possessor: sed hic non habet locū illa ratio. Item pena nō egreditur delictū. ff. quibus vt indig. l. rescriptū. ad. l. fal. l. paulus. ⁊ de vulg. ⁊ pu. l. ex facto. §. iulius lōgus. sed hic tu

8 non fuisti mentitus in rebus tuis ergo in eis non debet puniri. Quid dicendū: credo ꝙ glo. bene dicat ⁊ credo ꝙ habuit istū intellectū qꝛ tua respōsio debet intelligi fm meā interrogationē vt oīa cōphēdat. ff. de iudi. l. si q̄s intentiōe. ⁊ l. si solemus. Sed qñ interrogo te nō soluꝫ refero me ad res sed ad p̄cia ⁊ ꝙ fit ad effectū facienda relatio ꝓbat hic tex. ff. de iureiur. l. sed et si possessori. §. sed ⁊ si rerū. ⁊ ideo dicā ꝙ cum negaueris simpliciter videris negare meā interrogationē ⁊ respōsio debet intelligi fm meā interrogationē. ff. de inter. actio. l. si defensor. §. j. insti. de inutili stipu. §. preterea. ⁊ ideo debes puniri. Sed quomō distin. aut possidebas preciū et debeo mitti in possessionē precij. Si aūt tu nō possidebas precium qꝛ erat cōsumptū vel alr̄ debeo mitti in possessionem rerū tuarū mere pignoris nō vt res sint mee: sed vt teneā donec sit declaratū ad quē debeat pertinere vł ad

9 me vel ad te ⁊ sic intelligo. ff. de rei ven. l. fi. ¶ Sed nūc quero an ille qui desiit dolo possidere si neget se possidere puniatur videt̄ ꝙ sic per vim ac si possideret ar. ff. ne quid in lo. pub. l. ij. dico ꝙ nulla pena habet locū contra illum qui dolo desijt possidere qꝛ si dicit se non possidere dicit verum ⁊ ideo nō patit̄ aliquā penā. istā questionem ego non reportaui sed habui a quodā socio qꝛ carnifex nondū detulerat mihi librū ⁊ ideo nescio si bene reportata vel non. ¶ Sed quero nūquid possit tūc actor facere istā interrogationē interrogo te an dolo desieris possidere Jaco. ꝙ sic. ff. de iureiur. l. parē. et ideo ꝙ statuit in vno statuit in alio. J. de diuer. rescrip. l. j. ⁊ ideo cū possim te interrogare an possideas tu teneris respōdere. ff. de inter. actio. l. qui seruū. ⁊ ꝓ hoc videt̄. l. in aut. de monachis. j. colla. §. sancimus. est hoc veruꝫ: videtur ꝙ non ꝓcedit ⁊ dico aliud in interrogatiōe quādo peto te interrogari an possideas ⁊ teneris respōdere ⁊ est ratio qꝛ incōueniens esset ꝙ agerē rei ven. et ꝙ tu non possideres. Item ꝓpter aliud qꝛ ad hoc ꝙ ego possem agere oporte me ꝓbare te possidere ꝙ est inconueniēs. Sed qñ peto interrogari an dolo desieris possidere credo ꝙ non debes respondere. ADDITIO. casus est contra g. ff. de rei ven. l. qui petitorio in princi. Ray. Quia si diceres te dolo desijsse possidere tu faceres cōtra te ⁊ pro me ꝙ est cōtra. l. j. de test. l. nimis graue. Itē esset ista interrogatio captiosa ⁊ ideo nō est respōdendū de iur. calum. l. ij. §. qd̄ obseruari. ff. de vsu. l. si item. Itē qꝛ ista de mon. li. contest. venit. ff. de inter. actio. l. j. ⁊ istā exceptionem potero proponere post litem contesta. ⁊ tunc teneris respondere ar. in autēti. de his qui ingre. ad ap. colla. v. §. si ante litē contesta. non tenētur ad istā interrogationē ⁊ hoc habet locū tam ex parte rei q̄ actoris vt si ago ꝯtra te diceres te possedisse rē meā ⁊ dolo desijsti possidere ⁊ tu dicis ꝙ probē numq̄d debeo dico ꝙ nō ante litem cōtesta. in aut. de testi. vij. colla. §. primo. vbi est speciale ergo in contrariuꝫ ius cōmune ⁊ si dicas ꝙ hoc est speciale in possessione dico ꝙ imo in quacūqꝫ alia petitione qꝛ standū est assertioni actoris ad hoc vt reus libello teneatur respōdere. J. de litis contesta. l. j. ff. de iurisdi. om. iudi. l. cum quedā puella. qꝛ alias reus semper fugeret. ff. de verbo. obliga. l. inter stipulantē cuꝫ ibi no.

10 ¶ Sed quero quid esset si reus cōueniretur publiciana. ista actio datur illi qui emit a nō dño ⁊ cecidit a possessione ⁊ dicā me emisse bona fide a nō dño ⁊ dat̄ mihi contra quēlibet possidentē excepto vero dño. ff. de pu- a bli. l. penul. ⁊ fi. Itē non datur contra ti. possidentē[a] bona fide. ff. de publi. l. siue autem. §. si duobus. nunc ergo quero si ago publici. ꝯtra aliquē. ⁊ nolo ipm interrogare an sit dñs vel nō vel si habeat ti. vel non an ipse teneatur respōdere: ⁊ videt̄ ꝙ sic cum eadem sit ratio. ff. ad. l. acquil. l. illud. ff. de verbo. obliga. l. a titio. ⁊ de similibus ad similia ꝓcedenduꝫ. ff. de legi. l. non possūt. Sed in peti-

11 tione hereditatis debet respondere ad istas interrogationes ergo ⁊ in ista actione. ¶ Quid dicendū: vere lex ista videret̄ prima facie ad publicianā vel ad aliā similē extendendā vt. J. de adult. l. ita cordi. tñ ista opinio non placet qꝛ lex solū excipit petitionē hereditatis ⁊ in alijs regula ꝯfirmat̄ ar. ff. de fun. instruc. ⁊ instru. lega. l. quesitum. §. idē respōdit. ff. de dā. in sec. l. si finita. §. siue aūt. Sed ista ratio non cōcludit qꝛ ideꝫ videt̄ statui in alijs habentibus similē causam. ff. de dam. infec. l. dāni in fi. ff. de vi ⁊ vi. ar. l. j. §. quod vulgo. Sed certe. l. que hoc dicit ⁊ equiparat publicianā ⁊ rei ven. ff. de rei ven. l. in speciali in fi. Nam publiciana ad instar rei ven. est inducta ff. de publi. l. cum qui. §. publiciana. ⁊ qñ dicis ꝙ eadem ratio est in ista sicut in peti. heredi. dico ꝙ non est penitus eadē. Sed in peti. hereditatis est ratio ꝙ nō detur cōtra titulo possidētē si habeat malā fidē. Itē si habeat titulū ab illo a quo habet ergo nō pōt se tueri cōtra me agentē publiciana dū tamē in pmo fuerit tradita. ff. de publi. l. siue aūt. §. si duobus. ADDITIO. ⁊ est casus in regula huius. l. ꝙ in qualibet actiōe debet intelligi et

12 dicta. l. in spāli in fi. Ray. ¶ Sed pone incepi agere cōtra te peti. here. vel rei ven. non interrogaui an si possideres vel non fuit lis cōtestata. post tu dicis ꝙ nō possides ⁊ sic non possum agere contra te numq̄d tu saltē qñ respōdisti spōte ad libellū debes condēnari cum nō certionaueris actorē ante litem cōtesta. videt̄ ꝙ sic: qꝛ qui se liti offert debet condēnari ar. ff. de peti. here. l. qui se liti. ¶ Sed dico ꝙ non debet condēnari nec ob. ꝙ ille qui offert se liti condēnetur qꝛ ibi loquit̄ qñ est in dolo ⁊

a ¶ Contra titulo possidentē. Adde alex. consi. xix. vol. ij. ⁊ consi. xxiij. vol. iiij. ⁊ in al le. l. siue aut.

ideo non mirū si condēnetur sed in questione nostra cū actor non interrogasset ipsum reū debet sibi imputari et nisi fecerit frustra experief.ff.de rei vendi.l.qui petitio.l.
13 in prin. ¶ Sed pone nos habem⁹ ꝙ si ille qui possidet negat se possidere amittit possessionē.ff.de rei ven.l.vlti.pone tu possidebas domū istā peto eam a te rei vē.et peto te interrogari an possideas insolidū vl' in parte:tu dixisti ꝙ ꝑ parte nunqd cadis a possessione totius domus:dico ꝙ nō:sed ab illa pte in qua negasti te possidere.ff.de inter.actio.l.qui seruū.in fi.et habes expressum in simili in feud. si vasallus cōtra cōsti.loth reg.feu.ali.c.vno. Item quia pena non debet regredi delictuz.ff.de his qui.vt indi.l.rescriptum.

¶ De rei vendicatione. Rubrica.

1 Etiam. Uides qualiter ex seruo quē bona fide possidem⁹ querit nobis si ex re nostra vel ex opera sua acquirit et est ratio qr ego nutrio illum seruū et iō debet mihi operari fm equitatē naturalē.ff.cōmo.l.in rebus.§.possunt.ff.de oper.li.l.sicut.ff.de dona.inter viruz et vxo.l.sed si vir.et ideo si ille seruus quē possideo bona fide operetur et ex illa opera aliquid querit totū mihi acquirit et multo fortius qñ ex re mea aliqd acquirit acquirif mihi Sed in alijs causis nō querif mihi vt si legef seruo quē bona fide possideo nō acquirit mihi.nec etiā si instituatur heres.licet circa hoc distin.cuius contēplatiōe instituatur et idē in legato quē bona fide possideo nō acquiritur mihi:nisi ipse et si instituatur heres licet circa hoc distin.cuius contēplatōe instituaf:et idē in legato ar.ff.de acqui.re.do.l.homo liber.et l.liber homo de acquirē.here.l.aditio. Sed totū dictum est ꝙ ex seruo mala fide possesso nō querif mihi aliqd sed huic dicto sunt alique
2 leges cōtrarie. ¶ Et ideo quero vtrū ex seruo ex mala fide possesso possit mihi aliqd acquiri et si ab initio et ex postfacto habui malā fidē vt quia tenui seruū alienū a quodā dico ꝙ per talē non querif mihi aliquid et sic loquitur finis huius.l. Sed si ab initio habuit bonā fidez et post superuenit mala fides per litis cōtesta.tunc dico ꝙ non nocet mihi ista mala fides vt quecūqz quesita ex re vel opera tenear restituere.ff.eo.l.j. Si autē alias interuenerit mala fides vt qr postea sciui eum alienū et tunc non nocet qñ mihi queraf illud qd iste acquirit et quādo cū titulo possideo.ff.de vsur.l.qui sit.§.fina.l.de vsucap.transfor.l.vna. Si autē possidebā alienū seruū sine ti.et bona fide tunc superueniēs mala fides nocet mihi: imo totā bonā fidē destruit quā habebā antea ar.ff.de acqui.re.domi.l.qui bona fide. et istā concor.que est notabilis videtur glo.ponere.ff.de peti.heredita.l.sed et si lege cōmissoria.§.si ante vbi glo.aliquantulū tetigit de hoc recurre ibi.

Lex.

1 In inferiorē. Circa possessionē istius edificij ego dicerē ꝙ edificās haberet possessionē et si dicas nunqd erit hoc inconueniēs dico ꝙ nō:qr edificiuz mutaf forma aree et ideo tu amittis possessionē.ff.qui.mo.vsufru.amit.l.repeti.§.rei mutatiōe.et de hoc est tex.ff.de acqui.pos.l.j.Sed que est ratio primi dicti ꝙ superior accrescat inferiori.nam superficies non pōt vsucapi sine solo.ff.de vsucap.l.nonnunqꝫ.
2 ¶ Sed circa scdm dictū distin. qr aut edificaui in alieno solo ex meis cementis aut ex alijs cementis:si ex meis distingue aut edifico bona fide et tunc habeo retentionē.ff.de excep.do.l.paulus. et istud in expensis factis de nouo nam in faciendis est magna dubitatio.ideo recurras ad.l.ff.eo.l.in fundo. Si autē mala fide edifico videor donare in dubio.ff.ad.l.acqui.l.si seruus seruū.§.si olimam et insti.de re.di.§.si quis alieno. Sed pone ꝙ ille qui edificat ptestaf ꝙ nō edificat animo donādi nūquid poterit recuperare dico ꝙ non quia hoc est in pena edificātis inductū et factū cōtrariū tollit
a protestationē[a].ff.loc.et conduc.l.cū in plures.§.locator horrei.et hoc verū intelligo qñ noīe suo edificabat si aūt nomine alieno vt in solo tuo ꝙ accepi iniuriose dicā me edificare tuo nomine tunc habeo retentionē.ff.de neg.gestis.l.si pupilli.§.sed et si quis.et hoc verū intelligo qñ ex proprijs cemētis. si autem ex alienis tunc aut extat edificium et tunc non debet destrui sed datur actio destructo edificio isti cuius sunt cemēta.ff.de rei ven.l.si in rem.§.itez quicūqz. Si aūt sit destructū edificiū tūc pōt verus dñs cementa vendicare et sic intelligo istud dictū cum:ll.allega.

Lex.

1 Mater. Reuoco in dubiū istum tex.pone mater vendidit rem filie nomine ꝓprio filia ratum habuit quero vtrū filia possit agere ad precium cōtra matrē vel an possit rem petere ab emptore bul.dicit ꝙ ista filia preiudicat sibi in repetēdo ratificādo contractū nec pōt ꝑciū petere et ꝓbaf.qr statim sicut filia ratū habuit emptor
b est securus[b].ff.de pigno.l.si fundus.§.j.de bono.possef.l.fina. Item quia non poterat habere ratū cum suo nomine nō esset gestū ar.ff.de neg.gest.l.si pupilli et de ꝑ ca.l.si seruus marti.sequēs equitatē dixit ꝙ erat iniquū ꝙ filia nō haberet actionē contra matrē et de hoc videf tex.hic per mar.bul.dicit ꝙ non ob. qr intelligif quādo venditio fuit facta nomine eius et inducit pro se.l.de his qui a non do.ma.l.j. Sed glo.distin.postea aut approbaui venditionē tanqꝫ meo nomine factā. Item non nocet mihi nisi in hoc in quo cōsentio ar.l.ad velle.l.iubemus.ff.de pac.l.si vnus.§.in summa ad hoc.§.de acqui ren.heredi.l.si is ad quē.et eo.titu.l.si quis mihi bona.§.primo.aut ratificaui venditionē factā nomine matris aut ego ignorabā ius autē sciebā si sciebaz tunc nō possum agere nec cōtra matrē nec cōtra emptorē aut ignorabam et tunc cum sit contrariū de iure possum agere cōtra emptorē et si emptor excipiat de ratihabitiōe ego re
2 plicabo de dolo per.l.ff.de pac.l.si cum te. ¶ Sed doc.reprobant istā distin.factā in vltimo mēbro et recurrunt ad equitatē mar.et iaco.reprobat sic ꝙ error iuris nocet vbi agitur de lucro captādo non autē nocet vbi agif de damno vitando.ff.de iur.et fac.igno.l.error.et l.iuris. et hoc verū quando error iuris nō nocet certanti de dāno vitando.ff.de iur.et fac.igno.l.error.et licet vterqꝫ contendat de dāno qr tunc nocebat sic in ꝓposito quādo filia petit rem ab emptione emptor certat de dāno sed ne perdat preciuz non nocet error.ff.man.l.si fideiussor.§.nō male.ff.ad velle.l.fideiussores.ꝓpter qd dicit iac.recurrendū est ad opinionē mar. ꝙ filia agat ad precium cōtra matrē non actiōe nego.gest.et hoc ꝓbat qr nisi filia haberet preciū mater locupletaref cū aliena iactura ꝙ est contra.l.de cōdi.inde.l.nā hoc natura.et ideo daf prescrip.ver.vel actio in factū cum alia non habeat locū ff.de prescrip.ver.l.quotiēs.et l.qr actionū potest dici ꝙ
3 detur ꝯditio.ex.l.ff.si cer.peta.l.si me et titiuz. ¶ Quid dicendū.credo glo.verā et approbo eam et qñ ia.dicit ꝙ
c error iuris[c] non ꝓdest in dānis quādo emptor certat de dāno vitando verū est si equaliter certant. Sed hic non certat equaliter qr emptor habet recursum de euictione contra venditorē si res ab eo euincaf vel si nō habēt ꝙ sibi imputet cur non fuit sibi cautū de euictiōe et ideo dico ꝙ filia pōt rem ab emptore petere ar.ff.de procur.l.minor.in princi.l.ꝙ tibi no. Et dico ꝙ licet dicerem⁹ ꝙ error iuris debet nocere verum est nisi causa finalis destruat totū actum. Sed sic est in proposito ergo et c.ff.de dona.l.ij.§.fi.ff.de condi.et demō.l.cum tale.§.filiā. sed hic filia ratificat qr credit habere preciū a matre et ideo cum non habeat vēditio erit nulla et sic approbo glo.in hoc mēbro. Sed in secundo casu qñ filia approbauit ex certa scientia illud quod mater fecerat dico ꝙ nō habet locum in factum actio vel ꝑscrip.ver. Sed hoc nihil est et dicis ꝙ vbi alia actio non est tunc datur prescrip.ver. dico ꝙ verū est nisi sit alia actio vel fuerit.sꝫ hic fuit alia actio scꝫ reivendi.ad rem cōtra emptorē.sed solū amisit propter culpā suam ideo dicā ꝙ sibi imputet arg.ff.ad trebel.l.matrē et auunculū et ꝓ hoc habeo.l.vbi dicif ꝙ actio de dolo nō daf qñ alia potest agi.ff.de dolo.l.i.§.
4 sed si alia.alias sub.l.j.§.primo. ¶ Deinde querit glo.quid erit

a ¶ Tollit protestationē. Tu dic hoc esse verum qñ protestatio est incōpatibilis not.inno in.c.cum m.in.j.col.in glo.sua in vš.preiudicio extra de cōsti.et in.c.tua.l glo.in vš.videm⁹ de spōsa.bal.in.l.si seruus.§.si seruus.ff.de acqui.here.et in.l.ꝓheredi.§.papinianus in vlt.col.ver.vltimo ex isto.§.eo.ti.et notauit in apostil.ad gemi.post cum in.c.§.nu.xxiiij.l.v.cum.m.de consti.li.vj.

b ¶ Emptor ē securus. Adde bar.in.l.j.in.q.nota.et ibi doc.tex.j.si in cōeod ēqꝫ.causa in inte.resti.

c ¶ Error iuris. Adde glo.bar.et doct.in l.labeo.ff.de aqua plu.arcē.et bar.cepo.de serui.ti.de pascuis.

quid erit si petã preciũ cum non habuerim ratũ an pre-
iudicet mihi ad petitionẽ rei dico ꝙ nõ. sed iac. dicit cõ
tra ar. ff. de legi. l. de quib⁹. ⁊ ꝓ hoc tex. ff. de edil. edic. l.
si ch. §. ij. dico ꝙ si ago cõtra matrẽ ad preciũ videor ha
bere ratum ipso facto venditionẽ factã. pro ista opi. fa-
cit. ff. de fideiusso. l. si seru⁹. Quid dicendũ credo ꝙ glosa
bñ dicat et qñ dicis ꝙ ratihabitio tñ valet approbata
ipso facto sicut si verbo verũ est qñ sunt equalia ⁊ ceteris
parib⁹. Sed in casu in quo peto preciũ a matre ista peti
tio est nulla q2 nõ habui ratũ ergo nõ ꝑstaret adminicu
lum ipsi emptori ꝓpter qd dico sicut glo. ꝙ nõ ꝑstat im
pedimentũ petitio ꝑciĳ quominus rẽ petere possit ab em
5 ptore. ff. qui satisda. cog. l. quotiẽs. ¶ Iuxta aliã q̃stio-
nem glo. qñ querit quid si noie meo vẽdiderit deinde sit
vsucapta cũ ꝑ plures man⁹ ambulauerit ⁊ ego ratũ ha-
beã hic facit glo. vnã gl. ⁊ ego facio aliã. nec ob. l. illa de
peti. here. l. si possessor. q2 ibi ꝑciũ succedit loco rei vt hic
⁊ de reb⁹ ali. nõ alie. l. j. ⁊ ꝙ hoc sit verũ habeo tex. ff. de
fur. do. l. si res extimata. §. j. ⁊ ij. ⁊ distinguo sic ibi. Item
quero in quib⁹ casib⁹ loquat̃ l. ista ꝙ agatur ad preciuz
contra matrẽ. l. ista ponit duos casus vnũ qñ filia ratuz
habuit ⁊ hoc intelligo qñ mater vẽdidit noie filie nã ali
ter nõ posset habere ratũ. ff. de neg. gest. l. si pupilli. §. sz
si ego. Secus est qñ res est vsucapta vel ꝑscripta q2 tũc
licet mater suo noie vẽdiderit in subsidiũ agit̃ ꝯtra ipaz.
Sed qualiter mater habeat funduz filie dico ꝙ habeat
cã lucratiua vt q2 tenuit ipm ⁊ nihil sibi aberat ⁊ tunc in
subsidiũ agitur cõtra matrẽ ad preciũ. Si autẽ haberet
ex causa nõ lucratiua et vẽdiceт ⁊ emptor vsucaperet nõ
darẽ actio ad preciũ cõtra matrẽ. ff. si cer. pe. l. si cũ ser-
uum. ⁊ ibi no. ff. de neg. gest. l. fi. tunc ergo venit questio
6 glo. ⁊ facta ꝑ euidẽtia ꝙ feci est plana glo. ¶ Sed po-
ne circa questionẽ si. quã facit glo. et pone eosdẽ termi-
nos quos glo. ponit vendidi titio postea titius donauit
meuio iste meui⁹ vẽdit sempronio ⁊ sic res ꝑ plures ma-
nus ambulauit contra quẽ potero agere dico ꝙ potero
eligere quem voluero ſm ꝙ glo. dicit. Sed postq̃ eligo
vnũ non potero agere cõtra aliũ q2 quilibet illoꝝ certat
de lucro ⁊ ego de dãno vitãdo id possum agere ꝯtra quẽ
velim: sed acto contra vnũ ceteri liberãtur. ff. qd vi. aut
clam. l. semp. §. qd in sepulchro. ¶ Sed pone emisti rẽ
meã a quodam vendidisti cuidaz aliĳ ꝑ maiori precio q̃
emisses nunquid teneris mihi actiõe nego. ge. ad id qd
plus vẽdidisti dicerẽ ꝙ sit idẽ ius est de toto et parte. ff.
de rei ven. l. que de tota. Itẽ q2 l. ista succurrit mihi de lu
cro ⁊ id q2 inꝗtum lucratus est mihi tenearis. ff. de pe-
ti. here. l. quod senatus. ¶ Sed pone emisti rem meã ꝑ
c. a quodã vendidisti aliĳ ꝑ aliĳs. c. percepisti fructus qui
valebãt preciũ vel plus anteq̃ venderes postea fundus
periĳt nunq̃d tunc habet locum. l. ista vt possim agere cõ
tra te ad preciũ videt̃ ꝙ nõ cũ tu nõ habeas titulũ lucra
tiuum ⁊ id ſm glo. ⁊ oẽs docto. nõ habet locũ. l. ista. sed
dico ꝙ habet locũ q2 perinde est ac si haberet tituluz lu
cratiuum. ff. eo. l. emptor. ⁊ l. fructus ⁊ hec circa titulum
7 possunt tradi. ¶ Sed nunc quero aliqua circa rem po
ne res desiĳt extare culpa emptoris vel possessoris nun-
quid tunc haberet locũ. l. ista pone in terminis possides-
bas equũ meũ ex causa lucratiua vendidisti titio pro. c.
ipse forte sciuit ꝙ meus erat ⁊ posset ab eo vẽdicari ne-
glexit eum et periĳt nunquid habeo cõtra te actionez in
substãtia dñi videtur ꝙ sic cum fueris in culpa. ff. si cert.
pe. l. si cum seruũ. ⁊ ff. de neg. gest. l. fi. Quid dicendũ: di-
co ꝙ nõ habet locũ. l. ista q2 intelligitur. l. ista qñ res ta
lis desiĳt extare ꝙ ego non habeo recursum ꝯtra aliquẽ
vt si vendidisti fundũ meũ ⁊ periĳt casu vel est prescri
ptus tunc dabitur mihi actio cõtra te in subsidiũ ex eq-
tate. Sed in hoc casu habeo actionẽ l. aquil. cõtra ipm
a interfectorẽ ⁊ ideo cum habeat locũ auxiliũ ordinariũ[a]
cessabit remediũ huius l. arg. ff. de eden. l. quedam. ⁊ ꝙ
hoc sit verum habeo legem q2 in casu in quo principalis
potest teneri non dat̃ actio contra fideiussorẽ si in pro-
posito arg. ff. de acquiren. heredi. l. si pupillus. ff. de ad-
ministra. tuto. l. ij. §. fina. cum l. sequẽ. ff. ad velle. l. si mu

[a] ¶ Auxiliũ ordinariũ. Adde glosã in l. oẽs populi. col. iij. ff. de iusti. ⁊ iure. ⁊ card. in cle. j. §. pe. de foro compe.

lier. ¶ Sed quero nunquid prouisio huius. l. habeat lo
cum in casu in quo alias esset peritura vnde pone vendidi
sti funduz meum titio ille fundus periĳt eque periĳsset si
fuisset penes me nunquid teneris actione nego. gest. in
subsidiũ videtur ꝙ non cum nihil possit a te repetere cũ
res esset peritura penes me. ff. de rei vendi. l. vtiq3. in fi.
ff. depo. si l. si in asia. ff. quod me. causa. l. si cuz exceptio-
ne. §. ꝙ si homo. et videtur ꝙ debeat fieri illa distinctio
an fuisset peritura res ⁊ penes me et tunc non tenearis
alias sic. ff. de condi. cau. da. cau. non se. l. si pecuniã. §. pe.
⁊ fina. Quid dicendũ: dicerem ꝙ lex ista ⁊ sue concor. ha
berent locum licet res esset penes verum dominum pe-
ritura ⁊ illa distinctio vtruz res esset alias peritura vel nõ
que fit in l. ff. de rei vendi. Item si verberatũ habet locũ
quando erat obligatus ad extimationẽ propter malaz
fidem quã habebat tenendo rem meã sed in casu nostre
questionis habuit iste precium ex re mea et ideo datur
mihi actio quia non agitur ꝙ damnũ aliquod tibi infli-
gatur sed quod lucri est auferatur quare secus. ff. de dã.
infec. l. proculus. et de hoc habeo tex. quia vbi possessor
hereditatis vendidit rem tenetur ad precium nec fit ali-
8 qua distinctio. ff. de peti. heredi. l. nisi ex re. §. fina. Sed
iuxta istã l. quero an l. ista habeat locũ qñ res desiĳt ex-
tare. Sed nõ possum eã de facili cõsequi vt pone vẽdidi
sti equũ meuz cuidã alienigene qui duxit in flandriã vel
alibi a quo nõ possum recuperare de facili vel forte ven
didisti cuidã comiti nunq̃d habet locũ equitas huius l.
credo ꝙ sic q2 equiparat̃ nõ posse rem habere vel cũ ma
gna difficultate ꝑsequi. ff. de acqui. re. do. l. naturalẽ. et
ideo cum potẽtioribus pares esse non possunt. ff. de ali.
mu. iu. l. iij. in prin. vel qñ est lõgũ quo circa tũc habet lo
cum l. ista in aut. de fideiusso. j. coll. §. j. ¶ Sed nunq̃d
l. ista habet locũ in permutatiõe vt pone mater tua fun-
dum tuuz quod possidebat ex causa lucratiua ꝑmutauit
cũ domo nunq̃d posses agere cõtra matrẽ ad domũ: vi-
detur ꝙ non: q2 cum l. loquat̃ de precio non extendã ad
eum. j. de predi. decur. l. fi. lib. x. Sed dico ꝙ l. habet lo-
cum in ꝑmutatiõe q2 hic tractamus de eq̃tate vt ille cu-
ius fuit res inseruet̃ indẽnis et ille q̃ est locupletat̃ cum
alieno lucro reddat lucrũ. ff. de statuli. l. statuliberi. §.
quint⁹ mutius. ff. ex q̃. cau. in pos. ea. l. fi. ff. de edil. edic.
l. sciendũ. de locatione non facio dubiũ q2 id qd accepit
tenet̃ reddere vt ꝓnentũ. ff. de peti. here. l. mercedes.
9 propter qd nõ facio dubiũ de mercede. ¶ Sed nũc re-
soluo l. istã ⁊ quero nunq̃d hoc ꝙ dr in vẽditiõe habeat
locũ in emptione vt pone deposui penes patrem tuum
c. mortuo patre tuo tu emisti ex illa pecunia funduz. illa
pecunia est cõsumpta: nunq̃d potero agere ꝯtra te ad fun
duz remedio istu⁹ l. i subsidiũ: ⁊ videt̃ ꝙ nõ ꝑ tex. q̃ videt̃
expssus ad hoc. nã si ancilla ꝯtraxit ⁊ dedit pecuniã dñi
in dotẽ ⁊ vir emit rem de pecunia nõ dz rez reddere dño
ff. de iu. dot. l. paulus. in fi. Est hoc verũ nõ dicerẽ hoc ⁊
l. illã repello dupl'r. vno mõ loquit̃ l. illa qñ ille q̃ habe-
bat illã ex cã onerosa vt ex dote. j. de iur. do. l. ꝑ oneribus.
ff. de acti. ⁊ ob. l. ex ꝑmissione. ⁊ de impo. luc. des. l. vnica.
§. lucratiuas. lib. x. Itẽ alio modo repello. l. illã q2 loqui
tur. l. ista q2 ille qui cõsumpsit pecuniã erat fact⁹ dñs per
vsucapionẽ q2 habebat titulũ ꝓ suo ⁊ id dñs nõ põt age
re ad rem emptã ex pecunia ⁊ id crederẽ remotã. l. illã ꝙ
daretur mihi actio pro re illa ⁊ est expeditũ in vniuersali
petitiõe q2 tenet̃. ff. de peti. here. l. itẽ veniit. §. j. Sed in
singulari petitiõe nõ est ita expeditũ sz credo ꝙ dat̃ re-
medium hui⁹ l. ar. ff. de do. inter vi. ⁊ vxo. l. vxor marito.
q2 ibi agit maritus ꝑ pecunia data vxori q2 minus vide
retur q̃ hic q2 dãdo habuit animũ perdẽdi. Sed hic nõ
habuit animũ perdẽdi quare satis putarẽ habere locuz
10 legẽ istã. ¶ Sed q̃ro q̃d esset in re mihi debita vt pone
tu debebas mihi rem vẽdidisti res desiĳt extare nunq̃d
habeo actionẽ ad preciũ dico ꝙ tex. est. l. ꝙ non. q2 si vẽ
didisti seruũ ⁊ aliĳ tradidisti non possum agere ad ꝑciũ:
ff. de here. vel actio. vẽ. l. vẽditor ex hereditate. §. j. Sed
in re obligata obligasti mihi domũ vẽdidisti eã ⁊ desiĳt
dom⁹ extare nunq̃d dabit̃ mihi actio ad ꝑciũ: distinguo

aut remanet mihi actio salua contra debitorē principalem tunc dicerē q̄ non daretur mihi actio ad precium q̄ habuisti per legē istam et idem dicerē si haberem vsumfructū in re vel ius aliquod qd̄ obtineret vicē portionis et tu vēdidisti si nō extet actio cōtra debitorē q̄ habeas actionē ad preciū. ff. de leg. ij. l. cū filius. §. dn̄s. in co. ti. l. meuius. §. j. secus autē in alijs seruitutib⁹ q̄ nō obtinēt vicē portionis vt dixi. ¶ Sed istā questionē hic forma: pone ego emerā rem istā a sempronio vero dn̄o puenit ad te aliquo casu dom⁹ ista dabitur mihi publiciana cōtra te tu vēdidisti ꝛ habuisti preciū res desijt extare: nūquid potero agere ꝯ te ad preciū videt᷑ q̄ sic q2 publiciana ad instar realis est introducta. ff. de public. l. cū qui. §. publiciana. Quid dicendū distin. aut ego habebā publicianā ex titulo lucratiuo ꝛ tūc nō datur mihi actio ad preciū. Si autē habeā publicianā ex titulo oneroso tūc datur mihi remediū huius. l. Primū pbo q2 qn̄ habeo titulum lucratiuū vterq3 certat de lucro ꝛ iō dat᷑. Sed cū habeo titulū onerosum habeo actionē. ff. si fa. fur. fe. di. l. iij. in fi. Nā nos debem⁹ attēdere solū qd̄ ego habeo plus iuris in re q̄ tu ꝛ iō habeo actionē ꝯ te vnū tn̄ dicerem q̄ si dn̄s vellet agere q̄ pferret᷑ vel si ego habuissem preciū q̄ ipse dn̄s posset extorq̄re preciū a me. Sed pone. l. ista h3 locū qn̄ res non est in eodē statu. Sed pone possidebas rē mala fide vendidisti res extat nunqd̄ dat᷑ mihi actio contra te venditorē distinguo aut tenebaris mihi actiōe vniuersali ꝛ teneris ad preciū. ff. de peti. here. l. si rem ꝛ preciū. ꝛ. l. si possessor in fi. Si autē tenebaris mihi titulo singulari distiguo aut dolo alienasti ꝛ teneris ac si possideres. ff. de rei ven. l. qui restituere cu3. l. fe. Si autē alienasti dolose qd̄ potest esse si credebas q̄ ego non peterē a te tunc non possum agere cōtra te ad precium si solū ad rem ipsam habeo recursum. Lex.

Domū. Uides q̄ si aliquis occupat domū tuā tenet᷑ tibi eam reddere cum petitionib⁹ perceptis ꝛ quas pcipere potuit hoc est de percipiendis qualiter hoc intelligat᷑ glo. no. ff. eo. l. fructus. Sed non bn̄ declarauit quero ergo qualiter intelligit᷑ q̄ teneat᷑ de pcipiēdis ꝛ de illis quos pcipere potuit possessor male fidei. vel vtru3 de illis quos ego dn̄s potuissem pcepisse dico q̄ illud qd̄ est minus attēdem⁹ in pīudiciu3 male fidei possessoris vt si petitor maiores pcepisset q̄ ad illos retineat᷑ ꝛ est text. ff. eo. l. pterea. de hoc dicet᷑ in eo. l. certū. ¶ Et no. istū textū p formatiōe libellor̄ q2 dicunt aduocati quotidie peto domu3 quā tu possides que ptinet ad me iure dn̄ij vel quasi peto meā fore declarari pōt ne sic formari videtur q̄ sicvt referam⁹ nos ad dominiū ꝛ iō q̄ possit dicere q̄ pertinet ad me: sed dico q̄ hec ptinebat ad me iure successionis nō debeo cām dicere vel si peto domū q̄ pertinet ad me iure dn̄ij vel quasi ad aliā causam q2 alr̄ est generalis libellus cum verbū ptinere sit generale[a]. ff. de verb. sig. l. verbū illud pertinere. ꝛ iō ea3 quasi ptinere ad me debeo dicere ne libellus repellat᷑ tanq̄ gn̄alis incerptus de hoc in insti. de act. §. cursus. Lex.

[a] ¶ Uerbum ptinere sit generale. Adde bar. i. l. si quis intentione in prin. ff. de iudi. flo. i. l. j. §. j. ff. de serui. vrba. predi. inno. in ca. cum eccle sia. extra de cā posses. ꝛ ppriet. bal. in apostil. ad spe. eo. ti. §. qui agit Jaco. rebuffi l. omnium. ij. j. de collec. fun. pa. lib. xj. et alex. consi. xliij. vol. iij. de quo p spe. late. in ti. de libel. cōcep. §. xv. vn̄. quid si in fi. et de cau sa posses. ꝛ pprie. l prin. v. et alie sunt res les ex. §. j. vn̄. hoc etia3 el. j.

Si vt pponis. Quero vtrū. l. ista habeat locum in ōi milite vel solū in milite militāte. et videt᷑ q̄ in ōni milite q2 loquit᷑ gn̄aliter ergo generaliter intelligit᷑ ar. ff. de offi. pref. l. iij. ꝛ. ff. de publi. l. de precio. Sed dico q̄ in milite militāte solū habet locū qn̄ ipse est in acie ꝛ dimisit pcuratorē ꝛ hoc voluit dicere. l. ista qn̄ dicit obtētu militie ꝛc. Si autem ipse esset in domo vel in patria dicerē q̄ nō haberet actionē ad rē s3 ad pecuniā. ꝯ. e. l. si ex pecunia ꝛ est rō q2 qn̄ est in acie habeat actionē ad re3 qn̄ ex pecunia res est empta q2 ipsi nō possunt negociari. ff. d re milita. l. milites agrū in prin. Sed vbi est in domo sua pōt emere ꝛ alios cōtractus exercere non p modū negociatiōis ꝛ iō remanet ius cōe vt habeat actionem ad pecuniā nō ad rem. ¶ Sed pone tu ex pecunia militis militātis emisti aliquas res non tn̄ eras pcurator vel negociator gestor vel administrator eius emisti aliquas res non noīe suo sed tuo pprio nunqd habet locū. l. ista q̄ ipse habeat actionem in rem dico q̄ in administratore tn̄ habet locu3. l. ista. Sed in alio habēte pecuniā militis non tn̄ pcuratore vel administratore dico q̄ nō habet locū. l. ista q̄ apparet ex fine cum dicit dari actionē ꝛ iō restringā. l. istā cum sit speciale in milite. ff. de legi. l. quod vero. ꝛ habes simile in minore. j. arbi. tu. l. curator. et. ff. qn̄ ex fac. tu. l. j. et. ij. cum simi. ADDITIO. tu indistincte intelligas l. istā ppter prin. q̄ est generale. ꝛ hic est cōis intellectꝰ g. ꝛ docto. ꝛ concor. hic pe. Ray. Lex.

Dote ancillā. Quero ad quē finem vel ad quē effectū volebat iste vir q̄ vxor nō habuisset potestatē vendicādi rē dico q̄ ppter multiplicem effectū poterat hoc desiderare. nam qn̄ vxor vēdicat ancillā aut ipsa succubuit ꝛ tunc erat optima ratio dubitādi in. l. ista na3 qn̄ mulier egit rei vēdi. p ancilla ꝛ succubuit ille cōtra quē egit fuit absolutus ꝛ iō videbat᷑ q̄ si vir vellet agere posset repellere cum p excep. rei iudi. tamen cōtrariū est verū q2 illa res iudicata nō ob. q2 vxor nō habebat potestatē vendicādi. ff. de re iudi. l. sepe. §. j. ꝛ. j. res inter alios acta p totum ꝛ sic si vir pbet se dn̄3 poterit vēdicare istā aut vxor obtinuit q2 pbauit q̄ fuerat sibi data per patrē non tn̄ dixit esse dotalē ꝛ obtinuit vir vult eam vēdicare ab vxore ipsa ponit q̄ per sniā3 fuit declarata sua quare nō potest ad maritū ptinere ar. ff. de pcura. l. papi. §. si is. contrariū tn̄ est q2 mulier nō habebat potestatē vendicādi q2 erat dotalis ancilla ꝛ iō vir ab vxore vēdicare pōt pbando datā fuisse sibi in dotē ꝛ sic habebat optimū effectum. l. ista. ¶ Item video in glo. q̄ res data in dotē nō pōt per maritū alienari[b] vt not. insti. quibus ali. nō l3 in prin. ꝛ. j. de rei vxo. actio. l. vna. §. sed cū lex. ¶ S3 iuxta hoc quedā mulier cōtraxit cum titio ꝛ dedit sibi ancilla3 in dotē vir cecidit a possessione egit rei ven. et succubuit so. ma. mulier vult agere rei vē. q2 dos reuertit᷑ ad eā opponit᷑ de re iudicata querit᷑ an noceat sibi videt᷑ q̄ nō q2 qd̄ est factū medio tēpore nō nocet illi qui est fact⁹ dn̄s ex noua causa. ff. de pig. l. lex vectigali ꝛ ppter hoc q2 debet attēdi persona mulieris nō viri ar. ff. de except. do. l. apud celsum. §. iuli. ꝛ ppter hoc q2 vir alienādo nō posset facere quominus solu. matri. mulier posset vendicare nec agendo nec alr̄ q2 equiparant᷑ ista. ff. de fur. delf. l. ait pretor. §. j. ad qd̄. j. de bo. ma. l. si. cū suus cōcor. Itē q2 daret᷑ materia dolū cōmittēdi q̄ non est faciendū. ff. de trāsac. l. cū hij. §. sed cū lis. Quid dicendū dico q̄ ob. sibi excep. rei iudi. qd̄ probo q2 si cōstitui pcuratorē ad agendū ꝛ succubuit ego videor succūbere. ff. de exce. rei iudi. l. si mater. §. hoc iure. Sed qn̄ mulier dat ancillā in dotē facit maritū pcuratorē in rem sua3 ꝛ iō si maritus agat mulier videt᷑ egisse q2 maius ius h3 maritus in dote q̄ pcurator simplex in rem sui dn̄i ar. l. alleg. ꝛ p hoc ff. so. ma. l. meuia in prin. ꝛ p hoc facit duo tex. spāliter ff. de condi. ꝛ de. l. titio centu3. §. fi. quē ad hoc alr̄ spāliter induxi ꝛ p hoc tex. qui videt᷑ expedire. ff. de euictio. l. si pro re pupilli. §. j. non ob. l. alle. q2 ibi dolū cōmisit vel collusit ꝛ ideo tunc dicerē in pposito q̄ si maritus cōmisisset dolū vel collusisset totū irritaret᷑. ff. de re iu. l. sepe. concor. pet. Lex.

[b] ¶ Non pōt per maritum alienari. Hoc est verum regulariter in reim mobili vt not. p doct. ꝛ bar. j. sol. ma. l. ad velle. ꝛ in l. j. ꝛ ibi Jo. de pot. et doct. ff. sol. ma. nisi fore te res ille immobilis i dotē data fuisset estimata dote quia tunc si vxor simul cum viro preciū recipiat videtur illud loco dotis recipere ita not. bar. in suo consi. clx. inci. dn̄e pe. p glo. in. l. fi. ꝛ in. l. ita constante. ff. de iure dotium.

Cum superuenis. Uides hic triplicē modū pbationis p testes vel instrumēta vel per interrogationē serui. ¶ Sed quero vtrū hoc sit verū q̄ si seruus quē tu possides dicat se meum esse qd̄ sit ppter hoc meus quidā dicunt q̄ sic q̄ in seipso pōt dn̄o preiudicare sicut si delinquat. ff. de pecul. l. sed si damnū. §. preterea. ꝛ per. l. ista3 in fi. est hoc verū credo q̄ non est q2 sic per simplex verbum possum dominū defraudare q̄ non est conueniens nec rationabile. ff. man. l. cum seruus. j. si ser. exte. l. vna. qualiter ergo intelligitur. l. ista q̄ stetur interrogationi ipsius serui dico q̄ intelligitur alijs iudicijs precedentibus non autē alias. ff. de edil. edic. l. quero. §. fina. ff. de probatio. l. cum probatio. ff. de testi. l. serui respōso cum ibi nota. ¶ Sed quero tu vidisti statim iuxta glosa3 q̄ qn̄ est lis inter duos de seruo potest haberi q̄stio de eo. ar. j. de

ar. J. de ser. fugi. l. quicq̃. Sed qñ peto te vt seruũ et tu dicis te liberũ tũc distinguo aut agit̃ possessorio et tunc põt haberi questio de re non aũt si agat̃ petitorio q̃ est ratio istorũ dico q̃ ratio est primi dicti q̃ qñ ego et tu legitimã de ꝓprietate serui q̃ habeat̃ q̃stio de ipso q2 nõ est dubiũ q̃ ipse sit seru⁹ ⁊ iõ ꝓpter eius vtilitatẽ admittitur q̃stio aliis iudiciis ꝑcedentib⁹. arẽ de questi. l. interrogari ⁊ l. questiõis. Sed ratio scdi dicti est q̃ qñ agitur possessorio sit torquẽdus: sed qñ agit̃ petitorio nõ dico q̃ qñ peto aliquẽ in seruũ ⁊ ipse est in possessione libertatis nõ est dicẽdũ q̃ habeat̃ questio ꝯ ipm tñ tũc q̃stio habet̃ duplici rõne vna q2 est questio sup possessiõe ⁊ iõ cũ ego fundo aliq̃liter possessionẽ meã dz ipse q̃stionari alia ratio q2 serui multotiẽs nitunt̃ fraudare dños possessione eorũ dolo malo ad libertatẽ ꝓclamando ⁊ iõ ad cõpescendã eorũ malitiã iudiciis ꝑcedẽtib⁹ habeat̃ questio de ipis. J. de li. cã. l. cũ que. ⁊ sic intellige glo. istam.

Lex.

1 Si in area. Qualiter intelligit̃ l. ista qñ dicit q̃ si velim vẽdicare q̃ debeo offerre sumpt⁹ dico q̃ intelligit̃ de oĩbus nõ de parte ar. l. J. si vnus ex plu. here. l. j. ⁊ ita intelligit iaco. Sed ego intelligo si ille velit totã rem tradere: si aũt partẽ solũ vellet petere dicerẽ q̃ pro parte q̃ vendicat̃ solũ debebũt sibi tradi ⁊ reddi sumpt⁹. Lex.

1 Solẽnibus. Pone tu rez meã sine titulo lõgo tẽpore possedisti ⁊ pensionẽ me sciente dño soluisti lõgo tpe nunq̃d est mihi preiudiciuz generatũ io. dicit in glo. q̃ sic: sed nihil allegat. Sed ꝓ eo faciũt ll. q2 equiparo q̃ tu de volũtate mea recipis rẽ in cõmissuz a vero dño ⁊ ista equiparantur. S. de peti. here. l. si filius. ff. de acq̃. here. l. qui in aliena. ergo videt̃ q̃ sit mihi ꝑiudiciuz generatũ ar. J. de do. l. cẽsuales. in fi. ff. d mor. infe. l. si prius. J. de pa. po. l. j. ⁊ q̃ not. ff. de vsur. l. cum de in rẽ verso. ex quo sufficiat biẽniũ ad acquirendũ dñium videt̃ l. expressa. J. de omni

2 agro de ser. li. xj. l. qui agros in fi. vbi videt̃ tex. ¶ Quid ergo dicendũ nõ adhereo isti parti nã vbi tu possides rẽ meã ⁊ soluisti lõgo tpe pensionẽ dñis nõ preiudicat mihi ad admittendũ dñium q2 certi sunt modi ꝑ quos querit̃

a dominiũ per traditionẽ[a] ⁊ prescriptionẽ. S. de pac. l. traditionib⁹. Sed hoc non tradidi tibi sed tu occupasti nec ob. si tibi sit vẽdita ꝑ alium q2 nõ nocet mihi cum possit fieri me ignorante. J. ad velle. l. si sciens. ff. mã. l. qui patitur. ⁊ ff. de re iudi. l. sepe. §. j. vbi sit ista distinctio Sed h qñ tu soluis pensionẽ fisco ꝓ me non poterã te ꝓhibere q2 ꝓ inuito põt fieri solutio. ff. de sol. l. solẽni ⁊ iudiciũ. ⁊ iõ cũ nõ vẽdidero tibi vt habeas iustã causam nõ preiudicat mihi sinautẽ habeas iustã causam possidẽdi tunc pecunia sola soluẽdi nõ preiudicat mihi. J. de acqui. pos. l. ij. ff. de acq̃. re. do. l. nunq̃ nuda. nec ꝑiudicat mihi prescriptio cũ non ꝓcedat sine titulo. J. de ꝑscript. lon. tẽp. l. lõge la. §. nisi ob. J. de oĩ agro deser. l. q̃ agros. q2 ibi loquitur vbi ager erat desert⁹ ⁊ iõ ꝑmittit̃ possideri vt soluat pensionẽ. J. eo. ti. l. ꝓponũt. ⁊ J. de cẽsi. et cẽ. l. apud eũ. li. xj. Itẽ nõ ob. l. si filius. S. de peti. here. q2 ibi iusta cã procedebat ⁊ intelligo opi. io. q̃ generet̃ preiudiciũ nõ aũt

3 perpetuũ ⁊ ita intelligũt ia. ⁊ io. ¶ Sed quero nos habemus q̃ ille qui tenet rez in emphiteosim si cessauit in solutiõe pẽsionis res cadit in cõmissum. J. de iur. emphi. l. ij. Pone ego tenebã fundũ a quodaz in emphiteosim sub pẽsione aliqua possessio venit ad tertiũ ⁊ tenuit per quattuor vel q̃nq̃ annos ⁊ iste soluebat pẽsionẽ postea ego peto rem: tu opponis q̃ nõ possum querit̃ q̃d iuris Et videt̃ q̃ nõ possum rem vẽdicare q2 ꝑ cessationẽ pẽsionis ego cecidi a iure meo. J. de iur. emphi. l. ij. ⁊ iõ licz tu non habeas ius debes obtinere cõtra me. J. eo. l. fi. et S. de eden. l. q̃ accusare. ¶ Quid dicendũ dico cõtra duplici ratiõe: vna q2 tu qui possides fundũ quẽ ego tenebam a sempronio in emphiteosim nõ potes allegare q̃ res ceciderit in cõmissuz q2 hoc solũ ꝑtinet ad dñuz. ff. de l. cõmisso. l. ij. ff. ꝓ so. l. duobus. §. idẽ rescripserũt. ⁊ ꝓ hoc l. ff. si serui. ven. l. loca corpus. §. cõpetit. Itẽ q2 pensio que debet̃ magis debetur a re q̃ a persona. ff. de publi. l. imperatores. ⁊ ideo cum tu soluas pensionẽ q̃ possides nõ potest dicere dñs rem cõmissam q2 nõ interest a quo soluatur. ff. de capti. l. postliminiũ. ⁊ ff. de sol. l. solutam. ⁊ ꝓ hoc videtur tex. ff. de censi. l. forma. §. si cum ego. ar. J. pro so. l. ij. et hoc idem dixi al's in alia materia: nos habemus q̃ vasallus debet infra annũ mortuo patre adire dñm inuestiturã petẽdo al's ꝑdit feudũ in feu. que sit prima cã benefi. amit. c. vnico: pone q̃ patre meo mortuo tu incepisti feudũ possidere nolebas mihi restituere steti ꝑ biẽniũ q̃ nõ petij inuestituraz a dño nec ꝑsto

4 iuramentũ nunq̃d amisi feudũ: videt̃ q̃ sic ꝑ c. alle. Sed dico cõtra ꝑ iura alle. q2 non mihi debes imputare cum ego fui diligẽs in ꝓsequẽdo feudo ar. S. de inof. tes. l. cũ qui. ⁊ l. cõtra maiores ⁊ ꝓpter hoc q2 ad hoc vt vasallus amittat feudũ requirit̃ q̃ sit in dolo de probi. ali. feu. ꝑ lot. reg. c. fi. q2 si aliq̃s sit impeditus petere tps ad deliberandũ super adeũda hereditate non imputat̃ sibi. J. q̃ admit. ad bo. pos. l. quãdiu.

Lex.

1 Mote litis. Uides q̃ si ego incepi rẽ mobilez possidere post litis contesta. non currit prescriptio ⁊ reddit glo. rationẽ q2 ꝑscriptiões sunt odiose ⁊ vsucapiones sunt fauorabiles ⁊ quare sunt vsucapiones fauorabiles: dico q̃ hoc non est in odiũ illius cui est res q2 modicũ est tẽpus. Sed ꝑscriptiões partiz sunt odiose scz ex parte illius cuius est res: ⁊ partim fauorabiles scz quo ad ꝑscribentem ⁊ ideo vsucapio currit etiã lite cõtest. sed in effectu datur restitutio. Sed in ꝑscriptione cũ tpe fuerit negligens non currit lite cõtest. prescriptio q2 post nõ daretur restitutio. sed tu petes statim vnde venit ista subtilitas q̃ post litẽ contesta. currit vsucapio. sed de eq̃tate detur restitutio dico q̃ de rigore iuris vsucapio ꝑ rationem quã dat glo. sed quid ꝓdest vsucapio cum det̃ restitutio dico q̃ restitutio debet peti infra quadrienniũ. S. de tẽpo. in integ. resti. pe. l. fi. ⁊ iõ si currat ⁊ trãseat tempus tunc est vsucapio cõpleta al's nõ daret̃ restitutio si esset facta interruptio ꝑ litis cõtest. tunc ꝑpetuaret̃ lis in. xxx. vel. xl. annis qđ non est dicenduz. ADDITIO. ista questio nõ ꝓcedit q2 non est necessaria restitutio in

2 integrum ⁊. ff. eo. l. si post acceptũ. Ray. ¶ Sed quero ago cõtra te rei ven. lite cõte. tu cõples vsucapionez q̃ro qñ debeo petere in integrũ restitutionẽ. verũ ante sniaz latã sup rei vẽ. intra quadrienniũ vel an possit peti post sententiã q2 snia non posset fieri intra trienniũ. S. de iudi. l. ꝓperandũ. dico q̃ intra sniam debet peti ⁊ qñ dicis q̃ restitutio debet peti intra quadriẽniũ verũ est nisi sit impedit⁹ aliqua cã. S. si sepi. in integ. resti. po. l. fi. ⁊ iõ dico q̃ lata snia non põt vt pone egi rei ven. ꝯ te ad liberũ tu ꝓbas q̃ ante litẽ cõtest. tenuisti ꝑ triẽniuz ⁊ sic acq̃sisti dñium ꝑ l. S. de pac. l. traditionib⁹ ego nihil allegaui iudex declarauit te dñm ⁊ ego nõ ꝓposui aliquã restitutionẽ tũc certe amiserĩz aũ sniaz nõ possũ ipaz postea proponere ar. J. sen. rescin. non po. l. ꝓpetorius. ⁊. S. de ꝓba. l. exceptionẽ. ⁊ iõ iste nullo mõ post sniam admittet̃ q2 idẽ negotiũ sepi⁹ refricaret̃ q̃ fieri nõ dz. ff. d exce. do. l. si ex duob⁹. et ꝑ l. J. de fi. instru. l. fi. ⁊ iõ cũ iste possessor obtinuerit ꝑ vsucap. non est ꝯcedẽda restitutio petitori post sniaz q2 vr̃ sibi iã iudicasse cũ aũ sniaz nõ ꝓposuerit.

¶ De vsufructu ⁊ habitatiõe ⁊ ministerio seruoꝝ. Rubri.

¶ Uides hic continuationẽ rubrice qualiter. S. tractauit de dñio reꝝ corꝑaliũ nunc vult tractare de dñio rerũ incorꝑaliũ et reuoco in dubiũ nunq̃d in vsufructu sit dare dominium glo. q̃ sic. sed istud videtur oppositum in obiecto q2 vsufruct⁹ ⁊ dñium sunt opposita ar. ff. e. l. qđ nostrũ. ff. si vsufru. pe. l. vti frui in fi. et ꝓ hoc q2 dñij appellatiõe nõ ꝯtinet̃ vsufruct⁹. ff. ad fille. l. j. §. dñij appellatione. de statu li. l. vsufruct⁹ alienatio. ff. de acq̃. here. l. aditio. de cõdi. insti. l. ij. ⁊ hoc appet ex diffinitiõe q2 vsufruct⁹ est ius vtẽdi fruẽdi alienis reb⁹ salua rerũ substãtia. ff. eo. l. j. Quid dicendũ glo. bñ dicit isto mõ q̃ vsufructus hz dñium iuris sui non tñ dñio ꝓprietatĩ q̃ appet q2 in rem actio datur vsufructuario que non datur nisi

[a] ¶ Per traditionem. Adde bar. l. j. §. j. in. q. not. ff. pro dote ⁊ in. l. dotis ff. de iure dobar. in. l. si constante. xx. col. q. q. iiij. princi polis. ff. solu. ma.

dño.ff.si vsufruc.pe.l.vti frui.in prin.τ.§.j.ff.si serui.vẽ.l.ij.τ ꝑ hoc tex.qui ponit dominiũ vsufr.ff.si vsufru.pe.l.qui vsufructũ.τ sic dico ꝙ habet vsufructuarius dñium respectu sui iuris τ est vsufruct⁹ ius vtẽdi fruẽdi alienis rebus salua rerũ substãtia.ff.eo.titu.l.prima.τ habitatio etiã est ius vtendi fruẽdi alienis reb⁹ salua rerũ substantia. ⸿Sed in quo differt habitatio ab vsufructu: no.j.eo.l.cũ antiquitas.sed postea sequit̃ in rubrica de ministerio seruoꝝ τ istud ministeriuz põt poni ꝑ opera largo modo sumendo.nã opera põt dici qñ prouenit ex artificio igenioso. Sed ministeriũ qđ ꝑuenit sine ingenio naturali.ff.de lega.iij.l.legatis seruis.§.j. ADDITIO.τ hoc sentit glo.j.eo.l.vsufructu la.ij.R. ⸿Sed quero si legetur opera seruo vel animali vtrũ sit seruit⁹ sicut qñ legatur vsufructus et ꝓdest hoc querere ꝓpter multa et specialiter ꝓpter actionẽ q: vsufructuario dat̃ cõfessoria q: habet ius in vsufructu.ff.si seru.vendi.l.ij. quero ergo nunqđ sit idem in opera τ videt̃ ꝙ sic q: vsufructus et opera non differũt in aliquo.ff.de oper.ser.l.fructus.Sed vbi habet̃ vsufructus in re cõpetit vsufructuario in rem actio τ ꝑ opera τ ꝓpter hoc facit ista rubrica cũ de oĩbus insimul tractet. ⸿Quid dicendũ: glo. aliquantulũ variauit.ff.eo.l.si quis vnas alias incipit si quis binas. Sed dico ꝙ nõ est seruit⁹ q: seruitutes aut sunt reales aut ꝑsonales.ff.de serui.l.j. Sed ista opera nulla istarũ est nõ est ꝑsonalis q: ꝑsonalis est que extinguitur morte illius cui debet̃.j.eo.l.si pater.τ.ff.de aqua quoti.τ esti.l.j.§.ꝑmittit̃.ff.qui.mo.vsufr.amit.l.repeti sed opera in seruo vel aiali nõ extinguit̃ morte nec capi. dimi.ff.de vsu.l.ij.nec est realis q: realis dicit̃ qñ debet̃ a re rei.ff.cõi a pred.l.j.Sed hoc nõ est in ꝓposito q: nõ debet̃ a re rei sed a ꝑsona ꝑsone vel a re persone ergo apparet ꝙ opera nõ est seruit⁹ sed dico ꝙ est ius quoddã pro quo cõpetit actio ꝑsonalis. nam nõ competit actio realis sed solũ ꝑsonalis vt si habeo operã in seruo τ aliquis turbet me nõ agetur cõtra turbantẽ sed cõtra promissorem ar.ff.loc.τ cõduc.l.si merces.§.primo.Sed in quo differt opera ab vsufructu ponẽdo diuersitatẽ tangam vobis in materia sequenti. Lex.

1 Si vsufructus. In glo.qñ cõpetit an testator possit remittere cautionẽ que debet prestari heredi super vsufructu τ dicit ꝙ non sz heres bene põt talẽ cautionẽ remittere ratio est q: daretur materia delinquẽdi τ ideo nõ debet fieri tale pactum.ff.de pac.l.si vnus.§.illud.ff.de pac.do.l.cõuenire.τ.l.pomponius.ergo postꝙ testator non põt nec heres poterit. ⸿Quid dicendũ reddo aliã rationẽ τ reuertor ad illud quare ꝙ testator põt remittere illam cautionẽ de legatis prestãdis.Sed nõ põt re-
2 mittere cautionẽ de vsufructu. Dico ꝙ ratio est q: quilibet põt renũciare iuri pro se inducto.ff.de minori.l.si iudex.C.de pac.l.si quis in cõscribẽdo.τ cautio de legatis prestãdis est inducta vt impleat̃ volũtas defuncti.τ ideo defunctus poterit remittere.Sed cautio de vtẽdo fruẽdo arbitrio boni viri non est apposita mere in fauorem defuncti sed heredis τ ideo ipse nõ põt remittere. Sed tu dicis ꝙ testator põt litigare rem heredis insti.de le.§.non solũ.ff.de leg.j.l.nũc ex familia.§.si rem τ ideo videtur ꝙ ipse possit talem cautionẽ remittere dico ꝙ testator non põt remittere cautionẽ que cõcernit fauorez heredis τ fauorẽ reip.Sed ista cautio cõcernit vtilitatẽ reipublice. et ideo non põt remittere ar.ff.ad.l.fal.l.qđ de bonis.§.j.τ.§.fi.τ eo.titu.l.seius τ augerius τ istã rationem reddit glo.j.vt in pos.le.l.scire debetis. τ ista est ratio ꝙ testator non põt remittere cautionẽ de fruẽdo arbitrio boni viri.sed põt remittere cautionẽ de legatis prestãdis.Sed pone cõstituo tibi vsufructũ inter viuos nunqđ possum tibi remittere cautionẽ: dico ꝙ sic: q: in hoc casu mihi est prestãda cautio τ ideo eã possuz remittere cum sit inducta in meũ fauorẽ ar.ff.ad.l.fal.l.pe. et C.de pac.l.si quis in conscribẽdo.τ nõ ob.j.eo.l.vsufructu la.ij.nisi dicat ꝙ non differt an cõstituat̃ inter viuos vel in vltima volũtate.nam ibi refert se ad modũ consti-

3 tuendi hic autẽ non quare secus. ⸿Sed nunqđ cautio est de substãtia vsufructus: videtur ꝙ sic: q: sine ea non põt esse.ff.de verbo.sig.l.malũ.τ ꝑ hoc q: preciũ et res sunt de substãtia emptionis τ venditiõis.ff.de cõtrahẽ.emp.l.nec emptio.sed vsufructus non põt esse sine cautione.ff.de vsufr.τ quẽadmo.ca.l.j.§.plane. Sed tñ dico ꝙ est differẽtia ipsius vsufructus sicut habeo in vẽditione vbi cautio de euictiõe est de natura.ff.de cõtrahẽ.emp.l.pacta cõuenta.τ ideo ꝙ cautio de vtẽdo fruendo arbitrio boni viri est de natura: non est tñ de substãtia. ⸿Sed quero an fructuarius faciat fructus suos ante prestitã cautionẽ videt̃ ꝙ non q: ll. videntur dicere ꝙ ante non cõperat ius vsufructuario donec satisdederit.ff.vt in pos.le.l.si pecunie.in prin.τ.ff.de iureiurã.l.sed τ si possessori.§.verũ.ff.e.l.si cuius.§.j.vbi hoc glo.videtur notare τ ꝑ hoc videtur tex.ff.de vsufruc.l.vxori.et ꝑ legẽ istã multi determinauerũt.τ est ibi glo.azo.que dicit ꝙ facit fruct⁹ suos.Sed ego distinguo aut ipse adeptus est bo.fi.possessionẽ vsufructus et tunc facit fruct⁹ suos vt si heres qñ tũc tradidit tibi vsufru. nõ petiji a te cautionez nec tu prestitisti tunc facit fruct⁹ tuos ex bona fide tua.ff.de peti.here.l.sed si lege cõmissoria.§.scire ar.ff.de condi.inde.l.si fundi.aut ipse in quasi possessione vsufructus mala fide. τ tunc nõ facit fructus suos ante prestitã cautionẽ q: indebite eos videtur ꝑcipere.ff.de vsufruc.leg.l.vxori.ff.eo.l.si cuius ar.de le.j.l.non dubiũ et hoc intellige verũ qñ ipse possidet vel est in qñ possessione. si autez non possideret non faceret fructus suos.ff.de vsufr.l.si fur decerpserit.ff.si vsufr.pe.l.si. messem. ADDI. dicimus.j.e.l.vsufructu.la.j. Ray. Lex.

1 Si pater. Que fuit ratio dubitãdi dico q: videbatur ꝙ transmitteret̃ ad filios cũz reputent̃ idẽ τ eadẽ ꝑsona ar.j.de posthu.do.l.vna τ.j.de his q̃ ante ap.ta.l.vna. sed contrariũ est verũ q: si trãsmitteretur ad heredes videret̃ nouus vsufructus nõ antiquus transmitti.ff.de verb.obli.l.stipulatio ista.§.si quis ita τ videbitis.j.eo.l.cum antiquitas. Lex.

1 Vsufructu. Pone legatus est vsufruct⁹ alicui qui non põt dare fideiussores ꝑ quẽ modus sibi consulet̃ gl.dicit ꝙ nihil habebit est hoc verũ videtur ꝙ nõ q: vbi quis tenet̃ satisdare τ non põt inopia ipsum excusar[a].ff.si cui
a plus ꝙ per.l.fal.l.cum nõ facile.Sed per glo.videretur duo tertius facere ꝙ iste qui non põt satisdare nihil habeat.ff.de leg.j.l.filiusfa.§.idez rescripserũt.ff.vt le.no.ca.l.postꝙ.§.j.nõ ob.l.cũ nõ facile q: loquit̃ in legatario ꝓprietatis hic vsufructuario τ est rõ q: illa cautio respicit merũ fauorẽ heredis. Ista fauorẽ etiã reipu.vt di.C.l.j.Quid dicendũ credo ꝙ nõ excuset̃ ꝓpter inopiã sed fiet estimatio q̃ntum possit ꝑcipere quolibet anno et ꝙ illud sibi tradat̃.ff.so.matri.l.si constãte.§.quotiens vel tradetur res cuidã ꝓbo viro vt ipse tradat sibi aliqđ comodũ.ff.vt in pos.le.l.postꝙ.§.imperator cum fini. ADDITIO.imo in ti.vt le.no.ca. Ray. Lex.

1 Interest. Pone ꝙ vsufruct⁹ est dat⁹ alicui in dotem nunqđ põt obligari[b] videt̃ ꝙ non: q: res
b dotalis ꝓhibetur alienari.j.de rei vxo.actio.l.vna.§.cũ lex et insti.qui.ali.nõ lz.in prin.ff.de re.eo.q̃ sub tu.vl̃ cur.l.iij.§.j.Sed dico ꝙ põt vẽdere cõmoditatẽ nõ ius.ff.de peri.τ cõmo.rei vẽ.l.necessario τ iõ potuit ipz obligare nec ob.ꝙ dr̃ alienatio ꝓhibet̃: verum est ista de cã ne mulier remaneat indotata q: ll.nõ patiunt̃.ff.solu.matri.l.j. sed vsufructũ potest obligare quãdiu durat vsufructus.ar.ff.de pig.l.lex vectigali.nã per hoc non efficiatur mulier indotata:quia statim sicut finietur vsufruc.reuertetur ad mulierem: et ideo potest ipsum obligare. ⸿Sed vides ꝙ.l.ista dicit ꝙ non põt vsufructuarius proprietatẽ obligare. Sed cõtra q: oĩs prouentus pertinet ad fructuariũ.ff.de vsufru.l.vsufru.le.sed fructus rei est pignori dare rem.ff.de vsu.l.fi.ff.de reg.iur.l.fructus.ergo videt̃ ꝙ posset obligare ꝓprietatem.Sed dico ꝙ licet sit fructus rei non tñ pertinet ad fructuariũ sed ad dñium ꝓprietatis:sed istud nihil est q: postꝙ

a ⸿Inopia ipsum excuset. Addẽ glo. bal. pau.de cast.et Alex.in.l.j.ff. qui satisda. cogan.τ flo.in.l.si cuius rei.ff.de vsufruc.

b ⸿Nunquid potest obligari. Adde bar.τ alex.in.l.si is qui.§.an vsufructus.ff.de pig.floris.l.l.arboribus.§.vsufructuari⁹.ff.de vsufruc. et spe.in ti.de pig.in prin.v.sed nunqđ vsufructus.

postq̄ ꝯcedis ꝙ sit fructus debet ad fructuariū ꝑtinere ⁊ hoc voluit dicere .l. j. de vsu .l. fi. Quid dicendū: dico ꝙ illa lex que dicit ꝙ fruct⁹ rei est pignorare rē ꝓsset intelligi simpliciter: ⁊ qn̄ dicis ꝙ oīs fructus ꝑtinet ad fructuarium verū est que possent ꝑcipi salua re remanente ꝙ apparet ex diffinitiōe vsufructus que tradit̄ .ff. eo .l. j. Sed tu dices ꝙ non pōt habere maiorē vtilitatē quā ꝙ vendat rem. dico tunc res nō remaneret salua ⁊ ideo nō licet fructuario rem obligare q2 nisi solueret id pro quo res esset obligata venderet ipsam creditor ⁊ sic nō remaneret salua ꝓprietas ⁊ istuz intellectū videt̄ habere glo. ꝙ credo licet per verba inepta dixerit vel aliter pōt respondere qn̄ dicitur ꝙ oīs fructus pertinet ad fructuarium cōcedo: ⁊ qn̄ dicis ꝙ rem obligare est fructus dico ꝙ non est ꝓprie quia non est industrialis nec naturalis sed cōmoditas quedā que pōt nomīe fructuū improprie contineri ⁊ potest declarari si cōmodā tibi vt obligares titio potest sibi esse cōmodatū improprie vt tu habeas aliquā vtilitatē sic in ꝓposito ar. ff. cōmo .l. iij. §. nūc videndum. ADDITIO. imo .l. sive certo ⁊ no. ff. de reg. iur. .l. fruct⁹ dic vt .ff. de pigno .l. si is qui. §. j. ⁊ qd̄ ibi no. Ray. Sed scd̄m dictū est ꝙ fundus fuit datus estimat⁹ in dotem sub precio ꝙ redderet̄ sibi solu. matri. sed fuit apposita estimatio vt si redderet̄ deterioratus daretur estimatio ⁊ ideo cū debeat reddere non pōt ipsam obligare .j. de rei vxo. act. .l. vna. §. ⁊ cum lex cū ibi nota. in gl. ¶ Sed tertiū dictū est qn̄ fuit data ꝓprietas in dotem estimata. ⁊ ideo so. ma. potest se liberare reddendo estimationē .ff. de iur. dot. .l. plerūq̄ in fi. Ex isto apparet solutio secundi dicti qn̄ fuit factū pactū de reddendo fundo so. ma. q2 tunc non pōt obligare cum precise fundum reddere teneret̄ ⁊ sic per solutionē tertij dicti a cōtrario apparet solutio secundi et sic intelligo .l. istaz ꝙ sunt tria tria dicta.

Lex.

1 Cum. Vides ꝙ fructuarius tenet̄ facere modicas expēsas ⁊ istud totaz consistit. ff. eo .l. hactenus. Sed que erat ratio dubitandi dico ratio erat q2 ipse videbat̄ suū negociū gerere ⁊ ideo videbat̄ ꝙ non posset ab alio petere. ff. qui po. in pig. ha .l. si prior. §. sciendū. de pig. act. .l. vlti. ⁊ .ff. ad treb. .l. deducta. §. qui post tēpus. Sed ratio decidēdi est q2 ipse facit ad cōmoduz ipsius ꝓprietarij ⁊ ideo repetit ar. istius .l. ⁊ .ff. eo. ti. .l. si absente ⁊c.

Lex.

1 Si dña. Pone locaui tibi vsufructū domo meā tu ad mortē veniens legasti domū cuidā nunquid debetur estimatio litigari videtur ꝙ sic q2 sciebas rem esse alienā ⁊ ideo videris legare estimationē .j. de leg. .l. cum alienā. Quid dicendū dico ꝙ non debetur estimatio licet legaret̄ coniūcte persone ⁊ credebat ad heredē trāsmittere et ideo non videt̄ sua intentio esse ꝙ debebat̄ estimatio ⁊ habes tex. notabilē ad hoc. ff. de vsufru. le. .l. sticho. ergo multominus valet si legetur persone extranee cum non valeat inconiūcta vt dictum est.

Lex.

1 Ob ambiguitatē. Ratio secūdi dicti est propter humanitatē. Sed que est ratio istius dicti ⁊ videtur potius contrariū q2 in ambiguis debet attēdi id quod potest potius euenire nō aduersum casum. ff. de verbo. ob. .l. inter stipulantē. §. sacramēta. ff. qui ⁊ a qui. .l. iulianus. Sed ꝙ iste sit perpetuo furiosus est durū ⁊ iniquū cogitare ergo dicā ꝙ istam rationē non debemus attendere. Sed dico ꝙ casum aduersum cogitare in hoīe tunc viuo bene est inhumanū. Sed in illo qui est mortu⁹ nō est iniquuz hoc cogitare. Et sic loquit̄ .l. ista quare dico ꝙ ratio bona est ⁊ non est inhumanitas q̄ntum ad istum. Sed humanitas q̄ntum ad vsufructuariū vt habeat vsufructū ⁊ hoc probo q2 talis quis presumitur esse qualis erat tempore mortis. ff. de ali. le. .l. mela. §. humanitas. j. de inge. ma. .l. auia. Sed iste tēpore mortis erat furiosus et ideo potest hic cōiectura fieri ⁊ tria inducūt istaz humanitatem. Primū q2 ipse erat furiosus. secundū q2 durabat tēpore mortis. tertium ne pereat vsufructus in persona illius cui est legatus. Sed hic ponitur alia ratio sed quia erat possibile ꝙ vsufructus extingueret̄ conditione qua adueniente debebat extingui vsufructus vt pone pater legauit tibi vsufructū quādiu filius est in furore pone ꝙ tu ante mortuus es certe extinguit̄ vsufruct⁹ ergo dicaz ꝙ filio defuncto in furore existēte daret vsufructus propter equalitatē ⁊ idem seruetur in vno ꝙ in alio nā si filius furiosus decedat non pōt dici exterminata cōditio q2 non respuit nec potest dici ꝙ deficiat q2 hūc non est furiosus cum sit mortuus ⁊ ideo textus noster statuit ꝙ vsufructuari⁹ habeat vsufructū ⁊ ista pōt esse ratio hu⁹ dicti trāgitur in textu in fi. huius .l.

Lex.

1 Cum antiquitas. Nos habem⁹ ꝙ si legetur habitatio in domo possum locare[a] vt hic. sz si legetur vsus non pōt locari. ff. de vsufruc. .l. cui. ADDITIO. imo .ff. de vsu ⁊ habita. Que est ratio diuersitatis dico ꝙ ratio est q2 vsus magis cōcernit necessitatē persone q̄ habitatio ⁊ ideo dicā ꝙ ille cui est legatus vsus non possit locare. Sed ille cui est legata habitatio possit locare q2 nisi refert quis habitet ⁊ hec ratio ponit̄ hic in textu. ¶ Sed que est ratio ꝙ vsus et vsufructus perdūtur non vtēdo sed habitatio nō dico ꝙ ratio est q2 illud qd̄ recipit sub aliquo denominationē per cōtrariū illius magis debet perdi q̄ illud ꝙ nō recipit denominationē ab illo. Sed vsufruct⁹ et vsus recipiūt denoīationē ab vsu ⁊ ideo per contrariū illius sz per nō vsum perdunt̄: sed habitatio non recipit nomē ab vsu ⁊ iō non vtēdo non amittit̄ alia ratio pōt reddi habitatio non ꝑditur ꝑ non vsum q2 habitatio est singulorū dierū nā si habito in domo qualibet die recipio cōmoditatē sed secus in fundo q2 si alis recōducat videt̄ solum ꝑ annū recōduxisse. ff. loca. ⁊ cōduc. .l. itē querit̄. §. j. ⁊ iō non amittit̄ nō vtēdo cū alternis diebus videat̄ legare. ff. qui. mo. vsufr. amit. .l. si vsufructus alternis annis. Sed in vsu ⁊ vsufructu secus q2 videt̄ facere vnū quid sed tu dices q2 nō habet locū in fundo ⁊ iō quero si leget̄ vsus vel vsufruct⁹ in domo nunquid tunc amittit̄ nō vtēdo dico ꝙ sic q2 discedim⁹ a regula cōi qn̄ amittat̄ per non vsum sicut in aliis reb⁹ ar. ff. de .ll. .l. nā 3 ad ea. ¶ Sed pone nos habem⁹ ꝙ vsufru. amittit̄ ꝑ capi. di. .j. eo .l. corruptionē. sed habitatio nō vt .ff. e. .l. si habitatio in prin. Que est rō diuersitatis dico ꝙ rō est q2 legatum alimētorū non ꝑditur ꝑ capi. di. ff. de capi. di. .l. legatum. nā capite minuto ꝑsit legari alimēta. ff. de his q̄ pro nō. scrip. .l. si in metallū. sed habitatio est spēs alimētorum. ff. de ali. le. .l. alimētis. ⁊ iō dico ꝙ ꝑ capi. di. vl' nō vtēdo q̄ recipiūt denoīationē a ꝑsona eius cui debētur non q̄ recipiūt denoīationē ab eo ꝑ quē debent̄ vbi gr̄a de primo vsufruct⁹ ⁊ vsus nō vtēdo amittunt̄ q2 accipiūt denoīationē a ꝑsona cui debent̄. ff. qn̄ vsufr. le. ce. .l. vna. in prin. Sed in aliis iurib⁹ q̄ recipiūt denoīationē ab eo a quo debent̄ vt habitatio q̄ recipit magis denoīationē a re in qua est cōstituta habitatio q̄ a ꝑsona illi⁹ cui est relicta ⁊ iō non est dicendū ꝙ ꝑ factū illius extinguat̄ vt per capi. di. vel nō vsu ⁊ ita habeo in opera relicta in seruo q̄ recipit denoīationē a seruo ⁊ nō amittit̄ ꝑ capi. di. 4 nec ꝑ nō vsuz vt .ff. de vsufr. le. .l. ij. cū fi. ¶ Sed aliud est querendū nos habem⁹ ꝙ habitatio pōt locari vt hic sz non pōt gratis cōcedi vt .ff. eo .l. si habitatio in prin. Quero q̄ est rō diuersitatis dico ꝙ rō est q2 qn̄ habitatio est relicta pōt locari. nā ille videt̄ habitare q̄ mercedē recipit: sed qn̄ gratis ꝯcedit nō videt̄ vti re. ff. de vsufru. .l. q2 qui ꝓcio. Sed ista rō nō est efficax nā ostēdo tibi ꝙ melius possit gratis cōcedere habitationē q̄ vsufructuari⁹ cui ꝑmittit̄ gratis cōcedere ⁊ tñ perdūt nō vtēdo ꝑ longum tēpus. ff. de vsufr. .l. q2 qui precio. Sed nūc arguo ⁊ videt̄ ꝙ melius possit habitatio gratis cōcedi q̄ vsufructus cōcedendo amittat̄ nō vtēdo vt .l. alle. Sed ille cui est legata habitatio: dico ꝙ habitatio est species alimētorum. ff. de ali. leg. .l. legatis et .ff. de transact. .l. cum hij. §. qui transigit. igitur quando tu locas habitationē tu habes id quod tuo sz alimēta vel preciuz de quo potest

[a] ¶ Possuz locare. Adde ang. in. §. sed si cui ⁊ ibi notabil apostil. ad so. fabri insti. de vsu ⁊ habi. ⁊ ibi bo. glo. ⁊ bald. in .l. j. in pri. q. ij. eo. ⁊ .l. .l. si habitatio. ij. eo. tit. tale.

habere. Sed q̄n gratis cōcedis tunc non habes alimē-
ta τ ideo cum fiat ꝯtra mentē cōstituentis non pōt gra
tis concedere: τ ita credo ꝙ sit vera ratio: sed circa solu-
tionem quā facit glo. q̄n videt̄ legari habitatio ꝙ nō le-
getur ꝓprietas. glo. ponit vnū modū probandi sed quo
modo hodie legata habitatiōe legaret̄ ꝓprietas quare
ego dico aut testator legādo habitationē verbū habita
tionis attribuit dominiū τ tunc nō videt̄ legare ꝓprie-
tatem. Sed vbi testator nō attribuit toti domui verbuʒ
habitatiōis: sed per se attribuit totū videt̄ legasse totaʒ
domum: verbi gratia de primo si testator dicat lego tibi
habitationē talis domus tunc ius habitatiōis solum in
domo videtur legasse τ sic intellige istū titulū. Si autē
diceret testator habitationē quā habeo in tali loco lego
tibi certe tunc videtur ꝓprietatē legare vt ꝑ se existentē
τ hoc dicit iura alibi q̄ʒ habitatio sumitur ꝓ tota domo
ff. de suppel. le. l. nunq̄. ff. de fun. instruc. τ instru. le. l. scio
§. gaio. in fine. vt per ista distinguere videt̄ tex. ff. de leg.
iij. l. qui concubinā. §. qui quattuor.

Lex.

1 a Antiquitas. Glo. mouet hic questionē an li-
ber homo possit locare in perpetuū[a] operas
suas τ fuit opinio quorūdam qui non nomi-
nant̄ in glo. ꝙ non valeat locatio q̄ʒ aliquis
non pōt se perpetuo obligare ad seruiendū. J. de li. cā. l.
nec si volēs. et. l. interrogatā. sed efficeret̄ seruus si vale-
ret talis locatio ergo τc. Nam nō distat a seruitute esse
seruꝰ vel nō posse de lōgo discedere. ff. de li. ho. exhi. l. ij.
τ pro hoc q̄ʒ si leget̄ alicui nisi moret̄ in certo loco ꝯditio
habetur ꝓ non apposita vt. ff. de cōdi. τ demō. l. titio cē-
tum. ¶ Quid dicendū: fundo istā partē ꝙ nō valeat lo-
catio operarū liberi hoīs in perpetuū q̄ʒ ad hoc vt quis
imponere possit operas serui manumissi requirit̄ ꝙ in-
continēti sibi imponātur opere cogi videtur ꝙ talis im-
positio nō possit fieri in libero homine q̄ʒ nō est libertꝰ
ff. de oper. li. l. vt iurisiurādi. §. j. τ remoueo rationē glo.
q̄n dicit ꝙ poterit per aliū seruire q̄ʒ idem est in libero q̄
tenetur ad interesse si non possit dare operas arg. ff. de
oper. li. l. quotiēs. τ pro hoc videtur. l. q̄ʒ si ego redemi te
ab hostibus habeo te obligatū ad preciū: sed si non pōt
soluere nō possuʒ te ꝑpetuo detinere. J. de capt. τ postli.
reuer. l. si. Itē ʒ. l. dicit indistincte ꝙ liber homo non pōt
facere aliquid ꝓpter ꝙ sua libertas infringat̄. J. de agri.
τ cen. l. cum scimus in princi. lib. x. τ ꝓ hoc videtur tex. l.
q̄ʒ non possum locare creditori operas filij mei in perpe
tuū τ si fiat patit̄ penā exilij in aut. vt nullus iudi. ix. col.
§. q̄ʒ autē quā quidā habent signatā. J. de act. et obliga.
2 super. l. obes alienum. ¶ Quid dicendū: credo sic distin
guendū. aut iste homo erat ita pauꝑ τ indigēs ꝙ nō po
terat aliquo modo sustētari vt forte erat aliquis senex τ
debilis fecit pactū cū quodā hoīe diuite ꝙ daret sibi cē-
tū τ ꝓ eo i ꝑpetuū oparet̄ τ hoc casu talis locatio admit
titur hoc probo q̄ʒ in casu tali necessitatis vrgētis pater
pōt vendere filiū. J. de patri. qui fi. dis. l. j. τ. ij. ergo dicaʒ
ꝙ cum possit filiū vēdere ꝙ multomagis seipsum possit
locare aut operas suas ar. ff. de cōdi. et demō. l. frater a
fratre. §. porro. Et ꝓ hac parte videt̄ l. vna q̄ʒ dicit tex.
ꝙ ꝓpter paupratē alique ꝑsone viderent̄ astricte ar. J.
de mendican. vali. l. vna. lib. xj. Si autē non imminet ta
lis necessitas dico ꝙ non est ꝑmittēda talis locatio ar.
in aut. vt nulli iudi. ix. colla. §. q̄ʒ vero cum simi. ADDI
3 TIO. imo tunc subdistingue vt hic pe. Ray. ¶ Itē que
ro iuxta. l. istam quid esset in vsu vt pone quidā testator
legauit tibi in suo nemore vsum τ heredibus tuis quero
b vtrū intelligatur de primis heredibus[b] aut extendat̄ ad
heredes heredū τ sic in infinitū videt̄ ꝙ solū ad primos
heredes q̄ʒ vsus τ vsufructus equiparatur tā in cōstituē
do q̄ in finiendo. ff. eo. ti. l. iij. §. fi. τ insti. de vsu. et ha. in
princi. Sed tamen si vsufructus legetur alicui τ heredi-
bus extēditur solū ad primos heredes ergo dicā ideʒ in
vsu. τ de hoc faciebā nō est diu quandā exceptioneʒ pro
quodā barone cōtra quandā vniuersitatē in tali pūcto.
Quedā erat vniuersitas dicebat se habere vsuʒ in nemo
re baronis τ fuerat in possessione tanto tempore in cu-

a ¶ In perpetuū. Adde glo. in. l. q. ff. de vsu fruc. leg. τ bal. hic bar. τ ludo ui. ro. l. l. stipulationes nō di uiduntur. ff. de ūbo. obl. adde etiaʒ bal. post oy. in. l. titio cē tum. §. titio. c. hic alleg. Sed an opere ꝑpe tue ꝑmitti pos sint. vide glo. in. l. in bonis. ff. de vsu τ vsu fruc leg. no. in l. iij. §. ne cū τ ibi. cy. ff. de vsu fruc. τ misti. co. ti. §. ne cū spe. in titu. de loc. §. v. Jo. de por. in. l. si quis ar bitratu. ff. de verb. oblig.

b ¶ De primis heredibus tm̄ Adde bal. in. l. cuʒ antiquitas J. eodem glo. et bar. in. l. in annalibus. J. de legi. bar. in l. gallus. §. etiā si parente ff. de libe. τ po stu. τ. l. l. si q̄s filium. ff. de ac qui. her. τ bal. l. l. fi. in. iij. col. J. de here. insti.

ius contrariū memoria nō[*] extitebat: opponebā sic vsu-
fructus durat. c. an. solum. ff. de vsufruc. l. an vsufructus.
τ vsus finitur codeʒ tempore quo vsufructus. ff. eo. l. iij.
§. fi. ergo dicā vsum esse extinctū. c. an. dico ꝙ ad omnes
heredes extendit̄. ff. de vsu. τ ha. l. fundi. τ. l. domus. nam
q̄n legatur vsufructus tibi τ heredibꝰ intelligit̄ soluʒ de
primis ne ꝓprietas efficiatur inutilis ꝙ fuerit si perpe-
tuo duraret qd leges ꝓhibent. ff. eo. l. ne tm̄. et. l. iij. §. j.
Sed vsuarius ꝑcipit solū id quod est sibi necessariuʒ. ff.
de vsu τ ha. l. plenū. §. j. τ. ij. τ eo. titu. l. per seruum τ reli
quum habebit heres ergo dicā ꝙ cuʒ nō dicā ꝙ cum nō
sit eadē ratio non statuat̄ idem ius q̄ʒ cessante ratione
cessat ius. J. de epi. τ cleri. l. generaliter. ff. de iu. patro. l.
adigere. §. quis. τ ideo cū aliqua absurditas nō sequa-
tur non recedā a verbis. ff. de leg. iij. l. non aliter. Itē q̄ʒ
q̄n relinquo vel do tibi vsum pōt ꝑcipi in certa re τ ꝙ re
4 liquum habeat heres. J. de leg. l. in annalibus. ¶ Item
c q̄ʒ nomine heredis omnes in infinitū continētur[c]. ff. de
verbo. signi. l. heredis. J. de here. insti. l. fi. τ ideo dicaʒ ꝙ
non solū primis heredibus vsus nemoris cōpetat. Sed
oībus heredibus nomē heredū in infinitū extendendo.

c ¶ In infinitū continētur. ad de bal. no. et docto. in. l. qui liberis. §. hec verba. ff. eodē bar. in. l. filius §. dicti. ff de le ga. j. et. in. l. pa ter familias. ff de vulga. τ pu pil. τ aldra. cō. li. xxj.

Lex.

1 Corruptionē. Vides hic ꝙ vsufru. amittitur
non vtēdo. x. annis inter presentes τ. xx. in-
ter absentes: quid est hoc dictu dico ꝙ vsu-
fructus pōt considerari vno modo ꝓut est
non per patientiā cōstitutus vt si vendidisti
mihi vsufru. τ non tradidisti non sum vsufructuarius q̄ʒ
nondū habeo ius vsufru. sed habeo act. ad petendum in
hoc casu non loquit̄ lex ista: q̄ʒ qd non habetur per non
vsuʒ tolli nō potest. ff. de reg. iur. l. nemo videt̄. ff. q̄. mo.
vsufru. amit. l. i. §. sed ita demū. Nā non potest desinere
2 qd nō cepit esse. ff. de cōdi. τ demō. l. titio vsufr. Et ideo
actione ꝑsonali possum te cōpellere infra. xxx. annos q̄ʒ
tāto tēpore durāt ꝑsonales. ff. quē ad. ser. amit. l. si par-
tem in prin. ergo nō est intelligēda. l. ista in casu in quo
nondū est cōstitutus vsufr. vel actio personalis pōt per-
di q̄ʒ durat. xxx. annis. ADDITIO. vt. J. de ꝯsti. pecu.
l. ij. τ hoc sentit hic glo. Ray. Sed est reperire vsufructū
per patientiā cōstitutū vt si ꝓmisisti mihi vsufr. in fundo
tuo postea tu induxisti me i possessionē τ pateris me vti
frui est mihi cōstitutus q̄ʒ patiētia ꝓ traditiōe hēt̄. ff. de
ser. l. quotiēs. τ. ff. e. l. iij. §. dare. et sine tali traditiōe q̄-
ritur ius reale in vltima volūtate tm̄modo q̄ʒ in vltimis
volūtatibꝰ ius querit̄ sine traditiōe. ff. de vi τ vi ar. l. iij.
3 §. primo. τ in glo. τ. ff. de fur. l. actio. ¶ Tunc enī quādo
est vsufr. per patientiā cōstitutus vel est ius quesitū tūc
procedit questio. vtrum non vtēdo actio ꝑsonalis ꝓ eo
cōpetens amittat̄ τ videtur ꝙ duret q̄ʒ non cōtingit so-
lum per traditionē cum nō possit proprie tradi que erat
hic ratio dubitādi dico ꝙ ista actio ꝑsonalis ꝓ vsufr. cō
petens cōsueuit dari. xxx. annis τ vsufr. durat. x. vel. xx.
annis: qualr̄ ergo postq̄ actio durat. xxx. annis anteq̄
constituat̄ quare per constitutionē amittitur. x. vel. xx.
anni. nam dicitur potius contrariū q̄ʒ per constitutionē
videtur fortificata actio. J. de prescri. xxx. an. l. cuʒ notissi
mi. §. hic et si quis. sed ratio decidendi est ꝙ postq̄ʒ mihi
tradidisti vsufructū actio ꝑsonalis ꝓ vsufru. fundat̄ sup
vsufru. cōstituto et ideo oportet ꝙ reguletur s̄m natu-
ram personalis q̄ʒ destructo fundamēto destruuntur se
quentia. ff. q̄ vi aut clā. l. nam origo. τ. ff. de ex. rei iudi. l.
exi. τ ideo cuʒ ipse vsufr. x. an. inter presentes τ. xx. inter
absentes extinguat̄ eodē tēpore actio ꝓ eo cōpetens ex
tinguetur. ff. si quis cau. l. si eum. §. qui iniuriarū. et ista
fuit ratio dubitandi τ decidendi in. l. ista.

Lex.

1 Ex liberis. Quero quādo habet locum. l. ista
vides in prima parte istius. l. ꝙ vbi non est
relictus vsufr. filio vel seruo remanet vsufr.
dn̄o vel patri. Sed videtur ꝙ filio vel seruo
moriente extinguat̄ quo ad dn̄m vel patreʒ
q̄ʒ iste vsufr. concernit personā serui vel filii τ ideo ꝑ mor
tem ipsorum extinguit̄. ff. eo. l. qui vsumfructū. §. fi. s̄m

vnam

vnā lecturā adꝙ.ff.de cōtra.emp.l.huiusmodi.ꝛ de ptra tab.bo.pos.pe.l.iij.§.i.de an.lega.l.legatū.ff.de censi.l.etatē. ¶ Quid dicendū: dico ꝙ cōtrā est in.l.ista que loquitur in vsufructu dico ꝙ in casu in quo moritur seruꝰ vel filius non expresso cuius contēplatiōe sit relictꝰ vsufructus dico nō extingui in persona dn̄i vel patris dū tamen ille qui cōstituit sciret ipsum eē seruū vel filiūfa. qꝛ ille qui cōstituit pōt cogitare ꝙ vsufr. dn̄o vel patri acqrereꝛ et sic ꝙ mortuo filio vel seruo remaneat vsufructus penes patrē vel dominū: licet contēplatione dn̄i vl' patris nō fuisset vsufr. relictus. Si autē ille qui cōstituit ignoraret ipsum esse filiūfa. vel seruū. tunc per mortē filijfa. vel serui extinguiꝛ vsufru. ff. de dona. cā mor. l. si filio. ar. ff. de iniur. l. eū qui nocentē. §. fi. ADDITIO. ꝛ de here. insti. l. si pater. ꝛ. l. se. ꝛ. ff. de vsu ꝛ ha. l. plenū. §. equitij. Ray. Sed dico ꝙ nisi constituēs sciebat illū cui constituit filiūfami. vel seruū ꝙ per mortē ipsius nō extinguitur quo ad patrē vel dn̄m ꝛ est ratio qꝛ vsufr. de facili queritur ꝛ ideo de facili trāsit de vna persona in aliā ita habeo in legato relicto seruo qꝛ si vnus dominorum repudiet alter habebit. ff. de vsufru. accre. l. j. §. primo de lega. ij. l. proculo.

¶ De seruitutibus et aqua. Rubrica.

1 Si quas actiones. Qualiter intelligitur lex ista ꝙ ego perscribā seruitutē. Certe qn̄ sunt quasi in possessione vt domꝰ tua sit depressa ab illo tēpore quo phibui te et dixi te nō habere ius edificādi nam tunc per ꝯsuetudinē prescribo seruitutem ꝛ intelligiꝛ glo. ista que hoc voluit dicere. ADDI. hinc oppo. de. l. proxi. solu. hic seruitus negatiua ibi affirmatiua. Sꝫ insto. de. l. i. ff. de tri. actuꝫ priua. sol. vt hic per pe. ꝙ hic addas ꝛ alias questiones no. j. l. proxi. per eū. Sed ibi recitat solū contraria ꝛ questiones que sunt in glo. Ray. Primū casum po2 situm in glo. ego reuoco in dubiū. ¶ Et pone ego sum vsus seruitute vi vel clā vel precario ꝛ in respectu cuiusdam tertij non tamē respectu tui quero nunqd cōtra te pscripsero. vt pone in terminis tu habebas fundū iuxta meū ego credebā ꝙ eēt titij rogaui ipsuꝫ ꝙ placeret sibi ꝙ ego possem aquā ducere per illum fundū ad meū ipse cōcessit mihi qꝛ parum sibi duxi cōstabat duxi aquā per decē annos inter presentes vl'. xx. inter absentes quero nunqd contra te prescripsero cuius est fundus qꝛ respectu tui non duxi precario nec vi nec clam ꝛ videꝛ ꝙ sic qꝛ non debet tibi nocere precariuꝫ cum a te cōsensum non fuerit: sed actio ergo aduersus eum solū nō mihi noceat ar. l. de acquirē. pos. l. fina. ad ꝙ. ff. vti pos. l. j. in fi. ꝛ. l. fi. ¶ Quid dicendū glo. tenet ꝛ bene ꝙ ego nō prescripsea ro qꝛ ad prescribendū requiritur bona fides[a] sed hoc nō prescripsi bona fide qꝛ nō prescribo nec possideo respectu tui sed titij qui nō habebat potestatē ꝯcedēdi et sic cum ab ipso videar possidere non possum prescribere qꝛ qui precario possidet non prescribit. ff. de acqui. pos. l. si is qui. de prescrip. xxx. an. l. male agitur. ff. de aqua quo. ꝛ esti. l. j. §. aristo. ff. quēad. ser. amit. l. fi. Nec ob. ll. ꝯtrarie q̄ dicunt ꝙ non nocet mihi violēta possessio respectu alterius dico ꝙ intelligitur respectu titij sed quo ad retinendū ꝛ conseruandū id qđ habeo datur mihi contra titium turbantē me in possessione precaria non tn̄ hoc intelligiꝛ in acquirēdo qꝛ per possessionē precariam vel clandestinā nō prescribo nā facilius ꝯceditꝛ retentio rei 3 vel iuris ꝙ habeꝛ q̄ cōcedatur acqsitio. ¶ Sed postea facio questionē de scḋa casus positiōe. glosa ponit istuꝫ casum. domus tua debebat seruitutē constitutā p pactū altius non tollendi ꝛ eandē seruitutē debebat cuidā vicino rogasti titiū vicinū vt tibi precario cōcederet altius edificare ꝛ sic pōt qn̄ vult precariū reuocare. ff. de pca. l. j. nec prescriptio per longū tēpus postea tu habuisti sic eleuatā domū tuā per longū tempus ꝛ sic dicis te pscripsisse libertatē cōtra aliū nunquid bene dicis: dicereꝫ ꝙ b sic qꝛ in prescriptiōe libertatis nō requiriꝛ bona fides[b] ꝛ ideo dico ꝙ aduersus aliū a quo nō possideo precario libertatē: ꝛ est text. in eisdē terminis. ff. de ser. vrb. pred. l. si edes mee. in princi. et ideo credo ꝙ in casu scḋo glo. non dixit veritatē lꝫ in primo verum dixerit ꝓut credo ꝛ istum casum vobis approbaui iuxta glo. ADDITIO. teneas cum g. ꝛ respōdeas ad dictā. l. si edes. vt ibi not. ſm azo. cum hic agetur de prescrip. libertatis seruitutis vrbane in qua requiriꝛ bona fides ibi de rustica vt patet 4 in. l. hec autē. eo. ti. Ray. ¶ Sed nunc facio questioneꝫ de tertio casu pone tu possidebas domū alienā ego sum vsus seruitute in illa domo vel fundo longo tempore ita ꝙ si tu esses verus dn̄s ego prescripsissem deinde dominus verus recuperauit domū vl' fundū numquid ego prescripsi in domo illa seruitutē ac si ipse possedisset ꝛ videtur ꝙ nō possum aduersus dn̄m verū prescriptionē allegare: qꝛ ille nō potest prestare causam prescribendi qui non expresse cōcederet id de quo agitur. nā si nō possuꝫ expresse alienare nec tacite p prescriptionē nā in re aliena non pōt cōstitui seruitus. ff. cōi diui. l. j. ꝛ. l. ꝓpriū. tn̄ qn̄ aliqs patitur prescribi videtur alienare. ff. de ver. sig. l. alienatiōis. Sed iste possessor nō posset cōcedere seruitutē ergo cōtra dn̄m non prescripsi. ꝛ de hoc habeo. l. qꝛ maritus nō potest alienare fundum dotalē nec dare causaꝫ ad prescribendū nec potest cōcedere prescriptionem libertatis aduersus seruitutē debitā tali fundo dotali. ff. de fundo do. l. si fundū. ꝛ. l. v. ꝛ. vi. idem hic habeo textum. qui dicit seruitutē prescribi sciente dn̄o alias non ar. j. proxi. et pro hoc. ff. de ser. vr. pre. l. si edes mee. 5 in princi. §. fi. ¶ Quid dicendū: ego nō credo hoc quare non approbo casum appositūꝫ per glo. sed dico ꝙ tu possideas rem alienā ꝛ ego vsus fuero seruitute tāto tēpore ꝙ si dn̄s verus possedisset ego prescripsissem tunc etiā contra dn̄m prescribo qꝛ ad prescribendū sufficit ꝙ non vi aut clam nō precario possederim: sed hic nullum istorū interuenit ergo nō curabo qs sit possessor vel dominus illius rei vel fundi. ff. si ser. ven. l. si quis diuturno in prin. ff. de aqua plu. ar. l. j. §. fi. ¶ Itē hoc suadet ratio qꝛ qn̄ tractamꝰ de pscriptiōe semp prescribiꝛ ꝯtra rē nō re vsucapiā. ff. d neg. gest. l. q aliena negocia. §. fi. ꝛ nō mihi aliud querā sed solū ꝙ ꝯ possessorē fuero vsus ar. ff. de dāno inse. l. inter quas. §. si dn̄s. vbi est textus notabilis. ff. de publi. l. imperatores. ff. quēad. ser. amit. l. qui fundū. ꝛ hoc ꝓbat ratio qꝛ vbi tu possides rem alienam ꝛ ego tenui ibi tignū immissuꝫ per longū tēpus bona fide certe nō nocet mihi negligētia dn̄i qꝛ error facti non nocet in seruitute prescribenda. ff. de aqua quoti. ꝛ esti. l. j. §. sed vir. ꝛ ideo modo prescriptā seruitutē ac si verus dn̄s possedisset ꝛ nō ob. qn̄ dicis ꝙ nō potest expresse cōcedere ergo nec tacite cōcedo. vbi est eadem ratio in vtroqꝫ. Sed hic non est eadē ratio in expresso ꝛ tacito qꝛ possessori nō potest rem vendere nec alienare qꝛ non est dn̄s ergo nec cōcedere seruitutē. Sed cū ego iure meo vsus fuero dn̄o imputeꝛ qꝛ nō fuit diligēs circa res suas ꝛ ideo prescribā cōtra ipm p iura alle. ꝙ posset esse verū si verus dn̄s sciuisset al's secus per ea que hic dicimus dūtamen prescribēs seruitutē vsus fuerit bona 6 fide ꝛ sic non ob. qđ dixi in pcedenti questione. ¶ Sed circa finem glo. pone ago cōtra te dicens ꝙ domus illa debet seruitutē mee altiꝰ nō tollēdi ꝛ ideo petij seruitutē declarari ꝛ recte pati ad dictā seruitutē sustinendā: tu agis ꝯ me negatoria dicens ꝙ tu possides tuā tanq̄ liberā: quare petis domū tuā liberā declarari ꝛ impedie mentū remoueri nūquid iste due actiōes[c] possunt se cōpati ad inuicē glo. dixit ꝙ non ꝛ bene. Sed intellige ꝙ cōfessoria ꝛ negatoria non cōpetūt eidem ꝛ hoc esse nō potest qꝛ iste actiones tendūt ad diuersa. Sed in q̄stione quā posui quādo possunt se cōpati non video contrarietatem qꝛ iste actiones dātur tā possidenti q̄ nō possidenti. ff. si serui. ven. l. ꝛ si forte. §. sciendū licet hoc nō sit in alijs seruitutibꝰ ꝛ ideo cum quasi sim in quasi possessione seruitutis datur mihi cōfessoria et tu potes agere negatoria cōtra me ꝛ idē habeo in interdicto vti possi. ff. vti possi. l. si duo. §. hoc interdictū duplex est. ꝛ hoc habeo in petitione hereditatis quia possum petere here

[a] ¶ Requiriꝛ bona fides. etiam si sit pscriptio triginta vel q̄draginta annoꝝ vt not. c. vigilanti. c. si diligēti ꝛ. c. fi. extra de prescrip. et in regula possessor de reg. iur. lib. vj. que regula iuris canonici etiā habet locum in foro ciuili qꝛ omnia iura ciuilia disponentia prescriptionē aliquam currere cū mala fide vt. l. oēs ꝛ. l. sicut d prescrip. xxx. vel. xl. annorum hodie sunt correcta ꝓut tenet glo. inno. ant. imo. panor. ꝛ alij. et in preallег. c. fi. de prescrip. ꝛ vt tenēt and. et imo. in. l. sequiꝛ. §. si viaꝫ. ff. de vsucap. bal. in. l. quibꝰ dicbꝰ. §. añs. ff. de condi. inde. et alex. cōsi. lxxxv inci. vi so titulo questionis dn̄. venio ad scḋꝫ dubium col. xij. vol. ij. ē tamen dubilis cautela vt currat pscriptio cū mala fide de quo per bal. in. c. debitores extra de iureiur. aliam dat in. c. j. si quis p triginta in ti. si d feu fue. cōtro. col. iij. q̄s cum tertia ponit tho. ferretius cautela. xxxvij. inci. exploratu iuris.

[b] ¶ Non requiritur bona fides. Vide que posui remissiue in pri. apostil. in vñ. requiritur bona fides.

[c] ¶ Nunquid iste due actiones possunt. Adde bar. in l. aliꝰ. ff. si serui. vendi. et in l. si quis. §. agi et. l. ꝛ si forte. §. etiā eo. spe. in. ti. d act. seu petis. §. sequiꝛ dn̄. et nota ꝙ iudicium ꝛ seq. et in ti. de cau. so po. ꝛ ꝓpie. §. iij. per tocū et in ti. de reli. do. dn̄. quidaꝫ aliā dicunt.

ditatē a te τ tu a me ex diuersis tñ causis. ff. de ex. rei iu di. l. si inter me τ te.

Lex.

1 SI aquam. Pone tu ducis aquā per fundum meū denuncio tibi φ tu non habes ibi seruitutem nūquid ex tali denunciatiōe phibeo te ad prescribendū: videtur φ nō: qz denunciatio que fit ante contractū nocet. ff. de rei ven. l. si fundū. Sed vbi aliqs est in possessione nō sufficit nuda denunciatio. ff. p emptore. l. alienū. Quid dicēdum glo. dicit φ habet locū in iuribus incorporalib⁹ vbi sufficit sola denūciatio vt postea tu efficiaris male fidei possessor arg. ff. de mili. test. l. eius militis. §. si in militia missus. τ hoc fundo aliter qz in pscriptiōe seruitutis nō requiritur titulus. ff. si ser. vē. l. si quis diuturno τ in. l. ista ergo per solaz denunciationē possessor efficitur male fi. possessor τ interrūpetur prescriptio. nam in petitiōe hereditatis efficitur quis male fi. possessor et interrūpitur prescriptio qz in petitione hereditatis possessor per solam denūciationē efficitur male fidei possessor secus est in rei vendicatiōe. ff. de peti. here. l. item veniūt. et eo. ti. l. sed τ si lege cōmissoria. §. petitū. ꝟ. de rei ven. l. certū. τ est ratio qz in petitiōe hereditatis quis efficitur male fidei possessor per solā denunciationē qz ille non possidet titulo sed secus est in reivendi. vbi quis possidet titulo τ ideo non sufficit nuda denūciatio nisi sit lis contestata: vel nisi fiat executoris missio. ꝟ. de pres. lon. temp. l. male agitur. ADDITIO. in ti. de prescrip. xxx. an. Ray.

Lex.

1 ET in prouinciali. Quero nūquid emphiteota in re quā emit in emphiteosim possit con-
2 stituere seruitutē[a] τ videtur φ sic. ff. de super. l. j. §. j. τ si. τ pro hoc. ff. quib. mo. vsufruc. amit. l. j. §. j. Quid dicendū: videtur contrariū φ emphiteota non potest alienare sine ɔsensu dñi. ꝟ. de iure emphi. l. fi. τ fi. Sed vbi prohibet alienatio seruitutis impositio. ꝟ. de re. ali. nō ali. l. fi. Item qz emphiteota non est dñs directo ergo sine cōsensu domini nō pōt seruitus imponi. ff. e. l. vnus. ff. ꝺ fur. l. falsus. in fi. ff. de aq̄ plu. ar. l. in concedēdo. τ. l. in diem. τ pro hoc. l. qz marit⁹ in re dotali nō potest cōcedere seruitutē. ff. de fund. do. l. vi. l. cum. l. se. ¶ Sed dico φ potest qz alienare potest. ff. de pig. act. l. tutor. Sed durabit seruitus tñ sicut ipse tenebit fundū in emphi. postea non ar. ff. quēad. serui. amit. l. si is cui. §. fi. τ. ff. de condi. τ demō. l. si fundū. Et
2 b ita habeo in pignore qd̄ potest alij obligari[b] per creditorem: sed durabit tñ sicut suū pignus. ff. de pig. l. lex vectigalis. τ ita habeo in vasallo qui cōstituit seruitutē in feudo qz si apertū sit dño in feudo extinguit seruitus in feudo. de inuesti. de re. ali. fac. c. vno circa me. in feu. non ob. l. alleg. qñ dicis φ emphiteota nō potest alienare verum est. Sed tamē dñs tenet infra duos mēses cōcedere alis ipse potest vendere. τ ideo φ emphiteota poterit seruitutē imponere ad hoc vt valeat cōcessio seruitutis pro tēpore quo tenebit. ff. de le. ij. l. pe. §. prediū de iure fis. l. statius florus. §. cornelius. vbi est notabilis casus.

[a] ¶ Constituere seruitutem. Adde doct. in l. fi. ꝟ. de iure emphi. bar. in l. tutor. §. fi. ff. ꝺ pig. act. τ ale xā. in. l. in quorum. ff. de pig. et i onū. clxxij. vol. ij.

[b] ¶ Potest alteri obligari. Addē not. per bar. in. l. 4. §. j. si pig. datū sit qd̄ est verū trib⁹ vicibus tñ nō pluribus not. spe. in ti. ꝺ pig. in prin. vñ. sed cum pignus sit hoc dictū spe. nō puto verū p ea que not. Alex. in. l. qui bona. §. fi. ff. ꝺ dāno infec. et ang. in pcell. l. i. τ. ij. si pign. datum sit.

Lex.

SEd manifeste. Hic mouetur questio de molēdino et mouetur in fi. ff. de aqua plu. ar. l. quod in eo. τ. ff. deinde. l. si quis. §. argenta-
1 rij. ¶ Iuxta hoc pone tu habes hic molendinum quidā fecit aliud molendinū aufert
c tibi cursū aque: queritur an possis phibere eū[c] vel pone φ quidā subtus tuū molendinū facit aliud τ facit ita altam pafferiā φ molendinū tuum impedit qz est inundatum quotidie nunquid poteris eum phibere circa primum dico φ glo. videtur φ inferior non possit superiorem phibere. Quid dicēdum: distinguo nam aut habet potestatē faciendi iste: aut nullus aut vterqz circa distinctionem fluminū publicorū τ priuatorū non.

[c] ¶ An possis eum prohibere. Addē bal. in rubri. ff. de re. diui. τ l. l. si plures col. j. ꝟ. de cōdi. infer. ale xan. in. l. quominus. ff. de flu. τ cōsi. clxvij. col. fi. vol. ij.

Lex.

1 SIcut vsumfructū. Ad ar. φ facit glo. de. l. ff. quēad. ser. amit. l. si sic. vbi tēpus duplicatur querit alibi glosa qualiter intelligat duplicatum tempus certe opinio est multorū φ sint. xx. anni inter presentes τ. xv. inter absentes qz a verbis. l. non est recedendū. ff. eo. l. si sic. ff. de lega. iij. l. non aliter. τ. ff. de exercitio. l. j. §. in rem. igitur dubia. dico φ non duplicat tempus. xx. anno. Sed tēpus est solūmodo φ omne ius tollitur prescriptiōe. xxx. annorū. ꝟ. de prescript. xxx. an. l. sicut τ hoc dicit. l. ista vtruz in incertis vel certis vel cōtinuis vel discōtinuis videt disting. de certis τ incertis sicut distinguit in operis. ff. de oper. li. l. si quis hac lege §. iudicati. ¶ Quid dicendū: intelligo. l. istam in oib⁹ generaliter: licet circa viā prescriptionis in acquirendo sit differentia inter continuas τ non cōtinuas. ff. de seruitutibus. l. seruitutes la. j. τ. ꝟ. eo. l. fi. Sed in amittēdo di-
2 co φ seruatur idem tēpus in omnibus. ¶ Sed que est ratio φ in acquirēdis seruitutibus reperiat tps difforme τ in amittendo sit idem tēpus. dico φ in amittendo requiritur factū negligētie. Sed in quibuscūqz seruitutibus incurrit negligētia ergo idē ius statuet cum sit eadem ratio. ff. de bo. pos. que ex testa. mili. cōpe. l. vna. de verbo. oblig. l. a titio. ¶ Item qz ex eadē radice vniformis est ratio dicā vniformi tēpore tolli. ꝟ. ꝺ nup. l. si liberte la. j. τ. ff. de duobus reis. l. ij. sed in acquirēdo sunt di-
3 uerse cause τ ideo diuersum ius statuitur. ¶ Sed pone miles vel baro habet habergariū in quodā loco stetit p decē annos φ non fuit vsus nunquid amisit ius habergarie: videtur φ sic per. l. istā qz habergaria est quedaz seruitus τ ideo idem quod in seruitutib⁹ statuet: contrarium videt qz si res publica nō locauerit aliquos per lōgum tēpus potest eā eis postea reuocare ar. ꝟ. de decur.
4 l. in filijs. li. x. ¶ Quid dicendū solutio istius questionis dependet ex quodā fonti quare τ pro euidētia est sciendum φ seruitutes reales rusticales amittant p nō vsum vt si habeo seruitutē itineris in fundo tuo amitto p non vsum. Sed seruitutes reales vrbane non amittunt per non vsuz. ff. de ser. vr. pre. l. hec autem. τ istud quare difficile reperiat. Sed glosa alibi reddit rationez in. l. alle. τ dicit φ in seruitute vrbana ego facio sumptū τ ideo nō amittitur solo non vsu. Sed in rustica non facio aliquez sumptū τ ideo amitto per nō vsuz tñ. Sed ista ratio nō videt bona qz patit instātiaz nam si habeo aque ductū per fundū tuum facio sumptū vt in canalib⁹ vel alijs. et tamen solo vsu tollitur τ φ in tali seruitute fiant sumpt⁹ habes. ꝟ. de aqueductu. lib. x. l. eos. τ ea. l. ij. Sed doctores dant aliā rationē qz in seruitutib⁹ contra possidentem non currit prescriptio vt. ꝟ. de prescrip. xxx. anno. l. male agitur. Sed ille qui habet foramē licet tignū remoueat adhuc remanent foramina τ ideo videtur adhuc ille cui debetur seruitus possidere. sed in seruitute reali quādo non vtor non remanet aliquod vestigiū: sed vestigiū seruitutis. Sed ratio illa est peior peiore qz video φ si debeatur mihi seruitus vie licet non vtar via remanet sicut in pariete remanent foramina. Item hic habeo in aqueductu vt si destrahat aqueductus remanet adhuc riuus quare do. pe. de ferra. reddit aliā rationē τ dicit φ ratio est φ seruitutes rustice non amittunt nō vsu qz hec fauore agriculture concedūtur. ꝟ. e. l. fi. Sed ista ratio non est bona qz seruitutes denominātur a predio domināte non a seruitute. ff. de ser. vr. pre. l. ij. qz a nobiliori fit denominatio. ff. de sta. ho. l. querit hermaphroditus. Sed pone φ debetur seruitus a predio rustico ad vrbanū certe in hoc casu nō cōcludit ratio do. pe. Sed credo φ ista sit vera ratio φ seruitutes nō amittunt solo non vsu: sed requiratur factuz partis aduerse τ φ rustice seruitutes solo non vsu tollatur ista ratio est φ si habuero prospectū in domo mea ad ortum tuū obseruo fenestras nō facio causa negligētie sed potius causa vtilitatis: qz alias vbi claudēdo non facerē sumptus nisi esset vtilitas et idō cum non sum negligēs dicā φ non currat cōtra me prescriptio qz nullus in dubio presumitur. ff. de proba. l. cū de indebito. §. j. et prescriptio currit solum cōtra negligentes τ desides. ꝟ. de an. ex. l. fi. Sed quādo habeo seruitutem rusticā τ non vtor sum negligens τ ideo solo nō vsu amittitur ar. l. alleg. ꝟ. de an. excep. l. fi. Sed tu dices φ si

reo ꝙ si apparet istum habere seruitutē vrbanā facere propter negligentiā q: tunc amittitur alias non q: non presumitur negligēs in dubiū ar. l. ff. quemad. ser. amit. l. si quis alia. §. fina.

Ad legem aquiliam. Rubrica.

1 Damnum. Pone aliquis posuit ignē in insulam tuā postea ignis venit ad meā nunquid potero agere act. legis aquil. videtur ꝙ non ar. l. ff. de in integ. resti. ti. generali. l. non solū. §. fi. Item q: voluntas in oppositū distiguit maleficia. ff. de furtis. l. verū. ⁊ l. qui iniurie ex. ff. ad l. cor. de sic. l. diuus. dico ꝙ dabit mihi actio ⁊ est casus. ff. ad l. acquil. l. si seruus seruū. §. si quis. non ob. qñ dicis ꝙ iste non habuit animum nocendi mihi dico ꝙ si fuit in culpa dabit mihi actio cōtra eū nec ob. l. qui iniurie. q: loquitur hec lex. vbi maleficia non regunt ex animo ⁊ ideo cum ex animo culpa veniat dicā ꝙ teneat ar. ff. ad l. acquil. l. in lege. Sed ll. cōtrarie loquūtur in delictis que proueniūt ex animo ⁊ ideo non ob. ⁊ ista est veritas ⁊ est expressum. ff. de penis. l. capitaliū. §. incēdia.

Lex.

1 Si legis. Quero nunquid glosa ista sit vera ꝙ si aliqua subuertuntur non agitur act. l. aquilie. sed interdicto qd vi aut clam et videtur ꝙ possit agi interdicto ꝙ vi aut clam per. l. istaȝ in fi. que hoc dicit ⁊ ꝓ hoc. ff. loca. ⁊ conduc. l. si vno anno. §. j. ff. de iure patro. l. adigere. §. quis. ⁊ si tu formes libellū super. l. aquil. dicens ꝙ talis destruxit tibi domū: nunquid ꝓcedit iste libellus certe non p. l. istā q: nō debet ꝯcludi ad dāni restitutionē sȝ ad restitutionē rei. sed in rebus que non possunt restitui tunc pōt agi actiōe. l. aquil. ad damnū insti. ad. l. aqui. §. his verbis. et. ff. ad. l. aquil. l. si seruus seruū. §. tertio capite. ⁊ istā sententiam tenet iaco. ⁊ quidā alij. Sed istā sententiā non approbo ⁊ quādo dicitur ꝙ non pōt res restitui q: tūc debet agi ad restitutionē rei non ad damnū. nam si debeo bouem debeo petere hominē licet homo sit mortuus. ff. de confessis iulianus. Sed iudex condēnabit istum reū ad estimationē. Quid dicendū: teneo me cum glo. ꝙ si agatur ad damnū ꝙ tunc non videat agi. l. aquil. q: l. aquil. vadit ad dāni estimationē ⁊ licet cōcluderet aliud repelleretur. Qualiter ergo intelligitur. l. ista dico ꝙ loquitur in casu in quo aliquis subuertit aquā. Itē petaȝ estimationē dāni. l. aquil. vel pōt dici ꝙ agatur. l. aquil. ad estimationē ⁊ iudex ex officio suo faciet restituere. ff. de vi ⁊ vi ar. l. in hoc interdicto ⁊. j. ti. proxi. l. ea que.

Lex.

1 Ex morte. Pone agi contra titium pro seruo occiso fuit condēnatus ciuiliter nunquid ex eodem ꝓcessu potest in criminali condēnari: videtur ꝙ sic. ar. ff. de offi. pref. l. vlt. ⁊. j. de condi. ob tur. cām. l. ꝙ cuitādi. et. ff. de re iudi. l. diuus. ⁊ ꝓpter hoc facit tex. qui dicit ꝙ si quis cōdemnetur in ciuili potest tamē statiȝ in criminali al's in ciuili condēnari. ergo multofortius equa. in aut' de mā. prin. ifi. colla. §. ꝙ si delinquētes. Quid dicendū: dico ꝙ non condēnatur criminali ex ꝓcessu habito in ciuili ar. j. de probatio. l. sciant. ⁊. j. quando ci. ac. cri. preiu. l. vna. nec ob. l. alle. q: ibi potest facere ex officio nō autē ad requisitionē partis. ADDITIO. de hoc. j. ad. l. iul. de vi. l. si quis ad se fundum plenius. j. quando ci. ac. crimi. preiudi. l. j. Ray.

Lex.

1 Contra negantem. Quero qualiter formabitur libellus in actione aquil. contra negantem [a] certe dico ꝙ sic debet formari dico ꝙ 2 talis dedit mihi damnū in tali re ⁊ ideo ago contra ipsum act. le. aquil. petens mihi damnum emendari ⁊ ꝙ sic debeat formari facit. j. loc. ⁊ conducti. l. conductores.

a Contra negantem. Adde lanfr. de oris. in c. qm cōtra falsam. §. petitiones nu. iij. ⁊ quod ibi notaui i apostil. ad ipm in vñ. dānum extra de probatio.

Familie herciscunde. Rubrica.

1 Si filius. Lex ista habet tria dicta primū ⁊ secundū loquitur in patre dante filio distinguitur aut res mobiles det ⁊ tunc possum esse in castrēsi peculio. Que est ratio dico ꝙ donatio est ꝓhibita inter patrem ⁊ filiū. j. de inof. do. l. ij. Itē illa que acquirit filius in castris oīa sunt filij. ff. ad mace. l. j. ⁊. ij. ⁊. j. de bo. que li. l. cum oportet. §. j. nunc reddo rationē qñ pater dat filio eunti ad exercitū si ille res sunt apte ad exercitū tūc videnť dare occasionem militie ⁊ ideo res ille ei date cōputantur in castrēsi peculio attēto actu de quo agitur ⁊ habilitate rerū. sed quādo dantur predia illa non sunt apta ad exercituȝ: et ideo rem venit reguli ꝙ pater non pōt dare filio in potestate cōstituto ⁊ ideo non cōputātur in castrensi nam ex hoc potest fieri cautela q: mittet pater filium ad exercitum qñ vellet sibi dare aliquid ⁊ ideo vt fraus ista cesset statuitur ꝙ nō valeat donatio nec possit habere illa predia in castrensi ar. ff. de castrē. pecu. l. si forte. Itē adhuc examino primū dictū ⁊ quero quid eēt in tali casu pone filiusfami. ibat ad exercitū pater dedit sibi. x. boues vel decē dolia vini querit vtrum res iste cōputenť in castrēsi peculio per istum tex. videtur ꝙ sic q: dicit ꝙ res mo-
2 biles seu se mouētes possunt esse in castrēsi. Quid dicendum dico ꝙ non potest ⁊ intelligo textū qñ dicit res mobiles seu se mouentes. s. quib' in exercitu indiget vt equorū vel armoruȝ. Si autē pater daret asinos vt portarent sibi arma tunc dico ꝙ valet donatio. si autem dimitteret ipsos in domo tunc nō imputarētur in castren-
3 si. Et ꝓpter hoc facit. l. ista que dicit que in castrensi peculio esse pōt ⁊ ideo que ponit restrictiue q: post verba generalia ponitur ⁊ ideo restringit. Si autē esset positum istud verbū que post verba certa ⁊ demonstratiua tunc non restringeret arg. ff. de cōdi. ⁊ de. l. demōstratio falsa et eo. titu. l. quibus dieb'. §. qui dotalē. Sed quando ponitur post verba generalia tunc restringeť vt si dicam vestes meas quas emi a sempronio lego tibi tūc restringit se. ff. de auro ⁊ argē. leg. quintus mutius de le. iij. l. nuper. ⁊ ideo dico sic in proposito ꝙ qñ textus dicit res mobiles vel se mouētes loquiť generaliter ⁊ post dico ꝙ que restringit ad illa soluȝ que sunt habilia ad bellum nō de aliis ar. ff. de cap. ⁊ postli. reuer. l. ij. in primo ⁊ scdo dicto illius. l. ADDITIO. ⁊ probať. ff. de le. iij.
4 l. ea tamē. Ray. Itē quero nos habemus ꝙ quando filius vadit ad exercitū si pater dat sibi res mobiles cōputantur in castrēsi peculio. Sed pone reuersus est filius pater dat sibi aliquid nunqd cōputať talia in castrensi dico ꝙ non sed solū intelligitur quādo vadit ad exercitum. Si autē reuerso filio daret sibi pater non videtur daret vt militi. sed vt alij filiofami. ar. ff. de castren. pecu. l. pater militi filio in prin. cū ibi no. Sed iuxta secundū dictum huius. l. pone pater dixit filio eunti ad exercitū fili ego non habeo arma nec equos vt tibi dem sed do tibi talia predia vt emas equos vel arma nūquid
b talia sunt in castrensi [b] videtur ꝙ non per istum textum. Sed dico contrariū q: non debemus attēdere donationem sed potius qd sequatur ex ea ⁊ ideo cum ipse emat est habilis ad exercitū dicā ꝙ reputētur in castrensi peculio ⁊ q: istum textū intelligo qñ res remanēt penes filium dicā ꝙ in castrēsi peculio cōputētur ar. l. ꝙ magis attendiť id qd sequitur ꝙ donatio prediorūȝ. ff. de iure dot. l. cum in fundo. §. sed si fundus. Itē sic habeo aliqd ꝙ magis attendiť id qd ex re deducať ꝙ res. ff. de lega. prestā. bo. pos. pe. l. si. ⁊ pro hoc facit q: vxor potest dare marito ꝓdia vt mariter filiā ⁊ valet donatio que al's nō valeret. ff. de iu. dot. l. profectitia. §. si quis certa. ⁊. ff. de dona. inter virum ⁊ vxo. l. siue vxor. Vltimū dictū est ꝙ si filius aliunde querat predia que queruntť filio non computantur in castrensi. Que est ratio diuersitatis dico ꝙ qñ pater dat filio videť magis dare affectiōe naturali ꝙ quādo militi: ⁊ ideo non valet donatio prediorꝫ facta in filium nisi sint res apte ad militiā. Sed quando ipse acquirit aliunde videtur sibi datū vt militi ⁊ sic pretextu

b In castrēsi. Adde bald. in l. cum oportet col. pe. vñ. de generť peculij. j. de bo. que li. be. et in. l. si. v. nota hic personas. j. de inof. si. testa. et glo. in. §. ij. in ver. castrensibus ⁊ ibi notaui in apostil. ad fa. briū. in co. vñ. insti. per quas perso. no. acqui.

militie ⁊ ideo ꝙ valeat donatio sic probatur. ꝯ. de castrē.
pecu. l. cum proponas. li. xj. ADDITIO. imo. l. cū alis
⁊. ff. de castren. pecu. l. si forte. ⁊ l. dotem. Ray.

Lex.

1 In ipsius. Que erat rō dubitādi ratio est qꝛ
quādo dn̄s est offensus p̄ seruos datur sibi
a. l. cohertio. ꝯ. de eman. ser. l. vnica. ff. ad sil-
le. l. ⁊ si certus sit percussor. ꝯ. qui ad li. p̄cla.
non pos. l. i. ⁊. ij. ⁊ ideo videbatur ꝙ cū dn̄s
voluisset ꝙ deportaret̄ seruus ⁊ istud sit in. l. permissum
videbatur ꝙ non posset penitere. ꝯ. de pecu. l. penā. ff. de
re. iur. l. iudex. Contrariū tamē est vt videtis qꝛ. l. que per
mittit istam conclusionē dn̄o dat sibi omnē potestatem
sicut principi. ⁊ ideo qꝛ princeps potest mutare suā sen-
a tentiam* ⁊ iste dn̄s poterit vt inde veniat dissolutio vn-
de venit cōstitutio in auc. de defen. ci. §. interim colla. iij.
in auc. de nup. iij. colla. §. si vero ⁊ hoc verū qn̄ dominus
imponit penā: secus si iudex qꝛ si iudex imponeret̄ penā
seruo dn̄s non possit remittere. ff. de iniu. l. sed ⁊ si vni⁹.
⁊ p̄pter hoc text. cuius ratio est ignota. ꝯ. deli. ⁊ eorū li.
l. ij. in fi. ¶ Item est alia ratio qꝛ hic testator in testamen
to ordinauerat ⁊ vltima voluntas ambulatoria est. ff. de
dona. inter vi. ⁊ vx. l. cum hic statur. ff. de adimē. le. l. iiij.
2 ¶ Item video ꝙ offensa nō solū permittit̄ per scriptu
ram sed per alia iudicia vt per seruitia ⁊ qꝛ alis eos reci-
piebat ⁊ habes similē in iniuria que per dissimulationē
annihilet̄ vt insti. de iniur. §. fi. ⁊. ff. de iniur. l. non solū.
§. i. ¶ Sed vtruꝫ illud habeat locū in reali iniuria ꝙ p̄
dissimulationē aboleatur qꝛ de verbali nō est dubiuꝫ vt
debitis. ꝯ. de iniur. l. si nō cōuiciū vbi erit p̄pria materia.
Item. l. ista facit p̄ hoc ꝙ faciūt quotidie isti iudices ec-
clesiastici qui nō condēnant aliquē ad morteꝫ sed faciūt
eum poni in turri viridis solū in pane ⁊ aqua ⁊ hoc vide
tur tolerari per iura ista ad qd̄. ff. de his qui sunt sui vel
alie. iur. l. ij. ⁊. ꝯ. de emē. seruo. l. vnica. ⁊. ꝯ. qui ad li. perue.
3 non pos. l. ij. ¶ Sed quero nunquid verba gn̄alia suffi
ciunt ad hoc. pone tu habebas. x. vel. xx. cognatos duo
ex illis offenderūt te grauiter postea in testamento tuo
tu dixisti cunctisq; cognatorū meorū lego. x. nunquid ista
verba generalia referunt̄ ad alios qui te offenderunt vt
illi ad legata admittātur videt̄ ꝙ sic per. l. istā qꝛ nō pōt
dici ꝙ sit de illis oblitus imo debet melius ꝙ̄ de aliis re
cordari: ⁊ ideo videtur ꝙ habeāt legatū. ff. de leg. iij. l. iu
lianus. ⁊ p̄ hoc. ff. de le. ij. l. cuꝫ quidā. ¶ Quid dicendū
credo ꝙ nō admittātur ad legatū nisi alia iudicia prece
dant qꝛ nō p̄sumit̄ quia legare inimicis. ff. de ad. le. l. iij.
§. fi. ⁊ eo. ti. l. filio. Item verba generalia nō sunt referē-
da ad illa de quibus nō est verisimile expresse continen
tur. ff. de his qui in test. dele. l. j. ff. ꝺ pig. l. obligatiōe ge
nerali. Iteꝫ sub gn̄ali sermone quidā excipiunt̄. ff. de ser
uitu. l. si tibi. ⁊ pro hoc. ff. de manu. test. l. cum quidam et
hoc nisi illi qui fuerūt inimici postea essent recōciliati qꝛ
tunc admitteret̄ ar. istuu. l. ⁊. ff. de adimē. le. l. qd̄ si iteꝫ
et pro hoc habeo. l. expressam que. l. cōcludit. ff. de lega.
ij. l. lutius. §. lutius.

Lex.

Ea que nominibus. Que est ratio ꝙ nomina
non nominātur in diuisione. Ratio est quia
noīa ita sunt diuisa per. l. ꝙ non pōt venire
nec fieri certior diuisio per hominē vt si ego
⁊ tu sum⁹ heredes titij ⁊ meuius debeat. c.
ego ꝺ illis. c. debeo habere. l. ⁊ tu alia. l. que ergo diuisio
posset hic fieri magis certior: certe nulla. Sed tamen bn̄
posset fieri p̄mutatio. vt si ego ⁊ tu fuimus heredes titij
meuius debeat sibi. c. ⁊ sempronius alia. c. possum⁹ face
re ꝙ petā ab vno. c. ⁊ tu ab alio alia. c. ⁊ illa non est p̄prie
diuisio sed magis assignatio: sed in rebus corporalibus
bene pōt esse diuisio qꝛ in re incorporali nullam parteꝫ
possuꝫ habere nisi ex intellectu ⁊ ideo potest fieri certior
diuisio vt cuilibet pars assignet̄ hoc tāgit glo.

Lex.

1 Si qua. Que fuit ratio dubitādi dico ꝙ videbat̄
ꝙ prelegata non venirēt in fam. her. iudicio qꝛ
differentia est inter legata ⁊ hereditatē vt. ꝯ. de
fideicom. l. quotiens. ⁊ ideo videbatur ꝙ p̄ isto prelega

b to non daretur fami. herciscunde iudiciū* qꝛ pro heredi
tate tm̄ datur cōtrariū tamē est ⁊ qn̄ dicis prelegata nō
veniunt in fami. herciscunde iudiciū verū per se: sed per
accessionē hereditatis bene veniūt vt. ꝯ. l. p̄xi. et. ff. eo. ti
tu. l. ij. ⁊. l. se. ⁊ ar. ff. de vi ⁊ vi. ar. l. j. §. illud. Item alia rō
est qꝛ prelegata non censent̄ iure singulari penitus imo
pars venit iure vniuersali: ⁊ ideo denominabim⁹ a parte
nobiliori: scꝫ ab vniuersali iudicio ar. ff. de sta. ho. l. queri
tur. ff. de auro ⁊ ar. lega. l. ⁊ si non sunt. §. peruenīamus.
Sed istud prelegatū venit partiꝫ iure legati qꝛ testator
vult ꝙ habeamus principiū ⁊ iure hereditario qꝛ suꝫ he
res in parte in aliis bonis. et ideo venit in iudicio fami.
herciscunde ar. ff. de ritu nup. l. illud. §. ꝯ. de acquir. pos.
l. j. §. si ex parte.

Lex.

1 Bona. Sed qꝛ erat hic dubitatio dico ꝙ in
hereditate patriu causat dubium qꝛ heredi
tas venit in iudicio fami. her. Sed filius nō
habet paternā hereditatē vt heres. sed ma
gis vt fili⁹. ff. de li. ⁊ postu. l. in suis. ⁊ ideo vi
debatur ꝙ filio non daretur fami. hercis. Sed cōtrariū
est qꝛ id qd̄ dicitur filius nō habet hereditatē patris vt
heres sed vt filius intelligit̄ fictione iuris. nā hoc nō se-
quitur de necessitate ⁊ ideo datur sibi iudiciū fami. her-
ciscunde ar. ff. fami. hercis. l. pro herede.

Lex.

1 Si familie. Que erat ratio dubitandi: dico ꝙ
ratio erat qꝛ quādo tu et frater tuus habe-
batis bona paterna cōmunia ⁊ diuisistis vi
debatur ꝙ quilibet in dubio euentū rei de-
beret suscipere sicut est qn̄ emero tacitū rhe-
tis. ff. de act. emp. ⁊ vē. l. si tacitū rhetis de cōtrahē. emp.
⁊ ven. l. si emptio. §. j. contrariū est vt video qꝛ qn̄ ego di-
uisi cum fratre videor habere ex quadā p̄mutatiōe. ꝯ. ti.
ij. l. j. ⁊. ff. de leg. ij. l. cum pater. §. hereditatē. ⁊ ideo cum
diuisio vicem p̄mutatiōis sustineat dicēdū est ꝙ habeat
locum euictio sicut in p̄mutatione. ꝯ. de rerū p̄muta. l. j. ⁊
est hec p̄mutatio quedā: do vt des. ⁊ ꝙ hic teneatur de
euictione. etiā intelligo verum qn̄ sit diuisio per moduꝫ
assignatiōis rerū: si autem fieret diuisio singulorū corpo
rum vel singularū rerum non crederem hoc indistincte.
¶ Primū declaro: pone ego et tu habemus duos fun-
dos cōmunes diuisimus ita ꝙ tu habeas vnum funduꝫ
⁊ ego alium ista diuisio est per modū assignationis ⁊ sic
hoc casu si euincat̄ me⁹ fundus habeo recursum ꝯtra te
p̄ parte tua qꝛ videor habere ex p̄mutatiōe quadam qꝛ
ego diuisi tibi partē quā habebam in tuo ⁊ ideo teneris
mihi p̄ parte ⁊ sic loquit̄ lex ista. Quādo autē fit diuisio
per modū singulorū corporuꝫ vel rerum vt si habeamus
fundū cōmunem ⁊ diuidimus per limites ⁊ p̄ mediū ⁊ in
hoc casu si queras an debeat̄ euictio distinguo quia un
euincitur pars mea per factū tuum ⁊ tunc tenearis mihi
de euictione vt pone ego ⁊ tu habemus hereditatē com
munem diuisimus hereditatē ⁊ illorū fundorꝫ q̄ ibi erāt
quilibet habuit dimidiū certe in hoc casu si euincat̄ ha-
beo recursum de euictione vt si tu ante euict. obligasses
fundū vel medietatē tunc habes quālibet partē obliga-
tam. ff. qui po. in pig. ha. l. iij. §. fi. ⁊ ideo si p̄pter obliga
tionem tuā euincat̄ habeo recursum cōtra. ꝯ. ti. ij. l. si fra
tres ⁊. ff. de euict. l. si cum vēditor. §. fi. ¶ Si auteꝫ sine
facto tuo euincat̄ vt si ego ⁊ tu habeamus fundū cōmu-
nem ⁊ diuisim⁹ ⁊ quidā tertius vendicat rem illā ⁊ obti-
net ⁊ ego volo agere cōtra te p̄ parte ratiōe rei vel par-
tis mee euicte certe in hoc casu dico ꝙ nō habeo recur-
sum de euict. cōtra te cum istud contigerit sine facto tuo
nec ob. licet habeā partē in parte tua ante diuisioneꝫ ꝙ
p̄bo qꝛ aut ego iuste succubui qꝛ ille q̄ petebat erat do-
minus rei: tunc non habeo recursum de euict. qꝛ iā ap-
paret ꝙ pars tua debet esse ipsius qui in parte mea ob-
tinuit ⁊ ipse totū fundū dicit esse suum si egit primo pro
parte mea ⁊ sic si ageret̄ aliquo modo de euict. fit com-
pensatio qꝛ nullus agit contra aliū cum vnus aduersus
alium habeat recursum de euictione. ff. si pars here. pe.
l. j. §. pe. si autem iniuste succubui mihi imputē. ff. de eui.
l. si per impudētiā. ff. de solu. l. exceptionē. Et sic appa-
ret ꝙ

a ¶ Princeps potest mutare suam sententiam. Adde bal. in. c. i. ad fi. i. ti. si inter do. et vasal. lis oria. pau. de cast. in l. si quis impe ratorē. ꝯ. q̄ te stamēta facere possunt ⁊ not. in. c. in causis de re iudi.

b ¶ Familie hercis. iudiciū Addē spe. in ti. de actio. §. nunc pe ti. §. ij. vsi. ⁊ no ta et ini. de iu di. §. iiij. vsi. ac heredes ⁊ seq. et not. in. l. co heredes. §. q̄s tū. ff. eo.

ret ꝙ in aliquo casu non habeo recursum de euic. dū tamen sine facto tuo pars mea sit euicta vt. s. dixi. et hoc ꝙ dixi intelligo verum quādo euincēs dicebat totū fundum suum. Si autē defert partē meā solum esse suā tūc dicerē ꝙ deberetur euictio pro parte ⁊ sic intelligas legem istā ꝙ forteverū est de rigore de equitate videtur ꝙ possum agere ad interesse alis remanerē in dāno q2 verisimile est ꝙ ratiōe huius fundi mihi assignati et euicti 2 plus dederim ꝗ alis dedissez ar. ſ. ti. j. l. j. ⁊. ij. ¶ Sz glosa mouet postea talē questionē ⁊ pro euidentia est sciendum ꝙ nos habemus allodia et feuda allodia[a] vocātur illa que quis vt ꝓpria possidet nec tenet ab aliquo. Sed ipse tanꝗ dñs possidet licet sit subiurisdictiōe alteri⁹ in feu. de illo. c. vno al'. est sub ti. de prohi. alie. feud. per fre. c. hac edictali. §. ad hec. ꝺ allodijs ⁊ vocaꝶ terra allodiū quādo presto tributū fisco. ſ. de anno. ⁊ tribu. l. obsistere 3 ſ. de iure emphi. l. ij. in prin. ¶ Sed habemus etiā feudum ⁊ dicitur feudū qñ aliquis tenet rem aliquā ꝓ qua tenetur prestare seruitiū aliquod in feudū de feu. cogni. c. et differt ab emphiteota q2 feudū principaliter fit propter amorē magis ꝗ ꝓpter lucrū in feu. de feu. da. in vicem le. cō. c. vno. Sed emphiteosis fit principaliter propter lucrum insti. loc. ⁊ cōduc. §. adeo ⁊. ſ. de iur. emphi. 4 l. fina. ¶ Et feudū est talis nature ꝙ filie nō succedunt in recto feudo et est ratio q2 nō possunt seruire sicut vir in feudū. ff. de suc. feu. c. vno. §. filia. ⁊ ideo ⁊ est ꝯtra ius qđ dicit filia ⁊ filios equaliter debere succedere. l. j. ꝺ lehere. l. lege. xij. ta. ⁊. ſ. de li. ꝓ. ⁊ exheꝶ. l. maximū virū. His visis ecce q̄stionē. quidā hz plura feuda ⁊ plura allodia mortuus est relictis duob⁹ filijs heredibus institutis ꝓ equalib⁹ partibus: ⁊ ipsi postea diuiserūt et vni fuerunt assignati allodia ⁊ alij feuda: iste cui fuerunt feuda assignata mortuus relicta filia herede dñs vendicat feuduz queritur an habeat regressum cōtra aliuum glo. ꝙ sic ꝑ legē istam et videꝶ ꝙ bene dicat q2 ante diuisionē quilibet habebat partez in feudis ⁊ allodijs. ⁊ ideo videꝶ ꝙ cum filia sit facta euictio ꝙ possit agere de euic. per legē istam cum cōcor. est hoc verū: glosa dicit ꝙ nō q2 res est euicta ꝭm naturā rei ⁊ ideo ꝙ non debeaꝶ euictio sed in casu qñ res ꝭm naturā euincitur non videꝶ habere locū euictio ar. ff. de euict. l. si seruus vēditus in princi. et pro hoc vendidi sibi fundū quē princeps tibi abstulit ⁊ militibus assignauit nunq̄d potes agere de euictio. contra me dicit textus ꝙ non q2 hoc videꝶ venire ex natura rei ff. de euict. l. lucius. q̄ optime facit ⁊ ꝓpter hoc q2 postq̄ feuda recepit ⁊ sit esse feuda ipse pōt ꝑpēdere ꝙ feuduz b est nature ꝙ non trāsit ad filias[b] ideo non debeꝶ euictio ar. ſ. de euict. l. si fundū quā glo. inducit ⁊ ꝓ hoc q2 si habeam vsufructū in quodā fundo ⁊ locaui ad quinquennium ⁊ ante redeat ad dñm post mortē meā non daꝶ recursus cōtra heredes meos. ff. loc. ⁊ conduc. l. si q̄s fundum inseruit. §. ꝑmo in ꝓhe. facit. l. alia. pone duo sunt filij heredes instituti ⁊ sunt necessarij adiuerūt hereditatem vn⁹ tanꝗ minor petit restitutionē nunq̄d daꝶ alij restitutio certe nō. ff. de acq̄r. here. l. cū hereditate. Sed si vnus se abstinuit ⁊ alter adimit non pōt partē alteri⁹ repudiare q2 hoc poterat cogitare qñ adimit. ff. de acq. here. l. si duo. ⁊ ꝓ hoc si sit relicta seruo libertas sub conditione et ꝓmisi istū sistere in iudicio ⁊ efficiaꝶ liber ego possum istū liberuz sistere in iudicio q2 status libertatis erat in eo implicit⁹ lz si statuliber nō esset non possuz cū sistere in iudicio liberū. ff. si ex noxali cā agaꝶ. l. si. ⁊ ideo credo ꝙ glo. habuit istum intellectū ꝙ frater qñ accepit feuda sciebat bene esse feuda: si autem crederet esse allodia tunc dicerē habere locū euict. per. l. istā ⁊ similes.

Lex.

1 Filij. Pone testator mortuus est habens bona trans regnū ⁊ vltra regnū dixit ita. volo ꝙ filius meus talis habeat bona que sunt citra regnum ⁊ minor habeat bona q̄ sunt vltra regnuz nunq̄d in hoc casu loquaꝶ lex ista quidā ꝙ sic sed. l. ista debet intelligi in casu ꝙ ille q̄ plus habet ex volūtate defuncti per modū quote non ꝑ rerū certarū ꝙ probatur q2 vbi fit diuisio per modū rerū certarum tunc habet locū. l. falci. ff. ad. l. fal. et. l. nesennius. in prin. ⁊ in hoc casu bene habet locū volūtas testantis. vt tunc sit seruāda excepta auctoritate legis falcidie: et sic loquitur. s. eo. l. quotiēs. Sed vbi fit diuisio ꝑ modū quote tunc habet locū senatusconsultū trebellia. vt si dicat testator volo ꝙ tales res ⁊ omnes alias restituat meuio ar. ff. de leg. ij. l. peto. ⁊ tunc habet locum senatuscōsultum treb. ff. si quis omissa cā te. l. si quis omissa. et. ff. ad trebel. l. nā quod. ⁊. l. se. in prin. et ideo in questiōe nostra non apparet de quibus rebus loquaꝶ nō hz locum senatuscō. treb. vt. ff. ad treb. l. cogi. §. sed si miles. versi. sed ꝗuis. ⁊ ideo noluit hoc dicere glo. ⁊ bene. ⁊ ideo po2 tes ad eam addere. ¶ Sed postea glosa vult facere talem questionē pone pater vult facere testamentuz inter c liberos cum duob⁹ testibus vel tribus[c] ⁊ valet testamentum vt. ſ. eo. l. si. dimisit eis bona an isti sunt heredes ex testamēto vel ab intestato quidam ꝙ ab intestato q2 testamentū debet habere certā solēnitatē iuris. ſ. de testamentis. l. hac cōsultissima. ſ. de codi. l. si. Sed hic ordinauit sine solēnitate ergo non est testamentū ar. ſ. de fidei cōmis. l. si veritas. sed valet vt ab intestato volūtas sua ⁊ de testamen. l. hac consultissima. §. si. ¶ Quid dicenduz dico ꝙ si testator inter liberos minus solēniter testetur ⁊ intēdit testari isti filij sunt heredes ex testamēto ꝙ ꝓbo q2 solēnitas requiriꝶ in testamēto vt valeat. Sed potest dici testamentū sine solēnitate. ff. de milu. test. l. j. ⁊. l. diuus. et. l. si miles. Sed si lex confirmat tale testamentum per consequēs ex testamēto succediꝶ. ff. de test. tu. l. si hereditas. §. q̄ filiū vnde hic cōcludo ex. l. ista ⁊. ſ. eo. l. si. quia dicit ꝙ debet seruari volūtas licet ab intestato succedatur ergo ista distinctio cum sit aduersaria vult dicere ꝙ ex testamēto poterat succedere ⁊ pro hoc habeo textum auꝶ. ꝙ sine. et auꝶ. hoc inter liberos. ſ. de testa. ⁊ ideo ꝙ isti dicunꝶ heredes ex testamēto ⁊ si queras q̄s sit effectus nūquid valet tm̄ ꝙ succedatur ab intestato sicut ex testamēto dico ꝙ non imo est effectus bonus et in multis nam quedā iura seruātur in his que sunt heredes ex testamento que nō seruanꝶ in his que venīūt ab intestato. ff. inter. actio. l. si defensor. §. si. ⁊ maxime antiquitus q2 fiebat collatio si ex testamēto non ab intestato vt videbitur. ſ. de colla. l. j. ⁊ auꝶ. ibi posita. ¶ Itē ꝓpter consuetudinē que est in quibusdā regionibus quia dñs debet habere quartā partē ab intestato qñ quis decedit facto testamēto nihil habebit ⁊ sic apparet ꝙ maximus est effectus circa. l. istā potes talē distinctionē facere q2 aut fit diuisio equaliter ⁊ tunc illa diuisio est seruanda. si autē fiat inequaliter tunc aut ille qui min⁹ habet est filius ⁊ tunc debet habere in hoc ꝙ sibi assignatū est legitimā ⁊ ꝭm opinionē canonistarū ꝙ habeat falcidiam vt pone aliquis habebat duos filios ⁊ ipsos ābos instituit postea dicit ꝙ vult ꝙ filius maior habeat quasi omnes res: ⁊ minor aliquas certas: certe iste minor debet habere legitimā ⁊ quartā portionis in quo fuit institutus ⁊ si non habeat hoc ex rebus sibi assignatis petet a coherede vt. s. eo. l. quotiēs. si autē sit extraneus tunc habebit quartam per modum falcidie vere habebit legitimā vt. s. eo. l. quotiēs. aut fit diuisio per moduz vniuersitatis vel quote ⁊ tunc aut est filius ⁊ detrahit legitimam ⁊ nihilomin⁹ quartā trebellianicā vt si pater instituat filios equaliter post dicat ꝙ fili⁹ maior habebit vndecim vncias ⁊ filius minor vnaz vnciā tunc habebit legitimā ⁊ quartam per. l. istaz. Si autē testator diceret filiū meum volo esse contentū de tali domo tunc etiā hz locū trebellianica ⁊ habebit legitimā vt hic ⁊. ff. de le. ij. l. peto. ⁊ idē dicerē in extraneo vbi si testator filiū meū ⁊ extraneū instituat ⁊ dicat postea ꝙ vult extraneū eē cōtentū certa re ⁊ tūc non curabim⁹ de legitima sed habebit trebellianicā. ff. ad treb. l. si q̄s pure ⁊ de le. ij. l. peto. in principio. ff. de iniusto rup. ⁊ irri. test. l. si quis posthumus. et ita intelligo. l. istā.

Lex.

1 Illic eius. Quero nunquid principiū nostre legis in qua dicꝶ ꝙ si pater emit res aliquas no

---

a ¶ Feuda allodia. Adde bald. in. §. ad hoc in. ti. ꝺ pace iur. fir. hosti. in. c. nimis extra de iureiur. et oldrad. cōsi. clix. ad fi. et pau. ꝺ cast. cōsi. clxj. in ꝑn. de quo not. aliquid per glo. in. l. pe. j. de ingē. ma. et in. l. non si quis. §. interdū. ff. de reli. ⁊. c. ꝗ. ⁊ tu. in ti. si de feu. fue. cōtro. ⁊ ꝓ eo datur directa rei vēdica. vt not. spe. in ti. de actore. §. quid ergo.

b ¶ Ad filias. Adde bald. in ca. j. in ti. quādo marit⁹ fac ce. et in. c. j. §. donare qualiꝶ feu. olī po. ali. in vsu feu. ⁊ in ca. j. de prohi. feu. alie. ꝑ frede. bar. ⁊ imo. in. l. vsufructus ff. solu. ma. alexan. in. l. sed si hac. §. libertas de in ius vo. ⁊ in. l. qđ dicitur c. bertā. si. ꝺ verbo. obli. ⁊ pau. de cast. consi. clx.

c ¶ Corā duobus testibus vel tribus. Adde ꝙ imo etiā sine testib⁹ qñ modo sit scriptum propria manu ꝑsis testātis vt not. in auꝶ. qđ sine et ibi bal. j. de testa. ⁊. l. si. co. lib. pe. in fi. ꝺ si. quid ꝺ scriptura manu testatoris. j. ꝺ fidei com. qđ est verum si tamen contineat institutionē vt no. bar. in. l. milit. §. veteran⁹ in fi. ff. de testa. milit. ⁊ qđ hic dicit ꝙ valet corā duob⁹ testibus ⁊c. amplio hoc esse verum etiam si illi duo testes sunt femine vt in preal le. auꝶ. quod sine et. l. hac consultissima. §. ex imperfecto prealle. ti. de testa. etiaz si non rogati testes vt not. bal. l. ꝺ. auctē. quod sine. vsi. quero nunq̄d sufficiant ⁊ alexan. cōsi. lxxxvj. vol. iiij.

mine filij vel filie q̄ ille habet res ꝓcipuas quero an ha beat locum in filio in potestate cõstituto vel an in eman cipato ⁊ videtur q̄ in emãcipato qꝛ nõ valet donatio fa cta filio in potestate. ꝟ. de inoffi. do. l. ij. cum ergo hic di cat q̄ habeat res precipuas apparet q̄ emãcipat⁹ erat ⁊ pro hoc text. vbi donatio facta filio in potestate venit in collatiõe. ȷ. de colla. l. si donatione q̄ signatur hic per cõtraria. Quid dicendũ dico legẽ istaꝫ loqui etiã in filio vel in filia in potestate cõstituto ⁊ qñ dicis q̄ nõ valeat donatio verũ est de presenti. Sed tamẽ morte cõfirmat vt in dicta. l. ij. de inoffi. don. ⁊ habet hoc quasi prelega tum vt. ꝟ. eo. l. si qua. ⁊ q̄ sic loquat̃ l. ista probo qꝛ si lo queretur in filio emãcipato statim valeret donatio. ꝟ. de inoffi. do. l. ij. in fi. nec posset pater postea reuocare nisi propter ingratitudineꝫ. ff. de reuo. do. l. ij. Sed hic dicit q̄ habet precipuũ vbi pater ꝓpositũ mutauerit ⁊ sic ap paret q̄ loquit̃ in filio in potestate cõstituto qꝛ facta in ipsum donatio põt quãdoqꝫ reuocari nec ob. l. alleg. qꝛ loquit̃ qñ pater donabat vt filia haberet in peculio. ꝟ. e. l. certum est. ff. de cõdi. ⁊ de. l. frater a fratre. Sed. l. nr̃a loquitur qñ volebat q̄ statum haberet nõ q̄ haberet in 2 peculio ⁊ hoc sentit glo. ¶ Sed pone pater habet filiũ studentẽ emit sibi libros morit̃ pater relictis alijs filijs cum filio studẽte heredibus institutis nũquid vltra por a tionem hereditariã habebit illos libros precipuos *vi detur q̄ sic per. l. istã et. ff. eo. ti. l. que pater. vbi videtur tex. vnde siue dicamus eum emancipatũ non tenet̃ con ferre qꝛ tenuit donatio. ȷ. de colla. l. penul. ⁊ not. eo. titu. auf. ex testamẽto. Si autẽ non dicamus esse in potesta te valebit donatio tanq̄ per mortẽ cõfirmata postq̄ de cõtrario non apparet. Quid dicendũ dico cõtrariũ ⁊ di co q̄ filius cui per patrẽ libros empti sunt tenet̃ libros conferre si vult succedere in hereditate paterna cũ alijs non distinguẽdo vtrũ sit in potestate vel emãcipatus qꝛ qñ fit donatio non distinguit̃ an sit donatio simplex an ob causam vbi est donatio simplex tunc non confert nisi in casibus. ȷ. de collatio. l. pe. ¶ Sed vbi est donatio ob causam tunc illa donatio cõfertur si sit causa que cõcer nit filium vt filiũ qꝛ est affectione munita ⁊ ideo si pater pro filio emit militiã tenet̃ conferre si posset vendi vł ad heredes transmitti ⁊ ideo conferunt̃. ꝟ. de inoffi. testa. l. b omnimodo. §. fi. ¶ Item qꝛ donatio et dos *confert̃. ȷ. 3 de colla. l. in sacris ⁊ l. dotis ⁊ l. vt filijs. ergo multoma gis libri. Sed intelligo q̄ estimationẽ librorũ teneatur prestare. ADDITIO. scꝫ fratrib⁹ retentis libris rõne affectionis. Ray. ff. de leg. j. l. si domus. §. qui cõstret̃ de inoffi. testa. l. oĩmodo. §. fi. vel diminuet̃ tm̃ de heredita te paterna vt. ȷ. de colla. l. si dotis. et repello legẽ istaꝫ qꝛ hic pater dabat filio vero vel filie: sed vt extranei et ideo non confertur. Sed qñ dat vt filie tunc confert̃ qꝛ talis donatio est affectione munita non confertur per. l. ꝟ. de inoffi. testa. l. oĩmodo. qꝛ affectãt parẽtes vt filij erudiã tur. ȷ. de excu. artifi. l. j. in princi. et in auf. cõsti. q̄ de dig. vj. colla. §. fi. Nec ob. l. qui pater. vbi glosa est cõtra me. ⁊ videtur multũ obstare sed tollo eum ⁊ dico q̄ in hoc q̄ fuit locuta de liberis non bene dicit. Et intelli. tex. quã do dicit q̄ illa que filio subministrant non teneatur cõ ferre intelligo in sumptibus alijs. l. in victu et vestitu. ff. ad macedo. l. sed iulianus. §. qd̃ dicitur. nec ob. l. qui pa ter. que intelligit̃ ſm. l. põponius ⁊ l. ex parte in princi. qꝛ loquitur ibi qñ facto testamẽto dos non cõferebatur quare non ob. ADDITIO. dic melius vt dixi. ȷ. de col latio. l. filie licet. Ray.

a ¶ Libros ꝓ cipuos. Adde barto. in. l. j. §. nec castrense. ff. de castrẽ. pe cu. bald. in. l. j. col. pe. ff. sol. et in addi. ad spe. in ti. de iu di. §. iiij. v. pe. et in spe. v. qd̃ si isti. Rebuffi in. l. si. nu. ij. et qd̃ ibi notatu l apostil ad eũ in vꝫ. retinet. ȷ. de sentẽtia. li. xij. ⁊ notaui aliquid ad istũ in. l. cũ legi. in fi. in vꝫ. vtrum libri reputant̃ in quasi castrẽ si. ꝟ. de epis. et cle. papiẽsis. si lic licet colum. ij. ȷ. de colla. et pa. l. c. fi. in fi. et ibi etiã no tatu in aposti. ad eum in vꝫ. in verb. in le gitima extra õ dona. inter vi. et vxo.

b ¶ Et dos cõ fertur. Adde tu modos qui bus dos con fertur p bar. in l. j. §. filiã. ff. de colla. dot. vbi ponit. iiij. et verũ fiat p so rorem fratri a quo fuit dota ta vide bal. in l. j. in prin. j. de legi. here. vbi tenet q̄ non.

Lex.

1 Incerti. Quero de quo damno dico q̄ post mortẽ illius a quo hereditateꝫ habuit nã si viuente testatore damnũ dedissent nõ habe ret locum fami. hercis. iudiciuꝫ qꝛ ad hoc q̄ quis teneat̃ ista actiõe oportet q̄ sit heres. 2 ff. e. l. ⁊ puto. §. sed si donũ. ¶ Et istud parat ar. ad que stionem pone titius habet filios vnus fuit captus pater dedit aliquid vt liberaret̃. postea ipe pater mortuus est relictis equaliter heredibus nunquid illud qd̃ pater de dit p filio vt liberaret̃ debet venire ⁊ cõputare in parte sua vel nunquid soluetur de hereditate cõmuni: Videt̃ q̄ ipse solus habeat agnoscere: qꝛ per factũ suum fuit fa cta obligatio ergo ipse solus tenetur soluere. ff. de ope. no. nun. l. de pupillo. §. si pluriũ. nec efficiat̃ cõditio alio rum deterior ꝓpter factum suũ. ff. de reg. iur. l. nõ debet ⁊ de alie. mutã. iudi. cã fac. l. j. in prin. ⁊ p hoc. l. ista cum concor. Quid dicendũ dico cõtrariũ q̄ oẽs debeãt istud damnũ sustinere ⁊ repello legẽ istam qꝛ loquitur in dã no dato post mortẽ testatoris hic eo viuo: et ideo omnes debent sustinere qd̃ ꝓbo. vbi pater expẽdit aliqua p fi lio videtur causa pietatis hoc facere. ff. e. ti. l. que pater. la. j. ȷ. de nego. gest. l. j. ⁊ ij. ⁊ l. si paterno. ⁊ non datur re petitio illius qd̃ est expẽsum causa pietatis. ff. de nego. gest. l. ex duob⁹. §. fi. de cõdi. inde. l. cũ is. ⁊ ꝓpter hoc di cit. l. q̄ vbi pater se obligauit p filio oẽs debẽt sustinere ff. de mu. ⁊ ho. l. iiij. §. fi. ff. eo. titu. l. iij. in glo. ⁊ p hoc ha beo gl. ȷ. de cap. et postli. reuer. l. liber captus. ADDI TIO. facit qd̃ dicimus de peculio le. l. stichus hꝫ. Sed 3 ibi filius non erat captus hic sic. Rayne. ¶ Sed pone quidam habebat tres filios: vnus surripit patre viuen te. c. libr. deinde iste pater mortu⁹ est ⁊ oĩbus filijs equa liter institutis. alij dicunt isti q̄ surripuit q̄ cõferat nun quid potest eum cõpellere: videtur q̄ non qꝛ damnũ da tum testatore viuẽte nõ venit in ista actiõe. ff. e. ti. l. ⁊ pu to. §. sed si dolo. Item videtur ei remisisse pater ex con iunctione personarum: qꝛ ipse soluit per totam vitã suaꝫ pro quo facit. ff. de proba. l. paula. ⁊ ideo videtur q̄ cum testator nihil dixit q̄ ipsi nihil possunt petere. ꝟ. de inof. test. l. oĩmodo. ⁊ ȷ. de reuo. do. l. fi. Quid dicendũ: aut iste filius erat mãcipatus: ⁊ tũc ipse fuit patri obligatus cõ c ditione furtiua ⁊ actione furti* ff. de furtis. l. si quis vxo ri. §. j. ⁊ ideo cum fuit quesita actio patri pater moriens ad heredes trãsmittit actio. ff. de priua. delic. l. j. et iõ ad quẽlibet p parte ptinet illa actio. ȷ. ad. l. fal. l. licet et de bo. auc. iudi. pos. l. ij. ⁊. ȷ. de her̃. ac. l. si adultu. ¶ Si autẽ erat in potestate non fuit nata actio furti. ff. de fur. l. ser ui ⁊ filij. ⁊ ideo dicerẽ q̄ cuꝫ non fuit nata actio sed solũ patri sit naturaliter obligatus ⁊ dicerẽ q̄ ope cõpensa tionis subueniret̃ alijs non per actionẽ qꝛ nata nõ fuit actio. Sed per compensationẽ si forte alij percepissent fructus ⁊ iste agat poterũt sibi cõpensationẽ opponere q̄ ꝓbo: qꝛ iste fuit patri naturaliter obligatus. ff. de cõ di. inde. l. frater a fratre. ⁊ ita naturalis obligatio trãsit ad heredes vt. ff. ad trebel. l. licet ⁊ l. cũ. ⁊ ista naturalis venit in cõpensationẽ. ff. de cõpẽ. l. id quod nã. ff. de ne go. gest. l. iij. §. si pupillus. ⁊ hoc intelligo q̄ veniat solũ in cõpensationẽ pro dãno dato non in duplum nec qua druplum. ⁊ de hoc habeo tex. ff. de pecul. l. peculiũ. §. sin autem. ff. de pecu. le. l. id quod. §. si cõseruũ. cum simili.

c ¶ Cõditiõe furtiua. Adde bal. in. l. apud in si. ȷ. de fur. bar. in. l. recipi endũ. §. fur ta. ff. de penis et in. l. prid. §. fane. de his q̄ ad eccle. cõfu.

Lex.

1 Familie herciscunde. In. l. ista sunt tria dicta primũ q̄ qñ tu vendis rem hereditariã non possum agere fami. her. ad partẽ precij con sequendã et est ratio qꝛ in iudiciũ fami. her ciscun. venit q̄ tu gessisti in hereditate tamẽ cõmode p pte mea soluta nõ poterat experiri vt si ego ⁊ tu heredes eramus tu velis vendere partẽ fundi et in ueniebas quis emebat cõmode tũc p precio nõ possum agere act. fa. hercis. nam non videris gessi negociũ here ditariũ vendẽdo partẽ meã. Si autẽ non poterat alias cõmode negociũ expedire nisi partem meã vẽderes cer te. hoc casu si ego ratum habeã possum agere act. nego. gest. ⁊ venit in iudi. fami. her. ff. eo. l. heredes. §. si vnus. 2 et. ff. cõdi. in. l. si qs putauit. §. fin. autẽ. ¶ Sed que est ra tio huius nam istud videtur contra omnẽ rationẽ q̄ in casu in quo tu poteras vendere cõmode non obligares fami. her. nam contrariũ videt̃ qꝛ magis obligatur q̄ fa cit aliquam rem voluntarie q̄ qui necessario. ff. de neg. gest. l. iij. §. interdũ. ⁊. §. hac actione. et. ff. de condi. fin. l. ⁊ ideo. §. j. ff. qui satisda. cogũ. l. si fideiussor. §. si necessa ria. ¶ Quid dicendũ dico q̄ istud habet optimã ratio nem qꝛ quando tractamus de act. fami. her. dãda opor tet q̄ faciat hic quasi heres ad hoc vt teneatur vel non habet

habet locū ista directa actio ⁊ vtilis habet locū.ff.eo.ti.l.⁊ putan.§.sed si dolo.⁊ eo.titu.l.q̄ erat heres.§.pe.nec cōcludo q̄n ego ⁊ tu habem⁹ rem cōmunē ex causa here ditaria ⁊ tu vēdis totā rē istā nō videbis hoc facere nisi vt gestor negocioꝝ.Sed q̄n tu alr̄ non poteras vēdere cōmode nisi partē meā venderes videris negociū here ditariū explicare ⁊ ideo potes cōueniri act.fami.her.q꞉ negocia poterāt diuidi ⁊ separari.nec ob.ratio allegata in contrariū q꞉ licet nō obligeť fami.her.obligatur for tius.j.act.nego.gest.in qua venit maior culpa q̄ȝ in ista. ¶Secundū dictum est ꝙ si habeat ratū ꝙ potest age re neg.gest. et hoc intellige si ipse velit trahere ratā alr̄ potest agere pro parte sibi contingēte cōtra possessorē ⁊ hoc notauit hec glo.in fi.ff.pro socio.l.merito.ff.de iu dic.l.si petitor.

Lex.

1 INter offices. Pone paterfamilias habebat tres filios ad mortē veniens dicit ego volo ꝙ titius habeat talē rem et talem anteq̄ȝ de alijs ordinaret ipe obmutuit vł decessit:nūquid talis volūtas est seruāda vt iste titi⁹ habeat istas res precipuas ⁊ in alijs succedat equaliter cū alijs vł ꝙ sic p.l.istā ad qd̄.j.d testa.l.iubem⁹.§.j.Quid dicendū dicerē contrariū et q̄n dicis ꝙ oīs volūtas patris est seruāda verū est dūtamen de illa cōstet.Sed hic non cōstabat adhuc cum non pfecerat ideo nō valet nec est dicendū ꝙ valeat p parte ⁊ p parte nō sicut habem⁹ in indice.ff.e.l.in hoc iudiciū ad quod.ff.de testa.l.si is qui.Itē hec habeo in milite in quo offīs volūtas debet seruari ⁊ intelligiť dūtamen sit pfecta licet quo ad solē nitatē deficiat sic debet intelligi in pposito.ar.ff.de mi li.testa.l.miles.si testamentū.arg.j.co.ti.l.iutius.⁊ videtur hic expressum hodie p tex.qui dicit valere volūtatez testātis dūtamē sit certa.alr̄ nō valeret in aut.de testa. imperfec.viij.coll.§.j.cū ibi no.⁊ hoc vidi de facto nō est diu ⁊ pōt hoc quotidie euenire ⁊ hoc sentit hic glo.

¶Communi diuidundo. Rubrica.

1 FRater tuus. Uides hic ꝙ q̄n aliqui habent rem cōmunē ⁊ agūt cōi di.post litem cōtest.inutilis socijs nullus potest alienare sed quero an phibeať alienatio tāq̄ȝ rei litigiose ita ꝙ si fiat alienatio ꝙ habeāt locū pene posite.j.de liti.l.vlti.an alr̄ phibeať ⁊ videtur ꝙ tanq̄ȝ rei litigiose phibeať alienatio q꞉ pōt esse ꝙ tota adiudicetur vni ⁊ ille qui habebit rem prestet extimationē alteri vt in.l.ista ⁊.l.se.et p hoc habeo.l.pone ꝙ iudex aliq̄s non potest cognoscere nisi vsq̄ȝ ad.c.habeo fundūz cum aliquo cōmunē habentē.cc.nunquid potest cognoscere certe non.ff.de iurisdi.om.iudi.l.si idem cum eodē.§.si.

2 Et p hoc facit ꝙ sicut q̄n aliquis alienat lite pendente habet locū pena litigiosi:ita q̄n aliquis obligat eaȝ mutandi futuri iudicij habet locuȝ dicta pena.ff.de ali.mu.iu.causa fac.l.j.⁊.l.ex hoc edicto.Itē venit.l.que hoc cō cludit.ff.de ali.mu.iu.cā fac.l.vlti.¶Quid dicendū: dico ꝙ glosa hic posita in fine.l.dixit ꝙ non phibeť alienatio tanq̄ȝ rei litigiose. Sed alia de causa que est ergo causa hec:dico ꝙ nō est causa litigij q꞉ non contenditur principale sup dominio.j.de litig.auť.litigiosa.Sed q̄n ago communi dico non est vt dixi contentio super dñio principaliter q꞉ tunc non haberet locū cōmuni di.vt.ff. de excep.l.fundi ⁊ no.j.eo.l.si prolatū. Sed q̄n agiť cōmuni di.petitur vt res ⁊ pars cuiuslibet ab alia diuidať certis finibus ⁊ ideo non habet locuȝ pena litigij sed fit prohibitio alienatiōis ne per alienationē efficiatur cōditio alterius deterior q꞉ si alienaret oporteret me agere contra illū emptorē.j.eo.l.ad officiū ⁊ non debet facere conditionē meā deteriorē ar.j.res inter alios acta p totū non obst.l.alle.q̄n dicit ꝙ tota res adiudicať vni dico ꝙ si hoc fiat nō fit vigore petitionis:sed potius officio iudicis insti.de offi.iu.§.qd̄ si cōmode.Sed tūc adiudicať vni tota res q̄n nō pōt cōmode diuidi ad.l.si.de ali.iu.mu.cā fac.respōdeo ꝙ illud edictū concernit solū interesse et ideo differt ab illo de litigiosis q꞉ in illo ponitur pena certa.j.de litig.l.si. ⁊ ideo vnū potest habere locū ⁊ aliud non. Nā plures sunt differentie inter ipsas que notantur.j.ne lite pendēte.l.j.cum ibi no.in glosa.

Lex.

1 SI probatū. Pone ego dico ꝙ ista domus est mihi ⁊ tibi cōis tu dicis ꝙ imo est tua insolidum ego volo agere cōi di.vt diuidatur nunquid potero:videť ꝙ non q꞉ q̄n ago cōi di.oportet me habere partē ⁊ ideo si agerē cōi di.viderer facere preiudiciū petitori ar.ff.de excep.l.fundi titiani ⁊ est expressuȝ hoc in act.fami.her.ff.fa.her.l.j.in fi.Quid dicenduȝ:dicit glo.ꝙ ista est veritas ꝙ non possit agi cōi di.donec ille qui agit probet se sociū. Sed si agerem cōi di. vt q꞉ dixi in libello ꝙ ego erā dñs in pte istius dom⁹ quare cū ego sim dñs p pte peto mihi partē assignari ⁊ rē diuidi tu litē cōtestādo dixisti ꝙ nō habebam partez non tñ opposuisti de pposteratiōe q꞉ prius debebā pbare dñium tunc certe vult dicere glo.ꝙ procedat petitio.ff.de euict.l.si mancipiū.§.qui cōi di. nā multotiens pcedit petitio nō opposita exceptione sup preposteratiōe.ff.ad.l.iul.de adul.l.si maritus.§.pscriptiones.ff.de fideius.l.inter eos.§.j.cum ibi no.et hoc tenet hic glosa.

Lex.

1 AD officium. Lex ista habet tria dicta primuȝ est ꝙ si ego habeā res cōes cuȝ fratre meo ⁊ impetrē iudicē ad res diuidēdas non pōt ille iudex cognoscere sup reb⁹ venditis:sed solum sup rebus cōmunib⁹ inter me ⁊ fratrē ⁊ videť cōtrarium q꞉ iste iudex erat pricipaliter impetrat⁹ pp̄ter res ⁊ ideo videbať ꝙ posset cognoscere sup alienatis cōtrarium tñ est q꞉ ego impetraui iudicez qui cognosceret de rebus cōibus inter me ⁊ fratrē ⁊ ideo vltra mandatū nō pōt procedere.ff.de arbi.l.pedius in fi.⁊.ff.mā.l.diligēter.⁊.l.si quis p eo.¶Ultimū dictū est ꝙ q̄n agitur cōi di.⁊ res non pōt cōmode diuidi fit licitatio vt si ego ⁊ tu habemus fundū cōmunez est ita paruus ꝙ si diuidereť cuilibet esset inutilis tunc est licitatio faciēda et ille qui plus offert habebit.j.eo.l.j.⁊.ff.de publi.l.licitatio. et admittiť q̄nq̄ȝ extrane⁹ ad licitationē.Sed q̄ro nunq̄d extraneus indistincte ad licitationez admittať vt pone ego ⁊ tu habemus rem que non pōt cōmode diuidi fit licitatio tu offers.c.ego dico ꝙ bene valeret.cc.⁊ ego inueniam qui dabit nunquid possum adhibere extraneuȝ in licitatione videtur ꝙ sic per hunc textum cum dixit et maxime non q̄n vnus est pauper non pōt licitare tūc potest extraneus adhiberi:ergo videtur cuȝ dicat maxime ꝙ licȝ sit diues ꝙ possit tertiū ad licitationē vocare. Itē q꞉ quilibet potest facere id qd̄ prodest sibi dūtamen alteri non noceat.ff.de euict.l.in creditore.ff.d aqua plu. ar.l.ij.§.idem autē.ff.de dam.infect.l.paulus.Sed hic non est preiudiciū si extraneus admittatur q꞉ habet electionem vtrum retineat vel dimittat. Item q꞉ tñ valet res q̄ȝtum vendi potest.ff.ad.l.acquil.l.si seruuȝ meū.ff. de condi.fur.l.si seruus.Quid dicendū dico ꝙ si ego ⁊ tu habemus rem cōmmē ⁊ ego sum satis locuples ꝙ adhibendo tertium nō sum audiendus: sed ego tunc debeo licitare ꝙ probo q꞉ actio cōmuni diui.concernit certas personas ita ꝙ vnus non pōt inuito altero partem alienare lit.cōtest.j.eo.l.j.ergo multominus inuito altero vtrāq̄ȝ partē nō poterit alienare.Sed si extraneus admitteretur ad licitationē sequentez ꝙ pars tua et pars mea inuito me alienaretur ꝙ probo ego ⁊ tu habemus rem cōmunem volumus diuidere ego scio quendā tuuȝ inimicū qui daret omne precium vt haberet terrā iuxta te certe hic sequeretur ꝙ tu dares in duplum q̄ȝ res valeat vel ꝙ ipse te inuito rem habeat ꝙ non est dicendū. arg.ff.fami.herciscun.l.alienationes. et pro hoc habeo legem q꞉ si sint plures tutores ⁊ ꝙ vnus vult satisdare ⁊ ꝙ ipse administret et alter vult idem facere istud est permissum. Sed pone ꝙ tertius quidā vult satisdare nunquid admittetur: certe non:sic in proposito ar.ff.de testamē.tute.l.nemo. et pro hoc tex.ff.de iu.dot.l.cum in

fundo.§.sed si fundus..nec obst.l.ista quia hic abundat verbuz maxime et abundat alibi.j.de testa.ma.l.fi.et q sic verū probat hic lr̄a ista qn̄ dicit nōnunq̄ etiaz extraneus rc. ⁊ sic denotat specialitatē quandā scz q vnus nō est locuplex.nā extraneus indistincte admitteret nō ponerentur ista verba vel aliter dicamus q nōnunq̄.i.aliqn̄ extraneus admittat scz vtroq3 volente ⁊ qn̄ dicis maxime qn̄ alter est inops subde q: tunc inuito altero admitteretur.⁊ sic q in vtroq3 casu.l.ista loquat in casib9 specialibus. ADDITIO.hic vide mar.⁊ iaco.

Lex.

1 Filium quē habentē. Omissa in ti.fa.hercis.no.ad euidentiā huius.l.q vbi quis est institutus et rogatus de restituenda hereditate q penes eū debet remanere quarta iure trebellianico insti.de fideicōmis.here.§.si. Itē sciendū q qn̄ pater dat filio vt extraneo tunc licet nō valeat donatio morte cōfirmat ⁊ habet precipuū vt.s.co.ti.l.filie. Itē sciēdū q qn̄ pater cōcedit peculiū filio post mortē patris tenet iste filius peculiū conferre in hereditate vt.s.co.ti.l.certū.⁊.ff.de cdi.inde.l.frater a fratre. Itē sciendū q oia legata ⁊ prelegata cōputant in quartam licet illa q̄ debet habere iure institutiōis non cōpu-

2 tantur in quartā.ff.ad treb.l.mulier.§.si heres. ¶ His visis ecce casum et approbo casum antiquorū sed q: tota difficultas istius.l.est in positiōe casus ideoq3 quālibet positionē casus reuoco in dubiū ⁊ p̄mo reuoco in dubiū casum io.qui est talis: quidā testator hñs tres filios heredes instituit ⁊ vni ex istis prelegauit fundū et post rogauit eum vt portionē hereditatis restitueret alijs fratribus ⁊ coheredib9 si darent sibi.x. Itē rogauit istū eundem q fundū prelegatum restitueret q̄busdā extraneis si darent sibi.v.euenit cōditio ipse vult restituere fundū detracta quarta.querit per quem modū sibi cōputetur quarta: respōdet q hereditaria portio scz tertia sibi cōputat in quartā et vltra hoc imputat in quarta illud qd̄ recepit ab extraneis causa cōditiōis implēde residuū te-

a netur heredib9 restituere a ⁊ hoc dicit. ¶ Sed q̄ro vtrū

3 littera possit cōpati istum casuz ⁊ videtur q sit verus de iure ⁊ s̄m lr̄am nam qn̄ tractamus q̄ imputent in quartam trebellianicā dicimus q vbi prelegat res hereditaria tunc solū portio hereditaria cōputatur in quartā ergo opi.io.vera est per.l.ff.ad.l.fal.l.in quarta.§.j. Item casus suus pcedit vt illud qd̄ a coheredib9 suis recipit ⁊ ab extraneis imputet in ea.ff.ad.l.fal.l.in q̄rta in pnci. quare casus io.videt pcedere. Itē hic videt de necessitate dicendū q dicamus q hic fundus erat prelegatus et reprobādo casum antiquoruz dicemus q ipse detraheret falcidiā in vna re q est contra.ll.dicētes detrahi quartā trebellianicā in singulis reb9.j.ad.l.fal.l.ij.⁊.l.in imponenda.sed s̄m opinionē Io.dicemus nō hoc q: exponit in eodē fundo.l.pro eodē fundo ⁊ sic s̄m ipsum non incidemus in illum errorē in quo incidebāt antiqui quartā detrahi de vna re solū quare positio casus Io.videt verissima. ADDITIO.imo falsavt hic in lectura ⁊ statiz

4 dicit B.Ray. ¶ Quid dicendū dico q casus io.nō pōt tolerari dupliciter primo q: lr̄a est sibi euidēter ɔtraria ipse presupponit q filio sit p̄legatus fundus. et de hoc non loquit tex.q: littera dicit filiū quē habentē ip̄a vult dicere q haberet iure prelegati. Sed ego nō dico sic sed q habeat grosso modo p detētionē.ff.de ver.obli.l.stipulatio ista.§.hec quoq3.ver.hr̄e.⁊.ff.de ver.sig.l.hr̄e.⁊ ideo licz p mortē patris desineret esse suus vt.s.de inof.testa.l.si.⁊ redit post mortē suā in hereditatē vt.s.fami.hercis.l.certū.⁊.ff.de condi.inde.l.frater a fratre.⁊ sic dico q non habeat ipsum fundū sibi filius prelegatū ⁊ sic apparet q opi.Io.non est vera nec ɔcordat cum lr̄a q: littera ponit q ipse habebat fūdū in vita patris s̄m istā litterā. ¶ Itē improbo casum aliter ipse dicit q iste filius fuit rogatus de restituēda hereditate fratrib9 ⁊ predium alijs extraneis. Sed text9 dicit q fratrib9 et alijs totū debebat restitui ergo nullo modo diuisio quā ipse facit potest sustineri. ADDITIO. q: littera ponit solum de vno fideicōmisso scz petitionis hereditatis ⁊ casus io.loquitur de duplici fideicōmisso scz portionis hereditatis ⁊ fundi. Ray. ¶ Tertio improbo eius opi.ipse dicit q hereditaria portio imputatur sibi in quarta que est ista hereditaria portio certe tertia ps fundi cū erant tres heredes si ergo detraheret in partē vnius extranei quib9 debebat restituere esset grauatus q: rogatus restituere debet quartā hr̄e.ff.ad.l.fal.l.in quartaz. Sed nunc magis ipse detraheret q̄3 quartā q: haberet tertiā partem fundi ⁊ ideo q ipse dicit non potest de iure tolerari. Item hoc euidēter improbo hic tractam9 de deductione quarte trebellianice que tñ habet locuz qn̄ aliquis est rogatus restituere partē hereditariā. Sed qn̄ rogatus est restituere fundū extraneis tunc habet locū falcidia insti.de fideicōmis.heredi.§.restitutu. igit si iste pōt detrahere falcidiā de isto fundo cōputat sibi in quartaz trebellianicā q: tunc de illa parte non habet quartam. ADDITIO.⁊ sic s̄m hanc lectu.iste filius detraheret duas quartas scz falcidiā de fundo trebellianicā de vniuersali fideicōmisso hereditatis sed littera solū dicit de vna quarta ⁊ sic etiā hac ratiōe impugnat lr̄a io.quam mar.nitit defēdere sed male vt hic sup lectura Cyn.⁊ sic quattuor ratiōib9 predictis impugnat lectura io. Ray. ⁊ sic apparet q non potest sustineri eius opi.ff.ad treb.l.qui quadringenta ⁊ co.ti.l.marcellus in prin. Itē hoc probat lr̄a ista q: dicit q residuū sibi supplet in eodem fundo et si tu dices q esset legatus fundus extraneo et supplet quarta in fundo vnius esset grauatus. Sed ipse exponit violēter lr̄am ⁊ dicit in eodē fundo.i.pro eodez fundo. Sed istud est ɔtra mentē lr̄e ⁊ ideo nō approbo

5 istū casum. ¶ Azo.ponit aliter casuz in.l.ista ⁊ dicit sic quidā hñs tres filios et.ccc.in bonis dedit vni ex filijs fundū valentē.xxx.⁊ dedit sibi simpliciter volens donare ex toto q facere non poterat deinde pater istos tres equaliter instituit ⁊ rogauit istum filiū vt fundum alijs restitueret si darēt sibi.x.querit qualiter cōputet quarta sibi certe illa.x.data ab heredib9 cōputarent in quartam ⁊.x.hereditaria que sibi cōpetunt pro parte sua cōputatur in quartā et residuū de alijs bonis supplet sibi ⁊ reliqua tenet restituere. Sed videamus an possit tolerari iste casus ⁊ videt q non sit verus de iure qd̄ probo: q: littera dicit q hereditaria pars istius predij cōputat sibi in quartā dico q in isto fundo nō est dare partē hereditariā q: in his solū que quis capit vt heres est dare partē hereditariā. Sed iste non capit vt heres istud prediū ergo non est dare partē hereditariā hoc pbo q: qn̄ pater dat filio non valet donatio licet postea morte cōfirmetur ⁊ non habet iure hereditario vt.s.co.ti.l.filie. imo haberet etiā licz nullus haberet hereditatē vt in.l. allegata no.gl.⁊ dicit.l.q ista donatio retractabit.j.de dona.inter vi.⁊ vxo.l.donatiōes.§.si.⁊ q hoc sit verum probo q: qn̄ pater filio dedit simpliciter fundū per mortem patris donatio cōfirmatur nec tenet cōferre licz velit cum alijs succedere vt.s.co.l.filie. Si autem daret vt haberet in peculio tunc bene teneret conferre.j.de colla.l.si donatiōe in fi. Si ergo ista donatio facta filio haberetur precipua ne conferatur ita ⁊ habetur precipua ne cōputetur in quartā q: dicit.l.q illa in quartā cōputantur que conferūtur.j.de colla.l.penul. Sed ista non conferunt vt.s.co.ti.l.filie casus.⁊.j.de colla.l.illud.ergo oportet q ista pars istius predij hereditaria non cōputetur in quartā. Itē q: in casu in quo fundus simpliciter est datus filio licet donatio non valeat tamē mor-

6 te confirmatur. ¶ Quod istud non cōputetur ego ha-

b beo.l.q: equiparat b donatio facta vxori per maritum ⁊ donatio facta filio per patrē.j.de dona.inter vi.⁊ vxo.l. donationes pone q maritus instituit vxorem et dederat sibi aliqua in vita et post rogauit eam q restitueret quicquid habuerat de hereditate titio nūquid illa que fuerunt sibi in vita donata habet restituere dixit textus q non sic in proposito arg.ff.de lega.ij.l.vnum ex famil.§.vltimo et.l.sequens questio vbi recte ponitur iste casus ⁊ hoc probo per legem sequentem in casu fortiori quia dos

a ¶ Tenetur heredibus restituere. Add. Bald.in auct. res que.in lec. matri.j.cō.de lega.⁊ in.l. filius quē.col.xij.v. si.vlterius q̄ri tur.ff.fa.herc. ⁊ Barba.in sua l. ammīs.in.c. raynoldus.col.xxvj.in pri. extra.de testa.

b ¶ Equiparatur donatio. Adde Bart.in l. fenus.col.ij. ⁊ fi.quero q̄d i donatione.ad le.falc.⁊ in.l.j. ff.de dona.inter virū ⁊ vxo. Cardi.in cle.j. §.fi.in.v.q.extra de sursitur. ⁊ Anto.de petra.in repet.l. j.in.q̄.effectu. versic.veritamen si interuenit.ff.co.ō in reatr. Pau de cast.cōsi.xcvj. ⁊.lxiij.⁊ Bart. Cepo.in suo tracta.cantel. cause.ccxcvj.

qꝛ dos confertur vt. J. de colla. l. penul. Sed donatio simplex non confertur vt. C. eo. l. filie. tunc venit. l. que hoc concludit. ff. ad. l. fal. l. pater filiā in princi. ergo iste fundus non potest dici hereditarius. Sed papus ꝓpter ꝙ casum azo. non approbo. ¶ Nūc venio ad casum antiquorum ⁊ glo. addit vnum sed qꝛ antiqui ponebāt fundum minime extimationis ita ꝙ non poterat fieri suppletio de eodē fundo casus talis est testatoꝛ habēs. ccc. in bonis ⁊ fundū valentē. xxx. ⁊ habens tres filios istos tres heredes instituit ⁊ rogauit illum cui predictum fundum concesserat in peculio ꝙ portionē suam restitueretur fratribus si nauis veniat ex asia ⁊ si fuerint sibi. x. data ab heredibus euenit conditio et fuerunt data. x. ipse vult detrahere quartā queritur quid cōputetur in quartam certe hereditaria portio predii ⁊. x. data ab heredibus ⁊ reliquū sibi de eodem fundo suppletur ⁊ quicquid superest tenetur restitueret iste casus probatur qꝛ pars hereditatis debet sibi computari qꝛ nō valuit donatio. Item qꝛ cōputātur sibi. x. data ab heredibus qꝛ omnia in quartā computātur. ff. ad. l. fal. l. in quarta. Sed nūc venit tertium ꝙ residuū sibi suppletur in fundo et istud est contra leges que volunt quartaꝫ detrahi in singulis rebus ⁊ ideo in vna re. J. ad. l. fal. l. falcidie ⁊ istud fuit im probatū in positione casus azo. Sed glosa reddit rationem qꝛ testatoꝛ hoc dixit. sed istud esset refugiū miserorum. Sed alia potest esse ratio ꝙ fiat suppletio in eodē fundo volentibus aliis coheredibus quibus debet restituere. si autē ipsi nollent tunc detrahere in singulis rebus vt innuit littera cum dicit soluit alsi vt io. dicere voluit ꝙ soluitur in eodē fundo scꝫ pro rata et in aliis rebꝫ etiam pro rata. ¶ Quid dicendū istud non videtur procedere ꝙ nos dicamus ꝙ ille habeat supplementū quarte in isto fundo pro rata. nam littera ista videtur velle ꝙ in eodem fundo suppleatur. Quid igitur dicendum dixi quoniā per hunc modū ꝙ suppleatur melius ꝙ in aliis rebus qꝛ heredes fecerant sibi preiudiciuꝫ ⁊ videntur hoc voluisse qd̄ probo qꝛ quādo tractamus de detrahenda quarta trebellianica debet in oībus rebus detrahi. J. ad. l. fal. l. falcidie. quando ergo tractamus ꝙ in hoc fundo ipse habebat quartā ipse detrahere debebat quartā de tertia parte quam sibi retinebat et ideo ipsi noluerūt ꝙ plus haberet in fundo soluendo sibi tertiā partem non detrahendo quartam: ideo videtur plus soluere et ideo videtur sibi preiudicasse qꝛ in illo fundo inceperunt soluere. J. ad. l. fal. aut. sed cum testatoꝛ. ff. de polli. l. j. §. j. et §. cepisse. ff. de seruit. l. si cui. §. j. igitur cum iste posset de qualibet re detrahere falcidiā et in isto fundo plus fuerit sibi solutum qꝛ tota portio non detracta falcidia dicam ꝙ tota debeat sibi suppleri in eodem fundo per iura allega. Sed non videtur ꝙ hoc possit tolerari licꝫ prima facie videatur probabile ⁊ ꝙ non possit tolerari probo qꝛ vbi quis tenetur ad aliquid de pluribus: licꝫ in totum soluat non sibi preiudicat nisi in illo casu aut. sed cū testatoꝛ. Sed non curo qꝛ speciale est ibi ergo dicā ꝙ cū soluerit in fundo non sibi preiudicauerit que minus in aliis rebus possint soluere ar. ff. de cōdi. indebi. l. si non sortem. §. si. ⁊ hoc probo deducendo ad inconueniēs qꝛ iste fundus erat concessus filio in peculiū ⁊ mortuo patre est factus hereditariꝰ ⁊ ipse habuit sicut alij fratres tertiaꝫ partē iure hereditario ipse fuit rogatus restituere partem suā aliis fratribus ⁊ extraneis in duabꝰ partibus fratrum suoꝝ extranei nihil habent ergo sequitur ꝙ solum ipse haberet supplementuꝫ quarte ab istis fratribus ⁊ ꝙ extranei non grauentur in ista quarta ꝙ est contra leges que dicunt ꝙ quarta debet suppleri ꝑ omnes ⁊ de parte cuiuslibet ⁊ sic videtur ꝙ casus antiquoꝝ
8 non possit tolerari. ¶ Quid dicendū sustineo ad hoc casum antiquoꝝ ⁊ sciendū ꝙ si ego ⁊ tu habemus hereditatem cōmuneꝫ inter nos possumus agere fami. hercis. C. eo. titu. l. j. itēꝫ si ego ⁊ tu habemus duas hereditates cōmunes vno iudicio fami. herciscun. possumus agere. ff. eo. titu. l. herede. §. de pluribus. Item si ego ⁊ tu habemus hereditatem sempronij cōmunem ⁊ ego et tu et titius habebamꝰ hereditatē que fuit meuij cōmunē possumus accipere inter nos vnum iudiciū fami. herciscunde vt. ff. eo. l. heredes. §. si inter. ⁊ est effectus qꝛ si iudicia videatur potest dare de hereditate in qua alter nō habet ius et potest sibi res assignare quālibet seruando indēnem vt. l. heredes. §. si inter. Item sciendū ꝙ vbi pluribꝰ est restituta hereditas per senatusconsultū trebelli. ipsi possunt agere actione fami. herciscun. eodē titu. l. sed et cuius. §. j. Item sciendū ꝙ si restituta hereditate habeo quartam pro indiuiso ⁊ possum agere contra heredē familie herciscunde. ff. eo. titu. l. ij. in princi. ff. ad trebel. l. ita cum. §. si ex trebelliano ⁊ fami. herciscun. l. si ex asse.
9 ¶ His notatis ad euidentiā venio ad propositū iste filius cui fundus erat concessus in peculio erat heres institutus cuꝫ aliis. Itē fuit rogatus de restituendo aliis ⁊ sic ipse debuit habere quartā pro indiuiso ⁊ habet restituere parteꝫ de qua est rogatus ipsi possunt agere familie herciscunde inter omnes qꝛ isti petunt fideicōmissum ⁊ iste quartā certe iudex potest sibi assignare quartam in fundo quē debet restituere. ⁊ si dicas ꝙ due partes erant proprie alioꝝ fratruꝫ concedo: sed qꝛ possunt agere fami. herciscunde ⁊ qꝛ releuantur in parte fundi cōdēnabuntur in pecunia valente partim que debebat de parte eorum assignari pro quarta. ff. eo. tit. l. meuius. §. arbiter. J. ti. ij. l. j. ⁊. ij. ⁊ quādo dicis ꝙ ipsi in qualibet re debet detrahi falcidia verū est sed iudex hoc potuit facere et officio suo ar. ff. de leg. j. l. potest. ¶ His visis ecce casum pone titius habet. ccc. in bonis habebat tres filios vni concessit fundū valentē. xxx. ad mortem veniēs istos tres filios equis partibus heredes instituit et rogauit istū cui fundū cōcesserat ꝙ si nauis veniret ex asia ⁊ si heredes alij sibi darent. x. ꝙ restitueret eis suā portionem venit cōditio ⁊ data sunt sibi. x. ipse restituit eis hereditatē verbo per quā omnia iura vtilia transeūt. ff. ad trebel. l. restituta ⁊. l. facta hic reperitur cōmunio hereditatis inter multos qꝛ ipse habet quartā tertie et duo fratres habent partes suas ⁊ extranei adiuncti habent partem agunt fami. herciscūde queritur primo quid debet facere iudex dicitur ꝙ ista. x. recepta pro cōditione potest imputare in quartā ⁊ partē hereditariā ⁊ postea residuum cōpleta quarta debet restituere hoc dicit et isto modo casum positus facit ad hunc ti. qꝛ agūt isti familie herciscūde. ⁊ cōsignat eis partes ⁊ ideo istud non est de necessitate iuris. Sed iudex hoc facit suo officio. ff. de iudi. l. ꝙ quicꝙ. ⁊. J. quomodo et qū iu. l. j. nec obst. si dicas ꝙ fratres grauabuntur qꝛ alij extranei nihil habebāt in duabus partibꝰ verū est: sed condēnabuntur alij in extimatiōe arg. ff. de fideicōmis. liber. l. q̄si. §. si plures in fi. Sed tu dicis ꝙ istud est diuinare qꝛ ibi nō loquitur de officio iudicis nec ꝙ diuidatur per act. fami. hercis. dico ꝙ verum est sed tamē qꝛ situata est in materia fami. hercis. dicā ꝙ tota ista diuisio debeat fieri per istam actionē qꝛ materie ꝑm titulos sunt intelligende. ff. de sta. ho. l. ij. et sermones interpretādi sunt iuxta materiā. ff. loc. ⁊ conduc. l. si vno anno. ⁊ sic casus antiquoꝝ remanet planꝰ ⁊ illū approbo. ADDITIO. Sed vnū ob. qꝛ iste filius in hoc fundo habebat tertiā cū in eo debeat habere solū quartā trebellianicā sicut in aliis rebꝰ habet cum iste fundus sit mere hereditarius per. l. certū. C. eo. nec ob. l. titia qꝛ loquitur in ꝑlegatis hic non fuit prelegatus hic fundus sed simpliciter remāsit hereditarius ⁊ in hereditate cōmuni nec ipse debet in eo habere precipuū sed solum quartā trebellianicā in eo sicut in ceteris rebus hereditariis ⁊ superfluū debet restitui quare saltem per hāc rationē non potest defendi lectura antiquoꝝ et vide in
10 lect. vbi plenius per mar. ⁊ do. ia. Ray. ¶ Sed postea
a dicitur hic verum in vna re possit accipi quartaᵇ ꝑ omnibus rebus distinguo qꝛ aut loquimur verū possit haberi quarta in vna re pro aliis rebus vni ⁊ eidē relictis tūc dico aut sunt res alie ex quibus non possuꝫ cōmode detrahi vt si legetur fundus ⁊ seruitus eidem fundo detrahitur quarta falcidie super seruitute si equipoleat. ff. ad legem falci. l. si fundus mihi. et. l. plane et codeꝫ titulo. l.

b ¶ Quarta ꝑ oībus rebus. Tu concinde falsus huius distinctiōe ꝙ detrahitur de omnibus rebꝰ et de aliena ꝑ rata. ita no. Bal. in aut. res que in prin. in lect. anti. J. cō. de legi. ꝑ. l. iij. ⁊. l. si nes. ff. ad. l. falci. idē Bald. in l. fi. j. eod. titu. Bar. in l. quarte. col. vi. ff. eo. dē ti. ad. l. fal. qd̄ tū limitabis nisi testatoꝛ eā assignauerit in vna re tm̄. Itēꝫ nisi certa res donata erat filio in peculiū. Itēꝫ nisi sctā sit donatio simpliciter filio in ꝑtē. Item nisi certa res donata sit filio ex necessitate. ita not. Bart. in. l. iubemus. col. j. ad trebellia. Bald. hic. col. viij. versi. vlterius queritur. et doct. maxime Barba. in cōs. raynaldus. de testa.

sed si non seru⁹.§.si solue.aut potest detrahi falcidia de omnibus et tunc aut queris nunquid possit detrahi falcidia in vna re iuris necessitate et astrictiōe et tunc dico q͂ non pōt detrahi in vna re ꝑ oib⁹ vnū isi est q͂ si res aliquas soluerit non retēta falcidia tunc in vna pōt ꝓ omnibus falcidiā retinere.ff.ad.l.fal.l.si ex plurib⁹.si autez queras an possit hoc fieri officio iudicis dico q͂ sic et ita loquiᷓ.l.ista.ff.de leg.j.l.pōt.aut loqmur vtrū possit detrahi falcidia vna re aliis diuersis ꝑsonis relicta t̄sic certe non possum.j.de cōpen.l.eius.et.j.ad.l.falci.l.falcidie cum ibi no. ¶ Sed quero quot sunt carte glo.hic in fine enumerat multas et preter illas habes vnā aliā.ff.si pars heredi.pe.l.antiqui.§.vlti. Itē habes aliā cartam in casu mirabili.ff.de here.insti.l.si paterfamilias cuz.l.se.et vix pōt ibi discerni ratio tertiā partē habes.j.ad trebel.aut.cōtra cū rogatus et habes aliā.C.de epi.et cleri.aut.sed neq͂.et si ego ꝑquirerē istas q̄rtas magis esset laboriosum q͂ vtile. Sed quero vtrū.l.ista hodie sit correcta et dicit glo.q͂ sic q͂.l.ista dicit q͂ si fili⁹ sit rogatus de restituēda hereditate illud quod recipit causa conditionis cōputatur sibi in quartā.j.ad trebel.l.iubemus et C.de inoffi.test.l.scimus.et hoc verū dico q͂ nō.nā.l.ista non est hodie correcta in suis terminis q͂ leges sunt q͂ dicunt q͂ illa que debenᷓ iure nature nō cōputaᷓ in cartam vnde intelligiᷓ de carta debita iure nature et in ista quarta trebellianica et.l.iubem⁹ loquor in aliis terminis et si dicas q͂ est eadē ratio in vtroq͂ dico q͂ nō est. ADDITIO.scz in fructibus ꝑceptis iudicio testatoris hic in dato gratia cōditiōis implēde vt hic in lectura. Ray.

¶ Finitur hic tertius liber qui non habetur plus in exēplari et sequiᷓ quartus liber quasi circa mediū in titu.de fide instrumentorū.

¶ De fide instrumentorum. Rubrica.

1 Si veteris. Habeᷓ in isto tex.q͂ sola lata cōtrariū q͂ instr̄m sit falsum nō preiudicat cōsorti eodē instrumēto vtenti. Sed vtrū pōt accusari et ꝓ se cōuinci discerē q͂ sic ꝑ istū tex.et in glo.in ver.periculi.ibi s̄m dignitatē vl̄ vtilitatē ꝑsone accusatoris ia.dicit q͂ debet puniri eadem pena habita rōne ꝑsone et dignitatis q͂ ꝓbat quia in oībus delictis attenditur persona delinquentiū.ff.de incen.rui.nau.l.pedius.ff.de pe.l.in seruorum.ff.de ter.amo.l.ij.ff.de pe.l.aut damnū. Itē ipse dicit tex.e.l.per quā ipse determinat.j.de accu.l.vlti.et istam partem.j.l.suorū sequentiū ego fundo et videᷓ ꝑ eodē tex.vbi sena.vel clari.l.vlti.§.j.in fi.cū dicit cum sit certū et ex qui.tex.videᷓ expresse ad opinionē suā. Itē hoc fundo vnica ratione et ꝑ ea est tex.q͂ ille qui accusabat aliquē de crimine falsi nō debet in plus astringi q͂ si ipse accusator crimen de quo aliū accusat cōmisisset q͂ talis fictio nō debet plus operari q͂ veritas.ff.loc.et conduc.l.q͂ ad certū Sed si ipse cōmisisset crimē habereᷓ ratio dignitatis et persone vt ptz ꝑ iura alleg.ergo et nunc habeatur et pro hoc habeo recte textuz hoc dicentē.ff.de preuarica.l.ab imperatore nostro. Quid dicendū ista sentētia non placet sed teneo glo.que simpliciter hoc dixerit non faciendo questionē nec aliquā distinctionē de ꝑsona nec de dignitate ita no.hic glo.et.j.qui accu.non pos.l.iii.vbi posuit formā accusationis et q͂ hoc sit verū ꝓbo q͂ in accusatione q̄ accusat calūniose nō debet haberi ratio dignitatis q͂ nō dz habere priuilegiū dignitatis ille qui videtur magis delinq̄re propter dignitatē.C.de epi.et cle.l.p̄sbiteri.et.j.de cōduc.et pein.domus aug.li.xi.l.vnica.in fi. Sed q̄n agitur de calūnia magis videtur delinq̄re ille qui est in ptāte q͂ ille qui non est in potestate.ff.de offi.ꝑsi.l.illicitas.§.ne tenuis.j.ne lite pen.l.i.et.ij.et iō nō dz haberi vt ex hoc pena releueᷓ sed poti⁹ debet aggrauari. Itē hoc ꝓbo repellendo facta in cōtrariū q͂ in omni obligatiōe dz attēdi forma.qua q̄s se astringit.ff.de ver.obli.l.q̄cquid astringēde et eo.tit.l.si ita stipulatus.§.grisogonus.sed iste astringiᷓ ad eandē penā non ad eandē legē q͂ tunc posset haberi ratio dignitatis et ita intelligiᷓ.l.ista vt ipse puniatur.l.cor.de falsis.nō q͂ sit astrict⁹ eadē.l.sed eadez pena.ar.ff.ad turpil.l.j.§.j.et q̄n dicis q͂ non teneaᷓ in plus q͂ si ipse crimē cōmisisset dico q͂ hic ipse nō teneᷓ.l.cor.sed.l.renua qua se astringit per accusationē et ita potest itelligi.j.de exhi.re.l.iij.§.ex longinquo et ꝓpter hoc induco specialiter vnū tex.ex quo recolligiᷓ ratio q͂ iā feci q͂ si vilis hō qui debet suspēdi tradaᷓ ad custodiendū cōmentariēsi et ipse cōmittit dolū vt fugiat punieᷓ eadem pena nec potest allegare q͂ ipse sit nobilis et ille q̄ fugit erat vilis q͂ ipse nō tenetur eadē.l.sed eadē pena qui descēdit ex.l.renua sic induco tex.j.de custo.reo.l.ad cōmentariensez.et q̄ ibi no.nec ob.ll.cōtrarie q͂ ratiōes non ob.q͂ ipse nō tenetur ea.l.sed eadē pena q̄ ꝓcedit ex.l.renua.nec.j.de accusa.l.fi.vbi habeᷓ ratio dignitatis nō quo ad penā imponendā sed quo ad potestatē iudicis.vt pone q͂ aliq̄s accusat illustrē qui non puniᷓ nisi per p̄ncipē tūc si accusator accusat et nō sit nobilis iudex potest euz punire ad.ll.alias q̄ faciūt multū ꝓ parte sua.ff.de preuarica.l.ab imperatore dico q͂ non obst.q͂ differētia est inter calūniatorē et preuaricatorē q͂ preuaricator est ille qui vera crimina ꝓponit. Sed postea colludit ne ille qui cōmisit crimē patiaᷓ penā et iō ipse se astringit eadē pena et legeᷓ ipse puniaᷓ sicut ille accusat⁹ debebat puniri. Sed calūniator est ille q̄ falsum crimē imponit et iō non pōt teneri eodē crimine.sed eadē pena q̄ descēdit ex.l.renua et istam distinctionē facit tex.ff.ad turpil.l.j.§.j.et sic nō ob.ll.in contrarium allegare. Lex.

1 Si aduersarius. Pone producebā instrumētum cōtra te ꝓtestatus q͂ nolebā vti eo nunquid ex hoc instr̄m falsum p̄sumeᷓ facit.l.ista q͂ sic. Sed dico contrariū et.l.ista intelligitur q̄n fides instr̄i in dubiū reuocaᷓ et iō cum tu assererebas falsum instr̄m protestatio mea quā facio debet intelligi s̄m tuā positionē q͂ videor falsum cōfiteri alr̄ autē simpliciter renūciando instr̄o non ꝓpter hoc presumiᷓ falsum q͂ fauori meo possuz renūciare.ff.de mino.l.si iudex. Lex.

1 Emancipatiōe. Quero nunquid emācipatio a possit fieri sine actis[a] quidā q͂ sic per.l.istaz.et.j.de emā.li.l.ii.dico q͂ acta requiruntᷓ nec ob.l.ista q͂ hic p̄sumiᷓ q͂ fuerūt facta acta alr̄ non possum interuenire q͂ tn̄ presupponit tex.ar.ff.de cōdi.et de.l.titio vsufruct⁹. Itē hoc ꝓbo q͂ in mācipatiōe requiriᷓ decretū.C.de offi.pacto.l.j.ergo apparet q͂ actu loco decreti interueniūt.ff.de cōfir.tu.l.naturali.§.fi.et q͂ acta requiranᷓ facit.C.de magis.municipa.l.ij.et.j.de eman.li.l.fi.et.l.iubem⁹ cum ibi no. Lex.

1 Scripture. Quero de qua derogatiōe loquiᷓ l.ista q͂ glo.dicit q͂ trib⁹ modis intelligaᷓ.l.ista vno modo q͂ loquaᷓ in instrumentis diuersis nō aduersis directo nec per mediū vt si ꝓduco instrumentū in quo cōtineᷓ q͂ emi solus aliud in quo contineᷓ q͂ emi cum vxore repellētur ista instrumēta vere crederē q͂ non q̄tum ad partē q͂ si emā solus habeo partē. Item q̄n emi cū vxore emā et habeo partē credo q͂ in partem obtinerē in alia parte sibi derogāt et ideo q͂ non staretur instrumēto nec est inconueniens q͂ ille qui totū petit obtineat in parte.ff.soluto matri.l.si constante.§.fi.in autēti.de defen.ciui.iij.coll.§.et iudicarē. Item dico q͂ si agerem rei vendi.tunc possum pro parte obtinere et pro parte succumbere. Sed si agerem ex personali ex empto dico q͂ ista instrumenta b possent se compari[b] quia pōt eē mihi obligatio ex duabus causis ad vnam rem.ff.de actio.empto.et ven.l.nō est nouum.et intelligo verum in reali illud quod dixi q͂ eadem res non debetur duobus.ff.comino.l.si duobus 2 vehiculum in personali secus vt dixi. ¶ Sed q̄d erit in alio casu glo.si ꝓducā instrumentū in quo cōtineᷓ q͂ tu vēdidisti domū vel et produco aliud instrumentū in quo continetur q͂ tu mihi promisisti donare eandē nunquid admittetur

[a] ¶ Emācipatio possit fieri sine actis. Tu ꝯclude cū isto vt per doct.in l.i.de emā.lib. Adde tn̄ q͂ lz sic scripturae necessaria q͂ pōt emācipatio ꝑ testes ꝓbari. Ita not. Bald. hic et doct.et in p̄realleg.l.ij.et verū possit fieri die feriato. vide Lanfran.de ordi.in cap.q̄n contra falsam assertiones.in fi.et q̄ ibi not.in apostil ad eū versi.tandē.extra de proba.

[b] ¶ Possent se cōpati. Adde Lāfrā.d ordi.in.c.q̄m cōtra falsaz assertiones.instrumentorum ꝓductiones.num.xxxiiij.versi.q̄ro vlterius.et i apostil meis post Bene.vadum.in ver.cōpatibile.extra de pba.Bald.in.l.si ex falsis.C.d trāsactio.glo et pe.de su.in.l.iij.C.eod.spe titu.de instru.edi.§ iu.et.ix ver.quid si aliquid.et eo no.in c.frater inatie.extra de te.sti Bald.consi li xij.incip.in casu nole amen.questio talis est: si instrumentū te.vo.j.et vlter.cē.xlij.volu.iiij.

admittetur glo. ꝙ non: sed salua sui reuerētia bene admittuntur qꝛ non est aliqua derogatio inter ista instrumenta cum vtrūq; possit esse verum ꝙ si alteri ex istis cōtractibus nō toleraret nec esset approbatū inter dictas personas tūc dicerē ꝙ vtrūq; instrumentū repelleretur vt pone nos habemus ꝙ donatio inter virū et vxorē est prohibita.ff.de dona.inter vir.et vxo.l.i.ii.ꝛ.iii.ꝛ ideo si ego producerem instrumentū ꝙ vxor mea dederat mihi fundum ꝛ produxi titulū in quo continebat ꝙ mihi vendiderat tunc nullum admittit.ff.de do.inter virū ꝛ vxo.l.si sponsus.§.si qua.al's autem nō possunt se cōpati ne derogent sibi adinuicē optime valent ista instrumēta qꝛ a superflua non vitiāt.ff.de testa.l.testamentū ꝛ ideo nō intelligerē.l.istam in diuersis ꝛ mere aduersis. Sed intelligo.l.istam qꝛ vbi duo instrumēta producunt ab vna parte adinuicē diuersa ꝛ aduersa directa non ꝑ mediuȝ tunc tali scripture non debet credi si sint diuersa directa vt si vnum contineat affirmationē ꝛ alteruȝ negationē: tunc non est dubiū ꝙ non debet credi nec etiam si ꝑ medium cōtrarient vt si tu habeas instrumentū in quo cōtinetur ꝙ ego promisi tibi eadē die parisius non debet credi insti.de verbo.obliga.§.loca. ¶ Sed quid erit in scđo casu glo. si ego produco vnum instrumentū in quo continetur ꝙ emi vsufructū in quadā re ꝛ postea produco aliud in quo continet ꝙ emi proprietatē illius rei cui est credendū: glo. ꝙ neutri qꝛ in vna re non possum habere vsumfructū ꝛ proprietatē institu.de vsufruc.in principio. Sed ego credo circa istud distinguendum qꝛ ante ago cōfessoria pro vsufructu et tunc credo glo. veram vt si ago ɔtra te dicens ꝙ habeo vsufructū in fundo tuo et peto mihi declarari ꝛ super hoc produco instrumentuȝ: deinde produco aliud instrumentū in quo continetur ꝙ habeo proprietatē non debeo audiri.ff.si vsufruc.peta.l.vti frui.in principio. Si autem agerē rei ven.petendo proprietatē ex vno instrumēto ꝛ ex alio peto vsufructuȝ tunc distingue aut primo factum fuit instrumētū de vsufructu ꝛ post de proprietate ꝛ ista non derogāt sibi adinuicem cum se cōpatiant et possum abstinere ar.ff.de verbo.obliga.l.qui vsufructū. Si autē primo fuit factū instrumentū super acquisitiōe proprietatis et postea fuisset instrumentū super acquisitione vsufructus tunc iste scripture non possunt se compati: ꝛ ideo neutra admittitur ꝛ sic credo loqui glo. super hoc casu ꝛ ista est veritas. ADDITIO. qđ est verum quādo ista instrumēta sunt facta diuersis tēporibus si vero eodem tēpore habet locum lex ista vt hic sentit gl. ¶ Sed iuxta hoc quero nūquid attendit auctoritas scripturarū vt pone produco duas scripturas sibi adinuicem derogantes: vna tamen est publica alia est priuata nunquid habet locum .l.ista ꝙ neutri credatur. glosa voluit dicere ꝙ non: sed credat publice.ff.de contrahen.ꝛ cōmit.stipula.l.optimaȝ. Sed tamen glo. videtur no. contrariū.ff.ea.glo.circa mediuȝ ꝛ illam credo veram et quādo dicis ꝙ scripture publice magis est credendū q̄ priuate verum est quādo a diuersis partibus producunt secus quando ab vna parte qꝛ tunc habet quelibet efficaciam contra me ar.ff.titu.ff.l.si quis testibus cum ibi nota.

Lex.

In exercendis. Glo. dicit ꝙ instrumentum publicuȝ non reprobatur nisi per quattuor testes quero qualiter intelligatur et quero quot testes requirantur ad reprobationem publici instrumenti: distinguo aut volo reprobare instrumentū per testes illius instrumēti ꝛ tunc sufficiūt duo testes qui sunt in illo instrumēto ad reprobationem illius instrumenti qꝛ tunc deficit fundamentum instrumenti cum testes dicant contra instrumentū: ꝛ ideo esset reprobatū ar.ff.quemadmo.testa.aperi.l.i. in fine.ff.de testamē.l.si vnus. Si autem vellem reprobare per alios tunc pluralitatē ꝛ dignitatē attenderē.ff.de testi.l.ob carmē. ꝛ sic dico ꝙ req̄rant quattuor ꝙ notarius habetur pro vno teste.ff.de testa.l.domitius ꝛ ideo dico ꝙ cum sint tres cū notario ꝙ debent esse quattuor et ita voluit glo. dicere.

Lex.

Contractus. Sciendū ꝙ pro securitate contractus aliquādo tradent pignora aliquando arre que sunt in loco pignorū iuxta hoc querit si tu vēdis mihi librum ego trado tibi arras an traditio arrarū sit ɔtractus per se an vel sit idē cum primo cōtractu super quo tradūtur arre ꝛ videt ꝙ non sit cōtractus per se ꝛ hoc tenet mar. qꝛ ille est cōtractus super quo partes consenserūt et sup quo habet animū contrahēdi al's non est cōtractus.ff. de actio.ꝛ ob.l.non solū.ꝛ ideo si soluā indebitū non est proprie cōtractus. Sed potius distractus.ff.cōmo.l.si is qui.§.fi.insti.qui.mo.re cōtrahi.obli.§.ii.ꝛ sic cū ego trado tibi arras trado ad cōsummationē contract⁹ non autē trado vt super arris velim specialiter contrahere ꝛ pro hoc videt ratio iuriū qꝛ contractus sunt iurisgentiū exceptis quattuor notatis.ff.de iusti.ꝛ iu.l.ex hoc iure. Sed contractus arre nullus istorū est ergo non erit cōtract⁹ ꝑ se arguēdo a partib⁹ sufficiēter enūeratis.ff.de his q̄ sunt sui vel alie.iur.l.patre furioso.nō est cōtract⁹ iurisgentiū qꝛ non inuenio numeratū inter alios notatos.ff.de pac.l.iurisgentiū in prin.ꝛ.ff.de iusti.ꝛ iur.l.ex hoc iure nec est cōtractus ciuilis vt apparet in dictis.ll. Itē illud pōt dici cōtractus de quo agit contrariū.ff.de contrahē.emp.et ven.l.cū manusata.§.fi. Sed ita est in cōtractu arrarū vel in ipsis arris qꝛ non trado arras vt sint ꝑpetuo penes te. Sed teneas donec sit principalis cōtractus celebrat⁹ et sic videt magis sup arris cōtrahi dissolutio q̄ ibi cōtractus aliq̄s celebret ꝛ istis rationibus possunt fundari opiniones mar. ¶ Ego dico ɔ̄uȝ ꝙ datio arraȝ sit cōtract⁹ ꝑ se ꝛ hoc voluit tenere h̄ glo. ꝛ fundo h̄ qꝛ qū arra tradit est ɔ̄ct⁹ iurisgentiū innoīat⁹ nā quidā sunt ɔ̄ct⁹ nominati q̄ vocant illi q̄ transeūt in speciale nomē cōtract⁹. alii vocant innoīati q̄ nō trāseūt in speciale nomē ɔ̄ct⁹.ff.de pac.l.iurisgētiū in pn. ꝛ sub istis innoīatis sunt q̄ttuor scȝ do vt des. facio vt facias. facio vt des. do vt facias de quib⁹ oīb⁹ habes.ff.de prescrip.v̄b.l.naturalis. Sed qū ego trado tibi arras ego trado iō vt tu adimpleas ɔ̄ctū ꝛ sic dico ꝙ est ɔ̄ct⁹ do vt facias: ꝛ sic intelligo istū tex. q̄ enumerat dationē erraȝ inter alios ɔ̄ct⁹.ff.de ꝑscrip.ver.l.naturalis.§.at cū do. Et si dicas ꝙ ꝓ repetitiōe arraȝ agit actiōe ex ēpto.vt insti.de emp.ꝛ vē.§.fi. dico ꝙ nō ob. qꝛ qū ɔuētio apponitur iuxta ɔ̄ctū ista conuētio pōt dupl'r cōsiderari vno modo ꝓut apponit vt accessoria ꝛ tūc apponit vt ex illo cōtractu agat.ff.de pac.iurisgentiū.§.q̄nimo.ff.de pac.l.in bone fidei. ꝛ ita hic aliqū apponit cōuentio vt sit ꝑ se ꝛ tūc non agit ex ɔ̄ctu iuxta q̄ apponit sed agit ex prima actiōe q̄ cōpetit.ff.de actio.empt.l.ex empto.§.is q̄ vinū.ff.de pac.inter empto.ꝛ vē.cōpo.g.l.ii.ꝛ ꝙ sit contractus innoīat⁹ appet qꝛ ɔditio dat ꝓ ea repetēda.ff.de cōdi.ob cau.da.l.fi.ff.de re.ꝑmu.l.i.ꝛ ꝓ hoc facit qꝛ si mutuē tibi pecuniā ꝛ des mihi pign⁹ pignoris datio est cōtract⁹ ꝑ se insti.q̄.mo.re cōtrahi.obli.§.creditor tunc possum arguere sic sicut se hȝ pign⁹ ad ɔ̄ctū sup quē ponitur ita arra ad ɔ̄ctū sup quo ponit.ff.si rec.ꝑuin.l.vnica. sed ex pignore dat actio ꝛ est ɔ̄ct⁹ ꝑ se ergo datio arrarū est ɔtract⁹ ꝑ se ꝑ iura alle.ꝛ ita pōt intelligi gl. ista. ¶ Uidendū postea qđ instr̄m in mundū redigit dꝫ pro tāto in mundū ne sit aliqđ vitiū in carta. nā tota dȝ integra esse ꝛ in p̄te magis mūda dȝ scribi. Sed glo. dicit alibi ꝙ pōt instr̄m recipi in carta rasa.ff.de bo.pos.fm ta.l.carte.ꝛ ego nō nego q̄n bñ possit recipi in carta rasa sȝ difficilis erat magis ꝓbatio qꝛ ꝑpter vilitatē carte reputat suspectū vt no.glo.in aut.de tri.ꝛ se.§.ꝙ sepe ꝛ.ff. de edic.di.adri.tol.l.fi. ¶ Itē querit glo. postea si dñs tradat rē trāsfert dñium si nō sit dñs ꝑstat cām vsucapiendi. Sed possum dicere ꝙ illa clausula hȝ locū vbi remanet idētitas ꝛ iō qū dñs tradit trāsfert dñium et sic pōt dici in casu nostro qū tu ante cōtractū vēditiōis cōpletū tradis mihi rē trāsfers in me dñiuȝ qꝛ est idētitas rationis. Sed vbi non tradis mihi non habeo causam vsucapiendi si tu non sis dñs qꝛ mihi deficit titulus q̄ in vsucapione est necessarius vel aliter qū vendis mihi rē

a ¶ Superfluitas non vitiat. Tu dic ꝙ licet superfluitas reprobetur ꝛ puniatur. vt not. Spe. in ti. de ꝑcu.§.vt ff.col. vi.ff. sed opponit.cōsulti⁹ tñ est ꝛ securi⁹ superflui admittere q̄ omittere necessariū. ita no. idē Spe. in tit. de testi. §.iā de interrogatoriis. col. vii.ff.ꝛ nota.

b ¶ Quattuor testes. ita not. cano. in .c. tertio loco. extra de ꝓba. Zāfr. de oria. in cap. qm̄ cōtra falsam.§. instrumentorū ꝓductiōes.nu.xvi. ꝛ ibi notaui in apostil. ad eū. ꝟsic. q̄ro nisi q̄d instr̄m. cū seq. extra de ꝓba. Cōis tamē est opi. ꝙ duo sufficiūt. vt ibi notaui. quā tñ limita. fm Spe. in ti. de instru. edi.§. restat videre. versi. sed si alii. in instrumento non adminiculato viua voce testium. al's tres vel plures q̄ coadiuuātes illud requirunt fm Panor. singu. in .c. cū Jo. heremita. ꝛ ibi se li. late. extra de fid. instru. vbi etiaȝ notaui in apostil. ad panor. in ver. q̄ttuor testes. notat idē panor. post Hostien. in .c. cū a nobis extra de testi. Aduerte tñ ꝙ Anto. de but. in preal. c. cuȝ Joānes. dicit plus credi notario cū duob⁹ testibus viua voce deponentibus pro eo. q̄ quinquaginta negantib⁹. vt refert anto. de prato veteri in suo consi. inci. mutinensis infirm⁹. qđ est cōsi. lxxiii. i. parte consil. Alex. de imo.

hoc acto ꝙ venditio fiat in scriptis si tradis mihi rē ante factā scripturā ⁊ eo dñs transfers in me dominiū. Si autē non est dñs ꝙ possim vsucapere ex titulo generali pro suo q2 ego extimabā te dñm ⁊ sic ex ista extimatione resultat ius ⁊ sic intelligat. ff. pro do. l. j. ⁊ ij. cum ibi no.
5 ADDITIO. tu teneas cū pe. vel do. ia. Ray. ¶ Sup glo. fi. vides cōtentionē in glo. inter docto. bal. et mar. si ego tradidi tibi arras vt perficeres contractū et post non vis perficere an possim repetere arras duplicatas ⁊ post agere ad interesse bal. ꝙ sic qđ probo q2 vbi in cōtractu iuris cōis pars sibi prouidet puisio illa non tollit prouisionē. l. ar. ff. de actio. ⁊ obli. l. quoties. ⁊. j. de sepul. viola. l. qui sepulchra. Sed sic est vbi trado arras ⁊ non vis perficere contractū ⁊ cōsecutus sum arras videtur ꝙ possim agere ad interesse ⁊ videtur text. ff. de act. emp. ⁊ ven. l. predia ⁊. l. lucius. ff. pro soc. l. rei cōmunis. Quid dicendū teneo me cum mar. ꝙ nō possit agi ad interesse si petatur pena arrarū ꝙ pbo per rationē q2 vbi reperit prouisio iuris extraordinaria illa electa tollitur alia ordinaria. j. de iure deli. l. vlti. §. si vero postq̄. ff. de furt. l. interdū. §. qui furem et sic est in pposito quando tu vendis mihi rem ⁊ trado tibi arras ⁊ tu nō vis perficere venditionē est via ordinaria vt agatur ad interesse ff. de actio. emptio. ⁊ ven. l. j. Itē est via vt reddant arre duplicate vt in fi. huius. l. ⁊ sic eligēdo istam viā extraordinariā preiudico mihi in ordinaria et sic repello. l. pdia in contrariū alle. q2 pena venit ibi ex cōuentione speciali que non tollit per iura cōia. ff. man. l. qui mutuā. ff. de
6 reg. iur. l. que dubitatiōis. ¶ Itē si queras vtrum pena legalis tollat rei psecutionē distingue aut est pena originaliter vt in furto et talis non tollit persecutoriā. j. de fur. l. ancille. aut pena venit accidētaliter ⁊ per eam tollitur tunc rei persecutio. ff. quod me. cā. l. si cum exceptione. §. satis demēter. ⁊ no. co. ti. l. mecū aut. presentē. §. licet ⁊ sic no. glo. ff. nau. ca. l. iiij. §. fi. et pro ista parte azo. induco verū tex. vbi est casus ꝙ per petitionē arrarū tollatur interesse licet in plus intersit mea ꝙ valeat arra. ff. de le. cōmis. l. si fundus. §. j. per quā opi. azo. determinatur si bene attendatur.

Lex.

1 Pures apochis. Lex ista inducit ad dubiū pone quidā emphiteota tenet mihi quolibet anno in. xij. denarios ipse vult mihi tradere. l. vel. c. solidos pro. l. vel centum annis
a nunquid ego dñs cōpellor recipere videtur ꝙ sic plus facit q̄ debeat facere. ff. de sol. l. qui certo. als qđ in diem q2 mediū tempus est oppositū in fauorē debitoris. ff. de verbo. obli. l. stipulatio ista. §. inter certā. ⁊ l. eum qui kalēdis. §. fi. ⁊ pro hoc videt. l. ꝙ ille qui tenetur soluere annua. bina. trina die si statim soluat liberabitur vt. ff. de statuli. l. iiij. §. stichus. annua. ¶ Quid dicendum contrariū est verū per rationē istius tex. et ego probo me dñm per solutionē annuā ⁊ per tam longū tēpus instrumēta delent ⁊ memoria labitur in aut. hec cōsti. imo consti. §. pmo. et ideo dico ꝙ non tenet recipere solutionē nisi p quolibet anno q2 iste dies est appositꝰ in fauorē ipsius creditoris ⁊ ideo ante diem soluere non poterit ar. ff. de vsur. l. fideicōmissi. §. cū pollidius. ff. de le. ij. l. si ita relictū. §. pegasus. j. de coll. fun. patri. li. xj. l. placuit. sic notauit glo. in simili ꝙ psbyter. j. ix. dies non tenetur recipere garbas p decima q2 illis diebus bladū magis melioratur. ff. de verb. obli. l. stipulatio ista habere licere. §. inter certa nō ob. ll. cōtrarie q2 loquunt qñ dies apposita erat in fauorē debitoris q2 tūc potest debitor recipere ⁊ soluere ante diē. hic autē est dies apposita in fauorē creditoris quare ante diem non tenetur recipere petitionē sibi debitam ⁊ ista credo sit vera decisio. ADDITIO. dicimus. j. de iur. emphi. l. ij. Ray.

Lex.

1 Comparationes. Materia istius est propter falsitatē que pōt cōmitti in tali cōparatione ⁊ ideo materiā istā prosequor tangendo aliqua pūcta vtilia. ¶ Et primo quero qđ est comparatio vnde sciendum ꝙ comparatio largo modo sumpta potest sic describi ꝙ comparatio est pluriū rerum circa similitudinē vel diuersitatē habendam collectū nam vbi tractamus de similitudine vel diuersitate aliquarū rerū sic colligo vt exinde apparet similitudo vel diuersitas aliarū rerū et fit ista cōparatio circa multa q2 qñq3 in psonis qñq3 in rebꝰ qñq3 in scripturis de qbꝰ est hic videndū ꝙ fit cōparatio in psonis circa habendā silitudinē vł diuersitatē vt habes in mřimonio contrahēdo vbi attendit similitudo. j. de nupt. l. imperialis. §. vlti. ⁊ hoc dicit tex. ff. de don. ti. generali. l. donationes in cōcubinas. §. pmo. nam habita cōparatione vario modo qñq3 statuitur vt. ff. de rei ven. l. in fundo. §. pmo. ff. de actio. ⁊ ob. l. fi. Itē habemus cōparationem ad habendā similitudinē vel diuersitatē rerū de quibus habetis. ff. de re. du. l. j. ꝺ quibꝰ fit cōparatio rei ad rem ⁊ circa hanc cōparationē non curo amplius modo tangere q2 plura possent cogi circa cōparationē rerū et personarū. Sed veniunt ad comparationem materie nostre ⁊ est sciēdum ꝙ alia est cōparatio instrumentorū vel figurarum ⁊ istam cōparationē prosequor sic primo quero que est descriptio cōparatiōis instrumentorū vel figurarum ⁊ post faciā questiōes circa singula membra.
2 ¶ Quero ergo primo quid est cōparatio instrumētorū seu figurarū accipiendo hic figuram pro littera vt accipitur. ff. de actio. ⁊ ob. l. non figura litterarū. et dico ꝙ talis cōparatio figurarū est certarum litterarū ⁊ approbatarum siue signi ad illas litteras de qbus agitur probādas vel improbādas aliis probationibꝰ deficiētibus circa similitudinē vel dissimilitudinē iudicialiter inspecto et in tali cōparatione iudex inspiciet signa ⁊ alia q sunt in littera et exinde possit dissimilitudo haberi. Et nunc prosequor diffinitionē primo dixi ꝙ cōparatio figurarū est cōparatio litterarū certarum seu signorum certorū ad illas litteras que in dubium reuocātur vt si ticius fecit vnam litterā de qua est certū ꝙ ipse fecit ⁊ habeo aliā que reuocatur in dubiū cōparat istam incertā cum illa certa vt exinde possit apparere similitudo vel dissimilitu-
3 do. ¶ Sed iuxta hoc sciendū est ꝙ quedā sunt scripture publice quedā priuate. publice possunt accipi quo ad istam materiā tripliciter vno modo potest dici scriptura publica cum manu publica facta et ista dicitur scriptura tabellionis publici qui habet potestatē faciendi hoc instrumentū alias non esset credendū tali scripture in auten. de tabel. v. colla. §. vlti. ⁊. j. de nu. ⁊ actu. li. xij. l. actuarios ⁊ in istis scripturis requirūtur multa scil3 ꝙ ponatur tempus. Item ꝙ ponatur nomen regis ⁊ cōsulis in eodem loco cuius ponitur incarnatio dñi. Itē locus debet poni ⁊ habes illa que requirūtur in instrumento plene no. cōtra. de tabu. li. x. l. generali. ⁊ in auten. vt prepo.
4 no. impe. in princi. ⁊. §. j. et. ij. ¶ Sed contra hoc emer-
b git dubitatio an sit necesse ponere locūꝰ in instrumēto quidam voluerūt dicere ꝙ locus non est de substātia instrumenti ⁊ ꝙ locus non ponitur vt no. j. de apo. pub. l. j. §. j. li. x. ad idem. j. de nauicu. li. xj. l. fi. Sed cōtrariū videtur verum ꝙ debeat locus vbi factū est apponi in instrumento quod fm varietatē posset variari instrumentū sic habes in illo qui proponit libellū accusatoriū quia debet apponere locū. ff. de accu. l. libellorū ⁊ p hoc. ff. de eo quod cer. lo. l. iiij. §. et potest probari q2 tempus ponitur ad certitudinē ergo dicam ꝙ locus debeat apponi quia equiparatur locus. ⁊ tempus. ff. sicut pe. l. vinum de aūro ⁊ arg. le. l. si quis legauerit. nam incertū videt nisi locus vbi factū est demōstretur. ff. ꝙ vi aut clam. l. aut qui aliter. §. j. ⁊. j. de sen. et interlo. om. iudi. l. cum sententiā. et. j. de do. l. quādiu. Itē quia testis deponens debet de loco deponere. s. de testi. l. testium. ⁊ tamen notarius habetur pro teste. ff. de testa. l. domitius labeo. ergo debet locum ponere ⁊ ita intellexit glo. j. de contrahen. ⁊ commit. stipul. l. optimā in fi. vbi est tex. scdm ꝙ ipsa voluit intelligere. Item pro hoc videtur tex. et suo ordine ꝙ vbi matrimoniū in ecclesia vel in domo cōtrahitur debet apponi si partes cōsenserint in domo illa ⁊ sic locus apponitur in autē. q. mo. na. effi. le. vj. coll. §. qñ vero. nec ob. de apo.

a ¶ Nunquid ego dñs cōpellor. tu cōclude ꝙ inuitus non compellitur vt no. Spe. in ti. de loca. §. vj. ver. xxxiij. ⁊ fe. bal. hic plene. in fi. ⁊ l. j. inter stipulātē. §. inter incertū. ꝺ verb. ob. ⁊ o. de pa. l. l. j. de cōdi. ⁊ demon. vol lēte aūt dño se cus. vt no. bal. in additio. ad Spe. vbi. s. ꝟ. pōt solui. post eundē versū ꝙ no. Idē bal. in l. ij. j. de iure emphi. ⁊ alex. plene. in. l. qui rome. col. iiij. ꝺ ver. ob. limitabis tū dictum istius. s. ꝙ dño inuito nō possit emphiteota soluere canonē pro futuris ānis. nisi ipse emphiteota faceret ei instrumentū in quo recognosceat eū dñm pro toto tpe pro quo vult ei soluere canonē. ita no. bar. i. l. cū qui. ff. de ānuis lega. bald. in. l. si quis argētū. ꝺ dona. ⁊ in. l. si iussa. §. diuus de leg. j. Alex. in. l. stipulatio. §. si quis dolū. de ver. ob. ⁊ in falleg. l. qui come. ⁊ Spe. i ti. de loca §. ij.

b ¶ An sit necesse ponere locū in instru. Adde Cyn. et bald. in. l. opa. m. s. in. iiij. q. j. de cōtra. ⁊ con. stipu. q̄ tz ꝙ sic Alex. in. l. ꝺ pupillo. §. q̄ nunciat. ꝺ no. ope. nū. ia. ⁊ Card. l. dicta clemē. ⁊ ibi notam in apostil. ad eū inver. nec locꝰ ⁊ Spe. in ti. de instr. edi. §. instrumentū. ꝟ. quid si locus ⁊ ibi io. an. in addi. als est. § restat. qđ cū potes limitare pꝰ bald. hic qñ in vno tātū loco fieri cōsueuit vt in thesaurarie ⁊ ita intelligantur no. in. l. generali. j. de tabula. li. x. ⁊ ibi gl. ⁊ bar. ⁊ alia iura que videt cōtra sentire. ⁊ vtrū locus loci debeat poni vide que notaui remissiue in apostil. ad Ian fran. de ota. l c. qm contra. § instrumē. producere in fi. i ver. dic. extra. de p ba. ⁊ pbdi. fri. in. c. abbate. §. ꝑfectus. xxx. vij. ⁊ ibi etiā posui in addi. ad eū in ver. an i scri ptura. de re iu di. li. vj. et vtrū valeat consuetudo ꝙ locꝰ nō ilserat i instrumēto. vide do. de rota deci. eccl. in anti. als est deci. eccl. fm lodo. ⁊ Alexā. in falle. l. de pupillo. § q̄ nunciat. in lectu. ⁊ l addi. ad bart.

de apo.pub.l.j.cum alijs simi. vbi locus non apponitur q2 reputat hoc expeditū q2 certū erat satis de loco nam fiebat solutio in thesauraria et ideo ex serie facti apparet de loco certo ꝛ idē in actis iudicialib9 in quibus debet apparere ex serie actorū de loco vbi cōparuit et vbi iudicauit ꝛ ideo enumerat de alijs de quib9 nō posset sic apparere. Sed al's distinguit circa instrumentū liberatorium vel obligatoriū ꝛ vtruz esset notarius certi loci ꝛ generalis modo non curo. sed dico indistincte ꝙ debet apponi locus in instrumento vel ꝙ possit al's apparere ex serie instrumēti de loco licz non apponat in data ar. j.de sen.que sine cer.quantita.profe.l.ex sententia.ff.de de testa.l.prepostere. ADDITIO. de hoc.j.de contrahen.ꝛ cōmit.stipul.l.optimā. Ray. Itez requiritur an in instrumento publico sez signū tabellionis ꝛ istud est inductum de consuetudine et satis potest probari de iure in autēti.de fi.instrumen.§.sed si instrumēta.ꝛ.§.oportet.ad quod.S.de assesso.l.fina.ad quod.ff.de iur.fis.l. in fraudē.§.quotiens.ꝛ sic vides ꝙ que instrumēta sint

5 publica que per manū tabellionis sunt facta. ¶ Nunc videnduz est qualiter fit cōparatio instrumenti publici. dico ꝙ instrumēti publici facti per manū tabellionis certi ꝛ approbati fit cōparatio ad aliud instr̄m ꝙ in dubiū reuocat an sit factū per manū illi9 tabelliōis vel non ꝛ est sciendu3 ꝙ nos habem9 instr̄m ex quo fit cōparatio ꝛ istud oz esse certū ꝛ verū ꝙ apparet ꝙ debeat esse certum ꝛ approbatio q2 si esset dubiū verū esset certū vel verum non posset fieri aliq̄ cōparatio nec ꝓbatio ꝛ ita intelligatur.l.cōparatiōes qn̄ dicit extunc huiusmodi cartula iam probata ꝛc. Item q2 incertū non potest certificare dubiū q2 qui minister non est non facit alium ministrum.S.de hereti.l.ij.S.ad mace.l.si filiusfa. Itez q2 minor.xxv. annis non pōt esse curator q2 nō potest alium regere postꝙ seipsuz nescit regere.j.de le.tu.l.fi.ff.ad.l. aquil.l.hoc apertius.ar.ꝙ illud quod fit ad similitudinem alterius oportet ꝙ attendat aliud certum.ff.de cō di.ꝛ demon.l.in testamēto.ita ꝙ si nō valet expressum nec tacituz ar.ff.de bo.aucto.iudi.pos.l.cum vnus.ꝛ.ff. de serui.ru.ꝑdi.l.iij.§.qui habet haustū ꝛ ideo ꝙ instrumentum cū quo habet fieri cōparatio oportet ꝙ sit certum ꝛ approbatū. Sed habemus instrumentū publicū ad quod est facienda cōparatio ꝛ tunc si queras quādo respectu illi9 est faciēda cōparatio dico ꝙ oportet ꝙ illud in dubiuz reuocet ꝛ ꝙ alie probatiōes certiores deficiāt ꝛ ideo distinguit lex q2 aut viuit tabellio ꝛ scripsit seruus ꝛ adnumerator ꝛ tunc non est facienda cōparatio nam olim ita erat ꝙ tabellio habebat suā stationez ꝛ habebat ministrū quē debet habere auctoritate iudicis al's nō per aut. de tabel.§.j.ꝛ.ij.ꝛ ille minister scribebat instrumenta et post tabellio signabat vt magis appareret de veritate. Itez erat adnumerator q̄ scribebat se in contractib9. vnde si oēs isti viuant non est faciēda cōparatio ideo q2 melius potest veritas inueniri per illos qui fecerunt ꝛ ideo non est recurrendū istud dubiuz ar.j.de fal.l.si quis decurio ꝛ in aut.eo.titu.§.oportet. ꝛ §.si vero. Si autē tabellio esset mortuus tunc posset fieri cōparatio de subscriptionibus eius si autē viueret minister ꝛ adnumerator tunc de hoc ꝙ ipsi fecerūt non fieret cōparatio. Si autē omnes isti essent mortui tunc est locus cōparationi vt notat in aut.eo.ti.§.si ꝟo moriātur.ꝛ.§.si tabellio.ꝛ.§.si vero nullus vbi predicta notan-

6 tur. ¶ Sed notandū ꝙ qn̄ omnes qui scripserunt sunt mortui si queras an illa cōparatio litterarū faciat fidez tunc distinguitur q2 aut testes qui sunt in instrumēto ꝙ reuocatur in dubiū viuunt et tunc eorum depositionib9 est credendū magis ꝙ cōparationib9 litterarū. Si autē concordet tunc debet stari. Si autē dicāt contrariū magis debet credi testibus. vel etiam si littere essent discordes et dissimiles tunc staretur testibus nisi repellerētur per obiectiones ꝛ sic fuit de facto vt dicitur in tex. in argumenta. nam qn̄ ex diuersitate instrumēti vel incausti fit diuersitas litterarū. vt in aut.co.ti.§.j.ꝛ.ij.ꝛ.§.si vero tale aliquid.ff.de cōdi.inde.l.si non sortem.§.libertus. nā talis cōparatio non est nisi argumentuz a simili et tale multotiens claudicat.ff.ad munici.l.fi.§.j.nā testes probant de veritate q2 de visu deponūt.S.de testi.l.testium. ꝛ non debet veritas per coniecturā obūbrari.ff.de li.et posthu.l.filio.q2 in incertis non certis locus est cōiecturis.ff.de verbo.oblig.l.continuus actus.§.cum ita.ff.de aur.ꝛ argē.le.l.pediculis.§.argento. ꝛ sic vides ꝙ deficientibus alijs probationib9 fit cōparatio litterarū. nā hodie iurat ille qui vult vti cōparatione litterarū ꝙ nō habet alias probatiōes in aut.eo.§.si vero nullus.ꝛ.§. si vero nihil. Item qn̄ fit cōpositio litterarū debet attendi littera ꝛ signa cum diligētia iudicis in aut.eo.titu.§. oportet et.§.si vero moriatur. nam per signa cognoscit res.j.de fabri.li.xj.l.stigmata.ff.de ser.fugi.l.in publicū al's est sub.l.j. Sed circa hoc quero nos habemus ꝙ instrumēti certi ꝛ approbati fit cōparatio ad aliud instrumentum quasi in debitū seu in dubiū reuocatur ꝛ quādo

7 hoc fiat vidistis supra. ¶ Iuxta hoc quero nunquid instrumenti certi ꝛ approbati sit faciēda cōparatio ad instrumentū faciendū super quo faciendo ꝛ modo eius faciendi est dubitatio in terminis aliq̄s tabellio habebat librū seu papirū in quo recipit instr̄a reperit aliq̄ cedula breuiatura in qua continet aliq̄s ꝯtractus post moritur notarius tradunt libri alij nūquid istud instrumentum cedule sit faciendū ſm formam ꝙ ipse consueuit fa

a cere in alijs cōtractibus vel que forma attendit^a ꝛ videtur ꝙ non debet attēdi forma quā seruabat in alijs contractibus cum sit mutata ꝑsona.ff. de publi.l.licitatio. §.fiscus.ꝛ.j.de impo.luc.descrip.l.vna ꝛ ꝓ hoc.ff.de re. eorum qui sunt sub tuto.vel cura.l.j.§.si defunctus.ꝛ de tri.vi.ꝛ oleo lega.l.cum certū pōdus. ꝛ pro hoc ratio furum ꝙ vbi aliquis recipit materiā vel scripturā non cōpletam nihil debet ex ea fieri.ff. de mili.test.l.lutius.ff. de le.iij.l.fideicōmissa.§.j.ff.de testa.l.ex ea. Quid dicendum videtur dicenduz contrariū q2 vbi notarius accipit instrumentū sub alia materia non debet perire contractus per mortē illius.S.de iudi.l.vlti.ꝛ ideo dicamus ꝙ eo mortuo attēdimus quā formā ipse seruabat in alijs cōtractibus ar.l.istius ꝛ in aut.eo.titu.§.si vero moriātur. Sed tu repelles istam materiā q2 hic esset facienda cōparatio de facto certo ad id quod nō est factū ꝛ ideo non videt equa ratio dico ꝙ potest tolerari q2 si fit cōparatio faciendi ad factuz multomagis debet fieri facti ad faciendū qd̄ apparet ꝙ vbi facere volumus cōparationē de eo qd̄ est factū ad faciendū istud magis potest sustineri ꝙ̄ si fieret cōparatio faciendi ad factū. habeo textum notabilē vbi quis cōpellitur scribere ad comparationē faciendā in aut.eo.titu.§.si quis.igitur ꝛ ꝓ hoc videtur tex.q2 vbi testator legat nūmos non exprimendo quos fit cōparatio ad ꝑcedētes scripturas.ff.de leg. iij.l.nūmis.ff.de leg.j.l.si seruus pluriū.§.vlti.ꝛ pro hoc tex.ff.de li.ꝛ posthu.l.gallus.et ibi per dy.ff.de peti.heredi.l.item veniūt.§.petitā.vbi dicit ꝙ si dicat notarius ꝛ videntur repetita illa que erāt dicta ꝛ que cōsueuerat ponere vt dicā in proposito vt consuetudo illius notarij mortui attendatur.ff.de pig.acti.l.vniuersorū ꝛ in aut. scriptū exemp.in prin.per totaz illam constitutionē. nec obstat quādo dicis ꝙ mortuo illo non debet fieri cōparatio aliqua dico ꝙ hic fit cōparatio de facto illius ꝛ circa id quod iam per ipsum erat factū ꝛ substantia cōtractus per ipsum recepta et ideo potest fieri cōparatio q2 non tractatur ꝙ iste faciat aliquid de nouo. Sed illud quod factuz est declararet ar.ff.de acqui.re.do.l.adeo. §.cum quis.et istud potest tolerari vbi notarius defunctus in cōtractibus seruabat similē modū. ¶ Sed quero quid erit si diuersam formā seruabat quidā dicunt ꝙ attēdamus formā vltimi cōtractus vt ſm illum regulentur q2 ad proximiora facienda est relatio.ff.de ali.lega. l.mela.§.sed si alimenta ꝛ.j.de inge.ma.l.si mater.et.ff. de lega.j.l.si seruus pluriū.§.fi. Quid dicendū ꝙ in casu est recurrendū ad testes si viuunt in aut.eo.titu.§.si vero tale aliquid ꝛ.§.si nullus. Si autē testes essent mortui vel dicerent se non recordari de forma tunc dicerem

a ¶ Que forme attenditur Adde Feli. in c.posti.in.c.cū p. tabellio. et ibi Panor.col. j versi. sed hostiēsis. ꝛ Car. ꝛ Feli. col.ij.v. cōtrariū ꝛ melius, extra de fide instru. et Cardi. consi. lxxiiij. incip. cītuus nunc sunt Bart. ꝛ doc. in l.gallus.§.j.ff. de libe.ꝛ post. Bald.in aut.si quis in aliquo C.de edēdo.et Alexā in.l.j.§. si initiū.col.j. ff.eo.de eden.

ꝙ in dubio id quod minus obligatoriū est sequit̃.ff.de leg.iij.l.nūmis.ff.de regu.iur.l.semper in stipulationib⁹ ⁊.l.semp in dubiis.⁊ ꝓ hoc facit.ff.de publi.l.quecunq̃. ⁊.ff.de duobus.re.l.reos.§.cum tabulis.cum ibi not.in
8 glosa. ¶ Item iuxta materiā istorū instrumentorū publicorum moueo adhuc duo dubia dixi supra ꝙ non est locus cōparationi quādiu tabellio viuit: sed demum eo mortuo iuxta hoc quero an viuēte tabellione possit fieri cōparatio singulorū licet nō habeat locum cōparatio litterarū cum alio ꝙ ipse fecit non debet fieri cōparatio litterarū qꝛ per varietatē tēporis ⁊ senectutē vel iuuentutem pōt sequi diuersitas litterarū tunc pone ego dico ꝙ fiat cōparatio signorū nunquid debet fieri: videtur ꝙ non qꝛ viuente tabellione non est locus cōparationi in aut̃.co.ti.§.si vero neq̃. ¶ Quid dicendū dico ꝙ vbi pars aliqua dicit false recognoscere tabellionē instrumētum potest fieri cōparatio singulorū.nec obst.textus allegatus qꝛ ille tex.solū repellit cōparationē litterarū in eadē cōstitutiōe.§.sed ⁊ si quis. Sed non repellit cōparationem signorū.nā non potest dici ꝙ hodie fiat vnū signū ⁊ cras aliud ⁊ ideo si in diuersitate signorū velint insistere optime possunt. Sed in littera non distinguit̃ diuersitas scripture ꝓpter penā vel alias. Sed in signis debet esse eadē forma ⁊ ideo potest fieri cōparatio signorū qđ probo qꝛ dicit text.ꝙ per signa multe falsitates cōmisse sunt in aut̃.co.titu.§.oportet. Nā si tabellio cōponit diuersa signa tenet̃ crimine falsi.ff.de fal.l.eos.§.j.⁊ pen. ⁊ qꝛ per signa magis res dinoscitur ꝙ aliis.ff.de peri.⁊ cōmo.rei ven.l.j.§.si dolū.ff.de aqueduc.l.j.§.fi.de fabricē.l.stigmata.§.fi.et ideo dico ꝙ circa signa pōt fieri cōparatio vt appareat falsitas.j.de aboli.l.fallaciter in fine.⁊.j.de falsis.l.vbi extamen. Itē quero nunqđ viuente tabellione ⁊ deficiēte se instrumentū de quo est dubitatio fecisse an sit locus cōparationi litterarū vt si ꝓduco contra te instrumentū ⁊ tu negas postea ego produco tabellionē q̄ fecit ipse negat se fecisse ego volo ꝙ fiat cōparatio litterarū cum aliis instrumētis que ipse fecit nunquid possum.videt̃ ꝙ non qꝛ textus indistincte viuēte tabellione ꝓhibet fieri cōparationē litterarū in aut̃.co.ti.§.si vero neq̃. Sed dico contrariū et intelligo istū textum ꝙ viuēte tabellione nō sit locus cōparationi litterarū qñ ipse recognoscit instrumentū se fecisse nā tunc non admittit̃ cōparatio qꝛ magis statur sue assertioni ꝙ diuersitati litterarū.j.de falsis.l.si quis decurio. Sed in hoc casu qñ negat se fecisse instrumentū tunc pōt fieri cōparatio et sic intelligo textū qui loquit̃ de tali comparatiōe in aut̃.co.titu.§.sed et si quis.per qđ apparet euidenter ꝙ admittat̃ cōparatio qꝛ vix idem homo pōt continuare duas litteras: ergo multo minus vbi diuerse persone faciunt scripturas.ff.de duo.re.l.nemo.ff.de sol.l.inter artifices.igitur qñ tabellio dixit ꝙ ipse nō fecit instrumētū sequit̃ ꝙ debeāt esse littere dissimiles ergo si ego velim ꝓbare ⁊ ostēdere si littere sunt similes cū illis quas als fecit vere: tunc pōt admitti cōparatio. nā si in cōtrario reperit̃ cōparatio litterarū ꝓpter qđ de facili pōt fieri scꝫ ꝙ littere sint diuerse ꝓpter diuersitatē tēporis ⁊ ꝑsone dicā ꝙ si littere appareāt similes ꝙ notarius pōt redargui de falso ar.in aut̃.co.titu.§.si quis
9 igitur et ideo hoc casu admitti comparationē. ¶ Sed quero nunquid admittat̃ cōparatio instrumētis publicis si reperiat̃ nota vnde dicitur instrumentū abstractū vt pone ꝓduco contra te instrumentū ⁊ dico ꝙ factū per talem notariū tu negas ego volo probare per cōparationem litterarū.nam dico videam⁹ papiros vbi ipse recipiebat notas ⁊ exinde de data si factū fuit instrumentum illa die nunquid est locus cōparationi litterarum si posset habere librū in quo ille notari⁹ recipiebat notas seu instrumentū nam tunc si nō reperit̃ aliqua nota seu data in toto anno illo qui cōtinet̃ in instrumēto ꝙ reuocatur in dubiū tunc dicerē ꝙ illud instrumentū esset improbatū nec esset locus cōparationi litterarū.⁊ pro hoc qđ dicit textus ꝙ instrumentū debet cōcordare cū nota in aut̃.de tabel.v.coll̃.§.primo ⁊.§.fina.⁊.C.co.ti.l.illate.⁊.j.de discus.l.ne casu.⁊ ideo vbi nō reperitur dicerem non habere locum cōparationē litterarū in aut̃.co.titu.
10 §.si vero nihil. ¶ Sed nunc venio ad secundū mēbrū scilicet de priuatis instrumētis ⁊ primo de forensib⁹ instrumentis quero ⁊ cōcordat in aliquo cum instrumentis factis per notariū qꝛ sicut in instrumento facto ꝑ notarium ponit̃ dies ⁊ cōsules ⁊ incarnatio ita ⁊ in actis ⁊ instrumētis forēsibus in aut̃. vt ꝑpo.no.impera.§.j.colla.v. Item cum sit cōparatio in istis forensib⁹ vt in.l.cōparationes. Sed sunt alique differētie qꝛ vbi acta fuerint ꝓponitur quedā ꝯstitutio que est in aut̃.in me.litis non si.sacra.for.viij.colla.§.primo.cuius effect⁹ est qꝛ aliqua pars non debet lite pendēte iudici supplicare ꝙ hodie non seruat̃. Item differunt qꝛ instrumēta non fiunt nisi per illum qui habet auctoritatē in aut̃.de tabelli.§.primo.colla.iiij. Sed ista acta forēsia possunt per alios scribi de auctoritate iudicis vbi vult dicere glo.in.l.comparationes et quilibet iudex qui habet merum imperiū potest habere tales actuarios ⁊ reputabo eos notarios q̄tum ad illa in aut̃.de defen.ci.§.ex principali coll̃.iij.
11 ⁊ in aut̃.de iudi.vj.coll̃.§.nulla. ¶ Sed iuxta hoc quero nunquid forensi in instrumēto nō facto per manum
a publicā sit credendū tanq̃ publico[a] vt si aliquis non est notarius scripsit acta an eis sit credendū ⁊ videt̃ ꝙ sic.j.de dona.l.in donationib⁹.j.de re iudi.l.fi.⁊ ꝙ sit credēdum istis actis facit in aut̃.co.ti.§.de quibus. Quid dicendū dico ꝙ acta iudicialia non faciūt fidē qꝛ nō sunt facta per manū publicā nisi ratione loci vt sit scriptum in libro curie ⁊ hoc est credendū.j.de princi.agen.in re.lib.xij.l.vlti.§.j.ij.⁊.iij.⁊.C.co.aut̃.ad hec in fi.⁊ dico ratione signi vt si acta sint facta per istos actuarios q̄ non sunt notarij tunc credit̃ eis per sigillū iudicis.ff.de publi.l.si publicanus.ff.de offi.presi.l.diuus.§.j.in aut̃.cū.vt nulli iudi.§.si vero quis cōprehensorū colla.viij.et ꝓ hoc.ff.de iur.fis.l.i fraudē.§.quotiēs.⁊.C.de assesso.l.fi.circa mediū. Sed tu dices ꝙ si tabellio publicus faciat acta ⁊ non sint signata per notariū videt̃ per iam dicta ꝙ eis sit credendū. Sed dico ꝙ glo.voluit dicere ꝙ per manū publicā videnť fieri instrumēta ⁊ acta seruata forma que seruat̃ in publicis instrumētis vt qñ notari⁹ facit instrumentū aliquod ⁊ cōuocat testes et ponit signū suum tunc talia acta sunt publica ⁊ faciūt fidē. ¶ Sed quādoq̃ fit instrumentū non seruata forma publica qꝛ non cōuocat testes nec ponit ibi signū ⁊ ideo licet facta essent per notariū nō ꝓpter hoc essent publica ⁊ habes textum cū glo.j.qui po.in pig.ha.l.scripturas.⁊ sic idē dico in tabellione ⁊ alio qui non seruat formā publicā facit qđ no.j.de re iudi.l.gesta.C.titu.j.l.solā. ¶ Nunc ergo est videndū de instrumentorū forensiū cōparatiōe ⁊ est distinguendū qꝛ aut querit̃ de instrumēto forēsi ex quo faciēda est cōparatio ⁊ tunc dico ꝙ de illo debet cōstare ꝙ sit factum in illo iudicio in quo sit approbatū vl̃ qꝛ signatū per iudicē vel qꝛ scriptum in libro cōmuni ad quod.C.co.autē.ad hec.⁊ de princi.agen.in re.l.fi.et.ff.de iur.fisc.l.in fraudē.§.quotiēs.alioquin si esset incertum non posset fieri cōparatio vt supra ꝓbaui in instrumentis publicis aut queris de instrumento ad quod est facienda cōparatio et tunc distinguit̃ aut viuit iudex et notarius qui dr̄ fecisse ⁊ tunc nō esset locus cōparatiōi: qꝛ ipse sup hoc attestaret̃ licet iudici nō credat̃ nisi quatenus est scriptū.C.de arbi.l.ne in arbitris.⁊ ꝓbat̃ extra de proba.c.qñ cōtra falsam.tamē ista scriptura bñ pōt testificari verum sit facta corā eo vel non.ff.de testi.l.ob carmē.§.senat⁹.⁊.§.illud.aut tabellio viuit. Itē ꝙ q̄tū ad signū et litteras iudicis si quis posuit potest fieri cōparatio. Sed de litteris tabellionis viuentis non fit cōparatio. Si autē esset mortuus tunc posset fieri sicut dixi in publicis in aut̃.co.§.si vero neq̃.⁊.§.si vero nullus vnum tamē dico ꝙ quādo notarius aliquis vel scriptor facit operit facienda cōparatio ad acta que ipse fecit nō
12 ad alia in co.ti.§.si quis igit̃ ar.C.de cōpen.l.j. ¶ Sed iuxta hoc quero pone ꝙ notarius desijt esse notari⁹ tñ viuit vel iudex desijt esse iudex tamen viuit nunqđ est locus cōparationis

[a] ¶ Tanq̃ publico. Adde bar.in.l.herbe nius philipp⁹.col.ij.ix.⁊ ad fi.ff.de offi.presi.to.vbi tū ꝙ sic. Bald.in.l.j.in vi.q.j.de testa.⁊ in.l.ij.col.ij.⁊.j.de senten.⁊ interlo.om iudi.

cus cōparatiōis distinguo aut iudex desijt esse iudex vl notarius desijt esse notarius et tunc aut retinet integrū statum testificādi et tunc possunt testificari nec est locus cōparationi ar. ff. de eden. l. pretor. §. j. et ita habetis in notario qui est factus decurio et tamē pōt testificari licz desinat decurio. j. de decur. li. x. l. vniuersos coniuncta. l. j. de fal. l. si quis decurio. Si autez non retineret idē statum quia est deportatus tūc equiparat mortuo. ff. p so. l. actione. §. publicatiōe. ff. de bo. pos. contra ta. l. j. §. si filium. et in aut. co. §. si vero moriātur. et idē si essent furio-

13 si ar. ff. rem ra. ha. l. bon. oīū. ¶ Alia est scriptura in archiuo publico vt si arcēdaui thesaurario tholosano diu quandā baulā et rex preciū petijt a me et ostendo lrās thesaurarij qui tūc erat et ille neget illū thesaurariū qui tunc erat fecisse alias litteras et ego dico q fiat cōparatio cum alijs de quib9 cōstat eum fecisse certe debet fieri in autēti. de his qui ingre. ad ap. v. coll. §. primo. Or sicut dicebā in alijs ista cōparatio est faciēda de lrā facta que existunt de archiuo publico et fit demū talis pbatio deficientibus alijs pbationib9. j. co. l. illatē. in aut. co.

14 titu. §. si vero nihil. cuz ibi nota. ¶ Sed vltra hoc nos habemus scripturā priuatā et dicitur illa priuata q non fit fm formā publicā et in ista non est interesse preponi nomen imperatoris nec inditionē nec nomē. ff. de pig. l. cum tabernā. §. idem quesijt. et ita differt a publica. Itē q̄tum ad solēnitatē intrinsecā que si fit scriptū q aliqs fideiussit in scriptura publica intelligit solēniter institu. de fideiusso. §. fi. ff. de verbo. obliga. l. sciendū. ff. de pac. l. iurisgentiū. §. quod fere. Sed in scriptura priuata nō est solēnitas nisi probet. j. de proba. l. instrumēta. j. qui po. in pig. ha. l. scripturas. et in aut. co. §. si quis igitur. quia illa scriptura que non est solēnis de se non pōt habere presumptionē solēnitatis. j. de here. l. ij. j. ad mace. l. si filiusfamilias. Sed ego dico q imo scriptura priuata dūtamen non sit approbata presumit eius stipulatio si dicatur promisit. ff. de verb. obliga. l. titia. §. primo. j. de contrahen. et cōmit. stipula. l. j. quare non dico esse circa hoc aliquam differentiam.

¶ De commodato. Rubrica.

1 [P]Reterea. in fi. Video hic q pro debito in quo es mihi obligatus non possum rem quā mihi cōmodasti retinere et hoc verū est nisi cōsistat in quātitate cōmodatum quia tūc haberet locū cōpensatio. ff. co. titu. l. in rebus. l. j. §. fi. et institu. de actio. §. in bonefidei. Et hec iura faciūt ad questionem vulgatā numquid scriptor possit retinere quinternos ratione laboris que sibi debetur ratiōe scripture et videt q nō per legem istā quia equiparat locatio et cōmodatio quia neuter pōt referre questionez dominij. j. loc. et conduc. l. si quis conductiōis istā questionē tetigit j. in qui. cau. pig. ta. contrahi. l. si non inducta. et ff. de cōdi. inde. l. si non sortē. §. si centum. Quid dicendū dico q potest retinere quinternos et est ratio quia vbi quis facit impensam in re aliena bona fide pōt pro expensis rē retinere licet alīs non possem rem retinere vt habes in cōmodato quia si cōmodasti mihi equuz si in curatione eius expendi aliquid possuz eum retinere donec mihi satisfeceris de expensis. ff. cōmo. l. in reb9. §. possunt. ff. de acq. rer. pos. l. si quis rem. ff. de fur. l. creditoris. et p hoc induco tex. vbi videtur textus per istum moduz inductus quia multomagis possum retinere quinternū p mercede quā promisisti. et pro opera quā facio quasi tu mercede non promisisses ar. j. de rei vxo. actio. l. vnica. in princi. quia fortius est expressum q̄ tacitū. ff. loca. et conduc. qui ad certum. pone q ego in carta tua scripsi tu vindicas quartā ego volo retinere p scriptura nunquid possum certe sic et vbi tu non pmiseras mercedē ergo multomagis potero retinere in casu q tu pmisisti sic induco. §. institu. de re. di. §. lhc. ff. de acquiren. re. do. l. qua ratione. §. j. et p hoc vbi tradidi mihi rem aliquā et p illa re pmittis mihi mercedē ratione mercedis res est mihi obligata. nam si tu tradis alicui rem vt portet in aliquo loco ratiōe portorij res est mihi obligata ergo hic quinternus erat ratione scripture obligatus ar. ff. q po. in pig. ha. l. hmōi. et sic si habet tacitā ypothecā habet retentionē. Item si non possideret haberet actionē ergo multomagis retētionem. ff. de reg. iur. l. inuitus. §. cū damus. ff. de supell. l. j. ADDITIO. no. j. in qui. cau. pig. ta. ptraha. l. si nō inducta ei. ff. de cōdic. inde. l. si nō sortē. §. si centū. Ray.

2 ¶ Item iuxta hoc si queras vtrū res aliena cōmodata vel quā possideo an possim retinere pro debito pro qua est mihi obligata distinguo aut res ista est mihi pro alio debito obligata licet non pro isto pro quo volo retinere et tunc habeo retentionē vt si obligasti mihi domū p cētum que tibi tradidi et ex alia parte debes mihi quinquaginta de quo nō habeo pignus tunc pro ista domo possum obligationē retinere. j. etiā ob. chrog. pe. l. vna. cum ibi nota. aut res non est mihi pro aliquo obligata et tūc distiguo de debito quia aut venit debitū ex ipsa re et occasione rei et tunc pōt res retineri pro debito vt si cōmodasti mihi rem et feci tibi expensas possum rem illam mihi cōmodatā pro expensis retinere. ff. cōmo. l. in rebus. §. possunt. ff. de fur. l. creditoris. ff. de acq. rer. pos. l. si qs rem. j. in qui. ca. ces. lon. tēpo. prescrip. l. fi. Si autez hoc debitum sit extra rem tunc aut res ista erat tradita pro debito tunc dico q pōt retineri licet non sit obligata vt si credebas mihi debere equū ego possum tenere donec sit solutū quod debetur. ff. de condi. inde. l. si non sortez. §. si centum. ff. de sol. l. si cum aurū. aut res non erat tradita p debito et tunc pōt distingui quia aut in re illa ego habebam retentionē pro debito et tunc cōcedatur retentio pro alio simili vt pone due res erant legate a me herede et in qualibet habebat locū falcidia solui vnā nunquid rem aliā per falcidiā potero retinere certe sic. ff. ad l. fal. l. si ex pluribus. ADDITIO. vel ibi speciale fauore vltime volūtatis ar. j. ad. l. fal. autēti. sed cuz testator. Ray. et vbi debitū non erat simile et tunc non debet retineri pretextu extrinseci debiti et sic intelligat. l. ista cum ratio est quia nō potest sibi locū vēdicare cōpensatio quātitatis ad speciē. ff. de condi. indebi. l. si non sortē. §. si cētum. et ff. j. de pig. act. l. que fortuitis.

¶ De pignoratitia actione. Rubrica.

1 [Q]Ue fortuitis. Quero circa. l. istā an furtum sit casus fortuitus: quidā dicūt q non quia ego sum in culpa. sed vbi est aggressura latronū ego non possum euadere. ff. de fur. l. cū qui. §. idem in li. vbi videtur tex. q furtū tamē est culpa non cōmittat ad qō nauta et caupo tenent. ff. nau. cau. sta. l. iij. in fi. et co. titu. l. sed an ipse. Quid dicendum videtur dicendū contrariuz quia l. que enumerat casus fortuitos enumerat furtuz inter ipsa. ff. ad. l. fal. l. qua ratione la. ij. ff. pro so. l. cū duobus. §. dāna fatalia.

a Quid dicēdū sic distingue[a] aut furtū est factū a tali persona de qua verisimiliter erat considerandū et tunc reputatur casus fortuitus vt si quis deponit penes te vasa argentea et tu tenebas ea in archa et vxor tua tibi surripuit cōputat tale furtuz inter casus fortuitos. j. de lati. li. tol. l. vna. §. sed ne furādi quia nulla peior pestis q̄ familiaris inimicus. j. de don. l. data. et sic intelligo. l. pro ista parte aut est factū furtum a psona de qua nō erat confidendum et tunc non reputarē casuz fortuitū quū esset ibi culpa lata leuis et leuissima. ff. nau. ca. sta. sed an ipse. in fi. ff. de fur. l. cum qui. cum ibi notatis.

a ¶ Distingue Adde Bal. ita disting. in. l. j. in. j. q. j. depo. et hic. vbi etiaz Saly. et Bald. in. l. si creditor j. eo. ti. Bart. in. l. si cū duobus. §. dāna. ff pro so. et in. l. si na. j. de condi. infer. glo. in. §. si pptet. et ibi notoriū in apostil. ad Jo. fabri post eū. insti. qui. mo. re cōtra. oblig. et olo Alex. in. l. argentū. ff cōmo. et in. l. qd nerius. ff. dpo. et in. l. cum qui in princ. ff. de fur.

¶ De institoria et exercitoria actione. Rubrica.

1 [S]Eruus. Reuoco in dubiuz glo. pone q institui quendā liberū hominē ad emēdum bladū et vendenduz in aliquo loco ille cōtraxit cum pluribus extitit obligatus quero an creditores debeāt agere de necessitate contra dnm vel contra institorē: et glo. distinguit aut dns est soluendo et tunc debet agere contra dnm: aut non est soluendo et tunc contra institorē potest agere alleg. l. ff. de instito. ac. l. j. in fi. et l. ij. Sed illa. l. nihil facit quia loquitur

de actione danda contra dominū ex cōtractu institoris possit agere contra dn̄m ex cōtractu institoris ⁊ ideo videtur verius ꝙ ille qui cōtraxit cum institore possit agere contra dn̄m vel contra institorē nec distinguit vtrū sit soluendo vel non q2 si ille contraxit cum aliquo et habet obligatū aliquē non datur mihi actio cōtra illū obligatum cum sit dominē liberū acquiret actio ꝙ est cōtra.l. ff. de ver. obliga. l. stipulatio ista. §. alteri. ideo daẽ mihi actio qn̄ ipse non soluēdo est: sed qn̄ ipse institor obligatur ergo nec ex institione ⁊ ideo potest me cōuenire siue luerit ⁊ ideo obligaẽ institor ex suo cōtractu ⁊ ideo ipse potest cōueniri ar. ff. de exerci. l. j. §. est autem. Sed attenderes an ipse institor obligauit se ex facto suo ⁊ tunc potest insolidū ꝯueniri. ff. qn̄ ex fac. tu. l. post mortē aut obligauit se nisi institor ⁊ tunc conueniret directe s3 fiet executio solū in mercib⁹ quibus est prepositus. ff. de nego. gest. l. si pupillus. §. s. ⁊. J. ti. j. l. ex contractu. ⁊ hoc videtur dicere tex. ff. de institio. l. lucius. nam nō esset equū ꝙ executio fieret in bonis suis ꝓprijs quādo contraxit cum institore per iura allega.

Quod cum eo qui in aliena potestate est negociū gestum esse dicit vel de peculio siue quod iussit aut de in rem verso. Rubrica.

1 Cum in filiusfamilias. Super glo. j. et non approbo eā sed dico ꝙ filiusfa. fuerat tutor datus in testato vel a iudice pater non teneẽ nisi agnouerit on⁹ ꝙ probo q2 testator nō pōt dare cur. ff. de cōfir. tu. l. j. ⁊. ij. ⁊. J. d testa. tu. l. fi. ergo; apparet ꝙ loquiẽ quando fuit datus a iudice ⁊ sic nō teneẽ pater nisi agnouerit. ADDITIO. certe glo. pōt intelligi ꝙ fuit datus a testatore sed a iudice cōfirmatus ⁊ isto modo potest defendi. Ray.

Lex.

1 Si qui. Quero numquid actio de peculio ⁊ de in rem verso ⁊ ꝙ iussu ⁊ exercitoria ⁊ institoria ⁊ tributoria et alie similes sicut ꝓpria nomina actionū ⁊ videtur ꝙ sic vt in. l. ista ⁊. J. eo. l. dn̄os. Sed glo. tenuit ꝙ sunt adiectiones probo q2 eadē actio cōpetit cōtra dominū ꝓ negocio serui q̄ cōpetebat contra seruū si ipse esset liber. ff. de pecul. l. iij. §. cui cōgruit ⁊ eo. ti. l. in bonefi. et ideo vocat tex. eam adiectionē. ff. de in rem ver. l. filiusfa. ad qd̄. ff. de cōpen. l. si cum filio. ff. que in frau. credi. l. si pater. et ideo dico ꝙ non est nomen propriū actionū sed quedā qualitas actionū et cognominū et daẽ talis qualitas ex extensione p̄toris ideo sunt pretorie. ff. de exercito. l. j. §. primo. ⁊ institu. qd̄ cū eo. §. de eo qd̄ versū. ff. de rescin. vendi. l. titius. ⁊ ideo dico ꝙ est qualitas actionum non proprium nomen actionū.

Lex.

1 Dominos. Pone in quadam ora habebam quendā procura. qui colebat terras meas quidā mutuauit sibi pecuniā post ipe soluit mihi pensionē quā debebat aliud superest sibi numquid ego dn̄s potero ꝯueniri de peculio per illum qui sibi mutuauerat pecuniā per hoc vt sibi satisfaciat de hoc ꝙ superest videtur ꝙ sic per finem istius. l. ⁊ istam partē videtur tenere glo. J. de agri. et cē. li. xj. l. ne diutius in fi. ad qd̄ in eo. ti. l. offices profugi. Quid dicendū credo ꝙ ꝓprie non habeat locū actio de peculio q2 liber hō sui iuris nō habet peculiū. C. de inoffi. test. l. fi. §. fi. ⁊ ideo dicerē ꝙ directo cōueniret iste qui accepit pecuniā ar. C. eo. l. ei q seruo. in fi. cū multis simi.

Per quas personas nobis acquiritur. Rubrica.

1 Excepta possessionis causa. Primū dictū istius. l. est ꝙ nihil pōt acquiri alteri ꝑ liberā personā preter causam possessionis dubitatio est qualiter hoc intelligatur quidā dicūt ꝙ de sola possessione loquitur insti. eo. §. ex his ⁊. ff. de acquirē. pos. l. j. §. ꝑ procur. ⁊ voluit dicere ꝙ dn̄iū nō possit acq̄ri per procu. sed sola possessio. ⁊ ideo exponūt causā possessionis ⁊ ipsa possessio ⁊ habes similē expositionē. ff. ad treb. l. seruis. Sed glo. est in cōtrariū ⁊ dicit ꝙ dn̄iū potest acquiri per procura. ⁊ exponit istā text. cum dixit causa possessionis. J. causa causata ꝙ est dominiū q2 per possessionē acquiriẽ nobis dominiū primo q2 ab initio quicquid calcabat pes tuus tuum erat. ff. de acquiren. pos. l. j. in princi.

2 Sed q2 nullus de possessione dubitat idcirco reuoco in dubiū an dominiū ꝑ liberā ꝑsonā [a] acquiratur ⁊ videtur ꝙ non q2 regula est ꝙ per liberam personā nihil nobis acquiriẽ ⁊ dn̄iū non excipiẽ ergo dicā sub regula cōtineri. ff. de dam. infec. l. si finita. §. fin autem. ff. de verbo. obliga. l. doli clausula. ff. de pecul. l. sanctio legū nec mirum si possessio acquiratur q2 momētanea est. J. vnde vi. l. momentanee ⁊. J. de momē. pos. su. appel. ꝑ totū ti. ff. de acq̄ren. posses. l. si quis vi. §. differētiam ⁊ ideo cum sit differentia in amittendo dicam et ꝙ sit differentia in acquirendo. ff. de acquiren. pos. l. q̄uis saltus. ff. de regu. iur. l. nihil tam naturale. et pro hoc q2 ius quod cōpetit pro pignore est reale. J. de pigno. l. per secutio pignoris. Sed illud ius ypothece quod est reale non potest mihi queri per liberā personā ergo nec dominium. ff. de pigno. actio. l. solutum. §. per liberā personā Quid dicendū: glo. tenet contrariū ⁊ dicit ꝙ potest acquiri dominiū per liberam personā ⁊ inducit ꝓ se. ff. de acquiren. pos. l. per procura. et pro hoc ratio per quā destruiẽ alia facta in contrariū ⁊ probo sic si acquiritur possessio per liberā personā multomagis dominiū q2 in acquirēda possessione factū requiritur q2 solo animo nō potest acquiri. J. de acquiren. pos. l. licet. ergo multomagis dominiū ꝙ sine aliquo facto extrinseco possit acquiri hoc dicunt. ll. ff. de acqui. pos. l. cum heredes. in prin. ff. si q̄s te. li. esse ius. fu. l. j. §. scevola. ⁊ hoc habeo in legatis que transeunt ad legatariū mortuo testāte et in possessione requiritur factum. ff. de furt. l. a titio. ff. de cri. expil. here. l. ij. ff. de lega. ij. l. legatum. nec obst. ꝙ dicit ꝙ obligationes nō queruntur per liberam personā q2 ibi est ratio ꝙ actiones personales coherēt ossibus. ff. de pecu. l. qd̄ ergo ⁊ ideo in ipsum non possunt transferre. Sed vtilitatem bene nec possum actiones quesitas mihi in aliū transferre nisi in patrem. ff. de vsufruc. l. sed si quis. §. super his. ff. de pecul. l. quid ergo ⁊ ꝙ dominiū queraẽ per procura. sunt leges. ff. de dona. inter virū ⁊ vxo. l. si spōsus in princi. ff. de nego. gest. si ego. ff. de doñ. l. qui mihi donat nec ob. l. quā in contrariū allegabā. ff. de pigno. actio. l. solutū. §. per liberam. nam dico ꝙ ypotheca nō queritur per liberam personam: q2 licet ypotheca sit in rem tamen dependet ex personali q2 nō potest esse ypotheca ab initio sine personali. J. de predi. mi. l. si is qui. J. de lui. pig. l. intelligere debes. cum ibi nota. et ideo cū ypotheca reguletur s̄m personam. J. eo. l. cum per liberā non mirū si non queratur per procura. ⁊ ideo dico ꝙ dominium potest per liberā personam acquiri vt intelligamus. l. in casu magis dubitabili.

3 Secundū dictū istius legis est ꝙ si procura. sit stipulatus rei ven. ꝙ nihil acquiritur domino quero quis est sensus in ista littera dico ꝙ vnus intellectus potest esse ꝙ ista stipulatio facta ꝑ procura. sit talis ꝙ cadat in pacto. l. cōmissorie ⁊ ꝙ si nō soluat infra certum diem precium ꝙ res sit inempta. ff. de rei vendica. l. si quis hac lege. J. de pact. inter empto. ⁊ vendito. l. commissorie est mirabile istud pactum q2 per tale pactum dominiū transfertur in me ⁊ destruit tale pactum omnia principia. Si autem dicerem ꝙ si non soluisset precium ꝙ res mihi redderetur et tunc non redit statim dominium rei mee si agitur ex empto vt. J. de pac. inter empto. ⁊ vendito. cōpo. l. j. ⁊. iij. ⁊ ideo possum dicere ꝙ procura. vendidit rem domini et apponit pactum ꝙ si non solueretur precium ꝙ res esset inempta ⁊ ex tali pacto apposito domin⁹ non potest agere.

4 Sed tūc oritur vnum dubium vtrū per tale preciū appositū per procura. l. cōmissorie an dominus habeat rei ven. ⁊ glo. reparat expeditū ꝙ habeat q2 dominiū queritur ꝑ procuratō. vt statim dixi ⁊ pro hoc insti. de actio. §. j. est hoc verum credo ꝙ sic ⁊ licet domino non queratur obligatio per pactum. l. cōmissorie appositū per procuratorē tamen

[a] Per liberā personā. Addo Bart. in. l. apud celsum. §. questium. ff. de doli excep. ⁊ verius acquiraẽ ꝑ procuratorē g̃nalē. dic ꝙ nō s3 bñ ꝑ spālē3. vt not. inno. in c. accedēs d̄ prebē. ⁊ vtrū ꝑ negociorū gestorē. Panor. sing. in pecalle. c. accedens tenet ꝙ nō ⁊ idē dicit in possessiōe. de quo vide Bar. ⁊ doc. in. l. qui mihi. de dona.

tamē dicam ꝙ detur sibi rei vendi.rei īēpta q: nos tractamus in tali pacto ꝙ dominiū qđ est translatū in emptorem transferaꝰ in venditorez vt dictum est. Sed qñ procura.meus appomt talepactū magis operari debet ꝙ si ego apponerē ꝙ si ego ꝯuenirē tunc habita fide de precio transferꝰ dñium in emptorē vt no.ff.de cōtrahē. emp.l.vt res ⁊.l.qđ vendidi. Sed ꝓcu.pōt habere fidez a de precio[a].ff.de iur.fis.l.si procurator.⁊.ff.de re iudi.l.a diuo ꝓio.§.penul. ergo dicā ꝙ cū procu.nō habuerit fidem videtur magis operari pactū appositū p procur.ꝙ si apponereꝰ per dñm et ꝙ hoc sit verum videtur dicere tex.ꝙ si creditor vendit rem obligatā sub pacto ꝙ si debitor soluat pecuniā infra certā diem ꝙ res non sit vendita non valet ⁊ acquiriꝰ debitori actio.ff.de pig.act.l.si cum venderet.§.j. ADDITIO. confiscta.l.si pignori.ff.fami.hercisc.⁊ de diuer.prescrip.l.de accessionibꝰ in fine vbi dicꝰ ꝙ creditor videtur vēdere pignꝰ tanqȝ procura.debitoris. Ray.ergo multofortius qñ apponiꝰ tale pactū per ꝓcu.ꝓficet dño vt dominiū trāsferaꝰ in eū per iura allega.⁊ ista credo ꝙ sit veritas. ADDITIO Pet.cōtra p.l.ea q̄ ciuiliter.ff.de acqui.re.do. Sed certe ibi loquiꝰ in simplice hic in stipulatiōe cōiūcto pacto l.cōmissorie ar.ff.de ver.obli.l.stipulatio ista.§.alteri.et sic teneas cum G.⁊ cum glo.cum istud pactum interponaꝰ super re vēditoris facit qđ dicā.j.si quis alter vel sibi.l.nullum. prima ratio G.non placet q: intelligo questionē in eo ꝓcura.qui potest habere fidē de ꝓcio iuxta ea que dixi supra de rei vendi.l.in ciuile. Ray.

Lex.

1 Cum per liberū. Pone quidā liber homo mutuauit titio.C. noīe meo in certis terminis soluenda ⁊ nisi solueret stipulatus est penā forte.l.vel vsuras quero si non soluaꝰ tēpore debito an ex illa stipulatiōe possum agere tu dices statim ꝙ sic per.l.istā ⁊ eius rationez q: cum principaliter actio sit mihi quesita ita etiaȝ ⁊ accessoria mihi queraꝰ ar.ff.de reg.iur.l.cum principale. ¶ Quid dicendū certe non dicerē hoc in alia obligatiōe accessoria vt penali vel vsuraria q: pignus datur ad confirmationem obligationis ⁊ soluto debito soluiꝰ pignꝰ. Sed in pena vel vsuris est secus q: soluto debito vel pignore liberato non soluiꝰ pena vel vsura.ff.depo.l.iij.ff.de eo quod cer.lo.l.centū capue. Item pignus nō est odiosuȝ: sed vsure ⁊ pene sunt odiose.⁊ ideo non debemus extendere q: fauores ampliandi ⁊ odia restringēda.ff.de act. ⁊ obliga.l.arrianus.⁊ pro hoc habeo textū de verb.obligat.l.si ita stipulatus fuero.§.grisogonus.⁊ ideo non ex-

2 tendam.l.istam ad penam seu vsuras. ¶ Item.l.istam induxi ad dubiū nūquid clericus in ypotheca gaudeat priuilegio clericali: nam de iure et cōsuetudine seruatur ꝙ clerici in actionibus personalibus habent priuilegiū ꝙ conueniātur coram suo iudice scilȝ coram officiali vel episcopo. Sed in realibꝰ actionibus nō gaudēt priuilegio clericatus conueniūtur coram suo iudice seculari: et habes de hoc textuȝ notabilē.j.de pal.sacra.lar.l.viros lib.xij.pone ergo iuxta hoc ꝙ clericus cōueniꝰ ypothe. nunquid potest corā layco conueniri dico ꝙ non ꝑ hunc textum q: ypothe.depēdit ex personali ⁊ ideo regulabitur ṡm ipsum vt cōueniatur coram illo iudice super ypothe.coram quo conueniretur in personali ad qđ in autꝰ. vt omnes obediāt iudi.prouin.v.colla.§.hoc cōsideratur q: ṡm principale regulaꝰ accessoriuȝ ⁊ principaliter magis debet attendi.ff.de impen.in re.do.fac.l.fina.ff. vsufru.l.si absente ad quod.ff.de reg.iu.l.cū principale.

Lex.

1 Si duo. Jo.⁊ Azo.contrariātur in intellectu istius legis et quero quis intellectus est verior vt pone dominꝰ iubet seruo vt locet domum ⁊ ꝙ stipuleꝰ pensionē in hoc casu acquiritur domino iubēti q: ex re eius stipulatur ⁊ ꝙ ipse iussit ⁊ sic potest intelligi opi.io. vt sic due rationes vincant vnam sed ꝙ non acquiratur illi qui non est nominatus in autꝰ.de consan.⁊ vteri.fra.vj.colla.§.fina. ⁊.ff.de iudi.l.ij.§.omnes. ADDITIO. Si autem ad neutrum pertinet teneas lecturam azo. Ray. Itē casus azo.potest sustineri.vt distinguamus vtruȝ iussus sit generalis vel specialis: ⁊ si sit specialis ꝙ tūc potius acquiratur iubenti ꝓpter rationē tex.si autem sit generalis tūc ꝙ nominato acquiratur vt in fine.l.iuxta illud q: magis operaꝰ expssuȝ ꝙ gnale.ff.loc. ⁊ ꝯduc.l.qui ad certū.ff. de acquiren.heredi.l.si quis mihi bona.§.iussum. et ita vterqȝ intellectus potest esse verus ṡm ꝙ exponitur.

¶ Ad senatusconsultum vellcianū. Rubrica.

1 Si mulier aliena. Iuxta.l.istā sciendū ꝙ nos habemus actionē restitutoriā vt si ego debeaȝ.c.⁊ quedam mulier animo nouandi se ꝓ me obligat non valet nouatio et ideo restituitur actio cōtra me que primo cōpetebat.ff.eo.titu.l.debitrix.§.j.⁊.ij. Item habemus institutoriam actionē in hoc senatusconsulto vt si tu volebas cōtrahere mecū ⁊ habui quandā mulierē que se obligauit ⁊ ego recepi pecuniā ipsa non obligatur ꝓpter senatusconsultum velleia.que alienā sumpsit obligationē et nō datur tibi contra me actio institutoria in effectu non ꝙ sit nomen actionis sed vt actio contra me instituaꝰ cum ego pecuniā habuero licet mulier se obligauerit nec datur restitutoria q: ego non sum obligatus sed institutoria vt me de nouo obligem. Ita probatur.ff.eo.l.q̄uis.§.si cum essem.

¶ Non est plus de quarto nec de quinto sed incipit in sexto.

¶ De heredibus instituendis. Rubrica.

1 Qui deportantur. Uides ꝙ hic glo.intelligit per adoptionē est ne hoc verū videtur ꝙ non q: cum non sit mentio de contractione intelligiꝰ de cōtractione naturali nō ciuili.ff.de leg.ij.l.si ita qs cauisset testamēto.§.fi.⁊ de condi.⁊ demon.l.fideicōmissum. ⁊ sic ꝓpter q: nō videtur ratio glo.vera. Quid dicendū nō videꝰ posse intelligi in cognatis per adoptionez et si dicas ꝙ pñt admitti ad legatū dico ꝙ erant de cognatis per factuȝ defuncti ⁊ ideo legando cognatis videꝰ eis legare cuȝ per affectionē seu ꝙ potuit vt esset cognatus ⁊ ita tñ haberem vides sicut ad alios scȝ in cōtrariis efficitur cognatus non ex aliquo facto defuncti testātis interueniente vt q: dicit lego cum liberos habuerit: ⁊ ita non videꝰ includere adoptiuos vt.j.ti.§.i.generaliter.§.si ad trebel. l.ex facto.§.si quis rogatus. ⁊ pro hoc.ff.ad trebel.l.heredibus.§.fi. ADDITIO.vel dic vt dixi in.l.si cognatis.ff.de re.du.responsio eius g.hec scripta videtur minus arctare intellectū illius legis scȝ ꝙ loquaꝰ solum cognatis ipsius testatoris. Sed glo.intelligit ibi eā in cognatis extraneis q: tutiꝰ est tenere solu. quā ibi scripsi.

2 Ray. ¶ Item vides in fine glose ꝙ fiscus venit ad hereditatem est ne hoc verum? quidam dicunt indistincte ꝙ non q: expresse contra istū textū.ff.si ta.test.nul.extra.l.j.§.si heres.hic dicitur perinde tenetur ac si scripti non fuissent.ff.de his que pro non scrip.ha.l.iij. Iteȝ ꝓ hoc quđ dices fiscum admitti plures leges sunt cōtrarie nā cum relinquitur non capaci aut relinquiꝰ tacite tunc bene fiscus admittiꝰ q: testator deliquisse videꝰ. Sed si relinquatur palam non.ff.de iu.fis.l.non intelligiꝰ in principio.§.si quis palam.⁊.ff.de leg.j.l.in tacitis: ergo non videtur vera glo. ADDITIO. Sed intelligo illa iura in non capacibꝰ ratiōe casus vel vicij alieni vt filij spurij seu naturalis in hoc dic vt dixi in.l.ij.C.de na.li.hic rōne delicti. Ray. Sed dico fiscum admitti ⁊ dico ipsum habere non ex persona instituti sed ex persona venientium ab intest.q: videntur indigni dico ergo ꝙ non admittūtur venientes ab intes.q: non habent tacitā volūtatē testantis qui requiriꝰ.ff.de leg.iij.l.j.§.sciendū ⁊.l.iij.instituendo eius deportatū videꝰ reputare ipsos indignos:

a ¶ Potest habere fidē de ꝓcio. Tu dic procuratorem singularē nō posse habere fidē de ꝓcio.sed generalez sic nisi sibi sit expresse ꝓhibitū. ita not. Bal. post glo.in.l.cū vēdēte.j.vbi causa fisc.⁊ in.l.in ciuile.in.ij q.C.de reivē.⁊ ꝑ istā distinc.cōcordabis Inter doct.q: Cy.in pecalle.l.incivile.tr ꝙ possit.⁊ Bar.in.l.iij.§.nō tñ.ff.de insti.⁊ Alex.et oēs ipsum sequunꝰ.⁊ Bar.in.l.finali.in fi.ff.de pact.⁊ Bar.in.l.j.co.iij.vl.ꝙ al alio procuratore.ff.de ꝓcur.cefa.de quo vide ꝓnor.c.cū olī abbas.nu.vj.⁊ ibi addidi ad eū in versi.nō sufficit.extra de offic.de le.⁊ Rodo.ro.sing.suo.xxiij.inci.ꝙ habens mandatum.et alex.olo in.l.a diuo ꝓio.§.si emptor de re iudi.

τ ita caret in ea volūtate tacita qđ probo: q2 non debet plus operari tacita voluntas ꝙ̄ expressa. ff. lo c. l. qui ad certū. Sed vbi est expressa dispositio venit fiscus. ff. de his qui vt indig. l. cū quidā. ergo multomagis cū est tacita τ sic intelligo istā glo. nec ob. si dicas ꝙ immo venientes ab intestato τ videt̄ expressum ꝑ. l. de excep. do. l. liberis. ff. de bo. li. l. si patron⁹. §. ex testamento. certe nō ob. q2 qñ adit̄ hereditas ex testamento ꝙ nō veniāt venientes ab intesta. dicerē aūt nō adit̄ hereditas ꝑpter incertitudinē instituti τ tunc est locus fisco q2 oīa sunt firma in hoc casu excepto ꝙ nō pōt adiri ꝑ institutū et ita cū bona deportatorū ad fiscū veniāt vt. ff. de le. iii. l. si deportati. j. de bo. dā. l. deportatorū ergo τc. nā si poneres ꝙ deportat⁹ venire posset sic fiscus tanꝙ̄ deportati bona hēret τ sic semper venientes ab intes. excluderent̄ cū semꝑ defunct⁹ reputasse videat̄ indignos venientes ab intes. ex tacita volūtate q2 verū est nisi appeat ꝙ nō ita vt̄ indignasse venientes ab itest. vt pone cognatū deportatū instituit quē ignorat deportatū vt credit ipm posse institui et erat in primo gradu certe hic cessat indignatio sequentiū cognatorū vnde dico tunc fiscū non admitti cū cesset ratio supradicta ar. ff. si ta. tes. nul. extra. l. j. §. si heres. τ ꝑ hoc in aut. de heredi. τ fal. §. exheredatos. colla. j. Lex.

1 Pater tuus. Per hāc. l. fuit determinata q̄stio quidā recipiebat. c. mutuo dedit fideiussores tres vn⁹ fideiussit i. xxx. alt⁹ in aliis. xxx. ego in residuo isti duo facti sunt nō soluēdo nunqđ ego teneor insolidū dic ꝙ sic q2 v̄bū
2 residui totū admittit⁹ vt hic τ. ll. alle. hic in glo. et ꝑ hoc videt̄ l. expressa. ff. de fideiuss. l. amissi in prin. certe attentis verbis q̄stiōis nō videt̄ teneri nisi in. xl. q2 fideiussor interueniēs in certa quātitate in plus nō pōt cōueniri. ff. q satisda. cog. l. ii. §. fi. ff. de fideius. l. fideiussores magistratuum. §. j. Sed hic fideiussit in certā quātitatē in pl⁹ nō tenet̄: τ si dicas imo q2 dixit residuū certe nec ꝑpter hoc q2 nō refert ꝙ exprimat̄ quātitas certa vel talia verba ꝑ que possit fieri ar. ff. de le. j. l. si seru⁹ legat⁹. §. q vere. j. de sen. q sine cer. quāti. l. hec sntā. ff. de re iudi. l. ait ꝑtor. §. j. ff. de v̄b. obli. l. si centū. ff. de ꝯhen. emp. l. hec venditio cū enī isti diuisim sint obligati vn⁹ ꝑ alio nō tenet̄. ff. de fideius. l. inter cos. τ l. inter fideiussores de al. le. l. iii. de le. ii. l. legatorū. Itē stricte recipere debem⁹ hec verba. ff. de ver. ob. l. quicqđ restringēde. nec ob. iste tex. q2 hoc iō est ne qs ꝑ parte moriat̄ testatus et ꝑ pte intestat⁹ ad qđ. ff. de reg. iu. l. ius nostrū. τ ꝑ hoc. ff. co. l. j. §. si ex fundo. nec ob. l. amissi. ff. de fideius. q2 ibi fideiussit simplr. Sed eius effect⁹ recipiebat limitationē hec aūt obligatio erat ex toto limitata vñ ibi dicebat̄ vēdo pignora et in residuo ego teneo verba ꝙ̄tum ad obligationē erāt simplicia. τ iō in totū tenet̄ cum in futurū extendat̄ obligatio hic autē in p̄nti: τ iō nec augmentū nec diminutionem recipit nec ad aliqđ futurū se extēdit ad ꝙ facit qđ dicit̄. ff. de le. ii. l. si ita scripsisset. ff. de verb. ob. l. si a colono. τ ꝑ hoc q2 nō debet aliud imitari si aliud postea eueniat τ inspicit̄ tēpus p̄ns. ff. co. ti. l. quo loco. §. fi. p̄dicta l. co. ti. itē qđ sabin⁹ in princi. τ. §. fi. cū. l. se. Lex.

1 Cum proponas. Circa questionē glo. si dñs cōpulit seruum adire hereditatē an sibi que rat hereditatē τ credo ꝙ aditio nihil valeat vt. l. qui in aliena. §. fi. hic in glo. alle. et hoc cū dicat potuit τc. Itē cum nō vult adire statim extat cōditio substitutiōis τ iō dñs nihil postea facere pōt. j. de impu. τ aliis sub. l. iii. j. de repu. here. l. sicut nec ob. l. ff. si quis omis. causa tes. l. ii. §. sed si queratur. q2 ibi dñs ab intest. poterat adire hereditatē τ ita non mirum si possit cōpellere. Itē illud inductū ꝑpter odiū hic propter fauorē quin posset facere vt seru⁹ omitteret hereditatem τ sic veniāt ab intes. τ sic nō tenebor ad legata: certe semꝑ presumitur fraus nisi cōpellatur seru⁹ adire.
2 Itē debes scire ad euidētiā huius. l. ꝙ si instituo seruum alienū τ si seruus non erit heres aliū substituo p̄nt cōtingere tres casus. nā aut ego testator credo eū esse liberum τ ꝑ eum volo alii hereditatē querere: τ tūc loquit̄ hoc. l. ꝙ admittat̄ substitutus. Si aūt cōstabat mihi ꝙ erat seru⁹ τ aliū ei substitui tūc videt̄ dicere si nō sit heres vel aliū heredē non fecerit tunc substituti non veniāt vt hic. ii. respō so. aut est dubiū an sit seru⁹ vel non vel pōt esse dubiū credā esse liberū si est dubiū an vellet istū seruum querere dño vel non τ tunc dico in istis duobus casibus ꝙ diuiditur hereditas τ dimidiā habet dñs et dimidiam dimidie substitut⁹. ff. co. l. si pater. §. fi. τ. l. τ hoc tiberius insti. de vul. §. fi. Sed q̄ est ratio ꝙ ita fiat diuisio quare saltim non fit ꝑ dimidiū glo. dicit in. l. τ hoc tiberius ꝙ sic factū fuit in persona imperatoris hoc non valet q2 idem in extraneo vt insti. de vul. §. fi. nec videtur ita cupidus imperator ꝙ velit ius subiectorū decipere ff. ad treb. l. si legatus. §. j. quare dic istā diuisionē inductam ꝑpter pluralitatē siue euitandā contrarietatē q2 hic erat dubiū an dñs admittat̄ ex volūtate defuncti vñ faciat ꝑ dño q2 intelligit̄ siue sit dñs siue aliū faciat heredē τ ita totū hēre debet. Sz facit ꝑ substituto q2 ignorabat seruū et ita totū habere debet substitut⁹ dico ergo ꝙ fit diuisio sicut dixi τ q2 est dubiū sup̄ h̄ dicā testatorē instituisse seruū in dimidia τ substitut⁹ τ dñs cōheres in alia dimidia τ sic ꝙ seru⁹ habebit dñs habebit illā dimidiā ex ꝑsona serui ne igit̄ fiat iniuria dño etiā substitut⁹ cōiungit̄ in alia dimidia sic als vides in plurib⁹ filiis etiā eparatis τ in p̄tāte cōstitutis coniūgēdis. ff. de cōiunge. cū emā. li. l. j. in p̄n. τ. §. j. τ ita cōiūgitur sed nō in totū q2 seru⁹ fuit noīatus τ ita faciet partē τ sic dñs duplici iure admittetur in suo τ serui sic habes alibi ita diuisum τ vnus admittatur in plus ꝙ̄ noīatus. ff. de stipu. seruo. l.
3 iiii. Sed qs effectus pōt esse hodie ex hoc nā pone si habebā quendā cōsanguineū in mei absentia fuit fact⁹ monachus institui eū τ substitui titiū si heres nō erit nec ipse vult adire hereditatē de iussu abbatis substitut⁹ vult admitti dicit ꝙ testator voluit ꝙ sibi q̄reret̄ τ nō aliis cōtra que veniret q2 dico ꝙ diuidit̄ hereditas put sup̄ dictum fuit. nam ꝑ substituto facit ꝙ ipse heres nō est: sz
b facit ꝑ monasterio q2 talia verba si heres non erit⁹ sunt intelligenda vel aliū heredē non fecerit τ ideo cū omnia bona istius monachi transeāt in monasteriū vt in aut. de san. episco. coll. ix. §. illud. C. de sacro. sanct. eccle. aut. ingressi. ideo dico ꝙ mōasteriū habebit dimidiā postea dimidiā dimidie ar. dicte. l. si pater. ff. co. insti. de vul. §. fi. Itē facit multū pro monasterio ꝙ totū habeat q2 magnus fauor τc. ff. de reli. l. sunt persone τ vt in pos. le. l. fi. in autē. de sanctis. episco. §. si hoc de presenti. colla. ix. tū dico ꝙ iō q2 testator non cogitabat de eo ꝙ esset monachus ꝙ non fraudabimus in totum substitutū τ hoc vides in seruo principis insti. de vul. §. fi. ff. co. l. et hoc tiberius idem ergo in ecclesia cum equiparētur vt. C. de sac. sanc. eccle. l. fi. Lex.

1 Si pater. Pone circa. l. istā duo sunt fratres habentes vxores nutrices eorum ꝑmutauerunt filios ad inuicem et ita isti venientes ad suum testamentū quilibet instituit filiū alterius credens esse propriū τ eis inuicē substituerunt nunc apparet de fraude quā fecerūt maledicte nutrices nunquid testamentū valet videtur ꝙ sic et ad inuicē admittatur cōpensatio ar. ff. de dolo. l. si duo τ de aqua quoti. τ esti. l. cum constet. dico ꝙ testamentū valeret quo ad substitutiōes non quo ad institutiōes q2 erratū fuit in corpore τ sic dicitur in sacra pagina ꝙ neq3 esau neq3 iacob fuerūt heredes ad qđ. ff. e. l. quotiēs in prin. et. ff. de acquiren. pos. l. si me in vacuā. Sed dico ꝙ valet quo ad substitutiōes q2 quilibet erat substitut⁹ in bonis paternis nec est incōueniēs si a substitutiōe incipiat testamentū. ff. de libe. τ posthu. l. sed τ si perceperit §. fi. Sic habeo simile alibi. ff. de vul. ex facto. §. lucius. Lex.

1 Si cōpensandi. Uides ꝙ si aliquis sit institutus ꝯfunditur pro ea parte debitū ꝑ qua est institutus. τ idē si insolidū in totū. C. de heredi. actio. l. si adulta. de nego. gest. l. si ha-
2 bens. τ. ll. alleg. in glo. Sed qđ in legato. nunquid

a Uerbū residui totū admittit. Adde bar. in. l. cētumio. col. sūpe. vers. q̄ro qđ si in institutione ff. de vulg. τ pu pil. Bal. l. l. ab amissibus. v. si. item hec lex est argumētū j. mādo. τ alex. cons. xxv. volu. iiii.

b Tolle verba si heres nō erit. Addo bar. in. l. iii. §. fi. versic. vltimo habes. ff. de libe. τ posthu. Bal. hic plene. in. ii not. τ latius in vlti. col. versi. vltimo scias. τ Pau. de castr. cōsi. cxxxiiii. τ alex. cōsi. cxx. vol. ii.

nunquid cōfunditur inquantū est legatū. quidā q̄ sic et aliud in legato. aliud in heredi. q2 hereditas in se habet implicita bona. τ ideo ꝑ quarta tm̄ cōfunditur debitu3. Sed legatū semꝑ affert lucrū. τ ideo in totū videt̃ cōfundi saltim quantū est legatū. ff. man. l. si hereditatē. §. cōmu. de lega. l. j. in fi. τ pro hoc de leg. ij. l. titia. §. qui in vita. Sed certe ibi talis ratio est ne heredē duplici prestatione afficiat vt ibi no. ff. so. ma. l. si cum dotem. §. si pōt. quare dico q̄ nisi exprimatur non videt̃ legatu3 animo cōpensandi. vt. §. de rei vxo. actio. §. sciēdū. Et est casus de leg. ij. l. creditorem. ff. de leg. j. l. lutius. in pn̄. τ ꝑ hoc ff. de dona. inter vir. τ vxo.

Lex.

1 Nec apud. Uides hic q̄ aliq̄s nō potest aliū instituere vt fratrē adoptiuum. Sed que est ratio. dicunt aliqui q̄ videt̃ errasse instituendo aliquem vt fratrē qui non est. Sed certe hoc nō valet q2 istud nō debet nocere cū cō a stet de corpore[a] lic3 erret in qualitate. ff. eo. l. quotiens. §. i. quare dic q̄ est ratio fictio absurdissima. nā adoptio est actus legitimus naturā imitans vt quando aliquis adoptat aliquem filiū plura requirunt̃ τ specialiter q̄ ille adoptatus possit naturaliter esse filius adoptātis. ff. de adop. l. ij. §. illud. τ l. nec enim. Sed si velis aliquem adoptare fratrem τ hoc est absurdu3. q2 naturaliter hoc nō posset facere nec cū haberet a matre. τ q2 hoc est nefandissimum τ penes nos τ penes barbaros. si instituo aliquez vt fratrez adoptiuum q̄ nullo modo esse potest. non valet institutio. τ hec est vera ratio huius l. §. de incestu. nupt. l. si.

a ¶Ubi cōstet de corpore. ad de Bar. in. l. si in noie. j. de testa. τ in. l. fortidianum. τ ibi bo. tex. j. de lega. τ in. l. nō idē §. eo. Spec. in ti. de libel. concep. §. xv. Bar. in. l. si. j. eo. et Fell. in. c. significante. col. ij. versi. q̄nta declaratio. extra de rescrip. vbi alleg. tex. in. l. si q̄s in fundi vocabulo. ff. de legat. iij. vide olo Oldra. cō si. cclvj.

Lex.

1 Extraneum. Quero hic quomodo intelligit̃ q̄ quis possit aliquem extraneu3 instituere Ad cuius euidentiam not. q̄ extraneus dicitur multis modis. Primo ꝑ quolibet qui nō est i potestate alicui[us]. vt. j. de rei vxo. act. §. extraneū. τ de isto nullū est dubiū quin possit institui. alio mō sumit̃ ꝑ illo q̄ est cognitus testatori τ sic loquit̃ hic τ hoc intellige extraneū quo ad statū τ cōuersationē vñ valet institutioni extranei lic3 cū eo nō sit ꝯuersatus. Sed si sit extrane[us] q̄ ad signationē nō valet q2 op3 q̄ in testamēto heres desinet̃ alr̃ nō valeret. ff. e. l. hijs vbis. §. j. τ l. tēpus. §. j. τ insti. eo. §. in certis. ex hijs apparet in quo differt hec. l. a. l. extraneū. §. eo. q2 in. l. ista loquit̃ de extraneo q̄ nō est in potestate. q2 seruus nō posset institui sub tali cōditione casuali vel mixta. j. ti. j. l. si pr̃. ff. e. l. suus quoq3. Itē si extrane[us] instituebat̃ cū illa cōditione cū moreretur τ hic nulla adiecta erat.

Lex.

1 Extraneu3. Nunq̄d ista institutio instituo te cū morieris est cōditionalis. videt̃ q̄ nō valet q2 aliq̄s nō pōt institui ex die imo institutio habet̃ pura. ff. e. l. sed hereditas. τ est rō. q2 interim pēdēte die veniētes ab intest. tenerēt τ sic ꝑ pte esset testat[us] τ ꝑ pte nō. q2 nō sustineret̃. ff. de mili. test. l. miles ita. in pnc. Sed bñ sub cōditione. q2 cōditio se h3 ad esse τ nō esse. τ si existat a die mortis totū habebit. τ si nō existat nihil. ff. de stipu. ser. l. si ex re. in fi. de reg. iur. l. ois hereditas. cū ḡ instituo te cū morieris nō est cōditio. q2 oino h3 esse. vt. ff. de noua. l. si pupillus. §. sub ꝯditione. τ iō q2 oino h3 tūc existere. videt̃ institut[us] sub certa die habet̃ ḡ ꝑ pura. τ q̄ ꝑ pura habeat̃ facit q̄ voluntas testatoris d3 interp̄tari vt valeat. ff. de leg. ij. l. ticia. §. luci[us]. Sed cū moriet̃ nō pōt adire q2 non h3 volūtatē. ff. qñ di. le. ce. l. si. dicā pot[us] q̄ valeat vt habeat̃ ꝑ pura. Azo dicit q̄ est cōditionalis nō pura. τ dixit extraneū ad differētiā sui q̄ nō pōt institui sub conditione casuali. ff. e. l. su[us] quoq3. j. ti. j. l. si pr̃. cū ḡ in suo cēt pura ponā differētiā in extraneo alr̃ frustra dixisset extraneū. Itē hoc exp̄sse dicit istitui pōt cū moriet̃ nec ob. l. cū dicit nō pōt q̄s institui sub die certa. q2 l. q̄ dicit q̄ istituo in die certa nō valet. ve3 est qñ dies est certa τ certum est qñ existet. Sed certe ꝑpt̃ hoc soluit̃ rō q̄re dic q̄ qñ aliq̄s instituit̃ cū moriet̃ reputat̃ conditio q̄ poterit esse q̄ nō moriet̃. sed interficiet̃ inter q̄ est differētia. ff. ad. l. aq̄l. l. ꝑ vi3. in pn̄. ḡ reputabo istā cōditionē vera3. cū morieris. Sed certe q̄uis hoc sit coloratū tñ hoc nō est cogitandū. nā est curandū qualr̃ moriat̃. ar. j. ti. j. l. si mr̃. ff. ad trebel. l. mulier. q̄re dic q̄ cū dr̃ nō pt̃ q̄s ex die institui. ve3 est in hereditate tota si bene in pte. nā si aliquem instituo post quadrieñium statim morior habebit totū. vt. ff. e. l. hereditas. τ hoc nō q2 statim haberēt venientes ab intestato q̄ nō pōt fieri. q2 sic fieret diuisio ꝑ tp̄a qd̄ fieri nō d3. vt dicta. l. miles. si ḡ instituo te cū morieris statim habebis totā hereditatē τ habebit̃ ꝑ pura τ sic intelligo. sed vbi ali[us] est institut[us] in alia pte tūc expectabit̃ tēpus. q2 sic nō seq̄ret̃ absurdū vt veniētes ab intesta. habeāt imo tenebit alter institut[us]. τ sic nō pōt dici q̄ ꝑ parte sit testatus τ ꝑ parte intestatus.

Lex.

1 Quotiens. Iuxta. l. illā q̄re q̄liter intelligat̃ hoc q̄d dr̃ si aliq̄ instituti sint istituti ex certis reb[us] si alij nō sint heredes vl̃es in totū reputant̃ heredes vl̃es dic q̄ ad res in q̄bus sunt instituti haberet̃ loco legatariorū. τ hn̄t q̄si ex legato quo ad alia reputant̃ heredes vl̃es vt no. glo. ff. e. l. si alternis. τ sic itellexit in. e. ti. l. ex facto. §. ita igit̃. τ si q̄ras q̄d ꝓdest quin veniāt ꝑ modū legatoꝝ vel veniant in vniuersitate. dic q̄ ꝓdest q2 si alter adeat alter pt̃ repudiare partē suā τ cape illa in q̄bus est institut[us] in re certa tāq̄ in re prelegata sibi. ff. de le. j. l. q̄ filiab[us]. in fi. et l. filio. Sz ego nō dicerē hoc q̄ p̄legata q̄s possit hr̃e si nō adeat hereditatē vt. ff. de le. ij. l. miles. §. ꝑ parte. τ l. seq. Illud est ve3 cū p̄legata τ hereditas sunt separa. sed vbi sunt cōnexa vt est in casu ꝓposito. q2 prelegatū trahit ad se totā hereditatē. tūc dico q̄ nō pōt vnū repudiare. ar. ff. d excep. do. l. si. §. si. ꝑ hoc. ff. de le. j. l. q̄d ḡ. la. petit. nō ḡ cōcedit q̄ sit ille effect[us] hic. q2 l3 plus valeat prelegatū vni[us] q̄ alteri[us] cū q̄cunq3 tenet̃ ad onera. §. si cer. pe. l. j. Sed tñ ve3 est q̄ portio vnius exinaniret̃ intm̄ q̄ nō hr̃et falcidiā tūc alter hr̃et cū iuuare. ff. e. l. ex facto. §. j. τ l. q̄ nō militat. j. ad. l. falci. l. a coheredibus. ff. ad. l. fal. l. nesennius. Itē vides q̄ vbi aliq̄ instituunt̃ in reb[us] certis. τ alij sunt heredes vl̃es q̄ instituti in reb[us] certis reputant̃ heredes q̄ ad nomē nō quo ad vtilitatem. τ sic

2 intelligo primū ꝯtrā glo. ¶ Iuxta q̄ pone pr̃ h3 tres filios. vnū instituit in domo. alios duos separatim in dimidia hereditatis. vnus repudiauit. nunq̄d iste institutus in certa re veniet cū alio per ius accrescēdi. videt̃ q̄ sic. institut[us] est heres saltum q̄ ad nomē vt in aut. vt cū de ap. co. §. cetez. coll. viij. Sed inter heredes est ius accrescēdi vt. j. de cadu. tol. §. hijs itaq3. §. qñ non pe. par. pe. accres. l. vna. ḡ inter istas etiā vr̃ hr̃e locū ius accrescendi. Itē τ si dicas in re certa nō est heres q̄ ad vtilitatē. verū est q̄ hēat vtilitatē si veniēs adeat. s3 si vn[us] repudiet nō vr̃ ꝓhibitū quin habeat ius accrescendi. ar. ꝑ hoc q̄d dr̃ in tutorib[us] gerētib[us] τ honorarijs. ff. de sol. l. q̄d si forte. §. j. ff. de admi. tu. l. iij. ff. de ritu nup. l. si q̄s tutor. §. j. q2 sufficeret in talib[us] q̄ nomē habeat lic3 nō effectum facit ff. de vul. τ pupi. l. in substitutione. Sed dico ꝯ q̄ institutus in re certa nihil habebit postq̄ est ali[us] institut[us] vl̃is q2 haberet̃ vt legatari[us] vt hic. Itē q2 i iure accrescēdi inspicim[us] res τ ꝑsonas τ poti[us] inspicim[us] res q̄ ꝑsonas excepto vsufructu. vt. ff. de vsufru. l. si q̄s ticio. ff. de vsufru. accrescē. l. interdū. τ iō portioni accrescit vt. ff. de vulg. τ pupil. l. si in testamēto. Iste ḡ est heres q̄ ad honorē qui cōcernit personā vt. ff. de le. j. l. filiū. §. legata. alter institutus est heres q̄ ad res. τ iō potior est cū ius accrescēdi rei accrescat vt supradixi nō ꝑsone τ q̄ portio ibi accre-

3 scat. ꝓbat hoc. l. ff. de suis τ le. here. l. si ex vl̃ibus. ¶ Itez institutus in re certa h3 institutionē limitatā. τ iō nō h3 ita ius accrescēdi ac si nō esset limitata. ar. ff. de acq̄ren. re. do. l. in agris. τ ꝑ hoc alia rō. q2 inter illos q̄ eodē iure succedūt[b] τ ciuili loc[us] est iuri accrescēdi nō inter illos q̄ diuerso ar. ff. de cōdi. τ demō. l. mulierū. de bo. pos. l. si cū pr̃ono. Sed h̄ est mag3 filiis q̄ vniuersaliter est institut[us].

b ¶Qui eodē iure successit. Adde Bart. in l. mulieri. de cōdi. τ demon. et in. l. re coniuncti. de lega. iij. secus si diuerso iure succedit. vt vir[us] venit iure institutionis: alter vero p̄ contra tabulas. vt not. Bart. in. l. fine. §. ex quib[us]. ff. de iur. patro. τ Bal. in aut. ꝑ heres. §. vnde vir τ vxor. τ in l. vnica. col. x. q. vi. §. qñ non peten. pan

q̄ alter. q̄ solus admittet. ar. d. l. multū. ⁊ ff. de rei ven. l. in rē. §. itē quecunq;. nec ob. q̄ dicit de tutorib⁹. q2 lȝ tutor det cū honoris tn̄ aliq̄liter tenet administrare ⁊ periculuȝ spectat ad eū. ff. de admi. tu. l. ij. Sed si hoc nō hȝ locum

4 cū ius accrescēdi nō ɔcernat ꝑsonā vt dixi. ¶ Sȝ pone quidā plēs heredes vl'es instituit ⁊ vnuȝ in re certa oēs vl'es obmittit. nunq̄d institut⁹ in re certa in totū admittetur. Quidā q̄ nō. q2 cū testator aliquē ab initio in vna re instituat. Jō totū hȝ q2 nō reperit aliquē q̄ faciat sibi partē. ff. e. l. j. §. si ex fundo. sed cū hic inuenerit aliq̄s q̄ si bi partē faciāt. q2 l institutiōe limitata nō augmētabit cū legatari⁹ per testatorē reputaret. ff. e. l. q̄ loco. §. pe. ⁊ ff. de vul. ⁊ pupil. l. coheredi. §. fi. nec hȝ ꝓ vl'i. ff. eo. l. quotiens. §. j. sed dico q̄ ꝑinde est heres ac si ab initio esset institut⁹ aliq̄s. ⁊ ita habebit totū cū nō referat an ab initio vel expostfacto q̄s nō sit soluēdo. ff. de test. tu. l. si q̄s sub conditione. ff. ad trebel. l. si aliena. §. j. ff. de testa. mili. l. ex militari. §. fi. vbi videtur expressum hoc.

Lex.

Cum in libris. Uides hic q̄ si testator dicat sempronius plocii heres esto nisi testator nominet ploci⁹ nō valet istitutio nisi in duob⁹ casib⁹ scȝ si testator fuit heres plocij. Jteȝ si instituit ꝓmo plociū ⁊ post dicat sempronius plocij heres esto q2 videt euȝ substituisse certe ali⁹ casus pōt dari in q̄ valebit institutio talis. vt pone testator hȝ pupillū in pr̄āte. h pupill⁹ institut⁹ est heres a quodā plotio. pōt dici l testō sempronius plocij heres esto. certe ista substitutio valet ⁊ est effect⁹ substitutiōis. q2 vr̄ istū sempronium pupillo substituisse. q̄re pr̄ videat fecisse pupillarem substitutionē. ⁊ iō dico q̄ semproni⁹ habebit oīa bona siue illa q̄ fuerūt plotij siue alia. q2 sic institutus in re certa in totū admittet. cū alij instituti nō sunt. vt. ff. e. l. j. §. si ex fundo. sic substitut⁹. ff. de vul. ⁊ pupil. l. sed si plēs. §. substitutos. ⁊ l. coheredi. §. fi. ⁊ isto casu cū testat pr̄ ⁊ substituit pupillo testm̄ est pupilli. ⁊ pr̄ facit testm̄ ꝓ eo. insti. de vulg. §. j. q̄ cū pr̄ ꝓ eo loquat testm̄ ipse fecisset. ⁊ sic valet. q2 valet si ipse fecisset. ⁊ sic vltra duos casus in glo. positos potest addere tertium supradictum.

¶ De institutionibus ⁊ substitutionib⁹ ⁊ restitutionibus sub cōditione factis. Rubri.

1 Cum auum. Juxta. l. istā notare debem⁹ q̄ nos habem⁹ cōditionē ⁊ modū ⁊ demōstrationē. ꝓmo dico de cōditione. et est q̄dā cōditio exp̄ssa: q̄dā tacita. exp̄ssa q̄ fit ꝑ v̄ba exp̄ssa ⁊ apparet tacita q̄ extrinsec⁹ sub cōditione nō tn̄ ex v̄bis apparet de q̄ q̄dē loquit. ff. de condi. et demō. l. q̄ extrinsec⁹. ⁊ dr̄ tacita q̄ttuor mōis. necessitate ⁊ h duplicat. vr̄ ꝓpt rei naturā vt cū lego partū arethuse vel fruct⁹ q̄ nascent in fūdo. nā intelligit si nascat part⁹ vel fruct⁹. ⁊ de hac hēs. ff. de cōdi. ⁊ demon. l. j. in fi. ⁊ q̄n dies le. ce. l. cū illud. §. heres. Jtē est tacita necessitate ꝓpter ꝓncipalis act⁹ morā nec venit ꝓpt rei naturā vt pt ponere exēplū. j. de fideicōmis. l. eaȝ quā. ff. q̄n di. le. ce. l. heredis. in ꝓn. ⁊. §. j. ⁊ l. j. ⁊ l. si titio. §. q̄dā. ⁊ attēde h q2 ista ɔditio nō hr̄ ꝓ cōditione q̄ttū ad trāsmissionē. q2 nō ipedit q̄ aliis faceret. j. de cadu. tol. §. in nouissimo. ⁊. §. si asit sub cōditione. ⁊ q̄ talis trāsmittat. q2 nō hr̄ ꝓ icōditione. facit dicta. l. heredis aditio. q̄n di. le. ce. ⁊ de cōdi. ⁊ demō. l. cōditiones. ⁊ l. q̄ extrinsec⁹. Jtē est tacita cōditio resoluta. vt si lego tibi fundū ⁊ adimo tibi. si nauis ex asia venerit ista cōditio est resoluta. q2 nō hēbis nisi nauis ex asia venerit. de hac hēs. ff. de adi. le. l. legatū pure. ⁊ talis cōditio hr̄ ꝓ cōditione nec trāsmittit nō agnitū. ff. de ɔdi. ⁊ demō. l. qb⁹ dieb⁹. §. q̄dā. de le. j. l. si post mortem. sed est alia cōditio repetita vt si auia instituit nepotem sub cōditione si emācipet et postea aliq̄d ei ꝓlegat. vr̄ in legato ɔditio repetita. vt. ff. de ɔdi. ⁊ demō. l. auia. ⁊ l. libertis. ⁊ l. cū seru⁹. ⁊ ista ipedit trāsmissionē cū ꝓ expressa hr̄ ꝓ talē repetitionē sic intellige. l. all'. Est ⁊ q̄rta cōditio subditicia ⁊ pōt ɔtingere q̄nq; ex benigna interpretatione. ⁊ q̄nq; ex actu cōfirmatorio. q̄n ex actu testi

tutorio. de ꝓmo hēs exēplū. j. e. l. ḡnalit. ⁊. §. cuȝ ait. j. de fideicōmis. l. cū acutissima. ff. de cōdi. ⁊ demō. l. cū auus. de scdo hēs. s. vt act⁹ nō pereat q̄ fundat in rōne. l. ff. de re. du. l. quotiēs. ff. de le. ij. l. ticia. §. luci⁹. vt pone titiū istituo ⁊ rogo eū vt restituat filio nō valet cōditio. q2 obligatio nō est int̄ pr̄em ⁊ filiū. ⁊ iō subaudit ɔditio. s. vt restituat cū erit sui iuris. ff. de le. iij. l. si legatari⁹. §. fi. de an. ⁊ arg. le. l. filiū. ad trebel. l. vbi pure. in ꝓn. q̄nq; subaudit ɔditio ꝓpt act⁹ restitutionē vt in legatis relictis i ānos singl'os. q2 subaudit ꝓpt alimēta tale legatū fieri. ff. de annu. le. l. fi. cū ⁊ talis morte finit. ff. de trāsac. l. cū hij. §. ɔstat. ff. de annu. le. l. in singl'os. ⁊ ꝓmi anni purū sequentium cōditionale. ff. de ānu. le. l. iiij. nec trāsmittit vt. e. l.

2 a nobis. ⁊ plibus. ll. illi⁹ tit. ¶ Nūc veniam⁹ ad exp̄ssaȝ cōditionē. ⁊ q̄nq; ista fit ꝑ si: ⁊ de ista null⁹ dubitat. vt si lego tibi decē si nupseris. vt h. ⁊ q̄si ꝑ oēs. ll. istas. Sed q̄n fit ꝑ cū: ⁊ ista facit cōditionē nisi applicet futuro. vt lego. x. cū erit. xx. ānis. hec est cōditio. q2 si an̄ moriat nihil trāsmittit. ff. de le. j. l. si cui legat. in ꝓn. ⁊. §. j. Sȝ in q̄ differūt iste ɔditiones si ⁊ cū. dic q̄ cū dico sup tēpus cōditio demōstrat. sȝ cū dico cū ꝑ cōditionē demōstrat vt cū dico lego tibi. x. si habueris. xxv. an. ꝑ tp̄s demōstrat cōditio. Sȝ cū dico cū erit. xxv. an. ꝑ ɔditionē tp̄s demōstrat. ad qd̄. ff. q̄n di. le. ce. l. si ticio. ij. rn̄so. Jtē facit dubiam cōditionē in istis duob⁹ in vtrū ⁊ q̄n. cū nō facit dubium in vtrū. sȝ bn̄ in q̄n. qd̄ sic declaro. q2 al's nō vr̄ differentia inter si ⁊ cū. vt. ff. de condi. ⁊ inde. l. qui ꝓmisit. ⁊. ff. de v̄b. ob. l. quoscūq;. Sed alibi vr̄. l. ɔria q̄ sit differentia int̄ si ⁊ cū. ff. de v̄b. ob. l. cētesimis. §. fi. de actio. et obl. l. sub hac. ⁊ q̄ sit rō inter hec. dic q̄ int̄ si ⁊ cū non est differētia q̄ ad effectū. q2 q̄libet facit cōditionē vt. d. l. si ticio. sȝ q̄n q̄ ad modū. q2 si facit dubiū vtruȝ ⁊ q̄n. sed nō cū. q2 nō q̄n vt si dico ꝓmitto si volo. facio dubiū vtrū et q̄n. ⁊ iō facio dubiū in volūtate mea. vt. ff. de actio. ⁊ obl. l. obligationū substātia. §. fi. sed cū dico cū voluero nō facio dubiū vtrū velim. q2 ꝓsupponō me velle. sed tn̄ facio dubiū q̄n velim. vt. d. l. cētesimis. §. fi. ADDITIO. nota. B. in. l. q̄ ꝓmisit. ff. de condi. ⁊ inde. Ray. Et hoc cū v̄bū ɔponit cū futuro sumpto ex v̄bo ꝓterito. vt voluero. Si aūt prestat cū futuro sumpto ex p̄nti vt ꝓmitto si volam nō valet si alibi cōstituero me velle fieri poterit q̄ postea nolim. ⁊ est rō iuxta h. q2 cū dico cuȝ voluero q̄ format a ꝓterito nō recipit mutationē. q2 ꝓsupponit se voluisse. sȝ cū in p̄nti tūc q2 p̄ntia possunt mutari. dico q̄ tūc nō valet. ff. de ver. ob. l. si stipulat⁹ fuero illud aut illud. ad trebel. l. fili⁹ matrē. §. fi. ¶ Jtē fit cōditio ꝑ dū. ff. de le. iij. l. q̄ cōcubinā. §. vxori. de ɔdi. ⁊ demō. l. si q̄s ita legauerit. ¶ Jtē fit ɔditio ꝑ in. vt lego vxori in tp̄s liberoȝ. q2 intelligit si liberos habeas. ff. de cōdi. ⁊ demō. l. solēnis. ⁊ l. si in annos. ¶ Jtē fit cōditio ꝑ dictionē ad. ⁊ ista regulariter facit modū. ff. de cōdi. ⁊ demō. l. qb⁹ dieb⁹. §. termillius minor. q̄nq; tn̄ facit cōditionē vt. ff. de cōdi. ⁊ de. l. si vir. ¶ Jtem facit cōditio ꝑ dictionē q̄ncūq;. vt lego q̄ncūq; habebis liberos. ff. de cōdi. ⁊ demō. l. cū vir. Jteȝ fit cōditio ꝑ dictionē vbi. ff. de le. ij. l. si ita scriptum. §. fi. Jtē fit ꝑ dictionē q̄ādiu. vt lego tibi q̄ādiu cū tali morabe ris. ff. de cōdi. ⁊ demō. l. pater seuerinā. §. fi. Jdē si dicas q̄ ad. ff. de an. le. l. gayo. §. ipator. j. de leg. l. j. Jtē oē ꝓnomen demōstratiuū iunctū v̄bo futuri tp̄is facit cōditionem. vt lego stichū q̄ me⁹ erit. ff. de le. j. l. stichū. de le. iij. l. nup. cū fili. ⁊ istis mōis pōt fieri cōditio exp̄ssa. Jteȝ ꝑ dictionē vt. ff. de cōdi. ⁊ demō. l. attestatore. Jtē fit ꝑ di-

3 ctionē qui. vt. ff. de le. iij. l. nup. §. fi. ¶ Nunc videamus diuisionē conditionū exp̄ssaȝ. ⁊ dic q̄ cōditionū q̄dā est necessaria ⁊ ista pōt fieri tripl'r. Uno mō de ꝓterito. iteȝ de p̄nti. iteȝ de futuro. de ꝓterito vel de p̄nti pōt iō dici necessaria. q2 statim vera vel falsa. vt ꝓmitto si rex inīt vl' fuit vltra mare. ff. si cer. pe. l. cū ad p̄ns. ff. de iniusto test. l. cū in scdo. q̄nq; est cōditio necessaria de futuro. ⁊ tunc an est necessaria q̄ erit ⁊ q̄n erit ⁊ tūc nō facit cōditionē vt promitto tibi si cras sol oriet non facit conditionē vt ff. de nouatio. l. pupillus. §. que sub cōditiōe. quedā est necessaria que erit sed est dubiuȝ q̄n vt promitto quādo ticius

titius moriet᷑ ⁊ tunc aut apponit᷑ in psona illius in quē
disponit᷑. ⁊ tūc nō facit cōditionē q̄ ad trāsmissionez alr̄
sic.ff.qñ di.le.ce.l.si cū heres.et de cōdi.⁊ demō.l.heres
4 meus. ¶ Sed est quedā cōditio ipossibilis ⁊ istiꝰ que-
dam est ipossibilis natura vt si digito celū tetigerit ⁊ ta-
lis p nō apposita hr̄.insti.de here.insti.§.ipossibilis.qđ
tñ intellige vt no.J.de his q̄ pe.no.l.vna. ⁊ hoc in testa.
In ɔtractibꝰ tñ si ponit᷑ affirmatiue viciat totū dictū nō
si negatiue. Itē ē cōditio ipossibilis de iure vt si patrez
nō alas.ff.de cōdi.insti.l.ɔditiones.⁊.l.filiꝰ.⁊ hec cōdi-
tiones habent᷑ p nō appositis in fauorē illoꝝ in q̄s ap-
ponit᷑.ff.de cōdi. ⁊ demō.l.obtinuit.⁊.l.nō dubitabimꝰ.
Est quedā ɔditio ipossibilis de facto vt si facias montē
aureū te instituo.nunq̄d hr̄ p pura.dico q̄ nō.imo totū
viciat᷑.ff.de statu li.l.cū heres.§.non est. cū ḡ lego tibi si
digito celū tetigeris hoc nō pōt se hr̄e ad esse vel nō esse
q: ipossibile est q̄ fiat.sed si lego si feceris montē aureū
ista bñ pōt fieri.sed est difficultas.q: reddit ipossibilita
tem.⁊ talis nō viciat.ff.de v̄b.ob.l.ɔtinuus.§.illud. Itē
est ɔditio ipossibilis p pplexitatē vt qñ v̄ba ɔditiōis sūt
ita pplexa q̄ nihil possimꝰ dicere quin videat᷑ falsū.⁊ ta-
lis pōt hr̄e aliqđ iplementuz in quo saluat᷑.⁊ tūc viciata
pplexitate iplet᷑ vt pōt.alr̄ reddit actū nullū vt instituo
te heredē si seruū hereditariū manumittas.tu nō potes
adire quousq̄ manumittas.nō pōt manumittere q̄usq̄
adiueris.tūc ɔsulit ius vt de facto manumittas.ff.de cō
di.insti.l.mulier.§.fi.⁊.§.seruū. Si autē talis ɔditio nō
pōt sic de facto ipleri q̄ req̄rit adminiculum iuris. vt in
aditione hereditatis.vt si ita dico instituo ticiū si meuꝰ
heres erit.ista tota viciat᷑.ff.de ɔdi.insti.l.si ticius.⁊ hec
cū pplexio ponit᷑ affirmatiue.si aūt negatiue tūc bñ va-
let.ff.de le.ij.l.debitor.§.si pmo.ff.de v̄b.obl.l.si ticius.
vbicūq̄ enī est pplexitas si possumꝰ hr̄e aliquē colorem
q̄ saluet᷑ tūc debemꝰ saluare alr̄ nō.vt.d.l.si ticius. et h̄
dicit.l.expssa vt cū testator dicit lego tibi funduz si.l.fal.
nō habeat locuz ⁊ legauerat.cccc.cū non hr̄et.ccc.vt.ff.
ad.l.fal.l.q̄ q̄dragita.in pnc.⁊.§.q̄d ergo.⁊ si q̄ras q̄ est
rō q̄ vbi est ɔditio ipossibilis de natura valet legatū.s3
vbi est ipossibilis pplexitate viciat᷑.dic q: q̄ a natura est
ipossibilis penitꝰ est ipossibilis. S3 cū pplexitate nō sic
est ipossibilis de se.sed ppt̄ v̄ba defuncti. iō q: factū de-
5 functi interuenit totū viciat᷑.vt.d.l.si ticius. ¶ Et iuxta
istā pplexitatē potest moueri dubiū.pone papa dixit ita
meuio si ille quē pmo reperieris in pōte sit monachꝰ do
tibi canoniā sc̄i stephani.⁊ fecit ticiū monachū de aura
to cui dixit ita si pmo inueneris canonicū iste ticꝰ ⁊ me-
uius adinuicē se obuiauerūt in ponte. querit᷑ an videat᷑
meuius monacho obuiasse.vel alter canonico.vr̄ q̄ nul
lus habeat ppt̄ pplexitatē.q: non vr̄ possibile q̄ aliq̄s
eodē puncto efficiat᷑ monachꝰ.⁊ aliū canonicuz efficiat.
vt.d.l.si ticius.dico q̄ quilz habebit.⁊ de meuio non est
dubiū q̄ est canonicꝰ.q: inuenit monachū.idē dico q̄ ti-
cius habebit.q:vbi talē pplexitatē possumꝰ saluare ipaz
saluare debemꝰ.vt dicta.l.q̄ quadringenta.in pn.cum ḡ
possumus saluare vt dicamꝰ in eo pūcto q̄ factus est ca-
nonicus q̄ alium faciat monachū ipam saluemꝰ. ad qđ
facit.ff.de nouatio.l.si stichū.§.j.⁊ p hoc qđ dr̄ q̄ cā di-
rimende litis q̄d debemꝰ dicere sicut etiaz dicimꝰ de do.
facta inter virū ⁊ vxo.⁊ ecōtra.ff.de do.inter vir.⁊ vxo.l.
cū hic status.§.si ābo.de re.du.l.cū inter virū.ff.de do.
causa mortis.l.si q̄ ventre.⁊ videt᷑.l.expressa.ff.de libe.et
posthu.l.filius a pr̄e.§.j. Item hoc videt᷑ alibi dicere.l.q̄
ita se possint ɔpari.de leg.j.l.ab oībꝰ.§.cū quidā.qñ di.
le.ce.l.fi.similis q̄stio cōsueuit no.ff.de statu ho.l.arctu-
6 sa. ¶ Sed sunt quedā conditiones possibiles.tñ starūz
quedam sunt causales q̄ dependēt ex casu q̄ se habet ad
esse vel non esse.vt si nauis ex asia venerit si ticius cōsul
factus fuerit vt.J.e.l.si quis heredē.quedā sunt potesta-
tiue vt q: sunt in potestate eius in quē apponunt᷑ faciat
vel nō faciat.de qua habes.ff.de here.insti.l.suꝰ quoq̄.
in pn.quedā est conditio mixta. ⁊ est iō mixta sez q: de-
pendet ex facto heredis si participat cū casuali.q: pote-
rit euenire casus q̄ non possit fieri vt pmittis si vado ro
7 mam.⁊ de hac loquit᷑.J.co.l.si pr̄.in fi. ¶ Iuxta qđ scien-
dum q̄ filiꝰ vel alius in ptāte constitutꝰ non pōt institui
sub casuali vel mixta.alr̄ effectꝰ nullus esset.ff.de here.
insti.l.suus quoq̄.qđ est veꝝ nisi in eiꝰ defectuz sit exhe-
redatꝰ.J.co.l.si pat.ff.de libe.⁊ posth.l.filius a pr̄e.in pn.
Sed bñ sub potestatiua.vt.l.alieni. ¶ Sed q̄ro an di-
catur ptātiua si apponat᷑ in ptāte illiꝰ in quē apponit᷑.
⁊ etiā in ptāte alteriꝰ vt si instituat filiū meū si nubat cuz
ticia nunq̄d est ɔditio ptātiua.quidā q̄ non. ⁊ sic testm̄
nullū.q: non est in ptāte eiꝰ q̄ nubat.ar.J.co.l.si pr̄.ff.de
cōdi.⁊ de.l.ticꝰ.⁊ p hoc.ff.de ɔdi.insti.l.istitutio.in pn.
Sed dic q̄ hec cōditio pōt dici ptātiua ⁊ sic testm̄ valeat.
q: hec cōditio si nubat vel saltim nō stet p eū vt h̄.si ḡ di-
cas nō est in ptāte eiꝰ nubere veꝝ est. Sed si nō stat per
eū p ipleta habet᷑ nec req̄rit᷑ in ɔditione ptātiua q̄ non
sit factū alteriꝰ.q: bñ pōt alteriꝰ factū interuenire. Sed
solū q̄ de facili possit ipleri.ff.de bo.li.l.libeꝝ sub condi
tione.§.si libertꝰ.v̄si.existimo. ⁊ h̄ satis innuit.l.J.co.l.si
q̄s heredē.dico tñ q̄ q̄ñq̄ ista cōditio esset mixta magis
vt instituat filiū q̄ nō hz nisi vnū annū.si habuit.x.an.ff.
de cōdi.⁊ de.l.in testō.J.de condi. inser.l.legatū.vñ talis
esse pōt ptātiua ⁊ casu alle.ff.de here.insti.l.suꝰ quoq̄.
§.j.⁊ sic s̄m varietatē psonaꝝ variat᷑ cōditio vt.ff.de ne-
go.ge.l.pōponius.in negocijs.ff.de so.l.inter artifices.
8 J.de cadu.tol.§.ne aūt cū suis fili. ¶ Sed q̄ro si filiꝰ sit
institutꝰ sub cōditione ptātiua cū illa non sit ipleta aliq̄
casu nunq̄d faciet patrē intestatū.s3 tñ recipe in casu in
q̄ pcedit.q: q̄dā dicūt q̄ nō pcedit vt si stetit p casum q̄
nō potuit ipleri vt q: instituo te si seruū manumittas.ta
lis cōditio hr̄ p ipleta.ff.de cōdi.insti.l.q̄ sub cōditione.
§.quotiens. Sed dico q̄ imo pcedit ⁊ tales dicunt᷑ imo
dico q̄ dz ipleri vt hic.⁊.ff.co.l.in testō. Quid ḡ dicemus
cōtrouersia fuit inter Jo.⁊ Bul.ff.co.l.suus quoq̄.⁊ vr̄
q̄ testm̄ valeat q̄ filius remoueat᷑.q: nō paruit cōditio-
ni vt nō recedamꝰ a v̄bis.l.ar.ff.so.ma.l.si v̄o.§.de viro
⁊ de exercito.l.j.§.in re igit᷑ dubia.vt pone institui si capi
tolium ascēderet.si non ascēdit morte preuēctus.dico te-
stamentū valere s̄m bul.cū ad ea debeamus nos referre
q̄ cōiter accedūt.ff.de legi.l.iura. Sed Jo.ō q̄ nō valeat
testamentū vt euentu istud declaret.⁊ ar.ff.de testa.mili.
l.de iure iurando.ff.de re.du.l.quedaz.⁊ ad.l.falc.in ra
tione.§.fi. ¶ Sed iuxta hoc pōt latius dici.q: aut con-
ditio non ipletur p casum ⁊ tunc conditio non videt᷑ po-
testatiua.⁊ sic testamentum nulluz. Si autē non ipletur
voluntate tñ si solus sit institutus si nō ipleat reddit pa
trem intestatuz.ff.de condi.insti.l.fi.de here.insti.l.suus
quoq̄.tunc ipse tenebitur ac si ex testamēto esset heres.
q: in fraudem legatarioꝝ videt᷑ facere.ff.si q̄s omi.cau.
test.l.J.§.q̄ sub conditione. Si autē hz coheredē vel sub-
stitutum tūc coheres vel substitutus hz totū.ff.de here.
9 insti.l.suus quoq̄.§.si filiꝰ. ¶ S3 adhuc debes scire q̄
quādoq̄ iste cōditiōes sunt simplices.q̄ñq̄ multiplices
cū est cōditio simplex opz eā ipleri.ā.co.l.j.⁊.J.de cadu.
tol.§.sin autem sub conditione.aut sunt plres conditio-
nes.⁊ tunc si apponunt᷑ cōiunctim opz oēs ipleri.de cō.
insti.l.si heredi. aut apponuntur disiunctim . et tunc si
sunt diuerse sufficit vnam impleri vt dicta.l.si heredi.su.
sol.l.cum querebatur.nisi in casu.J.co.generaliter.⁊ que
sit ratio ibi dixi vt sunt contrarie cōditiones vt instituo
te si nauis ex asia venerit vel nonvenerit tunc est differē
tia inter cōtractus ⁊ vltimas voluntates.nam in vltimis
voluntatibus debet spectari conditio. qñ dies leg.ce.l.
huiusmodi in contractibus.talis conditio ppura habet᷑.
de condi.⁊ demon.l.iulianus.§.j.nec ipedit transmissio-
10 nem.vt insti.de verb.ob.§.ex cōditionali. ¶ Sed que-
ro quando tales sunt iplende. ⁊ est sciendum circa hoc
q̄ conditiones sunt tripartite. q: aut tñ relinquitur vt
detur vel vt fiat vel contingat aut econtra.ff.de condi.⁊
demon.l.in facto.aut loqueris in conditionibus casuali
bus.⁊ ille quandoq̄ possunt ipleri siue in vita defuncti
siue post.vt.J.co.si quis heredem.q̄ verum est ibi deposi
ta per testantem vel natura ipsius.arg.ff.de condi.⁊ de-
mon.l.conditionuz.in fi.vt est conditio in dando.vt in-

stituo te si .x. dederis post mortem ticio. et illa implenda semper post mortem defuncti. ff. de condi. et demon. l. ij. an conditio in faciendo et in ista facienda est ius. quia aut est tale factum quod potest de facili reiterari ut ascendere capitolium et tunc dico implenda post mortem defuncti. ff. de condi. et demon. l. ij. in fi. Sed si factum est non reiterabile ita tunc sufficit ante mortem impleri. ff. de condi. et demon. l. hec conditio. in fi. et l. si ius facta. Sed quod dixi circa factum reiterabile quod debet post mortem impleri. sed infra quantum tempus dic quod circa legata ut primus potest alias repellitur ut. ff. de condi. et demon. l. hec conditio. In institutione licet sit in mora tamen adhuc potest implere nisi tempus attestante vel iudice statutum sit. ff. de here. insti. l. si quis instituatur. et l. sui quoque. §. fi. Et si queras que est ratio. dic quod legata facilius perduntur quam institutiones cum ita de facili non amittantur institutiones sicut legata. ff. de adimen. le. l. ex parte. et hoc vult dicere l. ff. de here. insti. l. si te solum. in tertia l. ff. de condi. et demon. l. nam ad ea. de hoc dicimus. j. de condi. in-
11 ser. l. si plures. ¶ Sed pone quod institutus sub conditione impeditus sum per aliquem implere quod remedium dabitur mihi quidam dicunt quod datur actio l. acquil. ff. ad l. acquil. l. inde neratius. §. j. et no. glo. in l. ista. Sed gl. dicit in casu in quo agebat quia institutus erat si manumittebat seruum. quare dic aut quis impeditur per illum cuius non interest non impleri. et tunc dico quod conditio habetur pro impleta. ff. de condi. et demon. l. iure ciuili. si autem per suum tunc dico quod si impediam quia do damnum in re que debet impleri conditio. ut si conditio sit si seruum manumittat et occidat seruum. tunc agetur l. acquil. ff. ad l. acquil. l. inde neratius. §. j. Si autem alias impeditus tunc si illud impedimentum non tollit quod
a conditio possit impleri[a] ut capitolium ascendere. tunc dico si ipse remanet ad complendum quod agam contra turbantem ut me non turbet ad instar negatorie. ff. de condi. et demon. l. quibus diebus. in prin. Item agere possum iniuriarum. ut. ff. de actio. emp. l. que pendente. et ff. de iniur. l. iniuriarum. §. si quis in pari. Si autem ex toto me impedit. quia institutus sum si ascendam capitolium infra decem dies et in ultima die me turbas agam actione in factum ad damnum. ff. de condi. ca. da. ca. non secu. l. iiij. §. fi. Sed si non sit soluendo dicam in subsidium conditionem haberi pro impleta. ar. ff. de eo per quem fac. erit. l. fi. de le. j. l. plane. la. ij. §. j. ¶ Sed pone institutus sum si dem decem ticio. ticius non vult accipere cum ei obtuli. numquid habetur con-
b ditio pro impleta[b] licet non consignetur vel deponatur quidam quod non. ff. de l. commis. l. si fundus. §. fi. C. de usur. l. acceptam. Item spale in libertate ut sufficiat sola oblatio ut. j. de condi. inser. l. fi. alias placet. quod in contrarium ius commune. ff. ad municip. l. j. in fi. Sed dico sufficere ut habeatur pro impleta. ar. ff. de condi. et de l. iure ciuili. ar. l. in testamento. et l. lucius. et pro in auth. ut ex hac. Iuxta hanc doctrinam. §. fi. ubi no.
12 glo. de hoc. ff. e. l. si quis ita. ¶ Sed pone ubi est legatum sub conditione si dem .x. volui soluere quattuor. heres impediuit me ut non implerem. numquid habetur pro impleta. quidam quod sic ff. de condi. et demon. l. cum ita datur de statuli. l. si triennio. et l. stichus. Sed pone quod debet dare .x. ticio mortuo. numquid dando videor impleri conditionem. dic quod si ille cui dare debebam erat heres ulus. tunc dando heredi sum liberatus nam heres heredis et c. j. et. l. l. fi. Si autem extraneo non. ff. de condi. et demon. l. sub diuersis. §. j. et l. cum ita. de le. prestan. l. is qui in potestate. §. fi. ADDITIO. dic melius nisi ibi. §. primo. Ray. ¶ Nota ex l. ista quod si aliquis per aliquem apponatur in libello recipitur illud quod facit contra eum non illud quod facit pro eo. simi. j. de li. causa. cum precium. ff. de inter. actio. de etate. §. j. depositi publia. §. fi. de lib. leg. l. aurelius. §. idem quesiit. quod est verum quando expresse quod facit contra eum potest recipi alias non. ff. famil. hercis. l. qui familie. alias esset contra leges. quare teneas ut non apponas aliqua in libello que faciant contra te. quia in illis staretur.

Lex.

1 Si pater. Pone pater instituit filium sub conditione si aliquid illicitum committeret. numquid pro non apposita habeatur. videtur quod sic. ff. de condi. et demon. l. obtinuit. de condi. insti. l. j. dico contra quod non habetur pro non apposita. verum est in fauorem instituti. Sed ubi magis interest haberi pro apposita ut est in filio. quia faciet causam intestati. quia secus est. et ita dico pro apposita habetur. et sic testamentum non valet. ff. de condi. insti. l. filijs. cum filijs. ADDITIO. Vide plene eo. titu. l. j. Ray.

Lex.

1 Si quis heredem. Pone testator legauit .c. petronille et ad maritandum ista nupsit viuente testatore qui nihil ei dedit. postea mortuus est. numquid valet legatum. quidam quod non. quia cum ego legabam et ipsa viuente me contraxit. quia nihil sibi dedi videtur voluntas expirasse. ff. de mili. test. l. tractabatur. certe hoc non valet. quia qui legat plus se habere vult quam illi cui legat. ff. de dona. cau. mor. l. j. si ergo nihil dedit dico quod adhuc habebit quia hec est mens. ff. de condi. et demon. l. quibus diebus. §. fi. et habetur pro conditione quantum ad implendum. j. de dona. que sub mo. l. j. tamen in conditionali sufficit si testatore viuente impleatur ut hic. et pro hoc. ff. de condi. et demon. l. publio. in prin. et est expresse. eo ti. l. in contrario.

¶ De impuberum et aliis substitutionibus. Rubr.

1 Cum heres. Pone testator instituit fratres suos substituit ita adinuicem fratres substituo. numquid admittetur pro virili vel pro hereditaria. videtur equaliter eos admitti quasi noiati personaliter. ff. de capi. di. l. tutelas. in prin. ad trebel. l. nonnumquam. dicam eos admitti pro partibus hereditariis. quia ut noiare fratres ut heredes. ad trebel. l. lucius. §. mevia.

Lex.

1 Clamis. Sed quid si mater non est instituta. sed loco ipsius aliquis extraneus. numquid idem est. videtur substituta cum tacite pupillaris contra matrem non admittatur. ut. j. titu. j. l. fi. sed hoc non credo verum. hec est ratio. quia potest esse nouerca. ff. eo. l. iam hoc iure.

Lex.

1 Testamento. Sed pone quattuor heredes institui et adinuicem substitui unus repudiat. numquid alij habebunt iure accrescendi vel iure substitutionis. dic quod si repudiauit tamquam institutus tunc iure decrescendi. ff. eo. l. que plures. ff. de suis et legi. here. l. si ex pluribus. et est differentia quando habet iure substitutionis et iure accrescendi. quia ubi iure substitutionis habet illa prodest legatariis cum tractatur de falcidia. sed non cum habet iure accrescendi. ff. ad l. fal. l. j. §. si quis. et l. in ratione. §. quod vulgo. et l. si filium. ADDITIO. tu dic ut no. ff. de acquiren. heredi. l. si quis heres. l. nec is. §. heres. Ray.

Lex.

1 Cum quidam. Pone maritus dedit omnia bona sua predicatoribus post mortem suam. unus eorum moritur. numquid predicatores habebunt statim bona istius mortui: vel expectabitur mors amborum. Videtur debere expectari mors amborum. ar. huius l. et pro hoc. ff. de usufruc. l. codicillis. §. j. de assigna. li. l. iij. §. fi. cum l. seq. de leg. ij. ticia. §. seya. Sed doc. dicit contra. et hic ita loquitur in casu speciali. s. in filiis. Item hic dicit utrumque. et ideo dicendum est eos admitti ad bona premorientis. ff. ad trebel. l. heredes. §. cum ita. et pro hoc. eo. ti. l. lucius. §. gayo. Ego dicerem sic. aut uir aut uxor nullos habebat in parentela. et ita uir alteri potest succedere per edictum. unde uir et uxor. j. unde vir et uxor. l. una. Tunc dico demum utroque mortuo. Si autem est aliqua in parentela tunc statim venire poterunt ad bona istius premortui. quod probo. quia cum unus succedit alteri: ad predicatores venient. et ita inter eos reseruatum videtur arg. huius l. ff. e. ut singulis. Et sic loquitur. ff. de usufru. l. codicillis. §. j. ff. de assig. li. l. iij. §. fi. Sed si alias habeant proximiores. dico quod interest mulieris veniant vel non. et sic conuertam pluralem locutionem in singularem. sic loquitur. d. l. lucius. §. gayo. et de condi. et demon. l. falsa. §. fi.

Lex.

1 Precibus. Substitutio compendiosa a milite facta filio impuberi in potestate infra tempora pubertatis valet iure directo et matrem excludit postea uero fauore militis obliquatur. et ad fideicommissariam trahitur. hoc dicit. In l. ista

consuetum

a ¶ Conditio possit impleri. Adde Bart. in l. meuius in prin. ff. de condi. et demon. et in l. si quis hereditarium alias est. l. si mulier. C. de condi. insti. et ibi de conditione que de iure non potest impleri an sufficiat quod de facto impleatur. ubi tamen quod sic. idem no. bal. in rubri. C. eo. et in l. j. col. vij. versi. quero. nunquid sufficiat. j. de his que pe. nomi.

b ¶ Pro impleta. Adde Bar. in l. iure ciuili q. iij de condi. et demon. et in l. que sub conditione. §. quotiens. ff. de condi. insti. bal. hic. q. iij. et in l. si plures. in vi ti. col. versi. sed numquid possit compelli. j. de condi. inser. Bar. in l. ticia aut. §. si ea de leg. ij. et Alex. consi. ca. vol. j.

consuetum est tractare materiã substitutionũ et eam tibi trado. Et adverte diligenter quia eã tibi plane tractabo. ¶ Et debes scire ꝙ nos habemus institutiones et substitutiones. et institutionum quedã expressa. quedã tacita. quedã presumpta. Expressa est. ut talem instituo nec curatur per que verba. C. de testa. quẽ. ff. de heredi. insti. l. j. §. j. et ij. quedã institutio est tacita. quia verba ibi deficiunt. sed subintelligitur instituo ut si dicat ticium et meuiũ adinuicem substituo quivis aliquẽ non instituerit. istos videtur instituere ut. ff. de here. insti. l. cum in testamento. §. hec verba. ADDITIO. hoc declara ut. l. in materia substitutionis breuiloque. Ray. Quedã est institutio presumpta et accipe presumptã non ex verbis testãtis expresse. sed ex quibusdã verbis presumimus eos heredes. ut si institui filios et narratũ est mihi eos obiisse. veniẽs ad secundum tes. dixi ita. quia filios quos habebã instituere sunt mortui tales instituo certe. si apparet ꝙ sint viui isti reputantur heredes. ut. ff. de

2 here. insti. l. fi. ¶ Sed pone circa hoc testator dimisit plura legata: et omnia a ticio et ipsum aliter heredem non instituit. numquid ex hoc ticius videtur heres institutus: videtur ꝙ sic. ut ex tacita voluntate sit heres. ff. de here. insti. l. cum in testamento. §. hec verba. et l. fi. pro hoc facit. l. ff. de pecul. l. denique. §. interdũ. Dico contra in hoc ꝙ nullo modo ex hoc videatur institutus. et in. l. alle. presumitur institutio ex verbis sapientibus institutionem vel similibus. ut inuicem substituo. unde ibi videtur substituisse cum substitutio nihil aliud sit ꝙ cõditionalis institutio. ff. ad l. fal. l. in ratione. §. quod vulgo. ff. de pupil. et vul. substi. l. coheredi. §. coheredes. sed hec non sapiebant institutionem quia verba legatorum non debent sapere institutionem cum sic principaliter per accessorium confirmaretur. ff. de vul. et pupilla. l. ex pupillari. ff. de in. codi. quod per manus. nec ob. l. fi. quia ibi presumitur. ideo quia in primo testamento eos instituerat. ar. ff. de proba. l. cum tacitum. Dico ergo aliis non debere quem esse heredem nisi in testamento sit scriptus. ff. ad trebel. l. iubemus. et videtur expressum per. l.

3 ff. de here. insti. l. hereditas. ad starũ. et. l. ex facto. ¶ Venio nunc ad materiam substitutionũ. Et est quedã obliqua ut quasi non efficitur sed habet effectũ. ut si grauo te ticio hereditatẽ restituere. ticius in effectũ est heres. ff. quod cum eo. l. filius. §. j. Et reputatur quasi institutus cum substitutio sit secunda institutio. ut dicto. §. quod vulgo. proprie non est institutio. sed quedã restitutio. ut insti. de fideicõmis. heredi. §. restituta. sic. C. ti. et. l. generaliter. §. j. et de ista ultimo videbis. Sed est quedã substitutio directa. et glo. alibi istam diuidit. quia est quedã vulgaris. quedã pupillaris. quedã exẽplaris. et quedã reciproca seu breuiloqua. quedã cõpẽdiosa. ita dixi insti. eo. §. j. et hec diuisio non videtur bona. ideo quia omnis diuisio debet esse bimẽbris. ff. de re. diui. l. j. in princ. Item hic imperator duo tantum mẽbra accipit scilicet quia aut in primum casum aut in secundum. Sed dic ꝙ quãdo dicitur ꝙ omnis diuisio debet esse bimẽbris. verum est aut reducibilis ad bimembrem. quia aut fit in casu non adite hereditatis. aut adite in casu non adite. est vulgaris in casu adite. tunc venit sua diuisio. et ipsa glo. bonũ intellectũ habuit. et volebat capitula diuisim tradere ut clariorẽ intellectũ traderet. ad quod insti. qui. mo. tes. infir. §. ex eo. in feudis. de

4 nona fideli. forma. c. uno. ¶ Substitutionũ ergo quedam vulgaris. et tũc primo recipe vulgarem substitutionẽ. Et videamus primo quare dicatur vulgaris. et certe dicitur vulgaris quidem. v. vel. vj. modis. ¶ Primo ex cõi usu vel vsurpatione. nam vulgariter hoc fit per omnes. et sic dicitur vulgaris est quod de furti vulgari sic vulgo hoc fit. ff. de vsuc. non solum. §. quod vulgo. et pro herede. l. ij. dicitur ergo vulgaris que vulgariter ab hominibus fit. et potest dici vulgaris tam ex persona facientis. quia quicumque qui potest facere testamentum potest substituere vulgariter. quia pater ut. ff. eo. l. j. §. j. Et mater ut. ff. eo. l. si mater. in prin. et. §. j. et. l. iij. et quilibet de mundo. insti. eo. in princ. et de heredi. insti. l. iij. Bene ergo potest dici vulgaris ex persona facientis. Itẽ ex persona eius cui fit. quia cuilibet de mundo potest fieri. ¶ Secũdo modo potest dici quid vulgare propter directam significationem ut habes alibi vulgarem actionẽ. i. directam. ff. de heredi. insti. l. quidam cum filium. in fi. Et constat ꝙ hec est directa. C. eo. post aditã. Merito ergo potest dici vulgare quid ex iuris approbatione et iure formali assumptione sicut alibi actio vulgaris formula dicitur. quia de iure inducta. ff. de fur. l. si seruus nauẽ. Hec ergo potest dici vulgaris cum formam a iure accipiat. insti. eo. in prin. Item potest dici vulgare quidẽ expressa verborũ prolatione. ut habes alibi. ff. de fideicõmis. liber. l. libertates. Et sic sumitur. ff. rẽ ra. ha. cum minor. in prin. Et isto modo potest dici vulgaris cum sit aperta verborum expressio. cum expresse dicat testator si institutus non habeat ꝙ alter habeat. Itẽ dicitur quid vulgare quia caret specialitate. Ideo dicerẽ. i. vulgarẽ. et ista substitutio nullã habet specialitatem sicut habẽt alie substitutiones. Et facit ꝙ isto modo quid dicatur vulgare. ff. de iure fisci. l. edicto. §. extat. Item quid dicitur vulgare quod ex quadã vilitate. quia quod cõe est vilipenditur. et omne rarum preciosum. in aut. ut si prohi. matres. de. §. j. col. vij. Et ideo ista vulgaris est. i. cõmunis. quia cõiter fit. ADDITIO. a quolibet licet vili. Ray. Sed alie substitutiões non fiũt sic cõiter: sic accipitur alibi vulgare et vile. ff. de adul. l. si uxor. §. j. ff. de tes. tute. l. legitimos. §. j. ibi si autẽ patroni persona vulgaris et c. ¶ Sed nunc quero quibus verbis fiat substitutio vulgaris. glo. dicũt ꝙ fit verbis negatiuis ut ticius heres esto. et si heres non erit. seyus heres esto. sic ponitur insti. de vulg. substi. in prin. Et ita noto insti. de pupil. substitu. §. j. in summa. Sed istud non est verũ in multis. primo in vulgari tacita que cõtinetur in pupillari expressa ut filium pupillum instituo. et si moriatur intra tẽpus pubertatis ticiũ substituo. hoc fit verbis affirmatiuis[a] et tamẽ si institutus non sit heres substitutus erit. ff. eo. iam hoc iure. in prin. Hoc etiã video in reciproca vos inuicẽ substituo. ubi fit verbis affirmatiuis. et tamen si unus non est heres alter venit. ff. eo. l. coheredi. §. ex his verbis. Et hoc vidistis etiã si testator dicat sempronius plocii heres esto. C. titu. ij. l. fi. Item si dicat ticius et sempronius uterque eorum vixerit heres esto. hoc est tacita vulgaris. ff. eo. l. ticius. in fi. Itẽ si dicatur si filius moriatur ticius heres esto. hoc est vulgaris. ff. de here. insti. l. cum in testamẽto. in fi. Non videtur ergo verum quod dicit glo. vulgarẽ fieri verbis negatiuis. sed dic glo. sustineri altero de duobus modis. quia vulgaris fit verbis negatiuis regulariter. et non ad se verba sed ad effectum opus enim in vulgari ꝙ subintelligatur negatio scilicet si heres non erit. et ta

b lis hereditate adita expirat[b]. C. eo. post aditã. et habes ad hoc simile quod dicitur ꝙ ideo dicitur negatoria. quia fit per verba negatiua quod non est verum. ut insti. de actio. §. eque. dic ergo ꝙ dicitur negatoria. quia semper effectũ negãdi habet. ff. si ser. vẽ. l. ij. §. j. Ita ergo est in vulgari que fit verbis negatiuis et habentibus effectum negatiuũ. licet expressio verborum sit affirmatiua. Alio modo potest glo. tolerari. nã vulgaris potest esse quadruplex. Primo dicitur expresse dupliciter tacite expressa specificata et generalis tacita. presumpta et subaudita. Est ergo expressa specificata si seyus non erit heres. ticius heres esto. Et est ideo specificata. quia fit per verba specificata. ff. e. l. j. in prin. insti. eo. in princ. Alia est generalis ut vos inuicẽ substituo. hoc est expressa vulgaris et per verba generalia et. ff. e. l. coheredi. §. ex his verbis. l. lucius. Alia est tacita vulgaris. et hoc duplex. quia quedã tacita subaudita. quedã presumpta. Subaudita est cum non ex vi et ex significatione verborum: sed subintelligitur ut est in pupillari expressa. et ista potest

6 et dici presumpta ut pluries infra dicetur. ¶ Unde vulga. et pupil. differũt intra se. ut affirmatio et negatio bene differunt. ut. ff. de reg. iur. l. ius nostrum. de verb. sign. l. hec verba ille aut ille differũt. ergo quia vulga. non habet locum post aditam. C. eo. post aditã. Sed pupil. sic nec aliis locũ habet. ff. eo. l. ij. §. adeo. sed licet sic hoc cõtrarietas tamen subauditur per iura cum in pupillari expressa. vulgaris tacita cõtra vim verborum non presumatur testatorem voluisse in casu in quo pupillus non est heres etiã ipsum substituisse. ad quod. ff. eo. l. iam hoc iure. et plus videtur dictum quam scriptũ. ff. de heredi. insti. l. j. §. fi. de leg. ij. unum ex familia. §. si omissa. alia est tacita vulgaris presumpta. et hoc est cum vis verborũ

a ¶ Verbis affirmatiuis. ad de Bar. in. l. si. in. iij. oppo. et ibi bo. ter. C. de here. insti. ubi bal. in. ix. et x. oppo. et in. l. si ticius. eo. ti. ff. et in. l. j. col. iiij. versi. ulterius quero. quibus verbis. ff. de vulg. et pupil.

b ¶ Hereditate adita expirat. Adde quod si sit facta duobus quorum tamen unus adit alter vero repudiat. Bal. in. l. penul. col. vij. dubitatur tamen adhuc. j. eo.

non repugnat.ergo satis cõcordat vt.ff.de li. τ posthu.
l.gallus.§.idem credendum.τ habes istam presumptaȝ
ex.l.ſ.de here.insti.l.fi. ADDITIO. glo.appellat istã
tacitã dubiã.sed certe posset dici tacita interpretata.q2
l.ita interpretaẽ illa non.ar.d.§.eque.τ qd̃ ibi not.insti.
de actio. Ray. Q2 ibi vult dicere testator si plotius heres
non erit sempronius sit.ad qd̃.ff.de here.insti.l.ticius.τ.l.
cũ in testamẽto.Si ḡ q̃ras per que verba fiat.dicas q̄ si
queras de vulgari specificata. illa fit verbis negatiuis
insti.de vulg.in p̄n.si autẽ loq̄ris in alijs modis.vulga.
scȝ gñalis vel tacita p̄sumpta vel subintellecta. tunc fit
semp ṽbis affirmatiuis.τ hȝ in se semp effectũ negatiuũ.

7 ¶ Sed quero quare ista substitutio fuit introducta.cer-
te q2.ll.multũ fauẽt testantib⁹ vt habeãt heredes.ff.de
inter.actio.l.τ q2 tendunt leges.q2 institut⁹ poterit fieri
q̄ nõ esset heres.puideẽ ḡ in vulg.vt fieret ista rõ.τ po-
nitur insti.de vulg.in p̄n.τ ita vulgaris hȝ locũ in casu in
quo institut⁹ nõ vult vel nõ põt esse heres. ¶ Sed po-
ne q̄ testator substituẽdo expressit alterũ casum vt ticiuȝ
heredeȝ instituo.Et si nolit esse heres substituo seyum.
Mortu⁹ est añ testantẽ vel exclus⁹ aliq̄ casu ita q̄ nõ p̄t
velle.numq̄d substitut⁹ admittiẽ.vel dixi si nõ possit esse
heres postea nõ vult.numq̄d instituto deficiẽte ex altero
casu substitut⁹ veniet.videẽ q̄ nõ.apponẽdo eñi vnũ ca
sum vr̃ remouere alios.ff.de lib.τ posth.l.cõmodissime.
τ.l.filius a p̄re.§.si q̄s ex certa.Si ḡ dicat si nolit eẽ he-
res τ ipedit̃ casu.vltimus substitut⁹ nõ admittiẽ.τ h̃ ca-
su institutio valet si vtrũq̄ apponaẽ.ſ.de here.insti.l.cer-
ta.sed dico h̃ verba nõ nocere imo si sit ipeditus ex vno
casu.ex alio substitut⁹ venire põt.potissime cũ hũ duo ca
sus sint valde siles.põt vel vult.vt alibi d̃r in cõstitutio-
ne pcur.ff.de pcur.l.j.§.vsus.Et ita dico pp̃t silitudinẽ
vno casu expresso ali⁹ nõ vr̃ omissus.imo magis subau-
ditus. ar.ff.de cõdi.cã da.l.si extraneus.ff.de fun.instru.
l.quesitũ.§.pe.τ.l.gallus.§.τ q̄d si tantuȝ.τ qd̃ ibi not.
videẽ eñi hoc ex abundanti dixisse vt ibi. illec ob.si dicis
si nolit esse heres.quia si nolit esse heres est cõditio q̄ dȝ
extare.ff.de le.j.l.si ita legatũ.§.illi si volet.ff.de le.iij.l.
xj.§.sic fidei.q2 nõ vr̃ apponere h̃ si nolit vt cõditionem
faciat.sed magis ex abũdanti h̃ videẽ ponere.q2 hoc cre
debat euenire posse.ff.de tute.l.muto.§.j.de cõdi.τ de.l.
auia.§.fi.τ in substitutionib⁹ large interpratuȝ vt vides
q2 in pupillari intelligiẽ vulgaris vbi nulla mentio de ea
facta est.ff.eo.l.iam h̃ iure.ergo multo magis vbi est fa-
cta.interpretemur τ extẽdam⁹ eã in sili casu.ſ.de diuer.
rescrip.l.j.τ equipareẽ velit vel nõ possit.ſ.de na.libe.l.
§.in fi.Cõtra hoc nullũ facit.de cõdi.τ demon.l.p̄r seue-
rinam.in p̄n.τ de reg.iur.l.eius est nolle. ADDITIO.
op.B.ſ.non videẽ falsa per.l.si p̄r filiũ.ff.eo.nõ ob.qd̃
ibi no.in q̄stione posthumij.q2 refert an vna substitutio
exprimaẽ.τ alia tacite dicta presumitur nisi ibi an casus
vnius substitutionis τ tũc nõ vt.d.l.si paẽ.ad.l.si extrane
us.pȝ r̃nsio per ea q̄ ibi no.ad.l.quesitũ.§.pe. Respon
de q̄ ibi expressio gñis precedit ad.l.gallus.§.τ q̄d si ta
citum. R̃nde q̄ ibi in cõditione seu actu q̄ iportaẽ iuris
effectũ vbi de solo effectu curaẽ.vt.l.mulier.ad trebelli.
Hic in cõditione q̄ habet nudũ misterium facti.τ sic i ea
de modo curaẽ vt dixi.ſ.de insti.τ substi.l.si mẽ. vel tene
as cũ.B.maxime p glo.l.gall⁹.ad.l.si p̄r filiuȝ. R̃nde q̄
ibi casus omissus τ expressus nõ rep̄sentãt eũdẽ effectũ
vt paȝ in.l.posthum⁹.in p̄nc.de iniuſ.res.hic sic.vt dixit
Dy.dicta.l.si mẽ.ad.l.cõmodissime. R̃nde q̄ ibi est defe
ctus in forma testamẽti τ ei⁹ solẽnitate substãtiali. pp̃t
culpã testatoris.hic nõ ad.l.si cũ dotẽ. R̃nde q̄ aliud ibi
aliud in substitutione vt h̃.teneas qd̃ primo dixi. Ray.

8 ¶ Sed quero an vulgaris substitutio ex vi ṽborum in-
cludat substitutionẽ affirmatiue. Certe hoc vr̃ ipossibile
q̄ substitut⁹ aliq̄d habeat ex institutione.q2 vulg.fit ver
bis negatiuis.Et sic in casu in quo euanescit institutio.
ḡ qd̃ est ad ipugnandũ vnũ nõ dȝ esse positio illius.ff.d
cõdi.τ demon.l.cũ tale.§.fi.Et iõ nõ põt esse institutus
τ substitutus.ff.eo.l.sed si plures.§.fi. dicas q̄ p parte
põt operari institutionẽ p parte substitutioneȝ vt pone
institui ticiũ in semisse.τ seyum in alio semisse. τ si seyus
heres nõ erit ticiũ in dodrante instituo.dico q̄ hoc casu
ticius habet institutionẽ.ff.de here.insti.l.quotiẽs.§.si
q̄s primũ.τ.l.iulia.§.fi.ibi eñi operaẽ institutionẽ τ sub-

9 stitutionẽ. ¶ Sed iuxta hoc est videndũ q̄ d̃r vulg. hȝ
locũ in casu nõ adite hereditatis.ſ.eo.post aditã.sed po-
ne institut⁹ adijt.sȝ post restitutioneȝ vel al's desijt hr̃e.
numq̄d substitut⁹ admitteẽ ex vulgari.glo.dicit q̄ sic in
l.post aditã.sȝ certe h̃ facit differentiã cũ p restitutionẽ
vel al's p aliũ modũ.q̄d ḡ cũ p restitutionem an veniet vt
substitut⁹. Videẽ q̄ nõ.sed q̄ sit locus fisco.ar.ff.de suc.
edic.l.fi.τ per illã quidam hoc tenẽt. sed certe hoc nõ est
veꝝ.q2 ibi ille q̄ erat in vltimo gradu repudiauerat añq̄
adiuerat. vnde cũ ibi repudiasset vlterius admitti nõ de-
beo. ADDITIO. vel dic aliter vt no.in dicta.l.fi.τ me-
lius. Ray. Sed hic substitut⁹ nunq̄ repudiauerat. ideo
bñ admitti poterit.ff.eo.l.ij.§.interdum.ff.de mino.l.et
si sine.§.sed qd̃ papi.τ videẽ expressum in vulga.ff.de re
iudi.ex contractu.ad tertul.l.j.§.si quis aditã.τ h̃ cuȝ p
restitutionẽ. ¶ Sed quid si al's q̄ȝ per restitutionẽ num
quid substitut⁹ admittetur.dicerem sic circa hoc. q2 aut
desisti habere hereditatẽ ipso iure τ esse heres. vt q2 nõ
soluebat legata ĩfra annũ.vt in auẽ.de here.τ fal.§.hijs
omnibus.coll.j.tunc dico substitutũ admitti. vt in dicta
auẽ.§.si ṽo.cuȝ sequentibus.§.si autem. Alio modo de-
sinat habere hereditateȝ.vt q2 indignus.vel al's tunc di
co substitutum non admitti sed fiscum vel alium qui ad-
mitti debet.ff.ad silla.l.si sequens gradus.in principio

10 ¶ Sed pone.quotidie dicitur q̄ in expressa pupilla.
vulga.tacita subintelligitur. Sed quid erit si dedit spe-
cialem substitutum in vulgari. vt si dicam filium instituo
τ si moriatur infra quattuordecim annos ticium substi-
tuo.τ si filius non sit heres sempronius heres esto.quis
substitutorum admittetur si non sit filius heres. Vide-
tur q̄ vtriq̄ȝ.vt expressa vulgaris concurrat cum expres-
sa pupillari in qua subauditur vulgaris tacita.vt al's di-
citur in fundo legato cui postea legatur vsufructus.ff.
de vsufruc.le.l.si alij.ad idem.ff.de pecul.l.dominus.§.
sed dico eo non concurrere.ff.eodem.l.coheredi.§. qui
distinctas.τ.§.qui patrem.τ.l.ex facto.§.item quero.et
est textus.ff.eodem.l.cum ex filio.τ nota.ſ.eodem.l.p̄-
uis. Sed solus substitutus in expressa vulgari vt ibi.et
hoc probo q̄ vulgaris subintelligatur in pupillari. ex in
terpretatione sapientum.τ hoc nisi voluntas contraria
testatoris appareat.ff.eodem.iam hoc iure.§.fi. postq̄
ergo appareat voluntas expressa cessabit interpretatio
videtur contra.ſ.de pact.conuen.l.fi.in fine.nec obstat
l.si alij.quia ibi verba ad hoc conuertit cum appellatio-
ne fundi vsufruct.contineatur. Hic autem verba discre-
pant.quia contraria.vt.ſ.dixi. Item q̄ ibi tacite intelli-
gitur nõ potest separari commode ab eo in quo est vsu-
fructus non potest separari a fundo. Sed hic vulgaris
bene potest separari re pupillari.τ econuerso. τ ideo di-
co τ vnum non intelligi in alio.ff.de offi.procon.τ leg.l.

11 ij.in principio. ¶ Sed quero an tacita vulgaris que in
telligitur in pupillari expiret vltra pubertatem. vt pone
testator instituit filium pupillum τ substituit pupil.ticiũ
pupillus factus est pubes viuente testatore post mor-
tem testatoris filius iste non adita hereditate decessit.
nunquid ticius admittitur ex tacita vulgari.quidam di-
cunt eum optime admittendum.licȝ pupillaris iaȝ eua-
nuerit.quia vulgaris subintelligitur non ex vi verboruȝ
τ iure communi vt dicta.l.iam hoc iure.τ ideo licet eua-
nuerit pupillaris tamen remanet interpretatio. nec est
inconueniens q̄ ista interpretatio amplius duret. vt et
aliuȝ video in actione personali τ reali.vt.j.de emp.pig.
l.intelligere debes. ADDITIO. ibi vide solutionem
vnius brocardi. et dixi.ff.de lega.j.l. si fideiussorem.§.
j.in principio.et per Dynum in capitulo accessorium.de
reg.iur.li.vj.nã hoc vitiũ quod est in exp̄sso est in tacito
scȝ defectus conditionis vt.j.dixi ibi secus Ray. Unde
vulga.cum

vulga.cum sua natura debet intelligi et sua natura est ut
possit fieri siue puberi siue impuberi secundum ergo suam na-
turam intelligatur.ff.de usu.si stipulatur et videtur ex-
pressum de vulga.l.lex corne.in fine.et ibi bo.glo.su-
per verbo.xii.tabu.sed istud salua sui gratia non est ve
rum quod duret ultra quam duret pupillaris: nam ubi substitu-
tio est limitata non debet excedere limites.ff.eodem.l.
si ita quis.et l.ex facto.§.item quero.hic aut limitabat
scilicet.s.xiiii.annos decederet tu dicis:imo quia non ex
vi verborum: sed ex interpretatione dic quod interpretari
debemus secundum naturam interpretati: quia causa inter-
pretationis apponitur in interpretato idem tempus
est in eo quod interpretatur et interpretato ut in autenti.de
filijs ante do.instru.natis.§.tertia vero.colla.iii.et ar.in
auf.de ap.muli.§.si.colla.ix.et si dicas non pot sustineri
quia sic sub pupillari expressa continetur vulg.tacita sic econ-
a tra sub vulg.expressa tacita pu.[a] ut.l.iam hoc iure.sed vulg.
expressa habet hereditatis tempus adire ut.d.l.post aditam
et tamen pu.tacita ultra durat quare hoc sed non ibi certe
hoc facit necessitas:quia pu.non pot habere locum ante adi-
tam: ideo necesse est ut ultra extendatur:sed vulga.pot
habere locum intra pubertatem vel postea:ideo ita non po
test durare vulga. ADDITIO. quod ibi vitium quod est in
expresso non est in tacito hic sic.scilicet defectus conditionis:
ut.s.dixi Ray. Item ibi non est bona argumentatio:quia ibi
fit puberi cui non potest fieri pu.sed bene vulg.et ideo di-
co vulgarem expirasse quia talis factus est quod nullo modo
potest substitui pupillariter et per hoc quod vulg.fit extincta
facit quod non plus debet operari tacitam quam expressam.ff.loc.et
conduc.l.qui ad certum. Sed hoc non valet expressum ergo
nec tacitum et pro hoc.ff.de leg.i.si fundum per fideicommis-
sum.§.i.et.l.si fundum sub conditione in fi.et hoc videtur
tex.probare.ff.eo.qui habebat probat etiam hanc partem in
vulg.ff.de cap.l.quod si filius insti.de pupil.§.qua ratione
propter medium magne gl.et sic non puto verum glo.que est.ff.
eo.l.cor. ADDITIO. contra no. et bene:quia deficit conditio
communis et uniformis utriusque substitutionum.et.i.dicam. Ray.

12 ¶ Sed iuxta hoc quero de hoc quod queritur quotidie nos
habemus quod ad hoc quod substitutus veniat ex substitutione pu
pillari oportet quod hereditas sit adita ex testamento patris filij.ff.
eo.l.ii.§.adeo.et.l.sed si plures.§.si ex asse.sed quero an ad
hoc quod substitutus possit habere ex vulgari tacita que intel-
ligitur in pup.expressa oporteat quod sit adita hereditas patris
pupilli. Dy.dicit quod requiritur aditio hereditatis ut pone qui-
dam duos heredes instituit una cum pupillo pupillus non
adijt numquid ad hoc quod substitutus pupillo possit admit
ti oportet quod alij instituti adeant hereditatem dicit ipse quod
nisi adeant non pot admitti:quia eiusdem nature debet esse
tacitum et expressum quo ad confirmationem.ff.de serui.ru.
pre.l.iii.§.fi.sed ad confirmationem pupillaris requiritur quod
adeat.ff.eo.sed si plures.§.ii.et.§.si ex asse.ergo etc.et vi-
detur tex.ff.ad treb.l.apud iulianum.§.idem iulianus et.l.
ita tamen.§.a patre. Est ne hoc verum certe hoc non pot cadere
in corde meo quod ad confirmationem tacite vulg.requiratur
aditio.nam certum est quod in expressa pu.subintelligitur tacita
vulg.secundum ipsum ergo cum unus solus pupillus est institutus
numquid subintelligitur ut pone filium meum solum insti-
tui et substitui pupillariter impossibile est secundum eum vulga
rem tacitam habere locum:quia non ut ipse dicit si non est adita
hereditas non tamen est adita:quia tunc expirat et ita secundum eum
numquam tacita vulg.habet locum nisi duo cum pupillo instituto
quod est expresse contra.l.iam hoc iure. ADDITIO. contra
Dy.no.sed si bene considerat verba. B.non reprehendunt Dy.
quia Dy.loquitur in aditione coheredis. B.in aditione ip
sius pupilli.quam Dy.nullo modo respexit quia fatuum esset
hoc dicere Mar.sy.et Old.videtur cum B.sentire quod intel
ligantur illis.§.quem alle.Dy.in pu.expressa quod est falsum
ut dixi in.d.§.idem iul. Ray. Item ad confirmationem
actus non debet adhiberi contrarius.ff.de adi.leg.l.legata inutili
ter de condi.et demon.cum tale in fi.sed per aditionem heredita-
tis expirat ut.s.eo.l.post aditam.ergo spectari non debet ad
confirmationem. Nec obst.l.apud iul.§.idem iul.quia ibi

ideo compellitur adire:quia idem erant instituti et substituti:
et ideo testatoris voluntas est ut adeat alias non possent ha
bere substituti.ff.eod.sed si plures.§.filio.sed ubi alius
13 esset substitutus et si non adiretur posset admitti. ¶ Si
queras qualiter substitutus ex vulga.tacita admittatur
dic aut substitutus est coheres et tunc non pot admitti ad
substitutionem nisi adeatur hereditas. ADDITIO. scilicet a co-
herede non ab ipso impubere ut predixi et ita est verisimile.
Dy.intellexisse Ray. ut.d.l.apud iulianum.§.idem iul.
aut non est coheres:et tunc si pupillus decessit ante patrem
substitutus admittitur ex vulg.tacita ad portionem illam
in qua pupillus fuit institutus sic intelligo.ff.eo.de vulg.
l.lex cor.super verbo existimo in glo.et sic expono text.qui
dicit mortuo pupillo viuente testante non esse locum substitu
tum verum est pupillari sed bene vulga.ff.de capti.l.quod
si filius. ADDITIO. Dy.etiam in hoc contra per.d.l.quod si
filius.et Mar.sy.cum cor.cum. B.dic ut dixi in.l.centurio.
14 et cum. B.concor.glo.ff.eo.l.si captus. ¶ Sed distingue
quia aut frater fuit institutus in puberi.et tunc benedicat
B.et glo.et Mar.sy.aut extraneus et tunc non secundum Dy.et
Fran. Accur.ar.ff.eo.l.si pater filium.et quod ibi no.et.l.si fi-
lius.qui patri Ray.aut filius existit post mortem patris et in
hoc casu aut pupillus se immiscuit voluntati patris aut
dimisit aut tacuit si se immiscuit a modo non habet locum
vulg.s.eo.l.post aditam.et hic primo responso aut pupil-
lus abstinuit.et tunc videtur quod ergo substitutus non admit-
tatur:quia statim de rigore iuris est heres.ff.de fideicommis.l.
cum quasi.§.si aliquis ideo a modo non pot habere locum
vulg.sed dic quod licet de rigore iuris est heres tamen datur ei
beneficium abstinendi.ff.eo.l.ii.§.interdum.de re iudi.l.ex
contractu de mino.l.et si fine.§.sed quod papi.ergo habet locum
substitutio. Item hoc idem video iure accrescendi quod non
habet locum post aditam.ff.de usufruc.accrescen.l.i.§.i.et ta
men non tollitur ius accrescendi de acqui.heredi.l.si duo.
et.l.cum hereditate:ergo et in substitutione et pro hoc de acqui
ren.hereditate.iul.de prime.credi.l.paterfami.et erit mirum quod
iste admittatur ante aditam ex tacita vulgari et post adi
tam expressa pupillari ad bona propria pupilli si moriatur
ante pubertatem et ita patris et sic fungetur duabus substi-
tutionibus ut dicta.l.paterfami.§.i.ff.eo.sed si plures.
§.ad substitutos.et in dicta.l.iul.in princ.aut iste pupil-
lus tacet:quia non dicit adeo nec abstineo:et tunc dico
quod heres institutus ad substitutionem ex pupillari venit
ut.l.fingat eum adiuisse.ff.ad trebel.ita tamen.§.si pa-
ter.et nec in dicta.l.iulia.insti.de heredi.ab intesta.§.
posthumi. ADDITIO. Contra videtur quod cum ha-
beat substitutum vulga.saltem tacite cessat existentia
sui heredis ut not.ff.de inoffi.testa.l.papi.§.quarta.ni-
si respondeas.et dicas quod ibi loquatur in vulga.expres-
sa in qua potest patri culpa imputari hic in tacita in
qua not. Ray. vides ergo contra do.Dy.ad confirma-
tionem vulgi tacite non esse necessarium aditione. AD
DITIO. imo bene ut ex predictis apparet Rayne.
¶ Sed quero an in vulga.tacita veniant bona impu-
beris alia quam patris Dy.quod sic.quia quamuis vulg.expres-
sa non faciat aliquem admitti nisi ad bona testantis cum
ipsi succedatur tamen bene in tacita cum in pupillari in-
telligatur ut dicta.l.iam hoc iure.sed in pupillari veniunt
ut in.l.sed si plures.§.ad substitutos.ff.eodem.ergo ad
istam tacitam vulga. Item pro hoc quia cum aliquod se
quitur aliud fungitur vice eius sicut alibi dicitur cum quis
liberatur per alium qui ipso iure non poterat liberari ut
ff.de accep.et.l.per iusiurandum.§.et si fideiussor.et pro
hoc facit quod dicitur in interdicto unde vi quod illud in-
terdictum non habet locum in rebus mobilibus quod verum
est nisi ad consequentiam immobilium veniant.ff.de vi et
vi ar.l.i.§.illud.et per eandem viam.ff.de usuca.si aliena.
§.hoc iure.et pro hoc.ff.ad.l.falsi.qui fundum.§.cohe-
res.quod mihi non placet: quia differentia est cum ali-
quis succedit ex pupillari et ex vulgari tacita: quia
cum ex vulgari succeditur testanti insti.eod.in princ.dic
ut ibi dixi. ADDITIO. no.contra Dy.et male et dic ut

a ¶ Tacita pupillaris.tu dic quod sic ut per bar.i l.i.col.xi.versic.item quero quid de vulg.et pupil.per.l.si.cum glo.i.de insti.et substitu.et ibi Bar.et in.l.gallus.§.quidam versi.tertius modus est.col.i.ff.de liberis et posthu.

dixi in .l. qui fundum. §. fina. ⁊ hoc in lectura Ray. Sed in pu. ipsi pupillo: ⁊ ideo ibi bona veniunt sed bene dico ꝙ aliquotiens in tacita vulga. veniant bona pupilli non vt bona pupilli sed vt bona testātis vt cum pupillus moritur viuente patre: ꝙ tūc bona omnia pris fuerūt effecta tunc benedicerem substitutum admitti ⁊ si ipsi intel-16 ligūt bene dicūt alr̄s nō ꝙ nō faceret vt. s. dixi. ADDITIO. Nō puto verum quia pupillaris fm̄ Dy. continet vulg. coniūctim non disiūctim ar. ff. de condi. insti. l. que sub conditione qḋ est falsum. secus autem in pupillari tacita p. d. l. qui fundum. §. coheres. ratio: q2 ibi bona patris fuerunt cōmixta vere vel ꝑsumptiue ar. ff. eo. l. sed si plures. §. filio. ⁊. §. si ex asse. hic not. Ray. ¶ Sed iuxta hoc quero quid erit si succedatur ex exp̄ssa vulg. sub qua potest contineri pu. tacita nūquid in hac bona ꝑpria veniunt sicut est in exp̄ssa pupillari. ff. eo. iam hoc iure. ⁊ l. sed si plures. §. ad institutos nūquid igitur si non sit heres pupillus ⁊ ita succedatur ex vulga. bona impuberis veniunt. Dy. ꝙ sic. ⁊ licet ex natura vulg. tm̄ succedatur testanti tamen vbi sit vulgaris etiam intelligitur pupillaris excedit suos terminos: q2 pu. intelligitur ⁊ ita a nō suis terminis excedatur ar. j. de edi. di. adri. tol. l. fi. ff. de po. l. litius. cum enim pu. exceditur sit in vulg. omnia veniunt ⁊ ꝑ hoc videtur tex. ff. de vulg. l. ij. §. fi. si intelligat sibi ei scilz pupillo: sed certe salua sui gratia hoc non puto esse verum quia exp̄ssa est differentia in vulg. vbi succeditur pr̄i ⁊ pupillari vbi succeditur pupillo vt insti. eo. in prin. nec ob. qḋ dicit ex vulg. nō succeditur pupillo sz vbi continet in se pupillarem bene potest succedi pupillo: quia excedit suos terminos ⁊c. certe nō est bona argumentatio quia si ex vi v̄borum intelligetur pu. tūc enim videretur pregnans vulg. et in se includeret pu. qḋ non est verum: imo vt. s. dixi inter se sunt contraria sicut homo currit ⁊ homo non currit nō est ergo ex vi v̄borum: sed subaudita ex interp̄tatione sapientum vt testator in vtroqꝫ casu videatur ꝓuidisse: non ergo vulgaris reciperet naturam eius: sed in ipsa ꝑpria natura remanebit: quia in vulg. nihil extrinsecum venit vltra hereditatem testantis. ff. de lega. iij. l. sextilius. et statim de hoc latius queram: non ergo veniunt nisi bona testātis. Nec obst. l. contraria. q2 non intelligo ei scilz pupillo sed ei scilz testanti alr̄s absurdum sequeretur qḋ nō potest succedi impuberi nisi ex pupillari. ADDITIO. hoc est contra illum tex. solum ad pu. debet referri de quo ꝓximo mētio facta fuit ar. l. si idem. ⁊ q2 de patre nō foret dubium ergo ⁊c. vt. ff. de car. edic. l. qḋ labeo. vide in lect. Ray. sed impossibile est ꝙ coniūgātur due qualitates cum habeat bona testantis: quia non est adita hereditas alia q2 videtur iuris presumptione hec enim sunt contraria ergo non admittenda. s. de fur. l. j. ff. de condi. ⁊ demon. titie si non nupserit. ADDITIO. Contra hanc rationem facit qḋ. s. no. B. in v̄. sed quero. an ad hoc in fi. p. l. iul. in prin. ff. de acqui. heredi. ⁊ melius. j. proxi. cum questione. v̄. sed quero. p que Ray. sed quero an in vulg. veniāt prelegata vt pone titium ⁊ meuium heredes institui ⁊ titio heredi prelegaui aliqua ⁊ ei substitui meuium titius non est heres nūquid in substitutione veniūt prelegata videtur ꝙ sic in omnem cū casum videtur substituisse. s. de fideicōmis. l. cum viri. tu dic aut iste cui est facta vulg. substitutio agnouit exp̄sse legatum aut non. dico tamen legato cessit aut non cessit dico si expresse agnouit legatum non venit substitutio vt si testator instituit titium ⁊ meuium ⁊ titio prelegauit fundum si titius vult habere legatum ⁊ repudiare hereditatem potest. ff. de leg. j. qui filiabus. §. si. cum l. sequen. ⁊ in hoc casu substitutus habet solam hereditatem. ff. de leg. iij. sextilia vbi casus aut dico cessit non tamen agnouit expresse vt quia in terminis precassumptis titius post mortem testantis ante aditam hereditatem mortuus esset dico cesserat a morte testantis vt. j. de cad. tol. §. cum igitur. ⁊ tunc dico ꝙ pars hereditaria veniet ad substitutum. alia pars prelegati veniet ad heredes titij vt si institui titium ⁊ meuium ⁊ prelegaui titio fundum non valet legatum nisi indiuidua. ff. de lega. j. l. quidam. et. l. legatum. est deliberatio. §. primo. dico ergo ꝙ pars quam habet iure prelegati transmittet ad heredes suos reliquā ad substitutum. ff. de lega. ij. miles ad sororem. §. pro parte. si autem dies prelegati non cessit vt si institui titium ⁊ meuium ⁊ ꝑlegaui titio ⁊ substitui ei ⁊ morit̄ ante me an substitutus veniat in prelegato dic aut substitutus in hereditate vel in portione hereditaria ⁊ tunc non veniūt prelegata alr̄s sic ar. ff. ad treb. marcellus. §. j. ⁊. l. in fideicōmissaria. §. fidei. de le. iij. si titius ꝗ habes expeditum qualiter in vulg. veniant prelegata. ADDITIO. sed certe iste. ll. loquuntur in substitutione fideicōmissaria non in directa: ideo 17 hoc omittas. Ray. ¶ Sed quero an in vulgari attendatur ordo vt in pu. vbi pater debet primo instituere et post substituere. ff. de vulga. l. ij. §. primo. nūquid idem est in vulgari vt primo debeat fieri institutio ꝙ substitutio videtur ꝙ sic vt ordinem attendamus ⁊ sit primum aut secūdum. preposteritas enim videtur que viciat aliquando vt. j. de sen. l. prolatam. sed certe non curo q2 non vis an fiat substitutio vulg. ante institutionem vel post. ff. de here. insti. si ita quis institutus ⁊ dixi. s. li. ij. l. fi. nec obstat ꝙ dicitur de pupillari: q2 illud est verum cum pupillus est exheredatus vbi autem esset institutus secus vt ff. de vulg. l. ij. §. primo. nec de tali preposteritate curandum ar. ff. de penu lega. l. quidam. istam questionem reserua in materia exemplare sed vidisti ꝙ in expressa pupillari intelligitur tacita vulga. s. eo. in princi. materie.

18 ¶ Sed quero an hoc sit verum in exemplari vt in ex-a pressa exemplari[a] subintelligatur expressa vulgaris vt substituit mente capto ⁊ moritur ante aditam hereditatem ⁊ videtur ꝙ sic: quia in pu. expressa subintelligitur tacita vulgaris. ff. eo. iam hoc iure ergo idem in exemplari cum in eiusdem exemplum sit in directa vt. j. eo. l. humanitatis. Item fortior ratio videtur pro substituto in exemplari q̄ pro substituto in pupillari quia quicūqꝫ extraneus potest institui pupillo pupillariter vt hic. ⁊. ff. de inoffi. testamē. papi. §. sed nec impuberis. sed in exemplari poterit substitui propinquos pupillo vt. di. l. humanitatis. postq̄ ergo in pu. expressa subintelligitur vulga. vbi sunt instituti extranei multo fortius in exēplari vbi sunt instituti ꝓpinqui ar. j. de codi. l. fi. ff. eo. si filius. ff. de secundis ta. si sub conditione. sed dico contra quia non in intelligitur tacita vulgaris: q2 ꝙ sub expressa pupillari subintelligeretur fuit ratio: q2 substitutio pupillaris valde lata. fuit valde restricta vt propinqui possint substitui ideo eam in suis terminis seruabo ar. ff. de acqui. re. do. l. in agris. ff. ad municip. l. constitutionibus item nō est arguendum de exemplo ad originale non ergo si inueniam hoc in pu. dicam hoc in exemplari cum enim nō exprimatur in exemplari reputabo omissum vt non extendant. ff. solu. matr. l. si vero negocium. §. de viro nec bene ar. de exēplari ad ꝓncipale. s. de eden. aut. si quis in aliquo documēto nō ergo intelligā vulg. in exēplari vt. d. l. humanitatis in suis terminis seruabo in hoc puto cōtra ꝙ solum quattuor differētie assignātur inter pupillarem ⁊ exemplariā ⁊ ista nō est de illis. ADDITIO. ꝑterea hoc extēditur in casu in quo limitata nō est non in eo in quo est limitata vt ibi ad. d. l. in agris. r̄ndeo ꝙ ibi est limitatio. l. exp̄ssa ad. l. const̄ōnibus ꝙ loq̄tur in casu odioso ⁊ stricti iuris fauorabili ad. §. de viro ꝙ hic eadem rō ibi 19 diuersa. Ray. ¶ Sed q̄ro an vulgaris exp̄ssa excludat matrem vt videas cū infans est institutus a mr̄e vel alio ad pr̄em suum trāsmittit h̄ditatem si moriatur ante aditam. j. de iure deli. l. si infanti. sed pone ꝙ fuit datus substitutus infanti si heres nō esset nūquid ista substitutio excludet pr̄em videtur pr̄em admitti vt. d. l. si infanti. item illud habet pater ꝙ admittitur iure. l. b̄nficio. ideo substitutus nō videtur admitti nisi in defectum pr̄is vt ita b̄nficium legis deroget subst̄ōni ar. ff. de reg. iur. l. in toto. ff. de lega. iij. seruis vrbanis. §. fina. dico cōtra substitutum admitti excluso pr̄e: q2. l. deferebat ad patrem ꝙ alr̄s non erat ꝓuisum cū ergo p testātem ꝓuisum hic sit nō admittam patrem ad quod. ff. eo. l. cum ex filio. et. l. ex facto. §. item quero.

[a] ¶ In expressa exemplari. Adde Bal. in l. ij. in. vj. opp. col. xj. j. eo. si. ⁊ verū posse fieri frenetico sicut furioso et mente capto. no. idē in. l. humanitatis. co. ... si. versic. quando queri. j. eo. ti. ⁊ Alex. de imo. in. l. ex facto. col. xx. vbi an adit frenetico. ff. de vulga. ⁊ pupil.

§.item quero. Item hoc alibi videtur dici in simili ꝙ pro
uisio.l.cessat cum reperitur super eo prouisio hominis.
ff.de leg.j.l.si fundus.sub cōditione.§.si.iūcta.l.ff.de sta
tu homi.l.heres ennius.et pro hoc.ff. de heredi. insti.l.
quotiens. §.fina.ff. de testamē.tut. qui tutelam. AD-
DITIO. Iste rationes non obstant: quia pater venit
eodem iure quo filius vnde habet pro se prouisionem
etiam hois vt.l.fi.§.de bo.que libe.vbi de hoc et ibi vide
qd ibi diximus Ray. ¶ Sed pone circa hoc nos habe-
mus substitutionem fideicōmissariam que nō habet lo-
cum nisi post aditam.ff.ad treb.ille a quo.§.j.pone qui-
dam dixit titium instituo: et si heres nō erit rogo vt resti-
tuat sempronio hereditatem est hic substitutio vulg.vel
fideicōmissaria videtur nec vulg.nec fideicōmissaria nec
valet aliquid: qz est repugnātia ar.ff.de reg.iur.l.vbi.et
ꝙ sit repugnātia ꝓbatur ex eo ꝙ primo dixit si heres nō
erit et ita ꝑsupponit vulgarem posse dixit rogo vt resti-
tuat ꝙ adaptatur ad fideicōmissariā.j.cōmu.de leg.l.ij.
Item non pōt dici vulgaris qz non sit ꝑ verba ꝑ que fit
vulg.vt si heres nō erit talis sit heres nec fideicommis-
saria: qz illa nō habet locum nisi adita hereditate vt.d.l.
ille a quo dico ipse fideicōmissaria nō est vulgaris: qz est
verbū rogo qd adaptatur ad fideicōmissariam: ergo nō
est directa vt ꝓbatur.ff.eo.l.coheredi.§ cuz filie.dico er
go eam nō esse directā. Itez vbi ꝟba fideicōmissa.ponū
tur non pōt trahi ad directā substitutionez.ff.de tes.mi-
li.l.querebatur als tractabatur dico ꝗ eam fideicōmis-
sariam vt saluemus ꝟba vt melius possumus et si dicatur
non habere locū nisi adeat dico ꝙ cogetur de facto adi-
re.ff.ad treb.qz poterat. et.l.nam qd.§.qui cōpulsus.vt
dicatur si heres nō erit volūtarie sed post cōpelletur adi
re.ff.ad treb.debitor.§.j.in fi. dicam ꝗ valere vt fideicō-
missariam nō vt vulgarem. ADDITIO. Videtur in h
casu substitutio nō valere ꝑ.l.ab eo.j.de fideicō. Nec ob
stat.l.debitor. qz ibi fuit oneratus in casu honoris hic nō
ꝟ.videtur melius dicere ꝙ illa conditio tacite inhereat
fideicōmissis vt.d.l.qz poterat ꝗ exꝑssio nil oꝑatur vt.l.
si in diem.§.seruo. nec ob.ff. de leg.ij.l.lucius.§.filiā.qz
ibi fuerūt verba impsonalia hic ꝑsonalia vt ibi ptz in lit-
20 tera Ray. ¶ Sed iuxta vulg.tacitam moueo dubium
bonū ꝙ et de facto audiuisti.s.in pupillari exꝑssa subin-
telligi vulg.tacitā pone quidam credēs hr̄e vxorem pre-
gnātem dicit ita partum qui edetur ab vxore instituo: et
si heres erit et moriatur infra etatez pu.titiū instituo par
tus non fuit editus nūquid substitutus venit ex vulgari
tacita hoc fuit de facto et plures fuerūt consulti et dicebāt
ꝙ non: qz qd dr de pupillari exꝑssa intelligi vulgarem ta
citam verum cū non est aliqd impedimētum: qz filius nō
fuit natus et ita non potuit pupillaris hr̄e locum: ꝗ nec
vulg.subintellecta: qz cū non valet exꝑssum nec tacitum
ff.de ser.ru.ꝑdio.l.iij.§.fi.et de bo.auc.iu.pos. cum vnus
in prin.et ꝑ hoc facit.ff.de condi.et demon.l.titio vsufru-
ctus.vnde cum hic nulla sit ꝑsona cui possit fieri pupilla
ris nō subintelligamus cum prius ꝑsonam quā nomen
iure querere debeamus.ff.de tes.l.si queramus.ff.de iu-
re codi.l.quidam referūt.sed certe contra dico et ꝙ dicas
ꝙ nō est ꝑsona cui fiat pupillaris ideo nō pōt hr̄e locū
vulg. subintellecta dico ꝙ quāuis hic non sit pupillaris
erit tamen vulg.cuz testator recte apposuerit ꝟba suffi-
cientia ad vulg. qd ꝓbo: qz legislatores ideo ꝓuident
in vulg.tacita qz ꝑsumptio est ꝙ testator voluerit ꝓui-
dere in casu in quo nō est heres multo fortius dico hic
qz cum ꝑsumitur testatorem voluisse hr̄e heredez vbi ha
bet filios multo fortius vbi nō habet ar.j.de fideicōmis.
l.cum acutissimi. ADDITIO.q.d.ista vulg.nō est taci
ta sed ꝑsumpta et principalis nō accessoria fm Mar.sy.
Ray.nec curo de eo qd dicitur ꝙ non potuit hr̄e locum
pupillaris qz non admitto vt ex pupillari: sed qz presum
ptio est ꝙ testator voluerit eum hr̄e in vtrumqz casum:
scilicet si natus fuerit vel non que enim dicitur in pupil
lo idem est intelligendum si non fuerit natus vt insti.de
pu.§.item quicūqz. et pro hoc specialiter.ff. de leg.j.l.ab
exheredatis.§.fi.ff. de test.tu.l.si nemo.§.fi.ff.de ven.in

spi.l.j.cum glo.sua. ADDITIO. Vide qd ibi dixi ad.l.
si queramus. et ad.l.quidam referūt. responde ꝙ ibi ius
fundatur in essentia ꝑsone hic autez in defectu ꝑsone vt
patet et pro hoc.s.de insti.et substi.l.fi. item vide qd.s.di
21 xi in alia qōne vbi de ista mētionem feci. Ray. ¶ Item
debes scire ꝙ pupillaris substitutio deficit multis de
causis qz non potest substitui filio puberi nec extraneo
nec emancipato.ff.de vulg.l.ij.in princ.iuxta hoc quero
pupillo alieno feci pupillarem expressam ꝙ non potui: et
ideo fui heres nunquid ex tacita vulg.admittitur substi
tutus videtur ꝙ non: qz non valet exꝑssum igitur nec ta
citum.ff.de serui.rus.pre.l.iiij.§.qui habet.ff.de bo.auc.
iudi.possi.cum vnus in prin.ff.loca.l.qui ad certum dico
contra ꝙ vulgaris tacita locum habeat et repello iura al
lega.vt hodie sepe repuli qz ꝙ dr vbi non valet exꝑssum
nec tacitum verum est vbi tacitum venit ex vi expressi.
ADDITIO. Et in eius euentum solum sortitur effe-
ctum vnde est accessorium ad exꝑssum.hic autez in eius
defectum vnde non est accessorium ad exꝑssum: imo pa-
riter principale et tacite subauditum ꝑ.l.contra vim et ex
pressionem verbor. Ray.sed hic nō venit ex vi expressi:
sed als.qz est presumptio testatorem hoc voluisse vt su-
pra dixi: et pro hoc quia vbi potest separari tacitum ab
expresso non.sequetur tacitum. nec expressum.ff.quib.
mo.pig.vel hypo.solui.l.j.§.j.pro hoc ꝙ alibi dicitur ꝙ
non valeat vt ago an valeat vt valere potest distingui-
tur aut petunt in forma: et tūc nullo modo valet si in ma
teria valet vt idem ꝙ valere potest vt patet.ff.de accep.
an inutilis in principio iuncta.l.ff.de pac.si vnus ex ar-
gentariis.§.item si acceptilatio cū ergo hic petet in ma-
teria si non valet vt pu.valebit vt vulgaris ar.ff.de ser-
ui.l.si tam angusti. et de lega.ij.codicillis.§.fina. AD-
DITIO. Contra hoc facit ꝙ not.insti.eo.§.extraneo
coniuncto eo qd dicimus.j.in materia substitutionis cō
pendiose vt dicatur ꝙ aut testator vtitur verbis directis
et hec nulla aut cōmunibus et hec fideicommissaria: ergo
non potest continere directam aliquo tempore vt dici-
mus in.l.precibus.et.l.centurio.et qd not. Bal.j.in ma-
teria substitutionis fideicommissarie.ver.sed queritur.
quid econtra.nam vbi hec substitutio fit per verba mere
directa est nulla ergo haberetur per nō facta et nullum
ab initio inesse aliud non perdant vt.§.j.j.de cadu.tol-
len.vbi vero per verbum commune esto fideicōmissaria
igitur nullo tempore potest esse vulga.directa ad.l.j.§.j.
quib.mod.pig.et c.solui. vt ibi: quia ibi expressum vicia-
tur solum de iure speciali alia contraria tollas per.l.j.ff.
de iure codicil.et qd ibi dixi. et pro hoc.ff.loca.l.qui ad
22 certam. Ray. ¶ Sed quero qd erit si deficiat pupilla-
ris propter etatem quia fiebat puberi nūquid si non sit
heres institutus venit ex vulga. tacita videtur ꝙ sic per
iam dicta vt valeat vt valere potest.ff.de serui.si tam an
gusti in hoc casu dico contra ꝙ non valeat vt vulga. ta-
cita ꝙ si fiat vt pupillo qui pupillus non est non valet
ar.ff. de tuto.et curato.da.ab his.l.sepe. ergo si dicas
valeat vt valere potest non quia non potest aliquo mo-
do habere locum cum vulga.tacita per pubertatem ex-
pirat vt supra pluries probaui: ergo non debet incipere
in casu in quo finitur.ff.de vsufruct.l.titio.ff.de iure do.
l.iul. ¶ Sed pone pupillum institui in testamento et fe
ci directam substitutionem pupillarem in qua vulgaris
tacita continetur emancipaui filium et ita nō potest ha
bere locum pu.non est heres: quia moritur nunquid sub
stitutus admittetur ex tacita vulgari totum dubium est
quia pupillaris euanescat cum non possit fieri filio emā
cipato vt hic: nunquid ergo admitti poterit videtur ꝙ
sic licet enim id super quo fundatur sit sublatum tamen
istud remanet ar.ff.de pecul.le.l.tunc inutile de contra
tab.l.si post mortem.§.maxime. quia hic solum pecca-
tum est in materia. et ita vulga.remanet vt supra ꝓbaui
cum sit filio emancipato: ergo multo fortius cū ab initio
fuit vtilis: sz dico ꝙ totū viciatur qz vulg.tacita venit ex
tali interꝑtatiōe qz ꝑsumptio est qz si testator substituit
eū in casu ꝗ est hr̄s videt cogitasse in casu in ꝗ nō est he

res sed p̄sumptio hic cessat cū enī ipse destruxit pu. ita
voluit ipm admitti si heres esset videretur eū phibuisse
τ si nō sit heres ar. ff. de lega. iij. fideicōmissoria. §. si pa-
ter. ff. eo. coheredi. §. cū filie. ADDITIO. Patet hoc
verum qꝛ deficit ꝯditio tacita sꝫ si erit in ptāte τ cōis vt
not. in. l. ij. in prin. de vulg. τ pupil. τ qꝛ determinatio est
cōis τ vniformis ar. ff. de leg. iij. l. si legatiōes. §. fi. Item
pro hoc ff. de assig. li. l. vtrum. τ qḋ ibi no. Ray. ¶ Sed
pone qꝛ dixit ita titium instituo τ si heres non erit seius
sit sibi heres. quidā dicunt nō valere qꝛ p vulgarem suc
ceditur testatori: τ ideo qꝛ dixi ei nō valeat non curo: qꝛ
non est vis qꝛ cum dꝛ sempronius plotij sit heres τc. va-
let. C. titu. j. l. fi. τ p hoc. ff. eo. l. paterfa. ff. de secūdis ta.
si ita scriptum. §. que filio. τ hec circa vulg. substitutionē
23 sufficiāt. Nūc vidēdum est de pupillari substōne τ circa
eam qōnes gnales aliquas premitto. Primo q̄ro quare
dꝛ pupillaris τ certe dꝛ ideo qꝛ fit pupillo nec pōt fieri
puberi vt. ff. eo. l. ij. τ hoc in fi. istius. l. τ. ff. eo. l. iam hoc
iure pōt: ergo dixi pu. qꝛ fit pupillo. Item qꝛ hꝫ testm̄ in
pu. etate. vnde vltra pu. etatem euanescit vt. ff. eo. in pu-
pillari als. l. in substōne τ hic sic aliud dꝛ vsura pupilla-
ris p hec duo supradicta. ff. de admi. tu. tutor qui repto-
rium. §. vsure. C. de vsur. pu. l. j. τ. ij. ¶ Sed quero quare
fuit inuēta ista pu. quidam dicūt fauore parentum vt qꝛ
si habent filios eis faueatur vt eis substituant. ff. eo. l. ij.
eādem rōnem hꝫ exēplaris repta ad exēpluꝫ huius qꝫ. s.
idem ius dꝫ rem in exēplo τ originali de cōdi. τ demon.
l. in testamēto. de lati. li. tol. l. vna. in prin. Sed exempla
ris fuit facta in fauorēꝫ parētum. C. eo. l. humanitatis ibi
intuitu parētibus τc. nūquid hoc est verū dico qꝫ imo pa
rētibus fauore pupilloꝝ. nā cūꝫ pupillus in illa etate sit
vt p se nō possit testari datur pr̄i vt p eo testari possit in
24 fi. eo. §. j. τ vnū est testm̄. ff. e. l. pr̄is τ filij. ¶ Sed q̄ro
que requirūtur ad eā istius pu. τ primo iuxta psonaꝫ pupil
li cui fit. requiritur qꝫ sit impubes τ in ptāte q̄ eam facit.
Item qꝫ nō sit recasurus in ptāte alterius sꝫ fiat sui iu-
ris p morteꝫ pr̄is. Primo dico qꝫ hꝫ fieri pupillo τ nō pu
beri. C. eo. l. ij. Item qꝫ sit in ptāte τ ideo mater non pōt
substituere pupillariter vt. ff. eodeꝫ. l. si mater. ADDI-
TIO. que sit rō no. mar. sy. q̄re an saltim valeat de iure
fideicō. τ dic vt dixi in. l. cēturio in fi. q. τ in aut. de hr̄di.
ab intest. veni. §. j. colla. viij. sol. vt. s. in fine nota. Ray.
a Item qꝫ nō sit recasurusᵃ in alterius potestateꝫ: sed sui
iuris efficiatᷣ. nā tunc nō posset fieri vt si habeo filiū τ ex
filio nepotē pupillū τ substituo pupillo nō valet. ff. de li.
τ post. filius a pr̄e. §. j. ff. e. l. ij. τ. iij. τ si q̄ras que sit rō qꝫ
isti recasuro in ptāte nō possit fieri dico qꝫ si habeo filiū
τ ex eo nepotem potero filiuꝫ emācipare τ nepotem in
ptāte retinere. ff. de adop. l. libertū. τ mortuo me nepos
recadit in ptāteꝫ pr̄is. ff. de li. τ posth. filius a pr̄e. §. j. di-
co ḡ qꝫ causa est qꝫ nō pōt substituere: ideo qꝛ non pōt si
bi testari: ideo qꝛ nō est in legitima etate τ hoc solū est i-
pedimētum: sꝫ cū recasuris est in ptāte nō solū est ipedi
mētuꝫ qꝛ pupillus: sꝫ qꝛ est in ptāte vt. ff. eo. q̄ in ptāte τ
ideo dico qꝫ tūc non pōt. ¶ Sed ex pte pr̄is dico qꝫ req
ritur qꝫ habeat in ptāte τ qꝫ sit parēs τ qꝫ sibi testetur τ
qꝫ instituat vel exheredet dico ḡ qꝫ requiritur qꝫ habeat
in ptāte. nam emācipato substitutio nō posset fieri. ff. e.
l. iij. τ si dicas nūquid istud mēbrum est idem cum p̄cedē
ti dic qꝫ non: qꝛ nō sufficit qꝫ pupillus sit in ptāte nisi sit
testātis. ff. eo. l. si mater. Iteꝫ oportet qꝫ parēs τ ideo nō
pōt substituere seruo pupillariter: qꝛ nō habet eum in
ptāte vt parēs. sed vt dn̄s. ff. eo. l. ij. circa princi. τ qꝫ dico
qꝫ oporteat qꝫ habeam in ptāte illum cui substituo pu-
pillariter est veruꝫ qꝫ habeā ipm tpe testamēti in ptāte
sed repio qꝫ si sit in ptāte tpe testamēti τ non tpe mortis
non valet. ff. eo. l. coheredi. §. cuꝫ filie. Item dico qꝫ si nō
sit in ptāte tēpore testamēti sed tpe mortis sufficeret. ff.
eo. l. ij. §. j. Quarto requiritur qꝫ sibi testetur parēs. ff. e.
l. ij. §. quisquis. Item requiritur qꝫ pupillū instituat vel
exheredet vt si instituo extraneū nec instituo pupillum
nec exheredo nō valet. ff. eo. l. j. cuius rō est: qꝛ inter cete
ra que habet facere testator habet instituere vel exhere-

a ¶ Non sit re casurus in al terius ptātem glo. est no. pro hoc in. l. si pa ter. in. iij. τ bar. versi. nota hāc l. ff. de adopt. Bart. in. l. ij. in j. not. ff. de his qui sunt sui vl̄ alie. iur. τ in. l. ij. col. iij. versi. quarto requi ritur. ff. de vul ga. et pupil. et Bald. olo in. l. humanitatis. col. ix. versicu. quinto quia si fuit. j. eo.

dare. ff. eo. inter cetera. ADDITIO. sed hodie secus
per aut. ex causa. C. de li. pte. τ exhere. vt no. ff. e. l. j. τ ar.
ff. ad trebel. l. ita cum. §. quotiens. τ in aut. vt cuꝫ de ap.
cog. colla. viij. §. siue igitur. τ de testa. l. iure nr̄o. §. fi. τ qꝫ
ibi not. lꝫ Ja. de ra. cōtra sꝫ male in aut. ex cā in fi. Ray.
sed in substitutione pu. nō est vis an post instōneꝫ faciat
substōnem. ff. eo. l. ij. §. plane posthumis. τ. §. sed si quis
25 τ que sit rō in inferioribus apparebit. ¶ Sꝫ iuxta hoc
queri posset bene dicit qꝫ pupillo exheredato pōt fieri
pupillaris nūquid hoc est cōtra rōnem cū fauore pupilli
fiat substitutio quis ḡ sit fauor si sit exhr̄datꝰ: nō lesisset
testator eum exheredādo. Quidā dicunt qꝫ si sit exhr̄da-
tio mala mēte τ ppter ingratitudinem nō pōt ei substi-
tuere cum hodie habuit: τ ideo p̄sumitur ei dare malum
substitutum vt alibi dꝛ in teste in aut. de testi. §. si uo ali
ter odiosus. colla. vij. vt. ff. de testi. l. iij. §. j. ff. de questio.
l. j. §. si quis latrones. si aūt fiat exheredatio non mala
mēte vt. ff. de cur. fur. l. penul. ff. de liberis τ posth. l. mul
ti. cum nota. tunc pōt vt. ff. eo. l. j. ff. de bo. li. l. si pronus.
§. si quis nō mala mēte. sicut de religiosis: sed hoc nō cre
do verum: qꝛ indistincte dꝛ qꝫ pōt substituere exhereda-
to: ergo nec ego distinguā ar. ff. de publi. de p̄cio. video
etiam vbi est exhr̄datus mala mēte sibi substitutis de le-
ga. j. l. ab exheredati. ad. l. fal. in ratione. §. fi. ADDI-
TIO. Nec ob. ff. de here. insti. l. si quis solidum. τ de cō
tra tab. l. iij. §. si emācipatus. qꝛ ista circa diuersa. s. odiū
exheredationis in bonis pr̄is. Ray. sed qꝫ dꝛ de pupillo
exheredato pōt substitui. sed hoc nō est verū in pupillo
infante cuꝫ non possit exhr̄dari. C. de inoffi. tes. l. si quis
in suo. ergo nō valet substitutio idem in pupillo doli nō
capace cū non possit cōmittere aliquam de causis ingra
titudinisque in aut. vt cuꝫ de ap. cog. §. causas. coll. viij.
sed si sit doli capax. vnde pōt exheredari qꝛ pupillus de
linquēs in oībus obligatᷣ nisi in delicto carnis. ff. de mi-
no. si ex causa. §. nūc vidēduꝫ. sed certe adhuc est dicēduꝫ
qꝫ ibi etiā puniretur. Item opꝫ qꝫ hr̄ditas ex testō adea
26 tur. ff. e. l. j. §. adeo. ad tre. ita tm̄. §. q̄ suspectā. ¶ Sed
quero p que v̄ba fiat substitutio pu. q̄daꝫ dicūt qꝫ tex. eā
ponit vt ita filiū meū instituo vt si heres erit τ moriatᷣ. j.
tps pubertatis talem substituo vt insti. eo. in p̄n. dic aut
queris de pu. expssa aut tacita si expssa tūc aut sit pupil-
lo qui instituitᷣ heres. τ tūc fit p v̄ba supradicta insti. eo.
in p̄n. si aūt sit exhr̄datus dicā ita filiū exheredo. τ si in-
tra pu. etatem decedit talē substituo. ff. eo. l. j. ADDI-
TIO. τ insti. eo. §. nō soluꝫ mar. sy. alter dixit τ male qꝫ
preꝫ: qꝛ exhr̄dato nō pōt fieri pupillaris p v̄ba vulg. τ di
cit. l. iam hoc iure. τ. l. ita tm̄. §. si pr̄. cuꝫ. τ̄. cōcor. azo. gl.
τ Dy. Ray. aut loq̄ris in tacita pupillari τ hāc possuꝫ su
mere duplr̄ vno mō de illa q̄ fit p v̄ba reciproca quā di-
co magis expssa. alio mō de illa q̄ intelligitur ex vi v̄boꝝ
primo casu cū fit p v̄ba reciproca fit p hec v̄ba vos inuis-
cem substituo. ff. eo. l. iam hoc iure. τ. l. lucius aut q̄ris de
alia subintellecta. §. vim v̄boꝝ q̄ fit sic pupillū instituo si
heres nō erit talis sit heres hic subintelligitᷣ tacita pu.
ff. eo. l. iam h̄ iure. C. eo. l. q̄uis. ADDITIO. imo qꝫ nul-
la pupillarꝫ fit p v̄ba negatiua: sꝫ solū p affirmatiua vel
expssa vel p. l. tacite itellecta vn̄ in tacita materia est ne-
gatiua effectus aūt affirmatiuꝰ ar. eius qḋ dixi. C. circa
vulg. oppo. de. §. q̄ rōne insti. de pupil. substi. τ sol. vt. s.
τ p mar. sy. Ray. τ ita h̄ non est ex vi v̄boꝝ sꝫ cōtra vim
verboꝝ τ ex interp̄tatiōe iuris cōis f̄m mēteꝫ testatoris
τ videtᷣ mirabile qꝫ p v̄ba heres nō erit subintelligitur h̄
si heres erit qꝫ ei succedat τ dico qꝫ est cōtrarietas in ori
gine sed idētitas in effectu qꝛ ex quolibet habetur here
ditas sic habetur als is actis cōtrariis origine τ effectu
τ vna tollit aliam. C. de furtis. l. j. sꝫ nō cuꝫ solū sunt ꝯrie
origine. C. de inoffi. tes. l. cum qui. τ. l. ꝯtra maiores. ff. de
peti. hr̄di. l. lucius. τ si dicas imo sunt ꝯria effectuꝫ: qꝛ p
vulg. succeditur testanti p pu. pupillo insti. eo. §. j. dic qꝫ
adhuc in effectu ꝯcordatur: qꝛ pu. in effectu ꝯtinet vulg.
cum mediante pupillo succedatur testāti vt. C. titu. j. l. fi.
§. fi. τ. ff. eo. l. pater. ff. de secūdis ta. si ita scriptum. §. qui
filio. ADDITIO. τ ex hoc no. ar. qꝫ actor possit dicere
heredem hr̄dis

heredem heredis simplr heredez testatoris nisi forte rei
interesset hoc exprimi p.l.si defensor.§.illud.ff.de inter-
rog.actio.et de vbo.sig.l.sciendum.et diximus in.l.si.C.de
27 heredi.insti.Ray. ¶ Sed quero que bona veniat in sub-
stitutione pupillari et nõ est dubiũ quin veniãt bona te-
statoris.sed nũquid bona ipu.si ante alia habebat vel post
ea quesiuit dic aut queris de pu.q̃ sit p patrem naturalez
et legitimuz:tũc oia bona veniẽt.ff.eo.sed si plures.§.ad
substitutos.nec mirũ cum exheredato possit substituere
qui nihil habet plusq̃ ppria.ff.eo.l.j.aut queris in pa-
tre adoptiuo:et dico q ipse nõ põt facere nisi in illis que
hz ab ipso.ff.eo.sz si plures.§.in arrogato.ff.de adopt.
si arrogator.§.j.et est hoc mirabi.q moriatur testatus p
parte et p pte intest.vel habebis duas substões ex di-
uersis testamẽtis qr nõ habeo pupillũ et substituo substi
tutus hz oia bona que pupillus hz p pte habebit hredez
ex testõ p pte ab intes.q ius nõ patitur.videamus.hic
in pu.arrogato certe est substitut⁹ nõ hz totũ p pte mo
ritur testatus p pte intes. Itez si sit substitut⁹ in vtroq
testõ sic decederet duob⁹ substitutis relictis hec scda in-
conuenientia tãgitur in.l.si arrogator.hec si est solutio.
ADDITIO.dic vt ibi p.G.et alios doc.Ray.nã posi-
to vno inconueniẽti et aliud sequitur.C.de rescin.ven.l.ra
tas.ff.soluto mrĩmonio.l.diuortio.in pnci.ff.de rei ven.
ex diuerso.§.j.sed error iuris est q filius meus adopte-
tur p alium et sic hz duos pres:q̃ alius error sequetur q
decedat in vno pr̃imonio testat⁹in alio nõ vel q habeat
duos substitutos. ADDITIO. Glo.tenet .C.in.d.l.si
28 arrogator dic vt ibi p.G.et p alios doct.Ray. ¶ Sed
iuxta hoc põt queri ratio diuersitatis nos habemus q
sub expssa vulg.cõtinetur pu.tacita.ff.eo.iam hoc iure
in puuile.sed si testator dixit filiũ meum pupillariter in-
stituo et si moritur intra.viij.vel.x.annũ talem sibi substi
tuo:tunc dico q si ille moriatur post.x.an.et in pupillari
etate nõ admittit substitutus.ff.eo.l.si ita quis est q̃ ra
tio q vbi testator nõ facit pu.sz vulg.q primo intelligi-
mus pu.tacitã.sed vbi facit pupillarez restringit eã vsq
ad.x.annum.tũc intelligem⁹ pupillarem nisi vsq ad tps
qd ipse statuit dico q puisio.l.nõ dz hre locum vbi hz
locuz puisio hois.C.de pac.cõuen.l.fi.ff.de pe.l.et hz.§.
cuz qs.cuz q̃ hic puidet testator vsq ad certũ tps nõ ex
tendã substõnez vltra illud tps ex puisione.l.sz vbi testa
tor nõ limitat substõnez vsq ad certũ tps:tũc ex puisio-
ne.l.ibi subaudit pupillaris:qr rogitãt sapiẽtes q si te-
stator rogitasset de illo ita bñ sibi substituisset:et ideo pri
mo cũ hic locũ nõ habeat puisio hois dicẽ hẽat locũ p-
uisionez.l.Sz pone habebã duos pupillos in prãte mea
cõstitutos titiũ et meuiũ dixi ita si titius fili⁹meus heres
sit et moriat intra pupillarez etatẽ substituo sibi meuiũ et
si meuius heres nõ erit substituo sibi titiũ quero si me-
uius sit heres an sub vulg.expssa cõtineat pupillaris ta
cita et videtur q nõ:qr q intelligat pu.tacita expssa est
ratio qr iuris pudẽtes interptãtur q si testator cogitas-
set de pupillis q fecisset eã hic aũt non põt hre locũ ista
ratio:qr apparet q testator bene cogitauit de pupil.cũ
alij eã fecerit hoc si voluisset hic expssisset cuz q̃ nõ dixit
intelligat omissuz ar.C.de cadu.tol.l.vna.§.sin aũt ad de
ficiẽtis dico q cõtra et q dr q nõ hz locũ ratio qr nõ co-
gitauit de pupillari q̃ et c.dico q melior causa potuit eẽ
scilz q nõ recordatus fuit de ea pter turbationẽ mor-
tis ar.C.qui tes.fa.pos.l.hac cõsultissima.§.hac cũ huma
na.Itez dico q puisio.l.dz hic hre locuz:sed vbi esset illi
cidez facta pupillaris cui est facta vulg.q tũc nõ intelli-
gatur tãta pupillaris.ff.eo.cũ filio.§.filio.sz vbi feci aliũ
pupillarez et alij vulgarem:tũc dico q nihilominus sub vul
gari subintelligit tacita pupillaris vt habet.tert.ff.e.iam
29 hoc iure.§.j. ¶ Sed pone testator dicat ita filiũ pupil
lum instituo et si me viuo moriat substituo ei meuiũ et ita
facta est vulg.ff.de here.insti.l.cũ in testa.in pnc.quero an
sub ista vulgari possit cõtineri tacita pu.vt moriat post
mortez testãtis et sit heres substitut⁹ admittat ex ista pu
pillari videtur q sic:qr sub vulga.expressa et c.ff.eo.item
hoc iure vt diximus si testator hoc expssisset ar.de here.

insti.l.fi.dico ergo q habet certum tps ergo vltra illud
nõ intelligatur illa q̃ interptãtur i ea ar.in aut.de filiis
añ do.insti.na.§.tertia ĩdo coll.iij. Itez q puisio quã fa
cit testator in vita nõ extẽditur post mortẽ.ff.e.si pater
filiũ de li.et posth.l.cõmodissime.nõ ergo plus dz extẽdi
pu.tacita q̃ intelligitur in vulg.expssa q̃ illa q̃ extẽditur
ar.C.de le.l.fi.§.fi.C.sz pone testator dicit ita posthumũ
que est in vẽtre vxoris mee instituo et si nõ nascatur sub-
stituo meuiũ.et ita facit vulg.directã iste posthumus na-
scitur et est heres quero nũquid substitut⁹ admittatur ex ta
cita pu.q̃daz dicũt q nõ:qr sic istud oparetur duo q sub
expssa vulgari intelliget pupillaris et istud bene põt su-
stineri.Itez qr cõditio apposita et defecta haberet p im
pleta et hoc est inconueniẽs vt.ff.de cõdi.et demõ.l.mutia
ne et iẽcta.l.eo.ti.auia.§.mutiana.q̃ illud q dr q vulg.cõ
tineat pupillarẽ in se est verũ nisi sit alius defectus cõdi
tionis hic aũt erat qr part⁹ natus et ideo certe nullo mo
do ex tacita pu.admitti poterit ar.ff.de here.insti.l.si nõ
lex eliessentia cõriuz dico nec obstat qd durant q nõ ad-
ducatur pter defectũ cõditiõis qr dico q adesse pupilla
ris tacite requirit defectus cõditionis vulg.et ideo ergo
sub ista intelligã pupillarem tacitã dum tñ mater nõ sit
30 in medio et videt casus.C.ti.j.l.fi. ¶ Nũc iuxta pdicta
venio ad q̃daz dubia cotidiana supra vidistis q pu.expſ-
sa excludit matrem vt hic pz.et.l.infa.et.ff.eo.l.lucius.q-
ro nũquid locũ habet istud hodie quidam dicũt q nõ:et
erat ratio q repelleret matrem:qr si filius moreret viuo
patre pferebatur in substõne pris.ff.ad tertu.l.ij.§.obi
citur.hodie aũt equalr admittũtur vt in aut.de hredibus
ab intes.§.ij.colla.ix.quare videtur q pu.expssa non ex-
cludit matrem nec pater hoc possit facere et p hoc ipsi in
ducũt illud q est in exẽplari qr qñ pater facit exẽplarem
non põt substituere nisi psonas cõiũctas.C.eo.l.huma-
nitatis.ADDITIO.Quidã dicũt in hoc corrigi.l.istã.
Ray.ergo idem in pupillari vt nõ possis substituere nisi
psonas cõiũctas que hñt querelaz cõrium dico q qñ di
cũt q olim erat ratio q mater excluderetur p substõnez
factam a pre:et ideo qr pater pferebatur in successione
ipsa dico imo ideo qr testiũ dicebatur pris non aũt alte
rius.ff.de inoffi.tes.papi.§.sed nec impuberis. Item qr
fm.l.istaz.mater pu.expressa excludebatur.et tamen fm
istas.ll.mater succedebat filio.C.ad tertul.l.j.et fi.qua-
re et c.et de h̃ est casus extra de testa.§.si pater.li.vj. Itez
tex.in aut.de resti.fideicõ.§.antepenul.et.§.pe.coll.ix.et
d.§.ij.de here.ab intes.veni.coll.iij.sed tu dicens q istud
põt tolerari in bonis delatis filijs a pre:sz si ipse pupil-
lus hz bona ppa p se videt in hijs mrẽm pferẽdam nec
excludẽdam p pu.expssam tñ videt q imo substitut⁹ oia
hre debeat.ff.eo.sz si plures.§.ad substitutos.et.l.cẽtu-
rio.Itez qr alis seqretur absurdũ sic dicit q p pte decene
testatus p pte intestat⁹ qr substituit haberet bona pr-
na ex substõne et sic testat⁹ et mater alia et sit intestat⁹ qd
ius nrm nõ patitur.ff.de reg.iur.l.quis nostrum.sed vi-
detur q mater excludat substitutum:qr id qd dr q sub-
stitutus excludat matrem in bonis que pueniunt a pa-
tre nõ in alijs cuz ipsa debeat hre legitimam illius vt.ff.
de inoffi.tes.l.nam et si parẽtibus.et vnde li.scripto in fi-
ne in autentico de triente et semis.colla.iij.in fine.cuz ibi
not.q ergo ipsa repellatur a bonis in quibus debet ha
bere legitimam videtur absurdum:et quando tu dicis sic
sequeretur absurdum vt pro parte decedat testatus pro
parte intestatus dico q illud verum est cum non seque-
retur habita absurditas sicut hic sequeretur:et ideo di-
cam vt post separationem bonorum vt.ff.eo.sed si plu-
res.§.in arrogato.ea.l.si is qui ita habes alibi.C.ad ter
tul.l.mater.in autenti.de nup.colla.iiij.§.si vero inte-
status ergo dicam q prouisio facta patri habeat solum
locum in bonis que ab eo pcesserunt nõ autez in bonis
proprijs filij ego dico q in bonis proprijs filij mater ha
bebit legitimam nõ obstañ.substi.pu.et cũ dicis sic seque
retur vt pro te decedat testatus et c.non obstat quia dico
q legitima non petetur tanq̃ ab intestato sed conditio
ne ex.l.vt alias.C.de episc.et cler.auten.plures in auten.

de sanctissi.episcopis.colla.ix.§.plures. et ista via videtur equa.⁊ ill.cōtradicunt ꝙ mater repellatur intelligūtur quātum ad bona paterna nō autē quin saltim mater habeat legitimam cōditione ex.l.vt.C.dixi. ADDICIO. Not.cōtra Dy. in dicto.§.ꝑsbyteros scʒ certe ibi loquitur in casu spāli qui nō debet ad cōsequētias trahi vt.l.qd cōtra.ff.de legi.⁊ senatuscon.nec ibi habet locū ratio que est in.§.sed nec impuberis.C.qꝛ pu.sub.est testamētum pr̄is in.d.aut.ex filii quare teneas primam opi.indistincte que cōiter approbatur licet alia sit mul-

31 tum equa vt dicit.B.ray. ¶ Sed nos habemus ꝙ sub vulg.exꝑssa cōtinetur pu.tacita qd verum est nisi alr̄s sit per pupillari reꝑiatur ꝓuisū vt.ff.eo.l.cū ex filio.§.filio patre. Quidā testator dixit ita esse filiū pupillū instituo ⁊ si heres nō erit meuium substituo:⁊ si heres erit ⁊ decedat anteꝙ̄ testator possit rogo vt restituat hereditatem sempronio.iste est heres.moritur anteꝙ̄ possit facere testm̄.quero an meuius substitutus vulgariter admittatur ex tacita pu.que intelligātur in vulg.videtur ꝙ nō qꝛ pupillaris tāta subintelligitur in vulgari cum alr̄s nō est ꝓuisum vt.d.§.filio. ⁊.l.ex facto.§.integro. in eo.tit. tunc ergo hic alr̄s sit ꝓuisum dicā eum nō admitti. Sed dico cōtra ꝙ ex tāta pu.admittatur nec sempronius excludatur imo admittetur ad suum fideicōmissum.nā vbi aliquis rogatur post mortē restituere nō debet recuperare bona ꝓpria auctoritate imo dʒ ea petere a venientibus ab intest.⁊ illi habēt restituere retēta quarta.ff.eo. l.coheredi.§.cum filie.ergo dicā hic meuiū substitutū admitti:sed restituet ex causa fideicōmissi detracta quarta quā detrahēt veniētes ab intest.C.ti.j.l.fi.vnde oīa fideicōmissa relicta ab instituto videntur a substituto repetita vt.j.ad treb.l.nō iustam.ff.de admi.tuto.tutores que post finem.§.heres institutus.de leg.ij.l.cū pater.§.ab instituto de leg.j.l.licet.in prin. ADDICIO. et ꝓ hoc ff.ad treb.l.facta.§.iul.ad.§.filio.respōde ꝙ ibi quelibʒ est directa:⁊ sic quilibet directo capit bona de manu sua nulla quarta detracta.Ray. ¶ Sed nūquid hoc verū est in pr̄e arrogāte vt pone arrogaui aliquē instituī eū sic instituo filiū ⁊ etiā titium substituo si heres nō sit nūquid sub hac intelligatur pu.tacita quidā ꝙ nō qꝛ hoc tm̄ repio in pr̄e naturali cuius ꝓuisio est ḡnalis ⁊ ideo in tali substitutione veniūt tam bona que fuerūt pr̄is ꝙ̄ alia: sed vbi pater arrogator substituit nō veniunt nisi tm̄ bona que fuerūt ipsius vt hic ꝓbatur.ff.eo.sed si plures.§.ad substitutos ⁊.§.in arrogato.⁊.ff.de adop.si arrogator.dico cōtra qꝛ ll.indistincte dicūt ꝙ sub expressa vulgo intelligitur pu.tacita vt.C.eo.ꝙ̄uis.ff.eo.iam hoc iure:ergo indistincte intelligitur ar.ff.de offi.ꝑsidi.⁊ qd ꝺꝛ nō est eadē rō in filio naturali ⁊ adoptiuo dico ꝙ verum est ex toto sed postꝙ̄ nō repitur adoptum idem ius esse debet vt ꝺꝛ in colla.de colla.bo.si quis filium. Item vbi aliquid ꝓmittitur pr̄i ꝓpter paternam ptātem tunc non est facieda differētia inter pr̄em naturalem ⁊ adoptiuum:sed pōt pater facere talē substitutionem:qꝛ habet in ptāte cum alr̄s nō posset vt.ff.eo.l.ij.§.j.ergo ⁊c.

32 Et ꝓ hoc fit.e.ff.de adul.nec in ea in princ. ¶ Sed pone ꝙ dubiū est iuxta hoc an sit facta pupillaris substitutio vel vulgaris que potius ꝑsumitur vt pone in casu qui quotidie accidit pupillū cōstituo substituo sempronium presumeretur ne hec vulgaris vel pupillaris:sed certe hec questio videtur fatua: quid ad nos si sit vulgaris vel pupillaris nūquid vna facta altera subintelligitur vt.ff.eo. iam hoc iure.ff.de liberis ⁊ posthu.l.gallus.§.item credendum.dico ꝙ nō est:qꝛ si dicam factā pupillarem exꝑssam sic mater excludetur si sit tacita tūc non:quare ergo attēderem ṽba:qꝛ vt ṽba simpliciter cōcipiūtur vt qꝛ dixi filium meū instituo ⁊ si discedat meuiū substituo:tunc presumā vulgarē.ff.de here.institu.l.cū in testa.in ꝓn. C.de here.insti.l.fi. ADDICIO. Mar.sy.in ṽbis videtur tenere cōtra ⁊ male cum.B.tenet hu.⁊ Ja.de are.in.l.ꝑcibus i fi.isto ti.q̄dā tm̄ disputauit ꝙ sit cōpēdiosa p.d.l. precibꝰ ṽ.si ṽo.sʒ male vt pʒ qꝛ ab initio potuit valere iure directo ergo ⁊c. ad.d.l.ꝑcibus. pʒ respōsio:qꝛ ibi fuit cōpendiosa exꝑssa. Ray.aut sit mētio in ista instōne de pupillo vt filium instituo ⁊ si pupillus decedat talem substituo:⁊ tūc ꝑsumam eā pu.cum ex ṽbis debeā eam intelligere tm̄ est dubium vt.ff.de testa.l.heredes palā.§.sed ⁊ si notam.de leg.j.l.si seruus pluriū.§.fi. de leg.iij.cū filio.de libe.⁊ posthu.l.gallus.§.j.ff.eo.l.ij.§.sed si quis: ⁊.l.qui liberis.in prin. ⁊.ff.de pauul.ere.l.paterfami.vbi faciēdo mētionem de pupillo videtur se referre ad pupillarem substitutionē ⁊ hec vera intelligo qñ sunt ṽba directa vel ṽba que possunt trahi ad directam substitutionem vbi aūt essent ṽba obliqua vel talia que nō possunt trahi ad directā substitutionem tūc dico ꝙ ꝙ̄uis sit facta mētio de pupillo nō trahetur ad substitutionem pu. sed ad fideicōmissariam vt si testator dicat filiū meum instituo:⁊ si moriatur.j.etatem pupillarē rogo vt restituat hereditatem titio:tūc dico ꝙ nō videbitur pupillaris:sʒ in fideicōmissaria vt si moriatur restituat retēta quarta trebel. vbi habes casum.ff.eod. l.coheredi.§.cum filie. ADDICIO. Aliter hic dicit Ja.de are.in fi.lec.⁊ videtur substitutio facta in oēm casū i vulg.⁊ pu.ar.d.l.gallus.§.j.⁊.l.cōmodissime.i.respōso eo.tit. Ray. ¶ Sed iuxta qōnem ꝓxime positā an in dubio ꝑsumatur vulgaris vel pupillaris quero si dicat testator pupillo pupillariter substituo:an ex hoc videatur fieri pupillaris q̄dam ꝙ nō:qꝛ nō exprimit institutionem pupillarē ⁊ ideo qñ deficiant ṽba defuncti nō valeat substitutio ar.C.de testa.l.iubemus.sed certe dico cōtra cum ex ṽbis satis colligitur cū dicit pupillariter substituo ar.d.l.gallus.§.j.⁊

33 ar.pro hoc.⁊.j.de iure deli.l.quidā elogio. ¶ Sed vidistis ꝑ exꝑssam pupillarem matrem excludi:sed ꝑ tacitam subintellectā in vulgari nō vt.C.ti.j.l.fi.⁊ in.l.infra. ADDICIO. sed Ja.de ar.aliud dicit sup.l.ista videlʒ ꝙ vbi mater est in medio vulg.exꝑssa non cōtinet tacitam pupillarem alr̄s illa excluderet matrem sicut exꝑssa ar.ff.si cer.pe.l.cū quid. ⁊ dixi.ff.de cōdi.⁊ demon.l.non nunꝙ̄.sed cōis opinio repugnat.⁊ est rō qꝛ tacita subintelligitur ꝑ.l.de iure speciali expressa ꝯfertur ab hoīe de iure cōi.⁊ ideo pinguior fortior vt dixi.C.ti.j.l.ḡnaliter. §.fi.⁊ ꝑ hoc ptʒ rn̄sio ad.l.cum quid.videlʒ ꝙ ibi vtrūꝙ̄ tacitum ⁊ exꝑssum ꝓcedūt de iure cōi. Ray. Sed quero an cōtra hoc ꝓbatio possit admitti vt qꝛ substitutus dicat ego volo ꝓbare testatorem velle repellere matrem ꝑ pupillarem tacitā glo.no.ꝙ sic in prin.huius.l.⁊.C.de testa.mili.l.in testamēto in fi.ꝙ nō videtur posse sustineri:qꝛ si dicat testatorem velle matrem excludi ꝑ pupillarem tacitā.sic nō erit pupillaris tacita sed exꝑssa:qꝛ tacita tm̄ non ex ṽbis colligitur vt supra dictū est.sed dic ꝙ pōt esse ꝙ remaneat tacita ⁊ ꝓbatur de volūtate defuncti nō ꝙ voluerit facere pupillarē exꝑssam:sed volebat matrem excludi vt qꝛ testator multū habebat odio vxorem ⁊ dicit in testamēto se nihil velle hr̄e de bonis:⁊ ita presumitur eum velle nō admitti eā ad successionem eiꝰ

a presumptio ꝑsumptiōē tollatᵃ.ff.de ritu nuptiaꝝ.l.nō solum.§.de vno qd me.causa.l.nō est.⁊ ꝓ hoc.ff.de adi. leg.l.iiij.§.fi.⁊.l.ex pte.ff.de hīs qui.vt indig.l.si inimici tie. ADDICIO. Secus si diceret ꝙ vulg.substi.velle matrem excludi:qꝛ nō posset ꝑ.l.labeo.ff.de sup.le.nam casu certi cessare debet legis cōiectura vt.l.ille aut ille.§. cum ṽbis.ff.de leg.iij.⁊ sic cessat. d.l.fi.C.de insti. ⁊ substi.sub condi.fac.nam illa.l.ꝑsumit ꝙ testator ꝑ tacitam pupillarem nolit matrē excludere post hoc dicit exꝑsse vt.j.de cadu.tol.§.finalis ad deficiētis.si ergo hoc dicit exꝑsse cessat illa cōiectura ⁊ mater dʒ repelli ꝑ.d.§.finalis autem ad deficiētis.cum si. Ray. ¶ Sed quero an talia ṽba sufficerēt ad excludēdam matrem vt si dicit filiū instituo ⁊ si heres nō erit talis sit heres ⁊ fundū vxori relinquo ⁊ volo eam cōtentam esse tota hereditate in ea: tunc filius fuit heres ⁊ ita postea eo mortuo substitutus vult admitti ex tacita pupil.nūquid ꝑ talia ṽba mater excludetur.videtur ꝙ sic cū satis ex hoc videatur ꝓbara voluntas defuncti sicut habes alibi contenta sit tali fundo qꝛ vlterius nō admittitur.j.de here.insti.l.quotiens.de leg.ij.l.peto.in prin.dic aut legatur sibi in institutione ⁊ vt qꝛ pupillo

a ¶ Presumptio presumptione: tollit. Adde Cy.xoo cto.in.l.si cum dotem §.transgrediemur. ff. sol.ma.⁊ in.l.si qui adulterii. j.de adul.et in l.siue possidetis.⁊ ibi Bald. C.de pba. eidē Bald.in l. pacturnmo. ff. de here. insti. Ang ⁊ Salyc. in.l. mater.C. de calū. Bart. in.l.oruꝰ.col.ij in.ij. not.ff. de testi.in inte.et Panor.l.c.tuā ⁊ ibi glo extra de sponsa.

vt q: pupillo instituto legauit fundum: τ tunc dico φ illa verba nõ repellũt matrem: q: mater admittitur ab intes. τ repellitur substitut⁹ ad hoc.ff.de le.iij.l. paulo calimacho.§.põponius.aut legatũ sibi relinquatur a substituto: τ tũc sic videtur voluisse defunctus vt mater non pferatur imo videtur eam voluisse cõtentã legato ar.ff.de leg.ij.peto in prin. τ de le.j.l.imp ator. Sed nos habem⁹ φ vbi aliis pbaꝛ de mẽte defuncti φ mater nõ excludaꝛ ex tacita pupil. Sed q̃d si mater sit talis q̃ nõ põt capere hereditatẽ filij nunq̃d excludit substitutũ vt q: nõ petat filio tutorẽ.j.ad tertul.l.matrẽ de le.heredi.l.sciant cuncti nunquid eo casu si moriaꝛ intra pupillarẽ etatez substitutus admitteꝛ ex tacita pu.nõ ob.matre videtur substitutũ repelli q: sufficit φ mater sit lz ipsa nõ possit capere vt alis dicꝛ.§.de na.lib.auc.lz.ff.ad treb.l.ex facto.§.si quis rogatus.τ.§.ex facto.nec enĩ hoc debet pdesse substituto φ ipsa sit indigna.ff.ad sille.l.si sequẽs gradus imponi. Sed in hoc casu dico contra videlz admitti substitutũ ac si mater non esset vt pinde sit nõ esse vel esse τ viciose ar.ff.de pig.l.cum viciose.τ q̃ satisda.cogan.l.quotiẽs. Itez hoc pbo q: eo casu q̃n quis reperiꝛ vt indignus fiscus admittiꝛ.et ideo sequens gradus nõ admittiꝛ vt.ff.ad sill.l.si sequẽs gradus. Sed cũ mater non petit tutorẽ filio non est locus fisco sed sequẽti gradu.ff.ad tertul.l.ij.§.si.ergo perinde est ac si mater non esset.sed habes tex.φ substitutus admittiꝛ ex tacita pupil.etiã si mater esset viua tẽpore testamẽti dñi tñ postea sit mortua vt.§.ti.primo.l.si.ergo τc. ADDITIO. nã ista sunt paria non esse vl' esse τ nõ succedere.ff.de inof.testa.l.pater.l.j.§.si pater de iure patro.l.siue.§.si. insti tu.de sub.li.§.sed nostra.τ est expssum.j.ad tertul.l.om

34 nem. ❡ Sed iuxta hoc quero bene vides φ tacita pu. non excludit matrẽ. Sed nunquid excludit patrẽ q̃stio videtur hic mirabilis τ φ locũ nõ habeat questio q: pater solus facit pu.vnde pone terminos habeo filiũ et ex filio nepotẽ filiũ emãcipaui nepote in potestate retẽto φ possum.ff.de adop.l.liberũ veniẽs ad meũ testamentum filiũ meũ ex certis reb⁹ institui τ nepotẽ in alijs rebus si vellẽ possem facere pupillarẽ expressam nepoti vt ff.co.l.ij.§.j. Sed pone ego feci vulg.τ si heres nõ esset talis esset heres: heres fuit sed mortuus.j.pu.etatẽ q̃ro quis admitteꝛ vel pater suus filiusq; meus vel substitutus ex pu.tacita videꝛ substitutũ soluz admitti ar.§.co.l.ij.ff.co.iã hoc iure cum illud q: illud d: φ pu.tacita cõtra matrẽ non admittiꝛ solum inuentã in matre non ergo extẽdã ad patrẽ ar.ff.solu.ma.l.si vero.§.de vero dico contra pter eandẽ equitatẽ que ptra matrẽ nõ admittitur ar.ff.de cur.fur.l.furiose.ff.de inoffi.test.naz et si parentib⁹ cum non est amor τc.vt.§.de cur.fur.l.fi.in prin.ad hoc fortius ius habet pater in succedẽdo q̃ mater.ff.ad tertul.l.ij.§.obijciꝛ.et.l.equissimũ φ verum est nc aliud de volũtate testãtis apparet q: filius sit exheredatus ar.in auc.de here.τ fal.§.exheredatos colla.j.ff.de bo.li.l.si patronus.§.si quis noiata mẽte.q: patri in bonis filij maius ius cõceditur q̃ matri vt.§.dixi.sed quero an tacita pupillaris excludat fratrẽ pu. vt si instituo duos filios τ substitui vulg.vni τ mortu⁹ est: an mortuus ex tacita pupillari excludat fratrẽ videꝛ φ sic q: solum de matre τ patre est equũ vt.§.dictũ est φ nõ excludatur τ hoc cum matri τ patri detur querela inoffi.tes. φ non sic fratri nisi turpi persona instituta.§. de inoffi.testa.l.fratres τ.l.fratris. Sed dico cõtra φ non ob.fratri pupilli q: nos interpretam⁹ tacitã pu.ex tacita volũtate defuncti quã interptationẽ facere non debem⁹ cõtra fratrẽ ar.j.de fideicõ.l.cum acutissimi.§.de institu.τ substi.l.generaliter.§. cum autẽ.ar.ff.co.iuri⁹.j.co.l.cũ quidã.sed secus dicerẽ in fratre testãtis q: ille bene excluditur ar.ff.de leg.j.l.iij.in prin. sic enĩ ad eũ non extẽdam: sed solũ ad fratrẽ pu.nec ob.φ dicit bñ est equũ φ ad patrẽ τ matrẽ extendeꝛ q: habẽt querelã certe cõcedo. Sed si iste frater erat testãtis filius non admittam istã interptationẽ tacite ar.ff.ad treb.l.qui filiũ.§.sabinus. ADDITIO. Posset dici φ aut iste pup.tẽpore substi.habebat alios fratres τ ipi excludanꝛ aut postea cepit habere τ tũc nõ ar.ff.de pac.l.tale.§.fiñ. τ de reuo.do.l.si nunq̃.ff.de vulg.τ pu.l.ex facto in princi.cum si. ad.l.cum acutissimi.i sic φ alio casu loquiꝛ cũ alis codẽ modo veri⁹ in fratre distin.aut in ipso est par ratio q̃ in matre τ tunc non excludaꝛ aut minor τ tunc sic φ q̃n cõtingat vide.§.ad tertul.auc.defuncto τ pater p ea q̃ no. in.l.que pter necessitatẽ.ff.de reg.iur.τ ad hoc.j.co.l.

35 humanitatis in fi.l. Ray. ❡ Sed quero an sicut tacita pu.non excludat matrẽ sic non excludat auiã videꝛ non extendi ad auiã cum solũ de matre reperiã ar.ff.so.ma.l.si vo.§.d viro. τ h̃ pbat alibi tex.φ auo nõ pmittiꝛ occidere adulterũ sed bene patri.ff.de adulte.l.pater τ.l.si sic eueniet, τ ar.ff.de excus.tu.sed τ milites.§.hec autez. τ ar.j.ad trebel.l.iubem⁹.§.sed in supradictis sed dico τ ad auiã extendi vt cõtra eã pu.non admittaꝛ q: ex quo mater nõ est in medio auia est loco matris.j. d suis τ le. l.nepotes..τ.l.auiarũ.τ p hoc facit φ dicit tutela deferetur ex priuilegio matri vt.j.q̃n muli.tuto.offi.fungi potest.l.ij.τ idẽ in auia vt in eo.titu.auc. mater.τ in auc.de heredi.ab intest.colla.ix.§.ex his τ hoc videꝛ alibi fundari i.l.sicuti mater debet petere tutorẽ filio sic auia.ff. ad tertul.l.ij.§.si mater.in ver.q̃d nepotibus. ADDITIO.ar.ff.de ver.sig.l.iusta τ.d.l.nã τ si parẽtib⁹ in pri. nec ob.cõtrariũ q: ibi limitatio sit per.l.ratiõe odij vt.l. pater de inoffi.test.et ratiõe specialis iuris restringẽdi vt.d.l.iubemus.per.l.si vnus ver.qd in specie.ff.de pac. Ray. Sed quero cũ d: tacita pu.nõ opponiꝛ matri nec patri nec fratri vt statim dixi. Sed q̃d si pupillus sit institutus et ei substitutus sit frater vulgariter mortu⁹ est pupillus.j.pu.etatẽ nunq̃d hoc casu pu.tacita excludet matrẽ videꝛ φ sic vt hic τ.§.ti.j.l.fi.τ licet dicaꝛ φ persona coniũcta est substitutus τ iõ in totũ admittiꝛ tamen adhuc dicã eos admitti equaliter ab intesta. vbi priuilegiatus τc.de cõdi.τ de.l.fi.ex qui.cau.ma.l.fi.ff.de mi.l. verũ.sed dico matrẽ repelli ex tacita pu.q:.l.ista τ.l.§.ti tu.j.l.fi.loquunꝛ in extraneo substituto non in filio imo dico φ par priuilegiũ cõpensabiꝛ q: codẽ modo nõ admittebaꝛ cõtra ipsuz tacita pu.ar.ff.de excu.tu. sed τ miles in prin.nec enĩ est verisimile patrẽ voluisse matrẽ preferri filio ar.j.de fideicõ.l.cũ acutissimi et ar.ff.de le.ij.l. vnũ ex fa.§.marchus. ADDITIO. concor.hic azo.in summa taco.de ra.in glo.huius.l.in fi.τ dixi.§.ti.j.l.fi. τ pter coniecturã viuẽtis defuncti vt.§.prime.ver.nam tacita.l.ex verisimilitudine volũtatis testatoris pcedit vt.ff.de leg.j.l.si seruus pluriũ.§.fi. τ.j.de le.l.cũ rẽ alienam.τ de fideicõ.auc.hoc amplius ergo τc.vt.ff.vñ li.l. scripto.in fi.cum si. Ray. Sed q̃ro si mater testantis sit substituta vulgariter pupillo an excludit matrẽ pu.ex tacita pu.vꝛ hoc casu dicendũ matre nõ apponi cũ allegat ipsa ius cõe nisi h̃ τ.§.ti.j.l.fi. Sed dico φ excludit ipaz cũ vterq; tractat de successiõe filij nõ cũ sit puilegiũ auia audieꝛ ar.ff.ad tertul.l.ij.§.τ si q̃s. τ p h̃ ratiões supra proxime dicte. Sed queriꝛ iuxta h̃ bñ vides substi.pu. posse fieri vsq; ad pubertatẽ vt hic τ.§.e.l.ij. Sed pone filiũ pu.institui τ feci sibi pu.substitutionẽ venit vsq; ad xiiij.an.nõ deficiẽte nisi forte vno mẽse vl' duob⁹ mortu⁹ est nunq̃d substitut⁹ pupillariter admitteꝛ vel veniẽtes ab intes.vꝛ qveniẽtes ab ites. vt sufficiat habuisse.xiiij. an.lz nõ cõpleuerit ad hoc vt euanescat pu.substitutio. ar.ff.de mu.τ ho.l.ad rempublicã.ff.de vsur.l.vsure. Sz dico φ dz hrẽ.xiiij.an.cõpletos cõputãdo ad diẽ natiuitatis vsq; ad diẽ.xiiij.an.vltimi: τ h̃ cũ substitutio stat ob puisionẽ q: nõ p̃t testari ɔstat ãt φ añ nõ p̃t testari.ff. de test.l.q̃ etate τ p hoc.ff.de excu.tu.l.ij.§.j.τ.ij.τ.ff.de an.le.l.ij.et q̃n di.le.ce.l.et his v̄bis. ADDITIO. ad qd optime facit.ff.co.l.cẽturio τ.l.j.§.si ita.τ de succes. edic.τ insti.de pu.sub.§.masculo. Ray. Sed vides prem substituere filio pupillariter τ reputaꝛ sibi testũ q̃ro an in tali testõ equo facta est pu.xiiij.testes requiranꝛ τ videtur sufficere testes in testõ patris.ff.co.l.patris τ filij de secun.ta.l.si ita scriptũ.§.fi.quasi vnũ sit testũ licz diuersorũ heredũ insti.de pu.sub.§.qua rõne. Sed circa

hoc dico aut pater vno ⁊ eodem tēpore facit sibi testm̄ ⁊ substituit pupillo tūc vnū est testm̄ ⁊ sufficiūt .vij. testes ff. eo. patris et filij. insti. eo. §. q̄ rōne. Si aūt vno die vel tpe facit sibi testm̄ ⁊ aliū substituit pupil. ⁊ tūc alij .vij. te stes requirunt. ff. de vulg. ⁊ pu. si q̄s eu3. ADDI. dic vt
36 ibi ⁊ in. d. l. pr̄is ⁊ filij. Ray. ¶ Sed iuxta h̄ qd̄ dixi ꝙ sub exp̄ssa vulgari subintelligi tacita pu. vr̄ 9 q2 sic cōsi liū. l. q̄ dicit d3 fieri pu. in secreto ⁊ nō palā vt euitet occa sio occidēdi pupillū erit in suo insti. eo. §. finalr̄. dicunt bononiēses ꝙ. l. illa dat 9siliū 9 imperitos nō 9 peritos vt sit h̄ inutilis ⁊ ignorabat ꝙ sub vulgari etiā subintelli gatur pu. 9 peritos est inane h̄ nō valet q̄re dico ꝙ illud cōsiliū est bonū ⁊ sub vulgari exp̄ssa bn̄ 9tinet tacita pu pil. vbi cōtinet sub vulgari q2 exp̄sse puidebat de vulga ri. ff. eo. cū ex filio. §. filio ⁊. l. ex facto. §. itē quero. q̄re di co ꝙ consiliū illi9. §. est optimū. ADDI. de hoc p̄ B. in
37 l. in pupillari. ff. eo. ⁊ p azo. i sum. ⁊ hic p dy. R. ¶ Sed quero qualr̄ ⁊ ex quib9 cāis irritat substitutio pu. ⁊ iux̄ hoc debetis scire ꝙ substitutio pu. q̄nq3 deficit ab initio vt q̄n deficit vnū ex eis q̄ sunt necessaria adesse eius ⁊ q̄ sunt illa dixi. S. in prin. illi9 materie q̄nq3 illa substitutio deficit expostfacto ⁊ istud p̄t esse q̄ttuor vl̄ q̄nq3 modis: q̄nq3 deficit ex p̄sona testātis vt si forte testator aliud fe cit testm̄ et iō reuocat primu3 in q̄ erat facta substitutio pu. q̄uis nulla sit mētio facta de eis vt pbat. ff. d vulg. l. si quis cū. §. j. vel si testator fact9 sit inhabilis vt q2 muta uit statū. ff. de inius. rup. tes. si q̄s filio exheredato. §. irri tum vl̄ q2 reuocat testm̄ pr̄is euanescat substitutio pu. q̄ nō pōt h̄re locū nisi hereditas adeat ex testō pr̄ no vt. ff. eo. l. ij. §. adeo. q̄nq3 deficit ex p̄sona pupilli vt si desinat
a esse in ptāte vt p dignitatē[a] vt. j. not. aut mortē patris l3 ante esset in re sibi facta. ff. eo. coheredi. §. cū filie. Itē ir ritatur si efficiat pubes. S. e. l. ij. Itē irritat q̄tū ad sua successiōis nō quo ad effectū vt si pupill9 post mortē pa tris suū statū mutet vt q2 dedit se ad arrogādū q2 subijci tur ptāte alteri9. Sed pater arrogator tūc reddet bona substitutis sicut legata legatarijs. ff. de adop. nec ei. §. j. ⁊. l. nō aliter. ⁊. l. his verbis. ⁊. ff. de vulga. l. cū cognita.
38. ¶ Sed q̄ro q̄d esset si pupillus dānaretur de capitali crie nā impubes doli capax bn̄ pōt dānari. ff. de fal. l. im puberē. ff. de fur. l. puberē. Itē etiā pōt deportari ⁊ per dit bona. ff. de tute. l. si arrogati insti. q̄ mo. tute. fi. §. j. ⁊ ij. Quid ergo si fuerit deportat9 nunq̄d substitut9 ei9 de beat h̄re bona videt ꝙ sic cū veniat ex puisione testātis ⁊ ita delictū pupilli nō d3 nocere substituto ar. ff. de le. j. l. quidā. §. quotiēs ad sil. l. cū fisco ad treb. mater. §. fi. et videt exp̄ssu3 in eo. ti. l. ex facto. §. si q̄s rogat9 ⁊. §. ex fa cto. ff. de iu. fis. l. statuis. §. cornelio sic habem9 q̄n dat se ad arrogādū q2 pater arrogator tenet restituere bona substitutis. ff. de adop. l. his v̄bis. ff. e. l. cū cognita 9triu3 dico ꝙ vbi pupill9 dānat de crie capitali q̄n ē doli capax ⁊ in casib9 in quib9 pōt vti. S. dixi ꝙ substitut9 nō admit tatur sed fiscus ⁊ est aliud q̄ in arrogatiōe q2 arrogatio fit ad bonū ⁊ ad vtilitatē pupilli ⁊ inq̄sitio mīris de cau sis vt. ff. de adop. l. nec ei. Itē substitutio pu. fit in fauorē pupilli. ⁊ iō non d3 tollere substitutionē pu. in effectu cū sit inducta in fauorē eo2. S. de. li. qd̄ fauore d fecū. nup. l. gn̄aliter. §. in his. sed ꝙ pupillus cōdemnet vel depor tetur hoc nō est in fauorē ei9 imo in odiū ḡ p talē status mutationē est extincta substitutio pu. q2 est talis cui nō pōt fieri substitutio nec p̄t testari ḡ ⁊c. ff. eo coheredi. §. cū filie. Item hoc pbo substitutio pupillaris dr̄ quodā modo testm̄ pupilli insti. de pu. §. j. ⁊ tūc 9cludo testm̄ nō d3 plus valere ꝙ si ipse pubes fact9 fecisset testm̄ ar. ff. de tes. m. l. ei9 militis. §. si i militia. s3 si ip̄e pubes factus fecisset testm̄ et dānaret de crie capitali irritaret testm̄ p ip̄3 factū ergo etiā nūc cū dānet de crie capitali irrita retur substi. pu. sibi facta q̄ dr̄ testm̄ cū ⁊ si ipse hoc feci sset dānato eo de crie capitali irritetur. ff. de iniu. rupt. ⁊ irri. tes. l. si q̄s filio exheredato. §. irritū. nec ob. ll. 9rie q2 quoddā est onus qd̄ 9cernit fauorē primi testātis ⁊ tūc fiscus tenet seruare voluntatē defuncti vt. l. alle. aut est tale q̄ 9cernit fauorē instituti vt pupilli substitutio tunc

mutabitur si cōmittat tale qd̄ ex quo esset fact9 intesta bilis. Sed q̄nq3 ista substitutio irritat ex p̄sona substitu ti vt si ille sit non capax cui est facta substitutio ⁊ circa h̄ est attendendū q̄nq3 est nō capax inspecta p̄sona testan tis tm̄ vt q2 est filius naturalis ⁊ tunc irritat substitutio q̄tū ad bona testātis nō autē q̄tū ad bona impuberis vt. eo. si is q̄ ex bonis. Si aūt sit nō capax aū mortē pu pilli si est capax tpe mortis pupilli tūc admittit: si aūt sit capax ecōtra tūc nō admittit imo imutant al's irritat. vt. ff. eo. l. si is q̄ heres. Sed q̄nq3 irritatur substitutio p p̄sona alteri9 q̄ testātis vel pu. vel substituti vt si nascat posthumus testātī q̄ nō fecit mentionē de eo. ff. eo. si pa ter filiū cui9 ratio est q2 cū rumpit testm̄ paternū ⁊ ex eo nō aditur hereditas ipossibile est valere substitutione3 pupillarē vt. ff. eo. l. ij. §. adeo ⁊ 9sequēter irritat pp̄ter defectū testamēti paterni ⁊ est hic attendendū q2 aut te stamentū paternū rūpit p cōtra ta. ⁊ tūc substitutio pu pillaris valet. ff. eo. ex duob9. §. fi. ⁊. l. ⁊ si cōtracta. ꝙ ve rum est nisi ille met q̄ rūpit testm̄ p cōtra ta. est substitu tus. nā tūc vt indign9 repellet. ff. eo. is q̄ cōtra tab. ff. de leg. pres. filiū in prin. §. j. si aūt testm̄ rumpit p querela3 inoffi. tūc si rūpitur in totū euanescat oīno substitutio. si autē rūpitur p parte nō euanescat. ff. de inoffi. tes. papi. §. sed nec impuberis. ff. eo. l. in substitutiōe. s3 in hoc qd̄ dicit ibi per contra ta. rūpitur testm̄ ꝙ nō euanescit sub stitutio pupil. credo ita dicendū q2 aut bono2 possessio cōtra ta. intentat aditā hereditatē ⁊ tūc rūpit testm̄ ip̄o iure ⁊ tūc nō valet substitutio sicut q̄n rūpitur p querelā ff. de inoffi. tes. l. papi. §. sed nec impuberis vbi autē bo norū possessio 9tra ta. intētat post aditā herditatē tūc licet de rigore iuris sit ruptū testm̄ de eq̄tate tn̄ pretoria tenet ⁊ iō non rūpitur substi. pu. q2 pretor nō pōt facere desinere heredē illū qui fuit. ff. de mi. l. ⁊ si sine. §. sed qd̄ papinian9. al's aūt si ante aditā hereditatē tūc non va leret ar. illius qd̄ no. glo. S. de coll. l. vt liberis ad qd̄ fa cit. ff. de secūdis ta. imo est de cōtra ta. l. illud imponi. ⁊ §. fi. q2 cum rūpitur testm̄ per cōtra ta. ante aditā here ditatē tūc heredes p̄hibent capere hereditatē ex testa mento ⁊ ita cū hereditas nō sit adita ex test. paterno nō pōt habere locū substitutio pupilli. ADDITIO. mar. sy. in hoc cōtra sed melius. Ray. vbi autē rūpitur testm̄ per cōtra ta. post aditā hereditatē tūc dico ꝙ non eua nescat substitutio imo valet cū hereditas sit adita ex te
39 stamēto. ¶ Sed quero nunq̄d hodie filio emācipato possit fieri substitutio pu. quidā dicūt ꝙ sic q2. l. antiqua faciebat differentiā emācipatiōis ⁊ patrie potestatis vt ff. eo. l. ij. hodie autē est sublata p aut. de here. ab intes. colla. ix. §. nullā. istud nō credo verū nec. l. antiqua debe ret dici correcta cū non reperiat exp̄sse ar. J. de ap. p̄cipi mus in fi. aut. de admi. offi. colla. iij. §. fi. nec ob. qd̄ dicat ꝙ hodie est sublata dr̄ia emācipationis ⁊ patrie ptātis ꝙ illud obtinet q̄tū ad successionē ab intest. nō autē ex testamēto vt no. J. de libe. prete. aut. ex causa. ADDI. ⁊ in. l. gallus. §. ⁊ q̄d si tm̄ ⁊. S. de colla. l. emācipati. Ray. Ex istis cōfundo aliam opi. quorūda3 q̄ dicūt ꝙ hodie mater pōt facere filio substitutionē pupil. ꝙ olim habe bat in ptāte vt insti. de adopt. §. femine. Hodie autē est sublata dr̄ia p aut. de here. ab intes. colla. ix. §. nullā. di co ergo ꝙ illud h3 locū q̄tu3 ad successionē ab intes. nō autē q̄tum ad successionē ex testō. nec q̄tum ad plura alia vt no. in. d. aut. ex causa nos habem9 ꝙ pupillus cui est facta substi. pupil. desinat esse in potestate p emanci pationē ꝙ euanescat substitutio vt. ff. eo. coheredi. §. cū filie. vnde d3 esse in potestate tpe mortis vt in. l. nostra. Sed quero q̄d erit si pu. desinat esse in ptāte pp̄ter ali quam dignitatē vt senatoria vel al's. ff. de re iudi. l. q̄dā. S. de tes. mili. l. fi. ⁊. ff. de excusa. tu. l. sed ⁊ milites. §. iam autē. nunq̄d ex hoc euanescat substitutio pupil. dico ꝙ non ⁊ ꝙ dr̄ fact9 sui iuris p dignitatē verū est q̄tum ad sui cōmoda sed quo ad incōmoda nō in aut. consti. que de dignitate colla. vj. §. j. ⁊. S. de epi. ⁊ cle. aut. sed digni
40 tas. ¶ Deinde quero nos habem9 ꝙ sub vulgari ex pressa cōtinet tacita pupillaris. ff. eo. iā hoc iure. pone ꝙ vulgaris

[a] ¶ Per digni tatē. adde bar to. in. l. ij. colū. iij. in fi. versic. q̄ro quid si ex eat. ff. de vulg. ⁊ pupilla. ⁊ ibi dic p Alexan. col. x. vn̄. subo debet. Bar. et in. l. j. col. peū. versi. vlterius q̄ro. ⁊ ibi dic p Alexan. colū. xx. S. eo.

ꝙ vulgaris expressa non valet numqd valebit pu. tacita credo ꝙ nō vt si testator facit testm̄ in quo instituit pupillū. deinde ipso cōpleto incipit facere aliud et dicat ita ꝙ si filius meus pu. heres non erit substituo sibi talē ⁊ ita non valet vulg. cū testm̄ nō valeat in quo nō est institutio filij nūquid tacita pu. valebit dico ꝙ nō ⁊ est text. ff. eo. si qs cū in fi. ꝙ pōt fundari ratiōe q: si non valet expressum nec tacitū. ff. de ser. rust. pdi. l. iij. §. fi. ff. loc. l. qui ad certū. ff. de bo. auc. iu. pos. l. cum vn⁹. ADDITIO. facit. j. de cadu. tol. §. in primo. ⁊ qđ. s. dixi in ver. ꝓce. circa fi. ¶ Sed pone testator pupil. vel pupillā instituit et eis dedit pupillarē substitutū isti habuerūt liberos nūquid euanescat substitutio ⁊ istud ꝓsupponere vr̄ impossibile ꝙ isti habuerūt liberos cū ꝓhibeat ꝯtrahere matrimoniū in tali etate insti. de nup. in prin. Sed pone ex miraculo vl̄ alr̄ de facto ita euenit quid erit certe credo ꝙ rūpit substitutionē cū reperiāt se ꝓteritos. ff. de lib. ⁊ posthu. inter cetera. ff. eo luti⁹. Itē ꝙ nō est verisile ꝙ si testator cogitasset de eis fecisset substitutionē. j. ꝺ fidei com. cū acutissimi. ꝓ hoc videt̄ l. ff. eo. ex facto in ꝓn. nec ob. si dicat istud est impossibile dico ꝙ postq̄ ita factum est dz sustineri ar. j. de legi. here. l. si maior. ¶ Sed q̄ro si pupillo sit facta substitutio pupillaris ⁊ intret religio- a nem nūquid religio repellat substitutū. ista q̄stio videt̄ presupponere impossibile ꝙ pupillus efficiat̄ monach⁹ vel religiosus cum nō obliget̄ voto. ff. de polli. l. si qs rē. §. voto. ergo cū non sit religiosus quō excludet substitutum q̄re ponam⁹ in h̄ casu in quo pater destinerat hoc vl̄ maiores sui quo casu pōt ingredi vt obliget̄ vt alr̄ dr̄ in simili. ff. ad municip. l. inci⁹. §. fi. j. de mu. ⁊ ho. int̄ patrem ⁊ filiū non ꝯtr. l. j. in fi. li. x. Uel pone ꝙ h̄ fuit factū cum dispēsatiōe summi pōtifice. ar. ff. de re iudi. l. quidā cōsulebāt numqd posito ꝙ sit fact⁹ religiosus si moriat̄ in pu. etate admittet̄ substitut⁹ videt̄ ꝙ sic si dicim⁹ qñ dat se in arrogatiōe. ff. eo. l. eā cognita. ff. de adop. l. his verbis. ¶ Sed dico ꝙ substitut⁹ ⁊ monasteriū habebit bona q: mōasteriū habet̄ loco filij in aut̄. de san. epi. colla. ix. §. sed hoc de psiti. ADDITIO. sed hoc est falsū: vt dixi in aut̄. ingressi. Ray. Sed si esset possibile ꝙ haberet liberos excludet̄. vt. ff. eo. ex facto ⁊. j. ꝺ fideicō. cū acutissimi ergo ⁊c. nec obst. ꝙ dr̄ de patre arrogatore q: adoptio fragilis est q: vna die pōt esse arrogat⁹ ⁊ desinere esse arrogatus. j. de adop. cū in adopt. §. j. Sed vbi quis intrat religionē tūc astringit̄ religioni ꝑpetuo ergo dicam⁹ ꝙ monasteriū excludet substitutū q: arrogatio non dz tm̄ lucrū afferre sicut intratio religiōis cuiꝰ introitū efficiat̄ seru⁹ dei vt in aut̄. de mona. §. j. colla. j.

a ¶ Religio repellit substitutum. Adde Bar. ⁊ Imo. in l. in pupillari. col. fi. versi. q̄ro qđ si pupillus. et ibi etiā Alexan. col. ij. ⁊ sic. iuxta hoc querit̄. s. ꝺ vulga. ⁊ pupillari. vbi dicūt ꝙ sic nō tñ totaliter not. Imo. in c. Raynutius. et ibi late Bard. in sua Ioanni na. extra de testa. not. Bart. in l. ij. col. iiij. versi. itē q̄ro. Palle. ti. ꝺ vulga. ⁊ pupil. et qđ in aliis substitutionibus. vide Spec. in ti. de statu mona. versi. xv.

41 ¶ Nūc veniam⁹ ad exēplarē substitutū de q̄ habeo. j. eo. hūanitatis ⁊ insti. eo. §. j. ⁊. ij. vocat̄ exēplaris q: inducta ad exēplū pu. vt. j. l. ꝓxima ⁊ insti. e. §. j. Sz certe fm̄ h̄ meli⁹ deberem⁹ dicere exēplarā ꝙ exemplarē cū exēplar sit originale siue autenticū exēplū dr̄ extractū ab illo vt ff. de fi. instru. l. ij. ff. de bo. pos. fm̄ ta. l. j. §. si quis in duobus. cuiꝫ ergo hec substitutio q̄ dr̄ exēplaris sit extracta a pu. meli⁹ debet dici exēplata. Sed dic de hoc nō est facienda magna vis cū hoc nomē exēplaris nō est nomen iuris sed nomē magistrale ⁊ iō disputationē nominū ꝑtinentib⁹ relinquam⁹. s. de cōsti. pecu. l. ij. vel dic alit̄ ꝙ exēplaris dr̄ ꝙ q: facta ad exemplū vbi est ⁊ iō nō est extracta sed ad exemplū eius facta ⁊ iō non pōt hr̄e locum eius ar. ꝓ hoc. ff. de tes. l. vnū. ff. de his q̄ in test. dele. l. fi. Sed nunc videam⁹ in quib⁹ cōueniunt exēplaris ⁊ pu. dico cōueniūt q: sicut pu. fit pupillo ita exēplaris furioso vel mēte capto vt. j. l. ꝓxi. insti. eo. §. j. ADDITIO. hoc respicit cām actiuā inesse ipam ꝓducentē. R. Sed que est hec similitudo certe bona q: alibi pupillus ⁊ furiosus equiparātur. ff. pe. l. certi. §. qñ. ff. de verb. obli. l. is qui. ⁊ minus hz de cōsensu furiosus ꝙ pupillus. ff. de re. iur. in negocijs. Itē ratio est ꝙ pater pōt facere pupillarem q: filius nō pōt sibi facere testm̄ q̄ eadē ratio est in furioso vt. d. ll. ⁊ ibi ꝓbat̄ hec ratio. Itē hz similitudinē in sui purgatiōe q: sicut finit̄ pupillaris cum desinit esse pu. s. e. l. ita. Hic tm̄ desinit esse furiosus vt. j. l. ꝓxi. insti.

eo. §. j. Item sicut pupillus non pōt cōqueri de substitutione nec pōt agere querela ꝓpter hoc. ff. de inoffi. test. l. papi. §. sed nec impuberis. sic ne hic. s. in. l. proxi. §. j.

42 ¶ Nunc visis cōuenientib⁹ veniam⁹ ad discōuenientias primo differūt q̄tum ad ꝑsonas facientes eas q: pupil. facit ille demū qui hz in ptāte vt. ff. eo. l. ij. in princi. ⁊ mater nō facit pupil. q: non hz in ptāte. ff. eo. si modo in prin. fm̄ exēplarē facit vt pater vl̄ mater vt. j. l. ꝓxi. ADDITIO. Ista respicit qualitatē persone passiue. Ray. Itē differūt q̄tuꝫ ad ꝑsonas quib⁹ fit substitutio q: pu. fit solū pupillo sed hec impuberi vt insti. e. §. j. institu. de pu. §. non solū. sed exēplaris non pōt fieri nisi instituto saltim legitima. vt. j. l. proxi. §. j. ADDITIO. ratio diuersitatis est q: ista fit ei q̄ nō pōt cōmittere cām ingratitudinis in illa secus vt no. insti. eo. §. non soluꝫ ꝓterea ista fit ratiōe pietatis ⁊ sic est exheredatiōi ꝯtraria vt. ff. de inoffi. test. l. j. ⁊. ij. ⁊. l. titia. Ray. Iteꝫ differūt quo ad tēpus q: in pu. est tēpus certū scꝫ pubertatis in hac exēplari est incertū tēpus q: qñ resipuerit vt in. d. ll. appet. Itē differūt quo ad ꝑsonas substitutorū q: in pupillari pōt substitui cuilibet imo etiā mater pōt remoueri ꝑ pupil. expssam vt hic ⁊. ff. eo. l. lutius. ADDITIO. salꝫ si fiat a patre naturali secus si ab arrogatore vt no. j. l. antepenul. q. Ray. Sed in hac coniūcte ꝑsone substituēde vt. j. l. ꝓxi. ADDI. ratio diuersitatis no. j. in antepe. q. Ray. Itē addidit hic quidā ꝙ est dr̄ia quo ad bona qđ reuoco i dubiū nos habem⁹ si pater substituit pu. veniūt bona q̄ veniūt a patre sed etiā q̄ habēt alr̄ restitui. ff. e. l. sed si plures. §. ad substitutos ⁊. l. cēturio numqd idem esset in exēplari videt̄ ꝙ non q: non est expressum ar. ff. solu. ma. l. si vero. §. de viro. sed q̄. ff. eo. sed si plures. §. in arrogato. ff. eo. cēturio in fi. Quid dicendū dico ꝙ omnia bona veniūt in hac substitutiōe sicut in pupillari cum expressam dr̄iam non inueniā. ADDI. ar. ff. de tes. mili. l. in fraudē in fi. l. Ray. Itē alr̄ sequeret̄ ꝙ ꝓ parte remaneret testāris ꝓ parte nō q: substitutus haberet bona a parte alia veniētes ab intest. qđ ius nostrū nō patit̄. ff. de reg. iu. l. ius nostrū. ⁊ videt̄ expressum. ff. eo. l. facto in prin. nec ob. ꝙ dixi de patre adoptiuo q: ibi nō est verisimile ꝙ velit ꝓferre filiū adoptiuū suis parētib⁹ q̄ ratio hic locū hr̄e non pōt q: qđ non pōt attinere pater ꝙ filio attineat. ADDI. vnde magis hic debeant venire ꝙ in pu. cum ibi etiā extranei pn̄t substitui hic solū venientes ab intesta. ar. l. cum acutissimi. s. eo. ver. iuxta h̄ format talē questionē quā habui ꝺ facto pater fecit substi. exemplarē filio furioso matrē ex certis rebus eā heredē instituit alio vl̄r instituto ipse post mortē eorū in furore decessit numqd ille res pertinebūt ad legitimos matris: aut ad substitutos q: ipse haberet̄ loco legatarij per. l. quotiēs. s. de hered. insti. ergo ⁊c. vt. l. fi. §. legatis. s. de cur. fur. illi qui dicerēt eū hr̄e loco heredis dicerēt cōtra per. d. l. fi. §. tali. sed male dicūt vt dixi. ff. de here. insti. ex facto in prin. Ray. ¶ Sed quero q̄ est ratio ꝙ pupillarem non pōt facere nisi qui hz in ptāte sed hm̄ exēplarem dic ꝙ pupillus substitut⁹ fit illi qui fm̄ ordinē nature et iuris non pōt testari vt in pupillo sed exēplaris fit illi q̄ fm̄ ordinē iuris ⁊ nature pōt testari: sed a casu q: amisit sensum non pōt ⁊ iō cum pupillus fm̄ ordineꝫ nature ⁊ iuris non pōt testari ideo q: ꝑ ius ciuile non pōt testari permissuꝫ sit solū patri substituere q̄ patria potestas est de iure ciuili insti. de pa. po. in prin. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. l. nā ciuiū. sed hic ꝙ quis sit mēte capt⁹ non est de iure ciuili sed fuit indactū vt ꝓpter pietatē possit q̄ pietas etiā est in matre vt. ff. de cur. fur. l. furiose mr̄is. ADDI. alias duas ratiōes assigna in. l. humanitatis

43 quib⁹ ꝯcor. mat. sy. Ray. ¶ Sed q̄ro quib⁹ ꝑsonis pōt fieri hec substitutio certe hoc dr̄ ꝙ furiosis ⁊ mēte captis vt hic ⁊ insti. e. §. j. sed quid in ꝑpetuo surdis ⁊ mutis an pōt fieri exēplaris: quidā ꝙ non q: non pōt dici directa substitutio cū hoc nō impetret̄ a principe. ff. ex facto in prin. alr̄ frustra impetraret̄ vel de thesaur. l. vna. li. x. dic autē talis surdus ⁊ mut⁹ non pōt testari q: ignarus litterarum ⁊ tūc hm̄ pōt ei substitui cū mortuo similis sit. j.

de testa.l.iubemus.in prin.si autē sit talis que pōt con-testari vt q̄ sat scribere τ tunc non pōt q: hec substitutio ideo est inducta q̄ sibi non possunt testari vt.j.l.pri.in-sti.eo.§.ergo eis non pōt substitui cū possint testari.s. qui tes.fa.pos.l.discretus. ergo cum cessat ratio cessabit ius.ff.de iu.pa.l.adigere.§.q̄uis. nec obst.l.ex facto q: ibi loquit̄ sm iura antiqua sm que nō erat inducta hec exēplaris. ¶ Sed nunq̄d in pdigo si eū instituit in legi tima vel in plus possum facere hāc substitutionē: videt̄ q̄ sic cū ipse non possit testari.ff.de test.l.is cui.sed dico contra q: hec substitutio cōcedit̄ intuitu humanitatis. vt.j.l.pri.in prin.que hūanitas dz hr̄e locū in psonis di gnis miseratiōe vt in furioso mētecapto:sed pdigus nō est miseratiōe dign⁹ imo pp̄ter delictū suū non pōt testa ri ideo dico q̄ nullo mō pōt ei fieri substitutio ne ex deli cto suo patiat̄ lucrū.ff. de neg.gest.l.siue de interdict.τ releg.l. relegatorū.§.fi. ipse cū necessitate se posuit: iō ei nō subueniat̄.ff.qui satisda. cog.l.si fideiussor.§.si ne cessaria.ff.ex qui.cau.ma.l.non cū. ADDITIO.cōtra videt̄ vt.ff. de cur.fur.l.j.nō ob.d.l.siue cū simi. q: ibi est delictū dānabile τ punibile q: cōmissū in aliū hic nō q: in se vt.ff.de bo.pos.sm ta.l.j.§.si q̄s ast.τ qd ibi not.τ pro hoc.ff. de cur.furi.l.pe.in fi.non ob.d.l.si fideiussor. §.si necessaria τ.d.l.non cū q: illud in bñficiū concedit̄ saltem cū aliquali iniuria aliena hic nō ar.ff.de euic.l.in creditore τ de aqua plu.ar.l.ij.§.itē varus de fur.l.si q̄s vxori.teneas cū B. Ray. ¶ Sed iuxta hoc quero nos habem⁹ q̄ substitutio pōt hic fieri furioso sed pone ha beo filiū emancipatū facit suū testm̄ titium heredē insti tuit aliq̄ esset furiosus nunq̄d ei possū substituere post furorē videt̄ q̄ sic p hec iura dico cōtra cū testm̄ pp̄ter furorē post venientē non rūpatur.ff.de inu.rupt.τ irri. test.l.si.s.qui test.fa.pos.l.furiosus.et ratio hic cū cesset que voluit fieri substitutionē scz q: alr̄ non erat puisū τ vt insti.eo.§.j.τ cum consiliū.l.nō habeat locū tñ consi lium hois locū habeat.s.de pac.conuē.l.fi.τ.ff.de hea. l.τ haber.§.cū quidā ar.ff.de mi.l.in causę. τ pro hoc in aut.vt nulli iu.colla.ix.§.in filiis puentus pōt ergo sub- stitui nisi alr̄ sit puisum q̄ verū puto si testm̄ in suu firmi tate remanet.si autē aliquo mō deficit testm̄ vt q: heres institutus mortu⁹ vel alr̄ tunc credo q̄ possit fieri substi tutio nec cū rūpitur testm̄ ex quo non adit̄ hereditas. ff.de heredi. insti.l.pater filio.τ.ff. de suis τ legi.here.l. j.in prin.sed bñ vides q̄ exēplaris substitutio fit furioso quousq̄ sit mētecaptus. ¶ Sed pone feci hanc substi- tutionē filio furioso statim resipuit sed post redit in fu rorem nunq̄d rūpit testm̄ videt̄ q̄ nō q: nō vr̄ resipuisse cū non durauit.ff.loc.l. martius.ff.de in rē v̄so si p pr̄e. §.versum ar.s.de cur.fur.cū aliis.Sed dic aut istud eue nit in vita patris τ tūc substitutio valet si post mortē nō τ est ratio q: cū in vita pr̄is ptingit q̄uis postea veniat in infirmitatē sufficit q̄ furiosus sit tpe testamēti τ mor tis ar.ff.de vul.τ pu.l.coheredi.§.cū filie.ADDI.et de heredi.insti. sed τ si m pditiōe.§.solem⁹.Ray. sz si post mortē resipuit τ postea recidit q: testm̄ non pōt post re cipere aliquā qualitatē a patre cū sit mortu⁹ dicā nō va lere substitutionē τ habet̄ de h.ff.de inuf.tes.possumus sacra.l.j.de posthu.l.ij.τ.l.qd certatū. ADDITIO.nō ob.d.l.cū aliis q: in alia puisione loquet̄ preterea ibi ha bebat dilucida interualla hic nō vt.s.eo.l.hūanitatis in prin.ibi ppetuo τc.imo illa.l.concor.quidā cōtra.d.l.hu manitatis p.l.qui res.§.areā.ff. d solu.sed illud de rigo re hic de eq̄tate ar.d.l.posthum⁹ in prin. Ray.sed vides exēplaris pōt p illū qui hz in prāte τ p aliū vt p matrez.

45 ¶ Sed q̄ro an ambo insimul possint vel q̄s p̄ferat̄ vt pone mater instituit filiū furiosū dat substitutū sibi: pa ter etiā eū instituit τ substituit fili⁹ habebat bona aliun de querit̄ q̄s substitutorū debeat p̄ferri si tenet̄ opinio illorū q̄ dicūt q̄ substitutio non pōt fieri nisi tm̄ in bonis illius que puenerūt a testatore expeditū esse q: q̄libet ve niret in suis bonis.ff.de vulg.sed si plures.§.in arroga to.sed hoc nō est verū vt.s.pbatū est q: substitut⁹ admit titur quis ergo admittet̄ ad illa bona aduēticia videt̄ q̄ substituti debeāt diuidere.ff. de leg.j.l.si plurib⁹ instit.de leg.§.si cōiunctum. hoc non valet q: hec est opinio rusti corum.ff.de neg.gest.nesennius.preterea hic nō pōt sic ri q: si iste haberet in vna re duos substitutos q̄ nō ad- mittitur in pagano insti.qui.mo.tes.infir.§.posteriores nec ob.qd dicat̄ i adoptiuo q: ibi bñ admitti̇t q̄ habeat duos substitutos cū ali⁹ error sit q̄ habeat duos pr̄es: vnū naturalē:aliū adoptiuū. ADDI.sed certe etiā ille videt̄ hic duos patres hr̄e quo ad effectū hui⁹ substitu- tionis q̄ ecōtra matri pmittit̄ sicut patri. vt.s.pbatur. Quid ergo dicendū dico substitutū a patre p̄ferri in om nibus bonis tā patris q̄ matris q̄ aliis.τ hoc testm̄ pa tris sit validū ar.s.de cur fur.l.fi. in pn.τ in talib⁹ obiici tur pater τ mater.ff.ad tertul.l.ij.§.obiicit̄. meli⁹ cū vi detur puidere pater q̄ mater ar.ff.de adult.l.nec in ea. ADDI.non ob.d.l.nec in ea q: in alio casu loquit̄ pent tus separato nō ob.l.ij.§. obiicit̄.q: etiā alio casu loqui tur scz in substitutiōe filij hic in dispositiōe bonorū ipsi⁹ matris.Et p hoc facit.d.l.pater licet aliter dixerim in.l. cēturio.Ray. q̄ verū est ceteri cū pphibent̄. nā si mater sit honeste vite pater vilis tūc mater est p̄ferēda ar.ff.de li.exhi.l.iij.§.etiā ar.ff.de iniur.l.sed si vnus.§.filio.alr̄ pater p̄fert̄ sed erit ne hoc equum q̄ ita habeat bona matris dic q̄ sic sed tenet̄ restituere substituto a matre per fideicōmissum τ ex cā hic ducta trahitur ad fideicō- missum ar.hui⁹.l.in fi.ar.ff ad treb.ex facto in prin.et.l. sceuola de leg.j.l.filiusfamilias.§.vt quidā de leg.iij.cū quis decedēs.§.femina.τ hoc facit.ff.ad treb.si q̄s prio re de inuf.tes.l. posthum⁹.§.si paganus. ADDI.imo iure videt̄ directo τ sic nulla quarta recepta vt.s.dixi q̄ in substitutiōe fideicōmissaria debēt retineri vt dicit̄ in hac.l.hūab⁹.tū p hoc facit glo.in.l.si arrogatorio sz alit̄ supradixi. Ray. Sed vides si habeo filiū mētecaptū vel furiosum q̄ ei possū substituere directe ad similitudinē pupil.sed est specialitas in psona substitutorū scz q: pri- mo sunt substituēdi liberi furiosi quos hz et si nō habet fratres de quib⁹ fratrib⁹ intelligit̄ non est dubiū q̄ bene intelligit̄ de fratrib⁹ ex vtroq̄ latere cū dico vincula vin cent vnū.ff.e.l.ij.§.oēs.in aut.de psan.τ vte.fra.coll.vj. §.fi. Quidā dicūt aut mater facit exēplarē et tūc dz sub- stituere illos q̄ sunt ex pte eius:alios nō:sed si pater fa- ciat pōt substituere etiā extraneū anteq̄ fratres vteri- nos q̄ nō pōt fratres p̄ferre illis q̄ sunt fratres furiosi ex pte fratris. Itē mr̄ pt p̄ferre extraneū illis q̄ sunt ex parte patris vt si recipiam⁹ fratres ex psona testātis ar. j.de suis τ legi.here.l.de emācipatis.sed dico.l.istā loq̄ stricte inter fratres ex vtroq̄ latere siue ex pte patris nō aliis q: l.ista dicit q̄ pater dz facere talit̄ substitutionē vt q̄rela locū hr̄e nō possit:sed frater ex pte matris non hz querelā ergo τc.s. de inof.tes.l.fratres τ.l.fratris. et p hoc q: frater nō cōpellit̄ dotare sororē tñ ex pte ma- tris.ff.de admi.tu.l.cū in plures.§.inprimis. ADDI. hoc est expsse pcra le. hūanitatis in fi.vbi loquit̄ etiā de filiis testatricis τ sic de vterinis nec ob.ratio q̄rele q: re fertur ad ipm filiū τ ad matrē ei⁹ τ ad fratres impugnā tes testm̄ patris p querelā i.l.papi.§. sz nec impuberis. ff.de inof.tes.vel si velis dicere pri.opi.verā scz q̄ mater vterinos pater psanguineos bñ dices p dictā.l.hūanita tis i fi. Itē vides mētecapto τ fatuo posse substitui. Sz pone iste mētecaptus hz matrē tñ et auū patruū q̄s dz preferri ad faciendā substitutionē si nō habet patrē vi- detur auū p̄ferendū sicut dixi.s.magis inspici lineā pa- ternā in substitutione q: illi p̄ferunt̄ illis q̄ sunt in linea feminea vt ibi dixi τ p hoc qd of in feu.de suc.feu.c.vni- co.§.filia notat̄ de duo.fra.de nouo bñ.inuesti.c.vno. sz dico matrē preferendā cum magis sit pri.τ immediata τ ideo cū maiorē pietatē habeat mater q̄ auus cui⁹ in- tuitu hec substitutio indulget̄ vt.j.l.pri.in prin.dicā ma trem preferendā ar.ff.de neg.gest.l.nesennius. τ p hoc ff.ad tertul.l.ij.§. obiicitur et.j.ad tertul. aut.defuncto q̄ est verum in bonis maternis τ aduenticiis in auitis esset iniquū τ ideo dic vt.s.dixi in alia.sed tñ p̄dicta in- telligo cū nō habeat in potestate q: tunc auus p̄fert̄ ra tione

tiōe potestatis ar. ff. eo. l. ij. in prin. de le. j. filius. §. fm vulgarem τ p hoc iō fit exēplaris q2 ille non pōt testari cū ergo mater ei nō pōt facere testm̄ cū ille sit in ptāte aui: nec ipsemet τ si esset sanus vt. ff. de tes. q in potestate. §. qui test. fa. pos. l. senij. dico ergo auū admitti nō p se sed q2 mater nō pōt sibi testari τ iō dico q pater non pōt facere exēplarē nepoti si sit recasurus in ptāte patris vt si ego sum tuus filius τ habeo filiū furiosuz isti nullo modo pñt fieri exēplares nō ego q2 sum in tua ptāte nec tu q2 filius cū recasurus est in meā potestatē. ff. de li. τ posthu. filius a patre. §. j. testari non pōt cū hic in pupillari reperiantur vt. ff. de vul. τ pu. l. ij. §. j. ergo idē in exēplari cuz sit in eius exēplū τ ita est casus in quo exēplaris fieri non pōt τ habes casum simulē vbi nō pōt occidi adulter p patrem. ff. de adul. l. sic eueniet. ¶ Sed q̄ro an si substitutio exēplaris fiat p patrē vel matrē in casu i quo pñt an possūt se substituere: certe h casu si hñt liberos alij sunt preferēdi vt. j. l. pxi. sed q̄d si nō hñt liberos nunq̄d pōt se substituere pater vel mater videt q sic: cū etiā in successione ab intes. preferant vt pferr. ff. de vul. si filius de lega. j. l. iulianus. ō secū. ta. si sub ɔditiōe in pn. sed video q tutor i vēditiōe rerū pupillaꝝ admittit tāq̄ aliu. s. de cōtrahē. emp. l. ipse. ff. de admi. tu. l. tutor rez sed dico ɔ q cū pater facit exemplarē opz q instituat filiū τ q ille adeat hereditatē q2 sic videt in pu. ff. eo. l. ij. §. interdū. τ l. sed si plures. §. ex asse. ADDI. ia. de ca. innuit ɔriū sed male in. l. hūanitatis. ver. sed nunq̄d experiā. Ray. Sed iste non pōt adire patreviuo ergo si pater habebit admitti ex vulg. τ ita cū in vulg. nonveniāt nisi bona tm̄ que fuerūt testātis vt. s. dixi in eius materia non pñt sibi succedere. τ p hoc q2 dicit pses non pōt dare tutorē. ff. de offi. presi. l. pses de offi. pro. l. si. ADDI. si vo pater moriat eo viuo ius substitutiōis expirabit vt. ff. de suis τ leg. here. l. si ex pluribus cōcor. ia. de ra. p. l. si mādauero tibi. §. si tibi. ff. man. Sed pone q furiosus est pupillus nunq̄d sibi fieri exēplari videt q nō q2 hz locum ordinationū auxiliū sez q fiat pu. ergo nō habet locū extraordinariū auxiliū. ff. de mi. l. in cause. τ p hoc. ff. de tute. l. q̄ habet in prin. τ. §. j. dico sic aut impubes est talis cui nō pōt fieri pubes vt q2 est in potestate τ tunc dicerē posse fieri exemplarē cū pupillaris nō possit sibi locū vēdicare sed an pupillo furioso existēte in potestate possit sibi fieri pu. dico si quero an valeat exēplaris intra pu. etatē dico q nō videt exēplaris sed mere pupillaris. nō enim pōt valere ante. xiiij. an. cū habeat locū pu. ar. ff. de lib. τ posthu. filio ɔfundit eā interim. ff. de fideiuss. l. gñaliter. sed post hñ valet vt exēplari q2 pu. non pōt plus extēdere. s. eo. l. ij. ADDITIO. q poterit esse q2 ol tpe erat directa ar. ff. de here. insti. l. iij. §. q fideicōmissariā et sic nō ob. q no. in. d. l. cēturio τ. l. pcib9. Ray. sic habes alibi q principalis obligatio ɔfundit accessoriā verum est nisi accessoria plus se extēdat q̄ principalis. ff. de fideiusso. l. heres a debitore. §. qō si hic seruus τ p h facit qō dicit in milite testāte de iure mili. ff. de vulg. τ pu. l. cēturio. ADDITIO. q2 verba exēplaris sunt apta cōprehendere oē tps sez pu. etatis τ post ar. de le. ij. l. si pluribus cuz simi. τ q2 ex verbis τc. vt. l. gallus. §. j. cū si. τ pro hoc. ff. de neg. gest. l. pōpo. in si. τ de le. ij. titia seio. §. vsu-

46 ras. Ray. Sed pone pater facit pupillo substitutiōez pupillarē mortuo patre pupillus factus est furiosus q decessit post pu. etatez nunq̄d substitutio pu. subintelligit tacita exēplaris vt possit admitti substitutus ex tali exemplari subintellecta: videt q nō cū hoc inueniā expressuz: ergo nō extendā leges loquētes in casu speciali scilz in vulg. τ pu. vt. j. de pdijs cur. l. j. li. x. nec debemus loqui sine lege in aut. de triēte. §. ɔsideremus. colla. iij. s. de colla. l. illā sed dico q exēplaris substitu. intelligit nec ob. qō dicitur substitutio fuit limitata ad tps. xiiij. an. τ ita nō extendā. ff. de vulg. si ita qs. q2 dico q non subintelligeret ex vi verboꝝ si ex interptatiōe volūtatis defuncti vt' videatur etiā in h casu puidisse sicut dr in vulgari. s. eo. l. ij. ff. eo. iā hoc iure. Itez in pu. subintelligit vulga. q2 est oīno ɔria ergo multofortius in pu. subintelligit exēplaris que est ei filis. ff. de rei vē. l. in rē. §. itē quecūq3. q2 in similibus ō facili fit trāsitus. ff. ō bo. pos. l. iij. τ. l. se. ff. fa. her. heredes. nec ob. q dicit de tpe q2 ibi ponit tps cā demōstrandi pupillarē q demōstratio nō dz nocere. ff. de condi. τ de. l. tale. §. j. τ istud verū intelligo cū inter pu. etatē arripuit eū furor alr̄ si post dicerē nō admitti substitutū cū. s. dixi q exēplaris euanescit si etiā vna die resipuit sz cū aduenit sibi ipso pupillo existēte dicā durare ar. ff. de preca. sed si manēte. ADDI. q2 forte ē verū qñ pu. erat furiosus tpe testi secus si post q2 pater de h vicio nō cogitauit nec potuit cogitare q2 ɔ vel pter naturā vt. l. inter stipulantē. §. sacrā. ff. de vbo. ob. τ no. j. de codi. l. nec codicillos ergo τc. vt. l. labeo de suppel. le. τ. j. de ca. tol. §. finautē. Quid dicēdū nō ob. l. iā hoc iure q2 de illis casibus potuit cogitare sunt fm naturā vt dixi in lect. per. ob. q no. nō dz cōtinere tacitā exēplariā ne ɔcurrāt duo specialia in codē. l. multi de ɔdi. τ de. τ. s. ō do. p. l. j. tibi no. secus in pu. ratiōe si. vt pdixi. iō. in ꝟ. sed pone pater q2 ibi expssit istuz casum τ sic de ipso cogitauit. Rayne.

47 ¶ Sed q̄ro an sub vulgari expssa facta furioso subintelligatur tacita exēplaris videt q sit ad exēpluz pu. ff. eo. iā hoc iure. s. ea. l. ij. Sed dico ɔ nō subintelligit licz pu. subintelligit q2 qñ testator facit vulg. nō est verisile q voluerit subintelligi istā exēplarē q est extraordinaria et ɔ ordinē ar. ff. q τ a quibus. l. iulianus de cōdi. inser. l. cū patrē. Itē melius posset intelligi pupillaris q̄ hec cū pu. habeat tps certū τ iō bñ pōt ad illā extēdere sed hic exemplaris non hz tps certū iō non extendit ar. ff. de tute. et ra. dis. l. in si. §. si. ¶ Sed iuxta h q̄ro an exēplaris substitutio repellat matrē vt si ita dixi si filius meus furiosus decedat sine liberis substituo titiū morit nūquid substitutus veniet vel mater die aut loq̄ris in exēplari expssa τ tūc dico quicūq3 substitutus pferri matri vt in pu. vt hic ff. eo. l. lutius. ff. de inof. tes. papi. §. sed nec impu. τ in. l. humanitatis est tex. q qñ pater sic puidet aliq̄a nō pōt cōqueri de inof. ADDI. sed certe mar. sy. τ doc. tenēt ɔ p si. huius sumpta equiparatiōe de. l. si. τ aut. defuncto. j. ad tertul. vbi mater eqparat fratri defuncti τ dixi in lec. precedēti sed teneas cū io. reprobata opi. mar. τ ia. de ra. imo teneas cuz eis in exēplari sed in pu. secus in qua quilibet pōt substituere fm dy. Ray. Si ergo nō hz liberos nec fratres quicūq3 pōt substitui si aūt loq̄ris in exēplari tacita q subintelligit in pupil. expssa vt. s. dixi dico q illa nō excludit matrē sicut nec illa in pu. tacita. s. ti. j. l. si. ¶ Sed pone pater habēs filiū sanū instituit eū τ fecit ei exemplarē filius patre viuēte factus est furiosus τ mortuus est in furore nunq̄d valet substitutio videt q nō imo videt testator errasse in pu. q dedit substitutuz exēplarē filio sano vt furioso ergo nō valet ar. ff. de cur. fur. l. obseruare de tu. τ cu. da. ab his. l. scie videt ergo substitutio nulla ar. ff. de li. τ posthu. l. si posthumus in si. cuz q dicat testator substituo quousq3 sit sane mētis quō hoc pōt valere cū tunc eēt sanus cū non possit desinere q non est. ff. de ɔdi. τ de. titie vsufru. sed dico q vbi testator locutus est sic p verba de pñti tūc dicerē q nō valet nec pt recōualescere q2 ab initio nō valuit vt. ff. de regu. iur. l. q ab initio. sed si testator loquit pverba de futuro q2 dixit si discedat sane mētis q2 forte h testator cogitabat tunc valet. ff. eo. l. ij. in prin. ADDI. etiā q2 euentus cōditiōis purificate trahit retro vt. l. qō dicit. ff. de test. mili. cū si. nec ob. regula q ab initio q2 cessat in dispositiōe ɔditionali vt no. do. dy. in. c. nō firmat de reg. iur. lib. vj. Ray. Nec ob. si dicat talis casus aduersus nō est ɔsiderādus ff. de ver. ob. l. inter stipulantē. §. sacrā q2 dico q aduersus casus in odiū nō dz cōsiderari sz bñ in fauorē vt si lego hoi libero libertatē bñ valet ita q si efficiat seruus valeat libertas τ ita ibi casus aduersus ɔsiderat in fauorē sic hic ō fideicō. li. l. gñaliter. τ. §. si liberto. Itē vidisti. s. q pdigo nō pōt fieri substitutio exēplaris vt. s. dixi sed

48 furioso. ¶ Sed pone quidā est pdigus factus ē postea furiosus nunq̄d pōt ei fieri exēplaris videt q nō cū alias licet nō sit furiosus nō pōt testari iō cū sint duo impedimēta dicā nō posse fieri. ff. ō here. insti. l. si nō lex eues-

tia ⁊ de cõdi. ⁊ de.l.auia.§. mutia et ar. de ritu nup.q̃p̃ dicã cõtra q põt tunc fieri q2 cum pdigus factus est furiosus tota pdigalitas trãslata est in furorẽ: cum enĩ prodigus is sit qui in expẽdendo nõ habet modũ.ff.de cur. fur.l.j.⁊ vitiũ sit animi cõstat aũt q furiosus non habet casum vitiosum sed q sit pdigus.ff.de reg.iur.l.in negociis.ff.de iu.codi.l.ij.§.ij.⁊.ff. de rei vẽ.qd insans. cũ ergo totũ vitiũ pdigalitatis sit trãslatũ in furorẽ dicam vt furioso fieri substitutionem.⁊ p hoc facit cum dicitur q magis inspiciatur q nocet vel pdest distinguitur q magis preponderet vt si pponderat q nocet illud inspiciatur vt.ff. quib.ex ca.in pos.ea.l.fulcinius.§.qd ergo. ADDI.q2 in similib⁹ de facili fit trãsitus vt.ff.de bo.pos.l.iij.§.si.⁊ l.sequẽ. Ray.⁊ ad silla.l.iij.§.si.sed vbi magis prepõderat q pdest id inspicitur.ff.de iu.fis.l.iij.§.si quis palã. cũ ergo hic magis pponderet furor magis attẽditur ⁊ ita ei põt hic fieri substitutio.⁊ p hoc facit.ff.de fideiuss.l.gñaliter. ¶ Sed pone q ante furorẽ erat impeditus fili⁹ testari ob aliã cãm vt q2 dãnatus erat repetũdarũ vel alio crimine.ff.de test.l.is cui bonis.§.j.postea factus est furiosus nunqd possum facere ei exẽplarẽ videtur q sic p iura statim alleg.vt totum vitiũ sit translatũ in furorẽ dico cõtra q non põt fieri q2 hec pstitutio inducta est humanitatis intuitu vt eis q nõ possunt sibi testari pter dementiã vel furorẽ q fiat hec substitutio. ADDITIO. Clarius respõde q ibi loquitur in eadẽ specie substitutionis hic alia q2 prima fuit alterata pter accidẽs extrinsecum in psona ar.d.§.qui fideicõmissariã. Ray. Sz hic erat aliud impedimentũ a principio etiã pter sui delictũ dicã ergo gñc esse indignũ hoc bñficio vt q2 non põt facere per se nec possit p aliũ ar.C. de here.insti.l.neq p se. ff.de vsuc.l.labeo ⁊ qd ibi not.cum enĩ primo esset inhabilis ad testandũ dico nũc eum nõ posse habere hoc bñficium ar.ff.de here.insti.si nõ lex eiescẽria.ff. de ritu nup. l.q̃p̃.⁊ ar.ff.de postul.l.ex ea. ADDITIO.⁊ ar.ff.de testa.l.si fili⁹.⁊ not.de bo.pos.sm tab.l.j.§.exigit. Ray.

49 ¶ Sed nũc vides qstionẽ nouã circa hãc materiã nunquid sicut pater filio furioso põt facere hãc substitutionem ita fili⁹ possit eã facere patri furioso[a] videtur q sic: q2 sicut pater hz filiũ furiosum in ptãte sua sic fili⁹ patrẽ furiosum.ff.de tu.⁊ cur.da.ab his.l.hi q.§.j.de cur.fur.l.j. §.j.⁊.l.ij.sed cõtra videtur esse impossibile fieri exẽplarẽ. nã exẽplaris substitutio inducta est ad exẽplũ pu.vt.j.l. proxima.sed ipossibile est q pupillus fiat pater q2 nõ pt esse aliqs pater q sit pupillus ergo idẽ in hac ⁊ idẽ sit in exẽplo ⁊ originali.ff.de cõdi.⁊ de.in testamẽto hoc idulgetur solũ parẽtib⁹ in.l.prima.ergo in dubio nõ extendam vba legis ar.ff.de exercito.l.j.§.igitur in re. Itẽ filio nõ fit exẽplaris vt habeat hereditatẽ superioris ⁊ in eis videtur spãle.C.de cur.fur.l.si.§.sin autẽ.nã in alio furioso non dicã queri hereditatẽ ei delatã imo defertur aliis substitutis vel succedẽtib⁹ ab intes.ar.C. de cur.fur.l.si.§.j. ff.de bo.pos.q infa.fur.l.j.de peti.here.l.heres famosa. sed pupillaris nunq põt hre locũ nisi adita hereditate. ff.eo.l.ij.q cũ hereditas nõ possit hri p agnita p furiosum cũ est in furore vt.C.pbaui q restat q substitutio nõ põt fieri nisi filio. ADDITIO. Nã pater maiorẽ potestatẽ hz in dispẽsatiõe bonoꝝ filij furiosi q ecõtra filius ⁊ sic i his rõ est diuersa vt no.in.l.his q i prin.ff. de tu.⁊ cur.da.ab his. Ray. Nec ob. qd dr ita hz in ptãte filius patrẽ furiosum sic ecõtra dico q intelligitur quo ad curã non tñ intelligatur in testamẽti factiõe vt.ff.de le.ij. l.cũ pater.§.curatoris de li.leg.l.aurelio.§.gaius. ADDITIO.vbi ecõuerso quo ad testi factionẽ quis nõ videtur esse in ptãte curatoris ⁊ sic vnũ p aliud nõ infertur ⁊ hoc mõ ad pdicta faciũt iste.ll. Ray. ¶ Sed pone qdã habet filiũ surdũ ⁊ mutũ cui põt fieri exẽplaris vt.C.dixi pone q pater dicat ita substituo filiũ si nõ loquitur vel audiat nunq moriatur. pone hic fili⁹ recuparuit auditũ ⁊ loquelã tũc fact⁹ est furiosus nunqd valet substitutio exẽplaris videtur q nõ cũ enĩ testator puidit in vnũ casuz nõ videtur puidisse in aliũ.ff.de lib.⁊ posthu.l. cõmodissime. ff.eo.si pater filiũ.sed dico ptra q2 pater ei substituebat q2 sibi testari nõ poterat cũ ergo ei puidit in vnũ casum in similẽ sibi puidisse videatur.ff.de cõdi.cã da.cã nõ se.l. si extrane⁹.⁊ p hoc.ff.de li.⁊ posthu.l.gallus.§.⁊ quid si tñ.⁊ ar.C.de insti.⁊ subsi.si mater.q ista substitutio locum hz in casum superuenitẽtis furoris. ADDI.id non videtur verum q2 pater de hoc casu nõ cogitauit vt.C.dixi nec ob.l.gallus.§.⁊ qd si tñ ⁊.l.extrane⁹ ⁊.l.si mater.q2 in eis casus expssus ⁊ omissus pcurrebat ⁊ idem tps hic nõ q2 casus expssus erat de pñti omissus d futuro. Ray. ⁊ hoc dũ tñ ⁊ statim sicut locut⁹ fuit fact⁹ est furiosus.nã si esset interuallũ aliqd q iã esset rupta substitutio vt.ff. eo.ex facto in princi. Postea vo cõualescit ipse vt.C.de posthu.here.insti.l.ij.⁊.l.qd certarũ.⁊ hoc verũ etiam si mortuo testatore h factũ fuit.si aũt eo viuo tunc dico q de eqtate testũ recõualesceret ar.ff.de iniu.rup.⁊ irr.testa.l.posthum⁹. parẽtes q pñt facere exẽplarẽ filio: sed nunqd pñt parẽtes hoc adoptiuo videtur q nõ q2 solũ parentibus pmittitur.j.l.pri.ergo nõ intelligatur de adoptiuo cũ ibi loquitur de muliere ⁊ pstat q illa nõ põt adoptare.§.j.de adop.l.a muliere insti. de adop.§.femĩ. dico p q parẽtib⁹ indulgetur q adoptiuis ar.ff.de colla.bo.si qs filiũ. Itẽ q2 pupillarẽ põt facere.ff.de adopt.si arrogator igitur ⁊ hãc saltim in eo qd sibi relinquitur.ff.eo.l.sed si

50 plures.§.i arrogato. ¶ Sed qro quos habebit substitutos iste pater arrogat⁹ p qd videtur q aliquẽ illoꝝ.j.l. proxi.sz certe ibi loquitur cũ pater naturalis substituebat ⁊ erat ibi ratio q2 ibi nõ soluz bona q veniũt a testatore sed etiã imo oĩa veniũt ibi sed nõ veniũt in substitutione nisi illa q descẽdũt a testatore vt in.d.§.in arrogato qre dico q nõ est necesse substituere filios q dicuntur in.l.pri. Sed quero qre in pupil.pñt substitui extranei vt.ff.de ios.

[b] tes.papi.§.sed nec impuberis. sed nõ in exẽplari vt.j.l. pri.dico q ratio est q2 pu.substi.fit principaliter pter paternã ptãtẽ q2 aliis nõ põt fieri.ff.eo.l.ij.in pñ.cuz q fiat iure ptãtis testator pt exercere suã potestatẽ sed h nõ fit iure ptãtis q2 etiã mater põt eã facere ⁊ fit intuitu pietatis q pietas nõ esset vbi substitueretur extraneis ⁊ omitterentur sui. ADDI.aliã rationẽ assigno in.l.cẽturio vez q exẽplaris pter impedimentũ ppetuũ ar.C.d vsufru. l.ambiguitatẽ sed in pu.est tpale vt.ff.eo.l.in pu.ar.ad hoc.ff.de tu.⁊ ratio distra.l.nisi finita.§.si. ⁊ qd ibi not. est etiã alia rõ q2 ista non piudicat veniẽtib⁹ ab intes.vt j.l.pri.in si.pu.sic vt hac.l.pcib⁹ ⁊ iõ in ista caute est agẽdum vt.ff.de car.edic.l.j.§. sed ⁊ si qs ⁊ dicam⁹.j.l.proxi.

51 Ray. ¶ Sed pone titi⁹ hz filiũ furiosũ ⁊ alios sane mẽtis instituit furiosum in aliq parte ⁊ si moriatur anteq eẽt sane mẽtis substituit monasteriũ nõ alios fratres furiosi: nũquid substitu.valeat videtur q sic q2 qd dr q dz substituere filios vel fratres. Idem si aliquid reputetur filius sed monasteriũ est loco filij q ⁊c.in aut.de sanc.epi.§.sz hoc de pñti.coll.ix.⁊ summa rõ est ⁊c.ff.de reli.et sump. fu.l.sunt psone.C.de epi.⁊ cle.si quis ad declinandũ. Sz dic ptra ⁊ q dicit monasteriũ est loco filij dic q verũ est quis intrat monasteriũ hic aũt nõ intrabat iõ seruabo legẽ in suis teris nec talis circũuentio põt.l.auferre.ff. de leg.ij.si ita quis in testõ.§.si.de cõdi.⁊ de.l.fideicommissuz. ADDI.l.ad treb.aut.nisi rogati ⁊.C.de sa.san. eccle.aut.ingressi. Ray. ¶ Sed pone pater instituit filium in min⁹ q legitima ⁊ dicat si moriatur anteq respuerit substituo titiuz nunqd valet substitutio ⁊ si valet an substitutus possit petere supplemẽtũ legitime videtur nõ valere substitutio q2 in.l.pri.dicit q debet relinqre legitimam. et iõ aliis non valet q2 dic ideo dixit q relinquatur legitima ne ab ea excludatur ⁊ ideo bñ valet substitutio.C. de inof.test.l.oĩmodo ⁊.l.si qñ.§.j. ¶ Sed an substitutus põt agere ad supplementũ videtur q non q2 venit ex volũtate testãtis ergo nõ debet venire cõtra eius volũtatẽ.ff.de his qui.vt indig.l.post legatũ.§.amittere uo. q probat improbat.ff. de ope.li.si ita stipulat⁹ de neg. gest.pompo.sed dico q põt nõ ex persona sua. ADDITIO.et p hoc cessant.ll.cõtrarie.C. pri.inducte etiam ad hoc illa cõditio est psonalis ⁊ rei psecutoria ergo ⁊c. vt institu.de perpe.⁊ tẽpo. actio.§.j.ff.de actio.⁊ oblig. l.in honorariis.

[a] ¶ Patri furioso Concludeã cum isto q nõ.vt p Bart. i.l.ex facto.col.iiij. versi. sed qro an pñe ff.de vulga. et pupil.⁊ Bal.in l.humanitatis colũ.x. versic. nono queritur. j.eo.titu.

[b] ¶ Sed nõ in exemplari. Nã in exemplari nõ põt fieri de patre ⁊ matre substituentib⁹ vt no. Bart.in l.ex facto. col. xj vsi.qro versi pater.ff.de vulga.⁊ pupilla.⁊ ibi ois p alex. col.xxv. versi. an autẽ pater. ⁊ Bal.in.l. humanitatis.colũ.x.versi.tertio queritur nunquid pater j. eo. Sz potest tñ fieri de liberis ⁊ fratribus vt p Bart. vbi C.col ix.versi. qro qs possit. ⁊ Bal. vbi etiã C.in vlti.opp.

l. in honorariis eũ ß. vltimo formo. q. quã format Bar. in materia vulg. ver. sed vidisti. Ray. sed ex psona istius cui est substitutus cũ iuo qd habuit ille etiã substitutus habebat. ſ. de leg. l. cum quidã. et ꝓ hoc de heredi. insti. l. liber homo. §. fi. de his qui. vt indig. l. qui titij. ⁊ ꝓ hoc. ff. de leg. ij. qui solidũ. §. ꝑdia ar. ff. ad. l. fal. l. reperit casus

52 ex his sum cõtent⁹ iuxta materiã exẽplaris. ¶ Nũc videndum est de substitutiõe reciproca siue breuiloq̃ iuxta qd sunt inquirẽde alique q̃stiones ꝓ declarãda ei⁹ materia primo quare vocat̃ reciproca siue breuiloqua dic ꝙ sic appellat̃. ff. eo. iã hoc iure. et ideo vocat̃ reciproca q̃ sub breuib⁹ verbis testator vnũ substituit alij vt vos inuicem substituo. ff. eo. iã hoc iure. sed glo. vocauit eã breuiloquã. ff. de vulga. ⁊ pu. l. lutius. ⁊ põt dici breuiloqua q̃ sub breui verboꝝ cõpendio substituti cõtinet̃ ⁊ si sint nulle ita ꝙ a nole arguam⁹. C. de epi. ⁊ cleri. decernimus insti. de do. §. est ⁊ aliud. ¶ Sed q̃ro hec substitutio reciproca ꝑ q̃ verba fiat dic ꝙ multis modis vt inuicẽ vos substituo[a]. ff. eo. iã hoc iure ⁊ l. coheredi. §. ex his verbis ⁊ l. cũ ex filio. §. fi. ⁊ fit bñ v̄bis aptis ad hoc ⁊ etiã ꝑ alia verba scʒ vos substituo siue inuiceʒ vt. ff. de here. insti. l. cũ in testamẽto. §. j. ibi pinde ⁊c. sed q̃n̄qꝫ fit ꝑ alia verba q̃ per inuicẽ vt si dicat testator titiũ ⁊ meuiũ vel alteruʒ ex his instituo hoc ꝓsupponit ꝙ si vn⁹ nõ sit heres alter sit. ff. de leg. j. l. si fundũ sub cõditiõe. §. ex his v̄bis. ff. de heredi. insti. titius in fi. Itẽ si dicat testator titiũ ⁊ meuiũ instituo ⁊ si vn⁹ primo moriat̃ volo ꝙ ad aliũ ꝑueniat successio isto modo põt fieri reciproca. ADDITIO. Hãc puto fideicõmissariã vt dixi. ff. ad treb. l. heredib⁹. §. fin. adeo ꝙ si moriat̃ ante aditã hereditatẽ tenet̃ coheredi per fideicõmissum veniẽtes ab intest. vt. l. lutius. §. filiã. ff. de leg. ij. Ray. ¶ Sed q̃ro quare fuit introducta certe ꝓpter breuitateʒ cũ gaudeãt breuitate moderni. ſ. de do. l. fi. C. qui admit. ad bo. pos. l. fi. Itẽ fuit inducta propter equalitatẽ q̃ vn⁹ substituit imo vbi reperit̃ inequalitas ex toto abreuiat̃. ff. eo. iã hoc iure. §. sed si alter. et. l.

53 lutius. in prin. ⁊ vidistis de test. mili. l. in testõ. ¶ Sed quero q̃s sit effect⁹ substi. reciproce vel breuiloque certe circa h̄ posses errare: q̃ substitutio q̃ vocat̃ reciproca vl' breuiloqua nõ est substitutio sed substitutiõis adiectio vt cum dixit supra in principio materie non est dare nisi duas directas substitutiões scʒ in primũ casuʒ vulg. Itẽ in scõm scʒ pu. ADDITIO. probat̃ etiã in hac. l. j. precibus. Ray. Dico ergo reciproca substitutio nõ est vera substitutio sed adiectio q̃ q̃n̄qꝫ est vulgaris reciproca vt titium ⁊ meuiũ instituo ⁊ ad inuicẽ substituo vere est vulga. q̃ intelligit̃ in casu in quo aliquis non est heres sed est reciproca et sub verbis breuib⁹ fit. ff. eo. coheredi. §. ex his verbis. Itẽ põt esse pu. si fiat duob⁹ impuberibus q̃ ibi cõtinetur directa pu. sed est reciproca q̃ fit breuibus verbis dico igitur ꝙ est adiectio aliarũ substitutionum sicut actio de peculio aliarũ actionuʒ. ff. de pecul. l. iij. §. cui cõgruit. ⁊ l. in bonefidei. ff. de in rem verso. l. filiusfamilias. §. que tñ. ⁊ idẽ dico in fideicõmissaria ꝙ di

54 xi in pu. ⁊ vulg. ¶ Sed quero hec substitutio reciproca quot substitutiões cõtinet dico q̃n̄qꝫ multas vulgares sub verborũ cõpendio vt cũ titium ⁊ meuiũ puberes instituo. hic sunt due vulg. q̃ si vnus non sit heres alter est heres. ff. eo. l. coheredi. §. ex his. ADDITIO. et. d. l. titius. de heredi. insti. ⁊ not. ꝙ Bar. hic latius dixit q̃ gl. azo. ⁊ dy. Idẽ dico ꝙ si mille sint instituti mille sunt substituti. ff. de vulg. ⁊ pu. l. cum ex filio. §. fi. ⁊ l. lutius in fi. q̃n̄qꝫ cõtinet sub se plures pu. vt pone habeo duos pupillos quos exheredaui alios institui dixi ita pu. inuicẽ instituo hoc habere locũ in bonis ꝓpriis pupilloꝝ cum etiã exheredato possit substitui. ff. de vulg. in prin. ⁊ per hec verba vos inuicẽ substituo dico tot sunt pu. ꝙ sunt pupilli non tñ sunt vulgares q̃ non sunt instituti ꝑ vulgarem succedit̃ testãti vt insti. de pu. substi. in princi. sed q̃n̄qꝫ continẽtur plures vulgares ⁊ pu. vt si plures filios pupillos instituo ⁊ inuicẽ substituo tot sunt vulga. ⁊ pupilla. ꝙ sunt pu. ff. eo. iam hoc iure. §. lutius. quandoqꝫ ista reciproca cõtinet in se plures fideicommissarias. vt

b ¶ Vos inuicem substituo tu dic ꝙ q̃n̄ fit ꝑ hec verba ꝙ continet directas tñ. s. vulgarẽ ⁊ pupillarẽ ⁊ nõ trahit̃ ad fideicõmissariã nisi repugnet disparitas ꝑsonaruʒ. scꝫ no. Barto. in. l. fi. C. eo. et ibi olo Alexã. in. fi. no. vbi cõ cor. vide ad sanctitatẽ. de q̃ vide etiã bal. in. l. in testõ. in iij. q. ſ. de test. mili.

pone in codicillis dico heredes inuicẽ substituo q̃ in codicillis nõ põt substitui directe sed directa trahit̃ ad fideicõmis. ⁊ est breuiloqua. ff. ad treb. sceuola. q̃n̄qꝫ continentur plures vulgares ⁊ plures pu. ⁊ plures fideicõmissarie scilꝫ tot ꝙ sunt heredes instituti sub his verbis inuicẽ substituo ⁊ pone testator istituit plures pupillos et dicat si contingat ꝙ aliquis moriat̃ in pupil. etate vel q̃n̄qꝫ vos inuicẽ substituo hic sunt tot vulga. ꝙ pupillares et tot fideicõmissarie ꝙ sunt heredes. primo vulgares si aliquis moriat̃ ante aditã pupillareʒ si post aditã ante tẽpus pubertatis fideicõmissarie q̃ pupil. non potest habere locum post pubertatem vt. dicta. l. sceuola ⁊ supra de institu. ⁊ substi. l. qualiter. sed video ꝙ cum duo pupillares sunt instituti ⁊ substituti inuicem vulgares ⁊

55 pupillares continentur vt. ff. eo. iam hoc iure. ¶ Sed quero an hec vulgaris ⁊ pu. que continẽtur in reciproca sint expresse vel tacite glo. no. ꝙ sunt expresse omnes. ff. eo. lutius. ⁊ si queras que est vtilitas si sint expresse vel tacite certe magna q̃ si dicam⁹ expressas mater excludetur vt hic in. l. nostra si tacitas non vt. C. ti. j. l. fi. Quid dicendum nunq̃d sunt expresse videt̃ ꝙ sic q̃ mater excluditur vt. ff. eo. lutius qd nõ faceret si esset tacita vt. C. ti. primo. l. fi. sed hoc videtur impossibile si attendant̃ verba q̃ vos inuiceʒ substituo sunt verba vniformia sed impossibile est ꝙ sub eisdẽ verbis cõtrarietas introducat̃: q̃ duo contraria ⁊c. ⁊ ad positionẽ vnius cõtrarij aliud remouetur de verbo. obli. l. hec verba. ille aut ille de reg. iuris. l. ius nostruʒ. ff. de re. iu. si is qui. ⁊c. §. vtrum. Hic autem sub eisdem verbis contrarietas induceretur scilicet q̃ vulgaris habet locum ante aditaʒ hereditatẽ pu. post ⁊ ita in se cõtraria cum ergo sunt cõtraria videt̃ ergo impossibile sub vno verbo contineri vt. ff. de au. ⁊ ar. leg. l. plautius. Quid dicenduʒ dic ꝙ plures vulgares et pupillares continentur non expresse vel tacite sed presumpte non expresse vt dixi nec tacite sed ꝑsumpte Sed que est differentia inter tacite ⁊ presumpte dic ꝙ tacita est talis que ex vi verborũ non potest colligi sed postea subauditur vt est vulga. expressa facta pupillo q̃ subauditur tacita pupil. ⁊ subauditur contra rigorẽ verboruʒ de tali hic non intelligo sed est tacita presumpta cum ex verbis hoc expresse non colligitur sed verba ad hoc possunt adaptari cum enĩ dico vos inuiceʒ substituo potest optime adaptari siue vulgaris ante aditam siue pupil. post aditam ita dicam tacitam presumptaʒ q̃ ex verbis presumit̃ que verba optime possunt adaptari nec in aliquo est verborũ contrarietas ⁊ responde ad contraria: q̃ si dicatur tacita non excludet matrẽ certũ est ꝙ excluditur vt. l. lutius. al's dico ꝙ illud est verũ cum est tacita subaudita sed secus si tacita presumpta vt supra dixi et hoc dicit lex ꝙ sint presumptiue non vere expresse nec tacite. ff. eo. iam hoc iure. ij. responso. ⁊ pro hoc ꝙ nõ sunt substitu. expresse satis est probatũ q̃ affirmatio ⁊ negatio non possunt esse in eodem expresse ꝙ hic essent scilicet vulgaris ⁊ pupillaris ar. ff. de cura. fur. l. in bonis. in principio: sed certe hec ratio non ꝓcedit propter diuersitatem casuum vt in contra. supra dixi sunt ergo presumpte ⁊ interpretate ⁊ non expresse. ADDI. sed certe hoc est imponere. l. verbis ⁊ nõ reb⁹ cõtra. l. oẽ verbũ. ſ. cõia de leg. ⁊ fideicõ. cũ etiã illa subaudita sit a iure ꝑsumpta cõtrariũ ⁊ significat̃ v̄boꝝ duplici fauore scʒ impuberis ne remaneat improuisus et substituti predilecti i bonis testatoris ꝑ vulgarẽ exꝑssam vt dixim⁹ in materia vulg. ⁊ pupil. quare dic vt dixi i. l. cẽturio scʒ ꝙ sint tacite quo ad v̄ba exꝑsse quo ad effectũ ⁊ respõde ꝑ. d. l. fi. dicendo ꝙ hec verba testatoris magis possunt istam pupillareʒ inducere specifice q̃ ibi de hoc per Azo. in summa in fine huius contra. vide ꝙ dixi in. l. centurio. reproba etiã Bar. per dictã. l. ver. q̃uis. qui innuit quo eodẽ modo reciproca in se contineãt quo ⁊ vulgaris pu. ⁊ ecõtra. Ray. ¶ Sed iuxta hoc vidistis ꝙ in reciproca facta pu. cõtinentur multe vulg. ⁊ multe pupilla. ⁊ hoc verũ cũ vtriqꝫ põt fieri pupil. si autẽ tñ vni fieri põt vulgaris tunc nõ subaudiretur⁹. nisi vulgarẽ vt nõ sit inequalitas vt est vi

dere cũ testator habet vnũ filiũ puberẽ in ptãte ⁊ aliũm emãcipatũ inuicẽ substituit certe vtriqꝫ nõ põt fieri pu. dicã ꝙ non intelligeṫ nisi solũ vulg.C.de test.mil.l.in te stamẽto.ff.eo.iam hoc iure.l.lucius in princi.C.eo.l.iij.

56 ¶ Iuxta qđ moueo pulchrũ dubiũ testator hꝫ duos filios pupillos ⁊ aliũ puberẽ eos instituit ⁊ inuicẽ substi tuit quero an inter istos duos pupillos videantur facte pupillares ꝗ̃tum ad se ꝗ ad aliũ vulgares solũ ꝙ videṫ propter immixtionẽ puberis. Econtra ꝙ in ꝑsonã sit soluꝫ vulgaris vt sit equalitas inter oẽs vt.d.l.iam hoc iure. dico ꝙ inter pupillos videṫ facta vulga.⁊ pupil.sed quo ad puberẽ solũ vulg.⁊ sic intelligã ista ꝟba esse equalitas: qꝛ equalitas erit inter pupillos ꝗ̃tũ ad pupillarẽ ⁊ vulga.inter oẽs pu.est soluꝫ videṫ facta ꝗ̃tum ad pupillos non ꝗ̃tum ad aliũ vt hic in finali.ff.eo.coheredi.§.q pa trem.⁊.§.qui descriptas. ADDITIO.nam pater hoc velle ꝓsumiṫ inter eos qꝛ hoc potuit in dicta.l.iã hoc iu re vt sic hec dispositio inferat oẽs effect⁹ in eos quos possit nõ aũt in aliũ ar.ff.de le.j.l.plane.§.de duob⁹ ⁊ de le.prestã.l.iij.§.j.ver.sed ⁊ si coniũctim. Itẽ qꝛ hec dispo sitio ſm conditionẽ cuiusqꝫ suum debet effectũ operari. ar.ff.de iniu.test.l.si quis filio exheredato.C.inuitũ.⁊ de test.mili.l.ex militari in prin. Ray.sic habes alibi eman cipatus non cõfert emãcipato sed bñ suo. si tñ sunt duo emancipati ⁊ vnus suus certe emãcipati cõferũt suo nõ autẽ emancipati inter se sic induco.ff.de colla.bo.l.j.§. si.⁊.l.pretor.§.iulianus. de coniũg.cũ emã.li.l.j.§.emã cipati.que.ll.hoc in ratiõ evidenṫ determinare. Sed po ne habeo duos filios pupillos quibus postea fieri pu. ADDI.nisi separatum cẽseant inter quos diuersa iura seruanṫ nõ ob.si oppo.de le.j.§.itẽ queriṫ qꝛ respõdeo ꝙ ibi est mixtio inseparabilis vt.d.l.j.§.trebatius.⁊ no. per dy.in regula vtile de reg.iur.lib.vj. Ray. ¶ Sed po ne habeo duos filios pupillos quib⁹ poterat fieri pu.ſꝫ vnus nõ habet nisi duos annos alter.xij. institui eos et inuicẽ substitui ille q habet.xij. annos fact⁹ pubes post moriṫ alter: quero an hic videṫ inequalitas vt pu.euane scat aduenientẽ pubertate in ꝑsona alterius qꝛ minor est pu.⁊ ex pupillari ei non põt succedere cũ alter pubes fa ctus sit: quidã dicũt ꝙ pupillaris nõ debet hr̃e locũ nisi ꝗ̃tum ad conuenientẽ quãtitatẽ ⁊ hoc ꝑpter equalita tem cuꝫ nõ possit fieri ad tẽpus minus.xiiij.an.vt.ff.eo. si ita qs ⁊.l.ex facto in prin.vt ꝑueniam⁹ ad equalitatẽ. j.de do.l.sancim⁹.§.ij.de colla.illud. ADDITIO. itẽ pro hoc.ff.ad.l.acquil.l. qꝛ in eũ.⁊ de fideiu.l.vranius ꝟ. sed cũ duo ad istã respõde ꝙ ibi est impossibilitas iuris hic non cũ impuberi cuiuscunqꝫ etatis possit fieri substi tutio pu.igiṫ etiã facta remaneãt expostfacto. Ray. sed dico cõtra qꝛ cũ in ꝟbis reciprocis est inequalitas ꝑso narũ ab initio bñ impedit ꝙ pupillo nõ fiet pu.vt.l.iam hoc iure.sed cũ est equalitas a pricipio lꝫ tũc sit inequa litas.tñ etiã inequalitas tpis non debet viciare vt alibi diciṫ de duob⁹ re. qui debẽt equaliter obligari al's non sunt duo rei.vt.ff.de duo.re.l.eandẽ.§.j.⁊.l. si id qđ.sed tñ si sit ineq̃litas in tpe non impedit obligationẽ: ſꝫ hec inequalitas in etate nõ impedit substitu.pu.ff. de duo. re.l.ex duob⁹. nec ei⁹ imparitas q venit expostfacto dꝫ viciare licet a principio viciaret vt alibi habeṫ in depo nentibus vbi ab initio erat paritas sed expostfacto im paritas.ff.de duo.re.eandẽ.§.sed si quis.⁊ hic not.licet nihil allegauit.ff.de vulg.lucius in prin.⁊ ꝙ hoc sit verũ videṫ.l.qꝛ vbi pupillo datur carboniana post finitur pu bertate.j.de car.edict.l.aiia. ¶ Sed pone ꝙ duo sunt pupilli quibus data est carboniana postvnus factus est pubes nunqd vi ꝑsone vtriusqꝫ remanet possessio certe sic.ff.de car.edic.l.iij.§.idẽ iul.⁊ idẽ habeo expeditũꝫ ꝙ in equalitate expostfacto interuenientẽ non expiret pu. ADDITIO. cõcor.dy.non ob.l.si ita qꝛ ibi limitatio a testatore fuit expressa. Itẽ nõ ob.l.sancimus.⁊.l.illud qꝛ ibi dispositio ab initio sic fundaṫ hic expostfacto non ob.l.qꝛ in eum vt no.j.pri.q.in si.per qđ disting.aut hec inequalitas superuenit testatore mortuo ⁊ hec opi.sit ve ra aut eo viuo ⁊ tunc non vt dixi dicta.l.lucius. Ray.sed

iuxta hoc vidistis ꝙ vbi est inequalitas inter ꝑsonas vt qꝛ vnus in potestate alter emancipatus ꝙ tũc nõ subau

57 ditur pu.ff.eo.iã hoc iure. ¶ Sed pone testator insti tuit duos filios pupillos ⁊ inuicẽ substituit cuilibet vide tur facta vulgaris ⁊ pu.pone vnũ emancipauit añ mor

a tem ⁊ sic nõ potuit ei fieri pupillaris nunqd esset extin cta pu.quo ad eũ videṫ ꝙ nõ cum mutatio talis non debeat extinguere imo videanṫ reformare in altero qꝛ li cet de vno ⁊c.ff.de iudi.cum pretor.⁊ pro hoc.ff.de adi. le.l.aliũc.§.qui filias.lꝫ eñ vnus fact⁹ sit sui iuris ⁊ ita perdat bñficiũ substitutiõis.alij non debẽt ꝑdere ar.ff. de cõtra ta.si post mortẽ.§.si. ⁊ videṫ.l.expressa ad hoc qꝛ postꝗ a principio erat equalitas ꝗuis postea ad ine qualitatẽ deducaṫ non debet nocere vt dixi in questiõe precedẽti de duob⁹ reis.ff.de duo. re.eandẽ.§.sed si qs. sed dico cõtra vt inequalitas superueniẽs ante mortem defuncti ⁊ ex facto defuncti impediat substitutionẽ istã pu.quo ad personã vtriusqꝫ qꝛ cũ viciaṫ quo ad ꝑsonam alterius cũ hec substitutio sit vniformis si in parte vicie tur ⁊ in totũ ar.ff.ad exhi.l.iul.§.si quis rẽ de au.⁊ argẽ. leg.l.seie.⁊ ꝓ hoc facit qđ diciṫ.C.de diuer.rescrip.l.j.in auṫ.vt li.ma.⁊ auie.§.ad hoc coll'.ix.⁊ ꝓ hoc.ff.ad.l.acq. l.ꝓinde.⁊ sic habes ⁊ in ista materia vltimarũ volunta tum cũ testator legauit fundũ vni.alij extimationẽ si vni adimat in personã alteri⁹ adimere videṫ ꝑpter equalita tem.ff.de adi.le.l.lucius al's incipit alteri de leg.iij.pam philo.§.si.que.ll.sunt notabiles nec ob. qđ diciṫ vbi est equalitas ab initio post inequalitas superueniẽs non no cet verũ est in actu ꝑfecto hic autẽ nõ est actus ꝑfectus: imo semꝑ testator põt mutare voluntatẽ ad quod facit. ff.de ver.ob.l.existimo ⁊.l.plurib⁹.⁊ si placeat de seruit.l. pro parte.§.j. ADDI. ⁊ in q̃stiõe ꝓcedẽti quo ad testa torem erat ꝑfecta vt qꝛ erat defunct⁹ ar.C.de posthu.he redi.l.ij.⁊ qđ ibi no.⁊ facit qđ no.dy.in.c.actus legitimi de reg.iur.li.vj. Itẽ nõ ob.§.q filias qꝛ ibi rerum diuersi tas ꝟ dispositiõis vnitas. Itẽ nõ ob.l.si post mortẽ.§.si. qꝛ loquiṫ in iure q̃sito ⁊ dispositiõe ꝑfecta ⁊ ad so.C.fa cit.ff.de edi.edic.l.cũ eiusdẽ ⁊.l.pleruqꝫ. Ray. ¶ Sꝫ vi des ꝙ ineq̃litas interueniẽs ab initio viciat substitutio nem vt.ff.eo.iã hoc iure.sed pone qꝛ ambitio erat ineq̃li tas sed post superuenit eq̃litas vt si habeo pupillũ emãci patum ⁊ aliũ in ptãte et institui eos ⁊ inuiceꝫ substitui ꝑ hec verba nõ vr̃ facta pu.qꝛ nõ põt fieri ei q nõ est in po testate. ¶ Sed pone ꝙ añ mortẽ reduxi istũ emancipa tum in ptãte vt ꝑ arrogationẽ nunqd vr̃ facta pu.qꝛ est nũc equalitas videṫ ꝙ sic qꝛ cessat ratio ꝓhibitiõis scilꝫ ineq̃litas ergo cessat effect⁹ ar.ff.de pac.l.qđ dictuꝫ de in.pa.l.adigere.§.ꝗuis. lꝫ eñ ambitio nõ valuit substi tutio quo ad pu.tñ nũc ꝯfirmaṫ ar.ff.eo.l.si is q here. ⁊ ꝓ hoc facit.ff.de here.insti.l.q soluẽdo non erat.⁊ pro hoc ad treb.l.si res in si.⁊ ꝓ ista parte videṫ.l.vna qꝛ pu pillaris non põt fieri extraneo: sed si post arrogaui con firmanṫ ea q feceram.ff. de vul.l.ij.§.j. sed dico ꝯ qꝛ cũ te stamento dicit duob⁹ pupillis in ptãte vos inuicẽ substi tuo bñ dico ꝙ adapteṫ pu.sed cũ vnus est emãcipat⁹ cui nõ possit fieri pu.sed limitata est tñ in vul.⁊ ita ꝑ actuꝫ post interuenientẽ nõ ꝯfirmeṫ.ff.de au.⁊ ar.le.si ita de leg.iij.l.vxorẽ.§.testõ ⁊.l.nomẽ.§.filio.⁊ ꝟ dicat alibi lex qꝛ cũ facit substi.posthum⁹ videṫ oib⁹ substituisse ſꝫ nõ si limitauit.ff.de li.⁊ posthu.fili⁹ a pr̃e.§.si qs ex secta.⁊ ꝓ hoc facit.ff.de here.insti.quo loco.§.si. ꝑpter qđ dico nõ reconualescere.ff.de reg.iu.l.q ab initio ⁊ de le.iij.l.j.§.j. ADDI.⁊ qꝛ dispõ ab initio duplex in potẽtia ꝑ vnum actũ al's casum ab initio limitata ꝑ casum superuenienteꝫ nõ dꝫ ad aliũ ꝓrogari vt.l.filio ⁊.l.fili⁹.§.ij.ff.de libe. et posthu.⁊ de inu.tes.l.certũ ⁊.l.posthumoꝝ in prin.⁊ de tri.vi.⁊ ole.le.l.cũ cert⁹ nũerus.etiã qꝛ pu.fuit ab ini tio impedita q̃ ⁊c.vt.l.alimẽta.§.basilice.⁊ qđ no.pe.in l.titia.§.q marco.ff.de an.le.nõ ob.l.qđ dictũ ⁊.§.ꝗuis qꝛ illud in tempore cõgruo qꝛ a prin.nõ ob.l.qui soluen do.quia illud speciale fauore libertatis non obst.l.si res aliena. in fine. quia illud ratione naturali vt ſm natu ram quia ibi pupilla.fuit facta expresse et sic ibi factum confirmatur

a ¶ Ante mor tẽ. Adde Bal. i.l.ex testamẽ to.col.vi.⁊.j.C testa.mili. vbi tenet ꝙ nõ. et hic.col.iiij.ꝟsi. q̃d ergo si tpe

confirmatur causa impedimenti cessante. hic autem cō-
tra dispositionē iuris alia dispositio noua extrinsecus
subaudiretur vnde ibi de dispositiōe facta confirmanda
58 hic ad aliā prorogandā. Ray. ¶ Sed iuxta istā inequa-
litatē pone habebā duos pupillos in potestate vnū exhe-
redaui aliū institui exheredato non pōt fieri vulg. q2 sic
si heres nō erit. ff. de vul. l. ij. §. j. dixi ita: vos inuicē sub-
stituo q̄ro an solū videantur facte due pupillares vel an sit
facta vna vulgaris alij q̄ est institutus videtur vulgaris licet
alij nō possit qd ꝓbo etiā lz in pu. sit secus ꝙ nō intelli-
gatur facta alicui nisi ambobus possit fieri cuius ratio est
q2 impeditus ꝓpter impedimentū psone instituti tn̄ in
vulgari poterit q2 nō est impedimentū psone sed rerum
solū quas nō habēt τ iō tale impedimentū non inspicie-
mus vt. ff. de li. τ posthu. l. si q̄s posthumos. in prin. h̄ eni
solū peccat in materia τ iō nō debet viciari sed valeat vt
possit. ff. de accep. l. an inutilis. ff. de serui. l. si tā angusti
ADDITIO. Ista ratio nō est bona p. l. j. ff. de in. codi.
ob. in illis. l. deliberādo vt dixi. s. in lec. ij. Sed bona est
ratio q2 p istā vul. nō reperitur inequalitas cū et exheredatus
nō sit heres τ sic cessat ratio ꝓhibitiōis ergo τc. vt. l. adi-
gere. §. q̄uis. R. Sed vides ꝙ si duo pupilli sunt in po-
testate τ dicantur verba vos inuicē substituo cuilibet vide-
tur facta vulgaris τ pu. ¶ Sed pone habeo pupillū in
potestate τ aliū puberē furiosū τ inuicē eos substitui nū-
quid videtur facta vulgaris cuilibet de hoc nō est dubium
sed an facta sit substitutio in h̄ casu scz pupillo pupilla-
ris furioso exēplaris: videtur ꝙ sic q2 si furiosus esset pu.
nō esset dubiū ꝙ esset facta pu. ergo idē dicā ꝙ sit facta
exēplaris q2 ad exēpluz eius est facta vt. j. pxi. vt idez ius
sit in exēplo τ exēplato. ff. de cdi. τ de. l. in testamēto. nū-
quid hoc est verū: dico ꝙ nō q2 est inequalitas q2 exem-
plaris hz plures dr̄ias cū pupillari vt vidisti. s. in mate-
ria exēplaris. τ iō cum inequalitas sit nō admittā eā: me-
lius eni habet similitudinē pupil. cum vulg. q̄ exēplaris
cū pupil. τ iō facilior est trāsitus ar. ff. fami. hercis. l. here-
des de pluribus. τ ar. de act. emp. τ ven. l. non est nouū. et
ar. p hoc. ff. de bo. pos. l. si cū patrono in prin. de condi. τ
de. l. mulieri. de colla. dot. pater filiū. et p hoc facit ꝙ dr̄
vna materia iungitur cū alia vt argentū cū auro mediāte
a argēto iungā totū facio meū^a sed non q̄n cū alio adiun-
cto iungo. ff. de rei vē. in rē actio. §. itē quecūq3. τ ad hoc
ff. de acq. re. do. l. si q̄d in facto. τ ad hoc specialr allego ꝙ
sicut exēplaris fit ꝓpter ꝓuilegiū vt. j. l. pxi. sic alibi pu-
pillaris fit ex ꝓuilogio in milite sed ibi nō subauditur g τc.
s. de tes. mi. l. testō. ADDI. in tpe. l. iā hoc iure exēpla-
ris nō erat inducta ergo τc. vt. s. de tes. l. iubemus in fine.
preterea verba illius. l. nō conueniūt. ergo nec ipsa. l. vt
l. qd constitutū. ff. de tes. mili. p̄terea facit hoc. l. qd ꝯtra
59 ff. de legi. de re. iur. que ꝓpter necessitatē cū si. ¶ Sed
quero an inequalitas rerū impediāt istā substitutionez
sicut inequalitas in psonis vt. ff. co. iā hoc iure τ. l. lucius.
vt pone institui vnū filiū in duabus partibus hereditatis
aliū in tertia τ inuicē substituo an videatur facta pu. videtur
ꝙ nō cum inequalitas impediat vt dicta. l. iā hoc iure. di-
co cōtra q2 fm ꝙ. s. dixi inequalitas tpīs nō nocet igitur
nec rerū cum tps τ res equiparentur. ff. de re mili. l. miles.
ita ergo τc. ex qua ratiōe diceretur impediri pupillarē ea-
dem ratione impediret vulgarē ꝙ est absonū τ ita verba
nil operarentur. ff. de le. ij. l. si q̄n. τ p hoc videtur tex. ꝙ ine-
qualitas rerū nō vicietur. s. eo. l. j. s. de inof. tes. si pater. in
fi. ff. eo. lucius. ij. rn̄so. ADDITIO. τ. l. q̄ plures. nam
propter quātitatē bonorū substitutiōis cōditio non va-
riatur vt insti. de pu. sub. §. non solū. Ray. ¶ Sed q̄ro
si reciproca fiat p verba vulgaria expssa an intelligatur
pu. tacita q2 cū testator dixit indifferēter inuicem substi-
tuo nō refert se plus ad vnaz substitu. q̄ ad aliā ideo q2
vtraq3 vulg. τ pu. subintelligitur. Sed pone ꝙ dixi ita pu-
pillū institutuo si vnus heres nō erit inuicē eos substituo
nunquid isto casu pu. subintelligitur q2 sub vulg. expressa est
facta reciproca videtur ꝙ cū vba sunt reciproca iō trahū-
tur ad vtrāq3 substitu. q̄ non appet ad quā potius testa-
tor se inclinauit sed visus fuit in cōi verbo vt. d. l. iam hoc

iure. ij. respōso. cum ergo specialiter locutus fuerit in ca-
su vulga. non subintelligā pu. ar. s. de pac. con. l. si. de p-
cura. l. maritus. Sed dico ꝙ non intelligā pu. p̄sumptā:
sed intelligo tacitā subauditā vigore vulg. expresse que
excludit matrē vigore substi. reciproce vt sicut ꝓuisit te-
stator in vulgari sic in pu. arg. s. eo. l. q̄uis. ff. eo. iā hoc
iure. τ ita nō excluder matrē vt in. l. nostra p̄abus. τ. s. ti.
j. l. fi. ADDI. aliāq3 formā quā vltimo formaui in. l. cen-
turio τ alias quas formaui in. l. iā h̄ iure τ. l. coheredi. §.
qui partē. etiā illā que no. de acqui. here. l. si q̄s heres. τ
dic vt ibi dixi. Ray. τ hec sufficiāt circa istam materiam.
60 Nunc videamus de fideicōmissaria τ q̄uis primo debe-
rem tractare de cōpendiosa tn̄ q2 in ea aliqua p̄dicta tā-
guntur que tāgunt materiā fideicōmissarie iō primo de
ea videamus fideicōmissaria ergo solet fieri p hec verba
rogo vt restituat hereditatē τ est fideicōmissaria q2 per
fideicōmissum redditur τ pōt sic describi in effectu fideicō-
missaria est quedā obliqua substitutio seu restitutio to-
tius hereditatis vel quote partis p heredē τ in inuitum
per quā sit heres fideicōmissarius in effectu dico ergo fi-
deicōmissaria est q̄daz obliqua substitutio seu restitutio
est ergo obliqua q2 nō est directa cum ois substitutio di-
recta aut est in primū casum scz in vulgarē sed ante adi-
tam hereditatē aut fm postq̄ aliq̄s est heres habet sub-
stitutuz. ¶ Iuxta ꝙ est sciendū ꝙ postq̄ aliquis est he-
res non pōt desinere esse heres ar. ff. de here. insti. ei qui
soluēdo. ff. de mi. τ si sine. §. sz q̄d papi. sed in oibus pōt
sic substitui ex priuilegio vbi non p̄sumatur aliquo tpe ꝙ
fuisset heres vt in pupillo vt in. l. nostra vt insti. eo. in pri.
τ in milite. s. de test. mili. l. testamēto. ff. de re mili. l. mili-
tes. sed q2 in maiori nō pōt regulariter fieri in scōm ca-
sum. ll. ꝓuiserūt vt testator possit substituere oblique q2
de manu alterius q̄ non est ꝓprie substitutio sed restitu-
tio dico tn̄ ꝙ si rogatus moriatur anteq̄ restituat heredi-
tatem re vel verbo ꝙ expirat fideicōmissum. ff. ad treb.
ille a quo. §. si restitutio plus etiā dicūt leges ꝙ fideicō-
missarius postq̄ heres adijt nō pōt habet ius re vel ver-
bo sit sibi restituta hereditas. ff. ad treb. l. restituta et. l.
61 facta in prin. ¶ Istud tn̄ ex animo vt si heres sit roga-
tus ad hereditatē restituendā τ decedat ante aditaz an
expiret fideicōmissuz iuxta hoc dic cū heres decedat an
aditā hereditatē aut habet substitutū aut coniunctū et
tūc fideicōmissum vniuersale nō expirat cū substitutus vel
coniūctus tenetur restituere τ hoc est ꝙ dr̄ ꝙ substitutus te-
netur ad legata et fideicommissa. ff. de lega. ij. si titio et
meuio. §. τ. l. cum pater. §. ab instituto de le. j. l. licz impe-
rator ad. l. fal. l. j. §. si coheredis τ. §. si coheredē. τ hoc di-
cunt. ll. expresse. ff. de admi. tu. l. tutores q̄ post. §. heres
institutus. j. ad treb. l. non iustā τ qd not. in. l. si patroni
filius. §. actiōes. ff. ad treb. sin autē non habet coheredē
aut substitutū τ decedat ante aditā tūc si transmittit ius
deliberādi ad heredē fm formā. l. j. de iu. deli. cū antiquo-
ribus tūc heredes cōpellentur restituere ꝓinde sicut insti-
tutus ar. ff. de bo. li. l. liberto. sic intellige. j. de fideicō. l.
eam quā in glo. q̄ incipit hoc indubitabiliter. si aūt non
trāsmisit ius deliberādi dico ꝙ expirat fideicōmissuz q2
deducitur hereditas ad causam intestati τ ita non tenentur
restituere. ff. ad treb. ille a quo. §. si de testamento. AD-
DITIO. saluo eo ꝙ dicimus in. d. l. eā quā. Ray. τ hoc
verū intelligo nisi testator qui fideicōmissum relinq̄t re-
petebat a venientibus ab intes. q2 tunc tenentur restituere.
vt. j. de fideicō. eam quā. ff. de suis τ legi. l. post ꝯsangui-
neos. §. fi. Itē h̄ etiā intelligo nisi in casu speciali fauore
libertatis q̄ casu fideicōmissaria libertas valet nō tanq̄
fideicōmissaria lz trahitur ad directā q̄ est quasi mirabile
ff. de mili. test. l. neq3. §. fi. τ. l. tractabatur. vbi antez heres
decederet post aditam hereditatē tunc si relinquit here-
des illi tenentur restituere sicut ipse. ff. ad treb. l. eius qui.
§. si quis. si autem sine herede decedat tunc iura proui-
dent fideicōmissario vt sine aliqua restitutiōe iura trāf-
mittat ad ipsum τ actiōes ꝓinde ac si essent restituta vt
62 j. ad treb. sancimus. §. fi. ¶ Sz iuxta hoc q̄ro quid erit
ecōtra ꝙ si heres institutus decedat ante aditā heredi-

a Totū facio meum. Adde Bar. in. l. lana. τ in. l. si cui. τ in l. linor ibi Dy. vbi not. in apostil. ad ipsum. et in. l. librarū. §. certis. ff. de lega. iij.

a ¶ Ante resti- tutā sibi here- ditatē. Adde glo. et doc. in. l. apud iulianū. § vtrū an. et ibi olo Bar. col. ā. pe ff ad treb. et in. l. cū filio. ff. de leg. j. An ge. in alleg. §. vtrū. et in. l. ille a quo. §. si te- stamēto. eo. ti.

ratē fideicōmissum expirat. Sed pone q̄ fideicōmissa-
a rius morit̄ ante restitutā sibi hereditatē re vel v̄bo nū-
quid trāsmittit hoc fideicōmissum ad heredes glo. dicit
q̄ nō imo vbi decedit ante restitutā re vel v̄bo nihilomi
nus trāsmittit ad heredes q̄ nō h̄z ius asivt. ff. ad treb.
l. restituta et. l. facta in prin. sic tenuit. ff. de le. j. cum filio.
ADDITIO. de cōdi. et de. l. a testatore. et azo. in sum.
ad treb. inver. itē cōpellit̄. Ray. et fūdat se p. l. ff. ad treb.
apud iul. §. vtrū in v̄. antistia. ADDI. vbi no. cū Pe. et
meli⁹ mar. tn̄ sy. et pe. essent gl. s̄z male et iō vide dy. ff. ad
treb. l. si eius. §. si qs. Ray. Sed hoc nō credo verū neq̄
glo. inver. antistia loquit̄ in casu in quo pēdebat fideicō
missum q̄ cōditionale et iō nihil ad heredē trāsmittebat
vt. j. de cadu. tol. l. vna. §. sin autē sub conditiōe. ADDI
TIO. vel aliter r̄ñde vt no. d. §. vtrū. Ray. si aūt fideicō
missum est purū tunc bn̄ trāsmittit et q̄ dicit nō h̄z ius in
re ante restitutionē dico q̄ verū est in re sed h̄z ius actuz
ad petendū q̄ ius trāsmittit ar. j. de do. q̄ sub mo. l. quo
tiens iō dicitur q̄ in legatis et fideicōmissis cedit dies a
morte testātis vt. j. de cadu. to. l. vna. §. in nouissimo cuz
suis sīlib⁹ et p hoc. ff. ad treb. l. eius pupilli. §. fi. in fi. et. l.
cogi. §. idē metianus et. l. postulāte sticho. in prin. et hoc
est expressū. j. de fideicō. si in p̄sonā. ff. de mi. in cause. §.
fi. imo. §. antepe. sequit̄ postea in diffinitiōe hereditatis
toti⁹ vl̄ quote partis q̄ requirit̄ ad hoc q̄ sit fideicōmis-
sum vniuersale ac si testator dicat volo q̄ restituat oīa
bona q̄ habeo vltra regnū hoc nō est fideicōmissari⁹ vni
uersale sed p̄ticulare et est effect⁹ q̄ cū est fideicōmissum
vniuersales transeūt ad eū onera nō si particularis. Itē
q̄ vniuersalis pōt heredē cōpellere de adeūdo al's non:
ar. ff. ad treb. nā qd. §. fi. et. l. se. et. l. cogi. §. q̄n aliter. et. §.
sed si miles oportet ergo q̄ rogeī per modū quarte vel
de tota hereditate restituēda. ¶ Sed quero an fideicō
missarius rerū certarū si nullus ali⁹ sit testō vniuersalis
reputet̄ esse heres vt si heres nō vult adire ip̄m possit cō
pellere de adeūdo videt̄ q̄ sic q̄ fideicōmissari⁹ vniuer-
salis reputat̄ heres in effectu. ff. qd cuz eo. l. si filiusfa. §.
sed si filio. nūc arguo sic sicut se habet heres institut⁹ vni
uersaliter ad heredē institutū particulariter sic se d̄z ha-
bere fideicōmissarius vniuersalis ad fideicōmissariū par
ticularē sed ita est q̄ vbi aliqs est institutus in re certa et
alius nō est institutus q̄ in totū reputet̄ heres vt. ff. de
heredi. insti. l. j. §. si ex fundo et. l. ex facto. §. j. ergo et c. vi-
detur esse vniuersalis q̄ aliis vl's nō est ar. in aut. de he
re. et fal. §. si vero nullus coll. j. hoc reputo falsum q̄ si fi
deicōmissarius particularis sit sic solus reputatur vni-
uersalis et cum d̄r vniuersalis d̄z esse ideo q̄ nō est alius
male dicit q̄ ei cui dimisit vnū legatū et nihil plus si non
esset in totū heres sic sequeret̄ p parte decederet testat⁹
et p parte non q̄uis non patit̄ sed hoc bn̄ pōt esse q̄ ha
beat res certas et sic seruet̄ volūtas defuncti nō sequere
tur incōueniens. s. dictū et ideo bn̄ valet fideicōmissum.
ff. de reg. iur. l. ius nostrū. et ita si hereditas non adeatur
nihil valet. j. de fideicōmis. l. eam quā. et p hoc. ff. ad treb.
cogi. §. sed et si miles. et p hoc. ff. si qs omis. cā test. l. si qs
omissa in p̄n. Itē h̄z fieri p heredē inuitū in diffinitione
sequit̄ cōpellit̄ eū inuitus adire et restituere q̄ est sp̄ale
j. de iur. deli. nec emere s̄z hec cōpulsio et nullū grauamē
ex hoc habeat heres vt. ff. ad treb. q̄ poterat et. l. j. §. j. et
l. recusare. §. fi. cū. l. se. insti. d fideicō. heredi. §. restituta.
63 Et est hoc attendendū q̄ vbi heres est institut⁹ spōte
adijt et restituit pōt retinere quartā q̄ trebelliana appel
latur vt. j. ad treb. l. j. et. ij. sed si coact⁹ adijt tunc p̄dit eā:
q̄ eū cōmodo debeat priuari et hoc q̄ cōpulsus adijt. ff.
ad treb. nā qd. §. q̄ cōpulsus et. l. ita tn̄. §. si p̄ceptis. j. ad
trebel. nō iustā. ¶ Sed qd erit de p̄legatis bn̄ video q̄
heres institutus p̄dit quartā si cōpulsus adeat sed nun
quid p̄legata q̄ ei testator relinq̄t videt̄ q̄ sic cū oīa per
dere debeat. ff. ad tre. ita tn̄. §. si p̄ceptis. ¶ Tu dic aut
erāt talia p̄legata q̄ debebāt venire in restitutiōe here-
ditatis q̄ habes. j. de fideicō. l. cum virū. et ista p̄dit vt ibi
si aūt sunt talia q̄ non veniāt in restitutiōe vt est cū testa
tor primo rogat de restituēdo postea p̄legat et tūc talia

nō p̄dit q̄ q̄ d̄r q̄ p̄dit oīa lucra intelligit̄ de lucris que
non esset habiturus nisi esset heres vt. ff. ad treb. l. apud
iul. sed cū p̄legata bn̄ possit h̄re si non sit heres. vt. ff. de
leg. j. l. q̄ filiab⁹ in fi. et. l. se. iō non amittit. ff. ad treb. ita
tn̄. §. si suspectā et. ff. de acq. here. l. q̄strū. ADDI. ad. §.
si p̄ceptis dicit ibi dixi et p id qd ibi dixi sub distinctione
istud membrū s̄cz an habeat coheredē et tūc nō p̄dat aut
non et tūc p̄dat. Ray. Sed q̄ dixi quartā admitti si com
pellitur adire verū est si cōpellat̄ fideicōmissum puruz si
autē p fideicōmissuz cōditionale q̄ pōt fieri. ff. ad treb.
apud iul. §. vtrū. ver. antistia. tunc heres euentū cōditio
nis ex prima pōt h̄re quartā. ff. ad treb. si patroni filius
§. qui fideicōmissariā. Itē in alio casu cū plures sunt fi-
deicōmissarij et vnus solus cōpellit q̄ aliis pōt detrahe
re vt. ff. ad treb. cogi. §. itē metianus. Itē in alio casu cū
grauatus est restituere fili⁹ et ē ratio q̄ postq̄ abstinuit
ex p̄ria infra annū admitti debet. j. de repu. heredi. l. fi.
Sequit̄ postea in diffinitione p quā fit heres dico ergo
q̄ fideicōmissarius pōt sibi restituere hereditatē. heres
est in effectu vt p̄z in. l. s. alle. ff. qd cum eo. l. si filiusfa. et
alibi q̄ locuz heredis obtinet. ff. ad treb. si heres ab eo
insti. de fideicō. heredi. §. restituta. Sed nūc est vidēduz
q̄ dicit q̄ fideicōmissari⁹ est heres in effectu qualit̄ h̄z
r̄ñdere legatarius et fideicōmissari⁹ circa q̄ dic aut tota he
reditas est sibi restituta nulla q̄rta deducta et tūc oībus
tenet̄ r̄ñdere q̄ heres institut⁹ nullum damnū h̄re d̄z. ff.
ad treb. q̄ poterat et. l. j. et. §. j. aut heres retinuit quartā
et tūc si queras qualr̄ teneat̄ r̄ñdere creditorib⁹ et tūc di-
co q̄ heres q̄ retinuit quartā p quarta nō tenet̄ r̄ñdere
legatariis creditorib⁹ aūt sic. j. ad treb. l. fi. ff. ad treb. l. j.
§. fi. sed si aliud h̄z vltra quartā noīe hereditario tūc in
illo tenet̄. j. ad treb. l. ij. ff. ad treb. l. j. §. si is q̄ q̄dringēta
sed q̄ dixi q̄ p quarta tenet̄ r̄ñdere cōditionib⁹ hoc verū
si quartā h̄z p modū quarte si autē p modū rerū singula
rium non tenet̄ r̄ñdere si bona fideicōmissarij sufficiant
vt est si testator grauauit te restituere hereditatē retēto
fundo. ff. ad treb. l. j. §. si heres insti. d fideicō. heredi. §.
64 si qs. ¶ Sed q̄ro circa istam materiā an fideicōmissa
ria possit trahi ad directā substi. Istud p̄t itelligi an ad
directā vulgarē vel directaz pu. si g̃ q̄ras an possit trahi
ad directā vulgarē dico q̄ h̄ videt̄ impossibile cū hec cō
trariant̄ cū fideicōmissaria habeat locū adita heredita
te vt. ff. ad trebel. ille a q̄. §. j. vulg. adita hereditate expi
rat. s. e. ti. l. post aditā. ergo vr̄ q̄ nullo mō ad ip̄am pos-
sit trahi et vr̄ verū nisi in casu vbi est h̄ sp̄ale fauore liber
tatis vt. ff. de tes. mili. l. tn̄. in fi. et. l. se. sed si q̄ras nunq̄d
ad directā in scōm casum s̄cz pu. vel exēplarē vel illā que
fit a milite et ista h̄z semp locū post aditā et dico q̄ v̄ba fi
deicō. non p̄sit trahi ad istas q̄ nō ad pupillarē directā
vt. ff. de vul. et pu. l. coheredi. §. cū filie. vbi tex. et idem de
exēplari cū illa facta sit in exēpluz pu. j. l. prima hūani-
tatis. et h̄ idē in milite q̄ l̄z possit heredi. instituto substi
tuere directo et post pubertatē et h̄ ex p̄uilegio vt. s. de te
sta. mili. l. in test. in fi. et. l. certi iuris verū est si v̄ba sint di
recta non tn̄ esset vex si esset fideicōmissaria obliqua ad
directā substitutionē nō traheret̄ vt. ff. de tes. mili. l. q̄re
batur. §. ij. cū suis si. ADDI. de h̄ no. ff. de vulg. et pu. l.
65 verbis ciuilib⁹. Ray. ¶ Sed q̄rit̄ q̄d ecōtra an directa
substitutio possit trahi ad obliquā et h̄ casu si loq̄ris de
vulg. ille nō possit trahi ad fideicōmissariā puta si talis
heres nō erit titi⁹ sit heres certe ip̄ossibile est heredi q̄
trahat̄ q̄ he penit⁹ sunt c̄rie cū vulgaris adita here. ex-
piret. s. eo. l. post aditā. alia adita heredi. valeat et locuz
habeat et si dicat̄ imo sub vulg. intelligit̄ pu. tacita dic q̄
illa pupillaris fit ex interp̄tatiōe p̄p p̄uisionē. h̄ aūt nō
esset p̄uisio imo poti⁹ g̃uamē. ff. de adop. si arrogator.
et colligit̄. ff. eo. coheredi. §. cū filie. s̄z pone q̄ testator fe-
cit pupillarē et ex aliq̄ cā nunq̄d trahet̄ ad fideicōmissa-
riam dic aut pupil. non valet impedimentū nature vt q̄
facta pu. adulto et tunc dico q̄ non valet iure pu. nec va-
let iure fideicōmis. nec aliquo modo ar. ff. de tu. et cura-
tori. da. ab his. l. cum sexe cum natura contrariatur. ff.
de inter. act. l. confessionibus. et hoc probat ratio q̄ pu.

fit inter

fit inf tpe pubertatꝫ ergo nõ põt trahi fideicõmissariã cũ fideicõmissaria se extẽdat etiã ad tpe pubertatꝫ vt.ff. de le.j.si fundũ per fideicõ.§.fi.cũ.l.se.⁊.l.si quis a filio in pain. ADDITIO. nã incipit esse in quo debet finiri vt ibi ergo ⁊c.vt.l.titio.⁊ qḋ no.dy.ff.ad treb.l.sceuola. Ray. Aut alio accidẽti impedif pu.vt q: facta filio emãcipato et tũc si aliquo tpe potuit valere vt pupillaris q: tẽpore testamẽti erat in ptãte post fuit emãcipat⁹ et tũc nullo mõ põt valere.ff.de vulg.⁊ pu.l.verbis ciuilib⁹⁊.l. coheredi.§.cũ filie.ff.de here.insti.luci⁹.§.itẽ quero aut ab initio vt pu.fuit nulla:⁊ tunc licet nõ valet iure pu.tñ valet iure fideicõ. vt si testator instituit filiũ emãcipatũ pupillũ ⁊ dicat si heres erit ⁊ mouif in etate pu.talẽ substituo certe hoc casu cũ nõ valet iure pu.trahif ad fideicom.vt cũ testator dicit rogo vt talẽ instituat q: tũc tenetur restituere.§.de lega.j.filiusfami.§.vt quis. ADDITIO.contra no.insti.de pu.substi.§.si.sed malevt not. ff.co.l.verbis ciuilib⁹ q: vbi verba non possunt operari ẜm ppriũ intellectũ trahunf ad improprium vt.o.ll.de ver. oblig.l.stipulatio.§.hi qui.⁊.§.hoc quoqꝫ.sed ꝙ dixi ꝙ directa non põt trahi ad fideicõ.verũ est cũ ambitiovaluit directo sed secus si nõ valuit ante pu.nõ valuit propter defectũ solẽnitatis ⁊ tunc si testator intẽdebat solẽniter testari ⁊ tunc si nõ valet iure directo nec ꝑ fideicõ. ff.de iure co.l.j.⁊.l.illud.§.tractari ⁊.j.de codi.l.fi.in fi.si autẽ non intẽdebat solẽniter testari tunc dico ꝙ si non valet iure pu.valet nec fideicõmis.ff.de leg.iij.cum quis decedẽs.§.seya.de le.ij.codicillis.§.fi.nec est differẽtia dicat ꝑ verbũ substituo vel per verbũ sit heres.ff.ad tre. sceuola. ADDITIO. Aliter dixi.ff.de vulg.⁊ pu.l.ver 66 bis ciuilib⁹. Ray. ¶ Sed quero nunqḋ semꝑ ad hoc quis fideicõmissari⁹ habeat ius requirif restitutio ⁊ q̄d requiritur dico ꝙ qñqꝫ requirif restitutioverbalis qñqꝫ sufficit realis qñqꝫ neutra requirif. Primo dico requiritur verbalis vt cũ non possidet heres institutus etiaꝫ q: non põt facere realẽ vt.ff.ad treb.l.restituta ⁊.l.facta in prin.⁊ dico ꝙ si realis restitutio sit facta etiã invna re ꝙ sufficit etiã quo ad totam hereditatẽ vt.o.l.restituta in prin.⁊.l.facta. qñqꝫ sufficit ꝙ neutra interueniãt sed fideicõmissarius habet ius lꝫ nulla restitutio fiat de quo dic vt.j.ad treb.sancimus.§.fi.sed põt addere alium casum vt cũ ego sum rogatus tibi restituere hereditatẽ et tunc post.xj.annos est grauat⁹ restituere mihi aduenieñte tpe ego habeo ius sine aliqua restitutiõe.ff.ad treb. 67 si heres institutus in ṗn. ¶ Sed quero q̄ actio daf fideicõmissario ⁊ hic multa tpa sunt attẽdenda aut enim heres institut⁹ nõ adijt hereditatẽ aut adijt ⁊ non restituit aut adijt ⁊ restituit: aut dico nõ adijt hereditatẽ et tũc q̄ actio donef fideicõmissario dic ꝙ nulla sed tñ potest iudicis officiuꝫ implorare quo officio cõpellif adire ⁊ restituere vt no.in glo.ff.ad treb.nõ est cogẽdus in fi. ⁊ allegat in co.ti.l.si res.ß.j.etiã sunt ꝓ eo in co.ti.si cui pure.§.fi.⁊.l.si postulãte in prin. si autẽ heres institut⁹ adijt sed nõ restituit tũc q̄ actio cõpetit fideicõmissario dico ꝙ non cõpetit aliqua nisi ex testamẽto vt sibi restituat.j.ad treb.⁊ sine scriptura.j.de fideicõ.in ꝑsonaꝫ.ij. respõso.aut heres substitut⁹ adijt ⁊ restituit tũc quẽadmodũ possit cõpetere tunc si queras de actio.ꝑsonalib⁹ hereditarijs tunc ille hodie cõpetũt q̄ defuncto competebant.ff.ad treb.l.ita tñ.§.si ex trebelliano.si autẽ queras de actiõe cõpetẽte ꝓ ipsis reb⁹ tunc si fuit adeptus possessionẽ illarũ rex ⁊ tunc nullã actionẽ habet nisi rei ven.vel publicianã vel aliã similẽ que defuncto cõpetere potuit volo dicere ꝙ non potest petitio heredi.ꝓ re cuius habuit possessionẽ si autẽ possessionẽ nõ habuit tũc dico ꝙ põt habere fideicõmissariã heredi petitio cõtra quẽlibet possidenteꝫ vt.ff.de fideicõ.heredi.petitio.l.j. 68 vbi no.in.l.fi.§. per hãc vbi etiã no. ¶ Sed iuxta hoc querif an fideicõmissaria restitutio possit fieri procur. verũ est ꝙ.ll.variãt circa istã materiã iõ dic ꝙ aut est ꝓcur.simplex ⁊ tũc etiã põt fieri si pater ad hoc sit ordinatus.ff.ad tre.l.apud iul.§.verũ aut nõ est ꝓcur.simplex sed in rem suã vt ad vtilitatẽ suã fiat restitutio. ⁊ tunc si mihi fideicõmissario sit facta verbalis restitutio possuꝫ procu.in rem suã cõstituere vt ei fiat realis restitutio vt ff.ad treb.seruo inuito.§.fi.si autẽ nõ sit verbalis facta restitutio et volo procur. cõstituere in rem suã vt ei fiat restitutio certe hoc nõ põt fieri vt.ff.de iu.do.l.si mulieri.§.ex asse. ¶ Sed pone ꝙ testator posuerit hecverba in testamẽto talẽ heredẽ instituo ⁊ substituo sibi vulgariter ⁊ pu.⁊ ꝑ fideicõmissum titiũ que substitutio intelligitur facta videf ꝙ sit nullius momẽti repugnãtia cum videf ꝙ tot substitutiões diuersis apposuerit.ff.de reg. iur.l.vbi repugnãtia ⁊ ꝓ hoc.ff.ad.l.fal.qui quadringẽta in prin.de cõdi.insti.si titius. dico ꝙ hec substitutiones vendicãt sibi locũ diuersis tpib⁹ ⁊ valẽt omnes q: intelligetur fecisse vulgariter si heres nõ erit pupil.si moritur intra pu.etatẽ fideicõmissariã si post moriaf ad ꝙ ff.de vulg.ex facto.§.itẽ quero.ff.de here.insti.qui filio. §.j.⁊ hoc videtur dicere.l.q: talia verba ẜm tpa separatim intelligãf cũ insimul esse nõ possunt.ff.de vsufruc.le.si titio.⁊ ꝓ hoc.l.vbi testator rogabat restitui nepotib⁹ filijs ⁊ agnatis. primo dꝫ restitui filijs si non sint filij nepotibus ⁊c.ff.de le.ij.cũ pater.§.j.ad treb.l.heredes.§. si nihil facite.tũc q: ibi fuit conflictio diffinctiua:tñ q: ibi est affectio ẜm rodianaꝫ capitalẽ. sic ergo indistincte intelligif hos substitutos. ADDITIO.cõcor.dy.ad.o. l.vbi repugnãtia rñde ꝑ.o.l.si titio fundũ etiaꝫ dixi in.l. cẽturio.ff.eo. Ray. ¶ Sed pone ꝙ testator duas tñ fecit insimul vt vulgarẽ ⁊ fideicõmissariã dicendo si heres nõ erit talis sit heres:⁊ si heres erit talis restituat nũqḋ est dare casuꝫ vt fideicõmissaria ꝯcurrat cũ directa quidam ꝙ non nec fideicõmissaria alibi locũ habeat vbi locũ habet directa ar.ff.de mi.in cause.⁊ ꝓ hoc.ff.de here. insti.si te solũ.j.de sen.pas.l.in insulã ad treb.si heres institutus in prin.sed dic ꝙ licet directa seꝫ vulg.nõ possit habere locũ cum fideicõmissaria tñ fideicõmissari⁹ põt eligere quẽ velit vt si nõ vult succedere ex vulgari põt cõpellere vt adeat ⁊ restituat vt.ff.ad treb.l.recusare.§.titius.⁊ sic videf text.ꝙ ṗt eligere quẽ vult.j. de codi.l.fi. ⁊ hocvidef aliud in seruo.ff.de manu.test.si quis seruo. ¶ Sed pone quidã erat rogat⁹ de hereditate mihi restituenda mortu⁹ est me relicto herede ego volo hr̃e bona sua sed solũ ꝙ restituat mihi fideicõmissum nunquid bñ;dico quidã ꝙ non:sed totũ debeo vẽdicare ar.j.de fideicom.si in ꝑsona. sed dico ꝙ si ille cui deuoluta est hereditas vult eã hr̃e ideo nõ de hereditate sed de fideicõ. tractaf sic.ff.ad.l.fal. ꝗ de bonis qḋ auus.⁊.§.cũ fideicõmissum.si autẽ nõ vult hereditatẽ sed solũ fideicõmissum dico ꝙ põt.ff.de le.ij.cum pater.§.titio.⁊ si vult habere transeũt actiones ad eũ.ff.ad treb.si eius.§.j.vel si nolit hr̃e ipso iure remanet penes aliũ.j.ad treb.sancimus.§.fi. ¶ Sed pone tu rogatus eras restituere mihi hereditatẽ mortu⁹ est me ⁊ alio heredib⁹ institutis qualiter restitutio dico ꝙ habeo partẽ heredi.iure meo ⁊ q: pro ꝑte sum heres in parte cõfundif sed in alia ꝑte possum agere et sic iure fideicõmissi solũ habeo partẽ.ß. de here.actio.l.si adulta.⁊ ꝓ hoc.ff.de leg.j.lutius in ṗn.j. 69 ad.l.fal.l.q̄qꝫ ⁊.l.interponẽda ⁊.l.irritũ. ¶ Sꝫ iuxta hec quero an in fideicõmissaria restitutiõe veniãt bona propria instituti siue alijs augmẽtis:Dico sic aut testator nihil dixit de bonis heredis ⁊ tunc nunꝗ̄ bona propria heredis istituti veniũt in fideicõmissario sic est aliũ ꝙ in pupillari vt.ff. de vulg.coheredi.§.cũ filie.ff.de le. iij.l.sequẽs questio.aut testator expressit ꝙ veniant bona ꝓpria heredis ⁊ tunc si fructus quos receperit ex heredi.equipollẽt tunc restituerenf aliꝰ non nisi ad concurrentem quantitatẽ.ff.de le.ij.imperator.§.cum quidã.⁊ l.cum pater.§.titio.ff.ad trebel.lutius.ij.maritus.⁊ ẜm hoc intelligo ꝙ possit si expssit testator et recipit fruct⁹ equiualẽtes doti.ff.de leg.ij.l.fi.§.filia ad treb.l.a filia. in prin.ad.l.fal.l.pater filiã in princi. ADDITIO.dy. aliter ibi dicit ⁊.ß.de re.opo.actio.l.vnica in fi.⁊ melius nã cũ dos debeat cõputari ⁊ in partẽ debitã iure nature in qua nõ cõputanf fruct⁹ igif nec i ista vt.l.qm̃ in prioribus,⁊.l.sancim⁹.§.repletionẽ.ß.de inof.testa. ¶ Sed

iuxta hoc de fructib⁹ qualiter veniāt in restitutionē dic §.ad treb.iubem⁹.ꝛ plenius.ff.ad treb.l. fideicōmissoria sed pone quidā pater fecit testamētū ꝛ dixit ita titiū heredem instituo ꝛ si titius moriatur anteq̄ ego volo ꝙ bona mea veniāt vel restituantur ad seyū titi⁹ mortu⁹ est viuo testātre queritur an hoc valeat: quidā ꝙ non q: fideicōmissaria restitutio ē hic q: dicit restituantur ꝛ fideicōmissaria non pōt habere locū nisi ille adeat hereditatē.ff.ad trebel.ille a quo.§.sed non potuit adiri hereditas ex testamento q: decessit viuo testatore ergo valere non pōt cū non possit restitui sed venīēt alij ꝛ non tenentur restituere cū non sint rogati vt.§.de fideicōmis.l.eā quā.sed dic ꝙ venīētes ab intes.venīēt ꝛ illi videntur rogati vt.dicta.l.eā quā.ꝛ h̄ videtur dicere.ff.de vulg.l.coheredi.§.cū filie. ad 70 hoc est.l.expressa.ff.de leg.ij.lutius.§.filiā. ¶ Nūc veniamus ad cōpendiosam substitutionē quero q̄ dicatur a substitutio cōpendiosa[a] dic ꝙ cōpendiosa est quedā substitutionū adiectio q̄ cum adiectiōe mortis vel alteri⁹ cōditionis multa tp̄a cōprehēdit. ADDITIO. istud qđ sequitur recita per modū declarationis p̄cedētis q̄stionis ꝛ hoc declara p id qđ sequitur in ver. nunc videndū est de eius natura. Ray. ꝛ ex his statim pōt queri p que verba fiat cōpendiosa: ꝛ dico ꝙ pōt fieri multipliciter: qñq; cū adiectione mortis ꝛ alteri⁹ conditiōis insimul dico ergo fit cū adiectione mortis ꝛ tunc qñq; sine tp̄is determinatione: si dico talem instituo et qñcūq; decesserit talē sibi substituo hec est cōpendiosa cum adiectione mortis ꝛ sine tp̄is determinatiōe: sed est cōpendiosa cū adiectione mortis sed tēporis certi prefinitiōe vt si dicatur titiū instituo ꝛ si decedat infra.xxv.an. talē substituo vt.l.cēturio ꝛ de hac loquitur hic tex.cū dicit non vsq; ad certā etatē ꝛ satis apparebit statim p alias.ll. Sed qñq; fit cōpendiosa cum alterius cōditiōis adiectiōe vt talē instituo ꝛ si nauis ex asia venerit talē substituo vel si liberos non habuerit vel testm̄ non fecerit de qua habes de insti. et substi.gñaliter in prin.sed est cōpendiosa cum adiectiōe mortis ꝛ alterius cōditionis vt si dico talē instituo ꝛ qñ sine liberis decesserit talē substituo hec est cōpendiosa ꝛ potest fieri cū adiectione certi tēporis vt si dicatur qñ sine liberis infra.xxv.an. decesserit de q̄ habes.ff.de vul.l.cēturio. ADDITIO. De ista forma questiones quattuor vel quinq; p̄mā an in substi.vul.veniant pupillares Scđam an in fideicōmissaria quas format G.sup materia substitu.vulg.ver.sed quero an in vulg.ꝛ v̇.se. Itē tertiā quā ipse tractat in ver.sed pone circa. Item quartam quā not.dy.scʒ an substi.fideicōmissaria possit fieri in debita iure nature qđ no.dy.in.l.j.in prin.ff.de vulg. ꝛ.C.de inoffi.test.l.ex trib⁹. Ultimo an fideicōmissarius vniuersalis quartā detrahat vt no.ff.ad treb.l.j.§.idem 71 neratius.ꝛ.§.cōia de le.ꝛ fideicō.l.j. Ray. ¶ Sed quare dicatur compendiosa dic q: sub verborum cōpendio multa tp̄a cōprehendit.nā compendiū ꝛ dispendiū sunt circa tēpus vt alibi dicitur sub breui cōpendio multi homines cōtineantur.ff.de leg.ij. meuius.§.duorū.ff. de castrē. pecu.pf.§.fi.in fi. ADDITIO. istud qđ sequitur recita ad declarationē p̄cedētis q̄stionis ibi multa tēpora ꝛc. b Ray. ¶ Sed in quo differūt cōpēdiosa et breuiloqua[b] certe hec questio est ad nomē non ad rem: q: breuiloqua non pōt fieri nisi duob⁹ ista potest fieri vni quare dic ꝙ breuiloqua ideo dicitur q: sub breuib⁹ verbis multas cōprehēdit sed hec ideo dr̄ cōpendiosa q: sub breuib⁹ verbis multa tēpora cōprehendit. ADDITIO. istud qđ 72 sequitur contingas prime q̄stioni. Ray. ¶ Nunc videndum est de eius natura ꝛ est sciendū ꝙ cōpendiosa non est substitutio de se sed adiectio alterius substitutionis: q: vel est pu.vel fideicōmissaria ꝛ dicetur cōpendiosa pu. vel cōpēdiosa fideicōmissaria sed dic circa hoc vt dixi in substitutione reciproca seu breuiloqua ꝛ est sciendū ꝙ qñq; cōpendiosa fit impuberi ꝛ circa hāc est totū dubiū ꝛ intelligas impuberē an potest fieri pu.pone ergo pater fecit cōpendiosam impuberi dicēdo filiū instituo et qñcūq; decedat talē substituo vl' dixi qñcūq; moriatur infra xxv.an.talē substituo que substitutio hec videtur facta dic

a ¶ Substitutio cōpēdiosa adde Bal. hic col. viij. versi. mō veniamus ꝛ ibi Bart.col. iij.versic.scđo queritur q̄re dicatur cōpēdiosa.ꝛ in.l. centurio.col.iij.in fine vsi. scđo q̄ro.ff.de vulg. ꝛ pupills.ꝛ in.l. humanitatis. p Bar.j.co.ti.

b ¶ In quo differūt compendiosa.ꝛ breuiloqua. Adde Bald.in.l. humanitatis, co. hum.xj. vsi. ex his apparere pñt.j.co.ti.

aut substitutio fit p v̇ba mere directa aut obliqua aut p verba dubia seu indifferētia si fiat p verba directa ꝛ tūc dicit glo.valet vt pu.intra pu.etatē vltra nulla videtur facta vt pone testator dixit instituo filiū pupillū et qñcūq; decesserit talis heres certe solū valet intra pu.etatē vltra nō.ff.de vul.ꝛ pu.l.in pupillari.etiā q: hoc in verbis directis nunq̄ substitutio extenditur vltra pubertatē nec pōt admitti vt substitutus nec vt adiectus sed intelligatur.ff.eo.l.verbis ciuilibus. ADDITIO. in hoc p̄cor. hic g.ꝛ in.l.centurio.ff.eo.ꝛ insti.de pu.substi.§.j.ꝛ.§.fi. ꝛ omnes doc. Ray. aut fit cōpēdiosa p verba mere obliqua vt est qñ habet per manū alterius vt si dico filiū instituo ꝛ qñcūq; decesserit rogo vt tali hereditatē restituat ꝛ tunc qñcūq; dico eā fideicōmissariā.ff.de vulg.l. coheredi.§.cum filie.aut p verba dubia vel indifferētia: q: possunt intelligi de directa vel de obliqua vt quia dixi c substituo[c] que pōt trahi ad directam.ff.de vulg.cohere. §.ex his verbis ꝛ.l.iā hoc iure. Itē pōt trahi ad fideicōmissariā.C.de insti.ꝛ substi. gñaliter.ff. ad treb.sceuola. et hec est tota vis que intelligatur facta substitutio pone ergo filiū pupillū instituo ꝛ qñcūq; decesserit titiū substituo que videtur facta substitutio nunquid pupil.§.pup. etatē fideicōmissam post glo.dixi hoc in.l.centurio istā semper esse fideicōmissariam obliquā.alibi dixi ꝙ intra pu.etatē erit pupillaris postea erit fideicōmissaria ita ꝙ si pupillus moritur iuxta pu.etatē substitutus veniet ex pupil.post ex fideicōmissaria ita no.insti.d pu.substi.§. qua ratione. Quid dicendū doc.hanc vltimā dicunt verā ꝙ intra pu. etatē valeat iure pu.post fideicōmissi et ita diuidamus tēpora qđ probāt q: ad variationē temporis variatur id quod regitur s̄m tempus nā mutato principali ꝛc.ꝛ.ff.de regu.iur.l.cum principalis.et hoc dicitur alibi in vino ꝛ oleo.ff.ad.l.fal.l.precia rerū.§.nonnullā. ADDITIO. et.ff.de le.iij.l.titio seio.§.vsuras. Ray. Igitur cum testator dixit qñcūq; decedat talem substituo intra pu.etatē valebit iure pu.non iure fideicō.ad qđ facit ꝙ aliud dicitur in gestione pupilli expost facto pubere q: licʒ videtur vna gestio tñ datur diuersa actio.ff.de neg.gest. pōpo.in negocijs in fine ꝛ hoc dicitur alibi in tutore dato vsq; ad.xviij.an.q: infra.xiiij.an.est tutor post cur.ff.de cōdi.ꝛ demō.l.pater scire.§.conditionē ꝛ videtur tex.ꝙ.l. pu.etatē fit pupil.bene scio ꝙ miles pōt sustinere directo ꝛ post pubertatē.C.de test.mili.l.in testamēto sed si miles dixit qñcūq; decedat talē substituo iure cōi tanq̄ pu.valet.§.pu.etatē vt.ff.eo.centurio ꝛ hoc euidenter facit iste tex.ꝙ si facta erat cōpendiosa substitut⁹ admittitur.§.pu.etatē ex pupillari post ex fideicōmis.vt hic in l.precibus in fi.ꝛ hoc videtur expressum hodie per.c.si pater extra de testa.li.vj.qđ capitulū videtur p hoc factū. ADDITIO.ꝛ hoc tenēt iaco.de are. ꝛ quidā alij dicētes ꝙ.l.ista in fi.cōtinet ius cōmune. Ray. Sed glo.dixit hic cōtra ꝙ semp est fideicōmissaria ꝛ tenuit idē.ff. co.l.cēturio ꝙ fortiter pōt pbari per ratiōes ꝛ leges: q: vbi verba simul ꝛ semel pponitur ꝛ pferuntur debēt intelligi illo equaliori modo quo possunt sed si interpretes h̄ būt solū fideicōmissariā verba modo intelligunt uno intelligunt equaliori modo. ADDITIO.ꝛ pro eis dicta l.coheredi.§.cum filie.ij.respōso.sed dic vt ibi alle.iaco. de are.l.sicut in princi.ff.qui.mo.vsusfruc.amit.sed r̄fide vt dixi in hac.l.imo in.l.centurio iac.alle.l.oēs.§.de prescript.xxx.annorū sed dic vt ibi dixi. Ray. ergo solum de fideicōmissaria sola intelligitur pba s̄m ꝙ equaliori modo intelligatur si fit sola fideicommissaria q: fideicōmissaria potest fieri impuberi ꝛ puberi vt.d.l.coheredi.§.cum filie de leg.ij.pero.§.mater ad.l.fal. maritus.sed pupillaris non pōt fieri nisi pupillo vt.ff. de vulg.l.ij.ergo cū fideicōmissaria pōt fieri ex pupillo et puberi poti⁹ si intelligatur ꝛ ita qualitas ꝛ iō eam potius intelligā ꝛ sic video alibi ꝙ vbi fit breuiloq̄ vos inuicē substituo pupillo ꝛ adulto ꝙ illa sola intelligitur que vtroq; fieri poterit vt C.ea.l.cūtis. ergo illa sola intelligitur que in vtroq; tēpore potest locum vendicare.vt sic idem fit inter personas ꝛ tēpus vt hic probatur.C.eo.l. q̄uis. et.ff.eo.iam

hoc iure

c ¶ Substituo Adde ꝙ h̄ verbum substituo intelligitur scʒ directo vt hic p istū ꝛ.l.recusare.§.titius ꝛ ibi per Bar.ff. ad trebel. ꝛ in l. si arrogator in princi.ff. de adop. Itē substituo directo est verbū directū quod nūq; obliquatur. vt no.bald.in hoc l in.x. oppos. als est cōe.l. iā hoc iure.§. sed si alter. et ibi barto.in.ff. no.ff.de.vulg. ꝛ pupil.hic als leg.Bald.in.l. in testō. l.ix.q. C.de testa.mi. ꝛ Pau.de cast. consi. cxxviij. incl.viso puncto et dubio supra scriptis licē est directum qñ dicitur substituo heredē. vt p bal.in hoc.l. in viij. col. vsi. scđo queritur si testator.

hoc iure. et l. luci9 ea eis vtroq3 tpe pōt valere. vt fideicō-missaria. quare faciem9 diuisionē volūtatis. vt. ff. de his q. vt indig. l. cū q. §. p gte q interpretabo fideicōmissariā in oī tpe. ADDITIO. hanc opi. tenet Azo. et mar. sy. dy. et alle. l. cū q edes. ff. de vsufru. ego idē in. l. cēturio. q qualitas q ab initio rei coheret nō dz postea variari sed fm cām primordialē dz vniformis tota dispositio indicari. vt. §. de do. l. q id qd. in pn. de fideius. l. tutor. §. de ipo. lucra. des. l. j. circa fi. li. x. et. ff. si qs cau. l. q autē. §. j. Item allē. ar. de. l. iij. §. scio. ff. de mino. Itē ar. de. l. fi. §. de codi. Ray. nec ob. q dr ad cōcurrētē tpm. sed cū dr pupillar3 fundat sup tpe tc. dic q ar. pcederet si intra pu. etatem nō posset fieri fideicōmissoria. sed hīi pōt hēre locū intra pubertatē. et post vt. s. pbaui. ADDITIO. vel alit ibi ex variatione tpis nō variat hic. sic et per pns existentia substitutionis. et sic essent due qd esset q mentem q fecit vnā. et sic p toto tpe dz eē vna et vniformis ar. ff. ad exhi. l. iulianus. §. sed et si qs. et de aur. et ar. leg. l. seya. Ray. nec ob. l. ista. nec. l. cēturio. vbi vr expssum. dic ad. l. centurio q ibi fiebat cōpēdiosa a milite q semp est directa. et iō nō est mirū si dicam9 ali pubertatē directā. pupillarez post directā. cū sit semp cōformis. sed in casu nro ali pubertatem esset directa post fideicōmissaria. et ita nō esset cōformitas imo magna difformitas vt ita dicam9 in hītibus similitudines tc. ff. de rei ven. in rem. §. itē qcūq3. nec ob. h l. q etiā hic post pubertatē debeat esse directa. q facta a milite. sed q aut mat in medio ex ei9 priuilegio transit in fideicōmissariā q als erat directa. et ex quodā accidenti variat. in casu aūt in q pagan9 facit est de sui natura fideicōmissaria. quare nō ob. nec ob. d. c. si pat. q vr forti ter obstare. dic q qn vba sunt mere directa intra pu. etatem valet post nullo mō. vt si dicā pupillū instituo qncūq3 decedat talis sit heres. intra pubertatē valet iure pupillaris. post nullo mō. sed sec9 est indifferēs vt p vbum substituo sic loquor in qstione nra. dico g q vbi pauperes erāt instituti directe. vt q dicebat si vn9 morit ad alium pueniat. et iō q vba sunt directa valet iure pu. tutori. xiiij. an. et si dicat iā ibi etiā loquit in filijs. dic q etiam vr puidisse liberis sicut et pauperib9 vt videat ita hīi puidisse filijs sicut et pauperib9. ar. §. de fideicō. l. cū acutissime. dico g q ibi erāt vba directa h obliq. quare nō ob. als pōt dici q dria est magna inter directā et fideicōmis-73 sariam. q ex fideicōmissaria detrahit qrta. et vbi legat a paupib9 nō hz locū detractio quarte. s. de epi. et cle. l. si qs ad declinādā. in aut. de ec. ti. §. fin aute. col. ix. cūq g nō habeat locū detractio. nō fuit magnū pīudiciū si reputaretur directa. in alio aūt puato esset magnū preiudiciu3 iste aūt modus soluēdi nō vr multū bonus. q ita paru3 detrahit qrta in testō mili. §. ad. l. fal. l. in testō. quare nō curo multū de isto mō soluēdi. sed primū veri9 vt ibi sint vba directa. dico g q semp valet iure fideicōmis. ad qd facit. ff. de arbi. l. diē proferre. §. vlt. quare meli9 eni vr testator sensisse de eo q potuit hēre locū i vtroq3 tpe vt ibi. ADDITIO. aliā opi. hic tenēt Cy. et Iac. de are. et fm eū hec. l. tota pcedit fm ius cōe. et est vna lec. hui9. l. alia est glo. et cōiter oim q pum. vsq3 ad vb. si loquet de iure cōi. ibi vo ex priulegio militari. alle. isti q cu3 hoc vbum istud possit iportare testator vr loq fm cōditionē psone cui substituit. nō cū sit ipubes habeat locū pu. cū sit tunc fideicōmissaria. ar. ff. de vsu. et ha. l. plenū. §. eqtij. de alī. et ci. le. l. cū vn9. §. fi. de le. ij. l. ticia seyo. §. vsuras. et q cu3 substitutio sit conditionalis institutio. vt. ff. ad. l. fal. l. in rōne. §. si filius pōt cōditione pendēte eius qlitas variari cū vba possint in oī qlitate saluari q sunt equoca. et ad vtrūq3 se hītia vt. l. gall9. §. fi. ff. de li. et posth. et de here. insti. l. iii. §. pe. et fi. q hāc. l. pōpo. in negocijs. in pn. ff. de nego. ges. vbi in dispositiō e vnica per etatē illi9 de q disponit variata iuri3 qlitas nō mutat. nec ob. d. l. in fi. q ibi dispositio duplex h vnica et simplex. Itē p h. d. impo. lucra. des. l. j. circa me. vbi finis a pmordio regulat. vnī si talis substitutio a pncipio foret directa nō posset postea obliquari. tertio q solus tpis tractat9 nō dz alterationē vel variationē inducere volūtatis, vt no. ff. de regu. iur. l.

---

a ¶ Nō habet locū detractio quarte. Adde doct. in aut. similiter vbi do. tex. j. ad le. fal. et in. l. ult. eo. ti. Bal. in. l. vt in epis. §. de fideius. et in. l. cū in. §. si mulier. et ibi olo p alex. de cond. inde. Spec. in tit. de instr. edi. § xij. versi. sed cum educto. et paul. de castr. consi. cxxi. qd est verū nisi eidē psone sit factu3 aliud legatum ad nō piā causam q tunc detrahit. fm Angē. singu. in. l. seruus. ad leg. fal et i. l. nō est eo. ti. et i. l. qui quadringēta. in si. prin. eod. ti. itē qn super sunt aliqua de relicto ad pia3 cām q de resi duo falcidia detrahit. vt not. Ang. sing. in al lega. l si fuis. itē nisi pias locus sit heres: q tūc detrahit quartā de relictis factis etiā alijs pijs locis fm Ang. in auten. de sanctis. epi. §. sed hoc de pñti. col. ix. et Lodo. i alle. aut. similiter. ad l. fal.

---

qd in initio qrta q cū finis trahat necessariā cōseqntiā a primordio dz fm naturam pmordij iudicari. vt. l. iij. §. scio. ff. de mi. quare a principio valeret iure directo non posset postea obliquari. Item p h facit. ff. de ma. tes. l. si qs seruo. ad trebel. l. recusare. §. tici9. Itē q cū hic sit vnica substitutio nō dz tā qria qlitatis. vt. l. fi. §. de codi. et h est cōis opi. quā tenet hic gl. et Ro. et glo. ff. e. l. cēturio. et Dy. q eadē res nō dz duplici iure censeri. ff. de vsucap. l. cū q edes. facit qd no. ff. ad. l. fal. l. in qrta. in pn. nec ob. d. l. cu3 vn9. §. fi. nec. d. §. eqtij. nec. d. §. vsuras. q ibi citra formā nō alterat qlitas dispositionis. sed vel finit oino cessandi cā finali. vt in. d. §. vsuras. vel augetr ppt causa3 mere psonalē dispōni intrinsecā vt. d. l. cū vn9. §. fi. vel est vniformis p toto tpe pacto pncipio ex psumptiōe scīe testatoris vt in. §. eqtij. in q hec fieret alteratio q iura ad d. l. gallus. §. fi. et. l. iij. §. fi. rñdeo q ibi interuenit noua cā seu nouū factu3 testatoris q dispositionis alterationem inducit h nō. ar. ff. e. l. ij. in pn. v. sed si extraneū. et. l. si seruus cōis. in pn. et qd not. ff. de here. insti. l. pat filio. ad. l. iij. §. pe. ff. de here. insti. rñdeo q ibi supuenit noua dispositio fortior qz prima vt ibi pt3. et ad. l. fal. l. fundo. et ad. l. sicut. ff. q. mo. vsufr. amit. qs all. Ia. de are. rñdeo q ibi p repetitionē tpis nō inducit alteratio dispositionis sed remanet vniformis q h inducit q iurat p hec pt3 rñsio ad. l. celsus. §. j. ff. de arbi. Itē nō ob. ff. ad trebel. l. sceuola. rñdet vt ibi no. Itē nō ob. ff. de cōdi. et demō. l. pr seuerinā. §. cōditionū. qm illud cōtingit ex cōfirmatione noua q hic post. xiiij. an. non interuenit nec interuenire pōt vt ibi no. Dy. et. ff. co. l. cēturio. Ray. sed gl. h dixit q vbi cōpēdiosa sit p vba directa adiecto sine liberi3 interpretat fideicōmissaria vt si dicat qncūq3 decesserit sine liberis talis sit heres. ista est fideicōmissaria. ad qd facit. ff. q pe. tu. l. credendū. §. j. ADDITIO. ad. l. pōponius. rñdet vt dixi i hac. l. ad. d. §. cōditionū. dic vt ibi dixi et in. l. cēturio. et hac. l. Ray. sed dico q h nō valet q vba directa nō pnt opari fideicōmissariā. ff. e. l. in pupillari. et. l. vbis ciuilib9. nec facit aliqd q dicit sine liberis vt. ff. eo. l. cēturio. ex de testa. li. vi. c. si pr. et h vba cū cōpēdiosa sit impuberi. ADDITIO. hāc opi. tenet dy. mar. sy. et ego in. l. cēturio. vbi rñdeo ad. l. credendu3. Ray. ¶ Suppone q sit puberi vt talē instituo et qncūq3 decedat talē substituo vel talis sit heres tūc nō distinguo sint vba directa vl obliq q semp est fideicōmissaria cū intelligit dicere sit heres qui pōt. vt. ff. qd cum eo. l. si fili9. et si dicat vba directa nō pnt trahi ad fideicōmissū. vez est cū pnt valere iure directo. ff. e. vbis ciuilib9. sed cū nō pōt valere iure directo nō trahit ad fideicōmissū. ff. ad trebel. ex facto. in pn. ff. de le. iij. l. cū qs decedēs. ADDITIO. et no. in. d. l. vbis ciuilib9. Ro. tenet q insti. de pupil. subst. §. j. et. §. fi. quē sequit Ia. de are. s3 male. et dixi in. l. cēturio. imo in hac. l. alle. l. libror. §. qd tn cassi9. ff. de leg. iij.

74 Ray. ¶ Sed qro an sub cōpēdiosa cōtineat vulg. dic aut est talis sub q cōprehēdit pupillaris et tunc intelligo etiā vulgarit. q est ibi pu. ADDITIO. etiam expssa et hac. l. v. si vo. et ibi. no. Ray. ff. eo. l. iā h iure. aut talis in q nō intelligat pu. et tūc aut vba sunt mere obliq. et tunc nō intelligo vulgarē. vt si dicat qncūq3 decedat rogo vt restituat. et tūc h non intelligit vulgaris imo expirat. Iō q adit hereditas. ff. ad trebe. l. alle a cū. §. si de testō. vba enī obliq nō pnt trahi directa. ff. de tes. mili. l. qrebat. §. j. de vulg. et pu. l. coheredi. §. ij. aut vba sunt in differētia vt q qncūq3 decedat talis sit heres vl talē substituo tūc dico si institut9 nō adeat substitut9 venit cū vbis vbi hīi sit heres hīi trahit ad vulgarē. s. de here. insti. l. fi. Item vbū substituo vt. ff. de vulg. et pup. l. luci9. s3 nūqd est tibi qrius q. s. denegasti cōcursu3 directe et fideicōmissarie. nūc aūt ipam ponis imo magis q magis est qria vulgaris cū sit in casu non adite hereditatis dic q in casu in q s. agebat erat rō. q ibi vba poterāt valere directe. et iō nō debebāt trahi ad fideicōmissariā. vt. ff. de vul. et pu. l. vbis ciuilib9. cū g substitutio fiat in pmū casu3 vel scōm vt h. sed in casu pmisso semp in eodē casu nō adite. i alio 75 casu fideicōmissaria in casu adite. ¶ Sed nūqd sub cō

pendiosa otinet exeplaris et tuc si qris de exeplari respe ctu fideicomissarie. dic vt. s. dixi de pu. et fideicomissaria. qr tuc nō finaute qras de exeplari respectu pu. dic sp va let intra pupillare etate iure pu. postvr exeplario. et h qr vtraq directa et hoc pbat. ff. co. l. centurio. ADDITIO forma alias qstiones qs ibi formaui in lect. illi l. maxie illas que examinant in. d. l. secuo. q sunt due. pma an illa substitutio duret post pubertate. scda an illa substitutio trahat ad bona ipuberis. qd dic vt ibi dixi et h p ex. Ray. qrtu est de ista materia sum expeditus.

De liberis pteritis vel exheredatis. Rubr.

I qs. lio. exheredatione viciari trib modis. Primo non pot exheredari a psona. ff. eo. l. iii. §. filiu. et h casus et seqns est in glo. Itē cu qs est exheredat in re certa. ff. de li. et posth. l. cu quida. Itē qnq in forma. qr certo iudi cio dnt repelli a successione prīs. ff. de contra ta. l. si sub cōditione. et p hoc. ff. de here. insti. l. si qs sempronius.

Lex.

1 Primū. Sup glo. q incipit. l. tot l. q. bulg. qr testo legata remanet firma. vt aut. ex ca. Sed pone. pr reliqt filio. l. postea exhereda uit eu. rūpit testm. postea petit legata dicēs qr legata remanēt firma. nunqd bn dicit. vr qr nō. cu eni ipe rūpit testm nō ds hre. et qd dr legata va lent. ver est q ad alios. ar. ff. de inoffi. test. papi. §. memi nisse. Itē agēdo ad legatū dicas testm valere. ff. de peti. here. postq. de his q. vt indig. l. post legatū.

Autentica.

1 Non licz. Uides qr non licz prī exheredare vel pterire sine ca. Sed quō pōt pterire filium si cām exprimat qre ipse pterit. dic si ita dicat de filio meo tali nō facio mētionē instituēdo vl exheredādo. qr tale delictū cōmisit. et hoc cu erat fili emācipat als noiatim ds exheredare. vt insti.
2 de exhere. li. §. i. in pn. Et facit. l. ista maxie ad id qd dr si aliqs dormiendo occidat hoiem an teneat. et dic vt no. j. de le. here. l. ii. §. maior. et ibi de h dicā. vel cu mr pte rit. qr pteritio mrīs p exheredatione hr. vt. s. de inoffi. test. l. filiā. Et sufficit in pteritione emācipati. ita dicere sicut prediri. vt no. in aut. de here. et fal. §. exheredatos.
3 col. i. Itē vides qr. xiiii. sunt casus in qb pr filiū pōt exheredare. Itē iūgo duos casus. Primo casu cū pusillo nis pr filiū exheredarvt cu mr filiū exheredat. vt pr q est pdigus vl furiosus nō hēat bona. dico hoc casu qr valet ff. de cur. fur. l. i. ff. de lib. et posth. l. multi nō note. Itez in alio casu cu fili ppa manu h scripsit. ff. de cōtra ta. l. nō putauit. §. si qs sua manu. Idē possez dicere si eadē rōvr enormior sit sicut in casib pdictis. nec eni illi casus po nunt quin si alia ca enormior reperiat. quin admittat. ar. j. de adul. l. ita cordi. et in tit. q fue pu. cau. bñfi. amit. capitulo. i. colla. x.

De iure deliberandi. Rubr.

SI fratris. Sed quō est hoc qr filia manumit tendo seruos h nō fit heres cu gerere videa tur p herede. ff. e. l. p herede. dic qr hoc iō ē qr filia erat emācipata q de iure ciuili nō pt succedere de se. pmo habet petere bo. pos. a iudice. et iō talia faciēdo nō vr esse heres et in alio institu to vel succedēti de iure ciuili pōt adire vt. j. e. l. licz. iō ta lia faciēdo vr esse heres et agnoscere hereditatē. Item si succedat ab itestato. qr hodie sublata est differētia sex et prīe ptātis. vt in aut. de here. ab intes. col. viii. §. nullā. dico qr talia faciendo qr non est necesse petēdo bo. pos. videtur agnoscere hereditatez et ita dicat hodie hanc. l. esse correctam.

Lex.

Uberez. hec. l. allegat ad id qd dr qr ridiculū de sit qr ca app. pōt pcedi dupl'r vl qr dicat snia nulla. et ita declarari nullā vel eē aliquā et appellari. pone g qr aliqs renunciauit ap pellationi. nunqd vr renūciasse medio nulli tatis. vr qr nō. ar. p h. ff. de serui. vr. pdi. l. si dom. d suc. edic. l. i. §. qbus. dicas circa hoc aut qs renūciat appella tioni tacite. vt qr nō psequit ifra tpa debita, vel als re nūciat et tūc dico qr p tale renūciationē nō vr renūciare medio nullitatis. sic video renūciādo appellatiōi qs nō vr renūciare recusationi. j. de sen. et iterlo. om iu. l. fi. j. ne li. in vna eadēq ca. l. vna. aut expsse renūciat ap. vt qr di xit sniam bonā. et tūc vr ofirmasse sniam vt nō possit di cere nullā. ff. de pac. tale pactuz. §. q puocauit. ar. s. de do. int vi. et vxo. l. donationes.

Lex.

1 Nec emere. Si qras an qs opellat vēdere rē suā. dic aut sup h est osuetudo et illa seruāda ff. cōia. pdi. l. vēditor. §. si ostat. aut nō est cō suetudo et tūc si loqris in reb nō parat; ad vsum hoim imediate regfariter qr nō cōpel litur vēdere vt. s. de epi. et cle. l. vt inter diuinā. s. de iude. l. nemo. extraneus. fallit tñ in casibus. ff. de acti. ēpt. l. iu lianus. §. idē celsus. insti. de rez di. §. lre. et. ff. de his qui sunt sui vel alie. iu. l. i. §. pe. aut loqris in reb paratis ad victū. et tūc nō ē dubiū qr i casu necessitat; qs opellat vē dere cu sint cōia vt. ff. ad. l. rho. d iac. l. ii. §. corpor. aut nō est talis necessitas et tunc si res sint exposite venales cōpellit vēdere et pōt preciū certū constitui als statui vt ff. de offi. pre. vr. l. i. §. cura carnis. et no. s. de epi. audi. l. j. vbi de h. ff. de mu. et ho. l. i. §. item epi. ad qd facit. ff. fur. aduersus nau. ca. l. i. §. pe. aut res nō sunt exposite vena les. et tūc si qras an ali cōpellat vēdere. et tūc dico qr nō.
2 ff. ad. l. iul. de anno. l. ipatores. Sed si qras an possit
a statui pciūm si velint vēdere. et tūc dico qr pses cu pbis viris pōt statuere preciū vt ali nō sit vltra ausus vēdere vt in feu. col. x. de pa. te. et ei viola. §. post natale.

Lex.

1 Scim. §. donec. Uides qr heres hz ponere oēs res in inuētario infra annū. sz pone qr ifra annū nō apperēt res sz post nūqd i in uētario eas ponere poterit. vr qr nō. j. pri. §. et in aut. de heredi. et fal. coll. i. §. si vo ab sunt. qr ibi dr qr stati hz apponere. tñ dico ō qr etiā post annū possit apponere ar. ff. qd vi aut cla. l. sp. §. hoc iter dictū. cu iste ann sit vtilis q ad sui initiū vt no. gl. s. e. §. si autē dubi. et. s. e. l. cu antiqoib. et facit. s. de cura. fur.
2 l. fi. §. tali. Sed pone qdā adiuit hereditatē añ factū inuētariū volui ō ipm agere rei ven. quidā replicāt qr nō potui añ factū inuētariū. nūqd bn dicit. videt qr sic. arg. hui. §. sed tu dic an ago ō ipm ex facto defuncti. et tūc di co qr nō possū. aut agit ō ipm nō ex facto defuncti. et tūc dico qr possū. qr nō ago ō ipm tanq heredē sed tanq de tentorē. vt. ff. ad exhi. l. de eo. §. si.

a An possit statui precium. Adde Bart. in l. vbi parc. §. si. ff. ad trebel. et in. l. sz si hoc §. i. vers. fact ad qōnē. de cō di. a demon.

De repudiāda vel abstinēda hereditate. Rubrica.

1 SI quis. Quero an h. l. locū hēat. si fili hēat substitutū. s. an ifra triēnium possit admitti ad hereditatē prīs. vr qr sic. qr idistincte lo quit. ar. ff. d publi. l. d pcio dico ō. qr vbi hz substitutū si repudiat est pulsū expressa de functi volūtate. et iō substitut admittet ar. ff. de vulg. et pu. l. cu ex filio. §. filio. et. l. ex facto. §. itē qro. ar. s. d ipu. et aliis subst. l. iii. Itē rō est in ista. l. qr fili est heres ne cessari lz ei det ptās abstinēdi. et lz repudiet sp heres re manet. et iō cu heres remaneat dat ei ptās interi adire. sz cu hz substitutū nō est heres necessari et iō stati cu re pudiat substitut venit ar. p h. ff. de here. isti. l. corneli. et l. iā dubitari. ADDITIO. h sentit gl. h in so. pmi ōrii.
2 facit qd no. ff. d inof. test. l. papi. §. qrta. Sz pone ali qs maior. j. xxix. an. vult hre piuilegiū hui. l. nūqd pt. vr qr sic. p istū tex. ibi finautē vel maior ec. sz dico qr ēt illi q est minor. xxix. an. nō dat nisi triēniū sicut alii maiori. qr tali nō dat restitutio. ar. ff. d noua. l. doli. §. i. sz pone mi nor successit prī ex ōctu prīno. fuerūt res vēdite vt satisfa ceret creditorib. nūqd iste minor pōt restitui vt recipet res et soluere pecuniā creditorib. dicūt qdā qr nō cu aga tur ex ōctu prīno ar. ff. de mi. l. emili. ff. ex q. cau. maio. l. apud iulianū. §. si. et. s. d. l. ii. nec ob. l. si in ēptiōe. ff. de mi. qr ibi ex ōctu ppo fuit exclus. tu tñ dicas ō vt expsse dr
3 in isto tex. ibi nisi adhuc forte ec. Sz pone circa. l. istā aliqs est fili emācipat. nunqd ista. l. in tali vēdicat sibi locū. vr qr sic. qr hodie sublata est differētia emācipatōis vt in aut. de here. ab intes. §. nullam. sed dic qr verz est qr

sublata

sublata est q ad sua successionis. nō tñ puto hāc. l. loq in
4 emācipato cū expsse h nō iueniā. ¶ Itē inducit. l. ista
ad. q. cruce signati hñt puilegiū q nō teneāt satisface-
re creditoribus. j. qnquēniū. Itē eūtes ad bellū hñt termi
num. pone aliqs cruce signat⁹ vadit ad bellū p rege qñ
currēt ista tpa vt q vnū tēpus post aliud z sic hz. viij. an
nos. ar. hu⁹. l. z. ff. ad turpil. l. in senatuscōsulto. §. fi. j. d
tēp. ap. l. ij. circa me. sz dico q ābo tpa statiz currūt insi-
mul. q2 tales dilationes angustāde sunt. s. de dila. l. f. s.
de pci. spe. offe. l. ij. j. de emāci. li. l. nec au⁹. z p h facit. ff.
de re iudi. l. iiij. §. si qs cōdēnat⁹. vt vna pscripta diuersa
tpa pscribant. ar. ff. ad. l. acq. l. ita vulnerat⁹. in pnc. ff. de
actio. emp. l. nō est nouum.

¶ De edicto diui adriani tollendo. Rubr.

Edicto. Pone. l. istaz tu possides ti. aliquē cuius-
dam hereditatē quā ego petij ex isto edicto. nū
qd ego pferar. vr q nō q2 peti. here. nō dat ɔ ti.
possidentē. ff. de peti. here. l. xix. igit nec h cuz petitio hr
potior debeat esse ista. tu dic circa h an ɔstitutio locū ha
beat ɔ ti. possidentē. q2 aut hz ti. ex psona defuncti. z tūc
dico q tollit istā. q. dū inde habuit aliquē effectū tpe vi-
uentis testatoris z sui intelligo opi. azo. ar. p h. ff. fami.
hercis. l. alienatiōes. j. q po. in pig. ha. l. si fundū. z p hoc
ff. q le. l. j. §. si qs mortē. aut habuit effectū tñ post mortē
defuncti. z tūc si titu. sit filiis illi q petit vt q2 qlz petit ex
testō. tūc dico q2 possessor est potētior vt in h. §. si autē
ali⁹ creditor. ad qd facit. de re iudi. int eos. aut titu. est
dissimilis. q2 ista ɔstitutiōe agere possū. ff. q leg. l. j. §. re-
digunt. aut allegat ti. isti⁹. z tūc dico q ego q pbo rē fu-
isse in bonis defuncti tpe mortis pferre. z sic itelligo opi.
al. ad qd hoc vr tex. q2 h dat ɔ titulo possidentē. q sic p
bo. q2 h vsucapiebat. g hoc oportebat q haberē ti. vt. ff.
de vsuc. l. sine. j. de vsuc. trāsfor. l. vna. §. j. nec ob. q dicit
de peti. here. q nō det ɔ ti. possi. q2 differūt in plib⁹ h et
peti. here. vt ar. s. e. l. ij. ff. de ap. reci. l. fi. ¶ Sed qro an
fideicōmissari⁹ vlis sit legitim⁹ ɔdictor glo. dic h q sic tu
dic q aut ipse possidet res hitas. z tūc dico q nō. q2 ago
z sum pmus vt. s. eo. l. ij. de leg. ij. l. si qs seruū. §. pe. z ad
hoc. ff. ad treb. l. restituta. z. l. facta. in pn. aut possidet z
tūc si incepit possidere sine vitio z me sciēte. z tūc dico q
n ō possū mitti in pos. si tā in pte q sibi dz restitui. vt. ff. p
leg. sin ō traditā. j. ō acqr. pos. l. ij. aut me ignorāte fidei
cōmissari⁹ intrauit possessionē rez hereditariaz. z tunc
dico q possū agere ɔ ipm. ff. q. leg. l. j. in pn. z. §. redigū-
tur. no. ff. ad trebel. l. filiam fratribus.

¶ Si qs aliquē testari phibuerit vel coegerit. Rub.

1 Iulij disceptationi. Sed qro an metū infe-
rens corporaliter puniat. vr q extraor. ff. de
effrac. z expi. l. f. §. expilatores. sz vr q locuz
hēat ordinaria pena cū alia expssa nō repe-
riat vel crimē stellionat⁹. vt. ff. de cri. stel. l. ij.
sz dic q aut interuenit violētia cū armis z tūc. l. iul. de vi
pu. z insti. de pu. iudi. §. z cū lex. aut interuenit alia violē
tia sine armis z tūc. l. iul. de vi pua. vt de. §. z cū. l. ar. ff. ō
vi pua. l. creditores. qd me. cā. l. extat edictū. an metū i-
tulit sine aliq violētia reali. sz alio metū vbalē intulit. vt
q2 dixit ego pmitto tibi q nisi me instituas infortunium
interueniet vel tale qd. tūc dico q h met⁹ nō cadit ad cō
stantē hoiez vt. ff. qd me. cā. l. metū. q hz locū crimē stel.
vel alia pena extraor. vt. ll. s. all. ad qd in aut. vt defunc.
seu defu. col. v. §. ij. z. j. de sepul. vio. aut. item q domum.
Itē video q ex actu ciuili pcedit in crimiali. sz nunqd h
est verū. vr q nō vt. ff. de pu. iudi. l. interdū. ff. vi bo. rap. l.
ij. §. j. ff. de sepul. vio. l. iij. §. pe. dic circa h aut criminalis
ē pu. iudi. z tūc nō possit agi ex illo pcessu ciuili sup crimi
nali. z h cuz in criali sit pcedendū claro mō. s. de pba. l.
sciāt. j. de fal. l. pe. sz cū in criali dico mihi magnā psum-
ptionē esse ɔ eū vt possit qstionari nō tñ vere pbatū est.
ad qd. ff. de tab. exhi. l. iij. §. si qs dolo. aut ē crimē extor.
z tūc si appet de crie p ciuilē cām nō est curādū de alio p
cessu pot pcedi vt h. z p hoc. ff. de in ius vo. l. pe. z. fi. s. ō
cōdi. ob turpē cau. l. qd cuiuādi. z de admi. tu. l. act⁹. p h
aptie. j. ad. l. iul. de vi pu. vel pua. l. si qs ad se fundum.

¶ De his quib⁹ vt indignis hereditates auferū
tur: z ad senatuscōsultū silleianū. Rubri.

1 Heredes. Sed quō fisc⁹ sibi pudet auferendo
successionē venietib⁹ ab itest. vr ei q hoc face-
re nō tenebr. s. de scdis nup. l. ij. §. j. ff. ad tre.
marcell⁹. §. fi. sz dico q si fisc⁹ hrē dz z cuz egit
sic alij dānificabunt. dico q nō. q2 agūt ad simplū de iu-
re isto hodie ad dānū ɔ metū inferētez vt. ff. de le. ij. l. lu-
cius. §. sempronia. in aut. vt nulli iudi. coll. ix. §. z hoc p-
uenit. dico tñ q2 si ille nō sit soluendo q restituit actio ɔ
fiscū. ar. ff. de eo p quē fac. est z c. l. fi. de leg. j. plane. §. le-
gat⁹. de his q. vt idig. l. j. pone tu occidisti defunctū. ego
q sū heres dixi q ego vēdicarē me bñ de repertis mortu⁹
nūqd psumptio est ɔ me q ego fecerit. dico q nō. q2 illud
vbū vēdicare sumit duob⁹ mōis z licite sumptū. g simplr
intelligā cuz sm benigniorē interptationē. ar. ff. de reg.
2 iur. l. i ābiguis. la. j. ¶ Itē inducit ar. si feloniaz cōmisit
a vasall⁹ an fruct⁹ applicet dño a tpe ɔmisse felonie z dz
q sic p istū tex. q2 h nō admittit offiū debitū z fruct⁹ ap-
plicant a tpe amissionis. sic ille vasall⁹ dimittebat offiū
debitū. z iō fruct⁹ a tpe cōmisse felonie. applicant vt ita
post malefidei videat. ff. eo. l. heredi. z. l. cū q. in pn. Itez
h tibi pbo. q2 si dicat q ipo iure fruct⁹ applicant. tūc nō
est dubiū q veniūt a tpe cōmissi delicti vt in aut. de incest.
nup. in pn. col. iij. §. j. z h tāgit glo. in feu. de pbi. feu. ali.
p fred. c. iperialē. sup vbo reuertat. Itē si dicat q nō ap
plicat ipo iure sz p sniam. Idē dico q ista reuocatio hz
naturā z instar in rē actionis vt. j. de reuo. do. l. his. sz in
rei vē. veniunt fruct⁹. g z c. ff. si qd in fra pa. l. infamia. ff. q
in frau. credi. l. si. §. fruct⁹. insti. de acti. §. si qs in fraudē.
Itē h pbo iste cōmittens feloniā frāgit fidē. q2 venit ɔ
factū vt. s. de trāsac. l. si qs maior. z iō refutabo ipm. vt
ff. de peti. here. l. pdonis. sz pdo tenet ad fruct⁹ a tpe cō
missi delicti. g et ille vt. ff. de vi z vi ar. l. f. §. rectissime.
cum suis similibus. Lex.

a ¶ A tempo-
re commisse
felonie. Adde
Bal. in. c. insu-
per. de prohi.
feu. alie. p fre.
z in. l. ij. de lib.
z eorum lib. et
in. l. emancipa
tus. §. si qs. de
adop. z Spec.
in tit. de feu. §.
ij. z. iij.

1 Dolla. Sed qro si fili⁹ accuset testm̄ de falso p-
dat legitimā si succedebat. qdā dicūt q nō. q2 in
illa nō pōt grauari. s. de inoffi. tes. l. qm̄ in po
rib⁹. z. l. cū eā hrē vr nō ex testō. z iō eam nō
amittit. ar. ff. de do. pleg. l. cū qs. §. j. ad trebel. l. debitor.
z. ff. ad. l. fal. l. iij. z vr tex. in aut. de here. z fal. §. si qs aūt
nō ipleres. z. c. ti. §. nō aūt. dico q h est falsū. z aliud est
in illa ɔstitutione q in hoc casu. z h est rō q h cū accusat
facit. sz ibi cū nō facit inuētariū amittit. mai⁹ est delictū
in faciēdo q in omittēdo vt. s. de libe. z eo. li. l. ij. z. j. de
libe. ca. l. solo. z. ff. de vsufr. l. si vsufruct⁹. §. deniq. g cū h
cōmittat delictū i faciēdo meli⁹ amittere dz q ibi ad qd
facit. ff. eo. l. portiones. ff. de fal. l. seruus. Lex.

1 Lia cū. Pone legata sūt mihi. r. ex testō q aliq
modo non valet recipi ista. r. post volo agere ɔ
testm̄ dicēdo viciosū. z tūc nō possū. vt. ff. de in-
offi. test. l. si pa. aut volo agere ɔ testm̄ dicendo
eū nō iure factū z tūc si sciēs testm̄ nō iure factū legatuz
viterius nō admittor ɔ testm̄ si aūt ignorabā tūc bñ ad
qd. ff. de peti. here. l. postq legatū est. l. se. z. ff. e. ti. l. post
legatū. §. j. aut volo dicere falsuz z tūc bñ admittor. duz
tñ nō trāsegerā vt. s. eo. l. polla. ff. eo. post legatū. ij. rñso.
Sed q est rō intra ista pmo si recipit legatū ex testō vlte
rius nō pōt dicere inofficiosum sed bñ falsuz. dico q ibi
dz hrē locū tacita approbatio vbi pōt hrē locū expssa. vt
ff. loc. l. q ad certū. nunc ita est q q hz qrelā pōt expresse
cōfirmare testm̄ repudiādo qrelā vt. ff. de inoffi. test. l. q
repudiātis. cū g ibi expsse cōfirmare possit dicā q tacite
cōfirmare videat repudiādo legatū vt nō referat verbo
vel facto vel quoquomō cōfirmet. ar. ff. si cer. pe. l. certū.
ff. de lib. l. de qbus. s. de insti. z substi. l. reprehēdenda. sz
2 secus est in testō falso. q2 si ego millesies velim non pos-
sum facere expsse quin testm̄ falsuz sit. falsum testm̄ non
reputat testm̄ vt. ff. de vb. sig. l. paulus rñdit. q nec ego
multo minus tacite recipiēdo legatū vlteri⁹ non possuz
dicere inofficiosuz. sed si velim dicere nō iure falsuz dixi
guit sciēs vel ignorās testm̄ nō repertū dic q qñ testm̄
est inofficiosuz testm̄ ab initio tenet. sed post mutat. q2

filius inuenit se sine cã exheredatũ. sed qñ testm̃ est non iure factũ. nunqd testm̃ valuit. τ iõ quedã alia via eligit inter inofficio. siue nõ iure factũ vt distinguat sciens vel ignorãs legatũ receperit. Lex.

1 Cum fratrẽ. Si qras an heres possit adire hereditatẽ añq̃ videret mortẽ defuncti. dic aut iste est interfect⁹ clãdestine. τ tũc si ab extraneo statim põt adire τ post vendicare vt hic. aut est interfect⁹ a familia τ tũc p̃mo oz haberi q̃stio de familia τ post adire vt. ß. eo. si ea. aut est interfectus palã τ tũc nõ oz adire quousq̃ vẽdicauerit. vt ß. eo. l. j. ff. ad silla. l. ppter venenũ. τ l. j. §. occisorũ.

1 Cum filicianus. Hec. l. est ar. q si ẽphiteota aliẽnet partẽ res cadit in cõmissum. videt q in toto cadit ar. ff. ar. fur. ce. l. furtim. §. j. ff. de leg. j. l. etiã si ptis. dico q nõ incidit nisi in pte cũ sit res diuisibilis τ pena non debet extendere delictum. ſ. de pe. sancimus. de his qui. vt indign. l. rescriptum. et l. heredi. τ p hoc. ff. ad publi. l. fraudati. §. j. τ videt expressum si regis. c. duo in vsi. feu. colla. x. τ. ff. quo. leg. l. j. §. finautẽ. cũ suis sili. ad istã. l. rñdeas q ibi⁹ vni relinqbat p modũ q̃titatis nõ p modũ quote vnciarum. quare nõ fit diuisio p modũ assis vt sit trãsitus ad dispendiũ. sz ibi nõ dicat q fiat trãsitus ad dispẽdiũ sed loquet qd iur. sic in casu quẽ omisit testator. l. autem mea loquet in casu quem expressit. Lex.

1 Talis. Uides hic q cum dñs inuadit si serui possint eũ audire si nõ iuuabãt puniunt. sz qualr hoc intelligit certe sic. si cũ ego essem in aliq loco τ nõ audiui cũ alij q erãt longiores audierũt. tenet q in talib⁹ causis mod⁹ [c] sit seruãd⁹ ar. ff. de fun. instru. l. cũ delanionis. §. asinaz. qõ est vez inspecta psona cõditione qõ enĩ si sit surdus tũc certe dicerẽ eum nõ teneri. ar. ff. de dã. infec. l. iiij. §. si tãvicinũ. τ p hoc. ff. eo. l. iij. §. surdus. τ. §. mutus. cũ suis

2 sili. ¶ Itẽ facit hec. l. q si vidi interfici hoiez τ nõ iuuaui ipm cũ iuuare possem q nõ teneor. q hoc est spãle in seruo q teneat iuuare dñm. g in 9trium ius cõe fm glo. no. ff. de reg. iur. l. culpa caret. τ q sit spãle in seruo hẽs ff. eo. l. j. §. hoc aũt. τ. ß. eo. Itẽ spãle est in dño vt si nõ phibeat seruũ dãnum dãdo q teneat. nã extrane⁹ nõ tenetur vt. ff. de nox. l. ij. § j. τ. l. in delictis. §. si extrane⁹. in 9triuz est g ius cõe. ff. ad municip. l. j. in fi. nec ob. ff. de re mili. l. iij. §. fi. τ. l. oẽ delictum. in fi. q ibi erãt in bello vbi vn⁹ hz de necessitate iuuare aliũ. τ p hoc facit ar. ad hoc q ego iunc possuz pecuniã recipe. vt. ff. qõ met⁹ cã. l. metum. §. sed lz. ff. de don. l. si põt. §. fi. cõstat aũt q hoc qõ necessario habeo facere nõ possum pecuniã recipe vt. ff. de cõdi. ob turpẽ cãm. l. pe. τ. l. fi. τ idẽ dicerẽ in alio casu si vidi preparare te vt interficeres ticiũ τ ego cũ te phibere possem nõ phibui q nõ teneat p supradicta. nisi cũ auxiliũ pstiti. ad qõ. ff. ad. l. põpo. de parri. l. j. §. fi. cũz. l. se. τ no. ff. de reg. iur. l. culpa caret.

¶ De codicillis. Rubrica.

1 Rupto. Que est rõ iuxta. l. istã q cũ testator fecerit testm̃ τ codicillos rupto testõ agnatione postḣumi legata nõ valẽt sz hñ cũ non fecit testm̃. dico q cũ facio testm̃ puideo de herede. τ de hoc posthum⁹ repperit se preteritum rũpit testm̃ τ nihil ex hereditate peti põt. sz cũ nõ facio testm̃ nõ sic puideo de herede. τ iõ q posthum⁹ nõ repperit se preteritũ legata petent ab heredib⁹ ab intes. q nihil est q rũpat an tñ eo casu posthumus teneat ad legata. dic aut testator generalr legauit dicẽdo lego tm̃ τ tm̃. τ tũc tenet ad legata. ff. e. si qs. cũ. ij. rñso. de le. iij. §. fi. Si autẽ testator cogitabat de alio vt a filio herede τ tũc dico q posthum⁹ nihil pstabit p sua portione. sz ist sit alr⁹ coheres vt. l. se. ff. de leg. ij. cũ pr̃. §. cũ existimaret.

2 τ. l. cũ filr⁹. in pn. ff. de excep. rei iudi. q cũ herede. ¶ Sz q est rõ quare pposito. dico q cũ facio testm̃ τ codicill⁹ rupto testõ totũ rũpit cũ codicilli dependãt ex testõ. sed tñ cuz non facit testm̃. q codicilli sumũt vires ex se. legata in eis relicta remanẽt. ff. e. l. ab intestato. τ. l. si qs cũ. in fi. τ p hoc. ff. de li. τ posthu. l. iij. §. fi. de inof. test. l. naz τ fi. §. rũpendo. τ. l. fi. Uides hic cautelã si non valet iure testamẽti valeat iure codicilloz. iuxta qõ pone testator

a fecit testm̃ τ dicat illã clausulã si nõ valet τc.[a] ruptuz est

3 testm̃ τ dixit agnatione posthumi. nunqd q testm̃ non valet iure testamẽti valebit iure codicilloz. dicũt qdã q nõ. q si nõ valet iure testamẽti nec codicilloz. q cuz testator dicat si nõ valet iure testi valeat iure codicilloz. refert se ad pñs tp̃s vt si in pñti testm̃ nõ valeat iure testi q valeat iure codicilloz. sed cũ pterijt posthumũ testm̃ i pñti valet. sed post rũpit. τ iõ illa clausula non possit sic referri. τ sic intelligũt qõ no. ß. õ libe. pre. vl̃ exhere. aut. ex cã. sed cũ adijciũt cautelã q testator dicat si non valet testm̃ iure testi valebit iure codicilli. tũc enĩ dicũt q si testamentũ rũpat agnatione posthumi q testm̃ valet iure codicilloz. arg. ei⁹ qõ dr in institutione. ff. de le. ij. l. si ita scripsisset. ff. de ṽb. obl. l. si ita stipulat⁹ fuero illud. τ. l. si a colono. sed hoc nõ videt valere. q ibi codicill⁹ depẽderet ex testõ si testm̃ rũpat τ codicilli. ff. eo. l. j. cũ igit hoc depẽdeat ex testõ. rupto testõ τ codicilli. τ ita non valet iure testi nec iure codicil. sed tũc põt rñderi facti sunt iure testi. sed nõ valet testm̃ nec codicilli. hic aũt nõ pñt dici facti iuxta testm̃ cuz fiãt in defectu testi. vt. ff. de cõdi. τ demõ. l. cũ tale. in fi. sed vr̃ q ista cautela hodie nõ valeat. τ si nõ valuit. valuit ne τc. q ex codicillis nõ debent

b nisi legata[b] τ fideicommissa. sed hodie posthumo preterito debentur legata τ fideicõmissa. vt. ß. de li. pre. aut. ex cã. Sed posset dici solũ in alio istituto quã posthumo sed vbi posthum⁹ preterit tũc nec legata nec fideicõmissa nec aliquid debet vt. ß. de posth. here. insti. l. j. vel posset alio mõ tollerari testator dixit. si nõ valz iure testi τc. dico q si nõ valet iure testi institut⁹ põt petere ex fideicõmissa vt hic. τ. ff. de inuist. test. l. posthum⁹. §. si paganus. dico g q operat q institutio trahit ad fideicõmissum. τ ita posthum⁹ tenet restituere. sed hoc restituere est periculosum. q talia ṽba nõ vident trahi ad fideicõmissum. vt no. in dicta. l. aut. ex cã. τ ita si teneas q institutio trahat ad fideicõmissuz ista ṽba opabunt multuz. sed si teneas q institutio nõ trahit ad fideicõmissũ. qõ ver⁹ reputo q in tali valet. q a filio pterito vel exheredato nihil legari põt vt pbat. ff. de le. iij. l. ex filio. τ. l. patrono. in fi. ff. de inoffi. test. l. ticia. dico g q talia ṽba nõ opant ab aliq posthumo rũpente. sz als cũ ppt solẽnitatem vel alio mõ deficit testm̃.

4 ¶ Sz iuxta hoc qri põt. filius nõ põt testari nec legare. ff. de testis q in ptãte. sz cã mortis volũtate pris hñ põt dare. vt. ff. de do. cã mor. l. cũ hijs. ff. de do. filr⁹. §. pe. Sz pone q filiusfa. de 9sensu pris fecit testm̃ in fine dixit volo. q si nõ valet iure testi q valeat iure cuiuslz alteri⁹ vltime volũtatis. nunqd tãq de do. cã mor. poterũt legata peti cũ testm̃ nõ valuit. dic q si illi qbus legabat erãt pñtes vel notarij p eis recipiebãt hñ valet iure donatiõis cã mor. sz vbi sunt absentes nõ q in donatione cã mor. duoz cõsensus reqrit. vt ff. de dona. cã mor. l. inter mor. sed in legatis hoc nõ requirit. ff. de leg. ij. cum pater. §. donationis.

¶ De legatis. Rubrica.

Ci post. Pone testator legauit mihi fundũz alienũ vsumfructũ istr⁹ rei mihi legate. nũqd vr̃ reuocasse totũ legatũ. certe dicũt quidam q nõ sic intelligũt istã gl. ff. de le. ij. l. meui⁹. §. fundo. de here. insti. l. quotiẽs. §. fi. de pdi. insti. [illegible] ℥. meli⁹ dic vt h p pe. Raz. Lex.

Eruũ. Et si ne hoc vez q glo. dicit q si testator legauit seruo suo τ ita nõ valet legatũ q si eo viuo fact⁹ sit liber q recõualescat legatum. dico q nõ. q rũa dicit q cũ testator legat alicui τ in pñti nõ valet legatũ q etiaz si [t]estator viuat p. l. ãnos nõ pt legatũ recõualescere de q hr̃. ff. de le. j. l. cetera. §. j. q rũa optie põt adaptari etiã h no. glo. istã. ff. de reg. ca. l. j. circa me. magne glo. q ṽa est p q facit. ff. de le. j. l. minor. τ facit 9 istã gl. isti. de le. §. an seruo. nec ob. l. nõ itelligit h in glo. all̃. q ibi legator erit phibitũ rõne illi⁹ cui legabat. iõ remoto ipedimẽto cõsistit. na: ar

a ¶ Si non v3 τc. Adde Bal. in. l. si totus. ß. de inoffi. doñ. τ l. l. ex ea. § j. p glo. in verb. verbus. versic. sed nunqd ipsa. τ ibi Bar. ß. de testa. τ in. l. q aũt. cũ glo. si qs omis causa. τ in aut. ex cã. q. si. τ Bald. ibi. q. vij. de libe. pre. Alex. consi. cxxviij. Pau. de cast. 9si. lvj. τ lviij. τ alexã. consi. xxvj. volu. j.

b ¶ Nisi legata. Adde bal. in. l. ex ea. § ex his. τ ibi omnino Alexã. post Dy. ff. de testa. τ in. l. certi j § de insti. Rapha. τ paul de cast. in. l. si frater. j. õ fideicõ. bal. in. l. verbis ciuilibus. et col. ij. versic. item ex ista glo. et ibi ang. τ imo. ff. õ vulg. τ pu pil. Ang. τ Raphael. in. l. precibus. ß. de impu. τ aliis sub. Alex. τ imo. in. c. raynutius τ ibi oio Barba. in sua lobã tiua. ß. de testa. et Alexan. in alleg. l. verbis. col. j. in fi. cũ cõcor. in p cum signato.

firmat legatū. ſ; h̄ cū legat̄ ſeruo ꝓprio eſt ipedimētū ⁊ in ꝑſona dn̄i ⁊ in ꝑſona ſerui. iō nō pōt cōfirmari. ſ; cū3 eſt īpedimētū tm̄ ex ꝑſona filii mi. legat̄. ADDITIO. cō coꝛ. pe. ⁊ dic vt plene notat. ff. de re. du. l. ſi cognatis. ⁊ de regu. cato. l. j. Lex.

1 Alia. Iuxta. l. iſtā q̄ro pone pr̄ legauit. cccc. lib. poſtea dedit ei in dotē mille. nunq̄d pōt alteri legatū petere vr̄ ꝙ ſic. nec h3 locū. l. iſta. q2 h̄ ille q̄ legabat dabat in dotē. certe dico ꝙ q̄ ad trecētas libr. extinguit̄ legatū. q̄ ad ducentas remanet. ⁊ hec eſt rō. q2 cōfundit legatū qḋ vr̄ ſatiſfactū in vita de hoc legabat̄. Itē ḡ hoc dicā ꝙ in pte videat̄ ſatiſfactū. ar. hui9 idē dr̄ in militia legata ⁊ empta in vita. ff. de leg. iii. l. lucius lo:

2 ¶ Sed vr̄ ꝙ ſi teſtatoꝛ etiā legat mihi aliq̄d ⁊ poſt in vita dat vr̄ ſoluere. pone ḡ ꝙ teſtatoꝛ dedit mihi poſt penitet cū de legatis reuocare vult reuocare id qḋ mihi dedit nunq̄d pōt. vr̄ ꝙ nō. q2 ſic in dādo vr̄ ſciēs idebitū ſoluere vt. ff. de cōdi. ⁊ de. l. j. de reg. iur. cui9 ꝑ errorē. Itē cum ſim obligat9 alicui vt idē poſt mortē tūc ſi ſoluā ei ⁊ errāter nō poſſu3 repetere multo ḡ fortius ſi ſciēter nunq̄d eſt hoc verū. dico ꝙ ſic. ſi teſtatoꝛ tradidit mihi aīo donādi. vr̄ ꝙ dat̄ ſimplr̄ poſt nō repetit̄ vt. j. de do. q̄ ſub mo. l. ꝑfecta. de reuo. don. l. velles. ſed ſi ita dixit trado tibi rem quā legaui. q2 timeo ꝙ heredes tibi n̄ tradēt. tūc dico ꝙ reuocato legato reuocat̄ traditio. ff. ſi cer. pe. l. non oīs. ff. de do. cā moꝛ. l. ſeia. in fi. j. rn̄ſo. nec eſt miru3 ſi ſolutio poſſit fieri ſub tali cōditione. ff. de ſo. l. ſub ꝯditione. ⁊ ꝓ

3 h̄ faci9. ff. de le. iii. l. cū q̄s decedēs. §. teſtō. ¶ Itē. l. iſta inducta fuit ad vnū. teſtatoꝛ legauit alicui domū cū oꝛnamentis tradidit in vita domū ſine oꝛnamētis. nunq̄d poſt mortē pōt petere oꝛnamēta. vr̄ ꝙ nō. q2 legatū vr̄ extinctum q̄ ad domū vt h̄. ḡ etiā in oꝛnamētis q2 vr̄ adicere vt dictū fuit cū adiectione ar. ff. de fun. inſtru. l. j. in fi. ⁊ l. ſi cui fund9. ⁊ ſic dr̄ in peculio legato. ff. de pecu. le. l. j. ii. ⁊ iii. Sed dico ꝯ q2 verū eſt cū tradita eſt dom9 ꝙ extinctū eſt legatū. verū eſt q̄ ad ſui petitionē. ſ; eſt extinctū in fauoꝛe3 ei9. cū ḡ dicā nō extigui q̄ ad acceſſoꝛia vt qḋ in fauoꝛe3 ⁊c. ꝯ. de. l. qḋ fauoꝛe. ⁊ ꝓ hoc. ff. de leg. j. l. luci9. §. j. ⁊ ꝓ hoc facit qḋ dr̄ in ſeruo cui legata eſt hereditas cu3 peculio manumittet̄ in vita. ff. de pecu. l. cū dn̄s. §. j. ⁊ ꝓ hoc inducit. ff. de here. inſti. l. talē. §. ſi. ḡ. hic nō extiguit̄ q̄ ad oꝛnamēta al's applicauit alii domui: ſic eſſent alterius dom9 acceſſoꝛia vr̄ ademiſſe ar. ff. de adi. le. l. filio. in pn̄. ſi aūt nō applicauerit alii domui ſ; cā cuſtodie in ſecreto cuſtodie loco poſuit tūc obtinēt ſupdicta vt reuocare nō videat̄ vt ar. ff. de le. ii. l. cū pater. §. pr̄ filie. de le. iii. l. fideicōmiſſa. §. ſi rem ⁊c. Lex.

1 Cum reſpōſo. No. hic ex. l. iſta. q2 in ꝓceſſibus pñt poni allegatōes iuris vt h̄ fiebat. ADDI. ⁊. ff. de his q̄ in teſ. delē. l. prime. Ray. Itē vides ꝙ ſi aliq̄d ſit ꝑlegatū vni heredū ꝙ pōt recipere legatū ⁊ repudiare inſtitutionē. qḋ verū eſt niſi ꝑlegata ſit in modū diuiſiōis hereditatis vt ſi teſtatoꝛ dixit filios duos inſtituo ⁊ volo dixit poſt codicillos ꝙ vni9 habeat bona q̄ ſunt circa garonā. ali9 alia bona. tūc oēs ſi velint repudiare inſtitutione3 ⁊ velint recipe bona tunc nō pōt cu3 ſiat ꝑ modū diuiſionis. ſed iō nō pōt petere ff. de leg. j. qḋ ergo. §. j. Lex.

1 Onimēta. Pone hēo ius pronat9 in eccl'ia qḋ ius pōt hr̄e etia3 laycus vt in aut. de eccle. ti. §. ſi q̄s aūt. in noīe. in aut. de ſanctiſ. epi. col. ix. §. ſi q̄s oꝛatoꝛii pone ḡ ꝙ ego dixi ita lego tibi talē eccl'ia3 nunq̄d valet ius pronat9. dic ꝙ ſic. ꝯuis eius v̄ba male ſonēt. tn̄ itelligunt̄ ſm̄ qḋ pñt. ff. de ꝯhē. ēpt. l. q̄ tabernas. ADDI. facit qḋ no. e. ti. l. in modicis. ⁊ de h̄ hic ꝑ pe. Ray. ⁊. ff. de le. j. l. ſenat9. §. fi. ⁊. l. ſi dom9. Lex.

1 Si vniuerſe. Vides ꝙ vbi pr̄monitū eſt neceſſariū creditoꝛib9 ꝙ nō valēt legata. S3 pone ꝙ teſtatoꝛ iſtituit me poſtea donat oīa bōa ſua meuio. nunq̄d vr̄ reuocaſſe inſtitutionē. vr̄ ꝙ ſic. q2 cū poſt inſtitutionē donat vr̄ ademiſſe ar. ff. ꝺ adi. leg. l. rē legatā. ff. de le. iii. l. fideicōmiſſa. §. ſi rē. ⁊ no. glo. ꝯ. de ſacroſā. ecc. aut. ſi q̄ mulier. vr̄ ꝯ. q2 certis mōis adimit̄ inſtitutio. ꝯ. de teſt. l. ſancim9. inſti. q̄ mo. teſt. infir. §. ex eo. ſ; dico ꝙ inſtitutio remanet. ſ; imunis eſt in effectu. q2 bn̄ donare pñt. ſ; remanet here3 ſ; inane nomē heredis. Lex.

Ex legato. Que opi. glo. eſt v̄a. ſ. j. illo q̄ q̄rit q̄d differt actio vtilis a directa. dic ꝙ pma eſt v̄a in effectu ꝙ nihil dr̄t. ff. de neg. geſt. l. actio. ⁊. ꝯ. de peti. here. l. ſi ſtricti. de ſcd'a opi. dic vt ꝯ. de pact. l. pr̄. de tertia qḋ eſt verū qn̄ ex edicto ꝓcedit aliud qn̄ ex mēte. l. de q̄ dic vt no. ff. ſi q̄dru. pau. ſe. di. l. j. §. j. ⁊. l. h̄ actio. de vtili ⁊ directa actione dicā. ꝯ. de actio. ⁊ ob. l. j. ⁊. ii. Lex.

Non tantū. Que erat rō dubitādi in. l. iſta dic ꝙ erat preſumptio. q2 iam non diu cum ea fuerit. tamen etiam ſpiritum occidiſſes vel vltimo vel al's ⁊c. Lex.

1 In annalib9. S3 q̄ eſt rō ꝙ cū legat̄ vſufruct9 mihi ⁊ heredib9 ꝙ intelligit̄ ſolū de pmo herede. ſ; cū legat̄ aliq̄d annuatī mihi ⁊ heredib9 itelligit̄ ſolū de oīb9 heredib9 ipꝑpetuū Ia. nō ꝯcedit pmū imo dicit ꝙ cū legat̄ vſufruct9 mihi ⁊ heredib9; oīb9 heredibus debet̄ ēt. l. cū antiq̄tas ꝯ in glo. al'. dicit heredi in ſingulari q̄re nō intelligo niſi de pꝛimo. h̄ nō valet q2 idē eſt dicere in ſingulari vel plr̄ali. vt. ff. de v̄b. ob. l. ſtipulatio iſta. §. ſi q̄s ita. q̄re dic ꝙ cū relinq̄t̄ vſufruct9 tibi ⁊ heredib9 ſi i ꝑpetuū intelligeret̄ de heredib9 ſic ꝓprietas eſſet inutilis qḋ nō admittit̄ vt. ff. de vſufr. l. iii. ſ; ſec9 cū legāt̄ annua. q2 alia vtilitas accipit̄ ꝑ heredē vt ex hoc dicto ꝙ ſi relinq̄t̄ vſus ꝙ nō ꝑcipit̄ tot9 vſuſfruct9 ab illo cui legatus eſt ne inutilis. eſſet ꝓprietas qḋ intelligit̄ i ꝑpetuū de oīb9 heredib9 ſicut dr̄ in legato ciuitatis vt. ff. de vſufru. leg. l. ſi vſufruct9 municipib9. de vſufr. l. vſufruct9. q2 ide3 eſt vt ꝑpetu9 ſit inutilis ꝓprietas. ſec9 dr̄ de vſufr. vt. ff. ꝺ annu. leg. l. annuā. ⁊. l. annua. §. a ticia. Lex.

Cum q̄ſtio. Ad pma ꝯria glo. ſ. ad duo gl'ia. ⁊. ff. de here. inſti. l. interdū. dic ꝙ h̄ relinq̄bat ꝑ modum q̄titatis nō ꝑ modū q̄re vel al's. ⁊ iō nō fit diuiſio ꝑ modū aſſis nec fit trāſit9 ad diſpōdiū. ⁊ ſic non merēt ſignari ꝓ ꝯriis ad. l. ſi ita. de li. ⁊ poſth. h̄ in gl. al'. dic ꝙ ibi nō loquit̄ ꝙ fiat trāſit9 ad diſpōdiū. q2 loq̄t̄ ꝙ iuris ſit in caſu quē omiſit teſtatoꝛ. l. aūt nr̄a loquit̄ i caſu quē exꝑſſit. ADDITIO. h̄ ſol. eſt falſa vt hic pt3 in

1 l'ra ibi cū ei manifeſtiſſimū ⁊c. Ray. ¶ Ad euidētiā hui9. l. debes ſcire ꝙ hereditas diuidit̄ in. xii. vncias vt inſti. ꝺ here. inſti. §. hereditas. ſ; q̄ fuit rō i. xii. vnciis. q̄re nō ita bn̄ in. x. vel. xi. dicūt q̄da3 q2 ſic placuit pncipi legiſlatoꝛi nec pōt rō reddi. alit̄ dr̄ in aduocato ꝙ pōt aduocare in xvii. āno. ⁊ nō pōt reddi rō q̄re nō alio tpe vt. ff. ꝺ poſtu. l. j. §. pueritia. in vſufructu q̄re diuidit̄. ⁊ ſic de ſingulis. ad qḋ. ff. de le. l. nō oi3. ſed dicas tu q2 nūer9. xii. eſt pfectioꝛ nūero alio tpe i. xii. pōt fieri diuiſio ꝑ ſemiſſes triētes q̄drantes ſine diuiſione alicui9 iuris ⁊ ſine coꝛruptiōe alicuius ſnīe. q2 pōt diuidi ꝑ ſemiſſes vt. vi. ⁊. vii. ꝑ triētes. vt. iii. ⁊. iiii. ⁊ ꝑ q̄drātes ꝑ. iii. iii. ⁊. iii. qḋ nō eſt ita in alio nūero. j. xii. nec i alio niſi ꝯpēdeat ex. xii. vt. xxiiii. ⁊. xlviii vbi ſunt. iiii. xii. ⁊ iō bona rō fuit q̄re in. xii. vncias diuiſa fuit hereditas nō in alio nūero. ADDI. hec rō eſt falſa q2 cadē rō in nūero ſenario vt in phe. vi. libri. ſm̄ glo. ſ; doct. h̄ alit̄ ſol. dictū ꝯriū Ray. Itē vides h̄ ꝙ teſtatoꝛ legat mihi hereditatē ⁊ poſtea tibi vnciā ꝑ eq̄li. ſ; ſi diceret teſtatoꝛ lego tibi. vi. vncias. ſ; alii. xii. tūc i duplo plus h3 ille q̄ h3. xii. ff. ad treb. marcell9. in pn̄. S3 pone teſtatoꝛ reliq̄t mihi. xii. vncias poſtea tibi octo. nūq̄d adeptū vr̄ de pmo vt nō hēat niſi q̄ttuoꝛ vncias. vr̄ ꝙ ſic ꝑ. l. iſtā q2 id qḋ ꝓfert pmo alicui ēt dico ꝙ h̄. l. loq̄t̄ in caſu in q̄ teſtatoꝛ voluit excedere aſſe3. ſ; legabat. l. aſſe3. ſed in h̄ caſu excedebat aſſe3. ſ; pone teſtatoꝛ legauit tibi. xii. vncias. poſtea mihi. vi. ego hēo. vi. tu. vi. Ite3 ſi legat mihi xii. ⁊ tibi. v. nō hēo niſi. vii. ſ; cu3 legat mihi. xii. tibi. viii. tūc remiſit ad diſpōdiū ⁊ faciūt. xxiiii. vncias de hereditate. ⁊ tu hēs. viii. vncias ⁊ ego. xvi. ſic intelligo. ff. de here. inſti. interdū. §. pr̄ſa. ⁊. l. ſi ita. §. q̄dā. dico tn̄ ꝙ teſtatoꝛ. trāſit ad diſpōdiū q2 vni legauit. xii. vncias alii. vi. alii duas de hereditate ſiāt. xx. vncie. et dabunt̄ vni. xii. alii. vi. alii due. ⁊ idē pōt intelligi ad glo. ibi cū dicat ad finē ꝓbabilius eſt vt. ff. de le. j. ſi teſtatoꝛ. §. j. ſit. ſed hoc caſu dico

trāsire ad dispōdiū. τ .l. nr̄a intelligit̄ vbi scdo nō cōfert vltra dimidiū vni͛ dimidie. si ḡ plus cōfert̄ tibi soli vl̄ cō putat̄ ali͛s non habet locū hec .l. vt .ff. de here. insti. si ita. 2 §. j. ¶ Itē h̄ .l. pōt induci. qdā nobilis dedit in ēphiteosim quoddā territoriū q̄ttuor sub pēsione .xl. solid. istivo luerūt diuidere istud territoriū voluit iste nobilis φ vn͛ solueret q̄rtā partē ali͛ tertiā ali͛ quintā ali͛ sextā. int̄ q̄s q̄ d₃ quartā partē soluit suā .s. xv. ali͛ soluit tertiā. sc₃ xx. τ sic q̄ h₃ quintā soluit .xij. alit̄ q̄ d₃ .vj. soluit .x. τ ita reperit̄ φ nobilis pdit tres solutiones succurret̄. τ quidā dicūt φ i residuo fiat alia diuisio ar. .ff. d le. .j. si q̄s testō. §. j. vt h̄is videat̄ dictū in residuo ar. .ff. ad .l. fal. .l. penaleis. §. fi. s₃ dico alit̄ fieri diuisionē q₂ in .iiij. v. vj. sunt ipse ctus est nūerus. τ iō p̄ hoc nō pōt fieri diuisio. q̄re dicas diuisionē fieri ne sequatur absurdum.

¶ De bonis maternis τ mat̄ni gn̄is. Rubr.

1 Es que. In glo. hic posita sup̄ ṽbo legitimā reuoco in dubiū an pater q̄ habet legitimā administrationē in bonis filij possit pcuratorē cōstituere añ litē cōtest. quidā φ nō. q₂ pcurator est q̄ mādato dn̄i negocia administrat. .ff. de pcur. .l. j. in p̄n. ḡ pōt añ litē cōtest. nō sit dn̄s imo fili͛ vr̄ φ nō possit cōstituere pcuratorē. etiā hoc video in tutore q̄ nō pōt añ litē cōtest. C. de pcur. .l. iij. τ h̄ video etiā in alio pcuratore. C. de pcur. .l. nulla. τ .l. pcuratorib͛. τ in hac opi. residet glo. τ etiā tam in p̄re φ in p̄lato vel ep̄o. .ff. de pcur. .l. j. ¶ Quid dicendū dico φ p̄r a añ litē cōtest. pōt ↄstituere pcuratore₃ etiā p̄lat͛ τ ep̄s τ sic pbo qdā sunt q̄ h̄nt administrationē nudā τ sunt nudi administratores sicut pcurator τ tutor q̄ nūq̄ administratione aliq̄ luciū facere debēt vt .ff. man. .l. ex mādato. .ff. de pcur. qui propo. §. pcurator. vt in ceteris. τ idē in tutore. τ dico φ donec facti sunt dn̄i litis nō p̄nt cōstituere pcuratorē vt sunt q̄i h̄nt nudā administrationem imo h₃ fruct͛ vt p̄r τ p̄lat͛. τ dico φ p̄nt τ añ litē ↄtest. ad qd̄ facit. .ff. de le. .ij. .l. si q̄s ticio. in rē eni suā vr̄ eē pcurator p̄r. q₂ h₃ vsufructū. τ certū est φ pcurator in rē suā añ litem cōtest. pōt ↄstituere pcuratorē vt .j. de do. .l. illā. τ habes .l. exp̄ssa₃ i p̄lato q̄ pōt pcuratorē ↄstituere añ litē ↄtest. in aut. de san. epi. col. ix. §. si q̄i. l₃ ille tex. possit calūniari φ lite ↄtestata loquat̄ τ ita ↄria p̄ p̄dictā distinctionē sunt remota. videas ibi lectu. S₃ q̄d in alia .q. glo. an p̄r ṽba libelli cōcipiat in p̄sonā suā vl̄ p̄sonā filij. gl. habuit bonū intellectū nō sicut qdā intelligūt φ nō sit faciēda vis in cui͛ p̄sona cōcipiant̄ ṽba. q₂ illi fatue intelligunt. Sed vult dicere φ in cōclusione libelli τ in assumptione etiā pōt fieri mētio vel p̄ris vel filij cū narratione facti. dico semp̄ φ fili͛ est in narratione. vt pone debebas .x. vxori mee. post vxor d̄cessit filio herede relicto. ego ago ↄ te ad .x. q̄ debes filio. τ iō peto te sibi cōdēnari. cetera let hoc. dū tn̄ mētio filij semp̄ fiat in narratione p̄cessus C. de pcur. .l. q̄ sūpēdia. dico ḡ φ q̄ñq₃ ad libelli cōfectionem nō est faciēda vis. sed q̄tū ad facti narrationē tunc d̄n semp̄ fieri d₃ mētio de filio. q₂ debitū filio nō intelligitur debitum patris. vt .ff. de accept. .l. an inutilis. §. fi.

ADDITIO. videas in lect. Ray. Lex.

1 Si viua. Prosequor aliq̄ dicta hui͛ .l. Primo circa hoc qd̄ d̄r φ p̄r h₃ virilē in vsufructu bonorū vxoris ne ea quoq₃ defraudet̄ etiā hoc est cū ab intest. succedūt filij. sed q̄d erit si ex testō m̄r instituit filios. nunq̄d p̄r succedere d₃ in vsufructu. vr̄ φ sic. q₂ .l. nō distinguit ḡ nec nos. .ff. de offi. p̄si. .l. iij. Itē q₂ eadē est rō ex testō τ ab intestato. ḡ idē ius. .ff. ad .l. aeq̄l. .l. illud. C. ad .l. fal. .l. fi. s₃ pbabiliter pōt dici ex testō pater nihil h̄eat. τ pro hoc qd̄ deficit rō hui͛ .l. etiā est rō .l. q₂ iste p̄r erat marit͛ mulieris τ sic in vita vsus fuit bonis vt .ff. rerū amo. .l. j. τ iō q₂ vxor decessit ab intest. vr̄ voluisset vtat̄ cū filijs. τ cū ista m̄r exp̄sse puidit sup̄ bonis. dicā p̄rem nō admitti cū cesset rō .l. ḡ τ ius cessabit. ar. .ff. de iu. patro. .l. adigere. §. q̄uis. Itē vr̄ post φ si fuerūt filij in p̄tāte aliq̄ emācipati q̄tum ad portionē emācipatorū h₃ virilē q̄ ad alios h₃ totu₃ vsu- 2 fructū. ¶ Sed q̄ro an p̄r h̄eat virilē inspecta p̄sona oī₃ vel solū inspecta p̄sona emācipatorū. Ja. dicit φ cōputabunt̄ τ sic habebit tertiā vsufruct͛. etiā si dicā totā portionē alior̄ q̄ in p̄tāte sunt. q₂ satis est sibi puisum q₂ aliud h₃. s₃ certe nihil hoc valet imo magis sua rō facit ↄtra eū. s₃ pōt facere p̄ eo. C. de cadu. tol. §. fin. aut ē legatarij. .ff. de leg. p̄stan. .l. viriles. in p̄n. τ p̄ hoc qd̄ d̄r q̄ h₃ .v. liberos in puincia vel .iij. in ytalia excusat̄ a tutela. vt insti. de excu. tu. in p̄n. C. q̄ tu. lib. .l. j. sed tn̄ si petat̄ i tutorē an qui ex illis filijs excusant̄ vt illi q̄ in nūero alior̄ ↄputāt̄ vt .ff. de excu. tu. .l. amicissimos. l₃ eni ad partē nō admittant̄ partē nō faciūt. ar. .ff. de le. .ij. .l. si ticio. de le. .ij. .l. plane. la. j. §. si cōiuncti. τ .l. h̄modi. §. si ticio. s₃ dico ↄ. τ ista p̄xime locū h₃ cū p̄res ↄcurrūt in eadē re. C. s₃ hic in diuersis reb͛ admittunt̄. τ iō illi q̄ nihil h̄nt partē nō faciēt cū nihil habeāt. dico ḡ φ solū attendam͛ p̄sonā filior̄ emācipator̄ ar. .ff. de inoffi. tes. .l. q̄ repudiātis. τ hoc expresse dixit hic text. cū dixit viriles inter eos portionis fin prescripta papiat. nec. d. .l. amicissimos. q₂ ibi ver̄ est h̄re cū tres liberos. τ cōputant̄ ibi queadmodū p̄ris. h̄ añt eēt 3 incōmodū. ¶ Itē facit .l. ad .q. pone ita est φ si cruce signatus cōmittat homicidiū bona cui͛ passagio dn̄t applicari. pone aliq̄s nō cruce signat͛ cū cruce signato cōmisit homicidiū. nun q̄d bona abor̄ applicant̄ passagio vr̄ φ sic. cū iste cruce signat͛ trahat ad se aliū. τ al's puilegiat͛ vt puilegiatū .j. de ap. .l. p̄cipim͛. §. fi. τ .ff. queadmodū serui. amit. .l. si cōem. τ p̄ hoc facit qd̄ d̄r in illo q̄ immauit filiū vt occideret patrē. q₂ tenet̄ ea .l. l₃ al's nō teneret̄ .ff. de parric. .l. vtrū. s₃ ↄ vr̄ meli͛ dicēdū vt ex diuersitate p̄sonar̄ diuersa sunt iura. ar. hui͛ .l. τ ita pessagiū nō h̄eat bona isti͛ cruce signati. ad h̄ cū bona istor̄ p̄nt diuidi. ar. .ff. de aq̄ quoti. τ esti. .l. j. §. idē. τ. §. trebati͛. τ p̄ hoc facit qd̄ d̄r alibi in seruo τ filio q̄ furtū nō faciūt p̄ri vel dn̄o. vt .ff. de fur. .l. serui. in p̄n. τ tn̄ si timet ip̄os tenētur furti. vt in eo. ti. .l. q̄ seruo. τ de h̄ est casus. C. de inces. nup. .l. cum ancillis.

¶ De bonis q̄ liberis in p̄tāte p̄ris ↄstitutis. Rubr.

1 Onstitutiones. No. φ sicut dos a p̄re p̄fecta ex .l. ista ad patrē reuertit̄ sic dicit̄ in donatione ppt̄ nup. replica p̄res .ll. ad hoc. pq̄ est rō q₂ sicut dos so. ma. reuertit̄ ad mulierē vt .ff. so. ma. .l. j. sic donatio ppt̄ nup. reuertit̄ ad maritū so. ma. vt. C. de do. añ nup. .l. si liberis. ita ḡ sicut dos so. ma. reuertit̄ ad patrē vt. C. so. ma. .l. dos a p̄re p̄fecta. sic τ donatio ppter nuptias. Lex.

1 Quod scitis. No. glo. sup̄ ṽbo ex iure. q₂ vxor pōt stipulari a viro vt si ipsa p̄moriat̄ lucret̄ dotē qd̄ est notabile. q₂ tale pactū ex p̄te viri nō valeret vt .ff. de pac. do. .l. ij. .ff. de do. p̄leg. .l. j. τ .l. ij. τ pōt esse rō diuersitatis. q₂ fauet̄ magis mulieri in dote φ viro in donatione. Et mai͛ p̄iudiciū est in muliere si remaneat indotata φ si vir ex pacto p̄dat donationē. ar. .ff. de ritu nupt. .l. si q̄s offi. .j. q̄ po. in pign. ha. assiduis. §. fi. C. de nup. .l. fi. §. furiosi. in aut. de pui. do. §. nos añt. coll. viij. dico tn̄ ↄ. idē etiā si .l. ista h̄ diceret h̄ putarē hodie correctū. q₂ eq̄litas in dote τ añ nuptias donatione in oīb͛ esse d₃ vt. C. de pac. ↄuē. aut. 2 eq̄litas. ¶ Itē inducit̄ iste tex. φ si ēphiteota det fundu₃ ēphiteoticariū scdo in ēphiteosim si iste scdm vendat laodemiū debet̄ p̄mo ēphiteote nō p̄mo dn̄o. τ hoc cū dn̄s sit imediat͛ in feudis. de p̄hi. feu. alie. p̄ fre. in si. coll. x. ↄvr̄ φ p̄mi dn̄i sit laudamētū q₂ iste ēphiteota dādo scdo in ēphiteosim nil sibi retinuit vt .ff. de acq̄r. pos. .l. iij. §. ex ↄtrario. τ ibi glo. not. τ p̄ h̄ .ff. de ↄhen. ēpt. .l. q̄ sub h̄ pacto. de ser. expor. .l. si tici͛. .ff. de acq̄r. pos. .l. q̄uniuersas. §. fi. Lex.

1 Non fine. .l. ista. facit ad .q. ↄsuetudo est rome φ p̄mortua vxore vir lucret̄ dotē mulier donationem ppt̄ nuptias p̄mortuo viro. vel pone de h̄ factū al's est pactū int̄ vir̄ τ vxorē. nūq̄d h̄ locū habuit in spōso τ spōsa. vr̄ φ sic. ar. hui͛. etiā p̄ h̄ .l. j. glo. allega. .j. de adult. .l. ppt̄. τ .ff. de adult. .l. si vxor. §. j. τ pro hoc .l. quā imperator hic inducit p̄ se. .ff. de fun. do. .l. iiij. etiam p̄ hoc. .ff. de iniur. .l. item apud labeonē. §. spōsum. sed ↄrium pōt dici φ ad hoc φ marit͛ lucret̄ dotem op₃ φ sit m̄rimoniū τ dos. s₃ hic nō est m̄rimoniū s₃ spōsalia .ff. de spon.

a ¶ Potest cōstituere pcuratore₃. Adde Bar. in .l. neq₃ in prin. C. de p cura. τ in .l. fin. §. vbi autē. de de bon. q̄ libe. nec req̄rit̄ consensus filij fm eundē quicq̄d dixerit Ray. et male. ita nota. Ange. τ Jo. de pra. in .l. j. col. viij. .ff. de pcu. Bald. in addi. ad Spe. in tit. de pcur. versi. pater. τ Card. in clem. .j. q. vj. extra de pcu.

ff.de spon.l.j.nec dos cū dos nō sit sine mr̄imōio vt.§.de
don.ante nup.l.fi.et ar.p h.ff.so.ma.si āte.et p h facit.ff.
qd fal.tu.au.l.falsus.§.j.de mili.test.ex eo tpe.et p h.ff.
de don.l.j.§.j.nec ob.l.ista.qz hic loqtur de mero:fauo
re.s.q ista filia respectu pris nō acqrat et istū fauorē ex-
tendam⁹ nec est tn̄ piudiciuz pris si nō querit ei p filiū
sicut est piudiciū filio si qratur pri cū fili⁹ certet de dāno
vitādo et pr de lucro captādo. Itē hic fit iterptatio ɔtra
illū qui dz lucrari etiā si fieret i qōne posita esset recte ɔ-
rietas. Itē hic i tex.dr si marit⁹ et vxor aliqd reliqrit etiā
qz dos nō pōt esse sine mr̄imonio et idē hz locū in spōso:
sed qz nō pōt esse sine mr̄imōio:iō nō pōt itelligi i spōso
nec ob.d.l.ō adul.qz ibi iō admittit spōs ad accusandū
qz valde fauet ad accusāduz ɔ deliquētes intm̄ q qlz de
pplo pt accusare.et iō nō mirū si spōso det pogatiua vt
possit accusare iure spōsi. ADDI. videas i lect. Ray.

1 Cum opz. In pn. vides hic qstū in gl.si ex pecu-
nia data filio sibi qsierit vsurā cui ɔuenit vel si
bi vel pri et glo.nō eligit. Quid dicēdū videt q
pater nō qrat ar.ff.ad treb.l.postulāte.§.sz in
hmōi et h video i socio q nō cōicat vsuras qs acqsiuit.ff.
p soc.l.si vn⁹.§.j.et p hoc qd dr i vxore ex re sibi data q-
rit vsuras qs non tenet reddere.ff.de do.inter vi.et vxo.
quid g q.l.allego p eo qd no.ff.de mi.l.si minor.ille eīn
fili⁹ magis videt hre ex sua industria:et iō patri nō req-
ratur.ff.ad.l.fal.l.iij.potissime hodie cū vsure sint reꝓ
bate vt.§.de sum.tri.l.j.de vsur.aut.ad hec.et in aut.co.
ti.§.s.coll.ix.et iō qz turpe lucrū patri nō qrit vt alibi dr i
seruo q non qrit dn̄o ex maleficio.ff.de acq.pos.l.qd ser
uus g videt q non qrat.sz certe credo q istā vsurā qrat
patri qz dat pecuniā ad vsuras suo piculo vt si mutuem
debitori et ille efficiat nō soluēdo si piculū ē meū siue meo
piculo:sz si alienā pecuniā dem nō est meo piculo.ll.g cō
trarie loquūtur qz mutuabat suo piculo et iō lucrū hre dz
ff.de reg.iur.l.sm naturā.§.de fur.l.manifestissimi.§.fi.
sed cū pecunia esset pris nō filij sic pris erat piculū.et iō
eius.s.lucrū vsurarum.sic.ad qd facit qd alibi dr in re euicta
et est.ff.de peti.here.l.iulian⁹.ff.de rei ven.l.si nauis et sic
oīa iura ɔria legūtur cū pecunia mutuabat piclo mutuā
tis. ADDI. L. IO. et p hoc pz etiā rn̄sio ad.d.l.qd seru⁹.
q videt verum qn pater sibi ɔcessit expsse q feneret als se
cus ar.ff.de cōdi.ide.l.si pcurator.§.celsus.et g in frau.
cre.l.si pater.et pmo casu patri ex iure cautionū vt.ff.de
2 ɔdi.ide.l.si nō sorte.i pn.l.et.§.j.R. Itē vides q post
quesitū si dubiū sit vn̄ qsierit fili⁹ an qrat sibi vel patri et
dicit gl.q si est hō industriosus qui psumit qsijsse sua i-
dustria incūbit onus pbādi illis q petūt ea ab eo:sz dico
q sufficiēter pbatur si dicat q nō est idustriosus et sic p-
sumitur hre ex bonis pris:sz si ipse possidebat sufficit si
dicat se idustriosuz et ita qsijsse vt ex idustria psone h di-
3 cam⁹ ar.ff.de do.iter vi.et vxo.l.vtrū. Sed pone circa
h fili⁹ tenet.c.libras.ex bonis patris. Itē hz.cc.ex alijs
bonis matris acqsiuit plura in dubio ex cui⁹ bonis psu-
mitur acqsijsse dico q p rata cuiuslz vt.s.p.c.q sunt pa-
tris q qsituz est totū patri qratur i alijs tn̄ p vsufructu
vt sic p rata vtriusqz ei acqratur et p h facit qd alibi dr si
fili⁹ fecit sūpt⁹ q hēbat castrēse.nā p rata vtriqz pmo
mū h dr ar.ff.ad treb.l.titi⁹ rogat⁹.ff.de peti.here.l.sz si
lege.§.qd aūt.de relig.l.celsus.p h.ff.de pecul.l.hic qri
tur.§.pōt.ar.ff.de trib.actio.l.pcuratoris.sz si duos et c.

1 Idem est. In his vides h qstū an pater i alijs
bonis aduēticijs filij hz vsufructū cū certa ps
bonorum applicata est filio:ideo qz sine eā soluit
mr̄imoniū:sz certe istā gl.nō puto simplr verā
sed dic q i bōis qsitis possidet bn̄dico q pr hz vsufructū
nō obstāte q i castrēsi ar.ff.mā.l.si mādauero.§.is cui⁹.
Itē vides post q si pr igrediat religionē q nō amittat
vsufructū sz hz in bonis filij.sz videt q amittat dimidiū
vsufruct⁹ sicut cū emācipat filiū pu.§.e.l.cū opz.§.pe.ar.
p h.j.de sen.pas.l.fi.sz tn̄ gl.possum⁹ sustiere vt nō pdat
aliqd de vsufructu fauore religiōis ar.ff.de reli.l.sunt p-
sone.et h dico q ꝯuis p igressuz religiōis fili⁹ sit fact⁹ sui
iuris emācipa. tn̄ ista nō dz retorqri i dānū pris ar.i aut.
2 ɔsti.q de dig.et c.coll.vj.§.fi. Sz qro tpe durabat iste

vsufruct⁹ nūqd tāto tpe sicut si esset relictū monasterio q
est.c.an.vt.ff.de vsufr.leg.l.si vsufruct⁹.la.ij.dico ɔ qz ex
tinguit inspecta psona pris ar.ff. ō leg.ij.l.peto.§.pdiū
no.§.de sa.san.ec.aut.igressi et dic vt ibi et p h.ff.ad sena
tusco.sillani.l.si ex duob⁹.ff.de iu.fis.l.statius flor⁹.§.cor
nelio.ar.p h.ff.de actio.emp.l.fundū. Itē vides post in
gl.q si dedi tibi existēti i ptāte pris vsufructū q pr nihil
hz est ne h verum videt q sic cū seruit⁹ futuris esse nō pos-
set vt.ff.de vsufr.le.l.j.ff.de vsufr.l.sz et si qd inedificaue-
rit.§.j.sz dico tn̄ q lz pr nō hēat vsufructū hz tn̄ fruct⁹.i.
cōmoditatē fructuū q nō sunt vsufruct⁹ insti.de re.cor.et
in cor.§.j.ff.de vsufr.als.ff. so.ma.l.vsufructu.ff.de cau-
tio.l.vacce pgnātis dicit g q pr lz nō hēat vsufr.cū tpe p
cipiet fruct⁹ cū tunc nō ɔsideres vt vsufruct⁹ sz vt eis ex
vsufruct⁹ sit.j.de āno.ci.l.j.li.xj.ff.de bo.li.l.si bona.et p
3 h.ff.de vsufr.leg.l.vxori. Itez pter casus q sunt i gl.
et alibi cū pr male tractat filiū.cū et tūc cōpellat emācipa
re et nihil i suis bōis hēat vt.ff.si a pa.qs fu.ma.l.fi. Itē
si pr male tractet et dissipet vsufructū.ff.ad treb.l.impa-
tor.ad qd facit.j.de sen.pas.l.fi.

1 §.nō aūt.in fi.vsl.finaliter sz ɔ istū tex.expsse videt q
dr q donatio facta de pre i filiū nō valet.§.de do.iter vi.
et vxo.l.donatiōes.sz dicas h nō obstāte q talis remissio
bn̄ valet p hūc tex.et l.ɔria loqtur i donatiōe hic i remis-
sione et ē rō:qz pr hic nihil videt dare de suo sz nō capit
lucrū sicut dr i vxore vbi etiā talis remissio bn̄ valet.ff.de
dona.inter vi.et vxo.l.si spōsus.§.si qs rogat⁹.et hoc no.
in glo.§.de inoffi.dona.l.fi.et facit.j.eo.l.fi.§.j.

1 §.Sed cū tacitas.rō h⁹.§.est q ab initio fili⁹ hēat
hypo.et nō a tpe male gestionis qz pr legitim⁹ administra
tor est bonorum filij vt.§.de bo.ma.l.j.nec fili⁹ ei pōt ɔdice
re imo faciat pria ptās i eos exercēda est vt.§.ea.l.§.nō
aūt g cuz necessario fili⁹ hz obtēpare administratiōe meri
2 to ei i h subueniet. Iuxta qd pōe ɔsuetudo ē tholose
q si aliqs cāq pcura.gerat mea negocia bōa mihi sunt
tacite obligata qz als de iure nō est nūqd hz locū g iste
§.q bona sua obligētur a tpe q ei cōmisi administratiōem
p.§.istū.sz dico solū q ex tpe male gestiōis qz hipotheca
nō dz pcedere psonalē actiōez cū g psonalis actio nō in
cipiat hre locū nisi a tpe male gestiōis g nec hipotheca.
nec ob.iste.§.qz h p pres administrant bona filij et filio int
to:et iō ei nō subuenit vt a tpe iepte administratiōis hēat
hipothecā.sz hoc ego nō hēo necesse vt pcurator gerat
mea negocia:iō mihi nō subueniet.ad qd facit qd dr in
plurib⁹ pcuratori.an ɔueniat insolidū qz distiguit.an ex
necessitate an ex volūtate iteruenijt vt.ff.de cur.bo.dā.
l.ij.§.j.i fi.et p h facit qd dr i hipotheca q hz vxor i reb⁹
viri:qz icipit locū hre a tpe solū male gestiōis vt.ff.de do
na.āte nup.l.pe.§.int a.et p hoc.ff.qui po.in pig.ha.l.j.et
ff.que res pig.ob.pos.l.penul.et c. Lex.

1 Cum multa donata a serenissimo principe vel a
pijssima augusta nō qrūtur pri cetā q ad vsum
fructū sicut nec castrēsia.h.d.no.ex hac.l.q do
natio fcā p principē oēs alias supeminet qd fa
cit ad.q.si rex dederit alicui castrū an videt dedisse oēm
iurisdictiōez et ipiuz et vr q sic.vt ita dignitas augeat dona
tionē ar.ff.de iu.l.si lōgi⁹ i fi.de dona.filiusfa.et p h.j.de
bo.vac.l.si qn.et.ff.de of.psec.vr.l.j.§.cū vrbē. ADDI. et
2 j.de fun.limitrophis et terris et palu.et c.l.ij.li.x. R. Itē
facit.l.ista q si eps dat alicui saliosa.reddit⁹ vr hre a deo
vel vel vn̄ ecclia q pr nō hēat vsufructū cū istos reddit⁹ vr
hre ab vn̄ ecclia cū eps nō sit nisi mister:et iō tanq peculiū sibi vēdicet
ar.i aut.ɔsti.q de dig.et c.col.vj.§.illud.in aut.de mo.coll.j.§.sancimus
et vr expssuz.§.de epi.et cle.l.sacrosancte.cū aut.psbyteros. Lex.

1 Cū nō solū.in pn.circa pmā.q.cū qrit gl.an si fili⁹ hēat substitutū an
eo repudiāte pr admittat et dicit gl.q sic qz pr et fili⁹ p eadē psona repu
tāt. Quidā h reprobat qz hēo casuz vbi duo reputāt eadē psona vt duo
ɔiūcti vt.§.ō cad.tol.§.hijs itaqz.et tn̄ substitut⁹ pfert ɔiūcto vt.ff.de in
iu.res.l.si ego.i aut.de here.et fal.coll.j.§.iordinatā. Itē tacita legis ɔui
sio dz cessare cū expsse ɔuisuz ē p illū q ɔuidere pt vt.§.de pac.ɔuē.l.fi.
§.de pcur.l.marit⁹.sz h tacite est ɔuisio.i.illa lege qua pr admittit g dz
cessare cū expsse i est casuz p testatorem est ɔuisū dādo substitutū:et p h fa
cit qd dr alibi si det libertas alicui p⁹ tpa vl legēt nisi eo tpe mānumittat
est liber.ff.ō sta.ho.l.herēni⁹ sz ista tacita ɔuisio legis cessat cū testō ɔui
det in casu quo

nō manumittitur.ff.de leg.j.l.si fundū sub ɔditione.§.j. ꝛ ꝓ hoc qd̄ dr̄ cui pupillari itelligit̄ vulgari ꝛ ecōtra qd̄ verū est nisi expsse ꝓuisuʒ sit sup ā̄iʒ.ff.de vulg.ꝛ pu.l.cū ex filio.§.filio.hijs nō ob.dico glo.verā ꝓ̄io ꝓsupposita rōne gl.pr̄ ꝛ fili⁹ vnā ꝑsonaʒ repn̄tant:tn̄ vt diuerse ꝑso ne admittūtur:ꝛ iō dico hic ꝙ pr̄ q: eadē ꝑsona videt̄ cū filio qd̄ excludit substitutū.ad qd̄ facit.ff.qui po.in pig. ha.l.si ꝓo.§.a titio.sic ḡ oia iura sunt remota substitut⁹ repellit ɔīūctus.verū est ſʒ pr̄ pl⁹ est ꝙ ɔiūct⁹.nec ob.qd̄ dr̄ tacita.l.ꝓuisio cessat cū ꝓuisuʒ est certū:verū est nisi pr̄ esset q̄si vna ꝑsona cū filio.vn̄ hic tacita ꝓuisio talis est: q̄ dʒ expellere expssaʒ:q: si vinco vincētē te:ḡ ꝛc.ff.de di uer.ꝛ tēp.ꝑscri.l.de accessionib⁹ ꝛ ꝓ h.ff.ad treb.l.recusa re.§.vlti⁹.postea q̄rit gl.an h loc̄ hēat in successiōe ab i test. q̄daʒ glo.reprobāt dico tn̄ gl.verā ꝙ idē est vt pr̄ ad mittat̄:q: de iure isto q̄cq̄d fili⁹ q̄rebat pr̄i q̄rebat ꝛ ideo cuʒ fili⁹ repudiat dicā pr̄eʒ iure filij admitti ꝛ ita dico oi bus alijs ꝑfert̄ attēta poti⁹ ꝑsona filij ꝙ ipsi⁹ pr̄is ar.ff. de succes.edic.l.j.§.nō solū.Iteʒ vides post q̄situ an ha beat locū hec.l.i suo instituto si nolit adire ꝛ dicit gl.hic ꝙ nō.gl.ɔ̄ria est.ꝟ.de here.insti.l.iij.ꝑ.l.ff.si qs.e.ti.et l.j.§.si ponebat.ſʒ dicā istā verā ar.ff.de acqui.heredi.l. si ego.ꝛ l.ex parte.

1 ¶ §.necessitate circa dubiū gl.si pr̄ iterpellat⁹ ꝑ iudicē nō ɔsentit an si actū sit h nō obstāte valeat credo ꝙ nō vt glo.no.dico tn̄ ꝙ si iudex expsse post in ꝓcessu dixisset volo istū ꝓcessuʒ valere ꝗde si pr̄ ɔsensisset isto cn̄ casu valet ex cautiōe ꝓ̄to:is ad ꝙ facit qd̄ dr̄ alibi i falso tuto re qd̄ si agat ꝓ pupillo ip̄o iure nō valet.ꝟ.in q.cau.i in teg.resti.nō est ne.l.iij.ꝟ.de tu.vel cur.q nō satis.l.in du biū.ſʒ tn̄ si auctoritate iudicij agit valet.ff.de fal.tu.l.j.§. pe.i fi.Itē vides viteri⁹ etiā si pr̄ pupilli ɔsenserit valet gl.soluit ɔ̄rie ꝛ dicit ꝙ illud est verū ꝙ qs nō ɔpellit̄ age re ſʒ bn̄ agēti ɔsentire q̄ h inter se differāt vt.ff.de ꝟbo. sig.l.aliud vel dic ꝙ i.l.ɔ̄ria cogebat̄ ad id ꝙ nō tenebat̄

2 ꝛ iō nō obstat. ¶ Sed an fili⁹ possit esse ꝓ alioue ꝓcura tor sine ɔsensu pr̄is gl.dixit ꝙ nō.ſʒ certe hec gl.si est ꝟa nec hodie seruat̄ etiā qd̄ dixit gl.nō pōt ꝓ se fili⁹ agere: ergo nec illud ꝓ alio certe nō est verū q: illud itelligit̄ cū eadē est rō:ſʒ si hic vt sit ꝓcurator nō est eadē rō q: in ꝓ curatore nō curat̄ an sit paterfa.vl̄ filiusfa.vt.ff.de ꝓcu. l.filiusfa.ḡ dico cuʒ nō curat̄ pr̄ia ꝑtās satis videt̄ intel ligi h vt nō reqratur ɔsensus pr̄is.ar.ff.de mi.l.cū māda to.Itē hic video in tutore ꝙ pōt agere sine ɔsensu pr̄is: vt.ff.de in ius vo.l.q̄situʒ.Itē fili⁹ inuito pr̄e pōt esse ar gētari⁹.ff.de eden.ꝑto.ff.ij.ꝛ h expsse dicit dici ꝑ.l.ff. de ꝓcu.filiusfa.§.ipse q̄ʒ.ꝛ est casus ꝓ h ex̄ de ꝓcu.c.q ḡnaliter.li.vj.ff.de admi.tu.luti⁹.de excu.tuto.l.gaius.

3 ¶ Subseq̄nter q̄rit gl.an pr̄ cōpellat̄ cōsentire filio a agēti corā arbitro ꝛ dicūt q̄daʒ ꝙ sic⁹ hic fili⁹ al's agere etiā.§.si fili⁹.hic al'r dicit ꝙ pōt cōpromittere nō tn̄ di cit ꝙ ꝓseq̄ dicūt ḡ ꝙ nō pōt sine ɔsensu pr̄is:q: arbitria sunt reducta ad instar iudicioꝝ.ff.de arbi.l.j.ꝛ l.si pupil lus.dico tn̄ ɔ̄ ꝙ ex q̄ ɔcedit̄ ꝑ legē cōpromittere etiā cō cessuʒ videt̄ ꝙ possit ɔsequi al's ꝙ valeret suū cōpromit tere ar.ff.de iurisd.om.iu.l.ij.ff.de ꝓcu.l.ad rem.ꝛ l.ad legatū.dico ɔ̄ ꝙ q̄uis arbitria sint redacta ad istar iudi cioꝝ tn̄ nō ꝓinde sunt arbitria iudicia cū iudex nō possit esse talis q̄lis pōt esse arbiter:vt.ff.de arbi.l.pedi⁹.ꝛ ꝓ h facit.ff.de cuic.l.si dictū.§.si cōpromisso.ff.de hijs q no. infa.l.qd ḡ.§.ex cōpromisso. ¶ Sed postea q̄rit gl.an si lis fuerit ɔtestata pr̄ cōpellatur auctoritatē ꝓstare:et si ꝓestiterit an iudicium valeat.Guido dicit ꝙ sic.ar.ff. de re mili.l.tribun⁹.ff.de pig.acti.l.si rem.§.fi.ſʒ credo ꝙ nō valeat iudiciū cuʒ iudicia debēt legitie initiare.ꝟ.qui da.tu.pos.l.in vniuersis.ꝛ ar.ff.de acq̄.hr̄di.l.si qs mihi

4 bona.§.iussuʒ.de auct.tu.l.obligari. ¶ Item q̄rit̄ an fi li⁹ in cā castrēsis peculij vel q̄si possit esse i iudicio sine cō

b sensu pr̄is b ꝛ gl.dicit ꝙ nō ſʒ dic ꝙ gl.ē falsa:q: fili⁹ in cā castrēsi esse pōt i iudicio ꝛ ɔ̄ pr̄eʒ vt.ff.de fur.l.si qs vxo ri.ꝟ.j.ḡ multo forti⁹ sine ɔsensu eius.ꝛ ꝓ h.ff.de castren. pe.l.iiij.ꝟ.de ioffi.test.l.fi.ff.de iud.l.lis nulla.ff.ad treb.

5 impator.ꝛ ibi gl. ¶ Sed an in cā criali possit esse fili⁹ si

a ¶ Qd̄ sic.ad de Bart.hic in ij.colū.in fine versicu.quero an coram arbi tro ꝛ ibidē An ge.ꝛ Zanfran. de oris.in trac.de arbi.in ij.pte.§.q.pal cipali.Tn̄ bal. hic in.§.vj.co lū.versi.quero vnū cū glo.an corā arbitro ꝛʒ cōtra post gl. ꝛ idē Jo.an.in addi.Spe.de in.om.u.§.ex pedito.ꝛ Ho stien.in sum.ꝺ arbi.§.de qua re.versi.impe dit.Adde Jn no.in.c.qntu nollis.extra ꝺ iureiu.Bar.in l.societateʒ.§. arbitroꝝ in fi. col.iij.bn̄.versi filiusfa.ff.ꝓ socio.

b ¶ Sine con sensu pr̄is.Tu dic ꝙ sicut no. in.l.inter libe ros.§.filiusfa. ff.de fal.qs est

ne ɔsensu pr̄is dic ꝙ sic ar.ff.de adul.l.inter liberos.§.j. ff.de accu.l.hos accusare.§.oib⁹.ff.de his qui.vt indig. l.post legatū.§.si fili⁹.ꝛ ꝓ h.ff.de nox.l.si noxali. ¶ Sʒ q̄ro an i criālib⁹ ꝑuatꝫ hʒ locū iste.§.ꝛ dicitur cria ꝑua ta vt furti ꝛ vi bo.rap.vt i libero.ff.de ꝑua.delic.l.qd̄ ḡ i hijs criālib⁹ dicerē sic aut illa cria ꝑuata sunt criāl'r intē tata ꝛ tūc repto id qd̄.ꝟ.i qōne ꝓria dixi i publicꝫ vt pos sit eē sine ɔsensu pr̄is ad qd̄.ꝟ.vt oēs iudi.tā ci.ꝙ milit. l.vnica.§.pe.ff.de nox.l.q̄tiēs.§.j.ꝛ no.plene.ꝟ.de fur.l. aduersus.aut ciuiliter sunt itētata ꝛ tūc aut loq̄ris i agē do ꝛ tūc si pr̄ sit pr̄is nō pōt fili⁹ agere sine ɔsensu pr̄is vt hic si absens sit.ff.de iudi.l.si lōgi⁹.ꝛ de iniur.l.si vn⁹.§. filio.i defendēdo tn̄ pōt eē sine ɔsensu pr̄is insti.de nox. §.fi.ff.de nox.l.si noxale iudiciū.ꝛ l.seq.Itē vides ꝙ fi

6 liusfa.nō pōt esse i iudicio sine pr̄is ɔsensu. ¶ Sed q̄ro an si i cā ɔuētōis pr̄is ɔsēsus sit adhibit⁹ an reqrat̄ in cā recōuētiōis vt bn̄ scis ꝙ si aliq̄s me cōueniat corā q̄daʒ iudice ego ipʒ corā eodē iudice possuʒ recōuenire:et si nō sit su⁹ iudex vt.j.de sen.ꝛ iterlo.om.iudi.l.cū papinian⁹ ꝛ autētica ɔsequēter dic alijs ac omissis aut fili⁹ recōuenit aliū ꝛ tūc bn̄ reqrit̄ nou⁹ ɔsensus q: alia est cā nec ɔpellit̄ recōuenire ꝛ iō cū volūtate faciat reqrit̄ nou⁹ ɔsensus cū soluʒ ɔsensuʒ ꝓstiterit in grēdo:ꝛ iō nō opari aliū effectū ar.ꝟ.ad velle.l.iubem⁹.ff.de pe.l.si vir⁹.§.i fi.ma.ff.quo. leg.l.j.§.si duc res aut fili⁹ recōuenit̄ ꝛ tūc dico ꝙ pr̄ de dit ɔsensum agēdi:videt̄ etiā dedisse defendēdi:ideo q: ad ɔ̄itiaʒ ꝑmi agēdi est defendere ad qd̄ facit:q: ex quo qs ɔsentit i ꝓ̄cipali ꝛ oib⁹ alijs depēdētijs.ff.de ꝓcu. l.ad rē.ꝛ l.ad legatū.ff.de iur.mi.l.ij.ff.ꝺ mi.l.iij.§.fili⁹ vn̄ alio casu q̄n fili⁹ recōuenit est volūtariū:ꝛ iō dicā nouū cōsensuʒ iteruenire debere.ꝟ.de nup.l.si vt ꝓponis. la.ij.ꝛ ꝓ ꝓdictꝫ an sit volūtariū vel necessariū facit.ff.qd̄ q̄sq̄ iur.l.fi.ff.de iureiur.l.iusiurādu⁹.ꝛ ad pecunias.§. ait ꝓto.ꝛ ꝓ h facit.ff.de ꝓcu.l.ſʒ hec.§.ꝓter.ꝛ §.defen

7 dere.ꝛ l.nō solū.§.ſʒ iterdū.ꝛ l.mut⁹.§.pacta. ¶ Sʒ q̄ ro si pr̄ sit pr̄is nō tn̄ expsse cōsenserit iudiciū cū filio va let videt̄ ꝙ sicut dr̄ alibi i eo filio q ducit vxorē.ꝟ.de nup. l.si vt ꝓponis.la.j.ar.ff.de adop.l.in adoptiōib⁹.ꝛ ar.ff. solu.ma.l.ij.§.volūtate.ff.de re iudi.l.sepe.§.si libert⁹.ꝛ ar.ꝟ.ad velle.l.si sine.Itē q: hic tractam⁹ de cōsensu:et iō sufficit pr̄ntia ar.ff.de reg.iur.vbi nō voce.ꝛ ibi no.i tu tore ꝙ i obligādo pupillo sufficiat si sit pr̄is etiā si nō lo quat̄.ɔ̄riuʒ est dicēduʒ vt nō sufficiat pr̄ntia q:.l.vult vt ꝓstet auctoritatē expsse vt hic video in tutore:q: expsse opʒ vt loq̄tur.ff.de auc.tu.l.iij.vt ibi no.glo.ꝛ hic etiā ꝓ batur q: inuit⁹ nō pōt esse tutor ꝛ auctorari.ff.de aucto. tu.l.obligari.§.tutor.Iteʒ nō ob.qd̄ dr̄ de adop.l.si pr̄ naturalis:ꝛ iō q: hic dr̄ auctoritate necesse ꝓstari nō suf ficere pr̄ntiā nisi expsse cōsenserit.dico tn̄ ꝙ si i ꝓcessu re periat̄ scriptū talis de voluntate pr̄is sit scriptū ꝙ videt̄ cōsentire al's si sine volūtate eius non ad qd̄ facit qd̄ dr̄ in fideiussoribus qui patiūtur se scribi ar.ꝟ.arbi.tu.l.fi. ADDITIO.ꝛ.ff.de fideius.tu.l.iij.§.fi.Ray. ¶ Sed q̄ro vtrū ex isto ɔsensu pr̄ sic obliget̄ vt executio fiat cō tra ipm videt̄ ꝙ sic sicut i ꝓcuratorē qui se obtulit.ff.de ꝓcu.l.plauti⁹.ff.de re iudi.l.iiij.in ꝓn.videt̄ cn̄ ex h fi deiubere ꝛ iō teneat̄ ar.ff.qd̄ iussu.l.j.§.j.ꝛ ff.man.l.qui patit̄.ꝛ l.si remunerādi.§.j.cū sllib⁹.ſʒ dico ɔ̄ ꝙ pr̄ videt̄ tn̄ cōsentire et agere vel defēdere nō aūt ɔsentit vt obli getur ꝓpt̄ solēnitatē cn̄ videt̄ obligare se etiā vt ꝑsona filij obliget̄ ꝓut not.glo.ff.de admi.tu.l.luti⁹.la.j.ff.qd̄ ius.l.j.§.ſʒ si ratū ꝛ ar.ꝓ hoc.ff.si qs cau.l.fi.de admi.tu. l.cū post mortē.§.j.ar.ff.de instito.ac.l.fi. ¶ Sed circa hoc q̄ri pōt an si filiusfa.litiget.ꝛ nō opponat̄ ꝓpterea: q: pr̄ nō cōsentit an iudex h possit dicere nō admittere nisi pr̄ tuus cōsentiat dico ꝙ sic ꝛ videt̄ supplere nō de facto ſʒ de iure ar.j.de tēp.ap.l.ij.in fi.ff.de peti.hr̄di.l. fi.ꝟ.vt q̄ desunt ad.l.vna.ꝛ ar.ꝓ hoc de ꝓcu.filiusfa.§. milites.ff.de postu.l.quos ꝓhibet.

1 ¶ §.si autem patre.Pone circa hoc filiusfa.est minor xxv.an.pater consensit vt agat nūquid viteri⁹ dabit̄ cu rator ei liti videt̄ ꝙ sic:q: ibi duo requirūtur i ꝑfectione alicui⁹ actus vno facto alteꝝ etiā fieri dʒ.ff.de fer.vi.ꝑd. l.si domus.

verū in crimi ne publico fm Bal.ſtis.inci. filiusfa.armas ta manu.vol. iij.ꝛ ɔs.cccxij. ꝛ.cccxcij.vol. iij.ꝛ suis.ctrv. i ꝓn.de quot ꝫ materia totaꝫ bur.§.notaui in addi.ad Zā fran.de ocis.l c.qm cōtra.§. ɔfessiones.§. fi.similiter vi dem⁹.ꝛ ibi no taui in apostil. ad eū post Be ne.vadi extra de pba.Jaco. Rebuffi in.l.si filiusfam.nu.j.ꝛ ibi not.in apo. ad eū in versi. sine ɔsensu pa tris.C.de cast. pecu.lib.xij.ꝛ Bartho.fose. in suo trac.fal len.regula.cj. fallen.j.

l.si dom⁹.ꝛ de ser.rusti.ꝓdi.l.si mihi.§ l3 supplet̃: q2 fili⁹ cu3 remanet ꝙ est minor: ꝛ iõ curator requirat̃ alr̃ nihil valeat sñia ꝯ minorẽ lata.C.si adver.rem iu.l.cũ ꝛ mino res.ff.de re iudi.l.ꝯtra.ꝛ ꝓ h̃ facit ꝙ alibi dr̃ pupillus si sit in ptãte pr̃is de volũtate eius nõ obligat̃.s3 bñ de au ctoritate tutoris est rõ: q2 pr̃ia ptãs nõ est rõ vt fili⁹ obli getur: s3 tutor dat̃ ideo vt cũ pupillo rite ꝯhatur: ꝛ ideo q2 pr̃ia ptãs nõ est habilis ad obligãdu3 filiũ dicã requi rere curatorẽ ar.ff.de v̄b.ob.l.fi.§.pupillus.dico tñ con tra ꝙ põt filiusfa.etiã minor de auctoritate pr̃is agere ꝛ nõ est dubiũ si ipse pr̃ velit agere ꝙ põt.C.de bo.ma.l.fi. Ite3 idẽ dico ꝙ sufficit si ꝯsentiat filio ꝛ ꝗuis ꝗ3 alius non sit.nõ eñ est curãdu3 de curatore cũ pr̃em h3.C.de cur.fur.l.fi.in p̃n.ꝛ h̃ videtur dicere iste tex.q2 hic dixit si põt velit ꝯsentire detur curator alr̃ ꝗ si nõ vult ꝯsentire nõ detur du3 tñ pater sit pr̃is in iudicio alr̃ aũt si nollet adesse in iudicio bñ crederẽ ꝙ tũc necesse dare d3 tuto rem nec ob.l.fi.§.filius.de v̄.ob.dico ꝙ pr̃is auctoritas nõ est sufficiẽs ad obligãdu3 in obligatiõe volũtaria: s3 bene in necessaria.C.de iure.deli.l.fi.ꝗ dicam ꝙ in nẽcera

2 rio loq̄mur h̃ ibi i volũtario ꝯtu ❡ Sed pone aliq̃s est mior.xxv.an.ꝛ h3 filiũ pupillũ nũq̄d fili⁹ pupill⁹ põt esse in iudicio cũ auctoritate pr̃is sui dico ꝙ nõ nec ꝯsensus talis pr̃is sit sufficiẽs cu3 si q̄s ꝑ se non põt esse in iudi cio ꝗ nec aliis ꝯsentire põt ar.ff.ad mace.filiũ. de acqui. heredi.l.filiusfa.ꝛ ar.C.de here.insti.l.ij.dicã ergo nõ ex quiri cõsensu3 pr̃is s3 curatoris pr̃is si habeat alr̃ dicto pr̃i detur curator ad h̃ ꝯsentiẽdum ad ꝙ.ff.de sol.l.si fi lia.ff.solu.ma.l.si cũ dotem.§.si soluto.ff.de ꝓ me.l.fi liusfa.§.j.Sed q̄ro nũquid pater absens possit ꝯsentire filio ꝑ ep̃lam dico ꝙ sic si cõstet esse in iudicio ꝑ illã epi stolã ꝯsentire ar.ff.de acqui.heredi.l.si q̄s mihi bona.§. iussum ꝛ qõ iussu.l.j.§.j.ff.de aucto.tu.l.obligari in fi.ꝛ hoc verũ cu3 cõmode põt adhiberi cõsensus alr̃ si esset pater in lõga absentia dicerẽ ꝙ fili⁹ ꝑ se possit esse i iudi cio.ar.ff.de iudi.l.si lõgius si cer.pe.l.si fili⁹.cũ similibus.

1 ❡ §.vbi aũt vides hic ꝙ pr̃ vsufructuarius tenetur ad sumptus litis si litigetur ꝓ aliqua re h̃ditaria: s3 q̄d est in alio vsufruct. vt pone si testator vnũ h̃dem instituit vnũ in ꝓprietate aliũ in vsufructu nũquid iste vsufruct. tenebitur ad sumptus q̄ hac.l.dicũtur. videtur ꝙ non ꝛ qõ hic dr̃ intelligitur in vsufruct.ꝑ.l.cõstituto.que.l.ex presse statuit vt vsufruc.teneat̃.sed cu3 testator dimittit vsufructũ ꝛ nihil statuit de sumptibus dicã nõ ide3 cũ.l. ꝙ cu3 ministro legis.ff.de arbi.l.celsus. Ite3 idẽ hic fuit ratio: q2 fili⁹ regulariter nõ h3 bona: ꝛ ideo pr̃ vsufruct. tenetur: s3 in alio ꝓpetario qui põt h̃re alia bona cõtra q2 cessat ratio.l.ar.ff.de in.pa.l.adigere.§.ꝗuis dic cer ta hic aut vsufruc.teneatur ꝓstare sumptus litis aut ꝓ pter illud litigiũ nõ ꝑimetur vsufructus: ꝛ tũc dico ꝙ nõ tenet̃ ar.ff.de acqui.pos.naturalr̃.§.nihil cõe de vsufru. l.cuiuscũq3.§.j.si aũt in isto litigio deducebatur vsufru ctus: ꝛ tũc dico ꝙ sumpt⁹ sunt cões ꝛ ꝓ rata vtilitas cu iuslibet ar.ff.de dã.infec.l.hoc amplius.§.fi.ꝛ.l.ꝓpieta rarius de nox.l.si ex duob⁹.§.fi.de vsufruc.l.locũ.§.ꝓpie tarius ad.l.fal.l.j.§.si vsufruc.nõ ob.ista.l.q2 hoc loquit̃ in pr̃e que h3 vsufructũ ꝑ.l.non tñ.idem dico in alio vsu fructuario: s3 q̄d in aliis creditorib⁹ dico in veris credito ribus huius tex.vel satisfacit de reb⁹ in legatis aũt dico cõiter debere satisfieri vt.ff.de vsufruc.leg.l.fi.ꝛ.ff.ad.l. fal.l.j.§.si vsufruc.ꝛ.l.h̃ditatu3.ff.de vsufru.l.q̄ro.

1 ❡ §.Non aũt circa q̄õnem glo.cũ filius de auctoritate pr̃is vendat aliquã rem an valeat alienatio glo.dicit ꝙ sic.s.cu3 iuramẽto certe hoc in maiore hoc nõ reputo du biũ: s3 q̄d in minore videtur ꝙ nõ valeat etiam cũ iura mẽto.nec ob.aut̃.sacramẽta puberũ inhibetur alr̃ ratio q2 minore ꝛ filiusfami.ibi loquitur in illo q̄ est sui iuris: q2 iuramẽtu3 nõ reddit eum maiorem ꝛ auctoritas pr̃is remouet patriã ptãtem vt not.in aut̃.de nup.colla.iiij. §.si vero expectet in v̄siculo: s3 si de certa in re aũt mobi li valet alienatio etiã sine iuramẽto sed datur restitutio vt.ff.de mi.l.iij.§.s3 si minori. Sed pone ꝓpter es alie num ex ꝑsona defuncti descẽdens vẽdit rem nũquid si fi

lius sit minor requirit̃ decretu3 videt̃ ꝙ sic.sicut in tuto re.C.de ꝓdi.mi.l.licere.ꝛ.l.si ꝓdium. Ite3 ꝓ hoc.C.eo.§. ipsu3 aũt.dixit rite eum debere alienare ꝛ rite dr̃ q̄n eum solẽnitate fieri videtur.ff.de cõtra ta.l.nõ putauit.§.nõ quecunq3 exh̃datio.ff.de inoffi.testa.l.ij.ff.de peti.here di.l.sed si lege.cõmissoria.§.scire aute3. Sed dico etiam posse sine decreto. ADDITIO. Et hoc tenet Azo in summa hui⁹ tituli in fi.ꝛ.C.§.sin aũt es alienum.sup tex. ar.huius.§.ꝛ.C.§.sin aute3 es alienũ.ꝛ aliud est in tuto re qui etiã h3 vẽdere fũdũ sterilẽ cũ decreto.ff.de re.eo.l. si fundus.ꝛ est rõ: q2 aliud fit in pr̃e q̄ nõ est amor ꝛc.ff. de adult.l.nec in ea. Item iste tex.loquit̃ in illis qui sunt sub tutela vel cura.

1 ❡ §.vbi aũt puerilis. Pone filiusfami.h3 aliqua i istis bonis sicut emphiteota nũquid pater tanq̄ vsufructua rius põt laudari ꝛ eius cõsensus sufficiat videtur ꝙ nõ: q2 pater solũ sibi h3 vsumfructũ ideo nõ videtur sufficere q2 dñs d3 laudari vt.C.de iure emphi.l.fi.sed iste pater nõ est dñs q2 dñiu3 est penes filiũ vt de bonis maternis l.j.nec appellatiõe dñi cõtinetur vsufruc.ff.ad sillã.l.j.§. dñi.ff.de v̄bo.sig.l.recte dicim⁹.ꝛ de cõdi.insti.l.ij.ꝛ pro hoc facit qõ dr̃ de cõsensu ꝓprietarij seruus d3 adire he reditatem.ff.de acqui.heredita.l.aditio.cu3 eñ vsufru ctuarius facit aliqua q̄ tangũt ꝓprietate3 non põt suo noie s3 ꝓcuratorio.ff.de ope.no.nũ.l.j.§.fi.sed certũ est ergo ꝙ ꝓcurator non põt laudari vt.C.de iure emphi.l. fi.§.j.ꝗ ꝛc.videt̃ tñ ꝯtra ꝙ possit cũ legitim⁹ sit pr̃ admi nistrator.C.de bo.ma.l.j.ꝗ cũ laudamẽtu3 tanq̄ admini strationes pater tñ vẽdere ꝛ possit vt.C.eo.§.fin aũt.dic aut filiũ nõ põt adhiberi ꝯsensus alr̃ ꝓpter instãtia3 vel absentiã: tunc pr̃ põt laudari alr̃ si esset pr̃is põt adire h̃ditate3 noie eius vt hic.ꝛ.C.de iure deli.l.si infanti.si sit q̄d intelligit̃ ipsemet adire d3 ar.C.de iure deli.l.po

2 tuit.C.ad treb.l.iubem⁹.ff.ad treb.l.suo iuito. ❡ Sed pone fili⁹ est infans vel absens pr̃ põt laudare vt dixi.s3 pone pr̃ retinuit rem ꝙ põt vt.C.de iure emphi.l.fi.num quid ista res ꝑtinebit ad pr̃e3 cũ eo tp̃e oẽs fruct⁹ essent sui vel erũt filij videt̃ ꝙ ad pr̃e3 ꝑtineat cũ oĩa cõmoda. ꝛ obuẽtiones ad eũ ꝑtinere debeãt.ff.de vsufructu lega to. Itẽ q2 sine facto ipsi⁹ res eius aufferri nõ d3.ff.de reg. iu.l.ad qõ nr̃m de actio.ꝛ obli.l.q̄cũq3.ꝛ ꝓ h̃ facit.ff.ad treb.qõ ita.§.si dãnu3. Credo tñ ꝙ fili⁹ offerẽdo ꝓciũ põt eũ repellere: q2 hic pr̃ nõ retinet istã rem vt vsufru ctuarius.sed vt administrator. ꝛ iõ reddere d3 ar.C.de dolo.l.j.ff.de ꝓcur.l.q̄ ꝓprio.§.vt in ceteris.ꝛ ꝙ nõ cõpure tur.§.res in vsufr.qõ ꝓbatur: q2 fructuũ appellatiõe res principales tales nõ ꝯtinẽtur vt.ff.de cõdi.ꝛ demon.l.q̄ bus dicb⁹.§.j.ꝛ ꝓ h̃ facit qõ dr̃ in viro vsufructuario qui h3 retinere h̃ditatẽ.ff.so.ma.l.si v̄o negociũ.§.j.ꝛ.l.di uortio.§.si fundus.ꝛ.l.fi.ꝓ hoc facit.ff.de iure do.l.cũ in fundo.§.si fundus ꝛ.l.fi.ꝛ ꝓ h̃ videt̃ expedire tex.ff.cõi diui.l.cõi diuidũdo.§.fi.cũ.l.se. ❡ Sed pone ecõtra pr̃ retinuit rem vult restituere filio ꝛ ꝙ fili⁹ reddat ꝓciu3 nũ quid põt eũ ꝯpellere videt̃ ꝙ nõ.s3 iputet̃ si talr̃ egit ar. hui⁹.§.s3 põt a p̃ncipio cũ vtilr̃ est gestũ: ꝛ tũc l3 in aliis euẽtus sit secut⁹ nõ obest pr̃i vt.ff.de neg.ges.l.s3 an vl tro.§.j.alr̃ aũt si a p̃ncipio vtilr̃ nõ fuit gestũ tũc nõ ar. ff.de bo.aucto.iu.pos.l.pretor.§.his verbis.ff.de pe ti.here.l.plane.ꝛ ꝓ h̃ euidẽter facit.ff.de iu.do.l.cũ in fũ do.§.si fund⁹. Itẽ vides hic ꝙ illud ꝙ pr̃ fecit fili⁹ nõ d3 ratũ hic põt facere. Pone iuxta h̃ pr̃ egit ꝓ filio ꝛ cauit filiũ rem ratã habitu3 pr̃ fili⁹ ratificauit. Sed postea re stitut⁹ est nũq̄d pr̃ incidit i penã videt̃ ꝙ sic: q2 si restitua tur nõ ratificat vt hic ꝯ videt̃ q2 ꝙ semel approbatũ est hic postea restituat̃ ar.ff.rem ra.ha.l.cũ minor.de sol.l. stichũ.§.qõ vulgo põt dici aut filius bo.fi.ratũ habuit si perpẽsius filius vult restitui: tũc dico qõ ratũ habitum est nõ incidat in penã arguit̃.ff.de sol.qui reo§.j.si aũt mala fide ratificauit: q2 sciebat bene ꝙ post põt restitui: tũc dico ꝙ a pr̃e põt peti pena ar.ff.so.ma.l.filie mee.C. de diuor.l.dubiũ.ꝑinde eñ dicã cu3 sit fili⁹ ratificat ac si non ratificasset.ff.de leg.ꝓstan.l.is qui in ptãte in prin. de colla.do.l.si filia ꝛc.

1 ¶ §.fin vero pater. Sed pone pater repudiauit hereditatem delatam filio nūquid sine aliqua restitutione filius potest adire dic q̄ sic: q2 hic dicit licētiam ei damus etiam ⁊ p hoc.ff.de cōdi.insti.l.que sub cōditiōne.§.fi.
¶ §.fi.circa hūc.§.quero.nūquid iste.§.habet locum si datus sit seru⁹ vt post annū manumittat filio nō queratur pr̄i vsufructus videt̄ q̄ nō: q2 sic adueniēte tp̄e quo nō posset manumitti p filiū nisi pr̄e vsufructuario cōsentiēte q2 p istā manumissionē non extinguet̄ vsufructus. ar.C.cōia de ma.l.j.§.j. Itez dico ꝯ vt hic apparet euidēter p istū tex. q2 dicit q̄ ideo vsufructu⁹ non q̄ritur pr̄i: q2 momēto solo duraret. restat ḡ si durat p tp̄s q̄ pōt ei q̄ri ad qd̄ facit.ff.ad.l.fal.l.cū quo de peculio.§.is qui in bonis ob. si dicat remanet in vsufructu: ⁊ ideo nō pōt manumitti: sꝫ dic q̄ imo statim adueniēte āno finiet̄ vsufruct⁹ q2 hoc facit tp̄s appositū ar.ff.de tute.l.si arrogati.

¶ De hereditatibus decurionū nauicularioꝝ coarthalium militū ⁊ fabricēsium. Rubrica.

1 Si quis nauicularius. Facit.l.ista q̄ si aliq̄s studens moriat̄ ab intestato sine hr̄de q̄ vniuersitas succedit ei non ep̄s vel fisc⁹ ⁊ p h.ff.de se.l.diui.⁊.C.de aduo.diuer.iud.l.aduocati. ¶ Sed pone aliq̄s cleric⁹ ꝯdēnatus de crīe ppt̄ qd̄ laic⁹ admitteret̄ bona cui applicabūt̄ ep̄o vel fisco videt̄ q̄ ep̄o q2 p̄sona clerici est ei obligata ḡ et res cū res regulet̄ fm̄ p̄sonā: q2 de pp̄o lucrat̄ dos.ff. de publ.l.licitatio.§.fisc⁹.vt cui⁹ ipsi sunt etiā res.j.qui.pa.co.cē.l.ij.li.xi.⁊ p hoc.j.de bo.p̄scrip.l.si.sedvidet̄.ꝯ. q2 lꝫ p̄sona sit subiecta ep̄o cū res adhuc remanēt obligate fisco: fisc⁹ eni in bonis pōt p̄uenire vt no.C.de epi.audi.l.addictos ⁊ in feu.de pa.te.⁊ eius vio.in pn̄.nō est inconueniēs q̄ vn⁹ hēat correctōez p̄sone ⁊ ali⁹ hēat bona vt.ff.de leg.tu.l.j.§.interdū. Sed certe distinguēduz est de bonis. nā si iste cleric⁹ acq̄siuit aliq̄ bona ꝯtēplatiōe ecclie tūc ep̄o p̄feret̄. C.de epi.⁊ cle.aut̄.licētiā. si aūt alia habuit tūc dico q̄ res mobiles hꝫ ep̄s cū tales res ppter ꝯditionē p̄sone nō mutātur. C.de epi.⁊ cle.l.de hijs.alia aūt mobilia q̄ sortiūt̄ p̄sone applicāt̄ ep̄o qd̄ pbo q2 res capte in bello q̄rūtur capiētib⁹ vt.ff.de acq̄.re.do.l.trāsfugaz.l.de don.c.si q̄s.p redēptione.§.j.sꝫ tn̄ si res imo biles capiātur q̄rūtur fisco.ff.de cap.l.si captiu⁹.§.expulsus.⁊ p hoc de pre.co.qui in sac.pala.mili.l.vna.li.xij.in feu.de pa.te.⁊ eius vio.§.j.⁊ sic vides q̄ ꝯsuetudo q̄ hodie seruatur sup hoc recte legib⁹ pōt pbari.

¶ De vsucapione p emptore vel trāsactiōe. Rubri.

1 Si cōtra. Defūcti vides q̄liter si testator p̄hibuerit suos alienari pōe iuxta h pupill⁹ heres institut⁹ hꝫ necessitatem vēdēdi nō sunt res alie q̄ possint alienari nūquid tales serui p̄nt vēdi ⁊ alienari videt̄ q̄ nō p.l.istā cuꝫ cōcor.ad qd̄ in aut̄.de ali.⁊ emphi.ix.coll̄.§.j.sanctissimas ꝯtra credo vez marie si ppter eā alienū fieret dicta vēditio: q2 tūc obstāre p̄hibitiōe facta p testatōe optie pōt vēdi ⁊ alienari vt.ff.de le.iij.l.pr̄ filiū.in pn̄.⁊.j.de debito.vē.pig.iure.nō pos.l.j.⁊.ff.de leg.j.l.filiusfa.§.diui. sꝫ in casu nr̄e q̄ōnis q̄n nō sunt alie res q̄ p̄nt vēdi dico q̄ tales seruitutes poterūt alienari: q2 nō valet p̄hibitio sine cā. ff.de leg.iij.l.luci⁹.in pn̄.⁊ co.ti.l.pr̄.§.iul.de.le.j.l.filiusfa.§.diui seueri. Itē cā p̄hibitiōis fuit apposita in fauorem pupilli ḡ nō dꝫ in eius lesionē retorq̄ri.C.de secun.nupt.l.generali.§.hūs.⁊.C.de.ll.l.qd̄ fauore ⁊ p hoc sunt leges expsse.ff.de ꝯfir.tu.l.in ꝯfirmādo de an.leg.l.q̄ntus mutius in fi.⁊ co.ti.liberto.§.largius.C.de fideicō.l.cum acutissimi.nec ob.l.illa cū ꝯcor.q2 nō regulat̄ p̄hibitio fm̄ cām sꝫ remanet in suis finib⁹: ⁊ ideo nō valet p̄hibitio.nec ob.§.sctissimas cū alijs q2 ibi p̄hibitio sꝫ cām regulabat̄ q̄re secus.

2 ¶ Sed circa istud pōt moueri tale dubiū. Pone q̄daz baro habebat aliq̄s milites vasallos instituit filios suos hr̄des: ⁊ dicit q̄ semp volebat illos milites fore vasallos heredū suoꝝ ⁊ p̄hibuit q̄ nō possent alienari postea hr̄des voluerūt eos alienare q̄ritur vtrū possint ⁊ videt̄ q̄ nō p.l.istā cuꝫ ꝯcor.q2 non deberet venire ꝯ volūtatem defuncti ⁊ p h est.l.sp̄alis.C. qui ad li.p̄ue.nō pos.l.ij.⁊.C.fami.herc.l.in ipsius.⁊ de ma.te.ꝯ volūtatez. Itē q2 talis p̄hibitio potuit esse duplex vna fauore hr̄duz ⁊ ista est fauorabilis ⁊ iusta ⁊ ideo nō poterūt ꝯtrauenire ar.ff.de ꝯdi.⁊ de.l.titio centū.in pn̄.vel potuit esse alia rō p̄hibitiōis: q2 habebat forte vasallos odio ⁊ volebat q̄ liberarētur ⁊ ista potuit esse iusta rō ⁊ ecōtra vt.d.l.ij. Itē q2 istud fuit inductū ⁊ p̄hibitū a pr̄e ⁊ ideo filij nō poterūt imutare nec p̄hibitioni renūciare ar.ff.ad macedo.l.sꝫ si pr̄.§.non solū. Quid dicendū videt̄ ꝯtriuz ⁊ repelle iura allegata. Et est sciēduz q̄ si pater p̄hibuit istos vasallos alienari vt filij melius possent in ppetuū ius vasallicū ⁊ notam retinere ista rō fuit iusta ⁊ valet talis p̄hibitio ⁊ ita loquūtur iura allegata. sꝫ si facerēt istā p̄hibitionē in odiū vasalloꝝ nō valet. nec ob.l.alleg.vbi valet talis cā p̄hibitiōis in seruis q2 dico q̄ ibi est rō q̄ valeat q̄ dn̄s ⁊ seruis hꝫ oē ius sicut in alienis vt.ff.de v̄bo.sig.l.si.ad qd̄.ff. fami.hercis.l.lucius.sꝫ in vasallis nō hꝫ locū ista rō q2 nō debēt esse eiusdē ꝯditiōis cū vasalli sint nobiles.ff.de ꝯdi.⁊ de.l.titio centū in fi.ex.ff.de ali.le.l.libertis.§.fi.⁊ ideo si hr̄s velit eos liberare pōt ar.ff.de pac.l.nemo.sꝫ si diceret p hūc modū nolo q̄ heres me⁹ alienet vasallos ⁊ si faceret volo q̄ applicet̄ regi: tunc bn̄ valeret p̄hibitio.ff.de an.leg.l.q̄nt⁹ muti⁹.§.pōpo.⁊.ff.de rele.⁊ sump.fu.l.mūtij.

3 ¶ Sed pone defunct⁹ p̄hibuit aliquā rem alienari ex cā fuit alienata nūquid poterit vsucapi videt̄ q̄ nō ar. istꝰ.l.⁊.ff.de v̄b.sig.l.alienatiōis.sꝫ dico q̄ si alienatio p̄hibetur in illo qui nō hꝫ p̄fectā ptātez agēdi vt est pupillus tūc p̄hibetur ⁊ vsucapio.ff.de acqui.re.do.l.in bone fidei.⁊.j.co.l.fi.sꝫ si sit aliusqui hꝫ ptātez alienādi tūc bn̄ pcedit vsucapio.C.cōia de leg.l.fi.§.j.ff.de cōdi.⁊ de mon.l.qui hr̄di.§.si ꝑs qd̄ pbo: q2 nō p̄hibetur alienatio si oēs de familia ꝯsentiūt i alienatiōe: imo valet vt.C. de fideicōmis.l.quotiēs.de leg.j.nihil pponitur.§.oib⁹: sed tacitus cōsensus cum vsucapione reputat̄ fortior q̄ nuda vsucapio.ff.de serui.v2.p̄di.l.sꝫ si inter me ⁊ de diuer.⁊ tēp.p̄scrip.l.lōge.cū ibi no.

4 ¶ Sed iuxta id q̄ dicit glo.q̄ p̄hibita vēditiōe videt̄ p̄hibita oīs alienatio cōtra h videt̄.l.ff.de re.co.l.si pupilloꝝ.j.de p̄di.cur.l.fi.li.x.⁊.ff.de insti.l.cuicūq3.§.nō tn̄. Quid dicēduz si q̄ras verū sub appellatiōe vēditionis ꝯtineātur alij ꝯtractus distingue aut v̄buz vēditiōis p̄fertur a.l.⁊ distingue aut.l. facit mētionem de vēditione ꝯsiderato effectu: ⁊ tūc appellatione vēditionis oīs actus ⁊ ꝯtractus p quem trāsfertur dn̄ium ꝯtinetur vt pōt declarari in.l.habita cū gl.ff, de statuli.l.statuliberis a ceteris.§.fi.in fi.l.aut.l.faciēs mētionem vēditionis nō ꝯsiderat effectū: sed casum ⁊ distingue q̄ aut cōsiderat vēditionez pmissiue ⁊ tūc appellatione vēditiōis ꝯtinet oīs ꝯtractus onerosus quo dn̄iuz trāsfertur vt pmutatio nō donatio: q2 est ꝯtractus liberalis ⁊ h pbatur manifeste in.l.ff.de edil.edic.l.sciēduz.§.pollicētur nō aūt ꝯtractus lucratiu⁹ ꝯtinetur vt.j.e.ti.l.ad res donatas.ff.ex quibus cau.in pos.ea.l.vlt.⁊.ff.de excep.do.l.apud celsuz.§.actores aut facit.l.mētionē vēditiōis p̄hibite: ⁊ tūc dico q̄ oēs cōtract⁹ p̄hibeātur vt.j.de pre di.cu.l.fi.li.x.⁊ hoc vbi nomen vēditionis a lege profertur q̄ si profertur nomen vēditionis ab hoīe: ⁊ tunc aut fit mētio venditionis pmissiue: ⁊ tūc solus cōtractus vēditionis cōtinetur nō alius ⁊ hoc nisi p̄ferens haberet mētem ⁊ volūtatem sup alijs.ff.de reb.co.l.si pupilloꝝ.§.si pretor.⁊.ff.de insti.l.cuicūq3.§.non tn̄.⁊.ff.qui.mo.pig.vel hypo.sol.l.sicut.§.venditionem.aut fit mentio venditionis p̄hibitiue: ⁊ tunc omnis actus p q̄ dn̄ium transfertur.ff.de le.ij.l.codicillis.§.instituto.⁊ de le.iij.l.pater filium.§.si fundū. ¶ Sed quero rōnem diuersitatis ego dixi q̄ q̄n verbuz vēdicationis p̄fertur a.l.tūc appellatione vēditionis oīs ꝯtractus cōtinetur.ff.de edil.edic.l.sciēdum.§.pollicētur.sed q̄n fit mētio vēditionis ab hoīe tūc solus ꝯtractus vēditionis ꝯtinetur.ff.de re.co.l.si pupilloꝝ.§.si pretor q̄ro que est rō diuersitatis inter istos duos casus supradictos dico q̄ rō est: q2 vbi.l.loq̄tur de vēditione pmissiue.l.loq̄tur.sꝫ rōnez suā ⁊ ius cōe ⁊ ideo illa

⁊ ideo illa ꝑmissio dʒ extēdi vbi est idētitas rōnis ar.ff. ad.l.acquil.l.illud.ſʒ qñ.l.loq̄tur de vēditiōe ꝓhibitiue: tūc loqtur ꝯtra naturā suā.⁊ ideo dʒ restringi.ꝭ.de ſūdis patri.l.fi.li.xj.ſʒ vbi ab hoīe fit mētio de vēditione est totum ꝯtrariū: qꝛ qñ facit mētionē de vēditiōe ꝑmissiue nō pōt facere mētionem nisi in casu in quo est a lege ꝓhibita qꝛ frustra alˀs ꝑmissio fieret.ꝗ illa ꝑmissio ab hoīe facta restringetur ad id ꝙ alˀs nō est ꝑmissuʒ.nā alˀs esset frustratoria ꝑmissio:ſʒ in casu in quo ꝓhibet vēditionē fit ꝓhibitio ſm ius cōe: qꝛ ī alijs nō posset ꝓhibere nisi in illis in qbus hʒ cām a me: ⁊ ideo talis ꝓhibitio extenditur ad oēm ꝯtctuʒ vt dixi: ⁊ ideo ista est rō diuersitatis inter ꝑbuʒ vēditiōis ꝓlatū ab hoīe vel a lege ex cā trāsactiōis no.ꝙ aliqui dicūt ꝑ.l.istā trāsactionē silˀem esse vēditioni cū ꝯcor.ſuis: ⁊ ideo dicūt ipsi ꝙ si in trāsactiōe a fuerit deceptio vltra dimidiā iusti p̄cij ꝙ rescindiť sicut vēditio[a].ff.de rescin.vē.l.rem maioris p̄cij.ſʒ istud nihil est qꝛ in trāsactiōe sufficit solˀ timor litis:lʒ fuerit ibi deceptio: ⁊ de hoc habes tex.cū glo.qui hoc dicit quā ꝑpetuo notabis ad hoc.ff.ad trebel.l.lucius.§.fi.⁊ de condi.inde.⁊.l.in summa.

De vsucapione pro donato. Rubrica.

Sue. Nos habemus ꝙ donatio facta ꝓpter ingr̄atitudineʒ reuocatur vt.ꝭ.de reuo.do.l.fi. Pone ꝙ ego dedi tibi librum qui nō erat meˀ tu vsucepisti postea tu cōmisisti ꝯ me ingratitudineʒ inferēdo mihi atroces iniurias volo reuocare librū tu dicis ꝙ nō possum: qꝛ tu vsucepisti qꝛ trāstuli in te dn̄iū queriť nūqd possim reuocare ⁊ videtur ꝙ nō: qꝛ tu vsucepisti ex facto tuo.ff.de dā.infec.l.dāni infecti stipulatio.ij.rn̄so.⁊.ꝭ.eo.l.j. Quid dicendū. dico ꝙ possuʒ qꝛ vigore donatōis quā tibi feci tu vsucepisti ⁊ ideo potero ꝓpter ingr̄atitudineʒ reuocare.ff.de condi.inde.§.j.⁊ ꝓ hoc.ff.de do.cau.mor.l.qui alienā.⁊.ff. 2 man.l.iulianˀ.alˀs icipit si hoīeʒ.§.fi. Sed iuxta hoc moueo aliud dubiū ita est de iure ꝙ donatio vltra.cccc. aureos nō valet sine insinuatiōe.ꝭ.de donationibˀ.l.pe.⁊.ꝭ.de sac.san.ec.l.illud. Pone ꝙ ego tenebā vnū equū valētem.cccc.aureos bona fide dedi tibi equū tu vsucepisti deinde peto ꝙ restituas mihi illud ꝙ est vltra summā legitimā qꝛ forte mō equus valet mille.q̄ro nūquid teneatur videť ꝙ sic ꝑ iura alleg.ſʒ dicerem ꝯtriuʒ qꝛ tp̄s donatōis dʒ spectari: ⁊ ideo lʒ equus donatˀ modo plus valeat nō retractabiť donatio nisi tūc tp̄e facte donationis plus valeret.ꝭ.de rescin.ven.l.si volūtate in fi.⁊.l.ad rescindēdam: ⁊ iō si ꝑ diligētiaʒ illius cui fuit datus fuit melioratus nō est dicēdum ꝙ donatio reuoceť.ar.ff.de iti.actuq̄.p̄.l.j.in fi.⁊.l.se.ꝭ.de iterdic.ma.l.cū ꝓponas. ⁊ repello leges in ꝯtriuʒ allˀ.qꝛ intelligūtur ꝙ vbi reuocatio fit ſm mētem ⁊ ꝓpositū donātio habebat tp̄e donationis oīa q̄ sequūtur ex illa donatōe reuocātur sicut est in donatiōe cā mortis.ff.si cer.pe.l.nisi oīa.§.j.⁊ ideo dicam ꝙ si pōt reuocari donatio ꝙ qcquid quesitū est medio tp̄e reuocabiť: qꝛ est de natura donatiōis idē est in donatōe quā tibi feci.nā dedi tibi qꝛ eras mihi gr̄tus: qꝛ si cēs ingr̄tus nō donarem.ſʒ ī casu nr̄o nō est ſm mēteʒ ꝙ reuocetur illud ꝙ est vltra summā legitimam: qꝛ vltra nō possem donare si vellē ⁊ ideo reuocatio sumit vires a tp̄e donatiōis: ⁊ iō si inspecta summa donatōis tp̄e quo fiebat poterat fieri reuocatio tūc reuocabitur nō alˀs ar. ff.de fur.l.ancillam.ff.vt in pos.l.iij.§.fi.ff.de vi ⁊ vi ar.l.hoc interdicto ⁊ ideo in hoc casu nostre questionis dicerem ꝙ nō fieret reuocatio vltra summam legitimam ar. ff.pro don.l.si vir vxori cum ibi notatis.

De vsucapione ꝓ herede. Rubrica.

Um ꝓ herede. Ad euidētiaʒ istius ti.in cius effectu est sciēduʒ ꝙ ti.ꝓ hr̄de nun ꝗ pōt aliquis vsucape nisi verus heres Sed ad q̄d vsucapiet ꝓ hr̄de postq̄ est dn̄s ⁊ videtur ꝙ nō possit.ff.de vsuca.l.ꝓ hr̄de.ſʒ dic ꝙ in rebus possessis ꝑ defunctū ꝓdest ⁊ cōcurrit aliquotiēs cum alio: ⁊ tūc nō est multum necessarius iste titulus ꝓ hr̄de: sed qñq̄ nō ꝯcurrit cuʒ alio ⁊ tūc est necessarius iste tit. vt si titius possideat rem sine ti.bona fide ⁊ me hr̄deʒ instituat ego vsucapiā titulo ꝓ hr̄de ⁊ ita incipit titulus a meipso ſʒ alibi accipitur ꝓ nō titulo vt in peti.heredi.qꝛ non datur petitio heredi.nisi vero heredi.vt.ff.de peti.here.l.pro herede.⁊ ibi nō sumitur ꝓ ꝟo titulo.ſʒ ꝓ quadam modificatione vt ibi no.in glo.⁊ hijs visis habebis naturam istius tituli.

Communia de vsucapionibus. Rubrica.

Ampridem. Ista fuit repetita ꝑ venerabileʒ ⁊ excellēteʒ virū dn̄m.B.de curio legū excellētissimū ꝓfessoreʒ. Et ꝓ euidētia est sciēdū ꝙ res mobiles vsucapiūtur triēnio iusto ti.interueniēte vt.ꝭ.ti.ꝓxi.l.j.ſʒ h̄ fallit qñ res est fisci. Itē seq̄tur ꝙ ꝑtus seq̄tur vētreʒ.ꝭ.de rei vē.l.ꝑtuʒ. Itē res furtiue vsucapi nō pn̄t vt insti.de vsuc.§.furtiue hijs ꝓ q̄daʒ.l.dilucida.notabis.ecce casuʒ ⁊ circa repetitione huiˀ.l.h̄ breui ordie ꝓcedā. p̄mo casuʒ ponā.scd̄o lr̄am exponā.tertio formabo duo dubia circa.l.istā. q̄rto faciā duo notabilia.q̄nto formabo duo vel tria ꝯtria si 2 tp̄s patiať. Primo ꝗ q̄ro de qbus rebˀ fiscalibˀ loq̄tur iste textˀ ⁊ q̄re sciēduʒ ꝙ q̄dam sunt res in p̄rimōio fisci incorporate q̄daʒ nō.ſʒ dico ꝙ de incorpatiʒ loq̄tur tex.iste: qꝛ ille nō pn̄t vsucapi alic sic insti.ꝺ vsu.§.res fisci Et sciendū ꝙ si tales res sint mobiles hʒ locū ꝑsucapio triēnij ſʒ si tales res sint imobiles possessor istaꝝ rerū incorpataꝝ in p̄rimōio fisci est tutˀ q̄driēnio.ff.de diuer.⁊ tēpo.ꝑscrip.l.iter q̄ttuor.⁊.ꝭ.de q̄dri.ꝑscri.l.j.alˀs req̄rūtur.xx.nisi denūciauerit fisco.ff.de req̄.re.l.j.⁊ de iure fisci.l.j.§.diuˀ. Sed q̄ res sunt incorpate in p̄rimōio fisci certe dico ꝙ ille q̄ sunt incorpate p̄rimonij reducte et sunt scripte ī libro fiscali ille vocātur icorpate.ꝭ.ꝺ bo.va.li.x.l.si qñ.la.ij. Item ꝓ h̄ est tex.ff.de iure fi.l.fiscˀ cū in ꝑuati.§.j.⁊ ꝓ quē modū scribātur habes formā.ꝭ.de bo. 3 ꝓscrip.l.si qs post hac.⁊ de bo.va.l.vlt.li.x. Sʒ istud facit ad vnū. Pone canonici ī ecclie.tholose habēt ꝑuilegiū ꝙ vsu suo pn̄t recipe gallinas ꝓ.vj.denˀ.i epatu tholose. Pone ꝙ q̄daʒ canonicˀ mortuˀ est collata canonia cuidā ille icipit venire de curia ad canoniā ingressus est epatuʒ tholose vult recipe gallinas soluēdo.vj.opponiť ꝙ nō pōt: qꝛ nōduʒ est icorpatˀ in eccle.tholose.q̄riť q̄d iuris dico ꝙ cā collatōis vt meliˀ possint arguere baccalarij ⁊ scolares ꝙ nō pn̄t vti isto ꝑuilegio ꝓ q̄ faciūt iura allˀ.qꝛ priuilegiū intelligiť de rebˀ icorpatiʒ.⁊ ꝑ h̄ de mil. tes.l.eo tp̄e. Itē ꝓ h̄ qꝛ illi q̄ ꝓficiscūtur a principe debēt hr̄e lr̄as ⁊ āteq̄ eis vtanť debēt eas supiori ꝑn̄tare ⁊ ipe dʒ eas approbare.ꝭ.de diuer.offi.li.xij.l.ꝓbatorias.⁊.l. hac diffinitiōe.§.ꝭ.de agen.in rebˀ.l.mr̄icularij.⁊.l.j.⁊.ꝭ. de pala.sac.lar.l.sciamˀ in ꝑn.⁊ iō nō videť hr̄e ꝑuilegiuʒ canonicoꝝ donec receptˀ fuerit ar.ꝭ.de fi.instr.l.ꝯtcˀ.⁊ h̄ hēo ī iudicibˀ.ff.de off.ꝓcō.l.iiij.i fi.⁊.ꝭ.de q̄dri.ꝑscr. l.bn̄ a zenone ī fi.⁊ ī autˀ.de collato.collˀ.ix.§.ꝓhibemˀ. ⁊ sic in veniēdo ad canoniā cū nōdum receptˀ fuerit nō habebit ꝑuilegiū: ſʒ ī recedēdo hʒ bn̄ priuilegiū.ꝭ.de ve 4 ctig.⁊ cōmis.l.legarij. Sʒ nūc venio ad alia dubia dꝛ hic ꝙ seruus natus ex ancilla fiscali non pōt vsucapi in suo patrimonio ꝑuenit ad bonefidei possessorem illa peperit quero nūquid partus possit vsucapi videtur ꝙ nō per.l.istā.qꝛ sequitur cōditioneʒ pr̄is.ꝭ.de rei ven.l.partum.⁊ ꝓ hoc.ꝭ.de metallis ⁊ metalla.l.fi.ad qꝺ facit rō ꝙ eo ꝙ mater vsucapi nō pōt nec eius filij vsucapiētur.ꝭ. de agri.⁊ cēsi.l.cū scimus.§.vt.⁊ eo.ti.l.cū satis.§.cū autem anastasiana.lib.xi. Quid dicēdum dico ꝙ si partus fuerit natus penes fiscum vel saltim mr̄e existēte penes fiscum alˀs posset partus vsucapi: qꝛ quando mater possidetur ꝑ fiscum ꝑtus sequitur ventrem.ff.de ven.inspi. l.j.§.ex hoc rescripto.et ad.l.falci.l.legis falcidie.et probatur.ff.loca.⁊ cōduc.l.sed addes. Sed in casu quo nascatur penes bo.fi.pos.dico ꝙ partus poterit vsucapi ar.ff.de pig.l.paulus.§.si mancipia.et pro hoc.ꝭ.de furtis.l.ancille.et institu.de vsucapio.§.furtiue.⁊ pro hoc ꝙ ancilla furtiua si cōcipiat penes bonefidei.possesso

a Rescindiť fꝫ in venditio. Adde ꝙ opiñ. glo.in.l.iusˀ.ꝑ istā alleg.secutus est bal. in.l.fi.in.ij.op.ꝭ.de cōtra.emptio. Zasrā.in tract.de arbit. pte.ꝭ.col.v.in cuiˀ cōtrariuʒ est opi.bart in l.ij.col.ij.ꝟsi.q̄ro vtruʒ.ꝭ.de rescin.vēdi.ꝙ pōt rescindi bn̄ficio illius.l.ꝺ quo in Spec. in ti.de emp.⁊ vēdi.§.nūc dicēdū.versi.q̄d de trāsactione Bar in alle.§.fi.⁊ in.l.si quis cum aliter.col. ij.ꝟsi.q̄ro q̄d si in ꝯtractu trāsactionis.ff.de verbo.ob.⁊ ibi ꝑ Ange.Imo. Zodo.⁊ Alex. col.iij.versi.in ꝓ hoc queriť cū aliis cōcor. ꝑ eū ibi allega. q̄ tn̄ tenet alˀ opiñ.quā tꝫ ꝗ Inno. Jo.an.⁊ pe.de ancha.l c.cum cām.extra de emp.et vēdi.⁊ alios ꝺ quos videt ꝑ eū.bal.in.d.l. si.in.vlti.opp. dicit rescindi si fraus cessauit Alex.in alle.l. si qs cum aliter post Bart.refert.ibi Ange. Zodo.⁊ Imo.⁊ Ange.in.d.l. ij.⁊ imo.in.c.q̄ cauallis.certa xv.extra de iureiur. Cardi.⁊ Abb.in.c.cum cām.bal.tenet cū opi.bar.cōtra quam ipse Alexā.tenet q̄ fuit opiñ.glo. Imno.Jo.and.⁊ pe de ancha. in.d.c.cū cām.⁊ Spec.vbi.ꝭ. Bal.in.l.ordo.ꝭ.de excep.rei iudˀ.⁊ in.l.iii.§.j.ff.de trāsact.⁊ ibi alo.⁊ bal. l.fi.§.j.ꝭ.cō.de lega.et in.l.j. col.ij.ꝟsi.⁊ vltra doc.vbi al leg.multa iura ꝓ opi.huiˀ cōtra opi.bar.

partus potest vsucapi.ff.de publi.l.si ego.§.partus ⁊.ff.
de vsucap.l.si aliena.§.partus.⁊.ff.de vsuc.pro empt.l.si
5 matrem.⁊.C.de li.cau.l.vlt. ¶ Sed iuxta hoc quero nū
quid res fiscalis possit prescribi maiori tp̄e quadriennij
sicut.xxx.vel.xl.an.⁊ videtur ꝙ non:q2 cum gn̄aliter vsu
capio p.l.ꝓhibetur vlla dispensatio locuꝫ habebit.ff.de
vsuca.l.vbi lex.⁊.l.vsucapionem.ad qd̄ q2 res pupilli pro
hibet vsucapi.l.ff. de ꝑscript.xxx.vel.xl.āno.l.sicut.§.j.
Quid dicēduꝫ glo.dicit ꝙ sic.C.de ꝑscrip..xxx.vel.xl.an.l.
omnes. Item q2 quidā sunt casus expressi in quibus pōt
vsucapi res fiscalis:ergo in cōtrarium ius cōe.ff.ad mu-
nicip.l.j.⁊ hoc est etiam speciale in tributis.C.de ꝑscript.
xxx.vel.xl.an.l.cōperit.⁊ hoc q2 res furtiua non pōt vsu
capi insti.de vsuca.§.furtiue.sꝫ tamen ꝑscribitur actioni
in maiori tp̄e.C.vnde vi.l.cum querebatur in fi.⁊.C.de an.
except.l.j.§.ad hoc.⁊ ideo dico ꝙ pōt ꝑscribi maiori tp̄e
6 triennij sicut.xxx. vel.xl.vt.l.alleg. ¶ Sed q̄ro nūquid
l.ista habeat locū in rebus pr̄imonij ipsius imparotis.⁊
glo dicit alibi ꝙ idem erat insti.de vsuca.§.res fisci.⁊ in-
ducit text.p sc.C.ne rei domi.l.j.⁊ hoc verum glo.videtur
dicere veritatem cum omnia sint principis:⁊ ideo vide-
tur faciēda differētia ar.ff.de quadri.ꝑscrip.l.bene a ze-
none.ad qd̄.ff.de iure fisci.l.fiscus cum in p2iuati in fi.l.
Quid dicēduꝫ teneo ꝯrium nec puto.l.illā veram. ⁊ hoc
fundo illud qd̄ dicitur qd̄ idem ꝑuilegiuꝫ habet cesar ꝙ
princeps verꝫ est vbi est identitas rōnis.sꝫ hoc est diuer-
sitas.nam rō est in ꝑncipe ne res imperij vsucapiātur:q2
confusum est impiūm:⁊ ideo non pōt esse semp attēti ꝓ
curatores:⁊ ideo ꝓhibetur vsucapio. sꝫ in rebus ꝓprijs
imparotis est secus ar.C.ti.pri.l.vna.§.j. ⁊ ideo circa pre
scrip.rerum impialium in pr̄imonium ipsius imparotis
debet esse diuersitas ⁊ hoc dicit.ll.C.de fun.rei priua.l.vl
tra.li.xj. C.de ꝑscript.xxx.vel.xl.an.l.cōperit. ⁊ ideo dico
ꝙ loquitur.l.ista in rebus impij cū dicit de fisco in eo q2
videtur sp̄alitatem designare.ff.de pac.l.qui in futuruꝫ.
§.j.⁊.ff.de li.leg.l.nō solum.co.ti.l.aurelius. §.testator.
⁊ hoc ꝓbo:q2 equiparo cesarem ⁊ ecclīam ⁊ in ecclīa sta
tuitur ꝙ res mobiles vsucapiātur triēnio in cōstitutio.
innouat cōsti.ix.coll.§.viti.que est signata.C.de sa.san.
eccle.l.viti.⁊ idem in rebus ciuitatis dū tamen alia rōne
speciali nō sint astricte.nec ob.l.C.de sa.san.eccle.l.vt in
ter diuinū.q2 intelligitur in quattuor casibus sp̄alibus
ar.pro hac solutione.ff.de diuer.⁊ tempo.ꝑscrip.l.lōge.
7 ¶ Sed pone q2 fiscus habet rem mobilem mixtā cum
priuato ꝑuenit ad quēdam bo.fi.pos. triēnio tenuit eaꝫ
queritur nūquid vsuceperit in totū vel in pteꝫ vel in nul
lo videtur ꝙ nō ar.istius.l.ar. cōtra.ff. quēadmo.seruit.
amit.l.si cōem.⁊.C.de ap.l.ꝑcipimus.⁊.C.de ven.rerum fi
sca.l.vnica.li.x. Item nō dꝫ diuerso iure censeri.ff.de vsu
cap.l.eum qui edes.ff.ad.l.fal.l.in quātitate.Quid dicē-
dum dico ꝙ pōt vsucapi ꝓ parte ꝑuati nō pro pte fisci:
q2 in hijs que nō sunt diuidua nō habēt locum ꝙ supra
dictum est.sꝫ secus est in diuiduis.ff.de dona.inter vi.et
vxo.l.si sponsus.§.j.⁊.ff.de aqua quo.⁊ esti.l.j.§.item q̄-
ritur.sed ista res est separata quo ad ius cuiuslibet lꝫ ꝓ
indiuiso possideri nō possit.ff.de rei ven.l.pōponius.in
fi.sed tamen quo ad ius est diuisa.ff. si pars here.pe.l.j.
§.quinimo.in fi.⁊ pro hoc.l.ff.qū ap.sit.l.j.§.in ꝓpria.⁊
ff.de acqui. pos.l.j.§.veteres. ⁊.l.si ex pte.⁊ non obst.ꝙ
res nō dꝫ diuerso iure censeri:q2 verum est in re vnifor-
mi sed in difformi pōt.ff.de acqui.pos.l.si quis fundum.
§.pe.⁊.ff.pro emp.l.qui funduꝫ.nec ob.leges alie q2 ni-
hil diminuitur de iure fisci. ⁊ ideo dicā ꝙ possit vsucapi
8 dic anteq̄ diminuere quare secus. ¶ Postea queritur
quis appellatur fiscus opinio fuit quorundam ꝙ fiscus
nihil aliud est q̄ res publica romanoꝝ ⁊ aliquātulum.C.
de iure fisci in rubr.de sa.san.eccl.l.vt inter diuinū.Sed
alia glo.dicit ꝯrium.ff.de bo.pos.l.nō ambigēduꝫ.⁊ fun
do hāc ptem:q2 fiscus ⁊ respubli.romanoꝝ sunt idem q2
fiscus nihil aliud est q̄ pr̄imoniuꝫ imperij insti.eo.§.res
fisci.⁊ ita imperium pōt dici fiscus ⁊ imperiū nihil aliud
est q̄ respub.romanoꝝ.ff.de cōsti.prin.l.j.⁊ insti.de iure
na.gen.⁊ ciui.§.sed qd̄ principi.⁊ ꝙ ꝓbatur.l.q2 quidaꝫ

sunt procuratores cesaris ⁊ quidam fisci.⁊ equiparātur
C.de mo.mulc.l.ij.⁊.iij.⁊.ff.de offi.asse.l.fi.q2 equiparā-
tur ꝓcuratores reipub.⁊ fisci p iura allega.⁊ ꝓ hoc sunt
leges.ff.de v̄bo.sig.l.cum qui vectigal conducta.l.seq.in
ter publicas que euidēter hoc dicit. Sed ꝯrium videtur
⁊ ꝙ fiscus ⁊ respub.romanoꝝ nō sint idem ⁊ hoc not.gl.
alibi.ff. de leg.l.sciēduꝫ.in ꝑn.conducto.§.debitores.ibi
ista dicit ꝙ hic fundo p iura.ff.de iure fisci.l.nō intelligi
tur.§.si in locis.⁊ insti.de rerum diuisio.§.thesauros. et
ff.qui po.in pig.ha.l.si pignus ad idem.ff.de edili.edic.
l.j.§.illud.⁊.ff.de bo.pos.l.nō est ambigēduꝫ.de manu-
9 mis.l.iiij.§.j. ¶ Quid dicēduꝫ ista dubitatio venit ex q̄-
dam equiuocatione et ideo attende circa rempublicam
qualiter accipitur:⁊ dico ꝙ respu.qn̄q3 accipitur ꝓ qua-
libet ciuitate ⁊ ꝓ iure cuiuslibet ciuitatis vt.C.de ser.fu-
gi.l.mācipia.⁊.ff.de publi.l.sꝫ ⁊ hij. Item nō est idem cū
fisco.ff.de v̄b.sig.l.cum qui vectigal.aliqū respub.ꝓ re-
publica romanoꝝ.⁊ hic dr̄ ꝙ qn̄q3 accipitur ꝓ vtilitate
priuata ꝑmo casu nō est eadeꝫ cū fisco imo est separata.
ff.de leg.sciēdum.sꝫ tu dices statim ꝙ ꝑnceps hꝫ totam
ptātem in ciuitate romana:ergo videtur ꝙ sit ideꝫ vt.ff.
ad.l.iul.ambi.l.j.⁊.ij.Sed dico ꝙ respub.romanoꝝ pōt
habere ꝓprium vt.C.de ope.pu.l.intra vrbem.⁊ hoc ap-
paret:q2 erant ibi curiales aliqui qui expediebāt nego-
cia de quibus habes.C.de curi.vr.ro.l.j.⁊.ij.li.xj.⁊ hic ha
beo textum vbi loquitur de vtraq3 roma tam de noua.s.
constātinopoli.q̄ de veteri.C.de diuer.ꝑdi.l.si quis ex ti-
tulo.§.j.⁊.si.lib.xj. alio modo intelligitur vt vniuersalis
que dn̄atur toti orbi ⁊ in ista est attendēdum de fisco:q2
pōt cōsiderari simplr̄ cōpositiue:⁊ tūc dico ꝙ ponēdo fi
scum ponitur respublica romanoꝝ.ff. de leg.iij.l.si quid
coꝝ.§.inter.⁊.ff.vnde li.l.inter agnatos. nam dico ꝙ fi-
scus nihil aliud est q̄ bursa imperij vt no.glo.C.de na.ex
actu.l.in principis.li.xij.⁊.C.de iure fi.in rubrica.li.x. vn-
de ponēdo simplr̄ fiscum ponitur respubl. ⁊ ꝙ sit magis
gn̄alis significatio respub.q̄ fisci.hoc dicit.d.l.nō intel-
ligitur.§.si in locis.⁊ ꝙ sit differētia inter respublicas ⁊
res fiscales habes.ff.ne quid in loco pu.l.ij.§.hoc inter-
dictum ⁊ eo.ti.l.littora.vn̄ sicut ad positioneꝫ sp̄ei sequi
tur positio generis sicut etiam ponēdo fiscuꝫ ponis rem
publicam sꝫ a ꝑprehēsiue dico ꝙ nō idem est fiscus ⁊ res-
publ.q2 respu.cōprehendit in se fiscum tanq̄ magis ge-
nerale. ADDITIO. Et dixi.C.qui.ex cau.ma.l.respu-
blica.⁊ de hoc plenius p.B.C.ne rei do.l.rēpla.l.ij. Rav.
¶ Sed tertio modo respectiue ponitur fiscus ⁊ tūc ni-
hil aliud est nisi camera impij ⁊ respectiue dr̄ respu.sicut
nos habemus ꝙ locus vbi ius redditur pōt dici ius re-
spectiue:⁊ ita fiscus respectiue pōt dici respu.ff.de iusti.
⁊ iure.l.pe.§.alia.sed tamen fiscus ꝓprie nō est respu.ro
manoꝝ:imo fiscus ptinet ad rempubl.q2 sub repub.cōti
netur fiscus cum habeat largiorem interꝑtationem res-
10 pu.q̄ fiscus vt.d.l.nō intelligitur.§.si in locis. ¶ Sed
quero corā quo intētatur ista actio.i.qū ꝓcurator fisci
agit cōtra priuatū quis est iudex.⁊ dicit glo. ꝙ ꝓcura-
tor cesaris vna cum ꝑside ita no.glo.C.vbi cause fisc.l.ad
fiscum.⁊.C.si aduer.vsucapio.l.ij. Quid dicēdum dico ꝙ
solus ꝓcurator cesaris est iudex ⁊ ꝙ hoc sit verum ha-
bes casum dicta.l.ad fiscum.⁊.C.de mācipijs ⁊ colo.li.xj.
l.libertates. ⁊.ff.de iure imu.l.semp.§.cōductores.⁊.ff.
de ap.l.ab executore. in scd̄o dicto.⁊.C.si aduer.fis.l.vlt.
⁊ ꝓ hoc textus exp̄ssius.ff.de offi.procō.⁊ le.l.nec quicq̄
in scd̄o respōso.Et rn̄deo ad.l.C.si aduer.vsuc.a.l.j. dico
ꝙ circa causas est faciēda distinctio.ff.de iurisdi.om.iu.
l.imperiuꝫ.ecce ergo ꝙ ꝓcurator cesaris nō habet aliquā
ptāteꝫ circa cāomeri iperij.C.de pe.l.ꝓcurator.C.ad.l.iul.
de plagi.l.nō valet.q̄dā sunt cāe pecuniarie iurisdictiōis.
⁊ in istis pōt cognoscere ꝓcurator cesaris inter fiscum ⁊
priuatum vt in.l.alleg.quedā sunt cause mixte in quib9
debet cognoscere ꝓcurator cesaris ⁊ ꝑses vt in restit.in
integrum qū principaliter agitur sup ea.ff.ad municip.
l.ea que.sꝫ qn̄q3 incidēter pōt se magr̄atus itromittere
vt.C.vbi ⁊ apud quem ⁊c.l.viti.sic habeo in simili in aut.
de man.prin.iij.colla.§.si vero canonicum.⁊ ꝓ hoc.C.de
offi.vi.

offi.vi.l.i.cū ergo reperiā causas distinctas dicam ꝙ qñ sunt cause mixte ꝙ pcura. cesaris ⁊ pses debēt cogno-
11 scere.⁊ sic no.gl.l.alī.ad fiscū. ¶ Itē q̄ro si pcurator cesaris agat vel defendat se cōtra priuatū. vtrū pcurator
a fisci pōt esse index^a videt̄ ꝙ nō.q2 reperio l.q̄ dicat ꝙ pcurator fisci nō cognoscat inter cesarē ⁊ priuatū.ar.ff.d̄ iudi.l.q̄ neq3. Sed q̄ est rō ꝙ pcurator cesaris possit cognoscere inter fiscū ⁊ priuatū.⁊ nō pcurator fisci int̄ cesarem ⁊ p̄uatū.rō pōt esse q2 pcurator fisci est occupat⁹ multū.⁊ iō nō est sibi talis iurisdictio attributa ne officia perturbent̄.ar.§.de testa.l.cōsulta diualia.⁊.§.de execu. ⁊ exacto.l.quicunq3.li.xij. Itē iura tractant de officijs p ordinem quo inuenit̄ de officio procuratoris fisci ꝙ attribuit iurisditionem sibi. Sed quid dicendū teneo glo. q̄ hic dixit in.d.l.ad fiscū.§.vbi cause fis.ꝙ pcurator fisci cognoscat inter priuatū ⁊ pcuratorem cesaris sicut ecōtra.ꝙ pbo q2 p̄mo habuit priuilegiū ⁊ cognitionē pcurator fisci q̄ pcurator cesaris.nā idē priuilegiū h3 sicut comes rex priuatax.§.d̄ pala.sacr.lar.li.xj.l.vltima. Itē nō est magna differētia inter res priuatas cesar3 et ipe-rij.ff.ne quid in loco publi.l.ij.§.hoc interdictum.⁊.§.de quadri.prescriptio.l.bene a zenone.⁊ pro hoc.l.q2 a sententia pcuratorum suoru3 nullus restituit nisi princeps §.vbi cau.fisc.l.j.⁊ pro hoc.l. hic videtur expedire.ff.de transac.l.cum hij.§.transactiones.⁊ per ista3 reputo expeditum.⁊ puto glo.veram positam in dicta.l.ad fiscu3. nec ob.l.j.q2 hic non reperim⁹.vnde quando queris rationē nō curo q2 nec.d.l.j.q2 hic non reperimus.q2 reperio sibi cōcessum expresse.ad aliud quādo loquit̄ de pcuratore rerū priuatarū3.dico ꝙ iste differt a procuratore
12 fisci. ¶ Sed quero nunquid exceptio vsucapionis vel prescriptionis ipediat litē cōtest.videtur ꝙ non.q2 nullus debet docere de iure suo ante litem cōtest.in aut.de testi.colla.vij.⁊.§.de tēpo.ap.l.vltima.§.illud.⁊.§.de lon. tempo.prescrip.l.emptor.⁊ ibi de hoc quid dicendū dico contrariū sicut innuit iste textus qui hoc recte vult dicere si bene intelligatur.⁊ istud fundo pro ratione illa exceptio que est inducta ad lites finiendas non debet inducere lites imo potius repellere.ar.§.de iu.ca.l.ij.in fi. ff.de condi.⁊ demon.l.cu3 tale.sed exceptio vsucapionis seu prescriptionis est inducta ad finiēdas lites ergo ⁊c. ff.de aqua plu.ar.l.ij.⁊ de vsucap.l.j.⁊ p suo.l.j.⁊ p hoc ff.de condi.et demon.l.eleganter.§.si quis post.et.§.de transac.l.fratris.⁊.§.quādo pvo.non est ne.l.iij.⁊.ff.ad exhibē.l.iij.§.ibi.ff.de in.imu.l.iij.⁊ ideo potest dici ꝙ ipediat litis cōtestationem.q2 exceptio est liti preiudicialis.sed preiudiciales suspēdunt litem.ff.de peti.here.l.si quis libertatem.⁊ insti.de actio.§.preiudiciales. Itē qñ res est finita non debet per litē reuocari.§.de fruc.⁊.lit. expen.l.terminato.sed per silentiū est finita lis.ff.iudi. sol.l.cōquerebat̄.§.fi.ff.de verbo.signi.l. transacta finita.⁊ ad tertu.l.j.⁊ hoc videt̄.l.expedire.§.de agri.⁊ censi. li.xj.l.litibus.⁊.§.ad macedo.l.macedoniani.§.j.q2 ipedit actionem prescriptio.⁊ p hoc.§.de censi. et censito.l. vltima.§.j.⁊ fi.li.xj.nec ob.aut.in contrariū alleg. q2 ibi hoc fiebat ex voluntate non ex necessitate iuxta consiliū
13 l.§.de pba.l.exceptionem.cu3 multis sili. ¶ Sed q̄ro nunquid barones nostri tēporis admittant̄ ad bona vacantia ⁊ fiscus.verum est vbi sit sibi cōcessum ⁊ ꝙ possit habere bona vacantia.baro in sua baronia.induco specialiter vnum text.per quē teneo.§.de apparito.prefect. preto.l.vlt.⁊.l.huic sanctioni.li.xij.

¶ Lex sequens d3 esse in titu.de legatis anī.l.Filia.

Lex.

1 Cum rem alienā. Uides cū testator sciens legat rem alienam valet legatū si ignorans nō valet. Sed pone ꝙ est dubium sciat vel ignoret suā quid presumit̄ in dubio.videt̄ presumi ignorare.ar.ff.de proba.l.veru⁹.ff.de administr.tu.l.cum quidam.§.innotuit.⁊.l.hoc autem.sed presumi scientem cum nemo ignoret vires sui patrimonij.§.de rei ven.l.quisquis. Item vt res magis valeat q̄ pereat.ff.de re.du.l.quotiens. quidam dicunt hic attendas contrarietates nā aut testator acquisiuerat per se.tūc dico presumi scientem si per aliu3 presumatur ignorans vt ita non valeat legatum vt in facto pprio non admittitur error.vt.ff.de rei ven.l.q̄q̄.ff.de regu.iur.l.qui in alterius. Sed hoc non videtur verum.quia ego quando per meipsum emi potest esse ꝙ sit aliena.⁊ ita mihi non quesita. quare dic aut testator possidebat rem quam legabat.⁊ tunc presumo ipsum credere suam. Si aute3 nō possidebat tunc dico ꝙ presumitur ipsam scire alienam. ⁊ ita videtur legare vt alienam ꝙ probo. ꝙ presumitur in dubio vt testator cogitauerit s̄m qd̄ ius presumit ꝙ q̄ possidet nisi ostendatur esse alterius presumitur dn̄s.vt §.de rei ven.l.res alienas.insti.de interdic.§.cōmodu3. ADDITIO. hoc est falsum vt not.§.de proba.l.ij.⁊.l. cum res.quare teneas primam opinionē quā tenet Pe. nec ob.ꝙ supradixit. G.quia illud demu3 consideratur. hoc autem iuris presump.alij dicunt eum presumi ignorare nisi legatarius probet eum scire vt.ff.de proba.l.verius.⁊ insti.de lega.§.qd̄ autē.nisi intelligas s̄m distin. premissam. Ray. ita in testatore vt presumat se vel aliu3 dn̄m qui possidet nisi contra probetur. ¶ Item vides hic in glo.ꝙ vbi testator legat rem que cōmunis est tn̄ videtur legare ius solu3 qd̄ ipse habet. Item ꝙ testator non tn̄ potest legare rem suam imo etiam rem heredis. facit.ff.de leg.ij.l.vnum ex familia.§.si rem.cu3 similib⁹.
2 ¶ Sed pone res erat cōmunis cum testatore ⁊ herede testator legauit eam ticio ⁊ ticius vult eam totam petere nunquid potest.videtur ꝙ sic.quia in totum esset res heredis vt legatum non dubium sciuerit causam heredis vel ignorauerit.ergo idem sit in parte.arg.ff.de leg.j.l. serui electiōe.§.j.⁊.l.si domus.§.fi. Item q2 alās dicitur ꝙ cum testator legat rem heredis valet.verum est ibi vt legatum valeat.sed cum est in parte testatoris dicam solum valere in parte testatoris.arg.eius qd̄ dicitur.ff.de fun.instruc.l.fundus qui locatus. Prima pars videtur iurare.⁊ glo.videt̄ approbari vt debet in seruitute personali ⁊ reali.ff.de leg.ij.cum filius.§.dn̄s.⁊.l.is cui fundus.⁊.l.vsufructus.cum glo. Quid dicendum. dico circa hoc aut testator legat simpliciter fundum vt fundu3 cor. ⁊ tunc totum videtur legare etiam partem heredis. ⁊ sic intelligo.l.cum filius.§.dn̄s. de pecul.leg.l.dn̄s.§.j. Si autem testator dixit fundum meu3 cor.lego.q2 dixi meū solum videtur legare plene suum.vt.ff.de leg.j.l.serui electione.§.j. ADDITIO. si ibi no.sed Dy.ipugnat illa3 glosam ⁊ verius Ray. Nec ob.dicta.l.fundus. de fund. instruc.quia ibi loquitur de rebus corporalibus separatis.⁊ ideo cum legatum possit extendi esse vnum nō aliud. Sed hic est vna res coniuncta.⁊ ideo legando totu3 videtur legatum.imo dico ꝙ si testator legat domum vl̄ hortum que est heredis ⁊ credit suam ꝙ non valebit vt videbitis statim in questione sequenti. Item vides ꝙ vbi legatur res aliena per ignorantem valet legatum si fiat persone proxime.sed dicitur proxima dum tamē aliquod attineat.insti. de legi.agna.suc.§.fi.ff.vnde cog. l.octaui.s3 sic intelligatur nimis late itelligeretur. Sed solum in ascendentibus et descendentibus.§.de codi.l. fi.⁊ penultima.ff.in ius vocan.vt ea.l.j.⁊.ij. Item in collateralibus vsq3 ad quartum gradum.ar.p hoc alibi de epo dicitur qui vsq3 ad quartum.in aut̄.de sanct.episco. colla.ix.§.interdicimus.sic potest dici ꝙ coniuncta persona admittitur ad agendum sine mandato vt.ff.de pcurato.s3 hec.de postu.l.j.§.fi.⁊ in aduocato qui admittitur vsq3 ad quartum gradum.vt.§.de aduoca.di.iudi. l.petitiones.§.penul. ADDITIO. melius dicas.quia ascendentes ⁊ descendentes in infinitū agnati ⁊ cognati vsq3 ad.vij.vt hic per Pe.lic3 hic glosa committat arbi-
3 trio iudicis. Ray. ¶ Sed pone ꝙ non erat mihi testatori cui legaui ita proximus.sed alās ipsum diligebat sicut proximum.certe de hoc non facit dubium.quia in tali caritate presumitur in proximo vt hic.⁊ ibi.ff.de lega. j.l.si seruus pluriu3.§.fi.tamen quandoq3 societas prefertur ⁊ fraternitati.vt.§.de castrensi pecu.l.cu3 allegas. libro.xij.⁊.ff.de heredi.insti.l.nemo. Ex istis concludo

a ¶ Potest esse index. Adde Bart.⁊ Bal.in l.mācipia.§.d̄ ser.fugi.⁊ in.l. fi.j.de fen.q̄ si ne cer.quantitate.

ꝙ dominus potest agere sine mandato ⁊ alius primus. ¶ Sed pone testator proxime persone vel amico legauit plures res. nunquid valet legatum in rebus alienis. quia proxima est persona. videtur ꝙ sic vt idez ius sit cū vna res est aliena dic si omnes sunt aliene. ff. de auro et argen. lega. l. quoniam. Sed dico ꝙ inutilibus separatis ⁊ hoc post ꝙ legatum potest valere in aliquibus. ar. ff. de fun. instruc. l. fundus qui locatus. ⁊ pro hoc ꝙ dicitur in ornamentis legatis ꝙ alis distinguitur per hunc modum. ff. de auro ⁊ argen. lega. l. pediculis. §. cuz queretur. ⁊ l. ticia. §. sempronie. hoc tantum intelligo nisi cū pars legati sit aliena. tūc enim qz maior pars legati effi ceretur nulla. tunc in totū valeat. sed intelligo vbi maior pars rerum erat defuncti. ad quod facit. ff. de cōtrahen. emptio. l. domum. §. fi. ⁊. ff. de iur. fis. l. j. §. pe. ⁊c.

¶ Sequens autentica debet esse. S. in titu. de bonis maternis ante. l. si viua.

Autentica.

1 Nisi triennale. Uides hic in glo. j. secundum Jo. per prescriptionem non queritur dominiū directuz sed bene in vsucapiōe. Sed vnde hoc ꝙ melius in vsucapione queratur dominium ꝙ in prescriptione. imo magis videtur contra. quia prescriptio in rebus imobilibus vsucapio in rebus mobilibus. j. de vsucapio. transfor. l. vna. et sine posses a sione[a] prescriptio non procedit. ff. de vsucapio. l. sine. et l. vsucapio. tunc arguo ꝙ nobilior est possessio rerum imobilium ꝙ mobilium. ff. de acquiren. possessio. l. si rem mobilem ergo ⁊c. dico ꝙ adhuc per prescriptionem non querit directū dominiū sed vtile qđ pbo. qz id quod nostrum est sine facto ⁊c. ergo sine facto nostro querere nō potest directum dominiū. Item tempus non est modus tollendi vel inducendi obligationez vt. ff. de actio. ⁊ ob. l. obligationum fere. §. placet. ⁊ pro hoc videtur expressum vt. ff. de iureiur. l. si duo. §. iulianus. ⁊ si dicas. iste rationes etiam concludunt in vsucapione. certe veruz est. sed tamen illud vt directum dominiuz queratur est inductum propter ipossibilitatem. qz in rebus mobilibus est ipossibile separare dominiū directum ⁊ vtile. ⁊ ideo emphyteosis non potest habere locum in re mobili. in aut. de nō alie. §. ēphyteosim. colla. ij. ⁊ not. insti. loc. §. adeo. ⁊ est textus in feudis. de feu. cogni. §. notandum. ⁊ ideo cum ibi non sit separatio dominij directi ⁊ vtilis directū dominiuz queritur. ⁊ sic dico ꝙ tempus regulariter non est modus ⁊c. verum est. sed ratio est vt dixi in re mobili qz impossibile est separare. arg. pro hoc. ff. de aqua plu. ar. l. sz interdum. de damno infec. l. si finita. §. ex hoc edicto. Sed cū in re mobili possit fieri separatio directi dominij ⁊ vtilis. dicam tū per prescriptionez queri dominium vtile per prealleg. sed in prescriptione lōgissima que inducitur propter negligētiam solum queritur exceptio 2 vt. j. de prescrip. lon. tempo. l. emptor. ¶ Sed quero an ista autentica vendicet sibi locum in vsucapione rei mobilis. quidam ꝙ sic. qz indistincte loquitur. sed contra videtur ꝙ solum loquatur in prescriptione. ergo non extēdam ad vsucapionē. S. de sacrosan. eccle. aut. quas actiones. in aut. hec constitutio inno. consti. ⁊c. colla. viij. §. j. Sed certe tucius puto etiam in re mobili loqui cum alibi videtur ꝙ res mobilis nō potest vsucapi nisi. xxx. an. vt. j. de prescriptio. lon. tempo. auten. malefidei. licz ego tantū illam intelligam in prescriptione non vsucapione sed istam auten. intelligo siue in vsucapione siue in prescriptione.

a ¶ Sine possessiōe. Adde Bar. in l. denique. § illuz text. ff. ex que. caus. ma. et in l. nec vtilē. co. ti. ⁊ in l. sicut. in si j. de pscrip. xxx. an. et in l. denique. la. ij. ff. de aqua plu. ar. no in l. cū ita. de vsuc. ⁊ in l. rerum. §. labeo. eo. titu. Bar. in l. j. §. de vsucap. transf. Panor. in ca. causaz que. in §. nota. de prescrip. Dy. in regula sine possessione. et ibi Philip. frā. de reg. iur. lib. vj. nisi in casibus not. in alleg. l. cū ita. in. §. labeo. qđ tū intelligo de continuata tū possessione ciuili vt no. bal. in sua margi. in ver. prescriptio. p. l. j. j. de ser. fugi. preterꝗ in casu quem not. Ang. in aut. de exhi. reis. §. si vero. vñ. quero vsqz ad qđ ēps colla. v.

¶ De vsucapione transformanda. Rubrica.

Cum nostri. In glosa scientiam vltimam sol. contrarij virium facit hic in glosa approbo qz quando possideo rem alienā ꝙdiu nescio rem alienam videor iuste possidere vt dicitur in illo qui porcum lupo abstulit qui iuste cum possidet dominus nec sciat cuius est. ff. de acquiren. re. domi. l. pomponius. §. j. Si autem rem alienam possideo sciens illam ad me non pertinere nullo titulo possideo. ⁊ ideo vsucapere non possum cū mala fides interueniat arg. ff. de vsur. l. qui scit.

¶ De acqrenda ⁊ retinēda possessione. Rubrica.

1 Per liberam. Nota ꝙ per hominem liberum acquiratur nobis possessio vt hic. Sed in illo quem possidemus malafide si vult nobis queri acquirit nobis. ⁊ sic loquitur glo. Si autem non vult acquirere non est dubium nō queritur nobis. vt. ff. de acquiren. possessio. l. j. §. sed per eam. cuz ibi notatis. Item dicit glosa postea ꝙ possessio que acquiritur per procuratorem habz multū iuris ⁊ modicum facti ⁊c. sciendum ꝙ illa que sunt iuris queruntur ignoranti. sed illa que sunt facti queruntur soluz scienti. ff. de acquiren. possessio. l. iij. §. ex contrario. Quero rationem diuersitatis. non habemus ꝙ possessio potest acquiri per pro- b curatorem[b] vt hic. ⁊ dominium vt. j. co. l. per procuratorem: sed hic est contra ius cōmune ꝙ per liberam personam non potest acquiri actio vel obligatio. ff. de verbo. obliga. l. stipulatio ista. §. alteri. ⁊ insti. de inutili sti. §. alteri. Quero que est ratio diuersitatꝫ. dico ꝙ illa possunt acquiri per personam persone que sunt transitoria. ⁊ de vna psona ad personā. ⁊ illa que non possunt trāsire de vnā persona ad aliam personam non possunt queri per vnam personam alij. ista sunt manifesta declaro quia si habeo aliquem obligatum non possum transferre in te illam obligationez quin remaneat obligata persona. qz adheret ossibus intantum ꝙ non potest separari sine morte. licet vtilitas possit. ff. pro soc. l. iij. ⁊. ff. de pecu. l. quis ergo casus. ⁊. ff. de vsufruct. l. sed ⁊ si quis. §. si operas. nam directum dominium semper remanet penes me. Unde dico ꝙ actio ⁊ obligatio non possunt transire de persona in personam cum ex persona oriatur vt. ff. de procura. l. licet. §. ea obligatio. sed cum possessio possit de persona in personam transire. ⁊ ideo dicam ꝙ per liberam personam possit mihi acquiri possessio vt hic cuz concor. ⁊ ista est ratio diuersitatis. ADDITIO. nota in. l. j. S. per quas personas no. acquirit. Ray.

b ¶ Pōt acquiri p procuratorē. Adde Bart. in l. possessio. §. si possessio. ff. de acqui. pos. eundē ⁊ dē in l. j. §. p procuratorē. eo. ti. ⁊ in l. certe. §. j. ff. de preca. ⁊ in. l. si rē. de vsucap. ⁊ in. l. si ro qui. p emptore. in S. q. princi. eo. ti. vbi dicit cē veri in fictis. de quo p bal. in l. j. §. ne dāt. in si ne. S. de ca. tol. ⁊ in ca. j. §. sed virū. in tit. per quos fiat inue. canonistas. c. accedēs. extra de prebē. tolo alex. in preal. §. p procuratorē ⁊ in l. si in qui. de vsucap.

Lex.

1 c Minus instructus. Nota ꝙ quandoqz accipitur verbum diu[c] pro biennio vt. ff. loc. ⁊ conduc. l. cum dñi. alr ponitur pro. x. vel. xx. vt ff. qui ⁊ a qui. l. si cum fideicōmissaria. §. aristo. ⁊ quandoqz ponitur pro vno momento vt. ff. de publi. l. cum sponsus. §. fi. cum similibus. Uidetur iuxta. l. istam ꝙ si vendideris mihi rem alienam ⁊ ego accepi possessionem ꝙ queritur mihi dominiū quid erit in re donata vel legata imo videor vim cōmittere. ff. de legi. l. non dubiuz. ⁊. ff. quo legato. l. j. §. ait pretor. hoc nō credo verum imo credo ꝙ idem sit in re legata vel donata sicut in re empta. nam si testator legauerit mihi aliquam rem ⁊ ego assumo possessionem sciente herede. dico ꝙ acquiro dominiū. ff. de excep. do. l. pure. §. j. in fine. ⁊ ibi casus. ¶ Sed pone ꝙ vendidisti mihi quendam fundum vel domum tradidisti mihi apothecam vel capatum vel aliam rem vel instrumentum alicuius rei. quero nunquid per talem traditionem istius rei sit mihi dominium acquisitum de instrumento acquisitionis non est dubium. j. de dona. l. j. de aliis dicā. j. eo. l. licet.

c ¶ Uerbū diu. Adde ꝙ quandoqz est in arbitrio iudicis qñ dicatur diu vt. C. y. in. l. j. S. vbi casus ⁊ ibi p glo. ⁊ bal. tyberius. Bal. in. l. si procu. x. q. vj. ind. ⁊ in l. cum res §. col. ij. de probatio. qñqz dicitur diu post sex mēses. Panor. in c. cū ecclesia. in l. in versi. vltra sex menses de cā pos. ⁊ pprie. vide gl. xx. q. j. c. j. ⁊ gl. in verbo diuturnū. in. §. ex nō scripto. insti. de iu. na. gē. ⁊ ciui. viuz tū noc. ꝙ diuturnitas intelligitur. x. annorū nisi principaliter agat de interesse tertij ꝙ casu intelligit de. xxx. an. secundum Alex. de ymo. sing. in. l. sciendū in versi. nec fallit. secundum ang. ff. de vb. obl. p glo. ⁊ Jo. And. de 1 Imo. in. c. pueniis. de emp. et ven. Alex. cōsi. j. in vlt. gte ex cōsi. xvj. ea. pte. qđ not. qz ē singulare secundum do. Jo. Bertachi. in suo reperto. versi. diu. vide si. q. ⁊ versi. ix.

Lex.

1 Donatarum. In glosa super verbo alioquin in contrario sciendum ꝙ quandoqz acquiritur possessio per occupationē vt si nemo possideat ⁊ indeuenit nomen possessionis quasi pedum positio. ff. codez. l. j. in princip. quandoqz queritur per traditionem. quia habet animum tradendi ⁊ acquiro mihi. ⁊ ideo soluo contra. qz infans non potest acquirere possessionem per vsucapionem. qz non habet animum. Sed in casu quo aliquis tradit acquirit sibi rem ratio diuersitatis. qz res per occupationem non acquiritur sine actu corporali ingressionis. Sed in casu quo aliquis tradit animo solo sine actu corporali acquirit sibi. vt. ff. de acquirē. possessio. l. qđ meo. ⁊ ideo adde ad glo.

ad glo.tu dic.l. contrariam loqui in casu quo queritur possessio per occupationem.hic autem in casu quo queritur per traditionem vt.ff.eodem.l.j.§.j.⁊ eodem titu.l. quod meo.§.si venditorem.

Tex.

1 Icet.Et venio statim ad materiam possessionis.qꝛ quotidiana.⁊ ideo attendenda.ff. de li.leg.l.legati.circa principium.Et iuxta materiam est premittendum quid est possessio.⁊ sciendum ꝙ diuersimode traditur per Iohan.⁊ Azo.ff.eo.in princi.⁊ anteꝗ veniam ad descriptionem premitto quedam notabilia.⁊ quero primo ꝗt modis dicatur possessio ne cadamus in equiuoco. ⁊ sciendum ꝙ possessio quandoqꝫ accipitur proprie. quandoqꝫ improprie accipitur.⁊ proprie vt quando tractamus ꝙ rem aliquam possideamus separando a proprietate. qꝛ nihil habet commune cum ea vt.ff.eo.l.naturaliter.§.nihil.quandoqꝫ sumitur possessio improprie ⁊ istud multipliciter.quandoqꝫ enim quo ad rem sumitur improprie. quandoqꝫ quo ad ius.quo ad rem sumitur improprie.vt quando possessio sumitur proprietate.vt si dicam talis possessio est mea et talis fundus.ff.de verbo.significatio.l. interdum.argu.C.de probatio.l.cum rem.quandoqꝫ sumitur possessio improprie quo ad ius. qꝛ sunt tales res in quibus potest cadere possessio.⁊ est improprie.quandoqꝫ vt in omnibus incorporalibus que nō possunt vere possideri.ff.de acquiren.re.do.l. seruus.§.incorporales.ff. eo.titulo.l.iij.in principio.qd̄ apparet etiam per ethymologiam vocabuli.qꝛ possessio dicitur quasi positio pedum.ff.eo.l.j.incorporalia tamen non possunt calcari vt vsus ⁊ seruitus ⁊ talia.⁊ ideo non est vera possessio.sꝫ ibi est quasi possessio ⁊ sic impropria.⁊ de tali quasi possessione habes.ff.ex qui.cau.maio.l.ait pretor.§.et qui.ff. si serui.ven.l.si quis diuturno.ff.de vi et vi.ar.l.iij.§.j.et vltimo.ff.de aqua plu.ar.l.j.§.j.cum similibus. Vbi habes ꝙ talia iura quasi possidentur propter quod nō proprie possidentur.⁊ ideo dantur interdicta veluti possessoria.ff.de serui.l.quotiens.ff.si seruitus ven.l.sicuti.§.aristo.⁊ est reperire possessionem impropriissime. vt si ego dico me possidere illud qd̄ ego non habeo nec mihi debetur vt si debitor sit possessor.ff.de peti.heredi.l.et si putauit.§.si.in eodem titulo.l.qd̄ si in diem.§. iulianus.cū sequen. ADDITIO.⁊ nota eo.titulo.l.regulariter. et

2 pe.C.de serui.⁊ aqua.l.ij. Ray. ¶ Item sciendū est ꝙ quedā est vera possessio que dicitur nobilis.alia est possessio que quodam modo dicitur vilis ⁊ abiecta nobilis potest dici possessio rerum imobilium. qꝛ tales res cohe rent solo.alia est possessio neglecta ⁊ vilis que est in rebꝰ mobilibus.⁊ dicitur pro tanto vilis.qꝛ de facili perditur ff.eo.l.si rem mobilem.⁊ tunc est vera possessio. sed vilis reputatur respectu possessionis rerum imobilium.iuxta hoc statim quero.Pone quidam in testamento suo promisit mihi dare possessionem rerum suarum.quero quid contineatur.⁊ de ista non est dubium qꝛ bene continet. ff.de verbo.sig.l.interdum.¶ Sed quero vtrum intelligatur de possessione rerum mobiliū vel imobilium.aliꝗ dixerunt ꝙ de omnibus intelligatur.nam per hec verba videtur dare dominiū vt hic ⁊ dicta.l.interdū.⁊ possessio dicitur rerum mobilium ⁊ imobilium.ff.eo.l.si rem mobilem.⁊ de hoc dicunt ipsi.⁊ est text. qꝛ legata possessione alicuius rei non videtur res legata que erat ad tempus. ff.de leg.iij.l.vxorem.§.legauerat.Quid dicendū credo ꝙ de imobilibus solum videatur intelligere non de mobilibus ꝙ probo sic per rationem. nam vbi verbum aliquid profertur postꝗ cum volumus trahere ad impropriam significationem debemus intelligere eum vt magis proprie posset intelligi.ar.ff.si ager vect.vel emphi.pe.l. j.⁊.ff.de here.insti.l.tale.in fi.sed ita est in proposito. qꝛ nos tractamus ꝙ verbum possessionis trahitur ad impropriam significationem trahamus.ergo ad id potest proprie adaptari.Sed adaptatur ad res imobiles magis ꝗ ad mobiles.ar.ff.eo.titu.si rem mobilem.Item in talibus modis loquēdi debet attēdi.⁊ ita dicimꝰ quotidie

Item habet bonas possessiones ⁊ intelligit de imobilibꝰ et hic dicit tex.qꝛ ille qui rem cōiunctam solum possidet excusat a satisdatione.ff.qui satis.cog.l.sciendum.§.j.et verba interpretanda sunt s̄m consuetudinem regionis. ff.de fun.instruc.l.cū de lanionis.§.asinam.⁊ de sup.leg. l.labeo.in fi.⁊ ꝙ possessio pro rebus imobilibus accipiat induco.l.j.de oī agro deser.li.xi.l.rurales.j.de mune.patri.l.lege.⁊ ff.ad municipa.l.filij.in fi.⁊.C.de fideiusso. mi.l.ij.⁊ de dona.inter vir ⁊ vxo.l.si quidem.j.quorū ap. non rec.l.ab executore.in pnc.cōiuncto.§.j.vbi videtur hic dicere tex.in.§.j.⁊.§.ꝙ si de possessione.sic igit appa ret ꝙ intelligitur de imobilibus.nec ob.l.all.de leg.iij. l.vxorem.§.legauerat.qꝛ dico ꝙ illam possem inducere pro me.qꝛ ibi illa ꝗ erant ad tēpus nō continent in legato ⁊ hoc dicit ibi ad maiorem expressionē. vel aliter ibi nō continetur in legato.⁊ hoc dicit ibi ad maiorē expressionem.vel aliter ibi non cōtinetur principaliter sed vt non sit idē cum fundo.Itē hic potest ibi esse propter verbū distributiuum quicqd possideo ⁊c.ff.de here.insti.l.hoc articulo.quisqꝫ.de pig.ac.l.si necessarias.§.si annua.⁊ id

3 expressit quare non ob. ¶ Deinde quero nunqd dominium possit acquiri sine posses.⁊ istud tangit in multis locis.Pla.fuit in opinione ꝙ non.qꝛ dominia rerū creditoribus transferunt nō pactis nudis.C.de pact.l.traditionibus.Itē dicit text.ꝙ dominiū cepit ex naturaliter de possessione.ff.eo.l.j.circa pnc.Item ll.videntur velle ꝙ ad hoc qd̄ acquirat dominiū.opꝫ ꝙ fiat missio in possessionem rei.C.de probatio.l.cum res.cū concor.Or glo.nō vult cōtrarium vt dicta.l.cum res.⁊ in multis aliis locis. cōtra Pla.⁊ fundo cōtra pla.qꝛ illa ꝗ reputant esse diuersa ⁊ separata non sunt de necessitate cōiungenda vt ad esse vnius requiratur aliud.qꝛ separatorum ⁊c.C.de dona.inter vir ⁊ vxo.l.si maritus.ff.de calū.l.si. Sꝫ possessio ⁊ dominium sunt separata.ff.eo.l.naturaliter.§. nihil.ergo ad esse dominij non requiritur possessio.Itē hoc probo si in acquisitione dominij requirerent posses. sequeretur ꝙ vnum non posset perdi sine alio. quia vbi duo sunt coniuncta in aliquo actu vnū sine alio tolli nō potest.ff.de lib.⁊ posth.l.si ita scriptum.§. regula.istud aūt falsum est.qꝛ possessio perditur sine dominio.ff.eo. l.si quis vi.§.differentia.Item dominium perditur sine pos.ff.de publi.⁊ vect.⁊ cōmis.l.cōmissa.ff.de iure fisc.l. diuus.ff.pro socio.l.cum duobus.§.idē respondit.Ideo dicam ꝙ ista nō sint ab initio cōiungenda.qꝛ l.expressa est vt dominiū queratur sine pos.ff.de fun.do.l.si fundū. Sed aliqui sunt casus speciales.ff.de rei ven.l.si ager. Quid dicendum dico ꝙ si Pla.intelligeret ꝙ dominiū non posset queri nisi acquireretur pos.tūc male diceret sed si ipse intelligebat ⁊ ita credo ꝙ intellexit ꝙ dominiū non posset queri nisi aliquis actꝰ corporalis intercedat ⁊ tunc dico ꝙ bene dicit si te inducā in possessionē fundi acquiritur tibi dominiū vt.l.all.si fundū.⁊ ideo voluit dicere ⁊ intellexit de aliqua occupatione rei.non autem intellexit de vera possessione. ADDITIO.non ob.dicta.l.in pn.de acquiren.pos.qꝛ ibi loquitur in casu cōuerso scilꝫ ad acquisitionem possessionis sequitur necessaria acquisitio dominij ob.sic hodie non nisi in his que non sunt

4 in bonis alicuius vt ibi probatur in textu. Ray. ¶ Nunc videndum est que requirantur ad acquirendam possessionem.Or potest dici ꝙ quattuor principalia requiruntur.Primo requiritur animus.secundo actus corporalis.tertio aptitudo rei possidende.Item aptitudo persone possidere volentis. quarto requiritur adminiculum iuris siue non cōtradictio iuris. ¶ Primo dico ꝙ requiritur animus.qꝛ ille qui vult acquirere possessionem habeat animū acqrendi.ff.eo.l.j.§.furiosus. nā si intrarē fundum gratia spaciandi non acquirerem pos.ff.eo.l.ꝗ familiaritatis.⁊ qꝛ dixi ꝙ requiratur animus intelligo vel verus vel presumptus vt si constitui procuratorem. qꝛ per procuratorē queritur.licꝫ ergo sim ignorans.C. eo.l.j.⁊ potest dici animus postꝗ est ad omnia constitutus.⁊ sic intelligo.C.eo.l.j. ¶ Iuxta hoc quero nūquid id qd̄ dicitur ꝙ per liberam personā acquiratur nobis

possessio habet locum vbi libera persona non habet mādatum. ⁊ videtur ꝙ sic. cum loquatur simpliciter. C. eo. l. j. in prin. ⁊ pro hoc videtur lex in simili. quia certi condictio. queritur. ff. si cer. peta. l. si absentis. Quid dicendū non credo istud. sed quando dicitur ꝙ per liberam personam queratur nobis possessio. intelligo ꝙ habet mandatū non acquiritur ignorantibus possessio. sed demū cum sciremus acquiretur nobis. ⁊ hoc probatur per rationem iurium cōmunium. ff. rem ra. ha. l. bonorum. ⁊ l. fi. Item hoc probo. quia l. equiparat ꝙ acquiratur possessio per liberam personam vel dominium. C. eo. l. per procuratorem. ⁊ ita est in dominio. ff. de nego. gest. l. si ego. de dona. inter virū ⁊ vxo. l. si sponsus. circa princ. nec ob. qḋ dictū est de certi condictione ex mutuo. qꝛ ibi speciale pro tacito. qꝛ sequeretur ꝙ nemini quereretur. ⁊ ideo ne perdatur actio acquiritur certi conditio. vt dicta. l. si absentis. Sed in dominio vel possessione secus qꝛ ipse qui acquirit potest sibi retinere. ⁊ ideo aliud in dominio vel possessione et ad incerti cōditionē ex mutuo. ¶ Secundo reqritur actus corporalis vt hic. in princ. ⁊ ff. eo. l. quēadmodum. ⁊ sufficit ꝙ intret vnam glebam fundi. ff. eo. l. possideri. in prin. alioquin acquiritur possessio per visum vel per traditionem clauium ⁊ aliis casibus de quibus no. C. eo. l. j. ⁊ ff. de cōtrahen. emptio. l. clauibꝰ. Sꝫ tamen potest dici ꝙ ibi facit interuenerit actus corporalis.

5 ¶ Iuxta istud quero. Pone quidam vendebat mihi fundum qui erat extra villam ⁊ dicit ista verba. Ego trado tibi possessionem cum isto presenti instrumento. vel tradidit mihi cirothecas vel baculum vel terrā in signū possessionis. nunquid queritur possessio. quidam ꝙ sic. ⁊ probatur hoc per l. q̄ hoc videtur dicere. C. de dona. l. j. ⁊ ff. de contrahen. empti. ⁊ ven. l. clauibus. ADDITIO. ⁊ ibi de hoc dicimus. Ray. Quid igitur dicendum pro parte eorum. videtur. l. alibi. ff. de acquiren. heredi. l. si quis extraneus. §. j. in eo. titu. l. gerit. partem cōtrariam credo veram. naꝫ in acquirenda possessione requirit̄ actus corporalis qui exerceatur in re ipsa. vnde non potest dici ꝙ actus quem tu exerces in vna re videatur in alia re separata exerceri. arg. ff. de dam. infect. l. si finita. §. hoc edicto. ⁊ pro hoc. qꝛ vbi aliquis est obligatus ad rem liberatur dando aliam rem de voluntate creditoris. non tamen in factis. qꝛ factum vnum non fungitur vice alterius. ff. de sol. ⁊ li. l. qui res. §. mihi rome. Item hoc probo tali ratione si in casu in quo als l. fingitur contra veritatem non potest fingere circa factū possessionis multominus potest hoc fieri in casu in quo non habet locuꝫ veritas. sed habeo istud in l. ꝙ vbi quis est captꝰ ab hostibus si reuertatur fingitur non fuisse captus. ⁊ ista est fictio postliminij. Sed si quis fuit captus ab hostibus ⁊ tenebat rem non presumitur possedisse tēpore quo erat captus. ff. ex quibus causis maio. l. deniqꝫ. ⁊ l. nec vtileꝫ. ⁊ ff. de cap. ⁊ postli. reuer. l. in bello. §. j. ⁊ §. facte. Quid plura videtur textus. l. ꝙ licꝫ possideam fundum vbi est thesaurus non possides thesaurum nisi accipiam de thesauro. ff. eo. l. iij. §. neratius. in fi. ⁊ ar. in eo. tit. l. predia. non ob. iura ⁊ in contrarium quando dicitur ꝙ per traditionem instrumenti videtur tradita possessio. distingue qꝛ quoddā est instrumentum acquisitionis fundi. et dico ꝙ per traditionem talem instrumenti videris mihi tradidisse possessionem. quia videtur portio fundi ⁊ vnū idem videtur facere instrumentum et possessio. quia ibi continetur qualiter tu acquisiuisti fundum ⁊ eodem modo quando traduntur mihi claues coram penore. qꝛ claues cum presentia partis penoris reputantur. ff. de acquiren. emptio. ⁊ ven. l. fundi. in principio. Aliud est instrumentum alienationis. ⁊ per traditionem istius non acquiritur possessio. quia non videtur facere vnum cum fundo nec ob. ff. de acquirē. heredi. l. si quis extraneus. quia ibi solus nudus animus inspicitur. quia nudo animo queritur hereditas. C. de iur. deli. l. aula. ⁊ pro parte alia facit tex. vnus in feu. quid sit inuesti. in principio. ⁊ respondeo ad illum ⁊ dico ꝙ inuestitura ⁊ posses. diuersa sunt. quia inuestitura nihil aliud est q̄ recognitio quedam. ⁊ ideo videtur possessio. in feu. de no. fi. for. c. est et alia in fine capituli. quare textus ille non ob. ⁊ omiseraꝫ eum allegare pro alia parte. ¶ Tertio reqritur aptitudo ibi scilꝫ ꝙ res sit apta ad possidendum. si enim esset sacra vel religiosa vel homo liber non posset acquiri possessio. ff. de vsucapio. l. vsucapione. ff. eodem titulo. l. cuꝫ heredes. §. fi. cum similibus multis. ¶ Quarto reqritur habilitas persone possidentis vt ꝙ habeat intellectum ⁊ non sit furiosus vel demens vel dormiens. vt. ff. eodem l. j. §. adipiscimus. ⁊ eo. titulo. l. q̄uis. §. infans. ¶ Quinto requiritur ꝙ ius non repugnet. Nam si ab alio possidetur tunc non posset acquiri possessio. ff. eo. l. iij. §. econtrario. ⁊ codeꝫ titulo. l. q̄uis saltus. Sic ergo vides quinqꝫ que ad acquirendam possessionem requiruntur. ⁊ ideo ista quinqꝫ possunt ad quartum redigi vt vidistis.

6 ¶ Sed quero an sit dare vnam speciem distinctam possessionis. vel an sit dare duas distinctas opinio fuit Azo. ꝙ essent plures substantie possessionis ita notantur in l. nostra. vt. C. eo. nemo ambigit. ⁊ ff. eodem titulo. l. j. in principio. Sed videamus rationes quibus ipse fundetur. Pone dicit ꝙ vna est substantia possessionis quasi vna sit possessio scilꝫ naturalis tm̄. ⁊ ista ciuilis habeatur ⁊ sic ꝙ sit qualitas ipsius naturalis. ⁊ sic dicebat ipse ꝙ possessio non distinguitur per species sed per qualitates. quia quandoqꝫ naturalis vera quādoqꝫ naturalis ciuiliter detenta. ⁊ ꝙ hoc sit verum probo. qꝛ omnis res per suos effectus cognoscitur. qꝛ ab effectu arguendum. C. de iudi. l. rem non nouam. §. fi. ff. de reg. iur. cuius effectus. Sed effectus possessionis est dominium. qꝛ mediante possessione acquiritur dominium. C. per quas personas no. acqui. l. j. in prin. ff. eo. l. j. in prin. ⁊ dominia sunt de iure gentium. insti. de re. diui. §. singulorum. ⁊ ita dicam ꝙ cum possideam dominiuꝫ q̄uis naturale p̄cedit ciuile. apparet opinio Azo. vera. Sed naturalis diuersificatur per qualitates vt quando quis est extra fundum habet naturalem ciuiliter. sed dum est in fundo habet veram naturalem. ⁊ est simile in dominio. qꝛ de iure gentium sunt omnia dominia. Sed modus q̄rendi dominium est ciuilis. ff. de rei ven. l. in rem actio. in principio. insti. de re. diui. §. cum quis. vsqꝫ ad. §. traditionem. Qḋ autem possessio non distinguatur per species probatur. quia possessio nihil aliud est q̄ vsus fundi. ff. de verb. significatio. l. possessio. ⁊ pro hoc. ff. de vsu ⁊ habi. l. vsus pars. ⁊ ꝙ substantia sit vna probatur. Sꝫ potest diuersificari. quia ius gentium est ante ius ciuile. ff. de acquirendo re. do. l. j. Sed possessio habebatur de iure naturali. ff. eodem. l. j. ergo. dicam ꝙ ius ciuile non induxit nouam possessionem postq̄ l. non inducitur. in aut. de triente ⁊ semisse. iij. colla. §. consideremus. ⁊ pro hac parte videntur ll. ꝙ possessio sit iuris naturalis. ⁊ ꝙ sit vna. ⁊ ꝙ substantia sit vna. ff. de acquirendo re. do. l. pupillus. in fine. ⁊ eodem titulo. l. ea que ciuiliter. et ista lex vltima videtur concludere ꝙ non sit dare ciuileꝫ possessionem. sed solū naturalem. Sed ista naturalis quandoqꝫ est naturalis ciuiliter. vt quando sum extra fundū ⁊ sic dicit Azo. ego intelligo omnes leges que dicunt ciuiliter possideri non ꝙ sit ciuilis sed naturalis ciuiliter detenta. ff. ad exhiben. l. iij. cum cōcordantiis. Sed opinio Azo. non placet mihi. Iohan. dicit ꝙ est dare possessionem ciuilem per se ⁊ naturalem per se. et sic ꝙ possessio diuidatur ⁊ hoc probo. quia sicut se habet contrahere ad obligationem. ita se habet ingressus fundi ad possessionem causandam. quia sicut primo habemus cōtractum ⁊ ex contractu oritur obligatio vt. ff. de verbo. obligatio. l. stipulationum. §. j. ⁊ ita ex ingressu dum tamen non sit illicitus causatur possessio ⁊ ligat parificationem facti. ff. eodem titulo. l. q̄uis saltus. sic autem se habet contractus ad obligationem ꝙ ex contractu rite celebrato causatur ciuilis ⁊ naturalis obligatio de ciuili. habes. ff. de pactis. l. iurisgentium. §. j. insti. de excep. §. j. de naturali habes. ff. de iureiuran. l. fi. de sol. l. stichū de condi. inde. l. fideiussor. ⁊ ita fit mentio de vtraqꝫ. ergo dicam ꝙ ex ingressu fundi causetur naturalis ⁊ ciuilis vtraqꝫ

lis vtraq; distincta ab alia. nec obstat id quod arguebatur de effectu. q2 dominium est effectus possessionis. q2 illud est de iure naturali. dico ꝙ est reperire dominiu3 directum ⁊ vtile. ⁊ habemus naturale dominiu3 ⁊ ciuile. ff. de excep. rei iudi. l. si mater. §. eandem. in fine. §. sic igitur non est inconueniens cõsiderare duas species possessionis distinctas. ⁊ hoc probo. quia ille species sunt distincte ⁊ diuerse que pariuntur diuersos effectus. ff. de pecu. hinc queritur. §. potest. ar. C. de donatio. inter virum ⁊ vxorem. l. si maritus. Sed effectus possessionis interrumpit vsucapionem non naturalis. ff. de vsufruc. l. loci §. proprietarius. de acquirēda possessione. l. si quis fundum. ⁊ ꝙ ciuilis sit distincta species a naturali probo ꝑ textum. J. eodem titulo. l. nemo ambigit. ⁊ ibi textus expressus cū dicit vtraq; autem ita demū esse legitimā ⁊c. q2 si est legitima. est ciuilis. insti. de ꝑpe. ⁊ tēpo. act. in principio. ꝙ hoc sit verum ꝓbat hic textus in seruo qui stipulatur possessionem. ff. de verbo. obliga. l. stipulatio ista. rem licere. §. hec stipulatio. Item de hoc est textus. quia pupillus potest perdere possessionē corporalem non iuris. ff. de acquiren. posses. l. possessionē. Item hoc dicit textus nullus poterit mutare causam possessionis licet sit ciuilis vel naturalis. ff. pro herede. l. ij. §. ꝙ vulgo. sic ergo dicas diuisas esse species possessionis quaru3 vna dicitur ciuilis ⁊ alia naturalis. ⁊ non concor. cum Azo. sed cum Johan. argu. in contrarium sunt remota. quare

7 non curo specialiter nec distincte soluere. ¶ Sed nunc est querendum quis habet ciuilem: et quis naturalem. Azo dicit ꝙ ipse distinguit possessionē per intus ⁊ extra hoc est ille qui est in fundo habet naturale3 naturaliter. sed qui est extra fundum habet naturalem ciuiliter. ⁊ illa vocatur ciuilis ⁊ qualitas non vt species a naturali distincta. ⁊ ista opinio non placet pro tanto. quia vt dicit possessionis est dare duas diuersas species. ⁊ sequerentur due absurditates. Primo quia nullus haberet naturalem an si ille qui est in fundo. sed hoc est absurdum. q2 omnes leges dicunt ꝙ fructuarius habet naturalem. ff. eodem. l. naturaliter. et emphiteota superficiarius vt in l. ista. Sed quando iste esset extra fundum non haberet naturalem. quia est falsum. quia si deijciatur datur sibi interdictu3. ff. de vi ⁊ vi. ar. l. iij. §. fi. ⁊ ff. eodem. l. j. §. interdictum autem. Itē sequeretur inconueniens aliud. s. vt ille qui habet naturalem dum tamen est in fundo nō habeat ciuilem. ⁊ hoc etiam est absurdum. quia duo nō possunt insimul possidere ⁊ si habeat aliq's vsumfructu3 habet naturalem dñs proprietatis ciuilem. Sed si ipse haberet ciuilem ⁊ naturalem esset absurdum. Item hoc probatur. quia ille habet ciuilem qui est extra fundum. sed tamen interdictum vnde vi non datur nisi illi qui tēpore directionis possidebat. ff. de vi ⁊ vi. ar. l. j. §. interdi-

8 ctum autem. ¶ Sed pone ꝙ tu iuisti ad nundinas. quidam intrauit fundum ⁊ non admittit teuenientem. numquid habes interdictu3. certe sic. apparet ergo ꝙ habes ciuilem. arg. ff. eodem. l. clam possidere. §. qui ad nundinas. cum l. sequenti. non ergo distingue possessionem ꝑ intra ⁊ extra. ꝙ falsum est vt probaui. Quid ergo dicēdū dico ꝙ nos habemus veram possessionem ciuilem ⁊ veram naturalem et ille qui pro suo iure possidet rem non nomine alieno ille habet veram ciuilem. ille habet vera3 naturalem qui possidet re3 aliquam non pro suo sed ad sui vtilitatem vt vsufructuarius qui nomine proprietarij possidet. ff. de ope. no. nun. l. j. §. penul. ⁊ fi. ⁊ possidet ad sui vtilitatem. ff. eodem. l. naturaliter. Item emphiteota ⁊ vasallus possident naturaliter. et ꝙ ille qui pro suo possidet habeat ciuilem veram. textus hoc dicit expresse. ff. de vi ⁊ vi armata. l. j. §. deijcitur. Itē alius textus ⁊ qui precario possidet opinione domini possidet. ⁊ ideo non tenetur noxali. ff. de noxa. actio. l. si seruus depositus. §. j. Sed iuxta istas est reperire quasi ciuilem possessionem vt quando aliquis pro iure suo possidet incorporalia. ff. de vi ⁊ vi armata. l. iij. §. fi. ⁊ ff. ex quibus causis in posses. ea. l. ait pretor. §. item hij qui. et ideo per leges istas fructuarius prescribit aut est reperire quasi naturalem vt ille qui possidet non ad sui vtilitatem nec pro suo. sed quasi causa custodie et habet quasi naturalem non veram sed presumitur magis habere possessionem propter calcationem terre. Et de ista loquitur lex cum superficiario. ff. cõmuni diui. l. cõmuni diuidundo. §. neq; colonis. de verbo. obligatio. l. stipulatio ista. §. hoc quoq;. nec dicas de diuisione possessionis aliquid. quia facio tot membra. quia dico ꝙ non est incõueniens ꝙ naturalis possessio sic diuidatur. quia ita reperio in obligatione naturali. quia quedam est vera que oritur ex consensu. ff. de fideiusso. l. fideiussor obligari. §. fideiussor. de sol. l. j. §. imperator. est alia non vera obligatio vt bona facienti bona faciamus de qua loquitur tex. ff. de peti. heredi. e. sed si lege cõmissoria. §. consuluit. sic ergo dicam reperire possessionem naturalem veram. ⁊ aliam non ita veram. ⁊ ita no. glo. ff. de iusticia ⁊ iure. l. hoc iure. Item est quedam ciuilis vera in corporalibus. ⁊ est alia quasi ciuilis vt in incorporalibus que non possunt

9 vere possideri. vt. ff. eodem. l. iij. ¶ Sed iuxta hoc quero dictum est ꝙ fructuarius possidet naturaliter. quia ad sui vtilitatem possidet ⁊ nomine domini. sed aliqui nituntur probare ꝙ fructuarius non habeat aliquam possessionem. et de hoc est text. quia dicit textus ꝙ ille qui possidet precario non possidet sicut fructuarius qui nullomodo possidet. de preca. l. certe. §. j. ff. quorum. leg. l. j. §. quod ait pretor. ff. ad exhiben. l. celsus. §. iul. ff. qui satis. cog. l. sciendum. §. j. ⁊ §. qui vsufructum. ff. de acquir. re. do. l. acquiritur. in fine. Quid dicendum dico ꝙ habet naturalem possessionem. et cum autem vsufructuarius possidet ciuiliter ꝙ ipse possideat naturaliter. textus dicit ꝙ vbi fructuarius possidere videtur. ⁊ vbi videtur exponitur per glo. ⁊ ita est. ff. de iniur. l. item apud labeonem. §. si vsumfructū. ⁊ ꝙ ipse possideat rem ostendo. q2 si dominus proprietatis turbat eum in vtendo fruendo habet contra eum interdictum vti possidetis. quia domini potest prohibere ne veniret. ff. vti pos. l. finali. ⁊ ff. de vsu ⁊ habita. l. habitatio. §. finali. Sed dico ꝙ nō potest eum omnimode prohibere quoniam ingrediatur. vt ff. de vsu ⁊ habita. l. si ita. §. dominus. Oportet ergo ꝙ post quasi habet interdictū vti possidet3. ff. de vi ⁊ vi armata. l. iij. §. finali. ⁊ pro hoc. quia dicit ꝙ titulus ꝓ suo venit ⁊ hoc interdicto. et ponitur exemplum de vsufructu. ⁊ potest prescribere vt. J. de longi. tempo. prescriptio. l. vltima. in fine. et ꝙ ipse possideat habes textum. ff. si vsufruct. pe. l. penultima. in principio. et eodem titulo. l. vti frui. nec ob. ll. allegate quando dicis vsufructuarius non possidet. verum est pro suo. sed ad suam vtilitatem

10 ⁊ ita intelliguntur iura allegata. ¶ Sed iuxta hoc quero numquid ciuilis ⁊ naturalis possessio possit in eadem persona concurrere. ⁊ videtur ꝙ sic ⁊ equiparo obligationem que venit ex contractu ⁊ possessionem que venit ex ingressu. Sed obligatio ciuilis ex contractu proueniens ⁊ naturalis potest esse in eadem persona vt. ff. de fideiusso. l. fideiussor. ergo et ciuilis et naturalis possunt esse in eadem persona. et pro hoc. ff. pro herede. l. iij. §. quod vulgo. ⁊. J. eodem. l. nemo ambigit. Quid dicendu3 dico ꝙ vnus ⁊ idem non possunt insimul habere veram naturalem et veram ciuilem. ADDITIO. Jo. contra ff. de acquiren. possessio. l. j. in principio. in glosa. i. corporaliter ꝙ videtur verum quando iste possessiones nō sunt opposite sed diuerse. ꝙ patet. quia procedunt ex diuersis causis ⁊ principijs pariunt diuersos effectus non oppositos. ⁊ sic sunt diuerse non opposite. l. si is qui. ec. §. vtrum. ff. de re. iu. ⁊ sic possunt concurrere ⁊ in eundē arg. ff. de sol. l. in numerationibus. et l. qui hominem. §. finali. ⁊ quod ibi nota. alij tamen tenuerunt opinionem H. o. l. j. in principio. Rayn. Et sic Azo voluit hoc dicere ꝙ non sit reperire duas species distinctas possessionis in eadem persona. vere bene dicit. ⁊ hoc probo. quia duo contraria non possunt esse in eodem. ff. de regulis iuris. l. ius nostrum. ff. de verbo. significatio. l. hec verba ille aut ille. sed ista sunt vere contraria ꝙ quis possideat pro suo. et sic ciuiliter. nam tunc excludit se a naturali. et

econtra.ff.quando ap.sit.l.ij.§.sed si aliunde.ff.de con-
ditio.⁊ demon.l.titie si non nupserit. ergo impossibile
est in eadem persona concurrere veram naturalem ⁊ ve-
ram ciuilem prout dixisti supra. sed non nego quoniam
veram naturalem et grossam ciuilem possum habere ꝙ
probo vsufructuarius habet naturalem. ⁊ proprietari⁹
ciuilem. Sed si habeo rem non habeo ibi vsumfructum
quia nemo in re sua habet vsumfructuz. sed tamen quia
possideo ⁊ percipio fructum habeo eas vt dixi.ff.de vsu-
fruct.l.ꝙ nostrum.ff.si vsufruct.pe.l.vti frui.et.ff.de ex-
cept.rei iu.l.si cum argentum.⁊ ideo dico ꝙ cum non ha
beam vsumfructum formalem sed causalem cum re ha-
beo ambas videlicet ciuilem veram ⁊ quasi naturalem.
10 ¶ Sed iuxta predicta sciendum est ꝙ quando habet
quis ciuilem verã naturaliter vt si ego sim dominus fun-
di ⁊ percipio omnes fructus tunc habeo veram ciuilem
cum possideo ⁊ habeo grossam naturalem . quia corpo-
raliter possideo.econtra habeo veram naturalem ciuili-
ter vt si sim fructuarius vel emphiteota.quia si suz extra
fundum habeo veram ⁊ naturalem ciuiliter vt si sim do-
minus istius fundi ⁊ sim extra fundum tunc veram ciui-
lem habeo que in animo consistit.⁊ habeo quia pro meo
possideo.ff.eodem.l.possessionem.⁊.C.eodẽ.l.nemo am
bigit. Item possum habere veram naturalem naturali-
ter vt si habeo vsumfructuz in aliquo fundo ⁊ sim ibi cor
poraliter. Item habeo ibi grossam naturalem si rem ali
quam possideo causa custodie. Sed vnde est hic reperi-
re tot modos possidendi. dico ꝙ quando dico ciuilem
possessionem naturaliter istud desinat materiam possi-
dendi.dico ꝙ quando dico ciuilem possessionem istud
refert se ad formam possessionis.⁊ idem in naturali ciui
liter.quia aduerbium desinat qualitatem possidendi et
nomen refertur ad formam ⁊ materiam.⁊ habes similez
modum in lege.⁊ per istum modũ dicit ibi glosa quã ha-
bes.C.de nego.gest.l.curatori.⁊.ff.de rei ven. super ru-
brica.⁊ ideo dico ꝙ tot sunt modi possessionis.quia que
dam est ciuilis vera. quedam naturalis vera . quedam
quasi ciuilis.quedam quasi naturalis.⁊ de istis omnib⁹
11 supra habuistis. ¶ Subsequenter quero qualiter pos-
sessio describatur. Iohan. voluit primo describere pos-
sessionem ⁊ descripsit sic. Possessio est ius quoddam de-
tinendi sibi rem declarat ipse possessionem quoddã ius
quia in iure consistit rem detinendi sibi. quia per eam rẽ
detinemus. Or Azo qui fuit eius discipul⁹ tradidit aliã
diffinitionem dicens ꝙ possessio est ius quoddam ꝙ rez
corporalem vere vel interpretatiue quis sibi vel alij ha-
beat ⁊ voluit pro tanto sic distribuere. concor.cum Io.
in hoc ꝙ dicit ius quoddam.sed in hoc ꝙ Iohan.dixit
rem debuit adijcere corporalem.quia incorporalia non
possidentur.ff.eodem.l.iij.⁊ appellatio rei est generalis
ff.de verbo.significa.l.rei appellatione.⁊ ideo quia non
adiecit rem scilicet corporalem reprehendit eum de in-
sufficientia. Item Io.dixit possessio est ius detinendi si-
bi sed non canebat de rebus extra existentibus que non
detineo vere sed interpretatiue.⁊ ideo reprehendit eum
quia non posuit in diffinitione vere vt quando est in re
vel in conspectu rei.vel interpretatiue quando est lõge.
Sed post Azo voluit se emendare ⁊ facit fm.l.dicentez
iudices in melius suas sententias debere formare.ff.de
ap.l.j.in principio. Ipse tamen in deterius reformat di-
cens ꝙ possessio non est ius imo factum propter qꝺ di-
cit ipse. Ego aliter diffinio possessionem.et dico ꝙ pos-
sessio est corporalis rei apprehensio corporis.⁊ cũ que-
ris adminiculo concurrente declaro fm sententie intelle
ctum.possessio est corporalis rei apprehensio quia quã-
do apprehendimus rem corporalem tunc est possessio.
Item oportet ꝙ interueniat neruus corporalis.quia solo
animo non acquiretur vt in.l.ista.in principio.ff.eodem
l.quẽadmodum. Item requiritur iuris adminiculum vt
ius assistat non autem resistat vt esset in re sacra vel in
re que ab alio possidetur.quia impossibile est duos inso-
lidum possidere.ff.eodem.l.iij.§. econtrario.ff. cõmo.l.
si vt certo.§.si duobus vehiculum.nunquid est vera ista

descriptio Azo.videamus propter quid voluit mutare
propositum.dico ꝙ pro tanto quia dicit ꝙ possessio nõ
est ius sed factuz.⁊ habes istas descriptiones succincte.
ff.eodem.l.j.in principio. Sed videamus rationes qui-
bus ipse mouebatur ad hoc dicendum . dico ꝙ per.l.ff.
eodem.l.j.per illum textum potuit moueri.quia dicit ꝙ
possessio est pedũ positio.⁊ sic apparet ꝙ hoc est facti
non iuris.arg.ff.de verbo.oblig.l. vbi autem non appa-
ret.§.qui id quod.⁊ pro ipso videtur textus. quia si ali-
quis sit captus ab hostibus ⁊ possideat rem reuertatur
recuperat possessionem.quia facti est.ff.ex quibus cau.
maio.l.nec vtilem. Item quia possessio facti est.ff.eo.l.j.
§.si vir.⁊ pro ista parte facit tex. quia possessio cuiuscũq
rei facti est.ff.de bo.pos.l.iij.§.j. Itez hic dixit textus ꝙ
quasi possessio que habetur in iuribus ꝺr etiam facti.er-
go multomagis vera possessio erit facti.ff.de serui.vrb.
predi.l.seruitutes.in principio. et ꝙ hoc sit verum pro-
bat ratio.quia illa que iuris sunt ad heredes transmit-
tuntur.ff.de verbo.signi.l.hereditas.⁊.l.nihil aliud . sed
possessio non transmittitur ad heredes nisi ipsemet ap-
prehendat.ff.de cri.expi.here.l.ij.⁊.ff.eodem.l.cum he-
redes.in principio.in qua.l. ponuntur hec verba . quia
omnia iura transeunt.possessio non transit.ergo posses
sio non est ius ꝙ potest etiam probari ꝙ sit factum per-
sone non iuris . quia possessio requirit personam . quia
hereditas iacens nihil possidet.ff.si quis test.li. esse ius.
fu.l.j.§.sceuola.ff.si certuz peta.l.eius qui in prouincia.
§.penul.⁊ ideo videtur ꝙ ipse vt sapiens mutauerit suã
sententiã.qꝛ sapientis est mutare consiliuz.C.de furtis.
l.manifestissimi.§.sed cum in secunda.in aut.vt fra.filij.
in prin.colla.ix.⁊ aut.de nupt.iiij.coll.§.j. qꝛ melius est
vt nos errorem nostrum corrigamus ꝙ̃ si ab alijs corri-
geremur. Quid dicenduz credo ꝙ melius primo dixit ꝙ
possessio sit ius.⁊ hoc probo per rationes.quia differen
tia est inter illa.qꝛ que facti sunt ignorantib⁹ nõ querũ-
tur.sed illa q̃ sunt iuris ignorantib⁹ possunt queri.ff.de
cõdi.⁊ demon.l.multũ interest.sed possessio querit ignoranti.ergo est iuris nõ facti per.l.nil.ff.eo.quẽadmodũ.
⁊.C.eo.l.j.⁊ pro hoc ratio.qꝛ illa q̃ sunt facti nõ trãseunt
de persona filij in patrem:nec de persona serui in dñm.
Sed illa que sunt iuris bene trãseunt.insti.de stipu.ser.
§.sed cum factum.ar.ff.de condi.⁊ demon.l.qui heredi.
in prin.sed possessio queritur patri vel dño per filium vel
seruum probaf.eo.l.j.§.⁊ per eum.⁊.§.acquirimus.⁊.§.
per seruum.⁊.ff.eo.l.possessio quoq3.§.j.vbi dicit eã plu
rimum iuris habere.⁊ ꝙ hoc sit veruz ꝙ possessio sit ius
declarabo repellẽdo illa que dicit Azo.qꝛ azo descripsit
possidere ⁊ non possessionẽ.⁊ aliud est possidere.⁊ aliud
possessio.ff.eodem.l.si quis antea.vnde non nego quã-
do possidere sit factuz.sed ex illo facto resultat possessio
que est iuris.ff.ad.l.acquiliam.l.ex plagiis.§.in cliuo ca
pitolino.⁊ qꝺ hoc sit verum probo.quia contractus fa-
cti est.ff.de cur.fur.l.cõsilio.§.finali. Sed obligatio ori-
tur ex contractu qꝺ potest vt insti.de obliga.ex contra-
ctu per totum titulum.et.ff.de actio. et obliga.l.ex con-
sensu. Sed obligatio est ius non factuz.insti.de obliga.
in principio.⁊ insti.de re.corporali.et incorpo.§.j.⁊ ideo
dico ꝙ ipsum apprehendere possessionem est factum.
Sed id qꝺ resultat ex illa apprehensiõe nõ dicitur esse
iuris.⁊ hoc habeo in simili materia. quia vsufructus est
ius.ff.de vsufruc.l.j. Sed vnde procedit.dico ꝙ illud qꝺ
est ex eo ⁊ id quod resultat ex eo illud est ius. sed vti frui
et fructus percipere est facti.ff.quãdo di.leg.ce.l.vnica.
in principio.l.ꝙ hoc sit verum habeo textum qui hoc di-
cit euidenter ꝙ possessio est ius.ff.de verbo. obligatio.
in conuentionalibus.§.finali. Item quia non potest pro-
pter talem obligationem ius possessionis tolli.ff.eodẽ.
l.peregre. in principio.ad qꝺ text. ꝙ si tibi vendidero
rem ⁊ non tradidero.⁊ postea alij vendam et tradidero
potiorẽ ille cui ius id est possessio tradita est.ff.de actio.
emptio.⁊ vendi.l.si ea rem.in fine legis iura allegata per
Azonem que dicunt possessionem esse facti debent in-
telligi de possessione considerata in apprehensione:
quia tunc

quia tunc est facti: sed si postea consideres possessionem 12 quãdo est apprehẽsa tũc est iuris vt. s. probaui. ¶ Sed quid dices ad. l. ff. eo. l. cum heredes. quia multum videtur obstare dico sic q omnis exceptio debet esse de generalitate regule licet fiat de hoc questio. ff. de regu. iuris. l. j. sed tamen quo ad hoc est verum vt exceptio sit de illis que continentur in regula. ar. ff. de penu le. l. nam qd liquide. r. §. fi. r tũc ergo videamus. l. que dicat q oĩa iura ad heredem trãseant excepta possessione dico sim illa que notaui q sic appellatione iuris cõtinetur cuz vero fiat regula de iure r post exceptio de possessione idcirco apparet q possessio est iuris r sic in effectu nihil aliud q Azo descripsit non possidere de quo nullus dubitat quin sit facti qualiter ergo possessio describetur dico q possumus diffinire possessionem in genere r in specie. est genere sic possessio est ius quodãmodo acquisitum corporalis rei apprehẽsione animo corpore iuris adminiculo cõcurrente. Or ecce in quo ista diffinitio discrepat a diffinitione Azo. r dicebat q erat factũ quesitum per corporalem apprehẽsionez rei r vlterius vt sequitur animus requiritur r q ios non contradicat r discrepat ab illa Azo: quia ego pono formam istam in possessione et ego pono magis materialiter ipse formaliter ponebat cum dicebat q possessio est apprehensio rei: q2 illa est facti: sed ego dico q est ius resultans ex apprehensione. potest describi etiam in specie alio modo q due sunt species principales possessionis. nam est quedaz ciuilis quedam grossa naturalis. si ergo velis descriptionem cuiuslibet istarũ tu potes sic diffinire dico q possessio ciuilis est quoddam quesitum p corporalis rei apprehẽsionem animo r corpore ab eo seu eius noĩe qui p suo possidet seu detinet iuris adminiculo cõcurrente: r istud solum addo ad diffinitionem gñalem ad hoc vt sit ciuilis ille habet ciuilem qui pro suo possidet. ff. de vi r vi ar. l. j. 13 §. deijcitur ad qd. s. eo. l. j. §. j. r. ff. eo. qd in eo. ¶ Si velis describere naturalez possessionem verã dices q possessio naturalis est ius quoddã acquisitũ p corpalez rei apprehensionez animo r corpore ab illo qui nõ pro suo: sed ad sui vtilitatem possidet seu detinet iuris adminiculo cõcurrẽte: q2 ille hz naturalem tum p iure qd hz in re vt excludatur colonus r cõductor. r ideo potes addere ad diffinitionem pro iure qd in re habet nõ pro suo sed ad sui vtilitatem rc. Quid si possessio ciuilis est que habet locum in incorporalibus vt in seruitutibus r iuribus talis pos. est quasi ciuilis est ius quoddã quesitum p incorporalis iuris seu rei apprehẽsionem seu patiẽtiam et corporis r animi iuris adminiculo cõcurrente declaro verba aliqua cum dicitur p incorpalis iuris apprehẽsionem: quia istud habet locum in iuribus seu seruitutibus insti. de re. corpo. r incorpora. §. j. r ideo potest dici apprehẽsio pprie in rebus corpalibus: sz patiẽtia in incorporalibus: q2 per patientiam acquiritur vsufructus vel seruitus vel alia iura incorporalia. ff. de serui. ri. gene. l. quotiens. ff. de serui. rus. predi. l. j. in fi r. ff. de vsufruct. l. iij. §. dare. ar. pro ista diffinitiõe. ff. de aqua quoti. r esti. l. j. §. sed aristo. Itez dicitur corpore: q2 corporalis actus requiritur vt intrem fundum vel alis vtar. Item dicitur iuris adminiculo cõcurrente hic est q ius assistat vel nõ 14 contradicat vt. s. dixi in aliis diffinitionibus. ¶ Naturalis grossa est corporalis rei detẽtatio seu apprehensio r sic cõductor r colon9 habẽt talem naturalem gros15 sam possessionem: r ista est magis facti q̃ iuris. ¶ Visa ergo diffinitione possessionis in genere r specie subsequenter quero quot effectus habeat et iuxta istud est sciendum q ciuilis possessio habet istum effectum q est apta ad prescribendum vel vsucapiendum ille enim qui pro suo possidet potest prescribere vel vsucapere r illa possessio pro suo cõcurrit cuz quolibet alio titulo. ff. pro suo. l. j. r. ij. r quasi per totum r q ille qui ciuiliter possidet possit prescribere colligitur. ff. de acquiren. pos. l. si quis fundum. ff. de vsufruct. l. locum. §. proprietarius. r quasi ciuilis habet istum eundem vt ex ea possit prescribi: dum tamen materia sit apta vt. s. de serui. r aqua. l. j. r. ff. si ser. ven. l. si quis diuturno. sed sola naturalis non est apta ad prescribendum vt. ff. de acquiren. rerum domi. l. acquiritur in fine. r. ff. de vsucap. l. iusto. §. non mutat. Et si queras que sit ratio diuersitatis q ille qui habet ciuilẽ possit prescribere nõ ille qui habet naturalem dico q ille qui possidet pro suo habet bonam fidem: et ideo potest prescribere vt. ff. de acquirendo rerum dominio. l. acquiritur. sed ille qui habet grossam naturalem non prescribit vt colonus vt. s. cõmunia. de vsucap. l. j. j. de prescrip. xxx. vel. xl. annorum. l. male agitur. ¶ Item habet alium effectum possessio ciuilis: quia pro ea retinenda datur actio siue interdictum r pro ea recuperanda r idem dico in vera possessione naturali secus est autem in quasi ciuili vel grossa naturali. Primum declaro q pro vera ciuili detur interdictum: quia si in possessione turbetur habeo interdictum vti pos. ff. vti pos. l. j. §. hoc autem interdictum. Itez habeo interdictum pro ea retinenda. ff. vti pos. l. si. Item pro recuperãda. ff. de vi r vi armata. l. j. §. deijcitur. eo. titu. l. iij. §. fina. ista autem remedia non dantur pro possessione quasi ciuili p istum modum. nã pro retinẽda ea bene datur mihi interdictũ vti pos. ff. de serui. l. quotiẽs. ff. si ser. vẽ. l. sicuti. §. aristo. Et hec vera tã in seruitutibus realibus q̃ in psonalib9.

16 ¶ Sed in recuperanda distingue. Nam si ego sim in posses. seruitutis personalis habeo interdictum vnde vi pro recuperanda quasi pos. ciuili. ff. de vi et vi armata. l. j. §. fina. idem in seruitute habitationis. ff. de dona. l. acquilius regulus. §. fina. sed pro quasi pos. seruitutis seu iurium realium: non videtur dari debere ad recuperandam possessionem interdictum. vnde vi. Et pro hoc tenet glo. ff. de vi et vi armata. l. iiij. §. fina. Et pro ea facit textus. ff. de vsucapio. l. sequitur. §. si viam. Or circa hoc esset videnda ratio que sit ratio q si aliquis expellatur de seruitute personali q an habeat interdictum pro recuperanda ea: sed non ita in reali. Dico q quando seruitus est personalis seruitus debetur persone: r ideo psona videtur habere quasi posses. ciuilem: r ideo debet habere interdictum. Unde vi cum persona videatur deiecta: quia si non expectaret se deijci non haberet hoc interdictum. ff. de vi r vi armata. l. j. §. interdictum. tamen hoc. r. ff. q me. causa. l. metum autez presentem. §. j. quare datur sibi interdictum. vnde vi. Sed quando seruitus realis debetur: tũc seruitus debetur a re rei non a psona persone. ff. cõmunia predi. l. j. ff. de nego. gest. l. qui aliena. §. fina. r ideo res est quasi in posses. r non persona proprie. r ideo non competit interdictum. vnde vi cum non videaris deiectus. r istud interdictum datur tantuz quando psona est deiecta. sed tamen verũ potest dici de equitate q pro talibus seruitutibus recuperandis non datur directum interdictum. vnde vi. sed vtile. r ita videtur not. glo. j. vnde vi. l. si quis in tantam. prope medium magne glo. ibi cum querit super rebus quare rc.

17 ¶ Sed nũquid naturalis grossa habet istum effectum pro ea retinenda vel recuperanda detur interdictum vel actio. dico breuiter q non. r hoc probo: quia interdicta predicta tuentur possessorez: sed ille qui habet quasi naturalem non est possessor r est textus de hoc. ff. vti pos. l. iij. §. creditores. Idem est etiam in interdicto. vnde vi quod non datur illi qui habet solam detentationem vt colono. ff. de vi r vi arma. l. j. §. deijcitur. in fi. ¶ Alios effectus habet etiam possessio. nam possessio ciuilis vera habet istum effectum: q ille qui possidet ciuiliter rem alienam cum adminiculo bo. fid. facit fructus suos: qd intelligo de fructibus industrialibus non naturalibus. ff. de acqui. re. do. l. bo. fi. ff. de vsuris. l. fructus. et cod. titu. l. qui scit. §. in alieno. in fi. Sed hoc non reperio in illo qui habet verã naturalem possessionez rei corpalis r quasi pos. iuris ciuilis est ne hoc veruz q ille qui habet naturalem possessionem rei corporalis et quasi possessionem iuris ciuilis in re corpali. Utrum faciat fructus suos vt si in re aliena bo. fi. cõstituas mihi vsumfructuz r detineam: nũquid faciã fructus meos cũ sim in pos. iuris et possideam bo. fid. videtur q sic argu. ff. de acquiren.

rerum domi.l.in bona fide. et. ff. fi. regundo.l.iiij.§.si post litem. ¶ Quid dicendum. dico ꝙ non facit fructus suos: quia non reperio legem. Et sic stabo regule generali. quicquid plantatur: seritur vel edificatur ⁊c. insti. de rerum diui.§.cum quis.ff. de vsuris.l.qui scit.§. in alieno. vnde cũ in talibus nõ reperiam hoc exceptum in tali bo.fi.post rem: sed solum in illo qui pro suo possidet dicam ꝙ nõ extẽdatur ad alios qui pro suo nõ possident. ff. de dam.infect.l.si finita.et.l.iiij. Et sic dico ꝙ iste nõ facit fructus suos: quia fructuarius nõ facit fructus suos nisi suo nomine percipiãtur: sed bo.fi.possessor facit fructus suos: quoquomodo fuerint a terra separati. ff. qui.mo.vsufruc.amit.l.si vsufructuarius messem. ff. de vsufruct.l.si fur decerpserit. Si autem ex voluntate mea pcedat bene facere fructus suos. nõ tamen per detentationem. ff. de fur.l.si seruus.§.locaui.⁊ loc.et cõduc.l.si in lege.§.colonus. Alius est effectus possessionis: quia ille qui habet verã naturalem tenetur soluere debita ⁊ onera rei: nõ ille qui possidet ciuiliter. ff. de vsufruc.l.hactenus.⁊.l.si pendẽtes.§.si quid cloacarij.⁊.C. de iure emphi.l.ij.⁊.C. de an.⁊ tribu.li.x.l.j.⁊.l.indecens.

18 cum ibi no. ¶ Sed quero nũquid ille qui habet solam detentationem teneatur ad onera. Dico ꝙ si ad ipsum ptinet vtilitas fructuum ipse debet soluere. C. de an.⁊ trib. l.ij.in fi. nisi esset in contrarium consuetudo. ff. de admi. tuto.l.sine herede.§.lucius.⁊.C. de agri.⁊ censi.l.intibus.

19 §. de redditibus.§.sin autez omnis.li.xj. ¶ Sed nũc quero nũquid possessio possit amitti p obliuionem: glo. hic posita dicit ꝙ sic. ⁊ inducit. ff. de vsuc.l.furtum. Est hoc verum breuiter dico aliter si queras nũquid obliuio est causa sufficiens ad perdẽdam possessionẽ distingue aut nihilominus res illa de qua sum oblitus est sub custodia mea: ⁊ tũc tam in re mobili ꝙ̃ immobili retineo pos. ff. de acquir.pos.l.iij.§.nerua filius. sic intelligo tex. vbi oblitum fuerit thesaurum: ⁊ nõ perdo possessionez. ff. eo.ti. l.peregre.§.j.⁊ hoc euidẽter ostẽdo: qꝛ nullus magis potest dici oblitus ꝙ̃ ille qui est effectus furiosus: sed furiosus retinet pos. ergo ⁊c. ff. eo.titu.l.si is qui animo. si autem aliquis sit oblitus de re: ⁊ res nõ est sub custodia illius qui oblitus est rem: tũc pditur pos. in oĩbus rebus. excepto hoĩe. ff. eo.l.si rem mobilem. ⁊. ff.l.iij.§.nerua filius. in hoĩe est exceptio duplici rõne. vna est in bona parte: quia potest esse ꝙ ipse habet animũ seipsuz retinẽdi: alie res nõ habẽt talem animum cum careãt ratione: et ista ratio redditur. ff. eo.l.si rem.in fi. alia ratio potest esse in alia parte pꝑter fugam. ff. eo.l.iij.§.si seruus.⁊ eo. titu.l.pomponius.in princi. vbi redditur hec ratio. vnde dico ꝙ si habeo poss.fundi ⁊ nõ fui per.x.ãnos. licet sim oblitus vbi est fundus: semper retineo pos. dũtamen sit sub mea custodia. secus tamen est vbi non est sub custodia mea: quia negligentia facit pdere possessionem. C. de omni agro deser.l.qui agros.lib.xj.⁊. ff. de vsuca.l.si fundum. ADDITIO. als.l.furtum.⁊ ibi no.⁊ dixi. ff. eo.l.

20 si id quod in prin. Ray. ¶ Sed quero ita est ꝙ per pcuratorem queritur possessio. vt.S. eo.l.j. Itez habemus ꝙ si aliquis constituat se possidere nomine meo: ego videor possidere ⁊ acquiri mihi posses. ff. eod.l.qđ meo. ADDITIO. in prin. vbi quidã tenẽt opinionem meã ⁊ bene. Rayne. Pone ego constitui te procuratorem vt emeres mihi fundum a titio quem sempronius possidebat. emisti a titio in villa: ⁊ sempronius constituit se tuo nomine possidere ⁊ ita videris habere possessionez queritur vtrũ ista possessio mihi domino ignorãti queratur: et videtur ꝙ sic per supra dicta.S. eo.l.j.⁊. ff. eo.l.quod meo. et p hoc ratio: qꝛ vbi sempronius cõstituit se possidere nomine tuo ⁊ tu nomine meo totũ videtur mihi teferri. ff. de don.l.qui mihi donarũ.ar. ff. si quis cau.l.pe. de acquiren.re.do.l.penul.§.paulus. ¶ Quid dicẽdum fui et sum in opinione ꝙ possessio ipso iure mihi nõ queratur nisi per cessionem et iura cõmunia. intellige quando ipse procura. corporaliter accipit possessionem: sed vbi aliter traditur sibi res ꝙ̃ accipiendo possessionem: tunc dico ꝙ mihi domino non queritur ďiuum directo: nisi ďilium per cessionem. Et hoc probo euidẽter per rationem ⁊ per iura. Primo per rationem: quia quãdo pcura. meus recipit possessionem corporalem: tũc habet veram possessionem: ⁊ potest mihi acquirere si tamen constituit nomine procuratorio possideri tũc non habet per veram apprehensionem: sed per quandam iuris fictionem ⁊ subtilitatem. Tunc veniunt.ll. que dicunt ꝙ illa que ciuiliter acquiruntur nobis acquiruntur: non autem illa que propter presumptionem. ff. de acqui.re.do. l.ea que ciuiliter. Et per regulam que dicit ꝙ alteri per alterum non queritur. ff. de vbo.obli.l.stipulatio ista.§. alteri. Sed dico ꝙ possum agere cõtra eum mandato vt mihi tradat possessionem. ff. eod.l.pos. quoqꝫ.§.si mihi mandauerit. Et pro hoc.d.l.pos.quoqꝫ.§.procura. si ergo diceres ꝙ per talem fictionem acquireretur esset hic duplex fictio. ⁊ sic fictio fictionis qđ non patitur regula. ff. de vsufruc.l.sed ⁊ si quis edificauerit.§.j. ff. de vsufru. leg.l.j.⁊ pro hoc.l. quia tales due fictiones nõ sunt tolerande.S. de do.promis.l.j.S. de sacro san.eccle.l.vlti.coniuncta.l. ff. de pollici.l.ij. vbi vna fictio toleratur: nõ tamen possunt due tolerari.⁊ pro hoc.l.qꝛ vbi soluo pro teo liberatus. ff. de solu.l.solutam. Item habemus ꝙ vbi filius fideiussit ⁊ soluit potest agere actione mãdati: tũc venit.l. que dicit ꝙ filius fideiussit ⁊ alius soluit animo donãdi filio pater non habet actionem mãdati: sed si filius solueret. videtur idem factum patris ⁊ filij: sed vbi alius soluit: nõ potest agere pater: quia tũc due essent fictiones. ff. mã.l.si vero.nõ remunerandi.§.plane. ADDITIO. Item hec.l.⁊ se. sic possunt induci: quia facilius in alium transfertur ius quesitum ꝟm veritatem: ꝙ̃ ꝟm fictionem Rayne. quia pro hoc alia.l.qꝛ vbi tu habes vsum potes vti cum filijs ⁊ecõtra. vbi filio est legatus vsus: pater potest vti: sed non alij filij patris nisi ille qui habet vsum sic in pposito ar. ff. de vsu ⁊ habi.l.plenum.§.si vsus. Et pro hoc ratio iuris: quia ius qđ quis habet per se fortius ⁊ validius reputatur ꝙ̃ illud qđ nomine alterius est quesitum: sed cum pcura. accipit possessionez potest mihi querere: sed vbi accipit presumptione vel fictione non ar. ff. de senato.l.j.⁊ pro hoc.l.ꝙ si lego imperatori ⁊ mortuus sit anteꝙ̃ ego: habet successor legatum. Sed si lego auguste vxori eius ⁊ moriatur anteꝙ̃ ego: nõ habet illa que succedit in loco suo rõne predicta. ff. de senato.l.femine.⁊. ff. de lega.ij.l.qđ princip. ⁊.l.si auguste. ADDITIO. dicit pe.S. qui te sa.poss. l.si quis. Rayne. Et ideo cõcluditur ꝙ quãdo pcur. adipiscitur corporaliter posses. potest mihi querere sed vbi ipse corporaliter non adipiscitur sed fictione videlicz ꝙ ille a quo emit vel ille qui possidebat constituit se suo nomine possidere: tũc dico ꝙ nõ queritur mihi possessio p tanto ꝙ validius ius ⁊ fortius habet pcura. cum apprehẽdit posses. corporaliter. Et ideo potest ad me trãsmittere magis ꝙ̃ quãdo per iuris fictionem acquirit. Et sic ꝙ isto casu mihi possessio nõ queratur: sed in primo casu sic vt dixi. ADDITIO. Pro hac opinio. facit.S. per quas per.no. ac.l.j. ꝟm intellectum pe. Sed ꝟm intellectum glo. facit multum in oppositum: qđ puto verum teneas contra Guil. primo per dictam.l.j.S. per quas ꝟm casum glo. qui est verus. secũdo per.l.qđ meo.§.procura. ff. eo. tertio per glo.l.si ab emptore. Ad contraria responde vt hic scripsi. ad.l.ea que ciuiliter respõde vt ibi dixi videlicet ꝙ in eo in quo vertitur ius personale duntaxat. hic autem reale vel aliter vt ibi exposui per Iacobum de are. Ad argumen. de duplici fictione responde ꝙ illa iura loquuntur sic: vt aliarum.ll. repugnantia ⁊ absurditas euitetur: sed hic toleratur cũ in possessione ius reale versetur vt ibi dixi. Ad hoc de acquiren.posses. l. qđ meo.§.procura. Et qđ ibi not. et. O. idem qđ supra. tenet. ff. de pac.l.ab emptione in fine.l.et pro eo qđ.S. dixi facit: quia verus titulus et traditio ficta que debet haberi pro vera: vt dicit Dy.S.loc.l.qui rem.⁊. ff. de acquiren.posses.l.si aliquam rem. Ad rationem duplicis fictionis responde vt.S.dixi. Et probatur quia duplex fictio concurrit in casu in quo se compatitur vt. ff. de

vsuca.l.

vsucap.l.si is qui.et.l.iusto.§.fina.Uel aliter secunda fi-
ctio per quam procura. domino tradidisse dicatur non
est necessaria cum procurator immediate sine traditio
ne vera vel ficta: domino querat si hoc agat: vt not.
ff.eo.l.j.§.per pcur.Et no.in.l.per pcuratorem.j.eo.ti.
Et sic est solū vna fictio s.prima in psonā pcu.nō scda
in personam dñi.Et hec responsio est bona ad rationes
D. Item cōtra eum est glo.que est in.d.l.ab emptione:
q2 equiparat traditionem veram ⁊ fictā. licet.D.impu-
gnet eam.in.l.j.§.quādo li.ab emp.dis.⁊ male:q2 negari
non pōt per hāc fictam traditionem factam:cum do.tit.
illi ad dñium trāsferēdu3 dñium in pcura.esse trāslatu3
vt.l.qd meo.in prin.Et qd ibi no.ff.de acqui.pos.⁊ facit
qd not. Dy.eo.titu.l.si aliquam rem: igitur ⁊ immedia-
te per pcuratorem hoc gestū ēe domino statim est quesi
tum ipso iure vt.d.l.qui mihi.j.de dona.cum simi. Et sic
D.⁊ Per.male dicit.⁊ glo.bene in.l.ab emptione. Ite3
contra glo.facit.ff.de sol.l.sub cōdi.⁊ qd ibi no.vbi ide3
21 actus respicit duplicem fictionem. Ray. ¶ Sed nunc
quero vtrum per remedia iuris ciuilis possit agi ad pos-
sessionem.nam de remedijs pretoris nō est dubium quā
do dentur interdicta.Et breuiter dico ꝙ remedijs iuris
ciuilis potest agi ꝑ possessione retinēda:q2 primo age-
tur cōstitutione illa si q's.in tantā.j.vnde vi. Ite3 ꝑ pos-
sessione retinēda agitur cōditione indebiti.ff.de condi.
indeb.l.indebiti.§.sed si minimi. ⁊ pōt agi triticaria.vt
ff.de triti.ac.l.j.⁊.l.ij. Ite3 cōdictiōe ex.l.de qua habes.j.
ea.l.⁊.j.eo.l.si.⁊ si fine.⁊.j.vnde vi.l.co3 querebatur. Et
notantur alij modi.j.vnde vi.l.si quis.in tantam in vlti.
parte glo.Item etiam pōt agi actione ciuili ꝑ possessio
ne adipiscenda.nō est dubium vt quorum leg.⁊ quorum
bo.insti.de interdictis.§.adipiscende.et de iure ciuili est
actio.⁊ dixerunt quidam ꝙ de iure ciuili datur tm̄ certi
condictio generalis:quia cōcurrit cum qualibet alia.ff.
si certum pe.l.certi cōdictio.in princ. Sed hoc nō credo
verum in casu in quo est possessio est mihi quesita:q2 tūc
non datur certi cōdictio generalis q2 nemo rem sua3 po
test cōdicere:nisi a fure.ff.de triti.ac.l.j.⁊.l.seq.⁊ insti.de
actio.§.sic itaq3.⁊.ff.vsufruct.quēadmodum.ca.l.fina.
Or ego reperio actionem ciuile3 ꝑ possessione adipiscē
da.j.de edic.di.adri.tol.l.fina.nam si heres habuisset
possessorem aliqua3 rerum nō competeret sibi remediū
illius cōstitutionis. sic habemus in peti.here.vt habes
ff.de peti.heredi.l.⁊ nō tātum.§.ꝙ si pro emptore. ⁊.ff.
de fideicōmis. heredi. pet.l.idem dica3.sed in cōditione
furtiua que datur cōtra furem nisi dñs apprehēdat pos
sessionem.ff.de condi.furti.l.siue manifestus.§.j.sic igi-
tur dico esse actionem ciuilem pro adipiscenda possessio
ne.Tertio dico ꝙ est reperire actionem ciuilem pro reti-
nenda possessione de ptoria nō est dubiū:q2 datur inter
dictum vti pos.insti.de interdic.§.retinende.sed datur
ciuilis scil3 cōditio ex.l.vt.j.e.l.si.que.l.loquitur in duo-
bus casibus ꝙ si ille qui possidet nomine meo dimittat
possessionem datur mihi cōditio ex.l. ⁊ dico me semper
possidere:sed petam impedimentum remoueri recte fm̄
22 interdictum vti pos. ¶ Sed tu dices in quo differt ista
actio ex.l.ab interdicto vti pos. Dico ꝙ differt. quia in-
terdictum vti pos.naturaliter est quo ad quedam:quia
competit siue quis possideat per se siue ꝑ alium vti pos.
l.j.§.interdictum tamen hoc. ⁊ in prin.l.⁊ eo.tit.l.si duo
cum inquilinus.⁊.§.ceterum. Sed cōditio ex.l.compe-
tit quando quis possidebat ꝑ inquilinum vt apparet in
eo.titu.l.fina. Item differt quia interdictum vti pos. ha
bet locum pro rebus mobilibus vt.ff.vti pos.l.j.§.inter-
dictum autem hoc.sed conditio ex.l.pro re mobili ⁊ im-
mobili vt.j.eo.l.si. Sed ego non cōcedo cum glo.quia si
res mobilis surripiatur competit actio furti.ff.eo.titu.l.
rem que nobis. Sed ego dico aliam differentiam notā-
dam q2 interdictum vti pos. datur pro retinenda illi qui
possidet non vi nō clam non precario respectu illius con
tra quem agit vt.ff.vti pos.l.j.§.vlti.⁊.l.sequen.sed con-
ditio ex.l.datur illi qui possidet per alium:licet ille possi
deat vi vel clam vel precario:dum tamen ille qui detinet
aperuerit viam alij vt intraret. ⁊ sic q2 in.l.non distingui
tur de possessore.⁊ id intelligā siue iuste siue iniuste pos-
sideat. ar.ff.eodem titu.l.iij.§.econtrario. et ideo cum
in.l.ex libris non fiat mentio dicam dari conditionem
ex.l.qualiscūq3 modo possideat,dum tamen alio nomine
possideat:⁊ viam alij aperuerit. et ita habeo recte in.l.
que facit istam differentiam.ff.de dona.l.j.§.donare.et
§.qui autem. ADDITIO.simile.ff.de vi ⁊ vi arma.l.j.
§.quod autem. Rayne. Et ideo dicam ꝙ conditio ex.l.
illa ex libris datur possidenti siue vi vel clā possideat: et
potest esse ratio publica vtilitas: quia damnum esset ma
gnum:si relinquerent rem vel perderent. nos itaq3 ad-
mittemus possessionem.ff.locati ⁊ conduc.l.si quis con-
ductoris cum ibi no. ⁊ sunt remedia iuris ciuilis.que dā
23 tur pro possessione. ¶ Subsequenter quero vtru3 duo
possunt insolidum possidere glo. dicit ꝙ sic vnus iuste
alius iniuste. ⁊ in ista opinio.fuerunt glo. ⁊ fundant se
per.l.ff.vti pos.si duo. Ro.dixit ꝙ duo nō possunt insoli
dum possidere naturaliter:sed bene ciuiliter. Nam im-
possibile est ꝙ illud ꝙ naturaliter ego teneo tu possis
occupare ar.ff.de acquiren. pos.l.iij.§.econtrario. Or
glo.dicit ꝙ duo non possunt insolidum possidere eode3
respectu.ff.commo.l.si vt certo.§.si duobus vehiculum.
ff.de precario.l.duo.in prin. ¶ Quid igitur dicendum.
Ego dicerem aliter in parte concor. cum glo. ⁊ in parte
cum aliis ⁊ dico ꝙ impossibile est duos insolidum ciuili-
ter possidere. Sed est possibile duos naturaliter possi-
dere insolidum.Et declaro ꝙ impossibile est duos inso-
lidum possidere ciuiliter: quia ille qui possidet pro suo
possidet ciuiliter.ff.de vi ⁊ vi arma.l.j.§.deijcitur. Sed
hoc est pro impossibile ꝙ duo insolidum essent domini.
ff.de castren.pecu.l.hereditatem.§.j.et.ff.commo.l.si vt
certo.§.si vt duobus vehiculum. Nec distinguo an vnus
iuste an alius iniuste:quia non refert in materia posses-
sionis:vt.l.alleg.⁊ dicto.§.econtrario. Sed dico ꝙ duo
possunt quasi ciuiliter possidere quando ius illud pro
quasi ciuiliter possidetur pertinet ad quemlibet insoli-
dum vt si habeo seruitutem ducendi aquam per fundu3
tuum ad fundum meum per certum locum. ⁊ tu habes
eandem seruitutem quam ego qd esse potest.ff.de serui.
rusti.predio.l.iij.§.j. Et ideo cum hoc sit quasi posside-
rent.ff.si ser. ven.l.diuturno.dicam cum non sit aliqua
absurditas ꝙ sit permissu3.ff.de re.⁊ sump.fu.l.statuas
sicut dicerem ꝙ quādo illud ius qd quasi possidere non
potest ad quēlib3 insolidum pertinere sicut in vsufructu
ff.ad.l.fal.l.j.§.si vsufructus. ⁊.ff. de vsufruct.l.iij. ⁊.l.
vsufructus ab initio. ⁊ ideo cum sit ius diuiduum non
potest ad quemlibet pertinere:sicut nec possessio.ff.ex
quib. cau.ma.l.ait pretor.§.item ei.sed naturalis vera
possessio potest ad duos insolidum pertinere licet hoc
regulariter non inueniatur.Et dico ꝙ quando ista na-
turalis cōpetit pro tali iure qd habetur in iure:ꝙ ius
est diuiduum:ꝙ tunc illud possit ad plures insolidum ꝑ-
tinere vt est in vsu qui est indiuiduus.ff. de vsu et ha.l.
vsus pars. ADDITIO. Sed predicta contingunt ra-
tione iuris a quo causatur ipsa possessio nō rōne ipsius
possessionis nisi ex consequentia que non curatur vt.l.j.
ff.de auctorita.tuto. ⁊ sic non obstat qd not. in dicta.l.
vsus pars.⁊.l.iij.§.ex contrario.ff.eodem.secus si alteri
vsu3 alij vsumfructū vt not.j.vti pos.l.j.in glo.que est ⁊c.
Et ideo dico ꝙ potest insolidum ad plures pertinere:
vt in vsufructu et iure emphiteoticario et vasallatico:
tunc non possunt duo insolidum possidere. Et intelligo
glo.que hoc dicit.Or effectus possessionis ciuilis est(vt
dixi) quod ex ea possit sequi prescriptio vel vsucapio:
24 cum adminiculo iuris ⁊ bo.fid. ¶ Iuxta illud moue-
tur dubium. Tu possidebas quendam fundum alienum
vbi erant quedam pecora aliena: vendidisti mihi fun-
dum cum pecoribus:tenui per quinq3 ānos vel amplius
postea verus dominus fundi et pecorum petit fundum
et pecora. Dico ꝙ bene fundum restituam: sed pecora
possum retinere: quia vsucepi. Queritur vtrum bene di-
cam et videtur ꝙ non: quia cum ista pecora regulentur

sm accessiones fundi: et fundus nō sit pscriptus: nec etiā pecora erūt pscripta vel vsucapta. ar. ff. de reg. iur. l. cum principalis. Ad qd̄ l. in qui. ca. ces. lon. tēpo. pscrip. l. cum seruos. Item qn̄ serui sunt astricti fundo: prescribūtur sicut fundus. ff. de diuer. et tēpo. pscrip. lōge. et p h̄ vbi res mobilis cedit rei immobili regulatur sm imobilez vt habes interdicto. vn̄ vi. q2 si deiect⁹ sim de fundo veniūt in hoc interdicto res mobiles si q̄s amisi hoc. ff. de vi et vi ar. l. j. §. illud. et §. plane. ppter qd̄ videt͛ q2 cum sit vna vēditio pecoꝝ et fundi q2 sit vna pscriptio ne res diuerso iure censeat͛. ff. de vsuc. l. cum qui edes. ar. ff. de fundo instruc. l. iiij. et ff. de pecu. l. si ex duob⁹. Dico ḡ q2 talia aīalia vel alie res mobiles possent triennio vsucapi qd̄ pōt pbari: q2 lz insimul vēditio facta fuerit pecoꝝ et fundi: tn̄ ppter reꝝ varietatem et naturā dicēduz est q2 diuerso iure pscribātur. ff. de vsuc. l. reꝝ mixtura. et eo. titu. l. cū qui edes. et hoc qn̄ sunt p modū vnius corporis cōiūcti. sz qn̄ sunt diuersa vt in casu nr̄e. l. tūc diuerso iure pscribūtur. ff. de supel. leg. l. si. ff. de ac. emp. l. fundi. ff. de acqui. pos. l. si quis fundū. p empto. l. qui fundū. Nam nō est hoc incōueniēs q2 aliud statuatur ex re et aliud qd̄ colligitur ex ea re vt habeo in fructib⁹ qui pcipiūtur ex re: q2 fructus possunt vsucapi triēnio. ff. de vsuris. l. fructus. et ff. de acqui. re. do. l. in bonefidei. et idem est in ptu ancille furtiue qui pōt vsucapi. ff. p emp. l. si mater. q̄re dicerem q2 lz in fundo requirātur ad pscribēdum. x. vel. xx. anni. tn̄ dico q2 res mobiles q̄ sunt in fundo vt pecora vel alie res mobiles possunt triēnio vsucapi. ff. de vsuc. l. si aliena. §. scenola rc. ADDITIO. Nec obst. ff. de acqui. pos. l. iij. §. neratius. et §. item feras. q2 ibi nō possidetur res mobilis vt ibi pz in tex. hic sic Ray.

Lex.

Si nulla. Per l. istam formātur multi libelli et male: q2 si aliquis teneat rem meā sine iusta causa datur mihi cōditio lz incidat in pstitutionem illā si q̄s in tantā vt. j. vn̄ vi. l. cūz q̄rebatur. Nec est incōueniēs. sic habemus. ff. de tritica. ac. l. j. in fi. et l. ij. ff. de cōdi. indebi. l. indebiti. si autem aliq̄s teneat rem suā sine aliqua violētia nō posset petere p cōditionem nisi in casib⁹ in quibus cōpetit alr̄s ad possessionem vt. ff. de triti. ac. l. j. in fi. et l. ij. rc.

Lex.

Improba. In glo. q̄ro quis est effectus vtrum dn̄iuz q̄ratur p pcura. vel possessio. dico q2 maior est effect⁹ vt apparet in tali casu. Pone tu es dn̄s. ego possideo: tu vēdis pcuratori titij. Nūquid queret͛ sibi dn̄iuz. Certe nō sm illos qui dicūt q2 mediāte possessione q̄ritur dn̄iuz. sz ego dico q2 optime pōt q̄ri dn̄iuz: lz ego possideā sibi.

Lex.

1 Rec ex vera. Nota q2 in casu in quo non pōt opari v̄itas nō hz locum fictio. nec plus opetur fictio q̄ v̄itas. ff. de libe. et posthu. l. filio. ff. si cer. pe. l. filius. ff. de acqui. re. do. l. hō liber. ff. loc. et cōduc. l. qui ad certuz. et hoc pōt facere ad dubiū. Pone mutuaui tibi centū et tu obligasti mihi fundū. nūquid possum ppria auctoritate possessionem adipisci. videtur q2 sic p. l. istā a 9rio sensu. ff. de off. cius cui man. est iurisd. l. j. §. huius rei. Quid dicēdum. dico q2 l. ista nullo modo dixit de obligatiōe nisi vt maiori malicia apparet: q2 certe nō possum possessionē occupare. ff. de pig. actio. l. viri. alr̄s pe. l. de pig. l. creditor. vbi dz q2 creditor nō pōt accipe possessionē rei sibi obligate sine psensu debitoris vel psidis vel aliter: q2 pignus dr̄ qn̄ possessio est penes creditorē. ff. de v̄bo. sig. l. plebs. §. pignus. et ff. de pig. actio. l. si rem. §. ppe. et insti. de act. §. item seruiana. et id̄ voluit dicere iste tex. q2 potuerit retinere possessionem pignoris cū fuerit sibi tradita alr̄s nō posset p iura alleg. et sic intelligo l. istā rc.

Lex.

1 Ex libris sabinianis. Vides hic quatr gl. vult facere q̄ttuor mēbra. et dic q2 ille q̄ possidet pdit aliquotiēs possessionē delinquēdo: vt q2 negligēs q̄nq3 pdit tractatu habito cū aduersario. Et ita est differētia inter istos duos casus. Aliqn̄ pdit possessionem p traditionē seu pditionez: vt qn̄ tradit alienos. q̄nq3 pdit p vim vt q2 deijcitur p aduersariū. et dicit glo. q2 in duob⁹ primis casib⁹ non pⁱudicatur dn̄o: sed in duob⁹ vltimis sic: sz dātur sibi remedia iuris. s. interdictū qd̄ vi aut clā vel alias. Et ita soluit glo. que p multos reprehēditur. ¶ Sed q̄ro rōnem diuersitatis inter duos primos casus et duos vltimos. Et ad euidētiā nota duo Primo q2 qn̄ possidemus p aliū habemus verā possessionem ciuilē. s. cōia. de vsuc. l. j. q2 tu tn̄ habes naturalez et ciuilis fundat͛ sup alia naturali quā tu tenes. ¶ Scdo no. q2 q̄ncūq3 vnū fundatur sup alio si illud sup quo fundatur annulletur illud qd̄ sup eo fundabatur valet et remanet p se: sz vbi illud sup quo fundatur nō reddit͛ nullum: sed alio modo mutatur: tūc illud sup q̄ fundabatur regula sm naturā illius qd̄ fuit mutatū sum ad ppositum qn̄ possideo p colonū vel inquilinū qui hz naturalē possessionē. et p desidiā amittūt tūc penit⁹ illa naturalis annullatur: et in ea ciuilis remanet q̄ sup naturali fundabatur: sz qn̄ deijcatur vel tradit vt in scdo casu tūc trāsfertur et cōmutatur possessio: et id̄ ciuilis regulatur sm illā naturalem. Istā rōnez fundo p duas. ll. spāliter: q2 si testator instituat aliquē et substituat aliū si nō valet penitus gradus instituti tūc in substituto vt a seipsa incipiat. Si aūt primus valet sz rūpitur p 9trā sz rūpetur substitutio. Et hoc dicūt. ll. ff. de lib. et posthu. l. iij. §. si. et ff. de iniust. rup. et ir. tes. l. nam et si sub cōditione. in pn̄. et §. rumpēdo. Et per. ll. istas cōfirmo glo. lz fuerit a plurib⁹ reprehensa.

2 ¶ Sed iuxta hoc q̄ro in quibus reb⁹ vēdicet sibi locuz l. ista. vtrū habeat locū in mobilibus. Et nō est dubiū q2 sic vt hic. Sed nūquid an de tētatore rei mobilis hz locū glo. videtur hoc expedire: q2 hz locū in quacūq3 re. Et dicit hoc glo. sup v̄bo cuiuscūq3. sed hoc nō placet q2 l. sm verum intellectū loquitur in retinēda. Et istud in re mobili nō hz locū. Et si aliquis noīe meo teneat rem meā et perdat occupās eā cōmittit furtuz. C. de vsuc. p emp. l. j. et tūc pdimus possessionē. ff. e. l. rem q̄ nobis. sz dices tu hoc 9cludit q2 nō hz locū qn̄ p traditionē relinquitur. sz si p desidiā tunc habeat locū l. ista. Sed h̄ nō sustineo: q2 illr̄ cōmittit furtū occupās: q2 scire dz rem nō suā ad alios oīmode ptinere. ff. de abig. l. j. §. j. de fur. l. falsus.

3 §. qui alienā. l. vnde vi. l. si. ¶ Sed ponam⁹ q2 occupās credebat suā. Certe tūc dicerem hr̄e locū l. istā. q2 nō dz esse deterioris cōditionis qui nō est in dolo q̄ qui est in dolo. ff. de noxa. l. nō soluz. ff. de dona. inter vi. et vxo. l. ij. qd̄ vi aut clam. l. seruius. Et sic intelligo eam loqui in re mobili: q2 agitur p turbatione vt. ff. vti pos. l. j. §. interdictum. et §. hoc interdictū et insti. de interdic. §. retinēde. Et ideo dicā me possidere: et petā me possessorem declarari. et q2 turba appellatur et hoc pbo p litteram: q2 dicit corporaliter nactā: q2 possessio rerum mobiliū vilis et abiecta. ff. de acqui. pos. l. si rem mobilē. ¶ Item q̄ro an habeat locū in vsufructuario: vt si habeo fundum et do tibi vsufructū: vel cōstituo te emphiteotā sub annua pēsione et tu relinquas rem dolo vel desidia nūquid hz locū. certe sic: q2 nō pdo: q2 distincta est possessio in ea: et species in ea: q2 possidet naturaliter fructuarius. ff. de acqui. pos. l. naturaliter. licet sit aliquid ciuilitatis vt videbitis plenius in materia se. s. qn̄ trado alij vel deijcitur. et videtur q2 pdam pos. meam sm distinc. io. ff. eo. l. iij. §. si seruus. et l. peregre. ergo si vsufructuarius deijciatur perdit dominiuz sm opinio. istam. Sed non credo hoc: quia magna est differentia an possideam p aliū vt p ministruz vel organum: q2 tūc mea possessio fundatur sup nuda detentatione ipsorum: et ideo ea perdita perditur mea: sed vsufructuarius habet distinctam possessionis speciem a mea: et habet ius in sua. ff. eodem. l. naturaliter. §. nihil. et. ff. si vsufruct. peta. l. qui vsumfructum. Et ideo si deijciatur non ex hoc perdo meam possessionem cum sit separata. ff. de dam. infect. l. si finita. §. ex hoc edicto. ff. de acquiren. rerum do. l. traditio. et hoc innuit glo. ff. de vi et vi arma. l. si de fundo. cum multis si. et no. eo. tit. l. iij. §. vnde vi.

De prescriptione longi tp̃is. Rubrica.

1 Um post motam. Pro euidẽtia huius.l. primo not. ꝙ p̃scriptio.x.an. habet locum inter p̃sentes ⁊ prescriptio.xx.an. inter absentes.s.eo.l.pe.⁊ fi. Itez requiritur ꝙ mala fide prescribat. Item incipiens p̃scribere si moueatur sibi cõtentio videtur de sua possessione dubitare ⁊ sic efficitur male fi.pos.s.ti.j.l.nemo.⁊ non põt prescribere nisi.xl.annis tenuerit a tp̃e cõditiõis. Itez vbi quis possidet si velit cõputare possessionez sui predecessoris habẽtis bonam fidez põt hoc facere: ⁊ valet ⁊ p̃ficit sibi perinde ac si ipse possideret.s.de vsucap.transfor.l.vnica.§.pe.⁊c.

Autentica.

1 Ale fidei. Pone ꝙ quidaz tenebat rem mobilem mala fide vẽdidit in bona fide ementi dño ignorãte tenui p biẽnĩuz nũquid vsucepi. Ad euidẽtiam est sciẽduz ꝙ opz ꝙ res nõ sit furtiua.nec al's viciosa: q: tũc non valeret.ff.de vsucap.l.j.⁊ põt esse ꝙ tenebat bona fide: sed fuit sibi mora lis.s.de vsucap.trãsfor.l.vnica.§.pe.s.de dona.l.fi.nunquid ergo requirũtur.xxx.anni. videtur ꝙ sic vt hic cõtrariuz dico: q: legum correctio est vitãda.j.de ap.l.precipimus.in fi.⁊ aut.de ad.offi.§.fi.coll a.iij.⁊ pro hoc q: prõptum est iura iuribus concor.s.de inoffi.dona.l.j.maxime: q: nõ est odiosa vsucaptio.ff.de vsuca.l.iij.⁊ hoc dico specialiter p aut.s.de sac.san.eccl.auten. quas actiões. Item p intellectu glo.in fi. Adde ad eam verius dicit ꝙ sic sciuit intra decẽnĩuz aliquo tp̃e duz tñ supersit tp̃s sufficiẽs ad agẽdum ꝙ sufficiat ꝙ habeat locum lõgi tẽporis p̃scriptio.ff.de euic.l.si rem quã.§.quo libet tempore.ff.de vsuc.l.rerum mixtura.§.labeo.ff.ex qui.cau.ma.l.ab hostibus.§.si qd simpliciter.⁊ sic loquitur text. in aut.vt spon.lar.§.rursus.ibi hoc agnoscentes ⁊c.colla.ix. Si autem a tp̃e scientie nõ superesset tp̃s sufficiẽs ad agẽdum: tũc tenerẽ glo.istam ⁊c.

Lex.

1 Ongi. No.ꝙ in p̃scriptione longi tp̃is requiritur bona fides ꝙ habeat iustum titulum ⁊ ꝙ cõseruetur: ⁊ sit possessione longa. Et si aliquid defuerit nõ valet p primo.ff.eo.l.sine possessione.p secũdo facit.s.de vsuca.transfor.l.vnica.§.pe. pro tertio.l.ista. p quarto facit.s.pro empto.l.si partem.adijcitur quartũ al's quintum: ꝙ venditor habeat bonã fidem.vel si malã fidem habuerit ꝙ dñs sciat.s.eo.aut.male fi. Sed solum prima quattuor requirũtur in vsuca.s.de vsuca.transfor.l.vnica cum iuribus.s.allegatis. ADDITIO. De hoc plene p Azo.in summa.l.pro empto. Raynerius de forolinio.

Lex.

1 I viuere. Sed que est ratio dubitãdi vna est in fauorem mr̃is q: teneris eam dotare sicut sororem.ff.de admi.tu.l.cuz plures. vbi pu.edu.debe.l.qui filium.cõtra est ꝙ non cõpellitur dotare matrem: q: quis cõpellitur ad suum vituperiuz.ff.de aqua plu.ar.l.j.§.deniqz. sed vituperium est filij si mater secũdo nubat.in auten. de nup.§.prime si quidem.coll.iiij. Itez que est ratio diminuende dotis nõ debet esse cõstituẽde.ff.de cõdi.⁊ demon.l.cuz tale.in fi.sed nuptie secũde matris sunt causa diminuende dotis.s.de secũdis nup.l.hac edictali.ergo nõ tenetur dotare eam.pro hoc allego specialiter.ff.de auctori.tu.l.tutor.ẽm dignitatez nec filiam cõpellitur mater dotare nisi in casibus q̃s habes.s.de iure do.l.mater.alia ratio est in odium iuris: q: nõ videtur pcedere cum fiat iniuria filijs. Sed ꝯtrium est: q: ⁊ ideo imputatur sibi ⁊c.

Lex.

1 Ꝯ ptor. Pridie inducebaz.l.ꝙ exceptio prescriptiõis nõ posset opponi ante litez cõtes. ⁊ allegabam plures.ll.sz nõ ob.ꝙ ista.l.dat cõsiliuz.nõ tñ imponit necessitatez: q: si istam vellet opponere bene admitteretur.

2 Item no.ꝙ reus ita habet cõcludere in exceptiõe sicut actor in actione. vnde actor petit reum condẽnari vt s.de pac.l.petẽs acta reus.dz petere se absolui vt hic. et habes sic.ff.de fideius.l.fideiussores magĩatuum.§.p aurelio.sz hoc non requiritur de necessitate. Sed ꝙ opponatur exceptio cõpetẽs negocio inspecto de quo agitur ⁊ excludet actionez sup qua agitur ar.ff.de flu.l.j.§.idem labeo.ff.de excu.tu.l.fare opz.§.opz.ff.ne quid in flu.pu.l.vna.§.sunt qui putant. Et h apparet ꝙ si actor nõ pbet reus dz absolui.s.de eden.l.qui accusare.⁊ pro hoc q: oia iudicia absolutoria sunt nisi actor faciat qd ad ip̃m ptinet.insti.de ppe.⁊ tẽpo.actio.§.fi.⁊ ideo dicere ꝙ posset petere pponẽdo exceptionem p̃ferri.

Lex.

1 Ec bona fide. Uides ꝙ si incepis rem mobilem p̃scribere ⁊ aliqs mouet mihi litez ꝙ nõ possum cõplere p̃scriptionez pendẽte lite vt hic.⁊.s.de rei ven.l.more.sz secus est in vsuc. q̃ pẽdẽte lite poterit cõpleri vt.ff.de rei ven.

2 l.si post. Et est hec gl.in.l.ista. Quero q̃ est rõ diuersitatis dico ꝙ rõ põt esse: q: in rebus mobilibus possessio vilis ⁊ abiecta: sz sup rebus immobilib⁹ nobilis est: vt.ff.de acqui.pos.l.si rem mobilẽ.⁊ ideo nõ est curãduz sicut de vili muliere.j.de adult.l.qui adulteriũ.sz hoc nõ videtur pcedere ꝙ maioris auctoritatis sit vilis q̃ nobilis possessio qd est cõtra.l.ff.si vsufr.pe.l.uij.sz post dicit ꝙ prescriptiões odiose sunt.j.de an.excep.l.fi.sz vsucapio est fauorabilis.s.de edi.di.adri.tol.l.fi.§.fi.ff.de diuer.⁊ tẽpo.p̃scrip.l.in oĩbus.sed dico ꝙ quo ad effectũ idem est: sz tñ est ibi iuris subtilitas.

Lex.

1 Um in lõgi tp̃is. Quero circa.l.istã. Nos habemus ꝙ si vn⁹ moretur in puincia agi videtur p̃scriptio inter p̃ñtes iuxta illud. pone ꝙ si aliquis hz domũ in cõfinio duaꝝ puinciaꝝ ⁊ nõ apparet sub qua magis moratur: q: si aduersarius moretur in aliqua puinciaꝝ illaꝝ nunquid iste reputetur p̃sens vel absens.⁊ est totũ dubiũ: q: videtur p pte absens.j.de fun.limi.l.j.li.xi.sz videt̃ ꝙ habeatur p absente q: nõ põt dici ꝙ moret̃ in ista puincia cuz ps domicilij sit in alia iuxta iura q̃ dicũt nõ sufficit p pte aliqd esse factũ.ff.de v̾b.ob.⁊ stipulatiões nõ diuidũtur.⁊ de cõdi.⁊ demon.l.qui duob⁹. Et p h facit.l.q: nõ vidẽtur legata q̃ ad puinsciaum vsuz ptinẽt sicut in pposito.ff.de an.⁊ ar.legato.l.qntus mutius.de leg.iii.l.h legatũ. Quid dicendũ. videt̃ vbiqz hr̃e domiciliũ.ff.ad municip.l.eius qui.⁊ l.assumptio.⁊ iõ ꝙ vbiqz reputet̃ p̃ñs sicut hẽo i sum.i.l.de illo q̃ pcecit aliqd de cõi portica: q: oẽs tenẽtur.ff.de hijs q̃ deie.vel effu.l.si v̾o.§.sz ⁊ si q̃s.

2 v̾.interdũ.⁊ v̾.qd si ex mediario cũ mille filiib⁹. Sed iuxta h pone. Aliqs bona fide ⁊ iusto ti. vsus est vsufructu.x.an.inter p̃ñtes.⁊.xx.inter absentes in re aliena. q̃ro nũquid p̃scripsit vsufructu sup h sunt opi.⁊ dubitatio venit ex isto tex.i fi.l. Quidã voluerũt dicere ꝙ nõ possit p̃scribi.q: est seruit⁹ vt.ff.de vsufr.leg.l.j. sz in suitutib⁹ habẽtib⁹ cãm cõtinuã.alle lõgo tp̃e p̃scribũtur vt si duxi aquã p fundum tuũ p lõgum tp̃s.ff.si ser.ven.l.si q̃s diuturno.⁊.s.de ser.⁊ aqua.l.ij.sz in suitutib⁹ nõ habẽtib⁹ cãm continuã. dico ꝙ nõ possunt p̃scribi nisi tãto tp̃e.in cu⁹ ꝯtriuz hoim mẽoria nõ existit.ff.de suitutib⁹.l.seruitutes. la grãd. Sed vsufructu nõ possum ꝯtinue pcipe. Et põt hr̃i mẽoria de vita hois.ff.de aq̃ q̃ti.⁊ effu.l.ij.§.idẽ labeo.sz ipsi dicũt ꝙ iste tex.loq̃tur de vsufr.amittẽdo: nõ de acq̃rẽdo.⁊ p hoc sunt.ll.ff.de acq̃.pos.l.naturalr̃.⁊.l.si q̃s fundũ ⁊ de vsufr.l.locũ.§.ppetarius. Et p hoc q: fructuari⁹ nõ possidet.ff.de acq̃.re.do.l.acq̃ritur §.fi.g̃ nec p̃scribit.⁊ p hoc q: vsufruct⁹ nõ põt esse sine cautõe.ff.de vsufr.leg.l.vxori.sz iste nõ prestitit cautõez ⁊ iõ videt̃ ꝙ nõ possit facere fructus suos.⁊ p h induco vnũ tex.quẽ al's induxim⁹.ff.de leg.ij.l.qui fideicõmissum. Quid dicẽduz ad ptez ꝯtriam: teneo ꝙ vsufruct⁹ possit p̃scribi lõgo tp̃e: dum tñ habeam bonã fidem ⁊ ipsam possederim.x.vel.xx.an.⁊ hoc videtur ostẽdere ratio fructuarius naturalr̃ possidet rem: sz vsufructuari⁹ possidet ciuiliter vt ius vsufructus ad ipsum pertinet: quia

retinet pos. licet sit extra fundum: et datur sibi interdi-ctum. ff. eo. de vi ⁊ vi arma. l. iij. §. pe. ff. vti pos. l. fi. ⁊ ideo tex. dicit vel vsufructus quasi possessionem ⁊c. ff. ex qui. cau. ma. l. ait pretor. §. is autem. ⁊ ꝓ hoc qz fructuarius habet dñium. ff. si vsufruct. pe. l. qui vsumfructum. ⁊ ideo dicam ꝙ ciuilis possessio perit ꝑscriptione ꝑ iura allegata de acqui. pos. l. si quis fundum. de vsufru. l. locuz. §. ꝓprietarius. Et ratio iura que dicunt ꝙ fructuarius non prescribit intelligũtur de re: sed de iure vsufructus quod concludam. Item nõ ob. qz nõ habẽt causam cõtinuam quilibet continue vti possumus: sed vsufructu possumus vti cõtinue. ff. so. ma. l. diuortio. §. nõ solum. ⁊ ꝓ hoc qz si la cõtinuatio habet locũ in seruitutibus que nõ obtinet locum ꝓprietatis: sed vsufructus obtinet vicem ꝓprietatis. ff. de leg. ij. l. cum filius. §. dñis. ff. de vsufru. l. iij. ⁊ ita dico ꝙ potest ꝑscribere cũ illa distinctio loquatur in seruitutibus vt. l. allegata. de lega. ij. l. cum filius. §. dñis. et eo. ti. l. meuius. §. ij. ⁊ ꝓ hoc do tibi casum: ꝙ si cõstituas mihi vsumfructum in domo aliena. ⁊ permaneo ibi ꝑ me vel familiã qđ idem est. ff. quẽadmo. ser. amit. l. vsu. quo potes negare quis tuo ibi sit cõtinua causa. ⁊ ideo ꝑscribo ꝑ iura allegata. Et ꝓ hoc faceret iste tex. nisi glo. exponeret de seruitute amittẽda. sed dico ꝙ non debet sic exponere: qz finis intelligi debet sicut principium. ff. de iuris ⁊ fac. ig. l. regula. §. principium. al's est. §. penul. sed principium loquitur de ꝑscrip. lon. tẽp. ergo dices etiam ꝙ finis in ꝑscriptione intelligatur. Et sic ꝙ vsufruct⁹ in re aliena ꝯstitutus possit lõgo tpe ꝑscribi. Non astr loquatur de amissione solum vsufructus vel seruitutis per iura allegata. ADDITIO. cõtra not. ff. de vsuca. l. iusto. §. nõ mutat. sed male vt ibi dixi. Et hoc not. pe. C. de vsufr. l. corruptionem. ⁊ Dy. extra de reg. iu. c. ñ. li. vj. ⁊c.

¶ In quibus causis cessat longi temporis prescriptio. Rubrica.

1 Sis. Uidetur ꝙ colonus obtineat in hoc casu qñ instrumẽtum est ibi subscriptum: qz nõ poteris ꝓbare te dñim: ergo illo iure potiores sunt possessores: ipse rem poterit retinere si agat rei vendi. l. fi. Dico ꝙ si tu ageres rei ven. tu succũberes: qz debes te ꝓbare dñiz. Alr absoluitur possessor insti. de interdic. §. cõmodum. C. de rei ven. l. is qui destinauit. sed tu poteris agere illa via videlz ex. l. vel ex locato. arg. C. loca. ⁊ conduc. l. si quis cõductionis. ⁊ ita ꝑscriptio longi tpis nõ nocet isti agenti ex locato vel cõditione ex. l. ⁊c.

Lex.

1 Hereditatem. ¶ Quero nũquid titulus diuisionis sit sufficiẽs ad excludẽdam petitiõez hẽditatis: vt pone. Tu ⁊ titius possidebatis meam hereditatem diuisistis. Ago contra vnum peti. here. op. ꝙ res diuisa quare non possum agere. Queritur nũquid bene dicat. Et videtur ꝙ sic: quia diuisio similis est emptioni. C. cõia vtriusqz iudi. l. j. ⁊ est diuisio sufficiẽs titulus ad parãdam prescriptionem. ff. de vsucap. l. si ꝑ errorem. Or glo. istam partez alr tenuit ꝙ titulus diuisionis excludat peti. heredi. s. ꝙ agam rei ven. vel publiciana. ff. de rei ven. l. põponius. Est ne vera ista opinio. Uere credo ꝙ non: imo ꝙ detur peti. heredi. cõtra possidẽtem ex diuisione. ar. ff. de peti. heredi. l. cum multa. ff. pro socio. l. si titius. Sed hoc non credo: qz multa precepta singularia. ff. si cer. pe. l. singularia ⁊ eo. tit. l. nam ⁊ si fur. §. fi. Sed credo ꝙ ipsi bene dicant: qz credo ꝙ titulus diuisionis excludat petitionem heredi. nisi in illo qui alias possidet ꝓ herede vel ꝓ possessore: qz tũc titulus nõ excludit peti. heredi. De hoc habeo tex. exꝑssos qui hoc dicũt. ff. de peti heredi. l. sic rem ⁊ precium. Et habes alium casuz: qz si ex pecunia quam habuisti ex fundo meo emisti alium fundum: possum cõtra te agere. ff. de peti. heredi. l. item veniũt. §. j. Et pro hoc lex alia. ff. si pars he. pe. l. j. §. si ego. ⁊ §. quinimo iura allegata cui cõtrarium. nõ ob. qz nullus titulus excusat eum qui possidet pro herede vel pro possessore vt sta tim probaui per iura allegata quare non ob. ⁊c.

¶ Quibus non obijciatur longi temporis prescriptio. Rubrica.

1 Oni est incognituz. Nos habemus ꝙ cõtra minores. xxv. annis non currit ꝑscriptio. Sed possum petere in integrum restitutionez intra quadriẽniuz post. xxv. an. vt. C. de tẽpo. in integ. res. pe. l. fi. quero nũquid currat cõtra eos ꝑscriptio. l. istud tps qđ datur ad petẽdam resti. et dico ꝙ sic. ar. ff. de mino. l. iij. §. si quis minor. ⁊ l. doli mali. §. j. ⁊c.

Lex.

1 Rescriptione. Nos habemus ꝙ iudices aliquotiens mittũt seruientes super bonis alicuius in guarnisione ⁊ debent accipe ꝓ salario. v. solidos. ⁊ pone ꝙ ipsi apponunt sicrem regium seu baculum: ⁊ recedũt. nũquid debent habere salarium pro tpe quo ipsi sunt absentes. Et videtur ꝙ sic qz sufficit ꝙ iuerũt nec est necesse ꝙ morentur ar. ff. de leg. iij. l. qui cõcubinam. §. vxori. ff. de cõdi. ⁊ demon. l. si quis ita. Quid dicẽduz. dico cõtra istam cum cõcor. ad qđ. ff. de re mili. l. qui excubias. ⁊ ꝓ hoc. l. de ero. mili. an. l. cum sepe. circa medium. l. li. xij. Et est simile in clericis qui debẽt recipe redditus quãdiu ibi sunt ⁊ seruiũt ecclesie in aut. vt clerici qñ rece. v. coll'. circa pn. Nec ob. iura allegata: qz mulieri legabatur si moreretur induceretur ad quoddam genus seruitutis: sed secus in seruiẽte: qz sibi datur salariuz vt ibi sit. Et maxime qz loquitr in casu penali ⁊ quodã modo odioso q̃re nõ ob. ⁊c.

¶ Si aduersus creditorem. Rubrica.

1 Si debitori. Quero nunquid ad hoc ꝙ quis possit se defendere cõtra creditorem agẽtez hipothe. requiratur ꝙ ipse possideat bona fi. ⁊ iusto tit. vt pone titius obligauit mihi domũ istam. deinde vẽdidit eam cuidã alij. Iste emptor tenuit. x. an. inter ꝑñtes vel. xx. me absente nũquid põt me repellere si agam cõtra eum. Uidetur ꝙ hoc casu possit tueri longa ꝑscrip. sine ti. qz ita loquũtur. ll. iste. ⁊ si dicas ꝙ in ꝑscrip. lõ. temp. requiritur bona fides ⁊ iustus titulus vt. C. ti. proximo. l. lõge. dico ꝙ illud habet locum qñ agitur sup dñio. Sed cum hic non agatur de tãto ꝑiudicio dicam ꝙ nõ requiratur titulus. C. de serui. ⁊ aqua. l. ij. ⁊. ff. si serui. ven. l. si quis diuturno. ¶ Quid dicẽdum. Dico ꝙ requiritur bo. fi. ⁊ iustus titulus: qz. ll. simplr loquendo de prescrip. x. vel. xx. an. dicũt titulũ esse necessariũ. C. de prescrip. lon. tẽp. x. vel. xx. an. l. ij. et. l. pen. Et videtur hic esse casus vt. C. de lon. temp. ꝑscrip. l. vlti. §. pe. qz ibi ponit iustum initium:

2 ⁊ ꝓ bona fide accipiũ. ¶ Sed quero iuxta hoc nũquid mala fides vẽditoris debeat nocere emptori. quominus emptor possit se defendere cõtra creditorez. x. vel. xx. an. videtur ꝙ noceat ⁊ ꝙ habeat locuz ꝑscriptio. xxx. an. C. de prescrip. lon. tẽpo. aut. male fidei. Est hoc verum. credo ꝙ non: quia legum correctio est vitanda in autenti. de admi. offi. iij. coll. §. fi. ⁊. l. de appel. l. precipimus. §. fi. ⁊ ideo aut. male fidei loquitur qñ tractatur de ꝑscriptione filius qui est verus dñs rei. Et hic loquitur de prescriptione creditoris qui agit hipo. Et est ratio qz isti creditori remanet actio ꝑsonalis salua contra principalem si succumbat in hipo. C. eo. l. j. sed aũt male fidei tractatur de ꝑiudicio dñij quare secus. Et ꝓ ista pte facit in aut. de litig. viij. coll. §. ad hoc. ff. que in frau. cre. l. si pignus. vbi dr ꝙ nõ est ita curãduz qñ agitur hipo. qz nõ tractatur de tãto ꝑiudicio sicut qñ agitur de dñio ⁊c.

¶ De quadriennij prescriptione. Rubrica.

1 Omnes. In glo. super ṽbo moueri. Quero nũquid glo. sit vera. Pone fiscus credit domum istã vacare: ⁊ ad se ꝑtinere donauit tibi. nunquid es securus. dico ꝙ non: qz falsa est causa. C. de vsuc. pro donato. l. vlti. ff. ex qui. cau. in pos. ea. l. fulcinius. §. si quis absentis. Si astr fiscus daretur

seus daret tibi sine cā aliq̄: tunc crederē. l. istā esse veram als non qñ cū causa dedit. Lex.

1 Bene a zenone. Quero nunqd sicut hic dr pn-
ceps sit dñs singulariū rez sic vez. certe nō. p-
ut hic dicit glo. qd pbo. ar. j. l. j. de loc. pdi. ciui.
l. fi. li. xj. Itē priuat⁹ nō tenet vēdere seruū suū
pncipi. ff. de his q̄ vt indig. l. post legatū. §. seru⁹. qualr
ḡ loquat iste tex. qñ dicit q pnceps det vel vēdat rē meā
q ego nō habeā recursuz ꝯ possidētē. Dico q hoc sit cū
cā. q forte credit esse suā. Et est rō. ne regalis maiestas
spernat. Si eñ vellet donare vel vēdere sine cā rē meaz
quā possideo nō posset. ff. de rei ven. l. itē si verberatū. et
ff. de euict. l. luci⁹. Itē est spāle. cū habeo rē cōem cū fisco
q possit ipe eā vēdere. j. de ven. re. fis. cū priua. co. l. vna. li.
x. t iō in ꝯriū ius cōe ar. ff. ad municip. l. j. ff. de legi. l. qd
2 no. cū infinitis siīl. ¶ Sz iuxta materiā isti⁹ ti. Si q̄ras
qñ pnceps alienat rē alienā vl alij obligatā. Nūqd ver⁹
dñs hēat aliqd remediū ꝯ possessorē: sic distingue. Aut
res illa erat mea iure dñij: t tunc aut pnceps possidebat
eā tanq̄ suā alienabat. t tūc ego possuz pseq̄ui rē meā ꝯ
possessorē. ff. de peti. here. l. etiā si putauit. §. item si qs a
fisco. Si autē ipe alienabat eā tāq̄ suā simplr: tūc ille in
quē alienauit ē secur⁹. Sz ego hēo regressuz ꝯ fiscū itra
q̄drienniū. sic loquit. š. e. l. ij. t l. ista. ¶ Et si q̄ras q̄ sit
ista rō diuersitatis. dico q qñ pnceps alienat rē alienaz
cām exp̄mēdo falsaz. vl velle q postq̄ illa cā est falsa: q
p ꝯñs alienatio sit nulla: q talia q̄ sunt ꝯ ius cōe de faci
li tollunt. š. ad velle. l. antiq̄. t ff. de mili. tes. l. ei⁹ militis.
§. si in militia missus. s qñ nō adiecit cām: tūc nō fundat
se sup cā falsa. t iō vl q credat suā esse. t sic q valeat alie
natio. Et q hoc sit vez. hēo. l. sic distinguētem. ff. de li. t
posth. l. si posthum⁹. §. fi. t l. se. ad qd. ff. ex q̄. ca. in pos.
ea. l. fulcini⁹. §. si qs absentis. aut pnceps vēdidit rē alie
nam nō tāq̄ suā (vt q alı⁹ possidet) t tūc nō hz locū iste
titu. Sz adijciēdo vez illa cā sit iusta t fiat solēnit. de q-
bus hēs. š. de rei ven. l. si qs. t ff. de rei vē. l. itē si verbe-
ratū. j. de fi. istr. t iu. hast. fis. l. j. t l. duplex rō. tūc nō pos-
set alienare sine cā. nec hz locū iste ti. j. de ven. re. fis. li. x.
l. j. t iō hz locū iste ti. qñ vēdit rē alienā simplr tāq̄ suā.
t iō nō exp̄mēdo falsā cāz. Aut fisc⁹ vēdit rē obligatā: t
tūc aut alienat tali ti. q fm ius cōe onera sequunt eū in
quē fit alienatio. Et h casu dico q nō hz locuz iste ti. vt
pone. ita ē de iu. cōi q qñ aliqs alienat hereditatē vl ta
cite actū q ille i quē alienat hrditas sustineat onera. ff.
cōia p. l. si ei cui. aut nō agit q ille i quē alienat res susti
neat illa onera rei. t tūc hz locū. l. ista. vt qñ fisc⁹ vēdit rē
singlarē q̄ est mihi obligata. et tūc dico nō hz locū. l. ista
vt qñ fisc⁹ vēdit rē singlarē q̄ est mihi obligata. t tunc di
co nō hz locū. l. ista. t sic intelligo istum titulum rc.

¶ Ne rei dñice vel templorum vendicatio tempo
ris prescriptione submoueatur. Rubri.

¶ Iuxta istū titu. sciendū q nos habem⁹ triplicē modū
rerū q̄ remote sunt a cōibus pscriptionib⁹. Habem⁹ res
ciuitatū: t tēploz t pncipis. qualr aūt res iste pscribant
1 sic potes distinguere. ¶ Si q̄ras qualr res ciuitatis p-
scribantur. Aut iste res sunt in vsu publico: t tūc dico q
nullomō pscribāt. j. de ope. pu. l. pscriptio. t ff. de vsuca.
l. vsucapionē. t de vi. pu. l. viā publicā. aut loq̄mur i alijs
reb⁹ q̄ sunt in p̄rimonio ciuitatis: non sunt distincte ad
vsum publicū. qd pōt esse. ff. de ꝯhen. ēpt. l. sed celsus. et
in istis loq̄mur de prescriptione actionis siue rei ven. vel
donate vel relicte ciuitati t nondū tradite. Et tūc seruat
tēpus. c. an. š. de sacrosan. ec. l. vlti. et lz sit correctū in ec
clesia nō tñ in ciuitate vt. š. de sacrosan. ec. aut. q̄s actio
nes. Et habes in aut. hec ꝯstitutio innouat ꝯstitutionē.
circa me. viij. coll. Aut loq̄mur in alijs reb⁹ ptinentibus
ad ciuitatē. preterq̄ in casib⁹ iā dictis. Et tūc aut loqui-
mur in reb⁹ mobilib⁹ t tūc idē q i ecclia. o. aut. q̄s actio
nes. Sed glo. no. ꝯrium. vt insti. de vsuca. §. res fisci. Si
aūt loq̄mur in reb⁹ imobilib⁹ tūc hz locū pscriptio. xl. an.
2 j. ti. pri. l. oēs. §. nulli. ¶ Aut loq̄mur in reb⁹ tēploz vl
eccliaz. t tūc recurre ad. l. š. de sacrosan. ec. l. fi. t dic vt
ibi. Aut queris in rebus principis t tunc aut loqueris
in rebus que sunt ppalij patrimonij ipsius cesaris et tūc

aut in mobilibus t tunc habet locum vsucapio trienna
lis cōtra. §. insti. de vsuc. §. res fisci ex quibus rationib⁹
hoc teneo. dic vt dixi. š. cōia de vsuc. l. iā pridē. Et iō iura
que dicūt q res imperij nō vsucapiunt intelligunt de iu
ribus fiscalib⁹ vt de alijs. Aut loq̄mur de reb⁹ imobilib⁹
t tūc hz locū pscriptio. xl. an. Et hoc tenet glo. š. co. l. et
j. pri. ti. l. oēs. Et hoc in reb⁹ ppzij p̄rimonij ipatoris. t
q h sit verū pbat de fun. patri. l. ius emphiteoticariū li.
3 xj. ¶ Aut loq̄mur in iurib⁹ seu reb⁹ fiscalib⁹: t tunc aut
sunt ad aliquā necessitatē specialiter destinate t tūc ta-
lium iuriū seu rerū phibet pscriptio vt sunt pdia destina
ta vt ex illis milites stipēdia recipiāt. j. d fun. limi. l. fi. li.
xj. t idē in tributis i aut. vt iudi. sine quo suf. §. illud t. §.
si id. col. ij. Et iō nō admittit aliq̄ pscriptio. j. ti. pp. l. cō
petit. t hoc nisi in casu vbi est reptū impetratū sup imu-
nitate tributi q tūc ab illo tpe currit prescriptio vt. j. de
fun. pa. l. fi. t de fun. rei priua. li. xj. l. cū q. Istud videret
meli⁹ poni sub mēbro rerū ciuitatū. Aut nō sunt res iste
seu iura destinata ad aliquā necessitatē specialiter t tūc
aut iste res nondū sunt incorpate in suo p̄rimonio: t tūc
si sunt res mobiles triēnio vsucapiunt insti. de vsuca. §.
res fisci aut sunt res imobiles t tūc si sunt nūciate fisco
sufficit quadrienniū. Si autē non sint nūciate fisco req̄-
ritur. xx. an. ff. de ppe. t tēpo. prescrip. l. intra quattuor.
ff. de iure fis. l. j. §. diuus. Aut sunt incorporate in patri-
monio ipsius fisci et tunc possunt prescribi. xl. an. Et sic
intellige insti. de vsuc. §. res fisci rc.

¶ De prescriptione. xxx. vel. xl. annorū. Rubrica.

Cum asseueras. Dicit glo. j. si te pñte nō cō-
tradicerē nō te dicerē admittendū si alie so
lēnitates interuenissent de qb⁹ habes. j. co.
in glo. t de remis. pig. l. si ypothecas q con-
tra dicere poterā. ar. ff. de re iudi. l. sepe. si āt
fingeret q erat debitor t fuit visi pro res vēdita: dicerē
idē lz esset pñs. t hoc voluit glo. ista dicere. Et sic eā in-
tellige qñ non fuit seruata debita solēnitas que seruari
debuit hunc intellectū habuit glo. Lex.

1 Male. Glo. tenet q si colon⁹ teneat p. xxx. an.
t nō soluat pensionē q nō pscribit. Azo. q
sic si nō soluit pensionē q̄ opi. est verior. Io.
est in opi. q rē nullo mō pscribat: sed q non
possit agi ad pēsionē postq̄ sunt elapsi. xxx. an. Quid di
cendū dico q aut iste colon⁹ nō soluit iō q ab eo nō pe
tebatur. t tūc dico q colon⁹ nō pscribit rē. Et ita voluit
dicere gl. si petij t tu noluisti soluere dico q pscribis. pro
bo primū q qñ nō soluis tu teneris soluere non prescri-
bis cū tibi nō possideas vt. š. cōia de vsuc. l. j. Sed qñ nō
vis soluere videris interuertere possessionē. ff. de vi t vi
ar. l. cū fundū t. l. colon⁹. Et iō possides et ois possessor
siue fur vel ali⁹ pōt se tueri pscri. xxx. an. ff. de vi t vi. l. fi.
j. ti. se. l. j. §. ad hoc. t habes silēm distinc. alibi in. l. ff. de
ser. vr. pd. l. cū eo. t de seruit. t aq̄. l. j. Et iō dico h q si tu
nō soluisti mihi pensionē p. xxx. an. q si a te vero petij et
tu ꝯdixisti soluere t tu stetisti sic p. xxx. anū. tunc videris
nou⁹ possessor fieri: t sic tenuisti post p. xxx. anū. videris
pscripsisse. ADDI. no. ia. de are. j. e. l. cōpit in pn. Ray.
2 Sed pone domū tibi locaui stetisti p. xxx. vl. xl. an. t sol-
uebas q̄lz āno pēsionē: deiñ volo te expellere tu dicis q
nō possū sz tu solues mihi pēsionē vt ꝯsueuisti q̄lz anno:
ego volo expellere q̄rit qd iurı̄. vl q. l. ista habeat locuz
q tu nullo mō sis possessor: t p h. š. cōia d vsuc. l. j. qd di
cēdū: dicerē sic aut ego locaui tibi ad certū tps forte ad
xl. an. vl. l. t tūc nō potes mihi allegare pscrip. qn finito
tpe possis expelli q sic fuit factā ꝯductio. ff. d supfi. l. j. §. j.
t. ij. de lo. pu. fru. l. j. ff. si ag. vec. l. j. si aūt nō tenuisti tāto
tpe vigore ꝯductionis: sz p duos ānos vl tres t post tacite
recōducebas t tūc aut soluebas pēsionē vno āno pl⁹: al
tero min⁹: t tūc nō videris pscripsisse aliqd q pp talē di
uersitatē ipedit pscriptio sic dicit. l. si teneas parietē ele
uatū q̄ ipediat lumē meū pscribis libertatē sz nō si hēas
arborē q aliqñ vadit illic aliqñ istic. ff. d ser. vr. pd. l. hec
aūt. si āt vniformē pēsionē pstabas q̄lz āno p. xxx. ā. tūc
dicerē q sis colon⁹ ppetu⁹ q locatio hñ pt fieri ipperuū
j. de loc. pdi. ciuiliū. lib. xj. l. j. t si. ad quod. ff. si ager vec.

l.j.z de supfi.l.j.§.qd ait pretor. Et id si colon⁹ tene at lz non possideat tūc pōt allegare q videat sibi ppetuo locasse ppter solitā prestationē ar.ff.de vsuris.l.cū de in rē verso. Sic habeo i vasallo q p.xxx.an.pstitit seruitiū: qz p hoc pbat vasallus in feu.si de feu.mili.otro.fu.e.si quis p.xxx.j.de fun.rei priua.li.xj.l.si.ad qd.j.eo.ti.l.cō perit de agri.z cen.l.cum satis.§.cum autē anastasiana non ergo possidet vt rem prescribat sed vt res sit perpetuo locata.

Lex.

1 Sicut in rē. In glo.est ne petitio heredi.realis vl cōditio q realis.ff.de peti.here.l.sed si lege cōmissoria.§.petitio.ff.de rei vē.l.finalit.§.cū ait Sed pstatiōes q veniūt ex ea sunt psonales et

2 id vocat mixta. ¶ Sup ea.l.in glo.sup verbo p executione vides h opi.in glo.an pscriptio interrūpat p citationem: sed tn qrtū tāgit istā materiā ego distinguo sic aut citatio habuit pfectū effectū z p talē iterrūpit pscriptio vt si possidebas rē meā z feci te citari siue tu venias vel nō citatio hz effectū qn tn ego veniā z sum parat⁹ pcedere. Et p talē interrūpit pscriptio Aut citatio nō habuit effectū qz ego q te feci citare nō veni: tūc non hz effectū citatio. Et hoc dicit alibi tex.qz tu nō teneris venire.ff. de arbi.l.si cū dies.§.pe.z.l.arbiter kalēdis. Et tūc talis citatio nō interrūpit pscriptionē. Sz si fuit impedit⁹ per aliū potes agere ad interesse ex illo edicto de eo p quē factū est de quo habes de eo p quē factū quomin⁹ est qs in iudicio sistat p totū zc. ¶ Sup verbo seruāda in glo. in vltimo otrario. Ego soluo aliť q glo. z dico q qn qs impediť agere ppter iuris impedimentū z tūc ꝯ talē nō currit pscriptio. Sed qn quis impediť agere impedimēto facti ꝯ talē bn currit pscriptio: sed tn de eqtate datur restitutio z sic intelligiť.ff.de serui.ru.pdi.l.z attilician⁹.

Lex.

1 Cum notissimi. Quero cū hanc progatiuā habuerit ypothecā otra alios qz durat.xl.an. Alie āt actiones psonales finiunť.xl.an.q est rō. Dico q qn tu es mihi obligat⁹ ad debitū z p debito obligas mihi rē: illud fit vt meli⁹ ego possim esse secur⁹ de debito vt in casu in quo nō possent exigi debitū a te habeam securitatem in re igiť actio qn actio psonalis est sublata ypothecaria qz aū.xxx.an.ego poterā agere ꝯ te ad debitū post.xxx.an.nō possum qz ob.pscriptio. Et id fortior est rō qz duret ypo.ne ego cadā a iure meo. Et istaz rationē ponit text.insti.de act.§.fi.z id antiqt⁹ aū ypo. ppetuo durabat vt h in pn. Sed istud erat ibi ꝯuenīēs. Et id tps.xxx.an.fuit statutū p iura noua. Et ista est vera rō qre plus durat ypo.q psonal. Sed qn actio etiaz cōpetit ꝯ extrāneū possessorē vl male fidei possessorē durat tm.xxx.an.nisi aliqs habuit rē a debitore qz tūc psentat

2 imaginē debitoris vt in.l.ista.§.si cū illud. Sz q est rō q cōtra extraneū pos.vel in fi.pos.nō extendas.xl.annos. Dico q ipsi debitores p securitate debiti tradiderūt rē: z id otra eos durat.xl.an.sed in extraneo est sec⁹ qz ipse nō obligauit mihi nec cū eo ꝯxi. z id.xxx.an.finiť actio. Sed habeo q ypothe.tolliť qn extrane⁹ bo.fi.z cū titu. possidet z tūc excludit me debitorē.x.an.iter psites z.xx. inter absētes q est rō. dico q rō est qz tāto tpe ver⁹ dñs excludeť vt.ꝯ.si aduersus cre.l.j.z.ij.tūc eodē tpe durabit ꝯ me debitorē. Impone q habeo qz lz psonal sit sub

3 lata.xxx.an.adhuc durat ypo. ¶ Pone iux hoc tu eras obligat⁹ aliq actiōe tpali vt redhibitoria vel qrto minoris dedisti fideiussorē actio est sublata ꝯ te reū principalem p lapsuz tpis: nunqd potero agere ꝯ fideiussorē: Videtur q sic p iura istar.j.de initi.pig.l.intelligere ds. Et pro hoc.l.ff.de sol.l.cum quis.§.si qs p reo. Et hoc videtur dicere.l.ff.de ꝯsti.pecu.l.itē illa vba.§.qd adijciť. Quid dicendū: dico ꝯtrū qz exceptiōes cōpetētes reo cōpetunt z fideiussori.ff.de except.l.exceptiōes z de fideiusso.l.ex psona. Cū ergo pncipalis habeat exceptionē z fideiussor. Itē qz vbi habeo aliquē obligatuz z habeo fideiussorē tūc si volo agere ꝯ fideiussorē debeo sibi cedere actiōes ꝯ reuz principalē cōpetētes.ff.de fideius.l. cū his. Et nisi velīz cedere actiōes fideiussori nō possuz agere ꝯ eū principalē cōpetētes.ff.de fideiusso.l.cū his.

Et nisi velim cedere actiōes fideiussori nō possuz agere cōtra.ff.de sol.l.stichū aut pāphilū.§.pe.ff.de admi.tu. l.si pupillus. Cū ergo principalis sit vict⁹ nō pōt cedere actionē fideiussori q nec agere. Itē fideiussor nō pōt se sibi in grauiorē causam obligare q re⁹ pncipalis.ff.de fideius.l.grece.§.illud cū.§.se.z.l.si ex testamēto z.l.fideiussor obligari. Igiť sequereť q fideiussor cēt obligat⁹ in grauiorē cām qz vltra tps q teneať re⁹ pncipalis nō est tale subauditū faciendū vt.ff.de le.j.l.seruo alieno.§. si ab impubere.ꝯ.de cōdi.inde.l.ij. Nec ob.l.ista qz non est absurdo q ypothecaria remaneat lz psonalis sit sublata qz ista ypo.habet suas conditiones vt dixi.

1 ¶ §.illud in glo.qrit an creditor possideat rē sibi obligatā vel debitor ego dico circa h distinguendū. Aut qritur de reb⁹ mobilib⁹ z tūc est vera opi.glo.q creditor habeat pos.sed solū q possiz vsucape: z ita loquunť oia iura alle.p gl.fi. Et si qras in reb⁹ mobilib⁹ tūc debitor z hz naturalē creditor ciuilē.ff.de pig.act.l.cū z sortis in fi.z eo.ti.l.debitor.in fi.z.ff.q satis.cog.l.sciendū.§.creditor. sed in imobilib⁹ hz debitor naturalē z creditor ciuilē: qz est vilis. Itē distinctio ciuilis z natural possessiōis hz locū in reb⁹ imobilib⁹ sed in reb⁹ mobilib⁹ nō hz locū distinctio ciuilis z naturalis insti.loc.§.adeo i feu.de feu.cog. §.notandū alš incipit sciendū z.j.l.pxi.si qs emptiōis titulo z in aut.de nō ali.§.emphiteosim.colla.ij. Et ista est rō inter res mobiles z imobiles. ¶ Sz iuxta h qro vides cū aliqs est obligat⁹ sub ꝯditiōe q nō currit pscriptio donec veniat ꝯditio. Sed qd erit i ꝯditiōe pecuniaria vt pmisisti mihi.c.si ascēderē capitoliū nunqd si post xxx.annos potero agere: videť q sic ne currat mihi prescriptio qz aū nō poterā agere.ff.de v.sig.l.cedere diē. ergo nō curret pscriptio.ff.q.mo.vsufru.amit.l.j.in pn. ff.de ꝯdi.z de.l.titio vsufructus. Quid dicendum: credo q currat prescriptio qz nō refert an aliqs habeat purā obligationē vel ꝯditionalē ptāriuā qz eqparanť vt hēs in illo q est institut⁹ sub ꝯditiōe ptāriua ar.ff.de here.insti.l.suus quoqz.§.si qs z eo.ti.l.j.§.si sub ꝯditiōe. Et qz iste pt agere ꝯ eū currēte pscrip.ff.de reg.iu.l.q pōt. vbi qs se pati vendidari efficiať seru⁹ lz sed si isti sit relicta sub ꝯdi.libertas z post vēdit⁹ fuit si veniat ꝯditio potestaria pōt petere libertatē cū est cōditio potestatiua. Ita indi eo.l.ff.qui.ad li.pcla.nō licet.l.pe.z sic intellige istum casum loquiī in conditiōe criminali vel mixta: secus autem eēt in potestatiua conditiōe vt dixi.

Lex.

1 Si quis emptiōis. In glo.vides cōtentionē inter doc.pmā approbat pe.p.l.ff.si ser.vē.si qs diuturno lpn.z in fi.z.ff.de aq plu.ar.l.j.in fi. qd videť expssum.ff.de iureiur.l.si duo proni cū ibi not.

1 ¶ Sed pone iuxta.l.istā teneri rē tuā bo.fi.x.annis inter psites z sic pscripsi deinde cecidi a possessiōe z puēnit pos.ad tiriū fm qd dicit glo.sicut pscribēs pferť mihi: sz pone q scōus nō agit nunqd ego pferor vel dñs: Dico q ver⁹ dñs pferť qz p pscriptionē nō queriť nisi vtile dominiū.ꝯ.de bo.ma.auť.nisi tricēnale z id cum dñs ver⁹ habeat vtile dñiuz nō pōt eā repire aliqs qz nō pōt allegare ius tiri vt.j.e.l.§.nō obstāte.si ego amisi ius vtile z dñium z id cū ipse pscripserit ego nō possum hre qz impossibile est duos hre insolidū idē dñiuz.ff.de castrē.pecu.l.hereditatē.§.pr.ff.cōmo.l.si vt certo.§.si duo bus vehiculū. ¶ Sz pone q ego pscripsi rem.x.an.z sic habeo vtile dñiuz z tu directū pone q ego cecidi a pos.ista rei puenit ad te possessio ego possum agere nō feci sterilis.x.an.q nō perij. Nunquid potes te tueri p excep.si postea feci. Vr q nō potes qz nō habes ti.ꝯ.de id.xep. prescrip.l.longe z.l.fi. Itē habet directū dñis z nō prescribit.ff.de vsuca.l.sequiť.§.lana.ergo non poteris me repellere si agā ad vtile dominiū qd pscripsi. contra dico. Et qn dicis nō habes ti.dico q imo ti.pro suo. Et non est melior titulus cum ꝯcurrit cum quolibet alio.ff.pro suo.l.j.ij.tiij. z sic non deficit titulus. Itez non noceret mala fi.cum non noceat de re sola retinendi qz habere rem per pscriptionē est contra equitatē tn iuris publici rigore est inducta prescriptio.ff.de vsuc.l.j.equitas naturalis pferť iuris rigori.ff.de neg.gest.l.at qui natura §.cum me.

§.cũ me.de leg.ij.cũ pater.§.titio.de acqui.here.l.si pu pillus. Alũs incipit iulian⁹ hoc pbat.l.p dãno vitãdo rẽ alienã prescribat.ff.de nox.l.gnaliter. Itẽ qñ dicit̃ q̃ videtur sibi cõtradicere qñ dicat se prescripsisse dico q̃ nõ prescribit̃ directũ: sed vtile qd non habebat et id̃ qz habet titulũ nõ ob.mala fides vt.s̃.pbaui q̃ nõ debet esse deterioris ꝯditiõis q̃ alius q̃ nullũ tum,habet.ff.de cap. l.in bello.§.si qs seruũ. Et p hoc.l.qz habẽs directũ prescribit vtile p cuius,euidẽtia no.id qd dicit̃.ff.qd me.cã l.metũ.§.volẽti. ❡ Pone tradidi tibi domũ p metũ ⁊ sic retineo directuz dñium. Sed pone q̃ alius habuit a te: nunq̃d pscribit: certe sic.s̃.qd me.causa.l.si vi vel metu. ❡ Itẽ habetis in scda glo.q̃ si pscripsi bonefi.sine titulo.xxx.an.nunq̃d cõtra dñim venio actione si ipse teneat mihi rem:nõ fm io. qz satis mihi subuenit̃ si venio ꝯtra aliũ ⁊ inducat p se.l.ita tñ accipiẽdo:aduersando:qz alis nõ haberet dubiũ cum cõtra aliũ non det̃ pla. dicit contra ⁊ inducit l̃ram q̃ dicit simili ⁊ io.dicat non p oĩa simile ia.⁊ approbat pla.nec ob.ver.ita tñ qz nõ est aduersatiua l̃ra sed declaratiua ⁊ sic verificat̃ opi.pla.⁊ hoc credo verũ. Et ideo adde ad glo.cum allegat. Ita tñ ponit̃ exẽplificatiue ⁊ declaratiue non aduersatiue per qd ia. alardus approbat pla.opi. ❡ Sup.§.sed si qs opi.io. probat̃ p iura canonica extra vt lit.nõ contest.c.qm̃ frequenter ⁊ in feu.de vassal.mili.q̃ cõtumax est. Itez dico q̃ missus ex ypotheca habet magis realẽ naturã qz est in rem.j.ð pig.l.pignoris ꝯsecutio de distra.pig.l.si.hoc probatur p similitudinẽ effectus ꝯtractus vẽditiõis est vt quis habeat pos.ff.de rei ven.l.officiũ ⁊ de ypotheca ff.de euict.l.si cũ vẽditio. Hoc pbo ratiõe euidenti qz in reali bo.pos.ante lapsuz annũ põt recuperare pos.no. ergo postq̃ in reali põt ibi est maius preiudiciũ qz qñq̃ offerẽdo debitũ põt recupare possessionẽ.ff. de distrac. pig.l.acceptũ.ergo sic in rei ven.ille qui ponit̃ in pos.ex cõtumacia hz possessionem sicut in ypotheca. ADDITIO. Tu dicis vt hic perpe. Raynerius.

❡ De annali exceptione italici cõtractus tollenda ⁊ de diuersis tẽporibus ⁊ exceptionibus ⁊ prescriptionibus ⁊ interruptionibus earum. Rubrica.

1 Super annali. In glo.super verbo quadraginta in scdo dicto. Pone ego et tu habemus fundũ cõmunez stetim⁹.xxx. annis q̃ non diuisimus nunquid post possuz agere vt diuidat̃ glo. q̃ nõ.mar. q̃ sic qz nullus pscribit in aliã glo.dicit q̃ imo est pscriptio vt semper sit cõmunis. Quero ergo nunq̃d possum agere cõtra te cõi di. vt diuidat̃ glo.voluit dicere q̃ nõ:sed q̃ vtamur cõiter nõ autẽ vt diuidat̃ fundus sed p.l.ff.ð ali.mu.iu.causa fac. l.si. Sic intelligo.l.illã:qz perdit ius qd habebat in re et sic perdit actionẽ. Quid dicendũ:q̃ possum agere cõi di. hoc probo qz si esset pactum factũ de nõ diuidẽdo nõ valeret:qz cõtra bonos mores: qz cõio parit discordias vt. ff.de le.ij.l.cũ pr̃.§. dulcissimus.j.de doti.l.sancim⁹.§.ne autẽ. Itẽ res cõis negligit̃ vt.j.qñ.⁊ qui.quarta pars de be.in bo.decu.l.ij. et p hoc.ff.cõi.di.l.in hoc iudiciũ.§.si cõuenerit ergo nec tacitum.ff.loc.⁊ cõduc.l.q̃ ad certũ. Et hoc pbat.l.qz plus põt pactũ q̃ pscriptio.ff.quẽadmodũ ser.amit.l.nã satis.§.sed si fundus. Et hoc pbo. Prescriptio non operat̃ cõtra suũ officium.ff.de cõdi.⁊ demõ.l.cum tale in prin. Sed iura introduxerunt pscriptiones ꝓpter lites dirimẽdas.ff.p suo.l.si.ff.de vsuc.l. j.⁊ hoc in prin.nostre.l. Si igit̃ diceres q̃ nõ posset agi ad diuidendũ pararet discordias:⁊ sic cõtra suã finalez intentionẽ qd esse non debet.ff.de leg.ij.l.cum pater.§. dulcissimis ⁊.j.de don.l.sancimus.§.ne autẽ. ergo dicã q̃ possum diuidere actiõe cõi di.⁊ hoc dicit̃.ff.de vsufru. l.si aliij.⁊ est tex.q̃ possit diuidi qz si iudex adiudicet vni vsufructũ ⁊ alij ꝓprietatẽ vsufruct⁹ nõ est cõis.ff. de re. co.qui sup tu.vel cu.l.qui neq̃.in si.ff.fa.hercis.l.⁊ puro §.j. ADDITIO.cõcor.hic pe.sed dicit io.cõtra ⁊ veri⁹ vt scripsi in lectu. Non ob.prima ratio pe.q̃ hic fallit in odiũ negligẽtis p ea que no.in.l.si.s̃.cõi di.⁊.ff. de ꝯdi. inde.l.si nõ sortẽ.§. si centũ. Non ob.ij.qz illa tollit̃ p.l. sed ⁊ si inter.⁊ qd ibi no.ff.de ser.v̄z.predi.vt ibi dixi. Itẽ nõ ob.ll.vltimo allegate qñ hoc operat̃ hic pscriptio in odiũ negligẽtis cõtrariũ autẽ.de.l.⁊ puro.§.j.ad dictaz l.si alij sol.vt no.dicta.l.⁊ puro.§.j. Ray. Lex.

1 Si ex multis. In glo.j.sup scda q̃stione. Pone tu debebas mihi tria ex venditioe libri ⁊.x.ex locatiõe domus. Itẽ.xx.ex mutuo feci te ꝯuenire sup.x.nunq̃d est ibi pscriptio: In triu⁹ videtur q̃ sic qz minor cõtract⁹ cõtinet̃ in maiori.ff.de arbi.l.diẽ pferre.§. si plures.ff.de ver.obli.l.j.§.si stipulauerim. Dico q̃ verum est q̃ maior quãtitas cõtinet in se minorẽ vt no.ff.loc.l.si.x.ff.qui.mo.pig.vel ypo.sol.l.sicut in re corporali. ADDI. credo glo.bñ dicere ꝓpter 2 separationẽ causarũ ar.eo.ti.l.si. Ray. ❡ Item quero qualiter intelligit̃ alia glo. qz petit qualiter intelligatur Si tenearis mihi peti.heredi.p rebus q̃ sunt mutine et ego recõuenũ te hic ego distinguo sic. Aut tu habebas domiciliũ in ciuitate mutine: ⁊ tunc operat̃ interruptio: qz i loco domicilij põt agere peti. heredi.l.uñ.⁊.l.si quo tẽpore.⁊.l.non tñ.§.itẽ venuit.⁊ sic loquit̃ tex.qui dicat non attendit̃ locus vbi sunt res.s̃.de lon.tẽp.pscrip.l.fi. circa me. aut tu fouebas domiciliũ alibi ⁊ tũc aut maior pars bonoꝝ erat ibi ⁊ tunc operat̃ interruptio q̃ad illa bona q̃ sunt in ciuitate mutinẽsi. Nã ibi debet ꝯueniri p quibuscũq̃ reb⁹ alibi situatis.ff.de cõ.et nõ.l.si fideicõmissuz.§.fi.⁊ sic intelligo.s̃.vbi ð fideicõ.agi op3.l.vna. Si autẽ ibi nõ esset maior pars hereditatis tũc petitio extendit officiũ suũ quoad bona q̃ sunt ibi nõ in alio loco qz petitio corã nõ cõpetẽti iudice facta nõ operat̃ interruptionẽ.⁊ de hoc est tex.no.s̃.ne de sta.defunc.post quinquẽ.querat̃.l.si pater.ff.de diuer.⁊ tẽpo.rescript.l. inter quattuor cum similib⁹. ADDI. Pe.ꝓsequit̃ solũ 3 primũ membrũ teneas cũ guil. Ray. ❡ Sed iuxta tertiam questionẽ quero: pone ego dicebã te obnoxiũ gñaliter tu possidebas res meas aliquas: querit̃ an operet̃ interruptio quoad pscrip.illarũ rerum ⁊ facit hoc dubiũ qz cum tu tenes res meas tu nõ es mihi obligat⁹ sed solum teneris rei ven.insti.de actio.§.j.⁊.§.sic itaq̃ iaco.⁊ doc.dicit̃ q̃ quoad oẽs res videt̃ esse interruptio cũ prescriptiones sint odiose vt hic ⁊ ideo nõ sis principaliter obligatus tñ quoad q̃d es mihi obligatus. Quid dicendum dico q̃ si tu possideas res meas ⁊ ego dixi te obnoxium et cũ tamẽ nõ tenebaris mihi aliq̃ actiõe psonali dicerẽ esse factã interruptionẽ quoad res istas qz intentio mea est cũ dico te obnoxiũ q̃ debes mihi restituere ⁊ ideo ad hoc in quo possunt ṽba operari debẽt intelligi et ita intelligo opi.coꝝ vt verba aliq̃d operent̃ ar.ff.de le.j.si qñ. Si autẽ tu tenebaris mihi act.psonali ⁊ tenebas etiã rem meã ego dixi te obnoxiũ dicerẽ q̃ conuentio operaret̃ in actione psonali.ff.de li.le.l.viii.§. inter cetera ⁊ eo.ti.l.nõ solũ.§.is qui. Et q̃ ista distinctio procedat pbat.l.alibi.ff. de fun.instruc.l.fundus q̃ locatus erat ⁊.ff.de au.⁊ ar.leg.l.pediculis.§.cũ quereret̃ ⁊ eo. ti.l.titia.§.sempronie. ❡ Sed iuxta scdam questionez quero an cõuentio facta sup ypothecaria operet̃ interruptionẽ sup personali ⁊ ecõtra. Pone iuxta h̃ tu tenebaris mihi ad.x.⁊ obligasti mihi domũ dom⁹ illa ꝑuenit ad quendã tertiũ q̃ possidet cũ titulo ⁊ põt pscribere ego do libelluz ꝯ te ad.x.operat̃ interruptio q̃ad domũ quã alter possidet vr̃ q̃ sic p tex.istũ. sed ꝯ videt̃ qz cũ tu nõ possideas domũ nõ vr̃ opari interruptiõez nec ꝯ te ꝯtra quẽ agit̃.s̃.ti.ꝓxi.l.cũ notissimi.§.s3 si qs ⁊.s̃.ð acq̃.pos. l.nemo ambigit. ad qd.ff.de diuer.⁊ tẽp.pscript.l.inter quattuor. Quid dicẽdũ põt dici q̃ interrũpat̃ ypo.circa tertiũ possessorẽ q̃ appet id qz.l.ista vult occurrere ꝯtra pscrip.odiosaz vt h̃ in fi.⁊ qñ dz q̃ interruptio nõ debet opari nisi ꝯ illũ ꝯtra quẽ agit̃ vez est nisi illud sit accessorium illi⁹ sup quo agit̃. Nã tũc opat̃ interruptionẽ vt in questiõe nr̃a ar.j.de duo.re.l.vlt.⁊.ff.de reg.iu.l.cũ principale.⁊ p h̃ ꝓbo euidẽter p istũ tex.qz scda qd an interrumpat̃ sup ypo.qñ agit̃ psonali vr̃ eꝯ nõ loq̃t qñ alter possideat q̃ debitor ꝑncipal̃ qz tũc nõ pscriberet̃ nisi.xl.

an. vt hic z. C. de prescrip. xxx. vel. xl. an. l. cum notissimi. ADDICIO. Pet. con. p. l. si an. C. de nō nu. pecu. ne ob. l. xix. ff. de duo. re. qz ibi loquitur in principaliter obligatis vt ibi pz. Itē nō ob. l. cū principale p ea q̄ dixi. C. xi. p xl. l. cū notissimi in prin. Itē nō ob. ratio viri. Guil. p. o. l. cū notissimi in prin. qz fateor hoc sed illa pscriptio hic erit interrupta vt in. xl. an. actio de nouo ppetuata z ita hic. Ray. Itē facit iste tex. an ypo. z psonalis possit in codē libello concurrere z facit q sic alīs feci plenā distinc. quare non curo.

De alluuionibus paludibus et pascuis ad alium vsum translatis. Rubrica.

Quāuis. No. ex. l. ista q omnia sunt permissa ad defensionē et p hoc facit. ff. de edifi. priuatis. l. per prouincias cū simi. Ea que in primo contrario qd glo. facit sciendum q nos habemus incrementum apparēs vt qd flumē duxit de fundo meo ad aliū fundū. Aliud ē incrementum latens: z istud puenit ex alluuione qn paulati accedit terra aliena fundo meo. Et de isto incremēto latēti loquitur tex. sed h̄ soluit gl. d incremēto patēti z sic credo q sit vera solutio glo. et ita habes in vsufructu et tali incremento. ff. de vsufruc. l. itē si fundi. §. j. z. ij. vbi habes istam distinc. incrementi latentis z apparētis.

De sententiis prefectorū pretorio. Rubrica.

1 Glo. rubrice videtur dicere q p sententiā queritur dñium credo q gl. nō voluit sic dicere indistincte qz fuit contra tex. q per sniam talē nō queratur sed datur exceptio clienti. ff. de ex. rei iudi. l. exceptio vbi est tex. insti. de excep. §. itē si in iudicio. Sed glo. voluit loqui in tali casu. Pone petij a te domū q erat vere tua. Iudex tulit sententiā p me z tradidit mihi domuz nunquid queritur mihi dñiuz: Opinio est quorūdā q nō: qz talis pnūciatio nō dat ius: sed declarat. ff. si ser. vē. l. sicuti. §. sed si queratur. Sed tūc venit. l. q̄ dicit q vbi p sententiaz datur mihi res q̄ alīs nō erat mea: nō queritur dñium. ff. de cōdi. cā da. n ō se. l. iij. §. subtilius Sed glo. hoc tetigit alibi z tenuit q queratur dñiuz. ff. ad treb. l. seruo inuito. §. cum pretor. Et p ipsa est tex. q per sententiā que obtinet in reali queritur dñium. ff. de statu libe. l. statuliberi a ceteris. §. fi. ADDICIO. no. C. cō. vtriusqz iudi. l. j. z ibi reserua. Raynerius de forliuio.

Quomodo z quando iudex pferre sniam debet presentibus partibus vel vna parte absente. Rubrica.

1 Non semp. No. q quedā est absentia pbabilis quedā necessaria z alie de quibus habes. ff. de in integ. resti. l. si. Unde qro in qua absentia loquatur. l. ista dico q in qualiber absentia dū tñ non se absentet data opera q si sit lata snia cōtra ipm pōt appellare: si autē data opera se absentaret currerer ei tps vt putatur pña. Sed in quo casu pōt celare suā absentiā lz nō sit multū necessaria vel pbabilis pōt appellare a tpe scītie aliter nō ar. ff. qd vi aut clā. l. semper. §. hoc interdictū z de euic. l. cū sex. cum multis si. zc.

Lex.

Consentaneū. Uides hic qualiter iudex cōpellit aliquē de veniendo ad iudiciū z intellige q cōpellat eū de veniēdo nō tamē vt inuitus agat. C. vt nemo inuitus. l. vna. sed pone q actor dicit q mittatur in pos. bo. z non vult q negociū differatur nunquid debet audiri vel nunquid dz iudex pnūciare. Uidetur q nō possit hoc petere qz vbi posset hre locū ordinariū iudiciū non pōt hre extraordi. ff. de iniu. l. in cāe de no. op. nū. l. in puinciali. §. j. Itē qz bonū iudicis est lites dirimere. ff. sicut pe. l. quidā extimauerit de agri. z cen. l. libri. Quid dicenduz dico q actor audiatur q mittatur in pos. qz post lit. cōte. posset ergo z añ ar. ff. de reg. iur. l. nō solet. de noua. l. alie z p hoc tex. ff. vt in pos. leg. l. post q. §. imperator. Itē ille q̄ petit q minus est q cum posset plus petere debet audiri. ff. de an. leg. l. iabolenus. alīs incipit cum q̄. Itē qz est in sui fauorem inductū nō debet in sui odiū retorqueri. C. de legi. l. qd fauore. z p hoc videtur tex. ff. de rei vē. l. qui restituere. z. l. q si malit. imo in. l. q si possessor. Autentica.

Qui semel. ADDICIO super aut. ista dubitatur an corrigat. l. pperandū. C. de iudi. z q̄ casu breuiter ante lit. cōtest. ista aut. corrigit. l. illā rt pz ad oculū postea nō sed addit formā nā reus aut vult vti bñficio huius aut. z pōt aut nō z potest vti bñficio. l. q̄ accusare. C. de edē. z di. l. pperandū. §. j. z teneas qd ibi dicit mar. sy. Ray. Quero nunquid p istā aut. corrigatur l. edita. C. de edē. ne liceat actionē mutare. Quidā q nō z sic reprehendūt glo. dicētes q nunq fuerit intētio. l. q corrigeretur. l. edita. Sed qz aliq dabāt libellos vt fatigarent reos: nō fuit inducta aut. Sed si aliqs velit actionē proponere postea magis aptā actionē intētare nō videtur phiberi: aliter psumeretur absurdū q sup illa cōpelleretur litigare qd est iniquū p. l. C. vt nemo iuit. l. vna. Alij volunt dicere q pōt actor mutare actionē dū tamē teneat eadē cā aliter nō. Sed nō curo de hoc sz teneo me cū legibus q̄ hoc dixerūt. ADDI. quero nunquid reus recusans ferri diffinitiuā sniam possit petere actorez puniri per missionē in possessionē vr q sic qz pōt renūciare fauori suo zc. vt dictū est in. l. cōsentaneū sed ibi loquitur in reo q̄ debet z sm mensuraz debiti pōt fieri missio hic in actore cui nil debetur z sic respectu nullius debiti posset missio fieri preterea reus missionē nō pōt petere qz nō interest actorē nō cōparere cū oīno possit fieri eo absente q̄z eo pñte p istā aut. qd nō cōceditur actori reo absente vt h̄ no. z iō ibi secus z hoc sentit pe. C. de epi. z de. aut. gñaliter z sic intelligo illud q reo absente p cōtumaciā ante litē cōtest. pōt ferri snia diffinitiua z sic etiā intelligo glo. in c. cāmqz ex de do. z cōtu. z ibi hostiē. z glo. io. in decre. xj. q. iij. c. q̄cūqz. Inn. vo in. d. c. causamqz intelligit post litē cōtest. z idē io. dicēs esse correctū p. c. qm frequēter. extra vt li. non cōtest. ita no. ipse io. iij. q. ix. in summa de quo vide in specu. de cōtu. §. ij. Ray.

De sententiis ex periculo recitandis. Rubrica.

Arbitri. Quero si iudex tulerit sniam pedes vtrū valeat z vr q nō ar. istius gl. posite i hac l. z. C. de postu. l. qsda in fi. pc. dicat z moderni. q si iudex fecerat sniam dū tñ esset in loco ne vbi alīs cōsueuit iudicare q nihilominus valet snia qz h̄ q sedeat nō ē de maiori solēnitate. ff. de vē. inspi. l. j. z habes sile. C. de iudic. l. rē nō nouā. Sz vr q nō valeat qz vr q debeat sedere ar. C. de dila. l. a precedente. Et iō dico q est d maiori solēnitate. Scdm est si proferatur in scriptis vt. ff. e. l. fi. cū ibi not. ADDI. z h̄ tz io. ff. titu. j. l. platā. z. C. titu. j. l. si vt proponis. Ray. Sed pone iudex tulit sniam partibus nō pnūciādo nunquid est necessariū iterū examinari de cā vel lucrū posset ex eodez pcessu pnūciari z ita no. glo. ff. de ap. l. si expssuz. Lex.

2 Statutis. In glo. sup v̄bo pñt eē iudices. Uidetur q nō vt h̄. sed dico q si pñte ipso faciat recitare sniam vz ar. ff. de v̄bo. ob. l. si pcuratori pñtis z ita tenēt. a. pe. z male. Sz h̄ non credo vez qz reqritur q ipsi scribēt z q ipsimet pferantur. C. e. l. j. z p h̄ spālit. C. de asses. l. j. sz qz seneschallus (q̄ sepe est laycus) pt p aliū recitare dico q qn pnceps dat seu cōcedit ei seneschalliā scit eū esse laycū z iō pmittetur q p alios recitet ar. ff. de re iu.

2 l. q̄dā cōsulebāt. Sz pone iudex in domo sua tulit sniaz in tabulis cereis z postea recitat nunquid valebit. Quidā dicūt q non qz cū. l. loquatur de scriptura vr se referre ad cōsuetā scripturā ar. ff. si ag. vec. l. i. in fi. Et iō cuz stilus cōis sit q i pgameno seu papyro scribatur vr q nō valeat ar. ff. de diuer. of. l. pbatorias z. l. vir. li. xij. de adduc. l. fi. li. xj. ar. nego. Illō facerē h̄ dñiaz dūr rñ sit scriptura in loco in q̄ possit legi. z nō ob. q stilus sit siuādus qz illa cōsuetudo nō inducit necessitatē z illō etiā hz locū qn est suspitio: sz q ponatur z scribatur in loco cōi z iō vz ar. ff. de le. iij. liberorū in pn. l. nec facerē dñiaz vtrū in carta rasatur nō rasa scribatur snia qz semp vz. ff. de bo. pos. sm ta. l. carte. secus qn pbatur p alterius scripturā qz tūc nō creditur sic. C. de edi. diui adri. tol. l. fi. qz vilitas carte facit presumere pluralitatē in aut. de tri. z semis. iij. coll. §. z quid. i p se. Sed qn iudex scribit nō faceres dñiam vtrū sit rasa vel non. ff. de bo. pos. sm tab. l. charte. Autentica.

Nisi breues.

Nisi breues. Ego dico aliter quam glo. quod causa breuis sit .c.aureorum. vt no.ibi aut.de iudi.vj. colla.§. ne autem labor. et insti.de suc.li.§.sed nostra cum similibus. ADDITIO.glo.et pe. tenet aliter et verius ar.ff.de impē.in re.do. fac.l.pe.et fi.nō ob.iura hic allega.per B. quia alio casu loquuntur. Raynerius de forliuio.

¶ De sententiis et interlocutionibus omnium iudicum. Rubri.

1 Um cotum. Quero qualiter agebatur quia sententia debet fieri secundum petita.ff.cōi di.l.vt fundus.§.de fideicōmis.li.l.fi. Or dicunt quidam quod hic fiscus agebat contra fideiussores et fideiusso.pro reo principali et procu.cesaris dixit volo quod bona principalis dentur fideiussoribus.et quod fideiussores ipsi soluant fisco:quia isti fideiussores hoc petebant. et sic credo quod valeat tamen ad fiscum. Sed si fiscus ageret contra fideiussores et procura.cesaris diuideret bona principalibus fideiussoribus si reus principalis consentiat valet: sed si nō consentiret nō valeret quia si eis sententia displiceret appellare debuerunt vel aliter pōt dici quod ipsi fideiussores agebant contra reum principalem: quia dicebant quod fiscus infestabat eos quotidie pro illo debitore principali et procurator cesaris dixit quod eis traderentur bona principalis debitoris et quod ipsi satisfacerent fisco et sic erat pro debitore et valet ar.ff. de iur.fis.l.in fraudem.§.si principalis de re iudi.l.deuno quoque. ADDI. hec lex.nō placet quia tunc procurator cesaris nō posset esse competens iudex inter hos duos.§.de iurisdi.om.iudi.l.j. vide quod scripsi hic in lec.quia post sententia debitoris sibi nō noceret ar.a speciali.ff. de re iudi.l.sepe. Raynerius de forliuio. Lex.

1 Ex stipulatione. Quero numquid possit partes ad pacem compellere. Videtur quod sic.ff.de vsufru. l.equissimi.alias est.§.Sed distingue aut queris an possit compellere partes ad concordiam faciendam quam habent rixam et dico quod sic et ita intelligo l.alle.non vt ibi no. Lex.

Ulli. Lex ista facit quod iudices qui habent merum et mixtum imperium facere possint statutum et glo. no.aliquantulum.ff. quod quisque iur.l.j. ADDI. per illam l.reproba illud dictum. Ray. Item facit ar.quod relegatio sit imperii. Sed de hoc dixi tibi.§.de dā. in.l.placet et recurre ibi finis. ADDI. et no.insti.q mo. ius pa.po.sol.§.cum autem. Ray. Lex.

1 Um papinianus. In gl.vult dicere quod si gessi tua negocia et agas contra me neg.gest.directa et ego recōueniam te coram eodem iudice dicens quod tu debes mihi.c.que expendi in administratione tuorum negociorum quare peto te condemnari. Nam si nō peterem te condemnari nō fieret compensatio sed solum condemnatio quia per solum propositionem exceptionis nō debet sequi condemnatio nisi petatur insti.de actio.§.in bonefi. Nam aliud est actio et aliud exceptio. Et de hoc est tex.quod talis condemnatio sit facienda.ff.cō-

2 mo.l.in rebus.§.si.cum ibi no. ¶ Sed quero iuxta glo. si tu cōuenias me coram aliquo iudice et ego coram eodem velim te conuenire:vtrum possim super causa super qua alias ipse nō posset cognoscere vtrum ipse possit cognoscere: Certe dicit glo.quod sic ar.§.de iudi.l.quotiens et aut.hic posita. et pro hoc videtur casus secundum vnum modum intelligendi.ff.de iurisdi. om.iu.l.si idem cum eodem.§.j.est hoc verum: Ja. et moderni doc.dicunt quod recōuentio in causa maiori nō est admittenda nisi esset iudex qui alias de ea possit cognoscere ne si cōuenias me coram meo iudice et ego te cōueniam in maiori causa coram eodem nō possum et pro hoc rō quia postquam consentis in agendo videris consentire in defendendo per rationem.l. cum papi.in fi.Sed quam ipse non pōt cognoscere nihil facit tuus consensus.ff.ad municip.l.interuenientes. Quid dicendum dico sic:aut loqueris in casu quo fit recōuentio in causis ciuilibus tunc si queras an admittatur reconuentio disting. Aut est talis causa de qua iudex de consensu vtriusque partis poterat recognoscere tunc admittitur coram eo recōuentio declaro defensor ciuitatis nō pōt cognoscere nisi vsque ad.ccc.aureos in aut.de defen.ciui.§.iij.colla.§.et iudicare. Modo si cōuenias me coram eo in.c.et ego te recōueniam in.cccc.possum: quia ipse posset alias de consensu partium cognoscere.ff.de iudi.l.de quare.et hoc fit per cō probationem partium et sic intelligo tex.ff. de iurisdi.om.iudi.l.si idem cum eodem.§.j. Si autem talis sit causa de qua ipse alias nō poterat cognoscere tunc nō admittitur recōuentio vt si coram pedaneo iudice petebas a me.c.et ego super statu recōuenio te nō possum quia nō potest cognoscere.§.de peda.iudi.l.iij. Et quia nō pōt compromitti.ff.de arbi.l.nō distinguemus.§.de liberali. et hoc ne plus tacitum operetur quam expressum.ff.loc.et cōduc.l.qui ad certum. Nec ob.l.de iudi.quotiens per modum incidentis questionis status questio proponebatur. ADDITIO. sine qua principalis questio nō poterat agitari hic poterat siue cum ista recōuentionis.

3 Ray. Si autem queritur numquid in criminalibus causis recōuentio admittatur distingue.aut principalis questio erat criminalis vt si accusas me coram iudice istius ville et ego reconuenio te optime possum de pari crimine vel maiori.§.qui ac.pos.vel nō.l.j.et.l.negāda quod dic vt ibi. Si autem questio principalis sit ciuilis:tunc dico quod non admittitur recōuentio quia debet admitti recōuentio in causis ciuilibus vt si in ciuili te agerem quod me recōuenias in ciuili non in criminali. Nam in habentibus symbolum facilior est transitus.ff.de bo.pos.l.si cum patrono.ff.de rei ven.l.in rem.§. item quecunque.et pro ratione ista facit quod per minorem non debet fieri preiudicium in maiori.ff. de iu.codi.l.quod per manus.ff. de vulg.et pu.l.in pupillari et.§. de anno.tri.l.mediterranee lib.x. Nam non debet plus per eandem secundum quod ibi dicitur cauda quam casus. ADDITIO. vt.ff.de iudi.l.per minorem. nam criminalis faceret silere ciuilem vt no.co.ti.l.quod prior. et patet.§.de or.iudi.l.si.cōcor.do. Ja.in autem.et consequenter. Raynerius de forliuio. Autentica.

1 Et consequenter. Ultimam approbo isto modo vt ille iudex principalis est iudex recōuentionis et tunc qualitercunque pōt fieri recōuentio vt ego et tu sumus sub vno vicario huius ville et de iurisdictione eius:et tu cōuenias me coram illo ad sententiam quamcunque possum te recōuenire.nam nō debemus expectare quod expectatum nō prodesset.ff.ad trebel.l. aliqui. Si autem ille nō erat iudex tunc statim vel paulo post debet fieri recōuentio quia cōuentio et reconuentio pariter procedere debent propter quod dico quod ante litem contestatam antequam nullus sit processus in iudicio debeo te reconuenire ad quod.ff.de sol.l.cum. ADDITIO. et est glo.eo.

2 ti.l.nō distinguemus.§.item si quis in fi.§. ¶ Sed iuxta aut.quero pone ego et tu compromisimus nos in quendam arbitrum super lite aliqua deinde ego volo te recōuenire coram isto eodem arbitro:queritur numquid possit ipse cognoscere: Et videtur quod sic quia arbitria sunt redacta ad instar iudiciorum.ff.de arbi.l.j.et.§.de iudi.l. rem non nouam. Et idem in iudiciis possim in compromissis contradico quia iudicia maiorem latitudinem habent quam compromissa.ff. de iudi.l.solemus. Sed arbiter nō habet potestatem nisi sit ei a partibus attributa.ff.de arbi.l.nō distinguemus.§.de officio et videtur

3 expressum.ff.de arbi.l.si de meis cum ibi no. ¶ Sed numquid in causa appellationis admittitur recōuentio:dico quod nō ff.de iudi.l.ii.§. legatis et.ff.eum qui ap.in prouin.defen. l.j.et.ij.et ti.sequenti apud eum a quo appellatur.l.vna. AD-

4 DI.et ex qui.ca.in pos.ca.l.ad cognitionem Ray. ¶ Sed pone quod clericus agit contra laicum coram iudice laico laicus vult eum recōuenire super actione personali coram eodem iudice numquid pōt:videtur quod sic per hec iura licet alias non possit clericus trahi coram iudice laico vt.§.de epi.et cle.aut.clericus et aut.statuimus.tamen postquam agit cum se defendendi.ff.de iudi.l.quod nō cogitur et.§.eo.l.cum papi.et hoc vult tex.in aut.de sanct.epi.ix. coll.§.reuerendissimi. Quid dicendum:dicerem contra quod nō possit ibi cōuenini quia clericus volens nō posset renunciare suo priuilegio ex.de fo.compe.c.si diligenti et in aut.de san.epi. §.yconomos.et ideo cum expresse nō possit ergo nec tacite ff.loc.l.qui ad certum.§.j.ne quod vna via prohibetur alia concedatur.ff.de excu.tu.l.scire oportet.§.j. Item quia iste clericus cōuenit laycum coram iudice seculari ad consequendum suum

et ideo si sibi recõueniretur sequeref ꝙ pateref iniuriã vel ꝙ euocaretur ad inuitus: qḋ esse non debet. ff. de iudi. l. ij. §. sed si agant. Et ꝑ hoc reconuentio non admittaf nec etiã si clericus cõueniat laycum corã seculari iudice τ calũnietur nõ põt iudex secularis eũ punire. Pro quo allego specialiter vnũ tex. s. vbi sena. vel cla. l. quotiens circa medium. ADDITIO. Itẽ pro hac parte q2 non posset hoc spõte vt in dicta aut. statuim⁹. τ. d. c. si diligẽ ti. Igitur nec ꝑ modũ recõuentionis cum ipse allegat ex necessitate ad sibi debitũ cõsequendũ vt. l. si. ff. de separa. bo. τ ar. ff. de nouatio. l. aliã. licet ista ratio posset ad oppositũ retorqueri q2 vbi spõte renũciat priuilegio fori fraudat. l. qḋ non est qñ ex necessitate. igitur (vt dixi) ar. ff. qḋ me. causa. l. si mulier. §. j. Ray. Nec obst. iura in cõtra. q2 intelligunf in illis qui expresse cõsentiũt. Sed iste clericus non posset expresse cõsentire vt est dictum: ergo nõ admittef reconuẽtio ad. §. reuerẽdissimi respõdeo τ dico ꝙ loquif fm̃ sua tẽpora q2 antiquitus poterũt iudices layci cognoscere de clericis volentib⁹. ADDITIO. hodie secus per. d. aut. statuim⁹. s. alleg. hoc tenet hic per. τ doc. canoniste antiqui τ moderni contra extra de iudi. c. ac sic lite. ꝙ videf verius. Non ob. prima ratio q2 ꝓcedit in renũciatione voluntaria in qua posset de facili fraus fieri: hic in necessaria in qua secus vt. s. dixi τ per hoc tollitur ar. de. l. qui ad certũ. ff. loca. q2 procedit vbi est ratio eadẽ in tacito τ expresso. hic ṽo diuersa vt. s. dixi ar. ff. de ver. obliga. l. q̇ in prin. J. de noua. l. si. τ eodẽ modo respõdeo ad secundã rationẽ Guil. q2 ꝓcedit in renũciatione volũtaria que ꝓhibef at hic necessaria non ꝓhibetur. Itẽ non ob. §. sed si agãt q2 ibi casus specialis in quo cessaret etiã recõuentio in layco vt not. eo. ti. l. qui nõ cogitur. Nec ob. etiã dicta. l. ij. ver. nisi forte. s. vbi sena. vel cla. q2 loquif in criminalib⁹ in quibus recõuentio cessat vt hic no. Guil. Ray. de forliuio.

Lex.

Tum solitum. Dubiũ huius. l. erat si iudex dicat cõmittim⁹ tali talẽ causam que vertif inter tales ita ꝙ ab eo non appellef nec recusetur vna pars ante litẽ contest. vult eũ recusare: nunqd potest: Jo. ꝙ nõ: q2 sic simul verba ꝓnunciata. Nam licet aliter posset recusare: tamẽ q2 sic verba sunt prolata simul videf ꝙ nõ possit recusare. Et ideo distinere debent ꝓferri verba. Sed alij dicũt ꝙ per talia verba non impediaf recusatio τ hoc voluit dicere. l. ista. Nam verba intelligi debẽt fm̃ iuris dispositionem. Et sic ꝙ a iudice non appellef ante sententiã: sed tamen bñ poterit ante litẽ contest. recusare. Et hoc apparet q2 nullus iudex potest tollere recusationẽ sicut nec appellationẽ vt statim videbitis.

De sentẽtia q̃ sine certa quãtitate ꝓlata est. Rubrica.

Tum iudicẽ. Potest poni casus in. l. ista τ debes scire ꝙ condẽnatis danf quattuor menses ad soluẽdũ vt no. J. de vsuris rei iu. cũ glo. sed aliqñ iudex potest istud tẽpus diminuere vł augere suo arbitrio. ff. de re iudi. l. ij. Pone ergo titi⁹ agebat cõtra meuiũ τ dixit iudex in sententia q2 cõstat nobis ꝙ iste actor nõ posset cõmode tẽpus quattuor mensiũ expectare ideo eum ad statim soluendũ quod petitũ est per actorẽ cõdẽnamus: τ si cessauerit ꝙ q̃diu cessauerit ad diuersas centesimas teneaf τ isto modo erit plana lra. ADDITIO. Et fm̃ hanc lec. cessant omnia ꝯtraria in glo. signata q2 cause cognitio facit illa cessare. ff. de his qui not. infa. l. quid ergo. §. pena grauior cum sua materia. Ray.

De pena iudicis qui male iudicauit vel eius qui iudicem vel aduersariũ corrumpere curauit. Rubrica.

E eo. Nunqd autẽ ista lex habeat locũ in arbitris: videtur ꝙ sic: q2 arbitria ad instar iudiciorũ sunt redacta. ff. de iudi. l. j. τ. s. de iudi. rem non nouã. Dico ꝙ non habet locũ q2 arbitria non tenent nisi metu pene. Et intelligitur ꝙ non corrũpatur. s. de arbi. l. arbitrorum. ff. de arbi. l. ita demũ. si autẽ esset cõpromissuz sine pena quo casu oritur actio in factum ex emologatiõe tacita vel expressa vt. s. de arbi. l. ita demũ. dico ꝙ est idẽ ꝙ in iudice τ est ratio q2 sibi per penã. ADDI. de hoc. ff. de re iudi. l. ait pretor. τ. l. ad me pio in prin. Ray.

Sententiam rescindi non posse. Rubrica.

Ecq. Lex ista facit ar. ꝙ si notari⁹ aliquis recepit instrumentũ super aliquo contractu τ nondũ in mundũ redegit ꝙ si post moriatur ꝙ eius successor seu ille cui traduntur eius libri possit perficere instrumentũ. ADDITIO. dic vt extra de fide instru. c. cum. p. tabellio. Raynerius de forliuio.

De fructibus τ litium expensis. Rubrica.

Erminato. Pone ꝙ iudex dixit ita condemno te super principali τ reseruo taxationẽ expensarũ seu ius super sumptibus. Nunqd ratiõe talis reseruatiõis possint postea peti sumptus: glo. ꝙ sic fundat se ꝑ text. qui videf hoc dicere in l. allega. in glo. sed ego distinguo: aut loquitur de sumptib⁹ qui possunt peti separatum a principali vt si tu ꝓmisisti satisfacere de sumptib⁹ quos feci intra litem τ extra ꝙ põt promitti in aut. de iudi. vj. colla. §. oportet. ff. de leg. iij. l. iij. §. si reus. τ no. s. depo. l. iij. et talis reseruatio valet. Si autẽ loquanf de aliis sumptibus qui de iure nõ petũt nisi tamẽ sorte principali vt in sumptibus qui veniunt cũ principali vt. s. depo. l. iij. et ff. de except. rei iu. l. si in iudicio. tũc talis reseruatio sup sumptib⁹ vel facit ꝙ iudex nihil põt facere nec actionez super hoc instituere. Et est de hoc tex. ff. de ac. τ oblig. l. obligatiõẽs que ꝓprijs iurib⁹ non constituũt. ADDI. Tu teneas contra vt hic no. in le. ob. l. ob ea. q2 loquitur de obligationib⁹ expresse reprobatis. per. l. vt ibi no. et ff. de solu. l. stichum. §. aliqñ. qḋ hic secus q2 talis reseruatio nõ reperif expresse per. l. inhibita. Itẽ τ in primo mẽbro reproba Guil. q2 illa reseruatio in illis expensis est superuacua vt no. in glo. per eum alleg. τ. ff. de rei vẽ. l. ex diuerso. §. vbi autem. Raynerius de forliuio.

Lex.

Tum quidam. Quero nunqd priuilegium seu equalitas cõcessa per. l. istam vt priuilegiuz concessum parti transeat ad aliã nunqd habeat locũ tam ex parte rei q̃ ex parte actoris: Ut pone habeo priuilegiũ vt tenear soluere sportulas nunqd tu habes idem priuilegiũ: videt ꝙ non per hanc. l. τ. J. de proxi. sac. scri. in sacris. Et põt dici contrariũ vt ꝓuocatus cõgaudeat priuilegio prouocantis: licet ꝓuocatus alś non haberet priuilegiũ. τ sic loquitur. l. ista secus ecõtra in casu in quo vocaf in ius ille qui habet priuilegiũ ꝙ semꝑ ꝓuocaturo subuenif. ff. de fur. l. τ iõ. τ. ff. de prescrip. ver. l. si gratuitã. s. de pac. mi. l. inter minores. ADDITIO. et certe. l. ista loquif in prouocatore priuilegiato idẽ tamen dicerẽ in aduersario ipm̃ prouocãte vt est casus si bene inspiciaf in. d. l. in sacris. §. τ qñ non ob. hec. l. q2 denotat accidentiã facti non misteriũ iuris vnde ibi sub. maxime. Itez nõ ob. ll. per Guil. inducte q2 equalitas iudicioꝝ facit eas cessare. d. §. τ qñ. Ray. Sed quero q̃ est ratio ꝙ priuilegium concessum actori super sportulis transeat in reũ ratio est vna: q2 reus est ꝓuocatus τ vocatus: τ iudicium minuitur. ff. de ver. obliga. l. inter stipulantẽ. §. stichũ. et ideo subuenif. Alia ratio potest esse ex parte actoris q2 nisi reus haberet idẽ priuilegiuz per ꝯñs videref teneri ipse actor: q2 si reus obtineret in iudicio actor deberet sibi condẽnari in integris sportulis ꝙ esset iniquũ: τ ideo non debet teneri ar. J. de vsuris rei iudi. l. si. §. pe.

De executione rei iudicate. Rubri.

Rdo. Quero si res minoris. xxv. an. vendãf nunqd debeãt fieri si tales subhastatiões de consue. fuerint et põt tolerari de iure: q2 nõ vendunf res minoꝝ nisi cuꝫ auctoritate iudi. J. de pauꝑi.

J.de primi.l.inter ods. Et iō debet fieri talis subhastatio ar.istius.l.et.J.de distrac. pig.l.creditor τ.l.de mino.l.τ si fine.§.idē faciunt. ADDICIO.dixi.ff.de re.eo.l.magis.§.non passim. Ray. Item allegat.l.ista φ qñ vēduntur pignora φ debeāt subhastari τ pro hoc.J.de distrac.pigno.l.creditor.

De vsuris rei iudicate. Rubrica.

1 Ex Dd. Quero nunquid dilatio quadrimestris habeat locū in actionibus q̄ veniūt ex maleficio: Ut pone egi cōtra te ad librum mihi surripuisti: fuisti condēnatus in actionez furti ad.x.peto statum fieri executionē: tu petis inducias quadrimestres nunq̄d debes audiri: videt φ non: q: vbi aliquis est obligatus ex delicto vel quasi: nō sunt digni humanitate ista ar.S.vbi sena.vel cla.l.j.τ.ff.de neg.gest.l.siue hereditaria. τ pro hoc videt tex.ff.de re iudi.l.si res. ADDICIO.imo.l.τ hoc ita in fi. Ray. Et.ff.de admi.tu.l.qui repertorium.§.vsure. Et p hoc φ sibi est quis condēnatus si habeat in prōptu pecuniā nō habet istos quattuor mēses ergo nec iste.ff.de re iudi.l.debitoribus. Et p hoc videt tex.ff.de li.ho.exhi.l.fina. Et per ista iura fundaui aliquotiēs istā partē. Quid dicendum dico φ siue agatur ex cōtractu vel quasi maleficio vel q̄si habet istos quattuor mēses: nisi iudex abbreuiet vel prorogeт ex causa vt.J.ti.pri.l.fi. Et qñ dicis φ non meret ex malefacto habere istud priuilegiū: dico φ hic est attendēda actio rei iudi.nō actio pma qua tenet τ hoc dicit.l.in simili.ff.de pecul.l.licet.§.idē scribit. Et hoc vr expressum vbi aliqs abstulit inde hoiez p metū et fuit condēnatus habet istos quattuor mēses ergo τ hic ar.l.per quā hoc teneo specialiter.ff. qd metus cā.l.si cū exceptiōe.§. qd si habeo. nec ob.iura cōtraria φ nō det dilatio ex maleficio dico φ verum est qñ dilatio cōcernit actionem principalē sed potius actionē rei iudi.vt dixi quare nō ob. τ hoc est notabile τ vidi de facto sepissime τ allegaui ista. ADDI. τ dixi.ff. de pe.l.q̄ vltimo. Sed in criminali non ob.d.l.fi.de li.ho.exhi.q: illud speciale fauore libertatis vt ibi Raynerius.

Tex.

1 Sancimus. Glo.vult facere istam questionē pone φ reus est condēnatus nunquid et fideiussor: Et videt φ sic eū tēpus quattuor mensiū detur ei sicut reo pricipali est hoc verum; dico φ in fideiussore cōtractus: vt si obligaui me tibi τ dedi fideiussorē tunc si ego sum condēnatus non propter hoc est cōdemnatus fideiussor q: alia actione tenet fideiussor q̄ principalis. Et sic sequeret φ eadē ratiōe teneret.ff. de excep.rei iudi.l.singulis cōtrouersijs. Et pro hoc facit.ff.de fideiussoribus.l.j.ad qd ff.de ap.l.a sententia in scdo dicto ergo nō est dicendum φ condēnato reo principali φ fideiussor contractus sit condēnatus. Alius est fideiussor iudiciarius vt ille q̄ fideiussit iudicatū solui. Et non loquit in fideiussore iudicio sisti.ff. de fideiussoribus.l.grece.§. post litem. Sed dico φ ego defendā aliquē et dedi fideiussores de iudi.sol.si iudicatū est contra me. Videt etiā iudicatū contra fideiussores.ff.iudica.sol.l.j. τ in isto pōt.l.ista intelligi.

2 Sed nunq̄d.l.ista posset habere locū in fideiussorez cōtractus: dico φ sic in quibusdam casibus. Non concedo φ si condēnaretur principalis sit fideiussor condēnatus. Sed in tali casu posset locuz hre. Pone tu eras mihi in centū obligatus et dederas fideiussorē postea egi contra te et fuisti mihi condēnatus sic habes quattuor mēses: postea egi cōtra fideiussorē τ ipse cōfessus est in iudicio. Si ego velim φ fiat in eum executio statim non potest q̄diu pēdet dilatio rei principalis. Et in hoc casu potest intelligi ista.l.

§.τ cū antiq̄tas.prestat ar.iste.§.φ si det priuilegiū euntibus ad bellū flandrense ne teneant creditoribus satisfacere infra terminū φ idem priuilegiuz ad fideiussores extendat. ADDI.notauimus in.l.quotiēs.S. de prec.impera.offe. Ray.

Si plures vna sententia condēnati sunt. Rubrica.

1 Si non singuli. Quidā exponūt sic sentētia nulla est ipso iure nisi iudex insolidū condēnet vel absoluat.ff.fami.her.l.in hoc iudiciū. Sed in h̄ nō cōdēnat insolidum ergo non videt φ valeat dico φ valet illa sententia qua quilibet tenet p parte sua τ sic diuersa est condēnatio τ sic intelligo istuz ti. τ.ff.de re iu.l.paulus. ADDI.sunt enī tot sentētie quot persone vt.ff. de ap.l.si quis separatim.§.quotiēs.melius dic ſm pet. melius dic vt hic p ia.de are.in alijs addi. Ray.

2 Sed pone φ duo obligant se mihi quilibet insolidū τ renunciauerūt constitutioni de duobus reis τ alijs legibus: postea ego dico sic in libello assero φ tales duo sunt mihi insolidū obligati et renunciauerūt cōstitutioni de duobus reis quare ago cōtra quēlibet insolidū peto eos condēnari quero nunq̄d talis libellus admittat in quo peto quēlibet insolidum condēnari: dicunt quidā no.ar.istius tex. τ.ff.de pecul.l.τ ancillarū.§.fi.τ φ a quolibet non possit peti. videtur hoc dicere tex.J.de fideiusso.l.j.in fi. Quid dicēdū: credo φ iste libellus admittat hoc pbo per rationē τ concedo φ idē a duobus insolidū peti non pōt: nisi natura talis obligationis. Sed sic est φ duo rei sunt τ quilibet tenet insolidū sed altero soluēte alter liberat.ff.de duo.re.l.ij.τ.iij.ego possum a quolibet insoliduz petere q: libellus alternatiuus nō est admittēdus.ff. de iu.iur.l.pretor edixit §.φ ait pretor τ qñ obligatio est alternatiua pōt alternatiue agi.insti.de act.§.hi qui.τ.ff.de verb.obli.l.in stipulatiōe.§.antepe. Item hoc pbat ille tex.q: iudex ſm petitionē pronūciare debet.J.de sun.li.l.fi. ergo presupponit φ insolidū possint cōdēnari τ ita videt glo. innuere.ff.de re iudi.l.paulus. ADDICIO.τ not.dy.ff.de lega.ij.l.si pluribus in princi.et dicitur.J.de duo.re.aut.hoc ita.in questione.ix. Ray.

Quibus res iudicata non nocet. Rubrica.

1 Si neq̄ insi. Uidetur φ iste tex.nō possit stare quādo dicit φ possum agere sine preiudicio reruz iudicatarū. Nā si frater meus agit contra debitorē τ nō obtinuerit nō possum agere sine preiudicio. Ista littera pōt dupliciter intelligi: vno modo φ possiz agere sine preiudicio rerum iudicatarū. τ sic φ respectu mei non faciat preiudicium illud qd est iudicatū. Alio modo si frater egit cōtra debitorē cōmunē τ cauit de rato nō preiudicat mihi ff.rem ra.ha.l.iij.§. falsus τ.l.si fine. Sed ipse tenebit ad interesse illi cui cauit de rato.

Si falsis instrumētis vel testimonijs iudicatū sit. Rubrica.

1 Si tabulas. Uides qualiter si fuerit inquisitum super istis instrumētis ante sententiaz τ postea non pōt inquiri. Si autez non fuit inquisitum ante sententiā post pōt inquiri. Alique sunt exceptiōes que pponunt ante sententiā de quibus.S.de iur. τ fac.igno.l.j. Et sunt aliq̄ persone que non condēnātur nisi in q̄tū facere possunt Sed pone φ fuit pronunciatū super ea nunquid postea potest inquiri certe non. Ita notauit glo.ff.de re iudi.l.nesennius.§.si.τ p hoc ista glo.τ.S.de fi.instru.l.fina.

Tex.

1 Falsam. Pone sententia lata est per falsos testes vel per falsa instrumēta.J.quod tempus potest reuocari. Canoniste dicit φ infra.xx.annos. Ja.dicit φ ille qui fecit illam decretalē que hoc dicit fuit deceptus in intellectu.l.q:.l.dicit φ querela falsa super crimine durat xx.annis.J.de fal.l.querela. Sed istud nō est dicendum q: talis sentētia nō est nulla: imo valet sed rescindit ope restitutiōis.ff.de re iudi.l.diuus.τ.S.eo.l.τ qui non prouocauerūt. Et ideo restitutio intra quadriennium est petenda.S.de tēp.in integ.resti.pe.l.fi. Quid dicendū credo φ canoniste bn̄ dixerūt φ possit peti restitutio infra xx.an.vel etiā infra.xxiiij.vt statim dicā qñ dicit ia.φ pe

titur reſcindi talis ſententia ope reſtitutiōis ꝓcedo ergo cum dicit debet peti reſcindi vt reſtitutio.ſ.quadrienniū a tēpore leſionis. Sed nō apparet leſio donec crimē eſt patefactū vt in.l.ſi.iſtius ti.ꝛ.§.e.l.ꝛ qui nō prouocaue-runt. Igitur poſſuʒ accuſare te infra.xx.an.de falſo. Et poſt patefacto crimine poſſum reſtitutionē petere infra quattuor an.ꝛ ſic durat talis reſtitutio vſq̄ ad.xxiiij.an-nos q̄ mihi nō debet nocere p̄ſcriptio nec crimen ſit pa-tefactum.C.de inoſ.teſta.l.cum qui.ꝛ.l.cōtra maiores. ADDITIO. Nō ob.l.ſi.ꝛ de tēpo.in integ.reſti.quia hic cōpetit aliud ius per qd̄ aut petitio reſtitutiōis pōt peti leſio declarari ibi ſecꝰ vel dic vt h̄ p̄ ia.de are. Ray.

¶ Res inter alios acta vel iudicata aliis non nocere. Rubrica.

Inter alios. Nos habemus ꝙ coniūcte per-ſone admittūtur ad agenduʒ ſine mandato ff.de procur.l.ſed ꝛ hec. Sed nunqd̄ ad ſol-uendum facit.l.iſta ꝙ nō. Ad quod.ff.vt no-mine tab.l.ij.de hoc videbitis pleniꝰ in ma-teria de procu.ꝛ eſt glo.ff.de ſol.l.vero procuratori.

¶ De relationibus. Rubrica.

Si quando. Pone ꝙ ſuper aliquo facto requiro notariuʒ vt faciat mihi inſtrm̄ ſuper aliquo facto qd̄ tāgit te tu dicis ꝙ fiat in eodē inſtrumēto reſpōſio ego volo ꝙ ponat̄ in alio: nunquid bene di-co videtur ꝙ ſic arg.C.de teſti.l.minus graue. Sed tamē pōt dici per iſtū text. ꝙ in eodem inſtrumēto poſſit poni reſpōſio. Et hoc di-cit iſte textus in fine.

¶ De appellationibus ꝛ conſtitutionibus. Rubrica.

1 Appellatione. Pone ꝙ iudex appellationis innouat aliqua quo iure reuocabunt̄ inno-uata: Dico ꝙ iudicis officiū ad quē eſt ap-pellatū implorabit̄ ꝛ ſic intelligit̄.l.iſta ꝛ.ff. de admi.tu.l.cyrographis.ff.de his qui no. infa.l.furti circa princi. ADDITIO. Vide extra co.c. non ſolū.li.vj. Ray. Sed pone ꝙ iudex principalis pen-dēte appellatiōe aliqua innouauit iudex ap.ex ſuo offi-cio requiſitus reſtituit in ſtatū priſtinū innouata. Nun-quid a tali reſtitutiōe poterit pars pro qua erāt iſta in-nouata appellare dico ꝙ nō qd̄ poteſt ꝓbari q̄ illa re-ſtitutio videt̄ interlocutoria (qd̄ patet p.l.iſtā) ꝛ ab in-terlocu.nō appellatur.C.de epi.au.l.j.ſ.quorū ap.nō re-cip.l.ante ſententie. Itē q̄ nihil agitur hic in iſta reſtitu-tione niſi ꝙ fiat reintegratio: ſʒ iſtud poſſeſſoriū a quo non appellat̄.C.ſi de mo.po.fuerit ap.l.vinea. Iteʒ hoc probo alia via q̄ nō debet quis ſe iuuare illo iure cōtra quē ius facit.ff.de mino.l.auxiliū.§.in delictis.ꝛ in aut̄. vt lice.ma.ꝛ auie..§.: q̄ vero colla.ix. Sed iſte venit con-tra ap.per innouationē ergo remedio ap.nō poterit ſe iuuare ar.C.de re.cre.ꝛ iure iur.l.gn̄aliter.in prin.ꝛ.§.ſ. ꝛ co.titu.l.ſi quis iuſiurandū. Itē hoc apparet q̄ quan-do eſt ap.a iudice ꝛ ille innouat aliqd̄ non eſt dicendum ꝙ a reſtitutiōe appellet̄: q̄ de facto officialis ſeu execu-toris ageret̄ a quo nō eſt appellandū.ſ.quorū ap.nō re-cip.l.nulli.ꝛ ideo dico ꝙ a tali reſtitutiōe nō appellatur que fit ſuper innouatione ꝛ alſ feci iſtas rationes cum eſſet de facto q̄ appellabatur a tali reſtitutione.

Lex.

1 Preſes. Pone appellaui a iudice iſtius ville ad regem glo.videt̄ dicere ꝙ iſte iudex poſ-ſit mihi tēpus ſtatuere ad appel.ꝓſequen-dam. Sed hoc videt̄ cōtra rationeʒ q̄ ipſe non habet poteſtatē poſtq̄ tulit ſententiaʒ ſ.eo.l.eos. Sed dico ꝙ debet tēpus ſtatuere cōpetētes ſi nimis arctet tēpus pōt appellari.ff.de accuſ.l.a titio. Sed hodie ſeruat̄ de cōſuetudine ꝙ iudex a quo appel-latur cōcedit copiam proceſſus loco appellatiōis ꝛ dat duos mēſes ad inchoandā appellationeʒ. Et fundatur per aut̄.de iudi.vj.colla.§.audiēt. ADDI.ver.appella-tiones vbi de hoc. Ray. Ad ꝓſequendā appel.datur tē-pus anni vel biēnij ſm ꝙ fuit impeditus. Lex.

1 Os. Pone ꝙ appellat̄ ab interlocutoria in caſu in quo pōt appellari a ſeneſcallo iſtius ciuitatis ad regem ꝛ peto ipſum ſeneſcalluʒ in iudicē nunquid pōt eſſe iudex: dico ꝙ ſic ſi ex certa ſciētia ipſum iudicem mihi dedit. Si autē nō ex certa ſciētia mihi dedit dico ꝙ non valet: vt hic ꝛ.C.ſi cōtra ius vel vti.pu.l.deſcriptiōe cū multis ſimilibus. ADDITIO. Ia.de are.hic cōtra ꝛ verius: 2 imo dicas vt ſcripſi in lectu. Ray. ¶ Iuxta iſtam glo.ſi queras vtrū ille qui fuit iudex in cauſa principali poſſit eſſe iudex cauſa appella.credo ita diſtinguendum. Aut queris q̄ſtum ad iuris rigorē: aut q̄ſtum ad honeſtateʒ ſi q̄ſtū ad iuris rigorē ꝙ pōt cognoſcere nec ob.l.iſta q̄ que cognouit de cauſa principali ꝙ nō poſſit cognoſce-re de appel.q̄ intelligit̄ ſi ſibi deleget̄ ſed mutata cauſa pōt cum ſit effectus iudex appellationū.ff.de vul.ꝛ pu. l.ſi plures.§.ſi.ꝛ p hoc.l.illa vbi hoc not.glo.ff.de inoſ. teſt.l.filius ꝛ.ff.quādo ap.ſit.l.j.§.ſolēt. ADDI. Sed ibi loquitur in cōſiliario vt ibi patet. Ray. Et ſi dicas ꝙ iniquitas ſequit̄ q̄ preſumit̄ ꝙ poſtq̄ in principali cau-ſa grauauit illum cōtra quem tulit ſententiā q̄ mō gra-uet. Dico ꝙ nō ob.q̄ ſi male iudicet poterat ab eo itera-to appellari.ff.apud eum a quo app.ꝛc.de.l.vnica. Aut queris q̄ſtum ad honeſtatē ꝛ tūc melius faciet ſi nō pro-iudicet q̄ preſumit̄ ꝙ nolit venire cōtra ea que iudica-uit.ff.de iuriſdi.om.iudi.l.pretor de iudi.ſi pars lr̄aruʒ. ADDITIO. glo.ibi no.cōtra ꝛ.C.de poſtu.l.quiſq̄s. 3 in prin. Ray. ¶ Sed quero nūqd̄ ſufficiat ꝙ iudex ap. ſolum dicat. Pronuncio te bis male appellare: circa hoc dicēs. Aut iudex appellationū pronūciat male appella-tum confirmādo ſententiā primam ꝛ tunc nō eſt neceſſe aliquid addere vt pone reus fuit condēnatus ꝛ appella-uit: iudex ꝓnunciauit male eſſe appellatuʒ tunc ex quo nihil vult mutare in prima ſentētia ſufficit ꝙ dicat ꝓnū-cio male appellatū ꝛ ita infringit primā ſententiam. Et tunc aut prima ſentētia erat condēnatoria ꝛ tūc non eſt neceſſe illud addere nec eſt neceſſe dicere ideo te abſol-uo. Aut prima ſentētia erat abſolutoria vt pone petebā c.a te iudex abſoluit te appellaui ꝛ ꝓbaui mihi fore debi-ta nunqd̄ ſufficit ꝙ iudex dicat me bn̄ appellaſſe q̄ vbi diceret ꝓnuncio te bene appellaſſe per hoc ſolū ſentētia prima infringit̄ nec ꝓpter hoc reus condēnat̄ ar.ff. ad trebel.l.ſed ſi ante ꝛ.ff.de iure.l.ſed ſi filius ad qd̄.ff.de li.ag.l.j.§.ſi. Quid dicendū dico ꝙ in caſu quo reus fuit abſolutus ꝛ ego appellaui ſufficiat ꝙ dicat te bene appel-laſſe q̄ ſufficit ꝙ verba equipolētia dicat.ff.de re iudic. l.in ſumma.dūtamen ex actis poſſit ſumma quā petebā apparere.C.de ſen.que ſine cer.quā.l.hec ſentētia. Sed hic qn̄ iudex ꝓnunciabit bn̄ appellaſſe per hoc ſolū ſen-tentia prima infringit̄ videtur feciſſe reſponſionem ſm concluſionē libelli.ff.cōmuni di.l.vt fundus.ſ.de ſindico l.l.ſi.q̄ reſpōſio ſm petitioneʒ intelligi debet ſm ꝙ.C. de diuer.reſcript.l.j.de muti.ſti.§.pe.ff.de inter.actio.l. ſi defenſor.ꝛ pro hoc videt̄ tex.ff.de arbi.l.quid tn̄ ſi ar-biter. ADDI.de hoc hic ꝛ plenius in lec. Ray.

1 ¶ §.Super his vero not. ꝙ vbi aliquis eſt condēnat9 ſi nō dat fideiuſſores detinet̄ in carcere vt hic.ꝛ.ſ.e.l.mi-nime. Quero vtrū ſi condēnatus dedit fideiuſſores po-terit etiā poſt condēnationē vt in pena vel crimie ꝓ quo mors nō infert̄ pōt remitti cum fideiuſſoribꝰ. Si auteʒ eſſet crimē mere capitale diceremꝰ ꝙ ſi eſſet ad ſuſpendē-dum condēnatus ꝙ nō remitteret̄ cum fideiuſſoribꝰ q̄ ante condēnationē remitteret̄ vel aliter fideiuſſor dicit̄ qui ſub fide recipit aliquē.ff.q̄ ſatiſ.co.l.j.ꝛ talis p̄t dici cuſtos carceris.ſ.de cuſto.re.l.ad cōmentarienſem. Et ideo ſi aliquis remitteretur ad iudicē ſuperiorē tracta-retur ſub fideiuſſoribus ꝛ ſub ſeruiētibus illuc adducen-dis.ſ.de adulte.l.q̄uis. Et de tali cuſtodia loquit̄.C.vt oēs tā ci.q̄ mili.l.vna. Et ſi poſſit facere expēſas ſeruiē-tibus remittit̄ ad ſuperioreʒ aliter detineret̄ in carcere 2 vt hic ꝛ.ſ.e.l.minime. ¶ Sed pone aliquis eſt cōdēna-tus prouocatur ad ſuperiorē nunqd̄ poterit cauſam ap-pellationis ſi eſt ad ſuſpendendū condēnatus per pa.

exercere

exercere. Dicunt quidā ꝙ non q̄ per procura. non est in criminibus litigandū. ſ. de adult. l. q̄uis de falsis. l. de fi. de. de pu. iu. l. pe. §. ad crimē. Dico cōtra q̄ tūc demū nō pōt q̄s per pcu. in crimialib⁹ agere q̄n gsona sua nō detinetur q̄ non posset fieri executio. Si per aliū quis inciāt litigare tñ cum iste sit captus ⁊ nō possit per se pſequi dicaz ꝙ possit p procu. Itē q̄ eā vniuersaliter vbi est appellatū ⁊ est speciale in appellatiōe. ſ. ti. pri. l. fi. §. illud. ⁊ aut. appellāte. ff. ad treb. l. missum phibemus. circa. l. ff. de procura. l. nō solum. §. fi. ⁊ l. seruū. §. publice. ff. de accusa. l. ij. Itē sequeret ꝙ nisi per pcura. posset pſequi ꝙ ipse perpetuo esset captus vel ꝙ denegaret sibi pſecutio appellatiōis qd̄ non est dicendū: ⁊ hoc in casu vbi ipse forte paup est ⁊ nō possit expēsas seruiētibus facere. Et ideo permittit ꝙ per pcura. prosequat. ADDITIO. Nō ob. ff. an per aliuz causa ap. l. ſ. q̄ ibi nō erat in carcere. Et facit qd̄ dixi. ſ. de accusa. l. eos qui. de hoc hic per pe. Ray. Itē facit iste tex. ad hoc ꝙ iudex appellationū istius ville petebat a me hoc anno dicebat ipse reperio aliquos qui (quadriennū est elapsum) sunt cōdemnati ⁊ appellauerūt ⁊ nō prosecuti fuerūt sententiā querebat a me quid debet fieri de eis ⁊ dicebat ꝙ cōsuetudo erat vt suspenderent cum non habeāt vnde prosequantur. Ego dicebā ꝙ nō debebāt suspēdi ⁊ q̄n est aliquis qui ꝓpter paupertatē non pōt appellationē prose qui debet hoc seruari iudici ad quē fuit appellatuz ⁊ idō cum hoc nō fuerit factū nō debent suspēdi: ⁊ hoc cōcludit tex. ⁊ credo ꝙ ꝑ alio non fuit fact⁹. Et ꝓpter hoc fuit retardata executio quorūdam qui iam essent suspensi. ADDITIO. quod non puto per. l. fi. §. illud. ſ. ti. j. non ob. ibi littera q̄ hic nō erat lapsum pars ap. exercende: ibi secus. Ray.

¶ §. Finautē. l. dicit ꝙ vbi aliquis appellat statim debet appellare intra acta sed q̄n ex interuallo debet appellare in scriptis quid est dictu. Dico ꝙ q̄n iudex tulit sentētiam contra me: ⁊ ego dico appello istud scribit in actis sed q̄n appello ex interuallo debeo deferre appellationem in scriptis ⁊ infra acta. ADDI. vide. ff. e. l. ij. Ray.

Lex.

1 Si qui ad ciuilia. Pone aliquis datur tutor vel procu. vult appellare ad ꝓpositionē excusationis nunqd pōt. Quidaz ꝙ sic q̄ hoc quod dicit. l. ꝙ nō appellēt intelligit de necessitate non autē quin bñ possint si velint. ſ. de excu. tu. l. tutores. Quid dicendū: dico ꝙ vbi q̄s datus est tutor debet ponere excusatiōes ⁊ pōt appellare si corā eo ꝓposuit qui nō admisit. ff. q̄n ap. sit. l. ſ. Sed quero q̄ est ratio diuersitatis ꝙ q̄n quis vocat ad mun⁹ publicū auctoritate ⁊ vtilitate ꝙ non pōt excusationes ꝓponere: vna ratio est q̄ non oēs tutores dant a iudice imo aliq̄n a testatore. ff. de testa. tu. l. j. ff. de leg. tu. l. legitimos. Et ideo si diceremus ꝙ tutor appellaret sequeret ꝙ a priuato appellaret qd̄ nō est dicendū q̄ a iudice solum appellari debet. Non fuit statutū ꝙ ꝓponat excusationē post appellationē insti. de excu. tu. §. itē his. Alia ratio est ꝙ q̄n quis vocatur ad iudicaturā ista est publica vtilitas sed tutela cōcernit vtilitatē priuatā institu. de tute. §. ſ. ⁊ ideo introductū est ꝓpter fauorē rei pu. ꝙ nō audiat nisi appelletur. Et si dicas que erit vtilitas dico q̄ si iudex male iudicet pōt appellari: sed si appellaret a tutela minus retardaret ꝓuisio pupilli ⁊ si appellaret aliquo casu nō priuarent tēpora sua statuta ad ap. prosequendā sed breuius tp̄s statuit q̄ duo mēses. ſ. ti. j. l. ſ. cū multis similib⁹. ADDITIO. de hoc hic p pe. Ray.

Lex.

Si contra maiorē. Q̄n intelligit. l. ista ꝙ q̄n est appellatū ⁊ nō est pſecuta appellatio ꝙ mandetur sentētia executioni dico ꝙ iudex qui tulit sententiā principalem a quo est appellatum mandabit executioni. Idē hoc habes plene no. ſ. ti. pri. l. iiij. ⁊ in aut. vt cū de ap. cogno. §. ſ. colla. viij. ADDI. diximus. ſ. eo. l. eos in fi. Ray.

Lex.

Ex illo. Pendente consultatione relatione seu appellatione ad principem interposita non licet partibus supplicare seu rescriptum ad causam pertinens ab ipso impetrare. h. d.

Lex.

1 Eloniā nonnulla. Quero nunquid. l. ista habeat locū in quolibet alio condēnato: ꝙ nō. ar. ff. de iudi. l. cū pretor de fun. instruc. l. questitum. §. idem respōdit. Itē q̄ hoc introducere videretur quendā specialitatē ergo in contrarium ius cōmune ar. ff. ad municip. l. j. Dico sciendū ꝙ q̄ncūq; aliq̄s appellat a sentētia ipse debet petere libellos cuz instātia infra. xxx. dies. ff. de li. dimis. l. vnica. Et nisi iudex concedat tales libellos punitur. ſ. eo. l. iudicib⁹ ⁊ d. l. vnica de li. dimis. nō statuit vtrū libelli dimissorij non petātur: vtrū sit executio mandāda ⁊ l. ista hoc statuit sz credo ꝙ sit speciale in debitore fisci ar. ſ. quoz ap. non reci. l. abstinere. Itez est pro tāto speciale: q̄ iste debitor fisci debet petere lr̄as dimissorias et offerre infra. xxx. dies. Sed in alio condēnato sufficit ꝙ petat infra alios. xxx. dies ⁊ non tenet offerre. Et in hoc speciale est ⁊ debent peti cum instantia tales littere dimissorie ⁊ nisi petātur videtur renūciari appellatiōi. ſ. de legi. l. non dubiuz. ſ.
2 de iure emphi. l. fi. extra de ap. c. ab eo. ¶ Sed qualiter intelligitur ꝙ cū instantia petātur apostoli: Dico ꝙ intelligitur ꝙ cum petātur ter separatim ⁊ diuersis temporibus non codē instāti q̄ si eodē instāti nō videt plures petere sed semel ar. ff. de leg. ij. l. meuius. §. cū qui ⁊ hoc est quod no. glo. in si. nisi q̄ creditor debet denūciare debitori ter anteꝙ̄ vendat pignus. Et dicit ibi glo. ꝙ ter intelligit ex interuallo non eodē instāti sicut in proposito ar. de pig. actio. l. si cōuenerit. ADDITIO. intelligas. l. istam q̄n non interest appellanti in eius preiudicium appellationi renūciare nō posset vt no. inno. extra de rescrip. c. ex parte in fine. Raynerius.

Lex.

1 Si quis libellos. Ita est de iure ꝙ si emphiteota tradat sine ꝯsensu domini cadit a iure suo vt. ſ. de iure emphi. l. fi. Pone ꝙ emphiteota vendidit rem ⁊ tradit sine cōsensu dn̄i post penitet ⁊ recuperauit nunqd cadit res in cōmissum: Videtur ꝙ non per. l. istam. ⁊ pro hoc. ff. de verbo. obli. l. inter stipulantē. §. sacram. ff. de sol. qui res. §. fi. ⁊ de sen. pas. l. fi. ⁊ ꝑ hoc videtur lex specialis. ff. de leg. j. l. si ita legatū. §. fi. an contrarium vt. ff. de fur. l. qui ea mēte. ff. de edil. edict. l. quid sit fugitiuus ⁊ hoc vident iura alibi dicere q̄ nō recuperat rat priora iura. ff. vnde cog. l. is qui. ff. de sta. tēp. l. hō liber. Quid dicendū: dico ꝙ res sine facto suo auferri sibi salz domino non possunt. ff. quēadmodum ser. amit. l. si partez in punci. ⁊ ff. de pac. l. fi. ff. de regu. iuris. l. quod nostrū. Et pro hoc. l. q̄ si vasallus alienauit feudum ius est apertum domino. Et si post rem recuperet non tollitur pro hoc ius domino acquisitū in feu. si vasallus sine voluntate domini feu. ali. l. ſ. ADDITIO. imo est in titu. quid iu. si vasal. post feu. alienatio. ipsuz recuperauit. §. j. ⁊ dixi. ff. de vsuc. l. sequitur. §. de illo. ⁊ not. ff. de pen. l. qui vltimo. Raynerius.

Lex.

Addictos. Vides ꝙ nullus potest condēnatum de crimine vendicare et hoc intelligas quando simpliciter ipsum vendicat in seruū. Si autem dominus diceret illum condēnatum esse seruum suum: ⁊ peteret ꝙ nō destinetur donec reddiderit sibi de administratio rationem. Certe tunc allegando causam talem seu interesse differtur executio vt. ſ. de bono. prescript. l. ſ. alio autem si ipse diceret se solum dn̄m simpliciter non audiretur nec propter hoc differatur sententia quin mādaretur executioni. ADDITIO. dixi. ff. de leg. j. l. seruo legato. §. seru⁹ Rayne. Et lex ista videtur expedire id quod vobis plenius tetigi hoc anno. ſ. de episco. au. l. addictos. ꝙ pendente tempore quod datur ad appellandū possit in criminalibus sententia executioni demandari.

Lex.

SI quis prouocatiõe. Reuoco in dubiũ primum casum hic positũ fm pla. Pone qꝫ litigas coram iudice ⁊ lis est cõtesta. coram eo quadã die ipse irascitur contra te: queritur nunquid possis appellare ita vt causa ista deuoluatur ad superiorẽ: Videtur qꝫ non qꝛ ante tẽpus non appellaꝛ. C. de epi. an. l. ij. ⁊ de sen. ⁊ interlo. om. iu. l. si. ⁊ p hoc. ff. apud eum a quo appel. aliã ca. age. cõpel. l. vna. Quid dicendũ: credo qꝫ ratiõe talis iniurie põt appellari vt totum negociũ ad superiorẽ deuoluatur. Nõ autẽ dico qꝫ si iudex mutauerit ei vel cum iuste. Videtur autẽ qꝫ propter hoc deuoluaꝛ negociũ ad superiorẽ: vt si iudex ridebat ipsũ rixosum ⁊ ipse dixit ei cõuitia non põt propter hoc appellare: qꝛ hoc iudici permittitur. ff. de offi. procons. ⁊ lega. l. nec quicqꝫ. §. de plano. cum. §. seq. ad quod de of. presec. vigi. l. iij. §. j. Si aũt percussit partem sine causa vel ei iniuriã fecit põt ab eo appellari qꝛ reputatur inimicus: ⁊ ppter talẽ inimicitiã potest recusari. ff. de arbi. l. nõ distinguemus. §. cum quidã. Et pro hoc qꝛ cum iudex pronunciat in ciuili negocio aliquẽ condemnandũ põt appellari: ergo multofortius qñ ipsum percutit ar. ff. de ap. reci. vel non. l. j. ¶ De secũdo casu io. non facit dubiũ qꝛ põt appellari qñ mãdat sententiã executioni ante tẽpus. ff. de mu. l. ait pretor. §. quid tñ. Item qꝛ iste aufert tẽpus nam ab eo põt appellari cum arctet sic tẽpus. ff. de accus. l. tiria. Lex.

SI appellationẽ. ADDITIO. in q̃stione quã formant hic doc. qꝫ teneat statutũ subditorum qꝫ nõ liceat appellare ad superiorẽ scilꝫ principem vel ad papã posset sic dici qꝫ illud verũ qñ statutum faceret expresse mentionẽ de eis qꝛ tunc respicit eorum contumeliã non ius partiũ eiꝫ possit ad alios appellari secus si non faceret mentionem de eis qꝛ tunc cessat illa ratio vt hic scripsi ⁊ cum statutũ fiat cum eorũ consensu vt. ff. de iusti. ⁊ iu. l. omnes populi non dicũtur iniuriaꝫ pati. ff. de iniu. l. j. §. vsqꝫ adeo. Ray. Quero que est ratio qꝫ qñ appellaꝛ ad prefectũ pretorio pfect⁹ nobis dꝫ maius tẽpus q̃ qñ appellatur ad inferiores iudices rñdeo qꝫ maiores iudices magis sunt occupati q̃ minores. ADDI. alij dicũt aliã rõnẽ scꝫ qꝛ fit iniuria iudici ad quem p iudicẽ a quo qui appellationi non defert sed ista verior ar. C. de peda. iudi. l. placet. ⁊ quod dixi. ff. ad municip. l. imperatores. Ray. Sed qñ appellaꝛ a delegato ad delegantẽ dantur solũ quattuor mẽses qꝛ delegans ⁊ delegatus eadẽ psona reputaꝛ ⁊ ideo minus statuitur q̃ in alijs. ADDITIO. Tu dicas aliã rationeꝫ videlꝫ qꝫ facilius possunt cõueniri minores q̃ maiores ⁊ delegati q̃ ordinarij ar. ff. de iniur. l. nec magistratib⁹. Raynerius de forliuio. Lex.

SIO casu. Videꝛ qꝫ. l. ista nõ bene dicat qꝛ. l. dicat qꝫ de officialib⁹ magistri militũ nullus cognoscit nisi magister militũ. C. de offi. magi. mili. l. ij. ⁊. C. de iureiu. l. magisterie. ergo videtur qꝫ rector puincie nõ cognoscat. Sed potes dicere qꝫ hic cognoscat vt delegatus vel aliter melius qꝫ hic cognoscat in casib⁹ specialib⁹ vt de tributis ⁊ de causa status ⁊ sunt cõis publici in quib⁹ nulli habent prescriptionẽ fori nisi milites. C. in qui. ca. nulli fo. pscri. vt in pos. l. vnica. Et hodie nõ vtunꝛ isto priuilegio milites in auꝛ. vt iudi. sine quo suffra. §. qd autẽ. colla. ij. Sꝫ tu dices quomodo stabit ergo finis ist⁹. l. q̃ dicat qꝫ magister militũ delegat hoc cum tu dicas qꝫ rector puincie cognoscat ex officio. Dico qꝫ loquiꝛ in alio casu. ADDITIO. ⁊ in alia causa si. l. expone eãm scꝫ aliam. Ray. in quo casu rector puincie nõ habet hoc iure ordinario sed iure delegatiõis. Sed que est rõ dubitandi qꝛ a delegato appellaꝛ ad delegantẽ vt. C. eo. l. pcipimus. §. in his. Et ratio decidẽdi est qꝛ iudex puincie alias cognoscit iuris ordie ordinario inter alias psonas. Et iõ magister militum remittit hoc sibi in alio casu. Lex.

1 IN offerẽdis. Quero quid vult dicere glo. ista qñ querit qd erit si appeat q̃tum petiꝛ. nam videꝛ qꝫ in omni casu appeat qꝛ si petaꝛ quãtitas tũc est certũ: vel si petaꝛ res aliqua aut estimatio dico qꝫ bñ dicit qꝛ qñ pupillus agit cõtra tutorẽ petens rationem reddi de administratis ⁊ reliqua pstari. ADDI. ⁊ sic gñaliter vt no. ff. de edẽ. l. j. in prin. Ray. nõ appet qꝫ petiã. Et iõ circa istã questionẽ dico qꝫ spicienꝛ actitata. nam iste q̃ agit dicit qꝫ tutor administrauit tñ de blado ⁊ tñ de vino ⁊ sic de ceteris in fine dicit. Peto reddi rationes de administratis ⁊ reliqua pstari. Et ideo dico qꝫ debemus nos referre ad pcessum. C. de sen. q̃ sine cer. quãti. l. hac sentẽtia de re iudi. l. ij. ⁊ de iudi. l. ij. ⁊ post estimabitur q̃tum valet qd petitur p pupillus qꝛ in toto debebit condẽnari nisi reddat bonas rationes. ff. de iuris. om. iu. l. si idem cum eodẽ de li. ag. l. iij. §. qꝛ plautianũ. ADDITIO. ⁊ sic nihil debet intelligi fm illã. Ray. ¶ Sed pone qꝫ ego petebã a te. xxv. libras auri corã iudice ipse absoluit te nunq̃d sufficit qꝫ vnus interueniat videꝛ qꝫ sic: qꝛ si est minor quãtitas q̃. x. librarũ sufficit qꝫ vn⁹ cognoscat. ADDITIO. glo. hic tenet qꝫ illa corrigat istã: dic qꝫ nõ corrigit sed determinat ⁊ hoc debet intelligi fm illam. Ray. Sed iste absolutus est ergo videꝛ min⁹ petitum. ff. de verb. sig. l. minus. ff. de tribu. l. illud. §. minus. Dico qꝫ qñ tractaꝛ de iurisdictiõe attẽditur qd petitur. ff. de iurisdi. om. iu. l. cum quedã puella. §. fi. Et ideo attendam petitionẽ. Itẽ. l. ista refert se ad quantitatẽ ⁊ iõ qñ iudex dicit absoluo te a petitis videtur se referre ad xv. libras petitas ar. ff. cõi di. l. vt fundus. Et ideo dic qꝫ duo iudices interueniãt. Sed quero nunq̃d ista habeat locũ in duobus delegatis vt si sint duo delegati ⁊ nõ cõcordant ⁊ ligant tertiũ vt ille ferat an valeat sua sententia scꝫ si pnũciet distin. aut illi erãt ab ordinario delegati ⁊ tunc nõ possunt tertiũ eligere qui iudicet qꝛ ipsi non possunt delegare. C. de iudi. l. a iudice. aut sunt delegati a principe. ⁊ tunc si non cõcordãt ⁊ subdelegẽt tertio vt ille cognoscat possunt. C. de iudi. l. a iudice. Si autẽ ipsi non delegarẽt sed qñ discordãt eligunt tertiũ vt adiunctum. Certe illud quod facit ille tertius non valet qꝛ extendit formã delegatiõis quod nõ est faciendũ. ff. de arbi. l. pedius. ⁊. ff. mã. l. diligẽter. Et ideo princeps debet vnum eligere qui voluerit. ff. de re iudi. l. duo. ff. de arbi. ADDI. sed bñ possunt principẽ cõsulere. C. l. pxi. in fi. ⁊ ibi no. non ob. hec. l. qꝛ loquitur in ordinarijs ⁊ in casu speciali patet. ff. de re iudi. l. inter pares. Ray. ⁊. ff. de arbi. l. item si vnus in glo. sed ibi sentẽtia lata hic ferenda. vt no. C. l. pxi. in fi. Lex.

SI quãdo duciano. No. istũ tex. ad hoc ad qd ipsum als allegaui: videlꝫ si aliq̃s habeat ducatum ipse teneaꝛ vt dux p ducatu respõdere non vt rex qꝛ per dignitatẽ quã habet vt rex non attrahit ad se ducatũ sed vt dux tenetur respõdere: vt dixi per. l. istam. ¶ Sed oppono dicit iste tex. qꝫ consules sepe efficiunꝛ duces: contra qꝛ ascendenduꝫ est ad honores non descendendũ. ff. de mu. ⁊ hono. l. vt gradatim ⁊. l. honor. §. gerendoꝝ. ⁊. §. quẽadmodũ ci. mu. indi. l. maioribus. li. x. ADDITIO. vel aliter respõde qꝫ hic tenuit primam dignitatẽ ⁊ sic non descẽdit ibi dimisit. ⁊ ideo secus. Ray. Quid dicendũ dico qꝫ hic non descẽdit iste consul qꝛ iste habebat dignitateꝫ consularẽ vel erat magister officiorũ ⁊ post traditur ei regimẽ ducatus. ideo qꝫ ipse retinet primã dignitatẽ ⁊ non descendit sed recipit administrationẽ que est maioris dignitatis sed tamen retinet semper priorem dignitateꝫ quam habebat sine administratione ⁊ ita soluitur cõtra factũ. ADDITIO. et ita de rege anglie qui est vasallus regis francie tanq̃ dux gasconie vt no. ff. de offi. pfec. lib. iij. in principio. Sed contra sic arguitur aut rex Francie voluit de nouo eum creare ducem ⁊ non potuit cum hoc faciat solus princeps in feu. q̃s dicatur dux ⁊c. ⁊. q̃ a principe aut ducatum sibi a principe in eum transferre ⁊ non potuit nisi in manus principis. vt. ff. de ori. iu. l. ij. §. ⁊ cum placuisset ⁊ de offi. pfec. l. legatus ad hoc posset dici primũ dictum esse verum. in secundo posset dici qꝫ rex Francie sibi dignitatẽ retinuit sed solam administrationẽ sibi cõcessit sicut dicimus in simili in fructuario. ff. de vsufruct.

Larboribus.

l.arboribus.§.fructuarius τ quod ibi no.τ qđ dixi.ff.fa mi.hercis.l.lucius vel dic ꝙ potuit etiā dignitatē in eum transferre in feudū sibi dādo vt no.in feu.de capi.cor.§. preterea non ob.d.l.legatus cum similib⁹ q2 ibi volebat a se tm̄ abdicare nec in aliū trāsferre hic secus vt dixi in prohe.ff.in prin. τ in.l.rescripta.§. de pei.impe.offe. nā rex francie est subditus romano imperio vt pz.§.de of. prefec.pretor.l.in nomine dn̄i.τ.ff. de cen.l.fi.τ no.in ti. de pa.te.in prin.in vsi.feu. Sed ob.ꝙ rex anglie nō pōt duas dignitates hr̄e vt.j.de agē.in re.l.agētes τ de pro xi.sac.scrin̄.l.in hac parte.lib.xii. τ dixi.ff.de ma.vin.l.j. Sed respōdeo illud verū ab eodē τ eodē iure hic diuerso et a diuersis. Itē ob.ibi q2 non debuit descēdere.d.l. vt gradatim τ.d.l.honor.§. gerendorū respōdeo maiorem dignitatē quis non pōt accipere nisi gesserit minorem vt ibi τ.l.qui vtiliter in prin.ff. de neg.gest.sed q̄ habet maiorē pōt accipere minorē maiori retēta q2 ꝓpterea non descēdit vt in questiōe nostra τ casus est huius.l.l3 Gul.soluat ea diuersa q2 tunc descēdit vt in contrariis vel hoc fecit imperator ex certa sciētia ar.ff.de re iudi.l. quidā consulebant. Raynerius. Lex.

TOs pliorē. Propter negligentiā appellantis licet ꝓse qui appellato eiusq3 defectū l3 iudici de facto τ iure supplere hoc dicit.

¶ §. in refutatoriis libellis nec acta cause nec verba supflua sunt ponenda sed hec sola eis inscribere q̄ cōpēdiosa narratiōe causas ꝓuocationis possunt explanare hoc dicit ꝺm p̄mā expositionez que est magis amica littere.

¶ §.sed cum scimus iudex appellatiōi vltra formā sue iurisdictiōis ex nouis actis poterit iudicare hoc dicit no. §.quem bene nota te.

¶ De tēporibus τ reparationibus appellationum seu consultationū. Rubrica.

1 TEmpora. Si queras quis iudex mādet sententiā executiōi dixi tibi.§.de epi. τ de.aut.si quis litigantiu3. Sed dico ꝙ q̄ñcūq3 iudex appellationē ꝓnūciat infirmādo vel cōfirmādo sententiā principali: semper ipse mādat s̄niā3 executioni.§.ti.ꝓxi.l.ꝓcipim⁹. S3 vbi iudex appellationē nō infirmat nec cōfirmat sententiam ꝓpter lapsum statutū tūc prim⁹ iudex exequit vt in aut.de ap. viij.coll.§.j.τ vidistis.§.ti.ꝓxi.l.si cōtra maiores. Et sic intelligo.l.istā.§.qđ si ab arbitro. Et q̄ñ sunt elapsa fatalia debet sic ꝓnūciare se nō posse cognoscere infirmādo vel confirmādo iustā vel iniustā ꝓnunciādo. Sed debet iudici principales causas referre ꝓ debita executione faciēda τ hoc q̄ñ vere est appellatū. Si autē sit facta appellatio nec fuit facta fides de appellatiōe: tunc dicat iudex appellationū q2 cōstat nobis partē condēnatam nō appellasse vel nō fecisse fidē sufficientē vt debebat de sua appellatiōe.ideo parti appellāti perpetuū silentiu3 imponimus diffinitiuā ꝓferentes sententiā in his scriptis ꝓbatur ꝙ ita debet fieri.§.vt lite pen.l.fi. ADDI. facit ꝙ no.§.ti.j.l.eos in prin. Autentica.

1 EJ qui. Quero q̄ñ τ a quo tēpore incipit currere ille annus: aliqui ꝙ statim: sed dico ꝙ primo dant duo mēses ad intimandā et introducendā appellationē post ipsam appellationē interpositā3 τ post currit annus de quo loquit ista aut.τ sic seruat ꝯsuetudo.et videbitis.j. e.l.fi.τ habebitis in aut.de iudi.vj.colla.§.audient.ver. appellatiōes. ADDITIO. Inn̄.τ ia.aliter in cor.aut. τ eorum opi.cōiter approbat sed ista est verior de iure: imo opi.inno.est vera de iure,per clementi.sicut appellationē de appel.τ teneas qđ no.ia.in.l.fi.in.§.illud.j.co.

2 Ray. ¶ Sed pone ꝙ appellans fuit impeditus in vno fatali per vnam diem vel duos petit ꝺm fatale sibi dari in integrū ia.ꝙ non sed dabitur sibi tm̄ tempus q̄ntum fuerit impeditus.ff.de mi.l.fin̄.ff.ex qui.ca.ma.l.sed si ꝑ pretorem.§.quotiēs τ hoc est verum. Credo ꝙ illud habet locum q̄ñ petitur episcopus illud per restitutionem: sed quādo tēpus datur per.l.tunc est vniforme non dicerem ꝙ si in secūdo fatali sit impeditus darem sibi totu3 secundū fatale. Nam.l.ista si hoc vellet dicere quod dixi in eo declararet magis aperte τ ideo cum nō declarauerit dico ꝙ habeat totū tempus integre cum dat tēpus a lege. Et de hoc habeo.l.q̄ hoc dicit.ff.de verb.sig.l.in itinere.§.j.per quē specialiter teneo cōtra opi.ia. ADDITIO.probat hoc in cor.in ver.si vero ꝓ veritate.et ver.hoc itaq3 τ ver.quid ergo.vnde hec opi.vera.dic τ melius vt inno.τ ia.nō ob.d.l.in itinere q2 ibi loquit in vna die que est spaciū modici tēporis τ ideo nō curandū. vt ff.de iudic.l.si debitori hic meli⁹ quare secus q2 materia dilationum est amputāda vt.§.eo.l.ij.in princi.τ distin. gui.est falsa per.l.ait pretor.§.si cōditionalis.ff. de his qui in frau.cre.vbi restitutio fit a lege τ restituit solū tē

3 pus lesionis. Ray. ¶ Sed quero nunq̄d declaratio secundi fatalis debeat peti.j.primū fatale vt pone tu appellans fuisti impeditus in primo fatali venit scd̄m fatale petis ipsiu3 tibi declarari nunq̄d potes: Videtur ꝙ non cum sit elapsum primū fatale. Nā ita habeo in bo. pos.peten.ff.rem ra.ha.l.bonorū. Nam debet fieri cōtinuatio tēporis.ff. de preca.l.sed si manēte. ad quod.ff. de arbi.l.labeo. Quid dicendū dicerem ꝙ possit peti declaratio secundi fatalis licet primū sit ex toto elapsum: q2 nihil petitur de nouo dari. sed ꝙ datū est a.l.declarari.ff.de acqui.re.do.l.adeo.§.cum quis.ff.de here.insti. l.asse toto non distributo. Nam declaratio se refert ad tempus precedēs in aut.de rap. mu.que ꝓpriis rap.nubunt.ix.colla.§.fi.τ ꝙ durāte isto secūdo fatali possit peti ipsum declarari facit.§.eo.l.tēpora.ver.ꝙ si ita τ ver.

4 que petita. ¶ Sed nunquid in declaratiōe secundi fatalis est vocādus appellat⁹: op3 dicere sic: aut cause q̄s petitur declarari scd̄m fatale sunt notorie tunc non est necesse appellatū vocari: vt si tu appellasses et esset elapsum primu3 fatale τ in scd̄o fatali non potuisti ꝓsequi q2 iudex erat absens vel q2 erant ferie tunc nō est necesse vocari appellatū.ff.ad treb.recusare in princi.§.e.l.ij. ver.qua petita. Aut iste cause ꝓpter quas petit scd̄m fatale non sunt notorie vt q2 appellās dicit se fuisse occupatum propter ardua negocia vel ꝓpter aliquod periculum tunc est vocādus appellatus vt si velit aliq̄d cōtra hoc allegare quod audiat. Sed sup hoc stare iuramēto appellantis ꝺm qualitatē persone circa istas causas.ff. de re mili.l.non omnes.§.a barbaris.ff.de excu.tu.l.scire oportet.§.sufficit.§.ti.ꝓxi.l.presos. ADDITIO. contra credo per.l.fi.j.eo.§.illud vm̄.vbi.q̄ reqrit ꝓbatiōes euidētissimas nisi dicas τ sacramentū esse talē probationem. Isto casu dic vt dixi.ff.si quis cau.l.ij.ꝑ gul. Ray.

¶ Sed pone appellaui a sententia iudicis lata contra me a parte dixi ꝙ paruū tēpus habebā ad ꝓsequendā3 appel.pars dedit mihi an.vi.vel plus nunq̄d potest: Videtur ꝙ nō q2 hoc est fauor iudicis nec sint plures lites immortales.§.de iudic.ꝓperandū.§.j.j.ad.l.cor.de fal. l.vbi examē.circa prin. Quid dicendum dico ꝙ pōt τ est aliud q̄ in causa principali q2 non perit causa sed instantia d.l.ꝓperandū.§.j. Sed in appellatiōe remanet sententia.§.de ap.l.ne causas τ.l.addictos. Et ꝙ talis prorogatio tēporis a parte concessa admittatur facit.ff.de edil.edic.l.quod si nolit.§.pe.ff.de dam.infec.l.si finita. §.quid plura tex.videtur.j.e.aut.si tm̄.in medio τ in aut. de appel.viij.colla.§.j.τ de hoc alle.tex.per quē specialiter hoc teneo.j.e.l.fi.§.vlti. ADDITIO.alij hic cōtra τ illud verius non ob.aut.si tamen q2 ibi fuerat cōpromissum de illa lite hic non. Et est ratio q2 appellans ibi non poterat prosequi causam appel.compromisso pendente hic poterat. de hoc plus in spec.de appel.§.nunc breuiter. Raynerius de forliuio.

Autentica.

1 SJ appellatione. Glo.ista nō remanet incerta.nam in causa appel.quando stat per iudicem an currat tempus sunt de hoc opi. et est magnus effectus q2 si dicamus ꝙ currat tempus ipso iure sed detur restitutio tūc est

elapsus fatalis. Quid dicendū: dico ꝙ videt̃ currere tempus: sed glo. notauit ꝙ nō currat in aut. de ap. viij. coll. §. ⁊ hoc sancimus. Et hāc approbat Ia. et ratio ꝑ quam se fundāt illi qui dicunt habere locū restitutionē: dicunt ꝙ vbi appellatio est introducta in consistorio principis vel speratur introduci nō currit tēpus. ȝ. e. aut. sed ⁊ his ⁊ est ratio ꝙ nullus pōt ipsum compellere vel suos ministros ꝙ ꝓcedāt in aut. de ap. §. j. colla. iiij. ⁊ ideo secus. In alijs ꝙ possint cōpelli ꝙ ꝓcedat dicūt currere tps. j. eo. l. fi. §. fi. Sed ego dico cōtrariū ꝙ non currat tēpus ipso iure. Nā si partes cōpromittūt se non currit tēpus ipso iure vt. ȝ. e. aut. si tñ. et sumitur clarius in cor. vnde sumit̃ si bene attendat̃ nō exponendo ẜm glo. ꝙ primo exponit ope restitutionis ⁊ illam reprobo ⁊ teneo tex. sm qd iacet. Vnde illa ratio pōt dici ꝙ cōcludit ẜm suā tpa. ADDITIO. Vnde cessat ratio quā alij sup assignant in inferioribus iudicibus post principē. Itē si illa ratio esset vera iam appellāti negligēti in adeundo superiorē debe ret restitutio denegari. ff. qui. ex ca. ma. l. non esti. ⁊ de re gu. iur. vt possit. Ray. Sed postea extitit imutatuȝ cum sint hodie iudices impediti. Et pōt dici ꝙ in causa principali currat tēpus quo ad instantiā. ȝ. de iudi. ꝓperandum. §. j. sed in appel. cum sit maius preiudiciū nō currit tps ipso iure ⁊ hoc dicit iste text. Et qũ glo. dicit nō dat̃ restitutio. Adde imo dic ꝙ ipso iure est tutus vt si est expressum in cor. vide sumit̃ nisi calūniet̃. ADDITIO. Ibi nullū preiudiciū partibus ⁊c. posset dici ꝙ aut iudex erat impeditus ⁊ ipso iure non currat aut non ⁊ currat: sed detur restitutio breuiter teneas cum Gul. ⁊ est cōis opi. Ray. Et notauit hoc glo. q̃ est verior in aut. de ap. iiij. colla. §. ⁊ hoc sancimus.

Lex.

NEmo. Credo ꝙ l. ista voluit ꝓuidere ad hoc quod faciunt aliqui qui appellāt ⁊ postea nolunt ꝓsequi ⁊ postea dum sunt ꝓpe finē dicūt se paratos ꝓcedere ⁊ veniūt cum actis ꝓpter quod dicerē ꝙ deberēt repelli per l. istā nisi essent impediti iusta de causa ⁊ ostenderēt iustuȝ impedimentū. nō ob. aut. item si appellatione q2 ibi ostendebat iustū impedimentū. ADDITIO. ⁊ maxime hodie per dictū. §. appellationes in aut. de iudi. colla. vj. Ray.

Lex.

1 PEr hāc. Pone egi rei ven. ꝓ domo succubui ⁊ appellaui in causa ap. ꝓposui ꝙ titius erat verus dñs istius domus ⁊ ipse vēdidit mihi ⁊ ideo debet ad me ꝑtinere ⁊ peto huic assertioni seu petitioni respōderi. Numqd debet respōderi: Ia. voluit dicere ꝙ nō cū sit diuersa a prima ⁊ faciat diuersum capitulū de nouo acquisitū. Et idē in personali. Si autē esset mihi quesitū ante ap. tūc possez ponere in causa ap. aliās nō. Et iste est intellectus quem dat Ia. in prin. istius glo. magne. Sed prima pars istius l. est verum illud quod nō est ꝓpositū in causa principali possit ꝓponi in causa appel. Et ideo ex l. ista potest sumi id quod dicitur quotidie non ꝓpositū proponā non ꝓbatum ꝓbabo. Et videamus primā partē istius l. ⁊ qd sit hoc dictū ꝙ illa que pertinent ad nouū capitulū non possunt in causa ap. ꝓponi per aliquā partiū id qd non proposuit in causa principali dico sic aut illud qd vult de nouo ꝓponere oriť ex noua causa ⁊ volūtate superioris tunc dico ꝙ istud non pōt ꝓponi ꝑ aliquā partiū in causa appel. vt si ego ⁊ tu litigamus ⁊ iudex tulit sententiā nostra. l. que currebat tunc: ⁊ postea imperator immutauit. l. illam ⁊ fuit appellatū: expeditū est ꝙ aliqua ps non pōt ꝓponere ius nouum in aut. vt cum de ap. cog. viij. colla. in prin. vbi est iste casus. Aut loquitur in casu in quo istud qd de nouo ꝓponit̃ concernit ꝑtes principales litigātes ⁊ tunc istud ꝓponit̃ ex parte rei ⁊ dico ꝙ istud ius qd cōcernit ꝑsonā rei qñcumqȝ quesitū sit pōt proponi in causa appel. vt pone petebas. c. sum condēnatus appellaui: tu fecisti pactū mihi de nō petēdo nunquid potero ꝓponere istud pactū in causa ap. certe sic: cuius ratio est: q2 omne ius pōt deduci in causa ap. qd posset in causa principali lit. cōtest. deduci. ff. de except. l. nemo. ⁊ l. nemo ea que. Aut loquimur ex ꝑte actoris: ⁊ tunc aut actor vult ꝓponere per modū actionis ⁊ dico ꝙ pōt qñ si. in causa principali posset hoc facere lit. contest. vt pone peto a te. c. lite ꝯtest. volo cumulare ⁊ cadē causa qd possum iuxta l. ȝ. de eden. l. edita. Dico ꝙ talē cumulationē optime possum in causa ap. ꝓponere. ff. vt leg. no. ca. l. postꝙ. §. imꝑator. ADDITIO. quod hic nego. Ray. Si autem non poterat admitti per modum cumulationis in causa principali vt q2 erāt diuerse actiones tunc dico ꝙ non posset in causa ap. Et sic pōt intelligi ista littera quando dicit ꝙ non ad nouū capitulū ⁊c. ADDITIO. doct. hic contra vt in lectura. Ray. Aut per modū replicationis ⁊ potest quādoqȝ ius quesitum proponere in causa ap. ad confortandā actionem principalem vt si petebas. c. ⁊ fui condēnatus ⁊ post volo ꝓponere pactum possum ar. ff. de pact. l. tale pactum. §. qui prouocauit ⁊. ff. quod cum eo. qui in ali. po. consti. l. vlti. in fi. ⁊ ideo dicam ꝙ intellectus istius l. est ꝙ nouū capitulū est ꝙ nō possit ꝓponi in causa ap. illud quod venit ex iure extrinseco: vel est tale ꝙ nō poterat ꝓponi in causa principali lite contest. Si autē non venit ex causa intrinseca ⁊ est tale ꝙ posset ꝓponi si competeret in causa principali lite contesta. tunc potest ꝓponi in causa ap. ⁊ venit ex causa intrinseca qñ venit ex iure nouo de quo no. in aut. vt cum de ap. cogno. in prin. Si aūt nō posset ꝓponi in causa principali lite contest. ADDITIO. vt dilatoria solutionis. Ray. tūc posset ꝓponi in causa ap. q2 appellatio extinguit ꝓnunciatū. ff. ad turpil. l. fi. ⁊ idō non est necesse litem contest. in causa appel. vt. j. eo. l. fi. §. illud. Et bene dixi in omni causa que potest ꝓponi lite contesta. ꝙ possit proponi in causa ap. q2 si haberem exceptionem dilatoriā que debet ꝓponi ante litem contesta. si non ꝓposuissem ante litem contesta. nō possem postea in causa ap. ꝓponere ar. ȝ. l. de procura. l. ita demū.

2 ¶ Sed qualiter intelligitur ꝙ pēdēte ap. nihil debeat innouari intelligitur per iudicem principalē quādo aūt per iudiceȝ appel. possit innouari ⁊ immutari prout sibi videbitur nullo modo voluerunt hoc ꝓhibere iura ⁊ isto

3 modo soluas ar. contra que facit glo. ¶ Iteȝ dicit glo. ꝙ postꝙ testes sunt publicati nō pōt postea quis alios testes ꝓducere licet dilatio sufficiat. Vt pone ista est de iure ꝙ dantur tres dilationes ad ꝓducendum testes et quartior cum iuramento. Pone in prima dilatiōe partes noluerunt dicta testiū publicare ⁊ publicata haberi. ADDITIO. aliter ꝑ B. dicto. §. si dānetur ⁊ male vt ibi scripsi. Ray. Certe postea nō possunt alios testes ꝓducere et est ratio ne testes subornent̃ q2 esset timor ꝙ subornatio sequeretur. Sed in causa app. non possunt eadem ratione produci alij. Sed canoniste dicunt ꝙ super nouis articulis possunt bene produci alij: sed super antiquis articulis non fundant se super. c. extra de testibus. c. ex litteris. Et est ratio q2 sup antiquis nō possum alios ꝓponere q2 esset timor subornationis sicut in causa principali. Sed sup nouis articulis bene admittūtur. Sed de iure nostro tam super nouis articulis depēdentibus ex primis ꝙ super antiquis bene admittūtur. Et ita voluit loqui ista l. ⁊ ȝ. ti. pri. l. in offerendis. et l. eos. §. si quis. ⁊ §. seq. ¶ Et responde ad rationē eorū qui dicunt ꝙ timor esset subornationis dico ꝙ in eadeȝ substantia cause non debent tradi plures modi probandi. Et ideo in causa principali ꝓhibentur plures testes post publicationē ꝓponere seu ꝓducere. Sed in causa ap. cum sit diuersa instantia possum plures ꝓducere ar. ff. iudica. sol. l. cum apud semproniun. Et quando dicis ꝙ timor subornationis ⁊ ideo ꝙ non admittantur plures volo nisi causa necessitatis ar. l. prox. de testi. l. fina. Sed in causa appel. est euidens necessitas cuȝ sit diuersa causa ⁊ alia instantia a principali. Et ita no. glo. in c. allegato ex litteris. Et ista iura ciuilia seruantur hodie in iudicijs.

¶ Quando prouocare non est necesse. Rubrica.

1 [L]Atam. Pone iuxta .l. istam ⁊ teneo eaz in dubium. Pone egi rei ven. pro domo quam tu possidebas probaui eam esse meam: ⁊ obtinui per sententiaz post .v. an. vel .vi. cum sententia esset mandata executioni. egi iterato ⁊ succubui. q2 forte non probaui plus. ⁊ ideo appellaui. Sed volo dicere scdam sententiā in qua sum cōdēnatus esse nullam. queritur vtrum possum: Uel pone ꝙ pater meus egit rei ven. ⁊ obtinuit. postea mortuꝰ est priusꝙ facta esset executio. ⁊ ego egi iterato ⁊ succubui. volo sententiam dicere nullā. queritur vtrum possit. Et videt ꝙ sic per .l. istam. ⁊ per rationem suā. q2 iudicia non debēt esse diuersoria. ff. de iudi. l. cū pretor. ADDITIO. dic de hac. q. vt dixi. s. ti. ii. l. cos. i pn. Ray. Sed hec essent delusoria si valeret vtraqꝫ sententia. Et ideo dicam ꝙ sententia sit nulla. Itē dicā ꝓ tanto sententiā nullam. vt finis litibꝰ iponat. ff. ꝓ socio. l. vna. nō debent diuiri lites ex litibus. s. de fruc. ⁊ li. expē. l. terminato. Quid dicēdū. credo ꝙ non possim dicere vllam sententiam. q2 ista. l. loquitur qñ prima sententia fuit condēnatoria. ⁊ scda absolutoria. ADDITIO. imo glo. intelligit ecōuerso. scz ꝙ hic prima sententia fuit absolutoria: scda condēnatoria. vt ptz in pn. prime glo. Ray. Sed in questione nostra prima sententia fuit absolutoria: ⁊ secūda condēnatoria. ⁊ ideo dicā ꝙ scda non debet annullari. ⁊ hoc ꝓbo sic. q2 in casu in quo prima fuit condēnatoria ⁊ scda absolutoria. non est miruz si scda est nulla. cū iudicia reddātur in inuitū vt. ff. de verb. obli. l. inter stipulantē. §. j. culpa istius q nō opposuit de re iudicata pōt de facili purgari. Sed in q primo obtinui ⁊ per scdam sententiā sum condēnatus: nulla dꝫ esse snia. q2 iste actor sponte venit nec ipse cōpellit agere. s. vt nemo inuitus. l. j. ⁊. ij. ⁊ ideo dicā ꝙ culpa sua nō purget cū ipse spōte egerit. Sed in alio casu qñ ipse cōuenit culpa sua: qñ non opposuit de re iudicata purgat vt scda snia sit nulla. Nam nos habemus ꝙ multotiens subuenit ꝓuocato ⁊ nō ꝓuocāti. ff. de condi. fur. l. ⁊ ideo dico ꝙ .l. ista debet intelligi in casu in quo prima snia fuit condēnatoria. ⁊ scda absolutoria ⁊ ideo scda est nulla. cuius culpa ipius ꝓuocati purget. sed vbi prima est absolutoria ⁊ scda cōdēnatoria nō annullatur scda. ar. ff. de iudi. l. inter pares. ⁊ ꝓ hoc sunt. ll. q sic accōmodant. ff. de pac. l. si vnus. §. pactus ne peteret. ff. de sol. l. stichum aut pāphilum. ⁊ ꝓ hoc. ff. de adui. l. denūciasse. Et sic dico .l. istaz restringi ad casus in quibus prima sententia est absolutoria: ⁊ scda condēnatoria. q2 fauorabiliores sumus ad absoluendum ꝙ ad cōdēnandū. ff. de reg. iur. l. fauorabiliores. ADDITIO. hoc est aperte falsuz. ff. de conditio. inde. l. eleganter. §. si quis pos. ⁊. s. sen. rescin. non pos. l. per ēptorias. Sed quando non fuit opposita sententia cōtra eā lata: ⁊ condemnatoria non tenetur. Et sic intelligo vltimam questionem que hic not. in glo. nisi diceres ꝙ. §. si quis pos. loquitur in transactione. hic autem in sententia. qd non placet. ar. s. de transac. l. non minorez. Et quia est eadē ratio. nam sicut post sententiam diffinitiuam non speratur sequi alia sententia. sic nec post transac. ⁊ ideo secus in iuramento vt statim dixi Ray. Alia ADDI. hec opinio non placet. imo dicas indistincte secundam non tenere. tum q2 hec. l. loquitur indistincte. tum quia est eadem ratio scilꝫ vt sit litium finis. tum per. l. qd iussit in fi. ff. de re iudi. ⁊ ibi videtur casus contra Guill. si bene considerас principium illius legis. quia loquitur in vtraqꝫ sententia. ergo et finis. arg. ff. de iu. ⁊ fac. igno. l. regula. §. fi. tum q2 nihil operatur consensus partium expressus vt no. s. de transact. l. si diuersa. igitur nec tacitus. Sed certe sententia Guill. non posset esse falsa quando victor egisset actione prima. secus si actione in factum de re iudi. per ea que no. ff. de regulis iur. l. duobus. l. istam intelligo quando in eadem instantia proceditur ⁊ fertur ex ea secunda sententia contra primam. non valet scda indistincte. licꝫ Inno. distinguat inter victorem qui sciebat primam sententiam ⁊ eum qui ignorabat vt hic per Iaco. de are. et male. Et est ratio primi dicti Iaco. quia vbi ex sententia agitur ex causa finita. vbi agitur actione prima. Nō disputatur de lite finita sed de debito principali. q2 facit dubium. ⁊ sic cessat ratio huius .l. quare ex premissis sic dicas. q2 in eadem instantia nō tenet secunda sententia cōtra primam. In alia refert aut prima sententia fuit absolutoria. secūda condēnatoria. ⁊ tunc aut fuit opposita exceptio rei iudi. ⁊ non tenet scda. Aut nō et debet tenere per ea que primo dixi. Aut econuerso prima condēnatoria ⁊ scda absolutoria. ⁊ tunc aut fuit actum ar. prima ⁊ tenet scda. aut actione in factuz de re iudi. ⁊ tunc non. Et teneas menti ꝙ hec .l. cum sua materia est valde dubia si cōsideras scripta doct. super hac .l. dicta Iaco. etiaz ipugnat Guil. ff. de iniur. l. nā postea. §. si dānetur. vt patet ad oculum. ergo ⁊c. vt .l. ij. s. de iudi. ⁊ qd ibi diximus ⁊ predicta sentit glo. ij. in .l. si causa. vbi patet ꝙ sententia ipedit transact. sed econtra transactio non ipedit sententiam vt dicta .l. elegant. §. si quis post. ex quo patet ꝙ sententia in materia ista est maioris auctoritatis ꝙ transactio vt supradixi. Et ideo in fi. glo. prime vt sit finis litium ⁊c. subst. ītia ⁊ auctoritas rei iudicate. Naz sola ratio glo. non sufficit. quia in trāsac. est fraus litium vt. s. de transac. l. fratris. ⁊ de iniur. l. j. ⁊ ij. Et tamen ipediunt sententiam. vt eo. titu. l. naz postea. §. si dānetur. ⁊ dicta .l. allegatur. ⁊ hoc teneas nō alia que hic scripsi Ray. ADDITIO. dicas breuiter ꝙ vbicunqꝫ non tenet secūda sententia condēnatoria nec secunda absolutoria. ⁊ ecōuerso nisi teneret condēnatoria teneat absolutoria. quia eadē ratio scilꝫ vt sit finis lituz 2 quicquid hic scripsit Guill. ¶ Or deinde in vltimo v̄bo in prin. glo. vltime. Quero nos habemus ꝙ si ego detuli tibi iuramentum super. c. que petebaz a te. ⁊ tu iurasti te nihil mihi debere. si egerim contra siue in eadez instantia siue in alia. ⁊ postea fuisti condēnatus valet sententia. ff. de iureiur. l. nā postea. §. si dānetur. Sed si egi cōtra te ⁊ fuisti absolutus. ⁊ postea egi iterato ⁊ fuisti condemnatus non valet sententia vt hic in .l. ista. in glo. quero q est ratio diuersitatis. ⁊ fortifico. querit. Et vr ꝙ nō valeat secunda sententia per iuramentum. quia maiorē auctoritatem habet iuramentū ꝙ res iudicata. ff. de iureiur. l. ij. Sed si esset iudicatum post primā sententiam non valeret secūda. ergo nec valebit lata sententia post iuramentum. ¶ Quid dicendum: Dico ꝙ hoc qd dicit ꝙ sententia lata scdo post primam absolutoriā est nulla nisi casu in quo prima sententia deducta est in processu. Secūdo per modum dubij incidentis. Pone domū a te petij fuisti absolutus. egi iterato ⁊ obtinui cum non fecisti mentionem in ꝓcessu prime sententie ꝙ fuisset absolutus. Isto casu certe est nulla secunda sententia ipo iure. Si autem in ꝓcessu secunde sententie est facta mētio de prima: vt q2 tu exposuisti de re iudicata ⁊ ego dicebaz ꝙ tu nō fueras absolutus tñ si hoc non obstāte iudex ꝓnunciauit valet sententia. q2 non ꝓnunciauit cōtra ius cōstitutionis: sed cōtra ius partis nō valet sentētia. ar. s. eo. l. ij. Et sic dicūt canoniste ar. de sen. q sine ap. rescin. l. j. ⁊. ff. de cōdi. inde. l. ⁊ elegant. §. si quis post. Et ꝓ hoc s. si ex sal. instru. l. vlt. de excep. rei iudi. l. duobꝰ. nā videt prima reprobari qñ rite lata vel qñ habita ꝓ nō lata. ff. de. l. cōpen. qd in diē. ff. de nego. gest. l. si aūt. §. fi. Et sic valet scda. ⁊ ideo soluemꝰ ꝙ valet sentētia lata post iuramentum qñ in ꝓcessu scde sententie fuit habita mentio de iuramento. Et iō tenebit sententia. sed iputes tibi ꝙ nō iposuisti ⁊ ita habes in trāsactione. ff. de cōdi. inde. l. elegāter. §. si qs post trāsactionē. Uel aliter ꝙ dicamꝰ ꝙ iuramentū nō est tāte auctoritatꝫ nec trāsactio sicut sententia: sed habent se sicut excedētia ⁊ excessa. q2 in qbusdam casibꝰ hꝫ maiorē vim ꝙ sentētia. ⁊ ecōtra. Et ideo dico ꝙ sentētie ad sniam se habēt per modū coequalis. q2 quelꝫ est plena. Et iō cuꝫ prima absolutoria sit plena non patietur aliā magis plenam. ⁊ sic secunda est nulla. Sed vbi tu iurasti iuramentum non esse plenum. sed potest sequi sentētiam. ff. de iureiur. l. sed et si possessori. §. fi. ⁊ ideo post iuramentum potest fieri sententia ⁊ valet.

Et habeo ſimile.C.de teſta.tute.l.fi.ff.de heredi.inſti.l. ſi te ſolum.de rei ven.l.ſi id quod. ADDITIO. vel dic ꝙ ratio diuerſitatis eſt.quia ille contra queꝫ fuit prima ſententia debet ſibi iputare cur non appellauit ab illa. vt.C.de poſtu.l.j.⁊ de app.l.hij qui.que ratio ceſſat in iu
3 ramento.vt.l.fi.C.de re.cre. Ray. ¶ Sed quero iuxta glo.fi.quando querit qñ appellatur.⁊ ſententia eſt nulla.per quem moduꝫ habet iudex pronunciare. dicit glo. ꝙ non debet iudex dicere: Appellationē pronuncio male appellatam.ideo qꝛ cauſa principalis eſt nulla nō eſt neceſſe appellare non iponunt neceſſitateꝫ. ſed ſi appelletur non dicunt.ll.quin bene valeat. Et quando dicitur ꝙ vbi ſententia eſt nulla non poteſt per appellationem reſcindi.cōcedo. Sed tamen ſecūda ſententia tenet ꝗtū ad ſui ꝓceſſum.ita ꝙ effectus petitionis veniat ad effectum nullitatis. Et ita habeo in ſimili caſu vbi filius eſt preteritus.⁊ ſic teſtamentum eſt nullum.⁊ ipſe agit pro contra ta.permittit̄ ſibi. Sed perinde habetur ac ſi diceret teſtamentū nullum.ff.de leg.preſ.contra ta.bo.poſ. l.is qui in poteſtate. Et ideo videtur ꝙ iudex appel.ꝓnunciaret ſic. Quia conſtat nobis ſententiam cauſe principalis eſſe nullam.ideo proceſſum nullum declaramus. nec ad eam ſententiam neceſſe fuiſſet appellare. Et iſto modo ꝓnunciatur quotidie. Et ſic videtur diſceſſum ab opinione glo.q̄ dicit debere ꝓnunciari ſententiam nullā ⁊ iſte modus introducitur excluſione libellorum. et ideo non eſt vis ſi omittat dicere iuſte vel iniuſte appellaſſe. Si autem dicerem ſic:ꝙ peteret appellās ſe iuſte appellaſſe declarari:⁊ non faceret mentioneꝫ de nullitate. tūc dicerem glo.veraꝫ ꝙ deberet ꝓnunciare iuſte vel iniuſte appellaſſe.⁊ ſententiam eſſe nullam. Et hoc videtur di
4 cere.l.j.e.l.cū non ex eo. ¶ Hic nunquid ergo forma libellorum hodiernorum ꝓcedit:qꝛ formātur ſuper duobus principalibus. Primo petitur vt ſententia eſt reſcindatur.⁊ ſi nulla appareat ꝙ nulla fore declaret̄. Quidā ꝙ nō:qꝛ libell⁹ alternatiu⁹ nō admittitur.ff.de iniur.l. pretor edixit.§.ꝙ autem iſte.qꝛ iſte vie ſunt contrarie.et ideo non debent admitti.C.de fur.l.j.ſi ſeruus extero.l. vna.⁊ ideo debet vnam eligere.ff.de tribu.l.qđ in heredem.§.eligere.ff.de leg.ij.l.cuꝫ filius.§.variis. ¶ Quid dicendū.dico ꝙ libellus alternatiuus nō admittitur niſi ſit negotium talis nature in quo alternatio admittatur ff.de verb.obli.l.inter ſtipulantē.§.pe. inſti.de act.§.ſic itaqꝫ. Sed cum ſententia eſt lata.⁊ poteſt eſſe nulla vel valet.dicam ꝙ poſſit admitti alius. Iteꝫ illud debet admitti quod tacite ſubintelligitur.ff.qñ di.le.ce.l.ſi ticio. §.quidam.ff.de lega.j.l.hec verba teſtamenti.de tutel.l. muto. Sed iudex licꝫ non eſſet petitum in libello poſſet declarare ſententiam nullā vt hic in glo.⁊ ideo bene poteſt exprimi in libello. Item ille contra quem eſt lata ſententia pōt eſſe incertus an valeat vel non.⁊ ideo poteſt alternatiue proponere libellum ꝓteſtando ꝙ vult ꝓcedere qui per alteram viam.ff.quo leg.l.j.§.ꝙ ait pretor. non dico talem libellum admittendum.cum in appellatione nulla actio explicite ꝓponatur.ſed iudicis officium. naꝫ cum officium ſit latiſſimum poteſt omnia cōprehendere arg.ff.de iuriſdi.om.iudi.l.j.vnde ille qui appellat non videtur mihi proprie actor.ſed potius reus. et ideo cum reus poſſit opponere plures exceptiones vt euadat intentionem actoris.ideo dicam ꝙ iſte appellans qui obtinet vicem rei poſſit libellum ſuum alternatiuum ſic formare vbi petet ſententiam reſcindi ſi que eſt: vel ſi nulla eſt:nullā fore declarari.arg.ff.de excep.l.ſi quidam.⁊.l. nemo.

Lex.

1 SI cuꝫ inter te. Glo.dicit in effectu ꝙ ſententia lata contra ius conſtitutionis nō valet.ſed ſententia lata contra partem valeat. Sed hoc nō videtur procedere.quia non poteſt fieri cōtra l.quin ſit contra ius partis ⁊ econtra. In quo ergo differunt iſta duo: Dico ꝙ ſententia fertur contra ius quando tota queſtio eſt ſuper iure.⁊ iudex ſe inclinat ad prauam partem:tunc fertur ſententia contra ius conſtitutionis. Sed vbi queſtio eſt ſuper facto.⁊ iudex inclinat ſe ad vnam partem pronūciando iniuſte. tunc fertur ſententia contra ius partis. De primo ego habebam fratrē et auiam frater meus pupillus exiſtens inſtituit auiam queſtio erat vtruꝫ minor.xiiij.annis.poſſit teſtari.iudex ꝓnunciauit ꝙ optime in hoc caſu:ſententia lata eſt ꝯtra ius conſtitutionis.⁊ ideo ſententia nulla eſt ipſo iure. Sed de ſecundo eſt exemplum. Pone tu dicebas fratrem tuum impuberem.⁊ ideo dicebas non valere teſtamentum in quo auiam inſtituerat. Auia dicebat ipſum eſſe maiorem.iudex dixit quia conſtat mihi illum de cuius hereditate agitur fore maiorem.xiiij.an.tempore cōditi teſtamenti. Ideo pronuncio iſtud teſtamentum valere. Sententia eſt cōtra ius partis:ſed iniqua eſt: et a tali ſententia debet appellari: et niſi appellaretur valet ſententia vt in fine iſtius legis.

Lex.

1 CErta pena. Quero que eſt ratio ꝙ in pena ſtatuta a.l.valet ſētētia ſi iudex excedat mo
a dum[a] ſtatutum a lege. Sed mulcta que imponitur arbitrio iudicantis (ſi excedat modum) tūc nulla eſt ipſo iure: que eſt ratio diuerſitatis. Sciēdum ꝙ pena eſt que ſtatuitur a.l.vt quadruplum in furto manifeſto:⁊ duplum in nō manifeſto. ſed mulcta eſt que imponitur ꝑ preſidem vſqꝫ ad tres libras auri.C.de mo.mulcta.l.eo. dico ꝙ ratio eſt vna:qꝛ vbi iudex excedit penā a.l.ſtatutā.ꝙ valeat niſi appelletur:quādo cōtra ius ꝑtis nō petit contra ius cōſtitutionis vt pone tu ſurripuiſti librum meum nō poteram te ꝓbare manifeſtū furem. Iudex ꝓnūciauit te furem manifeſtum ⁊ condēnauit te ad quadruplū.ſ.certe nūc ipſe cōdēnat te ſm legem:ſed cōtra ius ꝑtis.⁊ ideo valet ſentētia niſi appellet̄. Si aūt ipſe condēnaret te ad ſextuplū: nō valet ſentētia.inſti.de actio.§.omnes.C.de ſpon.l.fi. in fi. Sed in caſu quo ipſe excedit in mulctādo aliquem vltra tres libras auri:tūc ipſe ꝓnunciat cōtra ordinationem iuris de mo.mulcta.l.fina.⁊ ideo nō valet ſentētia. Item idem eſt in mulcta ⁊ in pena.ſi bene attēdatur.C. de ap.l.⁊ in multis.vel aliter iudex in pena imponēda ipſe ꝓcedit iuris ordine ſeruato:vt in mulcta iudex ꝓcedit ordine nō ſeruato. Et iō nō mirꝫ ſi nō valet ſñia ſi excedat modū. ADDI.vel in pena excedit modū ex cā vt.l.
2 quid ḡ.§.pena grauior. Ray. ¶ Sꝫ lex iſta facit ad.q. tactā alibi ꝑ glo. Pone iudex aliqs habet poteſtatē cognoſcendi vſqꝫ ad.x.ſolidos.cognouit de his. Queritur an valeat vſqꝫ ad.xl.videtur ꝙ ſic.arg.C.de dona.l.ſanctimus.fi.glo.nominauit cōtra.ff.de iuriſ.om.iu.l.fi. Et ꝙ non valeat apparet ꝙ ſententia aut tota valeat aut penitus eſt nulla.ff.fami.herciſ.l.in iudicio.⁊ propter hoc. l.iſta.⁊.ff.que ſen.ſine.ap.re.l.j.§.j.⁊.C.co.l.ij.et dixi.C. de re iudi.l.ij.⁊c.

Lex.

1 VEnales. Quero ſi iudex ferat ſententiam amore vel gratia vnius partis vtruꝫ valeat ſententia:vt pone ſempron⁹ eſt iudex inter ticium ⁊ meuium:eſt amicus ticij ꝓnunciat pro eo.cum meuius habeat ius nunquid valeat. Quidam ꝙ ſic.ſed ſibi iputet ille cōtra queꝫ lata eſt ſententia:qꝛ non appellauit.ff.ad trebel.l.ſeruo inuito. §.cum pretor.ff.de iuſti.⁊ iure.l.pe.§.j. Quid dicendum: credo ꝙ ſententia ſit nulla.lꝫ pars contra quam lata eſt damnum ſuſtinet. Tu teneris actū ꝓcuraſſe ꝙ ita fieret Nam equiparatur ꝙ quis ſit locupletior ex dolo alterius.vel ꝙ ipſe ſit in dolo.ff.de dolo.l.ſed ſi ex dolo.§.j.ff. de excep.do.l.apud celſum.§.qui in tutoreꝫ.ff. depo.l.j. §.in pupillum. Idem dico ſi per inimicitias ſit lata vt pone ticius eſt iudex inter me ⁊ te . eſt inimicus meus:tulit ſententiam pro te contra me.ꝓpter inimicitias. nūquid valebit ſententia. Glo.ꝙ nō.⁊ bene.ff.de arbi.l.non diſtinguemus.ꝓpter hoc quia per turpia lucra extorquenda ſunt ab illis qui ea conſequunt̄.ff.qđ metus cauſa.l. ſi cum exceptio.§.pedius.ff.de calūnia.l.in heredem.§. j. Et ſic dico glo.veram licꝫ per plures repudietur. Sed dico ꝙ non eſt vlla ipſo iure.ſicut quando propter pecuniam corruptus ipſe fert ſententias: quia tunc eſt nulla: qꝛ ſymoniaca

[a] ¶Si iudex excedat modū ſtatutū a lege De iudice qui excedit penaꝫ a lege vel ſtatuto taxatā.vel ſi minuit qualē penā incurrat. Vide Bal. in l.ſ.nos ꝗ.C. ad l.iul.de vi pu. ⁊ in.l.iij. in fi. C.ne fac.bapt. iteret.⁊ ibi bo. tex.ſm Rode. Ro.ſingu.lxvij.incip.venequo. tu habes ⁊:.feli.in c.de confir.colū.v. vbi facit mentionem de illo ſingu.extra de offi.dele.⁊ in.c qualiter ⁊ quādo.el.ij.§.ad corrigendos. col.vij. verſi. ꝓ cōplemēto. extra de accu.

quia symoniaca.ex.l.aut.ſuſur. quod preſta. nb hūs.ij. colla.§.j.in nuſ.de man.princ.iij.colla.§.feſtinabis. Et ideo dico ꝙ ſententia lata propter amicitiam vel inimi-a citiam non eſt nulla ipſo iureᵃ ſed reſcinditur per reſtitutionem. Si autē eſt corruptus: ⁊ propter pecuniam tulit ſententiam: tunc eſt nulla ipſo iure.ff.de pen.l.cicero. per hanc hoc teneo ſpecialiter: ⁊ als certum. Lex.

Veteranis. Nos habemus ꝙ milites ſuſpenduntur: nec condēnantur ad beſtias.ff.de re mili.l.deſertorem.in princ.⁊.§.his qui.vbi dicitur ꝙ ſi miles eſt proditor poteſt condēnari ad talem penam ob imunitatem delicti.als non condēnatur. Poſte miles condēnatus eſt ad ſuſpēdium per preſidem. nunquid valet ſententia? videtur ꝙ ſic.q2 ſi iudex penam impoſuerit non poteſt eā imutare: ſʒ remittat ad ſuperiorem vt ipſe imutet.ff.de penis.l.maioris.§.iſte fere.⁊.l.abſentem.⁊ eo.ti.l.diui fratres.in fi. ¶ Quid dicendū? poteſt dici ꝙ ſit nulla ipſo iure. quia magna eſt differētia inter priuatos ⁊ milites.⁊ ita ꝙ dicamus ꝙ.ll.contrarie intelligantur in priuatis: ⁊ non in militibus: q2 poſtꝙ habuit priuilegium ꝙ non ſit licitū appellare a cōmunione munerum als honorum: ꝙ iuſte magis hic ſtatuantur in caſu tam odioſo.argu.iſtius.l. cum concordantijs. Lex.

1 b Omnem honorē. Lex iſta dicit ꝙ occaſione ſumptuumᵇ non eſt appellandū. Pone iudex pronunciauit ꝓ me: in hoc qd petebā a te nihil dixit de ſumptib⁹: ego appellaui q2 nō condēnauit te in ſumptib⁹ tu dices ſtatim ꝙ nō per iſtū textū. ⁊ ꝓ hoc ꝙ iudex victū victori dꝫ condēnare in expēſi. aliter ipſe tenet̄ reſarcire de ꝓprio.ꝟ.de iudi.ꝓperandū.§.ſiue autē alterutra. Quid dicendū: dico ꝙ pōt appellare: q2 pōt ꝓbari per ordinē iſtius.l.q2 l.iſta dicit ꝙ in caſu quo tu ſuiſti mihi condēnatus in principali: ⁊ tu appellaſti nō poſſis appellare. q2 per tuā ap. eſt ſatis mihi ꝓuiſum.ꝟ.de appel.l.ampliorē. Vel etiam in caſu quo tu nō introduxiſti appellationi iſte innuit ꝙ in caſu quo tu non appellaſti poſſum ego ratione ſumptuum appellare. Et quando dicis ꝙ ſatis eſt mihi prouiſum.q2 iudex tenetur. dico ꝙ in aliquo caſu non eſt licitum appellare ſi hoc eſſet verum. q2 iudex qui male iudicat facit litem ſuam.ff.de var.⁊ extraor.cog.l.ſi.⁊ ſic nūꝙ eſſet licitum appellare qd eſt falſum. qd probo. q2 iudex quādo me condēnauit facit mihi iniuriā. ⁊ ideo nō teneor ſibi ſeruare honorem.ar.ff.de interdic.⁊ rele.l.relegatorum.§.ſi.⁊ ideo dico ꝙ ſi aduerſarius non appellauit ꝙ ego poſſum pro ſumptibus appellare. et hoc tenent hic omnes. ¶ Glo.magna ante fi. dicit ꝙ ille qui eſt confeſſus poteſt appellare. dico ꝙ ſi ipſe per metum tormentorum cōfeſſus fuerit: ipſe poteſt appel.vel alius pro ipſo. Si velit aliquid allegare arg.illius.l.in fi.⁊.ff.

2 de appel.l.j.§.ſi quis vltra. ¶ Sed quero nūquid ſi aliquis confiteatur ſe crimen aliquod cōmiſiſſe ⁊ non probetur aliter crimen contra ipſum. vtrum iſta cōfeſſio ſit c ſufficiens vt poſſit condēnariᶜ: quidam ꝙ ſic.ſi perſeueret in ea: ⁊ iſta ſeruant̄ ſm glo. Sed ego diſtin. Aut iſta cōfeſſio eſt facta ſine metu tormentorum.⁊ tūc dico ꝙ ſola cōfeſſio ſufficit ad hoc vt iſte debeat condēnari. Et hꝯ verum niſi cōfeſſio īpugnet actui de quo agitur vt ſi aliquis ſit occiſus ⁊ ſit hoc certum. ⁊ aliquis confiteatur ſe occidiſſe. dicerem tunc ꝙ deberet ex tali cōfeſſione condemnari.ar.iſtius.l.⁊.ꝟ.de epi.⁊ cleri.ſi quis in hoc genus.⁊.ſ.de penis.l.qui ſententiā. Et hoc dicit alibi tex. ff.de interdic.⁊ rel.l.inter penas. et hoc verum intelligo quando factū concordat cū cōfeſſione vt ſtatim dixi. Si autem repugnaret vt q2 aliquis dixit ego confiteor me talem hominem occidiſſe in tali loco. et non conſtat ꝙ aliquis ibi eſſet interfectus. vere tunc dicerē ꝙ ſue cōfeſſioni non ſtaret̄. nec debet ꝓpter hoc perire: q2 nō dꝫ audiri perire volens.ff.de ap.l.nō tm̄.ꝟ.de li.cā.l.nec ſi volens. Et iō dico ꝙ tali confeſſioni cui natura actus non exiſtit vel nō reſiſtit eſt ſtandum. als nō.ff.ad.l.acquil.l. inde neratius.§.ſi.ff.de inter.actio.l.cōfeſſionibus.ff.de queſtio.l.diu⁹ ſeuerus. Si autē aliquis ſit cōfeſſus metu d tormentorumᵈ vtrum ſit condēnandus. diſtin. aut poſt cōfeſſionem ⁊ tormenta perſiſtunt in confeſſione. ⁊ tunc debet conſiſtere cōfeſſioni vt dicit glo. Et hoc verum qn̄ erat talis qui debebat torqueri. vt ſi aliquis accuſatus de crimine ⁊ fuerunt contra eum violēte preſumptiones tunc eſt queſtionandus.ff.de q̄ſtioni.l.j.⁊ viri.⁊.l. maritus. ⁊ certe ſi ipſe confitet̄ cū ſint violente preſumptiōes cōtra ipſum. ⁊ ꝑſeueret in illa cōfeſſione debet ei ſtari vt que nō ꝓſint ſingula multa venient.ſ.de agri.⁊ cen.l.cū ſcimus.li.xj.ꝟ.de teſti.l.ſolā.⁊ ſic ꝑ precedētia debemus nos regulare: vt ſic mediū trahat̄ ad extremū.ff.de his qui deiece.vel effu.l.iij.§.ſi qs ex mediano. cū hijs q̄ no. ff.ſi quis. Itē nō ob.l.vna. vnde ꝑſeuerantia facit valere qd aliī nō valeret.ꝟ.ad vel.l.multi. Si autem non precedentibus iudicijs aliquis torqueretur vt multotiens fit de facto. dico ꝙ licꝫ poſtea ꝑſeueret in confeſſione facta in tormentis ꝙ nō debet ex tali cōfeſſione facta in tor. cōdēnari. q2 videtur ꝑſeuerare. q2 ne queſtiones iterentur contra ipſum ſeu tormenta. ⁊ ſic credo intelligi opi.preſentem hic in glo. vbi dicitur ꝙ ſola cōfeſſio non ſufficit. qd intellige ſine alijs iudicijs precedentibus. ADDI. hoc ꝓbat̄.ff.de q̄ſtio.l.edictum.⁊.l.diu⁹.§.ſi.⁊.l.marit⁹.

¶ Quorū appellationes nō recipiunt̄. Rubri.

Nulli officialiū. Facit.l.iſta ad id quod vobis tetigi hoc anno plenius vidiſtis. ꝙ quidam magiſtri regij venerunt hoc anno in iſta ꝓuincia qui habebant poteſtatem regiam: ⁊ erant ſpecialiter deputati ad inquirendū de cōmiſſis ꝑ officiales regios. Pone peto.c.a quodā officiali nō rōne officij ſed de alia cauſa. nunq̄d illi magiſtri regij poterunt cognoſcere. dico ꝙ nō. per.l.iſtā. ad quod.ff.nau.ca.ſta.l.iij.in principio.⁊.ff.de mili.teſta. l.ſicius. Lex.

Abſtinendum. Pone cōuenitur qs ſuper tributis fiſcalibus fuit condēnatus. nunquid poteſt appellare. certe non. ⁊ ſic loquitur lex iſta. ⁊ pro hoc in aut.de man.princip.in ꝓn. iij.colla.§.cogeꝯ. ⁊ idem dicerem in priuato debito in ſimili caſu. Ut poſte aliquis eſt emphiteota vel tributarius alicuius priuati non vult ſoluere dn̄o pēſionem quam cōſueuit preſtare fuit condēnatus: nunquid poteſt appellare? certe non. ſicut in fiſco. Et hoc verum quando dominus eſt in poſſeſſione percipiendi penſionem. q2 tunc dominus ſeruabitur in ſua poſſeſſione. Sꝫ ſi poſt velit conqueri coram ſuperiore poterit. ⁊ ꝙ ſit idē in fiſco. ſed priuato in hoc caſu no.ſ.de agri.⁊ cenſ.li.xj. l.litibus.in.ij.dicto. ADDITIO. facit ad ea que dixi ꝟ.de pac.l.ſi certis annis.in fi.l.qd eſt verum ſi eſſet manifeſte conuictus. als ſecus vt.ꝟ.titulo.iij.l. quoniam. Et ibi no. Ray. Lex.

Ab executione. No.l.iſtam ꝙ ſub nomine poſſeſſionis res imobiles continentur vt hic. ⁊ ſecū vobis hoc anno queſtionē vtrū legādo poſſeſſionem rerum continentur res mobiles ⁊ imobiles.ꝟ.de acquirē.poſ.l.licet. ADDI. et diximꝰ.ꝟ. de ꝓpē.l.ſi.ff.de leg.iij.l.vxori.§.legauerat. Ray.

¶ Si pēdēte appellatiōe mors interuenerit. Rub.

1 Eius. Pone ꝙ aliquis erat proclamat⁹ vt cōpareret ſuper aliquo crimine de q̄ accuſabatur nō venit fiſcus annotauit bona ipſe a ꝓclamatione ⁊ ānotatione appellauit pendente appel.mortu⁹ eſt ⁊ in quodam loco vbi regē nō timebat cū eſſet forte extra regnum. ſed miſerat ꝓcuratorem vel cōiunctā perſonam. nunquid heredes eius admittuntur ad bona? Dico ꝙ ſic ſi poſt annū moriatur. Dico ꝙ iſtud pendet ex nouo ſcꝫ an ab eius contumacia poſſit appellare: et q2 ipſe ſciebat ſe proclamatum ⁊ non venit. ꝓpter quod eius bona fuerunt aduocata: ſi ipſe appellauit. aut bona eius fuerunt propter tale crimen qd ſi eſſet verum bona ei⁹ nō debebāt annotari.

a ¶ Nō eſt nulla ipſo iure. ad de Lanfrā.de oriā.in.c.qm̄ contra falſam ⁊ §.teſtiū dpoſitiones.nu.xlij. ⁊ ibi notaui in apoſtil.ad ipꝫ in ver.preterea inimicitie. ⁊ §.interlocutorie ⁊ appellationes.xxxvj. verſic. viſo de īpedimento. vbi etiā notaui extra de ꝓbatio.

b ¶ Occaſiōe ſumptuū non eſt appellādū. Adde de hoc. q.Bart.l.l.iij. §.hoc autē.de dam.infec.⁊ in l.j.§.magiſtratibus.ꝟ.de magiſt.cōue.bal. in.l.ſanctimus. ꝟ.de iudi. Spec.in ti.de appel §.ij.verſ. xxxiiij.⁊ ſeq.et Panor.c.cum nonnulli.nu. xvj.⁊ ibi notaui i apoſtil. ad iſtm̄.in ver.peritus.extra de reſcrip.

c ¶ Ut poſſit cōdemnari. tu adhere opinioni huius ſeruata ſua diſtin. quā ſecut⁹ eſt bar. in.l.ſi is cum q̄ ff.de cōfeſ.⁊ in pe.col.verſic. oppo.dꝫ hic.ꝟ eo.⁊ plene l.l. inde neratius §.ſi.ad legem acqui. Spe.in ti.de cōfeſ.§.ſi na.verſ.ceterū.⁊ ibi Iohā. an.in addi.incl.in hoc membro.⁊ in addi. incl.ſi ille. qꝯ adde bal.in.l.

ſi.in prin.ff.de q̄ſtio.bar.in.l. j.in ſi.⁊ ibi glo Alex.ff.ꝺ cuſt. reo. vbi dicit ꝙ vnica ſpontanea ſufficit. ad cōdēnādū quod an ſit verū ad cōdemnādū ꝺ morte. vide Bald.in addi.Spec.in ti.depoſi.col. ⁊.verſic. eque preiudicat.

d ¶ Cōfeſſus metu tormentorū. Tu dic ꝙ nō regulariter ſi nō ꝑſeueret vt nota.plene Bart.⁊ doc.in l.j.§.diuus.et §.ſi qs vltro.ff de q̄ſtio.vel ſi nō reuocatur ſm Bal.in.l.ij ꝟ ꝺ cuſto.reo. Bar.in alleg. l.j.col.ij.verſ. oppono.de q̄ſtio.⁊ Alex.in alle.§.diuus. ⁊ Panor.in.c. afferte.extra de preſumpti. ꝺ quo dixi plene poſt lanfr. de oriā.in caꝑ. qm̄ cōtra.§.cōfeſſiones.nu. v.verſ.aduertendū tn̄ eſt.⁊ extra de ꝓba.

vt q2 erat leue crimē vt in hoc casu. dico ꝙ appellatio facit ꝙ annotatio seu cōfiscatio nō habeat effectū. q2 posito ꝙ esset verū crimē nō debebat ꝑdere bona. et iō iuste. vel ipse vel ali9 noīe ipsi9 potuit appellare. ꝛ iō non ꝑdit bona. ar. l. no. ff. de bo. eoꝝ q̄ mor. sibi an. sen. cōsci. l. vlt. §. j. Si aūt erat tale crimē qd̄ ipsi iponebat̄ ꝓpt̄ qd̄ verū esset ꝙ bona debebāt cōfiscari. tūc aut cōstabat ipm eē verū cōtumacē: tunc ap. nihil facit. q2 si ipse venisset post a annū bona ei9 annotarent̄. q2 in ciuilib9 ver9 cōtumax nō audit̄ appellās. C. q. pri. l. j. C. de iudi. l. ꝓperandū. §. fin autē. Aut nō erat ver9 cōtumax: sed poterat purgari ꝛ appellabat aliq̄s noīe ipsi9. ADDI. ꝛ ipse habuit ratū infra. xx. dies. al's sec9 vt. ff. de ap. rec. l. j. in pn̄. vel ipsemet appellat. Et si opponas ꝙ infra. x. dies debuit appellare ꝑ aut̄. hodie. C. de ap. R̄nde ꝙ fuit ficte cōtumax. Et sic ignorauit citationē. Vn̄ illud tp̄s debuit sibi currere solū a tpe scīe. vt ibi no. dicta aut̄. sed hodie. Ray. dico ꝙ valet appellatio vt annotatio nō habeat effectuꝫ. ff. qn̄ app. sit. l. j. §. biduū. ff. ad turpil. l. j. in fi. ꝛ potes ponere exēplū. Aliq̄s de villa est in cicilia. vicari9 isti9 ville facit ipm ꝓclamare. nō venit: ipse annotauit bona ei9. post annum ipse morit̄. certe appellatio interposita suspendet annotationē. ita ꝙ nō habet effectū. sed bona ad heredes ipsius transmittuntur. Lex.

1 Si vnus. Quero nūq̄d. l. ista seruet̄ hodie: videt̄ ꝙ non. q2 l. ista se refert ad fatalia tpa q̄ multa erant antiquit9. vt. C. de tēpo. ap. aut̄. et q̄. dico ꝙ si iste appellās moriat̄: ꝙ dat̄ istud tp̄s quattuor mensiū heredib9. Et est rō. q2 q̄ succedit in locū alterius iustam habet ignorātiā. ff. de reg. iur. l. q̄ in alteri9. ADDITIO. vnde nō pōt ita esse instructus sicut fuit defunctus. Ray.

¶ Si de momētanea possessiōe fuit appellatū. Rub.

2 Cum de possessione. Querit hic glo. nunq̄d ille q̄ est cōdēnatus ꝯstitutione illa. Si q̄s intm̄ possit appellare. Et vr̄ ꝙ nō. s3 ostēdo ꝙ possit. q2 in oī actu magis inspicit̄ pncipale q̄ accessoriū. C. de vsuris. l. cos. ꝛ ꝓpt̄ hoc hēs. l. ff. de vul. ꝛ pu. l. ex pupillari. Et iō cū cā possessionis ad quā pncipalr̄ agit̄ ad quā non admittit̄ appellatio. dicā ꝙ sup̄ ista nō pōt appellari. Quid dicendū: dico ꝙ in quocūq3 possessorio in q̄ est aliq̄d imixtū de ꝓprietate pōt appellari vt in interdicto. de iti. actuq3 priuato. ꝛ hoc dico ar. istius. l. ꝛ ita est in cōstitutione illa si q̄s in tantā. Nā qn̄ petit̄ possessio petit̄ ꝓprietas l3 pos. pncipaliter petat̄. ar. ff. de interdi. l. ij. §. quedā. ADDI. ille §. optime facit ꝓ opi. G. sed ꝯ eā tenet Pe. ꝛ ꝓ ipo facit q2 videnf̄ due snīe. vt. ff. de arbi. l. q̄d cū. in pnc. ꝛ iō ꝛc. vt. ff. de ap. l. cū in vno. in pnc. Sed dico ꝙ imo vr̄ vna snīa rōne connexitatis. ar. ff. de mino. l. iij. §. ex cā. ꝛ qd̄ ibi no. Sed an hoc sit bn̄ dictū considera. dico ꝙ inquantū illa snīa tāgit ꝓprietatē possit appellari. vt in ista glo. inq̄tū nō tāgit possessionem: nō vt in alia glo. ff. nil no. ap. l. j. in pn̄. q̄ incipit vt iperator ꝛc. Ray. ꝛ ꝙ in talib9 interdictis sit licitū appellare ꝓbo. q2 vbicūq3 in alio actu sunt duo mixta ꝛ vnū magis nobile q̄ aliud semꝑ magis nobile attendit̄. ꝛ sic est in ꝓposito. q2 ꝓprietas est magis nobilis q̄ possessio. ꝛ a ꝓprietate pōt appellari: ḡ et a possessione. ar. ff. de sta. ho. l. querit̄ hermofroditū. ff. de acq̄ren. re. do. l. q̄cq̄d. i facto. §. fi. ff. fami. hercis. l. iij. §. fi. C. de don. l. sancim9. §. j. ꝛ ꝙ magis ꝓprietas attēdat̄ q̄ possessio. l3 pncipalr̄ sup̄ ea agat̄ habeo. l. ff. de ap. a snīa. in aut̄. de litig. viij. coll. §. j. in pn̄. Et iō dicā ꝙ cuꝫ ꝓprietas se habeat ꝑ modū accessorij respectu ipsi9 appellat̄. Itē qn̄ aliq̄ sunt cōiuncta q̄ nō pn̄t separi recidim9 a natura act9. ff. vn̄ vi. l. j. §. illud. ff. de ser. cor. l. si q̄s. §. j. cuꝫ. l. seq. Adde. snīa Guil. est ꝯra. vbi inuasor est dn̄o. vr̄ vna snīa fert̄ sup̄ ꝓprietate ꝛ posses. vbi nō dn̄o. tūc due vt prꝫ dicta. l. si q̄s in tantā. ꝛ tunc teneo snīam Pe. ar. ff. de ap. l. cū in vno. tn̄ ꝓ modernis. ff. de acq̄rē. pos. l. naturalr̄. §. nihil. ꝯ. G. sed ibi loquit̄ in duob9 iudicijs separatis hic in eodē mixto ꝛ vnito. Ray. Itē vides in fi. isti9. l. ꝙ qn̄ fert̄ snīa sup̄ possessione: reseruat̄ q̄stio sup̄ ꝓprietate. ꝛ ita reseruat̄ hodie. q2 dicūt iudices tali declaram9 possessionē habere in tali re. vtriq3 tn̄ ꝑti sup̄ ꝓprietate q̄stione reseruata. ꝛ iō q̄ro vtrū talis reseruatio ꝓcedat. ꝛ vr̄ ꝙ nō. q2 b nō d3 de alio pnūciare nisi de eo qd̄ petit̄ i libello9 ḡ de ꝓprietate nō d3 se intromittere. ff. cōi diui. l. vt fund9. Itē de hijs q̄ sunt sibi ꝯmissa d3 pnūciare. ff. de arbi. l. si vn9. ff. de acq̄rē. pos. l. naturalr̄. §. j. ff. de iudi. l. vt pu. §. latrūculator. Quid dicēdū: dico ꝙ pōt facere talē reseruationem. qd̄ ꝓbo: q2 in actib9 multa iponunt̄ q̄ l3 nō sint iposita: tn̄ posita actū nō cōuitiāt. ff. man. l. q̄ mutuā. §. j. ff. de reg. iur. l. q̄ dubitationis tollēde. ḡ dicā ꝙ valeat. Itē q2 iudices faciūt interdū reseruationes tales q̄ al's etiā intelligunt̄. ff. de leg. iij. l. si q̄s. in pn̄. de testi. §. miles. de iniust. rup. test. l. si q̄s exheredato filio. §. si q̄s capite. et ꝓ h̄ habeo. l. q2 iudex assumpt9 sup̄ fami. hercis. iudicio pōt facere retētionē sup̄ seruitute. ff. de acq̄ren. re. do. l. itendū. ff. fami. hercis. l. itē labeo. §. fi. ADDITIO. itē ꝓ hoc. ff. de pac. do. l. bebi9. in fi. l. Ray. ¶ Itē. l. ista facit ad dubiū. Pone quidā cleric9 fuit missus in possessione bn̄ficij alicui9. postea deijcit̄: litigat̄ sup̄ possessione. lata est snīa ꝯ istū clericū expulsuꝫ. querit̄ vtrū a tali snīa sup̄ possessione possit appellari. Or Doct. oēs isti9 ciuitatis fuerūt ꝙ nō. S3 mihi vr̄ teneri ꝙ posset q2 nullus pōt hr̄e beneficiū nec obtinere nisi cū titulo. ꝛ iō litigando sup̄ possessione habet̄ ꝛ agit̄ de quadā mixtura ꝓprietatis. ꝛ iō potuit appellari. vt ꝓ ꝑte ista fuit lata snīa. et hoc dicit spāliter ꝑ istū tex. cū hijs q̄ notant. C. in ꝓceden ti q̄stione. ADDI. est expeditū ꝙ possit de iure canonico extra de resti. spo. c. cū ad sedē. Ray. de forliuio.

¶ Ne liceat in vna eadēq3 cā tertio ꝓuocare vel post duas sententias iudicum quas diffinitio prefectorum roborauit eas retractare. Rubri.

1 Si quis. Ita est de iure ꝙ q̄s nō pōt in eadē cā tertio appel. s3 si in scd'a snīa sit pnūciatū ꝓ illo ꝓ q̄ erat iudicatum ille poterit appel. bis. si post iudicet̄ ꝯ euꝫ. C. de epi. au. aut̄. si q̄s litigāciuꝫ. Iuxta hoc q̄ro nūq̄d op3 ꝙ sint cōtinue vel interpollate. vt pone aliq̄s fuit cōdēnat9 post appellauit ꝛ obtinuit aduersari9 me9 fuit ꝯdēnat9: post iterato ego fui ꝯdēnat9 ꝛ appellaui. nūq̄d est mihi licitū postea tertio vel q̄rto appellare: vr̄ ꝙ istud intelligat in cōtinuis sentētijs qn̄cūq3 acq̄rit̄ ius alicui sup̄ aliquo actu. op3 ꝙ possessio ꝯtinuet̄ nō aūt interpollet̄. ff. de vsuc. ꝓ empt. l. q̄ fundū. §. q̄ bona. igit̄ dicaꝫ ꝙ postq̄ fuerit snīa interrupta: ꝙ ipse amittat ius appellādi. nam vt habeo in. l. alibi. q̄ loquit̄ de ꝯtinuatione. ff. de publi. l. interdū. §. quotiēs. in aut̄. de mo. coll. j. §. triennij ꝟo. ¶ Or dico ꝙ in appellationib9 interpollat3 sit appellāti ꝓiudicatū. ita ꝙ nō possit tertio appellare. Et hoc ꝓbo ꝑ rōneꝫ. q2 rō fuit statuti ne tertio appellet̄ vt iponat̄ finis litib9. ar. ff. si cer. pe. l. q̄dā existimauerit. Sed eadeꝫ rō est qn̄ appellatio est interrupta ꝑ diuersas snīas. ḡ dicam ꝙ nō posset tertio appellari. ar. ff. de aq̄ plu. ar. l. ij. i pn̄. ar. ff. ꝓ socio. l. fi. ḡ cū sit eadē rō dicā idē ius statui. ar. ff. de ꝟb. ob. l. a ticio. ff. ad. l. acq̄l. l. illud. Et ista snīa fuit Io. aduocat9 nō est diu in castro. ꝛ alij ꝛ ego cū eis. ADDI. tenet. G. in spe. de ap. §. quotiēs. Ray. S3 pone. ego appellaui bis. aduersari9 me9 ap. bis. et sic null9 pōt tertio ꝓuocare. ADDI. ꝛ repiunt̄ q̄ttuor snīe late due ꝓ actore cōdēnatorie. alie due ꝓ reo absolutorie. et sic cōtrarie. Ray. q̄ro q̄s debeat obtinere. hic tango duas vias. Primo ꝙ inspiciam9 illū q̄ pmo ꝑuenit ad sententiam: ꝓ illo sit ꝓsumptio ꝙ habeat ius. cū primā sententiam habuit ꝓ se. ar. ff. de nox. l. si q̄s a multis. Sic dicimus in actione de pecul. l. si ꝟo. Alia via pōt tangi scil3 ꝙ terti9 iudex supior debeat cōcordare. sic reperio in duobus iudicib9 delegatis. qn̄ nō cōcordant. ff. de re iudi. l. duo iudices. ¶ Quid dicēdū: dico ꝙ re9 debeat absolui ar. ff. de ser. l. vlt. Itē in pari cā ad humaniorē partē debemus nos inclinare. ff. de inoffi. test. l. si ꝑ. ff. de manu. l. iulia. ꝛ pro hoc. j. titu. xx. l. finali. ibi cum dicit ꝛc. et ver. si ꝟo vndiq3

a ¶ Clerus cōtumax. Adde q. no. in spe. ad istuꝫ in. l. ꝓperandū. §. fin autē. nu. iij. in ver. ver9 cōtumax. ꝛ ibi bar. in. ij. op. ꝛ bal. col. j. versi. vlterius nota ꝙ ver9 cōtumax ꝛ col. ij. versic. scd'o oppono. C. de iudi.

b ¶ Quod petitur in libello. Adde plenissime ꝑ Lanfrā. de oriā. in. c. qn̄ cōtra falsam. §. petitiones. circa pri. nu. xj. ibi nam ꝛ sententia. et quod ibi notat in spe. ad eum post Bene. vedā. in. ꝟ. sententia ꝛ in §. interlocutorie ꝛ appellationes. eo. nu. vbi etiā notatur. an ꝛ quo casu nō sit necesse ꝙ sit cōformis libello. et qualiter intelligat̄ illa regula ꝙ sententia debet eē ꝯformis libello. extra de ꝓba. et in cle. sepe vbi ēt not. in spe. post dictū Lā frā. nu. x. de ꝟbo. signi. de q̄ etiā vide plene Bar. Bosi. in suo trac. fallen. regula. ccc lvij. pe. philip. corse. consi. ccxxvij. incī. viso in prin. vol. iij. ꝛ R ephe. con si. ccn. col. fin. in prin.

si vero vndiq3. ADDITIO. t.ff.de re iudi.l.t inter pares.vel forte tenet vltima ppter naturã appel.in qua vltima corrigit pmas:vt diximus.S.qñ puo.nõ est ne.l.j. nisi dicas q illud in sententijs 9trinuis t circa idẽ t easdẽ psonas hic l distãtibus:t diuersas psonas respiciẽtib9 si bñ 9sideras t sic debẽt diuerso iure cẽseri. sz q pzio dixi videt verr9 q2 ista vltis snia corrigit pcedẽtez t illa se pcedẽtez t sic de singlis. vñ sola vltis remanet validat lcorrecta.t est ad h.ff.de ap.l.j.in pn.sz Guil.l spe.de ap.dicit istã qõnez valde dubiã in.§.quotiẽs. Ray.de forli.

Qui bonis cedere possunt. Rubrica.

1 Qui bonis. Uides q hñ qui cedũt bonis nõ incarcerãtur. Quero in quib9 obligationib9 habeat istud:q2 qdaz sunt obligatiões dãdi:qdaz faciẽdi. Quero si aliquis sit mihi obligat9 ad faciẽduz librũ t ipse cedat bonis an sit liberat9:dico q in obligationib9 faciẽdi in qbus requiruntur industria psone nõ liberatur qs cedẽdo extimationez.ff.de sol.l.inter artifices t.S.de cad.tol.§.ne aũt. Itez vbi testator est obligat9 ad factũ non põt heres cõpellere.ff.de statuli.l. statuliberi.§.fi. t p h.ff.de v.obl.l.cẽtesimus.§.fi. Itẽ dico q dz poni iste in cõpedib9 do-

2 nec factũ qd pmisit cõpleuerit. Reuoco g in dubiuz si aliqs sit obligat9 ad factũ in quo est electa industria si velit cedere an incarceret.videt q non ar.S.de obsequi.a liber.pño. pstari.l.libertas. Itez q2 null9 ppter debitũ dz incarcerari.S.de act.t ob.l.ob es. Quid plura. Tex.videt.ff.de cõdi.t de.l.titio.§.ij. Quid dicẽduz.dico tenẽdo mecũ gl.positã.ff.de no.op.nũ.l.si titio.§.finaũt.q2 vbi quis pmisit facere librũ t nõ vult facere q ponat in cõpedib9. Et q h sit vez. pbo p.l.q2 industria psone eligitur dz cõpelli ad impleẽduz factũ.ff.de pcur.l.sz hec.§.pe.t p hoc q2 qñ qs dz facere librũ tractat de vtilitate publica.ff.de ori.iur.l.ij.circa pnci. ADDI. t.S.de veteri iure enu.l.ij.§.fi.t q no.ff.so.ma.l.j. Rayne.sed debitor rei pu.põt poni in cõpedibus si nõ soluit.ff.ad.l.iul.pecu.l.sacrilegij.ij.§.fi.g dicerẽ q iste scriptor dz poni in cõpedib9:t h dicit tex.in debitorẽ fisci. Igit plsbari dz in carcere nisi soluat.j.de exacto tributo.li.x.l.nẽo carcerem.t sic p.ll.istas fundo.glo.positã.ff.de ope.no.nun.l.hec stipulatio.§ finaũt. t est glo.serotina:t multi eam nõ habẽt. ADDITIO.cõcor.hic pe.Ray.de for.

Lex.

Si pater. Pone pater est incarcerat9 rõne delicti fili9 eius emãcipat9 nõ vult ei subuenire:nec ipsz de carcere eijcere. Nunqd põt cõpelli p creditores. videt q sic:q2 tenet eum iuuare cũ videat egere:et in necessitatib9 filius dz subuenire.ff.de agnos. li.l.iij.§.penes.t.§.itez rescriptũ. g nũc cõpellat. Itez vbi pr est capt9 filius tenet ipm redimere alr põt exheredari.S.de epi.t cle.aut.si captiui. Quid dicẽdum.videt dicẽduz p hũc tex.lz nõ multũ facere videat:q2 iste pr iam cesserat anteq isti creditores peterẽt a filio:t p illa pte facit S.ne filius p pre.l.ne 9tra.t p hoc q nulla infamia seq̃tur prez qui cessit bonis.S.de his qui no.infa.l.creditores t q nihil psit pri emãcipatio facta lz plura bona recepit.facit tex.qui ponit recte ista vba:q pr erat vocat9 ad mũera:t petit ab eo cautionez publicã saluã fore:q2 filius nõ tenet p eo cauere.ff.de admi.re. ad ciui.pti.l.curatores.§.filiũ. Et p hoc facit tex.q vasallus tenetur dño ex fidelitate: lz si dñs iurauerit aliqd soluere certa diet nõ possit soluere dño:nõ tenet ipsz iuuare:g nec iste fili9 teneat ar.l.notabilis in feu.si de feu.mili.cõtro.fu.inter do.t vasal.c.lz vasallus.cũ ibi not. ADDITIO. non obst.aut.si captiui.S.de epi.t de. q2 ibi nõ poterat euadere carcerez cedẽdo bonis.hic sic ar.d.l.debitores. Raynerius.

Lex.

1 Legis iulie. Quero nũquid ille q cedit bonis teneat tradere vestes.t videt q sic.t est gl.q hoc dicit.ff.eo.ti.l.fi.t p hac.l.notabilis q nõ 9sueuit alias ad h allegari si dñs 9cessit vestimẽtuz ancille vt vteret ad op9 sui.post dñs sine cã vult sibi auferre optime põt.ff.de pecul.l.id vestimẽtuz:vbi est gl.notabilis q si cleric9 vel quilz alius dederit suo gardifero:q postea si gardifer recedat ab eo q possit sibi vestimẽta auferre.t p hoc.l.vbi dr exulat nudus.ff.de capi.di.l.tutelas:in fi.tex. Quid dicẽduz.videt 9tra:q2 dãnato ad mortez vestimẽta nõ auferũtur.ff.de bo.dã.l.diuus.

a Itẽ q2 in obligatiõe gñali nõ 9tinẽtur vestes[a].ff.de pig.l.obligatiõe gñali.t.ff.de sta.ho.l.vulgo cõcepti. Itẽ illud possum9 qd iuste possum9.ff.de vb.sig.l.nepos proculo.sed iste qui nudus apparet in 9spectu ppli nõ põt honeste cõparere:g dicam q sibi vestes remaneãt.ff.ex qui.ca.ma.l.ni eadez cã.t.l.succurrit.in gl.t p h allegãt quidã casuz.l.q2 nihil dz fieri ppter q aspectus ppli manifeste si remanerẽt nudi:g nõ sunt ei vestes auferẽde.or.l.C.de re mili.l.cũ supra virẽtes.l.j.li.xij. Quid dicẽdũ.dico ita aut vestis erat vilis t dz sibi remanere:aut preciosa dz sibi auferri:t h dico ar.l.ff.de bo.dam.l.diu9 t.j.de bo. pscrip.l.si qs intra.t ibi videt tex.t p hoc videt alius tex.de admi.tu.l.lex q tutores.circa pn.in fi.illius.l. ADDITIO.cõcor.pe.hic.Ray.si aliqs est mihi obligat9:nõ hz vñ soluat.qro nũquid cõpellat mihi opari.videt q sic:q2 dicit tex.debitor distiguit ad certa loca vt exinde nõ possit remoueri.ff.d co.qd cer.loco.l.j. Itẽ captiui psit retineri.ff.de cap.t postli.reuer.l.ij.ff.de testa.l.si qs testm.circa pn. Quid dicẽdũ.dico 9trariuz q2 esset qdaz spẽs seruitutis.in auf.vt nulli iudi.fr.coll.§.q2 vo.vbi est tex. ADDITIO. t.S.de act.t obl.l.ob es.cũ auf.ibi posita.t facit.ff.de obsequijs.l.pe.t qd ibi dixi Ray.de forliuio.

Lex.

Cum solito. Pone qttuor sunt vel plures qui petũt a te fundũ:fuisti 9dẽnatus nõ vis restituere nec cedere bonis:nũquid sunt tibi dãde inducie q2 dãtur 9dẽnatis sup actiõe psonali. dico sine alijs argumẽtis q nõ:t de hoc tibi allego tres casus legũ.insti.de offi.iudi.§.j. t.S.de rei vẽo actione.l.vna.§.exactio. ADDI. psonalib9 tñ hic dr. Ray.t.S.de vsur.l.in bo.fi.in pn.t intelligit gl.l.istã loqui in obligatiõe psonali:q2 in reali nõ dico debere dari inducias 9dẽnato. ADDITIO. t no.S.de vsu.rei iudi.l.fi.t.ff.de re iudi.l.ij. Raynerius de forliuio.

De bonis auctoritate iudicis possidẽdis. Rubrica.

1 Et iurisdictiõis. Quero nũquid ex snia oriat actio.t videt q non p.l.istã in fi. Itez qñ aliqs venit ad iudiciũ venit inuitus.ff.de ob.l.inter stipulãtem.§.j.sz obligatio ex 9sensu.ff.de pac.l.stichũ.t pãphilum.§.j.q2 dicã q ex snia nulla obligatio oriat. et de hoc videt l.ff.de con.sine cã.l.si fullo.ff.cõmo.l.in cõmodato.§.j. Itẽ q2 snia nõ tribuit ius sz declarat.ff.si seruit9 ven.l.sicuti.§.sz si qritur.ff.de rei vẽ.l.ex diuerso.§.j. Quid dicẽdũ.doc.tenẽt 9triuz q ex snia oriat obligatio:q2 dat alicui actio psumit q obligatio pcedat:q2 obligatio mater est actiõis.ff.de pcur.l.sz.§.ea obligatio.t itellige h sane:q2 qdaz est actio datiua:t illa nõ hz mrez actionẽ.sz dat ex sola eqtate vt est illa actio q dat filio ex pacto pris.ff.de pac.côuen.l.ij.ff.de rei ven.l.supficiario.ff.do.ma.l.gayus.circa fi.sz alia est actio natiua:t illa hz obligationem mrez.t id dico q ex snia ozit actio.S.de re.cre.t iureiur.l.actori. Itez h dicit tex.q debet ex snia põt peti.ff.de op.li.l.qui libertin9.§.iul.ff.de pecul.l.iij.§.idẽ scribit.ff. de fun.instruc.l.nepoti. ADDI. t de hoc no.ff.de cõdi.inde.l.iulian9 vez debitorem. Ray. Quid dicendũ.dico ita q ex snia dat actio t oritur obligatio:tñ sunt eiusdez nature sicut erat pma.t de h habeo.l. Pone dedi vxori.v.põdo auri:t filiũ institui:ipse fuit 9dẽnatus ad dãda.v.põdo.nũquid post poterit dare extiationem. Certe sic.sicut ãte.ff.de au.t ar.leg.l.ticie. Itẽ pro hoc.ll.alle.q2 si interponat stipulatio sup actiõe q non trãsit ad heredes:nec stipulatio trãsiret:q2 eiusdẽ est nature.ff.vt leg.no.ca.l.j.§.si sub 9ditiõe.ff.si qs cau.l.j.§.iniuriaz.t h vez inter easdẽ psonas:sz inter diuersas psonas nõ est eiusdẽ nature actio in factũ pueniẽs ex snia

a Non continẽtur vestes.tu tene cũ isto quia in obligatione gñali.vestes supellectilis t alia q spẽliter non obligantur non veniunt.vt not.bart.in.l.j.ff.q res pig.oblig.pos.idẽ in.l.q rome.§. duo fratres.d ver.ob.bal.in.l.fi.C.d pac.Spe.l ti.de loca.§.v.versi.ceterum d quo olo per Alex.in.l.obligatione gñali per istum alle.t seq.ff.de pig.vbi ponit formãq talis lobligatione gñali veniãt.t mathe.mathesil.flag.cxlui

sicut p̃la vt si filiꝰ ꝯhat daſ ꝯtra pꝛeꝫ actio tñ de pecu⸗
lio: sꝫ si pr̃ moriaſ datur actio ꝯ filiũ insolidũ nõ de pecu
lio vt. ff. de pecul. l. iiij. §. idẽ scribit. ADDI. ꝛ dixi. s. ad
macedo. l. si filiꝰ. facit qͦd no. pe. s. qui. res iudi. nõ nocet
l. j. Rayne.

Lex.

In possessionẽ. Nos habemus ꝙ missus in possessione ex primo decreto in psonali non possideta. ff. vt in po. le. l. et si cui. et. ff. vt in pos. ea. l. causa legati. Sed missus in reali ex primo decreto possidet vt. s. de pscrip. xxx. an. l. si quis emptiõis. §. pe. ¶ Quero q̃ sit rõ diuersita⸗tis. dic ꝙ psona est obligata in psonali: q: obligatio psonalis ossibus inheret. ff. p socio. l. iij. Et ideo cuꝫ nõ debeat fieri missio in psonam. dico ꝙ nõ possidet: sed detinet ille qui est missus ex psonali: si in reali vt res obligati. Et ideo q: res petitur ꝛ mittitur in pos. illius rei vere possidet. ADDITIO. Facit qͦd no. ff. de dã. infec. l. si finita. §. si plures. Rayne.

Lex.

Cum pponas. Si q̃ras qualr̃ ꝛ in quibus rebus sit facienda missiob in bonis illius qui se nõ defendit: distingue. Aut loquimur in reali actione; aut in psonali olim fiebat missio in possessione oim rerũ. ff. ex qui. cau. in pos. ea. l. j. ꝛ. iij. ꝛ. l. ista. Hodie tñ fit missio pro mẽsura debiti declarati: vt in ista auſ. si autẽ. de exhi. ꝛ intro. reis. §. si vero quidã. Aut loquimur in reali: ꝛ tũc aut in re corporali ꝛ tũc aut ille qui cõuenitur dolose latitat: tũc soluꝫ facienda est missio in possessionem rei petite. ff. ex qui. cau. in pos. ea. l. fulcinius. §. iteꝫ videamus. ꝛ. §. celsus. Si aũt sup re incorporali fiat missio vt sup vsufructu vel seruitute ꝛ tũc actor est in possessiõe seruituti petite: tũc onus qͦd mihi incũbebat est trãslatuꝫ in te reum. ff. de no. op. nũ. l. si priusq̃. Aut actor nõ erat in quasi possessione vt q: reus edificauerat: ꝛ tunc fit missio in pos. illius rei. ff. de dam. infec. l. a quo fundus. ADDITIO. melius dic vt hic dixi. Ray. Aut loquimur in actiõe mixta vt cõi di. et fami. her. ꝛ tũc aut agitur ad psonales pstatiões ꝛ reus se non defendit: tũc dꝫ fieri missio in oĩbus bonis. ff. ex qui. cau. in pos. ea. l. apud iul. in pn. ADDITIO. ꝛ ibi de hoc. Ray. Si aũt agitur ad diuisionẽ. ꝛ tunc qñ reus solum possidet: ꝛ tũc licet se nõ defendat fit missio in rem quã peto. s. de pscri. xxx. an. l. si quis emptiõis. §. j. Aut res possidetur ab vtroq; p indiuiso: ꝛ tũc aut reus diffitetur me esse coheredem: ꝛ tũc dꝫ fieri missio in pos. illius rei: qͦd ego ante pbare debebam. ff. de aqua plu. ar. l. si priusq̃ si seruitus ven. l. ꝛ sancimus. Si aũt cõfitetur me soluere ꝛ latitat: tunc fiet cõpulsio officio iudicis videlꝫ captio pignoribꝰ vel aliis remediis iur. instit. de offi. iu. §. pe. ff. de ven. inspi. l. j. §. quid ergo.

Autentica.

Et qui iurat. Quero si aliquis sit missus in possessione ꝛ actiõe psonali: ꝛ post reus qui fuit absens vel latitãs veniat infra. xxx. an. an audiatur. Et gl. tenet hoc indistincte ꝙ nõ. Sed cõtra glo. arguo ꝙ admittatur. et presuppono ꝙ missus in actione psonali nõ possidet. ff. ex qui. cau. in pos. ea. l. cũ legati. Si ergo nõ possidet nõ debet pscribere: q: si cũ possessione nõ pcedit pscriptio. ff. de vsuca. l. sine possessione. g̃ iterum põt. xxx. an. prescribere. Et pro hoc q: qñ aliquis in actione psonali est missus in possessione cõtra me pignus ptoriuꝫ: ꝛ datur sibi hypothe. ꝛ de pto. pig. l. j. ff. de pig. actio. l. nõ est mirum. ꝛ ita etiã reuerso qui erat absens. datur pignore ad pignus recuperãdum. ff. vt in pos. leg. l. is cui. §. q̃ritur. ADDITIO. Facit qͦd no. in cor. in gl. sꝫ nũquid pmo Ray. Sed non põt pscribi actio pignoraticia anteq̃ cõpetat de an. excep. l. j. §. j. sꝫ nunq̃ põt agere p istã auſ. anteq̃ soluat expẽsas: ꝛ dederit fideiussores g̃ cum sibi actio nõ cõpetat nũquid põt sibi opponi pscriptio p lapsum. xxx. an. s. de in. do. l. in rebꝰ. ¶ Quid dicẽduꝫ. Teneo me cuꝫ gl. ꝛ dico ꝙ p lapsuꝫ. xxx. an. ꝛ p negligẽtiam perditur possessio. ff. de vsuc. l. furtum. insti. de vsuc. §. ꝙ autem tãto tpe. vel. xxx. an. psumitur negligẽtia: q: inducitur obliuio. s. de acquir. pos. l. licet. g̃ dicam ꝙ ille. xxx. an. excludatur. ꝛ sic nõ ob. l. ꝯtra. ADDITIO. sed tũc ob. qͦd no. Dy. in. c. sine possessione in fine. li. vj. sꝫ dic vt ibi dixi Ray. Iteꝫ nõ ob. l. alia. vbi quis est in negligẽtia ꝛ dolo. ꝛ ideo nõ videtur damnum sentire: q: dãnuꝫ qͦd quis sua culpa sentit sentire nõ videſ. ff. de reg. iu. l. damnum. ADDITIO. Tu teneas qͦd hic no. dñs Ja. Nec ob. ratio. s. facta de pig. actio. l. nec creditores. q: ibi pignus cõuentionale: istud ptoriuꝫ. Et sic rõ isto casu: q: hic est duplex contẽptus. s. iudicis ꝛ ptis: ꝛ maxima cõtumacia cõuẽti: ibi secus. ar. ff. de eden. l. vbi. s. §. fi. Et qͦd no. Ho. ff. si quis cau. l. qui autẽ. §. j. ꝛ ar. etiã in auſ. de litig. §. oĩm no. ꝛ. §. si ꝓo mutuum. colla. viij. Et sic ibi nõ ob. qͦd no. in. l. j. ff. de pig. actio. q: ibi nõ fuit tãta cõtumacia q̃ta hic. Et p hoc etiã pꝫ respõsio ad aliam rõneꝫ Ho. de. l. sine possessione. sꝫ q: iste tres rõnes faciũt cessare. Rñdeo: q: p. l. furtuꝫ nõ est bñ tuta: sꝫ sm eam iste p xxx. an. non audiretur de pos. de proprietate sic qͦd est falsum. Rayne.

Cum apud vlterius. Que est rõ ꝙ in pignore ptorio qñ aliquis est missus p iudiceꝫ in possessione pdest missio aliis creditoribus: sꝫ vbi habeo hypothecã volũtate creditoris nõ pdest aliis. Dico ꝙ qñ ego ex puisione spãli mihi in pignore puideo nõ pdest aliis: q: alteri p alteꝫ nõ acquiriturc. ff. de v. ob. l. stipulatio ista. §. alteri. de inuti. sti. sꝫ in ptorio qñ sum missus in possessionem p iudicem acquiritur aliis: quia maioris auctoritatis est iudex q̃ priuatus. ff. rẽ pu. sal. fore. l. ij. ꝛ. iij. Et habes glo. ꝙ executor possit aliis stipulari. s. de lit. ꝯtest. §. aũt libellũ. ADDITIO No. p ea q̃ ibi diximus rõ. Ho. nõ videtur bona. cũ iudex siue executor aliis creditoribus q̃rere nõ intẽdat. quare dic ꝙ in pig. cõuentionali sua pos. est bona. s. q: illud q̃ritur exceptio: que acquisitio regulariter nõ pcedit. ꝛ in hypotheca: sꝫ tñ casualiter vt. s. p quas p. no. acquir. l. fi. sꝫ in pig. ptorio nõ est bona. q: iudex aliis creditoribꝰ absentibus q̃rere nõ intẽdit: ꝛ sic non q̃ritur p iudicem.

¶ Nec ob. iura alle. p. Ho. q: in illis iudex ꝛ executor ptibus q̃rere intẽdebãt. hic secus. ar. ff. de neg. gest. l. iij. §. si executor. ꝛ qͦd ibi no. sꝫ pter factũ istius executoris ꝛ creditoris eis p. l. acquiritur vt pbatur hec rõ. ff. co. l. cũ vnus. in prin. ꝟ. nec videbitur. Scdo q̃ro q̃ est rõ ꝙ iste querit aliis habẽtibus silẽm cãm. nõ autẽ dissilẽm. Respõdeo ꝙ silia facilius ꝯiungũtur ꝛ hoc est qͦd dicit phs in his qui habẽt simbolum de facili fit trãsitus. vt. ff. de bo. pos. l. iij. §. fi. ꝛ. l. se. ꝛ. l. sꝫ cum patrono. in pn. ꝛ de rei ven. l. in rem. §. item queciq;. ꝛ de acceptilatio. l. an inutilis. §. acceptũ. ꝛ qͦd ibi no. Tertio ꝛ vltimo quere q̃ est ratio ꝙ acquirit aliis habẽtibus cãm nõ lucratiuam: non autẽ habẽtibus lucratiuã vt. ff. vt in pos. leg. l. is cui. §. si plures. rñdeo p. l. fi. §. licẽtia. s. de iure deli. ꝛ de codi. l. fi. ꝛ. ff. de dã. infec. l. prolus. ꝛ. s. de epi. ꝛ de. auſ. gñaliter. Raynerius de forliuio.

a ¶ Non possidet. Add. bar. in. l. si finita. §. iulianus. ꝛ. §. si plures. ꝛ ibi notam in apostil. iuxer. cõstitu. ir detentorẽ. sup glo. in ver. psiꝰ ff. de dã. infec. ꝛ bal. l. l. nemo carcerẽ. l. fi. C. de exac. tribu. lib. x.

b ¶ Sit facienda missio. Add. de bal. in. l. ob cĩm. s. de acti. ꝛ ob. ꝛ in. l. pro herede. §. si ille. Iud. ff. de acq. posses. ꝛ Spe. in. c. j. in. iij. et ibi notam sapo sit. ad spm l. t. contumaciam de eo qui mit. l pos. causa rei ser. li. vj.

c ¶ Non acquiritur. Tu dic h esse verũ regulariter p liberã psonã vt no. doc. C. tiruli. p quas pso. non acqui. ꝛ Spe. ti. de loca. §. vj ꝟsi. l. vij. ꝛ insti. s peti. §. vt aũt ꝟsi. ꝛ nota. ꝛ in ti. de primo et secũdo decre. § iã de effectu ꝟsi. sed nũquid corã. ꝛ versi. sꝫ pmissio.

¶ Et sic finitur solẽnis admodum ꝛ subtilis lectura dñi Guillhelmi de cungno sup Codice cum apostillis prenotatoꝝ in titulo impssa Lugduni p Jacobum myt artis impssorie magistrum: pro honorabili viro Symone vincẽti Lugdunensi calchographo cuius sumptibus est sculpta. Anno post natiuitateꝫ dñi millesimo quingentesimo decimotertio die vero mensis Augusti vltima.

Tabula titulorum.

ℭ Super primo.

Titulus	Folio
De summa trinitate ⁊ fide catholica.	folio.ij.
De sacrosanctis ecclesijs.	folio.iij.
De episcopis ⁊ clericis.	fo.xij.
De episcopali audientia.	fo.xix.

ℭ Super secundo.

Titulus	Folio
De edendo.	folio.xxj.

ℭ Super tertio.

Titulus	Folio
De iudicijs.	folio.xxiiij.
De sportulis.	fo.xxxj.
De pedaneis iudicibus	fo.eo.
Qui pro sua iurisdictione iudices ⁊c.	fo.xxxij.
Qui legitimam psonam stādi in iudicio habeāt ⁊c.	fo.eo.
Ut nemo inuitus agere ⁊c.	fo.xxxiij.
De ordine iudiciorum	fo.eo.
De litiscontestatione.	fo.eo.
De plus petitionibus.	fo.xxxv.
De dilationibus.	fo.eo.
De ferijs	fol.eo.
De iurisditione omnium iudicum.	fol.xxxvj.
Quando imperator inter pupillos ⁊c.	fo.xxxvij.
Ubi de criminibus agi oporter.	fo.xxxviij.
Ubi fideicōmissum peti oportet.	fo.xxxix.
Ubi cōueniatur qui certo loco dare pmisit.	fo.eo.
Ubi in rem actio exerceri debeat.	fo.eo.
Ubi de hereditate agitur.	fo.xl.
Ubi causa status agi debeat.	fo.eo.
Ubi quis de curiali vel cohartali ⁊c.	fo.eo.
Ubi senatores vel clarissimi ⁊c.	fo.xlj.
In quibus causis militātes ⁊c.	fol.eo.
Ubi cause fiscales vel diuine domus ⁊c.	fol.eo.
De inofficio testamento.	fol.eo.
De inofficiosis donationibus.	fo.xliiij.
De inofficiosis dotibus.	fo.xlv.
De petitione hereditatis.	fo.xlv.
De rei vendicatione.	fo.xlviij.
De vsufructu.	fo.l.
De seruitutibus ⁊ aqua.	fo.lij.
Ad legem aquiliam.	fo.liij.
Familie herciscunde	fol.eo.
Communi diuidundo.	fo.lv.

ℭ Super quarto.

Titulus	Folio
De fide instrumentorum.	fo.lvj.
De commodato	fo.lix.
De pignoraticia actione.	fo.eo.
De institoria ⁊ exercitoria actione.	fo.eo.
Quod cum eo qui in aliena potestate ⁊c.	fo.eo.
Per quas psonas nobis acquiritur.	fo.eo.
Ad senatusconsultum velleianum.	fol.lx.

ℭ Super sexto.

Titulus	Folio
De heredibus instituendis.	fo.lx.
De institutionibus ⁊ substitutionibus ⁊c.	fol.lxj.
De impuberum ⁊ alijs substitutionibus.	fo.lxij.
De liberis preteritis vel exheredatis.	fo.lxxiij.
De iure deliberandi.	fo.eo.
De repudianda hereditate.	fo.eo.
De edicto diui adriani tollendo.	fo.lxxiiij.
Si quis aliquem testari prohibuerit.	fo.eo.
De his quibus vt indignis.	fo.eo.
De codicillis.	fo.eo.
De legatis.	fo.eo.
De bonis maternis.	fo.lxxv.
De bonis que liberis ⁊c.	fo.eo.
De hereditatibus decurionum ⁊c.	fo.lxxvij.

ℭ Super septimo.

Titulus	Folio
De vsucapione pro emptore vel transactione.	fol.eo.
De vsucapione pro donato.	fo.lxxviij.
De vsucapione pro herede.	fo.eo.
Communia de vsucapionibus.	fo.eo.
De vsucapione transformanda.	fo.lxxix.
De acquirenda ⁊ retinenda possessione.	fo.eo.
De prescriptione longi temporis.	fol.lxxxiiij.
In quibus causis cessat lōgi tpis pscriptio	fo.eo.
Quibus nō obijcitur longi tpis pscriptio.	fol.eo.
Si aduersus creditorem.	fol.eo.
De quadriēnij prescriptione.	fo.eo.
Ne rei dominice vel templorum ⁊c.	fo.lxxxv.
De prescriptione.xxx.vel.xl.an.	fo.eo.
De annali exceptione italici cōtractus.	lxxxvj.
De alluuionibus paludibus ⁊c.	fo.eo
De sententijs pfectorum pretorio.	fo.eo.
Quomodo ⁊ qn̄ iudex pferre sentētiam debet.	fo.eo.
De sententijs ex periculo recitandis.	fol.eo.
De sentētijs ⁊ interlocutionibus om.iu.	fo.lxxxvij.
De sentētia que sine certa quātitate plata est.	fo.eo.
De pena iudicis qui male iudicauit.	fol.eo.
Sentētiam rescindi nō posse	fo.eo.
De fructibus ⁊ litis expensis.	fo.eo.
De executione rei iudicate.	fol.eo.
De vsuris rei iudicate.	fo.lxxxviij.
Si plures vna sentētia cōdemnati sunt.	fo.eo.
Quibus res iudicata nō nocet.	fo.eo.
Si falsis instr̄is vel testimonijs iudicatum sit.	fo.eo.
Res inter alios acta	fo.eo.
De relationibus.	fol.eo.
De appellationibus ⁊ cōstitutionibus.	fol.eo.
De tpibus ⁊ reparationibus appel.	fol.xc.
Quando puocare nō est necesse.	eo.xcj.
Quorum appellationes nō recipiuntur.	fo.xcij.
Si pendēte appel.mors interuenerit.	fo.eo.
Si de momētanea posses.fuerit appel.	fo.eod.
Ne liceat in vna eadēque causa tertio puocare.	fo.eo.
Qui bonis cedere possunt.	fo.eo.
De bonis auctoritate iudicis possidēdis.	fo.xciij.

ℭ Finis rubricarum.

Repertorium.

¶ Celi Hugonis diffuti Cauilloni celre .J.U. doctoris Index seu repertorium admodum solenne rerum olim memoratu dignarum. lectura predari in hisdē iurib⁹ luminis et monarche necnō comitis do. Guill. de Congno necnō additionū eiusdē sup. C. cōtentorum Alphabeti cōpletum serie sequit. Et primo sup his que incipiunt per A.

Absens nō debet de iure percipere fruct⁹ bñficij.l.ḋ sub ꝓtextu.in ꝓn.de sacrosan.ec. Folio.vi.
Absentibus ptib⁹ an possit iudex cognoscere et ḋd de arbitro et de arbitratore in.l. cꝑale.nu.viij.de epi.audi.fo.xx.
Absentia est duplex.l.j.in ꝓnc.quod et qñ.iur. folio.lxxxvj.
Accessorium fm principale regulatur in aut. clericus.nu.ij.de epi.et cle.fo.xvj.
Acquiri an possit alteri p alterum in.l.ij.nu.j. per quas pso.no.acqui.fo.lix.
Acta an debeant edi cū die et cōsule in.l.edita.nu.v.et in apostil.de eden.fo.xxij.
Acta criminalia in cā ciuili an exhibeant in l.in apud.nu.j.et in apostil.de eden.fol.xxj.
Acta in vno iudicio an faciāt fidem in alio.l. cūctos populos.nume.vij.et ibi in apostil.de sum.trini.fo.ij.
Acta iudicialia sunt cōia et qualr intelligat in.l.edita.nu.iij.et ibi a q̄ debeat eorū editio peti.de eden.fo.xxij.
Actio an detur p re futura in.l.sancim⁹.nu. vij.de iudi.fo.xxx.
Actio an det p expēsis q̄ debent rōne cōtumacie.in.l.sancim⁹.nu.v.et in apostil.de iudi. folio.xxx.
Actio an et qñ mutari possit in.l.edita.nu.xx. et in apostil.de eden.fo.xxiij.
Actio an et qñ oriat ex sententia in.l.ij.nu.j. qui bo.ce.pos.fol.xcij.
Actio an et q̄ sit edēda in.l.edita.nu.xvj.et an sit ius vel factum de eden.fo.xxiij.
Actio cōi diuidūdo quando detur in.l.si pbatum.nu.j.cōi diuidū.fo.lv.
Actio cōfessoria et negatoria an se simul cōpatiantur in.l.ij.nu.vj.et in apostil.de serui.et aqua.fo.lij.
Actio familie herciscūde qualiter et per quem modum detur filio.in.l.pater.nu.ij.de inoffi. don.fo.xlv.
Actio familie herciscunde directa et vtilis q̄bus cōpetat in.l.pater.in fi.de inoffi.dona. folio.xlv.
Actio in rem nō dat nisi dño in rubri.de vsu vsufruct.et c.fo.l.
Actio psonalis quāto tpe tollatur in.l.cum notissimi.nume.j.de prescrip.xxx.vel.xl.āno. fo.lxxxv.
Actio psonalis quanto tpe duret in.l.corruptionem.nu.ij.de vsufruc.fo.lj.
Actio publiciana an det cōtra titulo possidentem in.l.cogi.nu.xj.de peti.here.fo.xlviij.
Actio publiciana dat contra quēlibet excepto vero dño in.l.cogi.nume.ix.de peti.here. folio.xlviij.
Actio publiciana et rei vendicatio an equiparentur in.l.cogi.nume.xj.de peti.heredi. folio.xlviij.
Actio que competat filio post testamentum in.l.si mater.nume.ij.de inoffi.test.fo.xliij.
Actio que datur ecclesie vel ciuitati durat.c. annis.l.fi.nu.v.de sacrosan.ec.fo.xj.
Actio que datur ecclesie vel ciuitati durat.c. annis.l.fina.§.in his autem.nu.vj. de sacrosan.eccle.fo.xj.
Actio tutele durat.xxx.annis.in.l.licet.nu. v.de iudi.fo.xxv.
Actio ypothecaria et psonalis an possint in eodem libello cumulari.in.l.fi.in fine.de āna. excep.fo.lxxxvj.
Actiones et nois debitorum an contineant seu cōputent inter mobilia vel imobilia in.l.iubemus.nu.iij.et in apostil.de sacrosā.ec.fo.viij.
Actionis appellatione an officiū iudicis cōtineat in.l.edita.nu.xvij.et in apostil.de edē. folio.xxiij.
Actore nō pbante an reus absoluatur.in.l. properandum.§.si autem reus.nu.j.de iudi. folio.xxix.
Administratores quidā habēt verū mandatum quidā nō.aut.hoc ius porrectum.nu.iiij. de sacrosan.ec.fo.ix.
Adoptio ad hoc vt pcedat plura requirunt. in.l.nec apud.nu.j.de here.insti.fo.lxj.
Adultis dantur curatores: pupillis nō.in.l. momentanee.nu.iiij.qui legit.perso.stan.in iudi.ha.fo.xxxiij.
Adultus an possit esse in iudicio sine curatore in.l.in reb⁹.nu.j.et in apostil.qui legit.pso. stan.in iudi.ha.vel non.fo.xxxij.
Aduocati absentia est iusta cā dilationis pretende in.l.pperandū.§.sllo pculdubio.nu.ij. et in apostil.de iudi.fo.xxix.
Aduocat⁹ potest aduocare l.xvij.anno.in.l. cū questio.nu.j.de leg.fo.lxxiiij.
Affect⁹ seu conatus an et quando puniatur si non sequatur effectus.in.l.si quis nō dicam rapere.nume.ij.et in apostil.de episco.et cleri. folio.xij.
Affirmatio et negatio non possunt esse in eodem in.l.precibus.nume.lv.de impu.et aliis substi.fo.lxx.
Agens rei vendicatione p re an debeat specificare rem in.l.fi.nu.ij.et in apostil.de peti. here.fo.xlvj.
Agnati et cognati vsq ad quem gradum cōputent.in aut.presbyteros.nu.ij.de episco.et cleri.fo.xix.
Allegans contraria non est audiendus.in.l. licet.nu.v.et in apostil.de iudi.fo.xxv.
Allegans titulum in petitione hereditatis an debeat pbare vel sufficiat allegare in.l.cogi.nu.iiij.de peti.here.fo.xlvij.
Allodia q̄ dicant in.l.si familie.nu.ij.et i apostil.fami.herci.fo.liiij.
Alteri per alterum an et quando queratur in l.licet.nu.xx.de acquirē.posses.fol.lxxxij.et.l. si.nume.j.qui bo.ce.possunt.fo.xcij.et ibidem in additionibus.
Animus nocēdi nō presumit.l.si qua p calūniam.in apostil.de epi.et cle.fo.xiiij.
Appellare an possit cōuentus et cōdēnatus super tributis fiscalibus.l.abstinendū.in ꝓn. quo.appel.non recip.fo.xcij.et an idem sit in priuato debito.ibidem.
Appellare an possit ille qui condēnatus est constitutione si quis in tantū.l.vnica.in ꝓn. si de mo.pos.fue.appel.fo.xcij.
Appellare quotiens liceat in.l.vna.nu.j.ne lice.in vna eadēq cā et c.fo.xcij.
Appellare an possit verus contumax in.l.ab executione.circa mediū.et in apostil.qñ prouocare nō est ne.fo.xcj.
Appellari ab interlocutoria vtrū possit in.l. appellatione.nu.j.de appel.fo.lxxxix.
Appellari an possit a grauaminibus illatis añ diffinitiuam sniam in.l.si cleric⁹.nu.j.et in apostil.de epi.audi.fo.xx.
Appellari an possit a sumptib⁹ in.l.fi.nu.j.et in additio.qñ prouoca.nō est ne.fo.xcj.
Appellare an possit quilibet de populo pro tertio in cā criminali in.l.additos.nu.ij.de epi.audi.fo.xx.
Appellatione pendente vel infra tempus ad appellandum datum an possit snia criminalis executioni mandari in.l.addictos.nu.j.de epi.audien.fo.xx.
Approbari an debeat ab omnib⁹ quod omnes tangit in.l.j.nu.iiij.et in apostil.vbi in rem ac.folio.xxxix.
Arbiter an possit monachus esse in.l.episcopale.nume.v.et in apostillis.de episco.audiē. folio.xx.
Arbiter et arbitrator quomodo differant in l.episcopale.nu.vij.et in apostillis.de episco. audien.fo.xx.
Arbitria sunt redacta ad instar iudiciorum. aut.generaliter.nu.v.et in apostil.de sacrosā. eccle.folio.xv.
Arbitris electis ad cognoscendū de causa recusationis an possit iudex recusatus statuere tempus infra qd de dictis causis cognoscant in.l.aptissimi.nu.iij.et i apostil.de iudi. folio.xxx.
Argumentū a cōtrario sensu an semp cōcludat in.l.cōuenticulā.nu.j.et in apostil.de epi. et cleri.fo.xiij.
Arrarū traditio an sit cōtractus in.l.cōtractus. nu.i.de fide instru.fo.lvij.
Ascripticius an possit effici cleric⁹ sine voluntate dñi in.l.iubem⁹.nu.j.de epi.et cle.fo.xvij.
Assessores an habeāt cognitionē cāe.in aut. ad hec.nu.j.de iudi.fo.xxvj.
Attestationes habite in vno pcessu an faciant fidem in alio in.l.pperandū.§.illud procul dubio.nu.iiij.et in additio.de iudi.fo.xxix.
Aure⁹ qualiter accipiatur in iure et q̄t aurei faciant librā auri in.l.illud.nu.v.et in apostil. de sacrosan.eccle.fo.x.
Auxiliū extraordinarium an habeat locū vbi cōpetit ordinariū.in.l.mater.nu.vij.et in apostil.de rei vendi.fo.xlix.
Azo fuit discipul⁹ Jo.in.l.licet.nu.xj.de acq ren.pos.fo.lxxiij.
Beneficiū ecclesiasticū an debeat in legitimā cōputari in.l.omodo §.iputari.nu.ij.et in apostil.de inoffi.test.fo.xliij.
Bona castrēsia q̄ dicantur in.l.j. nu.iiij.et in apostil.fami.hercis.fo.liij.
Bona cōfiscata sita extra puinciam cōfiscantis pueniunt ad fiscū sub quo sunt bona non ad thesaurariū cōfiscantis.l.cunctos pplos. nu.xiij.et in apostil.de sum.trini.fo.xiij.
Bona donata p patrē qualiter perant p filium et modū agēdi in.l.j.nu.iiij.et in apostil. de inoffi.don.fo.xlv.et an viuo pre ibidē.nu. iiij.et si fuerint alienata p donatariū an aget contra detentorem vel contra donatarium. ibidem.nu.v.fo.eo.
Bona fides an et quādo requirat in prescriptione in.l.j.nu.j.et in apostil.de serui.fol.lij. et an requiratur in prescriptiōe libertatis ea.l. nu.iij.et in apostil.eo.titu.fo.eo.
Bonorum possessiones quot sunt et q̄ tribuātur in.l.a pcedente.nu.i.de dila.fo.xxxv.
Breuitate gaudent moderni.in.l.precibus.

nume.iij.de ipube.z aliis substi.fo.lxx.

Ampioz an cogatur edere rones in.l.j.nu.iij.de eden.fol.xx.

¶ Canonis solutionis cessatione an res eccle cadat in cõmissuz.l.placet.nu.viij.de sacrosan.ec.fo.v.

¶ Capitulu alicuius eccle si leget aui debet legatu.l.j.nu.ix.de sacrosan.eccle.fo.iiij.

¶ Capitulu an veniat appellatione eccle in fauorabilib⁹.l.j.nu.ix.de sacrosan.ec.fo.iiij.

¶ Casus in qbus pot exheredari filius.in aut.non licet.numero.iij.de libe.prete.z exhere.folio.lxxiij.

¶ Causa an z qñ sit exprimenda in sententia.in l.pperandum.§.illo pculdubio.nu.j.z in apostil.de iudi.fo.xxix.

¶ Causa breuis q dicat.in aut.nisi breues.de sen.ex peri.rec.fo.lxxxvj.

¶ Causa criminalis an z qñ possit per pcuratorem exerceri.in.l.cos.§.super his.nu.ij.de appel.fol.lxxxix.

¶ Causa falsa de preterito an viciet legatu in.l.conuenticulã.nu.ij.de epi.z cle.fo.xiiij.

¶ Cause exheredationis que sunt in.l.deo nobis.nume.j.et in apostillis.de episco.z cleri.folio.xix.

¶ Cause iure magistratus cõpetentes an possint delegari in.l.placuit.nu.ij.de peda.iudi.folio.xxxj.

¶ Cause meri iperij sunt maxime iurisditionis in.l.placuit.nu.j.z in apostil.z ibi qd sit iperium de peda.iudi.fo.xxxj.

¶ Cause meri iperij q dicant in.l.placuit.nu.j.de peda.iudi.fo.xxxj.

¶ Cautio de lite prosequenda an prestetur ab actore ad requisitionez partis. Itẽ an iudex ex suo officio debet facere vt prestetur.in aut.generaliter.nume.ij.de epi.z cleri.fo.xv.z an hec cautio habeat locum in causa appellationis ca.aut.nu.iiij.fo.eo.

¶ Cautio de lite psequenda an prestetur corã arbitrio vel iudice cuius iurisditio prorogatur in aut.generalr.nu.v.de epi.z cle.fo.xv.

¶ Cautio de lite prosequenda an habeat locũ si is a quo petitur possideat imobilia.in aut.generaliter.nu.vj.de epi.z cle.fo.xv.

¶ Cautio de lite prosequenda et de refundendis expensis an habeat locum in causa recõuentionis.in aut.generaliter.nu.viij.de epi.et cle.fo.xv.

¶ Cautio iudicatum solui tres clausulas continet.aut.generaliter.nume.j.de episco.z cle.folio.xiiij.z.xv.

¶ Cautio iudicatũ solui qd operet in.l.aptissimi.nu.v.de iudi.fo.xxx.

¶ Cautio que debet prestari heredi super vsufructu an possit p testatorem remitti. Itẽ qd de herede an possit remittere.in.l.j.nu.j.z in apostil.de vsu vsufruc.zc.fo.l.

¶ Cautionẽ si quis prestare debeat an inopia ipsum excuset.in.l.vsufructu.nume.j.de vsufruct.fo.l.

¶ Cedẽs bonis an teneatur tradere vestes in l.legis iulie.nu.j.qui bo.ce.pos.fo.xcij.

¶ Cedens bonis nõ incarceratur.l.j.nu.j.qui bo.ce.pos.fo.xcij.

¶ Cessio bonorũ facta ab eo qui est astrictus alicui loco vel curie an valeat in.l.si quis curialis.nu.j.de epi.z cle.fol.xiij.

¶ Citatio ad domũ an z qñ valeat in.l.pperandum.§.finalit reus.nu.v.z in apostil.z vtrũ liceat ei appellare ibidem de iudi.fol.xxix.

¶ Citatio die feriata facta an valeat in.l.dies festos.nu.j.z in apostil.de fer.fo.xxxv.

¶ Clausula codicillaris si nõ valet iure testi valeat iure codicilloz quid operetur si testm rumpatur agnatione posthumi in.l.j.nu.iij.de codicil.fo.lxxiiij.

¶ Clerici an excusentur a muneribus.in.l.j.nume.j.de epi.z cle.fo.xij.

¶ Clerici quot iudices habeãt in.l.si qs ad declinãdam.nu.ij.de epi.z cle.fol.xviij.

¶ Clericus an gaudeat priuilegio clericali in hypotheca.in.l.cum p liberam.nu.ij.p quas perso.no.acqui.fo.lx.

¶ Clericus an possit renunciare suo priuilegio in aut.z cõsequẽter.nu.iiij.de sen.z interlocu.om.iudi.fol.lxxxvij.

¶ Clericus an possit renũciare suo foro.l.si qs in conscribẽdo.nu.j.de epi.z cle.fo.xviij.

¶ Clericus cõuentus actione reali an habeat priuilegium vt corã suo iudice cõueniatur in aut.clericus.nu.ij.z in addi.de episco.z cleri.folio.xvj.

¶ Clericus in reali actiõe corã quo cõueniatur in aut.clericus.nu.ij.de epi.z cle.fo.xvj.

¶ Collectas viaz z pontium quis possit indicere in.l.neminem.nu.iiij.de sa.san.eccl.fo.vj.

¶ Collegio licito quilz relinqre pot et quid de pupillo z pdigo.l.j.in pn.de sacro san.eccle.fo.iij.z quid de illicito:z in singulari dicti collegij ibidem.nu.vij.z in apostil.fo.iiij.

¶ Colonus simplex etiã expulsus an possit cõueniri ad pẽsionem in aut.qui rem.nu.vj.de sacro sanc.eccl.fo.lxvij.

¶ Colonus si teneat rem p.xxx.an.z nõ soluat pẽsionez vtrum pscribat in.l.male agitur.nume.j.de pscrip.xxx.vel.xl.an.fol.lxxxv.

¶ Cõmodatarius de qua culpa teneatur.l.nemo.nu.j.de epi.audien.fo.xx.

¶ Comparatio instrumẽtoz seu figuraz quid sit z quomodo describatur in.l.cõparationes.nu.ij.de fide instru.fo.lvij.

¶ Comparatio quid sit in.l.comparationes.nu.j.de fide instru.folio.lvij.z ibidem q comparatio sit circa multa.

¶ Cõpẽsatio doli ad culpã an admittatur in.l.in criminali.nu.ij.de iurisdi.om.iu.fo.xxxvij.

¶ Comparatio litteraz seu istrumẽtoz qñ possit fieri in.l.cõparationes.nu.viij.z in apostil.de fide instru.fo.lvij.z ibidem an possit fieri cõparatio signorũ.

¶ Compẽsatio quãtitatis ad spẽm nõ valet in l.vna in fi.de cõmo.fo.lix.

¶ Cõditio est duplex.in.l.j.nu.j.de insti.z substi.fo.lxj.

¶ Cõditio ex lege quãdo datur in.l.fi.nu.viij.de peti.here.fol.xlviij.

¶ Cõditio expssa quib⁹ modis fieri pot in.l.j.nu.ij.de insti.z substi.fo.lxj.

¶ Cõditio impossibilis apposita in vltimis elogiis an viciat vel vicietur z quid in contractibus in l.j.nu.iiij.de institu.z substi.fo.lxij.

¶ Cõditio potestatiua q z qñ dicatur in.l.j.nu.vij.de insti.z substi.fo.lxij.

¶ Conditio si heres non erit qualiter intelligatur in.l.cũ proponas.nume.iij.de here.insti.folio.lx.

¶ Cõfessioni alicuius an z quando stetur in.l.si quis in hoc genus.nu.j.z in apostil.de epi.et cle.fo.xiij.

¶ Confessioni alicuius an sit standuz z quid si quis cõfiteatur crimen an ex sua cõfessione debeat puniri in.l.si qs i hoc gen⁹.nu.j.de epi.z cleri.fo.xiij.

¶ Confessioni cui natura actus non resistit est standum.l.fi.nu.ij.quando prouoca.non est necesse.fo.xcj.

¶ Confessus statim debitũ an z ad quas expẽsas tenet.in.l.edita.nume.xxiij.z in apostil.de eden.fo.xxiij.

¶ Confessus metu tormentorum an z qñ sit cõdemnandus in.l.fi.nu.ij.quando prouoc.nõ est ne.folio.xcij.

¶ Confessus se crimen cõmisisse z non pbetur aliter cõtra ipm.vtrum ista cõfessio sit sufficiens vt possit cõdẽnari.l.fi.nu.ij.quãdo prouoc.nõ est ne.fo.xcij.z ibidẽ in apostil.z i.l.si qs in hoc genus.in princ.z ibidem in additio.de epis.z cleri.folio.xiij.

¶ Cõsilium peritoz an z qñ des iudex petere.l.placet.in pn.z in apostil.de sacrosan.ec.fo.v.

¶ Cõsuetudo apud litigãtes q obseruet.l.cunctos pplos.nu.iij.z in apostil.de su.tri.fo.iij.

¶ Consuetudo est optima legũ interpres.aut.ad hec.nu.j.de iudi.fo.xxvj.

¶ Cõsuetudo q hz q dãnatus ad mortẽ pper crimẽ pdat bona si dãnatus habeat bona in diuersis territorijs qñ habere debeat bona l.cunctos.nu.xij.z in apostil.de sum.trini.et fide catho.fo.iij.

¶ Cõsuetudo specialis z localis nõ porrigit extra locũ.l.cũctos populos.nu.xiij.z in apostil.ij.de sum.trini.fo.iij.

¶ Cõsules an teneant ad collectas in.l.neminem.nu.xj.z in apostil.de sacrosan.ec.fo.vij.

¶ Cõtractus z delicta quo ad foruz cõparant l.j.nume.iij.vbi de cri.vel cohar.zc.fo.xlj.

¶ Cõtractus in ecclia celebrati an z q valeant l.nemo.in pn.z in apostil.de sacrosan.ec.f.v.

¶ Cõtractus quidã sunt nominati q transeũt in spãle nomẽ cõtractus.quidã inominati q nõ trãseunt in spãle nomẽ cõtractus z hmõi sunt quattuor.scilz do vt des.facio vt facias.facio vt des.z do vt facias.in.l.pctractus.nu.ij.de fide instru.fo.lvij.

¶ Cõtraria nõ debẽt admitti.l.iarã.nu.iiij.qñ puoca.nõ est ne.fo.xcj.

¶ Cõtumax appellãs an audiat in.l.pperandum.§.finautem reus.nu.iij.et in apostil.de iudi.folio.xxviij.

¶ Cõtumax quãdo potest stare in merito.in.l.sancimus.nu.ij.z in apostil.de iudi.fo.xxx.

¶ Cõtumax verus qs dicat in.l.pperandũ.§.finautẽ re⁹.nu.iiij.z in apostil.fo.xxviij.et qs fictus.ibidẽ.nu.v.de iudi.fo.xxix.z in.l.sancimus.nu.ij.eo.ti.fo.xxx.

¶ Cõuentio z recõuentio pariter pcedere debent.in aut.z cõsequẽter.nu.j.de sen.z interlocu.om.iudi.fo.lxxxvij.

¶ Criminalis instãtia qñtum duret in.l.pperandum.nu.j.z in apostil.de iudi.fo.xxvij.

¶ Crimina puata q dicant in.l.cũ nõ solum.§.necessitate.nu.v.de bo.q libe.fol.lxxvj.

¶ Cumulatio actionũ an et qñ pmittat in.l.j.nume.v.z in apostil.de peti.here.fo.xlvj.

Amnum qd qs sua culpa sentit sentire nõ videt.in aut.ei q.nu.ij.q bo.ce.pos.fol.xcij.

Debitorẽ an z qñ possit creditor ppria auctoritate capere.in.l.cũ debitori.nu.iiij.z in apostil.de iudi.fo.xxvij.

Debitor promittens soluere vbiqz locorũ vbi possit cõueniri.l.si quis ad declinandam.nu.iij.z in apostil.vbi reprobo opi.quasi omniũ docto.de epi.z cle.fol.xviij.

Debitum filio non intelligit debitum patri.in.l.j.in fi.de bo.ma.fo.lxxv.

Decretum iudicis an requiratur in constitu-

Materiarum singularium.

none syndici actoris vel yconomi.in.l.omnes nu.iij.τ in apostil.de epi.τ de.fo.xvij.
Defendere aliu͂ verũ q̃s cogat̃ in.l.cũ filleias num.nu.ij.de his q̃.vt indig.fol.lxxiiij.
Delegatio fit tribus modis in.l.a iudice.nu. iij.de iudi.fo.xxvi.
Defendere qs potest alium ne occidatur et non defendit an teneat̃.in.l.cũ filleianũ.in fi. de his qui.vt indig.f.lxxiiij.
Delictũ manifestũ an plus occulto puniat̃.l. nemo.in p̃n.de sum.tri.fo.iij.
Denunciatio nuda an τ quando sufficiat.l.si aquam.nu.j.τ in apostilis.de serui.et aqua. folio.liij.
Deus non est acceptor personarum.l.j.nu.j.de sacrosan.eccle.fo.iij.τ.iiij.
Dignitas dignitati τ honor honori an possit addi in.l.epãle.nume.vj.de episco.audien. folio.xx.
Dignitas superueniens an expostfacto reddat actum validum.in.l.procurator.nu.ij.de eden.folio.xxj.
Dilatio an possit per iudicẽ reuocari proga ri vel diminui in.l.siue pars.nu.j.τ in apostil. de dila.folio.xxxv.
Dilatio an sit danda propter aduocatũ.l.peractũ.§.illo pculdubio.nume.ij.de iudi. folio.xxix.
Diues an plus puniat̃ q̃ paup.l.nemo.nu.j. τ in apostil.de sum.trini.fol.iij.
Diuisio dicitur esse bimẽbris in.l.precib⁹.nu.iij.de impube.τ aliis substi.fo.lviij.
Diuisio in q̃bus rebus cõsistat.l.ea que.in fi. fami.hercis.fol.liij.
Dolus preponderat culpe in.l.si qua per calumnias.nu.j.de epi.τ cleri.fo.xiiij.
Domiciliũ qualiter cõstruat̃.Itẽ an scolaris cõstruat domiciliũ in loco studij et an possit ibi cõueniri in.l.ij.nu.j.τ in apostil.vbi sena. vel cla.folio.xlj.
Domicilium quod τ quale attendatur in.l.j. nu.j.τ in apostil.de iurisdi.om.iudi.fo.xxxvj.
Duo uno insolidu3 esse nõ possunt.l.licet.nu. xj.de acquiren.pos.fo.lxxxj.
Dominiũ an possit nobis acquiri per liberaz personã in.l.j.nu.ij.τ in apostil.p quas pso. no.acqui.fol.lix.
Dominium an queratur per sentẽtiam.l.vni ca.nume.j.τ in apostil.de sen.prefect.preto. folio.lxxvj.
Dominiũ an trãseat in ecclesiam sine traditione in.l.vt inter diuinũ.§.in his aũt.nu.iiij.et in apostil.de sacrosan.eccle.fo.xj.
Dominiũ directũ an queraẽ p prescriptionẽ. Itẽ q̃d in vsucapione.in auẽ.nisi triennale. nu.j.de bo.ma.fo.lxxix.
Dominium qualiter acquiratur τ quib⁹ modis in.l.solẽnibus.nu.ij.τ in apostil.de rei vẽdi.folio.l.
Dominium rei vendite an transferatur per traditionem precio non soluto.in.l.vt inter diuinum.§.his autem.nume.j.de sacrosanc. eccle.folio.xj.
Dominus sine possessione an acquiri possit in.l.licet.nu.iij.de acqren.pos.fo.lxxx.
Donatio an τ que cõfertur.l.filie.nu.ij.τ.iij. τ in apostil.fami.hercis.fo.liiij.
Donatio facta per principem omnes alias supereminet in.l.cum multa.nume.j.de bo. que libe.fo.lxxvj.
Donatio facta de patre in filium an valeat in l.cum oportet.§.non autem.nume.j.de bo. que libe.fo.lxxvj.
Donatio facta ecclesie vsq3 ad quã summam valeat sine insinuatione in.l.illud.nume.j.τ in apostil.de sacrosan.ec.fo.vj.
Donatio inofficiosa an τ q̃n reuocet̃ per querelas supplemẽti legitime in.l.j.nu.ij.de inoffi. dona.fo.xiv.
Dos ad quẽ debeat reuerti soluto matrimonio.Item quid de donatione propter nuptias in.l.ij.nu.j.de bo.q̃ libe.fo.lxxv.τ.lxxvj.
Dos an conferatur.l.filie.nu.ij.τ in apostil. fami.hercis.fo.liiij.
Dos cõputatur in parte debitam iure nature in.l.precibus.nume.lix.de impube.τ aliis substi.fo.lxxij.
Dos sine matrimonio esse nõ põt in.l.nõ sine.nu.j.de bo.q̃ libe.fo.lxxv.τ.lxxvj.
Duo vincula vincuntur in.l.precibus.nu. xiv.de ipu.τ aliis substi.fo.lxviij.τ.lxix.
Ecclesia an prescribat cõtra ecclesiam τ quid de priuato.in auẽ.quas actiones.nu.j.de sacrosan. eccle.folio.xj.
Ecclesia an restituat̃ aduersus prescriptiones.in auẽ.quas actiones.nu.iij. de sacrosan.eccle.fo.xj.
Ecclesia an teneat̃ ad collectas p prediis ei dedicatis τ ad quas.ibidẽ.nu.ij.τ in apostil. fo.eo.τ ibi nu.v.an phibeat̃ priuat⁹ volẽs da re ecclesie predium.fo.eo.
Ecclesia an teneat̃ ad cõstructionẽ vel reparationẽ pontiũ viarũ τ muroz.l.ad instructiones.τ in apostil.de sacrosan.ec.fol.v.
Ecclesia cũ qua solennitate alienet.auẽ.hoc ius porrectu3.nu.v.τ in apostil.de sacrosan. eccle.fo.xcj.
Ecclesia τ fiscus an equiparant̃.auẽ.hoc ius porrectus.nu.iij.τ ibi an ecclesia possit suũ debitorem ad dictũ cõpellere sicut fiscus.τ in apostil. de sacrosan.ec.fo.ix.
Ecclesia τ fiscus an τ quando equiparentur in auẽ.hoc ius porrectũ.nu.iiij.de sacrosan. eccle.fo.ix.
Ecclesia nõ dat in emphiteosim nisi habita estimatione fructuu3.in auẽ.qui rem.nu.iiij. de sacrosan.eccle.fo.x.
Ecclesia particularis vel in rure an gaudeat priuilegio ecclesiaz ciuitatis.l.placet.nu.j.τ in apostil.de sacrosan.ec.fo.eo.
Ecclesia q̃n phibeat̃ alienare.auẽ.hoc ius porrectum.circa p̃n.de sacrosan.ec.fo.ix.
Ecclesia si h3 rẽ cõem cũ aliquo an prelat⁹ vel yconomus possit petere vt diuidat̃ in.l.iubemus.nu.ij.de sacrosan.ec.fo.viij.
Ecclesie appellatione an veniat capellã in fauorabilib⁹.l.j.nu.ix.de sacrosan.ec.fo.iij.
Ecclesie incerte si leget̃ cui debetur vbi.§.pri. nu.j.τ in apostil.fo.iij.
Edificiũ solo nõ cedit.auẽ.qui rẽ.nu.ij.de sacrosan.ec.fo.x.
Editio quarũ rerũ peti potest in.l.edita.nu. j.de eden.fo.xxj.
Editio rationum quẽ effectũ habet τ an rationes faciãt fidẽ in.l.edita.nu.viij.τ in apostil.de eden.fo.xxij.
Electio in alternatiuis ad quẽ spectat.in.l. cu3 hereditatis.nu.j.τ in apostil.de peti.hereditatis.fo.xlvj.
Emancipatio an possit fieri sine actis.in.l. emancipatione.nume.j.et in apostil.de fide instrumen.fo.lvj.τ ibidem an requiratur decretum iudicis.
Emancipatio rescinditur propter ingratitudinem.l.si lenones.nu.ij.et in apostil.de epi. audien.folio.xxj.
Emãcipatio an reuocet̃ pp̃ter ingratitudinẽ in.l.si lenones.nu.ij.τ in apostillis.de episco. audien.fo.xxj.
Emergens questio τ incidens qualiter differant.Itẽ an pronũciato super emergenti debeat fieri mẽtio de incidẽti in.l.j.nu.ij.de ordi.iudi.fo.xxiij.
Emphiteosis nõ põt cõstitui in re mobili.in auẽ.nisi triẽnale.nu.j.fo.lxxix.τ que sit ratio videas ibidem.
Emphiteosis quid sit τ in q̃ differt a feudo. in.l.si familie.nume.iij.fami.hercis.fo.liij.
Emphiteota an possit cõstituere seruitutem in re quam tenet in emphiteosim in.l.τ in p̃nciali.nu.j.τ in apostil.de seru.τ aqua.fo. lij.τ ibi an sit offo.
Emphiteota dans fundũ emphiteotecariũ secundo in emphiteosim si iste secundus vendat cui debet laudimium in.l.q̃s factio.nu.ij. de bo.que libe.fo.lxxv.
Emphiteota deteriorans res emphiteotecarias an repellat̃ a re τ quid in alio emphiteota.auẽ.qui rem.nu.vij.et in apostil.de sacrosan.ecle.fo.x.
Emphiteotã an dominus approbet petẽdo pensionem.auẽ.qui rem.nume.iij.de sacrosan.ecle.fo.x.
Emphiteota τ conductor an τ quando equiparentur.in auẽ.qui rem.nume.vij.de sacrosan.ecle.fo.x.
Emphiteota si vendidit rem τ tradat sine cõsensu dñi post peniteat τ recuperat rem.verus res cadit in commissum.in.l.si quis libellos. nume.j.de appel.fo.lxxxviij.
Episcopi liberos an habere debeant.auẽ.s3 episcopalis dignitas.nume.j.de episco.τ de. folio.xvij.
Episcopus an τ qualem τ a quo tẽpore iurisditionem habeat.in.l.episcopale.nu.ij.et in apostil.de epi.audi.fo.xx.
Ep̃s in quib⁹ casibus cognoscit cõtra laicus in auẽ.itẽ nulla cõmunitas.nu.iij.de episco. et cleri.fo.xij.
Ep̃us si aliquid acquirat an presumatur acquisisse de episcopatu.in auẽ.licentiam.nu.j. τ in apostil.de epi.τ cle.fo.xvij.
Errans vtrum iurisditionem prorogat in.l. in criminali.nu.j.et in apostil.de iurisdi.om. iudi.folio.xxxvij.
Error iuris an τ quando prodest in.l.mater. nu.iij.τ in apostil.de rei vendi.fo.xlviij.
Excedens fines officij puniẽ.l.repetita.nu. iij.de epi.τ cleri.fo.xvij.
Exceptio an debeat sub generalitate regule cõtineri τ an debeat esse de eo de quo est regula in.l.cogi.nu.j.τ in apostil.de peti.here. folio.xlvij.
Exceptio debet esse de generalitate regule. in.l.licet.nu.xij.de acqren.pos.fo.lxxxij.
Exceptio de crimine contra testem an possit repelli per repetitionem de eode3 crimine in l.in arenam.nume.j.et in apostillis de inoffi. testa.folio.xliij.
Exceptio est actionis exclusio in.l.edita.nu. xiij.de eden.fo.xxiij.
Exceptio prescriptionis an possit opponi ad litem contestatã in.l.emptor.nu.j.de p̃scrip. lon.tempo.fo.lxxxiij.
Exceptiones sunt perpetue licet actiones sint temporales.l.properandu3.nume.iij.de iudi.folio.xxviij.
Excõmunicationis exceptio an possit coram

iudice laico opponi.l.placet.in fine.z in apostil.de sacrosan.eccle.fo.vj.

Executor an teneat reddere rationes. et an in dubio stetur suo iuramēto in.l.nulli.nu.vj. z in apostil.de epi.z cleri.fo.xvj.

Executor in testamento quis appellat. Ite an executores in testamento dati cogant et executores.in.l.nulli.nu.j.z nu.ij.de episco.z cleri.fo.xv.

Executores quam cautionem prestare debeant in.l.nulli.nu.v.de epi.z cle.fo.xvj.

Executori dato in testamēto an detur actio in.l.nulli.nume.iij.z in apostil.de episc.et cle. folio.xv.

Exheredatio viciatur trib⁹ modis.in.l.si qs nume.j.de libe.prete.z exhere.fo.lxxiij.

Exheredatus habetur pro mortuo. in aut. nouissima.nu.iiij.z in apostil.de inoffi.testa. folio.xliij.

Expense qua actione petantur. in.l.sancim⁹ nu.vj.de iudi.fo.xxx.

Expense que dicātur solite.in.l. properandū §.sinantem alterutra.nu.iiij. et in apostil.de iudi.fo.xxix.

Expense semel petite an possint iterum peti. in.l.cū debitoris.la.ij.nu.vj.de iudi.fo.xxvij.

Extorquens per metum tenetur ad quadruplum vltra rem.aut. qui rem.nu.v.de sacrosan.eccle.folio.x.

Extraneus dicitur multis modis in.l.extraneum.la.j.nu.j.de here.insti.fo.lxj.

Falsum testamentum nō reputatur testamētū.l.alia causa.nu.ij. de his quib⁹ vt indig.fo.lxxiiij.

Feriati dies an cōputent in dilatione in.l.siue pars.nu.ij.z i apostil.de dila.fo.xxxv.

Feudū quid dicat in.l.si familie.nu.iij.fami. hercisun.fo.liiij.

Fideicōmissaria institutio an z quando sufficiat in.l.sancim⁹.§.cū autem.nu.j.de inoffi. testa.folio.xliiij.

Fideicōmissaria an debetur actio.in.l.precibus.nu.lxvij.de ipu.z aliis substi.fo.lxxij.

Fideicōmissi restitutio an possit fieri pcuratori in.l.precibus.nu.lxviij.de ipube. et aliis substi.fo.lxxij.

Fideicōmissum an expiret si heres rogatus restituere hereditatem decedat ante aditam hereditatē in.l.precibus.nu.lxj.de impube. z aliis substi.fo.lxxj.

Fideicōmissum an transmittat ad heredes fideicōmissarij si moritur ante restitutaꝫ sibi hereditateꝫ in.l.precibus.nu.lxij. de impub. z aliis substi.fo.eo.

Fideicōmissum seu legatum in quo loco peti debeat z qua actione in.l.vnica.nu.j.z.ij. Itē vbi sit faciēda solutio legati ibidē. nu.iij. vbi fideicōmiss.peti debe.fo.xxxix.

Fides de precio an possit haberi p pcuratorem in.l.j.nu.iiij. et in apostil.per quas pso. no.acqui.fo.lx.

Fides qū dicat habita de precio in.l.vt inter diuinum.§.in his aūt.nu.j.z in apostil.de sacrosan.eccle.fo.xj.

Filia in quibus feudis non succedit z quare in.l.si familie.nu.iiij.z in apostil.fami.hercis. folio.liiij.

Filia instituta in dote an possit qrere tale testamentū vt inofficiosum in.l.scimus.nu.ij. z in apostil.de inoffi.testa.fo.xliiij.

Filiā an possit mater exheredare pter vite turpitudinē que talē se prestitit.in aut.sed z si post.nu.j.z in apostil.de inoffi.test.fo.xlij.

Filij an teneant dotare matrē pauperē. Itē an teneant dotare sororē in.l.vnica.nu.ij.de inoffi.do.fo.xlv.

Filij presumunt grati nisi pbent ingrati.in l.oimodo.in.ij.no.z in apostil.de inoffi.test. folio.xliij.

Filius an p emācipationeꝫ patris eximat a potestate aui.qđ est quere an p emācipationeꝫ filij emācipent nepotes in.l.si putas.nu. j.de peti.here.fo.xlvj.

Filius an possit esse in iudicio in cā criminali in.l.cū nō solū.§.necessitate.nu.v.z in apostil.de bo.q libe.fo.lxxvj.

Filius accusans testamentū de falso an priuetur legitima in.l.polla.nu.j.de his qui.vt indig.fo.lxxiiij.

Filius institutus sub cōditione si emancipet a patre.si pater nolit emancipare qs tenebit hereditatem.in.l. filiis.in pnci.de inoffi.test. folio.xlij.

Filius libros quos sibi pater emit in studio an debeat illos habere precipuos in.l.filie. nu.ij.z in apostil.fami.hercis.fo.liiij.z ibideꝫ an debeat illos cōferre.

Filius qđ surripuit patri an z qū teneat cōferre in.l.incerti.nu.iij.et in apostillis.fami. hercis.folio.liiij.

Filius tenens aliq bona pris z habens alia bona matris si aliquid acqrat ex eius bonis indubio presumit acquisiuisse.vide in.l.cum opꝫ.nu.iij.z in apostil.de bo.q libe.fol.lxxvj.

Fili⁹ vtrū dotare matrē teneat in.l.si viuere. nu.j.de prescrip.lon.tēpo.fo.lxxxiiij.

Finis debet intelligi sicut principiū.l.si.circa si.de prescrip.lon.tēpo.fo.lxxxiiij.

Fiscalis cā corā quo iudice terminet.in aut. clericus.nu.j.de epi.z cle.fol.xvj.

Fiscalis cā infra qđ tēpus terminet.l. properandum.nu.iij.de iudi.fol.xxviij.

Fiscus an possit suū debitorē ad diē cōpellere.aut.hoc ius porrectū.nu.j.z i apostil.z qđ in eccle.de sacrosan.ec.fo.ix.

Fiscus qū agit cōtra priuatū qs sit iudex.in l.j.nu.x.cōia de vsucap.fo.lxxviij.

Fiscus quis dicatur in.l.j. nu.viij.cōmunia de vsucap.fo.lxxviij.

Frater an teneatur dotare sororē in.l.precibus.num.xlv.z in apostil.de impube.et aliis substi.fo.lxviij.

Frater exheredat⁹ a fratre an habeat querelam ꝯ testm̄ fratris in.l.frēs.nu.ij.z in apostil.de inoffi.testa.fo.xliij.z an frater habeat legitimam in bonis fratris.ibidē.nu.iiij.

Furtū an sit casus fortuit⁹ in.l.q fortuitꝫ.nu. j.z in apostil.de pig.act.fo.lix.

Generi p spēm derogat.in.l.dies festos.nu.iij.z i apostillis de fer. folio.xxxvj.

Genus vēdicari nō pōt in.l.j.nu. iij.de inoffi.dona.fo.xlv.

Gregē cū oues facisti in.l.a iudice.nu.ij.z in apostil.de iudi.fo.xxvj.

Habergaria qđ sit an sit seruit⁹ in l.sicut vsumfructuꝫ.nu.iij.de ser. z aqua.fo.lij.

Habitatio an possit gratis cōcedi.in.l.cū antiqtas.nu.iiij.de vsufruct.folio.lj.

Heredis appellatione q cōtineant in.l.antiquitas.in fi.z in apostil.de vsufru.fo.lj.

Hereditas diuidit in.xij.vncias.in.l.cū questio.nu.j.de leg.fo.lxxv.

Hereditas iacēs nihil possidet in.l.licet.nu. xj.de acqui.pos.fo.lxxxj.

Heres an quis possit esse si non scribatur in testamento in.l.precibus.nu.ij.de impube.et aliis substi.fo.lxxij.

Heres rogat⁹ de restituenda hereditate pōt retinere quartā si spōte adiit alias nō in.l.precibus.nu.lxiij.de impube.z aliis substi.fo.lxxj.

Heretic⁹ an possit vbicūqꝫ puniri.l.nulli⁹.nu. ij.z in apostil.de sum.tri.fo.iij.z ibidem quid de raptore virginis.

Hypotheca ex cōtractu cū ecclesia vel ciuitate inito tacite pcrahat in.l.vt inter diuinū.§. in his aūt.nu.iij.de sac.sanc.eccle.fo.xj.

Hypotheca nō dꝫ pcedere psonalē actioneꝫ in.l.cū opꝫ.§.si.nu.ij.de bo.q libe.fo.lxxvij.

Communitas si dēt aliqui respectu dignitatis vel stat⁹ ita q cōditionem psone respiciat ad oēs extēditur.l.placet nu.iiij.de sac.sanc. eccle.folio.v.

Imperator an statuat legē non subditis in.l. cunctos populos in prin.z in apostil.de sum. tri.z fide catho.fo.ij.

Imperiū aliud est merū z aliud mixtum in.l. placet.nu.iij.de peda.iudi.fo.xxxij.

Incapaci an z qū possit aliqd relinqui in.l.si quid nu.ij.z in apostil.de sac.sanc.eccle.fo.x.

Incapaci si legetur vt ingrediatur religionē an valet legatū.l.j.nu.viij.de sa. san.ec.f.iiij.

Incremētū duplex est in.l.ij.nu.j. de alluuio. z palu.fo.lxxxvj.

Indebitū soluens scienter donare videtur.l. filia nu.ij.de leg.fo.lvij.

Indebitū solutū per errorem an possit repeti in.l.filia.nu.ij.de leg.fo.lxxv.

Inducie que dant condēnatis in actiōe personali an dantur condēnatis actione reali.l. fi.in fi.z in apostil.q bo.ce.pos.fo.xxiij.

Infamia facti an repellat quē a dignitate.l. cleros.nu.v.z ibi in apostil.de sum.tri.fol.ij. z ibi quid in testimonio.

Inferior an z qū plus puniatur q superior in l.presbyteri nu.j.de epi.z cle.fo.xiij.

Ingratitudo an purget p ingressū religiōis in.l.deo nobis nu.ij.z in addi.ō epi.z cle.f.ix.

Ingratitudo siue macula an purget per religionis ingressū in.l.deo nobis nu.ij.z in apostil.de epi.z cle.fo.xix.

Ingrediēs monasteriū an ipso ingressu possessio bonorū transferat in ecclesiaꝫ in aut.si seruus nu.ij.z in apostil.de epi. z cle.fo.xvij.

Ingressus monasteriū cum reseruatione bonorum an valeat in aut.ingressi nu.j.z in apostil.de sacrosanc.eccle.fol.viij.

Iniuria an z que per dissimulationē abolitur.l.in ipsius.nu.iij.fa.hercis.fo.liij.

In legatis z fideicōmissis qū cedit dies in.l. precib⁹.nu.lxij.de impu.z aliis substi.fo.lxxj.

In similibus de facili fit trāsitus.in.l. precib⁹ nu.xlvj.de impu.z aliis substi.fo.lxix.

Insinuationeꝫ fieri in pntia iudicis an sufficiat.in.l.illud.nu.vj.de sa.sanc.eccle.fo.x.

Insinuationi an possit renunciari et an possint in testō adhiberi aliq cautele p quas nō indigeat donatio cōtēta in instrō insinuatione.in.l.illud.nu.ij.z in apo.de sa.san.ec.fo.x.

Instituo pupillū z quādocūqꝫ decesserit titiū substituo que substitutio dicat facta in.l. precibus.nu.lxxij.de impube.z aliis substi.folio.lxxij.z.lxxiij.

Institutio an valeat si erretur in qualitate.in l.nec apud.nu.j.z in apost.de here.insti.f.lxj.

Institutio est triplex in.l.precibus. nu.j. de impube.⁊ alijs substi.fo.lxiij.
Institutus an videatur si ita scriptū sit in testamēto relinquo tibi oīa bona mea in.l.j.nume.iiij.de sa.san.eccle.fo.iiij.
Instrumenta bonoꝝ cōium an apud digniorem debeāt esse in.l.penuaroz.nu.j. ⁊ in apostil.de eden.fol.xxj.
Instrumēto forensi an sit ita credēdum sicut publico in.l.cōparationes.nu.ij.⁊ in apostil. de fide instrumēto.fo.lviij.
Instrumētoꝝ editio an ⁊ qñ possit peti.⁊ per quem.⁊ qñ exhiberi in.l.edita.nu.ij.de eden. folio.xxij.
Instrumētum an ⁊ qñ pōt facere mētionem alterius in auten.si quis in aliquo.nu.j. de eden.fol.xxij.
Instrumētum publicum ꝑ quot testes reprobetur in.l.in exercēdis. nu.j.⁊ in apostil.de fi de instrumen.fo.lviij.
In succedēdo fortius ius habet pater ꝙ mater in.l.ꝓabus. nu.xxxiiij.de impube. ⁊ alijs substi. fol.lxvij.
Interdictum cui detur in.l.licet.nu.vij.de acquiren.pos. fo.lxxxj.
Interdictum vñ vi an detur ꝑ quasi possessione seruitutis seu iuriū realiū in.l.licet.nu.xvj. de acqui.pos. fo.lxxxij.
Interdictum vñ vi nō habet locum in rebus mobilibus nisi in cōsequētiam immobilium veniāt in.l.ꝓabus.nu.xv.de impu.⁊ alijs sub sti.fol.lxiij.
Interdictū vti possidetis cui detur in.l.licet. nu.xxij.de acqui.pos. fo.lxxxiij.
Interesse in actionibus stricti iuris nō venit in.l.vnica. nu.j.vbi cōueni.qui cert.loco dare promi.fo.xxxix.
Interesse in penis an attēditur in.l.properādum.§.⁊ si quidem.nu.iij.de iudi.fo.xxviij.
Interesse rō qñ habeatur i.l.vnica.nu.iij.⁊ i apostil.vbi cōue.qui cer.lo.da.pmi.fo.xxxix.
Interrogatiōes in petitiōe hereditatis qualiter fieri debeāt ⁊ ꝑ quem modum in.l.cogi. nu.ij.de peti.here.fol.xlvij.
Inuestitura quid sit item an differat a possessione in.l.licet. nu.v.de acquirē.pos. fo.lxx.
Inuitus nemo de domo debꝫ abstrahi.l. j.nume.iiij.et in apostil.vbi quis decuri. vel cohar.⁊c.fo.xij.
Iudeus pōt esse tutor ⁊ qualr hoc sit verum. l.j.nu.vij.⁊ in apostil.de sa.san.eccl.fo.iiij.
Iudex an ⁊ qñ possit abreuiare dilationē datam a lege in auť. offeratur.nu.ij.⁊ i apostil. de lit.cōtest.fol.xxxiiij.
Iudex an possit cape dona item an possit recipe esculētum ⁊ poculētuꝫ in.l.cum clericis. nu.ij.de epi.⁊ cle.fo.xiiij.
Iudex an possit cognoscere reo absente:⁊ ꝗd si feratur sentētia.in.l.ꝓperādum.§.sin autem. nu.j.de iudi.fol.xxviij.
Iudex an possit excedere modū in pena statuta a lege: ⁊ ꝗd in mulcta.l. certa. nu.j.in pn. qñ ꝓuoc.nō est ne.fol.xcj.
Iudex an possit esse infamis:⁊ quid de arbitrio.in.l.j.nu.ij.qui legiti.perso.stan.in iudi. ha.vel nō.fo.xxxv.
Iudex appellatiōis qualiter debeat ꝓnūciare in.l.eos.nu.iij.de appel. fo.lxxxix.
Iudex appellatiōis si aliqua innouat quo iure reuocatur innouata.in.l.appellatiōe.nu.j. de appel.fo.eo.
Iudex debet equus esse.l.edita.nume.xix.de eden.fol.xxiij.
Iudex delegatus an ⁊ qñ possit subdelegare in.l.a iudice.nu.j.⁊ in apostil.de iudi.fo.xxvj.
Iudex delegatus an possit recusari in.l.apertissimi.nu.j.⁊ in apostil.de iudi. fol.xxx.
Iudex extra territorium an possit iudicare: emancipare:vel adoptare in.l.repetita nu.ij. de epi.⁊ cle.fol.xvij.
Iudex in causa principali vtrū possit esse iudex in causa appellatiōis in.l.eos nume.ij.de appella.folio.lxxxix.
Iudex laicus an possit ꝓpria auctoritate criminosum extrahere de ecclesia in.l.episcopale iudicium nu.iij.⁊ in apostil.de epi.au.fo.xx.
Iudex maioris auctoritatis est ꝙ priuatus. l.fi.nu.j. qui bo.ce.pos. fol.xcij.
Iudex non debet condēnare in expensis nisi fuerit requisitus.l.sancimus nu.ix. ⁊ in apostil.de iudi.fol.xxx.
Iudex non debet supplere de facto.l.generaliter nu.ij.de epi.⁊ cle.fo.xv.
Iudex qualiter pronūciare debet qñ appellatur ⁊ sentētia est nulla in.l.lataꝫ nume.iij.qñ prouoc.non est neces.fol.xcj.
Iudex quare nō possit esse arbiter in.l.si qui ex consensu nu.ij.⁊ in apostil. de epi.audien. fol.xxj.
Iudex qui compellit aliquem de veniēdo ad iudicium non pōt compellere vt quis inuitus agat.l.consentaneū in princi.quomodo ⁊ qñ iu.folio.lxxxvj.
Iudex quislibet potest esse nisi sit prohibitus l.debitoris nu.iij.circa fi.de iudi.fo.xxvij.
Iudex qui habet potestatē cognoscendi vsqꝫ ad.x.solidos ⁊ cognouit de his an valeat vsqꝫ ad.xl.in.l.certa nu.ij.quando prouoc.nō est ne.⁊ in apostil.fo.xcj.
Iudex qui male iudicat facit litem suā.l.fi.nu. j.qñ prouoc. non est ne.fo.xcij.
Iudex qui pro parte condēnat ⁊ pro alia parte nihil dicit numquid valet sentētia in.l.licꝫ. nu.vj.de iudi.fol.xxv.
Iudex reuelans secreta partis ⁊ cōsilia tenetur de falso.l.placet in pn.de sacrosā.ec.fo.v.
Iudex ſm petita ꝓcedere debet in.l.j.nu.ij. de ordine iudiciorum.fo.xxxiij.
Iudex si ferat sentētiā amore vel gratia vni⁹ partis an valeat in.l.venales in prin.quādo prouoc.non est ne.fo.xcij.
Iudex si sententiā in domo sua tulit in tabulis cereis ⁊ postea recitauit vtruꝫ valeat in.l. statutis nu.ij.de sen. ex peri. reci. fol.lxxxvij.
Iudices an possint recipere salarium a partibus ⁊ ꝗd in arbitro ⁊ arbitratore in auť.offeratur nu.j.de litiscontest.fo.xxxiiij.
Iudicium an ⁊ quando possit esse inter dominum et subditum in.l.cum debitoris la.ij.nu. iij.de iudi.fo.xxvij.
Iudicium an ⁊ quando valeat absqꝫ litiscontestatione in.l.edita nu.xxvj. et in apostil.de eden.fo.xxiiij.
Iudicium familie herciscunde quibus et pro quibus rebus detur in.l.si qua nu.j. ⁊ in apostil.fami.hercis.fol.liij.
Iudicium finitur triēnio.l.cum debitoris.la ij.nu.ij.de iudi.fo.xxvij.
Iudiciuꝫ quotupliciter capiať in iure.l.j.nu. v.⁊ in apostil.de sacrosanc.eccle.fo.iiij.
Iudiciū vbi ceptū est debet finiri.l.nemo.nu. iij.de iurisdi.om.iudi.fo.xxxvj.
Iudiciū super futuris non redditur in.l.j.nu. vj.de iudi.fo.xxxiij.
Iuramentū calūnie an excuset ab expēsis in l.properandū.§.sin autē alterutra nu.iij. ⁊ in apostil.de iudi.fo.xxix.
Iurans non ludere an incurrat periurium si alius ꝑ eo ludat in.l. interdicimus.nu.j.et in apostil.de epi.⁊ cler.fo.xiij.
Iuri pro se introducto quilibet renūciare potest in.l.j.nu.ij.de vsufruc.fo.xlix.
Ius accrescēdi inter quos locum habet in.l. quotiēs.nu.iij.⁊ in apost.de here.insti.fo.lxj.
Ius accrescēdi qñ locū habeat in.l.ꝓab⁹ nu. xiiij.de impube.⁊ alijs substi.fo.lxiiij.
Ius idem est de parte quo ad parteꝫ sicut de toto ad totum.l.licet nu.iij. ⁊ in apostil.de iudi.folio.xxv.
Ius in re qui dicantur habere in.l.j.nu.ij.vbi in rem actio fol.xxxix.
Ius quotuplex sit in rubrica de sum.tri.fo.ij.
Laicus infringēs ecclesiasticas libertates an sit fori ecclesiastici in auť.itē nulla cōitas nu.j.de epi.⁊ cleri.fo.xij.
Laicus post delictū fact⁹ clericus coram quo cōueniatur in.l.officiales nu.j.et in apostil.de epi.⁊ cle.fo.xij.
Legans rem alienā an videať extimationem legare in.l.si oīa nu.j.⁊ in apostil.de vsufruc. folio.lj.
Legata ⁊ fideicōmissa an debeātur ex testamento qđ rumpitur per querelā in auť.sed ⁊ si post.nu.j.de inoffi.testa.fo.xliij.
Legata possessione rerū an contineātur res mobiles ⁊ immobiles in.l.ab executiōe. quo. appel.non recipiun.fo.xcij.
Legatū a ꝓcipio inualidū an tractu tēporis validetur.l.j.nu.ij.de sacrosanc.ec.fo.iiij.
Legata an ex testamēto minus solēni debeātur.l.j.nu.vj.⁊ in apostil.de sa.san.ec.fo.eo.
Legatū factū sub conditiōe nisi in certo loco moretur an valeat vel vicieť cōditio in.l.antiquitas nu.j.⁊ in apostil.de vsufru.fo.lj.
Legatū rei aliene an ⁊ qñ valeat in.l.cū rem alienam nu.j.de leg.fo.lxxix.
Legatū vsus factū pro se ⁊ heredibus suis an extendať ad primos heredes tm̄ vel ad heredes heredū quid si legētur vsufructus in.l.antiquitas nu.iij.⁊ in apostil.de vsufruc.fo.lj.
Legitima in quibus reb⁹ peti pōt in.l.scim⁹. §.cum autē nu.iij.⁊ in apostil.de inoffi.testamen.fo.xliiij.
Legitima parentuꝫ an augeatur hodie sicut in filijs in auť.nouissima nu.ij.de inoffi.testamen.fo.xliij.
Legitima qualiter cōputetur inter filios in auť.nouissima nu.j.de inoffi.testa.fo.xlij.⁊ in l.si quis in suo nu.j.illo titu.fo.xliiij.
Legū correctio est vitāda auť.quas actiōes. nu.iij.⁊ in apostil.de sa.sanc.ec.fol.xj.
Leprosus quo iure a cōmuni cōsortio repellatur.l.nullus nu.j.de sum.tri.fo.iij.
Lex an debeat interpretari in casu dubio in auť.q res.nu.ij.de sa.san.ec.fo.ix.
Lex an debet esse de dubitabili auť. qui res in fine de sa.sanc.eccle.fo.ix.
Lex ciuilis cōtraria canoni an subiaceat canoni ⁊ quid ecōtra in.l.priuilegia.nu.j.de sacro sanc.eccle.fo.vij.
Lex debet imponi rebus non verbis in.l.precibus nu.lv.de impube.⁊ alijs substi.fo.lxx.
Libellus ad hoc vt sit rite editus quid requiratur et quid in actione in.l.edita nu.xxv.de eden.fol.xxiiij.
Libellus alternatiuus an et qñ admittať in l.latam nu.iiij. et in apostil.quando prouoc. non est ne.fo.xcj.

Libellus in actiõe legis aquilie qualiter formetur cõtra negantẽ in.l. ꝯtra negantẽ nu.j. ꝛ in apostil.de.l.aquil.fo.liij.
Libellus in quo assero ꝙ tales sũt mihi obligati insolidũ ꝛ ꝙ renunciauerũt cõstitutioni de duobus reis ꝛ peto quẽlibet insolidũ condẽnari vtrum admittaꝛ in.l.j.nu.ij.si plu.vna sen.ꝛc.folio.lxxxviij.
Libellus qualis esse debeat l.l.edita nu.xxij. ꝛ ibi an sit cum citatione ad aduersariũ mittẽdus ꝛ ibidem in apostil.de eden.fo.xxiij.
Litigiosa qñ dicatur esse res in reperi.l.non quidem.nu.iiij.ꝛ in apostil. de iurisdi.omniũ iudicũ.folio.xxxvij.
Litiscontestatio an ꝛ qñ fiat p affirmationẽ vel negationẽ in.l.pperandũ nu.iij. ꝛ in apostil.de iudi.fo.xo.
Litiscontestatio in causa criminali.l.qd tempus debeat fieri in.l.pperandũ nu.ij.de iudi. folio.xxviij.
Litiscontestatio quid sit in.l.j.nu.j.ꝛ in apostil.de litiscontesta.fo.xxxiij.
Litis quasi cõtestatio quid operetur et quez effectũ habeat in.l.j.nu.ix.vbi in rẽ act.fo.xl.
Locatio in perpetuũ an ꝛ qñ valeat in.l.male agiꝛ circa fi.de pscrip.xxx.vł.xl.an.f.lxxxv.
Locupletior ex dolo alterius et ꝙ quis sit in dolo equiparanꝛ.l.venales circa fi.qñ puoc.non est ne.fo.xcij.
Locus an debeat poni in instrumẽto ꝛ an sit necesse in.l.cõparationes nu.iiij.ꝛ in apostil. de fide instru.fol.lvij.ꝛ ibidem quid in libello accusatorio.
Lucra turpia extorquenda sunt ab illis qui ea consequũtur.l.venales circa fi. quãdo puoc.non est ne.fo.xcij.
Metum inferens an puniaꝛ corporaliter in.l.cuiũ dispensationi in pri.si qs aliquẽ test.phi.f.lxxiiij.
Milites an possint emere item quos cõtractus possint exercere in.l.siut proponis nu.j. ꝛ in apostil.de rei vẽdi.fo.xlix.
Minor ꝛ ecclesia an ꝛ qñ restituantur aduersus pscriptionẽ in auꝛ.quas actiones.nu. xiij.de sac.sanc.ecde.fo.xij.
Milites ꝛ priuati in multis differũt.l.veteranis quãdo puoc.nõ est ne.fo.xcij.
Milites negociari nõ possunt in.l. si vt pponis nu.j.de rei vendi.fo.xlix.
Milites non condẽnantur ad bestias sed suspenduntur.l.veteranis in prin.qñ prouoca. non est necesse fo.xcj.
Militia quid sit ꝛ vnde dicatur ꝛ quot modis sumatur in.l.omnimodo.§.imputari nu.j.de inoffi.testa. fo.xliij.
Missio in possessionẽ an possit fieri parte absente in.l.j.nu.v.ꝛ in apostil.qui legiti.perso. stan.in iudi.ha.fo.xxxij.
Missio in possessionẽ qualiter hodie fieri debeat in.l.j.nu.vij. vbi in rem act.fo.xl.
Missio in possessionẽ qualiter et in quibꝰ rebus sit facienda in.l.cum proponas nu.j.qui bo.ce.pos. fo.xcij.
Missus in possessionẽ an possideat in.l.properandũ.§.sin autẽ reꝰ nu.ij.de iudi. f.xxviij.
Missus in possessionẽ ex actiõe personali et post reus qui fuit absens vel latitans veniat infra.xxx.an.an audiaꝛ in auꝛ.ei qui.nume. j.qui bo.ce.pos.fo.xcij.
Missus in possessionẽ ex primo decre.an possideat in.l.in possessionẽ nume.j. qui bo.ce. pos.folio.xcij.
Mitriis agitur cũ lege ꝙ cũ ministro legis in l.cũ nõ solũ.§.vbi autẽ nu.j.de bo.q̃ li.f.lxxvij.
Molendinũ habens an ꝛ qñ possit prohibere aliud cõstrui in.l.sz manifeste.nu.j. ꝛ i apostil.de serui.ꝛ aqua.fo.lij.
Monasterium an habeatur loco filij in auꝛ. si mulier nu.j.de sacro sanc.ecde.fo.viij.et in.l. sancimus la.ij.nu.j.eo.ti.fo.xj.
Monasteriũ an possideat monachũ. item an bonorũ possessio trãsferatur in monasterium ipso ingressu in auꝛ.si seruus nu.j.de epi.ꝛ cle ri.ꝛ in apostil.fo.xvij.
Monasteriũ an teneaꝛ de cõtractibꝰ monachi in auꝛ.causa nu.j.de epi. ꝛ cle.fo.xvj.
Monasteriũ ingrediẽs habeꝛ p mortuo auꝛ. ingressi nu.ij.de sacrosan.ecde.fo.viij.
Monasteriũ ingressus quis proprie dicaꝛ in auꝛ.ingressi nu.ij.ꝛ in apostil.de sac.sanc.ecde.folio.viij.
Monasteriũ ingrediẽs si ex pacto aliqua bona retinuit an tenet ingressus in auꝛ.ingressi in prin.ꝛ in apostil.de sa.sanc.ecde.fo.viij.
Monialẽ rapiẽs qualiter puniaꝛ ꝛ an possit cõtrahere in.l.si quis nõ dicam rapere nu.j.ꝛ in apostil.de epi.ꝛ cle.fo.xij.
Morientibus ab intestato sine herede q̃ succedant in.l.j.de here.decurio naui.ꝛc.nume. j.folio.lxxvij.
Mulier adoptare non potest in.l.precibꝰ nu. l.de impube.ꝛ aliis substitu.fo.lxix.
Mulier quecũqz habet presumiꝛ habuisse de viro in auꝛ.licentiã nu.ij.ꝛ in apostil.de epi.ꝛ cleri.fo.xvij.
Mulier secundo nubẽs infra annũ luctus an plus puniatur ꝙ si esset vir.l.nemo. nu.j.de sum.trini.ꝛ fide,catho.fo.iij.
Mulier vilis in loco honesto ciuitatis habitare non debet imo debet ab illo ꝛ alia quecũqz vilis ꝛ suspecta persona repelli.l. nullus.nu. j.de sum.tri.fo.iij.
Munera quotuplicia sint.l.placet. nu.vj.ꝛ in apostil.de sacro sanc.ecde.fo.v.
Munus angariũ quid dicitur in.l.neminem. nu.xij.ꝛ in additio.de sacrosanc.ecde.fo. vij.
Munus quid sit in.l.neminẽ nu.xij. ꝛ in apostil.de sacrosanc.ecde.fo.vj.
NEgo narrata prout narrãtur quid operetur in libellis in.l.j.nu.iiij.et in apostil.de iudi.fo.xxiiij.
Nobilis an plus ignobili puniaꝛ. l.nemo.nu.j.ꝛ in apostil.de sa.san.ec.fo.iij.
Notarius an ꝛ qñ extra territoriũ possit conficere instrumẽta in.l.repetita nu.j. ꝛ in apostil.de epi.ꝛ cleri.fo.xvij.
Notarius an possit recipere instrumẽta diebus dominicis in.l.j.de fer.fo.xxxv.
Notarius cõponẽs diuersa signa an teneaꝛ crimine falsi in.l.cõparationes. nu.viij.de fide instru.fo.lviij.
Nouatio quid sit in.l.j.nu.ij.et in apostil. de iudic.fo.xxiiij.
Obligatio an extendatur in futurũ in.l.ij.nu.j.de here.insti.fo.lx.
Obligatio bonorum generalis an cõprehendat futura in auꝛ.ola priuilegia nu.j.ꝛ in apostil.de epi.ꝛ cle. fo.xij.
Obligatio seruiẽdi in perpetuũ an valet in.l. antiquitas nu.j. ꝛ in apostil.de vsufruc. fo.lj.
Obligatiõe gñali an cõtineanꝛ vestes in.l.legis iulie nu.j.qui bo.ce.pos.fo.xcij.ꝛ q̃d cõtineatur in obligatiõe gñali ibidem in apostil.
Obligatus ad soluendũ aliquid singulis annis an possit soluere pro pluribus annis in.l. plures apochis. nu.j.ꝛ in apostil.de fi.instrumen.fo.lvij.ꝛ ibidem an quis cogatur recipere talem solutionem.
Obligatus alicui si non habet vnde soluat an teneatur illi operari in.l.legis iulie in fi.q̃ bo. ce.pos. fo.xcij.
Obligatus ad rem an liberet dãdo aliaz rem in.l.licz nu.v.de acquiren pos.fo.lxxx. ꝛ quid sit in factis ibidem.
Obligatus ad scribendũ librũ an liberet cedẽdo bonis l.l.j.nu.j.q̃ bo.ce.po. f.xcij.
Offensa qualiter remittatur in.l.in ipsius nume.ij.fami.hercisen.fo.liij.
Officialis pendẽte officio ditatus an psumatur de bonis sui officij auꝛ.licentiã nu.ij. ꝛ in apostil.de epi.ꝛ cle.fo.xvij.
Officiũ iudicis an veniat nõ imploratus in.l. sancimus nu.viij.ꝛ in apostil.de iudi.fo.xxx.
Officiũ iudicis est duplex. in.l.cum debitoris nu.viij.de iudi.fo.xxvij.
Officiũ iudicis est latissimũ.l. cum debitoris. nu.vij.ꝛ ibi an possit sine libello implorari et ibi in apostil.de iudi. fo.xxvij.ꝛ.l.latã nu.iiij. quãdo prouo.nõ est ne.fo.xcj.
Officium est multiplex in.l.cum debitoris nume.vij.de iudi. fo.xxvij.
Officium iudicis imploraꝛ vbi non habet locum actio.item vtrũ valeat cõtra absentẽ implorari in.l.cum debitoris la.ij.nu.v.ꝛ in apostil.de iudi.fo. xxvij.
Officium iudicis qñ finiatur in.l.fi.nu.vij.de peti.here.fo.xlviij.
Officiũ iudicis qñ incipit in.l.cum debitoris. la.ij.nu.vj.ꝛ in apostil.de iudi.fo.xxvij.
Officiũ yconomi an sit perpetuum et quid de officio tuto.vel curato,in auꝛ.sicut alienatio. nu.j.de sacro sanc.ecde.fo.ix.
Ordinariũ iudicium vbi potest habere locum an possit habere locũ extraordinariũ.l.cõsentaneum nu.j.quomodo ꝛ qñ iu.fo.lxxxvj.
Ordinariꝰ an possit recusari in.l.apertissime. nu.iij.ꝛ in apostil. de iudi.fo.xxx. ꝛ quot ꝛ q̃bus causis possit recusari ibidez. ꝛ ibi an cause sint exprimẽde ꝛ an probãde et in.l.nemo. nu.j.de iurisdi.om.iudi.fo .xxxvj.vbi etiaz de multiplicitate ordinariorum.
Pactum quod mulier lucretur dotem supra premoriatur vtrum valeat in.l. quod scitis nu.j.de bo.que libe.fo.lxxv.ꝛ vtrum valeat huiusmodi pactum factũ a viro videas ibidem.
Par in partem nõ habet imperiũ.l. cunctos populos.nu.j.de sum. tri.ꝛ fide catho.fo.ij.
Pater an possit donare filio in potestate constituto in.l.pater.nu.j. et in apostil.de inoffi. dona. fo.xlv.
Pater est legitimus administrator bonorum filij in.l.cum oportet.§.fi.nume.ij.de bo.que libe.folio.lxxvj.
Pater ꝛ filius pro eodem reputãtur in.l.cuz non solum nu.ij.de bo.que libe.fo.eo.
Patientia an ꝛ quãdo pro traditiõe habeaꝛ in.l.corruptionẽ nu.ij.de vsufruc.fo.lj.
Patria potestas ꝛ iudicium an equiparãtur in repeti.l.non quidẽ.nume.ij.de iurisdi. om. iudi.fo. xxxvij.
Patriarcha constãtinopolitanus quibꝰ gaudeat prerogatiuis.l.omnem nouationem.et in apostil.de sacro sanc.ec.fo.v.
Patrono debeꝛ successio pp̃ter reuerentiã in l.fratres.nu.vj.ꝛ in apostil.de inoffi. test.fol. xliij.ꝛ in.l.filie.nu.j.fami.hercis.fo.liij.

Pauperes an equiparentur ciuitati in donatione in.l.illud nu.j.de sa.sanc.eccle.fo.x.
Paupertas an et quando prodest in.l.si quis ad declinādā.nu.j.et in apostil.de epi.et de.fo.xviij.
Peculium est multiplex.in.l.cū lege leoniana.nu.j.de epi. et cle.fo.et.xvij.xviij.
Peculium quasi castrense an reputetur libri scolarium vel notariorū.in.l.cū lege leoniana.nu.v.et in apostil.de epi.et cle.fo.xviij.
Peculiū quasi castrense an reputetur aduocatus habere.in.l.cū lege leoniana.nu.iiij.de epi.et cle.fol.xviij.
Pena in cōpromissis apponitur. in.l. episcopale.nu.iiij.de epi.au.fo.xx.
Pena legalis an tollat rei persecutionē.in.l. contractus.nu.vj.et in apostil.de fide instru.folio.lvij.
Pena litigiosi quando habeat locū. in.l.j.nume.ij.cōi diui.fo.lv.
Penā pecuniariā an possit iudex ecclesiasticus imponere: et cui applicetur.in auct. itē nulla cōitas nu.ij.et in apostil.de epi.et cle.fo.xij.
Pene hodie sunt arbitrarie in.l.licet circa fi.de iudi.fo.xxv.
Percutiens clericū intonsum an incidat in canonē.in.l.si quis p calumniā nu.j.de epi.et cle.fol.xiiij.et quid si quis percutiat vestē clerici sed nō corpus an sit excōmunicatus.ca.l.nu.iij.folio eodem.
Perire volens audiri non dz.l.fi.nu.ij.quando prouo.non est ne.fo.xcj.
Perseuerātia facit valere qđ alias nō valeret l.fi.in fi.quando prouo.nō est ne.fo.xcij.
Petitio hereditatis an detur contra titulo possidentē.in.l.j.nu.iij.de peti.heredi.fo.xlvj.
Petitio hereditatis an detur possidenti pro herede vel pro possessore.in.l. hereditatis petitionē.nu.j.de peti.here.fo.xlvj.
Petitio hereditatis an sit actio realis vel cōdictio in.l.sicut.nu.j.de prescrip.xxx.vel.xl.an.folio.lxxxv.
Petitio hereditatis an sit actio realis vel personalis in.l.hereditatis petitionē.nu.j.et in apostil.de peti.here.fo.eo.
Petitio hereditatis et querela inofficiosi an possint simul intētari in.l.j.nu.iiij.et in apostil.de inoffi.testa.fo.xliij.
Petitio hereditatis et rei vendicatio an possint simul pponi.in.l.j.nu.iiij.et in apostil.de peti.here.fo.eo.
Petitio hereditatis nō datur nisi vero heredi. in.l.j.nu.j.de visuca. p here.fo.lxxviij.
Petitione hereditatis verū possit agi in loco domicilij. in.l.fina. nume.ij.de an. exceptio.folio.lxxxvj.
Petitionem hereditatis quis dicatur hēre in.l.j.nu.ij.de inoffi.testa.fo.xlj.
Pignus an possit obligari p creditorē in.l.et in prouinciali.nu.ij.et in apostillis.de seruit.et aqua.fo.lij.
Possessio an possit amitti p obliuionem in.l.licet.nu.xix.de acquiren.pos.fol.lxxxij.
Possessio iuris non dicitur sed quasi in.l.licet.nu.j.de acqren.pos.fo.lxxx.et an sit dare vnam speciem distinctam possessionis.vel an sit dare duas distinctas.ibidē.nu.vj.
Possessionem ciuilem quis dicatur habere et quis naturalem in.l.licet.nume.vij.de acquiren.pos.fo.lxxxj.
Possessione petita an petatur proprietas.in l.vna.si de mo.pos.fue.appel.fo.xcij.
Possessio nihil habet cōmune cum proprietate in.l.licet.nume.j.de acquiren. possessio.folio.lxxx.
Possessio qualiter acquiratur in.l.donatam.nu.j.de acquirē.pos.fo.lxxix.
Possessio qualiter describatur i.l.licet.nu.xij.de acquiren.pos.fol.lxxxj.
Possessio quando et quo tpe perdatur.in auct.et ei.nu.ij.qui.bo.ce.pos.fo.xcij.
Possessio quot effectus habeat in.l.licet.nu.xv.de acquiren.pos.fo.lxxxij.
Possessio quot modis dicatur seu accipiatur .in l.licet.nu.j.de acquirē.pos.fo.lxxx.
Possessio rerum imobiliū est nobilior quam mobilium.auct.nisi tricēnale.nu.j.de bo.ma. f.lxxix.
Possessio solo aio an possit acqri in.l.j.nu.ij.p quas psō.no.acqui.fo.lx.
Possidere p possessore qs dicatur in.l.hereditatis petitionē.nu.ij.de peti.here.fo.xlvj.
Prelatus an et quando preiudicet ecclie sue.l.iubemus.nu.iiij.et in apostil.de sacrosan.ec.f.viij.
Prelatus et yconomus an possint alienare in l.iubem⁹.nu.j.de sacrosan.ec.fo.viij.
Presbyter et diaconi an excusentur a tutela vel cura in.l.presbyteros.nume.j.de episco.et de.folio.xij.
Prescribere an possit missus in possessionem rei petite per rei vendicationē. Itē an in prescriptione requiratur titulus in.l.j.nume.vj.vbi in rem.ac.fo.xl.et in ver.prescriptio.
Prescribi an possit iuri offerēdi in.l.j.nu.vij.et in apostil.vbi in rem ac.fo.xl.
Prescriptio an compleri possit pendente lite super quo prescribitur.et quid in visucapione in.l.nec bona fides.nume.j.de prescript.lon.tempo.fo.lxxxiiij.
Prescriptio an currat contra minores in.l.non est incognitum. nume.j.qui.non obi.lō.tempo.prescriptio.fo.lxxxiiij.et an currat prescriptio infra tempus quod datur minorib⁹ ad petendum restitutionē.ibidē.in fi.
Prescriptio an currat cum mala fide.l.j.nu.ij.in apostil.vbi habes cautelā quod currat cum mala fide.de serui.et aqua.fo.lij.
Prescriptio an et quando interrūpatur p citationem in.l.sicut.nu.ij.de prescrip.xxx.vel.xl.an.folio.lxxxv.
Prescriptio an interrumpatur ex sola citatione in.l.j.nume.ix.et in apostillis.vbi in rem ac.fo.xl.
Prescriptio an procedat sine possessione. in auct.nisi tricennale nume.j. et in apostil.de bonis mater.fo.lxxix.
Prescriptio an procedat sine titulo in.l. solennibus numero.ij. et in apostil.de rei vendica.folio.l.
Prescriptio longi temporis ad hoc vt procedat que debeant interuenire in.l.longi.nu.j.de prescrip.lon.tempo.fo.lxxxiiij.
Prescriptio proprie est in rebus immobilibus visucapio vero de rebus mobilibus .autenti.nisi tricennale.numero.j.de bonis ma.folio.lxxix.
Presumptio an tollat presumptionem in.l. precibus.nu.xxxiij.et in apostil.de impube. et alijs substi.fo.lxvj.
Primi motus non sunt in dispositiōe seu potentia nostra in.l.si quis nō dicā rapere in fine de epi.et cleri.fo.xij.
Primum decretū an tribuat titulum in.l.j.nu.vij.vbi in rem act.fo.xl.
Princeps an possit mutare sententiam in.l. in ipsius.numero.j. et in apostil. familie herciscunde.fo.liij.
Princeps an sit dominus singularius rerum in.l.bene a zenone.nume.j.de quadri.pscrip.fo.lxxxv.
Princeps sententiam suam mutare potest.l. in ipsius circa principium. et in apostil.fa.herciscun.fo.liij.
Principale inspicitur magis quam accessorium.l.vna.si de mo.pos.fue.appel.fol.xcij.
Priuilegiatus an vtatur suo priuilegio cōtra alium priuilegiatū in auct.quas actiones nu.j.de sac.sanc.eccle.fo.xj.
Priuilegiū concessum clerico et quando videatur cōcessum ecclesie.l.nō plures de sac.sanc.ec.f.v.
Priuilegiū concessum principali an extendatur ad fideiussores in.l.vnica nu.ij. et in apo.quando impera.inter pupillos et c.fo.xxxviij.
Priuilegiū psonale an psonā trāsgrediatur in l.cū debitoris in fi.et in apostil.de iudi.f.lxxij.
Priuilegiū quod datur reo condēnato vtrum detur eorū fideiussorib⁹ in.l.fi.nu.j.de visu rei iudi.fo.lxxxviij.et ibidē de duplici fideiussore.
Probatio qualiter fiat et quot modis in.l.cū super vernis nume.j.et in apostil.de reivendi.folio.xlix.et.l.
Processus an valeat sine litiscōtestatiōe in.l.j.nu.j.et in apo.vbi de cri.agi opz. fo.xxxviij.
Procurator an possit reuocari lite cōtest.in.l.placuit in fi.et in apostil. de peda.iudi. f.xxxj.
Procurator an possit reuocari sine causa lite contest.in.l.a iudice nu.vij.de iudi.fo.xxvj.
Procurator cesaris an sit iudex in causa que inter fiscum et priuatū vertitur in.l.j.nu.ij.et in apostil.vbi cau.fisca.et c.fo.xlj.
Procurator cesaris quando agit vel defendit se cōtra priuatū quis sit iudex in.l.j.nu.xj.et i apostil.cōia de visuca.fo.lxxix.
Procurator quis dicitur in.l.j.nume.j.de bo.ma.folio.lxxv.
Prodigus quis dicatur in.l. pcibus. nu.xlviij.de impube.et alijs substi.fo.lxix.
Pronūciationis quot sunt modi in.l.licet.nume.ij.de iudi.fo.xxv.
Pronūciatio super incidentib⁹ emergētibus an et quando fieri debeat in.l.j.nu.iij.de ordi.iudi.fo.xxxiij.
Proprietas est magis nobilis quam possessio.l.vna.si de mo.pos.fue.appel.fo.xcij.
Prorogatio an et qualis cōsensum iudicis requirat et qualē in reperi.l.non quidē.nu.iij. et in apostil.de iurisdi.om.iu.fo.xxxvij.
Prorogatio quando tribuat iurisdictionē in repe.l.nō quidē.nu.v.de iurisdi.om.iudi.fo.eo.
Protestatio an tollatur per factū contrarium in.l.si inferiorē nu.ij.et in apostil.de reivendi.folio.xlviij.
Protestatio rei an impediat litiscontestationem et an tollatur per factū contrariū in.l.j.nu.vj.et vtrobique i apo.de lit.cōte. f.xxxiij.et.xxxiiij
Prouinciales qui dicantur.l.cunctos populos nu.xij. de sum.tri.fo. iij.
Pupillus an iuret de calūnia in.l.momentanee nu.v.item an possit vt procurator alteri⁹ interuenire i iudicio ea.l.nu.vj.qui legit.perso.stan.in iudi.ha.fo.xxxij.
Pupillus delinquēs in omnibus obligatur: nisi in delicto carnis in.l.precibus.nu.xxv.de impube.et alijs substi.fo.lxv.
Pupillus non habet intellectū et quicquid videt ignorat in.l.momētanee.nu.ix.qui legit.perso.stan.in iudi.ha.fo.xxxiij.
Pupillus siue doli capax an possit dānari de capitali crimine.item an possit deportari in.l.precibus.numero.xxxviij.de impube. et alijs substitu.folio.lxvij.

Quarta an detrahitur de legatis pauperib⁹ in.l.precib⁹ nu.lxxiij.ꝛ in apostil.de impube. ꝛ alijs substi.fol.lxxiij.
Quartarum species quot sunt in.l.filiuz quẽ nu.xi.fami.hercis.fo.lvi.
Quarta trebellianica an possit haberi in vna re pro oībus rebus in.l.filium quẽ.nu.x.ꝛ in apostil.fami.hercis.fol.lvi.
Que dictio ꝛ qñ restrictiue ponatur in.l.j.nu.iij.fami.hercis.fol.liij.
Que non prosunt singula multa iuuant.l.fi.nu.ij.quãdo prouoc.nõ est ne.fo.xcij.
Querela inofficiosi testamẽti cõtra quos dē in.l.j.nu.j.de inoffi.testa.fol.xlj.
Que requirant in acquirenda possessione in l.licet nu.iiij.de acqui.pos.fo.lxxx.
Quis pronomẽ post rẽ certã idest demõstratam positũ nihil addit.l.cũctos populos nu.ij.de sum.tri.fo.ij.

Raptiens virginẽ qualiter puniatur in.l.raptores nu.j.de epi.et cleri.folio.xix.
Raptor virginis an possit vbiqꝫ puniri.l.nullus.nu.iij.ꝛ i apostil.de sum.trini.fo.iij.
Rationes an faciãt fidẽ ꝛ quem effectuz habeat illaruz editio in.l.edita nu.viij.ꝛ in apostil.de eden.fol.xxij.
Ratio quid sit ꝛ qñ illius editio peti possit et a quo ꝛ per queꝫ in.l.edita nu.vj.ꝛ in apostil.de eden.fo.xxij.
Ratuz habere an quis possit quod suo nomine non est gestũ in.l.mater nu.j.et in apostil.de rei vendi.fo.xlviij.
Reconducto fundũ videtur solũ per vnũ annum reconduxisse in.l.cũ antiquitas nu.ij.de vsufruc.fol.lj.
Reconuentio an admittat in causa appellationis in auẽ.ꝛ cõsequenter nu.iij.de sentẽ.ꝛ interlo.om.iudi.fo.eo.
Reconuentio vbi ꝛ qñ admittatur in.l.cũ papinianus nu.ij.ꝛ nu.iij.ꝺ sen.ꝛ interlocu.omnium iudicũ fo.lxxxvij.
Reiuendicatio cõtra quem detur in.l.j.nu.v.vbi in rem act.fo.xxxix.ꝛ.xl.
Rei debẽdi debent equaliter obligari alr nõ dicuntur rei debẽdi in.l.precib⁹.nu.lvj.de impube.ꝛ alijs substi.fo.lxx.
Relatio est facienda ad priuiora in auẽ.ꝗs actiones in fi.de sac.sanc.eccle.fol.xij.
Religio est pars iustitie in rubri.de sum.tri.ꝛ fide catho.fo.ij.
Relinquo ver.an trahatur ad institutionẽ.l.j.nu.iiij.ꝛ in apostil.ꝺ sacrosanc.eccle.fo.iiij.
Reliquias sanctorũ abstrahẽs aut vendens qualiter puniatur.l.nemo martyres.ꝛ in apostil.de sacro sanc.eccle.fo.v.
Remissio an ꝛ qñ in cõtractibus fiat et quid in delictis in.l.j.nu.iij.et in apostil.vbi ꝗs de curio vel cohar.ꝛc.fo.xlj.
Renunciari an possit libello de cõsensu partium ꝛ an valeat processus in auẽ.offeratur.nu.vij.ꝛ in apostil.de litiscontest.fo.xxxv.
Res aliena obligari nõ potest in auẽ.qui res nu.ij.ꝛ in apostil.de sacro sanc.ec.fo.ix.
Res cõmodata an possit retineri pro debito in l.fi.nu.j.de cõmo.fo.lix.
Rescriptũ impetrãs sup crimine bis cõmisso an debeat facere mentionẽ de primo in.l.nemo nu.ij.de epi.au.fol.xx.
Rescriptũ quod dicatur esse surrepticiũ.l.nullus in prin.de sum.tri.ꝛ fide catho.fo.iij.
Res data in dotẽ an possit per marituz alienari in.l.doce ancillã nu.ij.ꝛ in apostil.de rei vendi.fo.xlix.
Res hereditarie vbi petãtur in.l.vnica nu.j.vbi de here.agitur fo.xl.
Res non põt deberi ex eadem causa in.l.scripture nu.j.de fide instru.fo.lvj.
Res p quã cessationẽ non solutiõis canonis cadat in commissum in auẽ.qui rem nu.j.ꝛ in apostil.de sac.sanc.eccle.fo.x.
Respublica quomodo accipiatur in.l.j.nu.ix cõtra de vsucapio fo.lxxviij.
Res qñ datur a principe in emphiteosim an possit alienari in auẽ.hoc ius porrectuz nu.j.de sacro sanc.ec.fol.ix.
Res que dicãtur mobiles in.l.j.nume.j.fami.hercis.fo.liij.
Reus an ꝛ qñ compellatur instrumẽta edere actori in.l.edita nu.xij.de eden.fo.xxiij.ꝛ ꝗd econtra ibidem.nu.xiij.ꝛ in apostil.fo.eo.
Reus cõtumax condẽnatus an et qñ audiatur super re recuperãda in.l.properandũ.§.sin autem reus nu.ij.ꝛ in apostil.de iudi.fo.xxviij.
Reus ita habet cõcludere in exceptiõe sicut actor in actiõe in.l.emptor nume.ij.de pscri.lon.tempo.fo.lxxxiij.
Roma est caput aliarum ciuitatũ.l.omnẽ nouationẽ in prin.de sacro sanc.eccle.fo.v.

Sacrilegium an possit iudex ecclesiasticus ꝛ secularis simul punire.l.placet nu.ix.et in apostil.de sac.sanc.ec.fo.v.
Satisdãs an videatur approbare in.l.apertissimi.nu.iiij.de iudi.fo.xxxj.
Satisdatiões iudiciales sunt quattuor in autenti.gñaliter nu.j.de epi.ꝛ cle.fo.xiiij.ꝛ.xv.
Scholares habẽt plures iudices.Itẽ an eligere eorũ quo cõueniãtur in.l.nemo ꝛ in apostil.de iurisdi.om.iudi.fo.xxxvj.
Scholaris qui nõ studet an debeat gaudere priuilegio.l.qui sub pretextu nu.j.ꝛ i apostil.de sa.san.eccle.fo.vj.
Scriptor an possit retinere quinternos rõne laboris que sibi debet ratione scripture in.l.vna nu.j.de cõmo.fo.xxxix.
Scriptura priuata que dicatur ꝛ qualiter differat a publica in.l.cõparatiões nu.iiij.de fide instru.fo.lix.
Scriptura an sit necessaria in edẽda actione in.l.edita nu.xxj.ꝛ in apostil.de edẽ.fo.xxiij.ꝛ ꝗd in exceptiõe in ea.l.nu.xxix.fo.eo.
Scripture alie sunt publice alie priuate in.l.comparatiões nu.iij.de fide instru.fo.lviij.ꝛ ibidem que dicatur scriptura publica.
Scripture publice an magis credatur ꝙ priuate in.l.scripture nu.iij.et in apostil.de fide instru.fo.lvij.
Sentẽtia an possit ferri lite nõ cõtest.in.l.j.nu.j.et in apostil.vbi ꝗs decur.vel cohar.ꝛc.folio.xl.
Sententia an tribuat ius in.l.cogi.nu.vj.et in apostil.de peti.here.fo.xlvij.
Sentẽtia an valeat si iudex tulit sniaz pedes l.j.in pn.de sen.ex pericu.reci.fo.lxxxvj.
Sentẽtia debet esse cõformis libello in.l.liez nu.j.ꝛ in apostil.de iudi.fo.xxv.
Sẽtẽtia debet ferri ſm petita in.l.cum eorũ.nu.j.de sen.ꝛ interlo.om.iudi.fo.lxxxvij.
Sentẽtia lata cõtra ius cõstitutiõis non valet.l.cum inter te nu.j.qñ prouoc.nõ est ne.fol.xcj.ꝛ ibidẽ quid de snia lata cõtra ius partis.
Sentẽtia lata per arbitrũ cõtra pupilluz an valeat in.l.j.nu.i.qui legi.perso.stãdi in iudi habe.vel non fo.xxxij.
Sentẽtia lata p falsos testes vel per falsa instrumenta infra quot tẽpus põt reuocari in l.falsam nu.j.si ex fal.instru.fol.lxxxviij
Sentẽtia lata super principali an paret preiudicium sup incidẽti in.l.j.nu.j.ꝛ in apostil.de ordi.iudi.fo.xxxiij.
Sentẽtia qñ dicat ferri cõtra ius cõstitutiõis ꝛ qñ contra ius partis in.l.cum inter te nu.j.qñ prouoc.non est ne.fo.xcj.
Sentẽtia vtrũ possit mãdari executioni pendente tempore quod dat ad appellandũ in.l.addictos in fi.de appel.fo.lxxxix.
Seruitus an possit cõstitui per maritũ in fundo dotali in.l.j.nume.iiij.de seru.ꝛ agna.fo.lij.ꝛ co.ti.l.ꝛ in prouinciali nu.j.eo.ti.ꝛ fo.
Seruitus in re aliena cõstitui nõ potest in.l.j.nu.iiij.de serui.ꝛ agna.fo.lij.
Seruit⁹ quãto tempore prescribat in.l.j.nu.j.de seru.fo.lij.
Seruitus seruitutis esse nõ põt in auẽ.idem est nu.ij.de bo.que libe.fo.lxxvj.
Si ꝛ cum quomodo differãt in.l.j.nu.ij.de institu.ꝛ substitu.fo.lxj.
Siliqua ꝗd sit in auẽ.sed hodie.nu.j.de episco.ꝛ cle.fo.xiiij.
Similia facilius cõiungunt ꝛ ideo dicit phõ ꝙ in his que habẽt simbolũ de facili fit trãsitus.l.fi.circa fi.qui bo.ce.pos.fo.xciij.
Sine lege loqui nõ debemus in.l.precib⁹ nu.xlvj.de impube.ꝛ alijs substi.fo.lxix.
Solatio vtrũ fieri possit pro alio sine mãdato in.l.circa principiũ res inter alios ac.ꝛc.folio.lxxxviij.
Sportulas et quo iure iudex habere debeat ꝛ qualis in repetitio.l.nõ quidẽ nu.j.ꝛ in apostil.de iurisdi.om.iu.fo.xxxvij.
Statuta ligant subiectos.l.cũctos populos nu.vj.de sum.trini.fo.ij.
Statutũ si loquat de bãno de quo intelligat in auẽ.itẽ ꝗcũqꝫ in apostil.de epi.ꝛ cle.f.xiij.
Stipulatio quid sit in.l.j.nu.ij.de ordi.iudi.folio.xxxiij.
Stuprũ an cõmittat in vili muliere.Itẽ qua pena puniat rapiens mulierẽ vilẽ in.l.raptores nu.j.de epi.ꝛ cle.fo.xix.
Substituere vulgariter quis possit in.l.precibus nu.iiij.ꝺ impube.ꝛ alijs substitu.fo.lxiij.
Substitutio compendiosa ꝛ breuiloqua quõ differãt in.l.precibus nume.lxxj.de impube.ꝛ alijs substi.fo.lxxij.
Substitutio cõpendiosa quare dicatur compendiosa in.l.precibus nu.lxxj.de impube.et alijs substi.fo.lxxij.
Substitutio cõpendiosa que dicatur ꝛ p que verba fiat.Itẽ que sit eius natura in.l.precibus nu.lxx.ꝛ nu.lxxij.de impube.ꝛ alijs substi.fo.lxxij.
Substitutio dicit secũda institutio in.l.precib⁹ nu.iij.de impube.ꝛ alijs substi.fo.lxiij.
Substitutio directa an possit trahi ad obliquã in.l.precibus nu.lxv.de impube.et alijs substi.fo.lxxj.ꝛ.lxxij.
Substitutio directa in codicillis fieri nõ potest.in.l.precibus.nu.liiij.de impube.et alijs substitu.fo.lxx.
Substitutio exẽplaris ꝛ pupillaris qualiter conueniãt et qualiter disconueniant in.l.precibus nu.xlj.ꝛ nu.xlij.de impube.ꝛ alijs substi.fol.lxviij.
Substitutio exẽplaris quibus personis possit fieri in.l.precibus nu.xliij.de impu.ꝛ alijs substitutio.fol.lxviij.
Substitutio exemplaris quare dicatur exem

plaris in.l.precibus. nume.xij. de impube. et alijs substi.fo.lxviij.

Substitutio fideicōmissaria per que verba fiat et qualiter describatur in.l.precibus.nume.lx.de impube.t alijs substi.fo.lxxi.

Substitutionis reciproce seu breuiloque effectus quis sit in.l.pcibus.nu.liij.de impube. t alijs substi. fol.lxx.

Substitutionum genera que sunt in.l.precibus.nu.iij.de impube.t alijs substi.fo.lxiij.

Substitutio pupillaris tacita nō admittitur cōtra matrem. in.l.quāuis.nume.j.de impube.t alijs substi.fo.lxij.

Substitutio pupillaris qualiter t ex quibus causis irritetur in.l.pcibus.nu.xxxvij. de impube. t alijs substi.fo.lxvij.

Substitutio pupillaris quare dicitur pupillaris t quare fuit inuēta. Item que requirātur ad eius essentiam in.l.precibus. nume.xxiij. t nume.xxiiij.de impube.et alijs substitu.folio.lxv.

Substitutio pupillaris per matrem fieri non potest in.l.precibus.nu.xxiiij. de impube. et alijs substi. fo.lxv.

Substitutio reciproca siue breuiloqua qre sic vocetur t quare fuit introducta. Item per que verba fiat in.l.precibus.nu.lij.de impube.t alijs substi.fo.lxx.

Substitutio vulgaris et pupillaris quomodo differūt in.l.pcibus.nu.vi.fo.vi. de impube.t alijs substi.fol.lxiij.

Substitutio vulgaris expressa an extendatur matrem in.l.precibus. nume.xix. de impube. t alijs substi.fol.lxiiij.t.lxv.

Substitutio vulgaris nō potest fieri filio exheredato in.l.precibus.nu.lviij.de impube.t alijs substi. fol.lxxi.

Substitutio vulgaris qualiter fieri debeat t quo ordine in.l.precibus.nu.xvij.de impube. t alijs substi. fo.lxiiij.

Substitutio vulgaris quādo expiret in.l.pcibus.nume.v.et in apostil. de impube. t alijs substi. fo.lxiij.

Substitutio vulgaris quare dicatur vulgaris t quot modis in.l.precibus.nu.iiij.de impube.t alijs substi.fo.lxiij.

Substitutio vulgaris quibusverbis fiat in.l.precibus. nu.v. de impube.et alijs substi.folio.eodem.

Substitutio vulgaris tacita cōtinetur in pupillari expressa in.l.precibus.nu.v.de impu.t alijs substi.fol.lxiij.

Succedens in locum alterius habet iustam ignorātie causam.l.si.si pen.appel.mor.inter ue.fol.xcij.

Superindictum an sit ordinarium munus:et vtrum ecclesia sit immunis a prestatione muneris ordinarij.l.placet.nu.vij.t in apostil.de sacrosan.eccl.fo.v.

Superflua an vitiatur vel nō. in.l.scripture. nu.ij.t in apostil.de fide instru.fo.lvij.

Sindicus vnde dicitur et vnde actor et qualiter discrepent in.l.omnes.nume.ij.de epi.t cle.fo.xvi.

Tabellio an presumatur rogatus in.l.edita. nu.vij.et in apostil.de eden.fo.xxij.

Tempus ad appellationem prosequēdam t finiēdam qn t a quo tempore incipiat currere in auf. ei qui.nu.j. de tempo.t repa.appel.fo.xc.

Tempus t locus equiparātur in.l.compatiorē.nu.iiij.de fide instru. fo.lvij.t.lviij.

Tempus et res equiparantur in.l.precibus. nu.lx.de impube.t alijs substi.fo.lxxi.

Tempus non est modus inducendi vel tollendi obligationem auten. nisi tricennale.nu.ij. de bo.ma.fo.lxxix.

Tempus presens an inspiciatur. in.l.ij. in fi. de heredi.institu. fo.lx.

Terminus ad prosequēdam appellationem per quem iudicez statui possit in.l.prefco.nume.j.de appel.fo.lxxxix.

Terminus quadrimestris an detur cōdemnatis in actionibus que veniunt ex delicto in.l. eos.numero.j.t in apostil.de vsu.re.iudi.folio. lxxxviij.

Testamentum an possit depēdere ex arbitrio et quid in cōtractibus in.l.illud.in fi.de sacro sanc.eccl. fol.x.

Testamētum est nullum ipso iure vbi filius instituitur sub conditione.l.quoniam in prioribus de inoffi.test.fo.xliij.

Testamētum factū corā duobus testibus vel tribus an valeat in.l.filij.nu.ij.t in apostil.fami.hercisc.fo.liiij.

Testamētuz impugnare an dicatur si quis petat supplementum legitime in.l.omnodo. in apostil.de inoffi.test.fo.lxiij.

Testis an debeat deponere de loco in.l.cōparationes.nu.iiij.de fide instru.fo.liiij.

Testari an possit clericus de bonis ecclesie.in l.cū lege leoniana.nu.ij.de epi.t cle. fol. xviij.

Testari an possit filiusfa.de quasi castrēsi peculio in.l.cum lege leoniana.nu.iij.de episco. t cler. fo.xviij.

Testatus pro parte et pro parte intestatus quis decedere non debet.l.cūctos populos. nu.viij.t in apostil.de sum.trini.fo.ij.

Testem quem semel produxi an possim reprobare in.l.apertissimi. nu.j. t in apostil.de iudi.fo.xxx.

Testes an et quando lapsa instantia possunt de nouo produci in.l.properādum.§.illo procul dubio. nume.iij. et in apostil. de iudi. folio.xxix.

Testes producti super possessione an possint deponere super proprietate in.l.momentanee.numero.iij.qui legit.perso.stan.in iudi. ha.fo.xxxiij.

Testimonium falsum ferens qualiter puniatur in.l.presbyteri. nume.ij.de episco.t cleri. folio.xiij.

Testis an possit interrogari super articulis super quibus nō est productus in auten.sed iudex.numero.ij.de episco. et cleri.folio.xiij. et ibidem qualiter intelligatur qp testis debet dicere veritatem.

Testium examinatio an et quādo p iudicem possit committi in auten.sed si iudex in apostil.de epi.t cle.fol.xiij.

Titulo pro herede quis vsucapere nō potest nisi sit verus heres in.l.j. nu.j.de vsucap.pro here.fo.lxxviij.

Titulus an sit necessarius in vsucapione in l.contractus.nume.iiij.et in apostil. de fi.instru.fo.lvij.

Titulus multis modis accipitur in.l. cogi. numero.v.et in apostil. de petitio.heredita. folio.xlvij.

Trāsactio an sit similis vēditioni in.l.ex causa.nu.j. de vsuca. pro emp. fo.lxxvij.t an si in trāsactione fuerit deceptio vltra dimidiam iusti precij rescindatur ibidem.

Tutor certe rei dari non pōt in.l.a iudice.nume.iiij.de iudi.fo.xxvi.

Tutor t curator non obligatur ex contractu: sed ex quasi in autē.hoc ius porrectū.nu.iij. de sacro san.eccl.fo.ix.

Tutor alienare quare phibetur actiones autem exercere nō in.l.oēs.nu.v.t in apostil.de epi.t cle. fo.xvi.

Tutrix mater nō pōt esse in.l.nulli.nu.iiij.de epi.t cle.fo.xv.

Vasallus an possit seruire feudo per substitutū in.l.qsquis.nu.j. de epi.t cle.fo.xiij.

Vasallus cōmittens feloniam a quo tpe fructus applicētur dn̄o in.l.j.nu.ij.de his qui.vt indig.fo.lxxiiij.

Vasallus pro qua felonia repellatur a feudo in auf.qui rem in fine de sa.san.eccl.fo.x.

Vasallus qualiter amittat feuduz. Item que requirātur ad hoc vt priuetur in.l.solēnibus. nu.iij.t in apostil.de rei vēdi.fo.l.

Venalis res an t p quos possit taxari in.l.j. nu.j.t in apostil.de epi.audi.fol.xix.

Vendēs reliquias sctōz qua pena puniatur in.l.nemo martyres.in prin.t in apostil.de sacrosan.eccle.fo.v.

Vendere an t quando quis cogatur in.l.nec emere numero.j.et in apostil.de iu.delibe.folio.lxxiij.

Vendere an quis possit cogi in.l.decernimus nu.ij.de epi.t cle.fo.xv.

Vēdere certo pcio an quis cogi possit in.l.nec emere.nu.ij.t in apostil.de iu.delibe.fo.lxxiij

Venditio an possit fieri p aliuz dn̄o ignorāte in.l.solēnibus.nu.ij.de rei vēdi.fo.l.

Venditione phibita an videatur phibita ois alienatio in.l.j.nu.iiij.de vsucap. pro emp.folio.lxxvij.t ibidem an sub appellatione vēditionis cōtineātur alij cōtractus.

Venditio stricte capta quid comprehēdat in l.fina.nume.v.et in apostil. de sacro san.eccl. folio.xv.

Verba enunciatiua an t quādo faciāt fidem auten.si quis in aliquo. nu.ij. et in apostil.de episco.audi. fo.xxij.

Verba enūciatiua an t quādo faciāt fidem in auten.si quis in aliquo. nu.ij. t in apostil.de eden.fo.xxij.

Verba legis in dubio si qui nō ab illis recedere debemus.l.iubemus in prin.de sa.san.ecc. t ibi nu.j.in fi.qp verba sunt cum effectu intelligenda.fo.viij.

Verba sunt intelligēda sm materiam subiectam.l.placet.nu.j.de sa.san.ecc.fo.v.

Verbum diu qualiter accipiatur in.l.ij.nu.j.t in apostil.de acqui.pos. fo.lxxix.

Verbum pertinere quid importet et an sit generale in.l.domum in fine.et in apostil.de rei vendi. fo.xlix.

Verbuz relinquo an importat institutionem in.l.j.nume.iiij.et in additio.de sa.san.eccle. folio.iiij.

Verbum residui totum admittit in.l.ij.nu.j.t in apostil.de here.insti.fo.lx.

Via publica si construatur an habeat locum quod dicitur in via publica reficienda in.l.ad instructiones.in princi.et in apostil.de sacro sanc.eccle.fo.v.

Viarū refectio ad quos spectat.in.l. neminē nu.x.t in apostil.de sac.sanc.eccle.fo.vij.

Victus victori an semper condemnet in expēsis.in.l.pperāduz.§.finaūt alterutra.nu.ij.t in apostil.de iudi.fo.xxix.

Vie regales t priuate quō differant.in.l.neminē.nu.x.de sac.sanc.eccle.fo.vij.

Virginem corrumpens qualiter puniatur. l. si quis nõ dicam. nu. j. et in apostil. de epi. et cle. fo. xij. et quid in capiẽte nõdum viripotẽtem. ibidem. nu. iij. et in apostil. fo. eo.
Universitatis maior pars quod facit an et quãdo valeat. l. iubemus. nu. iij. et in apostil. de sacrosan. eccle. fo. viij.
Universitas q̃ dicatur in. l. a iudice. nu. ij. et in apostil. de iudi. fo. xxvj.
Vocabula plura sunt que videntur idem sonare tamen differũt. l. omnes. nu. j. de epi. et cle. folio. xvj.
Urbs que et unde dicatur. l. placet. nu. j. de sacrosan. eccl. fo. v.
Usucapi an possit res phibita alienari ex causa tamen alienata in. l. j. nu. iij. de usucap. pro emp. fol. lxxvij.
Usucapi an possit superficies sine solo in. l. si in feriorem. nu. j. de rei vẽdi. fo. xlviij.
Usucapio an et qñ procedat in rebus fisci in. l. iamp̃ridem. nu. ij. cõtra de usucap. fo. lxxviij.
Usucapio ad hoc ut procedat que debeãt interuenire in. l. lõgi. nu. j. de p̃scrip. long. tempo. folio. lxxxiiij.
Usus et usufructus an perdãtur per non usum et quid de habitatione. in. l. cum antiquitas. nu. me. ij. de usufr. fo. lj. et. l. corruptionem. nu. iij. eo. titu. et fo.
Usufructuarius an teneatur ad sumptus litis si litigetur pro aliqua re hereditaria in. l. cum nõ solum. §. uti autem. nu. j. de bo. que li. folio. lxxvij.
Usufructus an et quãdo p̃scribi possit in. l. si. nu. ij. de p̃scrip. lon. tẽpo. fo. lxxxiiij.
Usufructus datus in dotem an possit obligari in. l. interest. nume. j. et in apostil. de usufru. folio. l.
Usufructus in quibus casibus non qaeritur patri in aut. idem est. nu. iij. de bon. que libe. folio. lxxvj.
Usufructus legatus an possit locari et quid si fuerit legatus usus in. l. cum antiquitas. nu. j. et in apostil. de usufruc. fo. lj.
Usufructus morte amittitur aut. ingressi. nume. iij. de sa. san. eccl. fo. viij.
Usufructus quãto tpe duret in aut. idem est nu. ij. de bo. que liber. fo. lxxvj.
Usufructus q̃d sit et an sit repire in eo dñium in rubr. de usufruc. fo. l.
Usura et sors an possunt simul peti in contractibus bonefidei in. l. j. nu. viij. et in apostil. de iudi. fo. xxv.
Usure an et qñ veniãt in ꝯtractu bonefidei in l. j. nu. vij. de iudi. fo. xxv.
Usure an et que possint officio iudicis peti in l. j. nu. v. de iudi. fo. xxiiij.
Usure p̃terite an possint peti per libellum in. l. j. nu. vj. de iudi. fo. xxv.
Usure an sint genite de iure civili. l. cunctos populos. nu. iiij. et in apostil. de sum. trini. fo. xx.

¶ Finit repertorium seu tabula materiarum singularium et notatu dignarum tam in lectura q̃ in apostillis cõtentarum.

LOys par la grace de dieu Roy de France Au prevost de Paris

Bailly de Mascon: Seneschal de Lyon. Et a tous noz aultres iusticiers et officiers: ou a leurs lieutenãs Salut. Receu avons lhumble supplication de nostre ame et feal conseiller en nostre grant conseil maistre Nycolas boyer: contenant que depuis certain temps en ca il sest applique a faire corriger et mettre en ordre et aussi apostiller la lecture de Guilhelmus de cugno super Codice par ung solennel docteur en tous droitz nõme Celsus Hugo dissutus. La correction du quel a contremettre on a vacque plusieurs iournees en grant soing cure et sollicitude. Et pour estre publie le seroit nostredit conseiller suppliãt vouldõtiers imprimer par Symon vincent libraire demourant a Lyon. Mais apres ce que ledit livre selon ladicte correction aura este imprime par celluy qui aura la charge de luy si aulcuns libraires ou aultres imprimeurs sefforcoient le imprimer promptement selon ladicte correction comme dit est tant ledit libraire qui les imprimera que aussi ledit suppliant qui par long tẽps a fait vacquer a ladicte correction seroient grandement interessez. Nous humblemẽt requerant nostredit cõseiller suppliãt que a ce que ledit libraire auquel il a donne charge puisse y avoir aulcune commodite et ledit suppliãt aussi. il nous plaise luy outroyer que aultre que luy ne puisse imprimer ledit livre selon ladicte correction: au moins iusques a quelque temps. Et sur ce luy impartir nostre grace. Pour quoy nous ces choses considerees inclinans a la supplication et requeste de nostredit conseiller suppliant. A icelluy avons permis et ottroye: ottroyons et permettons de grace especiale par ces presentes. Que par ledit Symon vincent il puisse seul faire imprimer ledit livre dessus declaire ainsi et selon la forme et correction par luy baillee: iusques a troys ans prochainement venans. Et sans ce que durant lesditz troys ans aultres libraires ou imprimeurs quelzconques que ledit vincent puissent aulcunement imprimer ledit livre: au moins selon la dicte correction ainsi par luy baillee comme dit est. Si vous mandons et cõmettons par ces presentes et a chascun de vous endroit soy: et si cõme a luy apparttiẽdra que de nostre present grace permission outroyer et abstrinction vous faictes souffrez et laissez nostredit cõseiller suppliãt et ledit Symon vincent iouyr et user plainnement et paisiblement. En faisant ou faisant faire inhibitions et deffences de par nous a tous aultres libraires et imprimeurs quelzconques sur grandes peines a nous a appliquer: et de perdition de ce quilz y mettront que dedans le tẽps de troys ans ilz nayent cõme dit est a imprimer ledit livre selon ladicte correction baillee oudit suppliant. En les cõtraignant a ce faire et souffrir realement et defait. Nonobstant oppositions ou appellations quelzconques et sans preiudice dicelles pour lesquelles ne vouldõs estre differe. Car ainsi nous plaist il estre fait. Mandõs et cõmandons a tous noz iusticiers officiers et subietz que a vous voz commis et deputez en ce faisant soit obey. Dõne a bloys le troisiesme iour de Juing. Lan de grace. M.cccccxij. et de nostre regne le. xv.

Par le roy a la relation du conseil.

Des landes.